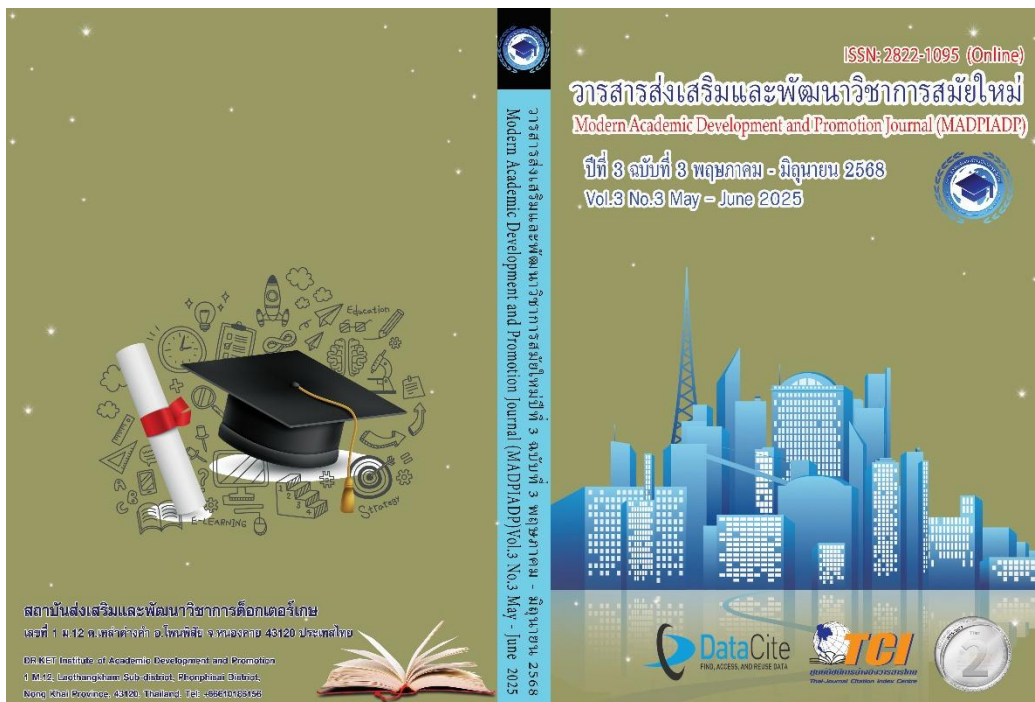

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

Modern Academic Development and Promotion Journal

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2568)

Vol 3 No.3 (May - June 2025)

ISSN : 2822-1095 (Online)

_ * ***** _

📖 วัตถุประสงค์

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน – ตุลาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

☞ เจ้าของ

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดอกเตอร์เกษ เลขที่ 1 หมู่ที่ 12 ตำบลเหล่าต่างคำ

อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย 43120 โทร 061-0186156, 082-9356452

E-mail : journalacademicpromotion@gmail.com

☞ ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

E-mail: zumsa_17@hotmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9833-4759>

Google Scholar: <https://scholar.google.com/citations?user=Ex2SJ-8AAAAJ&hl=th>

☞ บรรณาธิการ

ดร.สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

☞ กองบรรณาธิการ

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ตู้องค์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระมหาจันทน์ ผมไผ่, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนาภรณ์ ปุณณิรมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรียงดาว ทวะชาติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีเสด็จ กองแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

พระนัสสนะ ส่างช้าง, ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระมหาวิฑูริย์ วัฒนกิจ, ดร.

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

พระครูสุทธิเมธาวินัย, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

 ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

วรรณภา บุปผาโสภ

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการต๋ोकเตอร์เกษ

 ฝ่ายประสานงานและจัดการ

วรรณภา บุปผาโสภ

โทร.061-0186156, Line ID: Ketsada11

e-mail: ketsada.iadp@gmail.com

 ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

 พิสูจน์อักษร

สมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบ้นตติวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

 ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

 จัดรูปเล่ม

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบ้นตติวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ เป็นฉบับที่ 3 ประจำปีพุทธศักราช 2568 วารสารผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้วารสารจัดอยู่กลุ่มที่ 2 ระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2568 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2572 และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับทุกระดับ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ ขอขอบคุณผู้สนับสนุนบทความ ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขออภัยไว้ด้วยความยินดียิ่ง

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)
สารบัญ	(ช)

การพัฒนากระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูล ภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	1-19

DEVELOPMENT OF AN ONLINE SURVEY SYSTEM TO SUPPORT DATA
MANAGEMENT AT THE FACULTY OF MEDICINE, PRINCE OF SONGKLA UNIVERSITY
โยชิดา เล่ามนัสวี

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมือง ปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี	20-41

QUALITY OF WORKING LIFE OF PERSONNEL IN MUEANG BANGKADI TOWN
MUNICIPALITY MUEANG PATHUM THANI DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE
*วิทยา สุจิตธรนารักษ์, ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, สมนึก สอนเนย, กานดา พรรณเกียรติ
และ นิเทศ ดินณะกุล*

ROBOTIC ARTISTRY: ASSESSING NAO ROBOT'S POTENTIAL IN MIMICKING WUXI OPERA MOVEMENTS	42-59

Ding Weihao and Gomesh Karnchanapayap

REIMAGINING MASCOT DESIGN IN THE POST-HUMAN ERA: EMOTIONAL ALGORITHMS, AI AESTHETICS, AND CULTURAL IDENTITY	60-80

Dai Nanxin and Pensiri Chartniyom

การพัฒนาระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	81-101

DEVELOPMENT OF AN ONLINE MAINTENANCE NOTIFICATION SYSTEM FOR THE
FACULTY OF MEDICINE, PRINCE OF SONGKLA UNIVERSITY
ปฐมฤกษ์ บัวแก้ว และ ไชยยันต์ ปาละมาณ

**การพัฒนาโปรแกรมระบบเบิกจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ
ของกลุ่มเภสัชกร โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์** 102-117

DEVELOPMENT OF A COMPENSATION REIMBURSEMENT SYSTEM PROGRAM FOR
WORKING OUTSIDE OF OFFICIAL HOURS FOR A GROUP OF PHARMACISTS AT
PRINCE OF SONGKHLA HOSPITAL. FACULTY OF MEDICINE PRINCE OF SONGKHLA
UNIVERSITY

ฉัตรชัย ปิ่นหนู

**แนวทางวางแผนการพัฒนารูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนเพื่อเพิ่มขีด
ความสามารถทางการแข่งขันของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก** 118-135

PLANNING GUIDELINES FOR DEVELOPING ROAD FREIGHT TRANSPORTATION
MODELS TO ENHANCE THE COMPETITIVE ADVANTAGE OF LOGISTICS SERVICE
PROVIDERS IN EASTERN THAILAND

ณัฐพงษ์ แต้มแก้ว

**ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของ
สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้** 136-159

INSTRUCTIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND THE
ADMINISTRATION TOWARD THE EXCELLENT SCHOOL UNDER THE EDUCATIONAL
SANDBOX IN THREE SOUTHERN BORDER PROVINCES

สุวิศา นิยมเดชา, จรุณี เก้าเอี้ยน และ ทิมพ์ปวีณ์ สุวรรณโณ

**ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไร
กรณีศึกษาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์** 160-182

RELATIONSHIP BETWEEN DEBT MANAGEMENT AND PROFITABILITY CASE STUDY
OF REAL ESTATE BUSINESS IN NAKHON SAWAN PROVINCE

จันทิมา นิลสนธิ และ ลักขมี งามมีศรี

**ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1** 183-204

STRATEGIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND THE SCHOOLS
EFFECTIVENESS UNDER YALA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

อณิชา มาลี, จรุณี เก้าเอี้ยน และ ทิมพ์ปวีณ์ สุวรรณโณ

- ประเภทของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง** 205-228
TYPES OF STRUCTURAL EQUATION MODELING ANALYSIS
พงศ์ศิริ คำขันแก้ว
- สมรรถนะของผู้ปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบินที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต** 229-249
COMPETENCIES OF AVIATION INDUSTRY OPERATORS AFFECTING WORK PERFORMANCE IN CRISIS SITUATIONS
ทวิวงศ์ คุปตะวานิช, ณัฐพงษ์ แต้มแก้ว และ ประพนธ์ จิตตะปุตตะ
- ศึกษาความเชื่อและการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุดอยจอมทอง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย** 250-264
STUDY BELIEF AND WORSHIP ABOUT PHRA THAT DOI CHOM THONG MUEANH CHIANG RAI DISTRICT CHIANG RAI PROVINCE
พระพุฒชา พุทธิโก (จันทร์ทอง)
- แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบพืซ่า (PISA) ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา** 265-289
THE GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF CURRICULUM ADMINISTRATION AND LEARNING MANAGEMENT COMPETENCY OF TEACHERS TO IMPROVE THE PISA TEST RESULTS OF SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF PHRA NAKORN SI AYUTTHAYA SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
ต้นตระกูล ทรัพย์ภักดี และ อีระวัฒน์ มอนไธสง
- รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17** 290-309
A MODEL FOR DEVELOPING DIGITAL LEADERSHIP OF SECONDARY SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE INSPECTION AREA 17
สมเกียรติ บุญรอด

- การบูรณาการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการจัดทำข้อตกลง
ในการพัฒนางานของครูเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน** 310-326
- INTEGRATING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITIES WITH PERFORMANCE AGREEMENTS IN TEACHER TO ENHANCE STUDENT ACHIEVEMENT
- ฉัตรแก้ว คณะวาปี, กัมพล เจริญรักษ์ และ กฤตพัฒน์ พลคราม
- การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์
ในจังหวัดแพร่** 327-346
- THE DEVELOPMENT OF DHAMMA LANNA LETTERS SKILL POTENTIALITY STRENGTHENING OF MONKS IN PHRAE PROVINCE
- พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, พระราชเขมากร, พรหมเรศ แก้วโมลา, พระใบฎีกาศักดิ์ดิษฐ์ แสงธง และ รวีโรจน์ ศรีคำภา
- การประเมินโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช** 347-363
- THE EVALUATION OF GOOD CITIZENS IN DEMOCRATIC WAY PROJECT TRIAM UDOM SUKSA SCHOOL OF THE SOUTH THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NAKHON SI THAMMARAT
- วรางคณา สุทธิรักษ์, อรรถรา ธรรมาธิกุล, วีระยุทธ ชาคะกาญจน์ และ ปราโมทย์ พรหมนิล
- ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชน
อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี** 364-385
- EFFECTIVENESS OF THE IMPLEMENTATION OF THE LOCAL DEVELOPMENT PLAN OF THE COMMUNITY DEVELOPMENT OFFICE OF SAM KHOK DISTRICT PATHUM THANI
- สรรเสริญ อินทร์ตัน, กานดา วรรณเกียรติ, ธนิศร ยืนยง, ภมร ชันชะหัดถ์ และ เบญญาศิริ งามสะอาด
- การปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี** 386-407
- OPERATING ACCORDING TO THE GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES OF PERSONNEL OF PATHUMTHANI PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
- ธนิศร ยืนยง, ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, สมนึก สอนเนย, ภูวนท สลัดทุกข์ และ ธัญญ์ชัชววรรณ พุกโหมด

**การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขต
อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี** 408-428

POLITICAL AWARENESS IN EXERCISING THE RIGHT TO VOTE IN LOCAL ELECTIONS
OF PEOPLE IN MUEANG PATHUM THANI DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE

สมนึก สอนเนย, ไพฑูรย์ โพธิสว่าง, ธนกฤต โพธิ์เงิน, การุณลักษณ์ พหลโยธิน
และ ภูวนท สลัดทุกข์

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี 429-449

QUALITY OF WORKING LIFE OF PATHUM THANI HOSPITAL PERSONNEL

ภมร ชันชะหัดถ์, ธนิศร ยืนยง, เบญยาศิริ งามสะอาด, นิเทศ ดินณะกุล
และ กานดา พรรณเกียรติ

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ 450-465

THE MANAGEMENT OF LEARNING RESOURCES IN PRIVATE SCHOOLS IN
PHETCHABUN PROVINCE

กิริติ เฉลิมพวุฒิสกุลชัย

**การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1** 466-481

THE BUDGET MANAGEMENT OF SCHOOLS UNDER THE SISAKET PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1

สุนีย์ ใจเรือง

**การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1** 482-498

THE INTERNAL CONTROL OPERATIONS OF SCHOOLS UNDER THE NAKHON
RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ชัชชาติ ประเสริฐ

**ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5** 499-516

THE ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE NAKHON
RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5

อลิน จันทรมัย

- สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1** 517-532
- THE COMPETENCY IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1
- เกษมสิทธิ์ สุระชัย
- การศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2** 533-550
- THE STUDY OF CORE COMPETENCIES OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF THE NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 2
- จิณณะ ชูชีพ
- การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี** 551-569
- SOCIAL WELFARE SERVICE MANAGEMENT FOR THE ELDERLY IN RANGSIT CITY MUNICIPALITY, PATHUMTHANI PROVINCE
- เบญญาศิริ งามสอาด, ประเวศ มหารัตนสกุล, นิเทศ ดินณะกุล, ภมร ชันชะหัดธ์ และ ธนิศร ยืนยง
- การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม** 570-591
- OMNI CHANNEL THAT AFFECTS THE PURCHASE DECISION TO BUY USED CARS IN NAKHON PATHOM PROVINCE
- ตรีเนตร ต้นตระกูล, อุดม สมบูรณ์ผล และ ภณ ทัพพินท์กร
- การบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2** 592-609
- SCHOOL MANAGEMENT TO PROMOTE STUDENT HEALTH UNDER THE OFFICE OF THE LOEI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 2
- กาญจนาสุดา ทองอ่อน

- ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4** 610-626
THE ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 4
สุธิดา ภูมิเรศสุนทร
- บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา** 627-643
THE ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN MOTIVATING TEACHER PERFORMANCE IN PRIVATE SCHOOLS IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE
ปรัชญาพร ชูกระโทก
- การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1** 644-659
HUMAN RESOURCE MANAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE ROY ET PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1
ธีรพงศ์ สมโพธิ์
- EXPLORATION AN ANALYSIS OF THE SINGING OF POLYPHONIC FOLK SONGS IN SOUTHWESTERN CHINA** 660-673
Lifang Zhang and Kovit Kantasiri
- โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน** 674-691
STRUCTURAL EQUATION MODEL OF ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS THAT INFLUENCES THE ACTIVE LEARNING MANAGEMENT OF TEACHERS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION
ยศกฤต ใจสะอาด และ ทิพนาศ เศวตวรโชติ

A SEMIOTIC STUDY OF TRADITIONAL PATTERNS IN THE FIVE DIALECTS OF THE LI ETHNIC GROUP—CULTURAL SYMBOLISM AND MODERN COMMUNICATION

692-714

Zhehao Wu and Supachai Areerungruang

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสังคมวิถีใหม่

715-735

EXCELLENCE TO SCHOOL ADMINISTRATION IN NEW NORMAL SOCIETY

ภารดี อนันต์นาวิ

การพัฒนาอุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพาได้สำหรับการถ่ายภาพด้วยเอกซเรย์เคลื่อนที่

736-750

THE DEVELOPMENT OF A PORTABLE SCATTER RADIATION SHIELDING DEVICE FOR MOBILE X-RAY IMAGING

สุวิมล จิตตกุล และ จงวัฒน์ ชีวกุล

กระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

751-771

TEACHING SUPERVISION PROCESS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE NARATHIWAT PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2

อัมดิน มาหามะ และ พิมพ์ปวีณ์ สุวรรณโณ

คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคใน จังหวัดกาญจนบุรี

772-790

SERVICES QUALITY INFLUENCES THE CONSUMER USAGE BEHAVIOR OF FREIGHT FORWARDER SERVICES IN KANCHANABURI PROVINCE

ตรีเนตร ตันตระกูล, อดัม สมบูรณ์ผล และ ภณ ทัพพินท์กร

การประเมินโครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

791-808

THE EVALUATION OF INHERITED PROFESSIONS OF LOCAL WISDOM MEMBERS PROJECT OF WATSRIMONGKOL SCHOOL UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ทัศนียา ขวาร์ตัน, อโนทัย ประสาน และ เบญจพร ชนะกุล

- ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร** 809-828
FACTORS AFFECTING THE DECISION TO USE FOOD DELIVERY SERVICES VIA ONLINE PLATFORMS IN BANGKOK
สุกัณฑ์ มั่นทะนา, สุขใจ ตันวีณกุล และ ณรงค์ศักดิ์ ลำเลิศ
- การพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม** 829-842
DEVELOPMENT OF SUPPLY ADMINISTRATION IN OFFICE OF THE PERMANENT SECRETARY, MINISTRY OF JUSTICE
ธนวรรณ สุริยกุล ณ อยุธยา และ อภิชาติ พานสุวรรณ
- แนวทางการบริหารการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย ปราศจากยาเสพติด และอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2** 843-859
APPROACH FOR OPERATION ADMINISTRATION OF WHITE SCHOOL FREE FROM DRUGS AND VICES PROJECT BASED ON ITTHIBADA 4 OF EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2
รชธร บุญจันทร์, พระครูวิริยปัญญากวีวัฒน์ และ วิเศษ ชินวงศ์
- การส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก** 860-876
PROMOTING THE PROPAGATION OF BUDDHISM BY MISSIONARY MONKS IN PAK PHLI DISTRICT NAKHON NAYOK PROVINCE
พระครูโสภณชัยวงศ์ (เสน่ห์ ชยวิโส), พระมหาชินกร สุจิตโต และ พระครูขันติธรรมธารี
- ประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก** 877-893
EFFECTIVENESS OF THE MANAGEMENT OF THE VILLAGE PROJECT KEEPING THE 5 PRECEPTS OF THE SANGHA OF MUEANG DISTRICT NAKHON NAYOK PROVINCE
พระครูวิสุทธิวิทยาการ (ธวัชชัย ฐิตะมานโส), พระมหาชินกร สุจิตโต และ พระครูขันติธรรมธารี

- การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชน
ในเทศบาลนครนครราชสีมา** 894-911
- INTEGRATING BUDDHIST PRINCIPLES TO PROMOTE THE POLITICAL IDEOLOGY OF
THE PEOPLE IN NAKHON RATCHASIMA MUNICIPALITY
- พระภาณุวัฒน์ ภาณุวฑฒโน (นุ่นอ่อน) และ ไพวรรณ ปุริมาตร
- บทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัด
นครราชสีมา** 912-930
- THE ROLE OF LOCAL LEADERS IN COMMUNITY DEVELOPMENT OF MUENWAI
SUBDISTRICT MUEANG DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE
- พระมหากิตติพงษ์ กิตติปัญญา (สกุลโชติ) และ พิชิต ปุริมาตร
- การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการใน
อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก** 931-947
- DEVELOPMENT OF THE MANAGEMENT OF PUBLIC WELFARE WORK BY THE
SANGHA IN MUEANG DISTRICT, NAKHON NAYOK PROVINCE
- พระมหาณัฐพล วิสุทธาจาโร (บุญยะฤทธิ์), พิชิต ปุริมาตร และ ประพันธ์ นีกกระโทก
- การบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อ
ฤาษี) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี** 948-963
- PUBLIC WELFARE ADMINISTRATION ACCORDING TO THE ROYAL BRAHMAYAN
GUIDELINES (LUANG POR RUESI) OF THE SANGHA OF WAT CHANTARAM (THA
SUNG) MUEANG DSTRIC, UTHAITHANI PROVINCE
- พระสมุห์มงคลเวทย์ สุธมฺมฐานวโร (เพิ่มพูล), สุริยะ มาธรรม และ พระครูขันติธรรมธาริ
- การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นใน
องค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี** 964-982
- APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES TO PROMOTE LEADERSHIP OF LOCAL
POLITICIANS IN LUM KHAO SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION KHOK
SAMRONG DISTRICT, LOPBURI PROVINCE
- วรรณิศา ทาแป้ง และ เบญญาภา อัจฉฤกษ์

**กลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษา
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง** 983-1007

EDUCATION ADMINISTRATION STRATEGIES FOR CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS OF
EDUCATIONAL INSTITUTION UNDER THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION IN
TRANG PROVINCE

กาญจนา หนูอุไร และ สุรัตรา ภูษิตรัตน์าวลี

บทบาทสตรีสื่อทางการเมืองยุคใหม่ 1008-1017

THE ROLE OF WOMEN IN MODERN POLITICAL MEDIA

สิทธิกร พันศิริ, พระใบฎีกาพรพงษ์ศักดิ์ ขนพโลรอด(ทยอย) และ มะลิ ทิพย์ประจง

**การบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์** 1018-1040

ADMINISTRATION OF LEARNING RESOURCES FOR PROMOTING MORALITY BASED
ON SAPPAYA 4 OF SECONDARY SCHOOLS IN SAMRONG THAP DISTRICT OF SURIN
PROVINCE

พระกิตติศักดิ์ กิตติสกุลโก(กระสังข์), เกษม แสงนนท์ และ วิเศษ ชินวงศ์

**ปัจจัยด้านคุณลักษณะในการให้บริการโลจิสติกส์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการ
เลือกให้ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย** 1041-1059

FACTORS IN THE CHARACTERISTICS OF LOGISTICS SERVICES THAT INFLUENCE THE
BEHAVIOR OF CONSUMERS CHOOSING LOGISTICS SERVICE PROVIDERS IN
THAILAND

ธีระพงศ์ สิงห์บุตร และ ไอลดา จันทร์สุขสวัสดิ์

**ผลของการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต
ครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราช
ภัฏเทพสตรี** 1060-1075

THE EFFECTS OF ORGANIZING RECREATIONAL ACTIVITIES AND CAMPING TO
DEVELOP LIFE SKILLS PHYSICAL EDUCATION TEACHERS IN THE 21ST CENTURY OF
PHYSICAL EDUCATION STUDENTS THEPSATRI RAJABHAT UNIVERSITY

วัชรราช ศรีไชย, อริญชัย นิลสกุล และ ธัชวรรณ หงส์นาค

**การเปรียบเทียบวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร์ และ อาไหล (A Lai)
ตามทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม** 1076-1097

A COMPARATIVE STUDY BETWEEN LITERARY WORKS OF MALA CUMCHAN AND OF
A LAI BY THE THEORY OF CULTURAL ECOLOGY

สุนชูเหล่ย และ จันทรสุดา ไชยประเสริฐ

ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย 1098-1116

THE EFFECTS OF MORAL STORYTELLING ACTIVITIES TO DEVELOP THE DISCIPLINE
OF EARLY CHILDHOOD

สุทธิดา การพันทา และ นนทชนนปภพ ปาลินทร์

**FACTORS INFLUENCING CONSUMERS' ONLINE SHOPPING WILLINGNESS IN CHINA'S PREFABRICATED DISHES INDUSTRY:
ANALYSIS OF DIFFERENCES AND CORRELATIONS** 1117-1141

AiLong Wu and Jun Jiang

A STUDY OF THE MUSICAL STYLES OF ZHANG ZHAO'S PIANO WORKS 1142-1156

Xuanjing Ding and Suvida Neramit-Aram

INFLUENCE MECHANISMS OF NON-VERBAL COMMUNICATION AND CHOIR EFFECT OF ACTING ON THE PERFORMANCE 1157-1172

Ao Sheng and Nutthan Inkhong

INHERITANCE AND DISSEMINATION OF DONGBEI DAGU 1173-1187

Yudan Jiang and Varangkana Niyomrit

**MANAGING ADOLESCENT ACNE THROUGH DIETARY CONTROL:
AN ALTERNATIVE TO ACCUTANE** 1188-1215

Maximilian Hoppe

- การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม** 1216-1236
สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา
INTERNAL SUPERVISION OF ISLAMIC PRIVATE SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION IN YALA PROVINCE
อามีเราะห์ ลาแซ และ ซูฮัยรี ปืองานา
- การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้** 1237-1256
INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY MANAGEMENT OF ISLAMIC PRIVATE SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE THREE SOUTHERN BORDER PROVINCES
นุรฮายาตี ดือราแม และ จรูณี แก้วเอียน
- ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย** 1257-1273
THE EFFECTS OF MORAL STORYTELLING ACTIVITIES ON EARLY CHILDHOOD COMPASSIONATE BEHAVIORS
กรรณิกา สีหา
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีน กลุ่มเจนเอเรชัน Z** 1274-1293
FACTORS INFLUENCING TRAVEL DECISION-MAKING TO FOLLOW DESTINATIONS ON THE XIAOHONGSHU APPLICATION AMONG CHINESE GENERATION Z TOURISTS
ซัชชญา บุญมีเล็ก, ธนพล บัวแก้ว, มนชนก ปรีเวทกานนท์, หทัยรัตน์ จันศิริ, ฮาพิซ พิศแลงงาม และ คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา
- คำแนะนำสำหรับผู้เขียน** 1294-1318

การพัฒนาระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการ
ข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*
DEVELOPMENT OF AN ONLINE SURVEY SYSTEM TO SUPPORT DATA
MANAGEMENT AT THE FACULTY OF MEDICINE, PRINCE OF
SONGKLA UNIVERSITY

โยชิตา เล่ามนัสวี

Yosita Laomanatsawee

ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Division of Information Technology Faculty of Medicine, Prince of Songkhla University, Thailand

Corresponding Author's Email: yosita.l@psu.ac.th

วันที่รับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 14 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 16 พฤษภาคม 2568

Received 1 May 2025; Revised 14 May 2025; Accepted 16 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์ และ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อระบบดังกล่าว โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 35 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีผลสนับสนุนจากการใช้งานระบบ ซึ่งแสดงถึง

Citation:

* โยชิตา เล่ามนัสวี. (2568). การพัฒนาระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 1-19.

Yosita Laomanatsawee. (2025). Development of an Online Survey System to Support Data Management at The Faculty of Medicine, Prince of Songkla University. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1-19.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ศักยภาพที่จะนำไปพัฒนาระบบต่อไป จะช่วยเสริมประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูลภายในในปัจจุบันได้ต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระบบสามารถพัฒนาและนำมาใช้งานได้จริงตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้ใช้งาน

2. ประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะด้านการช่วยลดขั้นตอนและเวลาในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 4.57 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70

3. ความพึงพอใจโดยรวมต่อการใช้งานระบบอยู่ในระดับดีมากที่สุดในด้านการให้บริการช่วยเหลือระหว่างการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย 4.63 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าระบบแบบสอบถามออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นมีศักยภาพในการพัฒนาเพิ่มเติม และสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ได้อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: ระบบแบบสอบถามออนไลน์, การจัดการข้อมูลภายใน, ระบบสารสนเทศการศึกษา

Abstract

This research aims to: 1) design and develop an online questionnaire system to support data management within the Faculty of Medicine, Prince of Songkla University; 2) evaluate the system's operational efficiency; and 3) assess user satisfaction toward the system. The research sample consisted of 35 participants, including lecturers, students, and administrative staff. Data were analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation. The findings indicate that the system effectively supports data management operations and has strong potential for future enhancement.

The research results are as follows:

1. The system was successfully developed and aligned with the users' objectives and requirements.

2. The system demonstrated a high level of efficiency, particularly in reducing operational steps and time, with a mean score of 4.57 and a standard deviation of 0.70.

3. Overall user satisfaction was also rated at a very high level, with the highest score observed in the area of user support during system operation (mean = 4.63, SD = 0.49).

These findings suggest that the developed online questionnaire system is both effective and user-centered, and can play a significant role in improving internal data management within the Faculty of Medicine.

Keywords: Online Survey System, Internal Data Management, Educational Information System

บทนำ

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ก่อตั้งขึ้นเพื่อตอบสนองต่อปัญหา ด้านสาธารณสุขของภาคใต้และการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศ อีกทั้งเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 คณะฯ ได้รับการจัดตั้งเป็นคณะที่ 4 ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และเริ่มเปิดรับนักศึกษารุ่นแรกจำนวน 35 คนในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2516 โดยใช้สถานที่ของคณะ วิทยาศาสตร์สำหรับการเรียนภาคทฤษฎี และใช้โรงพยาบาลหาดใหญ่และโรงพยาบาลสงขลา ในการฝึกภาคปฏิบัติ ปัจจุบัน คณะฯ รับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีปีละ 150 – 200 คน และมีนักศึกษารวมทั้ง 6 ชั้นปี จำนวน 1,000 – 1,500 คน (คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2568)

โรงเรียนแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นหน่วยงานภายใต้คณะแพทยศาสตร์ ที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาหลักสูตร อาจารย์ และบุคลากรด้านวิชาการ วิจัย และนวัตกรรม โดยที่ผ่านมามีการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการประเมินและสำรวจข้อมูลในด้านต่าง ๆ เช่น การประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม การประเมินการเรียนการสอนโดยนักศึกษา และการสำรวจข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนางานด้านการเรียนการสอน วิจัย และนวัตกรรม

อย่างไรก็ตาม ระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อการประเมินและสำรวจข้อมูลในปัจจุบันยังคงใช้ซอฟต์แวร์ฟรี เช่น Google Forms และ Microsoft Forms ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการควบคุมรูปแบบคำถาม การยืนยันตัวตนของผู้ตอบแบบสอบถามและการประมวลผลข้อมูล เช่น การคำนวณคะแนนประเมิน จำเป็นต้องนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ผ่าน Microsoft Excel อีกครั้ง นอกจากนี้ กระบวนการยืนยันตัวตนของบุคลากรและนักศึกษาก่อนการตอบแบบสอบถามอาจมีข้อผิดพลาด ทำให้ข้อมูลที่ได้รับไม่ครบถ้วนและถูกต้อง อีกทั้งยังเพิ่มภาระงานและเสียเวลาในการกรอกข้อมูลพื้นฐานซ้ำซ้อน

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการพัฒนาระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งถูกออกแบบให้มีความถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว ตลอดจนเพิ่มความสะดวกให้กับอาจารย์บุคลากร และนักศึกษา ในการจัดเก็บข้อมูลและยืนยันตัวตนของผู้ตอบแบบสอบถาม อีกทั้งยังช่วยลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานของโรงเรียนแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ และคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการใช้งานระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

สุรียัน นิลทะราช และคณะ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศการบริหารงานพัสดุ เพื่อการควบคุมวัสดุ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดยมีมุ่งเน้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของผู้ใช้งานระบบจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผน ออกแบบ และพัฒนาระบบสารสนเทศที่สามารถตอบโจทย์การทำงานจริง ระบบที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถครอบคลุมกระบวนการหลักของงานพัสดุ ได้แก่ การ

ลงบัญชีวัสดุ การจัดเก็บ การเบิก และการจ่ายวัสดุ ทั้งยังออกแบบให้สามารถแบ่งสิทธิ์การใช้งานตามระดับของผู้ใช้ เพื่อเพิ่มความปลอดภัยและความเหมาะสมในการเข้าถึงข้อมูล จากการประเมินผลระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าระบบมีประสิทธิภาพในระดับสูง ขณะที่ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านของความง่ายในการใช้งาน ทั้งนี้ งานวิจัยยังเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบเพิ่มเติม เช่น การเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลงบประมาณ และการพัฒนาให้รองรับการใช้งานบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ในอนาคต

บุญรัตน์ แผลงสร (2565) ได้ศึกษาเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แบบสอบถามออนไลน์ โดยนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้แบบสอบถามออนไลน์ในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 เนื่องจากประชาชนมีความคุ้นเคยกับการใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น โดยปัจจัยและเงื่อนไขที่ควรพิจารณาในการใช้แบบสอบถามออนไลน์ ได้แก่ ข้อดีของแบบสอบถามออนไลน์เมื่อเทียบกับแบบสอบถามรูปแบบเดิม เช่น ความสะดวกในการกระจาย การลดค่าใช้จ่าย และการประมวลผลข้อมูลที่รวดเร็ว ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาแบบสอบถามออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ มีประเด็นจริยธรรมที่นักวิจัยควรตระหนักในการใช้เครื่องมือดังกล่าว อาทิเช่น การขอความยินยอมจากผู้ตอบแบบสอบถาม และการรักษาความลับของข้อมูล

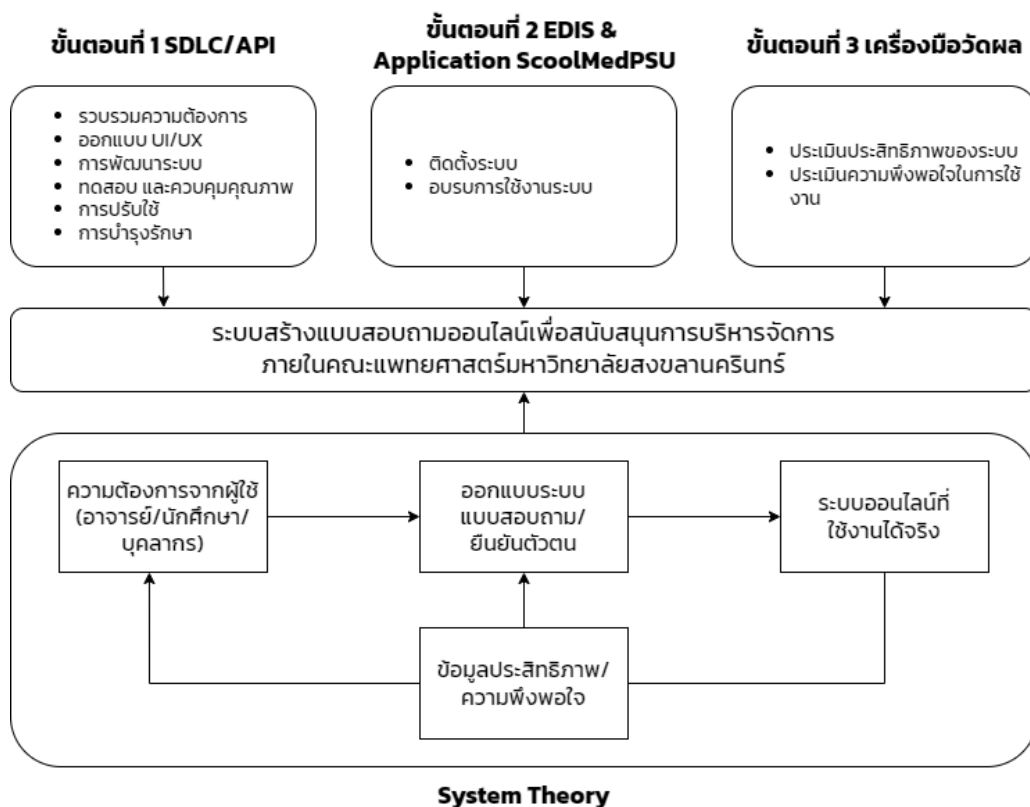
จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยที่ 1 โดย สุริยัน นิลทะราช และคณะ (2563) มุ่งเน้นพัฒนาระบบสารสนเทศการบริหารงานพัสดุเพื่อการควบคุมวัสดุ มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ได้แก่ ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของระบบ คิดค้นและพัฒนาระบบให้ใช้งานได้จริง และประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้ ในขณะที่งานวิจัยที่ 2 โดย บุญรัตน์ แผลงสร (2565) เป็นบทความเชิงทบทวนที่มุ่งนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับ “แบบสอบถามออนไลน์” สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยกล่าวถึงปัจจัยเงื่อนไข แนวทางพัฒนา และจริยธรรมในการใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นหลัก

งานวิจัยของสุริยัน นิลทะราช และคณะ (2563) และของบุญรัตน์ แผลงสร (2565) แม้จะมีลักษณะต่างกันในรูปแบบการวิจัย แต่ต่างก็มีเป้าหมายร่วมกันในการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูลและสนับสนุนการบริหารจัดการภายในองค์กร โดยงานวิจัยแรกมุ่งพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการควบคุมวัสดุในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อให้การบริหารพัสดุมีความแม่นยำ มีระบบ และสามารถลดข้อผิดพลาดจาก

กระบวนการแบบเดิม ในขณะที่งานวิจัยของบุญรัตน์เน้นศึกษาบทบาทของแบบสอบถามออนไลน์ในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ ทั้งในด้านประโยชน์ เจือปนในการใช้งาน ตลอดจนประเด็นด้านจริยธรรม ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้สำคัญที่ช่วยสนับสนุนแนวทางการพัฒนาระบบของงานวิจัยนี้

ดังนั้น งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์ที่สอดคล้องกับทั้งสองงานวิจัย กล่าวคือ การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการข้อมูลภายในองค์กรและลดข้อจำกัดของระบบแบบเดิม ไม่ว่าจะเป็นด้านการประมวลผล ความน่าเชื่อถือ หรือการยืนยันตัวตน การออกแบบระบบจึงอาศัยแนวคิดเชิงระบบจากงานของสุริยัน และใช้แนวทางเชิงจริยธรรมและการพัฒนาคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถามตามแนวทางของบุญรัตน์ ทำให้ระบบมีความครบถ้วนทั้งด้านการใช้งาน การบริหารจัดการ และความน่าเชื่อถือของข้อมูล

งานวิจัยนี้ได้นำทฤษฎีระบบ (System Theory) เป็นแนวคิดที่มองว่า “ระบบ” คือ หน่วยที่ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยหลายส่วน ซึ่งแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กันและทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันของทั้งระบบ แนวคิดนี้สามารถประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา, การบริหาร, และเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะงานที่ต้องการให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่าง “ผู้ใช้” และ “ระบบ” อย่างมีประสิทธิภาพ ในงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ระดับบัณฑิตศึกษา” โดย หทัยชนก แจ่มถื่น และ อนิรุทธิ์ สติมัน (2558) ได้กล่าวถึงการใช้แนวคิดทฤษฎีระบบ โดยจัดระบบข้อมูล การจัดการผู้ใช้งาน การออกแบบโมดูลการใช้งาน และการประเมินผล ซึ่งทั้งหมดทำงานสัมพันธ์กันในลักษณะของ “ระบบเปิด” ที่มี $\text{Input} \rightarrow \text{Process} \rightarrow \text{Output} \rightarrow \text{Feedback}$ อย่างชัดเจน (แจ่มถื่น และ สติมัน, 2558) ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ปัจจัยนำเข้าในการพัฒนาจะเป็นความต้องการของหน่วยงาน และการใช้แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศ SDLC และ API มาใช้ในการพัฒนาระบบ จากนั้นจึงวัดผลของการพัฒนาระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และประเมินผลลัพธ์ระบบตามแผนผังกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สามารถอธิบายหลักการทำงานกระบวนการพัฒนาระบบ ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนวงจรพัฒนาระบบ และสถาปัตยกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ (Software Development Life Cycle: SDLC)/Application Program Interface: API) กระบวนการสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาและใช้งานระบบ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. รวบรวมความต้องการ (Requirement Analysis) ขั้นตอนการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของระบบ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญที่สุด ต้องมีการพูดคุยกับหลายฝ่ายเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน และตรงกับความต้องการของผู้ใช้

2. ออกแบบ (UI/UX design) มุ่งเน้นไปที่การออกแบบระบบ และวิธีการทำงานตามข้อกำหนดทางเทคนิค เพื่อนำไปใช้ในการสร้างต้นแบบ (Prototype) ในการทำงาน ประกอบไปด้วย โครงสร้างของระบบ แสดงขั้นตอนการทำงาน (Flow chart) หรือแสดงการไหลของ

ข้อมูล (Dataflow Diagram) หรือสังเคราะห์ระบบด้วยยูเอ็มแอล (Unified Modeling Language: UML) และเตรียม UI/UX สำหรับการพัฒนา รวมถึงการเลือกแพลตฟอร์มของระบบ เพื่อให้มั่นใจว่ามีการออกแบบที่ตอบสนอง

3. การพัฒนาระบบ (Software Development) เป็นขั้นตอนในการเขียนชุดคำสั่งระบบ (Coding Program) และกระบวนการทดสอบระบบจากพื้นฐานเทคโนโลยีที่เลือกมีการกำหนด Framework, Library, Solution ไว้เบื้องต้น

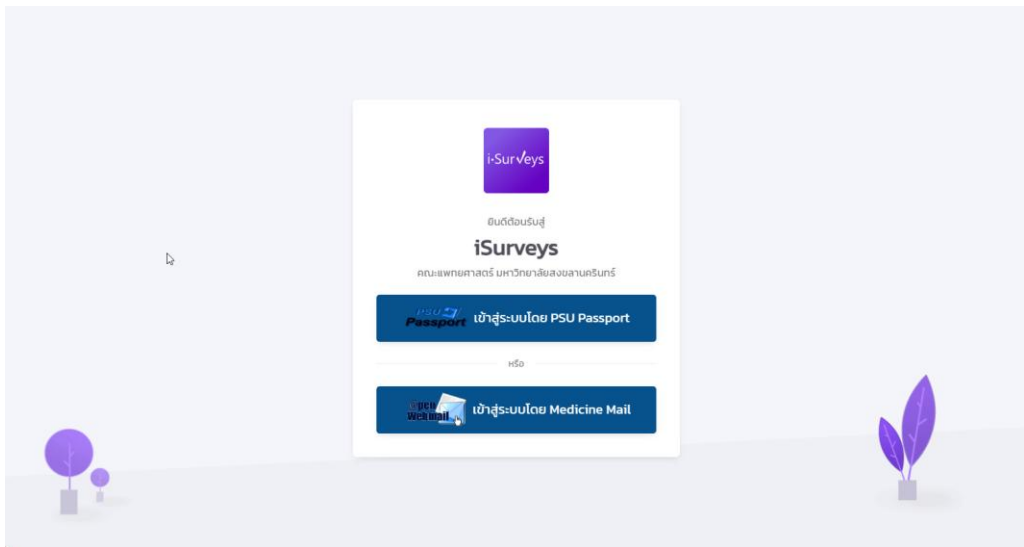
4. ทดสอบและควบคุมคุณภาพ (Testing and Quality Assurance) เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ และแน่ใจว่าทุกอย่างทำงานได้ตามที่คาดหวัง โดยดำเนินการตามข้อกำหนดมาตรฐานระบบที่ได้กำหนดไว้และรายงานผลการทดสอบไปยังผู้บริหารด้านการศึกษา ซึ่งทำงานร่วมกับทีมพัฒนาเพื่อปรับปรุงผลการทดสอบและควบคุมคุณภาพต่อไป

5. การปรับใช้ (Deployment) ขั้นตอนการนำระบบที่พัฒนาจนสมบูรณ์แล้วมาทำการปรับใช้ หรือติดตั้ง เพื่อใช้งานจริงและจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ใช้งาน (Training) เพื่อสร้างความเข้าใจและแนะนำการใช้งานเบื้องต้น

6. การบำรุงรักษา (Maintenance) ข้อเสนอแนะ แก้ไขจุดบกพร่องจากผู้ใช้งานที่อาจมีปัญหาในการใช้งานจากความไม่คุ้นเคยกับระบบในช่วงเริ่มแรก จึงต้องมีการบำรุงรักษาในการกำหนดแผนการติดตามปัญหาและข้อผิดพลาดอย่างต่อเนื่อง การติดตามประเมินผลความพึงพอใจในการใช้งาน การเก็บรวบรวมคำร้องขอจากผู้ใช้งานในการปรับปรุงระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาสำหรับการพัฒนาระบบต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ติดตั้งในระบบ EDIS และ Application ScoolMedPSU

การนำระบบที่ผ่านกระบวนการในขั้นตอนที่ 1 ติดตั้งในระบบ EDIS และ Application ScoolMedPSU บนระบบปฏิบัติการ Android และ iOS ดังภาพที่ 2 และ 3 ตามลำดับ โดยทำการอบรมการใช้งานระบบให้กับผู้ใช้งานในส่วนของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา

ภาพที่ 2 หน้าจอการเข้าสู่ระบบผ่านทาง EDIS

ภาพที่ 3 หน้าจอการเข้าสู่ระบบผ่านทาง Application ScoolMedPSU

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินประสิทธิภาพ และประเมินความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัดผลและตรวจสอบโดยการประเมินประสิทธิภาพและประเมินความพึงพอใจของระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and development) เพื่อพัฒนาระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ประชากร

ผู้เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่ในการสร้าง/ตอบแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อใช้สำหรับบุคลากร และนักศึกษา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่ในการสร้าง/ตอบแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อใช้สำหรับบุคลากร และนักศึกษา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษา และบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 35 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัดผลและตรวจสอบโดยการประเมินประสิทธิภาพและประเมินความพึงพอใจของระบบด้วยการใช้แบบสอบถามประสิทธิภาพการใช้งานระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยใช้สถิติพรรณนาแสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rate Scale) ด้วยวิธีในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อรวบรวมข้อมูลประเมินผลลัพธ์ จำนวน 35 ราย ผ่านแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ประเภทของผู้ใช้บริการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับประสิทธิภาพการใช้งานระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 13 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าและแยกส่วนประเมิน ได้แก่ 1) ด้านประสิทธิภาพของระบบ คำถาม 5 ข้อ

2) ด้านการออกแบบระบบ คำถาม 3 ข้อ

3) ด้านการให้บริการช่วยเหลือในระหว่างการใช้งาน คำถาม 1 ข้อ

4) ด้านการนำระบบไปใช้งาน คำถาม 3 ข้อ

5) ความพึงพอใจโดยรวมของระบบ คำถาม 1 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ประเมินแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ จำนวน 1 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการตอบแบบสอบถามด้วยการ Scan QR Code จะไม่มีการระบุถึงตัวตนของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยประเมินประสิทธิภาพและประเมินความพึงพอใจของระบบด้วยการใช้แบบสอบถามประสิทธิภาพการใช้งานระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำคะแนนประเมินประสิทธิภาพและประเมินความพึงพอใจของระบบด้วยการใช้แบบสอบถามประสิทธิภาพการใช้งานระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อพิจารณาประสิทธิภาพและความพึงพอใจต่อระบบ โดยกำหนดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rate Scale) ดังนี้

ระดับ 5 คือ มากที่สุด

ระดับ 4 คือ มาก

ระดับ 3 คือ ปานกลาง

ระดับ 2 คือ น้อย

ระดับ 1 คือ น้อยที่สุด

โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์แปลความหมายไว้ดังนี้

คะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับดีมากที่สุด

คะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับดีมาก

คะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับปานกลาง

คะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อย

คะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

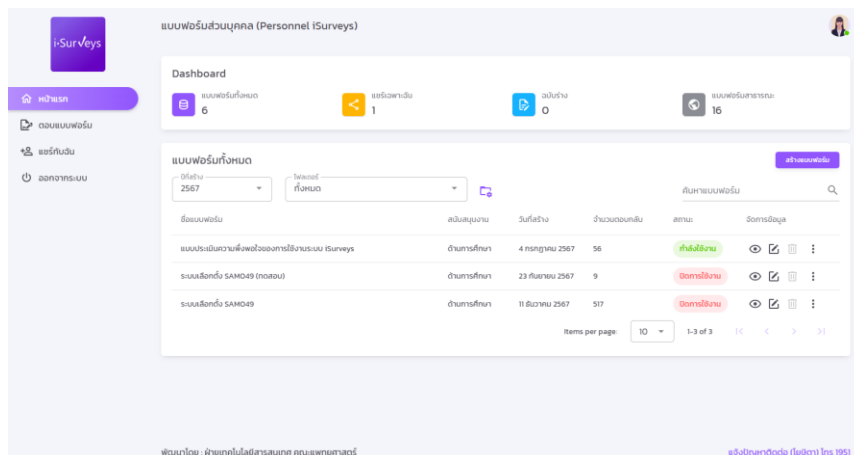
โดยพิจารณาระดับประสิทธิภาพ และความพึงพอใจในภาพรวมที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.49 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่า 1.00 จึงถึงวาระบบมีประสิทธิภาพ และผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อการใช้ระบบ

เอกสารรับรองการวิจัยในมนุษย์

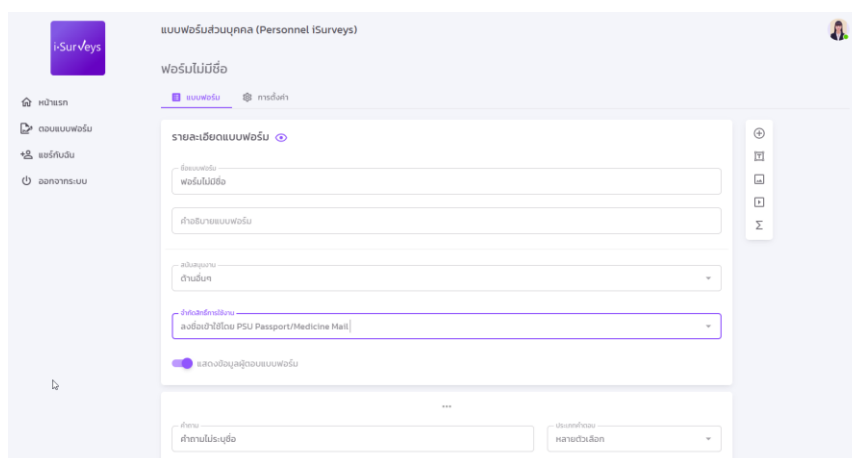
ผู้วิจัยได้ยื่นเอกสารขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสโครงการวิจัย REC. 68-172-31-8 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผ่านการรับรองวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2568 และก่อนเข้าร่วมวิจัยผู้วิจัยได้ชี้แจงสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย วัตถุประสงค์ รวมถึงวิธีการในการวิจัยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยวิจัยได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอ โดยข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีการระบุตัวตนของผู้ตอบ

ผลการวิจัย

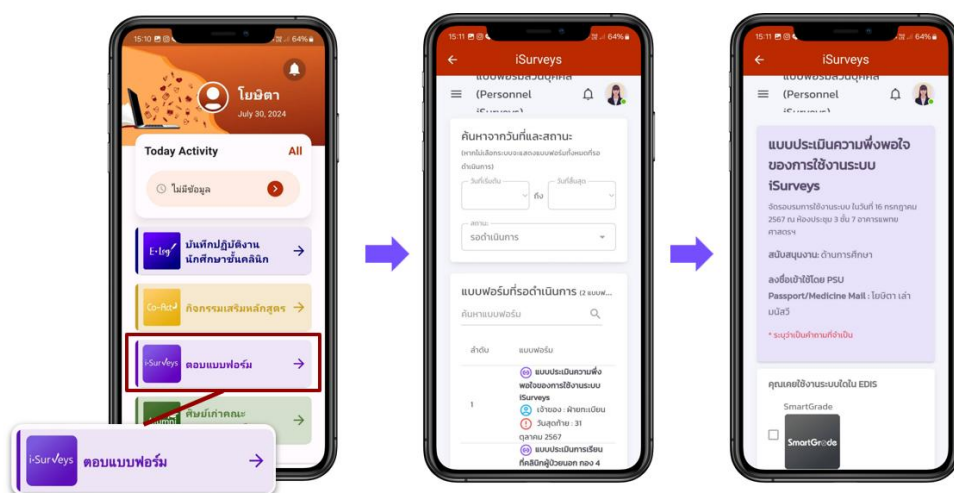
1. ผลการพัฒนาระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์ได้รับการออกแบบและพัฒนาตามกระบวนการ SDLC (System Development Life Cycle) โดยเน้นการใช้งานจริงภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระบบสามารถสร้างแบบสอบถามออนไลน์พร้อมฟังก์ชันยืนยันตัวตนของผู้ตอบแบบสอบถาม ออกรายงานผลในรูปแบบสถิติ และมีการจัดเก็บข้อมูลที่ปลอดภัยและเป็นระบบ ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ทั้งในกลุ่มอาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรสายสนับสนุนได้อย่างเหมาะสม ดังแสดงตัวอย่างหน้าจอภาพที่ 4 - 6 ตามลำดับ

ภาพที่ 4 หน้าจอแสดงข้อมูลแบบสอบถามทั้งหมด และ Dashboard

ภาพที่ 5 หน้าจอการสร้างแบบสอบถาม

ภาพที่ 6 หน้าจอการตอบแบบสอบถามผ่าน Application ScoolMedPSU

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจในการใช้งานระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จากการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน สามารถใช้งานระบบดังกล่าวได้ตามความต้องการของนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งมีผลการประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจในการใช้งานระบบในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพและประเมินความพึงพอใจของระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน (N=35)

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. ด้านประสิทธิภาพของระบบ	4.48	0.69	ดีมาก
2. ด้านการออกแบบระบบ	4.40	0.69	ดีมาก
3. ด้านการให้บริการช่วยเหลือในระหว่างการใช้งาน	4.63	0.49	ดีมากที่สุด
4. ด้านการนำระบบไปใช้งาน	4.50	0.65	ดีมากที่สุด

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
5. ความพึงพอใจโดยรวมของระบบ	4.49	0.70	ดีมาก

จากตารางที่ 1 แสดงถึงผลการประเมินประสิทธิภาพและประเมินความพึงพอใจของระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทั้ง 5 ด้าน พบว่าผลการประเมิน 3 ด้านอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านการออกแบบระบบ และความพึงพอใจโดยรวมของระบบ ซึ่งในด้านการให้บริการช่วยเหลือในระหว่างการใช้งาน และด้านการนำระบบไปใช้งาน อยู่ในระดับดีมากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (N=35)

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1. ตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งาน	4.49	0.70	ดีมาก
2. ความถูกต้องของข้อมูล	4.49	0.61	ดีมาก
3. ความง่าย (User Friendly) ของการใช้งานระบบ	4.29	0.75	ดีมาก
4. ระบบช่วยให้มีความสะดวกรวดเร็ว และลดระยะเวลาในการดำเนินงาน	4.57	0.70	ดีมากที่สุด
5. ระบบช่วยลดกระบวนการในการดำเนินงาน	4.57	0.65	ดีมากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงถึงผลการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่าผลการประเมินใน 3 ข้ออยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ 1) ตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งาน 2) ความถูกต้องของข้อมูล 3) ความง่าย (User Friendly) ของการใช้งานระบบ ทั้งนี้ในส่วนข้อ 4) ระบบช่วยให้มีความสะดวกรวดเร็ว และลดระยะเวลา

ในการดำเนินงาน และ 5) ระบบช่วยลดกระบวนการในการดำเนินงาน อยู่ระดับดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.57 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 0.70

ตารางที่ 3 ผลการประเมินด้านการออกแบบระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (N=35)

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. ความเหมาะสมของเมนูการใช้งาน	4.31	0.76	ดีมาก
2. การจัดวางรูปแบบง่ายต่อการอ่านและการใช้งาน	4.40	0.65	ดีมาก
3. ขนาดและรูปแบบตัวอักษร อ่านได้ง่ายและสวยงาม	4.49	0.66	ดีมาก

จากตารางที่ 3 แสดงถึงผลการประเมินด้านการออกแบบระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่าผลการประเมินทั้ง 3 ข้อ อยู่ในระดับดีมาก และพบว่าขนาดและรูปแบบตัวอักษร อ่านได้ง่ายและสวยงาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.49 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 0.66

ตารางที่ 4 ผลการประเมินด้านการให้บริการช่วยเหลือในระหว่างการใช้งานระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (N=35)

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. ความรวดเร็วในการให้บริการและแก้ไขปัญหา	4.63	0.49	ดีมากที่สุด

จากตารางที่ 4 แสดงถึงผลการประเมินด้านการให้บริการช่วยเหลือในระหว่างการใช้งานระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.63 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 0.49

ตารางที่ 5 ผลการประเมินด้านการนำระบบไปใช้งานระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (N=35)

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. ข้อมูลมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งาน	4.57	0.61	ดีมากที่สุด
2. การนำข้อมูลไปใช้งานต่ออย่างมีนัยยะ	4.43	0.65	ดีมาก
3. มีการแนะนำการใช้งานให้ผู้อื่น	4.51	0.70	ดีมากที่สุด

จากตารางที่ 5 แสดงถึงผลการประเมินด้านการนำระบบไปใช้งานระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่าผลการประเมินใน 2 ข้ออยู่ในระดับดีมากที่สุด ได้แก่ 1) ข้อมูลมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งาน 3) มีการแนะนำการใช้งานให้ผู้อื่น ซึ่งในส่วนข้อ 2) การนำข้อมูลไปใช้งานต่ออย่างมีนัยยะ อยู่ระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 0.65

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าระบบสร้างแบบสอบถามออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการใช้งานภายในคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้อย่างครบถ้วน ทั้งในด้านการจัดเก็บข้อมูล การยืนยันตัวตน และการสรุปรายงานผล ทั้งนี้เป็นเพราะระบบได้รับการออกแบบโดยใช้แนวคิดจากทฤษฎีระบบ (System Theory) ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ Input (ข้อมูลแบบสอบถาม) Process (ประมวลผลผ่านระบบ) Output (รายงานผล) และ Feedback (การใช้งานจริงจากผู้ใช้) จึงช่วยให้การดำเนินการเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและควบคุมคุณภาพได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับแนวทางของ สุริยัน นิลทะราช และคณะ (2563) ที่เสนอการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการพัสดุ โดยเน้นการวิเคราะห์ความต้องการและออกแบบระบบให้ตรงกับการใช้งานจริงของบุคลากร

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าระบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะด้านการลดขั้นตอนการทำงานและระยะเวลาในการประมวลผลข้อมูล ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการใช้กระบวนการพัฒนาระบบตามวงจร SDLC ที่ครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน วิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา และประเมินผลอย่างเป็นระบบ ทำให้ระบบมีความสมบูรณ์พร้อมใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญรัตน์ แผลงศร (2565) ซึ่งเน้นแนวทางการออกแบบแบบสอบถามออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ โดยต้องอาศัยการวางแผน พัฒนา ตรวจสอบ และเลือกช่องทางส่งแบบสอบถามอย่างเหมาะสม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระดับดีมาก โดยเฉพาะด้านการให้บริการสนับสนุนระหว่างการใช้งาน ซึ่งได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด แสดงถึงความสามารถของระบบในการตอบสนองต่อปัญหาและข้อสงสัยของผู้ใช้ ทั้งนี้เป็นเพราะการออกแบบระบบโดยเน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง (User-Centered Design) รวมถึงมีฟังก์ชันช่วยเหลือที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ชาญ แก้วสุวรรณ (2561) ที่ระบุว่าระบบสารสนเทศมีการช่วยเหลือผู้ใช้ได้ดี จะเพิ่มระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานในระดับสูงสุดได้อย่างมีนัยสำคัญ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการออกแบบและพัฒนาระบบแบบสอบถามออนไลน์เพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลภายในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า ระบบสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการสร้างแบบสอบถาม การยืนยันตัวตน และการออกรายงานผล โดยมีการนำกระบวนการพัฒนาระบบอย่างเป็นระบบตามแนวคิด SDLC และการออกแบบตามแนวคิดระบบ (System Theory) ทำให้ระบบมีประสิทธิภาพในการลดขั้นตอนและเวลาในการดำเนินงาน และยังสามารถให้บริการช่วยเหลือผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรส่งเสริมให้นักระบบแบบสอบถามออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้จริงในหน่วยงานภายในคณะอย่างเป็นทางการ เพื่อใช้ในการประเมินผลกิจกรรม การเรียนการสอน และการสำรวจข้อมูลต่าง ๆ แทนระบบเดิมที่อาจมีข้อจำกัด

2. คณะหรือหน่วยงานควรส่งเสริมการใช้ระบบแบบสอบถามออนไลน์อย่างเป็นระบบ โดยกำหนดแนวทางการใช้งาน การฝึกอบรมผู้ใช้ และการดูแลระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. สำหรับการพัฒนาต่อยอดในอนาคต ผู้วิจัยอาจจะเพิ่มข้อมูลด้านการสถิติของข้อมูลแบบสอบถามเพิ่มขึ้นจากเดิม เพื่อให้ผู้ใช้งานได้นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามไปใช้งานด้านการประเมินผลอื่น ๆ ต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประสบการณ์ผู้ใช้ (User Experience) อย่างละเอียด เพื่อพัฒนาระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งานกลุ่มต่าง ๆ และรองรับการใช้งานผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2568). *ประวัติคณะแพทยศาสตร์*. เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน จาก 2568 จาก https://medinfo.psu.ac.th/t_hist.htm
- บุญรัตน์ แผลงศร. (2565). เครื่องมือการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แบบสอบถามออนไลน์. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 39(105), 28-38.
- สุริยัน นิลทะราช, และ สมบูรณ์ ชาวชายโงง. (2563). การพัฒนาระบบสารสนเทศการบริหารงานพัสดุ เพื่อการควบคุมวัสดุ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 17(76), 191-201.
- สุวิทย์ชาญ แก้วสุวรรณ. (2561). การพัฒนาระบบการจัดเก็บและประมวลผลผลงานอาจารย์ระดับมัธยมศึกษาในรูปแบบเว็บเบสแอปพลิเคชัน โดยใช้ระบบคลาวด์คอมพิวติ้งกรณีศึกษาโรงเรียนอุดรธรรมานุสรณ์. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 17(76), 201-210.
- หทัยชนก แจ่มถิ่น, และ อนิรุทธ์ สติมัน. (2558). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ระดับบัณฑิตศึกษา. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 8(2), 893-911.

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี่
อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี *

QUALITY OF WORKING LIFE OF PERSONNEL IN MUEANG BANGKADI
TOWN MUNICIPALITY MUEANG PATHUM THANI DISTRICT,
PATHUM THANI PROVINCE

วิทยา สุจิตธรนารักษ์¹, ประเวศน์ มหารัตน์สกุล², สมนึก สอนเนย³, กานดา ผรณเกียรติ⁴
และ นิเทศ ดินณะกุล⁵

Withaya Sucharitharugse¹, Pravej Maharutsakul², Somnuek Sonnoei³, Kanda Pharonkiet⁴
and Nithet Tinnakul⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻⁵Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: pravej@ptu.ac.th

วันที่รับบทความ : 28 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 13 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 15 พฤษภาคม 2568

Received 28 April 2025; Revised 13 May 2025; Accepted 15 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี่ 2) เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กรอบแนวคิดใช้แนวคิดคุณภาพชีวิตในการทำงานของวอลตัน ประชากร ได้แก่ บุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

Citation:

* วิทยา สุจิตธรนารักษ์, ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, สมนึก สอนเนย, กานดา ผรณเกียรติ และ นิเทศ ดินณะกุล. (2568).

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 20-41.

Withaya Sucharitharugse, Pravej Maharutsakul, Somnuek Sonnoei, Kanda Pharonkiet and Nithet Tinnakul. (2025). Quality Of Working Life Of Personnel In Mueang Bangkokdi Town Municipality Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 20-41.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในส่วนราชการของสำนักงานเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีจำนวน 200 คน นำมาคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน ได้ จำนวน 134 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน และปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณค่าของงานและความเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านโอกาสก้าวหน้าและมีความมั่นคงในการทำงาน ด้านสิทธิส่วนบุคคล ด้านโอกาสได้รับการพัฒนาและการใช้ความสามารถของบุคคล และปานกลาง 3 ด้าน คือ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ และด้านความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว ตามลำดับ 2) ผลเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มี อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตในการทำงาน, บุคลากรเทศบาลเมืองบางกระดี, จังหวัดปทุมธานี

Abstract

The objectives of this study were to 1) study the level of quality of working life of Personnel in Mueang Bangkadi Municipality, 2) compare the quality of working life of personnel in Mueang Bangkadi Municipality, Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province classified by personal factors. This study was a quantitative research. The conceptual framework of this study was applied from Walton's concept of work quality. The population consisted of personnel of Mueang Bangkadi Municipality, Mueang Pathum

Thani District, Pathum Thani Province who worked in the government office of Mueang Bangkadi Municipality, Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province, totaling 200 people. The sample size was calculated using Taro Yamane's formula, resulting in a sample size of 134 people. The study instrument was a Likert type 5-rating scale questionnaire. Statistics used for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The study results revealed that 1) the level of quality of working life of personnel in Mueang Bangkadi Municipality, as a whole was at a high level. When considered each aspect, the mean scores ranged from highest to lowest mean, it was found to be at a high level in 5 aspects and moderate in 3 aspects, namely, the aspect of work value and social benefits had the highest mean, followed by the aspect of work collaboration and relationships with others, the aspect of career advancement opportunities and job security, the aspect of personal rights, the aspect of opportunities for development and use of personal abilities, and moderate in 3 aspects, namely, the aspect of adequate and fair compensation, the aspect of safe working conditions that promote health, and the aspect of work-life balance, respectively. 2) The comparative results of the quality of working life of personnel in Mueang Bangkadi Municipality, Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province classified by personal factors found that personnel with different ages and education levels had different quality of working life of personnel in Mueang Bangkadi Municipality with a statistically significant level of .05.

Keywords: Quality of Working Life, Personnel in Mueang Bangkadi Municipality, Pathum Thani Province

บทนำ

การพัฒนาองค์กรให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องพึ่งพาบุคลากรที่มีคุณภาพ ซึ่งคุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Work Life: QWL) ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงาน ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน และการรักษาบุคลากรให้อยู่กับองค์กรในระยะยาว (Sirgy et al., 2001) โดยคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่เพียงแต่หมายถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของการทำงานเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความมั่นคงในหน้าที่การงาน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง (Walton, 1973) สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลเมืองบางกระดี ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้บริการประชาชน การมีบุคลากรที่มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการให้บริการและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน หากบุคลากรมีความพึงพอใจในงาน มีแรงจูงใจ และรู้สึกถึงความมั่นคงในชีวิตการทำงาน ย่อมสามารถทุ่มเทแรงกายแรงใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ เทศบาลเมืองบางกระดี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นทบวง การเมืองเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมีบทบาทหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายจัดตั้งและภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง โดยมีหน้าที่หลักในการจัดบริการสาธารณะ และดูแลบำรุงสาธารณะประโยชน์ รวมถึงความสงบเรียบร้อยให้กับสังคม และด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนานโยบายด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล รวมถึงสร้างแนวทางในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานให้แก่บุคลากรในองค์กรต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เพื่อจะได้ทราบระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน มาเป็นข้อมูลในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีกับองค์กร พัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน สร้างความผูกพัน และภักดีต่อองค์กร บุคลากรทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ ส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการบริการสาธารณะและดูแลบำรุงสาธารณะประโยชน์รวมถึงรักษาความสงบจนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารระดับสูงนำไปวางแผนปรับปรุงการบริหารงานทรัพยากรบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานในการวิจัย

1. บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน
2. บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน
3. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน
4. บุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน
5. บุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน

การทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

"คุณภาพ" (Quality) เป็นแนวคิดที่มีความหมายกว้างขวางและสามารถตีความได้หลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทของการใช้งาน โดยทั่วไปแล้ว คุณภาพหมายถึงระดับของความ เป็นเลิศ หรือการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้หรือผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ Deming ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้บุกเบิกแนวคิดเรื่องคุณภาพ ได้ให้คำจำกัดความของคุณภาพว่า "การตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างสม่ำเสมอในลักษณะที่สามารถคาดการณ์ได้" (Deming, 1986) ในขณะที่ Juran ได้เน้นว่าคุณภาพคือ "ความเหมาะสมในการใช้งาน" (fitness for use) (Juran, 1999)

เกี่ยวกับคุณภาพยังพัฒนาไปสู่การจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management: TQM) ซึ่งเป็นแนวทางเชิงกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง โดยรวมถึงการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร การมุ่งเน้นผู้รับบริการ และการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ คุณภาพจึงไม่ใช่เพียงแค่ผลลัพธ์ของผลิตภัณฑ์หรือบริการเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงกระบวนการในการผลิต การบริหารจัดการ และวัฒนธรรมขององค์กรอีกด้วย

คุณภาพชีวิต (Quality of Life: QOL) เป็นแนวคิดที่ครอบคลุมหลายมิติ ทั้งทางกายภาพ จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยสะท้อนถึงระดับความพึงพอใจของบุคคลต่อชีวิตของตนเองในด้านต่าง ๆ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1997) ได้ให้คำจำกัดความของคุณภาพชีวิตว่า “การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับสถานะของตนเองในชีวิตภายในบริบทของวัฒนธรรมและระบบคุณค่าที่เขาอาศัยอยู่ และสัมพันธ์กับเป้าหมาย ความคาดหวัง มาตรฐาน และความกังวลของเขา” Flanagan ได้นำเสนอแนวคิดคุณภาพชีวิตผ่านมุมมองของ “ความต้องการพื้นฐาน” ที่บุคคลควรได้รับการตอบสนอง ทั้งในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น สุขภาพ ความปลอดภัย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และโอกาสในการพัฒนาตนเอง (Flanagan, 1978)

คุณภาพชีวิตจึงเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่ใช้ในการประเมินผลนโยบายสาธารณะ การวางแผนพัฒนา และการยกระดับชีวิตของประชาชนในทุกระดับ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน

คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Work Life: QWL) เป็นแนวคิดที่เน้นการสร้างสมดุลระหว่างความต้องการของพนักงานกับเป้าหมายขององค์กร โดยเน้นการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เอื้อต่อสุขภาวะของพนักงาน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม Walton เป็นผู้เสนอแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับ QWL โดยระบุว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานควรครอบคลุม 8 ด้าน ได้แก่

- 1) การได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ
- 2) สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและมีสุขภาพดี
- 3) โอกาสในการพัฒนาความสามารถ
- 4) ความมั่นคงในการทำงาน
- 5) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 6) ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว
- 7) การได้รับการยอมรับในคุณค่าของงาน
- 8) การมีความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงาน (Walton, 1973)

คุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างแรงจูงใจ การรักษาพนักงาน และการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในระยะยาว โดยองค์กรที่ส่งเสริม QWL อย่างจริงจังมักจะได้รับความภักดีจากพนักงานและมีความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ

สรุป

คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Work Life: QWL) คือ แนวคิดที่มุ่งเน้นการยกระดับชีวิตของพนักงานในที่ทำงานให้มีความสุข ปลอดภัย และมีความพึงพอใจในหน้าที่การงาน โดยไม่เพียงคำนึงถึงผลตอบแทนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ความมั่นคงในอาชีพ โอกาสในการพัฒนา ความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตส่วนตัว และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจภายในองค์กร แนวคิดนี้ช่วยส่งเสริมแรงจูงใจ ลดความเครียด เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และสร้างความผูกพันระหว่างพนักงานกับองค์กร องค์กรที่ให้ความสำคัญกับ QWL จึงมักจะสามารถรักษามูลค่าบุคลากรคุณภาพไว้ได้ และสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยมีวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ บุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 200 คน (ฐานข้อมูลจากเทศบาลเมืองปทุมธานี ข้อมูล ณ วันที่ 1 มีนาคม 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

บุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยเลือกทำการศึกษาจากบุคลากรในหน่วยงานอายุระหว่าง 21 - 60 ปี จำนวน 200 คน ที่เป็นตัวแทนของประชากร ซึ่งการคำนวณขนาดตัวอย่าง (Sample size) คำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Taro Yamane. 1973: 727)

1.3 วิธีสุ่มตัวอย่าง

จากขนาดตัวอย่างทั้งหมด 140 ตัวอย่างขั้นตอนการได้ตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเทียบสัดส่วน (Proportionate Stratified Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ของกลุ่มประชากร โดยคำนวณจากการนำสัดส่วนของจำนวนประชากรแต่ละส่วนราชการ

ในสำนักงานเทศบาลบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ต่อประชากรทั้งหมดไป
 ควบกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางที่ 1 หาจำนวน กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสุ่มในแต่ละ
 ประเภท โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) ตาม
 ตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลพนักงานเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี

ส่วนราชการ	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. สำนักปลัดเทศบาล	40	28
2. กองคลัง	22	15
3. กองช่าง	40	28
4. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	40	28
5. กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ	8	6
6. กองการศึกษา	40	28
7. กองสวัสดิการสังคม	10	7
รวม	200	140

ที่มา : พนักงานเทศบาลที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในส่วนราชการของสำนักงานเทศบาลเมือง
 บางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ณ วันที่ 1 มีนาคม 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ซึ่งลักษณะของคำถามเป็นคำถามปลายปิด (Close – Ended หรือ Fixed Form) มีตัวเลือก
 ให้ผู้ตอบ แบบสอบถามได้เลือกตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว
 ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ทำงาน
 จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นคำถามแบบ ปลาย
 ปิด ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามจาก สมพงศ์ รัตนนพวงศ์ (2558) คำถามแต่ละข้อมีคำตอบ
 ให้เลือกในลักษณะการประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 40 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยใช้มาตรา วัดตาม

แนวของ Likert's Scale (Likert, R., 1967) มาปรับใช้โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน 5 คะแนน หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนน 4 คะแนน หมายถึง ระดับมาก

คะแนน 3 คะแนน หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนน 2 คะแนน หมายถึง ระดับน้อย

คะแนน 1 คะแนน หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การกำหนดเกณฑ์ จะต้องให้ทุกระดับมีช่วงคะแนนเท่ากันจะเห็นได้ว่าคะแนนสูงสุด 5 คะแนน และต่ำสุด 1 คะแนน ซึ่งมีช่วงห่างหรือพิสัยของคะแนนเท่ากับ $5 - 1 = 4$ มี 5 ระดับ โดยแต่ละระดับจะมีช่วงห่างเท่ากับ $4/5 = 0.8$

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงานเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดการวิจัย

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของ เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำผลการตรวจสอบมา คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบ พบว่า แบบสอบถามในแต่ละข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 - 1.00 แสดงว่า สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ (เกียรติสุดา ศรีสุข, 2552 อ้างถึงใน ญัณฐ์นรินทร์ สุขลิ้ม, 2562)

4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มที่มี ลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง คือ เทศบาลตำบลบางหลวง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, L, 1990) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ ของความเชื่อมั่นด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน มีระดับค่า คือ 0.994 (เกียรติสุดา ศรีสุข, 2552 อ้างถึงใน ญัณฐ์นรินทร์ สุขลิ้ม, 2562)

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตจากคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยปทุมธานี แล้วยื่นขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัยจากบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยขอความอนุเคราะห์จากหัวหน้าส่วนราชการ ทั้ง 7 ส่วนราชการ เพื่อขอเข้าเก็บข้อมูลกับกลุ่มบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี ผู้เป็นกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มตัวอย่างในการขอข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

2. ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และบางส่วนผ่านระบบออนไลน์ โดยใช้ Google Form ในการสร้างแบบสอบถาม

3. เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของการตอบแบบสอบถาม จากนั้นนำมูลไปวิเคราะห์เพื่อประมวลผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1.1 สถิติพื้นฐาน 1.2 ค่าร้อยละ 1.3 ค่าเฉลี่ย Mean ($\bar{x}$) และ 1.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard deviation (S.D.)

2) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 2.1 โดยใช้ค่า T-test, F-test (One way Analysis of Variance: ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1 แสดงระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี

คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี	ระดับคุณภาพชีวิต		การแปลผล	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	3.35	0.75	ปานกลาง	6
2. สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	3.24	0.73	ปานกลาง	7

3. โอกาสก้าวหน้าและมีความมั่นคงในการทำงาน	3.44	0.69	มาก	3
4. โอกาสได้รับการพัฒนาและการใช้ ความสามารถของบุคคล	3.41	0.71	มาก	5
5. การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	3.67	0.69	มาก	2
6. สิทธิส่วนบุคคล	3.42	0.66	มาก	4
7. ความสมดุลระหว่างงานและเรื่องส่วนตัว	3.23	0.67	ปานกลาง	8
8. คุณค่าของงานและความเป็นประโยชน์ต่อ สังคม	3.89	0.63	มาก	1
ภาพรวม	3.46	0.54	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.54) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า คุณค่าของงานและความเป็นประโยชน์ต่อสังคมมีค่า $\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.63 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีค่า $\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.69 อยู่ในระดับมาก ด้านโอกาสก้าวหน้าและมีความมั่นคงในการทำงาน มีค่า $\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.69 อยู่ในระดับมาก สิทธิส่วนบุคคล มีค่า $\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.66 อยู่ในระดับมาก ด้านโอกาสได้รับการพัฒนาและการใช้ความสามารถของ บุคคล มีค่า $\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.71 อยู่ในระดับมาก ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม มีค่า $\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.75 อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ มีค่า $\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.73 อยู่ในระดับปานกลาง และ 7. ความสมดุลระหว่างงานและเรื่องส่วนตัว มี ค่า $\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.67 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

1. ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า คิดว่า ท่านได้รับการพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 1.14)

2. ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ความคิดเห็นว่า พื้นที่โดยรอบของเทศบาลมีความปลอดภัยในช่วงเวลาการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 1.17)

3. ด้านโอกาสก้าวหน้าและมีความมั่นคงในการทำงาน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า ความคิดเห็นว่า ท่านมีความสุขที่ได้ปฏิบัติในตำแหน่งนี้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.15)

4. ด้านโอกาสได้รับการพัฒนาและการใช้ความสามารถของบุคคล ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า ความคิดเห็นว่า ท่านได้รับการสนับสนุน ให้มีความก้าวหน้าในตำแหน่ง หน้าที่การงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 1.30)

5. ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า ความคิดเห็นว่า ท่านได้รับความเอื้ออาทรจากผู้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.89)

6. ด้านสิทธิส่วนบุคคล ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.66) พบว่า ความคิดเห็นว่า ครอบครัวของท่านให้การสนับสนุนและภูมิใจที่ ประกอบอาชีพนี้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.86)

7. ด้านความสมดุลระหว่างงานและเรื่องส่วนตัว ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ความคิดเห็นว่า ท่านสามารถปฏิบัติงานได้เสร็จทันตามกำหนดเวลาที่ ได้ตั้งเป้าหมายไว้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.86)

8. ด้านคุณค่าของงานและด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า ความคิดเห็นว่า ท่านส่งเสริมด้านกีฬา ด้านสาธารณะประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.86)

ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานที่ 1 บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน: ผลการเปรียบเทียบ ไม่แตกต่างกัน ($t = 0.993$, Sig. = 0.640) ดังนั้น จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน: ผลการเปรียบเทียบ พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีคุณภาพชีวิต แตกต่างกันเพียงด้านเดียว คือ

ด้านสิทธิส่วนบุคคลอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F=2.749$, $Sig.= 0.031$) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน: ผลการเปรียบเทียบ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านโอกาสก้าวหน้า และมีความมั่นคงในการทำงาน ($F= 3.097$, $Sig.= 0.048$) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 บุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน: ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ($F=0.877$, $Sig.= 0.498$) ดังนั้น จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 บุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน: ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ($F=0.440$, $Sig.= 0.725$) ดังนั้น จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

1. ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

จากการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี พบว่า บุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี มีคุณภาพชีวิตการทำงาน ทั้ง 8 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ มุสต่อฟา หมัดบินเฮด (2565) ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรภาครัฐอำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคมรอบข้าง คือ การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร สิทธิส่วนบุคคล ประชาธิปไตยในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงานและความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิต ด้านอื่น ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และน้อยที่สุดคือ ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญญา นิลพันธ์ (2561) ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน ในสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 ตำบลคลัง อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน ของพนักงานในสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 ตำบลคลัง อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.04 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสำนักบริหารพื้นที่ อนุรักษ์ที่ 5 ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีค่าเฉลี่ย 4.39 (2) ด้านความสมดุล ระหว่างชีวิตกับการทำงาน มีค่าเฉลี่ย 4.30 และอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านประชาธิปไตยในองค์กรมีค่าเฉลี่ย 4.15 (2) ด้านโอกาสในการพัฒนา สมรรถภาพของบุคคล มีค่าเฉลี่ย 4.14 (3) ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าใน หน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 3.94 (4) ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 3.89 (5) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน มีค่าเฉลี่ย 3.85 (6) ด้านค่าตอบแทนมีค่าเฉลี่ย 3.63 ตามลำดับ

ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ คือ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่องค์กรจ่ายให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ค่าใช้จ่ายนี้ อาจจ่ายในรูปตัวเงินหรือมีใช้ตัวเงินก็ได้ เพื่อตอบแทนการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ จูงใจ ให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน และเสริมสร้างฐานะ ความเป็นอยู่ของครอบครัวผู้ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น การกำหนดค่าตอบแทนถือเป็นความรับผิดชอบทางสังคมอย่างหนึ่งของนายจ้าง นอกจากนี้ ความเป็นธรรมเฉพาะบุคคลยังอาจพิจารณาจากระยะเวลาในการทำงานด้วย หรือหากมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงาน หรือหน้าที่นั้นโดยตรงก็ควรที่จะได้รับค่าตอบแทนที่สูงกว่าผู้ที่บรรจุเข้าทำงานโดยไม่มีประสบการณ์ เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของจุน จิตร ธุวสุจิ เรข (2556) ศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับคุณภาพ ชีวิตในการทำงานของพนักงานพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย พบว่า มีคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับสูง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและความปลอดภัย ด้านลักษณะงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ ด้านลักษณะงานที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพทางสังคม และด้านการส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคง

ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ คือ ผู้ปฏิบัติงานไม่ควรจะอยู่ในสภาพแวดล้อมทางด้านร่างกายและสิ่งแวดล้อมของการทำงานที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจะก่อให้เกิดสุขภาพไม่ดี โดยสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางด้านจิตใจ สอดคล้องกับการศึกษาของจุฑามาศ เสมอเชื้อ (2555) ศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานครูเทศบาล กลุ่มโรงเรียนในสังกัด เทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัย พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานครูเทศบาลกลุ่มโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัด พะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของพิศมัย ไกรดงพลอง (2553) ศึกษา เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรรองการบริหารสวนตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า 1) บุคลากรโดยรวมและจำแนกตามเพศ ระดับการปฏิบัติงาน อายุ ระยะเวลา การทำงาน และรายได้ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน คือ ด้านสภาพที่ทำงานปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ด้านการบูรณาการทางสังคม ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และด้านความภูมิใจในองค์กร อยู่ในระดับมาก

ด้านโอกาสก้าวหน้าและมีความมั่นคงในการทำงาน ลักษณะงานนั้นจะต้องส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงานนั้น ๆ ด้วยพนักงานมีโอกาสที่จะก้าวหน้าในอาชีพ โดยพิจารณาตามความรู้ความสามารถ สอดคล้องกับการศึกษาของพุทธรักษา พรหมดี (2564) ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักงานสถิติแห่งชาติ (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

ด้านโอกาสได้รับการพัฒนาและการใช้ความสามารถของบุคคล สมรรถภาพเป็นความสามารถของ บุคคลในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพเป็นคุณลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายใน บุคคลนั้น ๆ ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ทักษะและเจตคติ พนักงานได้พัฒนาศักยภาพตัวเองให้เหมาะสมกับงานในปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้พนักงานรู้สึกว่าคุณค่าและรู้สึกท้าทายในการทำงาน ได้ใช้ความสามารถในการทำงานเต็มที่ สอดคล้องกับการศึกษาของพิริยญา นิลพันธ์ (2561) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของ พนักงานในสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านโอกาสในการพัฒนา

สมรรถภาพของบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ได้แก่ องค์การสนับสนุนการพัฒนาความรู้ความสามารถ และอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ได้แก่ มีโอกาสได้เรียนรู้วิธีการทำงานในรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากงานที่ทำอยู่ งานที่ทำอยู่ช่วยให้ได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ ความสามารถงานที่ได้รับ มอบหมายช่วยให้ท่านได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้ใช้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ตามลำดับ

ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การที่ ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกว่ามีคุณค่า ได้รับการยอมรับ และร่วมมือกันทำงานจากกลุ่มเพื่อนร่วมงาน รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อนร่วมงาน มีการเปิดเผยตนเอง มีบรรยากาศในการทำงานที่ดี ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะในหน่วยงาน ปราศจากการถือคติและการทำลายซึ่งกันและกัน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในสังคม ทำให้พนักงานมีความรู้สึกว่าตนประสบความสำเร็จและมีคุณค่า และเปิดโอกาสให้พนักงานได้ สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น อยู่ในระดับมาก สอดคล้อง กับการศึกษาของ มยุรี แก้วประภา (2552) ศึกษา เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผลการศึกษา พบว่า ด้านลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน พบว่า มีค่าเฉลี่ยในการทำงานของพนักงาน มหาวิทยาลัย อยู่ในระดับมาก 6 ด้าน คือ 1) ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกละเลยและปลอดภัย 2) ด้าน การพัฒนาความสามารถของบุคคล 3) ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในหน้าที่การงาน 4) ด้าน บุคลากรทางสังคม 5) ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน 6) ด้านการปฏิบัติงานในสังคม อยู่ในระดับมาก

ด้านสิทธิส่วนบุคคล ผู้ปฏิบัติงานมีสิทธิอย่างไรและผู้ปฏิบัติงานจะปกป้องสิทธิของตนได้อย่างไร คำตอบอาจแตกต่างกันเพราะอาจขึ้นอยู่กับลักษณะทางวัฒนธรรมขององค์กรนั้น ๆ ด้วย ว่าให้ความเคารพต่อบุคคลมากน้อยเท่าใดทนทานต่อความแตกต่างได้มากน้อยเพียงใด และยึดมั่นต่อการให้รางวัลที่ยุติธรรมมากน้อยเพียงใด ซึ่งระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านสิทธิส่วนบุคคล อยู่ในระดับมาก สอดคล้อง กับการศึกษาของสตอฟา หมัดบินเฮด (2565) ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ด้านสิทธิส่วนบุคคล ประชาธิปไตยในการทำงานอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บังคับบัญชาเคารพสิทธิส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัว

รองลงมา คือ สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานได้อย่างเปิดเผย และน้อยที่สุด คือ มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานหรือเรื่องทั่วไปในสถานที่ทำงาน

ด้านความสมดุลระหว่างงานและเรื่องส่วนตัว งานของบุคคลหนึ่งควรจะได้มีความสมดุลกับบทบาทของชีวิตบุคคลนั้น บทบาทนี้เกี่ยวข้องกับการแบ่งเวลา ความต้องการทางด้านอาชีพการเดินทาง ซึ่งควรให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างการใช้เวลาว่างของบุคคล และเวลาว่างของครอบครัวตลอดทั้งความก้าวหน้าและการได้รับความดีความชอบ ซึ่งระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านจังหวะชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ เอกลักษ์ณ์ ชุมภูชัย (2561) ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพัน ต่อองค์กร กรณีศึกษาพนักงานที่ทำงานอยู่ในการดูแลของบริษัท สกลีพาวเวอร์เซอร์วิส (ประเทศไทย) จำกัด (แมนพาวเวอร์สาขาลำพูน) ระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความ สมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัวของพนักงานที่ทำงานอยู่ภายในการดูแลของบริษัท สกลีพาวเวอร์เซอร์วิส (ประเทศไทย) จำกัด (แมนพาวเวอร์ สาขาลำพูน) มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปาน กลาง

ด้านคุณค่าของงานและด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี คำนึงถึงผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย ตลอดจนชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องด้วย ดำเนินงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมโดยตระหนักถึงการปฏิบัติตามมาตรฐานต่าง ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดต่อชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยยึดถือหลัก ความซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยมีความเป็นมืออาชีพของ บุคลากรทุกระดับ การดำเนินงานที่โปร่งใส มีระบบการควบคุมภายในที่ดี โดยมีความโปร่งใสในการดำเนินการสร้างคุณค่าระยะยาวต่อผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ โดยการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเป็นที่ยึดถือของผู้ที่มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษา ของ จุนจิตร ธวัชสุริเวช (2556) ศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของ พนักงานพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย พบว่าพนักงานโรงงาน อุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดเพชรบุรีมีคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยภาพรวมและรายด้านรวม 7 ด้านอยู่ในระดับสูง

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากร ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ทำงาน พบว่า บุคลากรในเทศบาลเมืองปทุม มีคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของธีรพันธ์ ยั่งยืน (2563) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของธุรกิจอาหารประเภทขนมขบเคี้ยวปัจจัยส่วนบุคคลของของพนักงานบริษัทผลิตขนมขบเคี้ยวในจังหวัดนครปฐม ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ และสถานภาพ ส่วนเพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และอัตราเงินเดือน พบว่า ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องกับวรรัตน์ เพชรพรหม (2562) ได้ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และยังสอดคล้องกับทัศนีย์ ชาตไทย (2559) ได้วิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาชั้นสูงสุด รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน สถานภาพการทำงานในปัจจุบัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับวัชรินทร์ วุฒานุสรณ์ (2561) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการ กองบัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพ รายได้ อายุ งาน และระดับชั้นยศต่างกัน มีปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน ส่วน เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีปัจจัยส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

คณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปทุมธานี และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการปรับปรุงและวางแผนการบริหารงานให้บุคลากรในเทศบาลเมืองบางกระดี่มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นและส่งเสริมให้มีพฤติกรรมจริยธรรมที่ดีต่อไป ดังนี้

1. ควรได้มีการส่งเสริมองค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานที่พบว่าอยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่องเพื่อธำรงรักษาไว้ ได้แก่ ด้านโอกาสก้าวหน้าและมีความมั่นคงในการทำงาน ด้านโอกาสได้รับการพัฒนาและการใช้ความสามารถของบุคคล ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านสิทธิส่วนบุคคล และด้านคุณค่าของงานและความเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2. ควรส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมของบุคลากรในเทศบาลเมืองปทุมธานี ให้คงอยู่ระดับสูงต่อไป และมีการพัฒนาด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ และความสมดุลระหว่างงานและเรื่องส่วนตัว ให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เกิดประโยชน์สูงสุดมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ตามการแบ่งสายการบังคับบัญชาพนักงาน เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างใช้เป็นแนวทางในการนำมาปรับปรุงหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น

2. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในเชิงลึกเป็นรายด้านและทำการวิเคราะห์ผล เพื่อติดตามผลของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

3. ควรศึกษาเพิ่มเติมในแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร เพื่อเป็นแรงจูงใจและสร้างความพึงพอใจในการทำงาน พร้อมดัดศักยภาพของบุคลากรก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

จุนจิตร ธวัชสุริย. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ของพนักงานพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดเพชรบุรี. ใน

วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

จุฑามาศ เสมอเชื้อ. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานครูเทศบาล กลุ่มโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. ใน *ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ณัฐนันรินทร์ สุขลิ้ม. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของข้าราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดตรัง. ใน *สารนิพนธ์ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ทัศนีย์ ชาตไทย. (2559). คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. ใน *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ธีรพันธ์ ยั่งยืน. (2563). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลกับประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของธุรกิจอาหารประเภทขนมขบเคี้ยว. ใน *วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

นวรรตน์ เพชรพรหม (2562). วัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทไพรซ์นีย์ไทย จำกัด. ใน *การ ค้นคว้าอิสระ สาขาการจัดการทั่วไป*. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พิสมัย ไกรดงพลอง. (2553). คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วน ตำบลในเขตพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.

พิรัญญา นิลพันธ์. (2561). ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน ในสำนักบริหาร พื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน *สารนิพนธ์ หลักสูตรปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและ ภาคเอกชน*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

พุทธรักษา พรมดี. (2564). ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักงานสถิติ แห่งชาติ (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร. ใน *การค้นคว้าอิสระ โครงการทวีปริญญาโท หลักสูตร ทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มยุรี แก้วประภา. (2552). คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยแม่โจ้. ใน *ปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.*

มุกตอพา หมดบินเฮด. (2565). ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง. ใน *สารนิพนธ์ หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.*

วัชรินทร วุฒานุสรณ์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการกองบัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. ใน *การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก.*

สมพงศ์ รัตนนพวงศ. (2558). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์ข่าว SMM. ใน *สารนิพนธ์ หลักสูตรพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*

สำนักงานเทศบาลเมืองบางกระดี. *ข้อมูลเทศบาลเมืองบางกระดี.* เรียกใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2567. จาก <http://www.muangbangkadi.org/image/Inf>.

เอกลักษณ์ ชุมภูชัย. (2561). คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพัน ต่อองค์กรกรณีศึกษา พนักงานที่ทำงานอยู่ในการดูแลของบริษัท สกลีพาวเวอร์เซอร์วิส (ประเทศไทย) จำกัด (แมนพาวเวอร์สาขาลำพูน). ใน *การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.*

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.)*. New York: Harper Collins Publishers

Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. MIT Press.

Juran, J. M. (1999). *Juran's quality handbook*. (5th ed.). McGraw-Hill.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son

- Sirgy, M. J., Efraty, D., Siegel, P., & Lee, D. J. (2001). A new measure of quality of work life (QWL) based on need satisfaction and spillover theories. *Social Indicators Research*, 55(3), 241–302.
- Walton, R. E. (1973). Quality of working life: What is it?. *Sloan Management Review*, 15(1), 11–21.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory analysis*. (3rd ed). Singapore: Times Printers.

ROBOTIC ARTISTRY: ASSESSING NAO ROBOT'S POTENTIAL IN MIMICKING WUXI OPERA MOVEMENTS*

Ding Weihao¹ and Gomesh Karnchanapayap²

^{1,2}Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Bangkok, Thailand

¹School of Art and Design, Zhenjiang College, Zhenjiang, Jiangsu, China

Corresponding Author's Email: karnchanapayap_g@silpakorn.edu

Received 1 May 2025; Revised 2 May 2025; Accepted 4 May 2025

Abstract

This study explores the integration of traditional Wuxi opera with modern technology by employing a humanoid robot (NAO) to mimic the movements of Wuxi opera performers. With the growing interest in using technology to preserve and teach traditional performing arts, the research analyzes the movement characteristics of Wuxi opera and assesses the NAO robot's capabilities and limitations in imitating these actions. Adopting a qualitative approach, the study involved a comprehensive review of existing literature on Wuxi opera movements and an analysis of the robot's functional performance. Findings reveal that Wuxi opera movements, rich in cultural meaning, can be divided into static poses and continuing movements. The NAO robot successfully replicated many basic motions but struggled with complex actions such as jumping, rolling, kicking, and waist-turning due to mechanical constraints. Although it cannot fully reproduce the subtle nuances and complexity of human performance, the NAO robot shows potential as an innovative supplemental tool. Human instructors can leverage its capabilities

Citation:

* Ding Weihao and Gomesh Karnchanapayap. (2025). Robotic Artistry: Assessing Nao Robot's Potential In Mimicking Wuxi Opera Movements. *Modern Academic Development and Promotion Journal*, 3(3), 42-59.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

to assist in demonstrating fundamental movements, enhancing student engagement and fostering cultural appreciation in Wuxi opera education.

Keywords: Wuxi Opera, NAO Robot, Movement Imitation, Performance Arts Education

Introduction

Wuxi opera is an invaluable intangible cultural heritage of China. It is a renowned form of traditional theater from Jiangsu province celebrated for its distinctive performance techniques and rich aesthetic value (Shenchao, 2020). In 2008, it was officially designated as a National Intangible Cultural Heritage of the People's Republic of China (Shi, 2023). Over the years, Wuxi opera has captivated audiences with its expressive portrayal of emotions, intricate movements, and compelling storytelling (Ruru, 2012). The knowledge of the opera is diminishing, and interventions are required to preserve the heritage. Despite its cultural and historical significance, the opera faces significant challenges, particularly the decline in the number of inheritors. With the declining number of skilled performers and educators, there is an urgent need for innovative solutions to ensure the preservation and continuity of this valuable art form (Qing, 2021). This pressing situation provides the basis for exploring modern approaches to preserving and promoting Wuxi opera.

Robotic technology holds a potential solution to the survival of Wuxi opera. The rapid development of robotics and digital technologies has introduced new opportunities for the modernization and preservation of traditional performing arts, including Wuxi opera (Kayani & Haddad, 2019). Humanoid robots, such as the NAO robot, can be visually programmed to execute a range of actions and interactive functions, presenting a novel means of bridging the gap between tradition and modernity (Greer et al., 2019). These technological advancements not only enable the imitating of the movements

of opera performers but also can be used to train students interested in the traditional performance arts. By integrating such technologies, we can modernize the dissemination of Wuxi opera, making it more accessible to younger generations and enhancing its educational impact.

This study looked at how NAO robots can imitate the movements of Wuxi opera by performing a systematic analysis. The researchers studied the movements of Wuxi opera, checked how well the NAO robot can replicate them, and critique the issues that prevent it from fully mimicking human performances.

Objectives

1. To systematically analyze the Wuxi Opera performance movements.
2. To study the limitations of NAO robotics in replicating Wuxi opera performance movements.

Literature Review

1. The Wuxi Opera Status Quo

Wuxi Opera is a valuable Chinese regional cultural performance art. It's a major form of traditional opera in Jiangsu and has a history spanning over two centuries. In 2008, it received the designation of national intangible cultural heritage (Jing, 2018; Shen, 2023). This type of opera originated from Tanhuang folk traditions and was later influenced by the locals from Suzhou Pingtan and Xuanjuan areas, making the opera style unique to the region (Qing, 2021).

Outdated methods of passing on the practice and the absence of inheritors cause Wuxi Opera difficulties in its preservation and adoption (Shenchao, 2020). Presently, one can learn about Wuxi Opera by watching live performances, visiting cultural museum exhibitions, and getting training from

specialized Wuxi opera institutions (Qing, 2021). Furthermore, Ding (2024) reports a decline in interest among younger audiences, with university students making up only 1.5% of the surveyed population. Museums primarily rely on static displays with minimal interaction, while professional training programs predominantly cater to adolescents and retirees, leaving young adults underserved. The use of digital technology in teaching Wuxi Opera remains limited, and empirical studies on its effectiveness in education and public engagement are scarce. While Peking Opera, another traditional Chinese opera, has successfully integrated AR and VR technologies to enhance audience interaction and immersion, there has been no integration of such technologies into Wuxi opera (Shi, 2023).

To tackle these challenges, researchers suggest combining different fields. Some ideas include adding Wuxi Opera to college courses on aesthetics, creating interactive digital tools, and using film and social media to reach more people (Ding, 2024). These approaches aim to modernize Wuxi Opera while ensuring its long-term sustainability.

The authors propose a possible approach to modernizing the education of Wuxi Opera is to incorporate robots as Wuxi Opera movement instructors. While there are many makes and brands of humanoid robots available in the market, the NAO robot is an affordable humanoid robot that can mimic human movement. At the time of this study, the NAO robot was available for purchase at US\$18,990, which is within a consumer-level price range. Additionally, the robot's ranges of motion allow it to imitate human movements. Therefore, we selected the NAO robot for this study.

2. The NAO Robot

The NAO robot, developed by Aldebaran Robotics (now SoftBank Robotics), is a widely used humanoid platform in education, research, and service industries. Since its 2006 launch, NAO has been recognized for its

flexible programming, user-friendly design, and advanced sensor suite, making it a key tool in global robotics research (Gouaillier et al., 2009).

The robot's hardware includes high-definition cameras, multiple microphones, pressure sensors, and 25 degrees of freedom, enabling complex movements and interactions. The NAO's development has undergone significant advancements; each iteration made it more advanced. The first production model, Nao RoboCup (2008), became the standard platform in the RoboCup competition, accelerating research in robotic mobility and perception. The NAO Next Gen (2011) has better eyesight, is more durable, and has a system to avoid collisions, making it more reliable. The NAO Evolution (2014) added multilingual speech synthesis and advanced facial recognition, improving user interaction. The latest NAO V6 (2018) has improved voice features, can recognize gestures, and supports programming in Python. This makes it very useful for educational purposes.

The NAO V6 robot has many movable parts and a precise control system, making it a viable option for mimicking the movements in Wuxi Opera performances. Its highly flexible joints and motion synchronization capabilities allow it to imitate complex gestures, dance steps, and expressive movements essential to opera performances (Gouaillier et al., 2009; Sahu et al., 2021). Additionally, programming languages like Python, C++, and Java can be used to improve NAO's ability. This allows for personalized dance routines and coordinated actions on stage. The graphical programming user interface simplifies motion design, making it accessible even to users with limited coding experience (Podpečan, 2014).

While existing research on the application of NAO robots in Wuxi opera performance or education is limited, there are studies on the effectiveness of using NAO robots in artistic and educational settings. There is a study that utilized NAO robots in participatory Shakespearean performances, enhancing

social interaction among elderly participants and reducing depressive symptoms (Greer et al., 2019).

Huang (2020) explored NAO's application in robotic calligraphy, showing its ability to replicate traditional brushstrokes. These studies highlight NAO's potential in creative fields, suggesting that its integration into Wuxi opera aesthetic education could offer students a novel and immersive approach to learning traditional opera.

Research on robotics in the performing arts underscores the potential of humanoid robots in educational applications and interactive learning. However, a significant knowledge gap remains regarding the comprehensive integration of robotics—particularly NAO robots—into Wuxi Opera education and training.

Methodology

This study used qualitative methods to analyze Wuxi Opera movements and assess the NAO V6 robot's limitations in mimicking them. The researchers analyzed Wuxi opera movements from video resources, studied the NAO robot from the technical manual, and compared its feasibility with actual performance moves. The study underwent ethical review and was approved by the Silpakorn University Institutional Review Board. Approval was granted under reference number REC 68.0205-023-1049, ensuring that the research adhered to ethical guidelines and safeguarded the rights and well-being of participants involved in the study.

1. Movement Analysis

The researchers used high-quality Wuxi Opera performance footage as the primary source to classify and document key movements. This study

focuses on joint-based body movements, incorporating insights from existing research on opera performance to explore their aesthetic and cultural significance.

2. Experimentation with NAO Robot

We used Choregraphe software and Python programming to design and program the NAO robot to mimic Wuxi Opera movements. We conducted experiments to evaluate the robot's performance in executing these movements, emphasizing precision, coordination, and fluidity.

3. Actual Movements and Robot Movements Comparative Analysis

We compared how well the NAO V6 can mimic Wuxi Opera movements and looked at its technical limitations. The analysis specifically examines the robot's restricted range of motion and its limited capacity for expressive gestures. Additionally, the study explored potential optimization strategies to enhance the robot's ability to replicate the Wuxi opera performance moves.

4. Research Framework

This study explored the physical movements of Wuxi opera and the use of the NAO robot to imitate the movements. Figure 1 depicts the study's conceptual framework which the researchers first analyzed the Wuxi opera movements both static and continuing movements, then we created joint diagrams for the NAO robot, and compare the actual performer's poses to the simulated NAO poses to see the possibility of mimicking Wuxi opera's movements using NAO robot.

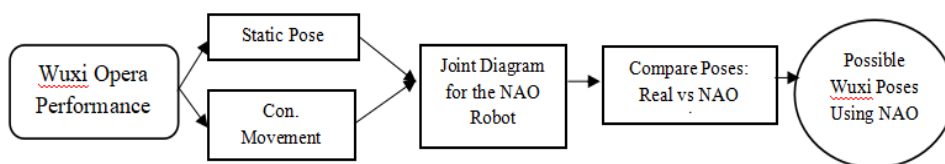
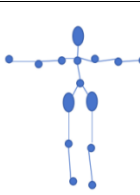

Figure 1 Conceptual framework (Constructed by the researchers)

Results

Objective 1. The research findings indicate that Wuxi opera performances feature remarkably diverse and highly artistic movements. The movements of a Wuxi opera performer are inherently symbolic and highly stylized to convey complex emotions and display visual narratives (Zheng, 2023). The researchers first analyzed the Wuxi opera moves, then illustrated the poses for clarity, and created respective joint diagrams according to the robot’s rotation points. The performance movements can be categorized into two categories: static poses and continuing movements. Tables 1 shows detailed analysis of Wuxi opera’s static poses.

Table 1 Analysis of Wuxi Opera’s Static Poses

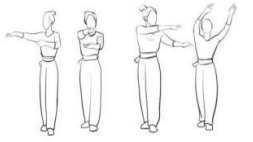
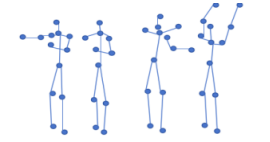
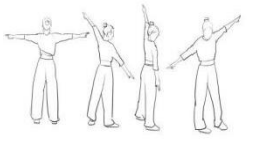
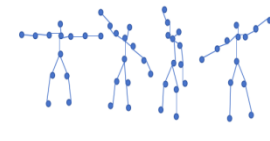
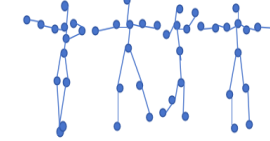
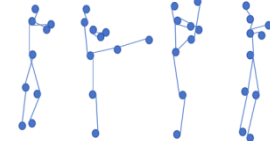
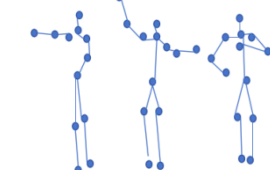
Pose	Photo	Illustration	Joint Diagram
1. 拉三膀 (Pulling Three Arms)			
2. 拖掌 (Dragging Palm)			
3. 按掌 (Pressing Palm)			
4. 顺风旗 (Wind- Following Flag)			

5. 下拉按掌豹头 (Downward Pull-Press Palm)			
6. 冲拳 (Thrust Punch)			
7. 虎豹头 (Tiger- Leopard Head)			
8. 下拉按掌 (Downward Pull Pressing Palm)			

Continuing movements in Wuxi opera are more complex as they consist of fluid sequences of body motion. Tables 2 below shows detailed analysis of Wuxi opera’s continuing poses.

Table 2 Analysis of Wuxi Opera’s Continuing Movements

Movement	Photo	Illustration	Joint Diagram
1. 腰功 (Waist Techniques)			
2. 跳卧鱼 (Jumping Lying Fish)			

3. 云手 (Cloud Hands)			
4. 串翻身 (Sequence Body Flip)			
5. 滚背 (Rolling the Back)			
6. 平转 (Horizontal Turn)			
7. 踢正腿 (Straight Leg Kick)			
8. 圆场 (Circular Movement)			

Detailed study of the movement in Wuxi opera helped us better understand how metaphor and visual signs work together in Chinese performing arts (Shin, 2010). This study not only enhances students' comprehension of Wuxi opera's aesthetics and performance meanings but also serves as a valuable scholarly resource for educators in the fields of visual aesthetics, semiotics, and Chinese opera literature.

Objective 2. The results show that although the NAO robot can imitate many poses and movements, it has difficulty imitating certain movements because of its innate limitations. Despite possessing 25 degrees of freedom,

the robot struggles with certain movements that require wide arcs, such as jumping, rolling, kicking, and waist-turning.

Table 3 presents a comparative analysis of Wuxi Opera poses simulated using the NAO robot’s Choregraphe software to those performed by a real opera performer.

Table 3 Static Pose Comparison Between the Actual Wuxi Opera Performer Pose and the NAO Robot Simulation Pose

Pose	Actual Performer	NAO Robot	Replicability
1. 拉三膀 (Pulling Three Arms)			Yes
2. 拖掌 (Dragging Palm)			Yes
3. 按掌 (Pressing Palm)			Yes
4. 顺风旗 (Wind-Following Flag)			Yes
5. 滚背 (Rolling the Back)			Yes
6. 冲拳 (Thrust Punch)			Yes

7. 虎豹头 (Tiger-Leopard Head)			Yes
8. 下拉按掌 (Downward Pull Pressing Palm)			Yes

Table 4 shows the analysis of Wuxi opera's continuing movements which for some parts of a movement, the NAO robot cannot replicate. Those unable to be replicated movements are marked with an "X" symbol.

Table 4 Continuing Movement Comparison Between the Actual Wuxi Opera Performer Pose and the NAO Robot Simulation Pose

Movement	Performer	NAO Robot	Replicability
1. 腰功 (Waist Techniques)			No. The lack of sufficient degrees of freedom in the waist prevents imitation.
2. 跳卧鱼 (Jumping Lying Fish)			Partial. The jumping movements and leg-bending actions cannot be imitated.
3. 云手 (Cloud Hands)			Yes

4. 串翻身 (Sequence Body Flip)		Yes
5. 滚背 (Rolling the Back)		Partial. The rolling movements cannot be imitated.
6. 平转 (Horizontal Turn)		Yes
7. 踢正腿 (Straight Leg Kick)		Yes
8. 圆场 (Circular Movement)		Partial. Insufficient degrees of freedom in the legs area.

The NAO robot's limitations in imitating Chinese opera movements are primarily related to the legs and waist. For example, certain opera techniques necessitate dramatic backward bending or arching of the waist ("body performance"), but the NAO's "waist joint" lacks the range of motion required for such pronounced trunk flexion. Furthermore, the jumping and high leg-lift actions in opera, such as kicking the leg over the head, frequently require leg joints to be nearly 180° flexible, sometimes exceeding normal human capabilities. NAO's hip joints (HipPitch, HipRoll) and knee joints (KneePitch) are incapable of achieving such extreme extensions or elevated leg lifts, let alone maintaining them for extended periods.

Discussion

The findings of this study highlight both the potential and limitations of the NAO V6 robot in mimicking Wuxi Opera performance movements. The results confirm that while the NAO robot can successfully replicate static poses and some continuous movements, it struggles with highly dynamic actions that require extensive flexibility, high degrees of freedom, and precise balance control. This discussion examines the implications of these findings in two main areas: technological capabilities and educational applications.

1. Technological Capabilities and Constraints

Our analysis demonstrates that NAO's 25 degrees of freedom allow it to replicate a wide range of symbolic and stylized gestures that define Wuxi Opera. The robot can perform movements such as "Pulling Three Arms," "Wind-Following Flag," and "Thrust Punch" with reasonable accuracy. These gestures, which rely on arm and hand coordination rather than complex lower-body mechanics, align well with NAO's structural design and joint configurations.

However, the robot's limitations become evident when imitating movements requiring greater flexibility and fluidity, particularly those involving the waist and legs. Movements such as "Jumping Lying Fish," "Rolling the Back," and "Straight Leg Kick" were either partially replicated or impossible to execute due to NAO's restricted range of motion in the waist and hip joints. The absence of sufficient articulation in these areas prevented the robot from achieving the expressive dynamism characteristic of Wuxi Opera's aesthetic. This finding aligns with previous studies on humanoid robots in performing arts, which also reported difficulties in replicating high-amplitude and acrobatic actions (Greer et al., 2019; Huang, 2020).

2. Implications for Educational Applications

Despite its limitations, the NAO robot presents a valuable tool for Wuxi Opera education, particularly for beginners and students learning fundamental movements. Its ability to accurately demonstrate basic static poses and controlled gestures makes it an effective aid for teaching symbolic movements and the semiotics of traditional opera performance. By integrating robotic assistance in Wuxi Opera training, educators can enhance student engagement and provide an interactive learning experience.

Moreover, NAO's programmable nature allows instructors to design customized choreography sequences, ensuring that students can visualize movement patterns from multiple perspectives. The graphical user interface of the Choregraphe software simplifies this process, making it accessible to users without extensive programming experience. The potential of humanoid robots in performing arts education has been noted in other creative disciplines, such as robotic calligraphy and participatory theatre performances (Greer et al., 2019; Podpečan, 2014). These studies suggest that robotic integration can enrich traditional art education by fostering interactivity and offering new modes of engagement.

3. Originality and body of knowledge

This study contributes to the growing body of research on robotics in performing arts education, demonstrating the NAO V6 robot's capacity to imitate select Wuxi Opera movements while highlighting its technical constraints. While the robot effectively replicates static poses and some continuous gestures, its inability to execute high-amplitude movements limits its role in advanced opera training. Nevertheless, its potential as an educational tool for foundational learning is significant. Future advancements in robotics and AI-driven motion adaptation may bridge the gap between human performance and robotic mimicry, offering new possibilities for integrating humanoid robots into traditional performing arts education.

Recommendation

Given the study's findings, further research is necessary to explore ways of enhancing humanoid robot capabilities for performing arts applications. Several potential research directions emerge from this study:

1. Hardware Modifications: Future iterations of humanoid robots designed for performance applications should feature improved waist and leg articulation to better simulate acrobatic and dynamic movements. Increased degrees of freedom, particularly in the spine and hip joints, would allow for more expressive.

2. Hybrid Training Approaches: Combining robotic assistance with traditional teaching methods may optimize the educational experience. For example, students could observe NAO's movements for fundamental gesture recognition while simultaneously working with instructors to master complex physical techniques.

3. Customized NAO Robot Design: In Wuxi Opera, costumes, makeup, props, and stage coordination highlight character identity, personality, and dramatic context, producing a strong visual impact. However, the NAO robot's standard form has limited aesthetic expression. Thus, future research can focus on adding visual design elements to the NAO robot to reflect the identity of Wuxi opera better.

Funded Project

2023 Jiangsu Province Higher Education Philosophy and Social Sciences Ideological and Political Education Special Project "Curriculum Ideology and Politics" (Project Number: 2023SJSZ1327).

References

- Ding, W. (2024). Digital reproduction of Wuxi opera costumes based on generative artificial intelligence. *Western Leather*, (22), 148–150. <https://doi.org/10.20143/j.1671-1602.2024.22.148>
- Gouaillier, D., Hugel, V., Blazevic, P., Kilner, C., Monceaux, J., Lafourcade, P., Marnier, B., Serre, J., & Maisonnier, B. (2009). Mechatronic design of NAO humanoid. *2009 IEEE International Conference on Robotics and Automation*, 769–774. <https://doi.org/10.1109/ROBOT.2009.5152516>
- Greer, J. A., Doelling, K., Xu, L., & Fields, N. (2019). Shakespeare and robots: Participatory performance art for older adults. *2019 28th IEEE International Conference on Robot and Human Interactive Communication (RO-MAN)*, 1–6. <https://doi.org/10.1109/RO-MAN4.6459.2019.8956345>
- Huang, Y. (2020). *A study on NAO robot-based soft brush calligraphy handwriting* [Master's thesis, Jiangxi University of Science and Technology].
- Jing, Y. X. (2018). Research on the origins and singing style of Wuxi opera. *Chinese Drama*, (4), 31–33.
- Kayani, B., & Haddad, F. S. (2019). Robotic total knee arthroplasty: Clinical outcomes and directions for future research. *Bone & Joint Research*, 8(10), 438–442. <https://doi.org/10.1302/2046-3758.810.BJR-2019-0193>
- Podpečan, V. (2014). A visual programming approach to beat-driven humanoid robot dancing. In *Leveraging Applications of Formal Methods, Verification and Validation. Specialized Techniques and Applications: ISoLA 2014, Corfu, Greece, October 8–11, 2014. Proceedings, Part II* (Vol. 8803, pp. 545–559). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-662-45231-8_37

- Qing, P. (2021). Reflections on the inheritance and development of contemporary Wuxi opera. *Sichuan Drama*, (12), 71–74.
- Ruru, L. (2012). Singing, speaking, dance-acting, and combat; mouth, hands, eyes, body, and steps—from training to performance in Beijing opera (Jingju). *Theatre, Dance and Performance Training*, 3(1), 4–26. <https://doi.org/10.1080/19443927.2011.648801>
- Sahu, C., Parhi, D. R., Kumar, P. B., Muni, M. K., Chhotray, A., & Pandey, K. K. (2021). Humanoid NAO: A kinematic encounter. *Robotica*, 39(11), 1997–2007. <https://doi.org/10.1017/S0263574720001745>
- Shenchao, H. (2020). A review of research on Wuxi opera. *Popular Literature and Art*, (9), [page numbers missing].
- Shi, Y. (2023). An analysis of the current development and future of Wuxi opera. *Artist*, (8), 121–123.
- Shin, K. (2010). A study of the costume used in Peking opera. *Journal of the Korean Society of Costume*, 60(8), 132–150.
- Zheng, Z. (2023). Evolution, symbolism, and artistry: A study on the colors of Peking opera facial makeup. *Art and Performance Letters*, 4(12), 36–42.

REIMAGINING MASCOT DESIGN IN THE POST-HUMAN ERA: EMOTIONAL ALGORITHMS, AI AESTHETICS, AND CULTURAL IDENTITY *

Dai Nanxin¹ and Pensiri Chartniyom²

^{1,2}Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Thailand

Corresponding Author's Email: 785418200@qq.com

Received 20 April 2025; Revised 22 April 2025; Accepted 1 May 2025

Abstract

In the post-human era, the rapid advancement of artificial intelligence and digital technology is reshaping the role of mascots from static brand symbols into emotionally intelligent, aesthetically adaptive, and culturally expressive agents. This study investigates how emotional algorithms enhance mascot-user emotional connections, how AI aesthetics facilitate personalized and data-driven visual expression, and how cultural identity can be preserved and innovated within globalized design contexts. Employing a mixed-methods approach—including literature review, case studies, user surveys, and interaction analysis—the research reveals that emotionally responsive and culturally grounded mascots significantly enhance user engagement and brand loyalty. This framework offers designers a roadmap for creating emotionally resonant, culturally grounded mascots in AI-driven digital environments.

Keywords: emotional algorithms, AI aesthetics, cultural identity, mascot design, post-human era

Citation:

* Dai Nanxin and Pensiri Chartniyom. (2025). Reimagining Mascot Design In The Post-Human Era: Emotional Algorithms, Ai Aesthetics, And Cultural Identity. *Modern Academic Development and Promotion Journal*, 3(3), 60-59.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

Introduction

In the face of accelerating technological advancement and the widespread integration of artificial intelligence into daily life, society is entering what many scholars describe as the post-human era. In this transformative context, mascots are no longer static icons of brand identity or cultural representation—they are evolving into emotionally responsive and culturally symbolic agents. This evolution necessitates a rethinking of mascot design, particularly from emotional, aesthetic, and cultural perspectives. As mascots increasingly participate in affective interactions, their design must incorporate not only visual appeal but also empathetic resonance with users (Breazeal, 2002).

Emotional algorithms are at the forefront of this shift, enabling mascots to simulate, recognize, and respond to user emotions. A 2021 consumer study revealed that 75% of users are more inclined toward products that provide emotionally interactive experiences, highlighting the increasing demand for affective engagement. Likewise, AI aesthetics—defined by data-driven design methods and generative creativity—are reshaping visual norms. Nearly 60% of designers now believe that AI aesthetics will redefine industry standards within the next decade (Liu, 2020).

Meanwhile, globalization has reignited concerns about cultural authenticity. While striving for universal appeal, mascots must still preserve local cultural markers that contribute to their uniqueness and emotional depth. Data from a global study of 1,000 mascots showed that 85% reflected distinct regional or national identities, emphasizing the strategic importance of cultural anchoring.

By exploring the intersection of emotional intelligence, AI-driven aesthetics, and cultural specificity, this study aims to provide a comprehensive

theoretical and practical foundation for reimagining mascot design in the post-human era.

Objectives

1. To investigate how emotional algorithms enhance the emotional connection between mascots and users, thereby increasing interactivity and brand loyalty.
2. To explore how AI aesthetics shape the visual style and personalization strategies of contemporary mascot design.
3. To examine the role of cultural identity in the construction of mascot imagery and how it can be preserved and innovated in the context of globalization.

Literature Review

1. The Concept of the Post-Human Era

The concept of the "post-human era" describes a period in which the distinction between human beings and technology becomes increasingly blurred. This era is characterized by the integration of advanced technologies such as artificial intelligence (AI), biotechnology, and data analytics, which challenge traditional human-centered views. Rather than positioning humans as the sole bearers of intelligence, post-humanism embraces a hybrid existence where biological and technological entities co-evolve (Menzel & D'Aluisio, 2000).

In this context, mascots, traditionally symbols of culture or commerce, are evolving beyond static representations. They are transforming into dynamic, interactive entities capable of emotional engagement. Recent developments in AI have shown that mascots designed with emotional algorithms can create stronger emotional connections with users, enhancing

their resonance and engagement compared to their traditional counterparts. This shift highlights the growing role of technology in the realm of visual communication and emotional representation (Li, 2018).

Additionally, the post-human era necessitates a reexamination of cultural identity. As globalization increases, designers face the challenge of maintaining cultural distinctiveness while accommodating global perspectives. This period of technological advancement provides an opportunity for innovation in mascot design, where cultural identity can be preserved and reinterpreted in novel ways (Liu, Q., 2020).

2. Historical Development of Mascot Design

Mascot design has undergone significant transformation, evolving from ancient totemic symbols to modern tools of branding and emotional engagement. Traditionally, mascots held symbolic meaning, often representing protection or divine favor within cultural and religious contexts. However, with the rise of mass media in the 20th century, mascots began to serve as emotional branding tools, strengthening public engagement and creating recognizable cultural icons (Breazeal, 2002).

Examples such as Mickey Mouse and Donald Duck exemplify this shift. These characters evolved into global cultural icons, transcending their commercial origins and becoming emotionally resonant symbols. The integration of digital technologies has further revolutionized mascot design, allowing for the transition from two-dimensional static images to interactive, 3D avatars and virtual agents (Breazeal, 2002).

Modern mascot design increasingly emphasizes interactivity and emotional depth. Characters like Kumamon, a popular Japanese mascot, have gained international popularity due to their expressive features and relatable persona. In contrast to earlier, more simplified designs, contemporary mascots incorporate behavioral algorithms and AI-driven responsiveness, which

enhance user engagement by adapting to emotional cues and interactions (Liu, Q., 2020).

3. Opportunities and Challenges in Post-Human Mascot Design

The post-human era presents both significant opportunities and challenges for mascot design. One of the key challenges is the growing demand for emotional interactivity. Unlike traditional mascots, which functioned as passive symbols, mascots in the post-human era must engage users in dynamic, empathetic interactions. Research indicates that more than 70% of consumers view emotional expressiveness in mascots as a key factor influencing brand perception, underlining the importance of integrating emotional intelligence into design (Breazeal, 2002).

At the same time, AI aesthetics presents an unprecedented opportunity to redefine mascot visuals. AI technologies enable the creation of personalized, innovative designs that respond to user preferences. Studies show that AI-generated mascots have experienced a 30% increase in consumer preference compared to those designed through traditional methods (Liu, Q., 2020).

Cultural identity remains a central issue in mascot design. The challenge lies in balancing local cultural specificity with the need for global appeal. Data suggests that mascots incorporating indigenous cultural elements are perceived more favorably, with a 15% market advantage. This highlights how cultural authenticity can serve as a valuable asset in global branding efforts (Liu, Q., 2020).

In conclusion, mascot design in the post-human era requires designers to navigate a complex interplay of emotional algorithms, AI aesthetics, and cultural identity. Embracing technological innovation while preserving cultural and humanistic values offers exciting opportunities for creative development and strategic design.

Methodology

This study adopts a mixed-methods approach, combining both qualitative and quantitative research techniques to explore the integration of emotional algorithms, AI aesthetics, and cultural identity in mascot design. The primary methods used in this research include literature review, case study analysis, surveys, and user interaction analysis.

1. Literature Review

The literature review method involves synthesizing existing research and theoretical frameworks relevant to the study's focus areas. In this study, a comprehensive review of literature related to emotional algorithms, AI aesthetics, and cultural identity was conducted. This review helped to establish the theoretical foundations and identify existing gaps in mascot design research. By analyzing previous studies, we were able to define the key concepts and principles that guided the study's exploration of these elements in mascot design.

2. Case Study Analysis

Case study analysis involves an in-depth examination of specific instances or examples that provide insights into broader phenomena. This method was applied to analyze various mascot designs from different cultural and technological contexts. By selecting mascots that integrate emotional algorithms and AI aesthetics, the case studies allowed for an exploration of how these technologies impact the user experience and how cultural identity is preserved in design. The analysis focused on evaluating the emotional impact of these mascots on users and the strategies used to incorporate cultural elements while leveraging technological advancements.

3. Surveys

Surveys are a quantitative research tool used to collect structured data from a large group of participants. In this study, surveys were designed to

measure user preferences, emotional responses, and perceptions of different mascot designs. Participants were asked to evaluate mascots based on emotional engagement, aesthetic appeal, and cultural representation. The data collected from these surveys helped identify key emotional triggers and design features that resonated most with users, providing valuable insights into the factors that drive mascot success in a post-human context.

4. User Interaction Analysis

User interaction analysis is a qualitative method that examines how users engage with a product in real-time. In this study, the emotional impact of mascot designs was assessed by collecting biometric feedback (e.g., facial expressions, heart rate) and sentiment analysis data during user interactions. Participants interacted with various mascot prototypes, and their emotional responses were tracked through these measures. This method enabled the study to evaluate how different mascot features, such as facial expressions, color choices, and design complexity, influenced user emotions and engagement.

Through the integration of these methods, this study provides a multifaceted approach to understanding how emotional algorithms, AI aesthetics, and cultural identity shape the design and effectiveness of mascots in the post-human era. The combination of qualitative insights and quantitative data ensures a comprehensive analysis of these interconnected elements.

5. Research Framework

This study aims to explore the reconfiguration of mascot design in the post-human era by integrating emotional algorithms, AI aesthetics, and cultural identity. Emotional algorithms are at the core of this framework, enabling mascots to engage with users on a deeper emotional level, enhancing interaction and brand loyalty. AI aesthetics provide the tools to adapt mascot visuals in real-time, fostering personalized and innovative design strategies.

Cultural identity plays a vital role in grounding mascots in local cultural values, ensuring authenticity and emotional resonance while maintaining global appeal. Together, these three dimensions—emotional intelligence, technological innovation, and cultural representation—form the foundation for creating mascots that are not only interactive but also meaningful in a globally connected world.

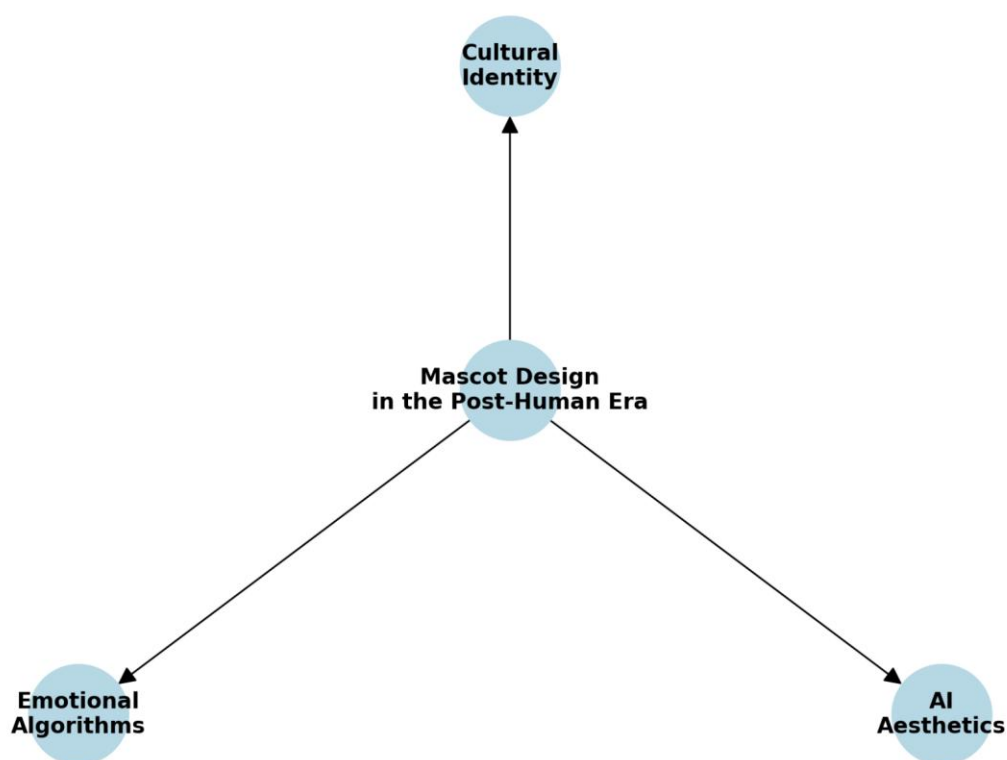

Figure 1 Conceptual framework (Constructed by the researchers)

Results

1. Application of Emotional Algorithms in Mascot Design

1.1 Theoretical Foundations of Emotional Algorithms

Emotional algorithms are grounded in the computational modeling of human affective processes. Drawing from psychology, neuroscience, and

affective computing, these algorithms interpret emotional signals—such as facial expressions, tone of voice, and behavioral patterns—to simulate or respond to human emotions. This capacity is crucial in enhancing human-computer interaction and has direct implications for mascot design.

Key to these algorithms is their ability to recognize and process complex emotional cues. For instance, facial recognition technology can detect subtle changes in muscle movement, enabling mascots to mirror or adapt to a user's emotional state. Studies indicate that facial emotion recognition can achieve accuracy rates exceeding 80%, providing a technical foundation for emotionally responsive mascots.

Beyond recognition, emotional algorithms also include predictive models that anticipate user behavior based on emotional input. In marketing and design, these models help tailor experiences that resonate more deeply with users. When applied to mascots, such modeling allows for the design of characters that not only reflect emotional depth but also actively engage users in affective interaction.

Unlike static character design, emotionally algorithmic mascots can dynamically respond to user input, creating a feedback loop that enhances emotional connectivity. This represents a paradigm shift from mascots as symbolic figures to mascots as emotionally intelligent agents.

1.2 Role of Emotion in Mascot Design

Emotion plays a pivotal role in shaping user perceptions of mascots. Affective responses influence not only the aesthetic appreciation of a mascot but also the degree of attachment and brand loyalty it can generate. Emotional algorithms enable the embedding of such affective dimensions into the design process.

For example, research on child-focused mascots indicates that characters conveying emotions such as happiness, warmth, and friendliness are significantly more favored by young audiences. In one study, mascots designed

to evoke joy and empathy received average preference ratings of 4.2 out of 5, compared to 3.5 for neutral expressions.

Emotional resonance also enhances user interaction. A case study involving shopping mall mascots revealed that those utilizing emotion-aware designs led to 20% longer user engagement times compared to conventional mascots. This suggests that emotionally expressive design elements can increase a mascot's communicative efficacy and commercial value.(Pan,2022)

Moreover, emotional algorithms contribute to branding by aligning mascot expressions with a company's core values. During international events such as the Olympics, emotional algorithms have been employed to ensure that mascots reflect both host-country culture and globally relatable sentiments, amplifying their role in cultural diplomacy.

Rather than merely imitating human emotions, algorithmic mascots interpret affective patterns to create consistent emotional experiences across varied contexts, thereby fostering long-term user engagement.

1.3 Case Study: Emotional Algorithm Practice in Mascot Design

A notable example of emotional algorithm integration can be observed in a mascot created for an international sporting event. Designers employed emotion-detection technology to inform the mascot's visual and interactive attributes. By analyzing a dataset of consumer emotional reactions, they identified key visual elements—such as color palettes and facial expressions—that elicited positive affective responses.

Color choice emerged as a primary emotional trigger. Soft blues and greens were selected based on their association with calmness and optimism. These hues, validated by emotional response data, became integral to the mascot's visual identity.

Form also played a critical role. Contrary to the assumption that exaggerated shapes produce stronger emotional impact, algorithmic analysis

revealed that smooth, rounded contours were more likely to generate user affinity. Adjustments to body proportions and curvature were made accordingly, leading to a more approachable and harmonious design.

Facial expressions were refined through micro-level analysis. Instead of exaggerated emotions, subtle features—such as the arc of a smile or the gaze direction—were optimized to produce authentic emotional engagement. These refinements resulted in a mascot that resonated strongly with audiences, as evidenced by increased social media interaction and positive sentiment tracking.

This case illustrates how emotional algorithms contribute to a data-driven, empathetic design process that enhances both user experience and brand communication in mascot development.

2. Application of AI Aesthetics in Mascot Image Design

2.1 Theoretical Framework of AI Aesthetics

AI aesthetics refers to the use of artificial intelligence to analyze, generate, and refine aesthetic decisions in design processes. It builds upon machine learning, pattern recognition, and computational creativity to simulate or even enhance human artistic judgment. In the context of mascot design, AI aesthetics offers tools for identifying popular visual patterns, predicting user preferences, and dynamically adjusting design elements.

Unlike traditional aesthetic paradigms rooted in subjective interpretation, AI aesthetics is driven by data. It utilizes algorithms trained on large datasets of visual information to identify design elements that elicit favorable emotional and perceptual responses. For instance, AI systems can evaluate thousands of existing mascots to determine which visual traits correlate most strongly with audience approval.

Furthermore, AI aesthetics challenges the conventional notion of authorship and originality. Rather than relying solely on designer intuition, AI enables collaborative creativity wherein human designers and machine

systems co-generate novel forms. This partnership allows for real-time iteration and optimization, resulting in mascots that are both visually compelling and emotionally resonant.

AI also introduces adaptive aesthetic mechanisms. By incorporating user feedback and behavioral data, AI systems can continually refine mascot imagery to better align with evolving audience tastes. One study found that AI-optimized mascots achieved a 20% higher likability rating after iterative modifications based on user input.

In summary, AI aesthetics provides a scientifically grounded, user-informed approach to mascot design that augments traditional methods with real-time adaptability and broader creative possibilities.

2.2 Aesthetic Trends in Mascot Design Influenced by AI

As AI aesthetics gains traction, new visual trends have emerged in mascot design. These trends reflect not only technological capabilities but also changing consumer expectations for uniqueness, relatability, and emotional nuance.

One notable trend is the move toward hyper-personalization. AI algorithms can generate mascots that align with specific demographic or psychographic profiles, resulting in characters that feel tailored to individual user identities. This personalization enhances emotional engagement and brand loyalty.

Another trend is the fusion of traditional and futuristic aesthetics. AI enables the integration of cultural motifs—such as folk art or calligraphy—into sleek, digital forms. This hybrid aesthetic satisfies both nostalgic and contemporary tastes, bridging generational and cultural divides.

AI also encourages experimentation with form and structure. Generative design tools create non-traditional mascot shapes that deviate

from anthropomorphic norms. These abstract forms often carry symbolic meaning or visual novelty, appealing to users seeking distinctiveness.

Moreover, color theory in AI aesthetics has evolved to prioritize emotional resonance. AI systems analyze which color combinations evoke particular feelings, allowing for precise control over user mood. For example, mascots designed with emotionally calibrated palettes are more effective in brand storytelling and user retention.

Cross-cultural appeal is another AI-facilitated trend. By analyzing global visual data, AI systems identify aesthetic elements with universal appeal while preserving regional specificity. This enables the creation of mascots that resonate across markets without diluting cultural identity.

Collectively, these trends signify a shift from static, one-size-fits-all mascot designs to dynamic, adaptive, and emotionally intelligent imagery made possible by AI.

2.3 Design Practice: Innovative Use of AI Aesthetics in Mascot Design

A practical illustration of AI aesthetics in action can be found in a design experiment involving over 1,000 existing mascots. Designers employed AI algorithms to analyze user feedback, social media engagement, and visual attributes, identifying design factors that most significantly impacted likability.

In terms of color schemes, the AI system selected unconventional pairings—such as pastel gradients and neon accents—that had high emotional impact scores. These combinations, though rarely chosen by human designers alone, proved popular with users in A/B testing.

For form and structure, the AI emphasized smooth symmetry combined with unique proportions. It suggested variations in limb-to-body ratios and facial alignment that enhanced memorability and emotional warmth. These recommendations deviated from traditional design rules but were supported by user preference data.

The design process also included real-time adaptation. As users interacted with prototype mascots, their emotional responses (measured via sentiment analysis and biometric feedback) were fed back into the algorithm. The AI then generated updated versions of the mascots, each iteration improving emotional resonance and aesthetic appeal.

Importantly, AI aesthetics encouraged the inclusion of culturally resonant elements. By identifying symbols and motifs meaningful to specific user groups, the system facilitated the integration of local identity into global mascot design.

The result was a series of mascots with an 85% approval rate—significantly higher than the 70% benchmark for conventional designs. This outcome demonstrates how AI aesthetics can enhance creativity, user satisfaction, and cultural relevance in mascot image design.

3. Cultural Identity in Mascot Design

3.1 Cultural Identity in the Context of Globalization

In an increasingly interconnected world, cultural identity has emerged as a vital element in mascot design. While globalization facilitates cultural exchange, it also risks marginalizing local traditions. Effective mascot design, therefore, requires a nuanced understanding of how to balance global appeal with the preservation of indigenous cultural elements (Chen, 2022).

Contrary to the notion that globalization leads to cultural homogenization, studies show that it can serve as a platform for intercultural dialogue and creative fusion. For example, surveys indicate that over 60% of consumers are more inclined to support mascots that embody authentic cultural traits. This finding highlights the value of integrating local identity into mascot imagery to reinforce emotional and cultural resonance.

The challenge lies in avoiding both cultural isolationism and excessive westernization. Designers must strike a balance—retaining cultural specificity

while embracing global sensibilities. This approach enhances the uniqueness of mascot designs and fosters stronger emotional bonds with diverse audiences.

An illustrative example is the mascot for an international cultural festival, which successfully combined regional folklore with contemporary design aesthetics. The mascot's positive reception across global audiences demonstrated how localized symbolism, when thoughtfully modernized, can achieve cross-cultural impact.

3.2 Integration of Local Culture in Mascot Design

The integration of local cultural elements into mascot design goes beyond superficial aesthetics; it involves a deep engagement with the symbolic and historical dimensions of a culture. Successful designs use culturally embedded narratives to connect emotionally with users.

For instance, Chinese mythological figures such as dragons, phoenixes, and qilin carry profound meanings related to prosperity, protection, and harmony. When modernized and incorporated into mascot designs, these elements serve as cultural bridges that link tradition with contemporary expression.

A case study of a city's mascot for an international sports event revealed how local legends and art forms were transformed into a visually compelling and culturally meaningful design. The use of traditional motifs—interpreted through a modern, cartoon-like style—enabled the mascot to resonate both locally and globally.

Moreover, cultural integration involves translating intangible heritage—such as values, philosophies, and emotional expressions—into visual form. Color schemes, patterns, and materials often carry specific cultural associations that, when employed appropriately, enhance a mascot's cultural authenticity.

Unlike traditional approaches that treat culture as static or ornamental, contemporary mascot design leverages culture as a dynamic, evolving source of creative inspiration. Designers are encouraged to engage in cultural research and participatory design practices to ensure authenticity and relevance.

Recent data shows a steady increase in the number of culturally themed mascots featured in international events, reflecting a broader trend toward cultural inclusivity and diversity in global branding.

3.3 Case Studies: Cross-Cultural Mascot Design

Cross-cultural mascot design represents the intersection of local identity and global relevance. It requires designers to navigate cultural nuances while crafting universally appealing visual narratives. Several notable case studies illustrate effective strategies in this domain.

The 2018 FIFA World Cup mascot, Zabivaka, incorporated Russian folkloric influences into a modern sports context. Rather than adhering strictly to traditional symbolism, designers employed contemporary design language—bright colors, playful shapes, and sporty attire—to create a character that resonated globally while celebrating national heritage.

Similarly, the 2008 Beijing Olympic mascots, known as the “Fuwa,” embodied elements of Chinese mythology and philosophy while adopting global-friendly aesthetics. Their cartoonish style and vibrant color palette were deliberately chosen to enhance cross-cultural accessibility.

Another compelling example is Coca-Cola’s polar bear mascot. Although not rooted in a specific cultural tradition, its emotionally evocative imagery—associated with warmth, family, and festivity—transcends cultural boundaries, demonstrating that emotional symbolism can function as a universal design strategy.

These cases illustrate the importance of emotional universality, cultural respect, and aesthetic flexibility in cross-cultural mascot design.

Designers must remain sensitive to cultural contexts while leveraging shared human values—such as joy, friendship, and curiosity—to create mascots that connect across geographic and cultural divides.

In summary, culturally informed mascot design contributes to both cultural preservation and global communication. It enables mascots to serve not just as brand ambassadors but as cultural intermediaries, enriching user experience through emotional and symbolic depth (Yang, 2024).

Discussion

This study investigates the evolving paradigm of mascot design in the post-human era, where the convergence of emotional algorithms, AI aesthetics, and cultural identity is reshaping how mascots engage with users. The findings reveal that mascots are transitioning from static brand figures to dynamic, emotionally responsive agents capable of fostering meaningful user interaction.

Emotional algorithms play a central role in this transformation. They enable mascots to simulate and respond to human affective states, thereby enhancing emotional connectivity and brand loyalty. This supports Breazeal's (2002) findings on emotionally adaptive robotics and aligns with Pan's (2022) case studies, which demonstrate improved user engagement with emotion-aware design. However, the present study also highlights an ongoing challenge: algorithmic interpretations of emotion may not fully capture the nuance of individual experiences, echoing concerns noted by Liu (2020). This discrepancy underscores the need for more refined and empathetic emotion modeling in design applications.

In parallel, AI aesthetics offers significant potential for innovation. By utilizing machine learning and user feedback, AI tools empower designers to generate visually compelling, personalized mascot designs. The study supports

Liu's (2020) assertion that AI-driven visual trends are increasingly shaping design practices. However, this raises questions about the balance between machine-generated creativity and human emotional resonance, as emphasized by Menzel and D'Aluisio (2000). Designers must remain cautious of over-reliance on AI systems that may lack cultural sensitivity or emotional depth.

Cultural identity remains a foundational component of mascot design, particularly in an era of globalization. Findings indicate that mascots rooted in authentic cultural narratives outperform generic counterparts in emotional appeal and market differentiation. This confirms earlier insights from Liu (2020), who emphasized the strategic value of cultural specificity in branding. However, integrating cultural identity while maintaining global accessibility remains a delicate task. Designers must avoid both cultural flattening and excessive localization, striving for a balance that respects regional heritage while resonating with diverse audiences.

In summary, the study concludes that effective mascot design in the post-human era must integrate emotional intelligence, algorithmic aesthetics, and cultural authenticity. These three dimensions do not operate independently but are deeply interconnected. Emotional algorithms provide the means for empathy, AI aesthetics facilitate innovation and adaptability, and cultural identity ensures symbolic depth and relevance. Together, they form a holistic framework for future-forward mascot design that speaks to both technological progress and human connection.

The implications of this study extend beyond mascot design, offering broader insights into the intersection of design, emotion, and culture in digitally mediated environments. Future research should refine emotional modeling techniques, explore the ethical boundaries of AI-generated imagery, and investigate how mascots can serve as cultural ambassadors in hybrid global spaces. As designers continue to navigate this complex landscape, the

pursuit of emotionally engaging, aesthetically diverse, and culturally grounded design remains a defining challenge—and opportunity—of the post-human era.

Recommendation

1. General Recommendations

Based on the findings, several strategies are recommended for designers to create impactful mascots in the post-human era. Designers should integrate emotional algorithms thoughtfully by analyzing emotional data across diverse user groups to enhance emotional engagement. AI aesthetics should be leveraged for creative innovation, allowing for real-time design adaptation and personalization. It is essential to prioritize cultural identity in mascot design by ensuring mascots reflect authentic cultural elements while balancing global appeal. Engaging stakeholders—including users, cultural experts, and communities—in the design process will help ensure that mascots resonate emotionally with a diverse audience. Additionally, embracing iterative prototyping is crucial, as continuous refinement using emotional analytics and user feedback will result in more personalized and emotionally resonant mascots.

2. Further Research Recommendations

For future research, there is a need to enhance the precision of emotional algorithms to capture a broader range of human emotions and improve real-time interaction. Further exploration of AI aesthetics is required to understand the balance between machine-generated creativity and human emotional interpretation, ensuring AI designs align more closely with human emotional experiences. Additionally, future studies should focus on how mascots can act as cultural ambassadors in a globalized world, preserving local heritage while appealing to a broader, international audience.

Collaborative research across design, technology, and cultural studies will be key to advancing these goals and developing mascots that are emotionally engaging, culturally rich, and technologically innovative.

References

- Breazeal, C. (2002). *Designing sociable robots*. MIT Press.
- Li, M. (2018). *Artistic intervention and cultural identity in rural development across the Taiwan Strait in the new era* [Master's thesis, Xiamen University].
- Liu, Q. (2020). *Aesthetic research on animation creation in the era of artificial intelligence* [Master's thesis, Nanjing University of Posts and Telecommunications].
- Liu, Y. (2020). *Pathways for the transnational application of national cultural resources from the perspective of cultural identity* [Master's thesis, Hubei University of Arts and Science].
- Menzel, P., & D'Aluisio, F. (2000). *Robosapiens: Evolution of a new species*. MIT Press.
- Pan, L., & Yin, B. (2022). 2022 design: Sustained construction of design power and design spirit. *Art & Design*. <https://www.design.cn/info/1038/7486.htm>
- Quan, Y. (2023). *A study on algorithmic cultural guidance mechanisms in the construction of new forms of human civilization* [National Social Science Fund Major Project].
- Xiang, Y., & Chen, L. (2022). Inheriting, innovating, and empowering: The new national trend brands from the perspective of cultural genes. *Huayin Network*. <https://www.huayin.com/article/other/2022/0510/890.html>

- Yang, Z. (2024). *Constructing mechanisms for ideological identity among university students in the era of artificial intelligence* [MOE Humanities and Social Sciences Research Planning Fund Project].
- Yu, L. (2013). *A theoretical and methodological study on emotional design in traditional Chinese cultural brand imagery* [National Social Science Fund, Arts Studies Project].

การพัฒนาระบบแจ้งซ่อมออนไลน์
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ *
DEVELOPMENT OF AN ONLINE MAINTENANCE NOTIFICATION
SYSTEM FOR THE FACULTY OF MEDICINE, PRINCE OF SONGKLA
UNIVERSITY

ปฐมฤกษ์ บัวแก้ว¹ และ ไชยยันต์ ปาละมาน²

Pratomrerk Buakaew¹ and Chaiyan Palaman²

¹⁻²ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

¹⁻²Division of Information Technology Faculty of Medicine, Prince of Songkhla University, Thailand

Corresponding Author's Email: pchaiyan@medicine.psu.ac.th

วันที่รับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 15 พฤษภาคม 2568; วันที่รับบทความ : 17 พฤษภาคม 2568

Received 1 May 2025; Revised 15 May 2025; Accepted 17 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) พัฒนาระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และ 2) ประเมินประสิทธิภาพการใช้งานระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรสายสนับสนุน เจ้าหน้าที่บริหารงานแจ้งซ่อม และช่างซ่อมบำรุง จำนวน 40 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น และแบบประเมินประสิทธิภาพการใช้งานระบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

Citation:

* ปฐมฤกษ์ บัวแก้ว และ ไชยยันต์ ปาละมาน. (2568). การพัฒนาระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 81-101.

Pratomrerk Buakaew and Chaiyan Palaman. (2025). Development Of An Online Maintenance Notification System For The Faculty Of Medicine, Prince Of Songkla University. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 81-101.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้งานได้ดีตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของบุคลากร มีความสะดวกในการใช้งาน และช่วยลดระยะเวลาในกระบวนการแจ้งซ่อม ทั้งในส่วนของผู้ใช้บริการ เจ้าหน้าที่บริหารงานแจ้งซ่อม และช่างซ่อมบำรุง 2) ผลการประเมินประสิทธิภาพการใช้งานระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ ด้านประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, $SD = 0.61$) และด้านการออกแบบด้านการบริการ ด้านการนำไปใช้งาน ความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, $SD = 0.72$; $\bar{X} = 4.46$, $SD = 0.76$; $\bar{X} = 4.38$, $SD = 0.94$; $\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.72$ ตามลำดับ)

สรุปได้ว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบโจทย์การใช้งานจริงของบุคลากรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการบริหารจัดการงานซ่อมบำรุงภายในองค์กร

คำสำคัญ: ระบบแจ้งซ่อมออนไลน์, การพัฒนาระบบ, การประเมินประสิทธิภาพระบบ

Abstract

This research aimed to 1) develop an online maintenance request system for the Faculty of Medicine, Prince of Songkla University and 2) evaluate the system's operational effectiveness. The study involved a sample of 40 participants, comprising support staff, maintenance coordinators, and repair technicians. Research instruments included the online maintenance request system developed by the researchers and a system effectiveness evaluation form. Data were analyzed using descriptive statistics: mean and standard deviation.

The research results revealed that 1) the developed system effectively met its objectives and the users' needs. It provided user-friendly functionality and significantly reduced the time required for maintenance requests for all involved parties—end users, administrative staff, and technicians. 2) The evaluation results indicated that the system's performance was rated at the highest level ($\bar{x} = 4.52$, $SD = 0.61$). Other aspects such as design, service quality, usability, and overall satisfaction were rated at a high level ($\bar{x} = 4.39$,

SD = 0.72; $\bar{x}$ = 4.46, SD = 0.76; $\bar{x}$ = 4.38, SD = 0.94; $\bar{x}$ = 4.48, SD = 0.72, respectively).

In conclusion, the developed system effectively addresses the practical needs of personnel within the Faculty of Medicine and offers substantial benefits for the management of internal maintenance operations.

Keywords: Online Maintenance Notification System, System Development, System Performance

บทนำ

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นคณะที่ได้จัดตั้งขึ้นมีอายุมากกว่า 50 ปี และได้ประกาศพันธกิจ ปี 2567-2571 ประกอบด้วย 1) ผลิต และพัฒนาแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรม โดยยึดถือประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง 2) ให้บริการด้านรักษาพยาบาลที่เป็นเลิศจนถึงระดับเหนือกว่าตติยภูมิ ด้วยจิตวิญญาณ โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ 3) สร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพระดับนานาชาติบนพื้นฐานวัฒนธรรมการวิจัย และนวัตกรรม 4) ให้บริการวิชาการที่ตอบสนองความต้องการของสังคมไทย และเชื่อมโยงสู่เครือข่ายสากล (คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2567) การดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามพันธกิจที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องอาศัยระบบการบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ บุคลากรในองค์กรต้องร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากพันธกิจที่หลากหลาย และระยะเวลาที่ยาวนานส่งผลให้จำนวนวัสดุครุภัณฑ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ของคณะฯ มีจำนวนมาก และจำเป็นต้องมีการซ่อมบำรุงให้สามารถยืดอายุการใช้งาน และมีประสิทธิภาพการทำงานสูงสุด

ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ งานอาคารสถานที่ งานวิเทศสัมพันธ์ และศูนย์ซ่อมเครื่องมือแพทย์ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการให้บริการ และดูแลบำรุงซ่อมบำรุงวัสดุครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ทางการแพทย์ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ของคณะฯ ซึ่งรูปแบบการให้บริการซ่อมบำรุงเดิม คือ หน่วยงานผู้ใช้บริการกรอกข้อมูลการแจ้งซ่อมครุภัณฑ์ที่ชำรุดลงในแบบฟอร์มที่เป็นกระดาษผ่านหน่วยงานที่รับผิดชอบการซ่อมบำรุงซึ่งเจ้าหน้าที่บริหารงานแจ้งซ่อมทำการบันทึกข้อมูลการแจ้งซ่อมลงในสมุดทะเบียนแจ้งซ่อมครุภัณฑ์ และจ่ายงานให้กับช่างซ่อมบำรุงตามความเหมาะสม ซึ่งมักพบปัญหาบ่อยครั้ง เช่น ผู้ใช้บริการไม่แจ้งผ่าน

แบบฟอร์มแจ้งซ่อมแต่แจ้งกับช่างซ่อมบำรุงโดยตรง ไม่มีการลงข้อมูลในสมุดทะเบียนแจ้งซ่อม เป็นหลักฐาน ใบแจ้งซ่อมเกิดการสูญหายทั้งจากฝ่ายเจ้าหน้าที่ทะเบียนและฝ่ายช่างซ่อมบำรุง มีความล่าช้าในการสื่อสารข้อมูล ผู้ใช้บริการไม่สามารถ ค้นหา ติดตาม และตรวจสอบ สถานการณ์แจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ที่เป็นปัจจุบันได้

ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็น หน่วยงานของคณะฯซึ่งมีพันธกิจ คือพัฒนาระบบสารสนเทศด้วยตนเอง เพื่อสนับสนุนภารกิจ หลักของคณะแพทย์ และสร้างระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพงานบริการของคณะฯ (ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2559) ได้ เล็งเห็นถึงความสำคัญจึงทำการพัฒนาระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถแจ้งซ่อมแซมวัสดุครุภัณฑ์ และ อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ชำรุด และสามารถค้นหา ติดตาม และตรวจสอบสถานะการแจ้งซ่อม บำรุงครุภัณฑ์ที่เป็นปัจจุบันผ่านระบบออนไลน์ด้วยอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ไอแพด และ โทรศัพท์มือถือได้ เจ้าหน้าที่บริหารงานแจ้งซ่อมสามารถตรวจสอบ และบันทึกข้อมูลรับเรื่อง การแจ้งซ่อมและทำการจ่ายงานซ่อมให้ช่างที่รับผิดชอบตามความเหมาะสม และติดตามงาน ซ่อมบำรุงผ่านระบบได้ ส่วนช่างที่รับผิดชอบงานซ่อมบำรุงสามารถรับงานที่ได้รับมอบหมาย และสามารถบันทึกข้อมูลผลการซ่อมบำรุงผ่านระบบได้ การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ใน การลดขั้นตอนเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการแจ้งซ่อมวัสดุครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ทางการแพทย์ ซึ่งทำให้ข้อมูลไม่เกิดการสูญหาย และมีความถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อ การพัฒนาระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการใช้งานระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ คณะ แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

วสุ สุริยะ และคณะ (2567) ได้ศึกษา 1) เพื่อพัฒนาระบบการแจ้งซ่อมออนไลน์ 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจของบุคลากร และ3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน กับ

ความพึงพอใจต่อระบบการแจ้งซ่อมออนไลน์ คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและปัญหาจากสภาพปัจจุบันเพื่อนำไปสร้างระบบการแจ้งซ่อมออนไลน์ โดยนำเทคโนโลยีมาพัฒนาและใช้งานในระบบออนไลน์ผ่านเว็บเพจของคณะทันตแพทยศาสตร์ และระบบคิวอาร์โค้ด นำระบบการแจ้งซ่อมออนไลน์ที่ได้มาประเมินความพึงพอใจโดยบุคลากร คณะทันตแพทยศาสตร์โดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอด้วย ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 4.46$, $SD = 0.02$) ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน กับความพึงพอใจต่อระบบการแจ้งซ่อมออนไลน์จากการศึกษา พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน กับความพึงพอใจต่อระบบการแจ้งซ่อมออนไลน์ระบบการแจ้งซ่อมออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นมีความสะดวกในการใช้งาน สามารถลดขั้นตอนการทำงานเนื่องจากมีความสะดวกในการจัดเก็บเป็นไฟล์เอกสาร ลดเวลาของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการแจ้งซ่อม ประมวลผลและสรุปผลได้ถูกต้องแม่นยำเป็นตัวเลขและกราฟ ข้อมูลที่จัดเก็บสามารถใช้ในรูปแบบออนไลน์กับคอมพิวเตอร์และผ่านโทรศัพท์มือถือ จึงมีประโยชน์เหมาะสมที่จะนำมาใช้ให้บริการ

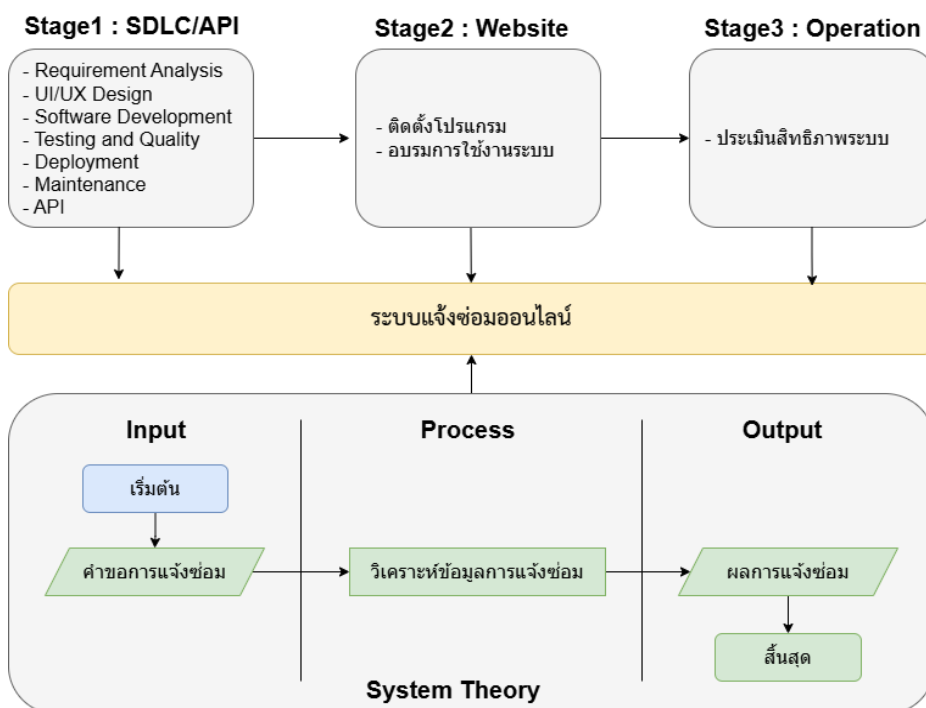
ประทีป เทพยศ และอภิมย์ อังสุรัตน์ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ออนไลน์ให้กับงานกายภาพและบริการพื้นฐาน คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล นอกจากนี้ยังประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยวัดจากความพึงพอใจของผู้ให้และผู้ให้บริการ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหา ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะจากผู้ให้บริการระบบแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์เดิมข้อมูลที่ได้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาระบบแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ออนไลน์ระบบนี้ได้ทำการพัฒนาบนระบบปฏิบัติการ Windows Server 2010 ภายใต้ Internet Information Service (IIS) ด้วยเทคโนโลยี .Net Framework บนฐานข้อมูล Microsoft SQL Server 2000 และประเมินความพึงพอใจหลังทดลองใช้ระบบจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน ซึ่งเป็นผู้ให้และผู้ให้บริการระบบแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ออนไลน์ที่เคยให้บริการและทดลองใช้ระบบแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ออนไลน์ผลการศึกษาพบว่า ระบบแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ออนไลน์พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ได้ดีในกระบวนการแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ออนไลน์ของคณะฯ ผู้ให้และผู้ให้บริการมีความพึงพอใจต่อระบบภาพรวมอยู่ในระดับดี ($Mean \pm S.D. = 4.15 \pm 0.65$) โดยพึงพอใจต่อประสิทธิภาพและประโยชน์ของระบบแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($Mean \pm S.D. =$

4.21±0.69) ด้านการสนับสนุนการให้บริการการใช้งานและด้านการออกแบบระบบ อยู่ในระดับมาก (Mean ± S.D. = 4.15±0.59 และ 4.01±0.60 ตามลำดับ) ดังนั้น ระบบแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ออนไลน์จึงสามารถสนับสนุนกระบวนการแจ้งซ่อมครุภัณฑ์ของคณะฯ ให้มีความสะดวก รวดเร็ว และถูกต้องมากยิ่งขึ้น

จากการเปรียบเทียบงานวิจัยทั้งสองฉบับ พบว่ามีความสอดคล้องกันในด้านวัตถุประสงค์หลัก คือ การพัฒนาระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ และการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน โดยระบบที่พัฒนาขึ้นในทั้งสองกรณีต่างสามารถช่วยลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ เพิ่มความรวดเร็วในการแจ้งซ่อม และได้รับผลตอบรับในระดับดีถึงดีมากจากผู้ใช้งาน อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างที่สำคัญอยู่ที่เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการพัฒนาระบบ โดยงานของประทีป เทพยศ และอภิมัย อังสุรัตน์ มุ่งเน้นการพัฒนาในเชิงโครงสร้างระบบที่ซับซ้อนบนเซิร์ฟเวอร์ ในขณะที่งานของสุ สุริยะ และคณะ เน้นการเข้าถึงของผู้ใช้งานทั่วไปผ่านเว็บและมือถือเป็นหลัก

สรุปการศึกษางานวิจัยทั้งสองฉบับสามารถนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ในบริบทของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการเลือกเทคโนโลยี ความสะดวกของผู้ใช้งาน และการประเมินผลการใช้งานอย่างรอบด้าน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้แนวคิดจากทฤษฎีระบบ (System Theory) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (input) เป็นองค์ประกอบแรกนำไปสู่การดำเนินงานของระบบ กระบวนการ (process) เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่ผลงานหรือผลผลิตของระบบ และผลงาน (output) ซึ่งเป็นผลลัพธ์ของระบบที่ความสำเร็จในลักษณะต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผล องค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้ ผสมผสานอย่างมีเอกภาพเพื่อบรรลุตามเป้าหมายองค์การที่กำหนดไว้ (ทฤษฎีระบบ System Theory, 2557) ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศ SDLC และ API มาใช้ในการพัฒนาระบบจากนั้นจึงวัดผลของการพัฒนาระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ และประเมินผลลัพธ์ระบบตามแผนผังกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ

สามารถอธิบายหลักการทำงานกระบวนการพัฒนาระบบ ได้ดังนี้

State 1 ขั้นตอนวงจรพัฒนาระบบ และสถาปัตยกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ (Software Development Life Cycle: SDLC) / Application Program Interface: API) กระบวนการสำคัญที่ใช้ในการพัฒนา และส่งมอบซอฟต์แวร์ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. รวบรวมความต้องการ (Requirement Analysis) ขั้นตอนการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของระบบ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญที่สุด ต้องมีการพูดคุยกับหลายฝ่าย เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน และตรงกับความต้องการของผู้ใช้

2. ออกแบบ (UI/UX design) มุ่งเน้นไปที่การออกแบบซอฟต์แวร์ และวิธีการทำงานตามข้อกำหนดทางเทคนิค เพื่อนำไปใช้ในการสร้างต้นแบบ (Prototype) ในการทำงานประกอบด้วย โครงสร้างของระบบ แสดงขั้นตอนการทำงาน (Flow chart) หรือแสดงการไหลของข้อมูล (Dataflow Diagram) หรือสังเคราะห์ระบบด้วยยูเอ็มแอล (Unified

Modeling Language: UML) และเตรียม UI/UX สำหรับการพัฒนา รวมถึงการเลือกแพลตฟอร์มของซอฟต์แวร์ เพื่อให้มั่นใจว่ามีการออกแบบที่ตอบสนอง

3. การพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Development) เป็นขั้นตอนในการเขียนชุดคำสั่งระบบ (Coding Program) และกระบวนการทดสอบระบบ จากพื้นฐานเทคโนโลยีที่เลือก ที่มีการกำหนด Framework, Library, Solution ไว้เบื้องต้น ขั้นตอนนี้ เป็นหน้าที่หลักของระบบเมอร์ ในการโค้ดคำสั่งระบบสำหรับประมวลผลข้อมูล

4. ทดสอบ และควบคุมคุณภาพ (Testing and Quality Assurance) เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ และแน่ใจว่าทุกอย่างทำงานได้ตามที่คาดหวัง โดยดำเนินการตามข้อกำหนดมาตรฐานซอฟต์แวร์ที่ได้กำหนดไว้ กระบวนการในการทดสอบ อาจมาจากทีมงานทดสอบโดยตรงที่ได้จัดตั้งขึ้น ตรวจสอบข้อบกพร่อง รับประกันความปลอดภัย ความน่าเชื่อถือของซอฟต์แวร์ และรายงานผลการทดสอบ ไปยังผู้บริหารด้านเทคนิคซึ่งทำงานร่วมกับทีมพัฒนา เพื่อปรับปรุงผลการทดสอบ และควบคุมคุณภาพต่อไป

5. การปรับใช้ (Deployment) ขั้นตอนการนำระบบที่พัฒนาจนสมบูรณ์แล้วมาทำการปรับใช้ หรือติดตั้ง เพื่อใช้งานจริง และจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ใช้งาน (Training) เพื่อสร้างความเข้าใจ และแนะนำการใช้งานเบื้องต้น

6. การบำรุงรักษา (Maintenance) ข้อเสนอแนะ แก้ไขจุดบกพร่องจากผู้ใช้งานที่อาจมีปัญหาในการใช้งานจากความไม่คุ้นเคยกับระบบในเริ่มแรก จึงต้องมีการบำรุงรักษาในการกำหนดแผนค้นหาปัญหาต่าง ๆ อย่างเนื่อง การติดตามประเมินผลความพึงพอใจในการใช้งาน การเก็บรวบรวมคำร้องขอจากผู้ใช้งานในการปรับปรุงระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาสำหรับขยายฟังก์ชันการทำงานในรุ่นซอฟต์แวร์ถัดไป

กระบวนการในการเชื่อมต่อชุดคำสั่ง (Application Program Interface: API) เป็นวิธีการเชื่อมต่อหรือตัวกลาง ที่ให้ Website, Software, Application สามารถสื่อสาร และทำงานร่วมกันได้ จากระบบหนึ่งไปสู่อีกระบบหนึ่ง เพื่อให้ภายนอกเข้าถึง และอัปเดตข้อมูลนั้น ๆ ได้ แต่ยังคงอยู่ในขอบเขตที่กำหนดไว้

State 2 Website

การนำซอฟต์แวร์ที่ผ่านกระบวนการใน State 1 เรียบร้อยแล้ว ติดตั้งใน Website ของคณะแพทยศาสตร์ โดยทำการอบรมการใช้งานระบบให้กับผู้ใช้งานระบบ

State 3 ประเมินประสิทธิภาพ และประเมินความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินประสิทธิภาพระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โดยใช้แบบประเมินเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการวิจัย และพัฒนา (Research and development) เพื่อพัฒนาระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ประชากร

บุคลากรสายสนับสนุน เจ้าหน้าที่บริหารงานแจ้งซ่อม และช่างซ่อมบำรุง

กลุ่มตัวอย่าง

บุคลากรสายสนับสนุน เจ้าหน้าที่บริหารงานแจ้งซ่อม และช่างซ่อมบำรุง จำนวน 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัดผลและตรวจสอบประเมินประสิทธิภาพของระบบด้วยการใช้แบบสอบถามประสิทธิภาพการให้บริการระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ โดยใช้สถิติพรรณนาแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) กำหนดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rate Scale) 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด ด้วยวิธีในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อรวบรวมข้อมูลประเมินผลลัพธ์ จำนวน 40 ราย ผ่านแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ประเภทของผู้ใช้บริการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับประสิทธิภาพในการให้บริการระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ จำนวน 17 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด แยกส่วนประเมิน 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านประสิทธิภาพของระบบ คำถาม 5 ข้อ
- 2) ด้านการออกแบบระบบ คำถาม 5 ข้อ
- 3) ด้านการบริการระบบ คำถาม 3 ข้อ
- 4) ด้านการนำระบบไปใช้งาน คำถาม 3 ข้อ

5) ความพึงพอใจโดยรวมของระบบ คำถาม 1 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะระบบเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ประเมินแสดงความคิดเห็นได้อิสระ จำนวน 5 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการติดตั้งลิ้งค์ระบบที่หน้าเว็บไซต์คณะแพทยศาสตร์ ภายใต้เมนูระบบสารสนเทศสำหรับบุคลากร ชื่อเมนู ระบบแจ้งซ่อม คณะแพทยศาสตร์ เพื่อให้ผู้ใช้บริการคลิกเข้าสู่หน้าระบบยืนยันตัวตนเพื่อเข้าสู่ระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ และเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (questionnaire) ประเมินประสิทธิภาพระบบของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ประเภทของผู้ใช้บริการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับประสิทธิภาพในการใช้บริการระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด แยกส่วนประเมิน 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านประสิทธิภาพของระบบ
- 2) ด้านการออกแบบระบบ
- 3) ด้านการบริการระบบ
- 4) ด้านการนำระบบไปใช้งาน
- 5) ความพึงพอใจโดยรวมของระบบ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะระบบเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ประเมินแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำคะแนนประเมินประสิทธิภาพระบบแจ้งซ่อมออนไลน์มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ที่คำนวณได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อพิจารณาประสิทธิภาพ และความพึงพอใจต่อระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ กำหนดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rate Scale) ดังนี้

ระดับ 5 คือ มากที่สุด

ระดับ 4 คือ มาก

ระดับ 3 คือ ปานกลาง

ระดับ 2 คือ น้อย

ระดับ 1 คือ น้อยที่สุด

โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์แปลความหมายไว้ดังนี้

คะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับดีมากที่สุด

คะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับดีมาก

คะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับปานกลาง

คะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อย

คะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

โดยพิจารณาระดับประสิทธิภาพ และความพึงพอใจในภาพรวมที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.49 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่า 1.00 จึงถึงวาระบบมีประสิทธิภาพ และผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อการใชระบบ

เอกสารรับรองการวิจัยในมนุษย์

คณะผู้วิจัยได้ยื่นเอกสารขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสโครงการวิจัย REC.68-169-31-8จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผ่านการรับรองวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2568 และก่อนเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย วัตถุประสงค์ รวมถึงวิธีการในการวิจัยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยวิจัยได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอ โดยข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างถูกเก็บไว้เป็นความลับ และไม่มี การระบุตัวตนของผู้ตอบ

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ระบบแจ้งซ่อมออนไลน์พัฒนาในรูปแบบ Web Application ที่มีฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล (MySQL) มีการจัดการระบบแบบปิดต้องทำการยืนยันตัวตนเข้าใช้งานระบบภายใต้ระบบยืนยันตัวตนด้วยบัญชีผู้ใช้ของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ การทำงานภายใต้ระบบสารสนเทศดังกล่าวมี 3 ส่วน ประกอบด้วย ผู้ใช้บริการแจ้งซ่อม เจ้าหน้าที่บริหารงานแจ้งซ่อม และช่างซ่อมบำรุง รวมถึงผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบแจ้งซ่อม โดยมีรูปแบบการปฏิบัติงานดังนี้

ส่วนที่ 1 ผู้ใช้บริการแจ้งซ่อม ทำหน้าที่ส่งคำขอใช้บริการแจ้งซ่อมวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ต้องการแจ้งซ่อม

ส่วนที่ 2 เจ้าหน้าที่บริหารงานแจ้งซ่อม ทำการบันทึกรับเรื่องการแจ้งซ่อมจากผู้ใช้บริการ และทำการจ่ายงานแจ้งซ่อมให้กับช่างซ่อมบำรุงที่รับผิดชอบทำการซ่อมต่อไป และทำการติดตามผลการซ่อม

ส่วนที่ 3 ช่างซ่อมบำรุง ทำการรับงานซ่อมบำรุงที่ผู้บริหารงานแจ้งซ่อมมอบหมายให้ และทำการซ่อมบำรุงพร้อมทั้งแจ้งผลหรือสถานะการซ่อมบำรุงให้เจ้าหน้าที่บริหารงานซ่อมบำรุง และผู้ใช้บริการแจ้งซ่อม

กระบวนการแจ้งซ่อมเริ่มจากผู้ใช้บริการแจ้งซ่อมทำการยื่นคำขอแจ้งซ่อมในระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ ผ่านเว็บแอปพลิเคชัน โดยระบุเรื่องที่แจ้งซ่อม และรายละเอียดการแจ้งซ่อม เจ้าหน้าที่บริหารงานแจ้งซ่อมทำการบันทึกรับเรื่องที่แจ้งซ่อมจากผู้ใช้บริการ ทำการวิเคราะห์งานแจ้งซ่อมเบื้องต้นจ่ายงานกับทีมช่างซ่อมบำรุงตามความเหมาะสมโดยระบุช่างผู้รับผิดชอบหลัก และทีมผู้ช่วยซ่อมบำรุง พร้อมทั้งระบุลำดับความสำคัญของงานซ่อมบำรุง ในส่วนของช่างซ่อมบำรุงจะทำการบันทึกรับงานแจ้งซ่อมที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่บริหารงานแจ้งซ่อม และทำการซ่อมบำรุง เมื่อดำเนินการซ่อมบำรุงเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องทำการบันทึกผลการซ่อมในระบบเพื่อแจ้งผลการซ่อมให้กับทางผู้ใช้บริการแจ้งซ่อมและเจ้าหน้าที่บริหารงานแจ้งซ่อมทราบ และข้อมูลจากกระบวนการทำงานดังกล่าวจะสรุปเป็นแดชบอร์ดให้กับผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง ดังรูปที่ 5

ส่งคำขอบริการไป요

ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

เปลี่ยน

เรื่อง

ค้นหาและกด Enter

รายละเอียด

จุดเกิดเหตุ:

อาการ:

รายละเอียดอื่น:

วัน-เวลาบันทึกนายที่ผู้ส่งคำขอบริการสะดวก

04/30/2025 10:27 AM

รหัสกรรณิก / เลขคีย์ของพัก

อาคาร / สถานที่

ค้นหาและกด Enter

รายละเอียดประกอบ

Choose File No file chosen

หรือ ลากไฟล์และวางที่นี่

รับแจ้งซ่อมเฉพาะปัญหา Internet และเครื่องคอมพิวเตอร์ (เข้า)

โดยฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ (ใช้งานระบบ MIS) เท่านั้น

** สำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์ (ชื่อ/เข้า) โดยศูนย์ซ่อม **

ยังแจ้งซ่อมตามระบบเดิม

***ระบบ HIS sw (โปรแกรม, คอมพิวเตอร์/เครื่องพิมพ์, Network)

ใช้กรแจ้งซ่อม 1951 เท่านั้นเดิม ไม่ใช้แจ้งซ่อมระบบแจ้งซ่อม***

ปัญหา Internet wifi

กรุณาเปลี่ยนการเชื่อมต่อเป็น wifi ชื่อ MED WIFI (802.1x)

ยังผู้ใช้งานและรหัสผ่านเป็น email ของคุณฯ

ปัญหา Mor-Or VejChawat

กรุณาระบุ HN ของผู้รับบริการ โรงพยาบาล และยี่ห้อรุ่นของอุปกรณ์มือถือ

HN 1234xxx

อุปกรณ์ huawei, oppo, vivo, xiaomi

ส่ง

ยกเลิก

รูปที่ 2 หน้าจอการทำงานของผู้ใช้บริการแคงซอม

[illegible]

รูปที่ 3 หน้าจอการทำงานของผู้บริหารงานประจำ

เครื่องบรีนส์ Oki เสีย

รายละเอียดคำขอ

จุดเกิดเหตุ: เกาต์เตอร์พวยบาท
อาการ: เวลาบรีนส์กระดาษติด
รายละเอียดอื่น

ผู้ส่งคำขอบริการ: กองวิทยุสื่อสารกรมการและสื่อสาร
วัน-เวลาปิดหมายผู้ส่งคำขอบริการ: 29 เม.ย. 68, 13:31 น.

ดำเนินการโดย

กลุ่ม: เจ้าหน้าที่ช่าง IT ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

เจ้าหน้าที่ดำเนินการ

เจ้าหน้าที่/ผู้รับมอบหมาย

ชื่อในองค์กรทำงาน

ปุ่ม: [เพิ่มชื่อในองค์กรทำงาน](#)

ค่าแรง/ค่าใช้จ่าย

ปุ่ม: [เพิ่ม](#)

ผลการดำเนินงาน

พิมพ์ข้อความ...

ปุ่ม: [ส่ง](#)

ปุ่ม: [แนบไฟล์](#)

20 ธันวาคม 56 นาที ที่แล้ว

รายงานให้: กลุ่ม เจ้าหน้าที่ช่าง IT ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ
รับงานโดย: [ชื่อ]

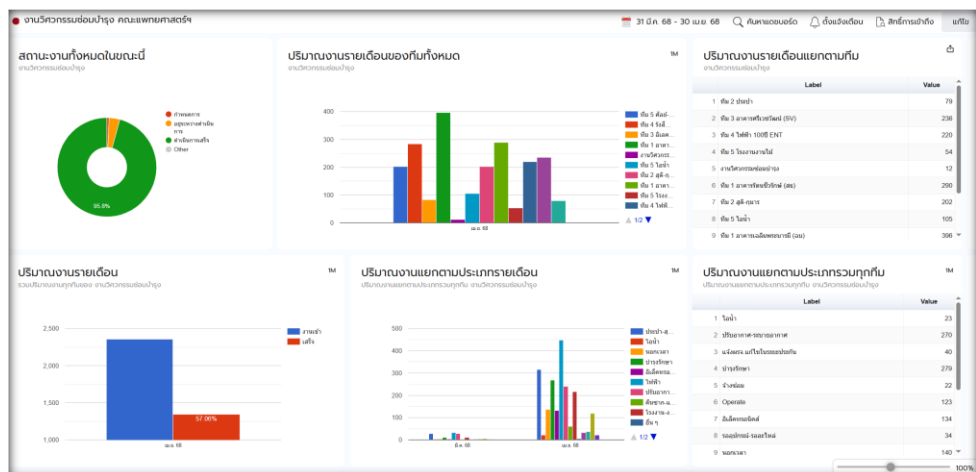
20 ธันวาคม 57 นาที ที่แล้ว

ส่งงานให้: ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะแพทยศาสตร์

โดย: [ชื่อ]

พนักงานบริการ: [ชื่อ]

รูปที่ 4 หน้าจอการทำงานของช่างซ่อมบำรุง

รูปที่ 5 หน้าจอแดชบอร์ดสำหรับผู้บริหาร

กระบวนการแจ้งซ่อมในระบบเดิมนั้น หน่วยงานผู้ให้บริการจะต้องกรอกข้อมูลการแจ้งซ่อมลงในแบบฟอร์มที่เป็นกระดาษผ่านหน่วยงานที่รับผิดชอบการซ่อมบำรุงของคณะฯ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะบันทึกข้อมูลการแจ้งซ่อมลงในสมุดทะเบียนแจ้งซ่อมครุภัณฑ์ และแจ้งช่างที่รับผิดชอบการซ่อมบำรุงต่อไป ซึ่งมักพบปัญหาบ่อยครั้ง เช่น ผู้ให้บริการไม่แจ้งผ่าน

แบบฟอร์มแจ้งซ่อมแต่แจ้งกับช่างซ่อมบำรุงโดยตรง ไม่มีการลงข้อมูลในสมุดทะเบียนแจ้งซ่อมเป็นหลักฐาน ใบแจ้งซ่อมเกิดการสูญหายทั้งจากฝ่ายเจ้าหน้าที่ทะเบียนและฝ่ายช่างซ่อมบำรุงมีความล่าช้าในการสื่อสารข้อมูล ผู้ใช้บริการไม่สามารถ ค้นหา ติดตาม และตรวจสอบสถานะการแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ที่เป็นปัจจุบันได้

ระบบแจ้งซ่อมออนไลน์สามารถลดขั้นตอน และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบงานสามารถปฏิบัติงานได้สะดวกและรวดเร็ว ข้อมูลการแจ้งซ่อมมีความถูกต้องไม่เกิดการสูญหาย และสามารถติดตามผลหรือสถานะการแจ้งซ่อมผ่านระบบออนไลน์ได้

2. ประเมินประสิทธิภาพการใช้งานระบบแจ้งซ่อมออนไลน์

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบแจ้งซ่อมออนไลน์โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน (N=40)

หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านประสิทธิภาพของระบบ	4.52	0.61	ดีมากที่สุด
2. ด้านการออกแบบระบบ	4.39	0.72	ดีมาก
3. ด้านการบริการระบบ	4.46	0.76	ดีมาก
4. ด้านการนำระบบไปใช้งาน	4.38	0.94	ดีมาก
5. ความพึงพอใจโดยรวมของระบบ	4.48	0.72	ดีมาก

จากตารางที่ 1 แสดงถึงผลการประเมินประสิทธิภาพระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านประสิทธิภาพของระบบ 2) ด้านการออกแบบระบบ 3) ด้านการบริการระบบ 4) ด้านการนำระบบไปใช้งาน 5) ความพึงพอใจโดยรวมของระบบ พบว่าผลการประเมิน 4 ด้านอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบระบบ 2) ด้านการบริการระบบ 3) ด้านการนำระบบไปใช้งาน 4) ความพึงพอใจโดยรวมของระบบ ส่วนด้านประสิทธิภาพของระบบ อยู่ระดับดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.52 (S.D.=0.61)

ตารางที่ 2 ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบแจ้งซ่อมออนไลน์จำแนกราย
ข้อย่อย (N=40)

ด้านประสิทธิภาพของระบบ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งาน	4.60	0.55	ดีมากที่สุด
2. มีประโยชน์ต่อการเรียนหรือการทำงาน	4.53	0.60	ดีมากที่สุด
3. การเข้าถึงระบบทำได้ง่าย และรวดเร็ว	4.38	0.63	ดีมาก
4. ข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้	4.53	0.68	ดีมากที่สุด
5. ระบบมีความพร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้อยู่เสมอ	4.53	0.64	ดีมากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงถึงผลการประเมินด้านประสิทธิภาพระบบในรายข้อย่อย 5 ข้อ คือ 1) ตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งาน 2) มีประโยชน์ต่อการเรียนหรือการทำงาน 3) การเข้าถึงระบบทำได้ง่าย และรวดเร็ว 4) ข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้ 5) ระบบมีความพร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้อยู่เสมอ พบว่าผลการประเมินใน 4 ข้ออยู่ในระดับดีมากที่สุด ได้แก่ 1) ตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งาน 2) มีประโยชน์ต่อการเรียนหรือการทำงาน 3) ข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้ 4) ระบบมีความพร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้อยู่เสมอ ส่วนข้อการเข้าถึงระบบทำได้ง่าย และรวดเร็ว อยู่ระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 4.38 (S.D.=0.63)

ตารางที่ 3 ผลการประเมินด้านการออกแบบระบบแจ้งซ่อมออนไลน์จำแนกรายข้อ
ย่อย (N=40)

หัวข้อด้านการออกแบบระบบ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ความสวยงาม ความทันสมัยของระบบ	4.38	0.67	ดีมาก
2. การจัดรูปแบบความง่ายในการใช้งาน	4.28	0.78	ดีมาก
3. ความรวดเร็วในการตอบสนองการทำงาน	4.45	0.68	ดีมาก
4. ข้อความสื่อความหมายชัดเจน	4.48	0.64	ดีมาก
5. เมนูการใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน	4.23	0.77	ดีมาก

จากตารางที่ 3 แสดงถึงผลการประเมินด้านการออกแบบระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ในรายข้อย่อย 5 ข้อ คือ 1) ความสวยงาม ความทันสมัยของระบบ 2) การจัดรูปแบบความง่ายในการใช้งาน 3) ความรวดเร็วในการตอบสนองการทำงาน 4) ข้อความสื่อความหมายชัดเจน 5) เมนูการใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน พบว่าผลการประเมินทั้ง 5 ข้ออยู่ในระดับดีมาก และพบว่าข้อความสื่อความหมายชัดเจนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.48 (S.D.=0.64)

ตารางที่ 4 ผลการประเมินด้านการบริการระบบแจ้งซ่อมออนไลน์จำแนกรายข้อย่อย (N=40)

หัวข้อด้านการบริการระบบ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. มีการติดตาม/สอบถามปัญหาการใช้งาน	4.30	0.91	ดีมาก
2. ได้รับคำแนะนำ และตอบคำถามอย่างชัดเจน	4.43	0.64	ดีมาก
3. ความสะดวกในการเข้าใช้งานระบบ	4.58	0.68	ดีมาก

จากตารางที่ 4 แสดงถึงผลการประเมินด้านการบริการระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ในรายข้อย่อย 3 ข้อ คือ 1) มีการติดตาม/สอบถามปัญหาการใช้งาน 2) ได้รับคำแนะนำ และตอบคำถามอย่างชัดเจน 3) ความสะดวกในการเข้าใช้งานระบบ พบว่าผลการประเมินทั้ง 3 ข้ออยู่ในระดับดีมาก และพบว่าข้อความสะดวกในการเข้าใช้งานระบบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.58 (S.D.=0.68)

ตารางที่ 5 ผลการประเมินด้านการนำระบบไปใช้งานของระบบแจ้งซ่อมออนไลน์จำแนกรายข้อย่อย (N=40)

ด้านการนำระบบไปใช้งาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ข้อมูลมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งาน	4.45	0.78	ดีมาก
2. การนำข้อมูลไปใช้งานต่ออย่างมีนัยยะ	4.33	0.97	ดีมาก
3. มีการแนะนำการใช้งานให้ผู้อื่น	4.33	0.94	ดีมาก

จากตารางที่ 5 แสดงถึงผลการประเมินด้านการนำระบบไปใช้งานของระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ในรายข้อย่อย 3 ข้อ คือ 1) ข้อมูลมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งาน 2) การนำข้อมูลไป

ใช้งานต่ออย่างมีนัยยะ 3) มีการแนะนำการใช้งานให้ผู้อื่น พบว่าผลการประเมินทั้ง 3 ข้ออยู่ในระดับดีมาก และพบว่าข้อมูลมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ 4.45 (S.D.=0.78)

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การพัฒนาระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สามารถพัฒนาได้เป็นผลสำเร็จ โดยผลการวิจัยพบว่า ระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น และได้นำไปทดลองเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง สามารถใช้งานได้จริง และตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการแจ้งซ่อม เจ้าหน้าที่บริหารงานแจ้งซ่อม และช่างซ่อมบำรุงซึ่งสอดคล้องกับ วสุ สุริยะ และคณะ (2567) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการแจ้งซ่อมออนไลน์โดยนำเทคโนโลยีมาพัฒนาและใช้งานในระบบออนไลน์ผ่านเว็บเพจของคณะทันตแพทยศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่าระบบการแจ้งซ่อมออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นมีความสะดวกในการใช้งาน สามารถลดขั้นตอนการทำงาน เนื่องจากมีความสะดวกในการจัดเก็บเป็นไฟล์เอกสาร ลดเวลาของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการแจ้งซ่อม ประมวลผลและสรุปผลได้ถูกต้องแม่นยำเป็นตัวเลขและกราฟ ข้อมูลที่จัดเก็บสามารถใช้ในรูปแบบออนไลน์กับคอมพิวเตอร์และผ่านโทรศัพท์มือถือ จึงมีประโยชน์เหมาะสมที่จะนำมาให้บริการ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, $SD = 0.61$) และด้านการออกแบบ ด้านการบริการ ด้านการนำไปใช้งาน ความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, $SD = 0.72$; $\bar{X} = 4.46$, $SD = 0.76$; $\bar{X} = 4.38$, $SD = 0.94$; $\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.72$ ตามลำดับ) สอดคล้องกับ ประทีป เทพยศ และอภิมัย อังสุรัตน์ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ออนไลน์ให้กับงานกายภาพและบริการพื้นฐาน คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล นอกจากนี้ยังประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยวัดจากความพึงพอใจของผู้ให้และผู้ให้บริการ ผลการศึกษาพบว่า ระบบแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ออนไลน์พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ได้ดีในกระบวนการแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ออนไลน์ของคณะฯ ผู้ให้และผู้ให้บริการมีความพึงพอใจต่อระบบภาพรวมอยู่ในระดับดี ($Mean \pm S.D. =$

4.15±0.65) โดยพึงพอใจต่อประสิทธิภาพและประโยชน์ของระบบแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean ± S.D. = 4.21±0.69) ด้านการสนับสนุนการให้บริการใช้งานและด้านการออกแบบระบบ อยู่ในระดับมาก (Mean ± S.D. = 4.15±0.59 และ 4.01±0.60 ตามลำดับ) ดังนั้น ระบบแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ออนไลน์จึงสามารถสนับสนุนกระบวนการแจ้งซ่อมครุภัณฑ์ของคณะฯ ให้มีความสะดวก รวดเร็ว และถูกต้องมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1) ระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยชุดระบบที่แยกการทำงานแต่ละส่วนงาน เพื่อให้การปฏิบัติมีประสิทธิภาพ ซึ่งแยกกลุ่มการทำงานเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้ใช้บริการแจ้งซ่อม 2) เจ้าหน้าที่บริหารงานแจ้งซ่อม 3) ช่างซ่อมบำรุง ระบบติดตั้งใช้งานในเว็บไซต์ของคณะแพทยศาสตร์

2) การประเมินประสิทธิภาพของระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, SD = 0.61) และด้านการออกแบบด้านการบริการ ด้านการนำไปใช้งาน ความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.39, SD = 0.72; $\bar{X}$ = 4.46, SD = 0.76; $\bar{X}$ = 4.38, SD = 0.94; $\bar{X}$ = 4.48, SD = 0.72 ตามลำดับ)

สรุปได้ว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบโจทย์การใช้งานจริงของบุคลากรในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการบริหารจัดการงานซ่อมบำรุงภายในองค์กร

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

นำข้อมูลการพัฒนา ระบบ แจ้งซ่อมออนไลน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์นำเสนอต่อทีมบริหารคณะฯ เพื่อส่งต่อข้อมูลที่เกิดจากการใช้งานระบบแจ้งซ่อมออนไลน์ไปยังหน่วยงานวัดกรรมข้อมูลนำข้อมูลไปพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบของแดชบอร์ดหรือรายงานสนับสนุนประกอบบริหารในภาพรวมเพื่อให้ผู้บริหารคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สามารถใช้ประโยชน์ในด้านการบริหารต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้พัฒนาควรพัฒนาระบบการแจ้งเตือนสถานะการแจ้งซ่อมในแอปพลิเคชันบนมือถือ “Smart MED” ของคณะแพทยศาสตร์ เพื่อให้สามารถติดตามตรวจสอบสถานะการแจ้งเตือนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ระบบแจ้งซ่อมออนไลน์มีการใช้งานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AI หรือ Machine Learning ในการวิเคราะห์ข้อมูลการซ่อมเพื่อช่วยวิเคราะห์แนวโน้มวัสดุครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การแพทย์ที่ชำรุด และส่งซ่อมบ่อย ช่วยคาดการณ์เวลาซ่อม หรือการจัดลำดับความสำคัญของงานซ่อมอัตโนมัติเพื่อเพิ่มความชาญฉลาดให้กับระบบในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2567). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะแพทยศาสตร์ ปี 2567-2571*. เรียกใช้เมื่อ 10 เมษายน 2568 จาก https://medinfo.psu.ac.th/mission/mission2567/mission2567_2571.pdf.
- ประทีป เทพยศ และอภิมัย อังสุรัตน์. (2568). การพัฒนาและประเมินระบบแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ออนไลน์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. *Journal of Professional Routine to Research*, 8(2), 1-12.
- ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2559). *วิสัยทัศน์/พันธกิจ/อัตลักษณ์*. เรียกใช้เมื่อ 25 เมษายน 2568 จาก <https://medinfo.psu.ac.th/doit/web/page/vision>.
- รัฐวัชร พัฒนจิระรุจน์. (2557). *ทฤษฎีระบบ System Theory*. เรียกใช้เมื่อ 12 เมษายน 2568 จาก <http://poundtv5.blogspot.com/2014/10/system-theory.html>.
- วสุ สุริยะ, ปภาอร เขียวสีมา และพรพัฒน์ ชีโรโสภณ. (2567). การพัฒนาระบบการแจ้งซ่อมออนไลน์ คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. *วารสาร Mahidol R2R e-Journal*, 11(3), 49-62.

AnnaVorobiova. (2021). *NIX APPROACH TO SDLC*. เรียกใช้เมื่อ 15 เมษายน 2568
จ ๑ ก <https://nix-united.com/blog/software-development-life-cycle-nix-approach-to-sdlc>.

Datafarm. (2023). *Application Program Interface (API)*. เรียกใช้เมื่อ 16 เมษายน 2568
จ ๑ ก <https://datafarm-cybersecurity.medium.com/application-program-interface-api-7c3027cd5f01>.

การพัฒนาโปรแกรมระบบเบิกจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลา
ราชการของกลุ่มเภสัชกร โรงพยาบาลสงขลานครินทร์
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ *

DEVELOPMENT OF A COMPENSATION REIMBURSEMENT SYSTEM
PROGRAM FOR WORKING OUTSIDE OF OFFICIAL HOURS FOR A
GROUP OF PHARMACISTS AT PRINCE OF SONGKHLA HOSPITAL.
FACULTY OF MEDICINE PRINCE OF SONGKHLA UNIVERSITY

ฉัตรชัย ปิ่นหนู

Chatchai Pinnoo

ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Division of Information Technology Faculty of Medicine, Prince of Songkhla University, Thailand

Corresponding Author's Email: chatchai.pi@psu.ac.th

วันที่รับบทความ : 20 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 15 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 17 พฤษภาคม 2568

Received 20 April 2025; Revised 15 May 2025; Accepted 17 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมระบบเบิกจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ กลุ่มงานเภสัชกรโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2. ประเมินประสิทธิภาพการใช้โปรแกรมระบบเบิกจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ กลุ่มงานเภสัชกรโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ

Citation:

* ฉัตรชัย ปิ่นหนู. (2568). การพัฒนาโปรแกรมระบบเบิกจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการของกลุ่มเภสัชกรโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 102-117.

Chatchai Pinnoo. (2025). Development Of A Compensation Reimbursement System Program For Working Outside Of Official Hours For A Group Of Pharmacists At Prince Of Songkhla Hospital. Faculty Of Medicine Prince Of Songkhla University. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 102-117.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เจ้าหน้าที่ประจำสาขา/หน่วยงาน (ผู้คีย์ข้อมูล) เจ้าหน้าที่ฝ่ายการคลัง และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ จำนวน 33 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. โปรแกรมระบบเบิกจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ กลุ่มงานเภสัชกรโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ สามารถใช้งานได้จริงตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้ใช้งานจริง

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบระบบสารสนเทศ ด้านการบริการระบบสารสนเทศ และด้านการนำระบบสารสนเทศไปใช้งาน และพบว่าด้านการนำระบบสารสนเทศไปใช้งานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ $\bar{x} = 3.88$ และ $S.D.=0.91$)

สรุปได้ว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยให้การเบิกจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการของเภสัชกรมีความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำขึ้น

คำสำคัญ: ค่าเวรเภสัชกร, จัดตารางเวรเภสัชกร, โปรแกรมบนเว็บ

Abstract

This research article aims to: 1. Develop a compensation disbursement system for overtime work for the pharmacist group at Songkhlanagarind Hospital, Faculty of Medicine, Prince of Songkhla University. 2. Evaluate the efficiency of the compensation disbursement system for overtime work for the pharmacist group at Songkhlanagarind Hospital, Faculty of Medicine, Prince of Songkhla University. The sample group used in the research includes branch/department staff (data entry personnel), financial staff, and overtime working staff, totaling 33 people. Data were analyzed using descriptive statistics with mean and standard deviation.

Research Findings:

1. The compensation disbursement system for overtime work for the pharmacist group at Songklanagarind Hospital can be used effectively according to the objectives and needs of actual users.

2. The efficiency evaluation of the program in three aspects: information system design, information system service, and information system utilization, found that the information system utilization aspect had the highest average score of $\bar{x} = 3.88$ and S.D.=0.91.

Conclusion: The developed program can help make the disbursement of overtime compensation for pharmacists faster and more accurate.

Keywords: Pharmacist compensation, Pharmacist shift scheduling, Web-based program

บทนำ

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ประกาศพันธกิจปี 2563-2567 ประกอบด้วย 1. การผลิตและพัฒนาแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรม โดยยึดถือประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง 2. ให้บริการรักษาพยาบาลที่เป็นเลิศจนถึงระดับเหนือกว่าตติยภูมิด้วยจิตวิญญาณ โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ 3. สร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพระดับนานาชาติ บนพื้นฐานวัฒนธรรมการวิจัยและนวัตกรรม 4. ให้บริการวิชาการ ที่ตอบสนองความต้องการของสังคมไทย และเชื่อมโยงสู่เครือข่ายสากล (คณะแพทยศาสตร์, 2563) การดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามพันธกิจที่กำหนดไว้จำเป็นต้องอาศัยระบบการบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ สมาชิกในองค์กรต้องร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่หลักในด้านการสนับสนุนการบริหาร การวิจัยและนวัตกรรม โรงพยาบาลมีการปฏิบัติงาน 24 ชั่วโมง บุคลากรจำเป็นต้องมีการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ โดยมีอัตราค่าตอบแทนให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงาน เพื่อให้ระบบการเบิกจ่ายเงินมีประสิทธิภาพตามที่ได้อบรมหมายให้ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศจึงได้จัดทำโปรแกรมเบิกจ่ายการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการของกลุ่มงานเฉพาะ

ให้กับสาขาวิชา/หน่วยงานต่าง ๆ โดยมีกลุ่มเบิกจ่ายเงินที่ใช้งานโปรแกรมแล้วเช่น กลุ่มแพทย์ ใช้ทุน แพทย์ประจำบ้าน อาจารย์แพทย์ กลุ่มช่างเทคนิค เป็นต้น ปัญหาการพัฒนาโปรแกรมที่ผ่านมามีปัญหาว่า มีปัญหาด้านระบบ ในส่วนของหน่วยงานมีจำนวนมากทำให้เก็บความต้องการของผู้ใช้งานเป็นไปได้อย่างยาก แบบฟอร์มการส่งเบิกจ่ายมีความหลากหลาย การทดลองใช้งานโปรแกรมเมื่อการพัฒนาแล้วเสร็จ ความไม่เสถียรภาพของ Internet ในระบบเครือข่ายของ คณะแพทยศาสตร์ แต่เนื่องจากภาระงานของแต่ละตำแหน่งจะมีลักษณะการปฏิบัติงานจริงที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มเภสัชกรที่มีการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนกว่ากลุ่มงานทั่วไป ปัญหาด้านผู้ใช้งาน คือ 1.ความหลากหลายของผู้ใช้งานโปรแกรม ทั้งด้านอายุหรือตำแหน่งงาน เช่น แม่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยงาน 2.ความกลัวในการใช้งานระบบใหม่ เช่น กลัวความไม่ถูกต้องของข้อมูล 3.ผู้ใช้งานมีการหมุนเวียนสลับการทำงานบ่อยจึงต้องจัดอบรมเฉพาะคนบ่อยครั้ง

ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงจำเป็นต้องมีพัฒนาโปรแกรมเบิกจ่ายการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง โดยโปรแกรมได้พัฒนาต่อยอดจากโปรแกรมเดิม โดยเลือกกลุ่มเภสัชกรเป็นหลักเนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีการเบิกจ่ายมากที่สุด การพัฒนาโปรแกรมครั้งนี้จะช่วยแก้ปัญหา การคิดเงินในอัตราที่แตกต่างกัน ในแต่ละช่วงเวลา การตรวจสอบการลงตารางเวรที่ซับซ้อน และการมาปฏิบัติงานจริง ณ ช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่งจะส่งผลให้การเบิกจ่ายเงินนอกเวลาราชการสำหรับกลุ่มงานเภสัชกรมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมระบบเบิกจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ กลุ่มงานเภสัชกรโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. ประเมินประสิทธิภาพการใช้โปรแกรมระบบเบิกจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ กลุ่มงานเภสัชกรโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

สุราสินี บุญประดิษฐ์ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยมี

วัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร 2) เพื่อประเมินระบบเบิกจ่ายเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร และ 3) เพื่อหาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบเบิกจ่ายเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือที่พัฒนาขึ้น ระบบที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้เป็นเว็บแอปพลิเคชันพัฒนาขึ้นโดยใช้ภาษา PHP และใช้ MySQL เป็นฐานข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามการประเมินคุณภาพของระบบที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ และแบบสอบถามการหาความพึงพอใจหลังจากที่ทดลองใช้ระบบโดยผู้ใช้งาน หลังจากที่ได้พัฒนาระบบเสร็จสิ้นแล้ว ได้ทำการทดสอบระบบและปรับปรุงบางส่วนให้ดีขึ้น ได้นำไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่คัดเลือกโดยวิธีเฉพาะเจาะจง จำนวน 5 คน และได้นำไปทดลองใช้กับผู้ใช้ในคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 193 คน โดยมีระบบมีการทำงานอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนของผู้ใช้งานทั่วไป ส่วนของผู้ใช้งานระดับส่วนงาน และผู้ใช้งานระดับมหาวิทยาลัย ผลการทดลองใช้พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าระบบมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 4.43, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.81) และผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระบบอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.62, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.54) สรุปได้ว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้ในงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม

สุธาสนี บุญประดิษฐ์ (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการใช้เงินเหลือจ่ายของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานปัจจุบันของการใช้เงินเหลือจ่าย 2) เพื่อพัฒนาระบบการใช้เงินเหลือจ่าย 3) เพื่อหาคุณภาพระบบการใช้เงินเหลือจ่าย 4) เพื่อหาความพึงพอใจการใช้ระบบการใช้เงินเหลือจ่าย ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัจจุบันพบว่ากระบวนการขอใช้เงินเหลือจ่ายเป็นการเพิ่มขึ้นขั้นตอนการปฏิบัติงานอาจทำให้การเบิกจ่ายล่าช้าไม่สามารถตรวจสอบสถานการณ์ขอใช้และต้องรอมติคณะกรรมการเพื่อประกอบการเบิกจ่ายจึงเห็นควรลดขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายผู้วิจัยจึงได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการใช้เงินเหลือจ่ายโดยเป็นเว็บแอปพลิเคชันใช้ภาษา PHP และใช้ MySQL เป็นฐานข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามการประเมินคุณภาพของระบบที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญและแบบสอบถามการหาความพึงพอใจหลังจากที่ทดลองใช้ระบบโดยผู้ใช้งาน หลังจากที่ได้พัฒนาระบบเสร็จสิ้นแล้วผู้วิจัยได้ทำการทดสอบระบบและปรับปรุงบางส่วนให้ดีขึ้นได้นำไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่คัดเลือกโดย

วิธีเฉพาะเจาะจง จำนวน 6 คน และได้นำไปทดลองใช้กับผู้ใช้ในคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 171 คน ระบบมีการทำงานอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนของผู้ใช้งานระดับหน่วยงาน ส่วนของผู้ใช้งานระดับส่วนงานและผู้ใช้จากระดับมหาวิทยาลัยผลการทดลองใช้พบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าระบบมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง ($x=4.49$, $S.D. = 0.80$) และผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระบบอยู่ในระดับดีมาก ($x=4.40$, $S.D.=0.60$) สรุปได้ว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม

จากงานวิจัยทั้งสองของสุธาสนี บุญประดิษฐ์ นักวิจัยได้พัฒนาและประเมินระบบเบิกจ่ายเงินสวัสดิการทางการศึกษาและระบบการใช้จ่ายเงินเหลือจ่ายสำหรับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยมีรายละเอียดสรุปดังนี้

1. งานวิจัยปี 2565

วัตถุประสงค์ : พัฒนาและประเมินระบบเบิกจ่ายเงินสวัสดิการทางการศึกษาของบุตร รวมทั้งหาความพึงพอใจของผู้ใช้

เทคโนโลยีที่ใช้ : เว็บแอปพลิเคชันที่พัฒนาด้วย PHP และใช้ MySQL สำหรับฐานข้อมูล

กระบวนการวิจัย : รวมถึงการทดสอบระบบโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้จริงในมหาวิทยาลัย โดยมีการแก้ไขปรับปรุงระบบตามข้อเสนอแนะ

ผลการประเมิน : ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนคุณภาพระบบสูง (ค่าเฉลี่ย 4.43) และผู้มีความพึงพอใจในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.62)

2. งานวิจัยปี 2566

วัตถุประสงค์ : ศึกษาและพัฒนาระบบการใช้จ่ายเงินเหลือจ่ายที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และประเมินคุณภาพระบบนี้

เทคโนโลยีที่ใช้ : เช่นเดียวกับปีก่อนหน้า, ใช้ PHP และ MySQL

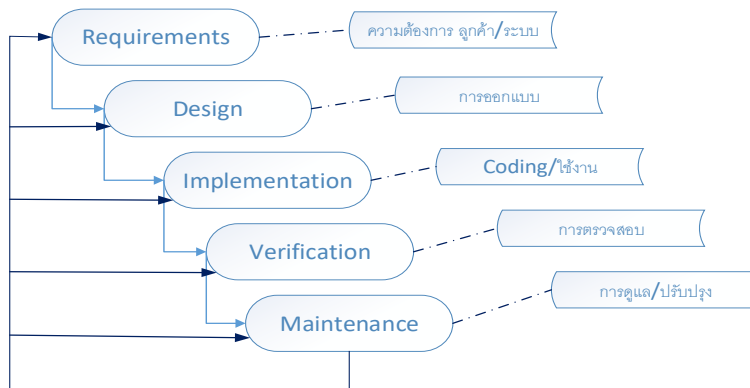
กระบวนการวิจัย : รวมถึงการทดสอบระบบโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้จริงในมหาวิทยาลัย และการปรับปรุงระบบตามข้อเสนอแนะ

ผลการประเมิน : ระบบได้รับคะแนนคุณภาพสูงจากผู้เชี่ยวชาญ (ค่าเฉลี่ย 4.49) และมีความพึงพอใจจากผู้ใช้งานในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.40)

สรุปงานวิจัยทั้งสองของสุธาสนี บุญประดิษฐ์ แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาระบบที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพสูง และได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้ใช้ สามารถนำไปใช้ในงานที่

เกี่ยวข้องกับในมหาวิทยาลัยได้อย่างเหมาะสม การลดขั้นตอนในกระบวนการทำงานของระบบใหม่ที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดการการพัฒนาโปรแกรมโดยใช้วิธี Modified Waterfall SDLC model หรือ Adapted Waterfall SDLC Model คือ วงจรพัฒนาระบบแบบน้ำตกรูปแบบใหม่ (Modified Waterfall SDLC model หรือ Adapted Waterfall SDLC Model) เป็นวิธีการพัฒนาระบบที่นำวิธี Waterfall SDLC model เดิมมาปรับปรุงให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เนื่องจากวิธีการ Waterfall SDLC model แบบเดิมเป็นการทำงานแบบไล่ระดับลงมา อาจจะมีทีมงานจำนวนมากในแต่ละส่วน ซึ่งทำงานแยกส่วนกัน เป็นการทำงานประเภท Top-down ตามคำสั่งของผู้บริหาร ทำให้วิธีการนี้ใช้เวลาค่อนข้างมาก หลายองค์กรมีปัญหาเรื่องไม่สามารถนัดหมายตารางเวลาของผู้บริหารได้ทำให้ทีมงานผู้พัฒนาโปรแกรมก็ต้องรอ จึงไม่เกิดงานใด ๆ ขึ้น เพราะผู้บริหาร เป็นผู้กำหนดทิศทางนโยบายและการตัดสินใจ โครงการ ในขณะที่ผู้ปฏิบัติงาน มีหน้าที่ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 วงจรพัฒนาระบบแบบ Modified Waterfall SDLC Model สามารถอธิบายหลักการทำงานใหม่ได้ดังนี้

1. Requirements คือ รวบรวมปัญหา ความต้องการ ของผู้ใช้งานหรือลูกค้า โดยขั้นตอนนี้ถือว่ามีความสำคัญมากที่สุด เพราะหากเก็บรายละเอียดปัญหาและความต้องการของผู้ใช้งานได้มากที่สุดก็จะสามารถทำงานในขั้นตอนต่อไปได้อย่างถูกต้อง รัดกุม แต่หากไม่สามารถเก็บ Requirements ได้อย่างครบถ้วน การทำงานในขั้นตอนต่อไป เช่น การเขียน

Coding จะทำให้เป็นปัญหาได้มาก อาจจะทำให้ระบบงานล้มเหลวทั้งหมดได้ เนื่องจากคณะแพทยศาสตร์เป็นหน่วยงานขนาดใหญ่ ทำให้การเก็บข้อมูลพร้อมกันเป็นไปได้ยาก ทางผู้พัฒนาโปรแกรมเบิกจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ สำหรับกลุ่มงานเฉพาะ จึงเก็บข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลตารางการปฏิบัติงานและข้อมูลใบเบิกที่หน่วยงานต่าง ๆ ส่งมาฝ่ายการคลัง ซึ่ง Requirements วิธีนี้ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความจำเป็นของหน่วยงานได้จะแตกต่างจาก Requirements ของ ระบบ Waterfall SDLC Model ที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงตามความต้องการ

2. Design หรือ ออกแบบ (UI/UX Design) เป็นการออกแบบแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการทำงานต่อจาก ขั้นตอนที่ 1 คือ Requirements โดยการสร้างต้นแบบ (Prototype) ของระบบ ออกแบบด้วยสัญลักษณ์แผนภาพแสดงขั้นตอนการทำงาน (Flow chart) หรือแผนภาพแสดงการไหลของข้อมูล (Data flow Diagram) การออกแบบตารางการสร้างความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในระบบ ซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง Requirements เราก็สามารถทำการ Design ได้ใหม่ตามความต้องการ

3. Coding/Implementation คือการเขียนโปรแกรมและการนำไปใช้งาน

4. Verification ขั้นตอนในการตรวจสอบงาน

5. Maintenance คือ การปรับปรุง แก้ไข ดูแล หลังใช้งานโปรแกรมจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษากระบวนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการของเภสัชกรเพื่อนำมาพัฒนาโปรแกรม โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากร

เจ้าหน้าที่ตัวแทนเภสัชกร(แอดมินกลุ่ม) เจ้าหน้าที่ฝ่ายการคลังและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กลุ่มตัวอย่าง

เจ้าหน้าที่ตัวแทนเภสัชกร(แอดมินกลุ่ม) เจ้าหน้าที่ฝ่ายการคลังและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 33 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้บริการระบบสารสนเทศโปรแกรมคำตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพการใช้โปรแกรม ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การออกแบบระบบสารสนเทศ ด้านการบริการสารสนเทศ ด้านการนำระบบสารสนเทศไปใช้งาน จำนวน 20 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด ทำการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผู้บังคับบัญชาและผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบเครื่องมือวัด ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะระบบสารสนเทศ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ใช้ระบุข้อเสนอแนะในการใช้โปรแกรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการติดตั้งโปรแกรมโดยการสร้างลิงค์เข้า Google Forms และเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (questionnaire) ประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 33 คน ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ประเภทของผู้ใช้บริการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับประสิทธิภาพในการใช้บริการโปรแกรมประยุกต์บนเว็บ เพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลึ้มเลือดอุดตัน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด แยกส่วนประเมิน 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรม
- 2) ด้านการออกแบบโปรแกรม
- 3) ด้านการบริการโปรแกรม
- 4) ด้านการนำโปรแกรมไปใช้งาน
- 5) ความพึงพอใจโดยรวมของโปรแกรม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะโปรแกรมเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ประเมินแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำคะแนนประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ที่คำนวณได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อพิจารณาประสิทธิภาพ และความพึงพอใจต่อโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน กำหนดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rate Scale) ดังนี้

ระดับ 5 คือ มากที่สุด

ระดับ 4 คือ มาก

ระดับ 3 คือ ปานกลาง

ระดับ 2 คือ น้อย

ระดับ 1 คือ น้อยที่สุด

โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์แปลความหมายไว้ดังนี้

คะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับดีมากที่สุด

คะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับดีมาก

คะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับปานกลาง

คะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อย

คะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

โดยพิจารณาระดับประสิทธิภาพ และความพึงพอใจในภาพรวมของผู้ร่วมตอบแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.49 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่า 1.00 จึงถือว่าโปรแกรมมีประสิทธิภาพ และผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม

เอกสารรับรองการวิจัยในมนุษย์

ผู้วิจัยได้ยื่นเอกสารขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสโครงการวิจัย REC. 66-528-31-8 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผ่านการรับรองวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2566 และก่อนเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย วัตถุประสงค์ รวมถึงวิธีการในการวิจัยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอ โดยข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีการระบุตัวตนของผู้ตอบ

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมระบบเบิกจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ กลุ่มงานเภสัชกร โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ให้ทำงานในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชันใช้งานผ่านเว็บเบราว์เซอร์ซึ่งสามารถรองรับการทำงานบนอุปกรณ์ที่หลากหลาย เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งจากการเก็บข้อมูลการใช้งานโปรแกรมของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 33 คน สามารถใช้งานได้จริง และตรงตามความต้องการของแพทย์และพยาบาลที่ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยศัลยกรรม โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2. โปรแกรมระบบเบิกจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ กลุ่มงานเภสัชกรโดยภาพรวม 3 ด้าน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบริการระบบสารสนเทศ โปรแกรมค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการกลุ่มเภสัชกรโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน (N=34)

หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการออกแบบระบบสารสนเทศ	3.76	0.99	ดีมาก
2. ด้านการบริการระบบสารสนเทศ	3.76	0.99	ดีมาก
3. ด้านการนำระบบสารสนเทศไปใช้งาน	3.88	0.91	ดีมาก

จากตารางที่ 1 แสดงถึงผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบริการระบบสารสนเทศ โปรแกรมค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านการออกแบบระบบสารสนเทศ 2) ด้านการบริการระบบสารสนเทศ 3) ด้านการนำระบบสารสนเทศไปใช้งาน พบว่าผลการประเมินทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับดีมาก และพบว่าด้านการนำระบบสารสนเทศไปใช้งานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.88 (S.D.=0.91)

ตารางที่ 2 ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมบริการระบบสารสนเทศ โปรแกรมค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการกลุ่มเภสัชกรจำแนกรายย่อย (N=34)

ด้านการออกแบบระบบสารสนเทศ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ตรงตามวัตถุประสงค์อันมีหลักการประจำปี	4.03	0.67	ดีมาก
2. มีประโยชน์ต่อการทำงาน	4.15	0.66	ดีมาก
3. การเข้าถึงระบบทำได้ง่าย และรวดเร็ว	3.91	0.93	ดีมาก
4. ข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้	3.76	0.89	ดีมาก
5. มีประสิทธิภาพ พร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้งาน	3.79	1.07	ดีมาก

จากตารางที่ 2 แสดงถึงผลการประเมินด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมบริการระบบสารสนเทศ โปรแกรมคำตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการในรายข้อย่อย 5 ข้อ คือ 1) ตรงตามวัตถุประสงค์อันมีหลักการประจำปี 2) มีประโยชน์ต่อการทำงาน 3) การเข้าถึงระบบทำได้ง่าย และรวดเร็ว 4) ข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้ 5) มีประสิทธิภาพ พร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้งาน พบว่าผลการประเมินทั้ง 5 ข้ออยู่ในระดับดีมาก และพบว่าข้อการมีประโยชน์ต่อการทำงานค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.15 (S.D.=0.66)

ตารางที่ 3 ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมบริการระบบสารสนเทศ โปรแกรมคำตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการกลุ่มเภสัชกรจำแนกรายข้อย่อย (N=34)

ด้านการบริการระบบสารสนเทศ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ความสวยงาม ความทันสมัยของระบบ	3.76	0.96	ดีมาก
2. การจัดรูปแบบ ความง่ายในการใช้งาน	3.53	1.08	ดีมาก
3. ความรวดเร็วในการตอบสนองการทำงาน	3.71	1.03	ดีมาก
4. ข้อความสื่อความหมายชัดเจน	3.71	0.92	ดีมาก
5. ความเสถียรในการใช้งานระบบ	3.35	1.30	ปานกลาง
6. เมนูการใช้งานง่าย	3.68	0.91	ดีมาก
7. ความรวดเร็วในการแก้ปัญหาระบบ	3.82	1.17	ดีมาก

จากตารางที่ 3 แสดงถึงผลการประเมินด้านการออกแบบโปรแกรมบริการระบบสารสนเทศ โปรแกรมคำตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการกลุ่มเภสัชกรในรายข้อย่อย

7 ข้อ คือ 1) ความสวยงาม ความทันสมัยของระบบ 2) การจัดรูปแบบ ความง่ายในการใช้งาน 3) ความรวดเร็วในการตอบสนองการทำงาน 4) ข้อความสื่อความหมายชัดเจน 5) ความเสถียรในการใช้งานระบบ 6) เมนูการใช้งานง่าย 7) ความรวดเร็วในการแก้ปัญหาในระบบ พบว่า ผลการประเมิน 6 ข้ออยู่ในระดับดีมาก และพบว่าข้อความเสถียรในการใช้งานระบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ 3.35 (S.D.=1.30)

ตารางที่ 4 ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมบริการระบบสารสนเทศ โปรแกรมคำตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการจำแนกรายข้อย่อย (N=34)

ด้านการนำระบบสารสนเทศไปใช้งาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ข้อมูลมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งาน	4.09	0.79	ดีมาก
2. มีประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ และผู้รับบริการ	4.09	0.83	ดีมาก
3. เผยแพร่และประชาสัมพันธ์การใช้งานระบบสารสนเทศ	3.79	0.98	ดีมาก
4. ระบบทำให้การเบิกจ่ายเงินได้เร็วขึ้น	3.76	1.35	ดีมาก
5. ลดการลงลายมือชื่อผู้ปฏิบัติงาน	4.24	0.89	ดีมาก

จากตารางที่ 4 แสดงถึงผลการประเมินด้านการนำระบบสารสนเทศไปใช้งาน โปรแกรมคำตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการกลุ่มเภสัชกรในรายข้อย่อย 5 ข้อ คือ 1) ข้อมูลมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งาน 2) มีประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ และผู้รับบริการ 3) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์การใช้งานระบบสารสนเทศ 4) ระบบทำให้การเบิกจ่ายเงินได้เร็วขึ้น 5) ลดการลงลายมือชื่อผู้ปฏิบัติงาน พบว่าผลการประเมินทั้ง 5 ข้ออยู่ในระดับดีมาก และพบว่าข้อลดการลงลายมือชื่อผู้ปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ 4.24 (S.D.=0.89)

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า โปรแกรมคำตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการกลุ่มเภสัชกร โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ สามารถพัฒนาได้เป็นผลสำเร็จ โดยผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมประยุกต์บนเว็บที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น และได้นำไปทดลองเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง สามารถใช้งานได้จริง และตรงตามความต้องการของกลุ่มผู้ใช้งาน

ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินด้านประสิทธิภาพโปรแกรมบริการระบบสารสนเทศ โปรแกรมคำตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการกลุ่มเภสัชกรในรายชื่อย่อย 5 ข้อ คือ 1) ตรงตามวัตถุประสงค์อันมีหลักการประจำปี 2) มีประโยชน์ต่อการทำงาน 3) การเข้าถึงระบบทำได้ง่าย และรวดเร็ว 4) ข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้ 5) มีประสิทธิภาพ พร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้งาน พบว่าผลการประเมินทั้ง 5 ข้ออยู่ในระดับดีมาก และพบว่าข้อการมีประโยชน์ต่อการทำงานค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.15 (S.D.=0.66) ภาพสอดคล้องกับการศึกษาของสุธาสินี บุญประดิษฐ์ (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการใช้จ่ายเงินเหลือจ่ายของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พบว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า โปรแกรมคำตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการกลุ่มเภสัชกร โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ถึงผลการประเมินด้านการออกแบบโปรแกรมบริการระบบสารสนเทศ โปรแกรมคำตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการในรายชื่อย่อย 7 ข้อ คือ 1) ความสวยงาม ความทันสมัยของระบบ 2) การจัดรูปแบบ ความง่ายในการใช้งาน 3) ความรวดเร็วในการตอบสนองการทำงาน 4) ข้อความสื่อความหมายชัดเจน 5) ความเสถียรในการใช้งานระบบ 6) เมนูการใช้งานง่าย 7) ความรวดเร็วในการแก้ปัญหา ระบบพบว่าผลการประเมิน 6 ข้ออยู่ในระดับดีมาก และพบว่าข้อความเสถียรในการใช้งานระบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าเว็บแอปพลิเคชันโปรแกรมคำตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการกลุ่มเภสัชกร โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

โปรแกรมคำตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการกลุ่มเภสัชกร โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ พบว่า สามารถใช้งานได้จริงและตรงตามความต้องการเภสัชกร เจ้าหน้าที่ฝ่ายการคลัง และเจ้าหน้าที่ตัวแทนเภสัชกร และสามารถนำข้อมูลไปใช้งานทั้งในด้านอนุมัติหลักการ การลงตารางปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ การสรุปเบิกจ่าย การลดการลงลายมือชื่อซึ่งไม่ต้องลงลายมือชื่อทุกคน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งานถือว่ามีการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

นำข้อมูลผลการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ กลุ่มเภสัชกร โรงพยาบาลสงขลานครินทร์นำเสนอต่อทีมบริหารคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เห็นสมควรนำโปรแกรมไปใช้ทุกสาขาวิชา/หน่วยงานภายใน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อการเบิกจ่ายที่รวดเร็ว ถูกต้อง สามารถตรวจสอบการมาปฏิบัติงานนอกเวลาราชการจริง และได้ประกาศเป็นคำสั่งคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

เห็นสมควรนำโปรแกรมไปใช้ทุกสาขาวิชา/หน่วยงานภายใน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อการเบิกจ่ายที่รวดเร็ว ถูกต้อง สามารถตรวจสอบการมาปฏิบัติงานนอกเวลาราชการจริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้โปรแกรมค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการกลุ่มเภสัชกร โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ มีการใช้งานที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์สูงสุดในองค์กร ควรขยายขอบเขตการใช้งานไปยังทุกสาขาวิชา/หน่วยงาน โดยเฉพาะกลุ่มแพทย์ที่ปฏิบัติงาน เกี่ยวเนื่องกับผู้ป่วยไม่ว่าจะแพทย์ OPD แพทย์ห้องผ่าตัด แพทย์ห้องฉุกเฉิน ซึ่งกลุ่มที่จะพัฒนาดังกล่าวมีความยุ่งยากเงื่อนไขซับซ้อน ทำให้การทำวิจัยครั้งต่อไปจะต้องแยกตามเงื่อนไขเฉพาะกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2563). *ประกาศพันธุกิจปี 2563-2567*. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2565 จาก https://medinfo.psu.ac.th/pr_whatsnew.php?whatsnew_id=1015
- สุธาสนี บุญประดิษฐ์. (2565). การพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของ บุตรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(1), 14-28.

- สุธาสินี บุญประดิษฐ์. (2566). การพัฒนาระบบการใช้จ่ายเงินเหลือจ่ายมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี*, 12(1), 140-153.
- เอิญ สุริยะฉาย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. *วิธีการวาด DFD*. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2564 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=wzoZgPKm8tw>
- Sanook. (2566). Ajax คืออะไร?. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2564 จาก <https://guru.sanook.com/11150/>
- Thummathus Boonlerd. (2561). *วงจรพัฒนาระบบแบบ Modified Waterfall SDLC Model*. เรียกใช้เมื่อ 15 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://www.glurgeek.com/educationwaterfall-model-การออกแบบ-software-โดยใช้-model-แบบ/>
- Wynnsoft Solution. (ไม่มีวันที่). *CSS คืออะไร?*. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2564 จาก <https://www.wynnsoftsolution.net/th/article/view/80/>

แนวทางวางแผนการพัฒนารูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนเพื่อการ เพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ในเขตภาคตะวันออก *

PLANNING GUIDELINES FOR DEVELOPING ROAD FREIGHT TRANSPORTATION MODELS TO ENHANCE THE COMPETITIVE ADVANTAGE OF LOGISTICS SERVICE PROVIDERS IN EASTERN THAILAND

ณัฐพงษ์ แท้มแก้ว

Nattapong Tamkaew

วิทยาลัยนานาชาติการบินและอวกาศ มหาวิทยาลัยเกริก

International College of Aeronautics and Astronautics, Krirk University, Thailand

Corresponding Author's Email: Nattapong.tam@krirk.ac.th

วันที่รับบทความ : 21 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 5 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 7 พฤษภาคม 2568

Received 21 April 2025; Revised 5 May 2025; Accepted 7 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางวางแผนการพัฒนารูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนเพื่อการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 1) เพื่อศึกษาปัญหาการขนส่งสินค้าทางถนนของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก 2) เพื่อศึกษาผลกระทบต่อการจัดการขนส่งสินค้าทางถนนของอุตสาหกรรมผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก 3) เพื่อศึกษารูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนของอุตสาหกรรมของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ใน

Citation:

* ณัฐพงษ์ แท้มแก้ว. (2568). แนวทางวางแผนการพัฒนารูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนเพื่อการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ในเขตภาคตะวันออก. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 118-135.
Nattapong Tamkaew. (2025). Planning Guidelines For Developing Road Freight Transportation Models To Enhance The Competitive Advantage Of Logistics Service Providers In Eastern Thailand.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 118-135.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เขตภาคตะวันออก และ 4) เพื่อศึกษาแนวทางวางแผนการพัฒนารูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก ซึ่งทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอย

ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าปัญหาหลักของผู้ให้บริการโลจิสติกส์คือขาดความรู้และงบประมาณในการนำเทคโนโลยีมาใช้ (ร้อยละ 88.1) รวมถึงปัญหาด้านการบริหารจัดการและกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลกระทบจากปัญหาดังกล่าวทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้นและลดความสามารถในการแข่งขัน โดยต้นทุนเชื้อเพลิง ค่าจ้างและค่าบำรุงรักษายานพาหนะสูงขึ้น (ร้อยละ 91.1) ส่งผลให้บริการล่าช้าและขาดความแม่นยำ วัตถุประสงค์ที่ 3 ผู้ให้บริการส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการขนส่งแบบรายย่อย (ร้อยละ 83.2) และยังคงใช้การบริหารจัดการแบบดั้งเดิม (ร้อยละ 70.3) โดยขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีและโลจิสติกส์ วัตถุประสงค์ที่ 4 แนวทางพัฒนาประกอบด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น ระบบติดตามสินค้าแบบเรียลไทม์และการใช้ Big Data รวมถึงการฝึกอบรมบุคลากรและการรวมกลุ่มผู้ประกอบการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

คำสำคัญ: การขนส่งสินค้าทางถนน, การเพิ่มขีดความสามารถ, กลยุทธ์, ห่วงโซ่อุปทาน, การคาดการณ์ความต้องการ, ผู้ให้บริการโลจิสติกส์

Abstract

This research aims to explore strategies for developing road freight transportation models to enhance the competitive advantage of logistics service providers in the Eastern region. The research objectives are: (1) to study the issues in road freight transportation for logistics service providers in the Eastern region, (2) to study the impact of these issues on the road transportation management of logistics service providers in the Eastern region, (3) to study the current road freight transportation models in the logistics industry in the Eastern region, and (4) to explore strategies for improving road freight transportation models to enhance the competitive advantage of

logistics service providers in the Eastern region. Data were collected from a sample of 400 respondents, and statistical analysis using regression analysis was conducted.

The research findings indicate that, for objective (1), the main issue faced by logistics service providers is the lack of knowledge and budget for adopting technology (88.1%), along with management and legal challenges that hinder operations. For objective (2), the impact of these issues has led to increased costs and reduced competitiveness, with rising fuel, labor, and vehicle maintenance costs (91.1%), resulting in delayed and inaccurate services. For objective (3), most providers use a small-scale transportation model (83.2%) and continue to rely on traditional management methods (70.3%), lacking knowledge in logistics and technology. For objective (4), development strategies include adopting technologies such as real-time tracking systems and Big Data usage, along with continuous staff training and collaboration among small-scale operators to improve competitiveness.

Keywords: Road freight transportation, Competitiveness improvement, Strategies, Supply chain, Demand forecasting, Logistics service providers

บทนำ

นับตั้งแต่เกิดการระบาดของโรค COVID-19 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว มีทั้งความท้าทายและความเสี่ยงเพิ่มขึ้น เกิดกระแสความคิดต่อต้านโลกาภิวัตน์ เกิดมาตรการกีดกันและการปกป้องทางการค้า (Trade Protectionism) เกิดเอกภาคี (unilateralism) เกิดแนวคิด zero-sum game หรือเกมที่ผลรวมผลได้ของผู้ชนะมีค่าเท่ากับผลรวมความเสียหายที่ผู้แพ้ได้รับในบางประเทศ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้แต่มีชื่อของประเทศจีนเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำ และมีส่วนร่วมร่วมด้วยทั้งสิ้นเงินในฐานะที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาและประเทศมหาอำนาจที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชีย ได้ริเริ่ม

แผน Belt and Road Initiative (BRI) หรือที่รู้จักกันดีในนาม One Belt One Road โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงตลาดการค้าระหว่างประเทศจีนและประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียและยุโรปโดยรัฐบาลจีนมุ่งหวังให้เป็นเส้นทางสายไหม (51k Road) เส้นใหม่และเพิ่มเส้นทางขนส่งทางทะเล เพื่อเชื่อมโยงประเทศในแถบชายฝั่งรวมถึงทวีปแอฟริกาด้วย ทั้งนี้เป็นการสร้างความร่วมมือด้วยการใช้ระบบพหุภาคี (multilateralism) ในการวางรากฐานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เท่าเทียมกัน ยึดมั่นในหลักการของการสร้างและการแบ่งปัน และการแสวงหาผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เพื่อปูทางสำหรับเศรษฐกิจรูปแบบใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ทั่วโลกทำให้อุตสาหกรรมต่าง ๆ หยุดชะงักและความร่วมมือระหว่างประเทศเกิดอุปสรรค ในขณะที่แผนหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางหรือ BRI ช่วยส่งเสริมการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้มีการใช้ช่องทางและแพลตฟอร์มที่สำคัญในการขับเคลื่อนวงจรเศรษฐกิจโลกให้มีชีวิตชีวาและขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่อง (วิทยา สุหฤทธำรง, 2560)

ปัจจุบันผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในประเทศไทยส่วนใหญ่มุ่งที่จะแข่งขันในด้านราคา และคุณภาพด้านการขนส่ง โดยผู้ประกอบการแต่ละรายได้มุ่งที่จะพัฒนาระบบการขนส่งของตนเองเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันโดยการถือครองทรัพย์สินที่ใช้ในการบริการ เช่น ยานพาหนะ อุปกรณ์การขนถ่าย และคลังสินค้า โดยคาดหวังว่าจะทำให้เกิดการรวบรวมและกระจายสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นแนวทางที่ทางองค์กรและบริษัทในเครือเคยได้ดำเนินการในอดีตและพบว่าไม่ประสบความสำเร็จ เพราะไม่สามารถยกระดับคุณภาพการบริการ ตลอดจนลดระดับความผิดพลาดจากการดำเนินงาน เมื่อผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าข้อมูลประกอบการพิจารณาจากทฤษฎีและกรณีศึกษาเพื่อที่จะยืนยันว่าแนวทางดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จเพราะเหตุใด จึงพบว่าแนวทางการบริหารดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน เพราะขาดการพัฒนาในรูปแบบเครือข่ายตามมุมมองของการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชนอย่างมีคุณค่าควบคู่ไปกับการพัฒนายกระดับด้านสินทรัพย์ในการบริการ และองค์ความรู้ของพนักงาน ทำให้องค์กรและบริษัทในเครือจึงไม่สามารถนำเสนอคุณภาพการบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ซื้อ หรือผู้รับสินค้าได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และทั่วถึง สำหรับการพัฒนาในรูปแบบเครือข่าย ได้มีการวิจัยเชิง

ทดลองจากสมาคม Japan External Trade Organization (JETRO) ภายใต้กรอบการดำเนินงาน Kyoto Protocol ในประเทศญี่ปุ่น โดยจัดทำการพัฒนาเครือข่ายด้านการขนส่งร่วมกันของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ พบว่าการรวบรวมสินค้าจากผู้ประกอบการหลายรายไว้ที่จุดพักสินค้า แล้วจัดเส้นทางเพื่อขนส่งสินค้าร่วมกัน จากผู้ประกอบการ 8 ราย ที่ขนส่งสินค้าระยะทาง 600 กิโลเมตร การพัฒนาเครือข่ายดังกล่าวสามารถลดการใช้พลังงานเชื้อเพลิง และลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้มากกว่าร้อยละ 40 จากการดำเนินงานในปัจจุบัน (Logistics Digest, 2008) หากเปรียบเทียบมุมมองในด้านต้นทุนจะหมายความว่า ต้นทุนการดำเนินงานในส่วนของการใช้เชื้อเพลิง ค่าบำรุงรักษายานพาหนะและค่าขนส่งของแต่ละองค์กรมีแนวโน้มลดลงด้วยเช่นกัน เพราะผู้ประกอบการทั้ง 8 ได้ดำเนินงานร่วมกัน ต้นทุนจึงเกิดการถัวเฉลี่ยไปยังทุก ๆ องค์กรอย่างเท่าเทียม ดังนั้นแนวคิดการพัฒนาเครือข่ายด้านการขนส่งโดยใช้จุดพักสินค้า หรือศูนย์กระจายสินค้า จึงเป็นแนวคิดหรือวิธีการที่จะยกระดับคุณภาพการบริการ ตลอดจนประสิทธิภาพของการดำเนินงานในระบบโลจิสติกส์ และซัพพลายเชน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงพบว่าปัญหาด้านการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทยเกิดจากการที่ผู้ประกอบการขาดการพัฒนารูปแบบเครือข่ายเพื่อยกระดับคุณภาพการบริการร่วมกันแบบซัพพลายเชน จึงไม่อาจตอบสนองความต้องการของลูกค้าในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ ด้วยเหตุผลดังกล่าวองค์กรจำนวนมากจึงได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน เพื่อช่วยในการวางแผน และควบคุมการเคลื่อนย้ายสินค้าตลอดจนข้อมูลข่าวสารในการดำเนินกิจกรรมการกระจายสินค้า เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งจะสนับสนุนให้เกิดคุณภาพการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องแนวทางวางแผนการพัฒนาแบบการขนส่งสินค้าทางถนนเพื่อการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก โดยมีประเด็นที่จะทำการศึกษา คือ ปัญหาการขนส่งสินค้าทางถนนในปัจจุบันของไทย ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดกับอุตสาหกรรมขนส่งสินค้าทางถนน และรูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนในปัจจุบันเป็นอย่างไร ตลอดจนแนวทางการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาแบบการขนส่งสินค้าทางถนน อันจะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทยมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และเป็นการพัฒนาคุณภาพการบริหาร

จัดการโลจิสติกส์ของประเทศไทย ซึ่งจะเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการโลจิสติกส์ของไทยโดยเฉพาะในภาคการส่งออกสินค้าทางถนน ให้มีศักยภาพที่จะแข่งขันได้ในตลาดด้านโลจิสติกส์ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการขนส่งสินค้าทางถนนของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาผลกระทบต่อการจัดการขนส่งสินค้าทางถนนของอุตสาหกรรมผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก
3. เพื่อศึกษารูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนของอุตสาหกรรมของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ การพัฒนาเทคโนโลยี และการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในภาคการขนส่งและการส่งออก ทั้งในระดับท้องถิ่นและระหว่างประเทศ

งานวิจัยของจินตนา สีหาพงษ์ (2560) พบว่าผู้ประกอบการขนส่งสินค้าไทย-ลาวมีขีดความสามารถทางการแข่งขันในระดับสูง โดยเน้นการให้บริการที่มีคุณภาพและความน่าเชื่อถือ พร้อมทั้งราคาที่เหมาะสมและตอบสนองความต้องการของลูกค้า การเปิดเสรีการขนส่งนำมาซึ่งโอกาสในการพัฒนาคุณภาพบริการ แต่ในขณะเดียวกันก็เพิ่มความท้าทายจากการแข่งขันที่รุนแรง โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดเล็กที่ขาดแคลนทรัพยากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

งานวิจัยของสุพิศ ศิริจิรัชยา และวาสนา จรุงศรีโชติกำจร (2567) พบว่าโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอแม่สอดที่มีการจัดการโลจิสติกส์อย่างมีประสิทธิภาพ จะมีผลการดำเนินงานและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สูงกว่ากลุ่มที่ขาดการจัดการที่ดี ปัจจัยที่มีผลต่อ

ประสิทธิภาพนี้รวมถึงการจัดการภายในองค์กร เช่น การสื่อสารภายใน การควบคุมสินค้าคงคลัง และการขนส่ง

ผลการศึกษาของพรรณวดี เลิศลุมพลินธุ์ (2562) พบว่า แม้ว่ามะม่วงไทยมีการเติบโตในการส่งออก แต่ยังคงมีส่วนแบ่งตลาดโลกน้อยกว่าประเทศคู่แข่ง เช่น อินเดีย ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของมะม่วงไทย ได้แก่ คุณภาพของผลผลิต การขนส่ง และการควบคุมคุณภาพสินค้า การพัฒนาในด้านการควบคุมคุณภาพและระบบโลจิสติกส์จึงมีความสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก

งานวิจัยของวิเชียร สุกุลวงศ์ และบรรพต วิรุณราช (2564) ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนารูปแบบการขนส่งสินค้าระหว่างไทยกับ สปป.ลาวต้องอาศัยการร่วมมือระหว่างรัฐบาลทั้งสองประเทศ รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและนโยบายที่สนับสนุนการทำธุรกิจข้ามพรมแดน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยในภูมิภาค

ผลการศึกษาของศิลปะชัย วัชรชวกุล และคณะ (2566) พบว่า การบริหารจัดการโลจิสติกส์ในพื้นที่ EEC ยังมีความท้าทายด้านการจัดการสินค้าคงคลัง ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งสินค้า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการขนส่ง ได้แก่ การตอบสนองต่อความต้องการลูกค้าและการเชื่อมั่นในบริการ

งานวิจัยของรุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์ และกัญญทอง หรดาล (2566) พบว่า EEC มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยการใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการบริการสุขภาพและการบำบัดรักษา ซึ่งถือเป็นโอกาสในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างรายได้จากภาคการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยกลุ่มประชากรสองกลุ่ม คือ (1) ผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพด้านการขนส่งสินค้าทางถนน ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการขนส่งสินค้าทางถนน ไม่นต่ำกว่า 5 ปี และปฏิบัติงานหรือเป็นที่ปรึกษาอยู่ในอุตสาหกรรมขนส่งสินค้าทางถนน ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนด้านนโยบายและแผนการ

จัดการขนส่งสินค้าทางถนน และ (2) กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพให้บริการโลจิสติกส์ ด้านการขนส่งสินค้าทางถนน จำนวน 13,600 ราย (กรมการขนส่งทางบก, 2567)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณได้ 384 ตัวอย่าง และกำหนดกลุ่มตัวอย่างจริงที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 400 ตัวอย่าง เพื่อความเหมาะสมและเผื่อกรณีที่มีการตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามใช้ 2 ประเภทหลัก 1) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการขนส่งสินค้าทางถนนด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งมีคำถามเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ 2) แบบสอบถามสำหรับผู้ประกอบการอาชีพให้บริการโลจิสติกส์ในการขนส่งสินค้าทางถนนเพื่อศึกษาและหาสาเหตุของปัญหาการขนส่ง การทดสอบความเที่ยงตรงเป็นการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหาด้วยการหาค่า IOC (Index of Congruence) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อให้มั่นใจว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา การทดสอบความเชื่อมั่นเป็นการใช้ค่า Cronbach's Alpha เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลปฐมภูมิใช้แบบสอบถามและเทคนิคเดลฟายเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ประกอบการอาชีพ ข้อมูลทุติยภูมิรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ การใช้ค่า IOC เพื่อทดสอบความสอดคล้องของเนื้อหาและความเชื่อมั่นด้วยค่า Cronbach's Alpha หลังจากการทดสอบ IOC เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนารูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย จากผู้ให้บริการโลจิสติกส์ที่ประกอบธุรกิจในภาคตะวันออก

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหาการขนส่งสินค้าทางถนนของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก จากการวิเคราะห์พบว่าปัญหาด้านเทคโนโลยีและซอฟต์แวร์เป็นปัจจัยที่

ส่งผลกระทบมากที่สุด โดยร้อยละ 88.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าตนเองขาดความรู้ความเข้าใจ และงบประมาณในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการโลจิสติกส์ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ เช่น การวางแผนขนส่งที่ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่มีระบบติดตามการจัดส่ง ผู้ระบุจากผู้ตอบแบบสอบถามถึงร้อยละ 82.2 ขณะที่ปัญหาด้านกฎหมายและข้อบังคับซึ่งไม่เอื้อต่อการดำเนินงานถูกรายงานโดยร้อยละ 78.2 ของกลุ่มตัวอย่าง นอกจากนี้ ร้อยละ 74.3 ของผู้ให้บริการระบุว่าประสบปัญหาเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ ส่วนการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะเฉพาะทางในโลจิสติกส์ ถูกกล่าวถึงโดยร้อยละ 66.3 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาผลกระทบต่อการจัดการขนส่งสินค้าทางถนนของอุตสาหกรรมผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก จากปัญหาข้างต้น ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการขนส่งโดยตรง โดยเฉพาะต้นทุนการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 91.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าต้นทุนด้านเชื้อเพลิง ค่าจ้างแรงงาน และค่าบำรุงรักษายานพาหนะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันลดลง นอกจากนี้ ร้อยละ 85.1 ของผู้ประกอบการให้ข้อมูลว่าระบบบริหารจัดการโลจิสติกส์ที่ไม่มีประสิทธิภาพส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการจัดส่ง ขาดความแม่นยำในการบริหารเส้นทาง และไม่สามารถตอบสนองความต้องการลูกค้าได้อย่างทันท่วงที ในขณะที่ร้อยละ 80.2 ของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าคุณภาพของการบริการที่ต่ำลงทำให้ความพึงพอใจของลูกค้าลดลง และอาจกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรในระยะยาว

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษารูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนของอุตสาหกรรมของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก โดยรูปแบบการดำเนินธุรกิจของผู้ให้บริการในเขตภาคตะวันออกส่วนใหญ่ยังคงเป็นลักษณะการขนส่งแบบรายย่อย โดยร้อยละ 83.2 ดำเนินงานในรูปแบบขนส่งทั่วไป (General Freight) ไม่มีสัญญาระยะยาวกับลูกค้า และขาดความมั่นคงทางรายได้ ส่วนร้อยละ 70.3 ใช้การบริหารจัดการภายในแบบดั้งเดิม (Manual Management) โดยไม่มีระบบบริหารทรัพยากร (TMS/WMS) ในแง่บุคลากร ร้อยละ 69.3 ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าบุคลากรในองค์กรยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านโลจิสติกส์และ

เทคโนโลยี และไม่มีระบบฝึกอบรมหรือพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ไม่สามารถยกระดับคุณภาพการบริการได้ตามความคาดหวังของตลาด

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาแนวทางวางแผนการพัฒนารูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก แนวทางการพัฒนาที่ได้รับการเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการ โดยร้อยละ 93.1 เห็นว่าควรมีการพัฒนาเทคโนโลยี เช่น ระบบติดตามสินค้าแบบเรียลไทม์ (GPS Tracking), ระบบจัดเส้นทางอัตโนมัติ และการใช้ Big Data เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของลูกค้า ในส่วนของการพัฒนาบุคลากร ร้อยละ 88.1 ของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรมีการจัดฝึกอบรมและสัมมนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างทักษะด้านโลจิสติกส์ การวางแผน และการใช้เทคโนโลยี ร้อยละ 81.2 เห็นด้วยกับการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการรายย่อยเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและแบ่งปันทรัพยากรร่วมกัน ในขณะที่ร้อยละ 79.2 สนับสนุนให้ภาครัฐมีบทบาทในการสนับสนุนเงินทุน การส่งเสริมนวัตกรรมโลจิสติกส์ และการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการแข่งขัน

สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงความท้าทายหลายด้านของอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ในภาคตะวันออก โดยเฉพาะในมิติของการใช้เทคโนโลยี การบริหารต้นทุน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แนวทางที่เสนอไว้ไม่เพียงมุ่งพัฒนาในระดับองค์กร แต่ยังครอบคลุมถึงการสร้างความร่วมมือระดับอุตสาหกรรมและบทบาทของภาครัฐ ซึ่งหากดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมจะสามารถช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในระยะยาว

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ซึ่งเน้นการศึกษาปัญหาการขนส่งสินค้าทางถนนของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในภาคตะวันออก พบว่าประเด็นหลัก ๆ ที่มีผลกระทบสูง ได้แก่ ปัญหาด้านเทคโนโลยี งบประมาณ การบริหารจัดการภายใน ข้อจำกัดด้านกฎหมาย เงินทุนหมุนเวียน และการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะเฉพาะ ซึ่งสามารถเปรียบเทียบและวิเคราะห์ความสอดคล้อง งานวิจัยของจินตนา สีหาพงษ์ (2560) สอดคล้องกัน ในประเด็นที่

ผู้ประกอบการขนาดเล็กมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี ซึ่งตรงกับผลการศึกษาในภาคตะวันออกที่พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจ และงบประมาณในการใช้เทคโนโลยี งานของจินตนาเน้นการเปิดเสรีและการแข่งขันที่สูง ทำให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กเผชิญความท้าทาย ซึ่งสอดคล้องกับการที่ภาคตะวันออกยังไม่สามารถยกระดับเทคโนโลยีได้อย่างเพียงพอ งานวิจัยของสุพิศ ศิริจิรัสยา และวาสนา จรุงศรีโชติกำจร (2567) สอดคล้องในด้านการบริหารจัดการภายใน เช่น การควบคุมสินค้าคงคลัง และการสื่อสารภายใน ที่มีผลต่อประสิทธิภาพโลจิสติกส์ เช่นเดียวกับที่ผู้ให้บริการในภาคตะวันออกระบุว่ามีปัญหาในการวางแผนขนส่งและขาดระบบติดตามจัดส่ง งานวิจัยของพรรณวดี เลิศลุมพลีพันธุ์ (2562) สอดคล้องในประเด็นระบบโลจิสติกส์ และความสำคัญของการพัฒนาการขนส่งเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก เช่นเดียวกับภาคตะวันออกที่ยังมีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีและบุคลากร งานวิจัยของวิเชียร สกุลวงศ์ และบรรพต วิรุณราช (2564) สอดคล้องในมุมมองของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และนโยบายรัฐในการสนับสนุนโลจิสติกส์ ซึ่งตรงกับข้อเสนอแนะจากผู้ให้บริการในภาคตะวันออกที่ชี้ถึงข้อจำกัดจากกฎหมายและการขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ งานวิจัยของศิลาปะชัย วัชรชวกุล และคณะ (2566) สอดคล้องกับปัญหาเรื่องการบริหารสินค้าคงคลังและความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการลูกค้า ซึ่งในงานวิจัยนี้ก็ระบุว่าผู้ให้บริการยังขาดระบบติดตามจัดส่งและการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ เห็นต่างจากงานวิจัยของรุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์ และกัญญะทอง หรดาล (2566) มีความเห็นต่างโดยตรง เนื่องจากงานวิจัยนี้เน้นศักยภาพของ EEC ในการพัฒนาเชิงสุขภาพด้วยเทคโนโลยีทันสมัย แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีในพื้นที่ EEC มีการพัฒนาและสามารถประยุกต์ใช้ได้ดี ชัดแย้งกับผลการศึกษาที่พบว่าผู้ให้บริการในภาคตะวันออกยังขาดความเข้าใจและงบประมาณในการใช้เทคโนโลยี อาจเกิดจากความแตกต่างของกลุ่มธุรกิจ (บริการสุขภาพ vs. โลจิสติกส์) หรือระดับขององค์กร (ขนาดใหญ่ vs. SME)

จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาผลกระทบต่อการจัดการขนส่งสินค้าทางถนนของอุตสาหกรรมผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก จากปัญหาข้างต้น ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการขนส่งโดยตรง โดยเฉพาะต้นทุนการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 91.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าต้นทุน

ด้านเชื้อเพลิง ค่าจ้างแรงงาน และค่าบำรุงรักษายานพาหนะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันลดลง นอกจากนี้ ร้อยละ 85.1 ของผู้ประกอบการให้ข้อมูลว่าระบบบริหารจัดการโลจิสติกส์ที่ไม่มีประสิทธิภาพส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการจัดส่งขาดความแม่นยำในการบริหารเส้นทาง และไม่สามารถตอบสนองความต้องการลูกค้าได้อย่างทันท่วงที ในขณะที่ร้อยละ 80.2 ของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าคุณภาพของการบริการที่ต่ำลงทำให้ความพึงพอใจของลูกค้าลดลง และอาจกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรในระยะยาว สุปิศา ศิริจิรัชยา และวาสนา จรูญศรีโชติกำจร (2567) งานวิจัยนี้พบว่าการจัดการโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของคุณที่ชี้ว่าการจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพในภาคตะวันออกส่งผลต่อประสิทธิภาพการขนส่งโดยตรง เช่น ความล่าช้า ค่าบำรุงรักษา และการตอบสนองต่อลูกค้า พรรณวดี เลิศลุมพลินันท์ (2562) แม้จะเป็นกรณีศึกษาด้านการส่งออกสินค้าเกษตร (มะม่วง) แต่พบว่าความควบคุมคุณภาพและระบบขนส่งเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของคุณในเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าลดลงจากคุณภาพการบริการที่ต่ำ ศิลปะชัย วัชรชวกุล และคณะ (2566) งานวิจัยกล่าวถึงปัญหาการจัดการสินค้าคงคลังใน EEC และความสำคัญของการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งตรงกับผลสำรวจของคุณที่แสดงว่าโลจิสติกส์ที่ไม่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อความแม่นยำในการจัดส่งและการตอบสนองลูกค้า เห็นต่างจากงานวิจัยจินตนา สีหาพงษ์ (2560) งานวิจัยพบว่าผู้ประกอบการไทย-ลาวมีขีดความสามารถทางการแข่งขันสูง และสามารถตอบสนองความต้องการลูกค้าได้ดี ทั้งในด้านคุณภาพและราคา ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของคุณที่พบว่าผู้ประกอบการในภาคตะวันออกกำลังเผชิญกับต้นทุนที่สูงและความพึงพอใจของลูกค้าที่ลดลง เหตุผลของความแตกต่างบริบทที่ต่างกันระหว่างการขนส่งระหว่างประเทศ (ไทย-ลาว) กับการขนส่งในพื้นที่ภาคตะวันออก รวมถึงความพร้อมด้านทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐาน รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์ และกัญญทอง หรดาล (2566) งานวิจัยนี้มองเห็น EEC ในเชิงบวก โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาในด้านอื่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ขณะที่ผลการวิจัยของคุณเน้นปัญหาและข้อจำกัดด้านโลจิสติกส์ เหตุผลของความแตกต่าง วัตถุประสงค์ของการวิจัยและ

กลุ่มเป้าหมายต่างกัน งานวิจัยของคุณมุ่งเน้นในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์โดยเฉพาะ ในขณะที่ของรุ่งนภาเน้นไปที่ภาพรวมของ EEC และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ที่มุ่งศึกษารูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก ซึ่งพบว่าเป็นการดำเนินธุรกิจแบบรายย่อย ไม่มีระบบบริหารจัดการสมัยใหม่ และบุคลากรขาดความรู้ด้านโลจิสติกส์และเทคโนโลยี สุพิศ ศิริจิรียา และวาสนา จรูญศรีโชติกำจร (2567) งานวิจัยพบว่าโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการจัดการโลจิสติกส์ดี จะมีผลประโยชน์ที่ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์นี้ที่ชี้ให้เห็นว่าการขาดระบบจัดการโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยไม่สามารถแข่งขันได้ และส่งผลต่อความมั่นคงทางรายได้ ศิลปะชัย วัชรชวกุล และคณะ (2566) ชี้ว่าพื้นที่ EEC ยังมีความท้าทายด้านการจัดการสินค้าคงคลังและการขนส่ง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบที่ว่าผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขาดระบบ TMS/WMS และยังบริหารแบบดั้งเดิม ทำให้ประสิทธิภาพการขนส่งต่ำ พรรณวดี เลิศลุมพลีพันธุ์ (2562) การแข่งขันของมะม่วงไทยได้รับผลจากการขนส่งและการควบคุมคุณภาพ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาระบบโลจิสติกส์เป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน เหมือนกับปัญหาของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ที่ขาดระบบจัดการและทักษะบุคลากร เห็นต่างจากงานวิจัยของ จินตนา สีหาพงษ์ (2560) ระบุว่าผู้ประกอบการขนส่งไทย-ลาวมีขีดความสามารถทางการแข่งขันในระดับสูง เน้นบริการที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ ซึ่งต่างจากวัตถุประสงค์ของงานศึกษานี้ที่พบว่าผู้ให้บริการในภาคตะวันออกยังขาดประสิทธิภาพ ขาดความรู้ ขาดระบบเทคโนโลยี และไม่มีสัญญาณระยะยาวกับลูกค้า แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างด้านบริบทและระดับการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์ และกัญญทอง หรดาล (2566) งานวิจัยมุ่งเน้นศักยภาพของ EEC ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีทันสมัย ซึ่งแตกต่างจากข้อค้นพบที่ว่าผู้ประกอบการในพื้นที่ EEC ด้านโลจิสติกส์ยังคงใช้ระบบแบบ Manual และขาดการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ

จากการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ที่ 4 ของการวิจัย ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาแนวทางการขนส่งสินค้าทางถนนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก โดยเน้น การใช้เทคโนโลยี, การพัฒนาบุคลากร, การรวมกลุ่มผู้ประกอบการ

รายย่อย, และ บทบาทของภาครัฐ งานวิจัยของสุพิศ ศิริจิรียา และวาสนา จรุงศรีโชติกำจร (2567) สอดคล้องเพราะเน้น ประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์ภายในองค์กร และผลกระทบต่อ ผลประกอบการและเศรษฐกิจ ซึ่งตรงกับข้อเสนอแนะเรื่อง การพัฒนาบุคลากร และการจัดการภายในที่มีประสิทธิภาพ เหตุผลการเน้นเรื่องการสื่อสาร การควบคุมสินค้าคงคลัง และการขนส่งตรงกับปัจจัยพื้นฐานที่ผู้ให้บริการในภาคตะวันออกควรพัฒนา งานวิจัยของวิเชียร สุกุลวงศ์ และบรรพต วิรุณราช (2564) สอดคล้องเพราะงานวิจัยนี้กล่าวถึง การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของ ระบบติดตามสินค้า, Big Data และการสนับสนุนภาครัฐ ทั้งสองงานวิจัยเห็นพ้องว่าการใช้เทคโนโลยีคือปัจจัยสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันงานวิจัยของศิลปะชัย วัชรขกุล และคณะ (2566) สอดคล้องเพราะระบุว่า ความสามารถในการตอบสนองความต้องการลูกค้า และการปรับปรุงการจัดการสินค้าคงคลังเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอการใช้ Big Data และระบบอัตโนมัติ การเน้นด้าน Customer responsiveness และ logistics efficiency เป็นแนวทางเดียวกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ งานวิจัยของพรณวดี เลิศลุมพลินธุ์ (2562) สอดคล้องเพราะกล่าวถึง ความสำคัญของการขนส่งและคุณภาพสินค้า ในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ซึ่งชี้ให้เห็นความจำเป็นของระบบโลจิสติกส์ที่ทันสมัย แนวคิดการพัฒนาระบบขนส่งเพื่อสนับสนุนสินค้าเกษตรหรืออุตสาหกรรมสอดคล้องกับการพัฒนาในภาคตะวันออก งานวิจัยที่มีความเห็นต่างคืองานวิจัยของจินตนา สีหาพงษ์ (2560) เห็นต่างบางส่วนเพราะงานวิจัยของจินตนาเน้นเรื่อง คุณภาพและความน่าเชื่อถือของบริการ โดยเฉพาะ ราคาที่เหมาะสม มากกว่าการใช้เทคโนโลยีหรือ บทบาทของภาครัฐ จินตนาเน้นการ แข่งขันโดยใช้ปัจจัยการบริการ (Service-oriented) ขณะที่วัตถุประสงค์ที่ 4 เน้นการ พัฒนาเชิงระบบและโครงสร้าง (System-oriented) งานวิจัยของรุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์ และกัญญทอง หรดาล (2566) แตกต่างโดยสิ้นเชิงเพราะ เน้นพัฒนาศักยภาพของ EEC ในด้าน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ไม่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์หรือขนส่งสินค้าโดยตรง แม้ว่าจะอยู่ในพื้นที่เดียวกัน (EEC) แต่เป้าหมายและประเด็นการวิจัยต่างกันโดยสิ้นเชิง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหา ผลกระทบ และแนวทางการพัฒนารูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย ซึ่งประกอบกิจการในพื้นที่ดังกล่าว ผลการศึกษาสะท้อนถึงปัจจัยหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ในระดับภูมิภาค ประเด็นสำคัญที่พบคือ ปัญหาด้านเทคโนโลยีและซอฟต์แวร์มีผลกระทบรุนแรงที่สุด โดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจ และงบประมาณในการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาในการบริหารจัดการ อาทิ การวางแผนขนส่งที่ไม่มีประสิทธิภาพ การขาดระบบติดตามการจัดส่ง ตลอดจนข้อจำกัดทางกฎหมาย การเงิน และกำลังแรงงานที่มีทักษะเฉพาะ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพและต้นทุนการดำเนินงาน จากปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้ต้นทุนดำเนินการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านเชื้อเพลิง ค่าจ้างแรงงาน และค่าบำรุงรักษายานพาหนะ นำไปสู่การลดลงของขีดความสามารถในการแข่งขัน ขาดความแม่นยำในการจัดการเส้นทาง และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ทันเวลา อีกทั้งยังทำให้คุณภาพบริการลดลง จนนำไปสู่ความไม่พึงพอใจของลูกค้าและกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กร รูปแบบการขนส่งที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังเป็นการขนส่งทั่วไปแบบรายย่อย ไม่มีสัญญาระยะยาว ขาดเสถียรภาพทางรายได้ และส่วนใหญ่ยังใช้การบริหารแบบดั้งเดิม โดยไม่มีระบบจัดการทรัพยากรที่ทันสมัย (เช่น TMS หรือ WMS) อีกทั้งบุคลากรในองค์กรยังขาดความรู้และไม่มี การฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง จึงไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างไรก็ตาม แนวทางการพัฒนาที่เสนอโดยกลุ่มตัวอย่างมุ่งเน้นไปที่การนำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบโลจิสติกส์ เช่น ระบบติดตามสินค้าแบบเรียลไทม์ ระบบจัดเส้นทางอัตโนมัติ และการใช้ Big Data ในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค อีกทั้งยังเสนอให้มีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อยกระดับทักษะ รวมถึงการรวมกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและการแบ่งปันทรัพยากรร่วมกัน ตลอดจนการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านเงินทุน มาตรการ และการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สรุปคืองานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายที่ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องเผชิญ ทั้งในด้านเทคโนโลยี ต้นทุน และทรัพยากรมนุษย์ แนวทางที่นำเสนอมีความครอบคลุมทั้งในระดับองค์กร อุตสาหกรรม และนโยบายรัฐ หากสามารถดำเนินการ

อย่างเป็นรูปธรรม จะสามารถยกระดับศักยภาพการแข่งขันในระยะยาว และส่งเสริมการเติบโตของอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ในภูมิภาคได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนารูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ข้อเสนอแนะที่สำคัญมีดังนี้

1. การพัฒนาเทคโนโลยีและระบบซอฟต์แวร์ ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบติดตามสินค้าแบบเรียลไทม์ (GPS Tracking) และระบบการจัดเส้นทางอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขนส่งและครองทุนในการพัฒนาและปรับใช้ Big Data เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้าและแนวโน้มตลาด ทำให้สามารถปรับตัวและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรจัดการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างทักษะด้านโลจิสติกส์และการใช้เทคโนโลยีของบุคลากร โดยเฉพาะในด้านการใช้ซอฟต์แวร์การจัดการและการวางแผนขนส่ง และควรมีโปรแกรมการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผนขนส่ง การบริหารจัดการต้นทุน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการปรับปรุงกระบวนการทำงานในองค์กร

3. การปรับปรุงการบริหารจัดการภายในองค์กร ผู้ประกอบการควรพิจารณาการใช้ระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย เช่น ระบบการจัดการทรัพยากรโลจิสติกส์ (TMS/WMS) เพื่อลดความผิดพลาดในการวางแผนเส้นทางและการติดตามการขนส่ง และควรเพิ่มการใช้ระบบการวางแผนและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การดำเนินงานมีความคล่องตัว และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว

4. การรวมกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย ให้บริการโลจิสติกส์ที่มีขนาดเล็กหรือขนาดกลางควรรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรอง ทั้งในด้านการเข้าถึงทรัพยากร การร่วมลงทุนในเทคโนโลยี และการลดต้นทุนการดำเนินงาน และการรวมกลุ่มยังสามารถส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันร่วมกันในตลาด

5. การสนับสนุนจากภาครัฐ ภาครัฐควรมีบทบาทในการสนับสนุนเงินทุนสำหรับการลงทุนในเทคโนโลยีและนวัตกรรมในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ โดยการให้เงินทุนสนับสนุนหรือแหล่งเงินทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำ และควรมีการปรับปรุงกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ เช่น การขนส่งข้ามจังหวัด การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของการขนส่งสินค้า และการส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง

6. การพัฒนาคุณภาพบริการและการสร้างความพึงพอใจของลูกค้า ควรมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพบริการ เช่น ความแม่นยำในการจัดส่ง การตอบสนองลูกค้า และการรักษามาตรฐานความปลอดภัยในขนส่งสินค้า และควรมีการสร้างระบบการตรวจสอบและประเมินผลบริการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบและพัฒนาให้บริการมีคุณภาพสูงขึ้น

ดังนั้น การดำเนินการตามข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งสินค้าทางถนน และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในเขตภาคตะวันออกได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการขนส่งทางบก. (2567). *แผนพัฒนาระบบโลจิสติกส์การขนส่งทางถนน พ.ศ. 2567–2570*. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก <https://www.dlt.go.th>.
- จินตนา สีหาพงษ์. (2560). แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าทางถนนของไทยเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการค้า. *วารสารการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 7(พิเศษ), 94–111.
- พรณวดี เลิศถมพลิพันธุ์. (2562). ขีดความสามารถในการแข่งขันการส่งออกมะม่วงของไทย โดยเปรียบเทียบกับประเทศฟิลิปปินส์ และ ประเทศอินเดีย. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 13(2), 68–77.
- รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์, กัญญทอง หรดาล. (2566). การศึกษาบริบทแวดล้อมทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. *วารสารวิจัย และวิชาการบวรพัฒน์*, 1(3), R1058–R1058.

- วิเชียร สกุลวงศ์, บรรพต วิรุณราช. (2564). การพัฒนารูปแบบการขนส่งสินค้าเพื่อสร้างผลสัมฤทธิ์ของผู้ประกอบการไทยด้านการขนส่งสินค้าในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว [The development of the transportation model for the Thai entrepreneur's achievement in the transportation of goods to Lao People's Democratic Republic]. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 13(1), 133–152.
- วิทยา สุहतดำรง. (2560). *การจัดการโลจิสติกส์และการจัดการห่วงโซ่อุปทาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิลปะชัย วัชรชวกุล, กุลธิดา ลิ้มเจริญ, ภัทรี ฟรีสตัด. (2566). ปัจจัยด้านการบริหารโลจิสติกส์และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC). *วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์*, 3(2), 94–109.
- สุพิศ ศิริจิรียา, วาสนา จรูญศรีโชติกำจร. (2567). ประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก อำเภอมะสอย จังหวัดตาก. *วารสารวิทยาการจัดการและการบัญชี*, 3(1), 87–101.
- Logistics Digest. (2008). *Thailand's logistics outlook*. จาก <http://www.logisticsdigest.com/thailands-logistics-outlook>

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสู่ความ
เป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ *

INSTRUCTIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND
THE ADMINISTRATION TOWARD THE EXCELLENT SCHOOL
UNDER THE EDUCATIONAL SANDBOX IN
THREE SOUTHERN BORDER PROVINCES

สุนิศา นิยมเดชา¹, จรุณี เก้าเอี้ยน² และ พิมพ์ปวีณ์ สุวรรณโณ³

Sunisa Niyomdecha¹, Jarunee Kao-ian² and Pimpawee Suwanno³

¹⁻³หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

¹⁻³Master of Education Program in Educational Administration Yala Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: tatumcocolulu@gmail.com

วันที่รับบทความ : 28 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 6 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 8 พฤษภาคม 2568

Received 28 April 2025; Revised 6 May 2025; Accepted 8 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา 3) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการจำแนกตามเพศและตำแหน่งหน้าที่ 4) เปรียบเทียบการบริหารสู่ความเป็นเลิศจำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน 5) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารสู่ความเป็นเลิศ และ 6) ประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ

Citation:

* สุนิศา นิยมเดชา, จรุณี เก้าเอี้ยน และ พิมพ์ปวีณ์ สุวรรณโณ. (2568). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 136-159.

Sunisa Niyomdecha, Jarunee Kao-ian and Pimpawee Suwanno. (2025). Instructional Leadership Of School Administrators And The Administration Toward The Excellent School Under The Educational Sandbox In Three Southern Border Provinces. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 136-159.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการและการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนจำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 4 ตอน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.89 และค่าความเชื่อมั่น 0.98 การวิเคราะห์ ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการจำแนกตามเพศและตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .05 ตามลำดับ 4) เปรียบเทียบการบริหารสู่ความเป็นเลิศจำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .001 ตามลำดับ 5) ภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารสู่ความเป็นเลิศมีความสัมพันธ์ระหว่างเชิงบวกในระดับสูง ($r = .883$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ 6) ข้อเสนอแนะคือผู้บริหารควรเข้าใจบริบทพื้นที่ พัฒนาครูและนักเรียน ส่งเสริมโครงการด้านวิชาการและสร้าง Best Practice เพื่อยกระดับประสิทธิภาพสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารสู่ความเป็นเลิศ, สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This research article aimed to: 1) study the level of instructional leadership of school administrators, 2) study the level of administration toward the excellent school, 3) compare instructional leadership categorized by gender and position, 4) compare administration toward excellence categorized by educational level and work experience, 5) study the relation between instructional leadership and the administration toward the excellent school, and 6) compile recommendations for the development of instructional leadership and the administration toward the excellent school under the

educational sandbox in three southern border provinces. The study used a survey method. The sample consisted of 400 school administrators and teachers. The research tool was a 4-part Likert-scale questionnaire with an IOC of 0.89 and reliability of 0.98. Data were analyzed using descriptive statistics, t-Test, F-Test, Scheffe's method, and Pearson's correlation coefficient.

The results were found that: 1) the overall instructional leadership of school administrators was at a high level. 2) the overall administration toward the excellent school was at a high level. 3) comparing the level of the instructional leadership differed significantly by gender and position at the .001 and .05 levels, respectively, 4) comparing the level of the administration toward the excellent school differed significantly by educational level and work experience at the .05 and .001 levels, respectively, 5) there was a high positive correlation ($r = .883$) between instructional leadership and administration toward excellence, statistically significant at the .001 level, and 6) recommendations include that administrators should understand the local context, develop teachers and students, promote academic projects, and create best practices to enhance school efficiency toward excellence.

Keywords: Instructional Leadership of School Administrator, Administration toward the Excellent School, Educational Sandbox of Three Southern Border Provinces

บทนำ

การศึกษาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาบุคคล สังคมและประเทศชาติ ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กล่าวไว้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาชีวิตให้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข สามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้านของประเทศ (นัชมุติ สามี, 2566) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านวิชาการซึ่งเป็นหัวใจของโรงเรียน (สุนิรันดร์ พันสาย,

2567) งานวิจัยชี้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีผลต่อการพัฒนาองค์กรและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (ฐิตาพร ตันเจริญรัตน์, 2563) ผู้บริหารที่มีสมรรถนะด้านวิชาการสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงานและบริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพอันเป็นปัจจัยสู่ความเป็นเลิศ

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติส่งเสริมการนำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award – TQA) มาใช้ในสถานศึกษา เพื่อยกระดับมาตรฐานการบริหารสู่ระดับโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ขณะเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อกระจายอำนาจ ลดความเหลื่อมล้ำ (สำนักบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2567) แต่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังเผชิญกับความท้าทาย เช่น ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ความไม่สงบ และความยากจน ซึ่งกระทบต่อคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน สถานศึกษาหลายแห่งไม่ผ่านการรับรองคุณภาพ (กาญจนา พรัดขำ, 2565) ผู้เรียนจำนวนมากอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ สะท้อนถึงข้อจำกัดในการบริหารจัดการ

จากปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับบริบท วางแผนการบริหารอย่างเป็นระบบ และยกระดับคุณภาพสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ทั้งในระดับสถานศึกษาและระดับพื้นที่ อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรเพศและตำแหน่งหน้าที่

4. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

6. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศและตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีทัศนต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่างกัน

2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรเพศและตำแหน่งหน้าที่

การทบทวนวรรณกรรม

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น ฮอลลิงเจอร์และเมอร์ฟี (Hallinger & Murphy, 1985) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึงบทบาทหน้าที่หลักของผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมี 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน การจัดการด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน มีองค์ประกอบย่อย 11 ประการ ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าประสงค์ของโรงเรียน 2) การสื่อสารเป้าประสงค์ของโรงเรียน 3) การนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน 4) การ

ประสานงานด้านการใช้หลักสูตร 5) การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน 6) การควบคุมการใช้เวลาในการสอน 7) การตรวจภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียน 8) การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู 9) การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ 10) การพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ 11) การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ไซยา ภาวะบุตร (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารได้แสดงบทบาทหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ที่สามารถโน้มน้าวใจ ดังนี้ 1) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมทางวิชาการ 4) การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ 5) การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และสุรชัย เทียนขาว (2565) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ลักษณะของภาวะผู้นำทางวิชาการในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการนำไปปรับใช้ในการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการสูงขึ้นอันจะนำไปสู่การเพิ่มคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง สิ่งที่มีความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการบริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมทางวิชาการ ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การอำนวยความสะดวกและการนิเทศ กำกับติดตามบุคลากรให้ทำงานอย่างเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบขององค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของฮอลลิงเจอร์และเมอร์ฟี (Hallinger & Murphy, 1985) จำนวน 3 ด้าน คือ 1) การกำหนดภารกิจของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน 3) การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน ดังนี้

1) การกำหนดภารกิจของโรงเรียน หมายถึง ภารกิจสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนและกำหนดทิศทาง นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน โดยมีกระบวนการกำกับ ติดตาม ประเมินผลความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติด้านงานวิชาการของโรงเรียน พร้อมทั้งสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจในองค์กร สร้างความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามที่กำหนดไว้

2) การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน หมายถึง ภารกิจสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสานงานและมอบหมายงานด้านการพัฒนาและใช้หลักสูตรกับผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครูอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของการศึกษาในระดับสูงสุด โดยผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพได้เต็มตามอัตภาพพร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการสอนของผู้สอนให้เต็มศักยภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3) การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน หมายถึง การกิจสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านวิชาการ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพครู มีการจัดสิ่งจูงใจให้กับครูและนักเรียนในการพัฒนาตนเองและสร้างมาตรฐานวิชาชีพ การสนับสนุนทรัพยากรและอุปกรณ์เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการและส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน มีการเยี่ยมชั้นเรียน การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด

2. การบริหารสู่ความเป็นเลิศ เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษาตามเกณฑ์การจัดการศึกษาของระบบสากล นักวิชาการหลายท่านได้เสนอความหมายของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ดังนี้ จันทรจิรา สระแดง (2565) กล่าวว่า การบริหารสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุดกับผู้เรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของงานวิชาการ ซึ่งการบริหารงานวิชาการเป็นการดำเนินงานครอบคลุมเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ การทำแผนการสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การประเมินผล การวัดผลและการนิเทศการสอน โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำหรือการนำองค์กร ใช้วงจร PDCA 2) การวางแผนกลยุทธ์ สร้างความตระหนักถึงความจำเป็นการดำเนินการ 3) การให้ความสำคัญกับผู้เรียน มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) การดำเนินการวัด วิเคราะห์และการจัดการความรู้ ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล จัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย 5) การให้ความสำคัญกับบุคลากร กำกับดูแล การเสริมขวัญกำลังใจแก่ครู 6) การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 7) ผลลัพธ์การดำเนินการ ใช้วัดผลและประเมินผลระดับชั้นเรียน 8) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วางแผนการเรียนการสอนเพื่อผลสัมฤทธิ์ และ 9) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ บูรณาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ญาลีละฮ์ โสะนุ้ย (2565) กล่าวว่า การบริหารสู่ความเป็นเลิศ

หมายถึง ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำในการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ มีวิสัยทัศน์ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่น มีความคิดสร้างสรรค์ทำให้ผู้อื่นยอมรับ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างระบบความคิด เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเป็นระบบ ส่งเสริมและการสร้างพัฒนา ความสามารถของแต่ละบุคคลเท่าเทียมกัน อีกทั้งมีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจการเรียนรู้ การบริหารหลักสูตรและการสอน รวมทั้งการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีการพัฒนานักเรียนและการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์และทิศทางของสถานศึกษา มีการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ การสร้างวัฒนธรรมองค์กร นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยคำนึงถึงจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการมีอิทธิพลต่อครู กระตุ้นให้เห็นถึงการมีวิสัยทัศน์ ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริง รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมงาน กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ตระหนักและมีความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและเห็นคุณค่าของเป้าหมาย ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงาน ร่วมกันอุทิศตนเองการพัฒนางานร่วมกัน สุกัญญา สุदारารัตน์ (2566) กล่าวว่า การบริหารสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง กระบวนการยกระดับการดำเนินงานของสถานศึกษาสู่ความสำเร็จหรือประสิทธิผลตามมาตรฐานสากลที่มีคุณภาพ มีความโดดเด่นเป็นที่พึงพอใจและเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stake-holder) สามารถเป็นแบบอย่างให้แก่สถานศึกษาอื่น ๆ ได้ โดยการเป็นสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพต่าง ๆ ดังนี้ Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA), Thailand Quality Award (TQA), European Quality Award (EQA), Australian Quality Prize (AQA), Japan Quality Award (JQA), Singapore Quality Award (SQA), Taiwan National Quality Award (TNQA), and Office of Basic Education Commission Quality Award (OBECQA ซึ่งสังเคราะห์ได้ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การนำองค์กร (Leadership) 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) 3) การมุ่งเน้นนักเรียนและผู้ปกครอง (Customer Focus) 4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ (Measurement, Analysis and Knowledge Management) 5) การมุ่งเน้นบุคลากรครู (Workforce Focus) 6) การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ (Operation Focus) และ 7) ผลลัพธ์ (Results)

สรุปได้ว่า การบริหารสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง การพัฒนาสถานศึกษาให้มีมาตรฐานโดยใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award - TQA) ซึ่งผู้บริหารเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาโดยอาศัยกระบวนการบริหารแบบมีอาชีพ

มีการกำหนดทิศทางในการบริหาร มีความสามารถในการวางแผน วิเคราะห์หรือจัดระบบงาน กำหนดบทบาทต่าง ๆ และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เน้นการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการบริหารงาน เพื่อนำไปสู่ผลผลิต คือ นักเรียนมีคุณภาพคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของหลักสูตรและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ประกอบด้วย

1) ด้านการนำองค์กร หมายถึง ภารกิจ หน้าที่และบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ค่านิยม และความคาดหวังในผลการดำเนินการขององค์กร อย่างชัดเจน โดยผู้บริหารเป็นผู้มีภาวะผู้นำและให้ความสำคัญในการสื่อสารภายในองค์กรและภายนอกองค์กร รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมกรรมการดำเนินการที่มีจริยธรรมและมีการพัฒนาปรับปรุงผลการดำเนินการที่ดีและประสบผลสำเร็จ รวมถึงระบบการกำกับดูแลที่ดีที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

2) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เพื่อกำหนดทิศทาง วางแผนปฏิบัติการ จัดทำกลยุทธ์และวิธีการทำงานที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายระยะยาวของสถานศึกษา ช่วยให้องค์กรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและวัฒนธรรมที่จะเป็นแนวทางในการดำเนินงานภายในสถานศึกษาโดยเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารและร่วมกันวางแผน กลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษา

3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาเน้นและให้ความสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างหลากหลายตามความถนัดและความสนใจอย่างเป็นระบบและเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ควบคู่กับการปลูกฝังด้านคุณธรรมให้กับนักเรียน การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุน ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาทักษะและศักยภาพของนักเรียน โดยวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของนักเรียน มีการประเมินและติดตามพัฒนาการและความพึงพอใจของนักเรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมถึงการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพของแต่ละคน

4) ด้านการวัด วิเคราะห์และจัดการความรู้ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการในการวัด วิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการวางแผนและการปรับปรุงการดำเนินการของสถานศึกษาและระบบการจัดการที่มีการบูรณาการ สามารถคาดการณ์และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยอาศัยข้อมูลและสารสนเทศด้านต่าง ๆ มีการจัดการกระบวนการขององค์กรให้เกิดผลลัพธ์และเป็นไปตามวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่กำหนด มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศและนำไปพัฒนานโยบาย แนวทางการดำเนินงาน กระบวนการ

จัดการเรียนการสอน มีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และมอบหมายงานที่เหมาะสมกับทักษะความสามารถของบุคลากร

5) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร หมายถึง วิธีปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นด้านบุคลากร ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อมุ่งสร้างทีมงานและรักษาให้สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่มีผลการดำเนินการที่ดีอยู่เสมอ เสริมสร้างบรรยากาศในการทำงาน และการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรมีความผูกพันกับองค์กรและมุ่งปฏิบัติงาน สู่เป้าหมาย วางแผน ออกแบบกระบวนการทำงานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่เป็นระบบเพื่อทำให้องค์กรสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและประสบความสำเร็จ

6) ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติการ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ภาระงานของแต่ละฝ่ายงานหรือบุคคลมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนสอดคล้องกับเป้าหมาย รวมถึงการประสานงาน การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติการที่ส่งผลให้การทำงานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จ มีแนวทางปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศได้

7) ด้านผลลัพธ์ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำมีอาชีพ ครูและบุคลากรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้และการปฏิบัติงานตามสายงาน นักเรียนเกิดพัฒนาการด้านความรู้ ทักษะ สมรรถนะ มีความคิดเชิงระบบ สามารถเรียนรู้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายที่กำหนด เข้าร่วมการแข่งขันระดับต่างๆ ผู้บริหาร ครูและบุคลากร นักเรียนและสถานศึกษาได้รับรางวัลจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือระดับประเทศ มีการปรับปรุงประเมินผลความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง มีการนำผลการวิเคราะห์ต่างๆ ไปปรับปรุงกระบวนการหรือการดำเนินงานด้านต่างๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 4,078 คน จาก 91 สถานศึกษา (สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2565) คำนวณโดยใช้สูตรยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับ 0.05

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 365 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนประชากรตามขนาดของสถานศึกษา (Proportional Stratified Random Sampling) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด 400 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างข้อคำถามและนำมาสรุปเป็นแบบสอบถาม โดยข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์ จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 90 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ โดยสอบถามเกี่ยวกับเพศ ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการ (instructional leadership) ของฮอลลิงเจอร์และเมอร์ฟี (Hallinger & Murphy, 1985) จำนวน 3 องค์ประกอบ มีข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 22 ข้อ 1) การกำหนดภารกิจของโรงเรียน 8 ข้อ 2) การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน 9 ข้อ 3) การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน 5 ข้อ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) มี 5 ระดับ (Likert, 1976) โดยกำหนดค่าน้ำหนักของคะแนน 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1997)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award - TQA) โดยสำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (2567) ที่ครอบคลุมองค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศ 7 ด้าน โดยมีข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 68 ข้อ ดังนี้ 1) ด้านการนำองค์กร 9 ข้อ 2) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ 10 ข้อ 3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน 10 ข้อ 4) ด้านการวัด วิเคราะห์และจัดการความรู้ 9 ข้อ 5) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร 10 ข้อ 6) ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติการ 10 ข้อ 7) ด้านผลลัพธ์ 10 ข้อ โดยแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เพื่อทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ส่งไปสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมแนบแบบสอบถามและคิวอาร์โค้ดแบบสอบถามออนไลน์ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 15 วัน
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของข้อมูลโดยภาพรวมเป็นรายข้อและรายด้าน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของข้อมูลโดยภาพรวมเป็นรายข้อและรายด้าน

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามเพศและตำแหน่งหน้าที่ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-Test)

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างดำเนินการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธีของเชฟเฟ

ตอนที่ 6 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน รองลงมา คือ ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลลัพธ์ รองลงมาคือ ด้านการวัด วิเคราะห์และจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติการ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการนำองค์กรตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการวางแผนกลยุทธ์

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบภาวะทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามเพศและตำแหน่งหน้าที่ พบว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

3.1 จำแนกตามเพศ ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0013.2
จำแนกตามตำแหน่ง ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน พบว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

4.1 จำแนกตามระดับการศึกษา ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าด้านการนำองค์กรและด้านผลลัพธ์ไม่แตกต่างกัน

4.2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5. ผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง ($r = .883$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ (X2) กับการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน (Y2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ ($r = .829$) ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านผลลัพธ์ (X7) กับด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน (Y3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ ($r = .571$)

6. ประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ผู้บริหารควรมีความเข้าใจบริบทของสถานศึกษาเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน มีองค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะในศตวรรษที่ 21 วางแผนกลยุทธ์ได้ชัดเจน บริหารสถานการณ์อย่างยืดหยุ่นและปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมศักยภาพครู บุคลากร และนักเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติ ควบคุมอารมณ์ได้ สร้างแรงจูงใจและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม รวมทั้งจัดเวทีแลกเปลี่ยนผลงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำพาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศและการพัฒนาที่ยั่งยืน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน ด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนและด้านการเสริมสร้างบรรยากาศของโรงเรียน ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญภา พลัฒิม (2560) ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องด้วยผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นพื้นที่นวัตกรรม มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาท่ามกลางบริบททางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายและข้อจำกัดเฉพาะพื้นที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ จิราพร ศรีผาโคตร (2563) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสามารถทำให้โรงเรียนมีประสิทธิผลในด้านต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้เกิดขึ้นในตนเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา

2. ผลศึกษาระดับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านผลลัพธ์ ด้านการวัด วิเคราะห์และจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติการ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการนำองค์กรและด้านการวางแผนกลยุทธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของมังโสด หมะเต๊ะ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทั้ง 7 ด้าน คือด้านภาวะผู้นำ ด้านการจัดการกระบวนการ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการสร้างทีมงาน ด้านการประเมินผลตนเอง ด้านมุ่งเน้นนักเรียนผู้ปกครองและชุมชนและด้านสารสนเทศและเทคโนโลยีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ดี ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องด้วยผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารสถานศึกษาเพื่อขับเคลื่อนในการมุ่งสู่ความเป็นเลิศและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะ

ดำเนินงานในการนำองค์กร วางแผนกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาองค์กร พัฒนาบุคลากร ผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรและยกระดับสถานศึกษาให้สูงขึ้น สอดคล้องกับ แนวคิดของอร่าม วัฒนะ (2561) ได้กล่าวว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่าองค์ประกอบการบริหาร สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วยภาวะ ผู้นำของผู้บริหาร คุณภาพครู การวางแผนกลยุทธ์ เครือข่ายความร่วมมือ คุณภาพนักเรียน การบริหารจัดการและการพัฒนาบุคลากร

3. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาใน สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามเพศ และตำแหน่งหน้าที่ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

3.1 ผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกัน มีทัศนעותระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับงานวิจัยของวันสุไลมาน แวสุหลง (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี จำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่อง ด้วยผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งมีลักษณะการปฏิบัติงานที่แตกต่างจาก ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นเพศชาย และมักมีความอ่อนโยน ใส่ใจรายละเอียดและให้ ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งแตกต่างจากเพศ ชายที่เน้นการควบคุมและมุ่งผลสัมฤทธิ์ สอดคล้องกับแนวคิดของปาริชาติ วงษ์ลา (2565) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นที่มีเพศ ต่างกันมีภาวะผู้นำทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนעותระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้อง กับปานหทัย ธรรมรัตน์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้เนื่องด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน มีลักษณะการปฏิบัติงานและ

มุมมองในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน บทบาทของผู้บริหารมีหน้าที่รับผิดชอบมากกว่าครูผู้สอน สอดคล้องกับแนวคิดของอายนา จินตรา (2566) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะรับผิดชอบต่อการบริหารสถานศึกษาในทุกด้าน ส่วนครูมีหน้าที่หลักคือรับผิดชอบ อบรม สอนนักเรียนโดยตรง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจึงมีทัศนะด้านภาวะผู้นำทางวิชาการแตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

4.1 ผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการบริหารสู่ความเป็นเลิศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของปานชนก ดวงอุดม (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานสู่องค์กรนวัตกรรมการศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้เนื่องด้วยผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจะมีการพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะทางที่มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐ์ แสงนุสิทธิ์และกัลยมน อินทุสุต (2565) ได้กล่าวว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันได้ผ่านการศึกษาที่มีความรู้เฉพาะด้านเป็นพิเศษ ทำให้เกิดความรู้ที่ลึกซึ้งนำสิ่งที่ได้ศึกษาเพิ่มเติมมาพัฒนาตนเองและพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบจนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการพัฒนางานได้อย่างรอบด้าน ทำให้สามารถเข้าใจบทบาทและสมรรถนะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

4.2 ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีระดับการบริหารสู่ความเป็นเลิศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธินา ชัยนนธ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านนักเรียนมีความแตกต่างกันจำนวน 1 คู่ ได้แก่ 10 – 20 ปี ต่างจาก 20 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้เนื่องด้วยผู้บริหารที่มีประสบการณ์สูง จะสามารถมองเห็นภาพรวมของ

สถานศึกษาได้ชัดเจน รู้ว่าควรพัฒนาในจุดใดและสามารถตั้งเป้าหมาย รวมถึงวางแผนการดำเนินงานของสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศได้แม่นยำกว่า สอดคล้องกับแนวคิดของศรีรัตน์ ประทุมโพธิ์และอุไร สุทธิแย้ม (2566) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์สามารถนำกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติได้จริง มีการคาดการณ์แนวโน้มที่อาจจะเกิดขึ้น นำไปกำหนดทิศทางกลยุทธ์ขององค์กรที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ตามภารกิจหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้และเป็นสิ่งที่ดีกว่าเดิม ผู้บริหารมีการใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

5. ผลศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับงานวิจัยของซีตี อามินะห์ กูสิน (Siti Aminah Kusin, 2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐยะโฮร์ ประเทศมาเลเซีย ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นเลิศด้านผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในรัฐยะโฮร์ ความเป็นผู้นำในการสอนมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน การจัดการโปรแกรมการเรียนการสอน และการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียนในเชิงบวก ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการกำหนดพันธกิจของโรงเรียนและการจัดการโปรแกรมการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องขยายการศึกษานี้ไปยังรัฐอื่น ๆ ในมาเลเซียเพื่อดูประสิทธิผลของความสัมพันธ์นี้ ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้เนื่องด้วยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของไกรพันธ์ พูลพันธ์และคณะ (2561) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะเป็นทั้งผู้นำด้านวิชาการ ผู้นำด้านการเรียนการสอน ผู้นำการเรียนรู้และการพัฒนาสถานศึกษาซึ่งขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อบริหารจัดการการศึกษาในสถานศึกษาของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยครูคือบุคคลสำคัญในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องทำให้ครูรู้สึกเห็นความสำคัญเห็นคุณค่าของตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จขององค์กรตระหนักถึงการปฏิบัติงานเพื่อไปสู่ความสำเร็จและความเป็นเลิศของสถานศึกษา

ซึ่งสอดคล้องกับแนวทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) ของ ฮอลลิงเจอร์และเมอร์ฟี (Hallinger & Murphy, 1985) กล่าวถึง พฤติกรรมความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนและการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน และกระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติปี 2567-2568 (Thailand Quality Award - TQA) โดยสำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (2567) ที่ครอบคลุมองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ 7 ด้าน คือ ด้านการนำองค์กร ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ด้านการวัด วิเคราะห์และจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติการและด้านผลลัพธ์ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญต่างๆเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนด นำไปสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษาให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) ของ ฮอลลิงเจอร์และเมอร์ฟี (Hallinger & Murphy, 1985) ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนและการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ และการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา ทั้ง 7 ด้านตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติปี 2567-2568 (Thailand Quality Award - TQA) โดยสำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (2567) ประกอบด้วย ด้านการนำองค์กร ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ด้านการวัด วิเคราะห์และจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติการและด้านผลลัพธ์ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญต่างๆเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอันจะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัด

การศึกษาที่กำหนด นำไปสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษาให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ด้านการกำหนดภารกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนและกำหนดเป้าหมายสถานศึกษา พร้อมปรับปรุงการดำเนินงานด้านวิชาการทุกระดับชั้น
- 2) ด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษากำกับการวัดผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัด ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนรายบุคคล
- 3) ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาเยี่ยมชั้นเรียน รับฟังปัญหา และส่งเสริมการอบรมพัฒนาวิชาชีพครู
- 4) ด้านการนำองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจตั้งเป้าหมายตอบสนองต่อผู้เรียนและสังคม
- 5) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และติดตามความก้าวหน้าของแผนกลยุทธ์
- 6) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาสำรวจความต้องการ ติดตามพัฒนาการและประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง
- 7) ด้านการวัด วิเคราะห์และจัดการความรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย ใช้ข้อมูลเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง
- 8) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศทำงานที่ดี ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และพัฒนาทักษะบุคลากร
- 9) ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติการ ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาระบบสารสนเทศ รวบรวมและตรวจสอบข้อมูลเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน
- 10) ด้านผลลัพธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์และปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการสอน และประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรที่มีการทำวิจัยเชิงรูปแบบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบสู่การสร้างหรือพัฒนารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

2) ควรที่จะศึกษาภาวะผู้นำด้านอื่น ๆ เช่น ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

3) ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา พรัดขำ. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*.
- ไกรพันธ์ พูลพันธ์ชู และคณะ. (2561). รูปแบบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาต้นแบบพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 5(พิเศษ), 222-236.
- จันทร์จิรา สระแดง. (2565). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายหัวไทร 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 7(2), 148-158.
- จิราพร ศรีผาโคตร. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. *Journal of Buddhist Education and Research (JBER)*, 6(2), 47-60.
- ไชยา ภาวะบุตร และคณะ. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในวิทยาลัยครู เขตภาคกลางสาธารณ รัฐสังคม นิยม เวียดนาม. *Journal of Educational Administration Khon Kaen University*, 13(1), 151-160.
- ญาลีละฮ์ โสเนนุ้ย. (2566). กลยุทธ์การจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของผู้บริหารที่จะเป็นผู้นำพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ. *มจร เลย์ ปริทัศน์*, 3(3), 54-63.
- ฐิตาพร ตันเจริญรัตน์. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร*.

- ณัฏฐ์ แสงนุสิทธิ์และกัลยมน อินทุสุต. (2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 5(2), 163-172.
- ณัฏฐ์ณิชา ชัยนนธิ. (2564). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย. ใน *การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นัชมนิติน สาแม. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในสมาคมโรงเรียนเอกชนในระบบจังหวัดปัตตานี. ใน *การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปานชนก ดวงอุดม. (2562). การศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปานหทัย ธรรมรัตน์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปาริชาติ วงษ์ลา. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. ใน *วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- เพ็ญภา พลัฒิม. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 8(2), 86 – 104.
- มังโสโต หมะเต๊ะและพลศักดิ์ โกสิยวัฒน์. (2562). การบริหารคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. *วารสารราชนครินทร์ กรกฎาคม-ธันวาคม 2562*, 89-100.

- วันสุไลมาน แวสุหลง. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ศรีรัตน์ ประทุมโพธิ์และอุไร สุทธิแย้ม. (2566). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(2), 169-182.
- สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (ม.ป.ป). *หนังสือเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ 2567-2568 (ฉบับลิขสิทธิ์)*. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2567 จาก https://www.tqa.or.th/book/tqa_criteria_2567-2568/.
- สุกัญญา สุตารรัตน์. (2566). การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา สู่ความเป็นเลิศของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 14(1), 87-99.
- สุนิรันดร์ พันสายและหทัย น้อยสมบัติ. (2567). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 12(46), 193-201.
- อร่าม วัฒนะ. (2561). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด. ใน *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อายนา จินตรา. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

Best W. John. (1997). *Research in Education*. Boston MA.: Allyn and Bacon.

- Hallinger, Phillip and Murphy, Joseph. (1985). Assessing the Instructional Management Behavior of Principals. *The elementary school journal*, 86(2), 221-224.
- Kusin, S. A., Rashid, U. K., & Haron, M. N. (2022). Communication and School Performance Excellence in State of Johor. *Asia Proceedings of Social Sciences*, 9(1), 35-36.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper and Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไร
กรณีศึกษาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์ *

RELATIONSHIP BETWEEN DEBT MANAGEMENT AND PROFITABILITY
CASE STUDY OF REAL ESTATE BUSINESS IN NAKHON SAWAN
PROVINCE

จันทิมา นิลสนธิ¹ และ ลักขมี งามมีศรี²

Jantima Ninsonti² and Luksamee Ngammeesri²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹⁻²Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: jantima035@outlook.co.th

วันที่รับบทความ : 28 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 13 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 15 พฤษภาคม 2568

Received 28 April 2025; Revised 13 May 2025; Accepted 15 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการบริหารหนี้สินและความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินและความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพักอาศัยในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 21 บริษัท เก็บรวบรวมข้อมูลแบบทฤษฎีที่ได้จากรายงานทางการเงินประจำปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 – 2565 ได้ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์รายปีจำนวน 105 ข้อมูล โดยใช้สูตรเครื่องมือทางการเงินสถิติที่ใช้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน

Citation:

* จันทิมา นิลสนธิ และ ลักขมี งามมีศรี . (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไรกรณีศึกษาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 160-182.

Jantima Ninsonti and Luksamee Ngammeesri. (2025). Relationship Between Debt Management And Profitability Case Study Of Real Estate Business In Nakhon Sawan Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 160-182.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

มาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอย

ผลการศึกษา พบว่า

1. การบริหารหนี้สิน ได้แก่ อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีค่าเฉลี่ย 0.47 และ - 0.20 ตามลำดับ

2. ความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ อัตราส่วนกำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น มีค่าเฉลี่ย - 385.65, 0.23 และ 10.30 ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไร ได้แก่

3.1 อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมไม่มีความสัมพันธ์กับอัตรากำไรสุทธิ

3.2 อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น

3.3 อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คำสำคัญ: การบริหารหนี้สิน, ความสามารถในการทำกำไร, ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

Abstract

This research aims to 1) study debt management and profitability of real estate businesses in Nakhon Sawan Province, and 2) analyze the relationship between debt management and profitability of real estate businesses in Nakhon Sawan Province. The sample group was 21 companies buying and selling residential real estate in Nakhon Sawan Province. Secondary data were collected from annual financial reports from 2018 to 2022. A total of 105 annual data were analyzed using financial tools and descriptive statistics, including mean, standard deviation, minimum, and maximum, and inferential statistics, including Pearson's correlation coefficient analysis and regression analysis.

The study results found that

1. Debt management, including the ratio of total debt to total assets and the ratio of total debt to equity, had an average of 0.47 and - 0.20, respectively.

2. Profitability, including the ratio of net profit, return on assets, and return on equity, had an average of -385.65, 0.23, and 10.30, respectively.

3. Relationship between debt management and profitability, including:

3.1 The ratio of total debt to total assets has no relationship with the net profit ratio.

3.2 The ratio of total debt to total assets has no relationship with the return on equity.

3.3 The ratio of total debt to total assets has a negative relationship with the return on assets, at a statistical significance level of .01.

Keywords: Debt Management, Profitability, Real Estate Business

บทนำ

อุตสาหกรรมก่อสร้างในประเทศไทย เป็นหนึ่งในธุรกิจหลักที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยมูลค่าการก่อสร้างภาคเอกชนในปี พ.ศ. 2566 มีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องอยู่ที่ 586,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2565 โดยการเปิดตัวโครงการที่อยู่อาศัยใหม่ และการก่อสร้างโครงการอสังหาริมทรัพย์เชิงพาณิชย์ขนาดใหญ่ยังดำเนินอย่างต่อเนื่อง รวมถึงยังมีการปรับปรุงพื้นที่ค้าปลีกและโรงแรม (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์, 2566) และการก่อสร้างยังเป็นอุตสาหกรรมหลักที่กระตุ้นให้มีเงินหมุนเวียนในระบบจำนวนมาก ส่งผลต่อการจ้างงานและสร้างรายได้ และยังเชื่อมโยงกับธุรกิจประเภทอื่น เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า เพอร์นิเจอร์ การตกแต่ง และสถาบันการเงิน เป็นต้น และธุรกิจนี้ต้องพึ่งพาการลงทุนที่สูงและการจัดการหนี้สินอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน

จากแนวโน้มการขยายตัวต่อเนื่องของอุตสาหกรรมก่อสร้างดังกล่าว พบว่า มูลค่าการก่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัยปี พ.ศ. 2566 มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 7 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2565 (+7%YOY) โดยเป็นการขยายตัวของมูลค่าการก่อสร้างที่อยู่อาศัยแนวราบ

กลุ่มบ้านเดี่ยว และการก่อสร้างคอนโดมิเนียม (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์, 2566) อีกทั้ง ตามมุมมองกลุ่มวิจัยกรุงศรีประเมินแนวโน้มปี พ.ศ. 2566 - 2568 การเปิดตัวโครงการบ้านแนวราบและแนวสูงจะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.5 ต่อปี หรือปีละ 1.9 - 2.3 หมื่นยูนิต ยอดขายรวมจะเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 4.0% ต่อปี หรือเฉลี่ยปีละ 3.3 หมื่นยูนิต โดยแนวโน้มของที่อยู่อาศัยประเภทธุรกิจบ้านจัดสรรในต่างจังหวัด จะเผชิญแรงกดดันจากการแข่งขันสูง เนื่องจากมีผู้ประกอบการจำนวนมาก โดยผู้ประกอบการขนาดกลางและเล็กมักเป็นคนในพื้นที่หรือมีที่ดินสะสมเดิม ส่วนรายใหญ่ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีแนวโน้มรุกทำตลาดต่างจังหวัดมากขึ้น และมีความได้เปรียบด้านการตลาดมากกว่า เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของเจ้าของโครงการ ภาวะเช่นนี้จะกดดันผู้ประกอบการ SME ทั้งด้านการทำตลาดเงินทุน ต้นทุนดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นต้นทุนการก่อสร้างทั้งวัสดุก่อสร้างและค่าแรง ทำให้อัตราการทำกำไรอยู่ในระดับต่ำ และคาดว่าจะการแข่งขันเพื่อเพิ่มส่วนแบ่งตลาดของผู้ประกอบการจะมีการแข่งขันกันสูง (พัชรา กลิ่นชวนชื่น, 2566 และพุทธชาติ ลุนคา, 2567)

เมื่อผู้ประกอบการรายใหญ่ โดยเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้ปรับตัวโดยเข้ามาพัฒนาโครงการในจังหวัดภูมิภาคมากขึ้นตามทำเลแหล่งงาน สถานศึกษา สนามบิน และศูนย์การค้าสำคัญ เช่น บริษัท ศุภาลัย จำกัด (มหาชน) เดิมจะลงทุนในพื้นที่กรุงเทพฯ ปริมาณลดลง ได้ขยายการลงทุนใน 5 จังหวัดใหม่ ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ลำพูน นครสวรรค์ นครปฐม และ ประจวบคีรีขันธ์ ส่วนบริษัท เอพี (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) ขยายการลงทุนไปยังจังหวัดนครศรีธรรมราช อุบลราชธานี อุตรธานี พระนครศรีอยุธยา ระยอง นครสวรรค์ เป็นต้น ซึ่งสาเหตุของการเข้ามาลงทุนของผู้ประกอบการรายใหญ่เนื่องจากช่วงหลังของการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัส

โควิด 2019 ในปี พ.ศ. 2564 ทำให้ความต้องการบ้านแนวราบเพื่อเป็นที่พักอาศัยและที่ทำงานในรูปแบบบ้านพักตากอากาศมีมากขึ้น เนื่องจากแรงงานย้ายกลับภูมิลำเนาเพิ่มขึ้น ผนวกกับการออกมาตรการกระตุ้นตลาดที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐ เช่น การลดค่าจดทะเบียนโอนและจดจำนองสำหรับราคาบ้านไม่เกิน 3 ล้านบาท (วันที่ 18 มกราคม - 31 ธันวาคม พ.ศ. 2565) การเลื่อนใช้บัญชีราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินรอบใหม่ (ปี พ.ศ. 2564 - 2567) ยังคงอัตราการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเท่ากับปี พ.ศ. 2563 - 2564 ที่ผ่านมา และการผ่อนคลายมาตรการอัตราส่วนการให้สินเชื่อโดยเทียบกับมูลค่า

หลักประกัน (Loan-to-value ratio : LTV) เป็นการชั่วคราว (ระหว่างวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2565) ดังนั้น บัณฑิตจึงกล่าวช่วยกระตุ้นความต้องการที่อยู่อาศัย ทั้งจากกลุ่มผู้ซื้อเพื่ออยู่อาศัยเองและผู้ซื้อเพื่อการลงทุน (พัชรา กลิ่นชวนชื่น, 2566 และศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์, 2566)

จังหวัดนครสวรรค์ที่ตั้งอยู่พื้นที่ระหว่างภาคกลางและภาคเหนือ จัดว่าเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจประตูสู่ภาคเหนือ เป็นศูนย์กลางการคมนาคมที่สำคัญของภาคเหนือตอนล่าง ประกอบกับนโยบายลงทุนโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของทางภาครัฐส่งผลให้จังหวัดนครสวรรค์เป็นอีกหนึ่งจังหวัด ที่สำคัญเชิงเศรษฐกิจ มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบเกษตรเชิงพาณิชย์ที่มีอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปรองรับภายในพื้นที่ รายได้หลักของจังหวัดกระจายอยู่ในกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด โดยมีรายได้จากภาคอุตสาหกรรมการผลิตซึ่งกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มประชากรกลุ่มเล็ก และรายได้จากภาคการค้าส่ง ค้าปลีกที่มีสัดส่วนรายได้ลำดับรองลงมา มีมูลค่าอยู่ที่ร้อยละ 17.2 และ 14.9 ตามลำดับ (สำนักงานสถิติจังหวัดนครสวรรค์, 2566) และเป็นจังหวัดหนึ่งของผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์รายใหญ่ต่างเข้ามาลงทุน แ่งส่วนแบ่งทางการตลาดหรือยอดขายอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพักอาศัยของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัด ส่งผลให้ผู้ประกอบการดังกล่าว ต่างต้องแข่งขันกันอย่างรุนแรงทั้งกับคู่แข่งรายเดิมและคู่แข่งรายใหม่ ส่งผลให้กิจการต่าง ๆ ต้องมีการพัฒนาประสิทธิภาพของตนเองอยู่เสมอ เพื่อสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มแก่กิจการและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุน การจัดหาเงินทุนทั้งจากการก่อหนี้และทุนของผู้เป็นเจ้าของ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนในอัตราที่สูงที่สุด ซึ่งผู้บริหารควรทราบวิธีการวิเคราะห์เพื่อประเมินฐานะทางการเงินของกิจการ วิเคราะห์การดำเนินงานของธุรกิจ โดยอาศัยการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน เพื่อจะนำไปปรับปรุง กลยุทธ์การดำเนินงานของกิจการให้ทันต่อเหตุการณ์ เช่น การวางแผนการผลิต ระยะเวลา การให้เครดิต การบริหารหนี้สิน ซึ่งความเสี่ยงต่อภาระหนี้สิน กิจการจะต้องคำนึงถึงภาระหนี้สินที่มีอยู่ แม้ว่าการก่อหนี้สินจะนำมาใช้เป็นแหล่งเงินทุนของกิจการ โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยภายในกิจการด้วย กล่าวคือ หากคาดการณ์ว่าผลประกอบการของกิจการดีขึ้นและเพิ่มขึ้นมากในอนาคต การใช้หนี้สินเป็นแหล่งเงินทุนย่อมดีกว่าการเพิ่มทุนด้วยการออกหุ้นสามัญ เพราะการเพิ่มหุ้นสามัญจะส่งผลให้กำไรต่อหุ้นลดลง แต่ในบางสถานการณ์การเพิ่มหนี้จะส่งผลให้กำไรของกิจการลดลงด้วย เนื่องจากกิจการยังคงต้องจ่ายดอกเบี้ยในจำนวนเท่าเดิม ไม่ได้ลดลงไปตามกำไร ดังนั้น การบริหารหนี้สินที่มีประสิทธิภาพจะช่วยลดความเสี่ยง

ทางการเงินและจะส่งผลให้เกิดความมั่งคั่งต่อเจ้าของกิจการ ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ศิลปพร ศรีจันทเพชร, 2565 และโสภณ บุญถนอมวงศ์, 2558)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไร กรณีศึกษาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากหนี้สินเป็นภาระผูกพันที่ธุรกิจต้องชำระภายในกำหนด หากธุรกิจบริหารหนี้สินไม่มีประสิทธิภาพ กิจกรรมจะมีความเสี่ยงต่อผลการดำเนินงานที่ติดลบ ดังนั้น การบริหารหนี้สินและความสามารถในการทำกำไรเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพักอาศัย โดยธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นี้ต้องพึ่งพาการลงทุนที่สูงและการจัดการหนี้สินอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน และให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน นักวิเคราะห์ข้อมูล หรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสนใจในธุรกิจกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารหนี้สินและความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินและความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมและอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตรากำไรสุทธิ

สมมติฐานที่ 2 อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมและอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตรากำไรสุทธิ

สมมติฐานที่ 3 อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมและอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตรากำไรสุทธิ

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้ศึกษาทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีสำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไร กรณีศึกษาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่สนับสนุนนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยมีรายละเอียดที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. ภาพรวมอสังหาริมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ คือ ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง เช่น อาคาร บ้านเรือน สำนักงาน โรงงานอุตสาหกรรม ไม้ยืนต้น รวมถึงสิ่งอื่นใดที่อยู่ติดกับที่ดินซึ่งเคลื่อนที่ไม่ได้ นอกจากนี้ทรัพย์ตามธรรมชาติที่ประกอบเป็นอันเดียวกับดิน เช่น แม่น้ำ บึง แร่ กรวด หวาย ที่อยู่ในอาณาบริเวณที่ดินนั้นก็จัดเป็นอสังหาริมทรัพย์ด้วย

2. ทฤษฎีการจัดหาเงินทุนตามลำดับขั้น เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างเงินทุนของบริษัท ซึ่งนักลงทุนมักมีข้อมูลของบริษัทน้อยกว่าผู้บริหาร ส่งผลให้เกิดปัญหาความไม่สมดุลของข้อมูล (Asymmetric Information) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้บริหารมีข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทมากกว่านักลงทุนภายนอก ทำให้การใช้เงินทุนภายในเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อลดความเสี่ยงและต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาเงินทุนจากภายนอก โดยทฤษฎีนี้ระบุว่าผู้บริหารจะมีลำดับความสำคัญในการเลือกแหล่งเงินทุนตามลำดับ จะพิจารณาต้นทุนทางการเงินด้วย จึงใช้แหล่งเงินทุนภายในจากกำไรสะสมหรือทุนจดทะเบียนชำระแล้วก่อนเป็นอันดับแรก เนื่องจากไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่ม และเมื่อบริษัทมีความต้องการจะต้องใช้เงินทุนเพิ่ม จึงจำเป็นต้องใช้เงินทุนจากภายนอกโดยการพิจารณาใช้วิธีการก่อหนี้เป็นลำดับต่อมา เพราะการก่อหนี้จะมีต้นทุนต่ำกว่าการออกหุ้น เช่น การกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนภายนอก ซึ่งเป็นการก่อหนี้ที่มีการใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันและต้องมีต้นทุนทางการเงินหรืออัตราดอกเบี้ย และแหล่งเงินทุนภายนอกอันดับสุดท้าย คือการออกหุ้นเพิ่มทุน โดยนักลงทุนกลุ่มนี้จะมีความเสี่ยงสูงสุด ทั้งความเสี่ยงในเรื่องของความไม่เท่าเทียมกันของแหล่งข้อมูลระหว่างผู้บริหารและนักลงทุน เหมือนกับนักลงทุนกลุ่มนี้ที่เป็นเจ้าหนี้ของบริษัท แต่นักลงทุนกลุ่มนี้จะมีความเสี่ยงที่มากกว่าอีกเรื่องหนึ่ง คือ ในกรณีที่มีการปิดกิจการนักลงทุนกลุ่มนี้จะได้รับการชำระคืนเงินลงทุนเป็นลำดับสุดท้าย ส่งผลให้นักลงทุนมีความต้องการผลตอบแทนที่สูงเพื่อชดเชยความเสี่ยงดังกล่าว

3. แนวคิดการบริหารหนี้สิน ความหมายการบริหารหนี้สิน หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจในอดีต และอาจจะมีต้นทุนจากการทำธุรกรรมนั้น

โดยกิจการต้องชำระเงินจำนวนหนึ่งหรือสินทรัพย์อื่น ๆ ให้กับบุคคลหรือกิจการอื่นตามภาระผูกพันที่เป็นไปตามสัญญา

4. แนวคิดความสามารถในการทำกำไร สามารถบอกได้ว่าความสามารถในการทำกำไรของกิจการจะแสดงถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานของบริษัท โดยวัดได้จากอัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการทำกำไร (profitability ratios) เพราะกำไรเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถในการบริหารงานด้านการใช้สินทรัพย์ การใช้เงินทุน และการลดต้นทุนในการดำเนินงาน

5. แนวคิดการวิเคราะห์ทางการเงิน สามารถสรุปความหมาย การวิเคราะห์ทางการเงิน หมายถึง ข้อมูลที่แสดงผลการดำเนินงานของกิจการในรอบปีที่ผ่านมา ข้อมูลสามารถวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและผลการดำเนินงานในอนาคต อีกทั้งยังสามารถให้ผู้บริหารและหุ้นส่วนสามารถวางแผนและพยากรณ์ฐานะทางการเงินในอนาคตได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไร กรณีศึกษาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์” ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงิน ธุรกิจซื้อและขายอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพักอาศัย ธุรกิจซื้อและขายอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นของตนเองที่ไม่ใช่เพื่อเป็นที่พักอาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2565 รวมจำนวน 5 ปี

3. นำข้อมูลที่ได้จากงบการเงินมาคำนวณหาตามตัวแปรและตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล

4. นำข้อมูลทุกข้อมูลที่ได้จากงบการเงินมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 วิเคราะห์หาค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแสดงข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบกับการบรรยายและสรุปผลการศึกษา

4.2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์โดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามว่าตัวแปรทั้ง 2 มีความสัมพันธ์กันโดยตรงมากน้อยเพียงใดหรือไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันและทิศทางใด พร้อมสร้างสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่มีผลกับตัวแปรตามโดยการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis)

5. สรุปผลการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ กลุ่มการซื้อขายและขายอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพักอาศัย และกลุ่มการซื้อขายและขายอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นของตนเองที่ไม่ใช่เพื่อเป็นที่พักอาศัย จำแนกตามหมวดธุรกิจของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า คือ รหัส 68101 และ รหัส 68102 ตามลำดับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 – พ.ศ. 2565 จำนวนทั้งสิ้น 31 บริษัท (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2566)

ผู้ศึกษาเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เลือกศึกษาเฉพาะบริษัทที่มีรอบระยะเวลาบัญชีระหว่าง วันที่ 1 มกราคม ถึง วันที่ 31 ธันวาคม และมีการนำส่งงบการเงินครบทุกปี ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2565 ซึ่งได้บริษัทที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 21 บริษัท ได้ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์รายปีจำนวน 105 ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาค้างนี้ นำข้อมูลจากฐานข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ มาทำการวิเคราะห์ จัดว่าเป็นข้อมูลทุติยภูมิ จึงไม่กำหนดข้อคำถามในการศึกษาค้างนี้ แต่ใช้เครื่องมือเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการเก็บรวบรวมข้อมูล (Worksheet) สำหรับบันทึกข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ตัวแปรหาอัตราส่วนทางการเงินที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมโดยมุ่งเน้นด้านการบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้เก็บ

รวบรวมข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนฐานข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ กลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพักอาศัย และกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นของตนเองที่ไม่ใช่เพื่อเป็นที่พักอาศัย หรือ <https://datawarehouse.dbd.go.th> มีรายละเอียด ดังนี้

1. รวบรวมรายชื่อบริษัทในกลุ่มการซื้อและการขายอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพักอาศัย และกลุ่มการซื้อและการขายอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นของตนเองที่ไม่ใช่เพื่อเป็นที่พักอาศัย ในจังหวัดนครสวรรค์ ตามรายชื่อบริษัทจดทะเบียน ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2566

2. นำข้อมูลตัวเลขจากรายการบัญชีในงบการเงินของบริษัท ข้อมูลย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - 2565 ของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย งบแสดงฐานะทางการเงิน และ งบกำไรขาดทุน รวบรวมเพื่อเตรียมนำมาวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินในด้านต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดการศึกษา

3. ดำเนินการนำข้อมูลจากงบการเงินมาตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้องของข้อมูลและดำเนินการจัดทำรหัสข้อมูลเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการรวบรวมในงบการเงิน ระหว่างปี พ.ศ. 2561 - 2565 มาใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน แล้วทำการวิเคราะห์ใช้โปรแกรม Microsoft Excel โดยทำการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ได้แก่ 1) อัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน ประกอบด้วย อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม (ร้อยละ) อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ร้อยละ) และ 2) ความสามารถในการทำกำไร ประกอบด้วย อัตรากำไรสุทธิ (NPM) (ร้อยละ) อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) (ร้อยละ) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) (ร้อยละ) ทำการวิเคราะห์ใช้โปรแกรม Microsoft Excel

สถิติที่ใช้ในการศึกษา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าเฉลี่ย (Mean)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ โดยทำการศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราส่วนทางการเงินระหว่างการบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

(Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์โดยการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ทำการตรวจสอบเมตริกซ์ความสัมพันธ์ ถ้าตัวแปรอิสระตัวใดมีความสัมพันธ์กันสูง มีค่าตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป แสดงว่าจะเกิดปัญหาจากการที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (Multicollinearity) (นัจรีภรณ์ สิมมารุณ, 2561) พร้อมสร้างสมการพยากรณ์แสดงความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของบริษัท

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของบริษัท เป็นการสรุปถึงลักษณะทั่วไปของบริษัท แสดงในรูปแบบความถี่ ค่าร้อยละ จำแนกตามสถานที่ตั้งของบริษัท ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ ทุนจดทะเบียนชำระแล้ว ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานทั่วไป พบว่า ส่วนใหญ่บริษัทตั้งอยู่อำเภอเมืองนครสวรรค์ จำนวน 17 บริษัท (80.96%) รองลงมาตั้งอยู่อำเภอตากลี จำนวน 2 บริษัท (9.52%) และอำเภอพยุหะคีรี อำเภอบรรพตพิสัย จำนวนบริษัทละ 1 แห่งเท่ากัน (4.76%)

ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ พบว่า ส่วนใหญ่บริษัทดำเนินกิจการมาเป็นระยะเวลา 5 -10 ปี และ 11 - 20 ปี จำนวน 9 บริษัทเท่ากัน (42.83%) รองลงมาดำเนินกิจการมาเป็นระยะเวลา 21-30 ปี จำนวน 2 บริษัท (9.52%) และดำเนินกิจการมาเป็นระยะเวลา 41-50 ปี จำนวน 1 บริษัท (4.76%)

ทุนจดทะเบียนชำระแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่บริษัทมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วมูลค่าระหว่าง 1 – 5 ล้านบาท จำนวน 16 บริษัท (76.19%) รองลงมาทุนจดทะเบียนชำระแล้วมูลค่ามากกว่า 5 ล้านบาท จำนวน 4 บริษัท (19.05%) และบริษัทมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วมูลค่าต่ำกว่า 1 ล้านบาท จำนวน 1 บริษัท (4.76%)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารหนี้สินของบริษัท

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนโยบายทางการเงินหรือการบริหารหนี้สินในด้านต่าง ๆ ของบริษัท ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม (DA) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.00 ค่าสูงสุด เท่ากับ 2.46 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.47 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ

0.53 โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.47 % หมายความว่า บริษัทมีปริมาณหนี้สินรวมที่น้อยกว่าสินทรัพย์รวม หรืออาจกล่าวได้ว่า มีความสามารถในการชำระหนี้ค่อนข้างสูง

อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) มีค่าต่ำสุด เท่ากับ -128.23 ค่าสูงสุด เท่ากับ 46.31 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.2046 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 17.00 โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ -0.2046 % ซึ่งมีค่าติดลบ หากบริษัทมีส่วนของผู้ถือหุ้นติดลบ หมายความว่าบริษัทนั้นมีหนี้สินมากกว่าส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัท ซึ่งทำให้อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่สามารถบอกได้ว่าบริษัทมีหนี้สินเป็นกี่เท่าของส่วนของผู้ถือหุ้นได้หรืออาจกล่าวได้ว่าบริษัทมีความเสี่ยงล้มละลายค่อนข้างสูง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการทำกำไรของบริษัท ได้แก่ อัตราส่วนกำไรสุทธิ (NPM) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิ (NPM) มีค่าต่ำสุด เท่ากับ -5,983.20 ค่าสูงสุดเท่ากับ 94.66 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ -385.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1,294.87 โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ -385.65 หมายความว่า ยอดขายทุก ๆ 100 บาท จะทำกำไรสุทธิได้ -385.65 บาท

อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าต่ำสุด เท่ากับ -23.56 ค่าสูงสุด เท่ากับ 20.53 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 6.53 โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.23 หมายความว่า เงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นทุก ๆ 100 บาท สามารถให้ผลตอบแทนได้ 0.23 บาท

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) มีค่าต่ำสุด เท่ากับ -547.82 ค่าสูงสุดเท่ากับ 908.92 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.30 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 110.91 โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 10.30 หมายความว่า การลงทุนในสินทรัพย์ของบริษัททุก ๆ 100 บาท สามารถให้ผลตอบแทนได้ 10.30 บาท

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัท

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัท ผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบความเหมาะสมของข้อมูลกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยและการทดสอบสมมติฐาน

1. การตรวจสอบการแจกแจงของข้อมูลแบบปกติ (normal distribution) ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของข้อมูลแบบปกติ โดยการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และตรวจสอบข้อมูลจากค่าความเบ้ (skewness) ค่าความโด่ง (kurtosis) พบว่า ข้อมูลเกือบทุกตัวไม่มีคุณสมบัติเป็นการแจกแจงแบบปกติ เนื่องจากค่าความเบ้ของข้อมูลบางตัวอยู่นอกช่วงปกติ (-3 ถึง +3) ซึ่งอาจบ่งบอกถึงการกระจายตัวของข้อมูลที่ไม่สมมาตร และมีค่าความโด่งบางตัวอยู่นอกช่วงปกติ (-10 ถึง +10) อาจบ่งบอกถึงการกระจายตัวของข้อมูลที่มีความแหลมมากหรือน้อยเกินไป และพิจารณาจากสถิติทดสอบ Kolmogorov-Smirnov พบว่า ตัวแปรที่มีค่าต่ำกว่า ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า ข้อมูลไม่มีคุณสมบัติการแจกแจงแบบปกติ (กัลยา วานิชย์บัญชา และฐิตา วานิชย์บัญชา, 2561) พบว่า ข้อมูลไม่มีคุณสมบัติการแจกแจงแบบปกติ ผู้ศึกษาจึงทำการแปลงข้อมูล (data transformation) โดยใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์จากหน่วยวัดหนึ่งไปเป็นอีกหน่วยวัดหนึ่ง โดยค่าที่แปลงแล้วนั้น สามารถแปลงกลับมาได้ค่าเท่าเดิม โดยการแปลงเป็นลอการิทึม (logarithm) (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2553 และอรุณ จิรวัฒน์กุล, 2558) พบว่า ค่าสถิติหลังแปลงข้อมูลของตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงเป็นปกติ ผู้ศึกษาจึงใช้ข้อมูลที่แปลงแล้วมาดำเนินการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

2. การตรวจสอบความเป็นเส้นตรง (linearity) และความเป็นเส้นตรงร่วมอย่างมาก (multicollinearity) ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบสหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระว่าคู่ใดมีความสัมพันธ์กันเองสูง โดยตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัว (bivariate relationship) ใช้การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) จากคะแนนที่ผ่านการแปลงแล้ว พบว่า ตัวเลขค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนกำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ มีค่าอยู่ระหว่าง -0.386 ถึง 0.971 และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 และมีตัวแปรบางคู่ที่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยกันเองสูงกว่า 0.80 ได้แก่ ตัวแปร $\log\_DA$ กับ $\log\_DE$ มีค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.971 ซึ่งมีความหมายโดยนัยว่าตัวแปรคู่กันมีความสัมพันธ์กันสูง อาจจะทำให้เกิดภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) โดยมีผลที่ตามาจะทำให้ไม่อาจแยกได้ว่าตัวแปรอิสระตัวใดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม อาจมีความคลาดเคลื่อนถึงคำตอบที่จะเกิดขึ้นให้ได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงได้ (มนตรี พิริยะกุล, 2544) ซึ่งมีแนวทางในการแก้ไขการเกิดภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุดังกล่าว ได้แก่ การตัดตัวแปรอิสระคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงออกตัวใดตัวหนึ่ง โดยให้ดูจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามของตัวแปรคู่กัน ว่าตัวใดที่มีค่าสูงกว่า จึงให้เลือกตัวที่มีค่าสูงไว้ (นัจรีรณ สิมมารณ, 2561) ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงตัดตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันสูงออก ได้แก่ ตัวแปร $\log\_DE$ โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่มีค่าต่ำกว่า จึงเหลือตัวแปรอิสระที่ไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งเหลือตัวแปรอิสระตัวเดียว คือ $\log\_DA$ เพื่อนำมาทดสอบสมมติฐานต่อไป

การทดสอบสมมติฐาน

จากการตรวจสอบสหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระข้างต้น พบว่า ตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมกับอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กันเองสูง ผู้ศึกษาจึงตัดตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ($\log\_DE$) ออกเนื่องจากอาจก่อให้เกิดภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) จึงเหลือตัวแปรอิสระ 1 ตัว คือ อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม ($\log\_DA$) ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear regression analysis) และปรับสมมติฐานใหม่ โดยกำหนดให้มีตัวแปรอิสระ 1 ตัวแปร ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตรากำไรสุทธิ พบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม ($\log\_DA$) ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตรากำไรสุทธิ ($\log\_NPM$) สรุปได้ว่า ตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมไม่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตรากำไรสุทธิ แสดงว่าอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตรากำไรสุทธิ

สมมติฐานที่ 2 อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ พบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อ

สินทรัพย์รวม ($\log\_DA$) ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ($\log\_ROE$)

สรุปได้ว่า ตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมไม่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นแสดงว่าอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น

สมมติฐานที่ 3 อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม ($\log\_DA$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ($\log\_ROA$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ทั้งนี้ อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 0.595 และสามารถอธิบายความสัมพันธ์กับตัวแปรอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ได้ ร้อยละ 36.10 (R^2) ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 63.90 เป็นผลมาจากตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาทดสอบสามารถเขียนสมการพยากรณ์ความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ ดังนี้

$$\Delta Y = 3.181 + 0.595 \log\_DA$$

จากสมการพยากรณ์ความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ พบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม ($\log\_DA$) เป็นตัวแปรที่พยากรณ์อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ (ΔY) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แปลความหมายได้ว่า เมื่ออัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ทำให้อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์เพิ่มขึ้น 0.595 หน่วย

สรุปได้ว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนต่อความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากส่วนของผู้ถือหุ้น คือ อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม แสดงว่าอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นส่งผลเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนของเจ้าหนี้ ร้อยละ 36.10 (R^2)

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของบริษัท พบว่า สถานที่ตั้งของบริษัทส่วนใหญ่บริษัทตั้งอยู่อำเภอเมืองนครสวรรค์ จำนวน 17 บริษัท (80.96%) รองลงมาตั้งอยู่อำเภอตากลี จำนวน 2 บริษัท (9.52%) และอำเภอพยุหะคีรี อำเภอบรรพตพิสัย จำนวนบริษัทละ 1 แห่งเท่ากัน (4.76%) ส่วนใหญ่บริษัทมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วมูลค่าระหว่าง 1 – 5 ล้านบาท จำนวน 16 บริษัท (76.19%) รองลงมาทุนจดทะเบียนชำระแล้วมูลค่ามากกว่า 5 ล้านบาท จำนวน 4 บริษัท (19.05%) และบริษัทมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วมูลค่าต่ำกว่า 1 ล้านบาท จำนวน 1 บริษัท (4.76%) และส่วนใหญ่บริษัทมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วมูลค่าระหว่าง 1 – 5 ล้านบาท จำนวน 16 บริษัท (76.19%) รองลงมาทุนจดทะเบียนชำระแล้วมูลค่ามากกว่า 5 ล้านบาท จำนวน 4 บริษัท (19.05%) และบริษัทมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วมูลค่าต่ำกว่า 1 ล้านบาท จำนวน 1 บริษัท (4.76%)

สรุปผลตามวัตถุประสงค์การศึกษา ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารหนี้สินและความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการบริหารหนี้สินและความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการบริหารหนี้สินและความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาดังนี้

ด้านการบริหารหนี้สิน พบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.47 % หมายความว่า บริษัทมีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมเป็นจำนวนที่ค่อนข้างต่ำ และอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.2046 % ซึ่งมีค่าติดลบ หมายความว่า บริษัทนั้นมีหนี้สินมากกว่าส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัท

ด้านความสามารถในการทำกำไร พบว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -385.65 หมายความว่า ยอดขายทุก ๆ 100 บาท จะทำกำไรสุทธิได้ -385.65 บาท ส่วนอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.23 หมายความว่า เงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นทุก ๆ 100 บาท สามารถให้ผลตอบแทนได้ 0.23 บาท และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.30 หมายความว่า การลงทุนในสินทรัพย์ของบริษัททุก ๆ 100 บาท สามารถให้ผลตอบแทนได้ 10.30 บาท

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการบริหารหนี้สินและความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตรากำไรสุทธิ ส่วนอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ที่ระดับนัยสำคัญ ทางสถิติที่ 0.01

การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาการบริหารหนี้สินและความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพักอาศัยในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.47 % แสดงให้เห็นว่า 1 รอบระยะเวลาการดำเนินงานของบริษัทมีสัดส่วนระหว่างหนี้สินต่อสินทรัพย์ในอัตราที่ใกล้เคียงกันเพียงแต่มีสินทรัพย์มากกว่าหนี้สินไม่มากนัก (มีสินทรัพย์รวมร้อยละ 100 แต่มีหนี้สินรวมร้อยละ 47) แสดงว่าบริษัทยังมีสินทรัพย์เพียงพอที่จะชำระหนี้ทั้งหมด ซึ่งบ่งชี้ถึงความมั่นคงทางการเงินและความสามารถในการชำระหนี้ได้ดี แต่ผลการศึกษาของ ณัฐวดี โพธิ์ฤกษ์ และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์ (2564) พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 0.51 % แสดงให้เห็นว่าบริษัทมีหนี้สินรวมคิดเป็นร้อยละ 51 ของสินทรัพย์ทั้งหมด ซึ่งแสดงว่าบริษัทมีภาระผูกพันต้องชำระหนี้สินมากกว่าสินทรัพย์ บ่งบอกถึงความเสี่ยงทางการเงิน ส่วนผลการศึกษาของอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.2046 % มีค่าติดลบ แสดงว่าโดยส่วนใหญ่แล้วบริษัท มีส่วนของผู้ถือหุ้นติดลบ ซึ่งทำให้ไม่สามารถบอกได้ว่าบริษัทมีหนี้สินเป็นกี่ร้อยละของส่วนของผู้ถือหุ้น แต่ก็หมายความว่าบริษัทนั้นมีหนี้สินมากกว่าสินทรัพย์ของบริษัท จึงมีความเสี่ยงล้มละลายสูงมากนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ณัฐวดี โพธิ์ฤกษ์ และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์, 2564) พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 1.35 แสดงให้เห็นว่าบริษัท มีหนี้สินรวมเป็น 1.35 % ของส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งบ่งชี้ถึงระดับการใช้จ่ายเงินกู้ยืมหรือหนี้สินในการดำเนินธุรกิจ หากอัตราส่วนนี้สูงแสดงว่าบริษัทใช้หนี้สินในการเติบโตมากขึ้น แต่หากอัตราส่วนต่ำจะบ่งบอกว่าบริษัทพึ่งพาส่วนของ ผู้ถือหุ้นมากกว่าในการขับเคลื่อนธุรกิจ

ดังนั้น จากผลการศึกษาการบริหารหนี้สินทั้ง 2 อัตราส่วน ได้แก่ อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่า บริษัทได้ก่อก่อนมากกว่า ส่วนของสินทรัพย์รวมและส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการจัดหาเงินทุนตามลำดับขั้น (Pecking Order Theory) ของ (Myer and Majluf, 1984) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างเงินทุนของบริษัท ซึ่งผู้บริหารจะมีลำดับความสำคัญในการเลือกแหล่งเงินทุนตามลำดับ จะพิจารณาต้นทุนทางการเงินด้วย จึงใช้แหล่งเงินทุนภายในก่อนเป็นอันดับแรก แล้วจึงจำเป็นต้องใช้เงินทุนจากภายนอกโดยการพิจารณาใช้วิธีการก่อก่อนเป็นลำดับต่อมา เพราะการก่อก่อนจะมีต้นทุนต่ำกว่าการออกหุ้น เช่น การกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนภายนอกนั่นเอง

สำหรับผลการศึกษาความสามารถในการทำกำไรของบริษัท มีข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา พบว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิ (NPM) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -385.65 แสดงว่าบริษัทในกลุ่มข้อมูลที่วิเคราะห์มีการขาดทุนอย่างมาก คือ บริษัทมีค่าใช้จ่ายมากกว่ารายได้ ถึงเกือบ 4 เท่าตัว ซึ่งเป็นสัญญาณที่ไม่ดีต่อการดำเนินธุรกิจ แต่ผลการศึกษาของ (อภิญญา มาศ ชมภู, 2563) พบว่า อัตรากำไรสุทธิ (NPM) มีค่าเฉลี่ยของข้อมูลอยู่ที่อัตราร้อยละ 20.74 แสดงว่าบริษัทจะมีกำไรสุทธิหลังจากหักค่าใช้จ่ายทุกประเภทประมาณ 20.74% ของรายได้ทั้งหมดที่ได้รับ ซึ่งถือเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถในการทำกำไรที่ดีในระดับหนึ่ง ขึ้นอยู่กับประเภทของธุรกิจด้วย หากอัตรากำไรสุทธิสูง บริษัทมีความสามารถในการควบคุมต้นทุนได้ดีและสามารถสร้างกำไรได้มากจากรายได้ที่เข้ามาแต่หากต่ำกว่านี้ อาจบ่งบอกถึงต้นทุนการดำเนินการที่สูงหรือต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรง ส่วนอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.23 หมายความว่า โดยเฉลี่ยแล้ว บริษัทสามารถสร้างผลตอบแทนให้กับผู้ถือหุ้นได้ประมาณ 23% ของเงินลงทุนของผู้ถือหุ้น ค่า ROE ที่สูงแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการใช้เงินลงทุนเพื่อสร้างกำไร แต่ถ้าค่าต่ำอาจบ่งชี้ถึงการจัดการต้นทุนที่ไม่ดีหรือปัญหาภายในที่ทำให้ไม่สามารถสร้างกำไรได้ตามที่คาดหวัง แต่ผลการศึกษาของ (อภิญญา มาศ ชมภู, 2563) พบว่า อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าเฉลี่ยของข้อมูลอยู่ที่อัตราร้อยละ 15.18 แสดงว่าบริษัทสามารถสร้างผลตอบแทนให้กับผู้ถือหุ้นได้ 15.18% ของเงินลงทุนที่ผู้ถือหุ้นได้ลงไป ซึ่งถือว่าเป็นระดับที่ค่อนข้างดี โดยทั่วไป ROE ที่สูงกว่า 10-15% ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่ดี แสดงถึงความสามารถในการสร้างผลตอบแทนให้กับผู้ถือหุ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.30

แสดงว่าบริษัทสามารถสร้างผลตอบแทนจากสินทรัพย์ทั้งหมดที่มีอยู่ได้ 10.30% ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างรายได้และกำไร ค่า ROA ที่ 10.30% ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดีในหลายอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นธุรกิจที่ไม่ต้องพึ่งสินทรัพย์มาก ค่า ROA ที่สูงแสดงถึงความสามารถในการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ค่า ROA ที่ต่ำกว่าอาจชี้ให้เห็นถึงการใช้สินทรัพย์ที่ไม่เต็มประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อัตราส่วนกำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ต้องมีค่าสูงเท่าใดนั้นซึ่งไม่มีคำตอบที่แน่นอน เนื่องจากในแต่ละบริษัทจะสร้างรายได้ด้วยบริบทที่แตกต่างกัน ทั้งด้านรูปแบบธุรกิจ รูปแบบอุตสาหกรรม และปัจจัยทางเศรษฐกิจ แต่สามารถวัดผลการดำเนินงานของบริษัทได้ด้วยการนำค่าอัตราส่วนที่คำนวณได้มาเทียบกับค่าในอดีต เพื่อวัดการเติบโตของกำไรหรือเปรียบเทียบกับธุรกิจที่มีลักษณะการดำเนินงานที่คล้าย ๆ กันหรือเป็นคู่แข่งกัน

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินและและความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตรากำไรสุทธิและผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (รฐิยา ส่งสุข, 2565) พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับกับอัตราส่วนผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (กฤษฎา อึ้งทองหล่อ และ ประเวศ เพ็ญภูมิกุล, 2566) ที่ศึกษาความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และ การก่อสร้าง ประกอบด้วย หนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม และหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น กับความสามารถในการทำกำไรประกอบด้วย อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า หนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมไม่มีอิทธิพลต่ออัตรากำไรขั้นต้น และหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่มีอิทธิพลต่ออัตรากำไรขั้นต้นเช่นกัน แต่หนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม และหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรประกอบด้วย อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทั้งนี้ ผลการศึกษานี้มีผลตรงข้ามกับผลการศึกษาในเรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไร กรณีศึกษาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์ อาจจะเป็นการศึกษาธุรกิจขนาดย่อมจึงมีข้อจำกัดในการบริหารหนี้สิน ความสามารถในการทำกำไร รวมถึงความสามารถในการแข่งขัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปและวิเคราะห์การบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่มีขนาดเล็กและเผชิญกับปัญหาทางด้านผลกำไร ถึงแม้จะสามารถบริหารสินทรัพย์ได้ในระดับหนึ่งแต่ยังมีภาวะขาดทุนสูงและเสี่ยงต่อภาวะทุนติดลบ เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าค่าบางอัตราส่วนมีทิศทางที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน อาจเนื่องมาจากความแตกต่างในขนาดธุรกิจ ลักษณะกิจการ และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ

จากสรุปผลการศึกษาและการอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหนี้สินกับความสามารถในการทำกำไร กรณีศึกษาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดนครสวรรค์มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1.1 จากผลการวิเคราะห์ที่พบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรโดยวัดจากอัตรากำไรสุทธิ และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น หมายความว่าข้อมูลการบริหารหนี้สินนี้ไม่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไร ควรพิจารณาใช้อัตราส่วนทางการเงินประเภทอื่นที่เกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพในการทำกำไรของบริษัท เช่น อัตราส่วนประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ อัตราส่วนสภาพคล่อง เป็นต้น

1.2 การศึกษานี้ เป็นเพียงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อใช้ในการพิจารณาความสามารถในการทำกำไรจากหนี้สินของกิจการเพียงอย่างเดียว จึงควรนำปัจจัยด้านอื่นมาพิจารณาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจเพิ่มขึ้น เช่น สถานการณ์ด้านการเมือง สภาพเศรษฐกิจ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อจะได้รับผลตอบแทนที่ดีและลดความเสี่ยงจากการลงทุน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้อาศัยข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ มีจำนวนเพียง 21 บริษัท แต่ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งขนาดของธุรกิจมีความ

แตกต่างกัน จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อข้อมูลที่เก็บได้เป็นข้อมูลที่ไม่มีคุณสมบัติการแจกแจงแบบปกติ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาอาจจะขาดความเชื่อมั่นต่อผู้ที่นำผลการศึกษาไปใช้

2.2 ผู้วิจัยใช้ตัววัดอัตราวัดความสามารถในการทำกำไรและอัตราการบริหารหนี้สิน ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจจะตัววัดในด้านอื่น ๆ ในการศึกษา เช่น อัตราวัดประสิทธิภาพการทำงานของบริษัทหรือสภาพคล่องทางการเงิน เป็นต้น

2.3 การวิจัยครั้งต่อไปควรใช้ตัวแปรอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรของบริษัท เช่น โครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมองค์กร สภาพแวดล้อม สังคมและสภาพเศรษฐกิจ หรือเปลี่ยนกลุ่มอุตสาหกรรม

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2566). *คลังข้อมูล*. เรียกใช้เมื่อ 2 ธันวาคม 2566 จาก <https://datawarehouse.dbd.go.th/searchJuristicInfo/68101/submitObjCode/1>

กัลยา วานิชย์บัญชา และฐิตา วานิชย์บัญชา. (2561). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กฤษฎา อึ้งทองหล่อ และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล. (2566). ความสามารถในการชำระหนี้การวิเคราะห์สภาพคล่องทางการเงินและความรับผิดชอบต่อสังคมส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 25(2), 80-91.

ณัฐวดี โพธิพิฤกษ์ และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์. (2564). อิทธิพลของโครงสร้างผู้ถือหุ้นและโครงสร้างเงินทุนที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรและผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา*, 8(2), 381-398.

นัจรีภรณ์ สิมมารุณ. (2561). ภาวะ Multicollinearity กับ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 16(6), 23-29.

- พัชรา กลิ่นชวนชื่น. (2566). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2566-2568 : ธุรกิจที่อยู่อาศัย. เรียกใช้เมื่อ 2 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/real-estate/housing-in-upcountry/io/io-housing-in-upcountry-2023-2025>
- พุทธชาด ลุนคา. (2567). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2567-2569: ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง. เรียกใช้เมื่อ 1 ธันวาคม 2567 จาก https://www.krugsri.com/th/research/industry/industry_outlook/construction-construction-materials/construction-contractors/io/construction-contractor-2024-2026
- มนตรี พิริยะกุล. (2544). ข้อตกลงการถดถอยและกระบวนการวิเคราะห์การถดถอย. วารสารรามคำแหง สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 30(2), 67-81.
- รัฐยา ส่งสุข. (2565). วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายทางการเงินกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น, 4(6), 1-13.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2553). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์: เน้นสำหรับงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิลปะพร ศรีจันเพชร. (2565). รอบรู้เรื่องบัญชีและภาษี หักข้อ การวางแผนและควบคุมลูกหนี้. สรรพากรสาส์น, 69(3), 77-64.
- ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์. (2567). สถานการณ์ตลาดที่อยู่อาศัยจังหวัดภาคเหนือ อัตราดูดซับลดลงต่ำสุดในรอบ 2 ปี เปิดตัวโครงการใหม่ลดฮวบ. เรียกใช้เมื่อ 2 ธันวาคม 2566 จาก <https://reic.or.th/News/RealEstate/467615>
- ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์. (2566). อสังหาถล่มลงทุนต่างจังหวัด ชิงเค้ก4แสนล EEC – ภูเก็ตโตแรง. เรียกใช้เมื่อ 2 ธันวาคม 2566 จาก <https://reic.or.th/News/RealEstate/467615>
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์. (2566). แนวโน้มการก่อสร้างปี 2566. เรียกใช้เมื่อ 2 ธันวาคม 2566 จาก https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/8997/gkvm085n8w/Industry-Insight_Construction_20230512.pdf

- โสภณ พรโชคชัย. (2555). *การบริหารธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ไทย*. กรุงเทพฯ: ส.วีรัชการพิมพ์.
- สำนักงานสถิติจังหวัดนครสวรรค์. (2566). *รู้จักจังหวัดนครสวรรค์ใน 1 นาที*. เรียกใช้เมื่อ 5 ธันวาคม 2566 จาก https://nksawan.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=117:nakhonsawan-one-minute&catid=38
- อภิญญามาศ ชมภู. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไรและความสามารถในการบริหารหนี้สินกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (กลุ่ม SET100). ใน *มหабัณฑิต สาขาบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม*.
- อรุณ จีรวัดน์กุล. (2558). การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีการแจกแจงไม่ปกติ. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 24(2), 198-199.
- Myers, S. Majluf, N. (1984). Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have. *Journal of Financial Economics*, 13, 187–221.

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 *

STRATEGIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND THE
SCHOOLS EFFECTIVENESS UNDER YALA PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

อณิชา มาลี¹, จรุณี เก้าเอี้ยน² และ พิมพ์ปวีณ์ สุวรรณโณ³

Anicha Malee¹, Jarunee Kao-ian² and Pimpawee Suwanno³

¹⁻³หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

¹⁻³Master of Education Program in Educational Administration Yala Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: Saikhoh27111989@gmail.com

วันที่รับบทความ : 26 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 6 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 8 พฤษภาคม 2568

Received 26 April 2025; Revised 6 May 2025; Accepted 8 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา 3) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน 4) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและขนาด

Citation:

* อณิชา มาลี, จรุณี เก้าเอี้ยน และ พิมพ์ปวีณ์ สุวรรณโณ. (2568). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 183-204.

Anicha Malee, Jarunee Kao-ian and Pimpawee Suwanno. (2025). Strategic Leadership Of School Administrators And The Schools Effectiveness Under Yala Primary Educational Service Area Office 1.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 183-204.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สถานศึกษาที่แตกต่างกัน 5) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา 6) เพื่อประมวลข้อเสนอแนะของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสถานศึกษา จำนวน 341 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดของสถานศึกษาโดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากร ในแต่ละขนาด การได้มาซึ่งรายชื่อสถานศึกษานั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบจับฉลากแบบไม่คืนกลับเป็นขั้นตอนสุดท้าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-Test) การทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตำแหน่งและขนาดสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ และ 5) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอยู่ในระดับสูง ($r = .725$)

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to: 1) study the level of strategic leadership of school administrators, 2) study the level of the schools effectiveness, 3) compare strategic leadership of school administrators classified by gender, position status, administrative experience, and school size, 4) compare the schools effectiveness classified by gender, position status, administrative

experience, and school size, 5) study the relationship between strategic leadership of school administrators and the schools effectiveness, and 6) compile recommendations for strategic leadership and the schools effectiveness. The sample consisted of 341 school administrators and teachers, selected through stratified random sampling based on school size. Schools were selected using simple random sampling without replacement. The research instrument was a questionnaire. Statistics used included frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, F-test, Scheffe's method for pairwise comparison, and Pearson's correlation coefficient.

The research findings revealed that: 1) Strategic leadership of school administrators was at a high level overall, 2) The schools effectiveness was at a high level overall, 3) When comparing strategic leadership by gender and work experience, no differences were found, but significant differences were found when classified by position and school size at .001 and .01 levels respectively, 4) When comparing the schools effectiveness by gender, no differences were found, but significant differences were found when classified by position, work experience, and school size at .01 level, and 5) The relationship between strategic leadership of school administrators and the schools effectiveness showed a high positive correlation overall ($r = .725$).

Keywords: School Administrators, Strategic Leadership, Schools Effectiveness

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนและเพิ่มศักยภาพของประเทศ โดยเฉพาะในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 เพื่อเป็นกรอบการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ภายใต้วิสัยทัศน์นี้การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างคนที่มีทักษะและสมรรถนะที่

สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในการบริหารจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาโดยเฉพาะในยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความท้าทายจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและความมั่นคง ผู้บริหารสถานศึกษาที่ขาดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จะไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดการศึกษาจะต้องสร้างภาพพจน์ใหม่ให้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาสถานศึกษาด้านการพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศเทคโนโลยี (อมรรัตน์ เตชะนอก, 2563)

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีผลกระทบอย่างชัดเจนในหลายด้าน ตัวแปรที่สำคัญซึ่งบ่งบอกถึงปัญหาเหล่านี้ ได้แก่ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา มอท์ (Mott, 1972) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่าเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญขององค์กรซึ่งหมายถึงการที่องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ประสิทธิภาพไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งแต่เป็นการบรรลุผลสำเร็จโดยรวมที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ที่ได้กับเป้าหมายขององค์กรแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นทิศทางของการพัฒนาเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผล ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ยังมีช่องว่างหลายประการที่ต้องพัฒนา ได้แก่ การผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หากผู้บริหารขาดความสามารถในการวางแผนเชิงกลยุทธ์การเรียนการสอนจะไม่สามารถพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีได้อย่างเต็มศักยภาพซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่ลดลง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารยังสะท้อนผ่านความสามารถในการสร้างทัศนคติเชิงบวกและค่านิยมที่ดีในนักเรียน การขาดการพัฒนาในด้านนี้ทำให้โรงเรียนไม่สามารถสร้างความเข้าใจหรือส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและทักษะชีวิตในนักเรียนได้อย่างเพียงพอ อีกทั้งการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา เช่น ปัญหาบุคลากร

และทรัพยากรที่จำกัดไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ การขาดแคลนครูหรือการจัดการทรัพยากรที่ไม่เพียงพอส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและครูได้อย่างเหมาะสมและการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง การขาดทักษะในการคิดเชิงปฏิกิริยาและการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการ ทำให้สถานศึกษาในพื้นที่ไม่สามารถพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีได้ การขาดนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้และการบริหารสถานศึกษาทำให้โรงเรียนไม่สามารถแข่งขันและตอบสนองต่อความท้าทายในยุคปัจจุบันได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 1 กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา การศึกษานี้จะช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการภายในสถานศึกษา โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารให้สามารถปรับตัวและนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ด้วยการวางแผนที่ครอบคลุมและการสร้างนวัตกรรมในการบริหารเพื่อสร้างองค์การการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม การศึกษานี้ไม่เพียงเป็นการค้นหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ แต่ยังเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างอนาคตใหม่ของการศึกษาไทยที่สามารถขับเคลื่อนนวัตกรรมสร้างความเปลี่ยนแปลง และนำพาสถานศึกษาให้ก้าวข้ามข้อจำกัดต่าง ๆ ไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 1
3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 1 จำแนกตามเพศ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน

4. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามเพศ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

6. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 แตกต่างกัน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 แตกต่างกัน

3. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีของดูบริน (DuBrin J. Andrew, 1998)

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

1.1 ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง หมายถึง ผู้นำที่แสดงพฤติกรรมที่สามารถคิดเชิงมนทัศน์ได้อย่างชัดเจน โดยสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิดเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของปัญหาอย่างถูกต้องและนำไปสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ผู้นำลักษณะนี้แสดงพฤติกรรมที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาโดยใช้การวิเคราะห์และทบทวนข้อมูล ก่อนตัดสินใจมีการติดตามและประเมินผลการทำงานของตนเองและทีมงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงกลยุทธ์และการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร

1.2 ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ หมายถึง ผู้นำที่มีความสามารถในการนำข้อมูลจากนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์และเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษามาใช้ในการบริหารจัดการ วิเคราะห์ข้อมูลจากอดีตเพื่อหาจุดเด่นและจุดด้อย พร้อมทั้งนำข้อมูลเหล่านี้มาพัฒนากลยุทธ์และปรับปรุงการทำงาน ผู้นำต้องมีความยืดหยุ่นในการปรับแผนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้นำสามารถทำงานใกล้ชิดกับผู้ร่วมงานและส่งเสริมการเรียนรู้แบบมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง ต้องกำหนดกลยุทธ์การทำงานแบบประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งทั้งหมดนี้ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักและสามารถประเมินได้จากความสำเร็จของการทำงานร่วมกันของทีม

1.3 การมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการวางแผนงาน กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นระบบโดยใช้ทักษะ ในการคาดการณ์และกำหนดอนาคตให้กับสถานศึกษา ผู้นำจะต้องแสดงพฤติกรรมในการคิดเชิงรุกและมีปฏิภาณไหวพริบโดยสามารถวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อออกแบบแนวทางแก้ไขปัญหาที่เร่งด่วนอย่างเป็นรูปธรรม ผู้นำยังต้องสามารถเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสในการพัฒนาพร้อมสร้างความเชื่อมั่นในทีมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ทั้งนี้ควรวัดได้จากความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการดำเนินงาน

1.4 วิธีการคิดเชิงปฏิกิริยา หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงบูรณาการเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลและแนวคิดที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลเข้าด้วยกัน ผู้นำต้องแสดงพฤติกรรมในการคิดแบบองค์รวม โดยสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย

ขององค์กรได้อย่างชัดเจนและมีเป้าหมายที่สร้างสรรค์ ผู้นำควรแสดงความสามารถในการคิดนอกกรอบโดยมองหาแนวทางใหม่ ๆ ที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบและไม่กลัวความเสี่ยง ผู้นำต้องมีความกระตือรือร้นต่อความท้าทายและสามารถประเมินสถานการณ์เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยวัดได้จากความสำเร็จในการนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินการ

1.5 การกำหนดวิสัยทัศน์ หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาโดยผู้นำต้องแสดงพฤติกรรมในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนซึ่งเชื่อมโยงกับพันธกิจและเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีระบบ นอกจากนี้ ผู้นำควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและกำกับติดตามการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์โดยการใช้การประชุมกลุ่มหรือการสำรวจความคิดเห็น เพื่อให้สามารถประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามวิสัยทัศน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ประสิทธิผลของสถานศึกษา

ความสำคัญของประสิทธิผลของสถานศึกษา คือ ความสำเร็จของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เกิดจากความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติร่วมกัน ความสำเร็จที่เอื้อต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ประกอบด้วยการบริหารงาน 4 ด้าน คือ บริหารงานวิชาการ บริหารงานงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ตามแนวคิดของมอท์ (Mott, 1972) ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
2. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก
3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา
4. การแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 110 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 110 คน รองผู้บริหารสถานศึกษา 18 คน ข้าราชการครู 1,301 คน พนักงานราชการ 342 คน และบุคลากรอื่น ๆ รวมทั้งสิ้น 2,268 คน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูในสถานศึกษา จำนวน 341 คน ซึ่งได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรของทาร์ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษาและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบไม่คืนกลับในขั้นตอนสุดท้าย

2. การสร้างเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกำหนดขอบเขตเนื้อหาตามกรอบแนวคิดการวิจัย สร้างแบบสอบถามตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของคูบรินและประสิทธิผลของสถานศึกษาตามแนวคิดของมอท์ โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ในส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้ในการวิจัย สุ่มแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงผู้บริหารและครู จำนวน 341 ฉบับ กำหนดส่งคืนภายใน 14 วันและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน พบว่า การตอบแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความหมายตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1997)

3.3 แบบสอบถามตอนที่ 3 วิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามเพศและตำแหน่ง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-Test) และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-Test) หากพบความแตกต่าง ทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe)

3.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2560)

3.5 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจในระดับสูง	4.19	0.45	มาก	5
2. ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์	4.29	0.44	มาก	2
3. ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต	4.27	0.49	มาก	3
4. ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ	4.21	0.48	มาก	4
5. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	4.54	0.33	มากที่สุด	1
รวม	4.30	0.36	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.36) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.33) รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.44) ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.49) และด้านวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจ ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.45)

2. ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.36	0.41	มาก	4
2. ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	4.48	0.46	มาก	2
3. ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา	4.43	0.43	มาก	3
4. ด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา	4.59	0.33	มาก	1
รวม	4.47	0.32	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47, S.D = 0.32) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.59, S.D = 0.33) รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{X}$ = 4.48, S.D = 0.46) และด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.43, S.D = 0.43) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\bar{X}$ = 4.38, S.D = 0.41)

3. เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา

ผลการเปรียบเทียบพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีเพศต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ที่มีตำแหน่งต่างกันมีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้าราชการครูในทุกด้าน สำหรับประสบการณ์ในการทำงานพบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกัน มีเพียงด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ และด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านขนาดสถานศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกันในภาพรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ไม่แตกต่างกัน

4. เปรียบเทียบระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีทัศนะเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านตำแหน่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนะแตกต่างกันในภาพรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้าราชการครู สำหรับประสบการณ์ในการทำงานพบว่าในภาพรวมแตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนขนาดสถานศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนะแตกต่างกันในภาพรวมและด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาและด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

5. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง ($r = .725$) โดยด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือ ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต กับด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ ($r = .588$) ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ กับด้านด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ ($r = .169$)

6. ประมวลข้อเสนอแนะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับระดับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

1) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร

- ด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง จัดเวทีระดมความคิดเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ส่งเสริมแนวคิดเชิงวิเคราะหฺ์ กำหนดแนวทางพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน สร้างระบบติดตาม ประเมินผล

- ด้านนำปัจจัยมากำหนดกลยุทธ์ เชื่อมโยงนโยบายจากต้นสังกัดให้เหมาะกับบริบท ใช้ข้อมูลจากทุกฝ่าย วิเคราะห์ปัญหาเพื่อกำหนดกลยุทธ์ตรงจุด สร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากร

- ด้านความคาดหวังและสร้างโอกาส วางแผนเป้าหมายชัดเจน มีแนวคิดเชิงรุกในการแก้ปัญหา สร้างโอกาสให้ครูและนักเรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ

- ด้านวิสัยทัศน์เชิงปฏิบัติ สนับสนุนโครงการใหม่ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ส่งเสริมการตัดสินใจเชิงสร้างสรรค์

- ด้านกำหนดวิสัยทัศน์ วิเคราะห์ SWOT ก่อนกำหนดวิสัยทัศน์ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ร่วมกำหนด วางแผนเชื่อมโยงกับพันธกิจและตัวชี้วัด

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา

- ด้านผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง สนับสนุนวิธีสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ พัฒนาทักษะเฉพาะทาง มีระบบติดตามผลสัมฤทธิ์

- ด้านพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติบวก จัดกิจกรรมพัฒนาแนวคิดเชิงบวกและคุณธรรม สร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบ ใช้กิจกรรมเสริมแรงสร้างความมั่นใจ

- ด้านปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ริเริ่มโครงการสอดคล้องกับบริบทชุมชน ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ใช้เทคโนโลยีทันสมัย

- ด้านแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของบุคลากรลดความขัดแย้ง สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี พัฒนาแนวทางแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม

อภิปรายผล

การวิจัยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สปป.ยะลา เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการกำหนดวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการแก้ปัญหา ภายในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จำแนกตามเพศและประสบการณ์ทำงานไม่พบความแตกต่าง แต่เมื่อจำแนกตามตำแหน่งและขนาดสถานศึกษาพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการเปรียบเทียบประสิทธิผลของสถานศึกษาจำแนกตามเพศไม่พบความแตกต่าง แต่เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษาพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r=.725$) โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือด้านการมีความคาดหวังและสร้างโอกาสสำหรับอนาคตกับด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($r=.588$) ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุดคือด้านการกำหนดวิสัยทัศน์กับด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ($r=.169$)

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของมูฟิต วาโซะ (2564) ที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

2. ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สอดคล้องกับสาวิตรี บุญนุกูล (2563) ที่พบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ตามวัตถุประสงค์การวิจัย สรุปได้ดังนี้

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับอุมมาตี วัฒนะกุล (2560) ที่พบว่าระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อจำแนกตามเพศไม่มีความแตกต่าง

3.2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูมีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนะสูงกว่าข้าราชการครู สอดคล้องกับจำรัส มุ่งเผ้ากลาง และคณะ (2565) ที่พบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง

3.3 ผลการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์กับด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีทัศนะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ พบว่าไม่มีความแตกต่างที่นัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับเจลดจิรา จรูญแสง เสริมทรัพย์ วรปัญญา ภูวดล จุลสุคนธ์ (2567) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติสังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย พบว่าผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติ สังกัดแอ๊ดเวนตีสมิชชั่น สังกัดมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามประสบการณ์การทำงานในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

3.4 ผลการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีทัศนะเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างมีทัศนะไม่ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้อง

กับ ศรีรัตน์ ประทุมโพธิ์และอุไร สุทธิแย้ม (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2
พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและสังกัดขนาดสถานศึกษาต่างกัน มี
ทัศนะต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ตามวัตถุประสงค์การวิจัย สรุปได้ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัันมี
ทัศนะต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการแก้ปัญหา
ภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับสุทิน สุขกาย และพิชิต สิงห์พันธ์ (2562)

4.2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่ง
หน้าที่ต่างกันมีทัศนะเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษายะลา เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01 สอดคล้องกับมีศักดิ์ แสงศิลา (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์สมรรถนะหลัก
ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่าด้านสมรรถนะหลักของผู้บริหารและครูผู้สอน
จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.3 ผลการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า
กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้นำเชิงกลยุทธ์
ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ในภาพรวม
แตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียน
ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติ
ทางบวกกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัันมีทัศนะแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 อีกทั้งด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับเทพบดินทร์ ปานอึ้ง สุนทร ภูสิงห์ (2565) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4 ผลการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาและด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติไม่แตกต่างสอดคล้องกับอรรณพ จินะวัฒน์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่บริหารงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์แตกต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมีระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์แตกต่างจากผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง ($r = .725$) โดยด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือ ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต กับด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ กับด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับสุชาวลี ทองโพธิ์ใหญ่ นิยดา เปี่ยมพิชนะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ

ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับ ประสิทธิผลของสถานศึกษา ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก การควบคุมและประเมินกล ยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การกำหนดทิศทางขององค์กรมีความสัมพันธ์ในระดับสูง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล การบริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 ภาพรวม อยู่ในระดับมากและมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 1.1 ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจในระดับสูง ผู้บริหารควรจัดทำแผนผังสาเหตุของปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและผู้บริหาร จัดประชุมระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 1.2 ด้าน ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้ามากำหนดกลยุทธ์ ผู้บริหารควรใช้ข้อมูลจากยุทธศาสตร์ และเป้าหมายของสถานศึกษาในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ในการทำงานและผู้บริหาร ควรนำข้อมูลจากทุกฝ่าย (วิชาการ บริหารทั่วไป งบประมาณและบุคคล) มาวิเคราะห์ร่วมกัน ก่อนกำหนดเป็นนโยบาย 1.3 ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ผู้บริหารมีความคิดเชิงรุกและสามารถแสดงปฏิภาณไหวพริบในการตัดสินใจ เมื่อเกิดสถานการณ์เร่งด่วนได้และผู้บริหารสามารถวางแผนงานและกำหนดเป้าหมาย ของสถานศึกษาอย่างชัดเจนและเป็นระบบได้ 1.4 ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิวัติ ผู้บริหาร ควรส่งเสริมให้ครูทดลองใช้วิธีการสอนหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ และผู้บริหารควรริเริ่มโครงการ หรือนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 1.5 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ผู้บริหาร ควรจัดให้มีการรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ในที่ประชุม ประจำเดือนของโรงเรียนและผู้บริหารควรจัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วน เสียเพื่อประเมินความเหมาะสมของวิสัยทัศน์ก่อนการประกาศใช้ 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย ครั้งต่อไป 2.1 ควรดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนา กลุ่ม (Focus Group) หรือการวิจัยกรณีศึกษา (Case Study) เพื่อให้เข้าใจบริบทเชิงลึก เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารในพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น จังหวัดชายแดน ภาคใต้ 2.2 ควรขยายพื้นที่ศึกษาให้กว้างขึ้นโดยเปรียบเทียบกับเขตพื้นที่การศึกษาอื่นที่มี

ลักษณะแตกต่างกัน เช่น พื้นที่ในเมืองกับพื้นที่ชายแดน หรือโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ พิเศษ เพื่อศึกษาความแตกต่างของรูปแบบภาวะผู้นำและประสิทธิผลของสถานศึกษาในบริบทที่หลากหลาย 2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับผลลัพธ์ที่จับต้องได้ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การลดความขัดแย้งภายในสถานศึกษา หรือความพึงพอใจของครูและนักเรียน 2.4 ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ควบคู่กับภาวะผู้นำประเภทอื่น เช่น ภาวะผู้นำแบบสร้างแรงบันดาลใจ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม หรือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านแนวทางการบริหารและผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา 2.5 ควรพัฒนาเครื่องมือการวิจัยเพิ่มเติมในเชิงพฤติกรรมโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมจริง ในสถานศึกษาเพื่อวัดภาวะผู้นำในเชิงปฏิบัติเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับพฤติกรรมจริงของผู้บริหารมากขึ้น 2.6 ควรศึกษาผลกระทบของการอบรมหรือโครงการพัฒนาผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เช่น โครงการพัฒนานวัตกรรม การบริหาร โครงการเสริมสร้างภาวะผู้นำของ สพฐ. เพื่อติดตามผลลัพธ์และความคงทนของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้นำ 2.7 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในพื้นที่จังหวัดยะลาที่มีความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ ศาสนาและวิถีชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- จำรัส มุ่งเผือกกลาง และคณะ. (2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 9(2), 169-182.
- เจลาจิรา จรูญแสง และคณะ. (2567). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติ สังกัดมูลนิธิ คริสตจักรเซเวนธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย. *วารสารครุทรรศน์*. 4(2), 70-83.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2560). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 13, ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.
- เทพดินทร์ ปานอี่เม้ง และคณะ. (2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร

เขต 2. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

12(48), 157-165.

มีศักดิ์ แสงศิลา. (2566). ความสัมพันธ์สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต

1. วารสารวิชาการ วิทยาลัยสันตพล. 9(1), 62-73.

มูฟิต วาโชะ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา เอกชนจังหวัด ปัตตานี. ใน การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ศรีรัตน์ ประทุมโพธิ์ และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(2), 169-182.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. (2567). รายงานผลการดำเนินงาน ประกันคุณภาพ การศึกษา สพป.ยล.1, 2566. กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการ จัดการศึกษา: สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สาวิตรี บุญกุล. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 6. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี.

สุขาวลี ทองโพธิ์ใหญ่ และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา อุดรธานี. *Journal of Buddhist Education and Research : JBER*. 9(1), 2388-2399.

สุทิน สุขกาย และคณะ. (2562). การศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย. 1(1), 67-78.

- อมรรัตน์ เตชะนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. ใน *คุษณินพนธ์ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- อรรถนพ จินะวัฒน์. (2563). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสละบุรีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ใน *การศึกษาค้นคว้าอิสระ แขนง วิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุมาวดี วัฒนะกุล. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ศูนย์เครือข่าย ธารามิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัตตานี เขต 1. ใน *การค้นคว้าอิสระปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Best, John W. & James V. Kahn. (1997). *Research in Education*. 7th ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing (3rd ed.)*. New York: Harper & Row.
- DuBrin J. Andrew. (1998). *Leadership Research Findings, Practice, and Skills*. Houghton Mifflin Company.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. New York: McGraw- Hill.
- Mott, P. E. (1972). *The Characteristics of Effective Organizations*. New York: Harper & Row.
- Office of the Education Council. (2005). *National Education Standard*. Bangkok: Office of Education Council. (in Thai).

ประเภทของของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง *

TYPES OF STRUCTURAL EQUATION MODELING ANALYSIS

พงศ์ศิริ คำชันแก้ว

Pongsiri Kamkankaew

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

Faculty of Business Administration, North-Chiang Mai University, Thailand

Corresponding Author's Email: Kpongsiri85@gmail.com

วันที่รับบทความ : 16 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 28 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568

Received 16 April 2025; Revised 28 April 2025; Accepted 1 May 2025

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูงที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการวิจัยเชิงปริมาณร่วมสมัย เนื่องจากความสามารถในการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ซับซ้อนระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ การทดสอบและพัฒนาทฤษฎี การจัดการกับความคลาดเคลื่อนในการวัด และการวิเคราะห์โมเดลที่มีโครงสร้างซับซ้อน บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอภาพรวมของประเภทการวิเคราะห์ SEM ที่สำคัญสองประเภท ได้แก่ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแบบอิงความแปรปรวนร่วม (Covariance-Based Structural Equation Modeling: CB-SEM) ซึ่งเน้นการทดสอบและยืนยันทฤษฎีโดยอาศัยการประเมินความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแบบกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน (Partial Least Squares Structural Equation Modeling: PLS-SEM) ซึ่งมีความยืดหยุ่นสูงกว่า มุ่งเน้นการทำนายและการอธิบายความแปรปรวน เหมาะสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจ การสร้างโมเดลใหม่ หรือเมื่อข้อมูลไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นที่เข้มงวดของ CB-SEM โดย

Citation:

* พงศ์ศิริ คำชันแก้ว. (2568). ประเภทของของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 205-228.

Pongsiri Kamkankaew. (2025). Types Of Structural Equation Modeling Analysis.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 205-228.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

บทความจะอธิบายถึงแนวคิดพื้นฐาน ลักษณะเด่น ข้อจำกัด เกณฑ์การพิจารณาเลือกใช้และลักษณะการนำไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยของแต่ละประเภทเพื่อเป็นวรรณกรรมเทียบเคียงและแนวทางสำหรับนักวิชาการในการเลือกใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SEM ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ ลักษณะของข้อมูลและเป้าหมายของงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ประเภทการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง, CB-SEM, PLS-SEM

Abstract

Structural Equation Modeling (SEM) is an advanced statistical analysis technique playing a crucial role in contemporary quantitative research due to its capability to examine complex causal relationships between latent and observed variables, test and develop theories, manage measurement error, and analyze models with intricate structures. This academic article presents an overview of the two primary types of SEM analysis: Covariance-Based Structural Equation Modeling (CB-SEM), which emphasizes theory testing and confirmation by assessing the congruence between the model and empirical data, and Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM). PLS-SEM offers greater flexibility, focuses on prediction and explaining variance, and is suitable for exploratory research, new model development, or when data do not adhere to the stringent prerequisite assumptions of CB-SEM. The paper elaborates on the fundamental concepts, characteristics, limitations, selection criteria, and research application contexts for each type, serving as a comparative reference and guide for academics to effectively select the SEM technique that appropriately aligns with their research objectives, data characteristics, and overall research goals.

Keywords: Types of Structural Equation Modeling Analysis, CB-SEM, PLS-SEM

บทนำ

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เป็นกระบวนการทางสถิติและเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูงที่มีบทบาทสำคัญในวงการวิจัยเชิงปริมาณร่วมสมัย (อิศรัญ รินโรสง, 2568; Collier, 2020) เทคนิคนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ที่มีความซับซ้อน โดยนักวิจัยสามารถตรวจสอบและยืนยันความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationships) ระหว่างชุดของตัวแปรที่ศึกษาได้อย่างเป็นระบบและครอบคลุมยิ่งขึ้น Whittaker & Schumacker, 2022) แกนหลักสำคัญของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างคือความสามารถในการผสมรวมหลักการของการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ซึ่งมุ่งเน้นการระบุโครงสร้างของตัวแปรแฝง (Latent Variables) ที่ไม่สามารถสังเกต หรือทำการวัดได้โดยตรงเข้ากับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ที่ใช้ในการประเมินอิทธิพลระหว่างตัวแปรต่าง ๆ (Anderson & Gerbing, 1988; Kline, 1998) การบูรณาการดังกล่าวส่งผลให้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างสามารถสร้างแบบจำลอง (Model) ที่สะท้อนโครงสร้างความสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variables) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดของตัวแปรแฝงนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและใกล้เคียงกับความเป็นจริงตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Yuan & Bentler, 2006)

โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างนั้นมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนองค์ความรู้ทางวิชาการปรากฏชัดเจนในหลากหลายสาขาวิชา อาทิ จิตวิทยา สังคมวิทยา การจัดการ การตลาดและการศึกษา เป็นต้น เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการทดสอบและพัฒนาทฤษฎี (Theory Testing and Development) อย่างเป็นรูปธรรม (Bielby & Hauser, 1977; Kline, 2023) นักวิจัยสามารถใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อประเมินว่าแบบจำลองเชิงทฤษฎีที่เสนอนั้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่รวบรวมมาหรือไม่ (โกศล จิตวิรัตน์ นรพล จินันท์เดช ปิยะฉัตร จารุธีรศานต์ และอุไรวรรณ แยมเนียม, 2556; Hoyle, 2014) นอกจากนี้จุดเด่นที่สำคัญประการหนึ่งคือความสามารถในการจัดการกับความคลาดเคลื่อนในการวัด (Measurement Error) ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่หลีกเลี่ยงได้ยากในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (อิศรัญ รินโรสง, 2568) โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างยอมรับว่าตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้เป็นตัวชี้วัดนั้นอาจมีความคลาดเคลื่อน และได้รวม

เอากลไกในการประเมินและควบคุมผลกระทบของความคลาดเคลื่อนดังกล่าวไว้ในกระบวนการวิเคราะห์ผ่านการแยกความแตกต่างระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้อย่างชัดเจนซึ่งช่วยเพิ่มระดับความน่าเชื่อถือและความแม่นยำของผลการวิเคราะห์ได้อย่างมีนัยสำคัญ (Lei & Wu, 2007)

รวมทั้งการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างยังเอื้อให้นักวิจัยสามารถดำเนินการวิเคราะห์แบบจำลองที่มีโครงสร้างความสัมพันธ์ซับซ้อน (Complex Model Analysis) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรจำนวนมากและมีเส้นทางอิทธิพล (Pathways) เชื่อมโยงระหว่างกันหลายเส้นทาง (อัชมา ชื่นบุญ เสรี ชัดเข้ม และพุลพงศ์ สุขสว่าง, 2560; Maruyama, 1997; Stein, Morris & Nock, 2011) ความสามารถนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายด้านและมีความเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน เช่น พฤติกรรมผู้บริโภค หรือประสิทธิผลขององค์กรการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างยังเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด (สืปชาติ อันทะไชย, 2559) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และความเที่ยง (Reliability) ของมาตรวัดต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย (Harlow, 2023) อีกทั้งยังสนับสนุนการเปรียบเทียบแบบจำลองทางเลือก (Model Comparison) โดยอาศัยดัชนีวัดระดับความสอดคล้องของโมเดล (Model Fit Indices) ที่หลากหลาย เช่น Chi-square, CFI, TLI, RMSEA และ SRMR เพื่อช่วยให้นักวิจัยสามารถตัดสินใจเลือกแบบจำลองที่อธิบายข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ดีที่สุด (Hoyle, 1995; Ullman & Bentler, 2012) อันนำไปสู่ข้อสรุปผลการวิจัยที่มีความหนักแน่นและน่าเชื่อถือทางวิชาการมากยิ่งขึ้น

บทความนี้มุ่งนำเสนอประเภทของของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง คือการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแบบ Covariance-Based Structural Equation Modeling (CB-SEM) และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแบบ Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) เพื่อเป็นวรรณกรรมเทียบเคียงสำหรับนักวิชาการที่เลือกใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง โดยบทความนี้เริ่มจากการนำเสนอความหมายของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ความสำคัญของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ลักษณะเด่นและข้อจำกัดของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และประเภทของของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างตามลำดับ

ความหมายของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) คือเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูงที่ช่วยให้นักวิจัยสามารถตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝง (Latent Variables) และตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variables) ได้อย่างครอบคลุม (Kline, 1998; Bowen & Guo, 2011; Whittaker & Schumacker, 2022) อีกทั้ง อิศรัญฐ์ รินโธสง (2568) ได้เสนอว่าการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เป็นเทคนิคที่ใช้ชุดโมเดลทางสถิติเพื่อประเมินความเที่ยงตรงระหว่างโมเดลเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างผสมรวมหลักการของการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เข้าด้วยกันจึงทำให้สามารถสร้างแบบจำลองที่ซับซ้อนและสะท้อนความเป็นจริงของปรากฏการณ์ทางสังคมศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Mueller & Hancock, 2018) จากที่นำเสนอ นั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูงที่มุ่งเน้นการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างกลุ่มตัวแปรแฝงและตัวแปรที่สังเกตได้อย่างครอบคลุม โดยอาศัยชุดของโมเดลทางสถิติเพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างความสัมพันธ์ตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่รวบรวมได้ โดยในหัวข้อถัดไปจะนำเสนอความสำคัญของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ความสำคัญของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เป็นเครื่องมือทางสถิติที่ทรงพลังและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาที่ต้องการทำความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ซับซ้อนระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวแปรที่สังเกตได้โดยตรงหรือตัวแปรแฝงที่ ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงความสำคัญของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ดังนี้

1. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อทดสอบทฤษฎี โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เป็นเครื่องมือสำคัญในการทดสอบและพัฒนาทฤษฎีในหลายสาขาวิชา เช่น จิตวิทยา สังคมศาสตร์ และการจัดการ (สืบทาดี อันทะไชย, 2559; อิศรัญฐ์ รินโธสง, 2568) เนื่องจากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) สามารถรวมการวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้น (linear models) และโมเดลเชิงโครงสร้าง (structural models) ในการ

ทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationships) ระหว่างตัวแปรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้สามารถตรวจสอบทฤษฎีได้อย่างละเอียดและแม่นยำมากยิ่งขึ้น (Maruyama, 1997; Hoyle, 2014)

2. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) มีความสามารถในการจัดการกับความคลาดเคลื่อนในการวัด (Measurement Error) (Kline, 1998) ซึ่งเป็นหนึ่งในข้อได้เปรียบสำคัญของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) โดยสามารถในการจัดการกับความคลาดเคลื่อนในการวัดซึ่งเป็นปัญหาที่พบได้บ่อยในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ (อิศริภุญช์ รินไธสง, 2568) การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ (observed variables) และตัวแปรแฝง (latent variables) ซึ่งช่วยลดผลกระทบของความคลาดเคลื่อนในการวัดและเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย (กัลยา วินิชย์บัญชา, 2556)

3. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) มีความสามารถในการวิเคราะห์โมเดลที่ซับซ้อนซึ่งมีหลายตัวแปรและหลายเส้นทาง (pathways) ที่เชื่อมโยงกัน (Anderson & Gerbing, 1988) การวิเคราะห์แบบนี้ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถตรวจสอบและเปรียบเทียบโมเดลที่มีความซับซ้อนสูงซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในเรื่องที่มีความหลากหลายและเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน (Stein, Morris & Nock, 2011) เช่น การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคหรือการจัดการองค์กร

4. การใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ในการตรวจสอบความเที่ยงและความตรง (Validity and Reliability) โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างช่วยให้ผู้วิจัยสามารถตรวจสอบความเที่ยง (reliability) และความตรง (validity) ของเครื่องมือวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Mueller & Hancock, 2018) โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) สามารถวิเคราะห์และปรับปรุงความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) และความเที่ยงเชิงภายใน (internal reliability) ของเครื่องมือวัดได้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการวิจัยที่ต้องการความน่าเชื่อถือและความถูกต้อง (Collier, 2020)

5. การใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ในการเปรียบเทียบโมเดล (Model Comparison) ซึ่งการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเปรียบเทียบโมเดลต่าง ๆ (Hoyle, 2014) โดยสามารถใช้เกณฑ์หลายประการ เช่น Chi-square, CFI, TLI, RMSEA และ SRMR เพื่อประเมินและเปรียบเทียบ

ความเหมาะสมของโมเดล (model fit) การเปรียบเทียบนี้ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเลือกโมเดลที่เหมาะสมที่สุดและทำให้การวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น (Kline, 2023)

กล่าวโดยสรุปการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างมีบทบาทสำคัญในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการทดสอบและพัฒนาทฤษฎี ที่มีความสามารถในการจัดการกับความคลาดเคลื่อนในการวัดและสามารถวิเคราะห์โมเดลที่ซับซ้อนที่มีหลายตัวแปรและหลายเส้นทางที่เชื่อมโยงกันได้ นอกจากนี้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ยังช่วยในการตรวจสอบความเที่ยงและความตรงของเครื่องมือวัด รวมถึงการเปรียบเทียบโมเดลต่าง ๆ เพื่อเลือกโมเดลที่เหมาะสมที่สุด ทำให้การวิจัยมีความน่าเชื่อถือและถูกต้องมากยิ่งขึ้น โดยในหัวข้อถัดไปจะนำเสนอลักษณะเด่นและข้อจำกัดของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ลักษณะเด่นและข้อจำกัดของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเป็นเทคนิคทางสถิติที่ได้รับความนิยมในวงการวิชาการ อย่างไรก็ตามการนำการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างมีทั้งจุดเด่นและข้อจำกัด ดังนี้

ลักษณะเด่นของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM)

1. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) มีความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง ซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง (Bielby & Hauser, 1977) แต่สามารถประมาณค่าผ่านตัวชี้วัด (indicators) ที่เกี่ยวข้อง การใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ช่วยให้นักวิจัยสามารถสร้างโมเดลที่ซับซ้อนและตรวจสอบความสัมพันธ์ที่ซ่อนอยู่ระหว่างตัวแปรแฝงได้อย่างแม่นยำ (Stein, Morris & Nock, 2011) การวิเคราะห์ประเภทนี้ช่วยให้การศึกษาเชิงลึกมีความน่าเชื่อถือและมีความครอบคลุมมากขึ้น

2. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ช่วยให้นักวิจัยสามารถทดสอบโมเดลทฤษฎีหลายโมเดลพร้อมกันได้ในครั้งเดียวซึ่งแตกต่างจากการวิเคราะห์ทางสถิติแบบเดิมที่ต้องทดสอบแต่ละสมมติฐานแยกกัน (Kline, 1998) การใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ทำให้สามารถพิจารณาความเหมาะสมของโมเดลทฤษฎีต่าง ๆ และเลือกโมเดลที่เหมาะสมที่สุดได้ในเวลาเดียวกัน กระบวนการนี้ช่วยลดความคลาดเคลื่อนและเพิ่มความแม่นยำในการวิเคราะห์ข้อมูล (อัชมา ชื่นบุญ เสรี ชัดเข้ม และพูลพงศ์ สุขสว่าง, 2560)

3. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) มีความสามารถในการเปรียบเทียบโมเดลที่แตกต่างกันเพื่อหาความเหมาะสมที่ดีที่สุด (Collier, 2020) การใช้ตัวชี้วัดความเหมาะสม เช่น Chi-square, RMSEA, CFI และ TLI ทำให้นักวิจัยสามารถเปรียบเทียบและเลือกโมเดลที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลมากที่สุดได้ กระบวนการนี้ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยและช่วยให้นักวิจัยสามารถเลือกโมเดลที่มีประสิทธิภาพสูงสุด (Kline, 2023)

4. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) มีความสามารถในการจัดการกับข้อมูลที่มีความซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความหลายตัวแปรหรือการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีการวัดในระดับต่าง ๆ (Mueller & Hancock, 2018) การใช้ SEM ช่วยให้นักวิจัยสามารถตรวจสอบและจัดการกับความซับซ้อนของข้อมูลได้อย่างมีระบบและแม่นยำจึงทำให้ผลการวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือและมีความถูกต้อง (Maruyama, 1997)

5. การใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ช่วยให้นักวิจัยสามารถตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดลสมการโครงสร้างกับข้อมูลจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อิศรภรณ์ รินไธสง, 2568) การใช้ตัวชี้วัดต่าง ๆ ทำให้นักวิจัยสามารถประเมินความสอดคล้องของโมเดลและปรับแก้โมเดลเพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด กระบวนการนี้ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยและช่วยให้นักวิจัยสามารถสรุปผลที่ถูกต้องและมีความแม่นยำ (Yuan & Bentler, 2006)

ข้อจำกัดของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM)

1. ข้อจำกัดในการตั้งสมมติฐานและข้อจำกัดในการสร้างแบบจำลอง (Model Specification and Hypothesis Constraints) โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ต้องอาศัยการกำหนดสมมติฐานและการสร้างแบบจำลองที่มีความชัดเจนและแม่นยำ (Hoyle, 1995) อย่างไรก็ตามการกำหนดสมมติฐานที่ไม่ถูกต้องหรือการสร้างแบบจำลองที่ไม่เหมาะสมสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ผิดพลาดได้ นอกจากนี้ยังมีความซับซ้อนในการระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ทำให้การสร้างแบบจำลองในบางครั้งอาจไม่สามารถครอบคลุมปัจจัยทั้งหมดที่มีผลต่อผลลัพธ์ได้ (Bowen & Guo, 2011)

2. ความไวต่อการละเมิดสมมติฐานพื้นฐาน (Sensitivity to Assumption Violations) โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) มีสมมติฐานพื้นฐานหลายประการ เช่น ความเป็นเส้นตรง ความสัมพันธ์ที่ไม่มีความอคติ (unbiased relationships) และการแจกแจงแบบปกติของตัวแปร (Maruyama, 1997) การละเมิดสมมติฐานเหล่านี้สามารถส่งผลกระทบต่อความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของผลลัพธ์ การตรวจสอบและตรวจ

ประเมินสมมติฐานเหล่านี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นก่อนที่จะทำการวิเคราะห์เพื่อให้มั่นใจได้ว่าผลลัพธ์ที่ได้มีความน่าเชื่อถือ (Lei & Wu, 2007)

3. ความซับซ้อนในการจัดการข้อมูลสูญหาย (Complexity in Handling Missing Data) การมีข้อมูลสูญหายเป็นปัญหาที่พบได้บ่อยในงานวิจัย การจัดการข้อมูลสูญหายในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) มีความซับซ้อนและต้องใช้เทคนิคที่ถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผลลัพธ์ (Anderson & Gerbing, 1988) โดยเทคนิคที่นิยมใช้ เช่น การเติมข้อมูลสูญหาย (imputation) หรือการใช้วิธี Maximum Likelihood Estimation แต่การเลือกใช้เทคนิคที่ไม่เหมาะสมสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ผิดพลาดได้ (Hoyle, 2014)

4. ข้อจำกัดในการวัดตัวแปรแฝง (Latent Variable Measurement Limitations) โดยตัวแปรแฝงในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) จะถูกวัดผ่านตัวชี้วัดหลายตัว การเลือกและการกำหนดตัวชี้วัดที่ไม่เหมาะสมสามารถส่งผลกระทบต่อความถูกต้องของการวัดตัวแปรแฝง (Kline, 1998) นอกจากนี้การวัดตัวแปรแฝงยังต้องอาศัยการยืนยันความถูกต้อง (validation) ของเครื่องมือวัดที่ใช้ การไม่สามารถยืนยันความถูกต้องได้สามารถทำให้ผลลัพธ์ที่ได้ไม่น่าเชื่อถือ (Whittaker & Schumacker, 2022)

5. ความต้องการข้อมูลจำนวนมาก (Large Sample Size Requirement) โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) มีข้อกำหนดเกี่ยวกับขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีความแม่นยำและเชื่อถือได้ (Bielby & Hauser, 1977; Hoyle, 1995) การใช้ขนาดตัวอย่างที่ไม่เพียงพอสามารถนำไปสู่การประมาณค่าที่ผิดพลาดและผลลัพธ์ที่ไม่แน่นอน (Ullman & Bentler, 2012) นอกจากนี้การใช้ตัวอย่างขนาดใหญ่ยังต้องใช้ทรัพยากรและเวลาในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้นซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในงานวิจัยบางประเภท (Harlow, 2023)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบลักษณะเด่นและข้อจำกัดของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM)

ลักษณะเด่น	ข้อจำกัด
1. ความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง	1. ข้อจำกัดในการตั้งสมมติฐานและข้อจำกัดในการสร้างแบบจำลอง
2. การทดสอบโมเดลทฤษฎีหลายโมเดลพร้อมกัน	2. ความไวต่อการละเมิดสมมติฐานพื้นฐาน
3. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการเปรียบเทียบโมเดล	3. ความซับซ้อนในการจัดการข้อมูลสูญหาย
4. การจัดการกับความซับซ้อนของข้อมูล	4. ข้อจำกัดในการวัดตัวแปรแฝง
5. การตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดลสมการโครงสร้าง	5. ต้องการข้อมูลจำนวนมาก

กล่าวโดยสรุป การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) มีลักษณะเด่นหลายประการคือความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงซึ่งไม่สามารถวัดได้โดยตรงแต่สามารถประมาณค่าได้ผ่านตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังสามารถทดสอบโมเดลทฤษฎีหลายโมเดลพร้อมกันได้ในครั้งเดียวและเปรียบเทียบความเหมาะสมของโมเดลต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังจัดการกับความซับซ้อนของข้อมูลได้ดี ทำให้การวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือและครอบคลุมมากขึ้น อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) มีข้อจำกัดที่สำคัญคือ ความซับซ้อนในการตั้งสมมติฐานและการสร้างแบบจำลองที่ต้องอาศัยความแม่นยำ ความไวต่อการละเมิดสมมติฐานพื้นฐาน ความซับซ้อนในการจัดการข้อมูลสูญหาย ข้อจำกัดในการวัดตัวแปรแฝง และความต้องการข้อมูลจำนวนมากในการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่เชื่อถือได้ ซึ่งทั้งหมดนี้อาจทำให้การวิเคราะห์และการตีความผลลัพธ์เป็นเรื่องท้าทายสำหรับนักวิจัย โดยในหัวข้อถัดไปจะนำเสนอประเภทของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ประเภทของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) แบ่งออกเป็นสองประเภทหลัก คือ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแบบ Covariance-Based

Structural Equation Modeling (CB-SEM) และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแบบ Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) รายละเอียดดังนี้

Covariance Based Structural Equation Modeling (CB-SEM) โดยในขอบเขตของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้และตัวแปรแฝงนั้น Covariance-Based SEM (CB-SEM) ถือเป็นหนึ่งในแนวทางหลักที่มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การสร้างแบบจำลองตัวแปรแฝง CB-SEM ถือว่าตัวแปรแฝงเป็นปัจจัยร่วม (common factors) ที่อธิบายความแปรปรวนร่วม (covariation) ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ (observed variables) ที่เกี่ยวข้อง (Hoyle, 2014) ค่าของปัจจัยร่วมเหล่านี้ไม่เป็นที่ทราบแน่ชัดและไม่จำเป็นต้องใช้ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดล กล่าวคือโดยทั่วไปแล้วปัจจัยร่วมไม่สามารถแสดงเป็นเพียงฟังก์ชันของข้อมูลในแบบจำลองได้ ส่วนหนึ่งของปัจจัยร่วมยังคงเป็นปริมาณที่ไม่แน่นอนซึ่งขึ้นอยู่กับกฎ แต่อาจมีค่าได้หลากหลายอย่างไม่สิ้นสุด (Lei & Wu, 2007)

2. การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม CB-SEM เน้นที่การวิเคราะห์เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรที่สังเกตได้เพื่อประเมินความถูกต้องของแบบจำลองทางทฤษฎีที่ระบุไว้ล่วงหน้าซึ่งจะระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรที่สังเกตได้ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงด้วยกันเอง (Stein, Morris & Nock, 2011)

3. ข้อกำหนดและข้อจำกัด CB-SEM มีข้อกำหนดและข้อจำกัดที่เข้มงวดกว่า เช่น การแจกแจงแบบปกติหลายตัวแปร ขนาดตัวอย่างที่ใหญ่ และข้อกำหนดเฉพาะเกี่ยวกับจำนวนตัวบ่งชี้ต่อตัวแปรแฝง ข้อจำกัดเหล่านี้ช่วยให้มั่นใจได้ถึงคุณสมบัติทางสถิติที่พึงประสงค์ของตัวประมาณค่า CB-SEM แต่ก็จำกัดความยืดหยุ่นในการใช้งานด้วย (Yuan & Bentler, 2006)

4. การประเมินแบบจำลอง CB-SEM ใช้การประมาณค่าความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation: ML) หรือวิธีการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกันในการประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดลการประมาณค่าความน่าจะเป็นสูงสุดมีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาค่าพารามิเตอร์ที่ทำให้ความน่าจะเป็นของการสังเกตข้อมูลภายใต้แบบจำลองที่เสนอมีค่าสูงสุด (Mueller & Hancock, 2018)

5. ลักษณะการนำไปใช้ในการวิจัย Covariance Based Structural Equation Modeling (CB-SEM) เป็นวิธีการที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ซับซ้อน (Whittaker & Schumacker, 2022) โดยมีการอ้างอิงจากการวัดค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของตัวแปรร่วมกัน (covariance) CB-SEM สามารถใช้ในการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีที่มีการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ที่ชัดเจนและเฉพาะเจาะจงระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ (กัลยา วิณิชย์บัญชา, 2556)

การใช้ CB-SEM จะเริ่มต้นด้วยการสร้างแบบจำลองเชิงทฤษฎีที่กำหนดเส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อมูลที่เก็บรวบรวมและแบบจำลองเชิงทฤษฎีดังกล่าว โดย CB-SEM สามารถช่วยให้ผู้วิจัยสามารถตรวจสอบความถูกต้องของโมเดลทฤษฎีโดยการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Kline, 2023) นอกจากนี้ CB-SEM ยังสามารถใช้ในการตรวจสอบความเชื่อถือได้และความเที่ยงตรงของเครื่องมือวัดที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงการทดสอบผลกระทบทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปร (อิศรัญญ์ รินโธสง, 2568)

6. จุดเด่นและข้อจำกัด โดยจุดเด่นหลักของ CB-SEM คือ การที่สามารถจัดการกับความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างตัวแปรได้อย่างแม่นยำ สามารถประเมินโมเดลการวัดและโมเดลโครงสร้างพร้อมกันจึงทำให้สามารถตรวจสอบความเที่ยงตรงของการวัดและความสอดคล้องของโมเดลทฤษฎีได้ในคราวเดียวกัน (Collier, 2020) นอกจากนี้ CB-SEM ยังมีความสามารถในการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้อง (Efficient and Consistent Parameter Estimation) เมื่อสมมติฐานของโมเดลถือว่าเป็นจริง ทำให้สามารถสรุปผลทางสถิติได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ CB-SEM ยังมีการใช้ตัวชี้วัดความเหมาะสมของโมเดล (Model Fit Indices) เช่น ค่า Chi-square, RMSEA, CFI และ TLI ที่ช่วยในการประเมินความเหมาะสมของโมเดลและการปรับปรุงโมเดลได้อย่างเป็นระบบ (Whittaker & Schumacker, 2022)

อย่างไรก็ตาม CB-SEM ก็มีข้อจำกัดบางประการที่ควรพิจารณา คือความต้องการขนาดตัวอย่างที่ใหญ่พอสมควรเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่น่าเชื่อถือ ในกรณีที่มีขนาดตัวอย่างเล็ก การประมาณค่าพารามิเตอร์อาจไม่เสถียรและอาจนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ผิดพลาดได้ นอกจากนี้ CB-SEM ยังมีข้อจำกัดในการจัดการกับข้อมูลที่มีการแจกแจงที่ไม่เป็นปกติ (Non-Normal Distribution) ซึ่งอาจทำให้ค่าพารามิเตอร์และตัวชี้วัดความเหมาะสมของโมเดลไม่แม่นยำ (Yuan & Bentler, 2006) นอกจากนี้ การใช้ CB-SEM ยังต้องการความรู้และความเชี่ยวชาญ

ในการตั้งสมมติฐานของโมเดลและการตีความผลลัพธ์ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคสำหรับนักวิจัยที่มีประสบการณ์น้อย (Kamkankaew, Thanitbenjasith & Paukatong, 2025) อีกทั้ง CB-SEM ยังมีข้อจำกัดในการจัดการกับโมเดลที่มีความซับซ้อนมาก เนื่องจากการประเมินโมเดลที่มีหลายตัวแปรและเส้นทางความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนอาจทำให้การประมาณค่าพารามิเตอร์มีความซับซ้อนและต้องใช้เวลาในการประมวลผล (Mueller & Hancock, 2018)

กล่าวโดยสรุป CB-SEM เป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพสำหรับการทดสอบและยืนยันทฤษฎีที่มีอยู่ เมื่อเป็นไปตามข้อกำหนดที่จำเป็น แนวทางนี้ช่วยให้สามารถอนุมานเชิงสถิติที่แข็งแกร่งและการประเมินความพอดีของแบบจำลอง (model fit) ได้ อย่างไรก็ตามข้อจำกัดของ CB-SEM อาจทำให้เกิดความท้าทายในการใช้งานจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องจัดการกับขนาดกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก แบบจำลองที่ซับซ้อน หรือการละเมิดสมมติฐานทางสถิติ

Partial Least Square Based Structural Equation Modeling (PLS-SEM) เป็นวิธีการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างที่มีลักษณะเฉพาะหลายประการ ซึ่งทำให้แตกต่างจาก Covariance-Based Structural Equation Modeling (CB-SEM) ในหลายด้าน ดังนี้

1. การประมาณค่าด้วย Least Squares โดย PLS-SEM ใช้วิธีการประมาณค่าด้วย Partial Least Squares (PLS) ซึ่งเน้นการเพิ่มพูนความแปรปรวนที่อธิบายโดยตัวแปรตามในโมเดลโครงสร้าง (Chin, 1998) การใช้ PLS-SEM จึงมุ่งเน้นไปที่การทำนายและความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามซึ่งทำให้วิธีนี้มีประสิทธิภาพสูงในกรณีที่ต้องการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ซับซ้อนและมีจำนวนตัวแปรน้อย (Wong, 2013)

2. การใช้ตัวแปร Composite โดย PLS-SEM ประมวลผลตัวแปรเป็น Composite โดยการสร้างตัวแปร Composite จากตัวแปรสังเกตที่มีการถ่วงน้ำหนักต่างกัน วิธีนี้ช่วยลดผลกระทบของความแปรปรวนแบบสุ่ม ทำให้ตัวแปร Composite มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และมีความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งกับตัวแปรตาม (Hair, Ringle & Sarstedt, 2013)

3. ข้อกำหนดเกี่ยวกับตัวอย่างข้อมูล โดย PLS-SEM มีความยืดหยุ่นสูงในด้านขนาดตัวอย่างข้อมูล โดยสามารถใช้ได้กับข้อมูลที่มีขนาดเล็กมากซึ่งตรงกันข้ามกับ CB-SEM ที่ต้องการข้อมูลที่มีขนาดใหญ่เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้อง (Sarstedt et.al, 2022) ดังนั้นการใช้งาน PLS-SEM จึงเหมาะสำหรับการวิจัยที่มีข้อจำกัดด้านตัวอย่างข้อมูล

4. การจัดการกับโมเดลที่ซับซ้อน โดย PLS-SEM สามารถจัดการกับโมเดลที่ซับซ้อนได้ดี โดยเฉพาะโมเดลที่มีตัวแปรหลายตัวและมีโครงสร้างซับซ้อน ทำให้วิธีนี้เหมาะสำหรับการ

วิจัยที่ต้องการตรวจสอบความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างตัวแปรต่างๆ และต้องการผลการวิเคราะห์ที่มีความสามารถในการทำนายสูง (Götz, Liehr-Gobbers & Krafft, 2009)

5. การประเมินค่าทางสถิติ โดย PLS-SEM ใช้วิธี Bootstrapping ในการประเมินค่าความแปรปรวนมาตรฐานของพารามิเตอร์ในโมเดล ทำให้สามารถประเมินค่าความเชื่อมั่นของผลการวิเคราะห์ได้อย่างแม่นยำ แม้ว่าจะมีขนาดตัวอย่างข้อมูลน้อยก็ตาม (Hair et.al, 2012)

6. ความยืดหยุ่นในการใช้ตัวแปรสังเกต โดย PLS-SEM ไม่ได้มีข้อกำหนดที่เข้มงวดเกี่ยวกับการกระจายตัวของตัวแปรสังเกต ทำให้สามารถใช้กับข้อมูลที่ไม่เป็นไปตามการกระจายตัวแบบปกติได้ ในขณะที่ CB-SEM ต้องการให้ตัวแปรสังเกตมีการกระจายตัวแบบปกติเพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้อง (Monecke & Leisch, 2012)

7. ลักษณะการนำไปใช้ในการวิจัย โดยการวิเคราะห์แบบ PLS-SEM เหมาะสำหรับการวิเคราะห์ที่ต้องการความยืดหยุ่นสูง เช่น การวิเคราะห์โมเดลที่มีตัวแปรแฝงที่ถูกระบุในลักษณะของโครงสร้างเชิงเส้นตรงที่มีความซับซ้อนหรือมีตัวแปรอิสระจำนวนมาก (Sarstedt, Ringle & Hair, 2021) การใช้ PLS-SEM จะช่วยให้การวิเคราะห์สามารถจัดการกับตัวแปรเหล่านี้ได้ง่ายขึ้น เนื่องจากสามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ในแต่ละขั้นตอนย่อย ๆ ได้ (Monecke & Leisch, 2012) อีกทั้ง PLS-SEM มีข้อดีในการจัดการกับข้อมูลที่ไม่เป็นไปตามการกระจายปกติ และข้อมูลที่มีขนาดตัวอย่างน้อยกว่า CB-SEM จึงเหมาะกับการวิจัยที่มีข้อจำกัดทางด้านข้อมูล (Ringle et.al, 2020)

8. จุดเด่นและข้อจำกัดของ PLS-SEM โดยมีจุดเด่นคือ ความสามารถในการรองรับการวิเคราะห์โมเดลที่มีความซับซ้อนสูงซึ่ง PLS-SEM สามารถใช้ในการวิเคราะห์โมเดลที่มีความซับซ้อนสูง มีตัวแปรแฝงหลายตัวและมีเส้นทางสาเหตุหลายเส้นทาง และสามารถทำการทำนายและอธิบายตัวแปรแฝงได้ดี (Hair, Ringle & Sarstedt, 2013) โดย PLS-SEM เน้นการอธิบายและทำนายค่าตัวแปรแฝงจากตัวแปรสังเกตซึ่งมีประโยชน์ในการศึกษาที่ต้องการคำตอบในเชิงทำนายและการอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรผลลัพธ์ (Hair et.al, 2021)

สำหรับข้อจำกัดคือ พารามิเตอร์ที่ได้จาก PLS-SEM อาจมีความเอนเอียงเมื่อเทียบกับ CB-SEM โดยเฉพาะในกรณีที่ขนาดตัวอย่างมีจำนวนไม่เพียงพอ และการตีความผลลัพธ์จาก PLS-SEM ต้องระมัดระวัง เนื่องจากมีการใช้สมมติฐานที่แตกต่างจาก CB-SEM การตรวจสอบความถูกต้องของโมเดลจึงต้องพิจารณาจากหลายมิติ (Hair et.al, 2021; Sarstedt et.al, 2022)

กล่าวโดยสรุป PLS-SEM เป็นวิธีการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างที่มีความยืดหยุ่นสูงและเหมาะสำหรับการวิจัยที่ต้องการตรวจสอบความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างตัวแปรต่าง ๆ และมีข้อจำกัดด้านขนาดตัวอย่างข้อมูล การใช้งาน PLS-SEM ช่วยให้สามารถทำนายและอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเภทของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM)

คุณลักษณะ	Covariance-Based SEM (CB-SEM)	Partial Least Squares SEM (PLS-SEM)
การสร้างแบบจำลองตัวแปรแฝง	พิจารณาตัวแปรแฝงเป็นปัจจัยร่วม (Common Factors) ที่อธิบายความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้	สร้างตัวแปร Composite จากตัวแปรสังเกตที่มีการถ่วงน้ำหนักต่างกัน
การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม	เน้นการวิเคราะห์เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรที่สังเกตได้โดยใช้วิธีการประมาณค่าความน่าจะเป็นสูงสุด (ML)	ใช้วิธีการประมาณค่าด้วย Partial Least Squares (PLS) เพื่อเพิ่มพูนความแปรปรวนที่อธิบายโดยตัวแปรตาม
ข้อกำหนดและข้อจำกัด	ต้องการการแจกแจงแบบปกติหลายตัวแปร ขนาดตัวอย่างที่ใหญ่	มีความยืดหยุ่นสูงในด้านขนาดตัวอย่าง ใช้ได้กับข้อมูลที่มีขนาดเล็ก
การประเมินแบบจำลอง	ใช้การประมาณค่าความน่าจะเป็นสูงสุด (ML) หรือวิธีการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	ใช้วิธี Bootstrapping ในการประเมินค่าความแปรปรวนมาตรฐานของพารามิเตอร์
การจัดการกับโมเดลที่ซับซ้อน	มีข้อจำกัดในการจัดการกับโมเดลที่มีความซับซ้อนมาก	สามารถจัดการกับโมเดลที่ซับซ้อนได้ดี
การใช้ตัวแปรสังเกต	ต้องการตัวแปรสังเกตที่มีการกระจายตัวแบบปกติ	ไม่มีข้อกำหนดที่เข้มงวดเกี่ยวกับการกระจายตัวของตัวแปรสังเกต

คุณลักษณะ	Covariance-Based SEM (CB-SEM)	Partial Least Squares SEM (PLS-SEM)
การนำไปใช้ในการวิจัย	ใช้ในการทดสอบทฤษฎีที่มีการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ที่ชัดเจนและเฉพาะเจาะจง	เหมาะสำหรับการวิจัยที่ต้องการความยืดหยุ่นสูงและการทำนายความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน
จุดเด่น	จัดการกับความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างตัวแปรได้อย่างแม่นยำ สามารถตรวจสอบความเที่ยงตรงของการวัดและความสอดคล้องของโมเดลทฤษฎีได้พร้อมกัน	รองรับการวิเคราะห์โมเดลที่มีความซับซ้อนสูง และการทำนายและอธิบายตัวแปรแฝงจากตัวแปรสังเกตได้ดี
ข้อจำกัด	ต้องการขนาดตัวอย่างที่ใหญ่ และการจัดการกับข้อมูลที่มีการแจกแจงไม่เป็นปกติ	พารามิเตอร์อาจมีความเอนเอียงเมื่อขนาดตัวอย่างไม่เพียงพอ การตีความผลลัพธ์ต้องระมัดระวัง

อย่างไรก็ตามเมื่อนักวิจัยต้องการสร้างแบบจำลองใหม่ที่ไม่เคยมีทฤษฎีได้อธิบายปรากฏการณ์มาก่อน การเลือกใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแบบ Covariance-Based Structural Equation Modeling: CB-SEM) หรือการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแบบ Partial Least Squares Structural Equation Modeling: PLS-SEM) จำเป็นต้องพิจารณาจากลักษณะและเป้าหมายของการวิจัย โดยทั่วไป CB-SEM มักถูกเลือกใช้เมื่อต้องการทดสอบทฤษฎีหรือแบบจำลองที่มีอยู่แล้ว เนื่อง CB-SEM ต้องการสมมติฐานที่แข็งแกร่งเกี่ยวกับการกระจายตัวของข้อมูลและความเป็นไปได้ในการวัดตัวแปรแฝงที่ถูกกำหนดโดยตัวแปรสังเกตการณ์ (Collier, 2020) อย่างไรก็ตามเมื่อไม่มีทฤษฎีหรือแบบจำลองที่ชัดเจนรองรับปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษา การใช้ PLS-SEM จะเหมาะสมกว่า เนื่องจาก PLS-SEM ไม่ต้องการสมมติฐานที่เข้มงวดเกี่ยวกับการกระจายตัวของข้อมูลและสามารถจัดการกับตัวแปรสังเกตการณ์ที่มีความซับซ้อนและไม่สามารถวัดได้โดยตรง (Chin, 1998; Sarstedt et.al, 2022) นอกจากนี้ PLS-SEM ยังมีความยืดหยุ่นในการจัดการกับขนาดตัวอย่างที่น้อย

กว่า CB-SEM และมีความสามารถในการทำนายและสร้างแบบจำลองที่มีโครงสร้างซับซ้อนกว่าได้ดีขึ้น โดย PLS-SEM เน้นการเพิ่มความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตการณ์ ทำให้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสร้างทฤษฎีหรือแบบจำลองใหม่ๆ ที่ยังไม่มีที่ยืนยันทางทฤษฎีชัดเจน (Monecke & Leisch, 2012) ด้วยความสามารถในการจัดการกับตัวแปรสังเกตการณ์ที่มีโครงสร้างซับซ้อนและการกระจายตัวที่ไม่เป็นปกติ PLS-SEM จึงสามารถให้ผลลัพธ์ที่มีความน่าเชื่อถือและแม่นยำมากขึ้นในกรณีที่ข้อมูลไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ใช้ใน CB-SEM (อิศรภู่ รินไธสง, 2568) ดังนั้นนักวิจัยที่ต้องการสำรวจและสร้างแบบจำลองใหม่ในสภาพแวดล้อมที่ข้อมูลและทฤษฎียังไม่ชัดเจน ควรพิจารณาใช้ PLS-SEM เป็นหลักเพื่อตอบสนองต่อความซับซ้อนและความไม่แน่นอนของข้อมูลที่ศึกษา (Götz, Liehr-Gobbers & Krafft, 2009; Hair, Ringle & Sarstedt, 2013)

ในทางกลับกันแล้วเมื่อนักวิจัยต้องการทดสอบทฤษฎีหรือแบบจำลองที่มีอยู่แล้ว โดยทบทวนวรรณกรรมเพื่อพัฒนาสมมติฐานการวิจัยมาแล้ว การเลือกใช้ CB-SEM มักจะเหมาะสมในกรณีที่นักวิจัยต้องการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Whittaker & Schumacker, 2022) เนื่องจาก CB-SEM เน้นการประเมินความพอดีของแบบจำลอง (Model Fit) และสามารถให้ค่าประมาณของพารามิเตอร์ที่มีความเที่ยงตรงสูงกว่าเมื่อสมมติฐานของการแจกแจงเป็นไปตามข้อกำหนด (Kline, 2023) การใช้ CB-SEM ยังเหมาะสมกับการศึกษาที่มีการกำหนดสมมติฐานที่ชัดเจนและมีตัวแปรแฝงหลายตัว ทั้งนี้เมื่อนักวิจัยพบว่าข้อมูลที่มีอยู่มีการกระจายตัวไม่เป็นปกติ (Non-normal Distribution) หรือมีขนาดตัวอย่างน้อย (Small Sample Size) การเลือกใช้ PLS-SEM จะสามารถจัดการกับแบบจำลองที่มีความซับซ้อนและมีตัวแปรแฝงที่สร้างขึ้นจากตัวชี้วัดเชิงรวม (Composite Indicators) ได้ดีกว่า (Sarstedt, Ringle & Hair, 2021)

ตารางที่ 3 การเลือกใช้ Covariance-Based Structural Equation Modeling (CB-SEM) และ Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) สำหรับการวิจัย

ประเด็น	Covariance-Based Structural Equation Modeling (CB-SEM)	Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)
วัตถุประสงค์การวิจัย	ทดสอบทฤษฎีหรือแบบจำลองที่มีอยู่แล้ว	สร้างแบบจำลองใหม่ที่ไม่มีทฤษฎีหรือแบบจำลองที่ชัดเจน
สมมติฐานเกี่ยวกับการกระจายตัวของข้อมูล	ต้องการสมมติฐานที่แข็งแกร่งเกี่ยวกับการกระจายตัวของข้อมูล	ไม่ต้องการสมมติฐานที่เข้มงวดเกี่ยวกับการกระจายตัวของข้อมูล
การวัดตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตการณ์ที่วัดได้โดยตรงกำหนดตัวแปรแฝง	สามารถจัดการกับตัวแปรสังเกตการณ์ที่ซับซ้อนและวัดได้โดยอ้อม
วัตถุประสงค์การวิจัย	ทดสอบทฤษฎีหรือแบบจำลองที่มีอยู่แล้ว	สร้างแบบจำลองใหม่ที่ไม่มีทฤษฎีหรือแบบจำลองที่ชัดเจน
สมมติฐานเกี่ยวกับการกระจายตัวของข้อมูล	ต้องการสมมติฐานที่แข็งแกร่งเกี่ยวกับการกระจายตัวของข้อมูล	ไม่ต้องการสมมติฐานที่เข้มงวดเกี่ยวกับการกระจายตัวของข้อมูล
การวัดตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตการณ์ที่วัดได้โดยตรงกำหนดตัวแปรแฝง	สามารถจัดการกับตัวแปรสังเกตการณ์ที่ซับซ้อนและวัดได้โดยอ้อม
ขนาดตัวอย่าง	ต้องการขนาดตัวอย่างที่มากกว่า	สามารถจัดการกับขนาดตัวอย่างที่น้อยกว่า
การประเมินแบบจำลอง	เน้นการประเมินความพอดีของแบบจำลอง (Model Fit)	เน้นการเพิ่มความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตการณ์
การทำนายและสร้างแบบจำลอง	เน้นการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์	มีความสามารถในการทำนายและสร้างแบบจำลองที่มีโครงสร้างซับซ้อนกว่า

ตารางที่ 3 การเลือกใช้ Covariance-Based Structural Equation Modeling (CB-SEM) และ Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) สำหรับการวิจัย (ต่อ)

ประเด็น	Covariance-Based Structural Equation Modeling (CB-SEM)	Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)
การจัดการกับข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน	ผลลัพธ์อาจไม่น่าเชื่อถือถ้าข้อมูลไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน	สามารถให้ผลลัพธ์ที่มีความน่าเชื่อถือและแม่นยำมากขึ้นในกรณีที่ข้อมูลไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน
ความยืดหยุ่น	น้อยกว่า	มีความยืดหยุ่นมากกว่า
การสร้างทฤษฎีใหม่	ไม่เหมาะสม	มีประสิทธิภาพในการสร้างทฤษฎีหรือแบบจำลองใหม่

ตารางที่ 4 จุดเด่นและข้อจำกัดของ Covariance-Based Structural Equation Modeling (CB-SEM) และ Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)

ประเด็น	Covariance-Based Structural Equation Modeling (CB-SEM)	Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)
จุดเด่น	- เหมาะสำหรับการทดสอบทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว - ให้ค่าประมาณพารามิเตอร์ที่แม่นยำกว่าเมื่อข้อมูลเป็นปกติ	- เหมาะสำหรับการสร้างแบบจำลองใหม่ - ยืดหยุ่นในการจัดการกับข้อมูลที่ซับซ้อนและไม่เป็นปกติ - สามารถจัดการกับขนาดตัวอย่างที่เล็กกว่าได้

ข้อจำกัด	- ไม่ยืดหยุ่นเท่า PLS-SEM เมื่อข้อมูลไม่เป็นไปตามสมมติฐาน - ต้องการขนาดตัวอย่างที่ใหญ่กว่า	- ให้ค่าประมาณพารามิเตอร์ที่แม่นยำน้อยกว่า CB-SEM เมื่อข้อมูลเป็นปกติ - ไม่เน้น Model Fit มากนัก

ดังนั้นการเลือกใช้ CB-SEM หรือ PLS-SEM ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและลักษณะของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา นักวิจัยควรพิจารณาว่าการศึกษาของตนเน้นการตรวจสอบความพอดีของแบบจำลองหรือการทำนายค่าตัวแปรตาม รวมถึงสมมติฐานการแจกแจงของข้อมูลและขนาดตัวอย่างที่มีอยู่เพื่อให้การวิเคราะห์และผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สรุป

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูงที่ผสมผสานหลักการของการวิเคราะห์องค์ประกอบและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ซับซ้อนระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการทดสอบและพัฒนาทฤษฎี จัดการความคลาดเคลื่อนในการวัด และวิเคราะห์โมเดลที่ซับซ้อน การวิเคราะห์นั้นแบ่งออกเป็นสองประเภทหลัก ได้แก่ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแบบอิงความแปรปรวนร่วม (Covariance-Based SEM: CB-SEM) ซึ่งเน้นการทดสอบและยืนยันความสอดคล้องของโมเดลเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีข้อกำหนดที่เข้มงวดเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลและขนาดตัวอย่าง และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแบบกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน (Partial Least Squares SEM: PLS-SEM) ซึ่งมุ่งเน้นการทำนายและความสามารถในการอธิบายความแปรปรวน มีความยืดหยุ่นสูงกว่าในด้านข้อกำหนดข้อมูลและขนาดตัวอย่างเหมาะสำหรับการสำรวจ พัฒนาทฤษฎี หรือเมื่อเป้าหมายหลักคือการทำนาย การเลือกระหว่าง CB-SEM และ PLS-SEM จึงขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ลักษณะของข้อมูล และเป้าหมายในการวิเคราะห์ว่าเป็นไปเพื่อการยืนยันทฤษฎีหรือการสร้างและทำนายแบบจำลอง

เอกสารอ้างอิง

- โกศล จิตวิรัตน์, นรพล จินันท์เดช, ปิยะฉัตร จารุธีรศานต์, และอุไรวรรณ แยมเนียม. (2556). การวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับด้วยโปรแกรม Mplus. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 18(2), 70-74.
- กัลยา วิณิชย์บัญชา. (2556). *การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM)*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- สืบชาติ อันทะไชย. (2559). *แบบจำลองสมการโครงสร้างทางการตลาด*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์.
- อัชฌา ชื่นบุญ, เสรี ชัดเข้ม, และพูลพงศ์ สุขสว่าง. (2560). กำลังการทดสอบและอิทธิพลร่วมของตัวแปรแฝงในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแบบไม่เป็นเส้นตรง ระหว่างวิธี LISREL-PI วิธี LMS และวิธี PLS-PI. *วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 15(1), 125-129.
- อิศรภรณ์ รินโธสง. (2568). *การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างสำหรับการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. สงขลา: บริษัท นีโอพ้อยท์ (1995) จำกัด
- Anderson, J. C., & Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological bulletin*, 103(3), 411.
- Bielby, W. T., & Hauser, R. M. (1977). Structural equation models. *Annual review of sociology*, 3, 137-161.
- Bowen, N. K., & Guo, S. (2011). *Structural equation modeling*. Oxford University Press.
- Chin, W. W. (1998). The partial least squares approach to structural equation modeling. *Modern methods for business research*, 295(2), 295-336.
- Collier, J. (2020). *Applied structural equation modeling using AMOS: Basic to advanced techniques*. Routledge.

- Götz, O., Liehr-Gobbers, K., & Krafft, M. (2009). Evaluation of structural equation models using the partial least squares (PLS) approach. In *Handbook of partial least squares: Concepts, methods and applications* (pp. 691-711). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.
- Hair Jr, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., Sarstedt, M., Danks, N. P., Ray, S., & Ray, S. (2021). An introduction to structural equation modeling. *Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) using R: a workbook*, 1-29.
- Hair, J. F., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2013). Partial least squares structural equation modeling: Rigorous applications, better results and higher acceptance. *Long range planning*, 46(1-2), 1-12.
- Hair, J. F., Sarstedt, M., Pieper, T. M., & Ringle, C. M. (2012). The use of partial least squares structural equation modeling in strategic management research: a review of past practices and recommendations for future applications. *Long range planning*, 45(5-6), 320-340.
- Harlow, L. L. (2023). Structural equation modeling. In *The essence of multivariate thinking* (pp. 183-201). Routledge.
- Hoyle, R. H. (Ed.). (1995). *Structural equation modeling: Concepts, issues, and applications*. Sage.
- Hoyle, R. H. (Ed.). (2014). *Handbook of structural equation modeling*. Guilford Publications.
- Kamkankaew, P., Thanitbenjasith, P., & Paukatong, T. (2025). The Impact of Entrepreneurship, Marketing Capability, and Business Innovation on Soft Power Competitive Advantage in the Textile and Garment Industry in Thailand. *Journal for Developing the Social and Community*, 12(1), 175-198.
- Kline, R. B. (1998). *Structural equation modeling*. New York: Guilford, 33.
- Kline, R. B. (2023). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford publications.

- Lei, P. W., & Wu, Q. (2007). Introduction to structural equation modeling: Issues and practical considerations. *Educational Measurement: issues and practice*, 26(3), 33-43.
- Maruyama, G. (1997). *Basics of structural equation modeling*. Sage.
- Monecke, A., & Leisch, F. (2012). semPLS: structural equation modeling using partial least squares. *Journal of statistical software*, 48, 1-32.
- Mueller, R. O., & Hancock, G. R. (2018). Structural equation modeling. In *The reviewer's guide to quantitative methods in the social sciences* (pp. 445-456). Routledge.
- Ringle, C. M., Sarstedt, M., Mitchell, R., & Gudergan, S. P. (2020). Partial least squares structural equation modeling in HRM research. *The international journal of human resource management*, 31(12), 1617-1643.
- Sarstedt, M., Hair, J. F., Pick, M., Liengaard, B. D., Radomir, L., & Ringle, C. M. (2022). Progress in partial least squares structural equation modeling use in marketing research in the last decade. *Psychology & Marketing*, 39(5), 1035-1064.
- Sarstedt, M., Ringle, C. M., & Hair, J. F. (2021). Partial least squares structural equation modeling. In *Handbook of market research* (pp. 587-632). Cham: Springer International Publishing.
- Stein, C. M., Morris, N. J., & Nock, N. L. (2011). Structural equation modeling. In *Statistical human genetics: Methods and protocols* (pp. 495-512). Totowa, NJ: Humana Press.
- Ullman, J. B., & Bentler, P. M. (2012). *Structural equation modeling*. Handbook of psychology, second edition, 2.
- Whittaker, T. A., & Schumacker, R. E. (2022). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Routledge.

- Wong, K. K. K. (2013). Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) techniques using SmartPLS. *Marketing bulletin*, 24(1), 1-32.
- Yuan, K. H., & Bentler, P. M. (2006). 10 structural equation modeling. *Handbook of statistics*, 26, 297-358.

สมรรถนะของผู้ปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบินที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต *

COMPETENCIES OF AVIATION INDUSTRY OPERATORS AFFECTING WORK PERFORMANCE IN CRISIS SITUATIONS

หริวงศ์ คุปตะวานิช¹, ณัฐพงษ์ แด้มแก้ว² และ ประพนธ์ จิตตะปุตตะ³

Harryvong Kuptavanich¹, Nattapong Tamkaew² and Prapon Chittaputta³

¹⁻³มหาวิทยาลัยเกริก

¹⁻³Kirk University, Thailand

Corresponding Author's Email: Harryvong@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 30 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 5 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 7 พฤษภาคม 2568

Received 30 April 2025; Revised 5 May 2025; Accepted 7 May 2025

บทคัดย่อ

บทความครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อระบุสมรรถนะที่สำคัญของผู้ปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบินสำหรับการทำงานในภาวะวิกฤต โดยอ้างอิงจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมการบิน 2) เพื่อวิเคราะห์ระดับสมรรถนะของผู้ปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบินที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะที่สำคัญกับประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต 4) เพื่อทดสอบอิทธิพลของสมรรถนะที่สำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤตโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอย โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟายในการเก็บรวบรวมความคิดเห็นด้วยแบบสอบถาม จำนวน 3 รอบ จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 ราย และนำแบบสอบถามที่ได้จากการทำเดลฟายมาสร้างเป็นแบบสอบถามสมรรถนะผู้ปฏิบัติการบินของบริษัทสายการบิน

Citation:

* หริวงศ์ คุปตะวานิช, ณัฐพงษ์ แด้มแก้ว และ ประพนธ์ จิตตะปุตตะ. (2568). สมรรถนะของผู้ปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบินที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 229-249.

Harryvong Kuptavanich, Nattapong Tamkaew and Prapon Chittaputta. (2025). Competencies Of Aviation Industry Operators Affecting Work Performance In Crisis Situations.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 229-249.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สำหรับสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติการบินของบริษัทสายการบิน จำนวน 384 ราย
วิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์พหุคูณถดถอย

ผลการวิจัยพบว่า

1) สมรรถนะที่สำคัญสำหรับการทำงานในภาวะวิกฤต ทักษะที่ดีต่องานมีความสำคัญสูงสุดในภาวะวิกฤต โดยได้รับคะแนนเฉลี่ย 4.6 จาก 5 ซึ่งสะท้อนถึงการปรับตัวในสถานการณ์ท้าทาย ส่วนบุคลิกลักษณะ ได้คะแนน 4.5 และทักษะการสื่อสารและความรู้เฉพาะด้านได้คะแนน 4.3 และ 4.4 ตามลำดับ

2) การวิเคราะห์ระดับสมรรถนะที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ทักษะที่ดีต่องานมีผลกระทบมากที่สุดต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต โดยมีความสัมพันธ์ถึง 85% ซึ่งสูงกว่าทักษะการสื่อสารที่มีความสัมพันธ์ 75%

3) ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับประสิทธิภาพการทำงาน การวิเคราะห์พบว่ามีความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างทักษะที่ดีต่องานกับประสิทธิภาพการทำงาน โดยค่า r เท่ากับ 0.78 ($p < 0.01$)

4) การทดสอบอิทธิพลของสมรรถนะต่อประสิทธิภาพการทำงาน ทักษะที่ดีต่องานมีอิทธิพลสูงสุดต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต โดยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (Beta coefficient) เท่ากับ 0.52

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ผู้ปฏิบัติการบิน, บริษัทสายการบิน, ภาวะวิกฤต

Abstract

This article aims to identify the key competencies of aviation operators for working in crisis situations, based on the opinions of aviation industry experts. Analyze the level of competencies of aviation operators that affect work performance in crisis situations. Study the relationship between key competencies and work performance in crisis situations. Test the influence of key competencies on work performance in crisis situations using regression analysis. The Delphi technique was used to gather expert opinions via a questionnaire, conducted in 3 rounds with 17 experts. The Delphi results were then used to create a competency questionnaire for aviation operators, which

was distributed to a sample of 384 aviation operators. Data were analyzed using correlation analysis and multiple regression analysis.

Research findings include:

1) The most important competency for working in crisis situations is a positive attitude toward work, scoring an average of 4.6 out of 5, indicating adaptability in challenging situations. Personality traits scored 4.5, while communication skills and specific knowledge scored 4.3 and 4.4, respectively.

2) The analysis of competency levels showed that a positive attitude toward work has the greatest impact on work performance in crisis situations, with a correlation of 85%, higher than communication skills at 75%.

3) The correlation analysis revealed a strong relationship between a positive attitude toward work and work performance, with an r-value of 0.78 ($p < 0.01$).

4) Regression testing found that a positive attitude toward work has the highest influence on work performance in crisis situations, with a Beta coefficient of 0.52.

Keywords: Competencies, Aviation Operators, Airline Companies, Crisis Management

บทนำ

อุตสาหกรรมการบินเป็นหนึ่งในภาคส่วนที่มีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าระหว่างประเทศ อุตสาหกรรมการบินเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบโลจิสติกส์และการเดินทางที่มีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการค้าระหว่างประเทศ การท่องเที่ยว และการเคลื่อนย้ายบุคคลและสินค้าภายในประเทศและระหว่างประเทศ การเติบโตของอุตสาหกรรมการบินในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา อุตสาหกรรมการบินได้แสดงให้เห็นถึงการเติบโตที่รวดเร็วและต่อเนื่อง แม้ว่าในบาง

ช่วงเวลาอุตสาหกรรมนี้จะต้องเผชิญกับวิกฤตต่าง ๆ เช่น ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจและการระบาดของโรค COVID-19 แต่การฟื้นตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมการบินทำให้นักกลับมาเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีอัตราการเติบโตสูงที่สุดอีกครั้งในปี 2023-2024 โดยมีปัจจัยหลายประการที่ผลักดันการเติบโตดังกล่าว ได้แก่ การเติบโตของเศรษฐกิจโลก การฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกหลังการระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้การเดินทางทั้งในและต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในตลาดการท่องเที่ยวและการขนส่งทางอากาศ การพัฒนาเทคโนโลยีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ใช้ในอุตสาหกรรมการบิน เช่น การพัฒนาเครื่องบินที่ประหยัดพลังงานและการใช้ระบบอัตโนมัติในหลาย ๆ กระบวนการ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การขยายตัวของตลาดการบินในประเทศและภูมิภาค ตลาดในเอเชียและตลาดเกิดใหม่ในแอฟริกาและละตินอเมริกามีการเติบโตสูง ทำให้ความต้องการใช้บริการการบินเพิ่มขึ้น ความท้าทายที่อุตสาหกรรมการบินต้องเผชิญแม้ว่าการเติบโตของอุตสาหกรรมการบินจะมีความน่าสนใจ แต่ก็ยังคงมีความท้าทายมากมายที่ต้องเผชิญ โดยเฉพาะในแง่ของการจัดการวิกฤตและการรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายด้าน 1) การจัดการกับภาวะวิกฤต การระบาดของโรค COVID-19 ได้แสดงให้เห็นถึงความเปราะบางของอุตสาหกรรมการบินที่ต้องเผชิญกับการหยุดชะงักอย่างรุนแรง การฟื้นตัวของอุตสาหกรรมหลังจากนั้นต้องใช้เวลาและความพยายามในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ เช่น การปรับเปลี่ยนวิธีการให้บริการและการใช้งานเทคโนโลยีที่สามารถลดการสัมผัส 2) ราคาน้ำมันและต้นทุนการดำเนินงาน ราคาน้ำมันเป็นหนึ่งในต้นทุนหลักที่ส่งผลกระทบต่อกำไรของสายการบิน โดยความผันผวนของราคาน้ำมันทำให้หลายสายการบินต้องปรับแผนกลยุทธ์และการดำเนินงานเพื่อรักษาผลกำไร 3) ความปลอดภัยทางการบิน อุบัติเหตุทางการบินและปัญหาด้านความปลอดภัยยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่อุตสาหกรรมการบินต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง การพัฒนามาตรการความปลอดภัยและการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติการจึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถมองข้ามได้

สถานการณ์วิกฤตในอุตสาหกรรมการบินอาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เช่น สภาพอากาศแปรปรวน พายุฟ้าคะนองหรือหมอกหนาอาจส่งผลกระทบต่อการบิน ทั้งการออกเดินทางและการลงจอด อุบัติเหตุและความผิดพลาดทางเทคนิค แม้จะมีมาตรการตรวจสอบที่เข้มงวด แต่

ความผิดพลาดของเครื่องบินหรือการจัดการอาจนำไปสู่อุบัติเหตุร้ายแรง ภัยคุกคามด้านความปลอดภัย การโจมตีทางอากาศหรือความผิดพลาดจากมนุษย์ยังคงเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ ในสถานการณ์เหล่านี้ สมรรถนะของผู้ปฏิบัติการ ไม่ว่าจะเป็นนักบิน พนักงานต้อนรับภาคพื้นดิน หรือผู้ควบคุมการจราจรทางอากาศ ล้วนเป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดผลลัพธ์ของวิกฤต สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการจัดการวิกฤตเพื่อให้การจัดการวิกฤตในอุตสาหกรรมการบินมีประสิทธิภาพ ผู้ปฏิบัติการจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่ครอบคลุมในหลากหลายด้าน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ (Knowledge) ผู้ปฏิบัติการต้องมีความรู้ด้านกฎระเบียบการบิน ระบบการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน และกระบวนการสื่อสารในภาวะวิกฤต ทักษะเฉพาะทาง (Skills) การตัดสินใจในภาวะวิกฤตเป็นสิ่งที่ต้องการทักษะที่หลากหลาย เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์อย่างรวดเร็ว การคิดอย่างมีระบบ และการสื่อสารที่ชัดเจน คุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attributes) ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความยืดหยุ่นในการปรับตัว และความสามารถในการทำงานเป็นทีมเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่มีแรงกดดันสูง การพัฒนาและประเมินสมรรถนะการเติบโตของอุตสาหกรรมการบินไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยปราศจากการพัฒนาสมรรถนะของผู้ปฏิบัติการ กระบวนการนี้รวมถึง การฝึกอบรม หลักสูตรการฝึกอบรมในสถานการณ์ฉุกเฉินช่วยเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็น การประเมินผล การประเมินสมรรถนะผ่านการจำลองสถานการณ์ หรือการใช้ เดลฟาย เทคนิค เพื่อวิเคราะห์ความเชี่ยวชาญของผู้ปฏิบัติการ การเรียนรู้ต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติการต้องได้รับการอัปเดตความรู้ใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และกฎระเบียบในอุตสาหกรรม การเติบโตของอุตสาหกรรมการบินไม่ได้เป็นเพียงโอกาสทางเศรษฐกิจ แต่ยังเป็นความท้าทายสำหรับผู้ปฏิบัติการที่ต้องรับมือกับสถานการณ์วิกฤตได้อย่างมืออาชีพ การพัฒนาสมรรถนะในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยและประสิทธิภาพของระบบการบิน ทั้งนี้ กระบวนการพัฒนาและการประเมินสมรรถนะอย่างเป็นระบบจะช่วยเสริมสร้างความสามารถของผู้ปฏิบัติการในการจัดการกับความซับซ้อนในอุตสาหกรรมที่ไม่หยุดนิ่งนี้

อุตสาหกรรมการบินเป็นเส้นเลือดหลักของเศรษฐกิจโลกที่ต้องการมาตรฐานสูงในด้านความปลอดภัยและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ความซับซ้อนของระบบการบินที่

เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการหลายฝ่าย ทั้งนักบิน เจ้าหน้าที่ควบคุมการจราจรทางอากาศ และพนักงานภาคพื้นดิน ก่อให้เกิดความสำคัญต่อการศึกษาสมรรถนะบุคลากรที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยนี้มีความสำคัญในการตอบคำถามถึงสมรรถนะใดบ้างที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในภาวะวิกฤต ทั้งในแง่ของความปลอดภัย ความยั่งยืน และความสามารถในการแข่งขัน ความปลอดภัยเป็นหัวใจหลักของอุตสาหกรรมการบิน เนื่องจากการปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงสูงต้องการความแม่นยำและความเชี่ยวชาญ สมรรถนะของผู้ปฏิบัติการ เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการควบคุมอารมณ์ในสภาวะกดดัน เป็นสิ่งที่ช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด การศึกษาสมรรถนะเหล่านี้จึงมีส่วนช่วยในการสร้างแนวทางพัฒนามาตรฐานการทำงานที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น ประสิทธิภาพการตอบสนองต่อวิกฤตในสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น ปัญหาทางเทคนิค สภาพอากาศเลวร้าย หรือภัยคุกคามจากการก่อการร้าย การตัดสินใจที่แม่นยำและการตอบสนองที่รวดเร็วสามารถช่วยลดผลกระทบในวงกว้าง สมรรถนะของผู้ปฏิบัติการ เช่น ความสามารถในการคิดเชิงระบบ การทำงานร่วมกันในทีม และการสื่อสารที่ชัดเจน ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการกับวิกฤต การวิจัยเรื่องนี้จึงช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในภาวะวิกฤตและช่วยสร้างกรอบแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอนาคต การสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันสายการบินที่สามารถรับมือกับวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมได้รับความไว้วางใจจากผู้โดยสารและลูกค้า ส่งผลให้เกิดความได้เปรียบเชิงแข่งขันในตลาดที่มีการแข่งขันสูง การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกสถานการณ์ไม่เพียงช่วยเสริมสร้างความปลอดภัย แต่ยังช่วยยกระดับภาพลักษณ์องค์กร และเพิ่มความเชื่อมั่นในบริการของสายการบินนั้น ๆ การพัฒนาทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยเฉพาะการศึกษาสมรรถนะในอุตสาหกรรมการบินไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับการปฏิบัติงานเท่านั้น แต่ยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวิกฤตและการบริหารทรัพยากรบุคคล องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การวางนโยบาย และการพัฒนาบุคลากรในระดับองค์กร

ความสำคัญของปัญหาในงานวิจัยนี้ไม่เพียงแค่นำมาซึ่งการตอบโจทย์ด้านความปลอดภัยและประสิทธิภาพในสถานการณ์วิกฤต แต่ยังรวมถึงการเพิ่มความสามารถในการ

แข่งขันและการสร้างองค์ความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติ งานวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้ปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบินที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤตนี้จึงมีศักยภาพในการเป็นแนวทางสำคัญสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมการบินในอนาคต ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อระบุสมรรถนะที่สำคัญของผู้ปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบินสำหรับการทำงานในภาวะวิกฤต โดยอ้างอิงจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมการบิน
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับสมรรถนะของผู้ปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบินที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะที่สำคัญกับประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต
4. เพื่อทดสอบอิทธิพลของสมรรถนะที่สำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤตโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอย

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมและการสังเคราะห์ด้านอุตสาหกรรมการบิน อุตสาหกรรมการบินนับเป็นหนึ่งในภาคธุรกิจที่มีความซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากอิทธิพลของเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม งานวิจัยในอดีตได้ให้ความสำคัญกับการปรับตัวของสายการบินเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืนในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านโลจิสติกส์ ห่วงโซ่อุปทาน และการนำนวัตกรรมมาใช้ Tilden (2007) มุ่งสำรวจอนาคตของโลจิสติกส์ในอุตสาหกรรมการบิน โดยเน้นว่าการพัฒนากระบวนการโลจิสติกส์ให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้สายการบินสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน การปรับตัวต่อเทคโนโลยี เช่น ระบบอัตโนมัติ (automation) และการวิเคราะห์ข้อมูล (data analytics) ช่วยเพิ่มความแม่นยำในการดำเนินงานและลดต้นทุน ขณะเดียวกัน การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการบริหารทรัพยากรอย่างมี

ประสิทธิภาพ ก็เป็นอีกประเด็นที่สายการบินต้องให้ความสำคัญในแนวทางเดียวกัน งานวิจัยของ Dinesh P. S. (2012) เน้นการจัดการห่วงโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมการบิน โดยพบว่าความร่วมมือ (collaboration) ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้ผลิตอะไหล่ ผู้ให้บริการซ่อมบำรุง และโลจิสติกส์ มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพ และลดความเสี่ยงในห่วงโซ่อุปทาน การนำเทคโนโลยี เช่น ระบบ ERP และการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ ช่วยลดต้นทุนและทำให้การจัดการทรัพยากรมีความยืดหยุ่นมากขึ้น การทบทวนวรรณกรรมยังเผยให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการตารางการบินอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง George J. W. (2016) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในการจัดการตารางการบินและการขนส่งสินค้า เพื่อลดเวลารอคอยของเครื่องบิน และเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า การใช้ระบบบริหารสินค้าขนส่งช่วยลดปัญหาความล่าช้า และเพิ่มความโปร่งใสในการติดตามสินค้า อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ Smith และ Johnson (2018) นำเสนอแนวคิดที่แตกต่างโดยมุ่งเน้นการประยุกต์นวัตกรรมใหม่ เช่น ระบบติดตามข้อมูลแบบเรียลไทม์ (real-time tracking) และการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโลจิสติกส์ การปรับกระบวนการภายใน และการวางกลยุทธ์ที่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ เพื่อช่วยให้สายการบินสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในประเด็นด้านความยั่งยืน งานวิจัยของ Taylor และ Wang (2019) เน้นเรื่องการลดการปล่อยคาร์บอน การพัฒนาทางเลือกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการบริหารทรัพยากรอย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าสายการบินสามารถปรับตัวโดยการใช้เทคโนโลยีประหยัดพลังงาน การใช้เชื้อเพลิงทางเลือก และการพัฒนานโยบายที่สนับสนุนการดำเนินงานอย่างยั่งยืน โดยสรุป การทบทวนวรรณกรรมในอุตสาหกรรมการบินชี้ให้เห็นว่า การปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่ การจัดการห่วงโซ่อุปทานอย่างมีประสิทธิภาพ การนำนวัตกรรมมาใช้ในกระบวนการดำเนินงาน และการเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสำเร็จของสายการบินในยุคใหม่ แนวทางเหล่านี้ไม่เพียงช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน แต่ยังช่วยให้อุตสาหกรรมการบินสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่องในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบินในภาวะวิกฤต โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) พร้อมทั้งสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ผ่านการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสัมภาษณ์ดำเนินการหลายรอบเพื่อสร้างฉันทามติ (Consensus) ตามแนวทางของ Macmillan (1971), Patton (2002), Etikan (2016) และ Linstone และ Turoff (2002) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คนเป็นกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมการบินทั่วประเทศ โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลวิจัย (Key Informants) ตามหลักการความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรเป้าหมายอย่างแท้จริง การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงจากตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนประมาณ 90,000 คน ซึ่งครอบคลุมผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานหลักของอุตสาหกรรมการบินในประเทศไทย จากการอ้างอิงตามตาราง Krejcie & Morgan สำหรับประชากรขนาด 90,000 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรอยู่ที่ประมาณ 384 คน เพื่อให้ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% และค่าคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวถูกคัดเลือกจากหน่วยงานหลักในอุตสาหกรรมการบิน ได้แก่ ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ (BKK) ซึ่งเป็นศูนย์กลางการบินหลักของประเทศ, ท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง (DMK) ที่เป็นศูนย์กลางของสายการบินต้นทุนต่ำที่มีปริมาณผู้โดยสารสูง, ท่าอากาศยานเชียงใหม่ (CNX) และภูเก็ต (HKT) ที่รองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 4 ฉบับ ดังนี้ แบบสอบถามรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พร้อมคำถามปลายเปิด เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบในการจัดการผู้ปฏิบัติการบิน มีโครงสร้างแบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ สถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ องค์ประกอบในอุตสาหกรรมการบิน แรงจูงใจภายใน การจัดการเหตุการณ์วิกฤต และประสิทธิภาพการทำงาน แบบสอบถามรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ใช้แบบสอบถามฉบับเดียวกับรอบที่ 1 แต่เพิ่มเติมข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาทบทวนและสามารถยืนยันหรือปรับเปลี่ยนความคิดเห็นได้ แบบสอบถามเพื่อการตรวจสอบความเหมาะสม เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้พัฒนาขึ้น แบ่งออกเป็น 6 ตอน ได้แก่ สถานภาพผู้ปฏิบัติการบิน สถานภาพผู้เชี่ยวชาญ องค์ประกอบในอุตสาหกรรมการบิน แรงจูงใจภายใน การจัดการเหตุการณ์วิกฤต และประสิทธิภาพการทำงาน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การพัฒนาแบบสอบถามดำเนินการตามขั้นตอนของเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) โดยเริ่มจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจัดทำแบบร่างแบบสอบถามเบื้องต้น และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ค่า IOC ไว้ไม่ต่ำกว่า 0.6 เมื่อได้ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ จึงปรับปรุงแบบสอบถามและเสนอต่อประธานที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลในรอบที่ 1 กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 18 คน และนำผลการวิเคราะห์มาพัฒนาแบบสอบถามในรอบที่ 2 และ 3 ต่อไป เพื่อประเมินความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ดำเนินการทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability Test) โดยการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ผลการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.986 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อถือได้อย่างดีเยี่ยม

การวิเคราะห์ข้อมูลในวิจัยนี้จะถูกดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธี การวิเคราะห์เนื้อหา โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและ ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย การวิเคราะห์เนื้อหา ถูกดำเนินการโดยการแยกข้อมูลเป็นหมวดหมู่และทำการสังเคราะห์ โดยเปรียบเทียบกับ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนและสมบูรณ์ จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการ สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีการเดลฟายตามแนวทางของ Dalkey และ Helmer (1963) เพื่อยืนยันความคิดเห็นและรวบรวมข้อมูลจากการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ภายในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การสัมภาษณ์เชิงลึกจะถูกจัดทำในลักษณะ Real-Time Delphi เพื่อให้เกิดการสะท้อนความคิดเห็นหลากหลายและได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้ สถิติ การพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากรในการวิจัย โดยข้อมูลที่ได้จะถูกใช้เพื่อให้เห็น ภาพรวมของคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักของผู้ ปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบินและประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต ผู้วิจัยใช้ การ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ซึ่งเป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร อิสระหลายตัว (เช่น สมรรถนะของผู้ปฏิบัติการ, องค์ประกอบในอุตสาหกรรมการบิน, แรงจูงใจภายใน) กับตัวแปรตาม (ประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต) ผลการวิเคราะห์จะ ช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1) เพื่อระบุสมรรถนะที่สำคัญของผู้ปฏิบัติการใน อุตสาหกรรมการบินสำหรับการทำงานในภาวะวิกฤต โดยอ้างอิงจากความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมการบิน จากการศึกษาด้วยเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) โดยการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 รอบ พบว่าสมรรถนะ ของผู้ปฏิบัติการบินของบริษัทสายการบินที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ

สามารถจำแนกได้เป็น 5 ด้านหลัก ได้แก่ สมรรถนะด้านทักษะ สมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะความรู้ทางด้านเทคนิค สมรรถนะด้านการสื่อสาร และสมรรถนะด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ รายละเอียดดังนี้

1. สมรรถนะด้านทักษะ (Skills Competencies) ผู้เชี่ยวชาญเห็นพ้องกันว่าทักษะด้านพฤติกรรม เช่น ความสามารถในการประสานงาน การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการดำเนินงานในภาวะวิกฤติ นอกจากนี้ ทักษะด้านการใช้คำพูด การโน้มน้าวใจ การสื่อสารอย่างชัดเจน ตลอดจนการทำงานเป็นทีมและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้รับการประเมินว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง

2. สมรรถนะด้านความรู้ (Knowledge Competencies) ผู้เชี่ยวชาญเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร นโยบายองค์กร และการบริหารความเสี่ยงในธุรกิจการบิน ตลอดจนความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์มหภาค และเศรษฐศาสตร์การจัดการ รวมถึงความเข้าใจในกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายแรงงาน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบิน

3. สมรรถนะความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge Competencies) การบริหารจัดการโลจิสติกส์ การควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย การวางแผนการบิน การประเมินสภาพอากาศ และการควบคุมการจราจรทางอากาศเป็นองค์ความรู้ทางเทคนิคที่ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมี เพื่อให้สามารถวางแผนและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่มีความไม่แน่นอน

4. สมรรถนะด้านการสื่อสาร (Communication Competencies) ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษทั้งการพูด การฟัง และการเขียนได้อย่างชัดเจนถูกเน้นย้ำว่าเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการประสานงานระหว่างประเทศ รวมถึงการเขียนรายงานวิเคราะห์สถานการณ์เชิงลึกได้อย่างถูกต้องและตรงประเด็น

5. สมรรถนะด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Analysis Competencies) ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์เศรษฐกิจ การวางแผน

กลยุทธ์ การประเมินแนวโน้มอุตสาหกรรมการบิน และการปรับตัวต่อสถานการณ์วิกฤต เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายขององค์กร

โดยสรุป ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันว่าสมรรถนะทั้ง 5 ด้านดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เอื้อต่อการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและการอยู่รอดของบริษัทสายการบินในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2) เพื่อวิเคราะห์ระดับสมรรถนะของผู้ปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบินที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต จำแนกตามองค์ประกอบสมรรถนะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีองค์ประกอบสมรรถนะต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤตโดยรวม ไม่มีผลต่อกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการจัดการวิกฤต ด้านการประเมินและพัฒนาทักษะทางเทคนิค ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการปรับตัวในสถานการณ์ที่ท้าทาย ด้านการประเมินสมรรถนะเชิงระบบ ด้านสมรรถนะด้านความปลอดภัยสถานการณ์ ด้านการใช้การจำลองสถานการณ์ และด้านสมรรถนะผู้นำ กลุ่มตัวอย่างที่มีองค์ประกอบสมรรถนะต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต ไม่มีผลต่อกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะที่สำคัญกับประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต วัตถุประสงค์นี้ต้องการวิเคราะห์ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานหรือไม่ ซึ่งการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบ Pearson's Correlation จะช่วยระบุทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทดสอบสมมติฐานที่ 1 สมรรถนะมีความสัมพันธ์กับการจัดการเหตุการณ์วิกฤตและประสิทธิภาพการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่าง "การจัดการเหตุการณ์วิกฤต" กับ "ประสิทธิภาพการทำงาน" ค่าสหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) = 0.489 ค่าความมีนัยสำคัญ (Sig.) = 0.000 ($p < 0.01$) ค่าสหสัมพันธ์ 0.489 แสดงถึง ความสัมพันธ์ระดับปาน

กลาง ระหว่างการจัดการเหตุการณ์วิกฤตกับประสิทธิภาพการทำงาน ค่าความมีนัยสำคัญ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 หมายความว่า มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 99%

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน โดยสมรรถนะหลัก ไม่ได้มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ กับทั้งการจัดการเหตุการณ์วิกฤตและประสิทธิภาพการทำงาน และการจัดการเหตุการณ์วิกฤต มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญ กับประสิทธิภาพการทำงาน การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต ควรมุ่งเน้นที่การพัฒนาทักษะการจัดการเหตุการณ์วิกฤต มากกว่าการเน้นพัฒนาสมรรถนะหลักเพียงอย่างเดียว

ทดสอบสมมติฐานที่ 2 องค์ประกอบในอุตสาหกรรมการบินมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงาน

ผลสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบในอุตสาหกรรมการบินกับประสิทธิภาพการทำงาน โดยวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ (Pearson Correlation) ค่าความสัมพันธ์ระหว่าง องค์ประกอบในอุตสาหกรรมการบิน กับ ประสิทธิภาพการทำงาน มีค่า 0.000 ค่า Sig. (2-tailed) = 0.999 พบว่า ค่า Pearson Correlation = 0.000 หมายความว่า ไม่มีความสัมพันธ์ ระหว่างองค์ประกอบในอุตสาหกรรมการบินกับประสิทธิภาพการทำงาน ค่า Sig. (2-tailed) = 0.999 ซึ่งมากกว่า 0.05 แสดงว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิเคราะห์ ปฏิเสธสมมติฐาน ที่ว่า "องค์ประกอบในอุตสาหกรรมการบินมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงาน" เนื่องจากค่าความสัมพันธ์เป็นศูนย์ และค่า Sig. สูงเกินกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 หรือ 0.01

ทดสอบสมมติฐานที่ 3 แรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงาน ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างแรงจูงใจภายในกับประสิทธิภาพการทำงานในกลุ่มตัวอย่าง โดยสมมติฐานที่ระบุว่า "แรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงาน" จึงได้รับการสนับสนุนจากข้อมูลสถิติ เพราะฉะนั้นการเพิ่มแรงจูงใจภายในของผู้ปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบินมีผลบวกและเป็นปัจจัยที่สำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการทำงาน เมื่อแรงจูงใจภายใน มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางกับ ประสิทธิภาพการทำงาน และแรงจูงใจภายในของผู้ปฏิบัติการสูงขึ้น ประสิทธิภาพการทำงานก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วยโดยผลการวิเคราะห์แสดงถึง

ความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะ และกลยุทธ์ในการเสริมสร้างแรงจูงใจภายในเป็นแนวทางที่สามารถนำไปปรับปรุง ประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 4) เพื่อทดสอบอิทธิพลของสมรรถนะที่สำคัญต่อ ประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤตโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอย

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 สมรรถนะหลักของผู้ปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบิน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต โมเดลมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. = 0.000) หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัวมีผลต่อ ประสิทธิภาพการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญ ค่า $F = 4.278$ บ่งบอกว่าโมเดลนี้สามารถอธิบายตัวแปรตามได้ดีกว่าการใช้ค่าเฉลี่ย เพียงอย่างเดียว แม้ว่าโมเดลจะมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ค่า R^2 ที่ต่ำ (จากตารางก่อนหน้านี้) ชี้ให้เห็นว่าโมเดลอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้เพียงเล็กน้อย อาจต้องปรับปรุง โดยการเพิ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องมากขึ้น

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 องค์ประกอบในอุตสาหกรรมการบินมีอิทธิพลเชิงบวก ต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต ค่าสัมประสิทธิ์ Beta (Standardized Coefficients) ใช้เปรียบเทียบอิทธิพลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวโดยไม่มีหน่วยวัด โดยค่า Beta ที่มากกว่าหรือใกล้ 1 แสดงว่าตัวแปรนั้นมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานมาก ค่า Sig. (P-value) ของทุกตัวแปร > 0.05 แสดงว่าไม่มีตัวแปรอิสระตัวใดมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่า Sig. ของตัวแปรทั้งหมดมีค่ามากกว่า 0.05 (เช่น 0.517, 0.629, 0.531 เป็นต้น) หมายความว่า ไม่มีตัวแปรใดที่สามารถอธิบายหรือพยากรณ์ ตัวแปรตามได้ดี

สรุปผลการวิเคราะห์ ดังนี้ แบบจำลองนี้ไม่มีตัวแปรอิสระตัวใดที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญ ค่าที่ได้สอดคล้องกับผลจากตาราง ANOVA และ Model Summary ที่แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ดี ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 5 ไม่มีหลักฐานทางสถิติที่ แสดงว่า องค์ประกอบในอุตสาหกรรมการบินมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานใน ภาวะวิกฤต

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 แรงจูงใจภายใน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต ความพึงพอใจในงาน (ไม่ Significant, ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน) ค่า $B = -0.014$ หมายความว่า หากความพึงพอใจในงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ประสิทธิภาพการทำงานจะลดลง 0.014 หน่วย (แต่ค่ามีขนาดเล็กมาก) ค่า $Beta = -0.018$ แสดงว่าอิทธิพลน้อยมาก ค่า $Sig. = 0.779 (>0.05)$ หมายความว่า ตัวแปรนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังนี้ อีสรภาพในการทำงาน เป็นตัวแปรเดียวที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงาน แรงจูงใจภายในและความพึงพอใจในงาน ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในโมเดลนี้ และโมเดลนี้ควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มอีสรภาพในการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ดังนั้นสมมติฐานที่ 6 ไม่ได้รับการสนับสนุน เนื่องจากค่า $Sig. = 0.634$ มากกว่า 0.05 หมายความว่า แรงจูงใจภายในไม่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต

อภิปรายผล

เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ความสอดคล้อง ความเหมือน ความแตกต่างกับกรอบแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยอื่น ๆ ในอดีตที่ผ่านมาอย่างไร ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สมรรถนะที่สำคัญสำหรับการทำงานในภาวะวิกฤต ทักษะที่ดีต่องานมีความสำคัญสูงสุดในภาวะวิกฤต โดยได้รับคะแนนเฉลี่ย 4.6 จาก 5 ซึ่งสะท้อนถึงการปรับตัวในสถานการณ์ท้าทาย ส่วนบุคลิกลักษณะ ได้คะแนน 4.5 และทักษะการสื่อสารและความรู้เฉพาะด้านได้คะแนน 4.3 และ 4.4 ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะสมรรถนะที่สำคัญสำหรับการทำงานในภาวะวิกฤต การเน้นทักษะที่ดีต่องานในภาวะวิกฤต สอดคล้องกับแนวคิดของ Goleman (1998) ที่กล่าวว่า ทักษะและการบริหารอารมณ์ในสถานการณ์ท้าทายมีผลต่อความสำเร็จในการทำงาน ภาวะวิกฤตต้องการผู้ที่สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วและมีทัศนคติที่ดีเพื่อรับมือกับความท้าทาย บางงานวิจัยอาจให้ความสำคัญกับทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือ ความรู้เฉพาะทาง มากกว่า เช่น Dubois (1993) ที่เน้นการใช้ความรู้เฉพาะทางในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนเพื่อทำการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

ด้านบุคลิกลักษณะ แนวคิดของ McCrae และ Costa (1997) ที่เชื่อว่าบุคลิกลักษณะบางอย่าง เช่น ความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัย ช่วยสนับสนุนการทำงานในสภาวะแรงกดดันสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้คะแนนสูงจากผู้เชี่ยวชาญ อาจมีบางกลุ่มที่เน้นไปที่ ทักษะการปฏิบัติงานในภาวะวิกฤต มากกว่าบุคลิกลักษณะ เช่น ทักษะการตัดสินใจหรือการบริหารเวลา ด้านทักษะการสื่อสารและความรู้เฉพาะด้าน Boyatzis (1982), Spencer และ Spencer (1993) อธิบายว่าทักษะการสื่อสารและความรู้เฉพาะด้านเป็นองค์ประกอบหลักในสมรรถนะการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผลวิจัยพบว่าทักษะเหล่านี้มีความสำคัญในภาวะวิกฤต นักวิจัยบางรายอาจให้ความสำคัญกับ ทักษะการปรับตัว ในการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมมากกว่าการสื่อสารเพียงอย่างเดียว จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย พบว่าแม้ว่านักวิจัยบางคนอาจเห็นต่างในบางแง่มุม แต่โดยรวมแล้วผลการวิจัยสะท้อนถึงการเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติที่ดี, บุคลิกลักษณะ, และทักษะที่เหมาะสมกับความสามารถในการรับมือภาวะวิกฤตของผู้ปฏิบัติการบินในประเทศไทย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าการวิเคราะห์ระดับสมรรถนะที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ทัศนคติที่ดีต่องานมีผลกระทบมากที่สุดต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต ทั้งนี้เป็นเพราะมีความสัมพันธ์ถึง 85% ซึ่งสูงกว่าทักษะการสื่อสารที่มีความสัมพันธ์ 75% สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ Daniel Goleman (1998) สนับสนุนอย่างชัดเจน โดยระบุว่า ทัศนคติเชิงบวกและความสามารถในการควบคุมอารมณ์ เป็นองค์ประกอบหลักของ ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการทำงานในสภาวะที่กดดันสูงและส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน และ Boyatzis (1982) และ Spencer & Spencer (1993) เห็นด้วยว่าทักษะด้านพฤติกรรม (behavioral competencies) เช่น การสื่อสาร การแก้ไขปัญหา และการมีเจตคติเชิงบวก เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสถานการณ์วิกฤต

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าทัศนคติที่ดีต่องานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.78, p < 0.01$) ทั้งนี้เป็นเพราะการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในระดับสูงระหว่างสองตัวแปรนี้ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ Goleman (1998) สนับสนุนว่า ทัศนคติและความฉลาดทางอารมณ์

(Emotional Intelligence) ส่งผลต่อการจัดการอารมณ์ การมีแรงจูงใจในตนเอง และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถทำงานได้ดีภายใต้ภาวะแรงกดดัน เห็นตรงกับผลที่ว่า ทักษะที่ดีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน Luthans (2002) ระบุว่า ทักษะเชิงบวกต่อองค์กรและงาน มีผลต่อระดับความผูกพัน การมีแรงจูงใจ และผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน ยืนยันว่าทักษะเป็นปัจจัยสำคัญที่เชื่อมโยงกับประสิทธิภาพโดยตรง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่าทักษะที่ดีต่องาน มีอิทธิพลสูงสุดต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (Beta) = 0.52 ทั้งนี้เป็นเพราะการแสดงถึงอิทธิพลในระดับสูงเมื่อเทียบกับสมรรถนะด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยของ Goleman (1998) สนับสนุนผลการวิจัย โดยชี้ว่า ทักษะเชิงบวกและความสามารถในการบริหารอารมณ์ มีผลโดยตรงต่อการทำงานในสภาวะกดดัน และช่วยให้บุคคลสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพในช่วงวิกฤต Boyatzis (1982) เน้นว่า องค์ประกอบภายใน เช่น แรงจูงใจและทักษะดี เป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะหลักที่มีผลต่อผลลัพธ์การทำงาน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะสำคัญของผู้ปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการบินสำหรับการทำงานในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) จำนวน 3 รอบ ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะสำคัญสามารถจำแนกได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ (1) สมรรถนะด้านทักษะ (2) สมรรถนะด้านความรู้ (3) สมรรถนะความรู้ทางเทคนิค (4) สมรรถนะด้านการสื่อสาร และ (5) สมรรถนะด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญเห็นพ้องว่าสมรรถนะดังกล่าวมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติงานในภาวะวิกฤตอย่างยั่งยืน การวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับสมรรถนะต่อประสิทธิภาพการทำงานพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้านของสมรรถนะ ขณะที่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วย Pearson's Correlation พบว่า การจัดการเหตุการณ์วิกฤตและแรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p <$

0.01) นอกจากนี้ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่าสมรรถนะหลักของผู้ปฏิบัติการมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาวะวิกฤต โดยโมเดลการวิเคราะห์มีความเหมาะสมทางสถิติ ($\text{Sig.} = 0.000$)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญ โดยเฉพาะทักษะการจัดการเหตุการณ์วิกฤตและการส่งเสริมแรงจูงใจภายใน เป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในอุตสาหกรรมการบินให้สามารถเผชิญและฟื้นตัวจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ในยุคที่เกิดความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว อุตสาหกรรมการบินได้รับผลกระทบจากวิกฤตต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การระบาดของโรคไปจนถึงภัยธรรมชาติ ซึ่งสร้างความท้าทายให้กับองค์กรในภาคการบินในการจัดการสถานการณ์เหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. การพัฒนาทักษะการจัดการวิกฤตในองค์กร ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมบุคลากรในทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวิกฤตโดยเฉพาะทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สามารถช่วยให้ผู้บริหารและพนักงานสามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์วิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบจากวิกฤตและรักษาความมั่นคงขององค์กรในระยะยาว

2. การสร้างแรงจูงใจและพัฒนาแรงงานภายในองค์กร จากการวิจัยพบว่า แรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการทำงานในภาวะวิกฤต ดังนั้น การพัฒนาแนวทางการสร้างแรงจูงใจในตัวพนักงานและการเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน จะเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานในช่วงวิกฤต และลดอัตราการลาออกของพนักงาน

เอกสารอ้างอิง

Boyatzis, R. E. (1982). *The competent manager: A model for effective performance*. Wiley.

- Dalkey, N., & Helmer, O. (1963). An experimental application of the Delphi method to the use of experts. *RAND Corporation*.
- Dinesh, P. S. (2012). Supply chain management in the aviation industry. *International Journal of Logistics*, 18(3), 145–159.
- Dubois, D. D. (1993). *Competency-based performance improvement: A strategy for organizational change*. Jossey-Bass.
- Etikan, I., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1–4.
- George, J. W. (2016). Optimizing flight schedules and cargo transport using data analytics. *Aviation Management Review*, 34(2), 99–110.
- Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. Bantam Books.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607–610.
- Linstone, H. A., & Turoff, M. (2002). *The Delphi method: Techniques and applications*. Addison-Wesley.
- Macmillan, J. H. (1971). The Delphi technique: A review of its application and implications. *American Educational Research Journal*.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1997). Personality trait structure as a human universal. *American Psychologist*, 52(5), 509–516.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Sage.
- Prahalad, C. K., & Hamel, G. (1990). The core competence of the corporation. *Harvard Business Review*, 68(3), 79–91.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78.
- Smith, R., & Johnson, T. (2018). Innovations in logistics: Real-time tracking and big data applications. *Journal of Aviation Technology*, 29(1), 58–72.

- Spencer, L. M., & Spencer, S. M. (1993). *Competence at work: Models for superior performance*. Wiley.
- Taylor, L., & Wang, Q. (2019). Sustainability in the aviation industry: Reducing carbon emissions and developing eco-friendly alternatives. *International Journal of Sustainable Aviation*, 7(2), 88–101.
- Tilden, M. (2007). The future of logistics in the aviation industry. *Journal of Aviation Logistics*, 23(4), 56–67.

ศึกษาความเชื่อและการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุดอยจอมทอง

อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย *

STUDY BELIEF AND WORSHIP ABOUT PHRA THAT

DOI CHOM THONG MUEANH CHIANG RAI DISTRICT

พระพุฒชา พุทธิโก (จันทรทอง)

Phra Phutcha Buddhiko (Janthong)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: joybenyapajoy@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 15 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 16 พฤษภาคม 2568

Received 9 May 2025; Revised 15 May 2025; Accepted 16 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา 2) ศึกษาความสำคัญของพระธาตุเจดีย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา 3) ศึกษาความเชื่อและการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุดอยจอมทอง การดำเนินการวิจัยโดยการวิจัยเอกสาร เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเป็นการยอมรับนับถือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดจากจิตสำนึกส่วนบุคคลทั้งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน ซึ่งความเชื่อบางอย่างอาจพิสูจน์ได้ หรือไม่สามารถพิสูจน์ได้ ในทางพระพุทธศาสนาความเชื่อที่เป็นสัมมาทิฐิต้องเป็น

Citation:

* พระพุฒชา พุทธิโก (จันทรทอง). (2568). ศึกษาความเชื่อและการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุดอยจอมทอง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 250-264.

Phra Phutcha Buddhiko (Janthong). (2025). Study Belief And Worship About Phra That Doi Chom Thong Mueanh Chiang Rai District Chiang Rai Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 250-264.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ความเชื่อมีเหตุผลที่ประกอบด้วยปัญญา 2) พระธาตุเจดีย์เป็นสื่อในฐานะเป็นองค์แทนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเชื่อว่าเป็นลักษณะ ของพระพุทธรูปทุกอย่าง มีฐานะเทียบเท่าพระพุทธรูป การแสดงความเคารพนับถือต่อพระธาตุเจดีย์การสร้างพระธาตุเจดีย์จึงถือเป็นประเพณีนิยมสำหรับชาวพุทธศาสนิกชน 3) ความเชื่อและการบูชาพระธาตุ เป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะบางประการ ในแง่อุดมการณ์และคติความเชื่อของชาวล้านนา มีการผสมผสานความเชื่อทั้งพุทธ พราหมณ์ และผี หรือความเชื่อทางไสยศาสตร์เข้าด้วยกัน

คำสำคัญ: ความเชื่อ, การบูชา, พระธาตุดอยจอมทอง, เจดีย์

Abstract

This research article aims to 1) study the beliefs in Buddhism, 2) study the importance of the chedi according to Buddhism, and 3) study the beliefs and worship of Phra That Doi Chom Thong. The research was conducted by document research, which is the collection of data related to the research from related documents, both from primary and secondary sources. Descriptive content analysis.

The study found that 1) Belief in Buddhism is the acceptance of something that comes from personal consciousness, whether it is real or not. Some beliefs may be proven or not. In Buddhism, the belief that is the right view must be a belief with reason that consists of wisdom. 2) The chedi is considered a representative of the Lord Buddha and is believed to be an image of the Lord Buddha in every way, with an equal status to the Lord Buddha. Therefore, showing respect to the chedi and building a chedi is a tradition for Buddhists. 3) Belief and worship of the chedi are the foundation of culture and a way of life that has some unique characteristics. In terms of the ideology and beliefs of the Lanna people, there is a combination of beliefs from Buddhism, Brahmanism, and ghosts or superstitions.

Keywords: Belief, Worship, Phra That Doi Chom Thong, Pagoda

บทนำ

“พระธาตุ” เป็นสิ่งก่อสร้างที่บรรจุอัฐิ พระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ศาสดาแห่งพระพุทธศาสนา ถือได้ว่าเป็นสิ่งก่อสร้างที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธบริษัทและเชื่อว่าพระธาตุเป็นอุเทสิกะเจดีย์ที่สร้างแทนองค์พระบรมศาสดาที่ทรงคุณค่าสูงสุดในพระพุทธศาสนา จึงทำให้เกิดคติการบูชาพระธาตุขึ้นในพระพุทธศาสนาฝ่ายหินยานที่ปรากฏอยู่ในดินแดนไทยมาตั้งแต่สมัยทวารวดีเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 12 ปรากฏหลักฐานพระธาตุเจดีย์อยู่ทั้งในเมืองและนอกเมือง ราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 เริ่มมีการสร้างพระธาตุเจดีย์ขึ้น เพื่อเป็นหลักหรือเป็นศูนย์กลางของเมือง ที่ได้รับแนวคิดและคติมาจากบ้านเมืองที่นับถือศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธฝ่ายมหายาน และในเวลาต่อมาประเพณีในการสร้างพระสถูป เพื่อบรรจุพระธาตุไว้กลางเมืองถือว่าเป็นหลักของบ้านเมืองซึ่งได้แพร่หลายจนเกิดเป็นคติของการสร้างวัดสำคัญขึ้น (สุรพล ดำริห์กุล, 2549)

ในการนับถือพระธาตุในทางพระพุทธศาสนา ที่มีความเชื่อและมีการนับถือพระธาตุเป็นปูชนียวัตถุที่สำคัญยิ่งกว่าวัตถุมงคลอื่น ๆ และในทุกประเทศที่นับถือศาสนาพุทธไม่ว่าจะนับถือศาสนาฝ่ายหินยานหรือมหายาน ล้วนแล้วมีพระบรมสารีริกธาตุด้วยกันทั้งนั้น ถ้าวัดโดยความสำคัญแล้วพระบรมสารีริกธาตุนับว่ามีความสำคัญมากในการประกาศศาสนาพุทธ เพราะมีพลังในการดึงดูดศรัทธาของผู้ที่ไม่เสื่อมใสให้เกิดความศรัทธา และผู้ที่มีความศรัทธาให้เกิดความเสื่อมใสเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เช่น ที่ลังกาทวีปถือว่าพระธาตุเป็นปูชนียวัตถุที่สำคัญ ยิ่งกว่าปูชนียวัตถุอื่นในพระพุทธศาสนา นอกจากพระธาตุจะมีความสำคัญต่อคนส่วนมากที่เชื่อถึงอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ ที่มีอยู่กับพระธรรมดุนั้น ๆ และในการกราบไหว้บูชา เพื่อคุ้มครองตนเองให้แคล้วคลาดจากอันตรายทั้งปวง เช่นที่ประเทศอินเดีย ในสมัยพุทธกาลมีการนับถือของศักดิ์สิทธิ์และกราบไหว้วัตถุ พระธาตุในส่วนของพระไตรปิฎกก็ยังมีการกล่าวถึงเรื่องมนุษย์บางจำพวกที่มีการกราบไหว้สิ่งต่าง ๆ เช่น สัตว์ ต้นไม้ ผู้วิเศษตลอดจนภูตผีปีศาจต่าง ๆ นานา แม้จะมานับถือที่มีคำสอนหนักไปในทางจริยศาสตร์และปรัชญา ก็ยังไม่ละทิ้งความเชื่อเดิม คือมักจะขอให้ศาสดาผู้ที่คนนับถือมีอิทธิปาฏิหาริย์ สามารถช่วยให้แคล้วคลาดจากภัยอันตรายต่าง ๆ และบันดาลโชคลาภจึงทำให้เห็นถึงความเชื่อ ความศรัทธาล่อคนส่วนมากในพระพุทธศาสนา (สมหมาย เปรมจิตต์ กมล ศรีวิชัยนันท์ และสุรสิงห์สำรวม ฉิมพะเนาว์, 2524)

พระธาตุดอยจอมทอง ตั้งอยู่ในตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย เป็นหนึ่งในวัดพระธาตุ 9 จอม และถือเป็นศาสนสถานศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเชียงรายนามแต่โบราณ ตามตำนานเล่าว่า พระยาเรือนแก้วแห่งนครไชยนารายณ์เป็นผู้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1483 ก่อนพ่อขุนเม็งรายจะสร้างเมืองเชียงราย ต่อมาพระธาตุองค์เดิมพังทลายจากแผ่นดินไหว เมื่อพ่อขุนเม็งรายพบชัยภูมิ ดอยจอมทองจึงได้บูรณะพระธาตุและสร้างเจดีย์ใหม่พร้อมการสร้างเมือง เชื่อกันว่าพระบรมสารีริกธาตุที่ประดิษฐาน ณ ที่นี้มาจากพระมหาเถระชาวลังกา ผ่านการอัญเชิญโดยพญาพังคราช ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วนให้แก่พระธาตุสำคัญ 3 แห่งในเชียงราย พระธาตุดอยจอมทองได้รับความเคารพศรัทธาอย่างสูงจากประชาชนในท้องถิ่นและทั่วสารทิศ ปัจจุบันเจดีย์องค์ใหม่ได้ถูกสร้างขึ้นอีกครั้งเพื่อรักษาไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวชุมชนดอยทองความสำคัญ พระธาตุดอยจอมทอง (หรือวัดพระธาตุดอยตอง ตามสำเนียงคนเชียงราย) เป็นวัดที่เก่าแก่ ถือเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของเมือง มีประชาชนทั่วจังหวัดเชียงราย รวมถึงคนในชุมชนดอยทองให้การเคารพศรัทธาและมีความศรัทธา มีประชาชนทั่วสารทิศมากราบไหว้บูชา (เทศบาลนครเชียงราย, 2567)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจใคร่จะค้นหาคำตอบว่า พระธาตุดอยจอมทองมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวชุมชนดอยทองอย่างไร และพระธาตุดอยจอมทอง มีคุณค่าต่อชาวชุมชนดอยจอมทองอย่างไร และสนใจศึกษาว่า ความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาพระธาตุอย่างไร อะไรเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดความเชื่ออย่างนั้น จุดมุ่งหมายของการบูชาพระธาตุดอยจอมทองของชาวชุมชนดอยทองส่งผลหรือ สามารถเปลี่ยนแปลงและกระทบต่อด้านใด มีวิธีการแก้ไขผลกระทบและแนะแนวทางเหมาะสม ในการบูชาพระธาตุดอยจอมทองที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงคิดว่าถ้าสามารถหารายละเอียดประเด็นสงสัยข้างต้น ก็จะเป็นประโยชน์ต่อชาวชุมชนดอยทอง และบรรดาพุทธศาสนิกชนคงดีทั่วไป ตลอดจนถึงงานวิจัยนี้ ยังจะสามารถสะท้อนถึงสภาพปัญหาในการบูชาพระธาตุดอยจอมทอง และสภาพปัญหาในปัจจุบันต่อการบริหารจัดการพระธาตุ ไปใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตลอดจนจะสามารถทำให้ชาวชุมชนดอยทอง ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และทราบถึงข้อมูลที่ครบถ้วนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเมื่อต้องเข้ามาประกอบพิธีกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการบูชาพระธาตุดอยจอมทองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาความสำคัญของพระธาตุเจดีย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา
3. เพื่อศึกษาความเชื่อและการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุดอยจอมทอง

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2558) กล่าวว่า ความเชื่อในทางธรรม หมายถึง เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงาม ความเลื่อมใส ทราบซึ่งใจ สนใจใจ เชื่อใจ มีใจแน่วแน่มุ่งมั่นแล่นไปตามได้รับคุณความดีในบุคคลหรือสิ่งนั้น ๆ ความมั่นใจในความจริง ความดี สิ่งที่ดีงามและในการทำความดีไม่ลู่ไหลตื่นตูมไปตามลักษณะภายนอก สอดคล้องกับ กิ่งแก้ว เพ็ชรราช (2553) กล่าวว่า ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือหรือยึดมั่น ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่มีตัวตน และไม่มีตัวตน อาจจะมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรือไม่มี หลักฐานที่จะนำมาพิสูจน์ให้เห็นจริงกับสิ่งนั้นก็ได้อีก และเฉลิมชัย สุวรรณวัฒนา (2553) ที่กล่าวว่า ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับสิ่งที่เกิดจากจิตสำนึกของคนต่ออำนาจที่เหนือธรรมชาติ มีทั้งผลดีและ ผลร้ายที่เกิดขึ้นกับคน ถึงแม้พลังนั้นไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่คนเราก็ได้มีการยอมรับ และให้ความเคารพ

2. แนวคิดเกี่ยวกับพระธาตุเจดีย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

พระธาตุเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและความหมายที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา โดยในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญคือพระไตรปิฎกและอรรถกถาก็ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในเรื่องราวอันเกี่ยวข้องกับพระธาตุไว้ในหลากหลายที่หลากหลายแห่ง ทั้งในเรื่องราวบริบทของพระธาตุที่มีมาในยุค สมัยต่าง ๆ ที่พระพุทธศาสนาได้อุบัติและดำรงอยู่, เรื่องราวความเป็นมาแห่งพระธาตุของพระโคตม พุทธเจ้า พระพุทธเจ้าของเราองค์ปัจจุบันในภพภวี่นี้นั้นอันเป็นที่มาแห่งธรรมเนียมประเพณีหรือคตินิยม ในการบูชาพระธาตุของพระพุทธเจ้าหรือพระบรมสารีริกธาตุตั้งแต่ในสมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน, เรื่องราว วิธีการบูชาและอันสงฆ์แห่งการบูชาพระธาตุของพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าหรือพระอรหันต สาวกทั้งหลายเป็นต้น ในที่นี้จึงเห็นว่าเรื่องราวของพระธาตุนั้นย่อมมีบทบาทและความสำคัญเป็น อย่างยิ่งประการหนึ่งในการศึกษาทางพระพุทธศาสนา เพราะเหตุแห่งการบูชาพระบรมสารีริกธาตุ หรือพระธาตุของ

พระพุทธเจ้านี้ก็ถือเป็นพุทธานุญาตประการหนึ่งที่พระองค์ได้ตรัสไว้ก่อนเสด็จปรินิพพานว่า หากบุคคลใดบูชาพระสฤป(ที่บรรจุพระธาตุ)ของพระองค์ด้วยจิตเลื่อมใสแล้วจักเป็นไป เพื่อประโยชน์และเพื่อความสุขแก่ชนเหล่านั้นตลอดกาล (ที.ม. (ไทย) 10/205/152.)

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การดำเนินการวิจัยโดยการวิจัยเอกสาร เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) และจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

1. การศึกษาเอกสาร โดยการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อประมวลองค์ความรู้จากคัมภีร์พระพุทธศาสนา หนังสือ และจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา ความสำคัญของพระธาตุเจดีย์ในพระพุทธศาสนา ความเชื่อและการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุดอยจอมทอง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ จากพระไตรปิฎก เฉพาะข้อมูลหลักธรรมในพระพุทธศาสนาโดยตรง จะศึกษารวบรวมจากคัมภีร์พระไตรปิฎกและคัมภีร์ชั้นรองลงมา ได้แก่ อรรถกถาฎีกา และตำราทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเชื่อและการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุดอยจอมทอง

2.2 ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ จากปริศนาธรรมจากวรรณกรรมท้องถิ่น ทั้งเป็นวรรณกรรมศาสนา วรรณกรรมคำสอน และวรรณกรรมนิทาน ที่มีผู้ปริวรรตแปลออกมาเป็นภาษาไทยแล้ว วรรณกรรมที่ใช้เป็นแหล่งรวบรวม ข้อมูลนั้น เป็นวรรณกรรมร้อยกรองทั้งสิ้นโดยรวบรวมนคธิธรรมคำสอนดังกล่าวให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะ ทำได้นำข้อมูลที่ได้นั้นจัดเป็นหมวดหมู่ แบ่งประเภท วิเคราะห์แจกแจงให้ความหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาข้างต้น ทั้งในส่วนของการศึกษาจากภาคเอกสารและการศึกษาภาคสนาม มาจัดกระทำโดยรวบรวมประเด็นต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทำการลดทอนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย โดยนำข้อมูลที่ได้ทั้งจากภาคเอกสารและภาคสนามมา

ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นที่ศึกษาแล้วนำเสนอเชิงพรรณนา พร้อมข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา
ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดจากจิตสำนึกส่วนบุคคลทั้งที่มีตัวตน หรือไม่มีตัวตน ซึ่งความเชื่อบางอย่างอาจพิสูจน์ได้ หรือไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าความเชื่อ หรือ ปรากฏการณ์นั้นเกิดจากสิ่งใด มีปัจจัยใดที่ส่งผลให้เกิดความเชื่อหรือปรากฏการณ์นั้น สำหรับในทาง พระพุทธศาสนาแล้ว ความเชื่อที่เป็นสัมมาทิฐิ ต้องเป็นความเชื่อมีเหตุผลที่ประกอบด้วยปัญญา ความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา เชื่อว่าชีวิตและทุกสิ่งในจักรวาลนี้ไม่มีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุด ไม่รู้จะนับว่าตรงไหนเป็นจุดเริ่มต้น เพราะโลกและชีวิตมีลักษณะเป็นสังสารวัฏ คือ มีการ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ชั่วเวลาหนึ่ง สุดท้ายก็แตกสลายไป แล้วก็ก่อตัวขึ้นใหม่ ไม่มีที่สิ้นสุด และที่สำคัญคือทุก สิ่งรวมทั้งมนุษย์ไม่มีใครสร้าง ไม่มีพระเจ้าสร้าง ไม่มีการนับหนึ่งเริ่มสร้างโลกและมนุษย์ แต่ทุกสิ่ง เกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปตามเหตุปัจจัย คือ ทุกสิ่งที่มีอยู่ ณ ปัจจุบันนี้ล้วนมีที่มาจากอดีตทั้งสิ้น ไม่ใช่ เพิ่งจะมีใครมาสร้างขึ้น โลกและจักรวาลก็เคยมีมาก่อนหน้านั้นและเคยแตกสลายทำลายไปด้วยไฟ น้ำ และลมมาแล้ว นับครั้งไม่ถ้วน ก่อนที่อุณหภูมิจะเย็นลงและก่อตัวขึ้นใหม่ มนุษย์ก็เช่นเดียวกันไม่ใช่ เพิ่งจะเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ หากแต่เคยเกิดขึ้นมาแล้วไม่รู้กี่ภพกี่ชาติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ความสำคัญของพระธาตุเจดีย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา การสร้างพระธาตุเจดีย์เป็นประเพณีอีกอย่างของพระพุทธศาสนา และยังเป็นพุทธ ประสงค์ของพระพุทธเจ้า ในการสร้างพระธาตุเจดีย์นั้นไม่ได้มีเพียงในสมัยพระโคตมพุทธเจ้าเท่านั้น แต่ในสมัยพระทีปังกรพุทธเจ้าและพระพุทธเจ้าองค์อื่น ๆ ก็นิยมสร้างพระธาตุเจดีย์เช่นกัน การสร้าง พระธาตุเจดีย์ในสมัยพระโคตมพุทธเจ้านั้น หลังจากถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระเสร็จแล้ว โทณพราหมณ์ ก็ได้แบ่งพระบรมสารีริกธาตุออกเป็น 8 ส่วน โดยแจกจ่ายให้กับกษัตริย์แต่ละหัวเมือง เพื่อให้นำไปสักการบูชา พระธาตุเจดีย์นั้นมีอยู่ 4 ประเภท คือ 1) ธาตุเจดีย์ หมายถึง เจดีย์ที่สร้างขึ้น เพื่อบรรจุหรือประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ หรือพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า 2) บริโภคเจดีย์ หมายถึง สังฆณียสถานทั้ง 4

แห่ง คือ ที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงพระธรรมปฐมเทศนา และปรินิพพาน 3) ธรรมเจดีย์ หมายถึง เจดีย์ที่ประดิษฐานพระธรรม คัมภีร์ของพระพุทธเจ้า ส่วนมากได้แก่หัวใจ พระพุทธศาสนา 4) อุเทสิกเจดีย์ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นแด่พระพุทธเจ้า เช่น รอยพระพุทธบาท กงจักร พระแท่น ถือเป็นอุเทสิกเจดีย์ นอกจากนี้พุทธศาสนิกชนยังให้ความสำคัญต่อพระธาตุเจดีย์เป็นอย่างมาก เพราะถือเป็นฐานะเป็นองค์แทนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเชื่อว่าเป็นลักษณะของพระพุทธเจ้าทุกอย่าง มีฐานะเทียบเท่าพระพุทธเจ้า การแสดงความเคารพนับถือต่อพระธาตุเจดีย์ การสร้างพระธาตุเจดีย์จึงถือเป็นประเพณีนิยมสำหรับชาวพุทธศาสนิกชน เมื่อพระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปถึงสถานที่ใด และประชาชนมีความเลื่อมใสศรัทธาถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึง ระลึกแล้วก็จะนิยมสร้างปูชนียวัตถุ คือ พระธาตุเจดีย์ เพื่อใช้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุขึ้นไว้ให้ ประชาชนที่เป็นพุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสสักการะบูชา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ความเชื่อและการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุดอยจอมทอง พระธาตุดอยจอมทอง เป็นพระธาตุศักดิ์สิทธิ์สำคัญของจังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่บนดอยทองในเขตตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย มีประวัติความเป็นมาเก่าแก่ ตามพงศาวดารโยนกระบุว่าเมื่อ พ.ศ. 1483 พระพุทธโฆษาจารย์ได้นำพระบรมสารีริกธาตุจากลังกาทวิปามอบแก่พระเจ้าฟ้างคราช แห่งโยนกนคร และได้แบ่งพระธาตุบรรจุลงเจดีย์ 3 แห่งหนึ่งในนั้นคือ “พระธาตุดอยจอมทอง” อันเป็นมงคลนามแห่งเมืองเชียงราย นอกจากนี้ความสำคัญทางประวัติศาสตร์แล้ว พระธาตุดอยจอมทองยังเป็นศูนย์รวมศรัทธาของชาวล้านนา ซึ่งมีคติความเชื่อผสมผสานระหว่างพุทธ พราหมณ์ และความเชื่อเรื่องผีหรือไสยศาสตร์ วิถีชีวิตของชาวล้านนาในอดีตดำเนินไปอย่างใกล้ชิดกับธรรมชาติ เชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น เทวดา ผีป่า ผีเขา และเจ้าที่เจ้าทาง การบูชาพระธาตุจึงไม่ใช่เพียงการแสดงศรัทธาในพุทธศาสนา แต่ยังสะท้อนถึงความต้องการความคุ้มครอง ปลอดภัย และสิริมงคลในชีวิต บูชาพระธาตุถือเป็นมงคลสูงสุดตามพุทธพจน์ที่ว่า “บูชา จ ปูชนียานํ เอตัมมงคลมุตตม” หมายถึง การบูชาบุคคลหรือสิ่งที่ควรบูชาเป็นมงคลสูงสุด พฤติกรรมการบูชาจึงมีรากฐานมาจากสัญชาตญาณของมนุษย์ที่แสวงหาความปลอดภัย ความหวัง และความหมายของชีวิต ความศรัทธาที่มีต่อพระธาตุจึงมีคุณค่าทางจิตใจสูง และช่วยหล่อหลอมจริยธรรมร่วมกันของผู้คนในชุมชน ทั้งนี้ยังเป็นรากฐานสำคัญที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ใน

ชีวิตประจำวัน เช่น ความเคารพต่อผู้มีพระคุณ การรู้จักกตัญญู และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

อภิปรายผล

ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ความเชื่อในพระพุทธศาสนา มีรากฐานจากความเข้าใจในธรรมชาติของชีวิต ไม่ใช่เพียงการศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่เน้นเหตุผล ปัญญา และการปฏิบัติเพื่อหลุดพ้นจากความทุกข์ โดยเชื่อในหลักกรรม การเวียนว่ายตายเกิด ความไม่เที่ยง และความทุกข์ที่เกิดจากความยึดมั่น รวมถึงหนทางดับทุกข์ผ่านมรรคมีองค์ 8 ความเชื่อยังเน้นเรื่องการทำบุญ รักษาศีล เจริญสมาธิ และวิปัสสนาเพื่อพัฒนาตนให้ถึงปัญญาและความหลุดพ้น การเคารพบูชาพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นการแสดงความเคารพต่อแหล่งแห่งธรรม ความเชื่อเหล่านี้ไม่ได้เน้นการอ่อนน้อม แต่เน้นการเข้าใจธรรมชาติของชีวิตเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองและการบรรลุนิพพาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาณัฐนันท์ ฉนทสีโล (ไชยยายอง) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหรือบุญชัยของชาวพุทธล้านนา” ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเป็นการยอมรับนับถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยอาศัยเหตุผลและปัญญา แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ กัมมสัทธา วิปาสสัทธา กัมมัสสกตาสัทธา และตถาคตโพธิสัทธา ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนล้านนา ความเชื่อในพระธาตุหรือบุญชัยมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เช่น การมีชีวิตเรียบง่าย มีสันโดษ เคารพผู้ใหญ่ ปฏิบัติตามประเพณี เช่น การสรงน้ำพระธาตุ การถวายโคม และมีคุณธรรมทางเศรษฐกิจอย่างซื่อสัตย์ อดออม รู้จักพึ่งพาตนเอง ความเชื่อจึงไม่ได้เป็นเพียงศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น แต่เป็นเครื่องมือในการกล่อมเกล้าจิตใจให้ดำเนินชีวิตตามหลักกรรม ความเชื่อที่ประกอบด้วยปัญญานำไปสู่การเข้าใจธรรมและบรรลุเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา นั่นคือความหลุดพ้นจากความทุกข์โดยแท้จริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูเจตติยภูมิพิทักษ์ (คำเจียง อาจาโร) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “อิทธิพลความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับพระธาตุขามแก่นที่มีต่อชาวจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า พระบรม สารีริกธาตุและพระสารีริกธาตุ ใช้เรียกสำหรับพระอัฐิธาตุของพระพุทธองค์และพระอรหันต์ หมายถึง กระดูกส่วนย่อยต่าง ๆ ของร่างกาย ซึ่งพระธาตุเหล่านี้ มีลักษณะที่หลากหลายชนิด เช่น กลม ยาวรี เหลี่ยม เป็นต้น ส่วนขนาดใหญ่เท่ากับเมล็ดถั่วหัก ขนาดกลางเท่าเมล็ดข้าวสารหัก และขนาดเล็ก เท่ากับเมล็ดผักกาด อนึ่ง พระบรมสารีริกธาตุยังแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ชนิดกระจายออก จากกัน 2) ชนิดไม่กระจาย

ออกจากกัน ผู้ที่รวบรวมพระบรมสารีริกธาตุ คือ พระมหากษัตริสและพระเจ้าอชาตศัตรู รวบรวมส่วนต่าง ๆ นำมารวมกันไว้ ส่วนผู้ที่กระจายพระบรมสารีริกธาตุ ก็คือ พระโมคคัลลบุตร ตีสสเถระ และพระเจ้าอโศกมหาราช ได้กระจายออกไปยังสถานที่ต่าง ๆ ความสำคัญของพระบรมสารีริกธาตุ ในประเทศศรีลังกานั้นให้ความสำคัญมาก ผู้ปกครองบ้านเมืองต้องรักษา เอาไว้เป็นสมบัติของชาติ ส่วนในอินเดียสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชก็ทรงบรรจุไว้ในสถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละหัวเมือง เพื่อให้คนสักการบูชา สำหรับประเทศไทย มีความเชื่อต่อพระบรมสารีริกธาตุว่า เป็นสิริมงคล และเป็นการเจริญพุทธานุสติ และธรรมานุสติ สังฆานุสติ

2. ความสำคัญของพระธาตุเจดีย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา พระธาตุเจดีย์เป็นสัญลักษณ์สำคัญของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีบทบาทลึกซึ้งทั้งในเชิงศาสนา วัฒนธรรม และสังคม โดยเป็นสถานที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุหรืออัฐิของพระอรหันต์ และเป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา และการปฏิบัติธรรมของชาวพุทธทั่วเอเชีย เจดีย์ไม่เพียงเป็นที่สักการะ แต่ยังเป็นแรงบันดาลใจให้พุทธศาสนิกชนระลึกถึงพระพุทธรูปและดำเนินชีวิตตามหลักธรรม นอกจากนี้ ยังเป็นศูนย์กลางของชุมชน ทั้งในด้านพิธีกรรม งานประเพณี และกิจกรรมทางศาสนา พระธาตุเจดีย์ยังสะท้อนเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค และเป็นแหล่งศึกษาสำหรับนักวิชาการและนักท่องเที่ยว การสักการะและอนุรักษพระธาตุเจดีย์จึงไม่เพียงรักษาศาสนสถาน แต่ยังเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไปอย่างยั่งยืนในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปธานชัย วายุโชติ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุของชาวพุทธในล้านนา” ผลการศึกษาพบว่า พระธาตุเป็นวัตถุบูชาอันศักดิ์สิทธิ์ที่มีความสำคัญสูงสุดในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในสมัยพุทธกาล การบูชาพระธาตุเน้นที่เจตนาอันบริสุทธิ์ของผู้บูชา มิใช่รูปแบบภายนอก ชาวพุทธล้านนานับถือพระธาตุในฐานะศูนย์กลางแห่งศรัทธา เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง และเป็นพระอัฐิของพระพุทธเจ้าที่ควรค่าแก่การเคารพบูชา พิธีกรรมสงฆ์พระธาตุเป็นหนึ่งในประเพณีสำคัญที่สะท้อนความผูกพันของชุมชนต่อพระธาตุและศาสนา บทบาทของพระธาตุยังเป็นเครื่องมือในการสร้างศรัทธา ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ชัดเจนทางพฤติกรรมทางสังคม และเป็นกลไกสำคัญในการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และประเทศ และสอดคล้องกับเชียรชาย อักษรดิษฐ์ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บูชา : ความเชื่อเรื่องพระธาตุที่เกิดขึ้นในล้านนาทศนิกวิทยาการจัดพื้นที่ทางสังคมและความเชื่อ” พบว่า ความสำคัญขององค์พระธาตุและสานกับเครือข่ายทางสังคมวัฒนธรรม เพื่อเป็นเครื่องมือในการตอบโต้อิทธิพลและอำนาจการจัดการของฝ่ายสยาม ในช่วงที่มีการปฏิรูปการปกครองหัวเมืองประเทศราชเข้าสู่ระบบพล

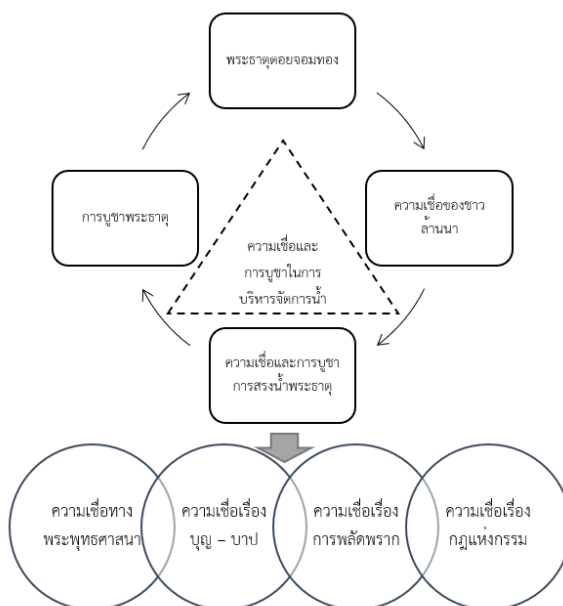
เทศบาล ประเด็นวิเคราะห์ที่ได้จากการศึกษาถึงบริบทถึงบริบทการกำหนดระบบพระธาตุปีเกิด สรุปได้ว่าเหตุทางสังคม 3 ประการ อันได้แก่ ความเหลื่อมล้ำทางเชื้อชาติ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความขัดแย้งทางการเมืองการปกครอง โดยเหตุทั้ง 3 เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความหวาดระแวงและปมความขัดแย้งระหว่างล้านนากับสยามอยู่เสมอมา ดังนั้น ในราวปีพ.ศ. 2411-2428 จึงเป็นช่วงที่ทางฝ่ายล้านนามีความเคลื่อนไหว ทำลายและตอบโต้ต่อฝ่ายสยามโดยยึดอุดมการณ์ "มลายาคดี" แห่งศรัทธาและความเชื่อทางศาสนา เป็นกลไกสำคัญในการสร้างวาทกรรมชุดหนึ่ง ที่ไร้การอธิบายถึงการกำเนิดและจุดมุ่งหมายอันแท้จริง

3. ความเชื่อและการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุดอยจอมทอง พระธาตุดอยจอมทองเป็นปูชนียสถานสำคัญของภาคเหนือ โดยเฉพาะในวัฒนธรรมล้านนาที่ผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อกันว่าประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ความเชื่อในการสักการะพระธาตุดอยจอมทองสะท้อนให้เห็นถึงศรัทธาในพุทธคุณ อานิสงส์ และความเป็นสิริมงคล เช่น การขอพรเรื่องสุขภาพ ความเจริญรุ่งเรือง และการปัดเป่าเคราะห์ร้าย พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องมีทั้งการเวียนเทียนในวันสำคัญ เช่น มาฆบูชา วิสาขบูชา การถวายผ้าแดง ผ้าคลุมองค์พระธาตุ ธงจระเข้ และสรงน้ำพระธาตุในเทศกาลสงกรานต์ นอกจากนี้ ผู้มีจิตศรัทธายังนิยมทำบุญ ตักบาตร บวชนกขัมมะ และปฏิบัติธรรมเพื่อเสริมบุญบารมี การบูชาพระธาตุในล้านนาไม่ใช่เพียงกิจกรรมทางศาสนา แต่ยังสะท้อนถึงวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตของชาวพุทธล้านนาที่เน้นความเคารพ ความกตัญญู และความสงบเย็นทางใจ พระธาตุดอยจอมทองจึงเป็นทั้งศูนย์รวมศรัทธาและกลไกการถ่ายทอดคุณค่าทางจริยธรรมของชุมชนล้านนาอย่างลึกซึ้งและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรยุทธ เลิศพลสถิต (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความต่างในความเหมือนของพิธีกรรม บูชาพระธาตุสองฝั่งโขง” ผลการศึกษาพบว่า พิธีกรรมบูชาพระธาตุสองฝั่งโขงสะท้อนความเชื่อทางพุทธศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ฝังลึกในจิตใจผู้คน โดยเฉพาะพระธาตุพนมและพระธาตุหลวงซึ่งปรากฏในตำนานอรัญคธาตุว่าเป็นสถานที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และได้รับการบูชาจากทั้งมนุษย์ เทวดา และพญานาค พิธีกรรมในตำนานแบ่งออกเป็นห้ามิติ ได้แก่ ความศักดิ์สิทธิ์ ปาฏิหาริย์ กรรมและผลบุญ ความเชื่อเรื่องพญานาคและบั้งไฟ ความเชื่อเรื่องผี และจารีตฮัตถิยาสองคองสิบสี่ ในปัจจุบันพิธีกรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พิธีกรรมประจำปีและประจำวัน โดยประจำปีมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ พิธีก่อนระหว่าง และหลังพิธี ส่วนประจำวันได้แก่พิธีบนบาน-แก้บน และเวียนเทียน แม้ศรัทธาจะเหมือนกัน แต่รูปแบบและรายละเอียดแตกต่างไปตามบริบทของแต่ละชุมชน สะท้อนการปรับตัวของวัฒนธรรมต่อยุคสมัยโดยยังคงแก่นแท้ของความศรัทธาไว้ได้อย่างกลมกลืน และสอดคล้องกับ

เนาวรัตน์ สุธมะโน และมนตรี สิริโรจนานันท์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของวัฒนธรรมในการบูชาพระธาตุของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง” ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมการบูชาพระธาตุในพระพุทธศาสนาเกิดจากการบูชาพระธาตุเจดีย์เสมือนได้เข้าเฝ้าต่อหน้าพระพักตร์พระ ศาสตาก่อให้เกิดกุศลจิตแก่ผู้บูชาชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงมีความมั่นคงทางวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวโยงกับ พระพุทธศาสนา คติการสร้างพระธาตุเจดีย์ในลุ่มแม่น้ำโขง ได้รับอิทธิพลมาจากสมัยพระเจ้าอโศก มหาราชซึ่งส่งสมณทูตมายังสุวรรณภูมิ ทำให้พระพุทธศาสนามั่นคงในลุ่มแม่น้ำโขง มีหลักฐานปรากฏ คือ พระธาตุพนม พระธาตุอิงฮัง เป็นต้น การบูชาพระธาตุเจดีย์เป็นการสร้างบุญบารมี ก่อให้เกิด คุณค่าด้านประเพณีเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน โดยมีความเชื่อว่าพระธาตุเจดีย์เป็นสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ ผู้บูชาขอมใจให้ทำความดีเพื่อเป็นพุทธบูชา

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สังเคราะห์โดย : พระพุมขุ พุทธิโก (จันทร์ทอง)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ความเชื่อและการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุดอยจอมทอง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญาที่มีรากฐานจากการเข้าใจธรรมชาติของชีวิตและความทุกข์ โดยเน้นการปฏิบัติตามหลักกรรม ความไม่เที่ยง และการฝึกจิตใจเพื่อหลุดพ้นจากวัฏสงสาร ความเชื่อในศาสนาพุทธจึงเป็นความเชื่อที่มีเหตุผลและนำไปสู่การพัฒนาตนเอง พระธาตุเจดีย์มีบทบาทสำคัญในฐานะสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ เป็นศูนย์รวมศรัทธาและแรงบันดาลใจในการปฏิบัติธรรม รวมถึงสะท้อนศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น เช่น พระปฐมเจดีย์ พระธาตุพนม เป็นต้น พระธาตุดอยจอมทองเป็นศูนย์กลางศรัทธาของชาวล้านนา เชื่อว่าเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และเป็นสถานที่ขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล ทั้งในด้านสุขภาพ ความเจริญรุ่งเรือง และบุญบารมี การบูชาพระธาตุดอยจอมทองมีทั้งการถวายเครื่องสักการะ การเวียนเทียน และพิธีสงฆ์ในเทศกาลสำคัญ พิธีกรรมเหล่านี้สะท้อนความศรัทธาอันลึกซึ้งที่ผสมผสานระหว่างความเชื่อ จารีตประเพณี และการปฏิบัติธรรม ซึ่งมีบทบาทในการหล่อหลอมวิถีชีวิตของชาวพุทธและสืบทอดพระพุทธศาสนาให้มั่นคงยั่งยืนในสังคมท้องถิ่นและระดับชาติ.

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. สามารถนำความรู้การวิจัยไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เรื่องรูปแบบการปฏิบัติที่เกี่ยวกับพิธีเกี่ยวกับความเชื่อและการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุ
2. สามารถนำความรู้การวิจัยไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรือเป็นแนวทางในการศึกษาความเชื่อและการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุของภาคอื่น ๆ ได้
3. สามารถนำความรู้การวิจัยไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เรื่องการศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อและการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุในภาคเหนือกับพระธาตุในภาคอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุดอยจอมทองอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย อาจมีความคิดที่ต่างไปจากชุมชนท้องถิ่นอื่น ๆ บ้าง จึงควรมีการศึกษาพื้นที่อื่นที่อยู่ใกล้เคียงว่ามีความเชื่อที่แตกต่างกันอย่างไร
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุของภาคเหนือกับภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยว่ามีส่วนใดบ้าง ที่เหมือนและต่างกัน บ้างใดบ้างที่เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบการบูชาเกี่ยวกับพระธาตุของชุมชนในอดีตกับปัจจุบันว่ามี
ส่วนใดบ้าง ที่เหมือนกันและแตกต่างกัน และมีเหตุปัจจัยอะไรที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง
เหล่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งแก้ว เพ็ชรราช. (2545). *คติชนวิทยา*. อุดรดิตถ์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์.
- เฉลิมชัย สุวรรณวัฒนา. (2553). สืบในวัฒนธรรมคติความเชื่อของไทย. ใน *วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เชียรชาย อักษรดิษฐ์. (2545). *บูชาตุ : ความเชื่อเรื่องพระธาตุปีเกิดในล้านนาเทคนิค
วิทยาการจัดพื้นที่ทางสังคมและความเชื่อ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทศบาลนครเชียงราย. *ประวัติพระธาตุดอยจอมทอง*. เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2567. จาก
[https://www.chiangraicity. ี.ม. \(ไทย\) 10/205/152](https://www.chiangraicity. ี.ม. (ไทย) 10/205/152).
- เนาวรัตน์ สุขมะโน และมนตรี สิริโรจนานันท์. (2560). การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของ
วัฒนธรรมในการ บูชาพระธาตุของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง. *วารสารบัณฑิตศึกษา
ปริทรรศน์*, 13(1), 210-221.
- ปธานชัย วายุโชติ. (2559). การศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระธาตุของ
ชาวพุทธในล้านนา. *วารสารการวิจัยกาละลองคำ*. 10(2), 109-119.
- พระครูเจติยภูมิพิทักษ์ (คำเจียง อาจาโร (ไยแก้ว). (2562). อิทธิพลความเชื่อและพิธีกรรม
เกี่ยวกับพระธาตุ ขามแก่นที่มีต่อชาวจังหวัดขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตศึกษา
ปริทรรศน์*, 7(2), 60 – 61.
- พระครูใบฎีกาณัฐนันท์ ณนทสีโล (ไชยยายอง). (2562). ศึกษาความเชื่อและอิทธิพลของ
ความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหรือภูเขี้ยวของชาวพุทธล้านนา. ใน *วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2558). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*.
กรุงเทพฯ: ผลิธัมม.

วิริยยุทธ เลิศพลสถิต. ความต่างในความเหมือนของพิธีกรรม บุญชาพระธาตุสองฝั่งโขง.

(2559). วารสาร ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 8(2), 23-24.

สมหมาย เปรมจิตต์ กมล ศรีวิชัยนันท์ และสุรสิงห์สำรวม ฉิมพะเนา. (2524). พระเจดีย์

ในลานนาไทยะ งานวิเคราะห์และอนุรักษ์ศิลปะและสถาปัตยกรรมล้านนาลานนา ไทย.

เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุรพล ดำริห์กุล. (2549). ชั่วเมืองและวัดหัวข่วง : องค์ประกอบสำคัญของเมืองในดินแดน

ล้านนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบพื้ซ่า (PISA) ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา *

THE GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF CURRICULUM
ADMINISTRATION AND LEARNING MANAGEMENT COMPETENCY
OF TEACHERS TO IMPROVE THE PISA TEST RESULTS OF SCHOOLS
UNDER THE JURISDICTION OF PHRA NAKORN SI AYUTTHAYA
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ตันตระการ ทรัพย์ภักดี¹ และ ธีระวัฒน์ มอนโธสง²

Tontrakan Sappakdee¹ and Teerawat Monthhaisong²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: ton.sappakdee@gmail.com

วันที่รับบทความ : 21 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 25 พฤษภาคม 2568;

วันที่ตอบรับบทความ : 27 พฤษภาคม 2568

Received 21 May 2025; Revised 25 May 2025; Accepted 27 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบพื้ซ่า (PISA) ของ

Citation:

* ตันตระการ ทรัพย์ภักดี และ ธีระวัฒน์ มอนโธสง. (2568). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบพื้ซ่า (PISA) ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 265-289.

Tontrakan Sappakdee and Teerawat Monthhaisong. (2025). The Guidelines For Development Of Curriculum Administration And Learning Management Competency Of Teachers To Improve The Pisa Test Results Of Schools Under The Jurisdiction Of Phra Nakorn Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area Office. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 265-289.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สถานศึกษา และ 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อยกระดับผลการทดสอบพื้ซ่า (PISA) ของสถานศึกษา โดยมี 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กลุ่มตัวอย่างคือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 234 คน เครื่องมือคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้บริหารโรงเรียนที่เน้นการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ผู้บริหารโรงเรียนสาธิต ผู้บริหารโรงเรียนที่มีผล O-NET สูงกว่าระดับประเทศ ผู้อำนวยการกลุ่ม หรือนักวิชาการด้านวิชาการ จำนวน 7 คน เครื่องมือคือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) และปัญหาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.31$) 2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้มี 5 ด้าน 38 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 7 แนวทาง เช่น ควรจัดให้มีการพัฒนาทัศนคติและความเข้าใจของครูต่อหลักสูตร ฯลฯ 2) ด้านความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ 7 แนวทาง เช่น ควรส่งเสริมการบูรณาการข้ามสาระวิชา ฯลฯ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 6 แนวทาง เช่น ควรสร้างความเข้าใจของครูเกี่ยวกับคุณค่าข้อมูล ฯลฯ 4) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อฯ 6 แนวทาง เช่น ควรจัดให้มีคลังนวัตกรรมและการประกวดสื่อ/นวัตกรรม ฯลฯ และ 5) ด้านการวัดและประเมินผล 10 แนวทาง เช่น ควรส่งเสริม PLC และ Lesson Study ฯลฯ

คำสำคัญ: สมรรถนะครู, การบริหารหลักสูตร, การจัดการเรียนรู้, ผลการทดสอบ PISA

Abstract

This research article aimed to 1) to study the current conditions and challenges related to teachers' competencies in curriculum management and classroom instruction aimed at improving PISA (Programme for International Student Assessment) results in schools, and 2) to propose guidelines for developing these competencies among teachers to enhance PISA outcomes.

The study was conducted in two phases. In the first phase, the current conditions and challenges were examined. The sample group consisted of 234 teachers under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office, Phra Nakhon Si Ayutthaya. The research instrument was a questionnaire, and the data were analyzed using mean and standard deviation. In the second phase, guidelines for developing teachers' competencies in curriculum management and instruction were proposed. Key informants included seven individuals: school administrators specializing in science and mathematics instruction, administrators from demonstration schools, administrators from schools with O-NET scores above the national average, as well as heads of academic groups or academic experts. The research instrument was an interview form, and data were analyzed using content analysis.

The research findings revealed that: 1) The overall level of teachers' competencies in curriculum management and instructional practices was high ($\bar{x} = 4.29$), while the overall level of problems was low ($\bar{x} = 2.31$). 2) The proposed development guidelines cover five areas with a total of 38 strategies: Curriculum Development (7 strategies), e.g., promoting teachers' attitudes and understanding toward the curriculum. Knowledge and Skills in Instructional Design (7 strategies), e.g., encouraging interdisciplinary integration. Learner-Centered Instruction (6 strategies), e.g., fostering teachers' understanding of the value of student data. Media and Innovation Use and Development (6 strategies), e.g., establishing an innovation repository and organizing media/innovation competitions. Assessment and Evaluation (10 strategies), e.g., promoting PLC and Lesson Study practices.

Keywords: Teacher Competency, Curriculum Management, Learning Management, PISA Performance

บทนำ

โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากลหรือพินชา (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) เป็นระบบประเมินคุณภาพการศึกษาที่มีมาตรฐานและมีนักเรียนจำนวนมากจากทั่วโลกเข้าร่วมทดสอบ ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่รัฐบาลให้ความสนใจและใช้ความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนไทยให้มีมาตรฐานเทียบเท่ากับนานาประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560 : 83) มีหน้าที่จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 โดยมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนไทย อายุ 15 ปี ในวิชา วิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ของการทดสอบพินชาให้สูงขึ้น

เป้าหมายสำคัญนี้เป็นผลมาจากคะแนนเฉลี่ยการสอบ PISA ของนักเรียนไทยทั้งสาม ด้านลดลง โดยด้านคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยลดลง 25 คะแนน ส่วนด้านวิทยาศาสตร์และการอ่านมีคะแนนเฉลี่ยลดลง 17 คะแนน และ 14 คะแนนตามลำดับ เมื่อพิจารณาผลการประเมินของไทยตั้งแต่ PISA 2000 จนถึง PISA 2022 พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้าน-คณิตศาสตร์ และการอ่านมีแนวโน้มลดลง ส่วนด้านวิทยาศาสตร์ไม่เปลี่ยนแปลงทางสถิติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566, ออนไลน์) ทั้งนี้ ผลการประเมินการสอบ PISA 2022 ของประเทศไทยยังถือว่ามีความต่ำที่สุดในรอบ 20 ปีที่ผ่านมาหรือนับว่าเป็นปีที่มีคะแนนต่ำที่สุดตั้งแต่มีการเข้าร่วมการทดสอบ PISA (คณะกรรมการจัดทำรายงานสุขภาพคนไทย, 2567)

สมรรถนะของครูถือเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งจากการวิเคราะห์ในประเด็น “คะแนน PISA เด็กไทย ต่ำสุดในรอบ 20 ปี แพ้มาเลเซีย - เวียดนาม” ของรายการ THE STANDARD (2566) มีความคิดเห็นสนับสนุนว่าสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้ผลการสอบ PISA ต่ำลง คือ การจัดสรรทรัพยากรของรัฐ คุณภาพของครู พฤติกรรมการออกข้อสอบนักเรียน และหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน เช่นเดียวกับพวงเพ็ญ อินทรประวัตติ และคณะ (2564 : 181) ที่นำเสนอผลการวิจัยเรื่อง สมรรถนะของครู 4 ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด คือ 1) การสอนในชั้นเรียน 2) การบริหารจัดการชั้นเรียน 3) การวัดผลระหว่างเรียน และ 4) สมรรถนะด้านทักษะชีวิตส่วนตนของครู จากปัญหาดังกล่าวนี้นี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาได้ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง ด้วยการฝึกอบรม

พัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมายให้อย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อนำไปพัฒนาศักยภาพนักเรียน รวมถึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลการสอบ PISA ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย อาทิ การจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพครูผู้สอนและนักเรียนตามกรอบการประเมิน PISA การพัฒนาความสามารถทางการสอนวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 นับตั้งแต่มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการให้มีการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อตอบสนองการแก้ไขปัญหาผลการทดสอบพื้ชา (PISA) ของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่มีคะแนนตกต่ำและมีแนวโน้มที่จะต่ำลงอย่างต่อเนื่อง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567)

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบ PISA เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สังคมโลกต้องการ อันเป็นสิ่งที่ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงควมมีคุณภาพในการบริหารจัดการของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนหน่วยงานระดับประเทศ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบพื้ชา (PISA) ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปปรับใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้เป็นที่ประจักษ์และได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้น ตลอดจนนำไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้คนไทยเกิดการพัฒนาอย่างมีคุณภาพสูงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบพื้ชา (PISA) ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบพixa (PISA) ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของครูและแนวคิดเกี่ยวกับการทดสอบพixa (PISA) โดยแต่ละแนวคิดทฤษฎีจะเป็นปัจจัยที่นำไปสู่กรอบแนวคิดของการวิจัย สามารถแบ่งได้เป็น 2 ตอนที่สำคัญ คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของครู สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถอันเกิดจากความรู้อาทิทักษะ หรือลักษณะเฉพาะภายในตัวที่ผ่านการสะสมจากประสบการณ์หรือปฏิบัติจนเกิดความเชี่ยวชาญ (จินดารัตน์ โพธิ์นอก, 2561 : 25) แล้วถูกแสดงออกมาเป็นบุคลิภาพพฤติกรรม หรือการประพฤติปฏิบัติที่นำไปสู่การทำงานหรือปฏิบัติการกิจใดภารกิจหนึ่งได้ ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ (ภณิดา ชูช่วยสุวรรณ, 2562 : 32) ซึ่งสมรรถนะของครูแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน โดยงานวิจัยนี้ได้สนใจศึกษาสมรรถนะประจำสายงานที่ 1 สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากลหรือพixa (PISA) การประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล เป็นวิธีการประเมินนักเรียนอายุ 15 ปี ซึ่งเป็นวัยที่จบการศึกษาภาคบังคับ การสุ่มตัวอย่างนักเรียนทำตามระบบอย่างเคร่งครัด เพื่อประกันว่านักเรียนเป็นตัวแทนของนักเรียนทั้งระบบ อีกทั้งการวิจัยในทุกขั้นตอนต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของ OECD ทุกประเทศต้องทำตามกฎเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การวิจัยมีคุณภาพอยู่ในระดับเดียวกัน และข้อมูลของทุกประเทศมีมาตรฐานเดียวกันเพื่อให้สามารถนำมาวิเคราะห์ร่วมกันได้ และตามข้อตกลงในการดำเนิน PISA ของ OECD ไม่อนุญาตให้เปิดเผยรายชื่อของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง สำหรับ PISA ประเทศไทย ได้กำหนดกรอบการสุ่มตัวอย่าง (sampling frame) เป็นนักเรียนอายุ 15 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขึ้นไปจากโรงเรียนทุกสังกัด (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567)

จากแนวคิดทั้งหมดสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบพixa (PISA) หมายถึง กระบวนการนำ

หลักสูตรไปใช้เตรียมผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนหลักสูตร หรือพัฒนาหลักสูตรรายวิชา หรือสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ โดยมีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งมีการประเมินความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้เรียนรู้ด้วยวิธีการปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร และความต้องการของสังคมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด ตลอดจนใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผลการทดสอบพินชา (PISA)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนคร-ศรีอยุธยา ประจำปีการศึกษา 2567 ทั้ง 29 แห่ง จำนวน 571 คน (ข้อมูลจากกลุ่มบริหารงานบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาทั้ง 29 แห่ง โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้ตารางสำเร็จรูปเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Stratified Random Sampling) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ตามสัดส่วนประชากรในสถานศึกษาแต่ละขนาด คือ สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ รวมทั้งสิ้น 234 คน โดยสามารถจำแนกได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา และรายวิชาที่สอน

ขนาดของ สถานศึกษา	จำนวนประชากร			รวม	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง			รวม
	ไทย	คณิต	วิทย์		ไทย	คณิต	วิทย์	
ขนาดเล็กและกลาง (จำนวน 15 แห่ง)	27	34	63	124	11	14	26	51
ขนาดใหญ่ (จำนวน 9 แห่ง)	46	54	74	174	19	22	30	71
ขนาดใหญ่พิเศษ (จำนวน 5 แห่ง)	64	88	121	273	26	36	50	112
รวม	137	176	258	571	56	72	106	234

1.3 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ บุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่เน้นการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ผู้บริหารโรงเรียนสาธิต ผู้บริหารโรงเรียนที่มีผล O-NET สูงกว่าระดับประเทศ ผู้อำนวยการกลุ่ม หรือนักวิชาการด้านวิชาการ ที่เลือกโดยเจาะจง จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว นำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองใช้ (Try-Out) กับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.972 จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป จากนั้น ผู้วิจัยจึงสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยนำผลต่างสภาพและปัญหาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูที่มีค่าต่ำสุดในแต่ละด้าน มาสร้างเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนที่เน้นการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ผู้บริหารโรงเรียนสาธิต ผู้บริหารโรงเรียนที่มีผล O-NET สูง

กว่าระดับประเทศ ผู้อำนวยการกลุ่ม หรือนักวิชาการด้านวิชาการ ที่เลือกโดยเจาะจง จำนวน 7 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 234 คน รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบพื้ชา (PISA) ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สมรรถนะการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ สมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สมรรถนะการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

ปัญหาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบพื้ชา (PISA) ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย และมีค่าเฉลี่ยระดับน้อยทุกด้าน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงสุดคือ สมรรถนะการวัดและประเมินผลการรองลงมาคือ สมรรถนะความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาต่ำสุดคือ สมรรถนะการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบพื้ชา (PISA) ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1 สมรรถนะการสร้างและพัฒนาหลักสูตร แนวทางการสร้างหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการทดสอบพิชชาของผู้เรียน ประกอบด้วย 7 แนวทาง ดังนี้

1) สถานศึกษาควรจัดให้มีการพัฒนาทัศนคติและความเข้าใจของครูต่อหลักสูตรที่มีเป้าหมายเพื่อยกระดับผลการทดสอบพิชชา (PISA) อย่างถูกต้อง

2) สถานศึกษาควรเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพิชชา (PISA) แก่ครูทุกคนอย่างถ่องแท้

3) สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูพัฒนาทักษะการออกแบบหลักสูตรเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละกลุ่มและเชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น ทั้งการออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่น, เน้นการบูรณาการข้ามวิชา, เน้นสถานการณ์จริง, เน้นการเรียนรู้แบบโครงงาน (PBL) หรือเน้นการเรียนรู้จากปัญหา ฯลฯ

4) สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูใช้ข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลในการวางแผนหลักสูตรและปรับการสอน เช่น เช่น ความสามารถ ความสนใจ จุดแข็ง จุดอ่อน ฯลฯ

5) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูทำงานเป็นทีมในการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบกิจกรรม

6) สถานศึกษาควรฝึกให้ครูใช้กระบวนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการ PDCA และสะท้อนผลการสอนทุกครั้ง ในการออกแบบการสอนและปรับปรุงหลักสูตร

7) สถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินและทบทวนหลักสูตรเป็นประจำ เพื่อให้ทันต่อความต้องการของผู้เรียน และพัฒนาหลักสูตรอย่างมีคุณภาพ

2.2 สมรรถนะความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ แนวทางการส่งเสริมให้ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสม สอดคล้องกับวัย และความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการทดสอบพิชชาของผู้เรียน ประกอบด้วย 7 แนวทาง ดังนี้

1) สถานศึกษาควรปรับบทบาทครูจาก “ผู้สอน” เป็น “ผู้ออกแบบและอำนวยความสะดวกการเรียนรู้” อย่างจริงจัง

2) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงและออกแบบกิจกรรมที่มีบริบทใกล้ตัวผู้เรียน

3) สถานศึกษาควรส่งเสริมการบูรณาการข้ามสาระวิชาอย่างเป็นรูปธรรม

4) สถานศึกษาควรพัฒนาทักษะการตั้งคำถามและออกแบบโจทย์เชิงวิเคราะห์ของครูให้มีความเชี่ยวชาญ

5) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและชุมชน ด้วยการออกแบบกิจกรรมที่ใช้ชีวิตประจำวันหรือปัญหาในชุมชนเป็นฐาน หรือพัฒนาหลักสูตรที่สะท้อน อัตลักษณ์ของท้องถิ่น และดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

6) สถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของครู (Professional Learning Community : PLC) และกำกับติดตามผลการเรียนรู้ของครู

7) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาทักษะด้านจิตวิทยาการเรียนรู้และความเข้าใจผู้เรียน

2.3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวทางการจัดทำฐานข้อมูลสำหรับ การออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสอบพิชชาของผู้เรียน ประกอบด้วย 6 แนวทาง ดังนี้

1) สถานศึกษาควรพัฒนาทักษะการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เช่น อายุ ระดับชั้น พฤติกรรมการเรียนรู้ ความสนใจ จุดแข็ง จุดอ่อน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และข้อมูลรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เพื่อแยกระดับผู้เรียน (กลุ่มเก่ง - กลาง - อ่อน)

2) สถานศึกษาควรพัฒนา “ฐานข้อมูลกลางของโรงเรียน” ที่ครูสามารถเข้าถึง แลกเปลี่ยน และอัปเดตข้อมูลร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ

3) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูใช้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อกำหนดแผนการสอนที่ตรงจุด เช่น ข้อมูลรายห้อง รายชั้น รายช่วงอายุ

4) สถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาแบบเฉพาะบุคคล

5) สถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจของครูเกี่ยวกับคุณค่าของข้อมูล

6) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดระบบข้อมูลอย่างต่อเนื่องและมีการส่งต่อข้อมูล

2.4 สมรรถนะการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ แนวทางการ ส่งเสริมให้ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ/นวัตกรรม/แหล่งเรียนรู้/เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการทดสอบพิชชาของผู้เรียน ประกอบด้วย 8 แนวทาง ดังนี้

1) สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ครูมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เช่น Google Workspace, Canva, Kahoot, Quizizz, AI เป็นต้น

2) สถานศึกษาควรปลูกฝังทัศนคติของครูต่อการใช้อุปกรณ์ ให้เห็นคุณค่าของการออกแบบและผลิตสื่อด้วยตนเอง

3) สถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับบริบท เช่น สื่อทำมือในพื้นที่ขาดแคลน และสื่อดิจิทัลในพื้นที่ที่พร้อม

4) สถานศึกษาควรจัดให้มี “คลังนวัตกรรม” และ “การประกวดสื่อ/นวัตกรรม” เพื่อแลกเปลี่ยนและขยายผลแนวปฏิบัติที่ดี

5) สถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินความพร้อมของโรงเรียนในการใช้เทคโนโลยี และจัดให้มี “สื่อส่วนกลาง” สำหรับครูยืมใช้งาน

6) สถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้อุปกรณ์สร้างสรรค์ เช่น บอร์ดเกมเพื่อการเรียนรู้เชิงลึก ในด้านคิดวิเคราะห์ หรือเข้าใจบริบททางสังคม/ประวัติศาสตร์

7) สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน

8) สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูพัฒนานวัตกรรมรายวิชา เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและเป้าหมายสมรรถนะ

2.5 สมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แนวทางการส่งเสริมให้ครูประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการทดสอบพิชิตของผู้เรียน ประกอบด้วย 10 แนวทาง ดังนี้

1) สถานศึกษาควรส่งเสริมการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ในการวัดและประเมินผลของครู โดยพัฒนาครูให้เข้าใจและสามารถออกแบบการประเมินที่สะท้อนการใช้ความรู้ในชีวิตจริง เช่น การจำลองสถานการณ์ การวิเคราะห์ข่าว โครงการ ฯลฯ

2) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูเน้นการประเมินกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ปลายทาง ด้วยการฝึกให้ครูใช้การประเมินระหว่างเรียน เช่น การสังเกต การเขียนสะท้อนคิด และการแสดงออกในชั้นเรียน แทนการสอบแบบข้อสอบปลายภาค

3) สถานศึกษาควรพัฒนาทักษะการใช้เครื่องมือประเมินที่หลากหลายของครู เช่น rubric (Rubric), แฟ้มสะสมงาน (Portfolio), แบบสังเกตพฤติกรรม, แบบฝึกปฏิบัติ และการให้เพื่อนประเมิน (Peer-assessment)

4) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประเมินได้ในตัวเอง เช่น การอภิปราย การเขียนอธิบาย การทดลอง โดยฝึกให้ครู “มองเห็นหลักฐานการเรียนรู้” ผ่านกิจกรรมในชั้นเรียน

5) สถานศึกษาควรปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินของครูจากการประเมินจากแบบรวมเป็นรายบุคคล เพื่อที่จะสามารถติดตามพัฒนาการรายบุคคล แม้ในการทำงานกลุ่ม โดยใช้วิธีการสังเกตและบันทึก

6) สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูใช้วิธีการสะท้อนผลย้อนกลับเชิงพัฒนาแทนการให้คะแนน

7) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูบูรณาการแนวคิดการประเมินผลแบบองค์รวม (OBE)

8) สถานศึกษาควรส่งเสริมระบบ PLC และ Lesson Study ในการพัฒนา การวัด และประเมินผล

9) สถานศึกษาควรพัฒนาครูให้เข้าใจว่าการเขียนตอบคือการสะท้อนกระบวนการคิด

10) สถานศึกษาควรฝึกครูให้ยอมรับความหลากหลายในวิธีการคิดของผู้เรียน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบพืฯ (PISA) ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบพืฯ (PISA) ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สมรรถนะการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ สมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สมรรถนะการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้เป็นผลมาจากนโยบายของกระทรวง-ศึกษาธิการในช่วงที่ผ่านมาที่ได้เน้นการพัฒนาครูให้มีความสามารถด้านดิจิทัล การใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้มากขึ้น โดยเฉพาะการรองรับทักษะในศตวรรษที่ 21 และมาตรฐานการประเมินระดับนานาชาติอย่างการทดสอบ PISA โดยจากผลการวิจัยที่

พบว่าสมรรถนะด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสูงสุดนั้นสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้ม ของครูที่มีความพร้อมในการใช้เครื่องมือดิจิทัล แอปพลิเคชัน และนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ซึ่งกลายเป็นทักษะสำคัญในยุคหลังโควิด-19 ที่การเรียนรู้แบบออนไลน์และผสมผสาน (blended learning) เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ซึ่งจากงานวิจัยของ นฤภัค สันป่าแก้ว (2566 : 44 - 50) พบว่า ครูมีบทบาทเป็นผู้ให้ความรู้เป็นผู้ชี้แนะแนวทางให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์มีผลงาน ครูต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้ด้านเทคนิคและวิธีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดและรู้เท่าทันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง นอกจากนี้ สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ยังมีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลการเก็บข้อมูล พบว่า สถานศึกษาได้ดำเนินการจัดให้มีการรายงานผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ ทั้งยังส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาทักษะ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการทดสอบพิชชาของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล (2562 : 2) ที่ระบุว่า การวัดผลแบบประเมินสมรรถนะและการประเมินตามสภาพจริง ช่วยทำให้ผู้สอน ผู้บริหาร ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีสารสนเทศเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน ให้มีสมรรถนะตามที่มาตรฐานหลักสูตรกำหนด อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับ PISA อย่างไรก็ตาม สมรรถนะด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สมรรถนะการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ที่แม้ว่าครูจะมีความสามารถด้านนี้อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเทียบกับด้านอื่นแล้ว พบว่าความสามารถในการออกแบบหลักสูตรยังคงมีข้อจำกัดบางประการ อาจเนื่องจากหลักสูตรสถานศึกษายังมีกรอบที่กำหนดมาจากรัฐส่วนกลาง ทำให้ครูไม่สามารถปรับเปลี่ยนหรือออกแบบได้อย่างยืดหยุ่น ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผล ประจำกระทรวงศึกษาธิการ (2567) ที่ชี้ว่า แม้ครูจะมีศักยภาพในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แต่กฎระเบียบบางส่วนยังไม่ยืดหยุ่นและเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ แม้ว่ามีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) เป็นกรอบและทิศทางให้สถานศึกษา ได้นำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอน แต่ในทางปฏิบัติยังคงใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผลในรูปแบบเดิมที่เน้นเนื้อหาสาระมากกว่าสมรรถนะและข้อจำกัดด้านเวลาหรือทรัพยากร ส่งผลให้ครูยังไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรได้อย่างเต็มที่

ปัญหาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับผลการทดสอบพืซ่า (PISA) ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย และมีค่าเฉลี่ยระดับน้อยทุกด้าน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงสุดคือ สมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รองลงมาคือ สมรรถนะความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาต่ำสุดคือ สมรรถนะการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ผลวิจัยนี้สะท้อนว่าโดยรวมแล้วครูมีความสามารถในการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ได้ในระดับที่ไม่พบปัญหารุนแรง อาจเนื่องมาจากนโยบายสนับสนุนของโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการมีหลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจน ซึ่งช่วยลดความสับสนและข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรที่มีปัญหาน้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อวัศยา แสงทอง (2564 : 43) ซึ่งพบว่าโรงเรียนที่มีการวางโครงสร้างหลักสูตรอย่างมีระบบ จะช่วยให้ครูสามารถดำเนินงานด้านหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การที่ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อยู่ยังมีค่าปัญหาในระดับมากที่สุดในกลุ่ม อาจสะท้อนว่าครูยังขาดความมั่นใจหรือความชำนาญในการออกแบบการประเมินผลที่เน้นสมรรถนะและความสามารถเชิงวิเคราะห์ตามแนวทางของ PISA โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการใช้เครื่องมือวัดที่ซับซ้อน การให้ฟีดแบ็กเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการสอน ในทำนองเดียวกัน สมรรถนะด้านการออกแบบการเรียนรู้ก็มีระดับปัญหาใกล้เคียง อันเนื่องมาจากครูบางส่วนยังขาดทักษะในการบูรณาการเนื้อหา กับสถานการณ์จริง และการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ โคจร และคณะ (2563 : 67) ที่พบว่าครูยังขาดแนวทางและทักษะในการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดขั้นสูง ดังนั้น แม้ภาพรวมจะพบว่าครูไม่ประสบปัญหารุนแรงในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ แต่ก็ยังมีด้านที่ควรเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเพิ่มเติม โดยเฉพาะด้านการวัดผลและการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางของ PISA อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. สมรรถนะการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ประเด็นเรื่อง แนวทางการสร้างหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการทดสอบพืซ่าของผู้เรียนที่ระบุว่าการสร้าง

หลักสูตรต้องไม่เพียงอิงเนื้อหา แต่ต้องเชื่อมโยงกับบริบทจริง ความหลากหลายของผู้เรียน และการออกแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของประเทศไทยที่มีความหลากหลายทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม การสร้างความเข้าใจของครูเกี่ยวกับ PISA อย่างถ่องแท้จะช่วยให้สามารถถ่ายทอดเป้าหมายของการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ ศักดา กะหมะเดบ และคณะ (2561 : 163) ที่ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสังคมยุคใหม่ โดยเสนอให้สถานศึกษาต้องมีการจัดทำและปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง ชัดเจน เป็นประจำต่อเนื่อง โดยให้สอดคล้องกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ก้าวไปให้ทันกับกระแสเทคโนโลยีที่ทันสมัยในยุคปัจจุบันและในอนาคต โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ตลอดจนการวิจัยหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อจะได้จัดทำและปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและผู้เรียน และต้องให้ทุกฝ่าย ทั้งผู้เรียน องค์กรชุมชน ผู้ปกครอง และครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางที่ตรงกับผลการวิจัยนี้ นอกจากนี้ยังตรงกับการศึกษาของ OECD (2567) ที่ชี้ว่า ครูไทยยังขาดความเข้าใจในหลักสูตรและสอนตามเป้าหมายได้ไม่เต็มที่ ซึ่งรวมไปถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอบ PISA และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาทักษะการออกแบบการเรียนรู้ในรูปแบบที่บูรณาการกับชีวิตจริงและบริบทท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาที่ดีขึ้นในหมู่นักเรียน โดยการพัฒนาครู ในด้านการสนับสนุนให้ครูทำงานเป็นทีม การใช้วงจร PDCA และการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐวัลย์ เหมือนมาตร และคณะ (2563 : 72) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูแล้วพบว่า ครูต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านการพัฒนาตนเอง ครูควรรหาความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็น และด้านการทำงานเป็นทีม ครูควรมีความสามัคคี ให้เกียรติสมาชิกในทีม ยอมรับความคิดเห็นต่าง ดังนั้น แนวทางที่เสนอในผลการวิจัยนี้จึงมีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับแนวโน้มทางการศึกษายุคใหม่ที่สำคัญกับความสามารถของผู้เรียน ความแตกต่างระหว่างบุคคล และการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 และการสอบ PISA อย่างแท้จริง

สมรรถนะความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ประเด็นเรื่อง แนวทางการส่งเสริมให้ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสม สอดคล้องกับวัยและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการทดสอบพิชาของ

ผู้เรียน จากแนวทางดังกล่าว สามารถอภิปรายผลได้ว่า การเปลี่ยนบทบาทของครูจาก “ผู้สอน” เป็น “ผู้ออกแบบและอำนวยความสะดวกการเรียนรู้” เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และเป้าหมายของ PISA ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูจึงต้องสามารถสร้างกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง บูรณาการข้ามสาระ และคำนึงถึงบริบทของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพันธ์วัฒน์ ธรรมวาทกุลโน (ภูมิรัง) และ วิทยา ทองดี (2565 : 967) ซึ่งพบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบริบทของผู้เรียนและใช้ปัญหาจริงในชุมชนเป็นฐาน ช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบกับสภาพปัญหาจริง ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและเกิดการซึมซับประสบการณ์ใหม่ และปรับโครงสร้างให้เข้ากับประสบการณ์นั้น ๆ สามารถนำข้อมูลออกมาใช้ในการกระทำและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งสะท้อนรูปแบบการประเมินของ PISA ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภา เพชรสม (2563 : 291) ที่ชี้ว่า การบูรณาการข้ามสาระ (interdisciplinary learning) ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย กิจกรรมในการเรียนการสอนครอบคลุมเนื้อหาได้กว้าง ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง และกระตุ้นให้เกิดการคิดแบบองค์รวม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ PISA เน้น ผลการวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการส่งเสริม Professional Learning Community (PLC) เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาแนวคิด การสอน และร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพพกา ผิวดำ (2564 : 14) ที่ระบุว่า PLC เป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับสมรรถนะครู โดยเฉพาะด้านการออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน ทำให้ครูเกิดการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น ในส่วนของการส่งเสริมให้ครูพัฒนาทักษะด้านจิตวิทยาการเรียนรู้และความเข้าใจผู้เรียน ก็เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะทำให้การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม และตรงกับความ ต้องการของผู้เรียนจริง ๆ โดยอ้างอิงจากแนวคิดของ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา (2567) ที่กล่าวว่า ครูที่มีความเข้าใจผู้เรียนในด้านพัฒนาการ จิตวิทยา และความแตกต่างของแต่ละบุคคล จะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการตั้งคำถามและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพิ่มมากขึ้น สรุปได้ว่า ผลการวิจัยนี้สะท้อนแนวทางการพัฒนาครูที่ เหมาะสมกับการยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับสากล โดยเฉพาะในมิติของการประเมิน PISA ซึ่งเน้นความสามารถในการใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง การออกแบบการ

เรียนรู้โดยคำนึงถึงผู้เรียนและชุมชน เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายและยั่งยืน

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประเด็นเรื่อง แนวทางการพัฒนาให้มีการจัดทำฐานข้อมูลสำหรับการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสอบพินิจของผู้เรียน สามารถอภิปรายผลได้ว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความสามารถ และความต้องการที่แตกต่างกัน การออกแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจึงต้องอิงข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล เพื่อให้ครูสามารถวางแผนการเรียนรู้ที่ตรงจุด ตรงกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้อย่างแท้จริง การมีฐานข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นระบบจะช่วยให้การปรับแผนการสอนเป็นไปอย่างยืดหยุ่น ทันสถานการณ์ และตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงได้ดี แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ เมตตา มงคลธีระเดช (2568) ที่ระบุว่า การใช้ฐานข้อมูลนักเรียนเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) ทำให้ครูสามารถช่วยเหลือผู้เรียนได้ตรงตามจุดอ่อน และส่งเสริมจุดแข็งของแต่ละบุคคล ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในระยะยาว นอกจากนี้ งานวิจัยของ นัทพงศ์ สงอำไพ และคณะ (2564 : 3) พบว่า โรงเรียนที่มีระบบสารสนเทศนักเรียนที่ครูสามารถเข้าถึงได้สะดวกและใช้ข้อมูลร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลให้การวางแผนการเรียนรู้และการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถเชิงสมรรถนะของผู้เรียนได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ แนวคิดของ OECD (2020) ซึ่งเน้นให้โรงเรียนและครูใช้ข้อมูลเชิงลึกของผู้เรียนในการวางแผนการเรียนรู้แบบ Data-Informed Instruction และ Differentiated Instruction เพื่อส่งเสริมทักษะ PISA ได้แก่ การอ่านเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงคำนวณ และการแก้ปัญหาสถานการณ์โดยสรุป การจัดทำฐานข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุม มั่นคง และสามารถเข้าถึงได้ทุกฝ่ายในโรงเรียน เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ และส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการประเมินระดับสากลอย่าง PISA ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมรรถนะการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ประเด็นเรื่อง แนวทางการส่งเสริมให้ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ/นวัตกรรม/แหล่งเรียนรู้/เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะเพื่อส่งเสริมความสามารถในการทดสอบพินิจของผู้เรียน ผลวิจัยที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่า การใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม สามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ทำให้เนื้อหาที่น่าสนใจและ

เข้าใจง่ายขึ้น รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับข้อสอบ PISA ที่เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ในบริบทต่าง ๆ ทั้งด้าน วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการอ่าน แนวทางนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรี ผิวงาม (2567 : 205) ที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล และพบว่า การใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงลึกของผู้เรียน และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ งานวิจัยของ พรศักดิ์ สุจริตรักษ์ และ ชนิตา พิลาไชย (2563 : 37 - 38) ชี้ให้เห็นว่า การสนับสนุนให้ครูออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบท โรงเรียน เช่น การใช้สื่อทำมือในพื้นที่ทรัพยากรจำกัด หรือการใช้โปรแกรมดิจิทัลในพื้นที่ที่มี เทคโนโลยีพร้อม ช่วยส่งเสริมความเท่าเทียมทางการเรียนรู้ และช่วยให้ผู้เรียนทุกกลุ่มเข้าถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ผลวิจัยยังสอดคล้องกับ แนวทางของ UNESCO (2019) ที่ส่งเสริมให้ครูพัฒนานวัตกรรมและใช้ ICT ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครอบคลุมถึงการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการ เรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดให้มีคลังสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ก็เป็นกลยุทธ์สำคัญ ที่สะท้อนในแนวทางการวิจัยนี้ ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ ปิรันธร คงจ้อย (2566 : 6) ที่ระบุ ว่า การแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีและการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ช่วยเพิ่มแรงจูงใจและยกระดับความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการ “สะท้อนผลการเรียนรู้ของ นักเรียน” หรือ Learning Analytics ซึ่ง OECD (2021) ชี้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการ เรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถช่วยครูในการปรับการสอนได้ทันทีเพื่อให้เหมาะ กับศักยภาพและจุดอ่อนของผู้เรียน

สมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประเด็นเรื่อง แนวทางการส่งเสริมให้ครู ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถการทดสอบพิชชา ของผู้เรียน สามารถอภิปรายได้ดังนี้ วิธีการประเมินแบบเดิมซึ่งเน้นผลลัพธ์ปลายทางหรือการ วัดแบบวัดผลสัมฤทธิ์อย่างเดียวยังไม่สามารถสะท้อนความสามารถแท้จริงของผู้เรียนได้ โดยเฉพาะในมิติที่ PISA ให้ความสำคัญ เช่น ความสามารถในการให้เหตุผล การสื่อสาร การบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมการประเมินตาม สภาพจริง (Authentic Assessment) จึงเป็นทางเลือกที่ตอบโจทย์การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงทักษะที่แท้จริงในการทำงานหรือแก้ปัญหาในสถานการณ์

จริง ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ จินตวิทย์พร แป้นแก้ว และคณะ (2561 : 23) ที่พบว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) สามารถค้นหาศักยภาพและเห็นพัฒนาการของผู้เรียนที่แท้จริงของผู้เรียน เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลและหลักฐานที่แสดงให้ทราบถึงการเรียนรู้และการพัฒนาของผู้เรียนตามสภาพความเป็นจริง สามารถประเมินได้อย่างถูกต้องว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง เน้นให้ผู้เรียนนำทักษะ ความรู้ที่เกี่ยวข้องไปใช้ในสภาพการณ์ที่เป็นจริงในชีวิต ซึ่งครูสามารถนำมาปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้มากขึ้น นอกจากนี้ สรรยญา จันทร์ชูสกุล (2560) ยังชี้ให้เห็นว่า การฝึกครูให้ใช้การประเมินระหว่างเรียน และการประเมินจากกิจกรรมที่ออกแบบในกระบวนการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดอย่างต่อเนื่อง และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนตอบซึ่งเป็นวิธีสะท้อนความคิดที่ PISA ใช้เป็นหลัก การส่งเสริมให้ครูใช้การสะท้อนผลย้อนกลับ (Feedback for learning) แทนการให้คะแนนเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการ Lesson Study และ PLC ในการออกแบบการประเมิน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาริณี ตรีวิทย์ (2560 : 300 - 303) ซึ่งพบว่า การเรียนรู้ร่วมกันของครูผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพช่วยจัดระบบความรู้ ช่วยให้ครูมีความรู้เรื่องผู้เรียน หลักสูตร เทคนิค วิธีสอน เนื้อหา สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู ถือเป็นสมรรถนะที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรง เนื่องจากเป็นสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภายในห้องเรียน ทั้งนี้ สมรรถนะดังกล่าวยังส่งผลไปสู่การพัฒนาศักยภาพนักเรียนให้มีผลการทดสอบ PISA สูงขึ้นอีกด้วย ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ได้แก่

1.1 ครูผู้สอนสามารถนำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง และการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับลักษณะข้อสอบ PISA ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

1.2 สถานศึกษานำแนวทางที่ได้จากงานวิจัยไปบูรณาการสู่แผนพัฒนาสถานศึกษา เช่น การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาครูในด้านการใช้ข้อมูลผู้เรียน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับทักษะ PISA และการวัดประเมินตามสภาพจริง

1.3 สถานศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของครู (PLC) โดยใช้ประเด็นที่ได้จากแนวทางวิจัยเป็นหัวข้อในการพัฒนา เช่น การออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และการพัฒนาแบบประเมินที่สอดคล้องกับ PISA

1.4 สถานศึกษาจัดระบบฐานข้อมูลผู้เรียน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการออกแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และใช้เป็นข้อมูลกลางที่ครูทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่สามารถนำไปกำหนดนโยบายหรือโครงการส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะครูตามแนวทางของงานวิจัย โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบหลักสูตร การใช้เทคโนโลยี และการพัฒนาวิธีประเมินที่เน้นสมรรถนะ

1.6 ผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่ริเริ่มการจัดอบรม/พัฒนาครูแบบมีเป้าหมายเฉพาะด้าน เช่น การใช้ฐานข้อมูลผู้เรียน การพัฒนาสื่อ/นวัตกรรม และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ PISA

1.7 หน่วยงานด้านนโยบายและวิชาการสามารถใช้ผลวิจัยเป็นข้อมูลอ้างอิงในการออกแบบนโยบายการพัฒนาครูในระดับเขต/ระดับชาติ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนไทยในการทดสอบระดับนานาชาติ เช่น PISA 1.8 หน่วยงานด้านนโยบายและวิชาการสามารถเผยแพร่แนวทางที่ได้จากผลวิจัยไปยังโรงเรียนอื่นในเขตพื้นที่ เพื่อขยายผลแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในภาพรวม และสร้างต้นแบบการพัฒนาโรงเรียนที่เน้นสมรรถนะผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรแยกศึกษาเชิงลึกแต่ละด้านของสมรรถนะ เช่น สมรรถนะด้านการวัดผล สมรรถนะการใช้เทคโนโลยี หรือสมรรถนะการสร้างหลักสูตร เพื่อพัฒนาแนวทางเฉพาะด้านที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาผลกระทบของการพัฒนาสมรรถนะครูที่มีต่อความสามารถของผู้เรียนในเชิงประจักษ์ โดยออกแบบตัวชี้วัดหรือแบบประเมินที่สะท้อนทักษะตามกรอบของ PISA

เช่น การคิดวิเคราะห์ การอ่านเชิงวิพากษ์ หรือการแก้ปัญหาเชิงระบบ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการพัฒนาครูกับความสามารถของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

2.3 ควรเก็บข้อมูลจากผู้เรียนและผู้ปกครองเพื่อประเมินผลกระทบของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูต่อความสามารถและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน จะช่วยให้แนวทางที่พัฒนาขึ้นตอบสนองต่อ “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ โคจร และคณะ. (2563). การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาด้านการคิดขั้นสูงของนักเรียนโรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 26(1), 67 - 84.
- เกียรติธนาสินภัทร. KKP วิเคราะห์ 10 รากปัญหาการศึกษาไทยต่ำเกณฑ์ PISA – ไทยจะทำได้ยังไงต่อไป?. เรียกใช้เมื่อ 13 พฤษภาคม 2568 จาก <https://thaipublica.org/2023/12/kkp-research67-pisa/>
- คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผล ประจำปีกระทรวงศึกษาธิการ. (2567). รายงานผลการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ประเด็นการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน เพื่อยกระดับความฉลาดรู้ด้านการอ่านของผู้เรียนด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ จากโปรแกรมการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะทำงานจัดทำรายงานสุขภาพคนไทย. “ผลการสอบ PISA” สะท้อนการปฏิรูปการศึกษา 20 ปี. สุขภาพคนไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2568 จาก https://www.thaihealthreport.com/th/articles_detail.php?id=248
- จินดารัตน์ โพธิ์นอก. สมรรถนะ. เดลินิวส์. เรียกใช้เมื่อ 7 เมษายน 2568 จาก <https://d.dailynews.co.th/article/217005/>
- จินตวีร์พร แบ้นแก้ว และคณะ. (2562). การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้การสะท้อนคิด. เรียกใช้เมื่อ 13 พฤษภาคม 2568 จาก <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:48686>
- ชาโรณี ตรีวิทย์. (2560). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพด้วยการพัฒนาบทเรียนร่วม: แนวคิดและแนวทางสู่ความสำเร็จ. วารสารครุศาสตร์, 45(1), 299 - 319.

- นฤภัค สันป่าแก้ว. (2566). แนวทางการส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้ในยุค AI. *วารสารวิจัยนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยี*. 1(2), 44 - 50.
- นัทธพงศ์ ส่งอำไพ และคณะ. (2564). *การบูรณาการสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- นิภา เพชรสม. (2563). หลักสูตรบูรณาการสู่สะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*. 7(2), 291 - 304.
- ปิลันธร์ คงจ้อย. (2566). กลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์). *วารสารวิจัยเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้*, 6(2), 1 - 19.
- พระพันวรัตน์ ธมวาทฒโน (ภูมิรัง) และคณะ. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning). *วารสารมจร อุบลปริทรรศน์*, 7(1), 967 - 976.
- พรศักดิ์ สุจริตรักษ์ และคณะ. (2563). นวัตกรรมพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบที่ส่งเสริมทักษะการคิด. *วารสารลิรินธรปริทรรศน์*, 21(2), 35 - 52.
- พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ และคณะ. (2564). สมรรถนะของครู 4 ด้าน ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด. *วารสารการศึกษาศาสตร์*, 22(1), 180 - 195.
- ไพพกา ผิดดำ. (2564). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 3(1), 11 - 18.
- ภณิดา ชูช่วยสุวรรณ. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน ระดับประถมศึกษา : การประเมินความต้องการจำเป็นสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เมตตา มงคลธีระเดช. *Personalized Learning เมื่อแผนการเรียนรู้เดียวไม่ตอบโจทย์กับผู้เรียนได้ทุกคน*. เรียกใช้เมื่อ 13 พฤษภาคม 2568 จาก <https://li.kmutt.ac.th/personalized-learning/knowledge/>
- รัฐวัลย์ เหมือนมาตร และคณะ. (2563). แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูโรงเรียนขนาดเล็กในยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารปัญญา*, 27(2), 72 - 86.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และคณะ. (2562). *การประเมินตามสภาพจริงอิงสมรรถนะ (Authentic competency-based assessment)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรฯ.

ศักดิ์ดา กะแหมะเตบ และคณะ. (2561). แนวทางการพัฒนางานวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นศรีธรรมราช เขต 2. วารสารนาคนุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. 26(1), 67 - 84.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. *หนุนใช้ผลประเมิน PISA 2022 ให้เป็นประโยชน์ เร่งพัฒนาสมรรถนะครูจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะสำหรับอนาคต*. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.ipst.ac.th/news/55661/20231226-pisa.html>

สรัญญา จันท์ชูสกุล. (2560). *เอกสารประกอบการสอน รายวิชา 473 512 การวัดและประเมินผลทางการศึกษาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สาวิตรี ผิวงาม และคณะ. (2567). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในการจัดการการเรียนรู้ดิจิทัล. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*. 10(3), 203 - 216.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *ศธ. แลงผลการประเมิน PISA 2022 เร่งพัฒนาทักษะเด็กไทย ประเมินครั้งต่อไปต้องดีขึ้น*. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.obec.go.th/archives/926188>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา. *สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment)*. เรียกใช้เมื่อ 3 เมษายน 2568 จาก <https://www.onec.go.th/th.php/page/view/Outstand/5854>

อวิศยา แสงทอง. (2564). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์). *วารสารนาคนุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 26(1), 67 - 84.

OECD. (2020). *Teaching and Learning International Survey (TALIS): Teachers and School Leaders as Valued Professionals*. Searched on date 10 April 2025 From <https://doi.org/10.1787/19cf08df-en>

OECD. (2021). *21st-Century Readers: Developing Literacy Skills in a Digital World*. Searched on date 10 April 2025 From <https://doi.org/10.1787/a83d84cb-en>

UNESCO. (2019). *ICT in Education: Innovation for Quality, Access and Equity*.
Paris: UNESCO.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 *

A MODEL FOR DEVELOPING DIGITAL LEADERSHIP OF SECONDARY SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE INSPECTION AREA 17

สมเกียรติ บุญรอด

Somkeit Boonrawd

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Graduate School, Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: somkeit.bo@western.ac.th

วันที่รับบทความ : 21 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 27 พฤษภาคม 2568;

วันตอบรับบทความ : 29 พฤษภาคม 2568

Received 21 May 2025; Revised 27 May 2025; Accepted 29 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 1.1 การศึกษาองค์ประกอบ ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสังเคราะห์เนื้อหา 1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการ

Citation:

* สมเกียรติ บุญรอด. (2568). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 290-309.

Somkeit Boonrawd. (2025). A Model For Developing Digital Leadership Of Secondary School Administrators In The Inspection Area 17. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 290-309.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สถานศึกษาและครูจากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 จำนวน 459 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น 1.3 การศึกษาแนวทางการพัฒนา โดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน โดยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ เนื้อหา 2. การสร้างและตรวจสอบรูปแบบ 2.1 การยกร่างรูปแบบ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบ 2.2 การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบ ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ เนื้อหา การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3. การประเมินรูปแบบ ด้วยเทคนิคการ ประชุมตรวจสอบยืนยันรูปแบบ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) กระบวนการพัฒนา (5) แนวทางการประเมิน และ (6) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็น สูงสุด คือ ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรม การเรียนรู้ดิจิทัล และด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล และด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2. ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3. ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, ภาวะผู้นำดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to 1) to study the components, current conditions, desired conditions, priority need and guidelines for developing the digital leadership of school administrators 2) to create and examine a model for Developing Digital Leadership of Secondary School Administrators and 3) to evaluate a model for Developing Digital Leadership of

Secondary School Administrators. The research was conducted in 3 phases: 1. study the components, current conditions, desired conditions, Need Assessment and guidelines for developing the digital leadership of school administrators 1.1 Study of the components by studying and analyzing data by content analysis. 1.2 Study of the current and desired conditions. The sample group consisted of 459 school directors and teachers from secondary schools in Inspectorate Area 17. Data were collected using questionnaires and analyzed through mean, standard deviation, and needs analysis. 1.3 study of guidelines for developing by interviewing 4 experts. Data were collected using semi-structured interviews and analyzed using content analysis. 2. Creating and examining a model. 2.1 Drafting a model by using the data obtained from the study in Step 1 to draft the model. 2.2 Examination of the suitability of the draft model using focus group discussion by 9 experts. Data were analyzed using content analysis, mean and standard deviation. 3. evaluate a model using the verification model by 30 stakeholders. Data were analyzed using content analysis, mean and standard deviation.

The research results found that 1. The results of study of the components and guidelines for developing the digital leadership of school administrators found that consisted of 6 components: (1) Principles (2) Objectives (3) Content (4) Development Process (5) Evaluation Guidelines and (6) Success Conditions. The results of the current and desired conditions found that the current condition was at a high level overall. The desired condition was at the highest level overall and the highest priority need was professional development, followed by the development of a digital learning culture, digital communication, and digital vision. 2. The results of the creation and examination of the appropriateness of the model found that appropriateness was at the highest level. 3) The results of the evaluation of the feasibility and usefulness of a model found that feasibility and usefulness was at the highest level.

Keywords: Development Model, Digital Leadership, School Administrators

บทนำ

ยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เรียกได้อีกอย่างว่า โลกแห่งดิจิทัล โดยมีตัวเร่งปฏิริยาการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ เทคโนโลยี โดยในยุคดิจิทัลนี้ การศึกษามีแนวโน้มในการส่งเสริมกระบวนการสอบและการเรียนรู้มากขึ้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีนี้จะปลดล็อกศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ครู และผู้บริหาร เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่ทันสมัยแปลกใหม่ และสร้างสรรค์อย่างคาดไม่ถึง เมื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการจัดประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ สถานศึกษาในปัจจุบันจึงเป็นสถานศึกษายุคดิจิทัลแบบเต็มรูปแบบ มีระบบต่าง ๆ ที่ใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบของห้องสมุด ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบการจัดการเรียนการสอน และล่าสุดระบบที่ทันสมัยให้ผู้เรียนเข้าห้องเรียนได้ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557) กล่าวว่า การสอนและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานศึกษาที่มีการสอบแบบดั้งเดิม มีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีมากขึ้น มีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วยห้องเรียนที่ทันสมัยจากเทคโนโลยี ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งมีความกระตือรือร้นและสนใจสิ่งที่เรียนมากขึ้น

ภาวะผู้นำดิจิทัล เป็นภาวะผู้นำที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีในยุคดิจิทัล โดยมีแนวคิดมุ่งเน้นไปในด้านของการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการที่เน้นการทำงานด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ในการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลต้องมีการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีของครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) สามารถทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ข้อมูล ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น เกิดทักษะการใช้เทคโนโลยี มีความพร้อมที่จะก้าวสู่การเป็นพลโลกที่มีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตรงตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ตลอดจนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ

ดังนั้น ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำดิจิทัลเพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (दारुवरण, 2564) สอดคล้องกับ กัลยา ดิงศภัทัย (2557) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่บริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่มีการดำเนินงานในหลายฝ่าย การพัฒนาการศึกษาในแต่ละยุคสมัยจะต้องเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยการเรียนรู้จากฐานข้อมูล สื่อ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ เป็นนวัตกรรมที่นำมาสู่การพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทำให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัล ที่จะต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่าน (Transform) ทางเทคโนโลยี ซึ่งผู้นำดิจิทัลนั้นไม่เพียงแต่จะมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อใช้ในการนำองค์กรเท่านั้น แต่จะต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาทางดิจิทัลโดยขับเคลื่อนองค์กรทั้งระบบ

จากสภาพปัญหาตามที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญของผู้เรียนในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งยังขาดภาวะผู้นำที่สามารถบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ไม่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกดิจิทัลได้อย่างเต็มศักยภาพ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างเป็นรูปธรรมและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 17” ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการตอบโจทย์ของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคดิจิทัล และส่งเสริมให้ผู้บริหารสามารถเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาและนักเรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17

การทบทวนวรรณกรรม

1. รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ (2564) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างจำลองที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถเทียบเคียงหรือนำไปใช้เป็นตัวแบบในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน รวมถึงการอธิบาย หรือการแสดงองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ง่ายขึ้น

Joyce & Calhoun (2010) นิยามความหมายของรูปแบบ (Model) ว่ารูปแบบ ในทางการศึกษา หมายถึง ตัวแบบหรือแบบแผนที่ใช้สร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ รูปแบบเป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นในเชิงอุดมคติ เป็นแนวทางในการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ไม่ใช่วิธีการหรือแนวทางเดียวที่จะทำสิ่งนั้น

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง แนวทางหรือแบบอย่างที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างจำลองที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถเทียบเคียงหรือนำไปใช้เป็นตัวแบบ ในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน รวมถึงการอธิบาย หรือการแสดงองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ง่ายขึ้น

สมาน อัสวภูมิ (2561) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของรูปแบบ มี 5 ส่วน ดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
- 2) หลักการของรูปแบบ
- 3) องค์ประกอบหลักของรูปแบบ
- 4) แนวทางในการประเมินผลรูปแบบ และ
- 5) เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้

อารี พันธมณี (2565) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนา ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) กระบวนการพัฒนา 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล และ 7) เงื่อนไขความสำเร็จ

สรุปได้ว่า รูปแบบ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหา องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา องค์ประกอบที่ 5 แนวทางการประเมิน และองค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จ

สมศรี สุ่มมัตย์ (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 กำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น 4 ระยะ คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดการศึกษา 2) สร้างรูปแบบการจัดการศึกษา 3) ประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา และ 4) ประเมินตรวจสอบยืนยันรูปแบบ

Keeves (1988) กล่าวว่า การสร้างรูปแบบจะต้องประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญได้ ดังนี้ 1) การศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน การระบุปัญหา ความต้องการและความจำเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดหลักการองค์ประกอบและการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา 2) การสร้างแบบร่างหรือรูปแบบเบื้องต้นหรือการนำเสนอทางเลือก 3) การตรวจสอบหรือการประเมินผล ได้แก่ การหาความเหมาะสม ความเป็นไปได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลและการทดลองใช้ และ 4) การปรับปรุงและการพัฒนาและนำเสนอรูปแบบที่สมบูรณ์

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบที่ใช้ในการวิจัยได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

Madaus, Scriven & Stufflebeam (1983) ได้เสนอแนวคิดการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบมีเป้าหมายเพื่อการประเมิน 4 มาตรฐาน คือ

1. มาตรฐานความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ต้องการยืนยันถึงความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบที่สนองตอบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. มาตรฐานความเป็นไปได้ เป็นมาตรฐานที่ต้องการยืนยันถึงความสอดคล้องของรูปแบบกับความจริง ปฏิบัติได้ ยอมรับได้ ประหยัด และคุ้มค่า

3. มาตรฐานความเหมาะสม เป็นมาตรฐานที่ต้องการยืนยันรูปแบบได้ทำอย่างถูกต้องตามกฎระเบียบ จรรยาบรรณ มีการคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้เกี่ยวข้อง

4. มาตรฐานความถูกต้อง เป็นมาตรฐานที่ยืนยันว่ารูปแบบได้มีการใช้เทคนิคที่เหมาะสมเพียงพอต่อการดำเนินการ

สรุปได้ว่า การตรวจสอบรูปแบบ เป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการวิจัยและพัฒนา รูปแบบเพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาตามมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ เหมาะสมกับบริบท และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล

จินฉัตร ปะโคทั้ง (2561) กล่าวว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสวงหาความรู้ และนำมาเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่ครู เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิด ปรับวิธีการจัดการเรียนการสอน กระบวนการจัดการศึกษาโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาสร้างพลังในการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งสามารถบริหารงานวิชาการในสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่จากการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้อย่างรวดเร็ว

ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ (2564) กล่าวว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกในการสร้างความร่วมมือกับคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีทักษะที่จำเป็นสามารถพัฒนาตนเองให้ดำเนินชีวิตอยู่ในยุคดิจิทัลได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุข

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี สามารถสร้างวิสัยทัศน์ นำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการพัฒนาตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมให้บุคลากรนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและเพื่อมุ่งให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

ภานุมาศ จันทศรี (2562) ได้ศึกษาโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การสื่อสารเชิงดิจิทัล 2) การสร้างวิถีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล 3) การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ และ 4) การสร้างวัฒนธรรมเชิงดิจิทัล

บงกช เวียงคำ และคณะ (2566) ได้ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี 3) การมีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีม 4) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และ 5) การพัฒนาความเป็นมืออาชีพ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล 3. ด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล และ 4. ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17

1.1 การศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสาร แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูจากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 จังหวัดตาก พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุดรดิตถ์ ปีการศึกษา 2566 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดให้เขตพื้นที่การศึกษาและขนาดโรงเรียน เป็นชั้นในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการ

เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์หาข้อมูลความต้องการจำเป็น โดยเรียงค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified) จากมากไปหาน้อย เพื่อนำไปเป็นผลผลิตของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17

1.3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 เป็นการศึกษาถึงแนวปฏิบัติหรือวิธีปฏิบัติในการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 แหล่งข้อมูล คือ โรงเรียนที่ได้รับรางวัล OBEC Award ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน และโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นในกลุ่มโรงเรียนผู้นำ 46 ICT จำนวน 4 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

2. การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17

2.1 การยกร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และเสนอขอคำปรึกษาจาก ศ.ดร.วิทยา จันทรศิลา นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ Methodology ทางวิจัย

2.2 การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไข

ร่างรูปแบบฯ ตามฉันทามติของผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดทำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 ฉบับสมบูรณ์

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 ด้วยเทคนิคการประชุมตรวจสอบยืนยันรูปแบบ (Verification Model) โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษารองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17

1.1 ผลการศึกษารองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสาร พบว่า มี 6 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหา องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา องค์ประกอบที่ 5 แนวทางการประเมิน และองค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จ

1.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก ($\bar{x} = 4.04$, S.D. = 0.89) รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ($\bar{x} = 3.99$, S.D. = 0.89) ด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล ($\bar{x} = 3.97$, S.D. = 0.89) และด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ($\bar{x} = 3.92$, S.D. = 0.91) สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 17 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, S.D. =

0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.70$, S.D. = 0.53) รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ($\bar{x} = 4.69$, S.D. = 0.56) และด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.58) เมื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 17 ทุกด้าน โดยมีค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.16 - 0.19 ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ที่มีความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ($PNI_{Modified} = 0.19$) รองลงมาในลำดับที่ 2 คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล และด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล ($PNI_{Modified} = 0.18$) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($PNI_{Modified} = 0.16$)

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 โดยการสัมภาษณ์โรงเรียนที่ได้รับรางวัล OBEC Award ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน และโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นในกลุ่มโรงเรียนผู้นำ 46 ICT พบว่า ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ประกอบด้วย 1.1 หลักการกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ด้านดิจิทัล 1.2 หลักการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล 1.3 หลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร และ 1.4 หลักการบริหารทรัพยากรเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ 2.1 เพื่อเสริมสร้างทักษะ ความรู้ และสมรรถนะด้านดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2.2 เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบและวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และส่งเสริมการพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหา ประกอบด้วย 3.1 ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ 3.2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล 3.3 ด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล และ 3.4 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา 4.1 การประเมินและวิเคราะห์ตนเอง 4.2 การวางแผนและออกแบบการพัฒนา 4.3 การดำเนินกิจกรรมพัฒนา และ 4.4 การติดตามและประเมินผล องค์ประกอบที่ 5 แนวทางการประเมิน ประกอบด้วย 5.1 การกำหนดกรอบสมรรถนะภาวะผู้นำดิจิทัล 5.2 การประเมินตนเองและการประเมินแบบ 360 องศา 5.3 การประเมินผลการดำเนินงาน

ตามสภาพจริง และ 5.4 การวิเคราะห์ผลเพื่อวางแผนพัฒนา และองค์ประกอบที่ 6 เจื่อนไข สนับสนุน ประกอบด้วย 6.1 ผู้บริหาร / บุคลากร 6.2 เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย 6.3 ระบบการบริหารจัดการ และ 6.4 งบประมาณ

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 พบว่า ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหา องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา องค์ประกอบที่ 5 แนวทางการประเมิน และ องค์ประกอบที่ 6 เจื่อนไขความสำเร็จ และผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.34)

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับ มัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 พบว่า มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$, S.D. = 0.55) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.39)

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับ มัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา 5) แนวทางการประเมิน และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรรัตน์ โตเขียว (2560) เรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหาและแนวทางการดำเนินงาน ส่วนที่ 3 ส่วนกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 และส่วนที่ 4 ส่วนเงื่อนไขความสำเร็จ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของอารี พันธมณี (2565) พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนา ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) กระบวนการพัฒนา 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล และ 7) เงื่อนไขความสำเร็จ

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ประกอบด้วย 1.1 หลักการกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ด้านดิจิทัล 1.2 หลักการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล 1.3 หลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร 1.4 หลักการบริหารทรัพยากรเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐธนิชา พรปทุมชัยกิจ และคณะ (2562) พบว่า ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและสามารถปฏิบัติได้จริงปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ รวมถึงเล็งเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีและนำมาพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 2.1 เพื่อเสริมสร้างทักษะ ความรู้ และสมรรถนะด้านดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2.2 เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา และ 2.3 เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำดิจิทัลที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะและสมรรถนะด้านดิจิทัลของครูและบุคลากร เพื่อเตรียมพร้อมต่อความท้าทายในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภัททรา

สังขวร (2560) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐธิดา ทิศาภาค (2565) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีดิจิทัล การสนับสนุนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ การบริหารเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบ และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหา ประกอบด้วย 3.1 ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ 3.2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล 3.3 ด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล และ 3.4 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ทั้งนี้ การพัฒนาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 17 ให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการบูรณาการแนวทางการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การสื่อสารด้วยดิจิทัล และการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ให้เชื่อมโยงและตอบสนองต่อความต้องการในบริบทของสถานศึกษา และชุมชนอย่างครอบคลุม ซึ่งจะต้องอาศัยการสนับสนุนทั้งด้านทรัพยากร การพัฒนาศักยภาพ และการสร้างความร่วมมือในระดับพื้นที่และระดับนโยบาย เพื่อให้การนำองค์ประกอบเหล่านี้ไปปรับใช้เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจนและสามารถยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาได้ในระยะยาว และเมื่อนำมาศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนั้น พบว่า

1) ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ซึ่งความสอดคล้องกับ บงกช เวียงคำ และคณะ (2566) ได้ศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวม คือ ด้านการพัฒนาความเป็นมืออาชีพ และด้านการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ อุดุลย์ วรรณะปะกะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูที่ปรึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้

ดังนี้ คือ 1) ด้านการสร้างวัฒนธรรมเรียนรู้ทางดิจิทัล 2) ด้านจรรยาบรรณการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 3) ด้านการสนับสนุนการใช้ดิจิทัลในการวัดและประเมินผล 4) ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ทางดิจิทัล 5) ด้านการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ทางดิจิทัล และ 6) ด้านการพัฒนาบุคลากรทางดิจิทัล

3) การสื่อสารด้วยดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ ภาณุมาศ จันทศรี (2562) ได้ศึกษาโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส ด้านการสื่อสารเชิงดิจิทัล คือ กระบวนการที่ผู้บริหารแสดงออกถึงการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ที่ขยายความคิด ความเชื่อ ให้กับสถานศึกษาอื่น ตลอดจนหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้าใจ เป็นที่ยอมรับของทุกองค์กรนำไปสู่การปฏิบัติ ด้วยรูปภาพ การเขียน การใช้สัญลักษณ์ ผ่านช่องทางการสื่อสารสังคมออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ

4) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐธนิชา พรพทุมชัยกิจ (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร กล่าวว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน และสามารถปฏิบัติได้จริง

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย 4.1 การประเมินและวิเคราะห์ ตนเอง 4.2 การวางแผนและออกแบบการพัฒนา 4.3 การดำเนินกิจกรรมพัฒนา และ 4.4 การติดตามและประเมินผล สอดคล้องกับทัศนะของ อีริพจน์ แนนเนียน และสายทิพย์ ยะ พู (2566) ที่กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ ความจำเป็นและการประเมินภาวะผู้นำยุคดิจิทัลก่อนการพัฒนา 2) การวางแผนและออกแบบ หลักสูตรพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล 3) การดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล 4) การประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล และ 5) การปรับปรุงการพัฒนาภาวะผู้นำ ยุคดิจิทัล

องค์ประกอบที่ 5 แนวทางการประเมิน ประกอบด้วย 5.1 การกำหนดกรอบ สมรรถนะภาวะผู้นำดิจิทัล 5.2 การประเมินตนเองและการประเมินแบบ 360 องศา 5.3 การ ประเมินผลการดำเนินงานตามสภาพจริง และ 5.4 การวิเคราะห์ผลเพื่อวางแผนพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนุช ภูมิสวัสดิ์ (2561) พบว่า การประเมินสมรรถนะของ

ผู้บริหารควรเริ่มจากการกำหนดกรอบสมรรถนะที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์วัดพฤติกรรมเชิงประจักษ์ และสะท้อนถึงคุณลักษณะผู้นำในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 6.1 ผู้บริหาร / บุคลากร 6.2 เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย 6.3 ระบบการบริหารจัดการ 6.4 งบประมาณ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรรัตน์ รอดพัน และคณะ (2564) พบว่า ผู้บริหารควรมีหรือจัดเตรียมสื่อเครื่องมือที่ทันสมัย ระบบปฏิบัติการที่มีความพร้อมสำหรับการสื่อสาร ควรสื่อสารให้ชัดเจน ทั้งองค์กรเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับครูและบุคลากรในการใช้เทคโนโลยี โดยคำนึงถึงความปลอดภัย กฎหมาย ระเบียบ และกติกา

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 พบว่า รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนารูปแบบมีองค์ประกอบมาจากแนวคิด ทฤษฎีพื้นฐาน หลักการของการพัฒนารูปแบบ กระบวนการพัฒนารูปแบบ วิธีดำเนินการของการพัฒนารูปแบบ แนวทางการพัฒนา และเงื่อนไขสนับสนุนไว้อย่างสมบูรณ์ และสามารถนำรูปแบบไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผลการวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องกับ ภาณุมาศ จันทรศรี (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลการพัฒนาก้าวหน้าผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา : การวิจัยแบบผสมผสานวิธี พบว่า ผลการประเมินคุณภาพโมเดลการพัฒนาก้าวหน้าผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหา องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา องค์ประกอบที่ 5 แนวทางการประเมิน และ องค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จ

ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.1 หน่วยงานการศึกษา ควรนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านดิจิทัลของผู้บริหาร โดยเฉพาะในด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และการสร้างนวัตกรรม การเรียนรู้ที่ทันสมัย

1.2 หน่วยงานต้นสังกัด ควรพัฒนาหลักสูตรอบรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลที่ครอบคลุม ทั้งด้านเทคโนโลยี การจัดการข้อมูล และการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา

1.3 ควรมีการจัดตั้งเครือข่ายระหว่างผู้บริหารในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแบ่งปันประสบการณ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล รวมถึงการร่วมมือกันในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สามารถประเมินผลการพัฒนาได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ 2.2 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่เน้นการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของผู้บริหาร โดยการทดลองใช้กิจกรรมและแนวทางต่าง ๆ ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กัลยา ดิงศภักดิ์. (2557). ความท้าทาย ณ ขอบแดนใหม่แห่งการเรียนรู้: การศึกษาระบบ 4.0.

ใน *สัมมนาทางวิชาการเรื่องขอบแดนใหม่แห่งการเรียนรู้: การศึกษาระบบ 4.0 (New Frontier of Learning: Education 4.0)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จินณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*.

อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซต.

- ณัฐธินิชา พรปทุมชัยกิจ, อุดมพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ และพงษ์ศักดิ์ ทองพันธ์. (2562). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษและสุรินทร์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 15(2), 50-64.
- ณัฐธิดา ทิศาภาค. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยครุสุริยเทพ. มหาวิทยาลัยรังสิต*.
- ดาวรรุวรรณ ถวิลการ. (2564). *ภาวะผู้นำดิจิทัล*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีรพจน์ แนนเนียน และสายทิพย์ ยะฟู (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(2), 73-86.
- บงกช เวียงคำ, ชาญวิทย์ หาญรินทร์ และไพฑูรย์ พวงยอด. (2566). สภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. *วารสารบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 14(1), 49-63.
- ปิยะนุช ภูมิสวัสดิ์. (2561). การประเมินสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา: กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- ภาณุมาศ จันทร์ศรี. (2562). โมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา: การวิจัยแบบผสมผสานวิธี. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.
- ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร*.
- สมศรี สุ่มมาตย์. (2557). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.

- สมาน อัครภูมิ. (2561). ทบทวนแนวคิดและวิธีวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
วารสารบริหารการศึกษาบวบัณฑิต, 18(1), 1-13.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง
2552-2561. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัททรา สังขวร. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับ
การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุรรัตน์ โตเขียว. (2560). รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษ
ที่ 21. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุรรัตน์ รอดพัน. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนประจักษ์รัฐ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วารสารการบริหาร
การศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9(35), 36-45.
- อดุลย์ วรรณะปะกะ. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ
การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษานครพนม. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อารี พันธมณี. (2565). ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไยไหม.
- Joyce, B. & Calhoun, E. (2010). *Models of Professional Development :
A Celebration of Educators*. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Keeves, P. J. (1988). *Educational research methodology and measurement:
An international handbook*. Oxford: Pergamon Press.
- Madaus, G.F., Scriven, M.S., & Stufflebeam, D.L. (1983). *Evaluation models
viewpoints on educational and human services evaluation*. (8th ed.).
Boston: Kluwer-Nijhoff.

การบูรณาการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการจัดทำข้อตกลง ในการพัฒนางานของครูเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน *

INTEGRATING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITIES WITH PERFORMANCE AGREEMENTS IN TEACHER TO ENHANCE STUDENT ACHIEVEMENT

ฉัตรแก้ว คณะวาปี¹, กัมพล เจริญรักษ์² และ กฤตพัฒน์ พลคราม³

Chatkaew Kanawapee¹, Kumpol Jarernrak² and Kitapat Phollakram³

^{1,3}มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น

^{1,3}Sripatum University Khon Kaen Campus, Thailand

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

²Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1, Thailand

Corresponding Author's Email: Chatkaew_edu@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 31 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 7 มิถุนายน 2568; วันตอบรับบทความ : 9 มิถุนายน 2568

Received 31 May 2025; Revised 7 June 2025; Accepted 9 June 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเน้นการศึกษาการบูรณาการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) กับการจัดทำข้อตกลงในการพัฒนางานของครู (Performance Agreement: PA) เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิด PLC ได้รับการยอมรับว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครู ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในขณะเดียวกัน PA ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางบริหารจัดการที่ช่วยให้ครูสามารถตั้งเป้าหมายการพัฒนาตนเองและผู้เรียน

Citation:

* ฉัตรแก้ว คณะวาปี, กัมพล เจริญรักษ์ และ กฤตพัฒน์ พลคราม. (2568). การบูรณาการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กับการจัดทำข้อตกลงในการพัฒนางานของครูเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 310-326.

Chatkaew Kanawapee, Kumpol Jarernrak and Kitapat Phollakram. (2025). Integrating Professional Learning Communities With Performance Agreements In Teacher To Enhance Student Achievement.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 310-326.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

อย่างชัดเจน การบูรณาการทั้งสองกระบวนการนี้จะเสริมสร้างแรงจูงใจให้ครูพัฒนาตนเอง บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ คุณภาพการจัดการเรียนรู้ดีขึ้นและคุณภาพของผู้เรียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างยั่งยืน การนำเสนอ แนวคิดเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพกับการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนผ่านข้อตกลงในการพัฒนางาน การบูรณาการดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง การยกระดับคุณภาพ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในการศึกษา การศึกษานี้จึงเสนอ กรอบแนวคิดและแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เพื่อสร้างระบบ การพัฒนาวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการในการยกระดับคุณภาพ ผู้เรียนของการศึกษาประเทศไทยในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, ข้อตกลงในการพัฒนางาน, ยกระดับคุณภาพผู้เรียน

Abstract

This article explores the integration of Professional Learning Communities (PLCs) with Performance Agreements (PAs) for enhancing student achievement within the basic education system. The PLC concept is widely recognized as a crucial mechanism for teacher professional development, fostering collaborative efforts to improve student-centered learning. Simultaneously, PAs serve as an administrative tool that enables teachers to set clear goals for their own development and for student learning. Integrating these two processes will motivate teachers to engage in self-development based on empirical data, facilitate systematic knowledge exchange and reflection, ultimately leading to improved teaching and learning quality and sustainable elevation of student outcomes. This study presents an integrated conceptual framework that links teacher professional development through PLCs with clear goal setting and

measurable indicators via PAs. Such integration is expected to result in continuous teacher professional development, enhanced teaching and learning quality, and sustainable improvement in student learning achievement, especially in an era where digital technology plays a vital role in education. Therefore, this study proposes a conceptual framework and practical guidelines that can be applied in educational institutions to create an effective teacher professional development system, responding to the demands for elevating student quality in Thai education during the 21st century.

Keywords: Professional Learning Community, Performance Agreement, Enhance Student Achievement

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันเผชิญกับความท้าทายสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะในด้านคุณภาพผู้เรียนที่ยังไม่สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล ตามรายงานผลการประเมิน PISA 2022 พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD อย่างมีนัยสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากระบบการพัฒนาวิชาชีพครูที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ขาดความต่อเนื่องและบูรณาการ รวมถึงการขาดระบบการติดตามประเมินผลที่ชัดเจน ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการปฏิรูประบบการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การศึกษาไทยเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัล ความคาดหวังของสังคม และนโยบายการพัฒนาการศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะกำหนดนโยบายการพัฒนาครูผ่านการจัดทำข้อตกลงในการพัฒนางานของครู และส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แต่ในทางปฏิบัติทั้งสองแนวทางมักถูกดำเนินการแยกส่วนกัน ส่งผลให้การพัฒนาครูขาดทิศทางที่เชื่อมโยงกับผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ

หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัลอยู่ที่การพัฒนาครูให้พร้อมรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ และยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ก้าวทันโลก การบูรณาการแนวคิดสองประการอันทรงพลังอย่าง "ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ" (Professional Learning Communities: PLC) และ "ข้อตกลงในการพัฒนางานของครู" (Performance Agreements: PA) เป็นกลยุทธ์สำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัลอยู่ที่การพัฒนาครูให้พร้อมรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ และยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ก้าวทันโลก แนวคิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครู โดย DuFour et al. (2016) กล่าวว่า PLC เป็นกระบวนการที่ครูร่วมกันเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ขณะเดียวกันการจัดทำข้อตกลงในการพัฒนางาน (PA) ตามหลักเกณฑ์ ว.9/2564 ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564) ในปัจจุบันเริ่มมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้บริบทในชั้นเรียนผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูในลักษณะการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกัน และเป็นการบูรณาการสู่การทำงานปกติที่ครูไม่ต้องละทิ้งผู้เรียนเพื่อไปอบรม ถือเป็นการพัฒนาครู ซึ่งสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงสภาพการจัดการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง (DuFour, 2007) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hord (1997) ที่ยืนยันว่าการดำเนินการในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การนำทั้งสองแนวทางมาบูรณาการเข้าด้วยกันจะสร้างประสิทธิภาพในการพัฒนาวิชาชีพครูและยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน แนวคิดการบูรณาการทั้งสองกระบวนการจึงตอบโจทย์การพัฒนาครูอย่างมีทิศทาง เกิดการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการกิจจริง สร้างแรงจูงใจภายใน และสามารถสะท้อนผลการปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบ

การศึกษานี้มีแรงจูงใจสำคัญจากความคาดหวังในการสร้างระบบการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพ โดยการบูรณาการแนวคิด PLC กับ PA จะช่วยแก้ไขปัญหาคาดความต่อเนื่องในการพัฒนาวิชาชีพครู การขาดการติดตามประเมินผลที่เป็นระบบ และการขาด

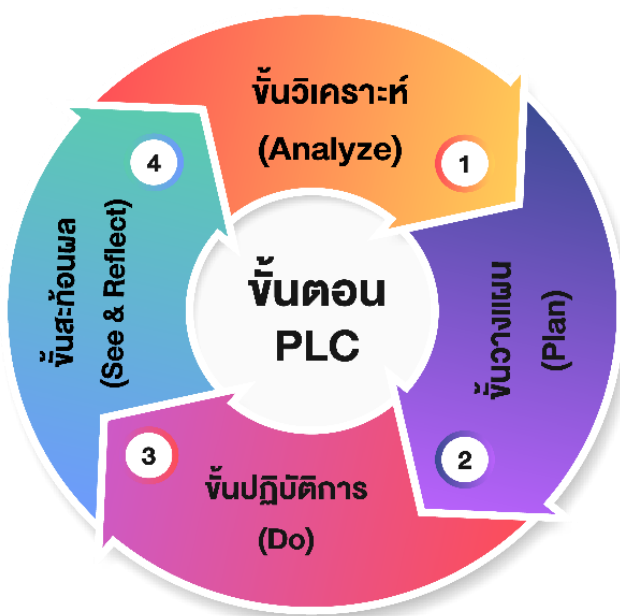
การเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาครูกับคุณภาพของผู้เรียน นอกจากนี้แล้ว แนวคิด PLC กับ PA ส่งผลต่อผู้เรียน กล่าวคือ สามารถลดอัตราการตกซ้ำชั้นและจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อน หรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง อัตราการขาดเรียนลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัดเมื่อเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า สอดคล้องกับยุทธภรณ์ ตรีไพรวงศ์และ กรองทอง ออมสิน (2561) พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น เนื่องจากการ ออกแบบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกประยุกต์ใช้ความรู้ในห้องเรียนมากขึ้นและ ผู้เรียนมีความสุขและสนุกในการเรียนมากขึ้น เช่นเดียวกับกัมพล เจริญรักษ์ (2559) กล่าวว่า นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่อยากเรียน มีความสนุกสนานตามวัยในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนกล้าแสดงออกในสิ่งที่แตกต่างจากเพื่อนมีความไว้วางใจที่มีต่อครูมากขึ้นกว่าแต่ก่อน นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ในขณะที่ครูใจเย็นลงยอมรับฟังนักเรียนอย่างตั้งใจ ครูมีใจ จดจ่ออยู่กับงานออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และดูแลใกล้ชิดกับนักเรียนมากขึ้น ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนเป็นไปในทางบวกมากกว่าเดิม ผู้ปกครองมีความพึงพอใจใน พฤติกรรมของลูกหลานและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากขึ้นกลายเป็นเครือข่าย ในชุมชนของตนเอง โรงเรียนสามารถปรับเปลี่ยนวิถีชุมชนของแต่ละโรงเรียน และสอดคล้อง กับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2562) ที่กล่าวว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพเป็นนวัตกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านการพัฒนาศักยภาพผู้สอนและนำไปสู่ การพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นคุณค่าและประโยชน์ที่คาดหวังจากการศึกษานี้ คือการสร้างกรอบ แนวคิดการบูรณาการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา การพัฒนาแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ตลอดจนแนวทาง ปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้อย่าง มีทิศทางและเห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมต่อคุณภาพผู้เรียน

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูอย่างยั่งยืน

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาและยอมรับในระดับสากลเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพ ครูและยกระดับคุณภาพการศึกษา Senge (1999) ได้กล่าวถึงแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ว่าเป็นองค์กรที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และสร้างนวัตกรรมร่วมกันเพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวและพัฒนา

ได้อย่างยั่งยืน DuFour (2007), DuFour et al. (2016) ได้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาโดยกำหนดองค์ประกอบสำคัญของ PLC ได้แก่ วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) วัฒนธรรมการร่วมมือ (Collaborative Culture) การมุ่งเน้นผลลัพธ์ (Focus on Results) และการปฏิบัติร่วมกัน (Collective Practice) Hord (1997) ได้เสนอลักษณะสำคัญของ PLC ที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การมีผู้นำที่สนับสนุนและมีส่วนร่วม (Supportive and Shared Leadership) การมีวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน (Shared Values and Vision) การเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ (Collective Learning and Application) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติ (Shared Personal Practice) และเงื่อนไขสนับสนุนที่เหมาะสม (Supportive Conditions) PLC ในบริบทของประเทศไทยเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะกลไกสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพครูและยกระดับคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) PLC ไม่ใช่เพียงแค่การรวมกลุ่มกันของครู แต่เป็นกระบวนการที่มีโครงสร้างชัดเจนในการส่งเสริมให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอน (กัมพล เจริญรักษ์, 2559) การดำเนินการ PLC ที่มีประสิทธิภาพจะนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในบริบทการศึกษาไทยที่ต้องการการปฏิรูปอย่างต่อเนื่อง (กัมพล เจริญรักษ์, 2564) ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิต การพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูจึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถละเลยได้ PLC สามารถเป็นเวทีสำคัญในการให้ครูได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ เช่น การใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ การสร้างสื่อการสอนดิจิทัล การประเมินผลผู้เรียนด้วยเครื่องมือดิจิทัล หรือการจัดการห้องเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วรลักษณ์ ชูกำเนิด, 2557) นอกจากนี้ PLC ยังส่งเสริมให้ครูเกิดการสะท้อนคิด (Reflection) เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (ยุพาภรณ์ ตรีไพรวงศ์ และกรทอง ออมสิน, 2561) ผลลัพธ์จากการดำเนินงาน PLC ที่เข้มแข็งจะส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะที่จำเป็นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญและคณะ, 2564)

กัมพล เจริญรักษ์ (2564) ได้สังเคราะห์ขั้นตอนการดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน (Isoda, 2010; มานาบุ ซาโต, 2559; สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2559; กัมพล เจริญรักษ์, 2561; ยุพาภรณ์ ตีรไพรวงศ์และกรรทอง ออมสิน, 2561; แสงรุณีย์ มีพร, 2563) มีแนวคิดสอดคล้องกัน คือขั้นตอนการดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาครูและนักเรียน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) ขั้นวิเคราะห์ 2) ขั้นวางแผน 3) ขั้นปฏิบัติการ และ 4) ขั้นสะท้อนผล แสดงเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จากภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (กัมพล เจริญรักษ์, 2564) สามารถอธิบายพอสังเขปได้ดังนี้

1. ขั้นวิเคราะห์ (Analyze) เป็นการวิเคราะห์สภาพและบริบทการจัดการเรียนการสอน เช่น การวิเคราะห์หลักสูตร รายละเอียดของรายวิชา สารการเรียนรู้ที่สำคัญของเนื้อหา ความรู้ (Essential knowledge) วิธีการสอน ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน การวัด

ประสิทธิผล ผลลัพธ์การเรียนรู้สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนและผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนของปีการศึกษาที่ผ่านมา เพื่อนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีแนวทาง เช่น ตัวชี้วัดที่นักเรียนส่วนใหญ่ทำได้คะแนนน้อยจากผลการทดสอบระดับชาติปีที่ผ่านมา เป็นต้น

2. ขั้นวางแผน (Plan) เป็นขั้นที่สมาชิกของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ ครูผู้สอน (Model Teacher) ครูร่วมเรียนรู้ (Buddy) ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์ของเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน (Administrator) และที่ปรึกษา (Mentor) เช่น รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น ร่วมกันวางแผนและให้การชี้แนะ ให้คำปรึกษาในการออกแบบการสอน และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ วางแผนเรื่องการจัดการเรียนการสอน

3. ขั้นปฏิบัติการ (Do) นำเสนอการจัดการเรียนรู้ที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นไปปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนโดยมีสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ร่วมสังเกตการณ์ ครูผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน โดยมีครูร่วมเรียนรู้ และสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมสังเกตการณ์ และบันทึกจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาในประเด็นพฤติกรรมของผู้เรียน วิธีการจัดการเรียนการสอนที่สามารถกระตุ้นผู้เรียนทุกคนให้มีส่วนร่วม สภาพสิ่งแวดล้อม สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้ และผลลัพธ์การเรียนรู้

4. ขั้นสะท้อนผล (See & Reflect) เป็นขั้นที่สมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับความสำเร็จ เช่น นักเรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ จุดเด่น จุดควรพัฒนาในเรื่องของกิจกรรมการเรียนการสอน สภาพสิ่งแวดล้อมสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้ และผลลัพธ์การเรียนรู้จุดที่ต้องแก้ไข รวมทั้งแนะนำวิธีแก้ปัญหาโดยเริ่ม การสะท้อนคิดจากครูผู้สอน ครูร่วมเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญและสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตามลำดับ นอกจากนี้แล้วครูผู้สอนร่วมกับครูร่วมเรียนรู้ พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ใหม่ โดยนำผลจากการสะท้อนคิดจากการสอนร่วมกับข้อเสนอแนะของสมาชิกในชุมชน เพื่อปรับปรุงแผนการเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้และนำไปดำเนินการสอนอีกครั้ง

ข้อตกลงในการพัฒนางานของครูเครื่องมือขับเคลื่อนคุณภาพผู้เรียน

ข้อตกลงในการพัฒนางานของครู (Performance Agreements: PA) หรือที่เรียกว่า ข้อตกลงในการพัฒนางาน ตามมาตรา 52 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นเครื่องมือเชิงนโยบายที่สำคัญ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา, 2564) PA ไม่ใช่เพียงแค่การประเมินผลการปฏิบัติงาน แต่เป็น การวางแผนการพัฒนางานในอนาคตที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะของครูเพื่อยกระดับ คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักการสำคัญของ PA คือการกำหนดเป้าหมายการพัฒนางาน ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และสามารถวัดผลได้ โดยเป้าหมายเหล่านั้นจะต้องสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา รวมถึงบริบทและความต้องการที่แท้จริงของ ผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564) ในการจัดทำ PA ครูจะต้องวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน กำหนด เป้าหมายที่ท้าทายแต่เป็นไปได้ และวางแผนกิจกรรมการพัฒนาที่จะนำไปสู่การบรรลุ เป้าหมายเหล่านั้น ซึ่งรวมถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564) การมี PA ที่ชัดเจน ช่วยให้ผู้ครามีทิศทางในการพัฒนางานของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น และ เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา, 2564) นอกจากนี้ PA ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหาร สถานศึกษาสามารถติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนางานของครู และให้การสนับสนุน ที่เหมาะสมได้อย่างทันทั่วถึง ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นไปอย่างมีระบบและมี ประสิทธิภาพ (กัมพล เจริญรักษ์, 2567)

การจัดทำข้อตกลงในการพัฒนางาน (PA) ข้าราชการครูทุกคนต้องจัดทำข้อตกลง ในการพัฒนางาน ตามแบบที่ ก.ค.ศ. กำหนดทุกปีงบประมาณ เสนอต่อผู้อำนวยการ สถานศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยข้อตกลงในการพัฒนางาน ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อตกลงในการพัฒนางานตามมาตรฐานตำแหน่ง ส่วนที่ 2 ข้อตกลงใน การพัฒนางานที่เสนอเป็นประเด็นท้าทายในการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ตามหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ 0206.3/ว 9 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2564 (สำนักงาน

คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564) จะเป็นประโยชน์กับผู้เรียน สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับวิชาชีพครู เพื่อให้ครูได้พัฒนาตนเองให้มี ศักยภาพสูงขึ้นตามระดับวิทยฐานะ และทำให้กระบวนการพัฒนาเกิดขึ้นจากกระบวนการ จัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะประจำวิชา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะที่สำคัญตามหลักสูตร

2. ครูและผู้บริหารเข้าถึงห้องเรียนมากขึ้น ทำให้ได้รับทราบสภาพปัญหาและความ ต้องการของแต่ละห้องเรียน สามารถนำมากำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา เพื่อยกระดับ คุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3. การประเมินผลการพัฒนางานตามข้อตกลงในแต่ละปีงบประมาณ ทำให้ ข้าราชการครูได้ทราบถึงจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา ซึ่งจะทำให้มีแนวทางในการพัฒนาตนเอง ที่ชัดเจน และสามารถนำผลการพัฒนามาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการจัดการเรียนรู้และ การพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

4. การนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ เป็นการลดภาระการจัดทำเอกสาร ประหยัด งบประมาณในการประเมิน และทำให้ระบบการประเมินโดยรวมมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและคล่องตัวยิ่งขึ้น

5. เกิดการเชื่อมโยงบูรณาการ (Alignment and Coherence) ในระบบการประเมิน วิทยฐานะ การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อการเลื่อนเงินเดือน และการประเมินเพื่อคง วิทยฐานะ โดยใช้ตัวชี้วัดเดียวกัน ลดความซ้ำซ้อน และงบประมาณในการประเมิน

6. ทำให้มี Big data ในการบริหารงานบุคคลในหลายมิติ และสามารถนำไปใช้เป็น ข้อมูลสำคัญในการวางแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่าง มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้แล้วการพัฒนางานตามข้อตกลงตามแบบที่ ก.ค.ศ. กำหนด ให้ความสำคัญ กับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (Outcomes) และตัวชี้วัด (Indicators) ที่เป็นรูปธรรม จึงเป็นเครื่องมือเชิงนโยบายที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง และการประเมินของคณะกรรมการประเมินผลการพัฒนางานตามข้อตกลง ให้คณะกรรมการ ดำเนินการประเมิน ตามแบบที่ ก.ค.ศ. กำหนดจากการปฏิบัติงานจริง สภาพการจัดการเรียนรู้

ในบริบทของแต่ละสถานศึกษา และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการพัฒนางานตามข้อตกลงเป็นสำคัญ โดยไม่เน้นการประเมินจากเอกสาร

แนวทางการบูรณาการ PLC กับ PA เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน

การบูรณาการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) กับข้อตกลงในการพัฒนางานของครู (PA) เป็นแนวทางที่มีศักยภาพสูงในการสร้างครูยุคใหม่ที่พร้อมรับมือกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 และยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน กลไกสำคัญคือการใช้ PLC เป็นเวทีในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน PA (กัมพล เจริญรักษ์, 2559) ขั้นตอนการบูรณาการสามารถเริ่มต้นจากการที่ครูแต่ละคนหรือกลุ่มครูได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนางานใน PA ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามบริบทและความต้องการของสถานศึกษา (กัมพล เจริญรักษ์, 2567) หลังจากนั้น PLC จะเข้ามามีบทบาทในการเป็นพื้นที่ให้ครูได้นำปัญหาหรือความท้าทายที่พบเจอในการบรรลุเป้าหมายเหล่านั้นมาปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขกับเพื่อนร่วมงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ยกตัวอย่างเช่น หากเป้าหมายใน PA คือการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ครูอาจนำประเด็นนี้มาหารือในวง PLC เพื่อร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม การเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลที่หลากหลาย หรือการพัฒนาเกณฑ์การประเมินที่สะท้อนทักษะดังกล่าว (วรลักษณ์ ชูกำเนิด, 2557)

นอกจากนี้ PLC ยังส่งเสริมให้ครูเกิดการสะท้อนคิด (Reflection) เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูได้ทบทวนว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาสอดคล้องกับเป้าหมายใน PA หรือไม่ มีจุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา หรือสิ่งที่ต้องปรับปรุงอย่างไรบ้าง (ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญและคณะ, 2564) การแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นใน PLC จะช่วยให้ครูได้รับมุมมองที่หลากหลายและสามารถนำไปปรับปรุงแผนการพัฒนางานใน PA ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การบูรณาการนี้จึงเป็นการเชื่อมโยงการพัฒนาวิชาชีพครูแบบต่อเนื่องกับการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ทำให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีทิศทางและเห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมต่อคุณภาพผู้เรียน (กัมพล เจริญรักษ์, 2559) แนวทางการบูรณาการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการจัดทำข้อตกลงในการพัฒนางานของครูไปสู่การปฏิบัติจำเป็นต้องมีแผนงานที่เป็นระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน เริ่มต้นด้วยการเตรียมความพร้อมขององค์กร โดยผู้บริหารสถานศึกษา

จะต้องสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากครูและบุคลากรในสถานศึกษาของตนเอง กำหนดนโยบายและทรัพยากรที่สนับสนุน และสร้างระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ขั้นตอนต่อมาคือการสร้างทีม PLC และกำหนดข้อตกลงในการพัฒนางาน โดยจัดกลุ่มครูตามสาขาวิชาหรือระดับชั้นที่สอน ซึ่งต้องพิจารณาจากบริบทของสถานศึกษา เช่น สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ จะมีจำนวนครูมากน้อยต่างกัน การจัดกลุ่มครูจึงจัดกลุ่มให้เหมาะสมกับกระบวนการ PLC เพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และจัดทำข้อตกลงในการพัฒนางานที่สอดคล้องกับเป้าหมายของกลุ่ม ต่อไปเป็นการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และการติดตามผล โดยจัดประชุมและกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ใช้ข้อมูลจากการติดตามผลการดำเนินงานตาม PA เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์และปรับปรุงการปฏิบัติ และมีการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะ ตลอดจนมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการสะท้อนผลและการเรียนรู้จากประสบการณ์ การปรับปรุงแผนงานและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และการขยายผลสู่กลุ่มครูอื่นหรือสถานศึกษาอื่น การบูรณาการ PLC และ PA อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีขั้นตอนที่เป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แนวทางการบูรณาการ PLC กับ PA เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน

ที่	ขั้นตอนดำเนินงาน	การดำเนินงานของผู้บริหารและครู	ผลลัพธ์ที่คาดหวัง
1	การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาใน PA ที่มุ่งเน้นผู้เรียน	ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียนในบริบทโรงเรียน กำหนดเป้าหมายการพัฒนางานใน PA ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมและสามารถวัดผลได้ โดยเป้าหมายดังกล่าวจะต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ เช่น สมรรถนะผู้เรียน ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะเทคโนโลยี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นต้น	PA ที่มีเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของโรงเรียน

2	การจัดตั้งและขับเคลื่อน PLC ที่สอดคล้องกับ PA	ครูรวมกลุ่มเป็น PLC ตามความสนใจ ปัญหา หรือความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายใน PA โดยผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนด้านการจัดสรรเวลา ทรัพยากร และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน	PLC ที่มีความพร้อมและมีทิศทางในการพัฒนาตามเป้าหมาย PA
3	การเรียนรู้และพัฒนาใน PLC เพื่อบรรลุเป้าหมายตาม PA ที่ครูทำไว้กับผู้บริหารสถานศึกษา	สมาชิก PLC ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอน เพื่อบรรลุเป้าหมายใน PA อาจมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้หรืออบรมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการแก้ปัญหา มีการวางแผนกิจกรรม/นวัตกรรมการสอนร่วมกัน	ครูได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติที่จำเป็นเพื่อบรรลุ PA
4	การนำผลการเรียนรู้จาก PLC ไปปฏิบัติในชั้นเรียน	ครูนำองค์ความรู้ ทักษะ และนวัตกรรมที่ได้จากการเรียนรู้ใน PLC ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนจริง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน PA อย่างเป็นรูปธรรม	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูมีประสิทธิภาพ และคุณภาพ ผู้เรียนได้รับการพัฒนา
5	การสะท้อนผลและประเมินผลการดำเนินงาน	ครูแต่ละคนและกลุ่ม PLC ร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ประเมินความก้าวหน้าในการบรรลุเป้าหมายใน PA ระบุจุดแข็ง จุดควรพัฒนา และปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากผลลัพธ์ของผู้เรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุน	ครูมีข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการ PLC

		ด้านการจัดสรรเวลา ทรัพยากร และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ	
6	การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	นำผลการสะท้อนและประเมินผลที่ได้มาปรับปรุงแผนการพัฒนางานใน PA และกิจกรรมของ PLC ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เรียนรู้จากความสำเร็จและความล้มเหลว เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	PA และ PLC มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น

จากตารางที่ 1 แนวทางการบูรณาการ PLC กับ PA เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนพบว่า กระบวนการนี้เริ่มต้นด้วยการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนาในข้อตกลงพัฒนางาน ซึ่งมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ ขั้นตอนถัดมาคือการจัดตั้งและขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการเรียนรู้ พัฒนาและแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี มีการสะท้อนผลและประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ใน PA โดยผลลัพธ์ที่คาดหวังคือครูได้รับการพัฒนามีทิศทาง และผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน

สรุป

หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัลอยู่ที่การพัฒนาครูให้พร้อมรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ และยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ก้าวทันโลก คือการบูรณาการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการจัดทำข้อตกลงในการพัฒนางานของครู (PA) ที่มีใช้เพียงการรวมเครื่องมือสองชนิดเข้าด้วยกัน แต่เป็นการหลอมรวมปรัชญาการทำงานที่ส่งเสริมการเติบโตอย่างยั่งยืนของครูและผู้เรียนไปพร้อมกัน PLC คือพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการร่วมมือกันแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ครูได้พัฒนาองค์ความรู้และทักษะใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ PA จะเข้ามาเติมเต็มด้วยการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม และสามารถวัดผลได้ เพื่อให้การ

พัฒนาเหล่านั้นนำไปสู่ผลลัพธ์เชิงประจักษ์ต่อคุณภาพผู้เรียน การบูรณาการ PLC กับ PA จึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพและจำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในบริบท การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของการเปลี่ยนแปลง ทางเทคโนโลยีดิจิทัล การผสมผสานแนวคิดนี้เข้าด้วยกันจะช่วยให้ครูมีแรงจูงใจและทิศทางการ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน PA ซึ่งจะนำไปสู่ การยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ผู้บริหารการศึกษาในสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ จัดสรร ทรัพยากร สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และติดตามประเมินผล ตลอดจนเป็นผู้นำทางวิชาการ และผู้ให้คำปรึกษา เพื่อให้การบูรณาการนี้ประสบความสำเร็จและเป็นส่วนหนึ่งของ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *การแถลงข่าวผลการประเมิน PISA 2022*. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2568 จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21>
- กัมพล เจริญรักษ์. (2567). การขับเคลื่อนจุดเน้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 โดยใช้ข้อตกลงในการพัฒนางาน (PA) ของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารวิชาการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*, 1/2567, 3-8.
- _____. (2559). การสร้างชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพเพื่อปฏิรูปโรงเรียน. *วารสารวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*, 19(2), 30-45.
- _____. (2564). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ : แนวทางการพัฒนาครูและผู้เรียน. *วารสารการศึกษาไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา*, 18(2), 19-28.
- _____. (2561). *โรงเรียนสุภาพะ : ห่วงยาวคำโปรยโมเดล*. ขอนแก่น : มูลนิธิสถาบันวิจัย ระบบการศึกษา.
- ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญและคณะ. (2564). กระบวนการพัฒนางานวิชาชีพครูแบบชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพในประเทศไทยและต่างประเทศ. *วารสารเศรษฐศาสตร์และ กลยุทธ์การจัดการ*, กรุงเทพฯ. 8(1), 180-199.
- มานานุ ชาติ. (2559). *การปฏิรูปโรงเรียน แนวความคิด “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” กับการนำ ทฤษฎีมาปฏิบัติจริง*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

- ยุพาภรณ์ ติรไพรวงศ์ และกรรทอง ออมสิน. (2561). การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ : แนวทางการพัฒนาผู้สอนและผู้เรียน. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี, กรุงเทพฯ.* 34(2), 164-172.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.*
- วิชัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒนา. (2562). *การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ.* กรุงเทพฯ : ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2567 จาก www.curriculumandlearning.com
- แสงรุณีย์ มีพร. (2563). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ : เส้นทางสู่การพัฒนาวิชาชีพครู. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* 14(2), 20-32.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). *คู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *คู่มือการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่สถานศึกษา.* กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2559). *ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา.* เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2567 จาก http://spe.go.th/files/com_news/2016-05_9e8ff07bfa57e8c.pdf
- DuFour, R. (2007). Professional Learning Communities: A Bandwagon, an Idea Worth Considering, or Our Best Hope for High Levels of Learning?. *Middle School Journal,* (J1), 39(1), 4-8.
- DuFour, R., Eakey, R., & Many, T. (2016). *Learning by Doing: A Handbook for Professional Learning Communities at Work.* Bloomington, IN: Solution. Education Service.

- Hord, S. M. (1997). *Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement*. Texas: Southwest Educational Development Laboratory.
- Isoda, M. (2010). Lesson Study: Problem-Solving Approaches in Mathematics Education as a Japanese Experience. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 8, 17-27.
- Senge, Peter M. and others. (1999). *The dance of change: the challenges of Sustaining momentum in learning organizations*. New York: London Currency/Doubleday; Nicholas Brealey.

การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ ในจังหวัดแพร่ *

THE DEVELOPMENT OF DHAMMA LANNA LETTERS SKILL POTENTIALITY STRENGTHENING OF MONKS IN PHRAE PROVINCE

พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์¹, พระราชเชมากร², พรหมเรศ แก้วโมลา³, พระใบฎีกาศักดิ์ดิษฐ์ แสงธง⁴
และ รวีโรจน์ ศรีคำภา⁵

Phrakhru Soondorndhammanithus¹, Phra Rajakhemakorn², Phromares Kaewmola³,
Phrabaidika Sakdithat Sangtong⁴ and Raweerose Sricompa⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

¹⁻⁵Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: chaophraya.jc@gmail.com

วันที่รับบทความ : 25 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 5 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 7 มิถุนายน 2568

Received 25 May 2025; Revised 5 June 2025; Accepted 7 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและการพัฒนาการของการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ 2) เพื่อศึกษาสภาพบริบทศักยภาพ และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ด้านอักษรธรรมล้านนาในจังหวัดแพร่ 3) เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลจากเอกสาร และข้อมูลจากการ

Citation:

* พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, พระราชเชมากร, พรหมเรศ แก้วโมลา, พระใบฎีกาศักดิ์ดิษฐ์ แสงธง และ รวีโรจน์ ศรีคำภา.
(2568). การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 327-346.

Phrakhru Soondorndhammanithus, Phra Rajakhemakorn, Phromares Kaewmola, Phrabaidika Sakdithat Sangtong and Raweerose Sricompa. (2025). The Development Of Dhamma Lanna Letters Skill Potentiality Strengthening Of Monks In Phrae Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 327-346.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 รูป/คน พิจารณาประเด็นหลักที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และอธิบายเป็นความเรียงเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) อักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรโบราณของชาวล้านนาใช้ถ่ายทอดพระธรรมคำสอน ตำรายา วรรณกรรม วิถีชีวิต เป็นต้น โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางการศึกษา ปัจจุบันพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่มีการเรียนรู้และใช้อักษรธรรมล้านนาลดลง เนื่องจากอิทธิพลของภาษาไทยกลาง เทคโนโลยีสมัยใหม่ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป และทัศนคติที่มองว่าอักษรธรรมล้านนาเป็นของล้าสมัย

2) บริบทด้านอักษรธรรมล้านนาในจังหวัดแพร่เผชิญกับการลดลงของการใช้งานและการเรียนรู้อักษรธรรมล้านนา การขาดแคลนครูผู้ถ่ายทอด ระบบการศึกษาที่เปลี่ยนไป การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุน คือ การสนับสนุนจากชุมชน การศึกษาและฝึกอบรม การเข้าถึงเอกสารต้นฉบับ การส่งเสริมจากภาครัฐ การใช้เทคโนโลยี และแรงศรัทธา

3) การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่มีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมุ่งเสริมทักษะการอ่าน เขียน และแปลอักษรธรรมล้านนาผ่านกิจกรรม คือ (1) กิจกรรมภาษาล้านนาสู่ภาษาธรรม พื้นฐานด้านตัวอักษรและการอ่านอย่างถูกต้อง (2) กิจกรรมการเขียนภาษาธรรม พัฒนาทักษะการเขียนอักษรล้านนาอย่างเป็นระบบ (3) กิจกรรมการฝึกปฎิบัติภาษาธรรม เน้นการอ่านและแปลอักษรธรรมล้านนาเป็นไทยกลาง ผลลัพธ์ คือ พระสงฆ์สามารถใช้ภาษาล้านนาในการสื่อสารธรรมะได้ดีขึ้น มีบทบาทชัดเจนในการอนุรักษ์อักษรโบราณ และเชื่อมโยงพระพุทธศาสนากับชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนา, ศักยภาพ, อักษรธรรมล้านนา

Abstract

This qualitative study aimed to 1. investigate history and development of Buddhist monks' Tai Tham (Lanna) script transmission; 2. explore context, potentiality, and factors influencing potentiality development of Buddhist monks' Tai Tham (Lanna) script in Phrae province; and 3. study its transmission

process. The data gathered from documents and in-dept interview conducted with 10 key informants. They were then analyzed using content analysis to extract issues in accordance to theories.

the research findings were as follow;

1) Tai Tham (Lanna) script was an ancient script of the Lanna people. It used to pass down Buddhist teachings, scriptures, palm-leaf manuscripts, medical texts, literature, and lifestyles through Buddhist temples, regarded as center of education. Buddhist monks currently have fewer opportunities to learn and utilize it due to the influence of the Central Thai language, modern technology, changing lifestyles, and the belief that the Lanna Dhamma script is outdated.

2) Tai Tham (Lanna) script is being used and learned by fewer monks and locals in Phrae province. Its primary causes are shortage of knowledgeable teachers, gaps in the educational system, and insufficient transmission of knowledge. Developing and enhancing Buddhist monks require supportive factors such as community involvement, education, training programs, access to original manuscripts, government support, cultural activities, use of technology, and the strong faith of Buddhist monks.

3) The goal of developing and enhancing potentiality of Buddhist monks' Tai Tham (Lanna) script is to preserve cultural heritage and local wisdom. It focuses on increasing Tai Tham (Lanna) script's writing, reading, and translating of Buddhist monks and novices through a series of activities: (1) 'Lanna Language to Dhamma Language' activity, focusing on script recognition and accurate reading; (2) Dhamma writing activity, focusing on developing writing skills; and (3) Dhamma translation training, which is based on reading and translating Tai Tham (Lanna) script into Central Thai. The outcomes are as follows. Buddhist monks and novices can use Tai Tham's (Lanna) script to pass down Buddhist teachings effectively. They have a vital role in preserving

ancient scripts, leading to fostering sustainability between Buddhism and the community.

Keywords: Development, Potentiality, Tai Tham (Lanna) script

บทนำ

การศึกษาค้นคว้าความเป็นมาของอักษรธรรมล้านนานั้นยังไม่มีข้อสรุป หรือหลักฐานที่สามารถยืนยันได้แน่ชัดว่ามีต้นกำเนิดมาจากที่ใด แต่มีผู้รู้หลายท่านได้ศึกษาค้นคว้าและตั้งข้อสันนิษฐานไว้ จากการศึกษานี้ของนายนา โปรงธุระ พบว่า หลักฐานประเภทจารึกที่เก่าแก่ที่สุด คือ จารึกลานทอง พ.ศ. 1919 ที่ใช้อักษรธรรมคู่กับอักษรไทยสุโขทัย โดยพบที่ฐานพระประธานวัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย ส่วนการกำเนิดอักษร ธรรมล้านนา อาจมีสาเหตุสำคัญมาจากทางศาสนา เพื่อใช้เขียนพระธรรมคัมภีร์ให้เป็นสื่อแก่คนในวงกว้าง อักษรธรรมล้านนาจึงเริ่มจากการใช้เขียนภาษาบาลี และนิยมใช้จารลงในคัมภีร์ใบลาน เพราะถือว่าเป็นอักษรที่เป็นตัวแทนของพระธรรมคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ดังมีคำกล่าวที่ว่า “อักษรธรรมแต่ละตัวเปรียบได้กับพระพุทธเจ้าหนึ่งพระองค์” อันแสดงให้เห็นฐานะอันสูงส่งของอักษร ธรรมอย่างชัดเจน ในด้านบทบาทของอักษรธรรม ถือได้ว่าเป็นอักษรที่รับใช้ในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก และนอกจากนี้ยังเป็นตัวอักษรที่ใช้บันทึกภาษาพูดของกลุ่มไทยวนในระยะต่อมาด้วย (อภิวันท์ พันธสุข, 2551) อักษรธรรมล้านนาหรือตัวเมือง เป็นอักษรเขียนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นภาษาทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นมานานในดินแดนล้านนานับพันปี อักษรธรรมล้านนานิยมใช้บันทึกสิ่งต่าง ๆ เช่น ใช้เขียนตำนานและจารึกต่าง ๆ เช่น หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา จารพระไตรปิฎก คัมภีร์ใบลาน ธรรมชาดก พงศาวดารตำนาน ศิลาจารึก ประวัติศาสตร์ ตำรายาสมุนไพร วรรณกรรมล้านนา คติคำสอนต่าง ๆ ตำราไสยศาสตร์ คาถา เวทย์มนต์ คร่าวขอ กฎหมาย โดยเฉพาะการจารึกการสังคยานาพระไตรปิฎกครั้งที่ 8 ของโลก เป็นต้น (แสง จันทร์งาม, 2520 : 77)

สังคมล้านนานั้นมีความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่คอยเชื่อมโยงคนในสังคมให้มีความผูกพันแน่นแฟ้นเป็นปึกแผ่น ผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาที่มีเป็นของตนเอง คัมภีร์ใบลาน เป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสืบทอดองค์ความรู้ ความเชื่อ ตลอดจนวิถีความเป็นอยู่ของคนล้านนาคู่ต่อคู่กันได้เป็นอย่างดี เนื่องจากในทางพุทธศาสนานิยมจารคัมภีร์ใบลานด้วยอักษรธรรมล้านนา เพื่อบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับศาสนา กล่าวได้ว่า เป็น

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ที่โบราณจารย์ได้สร้างไว้ให้เป็นมรดกตกทอดสู่คนรุ่นลูกหลาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์สามเณรที่จะต้องสืบต่อความรู้นั้น เพื่อการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุที่คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาในยุคล้านนามีหลักฐานปรากฏชัดเจนและควรค่าแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ในจำนวนคัมภีร์ภาษาล้านนาที่มีการปริวรรตและแปลเพื่อนำองค์ความรู้มาศึกษามีจำนวนไม่น้อย ดังเช่น มังคลัตถิปปินี เป็นต้น แต่ก็ยังมีคัมภีร์ภาษาล้านนาอีกจำนวนมาก ที่ยังไม่ได้นำมาปริวรรตและศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ทางการศึกษาพระพุทธศาสนาให้แพร่ขยายกว้างขวาง คัมภีร์เหล่านี้ได้มีการเก็บรักษาไว้ที่หอธรรมคัมภีร์ของวัดต่าง ๆ ทั่วเขตภาคเหนือ โดยเฉพาะที่มีการสำรวจพบว่ามีมากที่สุดคือในหอธรรมคัมภีร์ของวัดสูงเม่น จังหวัดแพร่ เป็นต้น (พระมหาสิทธิชัย ชยสิทธิ, 2561: 2)

จังหวัดแพร่ที่เป็นจังหวัดหนึ่งในล้านนา มีวัดวาอารามที่เก่าแก่กว่าพันปีมีจำนวนหลายวัดในเขตเมืองแพร่ และกระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ที่มีปรากฏหลักฐานในการพบคัมภีร์ใบลานเก่าที่ล้วนแต่เขียนด้วยอักษรธรรมล้านนา เช่น คัมภีร์ใบลานในวัดสูงเม่นที่มีการพบมากที่สุด คัมภีร์ใบลานวัดร่องพอง คัมภีร์ใบลานวัดหลวง คัมภีร์ใบลานวัดพระนอน คัมภีร์ใบลานวัดพงษ์สุนันท์ เป็นต้น ซึ่งคัมภีร์ต่าง ๆ เหล่านี้ยังมิได้มีการเผยแพร่และปริวรรตอยู่อีกมาก สาเหตุหลักเนื่องมาจากในสังคมเมืองแพร่ปัจจุบันที่เปลี่ยนไปตามกระแสวัฒนธรรมสมัยใหม่ ทำให้บริบทของสังคมเปลี่ยนไป ทำให้เรื่องของคัมภีร์ใบลานที่เขียนด้วยอักษรธรรมไม่ได้รับความสนใจจากคนรุ่นใหม่ และถูกมองว่าเป็นเรื่องล้าสมัย และเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ต้องศึกษา คัมภีร์ใบลานล้านนาเป็นเสมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์เก่าแก่ที่ไม่อาจเข้าถึงได้ ด้วยภาษาที่ใช้จารนั้นเป็นอักษรธรรมล้านนาที่ยากต่อการศึกษาและทำความเข้าใจ นักปราชญ์ด้านภาษาล้านนาเหลือน้อย จึงขาดกระบวนการในการถ่ายทอด อีกทั้งพระสงฆ์สามเณรยังมุ่งศึกษาในวิชาการสมัยใหม่ ส่วนตัวอักษรธรรมล้านนาเองก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนสำหรับการศึกษา

คณะผู้วิจัยเล็งเห็นว่า พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญของการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนาและเกรงว่าอักษรธรรมล้านนาอาจจะค่อย ๆ เลือนหายไปจากสังคมเมืองแพร่ตลอดจน พระภิกษุ สามเณร อ่านเขียนอักษรธรรมล้านนาได้มีจำนวนน้อยมาก ประชาชนที่มีความรู้อ่านออกเขียนได้ ก็มีน้อย คัมภีร์ใบลานถูกทอดทิ้งไว้ในวัดต่าง ๆ พระภิกษุสามเณรไม่ให้ความสนใจที่หยิบยกขึ้นมาอ่าน ส่วนใหญ่ปล่อยทิ้งไว้ และถูกทำลายไปตามธรรมชาติ ตากแดด ตากฝน หนู มด และแมลงกัดทำลายไปเป็นจำนวนมาก จึงเห็นว่าคณะสงฆ์จังหวัดแพร่มีศักยภาพที่จะพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนพระสงฆ์สามเณรในการการถ่ายทอด การ

อนุรักษ์อักษรธรรมล้านนา และสืบสานต่อมโนปณิธานในอันที่จะดูแลปกป้องคำสอนของพระพุทธเจ้าให้คงอยู่คู่เมืองแพร่ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาวิวัฒนาการและกระบวนการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน รวมไปถึงปัจจัย เงื่อนไข ผู้เรียน ผู้สอนและชุมชนที่ให้การสนับสนุนการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนา จนนำไปสู่การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาสภาพบริบท ศักยภาพ และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ด้านอักษรธรรมล้านนาในจังหวัดแพร่
3. เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่ต้องเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง หรือรวมทั้งมีการฝึกและปฏิบัติในสภาพจริงของการทำงาน มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับสังคม และการประยุกต์ใช้มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ นอกจากนี้ ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพโดยสะท้อนจากการที่นักศึกษาสามารถเลือกเรียนรายวิชา หรือเลือกทำโครงการงานหรือชิ้นงานในหัวข้อที่สนใจในขอบเขตเนื้อหาของวิชานั้น ๆ และกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน หรือการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ (ทิตินา แคมมณี, 2545: 2) การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การสอน ซึ่งมีระบบกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมและมีการกำหนดแผนงานส่งเสริมการเรียนการสอนโดยผู้สอนและผู้เรียน (สุพิศ บุญชูวงศ์, 2536: 6) สามารถดำเนินการหรือการจัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพผู้สอนจะต้อง

จัดทำแผนการสอนเป็นอย่างดี และดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่เตรียมไว้ (สุมาลี จันทร์ชะลอ, 2542: 11)

การบริหารกิจกรรมมีกระบวนการหรือแผนการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยมีผู้ดูแลรับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน การดำเนินงานตามแผนและโครงการและมีการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดกระบวนการที่เป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยกำหนดขอบเขตการบริหารไว้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ 2) ด้านนิเทศติดตาม 3) ด้านส่งเสริมสนับสนุน 4) ด้านการประเมินและรายงาน (เอกรินทร์ สีมหาศาล, 2568)

อักษรธรรมล้านนา คือ รูปแบบตัวอักษรโบราณที่ใช้ในดินแดนล้านนา (ภาคเหนือของประเทศไทยในอดีต) เพื่อเขียนภาษาบาลีและภาษาล้านนา ใช้กันอย่างแพร่หลายในด้านพระพุทธศาสนา (วิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2545 : 12) อักษรธรรมล้านนานิยมใช้บันทึกสิ่งต่าง ๆ เช่น ใช้เขียนตำนานและจารึกต่าง ๆ เช่น หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา จารพระไตรปิฎก คัมภีร์ในลาน ธรรมชาดก พงศาวดารตำนาน ศิลาจารึก ประวัติศาสตร์ ตำรายาสมุนไพร วรรณกรรมล้านนา คติคำสอนต่าง ๆ ตำราไสยศาสตร์ คาถา เวทย์มนต์ คร่าวขอ กฎหมาย โดยเฉพาะการจารึกการสังคยานาพระไตรปิฎกครั้งที่ 8 ของโลก เป็นต้น (แสง จันทร์งาม, 2520 : 77) อักษรธรรมล้านนาเริ่มเข้าสู่ประเทศไทยทางภาคเหนือโดยการรับเอาพระพุทธศาสนาเข้ามาเมื่อครั้งสมัยที่พระนางจามเทวีได้ขึ้นครองอาณาจักรหริภุญชัย ได้นิมนต์พระภิกษุผู้ทรงความรู้ในพระไตรปิฎกมาด้วยนั้น โดยช่วงนั้นพระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่ดินแดนแถบนี้เป็นครั้งแรกและมีการเจริญเติบโตขึ้นเป็นลำดับเรื่อยมาจนถึงยุคที่พระเจ้าอนุรุธของพม่ามีอำนาจได้ประกาศตนเป็นพุทธศาสนูปถัมภ ซึ่งเป็นการช่วยสนับสนุนให้พระพุทธศาสนาเจริญแพร่หลายมากยิ่งขึ้น ต่อมาในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 พระญามังรายได้ครองอาณาจักรหริภุญชัยก็เคยยอมรับเอาพระพุทธศาสนาไปด้วยเช่นกัน (ประเสริฐ ณ นคร, 2528: 6) เพราะรูปแบบอักษรธรรมนั้นมีลักษณะใกล้เคียงกับรูปแบบอักษรมอญ-พม่า ในราวพุทธศตวรรษที่ 20 - 21 จารึกแผ่นลานทองแดง พ.ศ. 2048 เป็นอันมากจากการเปรียบเทียบง่าย ๆ เช่นนี้ จึงทำให้ท่านผู้รู้บางท่านลงมติว่าอักษรธรรมคงจะเกิดขึ้นจากนักปราชญ์ไทยล้านนาไทยคิดประดิษฐ์รูปแบบอักษรชนิดนี้ โดยได้รับโดยได้รับความบันดาลใจมาจากอิทธิพลอักษรมอญ-พม่าก็ได้ (คงเดช ประพัฒน์ทอง, 2520: 19)

สำหรับวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตามช่วงวัยออกเป็น 2 วิธี คือ 1) วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เด็กโดยใช้กิจกรรมการถ่ายทอดแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนและดึงดูดใจ เช่น การเล่านิทาน การละเล่น การทายปริศนา เป็นต้น ซึ่งเป็นวิธีการสร้างนิสัยและบุคลิกภาพที่สังคมปรารถนา และมุ่งเน้นด้านจริยธรรมเป็นสำคัญ และ 2) วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ผู้ใหญ่ซึ่งมีวิธีการถ่ายทอดหลายรูปแบบ เช่น วิธีการบอกเล่า การสังเกตด้วยตนเองผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น (จารุวรรณ ธรรมวัตร, 2538: 12-13)

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “รูปการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนา (Research & Development) มีวิธีดำเนินการวิจัย ได้แก่

1. รูปแบบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research : AR) โดยผสานวิธีวิจัยเพิ่มเติมเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล 2 แบบ คือ (1) วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่

2. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เที่ยงตรงเกี่ยวกับสภาพบริบท ศักยภาพ และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ด้านอักษรธรรมล้านนาในจังหวัดแพร่ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงต้องลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอักษรธรรมล้านนาในจังหวัดแพร่ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ (1) กลุ่มที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอักษรธรรมล้านนาในจังหวัดแพร่ จำนวน 10 รูป/คน (2) กลุ่มพระสงฆ์และสามเณรที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ จำนวน 20 รูป รวมกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาวิจัยทั้งหมด 30 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) มุ่งเน้นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ จากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา หนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย สื่อ

อิเล็กทรอนิกส์หรือเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง (2) ออกแบบเครื่องมือ/แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi structure interview) เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพบริบท สถานการณ์ และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ด้านอักษรธรรมล้านนาในจังหวัดแพร่ (3) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (indept ivterviews) โดยคณะผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นคำถามกึ่งปลายเปิด (Semi structure interview) ประกอบด้วย สภาพปัญหา ความต้องการในการศึกษาอักษรธรรมล้านนา กระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนา (4) ชุดกิจกรรมการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ จำนวน 30 ชั่วโมง (5) แบบประเมินผลสำเร็จจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การงานวิจัยครั้งนี้มีกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชื่อมโยง 2 โครงการวิจัยย่อยแบ่งเป็นลำดับขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิวัฒนาการและกระบวนการถ่ายทอดการเรียนรู้อักษรธรรมล้านนา ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ขั้นตอนที่ 3 รวบรวมข้อมูล นำเสนอข้อมูล วิเคราะห์วิวัฒนาการของกระบวนการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนา ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการตามกิจกรรมการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ เรียบเรียงอธิบายข้อมูล และสรุปผลการวิจัย พร้อมเสนอแนะประเด็นที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนา โดยใช้วิธีการแบบ (R&D Research & Action Research) โดยคณะผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก การรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารตำราทางวิชาการ และการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ แล้วนำมาทำการวิเคราะห์และนำเสนอเชิงพรรณนา

6. การนำเสนอผลการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้งในมิติของการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านอักษรธรรมล้านนาในพื้นที่จังหวัดแพร่ รวมถึงการศึกษาจากเอกสารตำราทางวิชาการ และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ตามประเด็นของวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ เป็นการนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาความ ประกอบภาพถ่ายเกี่ยวกับการลงพื้นที่สำรวจพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย และ

ภาพกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของ พระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ และสามารถนำความรู้ที่ได้จากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง เพื่อเป็น ต้นแบบในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านอักษรธรรมล้านนา รวมถึงเป็นการ เผยแพร่องค์ความรู้ด้านอักษรธรรมล้านนาแก่ผู้ที่สนใจ โดยจะมีการจัดทำสื่อพิมพ์ออนไลน์ เผยแพร่สู่สาธารณชน และนำเสนอผลงานวิจัยในเชิงวิชาการต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1

สมัยดินแดนล้านนา มีการปกครองเป็นของตนเองมีวัฒนธรรมทางด้านภาษา และมี ตัวหนังสือเป็นของตนเอง เรียกว่า อักษรธรรมล้านนาหรือตัวเมือง มีลักษณะคล้ายอักษรพม่า มอญ และเงี้ยว เข้ามาสู่ประเทศไทยพร้อม ๆ กับพระพุทธศาสนา นิยมใช้บันทึกสิ่งต่าง ๆ เช่น ใช้เขียนตำนานและจารึกต่าง ๆ เช่น หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา พิธีกรรมทาง พระพุทธศาสนา จารพระไตรปิฎก คัมภีร์ในลาน ธรรมชาดก พงศาวดารตำนาน ศิลาจารึก ประวัติศาสตร์ ตำรายาสมุนไพร วรรณกรรมล้านนา คติคำสอนต่าง ๆ ตำราไสยศาสตร์ คาถา เวทย์มนต์ คร่าวขอ กฎหมาย เป็นต้นโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดอักษรธรรม ล้านนาที่มีคณะสงฆ์เป็นผู้จัดการศึกษาตามขั้นตอนการบวชในพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การเตรียมตัวเป็นเป็นขะยม ระยะที่ 2 ตอนเป็นขะยม ระยะที่ 3 ตอน บวชเป็นสามเณร ระยะที่ 4 ตอนอุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้ว

ในจังหวัดแพร่มีการเรียนอักษรธรรมล้านนาที่มีรากฐานมาจากคตินิยม และความเชื่อ ต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา รวมไปถึงการเล่าถึงสังคมในขณะที่มีการเขียน ขึ้นทำให้อักษรธรรมล้านนาจึงมีความสำคัญกับวิถีชีวิตของคนในสมัยก่อน และด้วยการเรียน หนังสือในสมัยก่อนของไทยมีความเกี่ยวข้องกับวัดอย่างใกล้ชิด เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของ การศึกษา โดยเฉพาะในสมัยก่อนที่ยังไม่มีโรงเรียนของรัฐ พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอน หนังสือให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนหนังสือไทย และหนังสือ ธรรมะ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการอ่านออกเขียนได้ การเรียนการสอน อักษรธรรมล้านนาที่มีการเรียนเกิดขึ้นภายในวัดเป็นส่วนใหญ่เกือบทุกวัดในทางภาคเหนือ สมัยก่อน มีการเรียนการสอนอักษรธรรมล้านนา โดยมีพระสงฆ์ภายในเป็นผู้สอน และมีพระที่ บวชใหม่ สามเณร เด็ก ชาวบ้านเป็นผู้เรียน แต่หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และมี

การปฏิรูปการศึกษามีการจัดระบบโรงเรียนเข้ามาแทนที่ การรู้อักษร และเข้าใจภาษาไทย กลางได้รับความสำคัญมากกว่า และมีการยกย่อง ให้ยศให้ตำแหน่งจึงทำให้การศึกษ้อักษร ศาสตร์ล้านนาไทยจึงค่อย ๆ หายไป ทำให้ขาดการสืบทอดอักษรธรรมล้านนาอย่างเป็น ทางการ และคัมภีร์ส่วนใหญ่ที่จารบนใบลานด้วยอักษรธรรมล้านนาขาดการเอาใจใส่ดูแล ขาดการส่งเสริมจากรัฐจากผู้รู้ รูปแบบการสอนพระภิกษุ สามเณรจึงอยู่ในวงจำกัด คือ จัดการ เรียนการสอนอยู่ภายในวัดบางวัดเท่านั้น และการสอนก็เป็นไปตามยถากรรม อีกประการหนึ่ง ก็คือ พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ทั่วไปมีความเห็นว่าอักษรธรรมเป็นภาษาที่ล้าสมัย เรียน มาแล้วไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้

สำหรับการศึกษ้อักษรธรรมของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ในปัจจุบันนั้น มีความ แตกต่างจากอดีตค่อนข้างมาก เนื่องจากความนิยมของที่เข้ามาบวชมีจำนวนลดน้อยลง กอปร กับความเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและเทคโนโลยี ทำให้กลุ่มคนที่มีความสนใจในด้าน อักษรธรรมลดน้อยลง เป็นเหตุให้ภาษาล้านนาหรือภาษาธรรมล้านนาได้รับความนิยมน้อยลง เพราะ (1) อิทธิพลของภาษาไทยกลาง เนื่องจากระบบการศึกษาของไทยเน้นการใช้ภาษาไทย กลางเป็นหลัก (2) การเข้ามาของเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล เนื่องจากสื่อสมัยใหม่ เช่น โซเชียล มีเดีย โทรทัศน์ และแอปต่าง ๆ ใช้ภาษาไทยกลางหรือภาษาอังกฤษเป็นหลัก (3) การ เปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและครอบครัว พ่อแม่รุ่นใหม่จำนวนมากไม่ใช้ภาษาล้านนาใน ชีวิตประจำวัน และไม่ถ่ายทอดภาษานี้ให้ลูกหลานวิถีชีวิตเมืองและการย้ายถิ่นฐาน (4) ขาด การส่งเสริมในระบบการศึกษา เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้บรรจุ วิชาภาษาล้านนา และ สื่อการเรียนการสอนยังไม่ทันสมัย (5) ทักษะคติของคนรุ่นใหม่ บางคนมองว่า ภาษาล้านนาเป็น ของเก่า ล้าสมัย หรือใช้ในวงแคบ (6) ผลจากการกลมกลืนทางวัฒนธรรม ที่เกิดจากการรวม ศูนย์อำนาจและการสร้างเอกภาพทางภาษาในอดีต ทำให้ภาษาถิ่นถูกลดทอนวัฒนธรรม สมัยใหม่เข้ามาแทนที่ และกลืนภาษาท้องถิ่นให้จางหายไปจากชีวิตประจำวัน

2. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2

สภาพบริบทด้านอักษรธรรมล้านนาในจังหวัดแพร่มี 4 ประเด็นที่สำคัญได้แก่ (1) กลุ่มพระสงฆ์และชาวบ้านมีการใช้และการเรียนรู้อักษรธรรมลดลง โดยอักษรธรรมล้านนา (อักษรตัวเมือง) เคยเป็นอักษรหลักที่ใช้ในการจารึกพระธรรมคำสั่งสอนในคัมภีร์ใบลานหรือ สมุดข่อย แต่ปัจจุบันพระสงฆ์รุ่นใหม่จำนวนมาก อ่านและเขียนอักษรธรรมไม่คล่อง หรือ ไม่มี โอกาสเรียนรู้เลย เนื่องจากไม่ได้รับการสอนอย่างเป็นระบบ (2) หน่วยงานทางการศึกษาฝ่าย

พระปริยัติธรรม ก็มุ่งเน้นการศึกษาพระพุทธศาสนาภาษาไทยและภาษาบาลีเป็นหลักอักษรธรรมล้านนาไม่ได้รับการบรรจุในหลักสูตรอย่างชัดเจน จึงไม่มีการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง (3) ขาดครูผู้ถ่ายทอดความรู้ ครูบาอาจารย์หรือพระอาวุโสที่เชี่ยวชาญอักษรธรรมเริ่มลดจำนวนลงการเรียนรู้อักษรธรรมมักเป็นแบบไม่เป็นทางการ เช่น จากพระอาจารย์ในวัด หรือโครงการระยะสั้น (4) ความผูกพันกับวัฒนธรรมท้องถิ่นลดลง การเปลี่ยนผ่านของสังคมท้องถิ่นจากวัฒนธรรมพื้นถิ่นสู่ความทันสมัย ทำให้เยาวชนรวมถึงพระสงฆ์รุ่นใหม่ ขาดความสนใจในอักษรโบราณงานบุญต่าง ๆ เช่น พิธีเทศน์มหาชาติ หรือ การเทศน์อาสนิสต์ต่าง ๆ ที่ใช้ภาษาล้านนา และอักษรธรรมก็มีน้อยลง และ (5) สื่อและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับอักษรธรรมยังมีจำกัด แอปพลิเคชัน หรือสื่อดิจิทัลที่เกี่ยวกับการเรียนอักษรธรรมล้านนายังมีจำนวนน้อย ไม่มีแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่มีคุณภาพและเข้าถึงง่ายสำหรับพระสงฆ์

ศักยภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ในด้านการใช้อักษรธรรมล้านนา พบว่ามีปัญหาหลายประการที่ส่งผลให้การเรียนรู้และการใช้ภาษาล้านนาในพระสงฆ์รุ่นใหม่มีความอ่อนแอลง โดยสามารถสรุปได้แก่ (1) ขาดครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวนครูที่มีความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับอักษรธรรมล้านนาและภาษาโบราณลดลง เนื่องจากผู้รู้รุ่นเก่าลดน้อยลงตามอายุขัย และไม่มีการถ่ายทอดความรู้ต่ออย่างเป็นระบบ (2) ขาดแรงจูงใจในหมู่พระสงฆ์รุ่นใหม่ พระสงฆ์บางรูปมองว่า ภาษาล้านนาไม่จำเป็น ในการเผยแผ่ธรรมะในปัจจุบัน ต่างจากในอดีตที่พระสงฆ์ต้องเรียนรู้ภาษาล้านนาเพื่ออ่านคัมภีร์ใบลาน ซึ่งเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา (3) ขาดการสนับสนุนจากระบบการศึกษา (4) หลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมไม่บรรจุ ภาษาล้านนา เป็นรายวิชาหลัก ทำให้สามเณรไม่สามารถเรียนรู้ภาษาล้านนาอย่างลึกซึ้ง และไม่สามารถอ่านคัมภีร์ใบลานได้ การเรียนภาษาล้านนาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมมีเพียงการเรียนการสอนที่ไม่เป็นระบบ และมีเวลาจำกัด (5) ข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยี พระสงฆ์ส่วนใหญ่เข้าถึงสื่อออนไลน์ที่ใช้ ภาษาไทยกลาง หรือ ภาษาอังกฤษ มากกว่าภาษาล้านนา (6) ขาดสื่อการเรียนรู้ภาษาล้านนาที่ใช้ เทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชัน พจนานุกรมออนไลน์ หรือตำราในรูปแบบดิจิทัล และ (7) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ภาษาไทยกลางถูกใช้เป็นหลักในการสื่อสารในชีวิตประจำวันและกิจกรรมทางศาสนา ทำให้ภาษาล้านนา ถูกละเลยและไม่สามารถใช้ในการเทศน์หรือสื่อสารทางธรรมกับ คนรุ่นใหม่ หรือ ญาติโยม ที่ไม่เข้าใจภาษาล้านนา

การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ด้านอักษรธรรมล้านนาในจังหวัดแพร่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลากหลายที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความยั่งยืนในการสืบทอดองค์ความรู้ทาง

วัฒนธรรมที่สำคัญนี้ โดยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ 7 ปัจจัย ได้แก่ (1) การสนับสนุนจากชุมชนและสังคมความร่วมมือจากชุมชนมีบทบาทในการสร้างแรงจูงใจให้พระสงฆ์เรียนรู้และรักษาอักษรธรรมล้านนา หากสังคมให้ความสำคัญ ก็จะช่วยขับเคลื่อนการถ่ายทอดความรู้ได้ต่อเนื่อง (2) การศึกษาและฝึกอบรม การจัดหลักสูตรและการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอ่านเขียนอักษรธรรมอย่างต่อเนื่องในวัดและสถาบันการศึกษา ช่วยพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในการสืบสานวัฒนธรรมนี้ (3) ทรัพยากรและเอกสารต้นฉบับ หมายถึง การเข้าถึงคัมภีร์ใบลาน ตำราโบราณ และพระไตรปิฎก รวมถึงการอนุรักษ์และจัดทำสำเนาเอกสารเหล่านี้ ช่วยให้พระสงฆ์สามารถเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและสืบทอดองค์ความรู้ต่อไป (4) การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรมีบทบาทในการจัดตั้งโครงการส่งเสริมการเรียนรู้และวิจัยด้านอักษรธรรมล้านนา (5) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณี เช่น “ตากฮัมม” เป็นเวทีสำคัญในการเผยแพร่อักษรธรรม ช่วยเชื่อมโยงพระสงฆ์กับชุมชน และส่งเสริมความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม (6) เทคโนโลยีและนวัตกรรม ได้แก่ การนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น การดิจิทัลเอกสาร การสร้างคลังข้อมูลออนไลน์ หรือการใช้โซเชียลมีเดีย จะช่วยให้การถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนาเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น และ (7) แรงศรัทธาและความมุ่งมั่นของพระสงฆ์ความตั้งใจจริงของพระสงฆ์ในการเรียนรู้และถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนา คือหัวใจสำคัญที่สุด หากพระมีศรัทธาและแรงจูงใจ ก็จะสามารถขับเคลื่อนการอนุรักษ์วัฒนธรรมนี้ได้ อย่างยั่งยืน ดังนั้น ปัจจัยทั้ง 7 ประการนี้ ล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ด้านอักษรธรรมล้านนาในจังหวัดแพร่ ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นในระยะยาว

3. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3

การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ การอนุรักษ์และส่งเสริมอักษรธรรมล้านนา ถือเป็นภารกิจสำคัญในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวล้านนา ซึ่งพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่มีบทบาทสำคัญในการสืบสานองค์ความรู้นี้ ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัย จึงได้ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาแก่พระสงฆ์และสามเณรในจังหวัดแพร่ โดยจัดกิจกรรมรวม 3 รูปแบบ ภายในระยะเวลา 30 ชั่วโมง มีพระสงฆ์และสามเณรเข้าร่วมจำนวน 30 รูป ซึ่งแต่ละ

กิจกรรมมีเป้าหมายในการเสริมสร้างทักษะ ความรู้ และความเข้าใจด้านภาษาล้านนาและ อักษรธรรมอย่างรอบด้าน ได้แก่

1) กิจกรรมแรก คือ “ภาษาล้านนาสู่ภาษาธรรม” เป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มุ่งสร้าง ความรู้ด้านพยัญชนะล้านนา การเทียบเสียงกับภาษาไทยกลาง และฝึกฝนการอ่านเขียน อักษรล้านนาอย่างถูกต้อง กิจกรรมนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะภาษาล้านนาไม่เพียงเป็น ภาษาท้องถิ่น หากแต่เป็นกุญแจสำคัญในการเข้าถึงองค์ความรู้ในคัมภีร์โบราณ เช่น คัมภีร์ ไບหลาน ที่จารึกคำสอนทางพระพุทธศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวล้านนา กิจกรรมนี้ ส่งผลให้พระสงฆ์และสามเณรสามารถเข้าใจเนื้อหาทางธรรมได้ลึกซึ้งขึ้น สามารถสื่อสาร ธรรมะกับชุมชนด้วยภาษาที่เข้าถึงจิตใจชาวบ้าน อีกทั้งยังเสริมสร้างศักยภาพในการเป็นผู้นำ ทางจิตวิญญาณ และมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

2) กิจกรรมที่สองคือ “การเขียนภาษาธรรมสำหรับพระสงฆ์” ซึ่งต่อยอดจากกิจกรรม แรก โดยเน้นการฝึกเขียนพยัญชนะ สระ และประโยคพื้นฐานในภาษาล้านนาอย่างถูกต้อง พระสงฆ์สามเณรได้ฝึกฝนการคัดลายมือและการจารึกข้อความอย่างถูกต้องตามหลักอักขรวิธี ล้านนา พร้อมทั้งได้รับความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากวัดและสถาบันการศึกษาท้องถิ่น เช่น วัดสูงเม่น และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ซึ่งเป็นความ ร่วมมือที่สร้างเครือข่ายการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ กิจกรรมนี้ไม่เพียงแต่เพิ่มทักษะด้านการ เขียนภาษาล้านนา แต่ยังเป็นการเสริมสร้างบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผ่านการใช้ภาษาถิ่นที่ชาวบ้านคุ้นเคยและเข้าใจได้ดี

3) กิจกรรมที่สามคือ “การฝึกปรีวรตภาษาธรรม” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นการถอด ความจากอักษรธรรมล้านนาเป็นภาษาไทยกลาง โดยให้พระสงฆ์ฝึกอ่านไบหลานและคัมภีร์ โบราณ เรียนรู้วิธีการแปลความหมาย และเขียนถอดความอย่างถูกต้อง กิจกรรมนี้ออกแบบใน ลักษณะเวิร์คช็อปที่เน้นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ไป ประยุกต์ใช้ในการดูแลรักษาคัมภีร์เก่า และนำเนื้อหาจากคัมภีร์ไปใช้ในการสอนธรรมะหรือ กิจกรรมทางศาสนาในท้องถิ่นได้ ดังนั้นกิจกรรมทั้งสามนี้มีเป้าหมายร่วมกัน คือ การส่งเสริม ให้พระสงฆ์ในจังหวัดแพร่สามารถอ่าน เขียน และแปลอักษรธรรมล้านนาได้อย่างมี ประสิทธิภาพ เสริมสร้างศักยภาพด้านการสื่อสารธรรมะด้วยภาษาท้องถิ่น พื้นฟูบทบาทของ พระสงฆ์ในฐานะผู้สืบทอดและผู้รักษาภูมิปัญญาล้านนา และเชื่อมโยงพระพุทธศาสนากับ ชุมชนอย่างแนบแน่นยิ่งขึ้นต่อไป

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า อักษรธรรมล้านนา หรือ “ตัวเมือง” เป็นอักษรโบราณของชาวล้านนา มีลักษณะคล้ายอักษรพม่า มอญ และเงี้ยว ใช้ถ่ายทอดพระธรรมคำสอน คัมภีร์ ไပလან ตำรายา วรรณกรรม และกฎหมาย โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางการศึกษา แบ่งการเรียนรู้ตามขั้นตอนของการบวช ตั้งแต่เด็กขะยมจนถึงพระภิกษุ ในอดีตพระสงฆ์เป็นผู้สอนและถ่ายทอดอักษรธรรมให้แก่เยาวชนและชาวบ้าน แต่เมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาและเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม อักษรธรรมล้านนาก็ค่อย ๆ ถูกลดบทบาทลง ปัจจุบันพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่มีโอกาสรู้และใช้อักษรธรรมล้านนาลดลง เนื่องจากอิทธิพลของภาษาไทยกลาง เทคโนโลยีสมัยใหม่ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ขาดการส่งเสริมจากภาครัฐ และทัศนคติที่มองว่าอักษรธรรมเป็นของล้าสมัย ส่งผลให้การสืบทอดอักษรธรรมล้านนาอยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะสูญหาย สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “กระบวนการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนา” ผลการวิจัยพบว่า วิวัฒนาการและกระบวนการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนาในอดีตวัดมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนา โดยอาศัยขั้นตอนของการบวชในพุทธศาสนาเพื่อจัดการศึกษา ภายใต้การกำกับดูแลจากพระผู้เป็นอาจารย์ให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนด เนื้อหาส่วนใหญ่จึงเน้นในเรื่องเกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม และความเชื่อ ส่วนใหญ่การเรียนรู้จะเน้น ในด้านการอ่านออกเขียนได้ เพื่อใช้ในการค้นคว้าของนักประวัติศาสตร์ หลังการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2442 ในอาณาจักรล้านนา มีการศึกษาสมัยใหม่เข้ามาวัดวัดจึงลดบทบาททางการศึกษาอักษรธรรมลงไป การอนุรักษ์จะมาจากผู้ที่มีความหวงแหน ผู้ที่เห็นคุณค่า ผู้มีความห่วงใย ปัจจุบันการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนายังคงมีอยู่ในวงแคบคือ ในบางวัด หมอยาพื้นบ้าน พ่อหนาน พ่อครู แม่ครู ปราชญ์ชาวบ้าน (วัลลภ มณีเชษฐา, 2561)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

บริบทด้านอักษรธรรมล้านนาในจังหวัดแพร่เผชิญกับความเสื่อมถอยในหลายด้าน ทั้งการลดลงของการใช้งานและการเรียนรู้อักษรธรรมในหมู่พระสงฆ์และชาวบ้าน การขาดแคลนครูผู้ถ่ายทอด ความไม่ต่อเนื่องในระบบการศึกษา และอิทธิพลของความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและเทคโนโลยี ส่งผลให้พระสงฆ์รุ่นใหม่มีศักยภาพด้านอักษรธรรมลดลงอย่างมาก เป็นห่วง การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพพระสงฆ์ด้านนี้ จึงต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนสำคัญ 7 ประการ ได้แก่ การสนับสนุนจากชุมชน การศึกษาและฝึกอบรม การเข้าถึงเอกสารต้นฉบับ การส่งเสริมจากภาครัฐ กิจกรรมวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยี และแรงศรัทธาของพระสงฆ์

หากสามารถส่งเสริมปัจจัยเหล่านี้อย่างเป็นระบบ จะช่วยให้การสืบทอดอักษรธรรมล้านนา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ระบบ และสภาพการเปลี่ยนแปลงของภาษาล้านนาในกลุ่ม 5 เชียง” ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบท และสภาพการเปลี่ยนแปลงของภาษาล้านนาในปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะสูญหายถ้าไม่ช่วยกัน พื้นฟูอนุรักษ์และสืบสาน แนวทางในการจะฟื้นฟู อนุรักษ์และสืบสานในประเทศไทย มี 3 ประเด็น คือ การฟื้นฟูการเรียนการสอนในวัดในสถานศึกษาทุกแห่งของภาคเหนือ การสร้าง เครือข่ายการส่งเสริมสนับสนุนกับหน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน (พระครูวิมลศิลป์ ปะ กิจ, 2559)

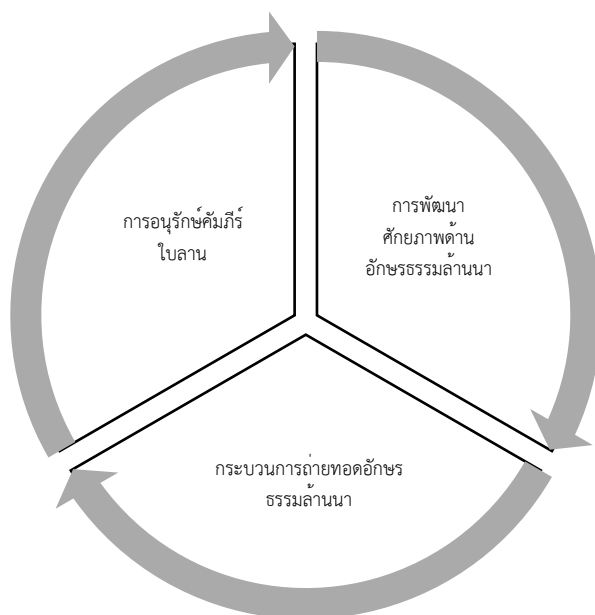
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ มีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมุ่งเสริมทักษะการอ่าน เขียน และแปลอักษรธรรมให้แก่พระสงฆ์และสามเณรจำนวน 30 รูป ผ่านกิจกรรมหลัก 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) กิจกรรม “ภาษาล้านนาสู่ภาษาธรรม” เพื่อปูพื้นฐานด้านตัวอักษรและการ อ่านอย่างถูกต้อง (2) กิจกรรม “การเขียนภาษาธรรม” เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนอักษร ล้านนาอย่างเป็นระบบ และ (3) กิจกรรม “การฝึกปริวรรตภาษาธรรม” ที่เน้นการอ่านและ แปลอักษรธรรมล้านนาเป็นไทยกลาง ผลลัพธ์คือพระสงฆ์สามารถใช้ภาษาล้านนา ในการ สื่อสารธรรมะได้ดียิ่งขึ้น มีบทบาทชัดเจนในการอนุรักษ์อักษรโบราณ และเชื่อมโยง พระพุทธศาสนากับชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “กระบวนการถ่ายทอด ความรู้จากมหาวิทยาลัยสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโครงการอนุรักษ์วิหารพระเจ้าพันองค์วัดปงสนุก จังหวัดลำปาง” โดยผลการวิจัยมีความมุ่งหมายที่จะค้นคว้า ได้แก่ (1) อธิบายกระบวนการ ถ่ายทอดความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชน (2) วิเคราะห์บทบาทของตัวแสดงใน กระบวนการถ่ายทอดความรู้จากทั้งมุมมองของผู้สร้างความรู้และผู้รับความรู้ และ (3) ระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการถ่ายทอดความรู้ โดยใช้โครงการวิจัยรับใช้สังคมของ มหาวิทยาลัยเป็นกรณีศึกษา (โครงการอนุรักษ์วิหารพระเจ้าพันองค์ วัดปงสนุก จังหวัด ลำปาง) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า กระบวนการถ่ายทอดความรู้ตั้งอยู่ บนพื้นฐานของบทบาทต่าง ๆ ที่สลับสับเปลี่ยนกันได้ของผู้สร้างและผู้รับความรู้ โดย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายนี้เกิดขึ้นอย่างมีพลวัตในหลายรูปแบบได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ทาง สังคม การแปลงให้เป็นความรู้ชัดแจ้ง การรวมความรู้ และการแปลงความรู้สู่ภายใน ซึ่งส่งผล

ต่อการนำความรู้ไปปรับใช้ในบริบทของตนเอง ในการถ่ายทอดความรู้ให้ประสบความสำเร็จ ทั้งมหาวิทยาลัยและชุมชนต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และมีวิธีคิดแบบเปิดใจ (กนกกร จีนา และ อลงกรณ์ คูตระกูล, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของ พระสงฆ์ในจังหวัดแพร่” คณะผู้วิจัยได้รวบรวมความรู้ที่ได้จากการศึกษาแนวคิดเรื่อง การศึกษาด้านอักษรธรรมล้านนา ของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ เพื่อนำมาเป็นแนวทางการ พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ สามารถ สรุปลงเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สามารถสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนา ศักยภาพด้าน อักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ ได้แก่ (1) การอนุรักษ์คัมภีร์ใบลาน การเก็บ รักษา คัมภีร์ใบลานที่วัดสูงเม่น จังหวัดแพร่ โดยใช้วิธีการอนุรักษ์ที่มีเอกลักษณ์ เช่น ประเพณี ตากธัมม์ และการจัดตั้งสถาบันอนุรักษ์คัมภีร์ ใบลาน (2) การพัฒนา ศักยภาพด้านอักษร ธรรมล้านนา เน้นการสนับสนุนจากชุมชน การศึกษาและฝึกอบรม การอนุรักษ์เอกสาร

ต้นฉบับ การสนับสนุนจากภาครัฐ การจัดกิจกรรมวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยีและการสร้างแรงศรัทธาในพระสงฆ์ เพื่อถ่ายทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนาอย่างยั่งยืน (3) กระบวนการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนา รวมถึงการฝึกฝน การจัดทำคัมภีร์ใบลาน การจัดกิจกรรมทางศาสนา การจัดตั้งสถาบันอนุรักษ์ และการบันทึกประวัติศาสตร์และวรรณกรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาศักยภาพด้านอักษรธรรมล้านนาของพระสงฆ์ในจังหวัดแพร่ ได้แก่ (1) ควรมีนโยบายส่งเสริมการสนับสนุนจากชุมชนและสังคม การจัดตั้งกลุ่มสนับสนุนและเครือข่ายชุมชน การสร้างกลุ่มชุมชนที่มีความสนใจในการอนุรักษ์อักษรธรรมล้านนาเพื่อร่วมมือในการสนับสนุนและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอักษรธรรมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การฝึกอบรม และการจัดเวิร์กช็อป (2) ควรมีนโยบายการพัฒนาและจัดการการศึกษาและฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ การสร้างหลักสูตรการศึกษาเฉพาะด้านอักษรธรรมล้านนาในวัดและสถาบันการศึกษา พร้อมทั้งจัดฝึกอบรมสำหรับครูบาอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่พระสงฆ์รุ่นใหม่ (3) ควรมีนโยบายสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ การลงทุนในการจัดทำสำเนาดิจิทัลของเอกสารต้นฉบับ เช่น คัมภีร์ใบลาน และสร้างฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อให้สามารถเข้าถึงและศึกษาง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและสถาบันการศึกษา การจัดตั้งกลุ่มชุมชนที่สนใจในการอนุรักษ์อักษรธรรมล้านนา เพื่อร่วมมือกันในการเผยแพร่ความรู้และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดเวิร์กช็อป การบรรยาย และกิจกรรมทางวัฒนธรรม
2. การใช้เทคโนโลยีในการอนุรักษ์และเผยแพร่ การใช้สื่อออนไลน์และพัฒนาแอปพลิเคชันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอักษรธรรมล้านนา เพื่อขยายการเข้าถึงและการเรียนรู้ของพระสงฆ์และประชาชน
3. การสนับสนุนการอนุรักษ์จากภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเช่น การจัดงานประเพณีตากธัมม์และนิทรรศการเกี่ยวกับอักษรธรรมล้านนา เพื่อสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กนกกร จีนา และอลงกรณ์ คูตระกูล. (2561). กระบวนการถ่ายทอดความรู้จากมหาวิทยาลัยสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโครงการอนุรักษ์วิหารพระเจ้าพันองค์วัดปงสนุก จังหวัดลำปาง. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 9(1), 59-80.
- คงเดช ประพัฒน์ทอง. (2520). *การวิจัยเอกสารโบราณเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2538). *วิเคราะห์ภูมิปัญญาอีสาน*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์สิริธรรมออฟเซต.
- ทิตนา แคมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ ณ นคร. (2528). *การวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ล้านนาจารึก*. เชียงใหม่: วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
- พระครูวิมลศิลป์ปะกกิจ. (2559). การวิเคราะห์ระบบและสภาพการเปลี่ยนแปลงของภาษาล้านนาในกลุ่ม 5 เชียง. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 36(1), 95-110.
- พระมหาสิทธิชัย ขยสิทธิ. (2561). การศึกษาเชิงวิเคราะห์คัมภีร์สัพครูปเทศของพระพุทธศาสนาในล้านนา. ใน *ดุชนิพนธ์พุทธศาสนดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัลลภ มณีเชษฐา. (2561). กระบวนการถ่ายทอดอักษรธรรมล้านนา. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 14(1), 176-188.
- วิโรจน์ อรุณมานะกุล. (2545). *อักษรธรรมล้านนา: ศึกษาเปรียบเทียบกับอักษรไทยและอักษรพม่า*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุพิศ บุญชูวงศ์. (2536). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยการณในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุมาลี จันทรชะลอ. (2542). *การวัดผลและประเมินผล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- แสง จันทรงาม. (2520). *ศาสนาในล้านนาไทย*. เชียงใหม่: ทิพย์เนตรการพิมพ์.

อภิวัฒน์ พันธุ์สุข. (2551). การเปลี่ยนแปลงฐานะและบทบาทของภาษาล้านนา. ใน
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2568). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้. เรียกใช้เมื่อ 15 พฤษภาคม 2568
จาก www.kroobannok.com/blog/39839

การประเมินโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย
โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช *

THE EVALUATION OF GOOD CITIZENS IN DEMOCRATIC WAY
PROJECT TRIAM UDOM SUKSA SCHOOL OF THE SOUTH
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
NAKHON SI THAMMARAT

วรางคณา สุทธิรักษ์¹, อรรครา ธรรมาธิกุล², วีระยุทธ ชาทะกาญจน์³ และ ปราโมทย์ พรหมนิล⁴

Warangkha Sutthirak¹, Akara Thammathikul², Werayut Chatakan³ and Pramote Promnil⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

¹⁻⁴Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: creamwarang@gmail.com

วันที่รับบทความ : 23 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 5 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 7 มิถุนายน 2568

Received 23 May 2025; Revised 5 June 2025; Accepted 7 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยใช้รูปแบบการประเมินของ เคิร์กแพทริก เพื่อประเมินโครงการเกี่ยวกับ 1) ด้านปฏิกริยา 2) ด้านความรู้ 3) ด้านพฤติกรรม 4) ด้านผลลัพธ์ กลุ่มเป้าหมาย คือ ครู จำนวน 2 คน นักเรียน จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม

Citation:

* วรางคณา สุทธิรักษ์, อรรครา ธรรมาธิกุล, วีระยุทธ ชาทะกาญจน์ และ ปราโมทย์ พรหมนิล. (2568). การประเมินโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 347-363.

Warangkha Sutthirak, Akara Thammathikul, Werayut Chatakan and Pramote Promnil. (2025).

The Evaluation Of Good Citizens In Democratic Way Project Triam Udom Suksa School Of The South The Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 347-363.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

แบบทดสอบและแบบสัมภาษณ์ จำนวน 32 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินด้านประเมินปฏิภรียา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความเหมาะสมของโครงการ หัวข้อผลที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าร่วมการอบรมมีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านวิทยากร สถานที่ สื่อทัศนูปกรณ์ บรรยากาศในการจัดอบรมและระยะเวลาในการจัดอบรม หัวข้อบรรยากาศโดยรวมในการจัดกิจกรรมอบรมมีความเหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนา และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเนื้อหาสาระในการอบรม หัวข้อเอกสารประกอบการอบรมมีองค์ความรู้ครบถ้วน

2. ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนการทำแบบทดสอบหลังอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการประเมินพฤติกรรมของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรมในการดำเนินโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับพฤติกรรมที่อยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ด้านมีภาวะผู้นำ หัวข้อการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และหัวข้อการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม คือ ด้านมีภาวะผู้นำ หัวข้อการรู้จักเป็นผู้นำหรือผู้ตามที่ดีและหัวข้อ การรู้จักบทบาทหน้าที่ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านนักเรียนต้นแบบ หัวข้อความเป็นผู้มีวินัยในตนเอง และด้านผู้มีจิตอาสาเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หัวข้อการมีส่วนร่วมทั้งความคิดการกระทำและน้ำใจ ด้วยมารยาทที่ดีตามวัฒนธรรม

4. ผลการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรม หัวข้อเคารพในสิทธิผู้อื่น และหัวข้อการเคารพในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รองลงมา คือ ด้านคุณธรรม หัวข้อเคารพซึ่งกันและกันทางกาย ทางวาจาและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านสามัคคีธรรม หัวข้อร่วมกันทำงานไม่เอาเปรียบผู้อื่นและหัวข้อ หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง รู้จักอดทนอดกลั้น รู้รักสามัคคี และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสามัคคีธรรม หัวข้อการรู้จักประสานประโยชน์โดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

Abstract

This research aimed to evaluate the “Democratic Citizenship Project” at the Southern Preparatory School under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat. The evaluation was conducted using Kirkpatrick’s four-level model, focusing on: 1) Reaction, 2) Learning, 3) Behavior, and 4) Results. The target group included 2 teachers and 30 students. The research instruments used were questionnaires, tests, and interviews. The statistical methods employed in data analysis included mean, standard deviation, t-test, and content analysis.

The research findings were as follows:

1. Reaction Level The overall reaction evaluation was at the highest level. When considered by aspect, the highest mean score was in the appropriateness of the project, particularly regarding the relevance and usefulness of the training topics. This was followed by aspects such as the quality of speakers, venue, audiovisual equipment, training atmosphere, and duration. The lowest mean score was in the content aspect, specifically the completeness of the training materials.

2. Learning Level The learning outcomes of participants in the Democratic Citizenship Project at the Southern Preparatory School showed a statistically significant improvement. Participants scored significantly higher on the post - training test compared to the pre-training test at the .05 level.

3. Behavior Level Regarding behavioral change, the top three highest - rated aspects were Leadership, specifically in accepting others’ opinions and prioritizing the common good. Knowing how to be both a good leader and follower and understanding one's role. The lowest average scores were found

in Being a model student, particularly self - discipline. Volunteering for the common good, particularly participation in ideas, actions, and generosity with proper cultural manners.

4. Results Level The overall evaluation of project outcomes was at the highest level. The aspect with the highest average score was moral respect, specifically in respecting others' rights and honoring national institutions including the Nation, Religion, and Monarchy. This was followed by mutual respect in physical actions, speech, and opinions, as well as unity, demonstrated through cooperative work, avoidance of conflict, patience, and harmony. The lowest mean score was in unity, particularly in the area of balancing interests with a focus on the collective benefit.

Keywords: Way project, The evaluation of good citizens in democratic, The secondary educational service area office Nakhon Si Thammarat.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา จึงบัญญัติหลักการไว้ในหมวด 1 มาตรา 7 โดยระบุว่าในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาลบประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศไทย เพื่อให้เป็นแนวทางในการนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 โดยมีโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา เป็นโครงการสำคัญเร่งด่วน ภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศไทย โดยมีแนวทางในการพัฒนาการปลูกฝังและเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย ความสามัคคี สามานฉันท์ สันติวิธี ต่อด้านการทุจริตคอร์รัปชัน และยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขกับเด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่ง หากได้รับการพัฒนาและได้รับโอกาสให้ใช้ความสามารถ

อย่างเต็มศักยภาพย่อมเป็นกำลังสำคัญในการสืบทอดความเป็นชาติ สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า เทียบเท่านานาชาติอารยประเทศ เด็กและเยาวชนจึงเป็นความหวังในการจรโลงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่คู่สังคมไทย

สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน ได้กล่าวถึงกิจกรรมสถานักเรียนไว้ว่า สถานักเรียนเป็นกิจกรรมสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำที่ใช้กระบวนการประชาธิปไตยและนำหลักธรรมาภิบาลมาดำเนินงาน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญของสถานักเรียน คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องกระบวนการประชาธิปไตย วิธีประชาธิปไตย การเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพัฒนาโรงเรียน จึงใช้กระบวนการประชาธิปไตยอันเป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันในโรงเรียน เป็นกลไกในการดำเนินงานมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ซึมซับและคุ้นเคยกับความเป็นประชาธิปไตย มีคารวธรรม ปัญญาธรรม สามัคคีธรรมในการสร้างความสงบสุขในสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชนไปจนถึงสังคมและประเทศ สถานักเรียนจึงเป็นรากฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เติบโตขึ้น เป็นพลังที่เข้มแข็งในการสร้างสรรค์ความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

แม้จะมีการส่งเสริมให้มีกระบวนการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนผ่านการแข่งขันและการประกวดในโครงการต่าง ๆ แล้วก็ตาม แต่สถานศึกษาหลายแห่งยังส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนไม่ชัดเจนและเป็นระบบ ขาดความรู้ความเข้าใจ อีกทั้งยังขาดงบประมาณในการดำเนินการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่ยังคงให้ความสำคัญกับสถานักเรียนไม่มากเท่าที่ควร ตลอดจนบุคลากรไม่ค่อยให้ความสำคัญหรือขาดความสามารถในการเข้าร่วมแข่งขันหรือ มีส่วนร่วมในระดับเขตพื้นที่ขึ้นไป สังเกตจากการเข้าร่วมแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ 70 ปีการศึกษา 2565 ภาคใต้ ณ จังหวัดสตูล ซึ่งมีจำนวนสถานศึกษาที่เข้าร่วมแข่งขันน้อยเมื่อเทียบกับการแข่งขันในรายการอื่น ๆ อาทิ โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคใต้ มีสถานศึกษาที่เข้าร่วมการแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 70 ปีการศึกษา 2565 มีเพียง 26 โรงเรียนเท่านั้นที่เข้าร่วมการแข่งขันรายการกิจกรรมสถานักเรียน (สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

จากปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาหลายแห่งยังส่งเสริมกิจกรรมสถานักเรียนไม่มากเท่าที่ควร หรือบางแห่งยังขาดการบริหารจัดการเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมสถานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง แม้ว่าสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน จะได้ผลิตคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานกิจกรรมสถานักเรียน เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางการปฏิบัติงานกิจกรรมสถานักเรียน สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาแล้วก็ตาม แต่คู่มือดังกล่าวเน้นที่ผู้ปฏิบัติงานไม่ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ จึงจัดโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย เพื่อให้คณะกรรมการสถานักเรียนที่รับตำแหน่งใหม่เข้าอบรมสัมมนา เพื่อเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการสถานักเรียน

จากความสำคัญข้างต้น ผู้รายงานจึงได้นำโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ จำเป็นจะต้องมีการประเมินโครงการที่เป็นระบบระเบียบ ผู้รายงานจึงได้วางแผน ดำเนินการประเมินโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ ซึ่งจะได้ดำเนินการในปีการศึกษา 2567 โดยประยุกต์เลือกใช้รูปแบบการประเมินโครงการของโดนัลด์ แอล เคิร์กแพททริก (Donald L. Kirkpatrick) ซึ่งมีขั้นตอนกระบวนการในการประเมิน คือ การประเมินด้านปฏิกิริยา (Reaction) การประเมินด้านการเรียนรู้ (Learning) การประเมินด้านพฤติกรรม (Behavior) และการประเมินด้านผลลัพธ์ (Result) เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมสถานักเรียนในสถานศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อตอบสนองให้เด็กและเยาวชนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินด้านปฏิกิริยา โครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยของคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
2. เพื่อประเมินด้านความรู้ โครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยของคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

3. เพื่อประเมินด้านพฤติกรรมโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยของคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

4. เพื่อประเมินด้านผลลัพธ์ โครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยของคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โดยแต่ละแนวคิด ทฤษฎี จะเป็นปัจจัยสนับสนุนนำไปสู่การตกผลึกข้อสรุปสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบ่งแนวคิด ทฤษฎี ออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย คือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ให้ความหมายประชาธิปไตยว่า เป็นแบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ ส่วนคำว่า ระบอบหมายถึงแบบอย่าง ธรรมเนียม ระเบียบ การปกครอง ดังนั้นคำว่า ระบอบประชาธิปไตย จึงหมายความว่าแบบอย่างหรือธรรมเนียมการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

2. แนวคิดเกี่ยวกับพลเมืองประชาธิปไตย คือ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา กล่าวถึงความหมายของคำว่า พลเมือง หมายถึงคนที่มีสิทธิและหน้าที่ในฐานะประชาชนของประเทศใดประเทศหนึ่งหรือ ประชาชนที่อยู่ภายใต้ผู้ปกครองเดียวกัน มักมีวัฒนธรรมเดียวกัน คนที่เป็นพลเมือง นอกจากตระหนัก ถึงสิทธิของตนเองแล้วยังต้องทำหน้าที่ที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดด้วย เช่น เสียภาษีให้รัฐอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556)

3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย คือ กล่าวถึงคุณลักษณะ ของพลเมืองซึ่งเป็นลักษณะสัมพันธ์ภาพระหว่างกันในสังคมประชาธิปไตย ประกอบด้วย

การยอมรับ มีการเคารพซึ่งกันและกันอย่างยิ่ง (Respect for Individuals) คือ ทุกคน จะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งกาย วาจา และความคิดทุกคนย่อมจะเคารพ ในความคิดของผู้อื่นทุกคนย่อมแสดงความคิดเห็นออกมาได้โดยไม่ล่วงเกินผู้อื่น ย่อมมีการให้

โอกาสและเคารพแก่ความคิดของคนทุกคน นักปราชญ์ในเรื่องนี้กล่าวไว้ว่า “I may not agree with what you say; but I will fight to the death for the right for you to say it” ถ้าถ้อยกันอย่างเคร่งครัดจริง ๆ แล้ว การล่วงเกินผู้อื่น การทำร้ายผู้อื่น การหมิ่นผู้อื่น การโกรธผู้อื่น ย่อมเป็นการไม่เคารพซึ่งกันและกัน และผิดหลักประชาธิปไตยทั้งสิ้น

สามัคคีธรรม มีการแบ่งปัน ร่วมงานกัน และประสานงานกัน (Sharing, Participating and Co - operating) ข้อนี้นี้หมายความว่า ผู้ใดสามารถในทางใดก็อาจารับแบ่งงานไปทำ ไม่บ่ายเบี่ยง และหลีกเลี่ยง ร่วมมือกันทำหมดตามอัตราภาพและประสานงานกันหมด โดยทำตามที่ได้ตกลงกันตามแผนซึ่งร่วมกันวางไว้แล้ว ไม่มีใครดื้อดึงกลั่นแกล้งเนื่องจากเห็นแก่ตัวเอง

ปัญญาธรรม มีความเชื่อมั่น ในวิธีการแห่งปัญญา (Faith in the Method of Intelligence) พูดเป็นคำศัพท์ก็คือ “ปัญญาธรรม” การที่คนเรานับถือกันและร่วมมือสามัคคีกันนั้น บางทีอาจนับถือกันและร่วมมือไปในทางที่ผิด เช่น ร่วมมือกันตั้งโรงเรียนสอนให้เป็นคนโจร เป็นต้น ดังนั้น จำต้องมี “ปัญญา” เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งและชี้ทางเป็นทางเสีย มิให้เขวไปได้ เรื่องนี้เป็นเรื่อง สำคัญอย่างยิ่งทีเดียว ดังนั้น ในสังคมประชาธิปไตยจึงมีการนับถือปัญญาธรรมอย่างยิ่ง คนตระกูลสูง คนร่ำรวย ฯลฯ จะเป็นพลเมืองที่ดีได้ก็ต่อเมื่อมีปัญญาและศีลธรรม ดังนั้น คนในสังคมประชาธิปไตย จึงต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาดีพอควร เพื่อจะได้มีปัญญาธรรม สาโรช บัวศรี (2508) อ้างถึงใน (สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ, 2553)

4. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย คือ แนวคิดการสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นวิธีการที่องค์การสหประชาชาติให้ความสนใจมาก เพื่อที่จะทำให้การอยู่ร่วมกันมีความมั่นคงและปลอดภัยสำหรับ สังคมตะวันตกให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองเป็นอย่างมาก และพลเมืองก็รู้จักบทบาทหน้าที่ ของตนภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนดได้อย่างชัดเจน พลเมือง (Citizen) หรือ ความเป็นพลเมือง (Citizenship) ในยุคสังคมกรีกและโรมันถือเป็นต้นแบบของประชาธิปไตยและมีพัฒนาความเป็นเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนเข้าใจสภาพการณ์ทางสังคมกว้างมากขึ้น ผลจากการติดต่อสื่อสารกันทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ดังนั้นศตวรรษที่ 21 มีผู้นำรัฐต่าง ๆ หยิบเอา “ความเป็นพลเมือง” เป็นเครื่องมือพัฒนาการอยู่ร่วมกันและส่งเสริมระบบการเมืองการปกครองก้าวไปสู่ความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย และประเทศนั้น ๆ ต้องปลูกฝังรากฐานความรู้ ความเป็นพลเมือง ให้สืบทอดได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (ภณ ใจสมัคร, ม.ป.ป.)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่ามีแนวคิดที่เห็นความสำคัญของการประเมินโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย มีแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ประกอบด้วย การวธธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม เพื่อให้นักเรียนในฐานะของพลเมืองได้รู้จักบทบาทหน้าที่ ของตนภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนดได้อย่างชัดเจน อันเป็นเครื่องมือพัฒนาการอยู่ร่วมกันและส่งเสริมระบบการเมืองการปกครองก้าวไปสู่ความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการในครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินของโดนัลด์ แอล เคิร์กแพททริก (L.Kirkpatrick) ในการประเมิน ประกอบด้วยด้านปฏิกิริยา ด้านความรู้ ด้านพฤติกรรม ด้านผลลัพธ์

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปรึกษาคณะกรรมการนักเรียน จำนวน 2 คน และคณะกรรมการนักเรียน จำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปรึกษาคณะกรรมการนักเรียน จำนวน 2 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และคณะกรรมการนักเรียน จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ครูที่ปรึกษาคณะกรรมการนักเรียน จำนวน 2 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และคณะกรรมการนักเรียน จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวมทั้งสิ้น 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย เครื่องมือการให้ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามเพื่อหาควา่ัดในเชิงปริมาณ แบบทดสอบเพื่อประเมินความรู้ และเครื่องมือการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ทบทวนวัตถุประสงค์ในการวิจัย กรอบแนวคิดและสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2. นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำเสนอแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือโดยวิธีหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในสถานศึกษา จำนวน 30 คน

4. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ไปแล้วหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีความเชื่อมั่นที่ .80 ขึ้นไป

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นและสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวม ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการศึกษาศึกษาการเรียนรู้ แนวทางการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการนักเรียน ออกแบบพัฒนาเป็นโครงการอบรม สร้างกรอบเนื้อหาในการบรรยายความรู้ และกำหนดกิจกรรมที่ใช้ในโครงการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำของคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

2. จัดดำเนินการโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย เพื่อถ่ายทอดและส่งเสริมให้คณะกรรมการนักเรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการนักเรียนตลอดปีการศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของตนให้เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำและเป็นแบบอย่างให้แก่ นักเรียนทุกคนในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ได้

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการนำเสนอแบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ คือ

3.1 แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ด้าน จำนวน 1 ฉบับ

ด้านปฏิกิริยา (Reaction)

ด้านประเมินความรู้ (Learning)

ด้านพฤติกรรม (Behavior)

- 3.2 แบบประเมินด้านผลลัพธ์ (Result) จำนวน 1 ฉบับ
- 3.3 แบบสัมภาษณ์ภาพรวมของโครงการ จำนวน 1 ฉบับ
4. ผู้วิจัยทำการติดตามและประเมินผลประสิทธิภาพของโครงการ
5. นำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล
6. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยทำหนังสือประสานงานไปยังกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างดังกล่าว จากนั้นประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อนัดวันและเวลาในการให้สัมภาษณ์ต่อจากนั้นผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามระยะเวลาที่นัดหมาย รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง แล้วตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์เมื่อขอความครบถ้วนแล้วผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยเพื่อศึกษาค้นคว้าต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 4 ประเมินโครงการด้านปฏิกิริยา ด้านพฤติกรรม ด้านผลลัพธ์ของโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการนักเรียนเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ สอดคล้องตามหลักทฤษฎีธรรม สามัคคีธรรมและปัญญาธรรม ด้วยการประเมินพฤติกรรมของตนเอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและแปรรูป การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการ รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการที่มีต่อโรงเรียน ครู และนักเรียน โดยการสัมภาษณ์นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย (Mean)
2. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. ค่าร้อยละ (Percentage)
4. การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Analytics)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยการประเมินโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยการประเมินปฏิกิริยา ผลการประเมินพบว่า ความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมถึงความเหมาะสมในการดำเนินโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านความเหมาะสมของโครงการ หัวข้อผลที่คาดว่าจะได้รับการเข้าร่วมการอบรม มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ รองลงมาคือด้านวิทยากร สถานที่ สื่อทัศนูปกรณ์ บรรยากาศในการจัดอบรมและระยะเวลาในการจัดการอบรม หัวข้อบรรยากาศโดยรวมในการจัดกิจกรรมอบรมมีความเหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนา และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านเนื้อหาสาระในการอบรม หัวข้อเอกสารประกอบการอบรมมีองค์ความรู้ครบถ้วน

2. ผลการวิจัยการประเมินการเรียนรู้ ผลการประเมินพบว่า การเปรียบเทียบ ประเมินความรู้และทักษะก่อนและหลังของนักเรียนผู้เข้าร่วมการอบรมโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โดยการทำแบบทดสอบในช่วงหลังการอบรมสูงกว่าในช่วงก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิจัยการประเมินพฤติกรรม ผลการประเมินพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกหัวข้อ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าระดับพฤติกรรมที่อยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรกคือด้านมีภาวะผู้นำ หัวข้อการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและหัวข้อการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมคือด้านมีภาวะผู้นำ หัวข้อการรู้จักเป็นผู้นำหรือผู้ตามที่ดีและหัวข้อการรู้จักบทบาทหน้าที่ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านนักเรียนต้นแบบ หัวข้อความเป็นผู้มีวินัย

ในตนเองและด้านผู้มีจิตอาสาเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หัวข้อการมีส่วนร่วมทั้งความคิด การกระทำและน้ำใจ ด้วยมารยาทที่ดีตามวัฒนธรรม

4. ผลการวิจัยการประเมินผลลัพธ์ ผลการประเมินพบว่า ผลการประเมิน ด้านผลลัพธ์ของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านคารวธรรม หัวข้อเคารพในสิทธิผู้อื่น และหัวข้อการเคารพในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รองลงมาคือด้านคารวธรรม หัวข้อเคารพซึ่งกันและกันทางกาย ทางวาจาและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านสามัคคีธรรม หัวข้อร่วมกันทำงานไม่เอาเปรียบผู้อื่นและหัวข้อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง รู้จักอดทนอดกลั้น รู้รักสามัคคี และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านสามัคคีธรรม หัวข้อการรู้จักประสานประโยชน์โดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์นักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการ พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ในครั้งนี้ พบว่าจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับ ภาพรวมของโครงการ เพื่อทราบถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการที่มีต่อโรงเรียน ครูและนักเรียน พบว่าโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ มีกระบวนการในการดำเนินโครงการให้เป็นไปได้ด้วยดี วิทยากรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างเข้าใจง่าย มีการให้ผู้เข้าอบรมได้ซักถามข้อสงสัย เนื้อหาสาระ สอดคล้องกับหัวข้อการอบรม ระยะเวลาสถานที่ มีความเหมาะสม ทำให้นักเรียนผู้เข้าร่วม โครงการเห็นถึงความสำคัญของการเป็นพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย ตามหลักคารวธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยการประเมินโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยเพื่อประเมินด้านปฏิบัติการ โครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยของ คณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า ความเหมาะสมของโครงการ มีหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของโครงการมีความเหมาะสมกับนักเรียนผู้เข้าอบรม และเกิดประโยชน์อย่างเป็น

รูปธรรม ซึ่งเนื้อหาสาระในการอบรม มุ่งองค์ความรู้ครบถ้วน สอดแทรกคุณสมบัติพลเมืองดี 3 ประการ อันประกอบด้วย คารวธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ส่วนวิทยากรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในเนื้อหาและทักษะ รวมถึงสถานที่ วัสดุและอุปกรณ์ ระยะเวลา บรรยากาศโดยรวมสำหรับการจัดโครงการมีความเหมาะสมเอื้อต่อการดำเนินกิจกรรม การเรียนรู้และพัฒนา ทั้งนี้เพราะการจัดการอบรมมีหลายองค์ประกอบที่ทำให้การประเมิน ด้านปฏิภิกิริยาอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด สอดคล้องกับวัลลยา อุบลพงษ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนวัดลานบุญ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการประเมินด้านปฏิภิกิริยา ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัยเพื่อประเมินด้านความรู้ โครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยของ คณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนมีคะแนนการทำแบบทดสอบในช่วงหลังการ อบรมสูงกว่าในช่วงก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะการจัดการ อบรมครั้งนี้มีการทำแบบทดสอบองค์ความรู้ด้านคารวธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ซึ่ง ผลการทดสอบหลังการอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรม สอดคล้องกับวัลลยา อุบลพงษ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนวัดลานบุญ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการประเมินด้านความรู้และภาพรวมผ่านเกณฑ์การ ประเมินที่กำหนด โดยมีคะแนนวัดความรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรม

ผลการวิจัยเพื่อประเมินด้านพฤติกรรมโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย ของคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่านักเรียนที่ผ่านการอบรมจะเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ รู้จัก บทบาทในการเป็นผู้นำหรือผู้ตามที่ดี ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นในการทำงานเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ยังพบว่า นักเรียนที่เข้าการอบรมได้เป็นนักเรียนต้นแบบให้กับนักเรียน ในโรงเรียน เป็นผู้มีความรับผิดชอบสูง มีวินัยในตนเอง ยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิตและ เชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จึงเป็นผู้ที่มีจิตอาสา เพื่อประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องกับพิเชษฐ์ ใจปวน (2560) การศึกษาวิจัยกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริม ประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนวชิรป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยใช้แนวคิดของโดนัลด์ แอลเคิร์กแพททริก (L.Kirkpatrick) ผลการประเมินด้านพฤติกรรม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัยเพื่อประเมินด้านผลลัพธ์ โครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย ของคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย ส่งเสริมให้คณะกรรมการนักเรียนทุกคน รู้จักบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ เป็นนักเรียนต้นแบบ และผู้มีจิตอาสาเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้เห็นได้ว่า พฤติกรรมหลังจากการฝึกอบรมนักเรียนมีความรู้ เข้าใจหลักการในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับพิเชษฐ์ ใจปวน (2560) การศึกษาวิจัยกลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของโรงเรียนวชิรป่าซาง จังหวัดลำพูน ที่นักเรียนผู้รับการอบรม เข้าใจหลักการในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

ภาพรวมของโครงการ ผลการประเมินปฏิบัติการและความรู้ของโครงการมีความเกี่ยวข้องกับผลประเมินพฤติกรรมและผลการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ เนื่องจากโครงการที่จัดขึ้นมานั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการนักเรียนที่ได้รับคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งรู้จักบทบาทหน้าที่ตามหลักพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย ซึ่งเป็นไปตามหลักแนวคิดของโดนัลด์ แอล เคิร์กแพทริก (L. Kirkpatrick) ยังสอดคล้องกับหลักการประพัตติตนเป็นพลเมืองดีของอาจารย์สาโรช บัวศรี ได้กล่าวถึงหลักพลเมืองดี 3 ประการ คือ การวธธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม ดังนั้น สถานศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญยิ่ง ในการสร้างพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดและสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจศึกษาในประเด็นดังกล่าวได้นำผลการวิจัยดังกล่าวไปต่อยอดทางวิชาการ ผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ติดตามประเมินโครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โดยใช้รูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์ (Hammond)
2. ความต่อเนื่องของการวิจัยประเมินโครงการ ควรมีการขยายผลการวิจัยอย่างต่อเนื่องไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ในเครือข่ายใกล้เคียงและเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูแกนนำในการจัดอบรมขยายเวลาการศึกษาค้นคว้า เพื่อติดตามผลการประเมินด้านพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมในระยะยาว
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยของคณะกรรมการนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา. *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 120 ตอนที่ 52 ก หน้า 1 (11 มิถุนายน 2546).
- พิเชษฐ์ ใจปวน. (2560). กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานนักเรียนของโรงเรียนวชิรป่าซาง จังหวัดลำพูน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- ภณ ใจสมัคร. (ม.ป.ป.). *ความเป็นพลเมืองในสังคมยุคใหม่*. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก https://ge.kbu.ac.th/media_learning/doc/main_media_learning/GE121/07.pdf
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). ใน *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- วัลลยา อุบลพงษ์. (2556). การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนวัดลานบุญ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา*.
- สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2553). *รำลึกคุณูปการศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *คู่มือการจัดกิจกรรมฝึกอบรม
สถานักเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พระพุทธศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ
(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (ผู้เขียน). (2556). *รู้รักภาษาไทย*. ใน *สถานีวิทย์กระจายเสียง
แห่งประเทศไทย*.
- สำนักพัฒนานักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565).
งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 70 ปีการศึกษา 2565 ระดับชาติ. เรียกใช้เมื่อ 12
มกราคม 2568 จาก <http://art67.sillapa.net/sm-nation>
- Beall, J. (2018). *Strategic Management of Private School: Recruitment,
Compensation, Development, and Retention of Teachers and
Appendices (Internet)*. Accessed when 2022, July 10 from
Available: [https://pdfs.semanticscholar.org/4c13/57d957c5593f1c843
ec1c37d9e98844db255.pdf](https://pdfs.semanticscholar.org/4c13/57d957c5593f1c843ec1c37d9e98844db255.pdf).

ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนา
ชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี *

EFFECTIVENESS OF THE IMPLEMENTATION OF THE LOCAL
DEVELOPMENT PLAN OF THE COMMUNITY DEVELOPMENT OFFICE
OF SAM KHOK DISTRICT PATHUM THANI

สรเสรี อินทรรัตน์¹, กานดา ผรณเกียรติ², ธนิศร ยืนยง³, ภมร ชันระหัตต์⁴

และ เบนยาศิริ งามสะอาด⁵

Sansern Intharat¹, Kanda Pharonkiet², Thanisorn Yuenyong³, Phamorn Khanthahat⁴

and Benyasiri Ngamsaad⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻⁵Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: m.benyasiri@gmail.com

วันที่รับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 20 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568

Received 1 May 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 22 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชน 2) เปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กรอบแนวคิดใช้แนวคิดและทฤษฎีของโรเบิร์ต เอส แคปแลน และเดวิด พี นอร์ตัน ประชากรที่ใช้ คือ ประชาชนในเขตอำเภอ

Citation:

* สรเสรี อินทรรัตน์, กานดา ผรณเกียรติ, ธนิศร ยืนยง, ภมร ชันระหัตต์ และ เบนยาศิริ งามสะอาด. (2568). ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 364-385.

Sansern Intharat, Kanda Pharonkiet, Thanisorn Yuenyong, Phamorn Khanthahat and Benyasiri Ngamsaad.

(2025). Effectiveness Of The Implementation Of The Local Development Plan Of The Community Development Office Of Sam Khok District Pathum Thani.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 364-385.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 22,431 คน นำไปคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน ได้ จำนวน 398 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ และด้านการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา รายได้ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี เพศ อายุ และอาชีพ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ประสิทธิผลการดำเนินงาน, แผนพัฒนาท้องถิ่น, สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

Abstract

The objectives of this study were to 1) study the effectiveness level of the implementation of the local development plan by the Community Development Office and 2) compare of the effectiveness of the implementation of the local development plan by the Community Development Office, Sam Khok District, Pathum Thani Province, classified by personal factors. This study was a quantitative research. The conceptual framework used in this study was applied from Robert S. Kaplan and David P. Norton' s theory. The population consisted of 22,413 people refer to the residents living in Sam Khok District, Pathum Thani Province. The sample size

was calculated using Taro Yamane's formula, which resulted in a sample of 398 people. The study instrument used in this study was a 5-rating Likert scale questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The study results revealed that 1) the effectiveness level of the implementation of the local development plan by the Community Development Office, as a whole, was at a high level. When considered each aspect, the mean scores ranged from highest to lowest, it was found that all 4 aspects were at a very high level namely infrastructure aspect had the highest mean, followed by learning and development aspect, service recipient satisfaction aspect, and service aspect had the lowest mean, respectively. 2) The results compare the effectiveness of the implementation of the local development plan of the Sam Khok District Community Development Office, Pathum Thani Province, classified by personal factors found that people with different levels of education and income showed no different opinions on the effectiveness of the implementation of the local development plan of the Community Development Office. People with different genders, ages, and occupations showed different opinions on the effectiveness of the implementation of the local development plan of the Community Development Office, with a statistically significant level of .05.

Keywords: Effectiveness implementation, local development plan, Sam Khok District Community Development Office, Pathum Thani Province.

บทนำ

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยใช้หลักธรรมา

ภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการวางแผนและตัดสินใจ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542)

ต่อมา ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนา ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559 ได้ระบุว่า แผนพัฒนา หมายถึง แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแผนดังกล่าวต้องกำหนดองค์ประกอบหลัก ได้แก่ วิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน หรือแผนพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการและต่อเนื่องในการพัฒนา (กระทรวงมหาดไทย, 2559) การจัดทำแผนดังกล่าวจะต้องผ่านกระบวนการประชาคมท้องถิ่น โดยคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นมีหน้าที่จัดประชุมร่วมกับหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และประชาชนในพื้นที่ เพื่อบรรณข้อมูลพื้นฐาน รับฟังปัญหา ความต้องการ แนวทางการพัฒนา รวมถึงแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำมาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปีให้มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงในระดับพื้นที่ (กระทรวงมหาดไทย, 2559)

การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศจากระดับฐานราก ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความมั่นคงและยั่งยืน โดยหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ มีบทบาทสำคัญในการกำหนด ทบทวน และดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และนโยบายระดับชาติ อย่างไรก็ตาม การประเมินประสิทธิผลของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นยังคงเป็นประเด็นที่ท้าทาย โดยเฉพาะในด้านการวัดผลลัพธ์ที่แท้จริงต่อชุมชน เพื่อให้การประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบและรอบด้าน งานวิจัยนี้จึงนำแนวคิด Balanced Scorecard ซึ่งพัฒนาโดย Kaplan และ Norton มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ โดยแนวคิดดังกล่าวเสนอการประเมินผลการดำเนินงานใน 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านการเงิน มิติด้านลูกค้า มิติด้านกระบวนการภายใน และมิติการเรียนรู้และการเติบโต ซึ่งครอบคลุมทั้งปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร และช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน (Kaplan & Norton, 1996)

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยอิงแนวคิด Balanced

Scorecard เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานให้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล

สมมติฐานของการศึกษา

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงาน

ประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ระดับความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร หน่วยงาน หรือกิจกรรม โดยเน้นผลลัพธ์สุดท้ายของการดำเนินงานมากกว่ากระบวนการหรือทรัพยากรที่ใช้ (Steers, 1977) ซึ่งต่างจากแนวคิด

เรื่องประสิทธิภาพ (Efficiency) ที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประสิทธิภาพจึงเป็นดัชนีสำคัญในการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานในเชิงคุณภาพ

ในบริบทของภาครัฐหรือองค์กรพัฒนาชุมชน การประเมินประสิทธิภาพของการดำเนินงานมักพิจารณาจากการบรรลุผลตามแผนยุทธศาสตร์ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคมโดยรวม (Hatry, 2006) ทั้งนี้ การวัดประสิทธิภาพสามารถดำเนินการผ่านตัวชี้วัดที่ชัดเจน เช่น ระดับการบรรลุเป้าหมายของแผนงาน ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ หรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย

Kaplan และ Norton ได้เสนอแนวทางการประเมินประสิทธิภาพผ่านกรอบแนวคิด Balanced Scorecard ซึ่งไม่เพียงแต่เน้นผลลัพธ์เชิงปริมาณเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนาองค์กรในเชิงกลยุทธ์ โดยเน้นความสมดุลระหว่าง 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านการเงิน มิติด้านลูกค้า มิติด้านกระบวนการภายใน และมิติการเรียนรู้และการเติบโต (Kaplan and Norton, 1996) ซึ่งช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว

แนวคิดเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่น

แผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง เครื่องมือสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาในระดับพื้นที่ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562) แผนพัฒนาท้องถิ่นจึงมีลักษณะเป็นกรอบยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนแผนระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อบูรณาการการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ตามพระราชบัญญัติการจัดทำแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและงบประมาณในแต่ละปี ซึ่งต้องครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ โดยอาศัยข้อมูลจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจ, 2542)

แผนพัฒนาท้องถิ่นจึงไม่ใช่เพียงเอกสารเชิงเทคนิคเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการที่สะท้อนความต้องการของชุมชน และเป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน (UN-Habitat, 2009)

สรุปประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น

เป็นการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ฐานรากให้เกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในมิติที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของประชาชน การบริหารจัดการทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งนี้ ประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามแผนดังกล่าว สามารถประเมินได้จากระดับความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือโครงสร้างพื้นฐาน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยดำเนินการศึกษาดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 22,431 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 398 คน การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี (Robert, S. Kaplan, & David, P. Norton, 1996), p. 28.) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพด้านการให้บริการ 2) ประสิทธิภาพด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ 3) ประสิทธิภาพ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 4) ประสิทธิภาพด้านการเรียนรู้และพัฒนา

ผู้วิจัยใช้ลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคอร์ท (likert) (Likert, R., 1967) คือ

5	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาการให้คะแนนของเบสท์ (Best, 1981 : 184) ดังนี้

สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์การให้คะแนนเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ให้เกณฑ์การวัดระดับคะแนนค่าเฉลี่ยในการแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือวิจัย

เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่า ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้ออกแบบจะเป็น ข้อมูลที่มีคุณค่า ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความแม่นยำของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไป ตรวจสอบว่าเมื่อนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรวิจัยแล้ว แบบสอบถามจะสามารถวัดในส่วนของเนื้อหาที่ผู้วิจัยต้องการวัดได้มากน้อยเพียงใด โดยการ นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ ซึ่งมีจำนวน 3 ท่าน

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ทำการตรวจสอบประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item-Objective Congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัด ได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ถ้าข้อคำถามวัดได้ตรงวัตถุประสงค์	ได้ + 1 คะแนน
ถ้าไม่แน่ใจข้อคำถามนั้นวัดตรงจุดประสงค์หรือไม่	ได้ 0 คะแนน
ถ้าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงจุดประสงค์	ได้ - 1 คะแนน

โดยนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ประเมินมารวมลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อคำถามวัตถุประสงค์เพื่อหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามดังนี้

(1) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

(2) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม เพื่อให้แบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหา ตั้งแต่ 0.80-1.00

2. การหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือภายหลังจากที่นำเครื่องมือแบบสอบถามไปผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และนำไปทดลองใช้ (try-out) กับประชาชนในเขตอำเภอสามโคก เพื่อหาค่าความเที่ยง จำนวน 30 ชุด

3. การวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970) โดยเลือกข้อที่มีค่าความเที่ยงตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าเพียงพอสำหรับใช้เป็นมาตรฐานของมาตรวัด ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .88 ซึ่งเหมาะสมที่จะใช้เป็นแบบสอบถามจริงได้

4. การหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามเชิงปริมาณ ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งชุด โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970)

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ดำเนินการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลทางแนวคิด ทฤษฎี จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีส่วนสำคัญและตรงประเด็นในการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มาใช้เป็นเกณฑ์ในการชี้วัดได้อย่างถูกต้อง

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ในเขตอำเภอสามโคก

3. ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative research) จากการรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง โดยนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ตามหลักการเชิงเนื้อหา และเหตุผลทางวิชาการโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในส่วนต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริงโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาดำเนินการทำการวิเคราะห์ทางสถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับ ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผู้ศึกษาได้กำหนดช่วงการแปรผลค่าเฉลี่ยของข้อมูล โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามแบบของเบสท์ (Best, J.W. .1981 อ้างอิงใน สุวิมล ติรกันนท์. 2549: 120)

1.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม เพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples)

1.4 ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบว่ามีความแตกต่าง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่หาคุณภาพเครื่องมือใช้ในการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้

1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence หรือ IOC)

1.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Item – Total Correlation) 1.3. ค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปใช้

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 การทดสอบ t-test for independent samples

3.2 การทดสอบ F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม จำแนกในแต่ละด้าน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการให้บริการ 2) ด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ 3) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 4) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา โดยการหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.

ตารางที่ 1 แสดงระดับของประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวม

(n= 398)

ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา ท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สามโคก จังหวัดปทุมธานี	ระดับประสิทธิผล			
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการให้บริการ	3.57	.971	มาก	4
2. ด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ	3.66	.903	มาก	3
3. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	3.76	.896	มาก	1
4. ด้านการเรียนรู้และพัฒนา	3.73	.873	มาก	2
รวม	3.72	.713	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.72$; S.D. = .713) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.76$; S.D. = .896) รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ($\bar{X} = 3.73$; S.D. = .873) ด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ ($\bar{X} = 3.66$; S.D. = .903) และด้านการให้บริการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.57$; S.D. = .971)

1. ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ และด้านการให้บริการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

1.1 ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สำนักงานพัฒนาชุมชนสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอนโดยไม่ติดขัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนมีเจ้าหน้าที่ช่วยแนะนำด้านการบริการต่าง ๆ และสำนักงานพัฒนาชุมชนมีเครื่องมือ และอุปกรณ์เทคโนโลยีที่มีความทันสมัย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนมีที่ตั้งที่เหมาะสมและสะดวกปลอดภัยในการเดินทาง

1.2 ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สำนักงานพัฒนาชุมชนแบ่งสัดส่วนอาคารสถานที่อย่างเป็นระบบ และมีป้ายบอกอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนมีเก้าอี้เพียงพอต่อผู้เข้ารับบริการ และสำนักงานพัฒนาชุมชนมีเจ้าหน้าที่ให้บริการตรงกับความต้องการของท่าน และส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนมีแผนผังบอกขั้นตอนการให้บริการเหมาะสม

1.3 ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สำนักงานพัฒนาชุมชนดูแลบำรุงรักษาระบบน้ำประปาให้อยู่ในสภาพใช้การตลอดเวลา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์ด้านความสะดวก และปลอดภัยในการสัญจรไปมา และสำนักงานพัฒนาชุมชนมีระบบน้ำประปาที่สะอาดและเพียงพอต่อการอุปโภค-บริโภค ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนมีไฟฟ้าสาธารณะหมู่บ้าน ให้ความสว่างเพียงพอ

1.4 ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านการเรียนรู้และพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สำนักงานพัฒนาชุมชนได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้มี

ส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ในการวางแผนงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และติดตามผลในการพัฒนาแต่ละพื้นที่ และสำนักงานพัฒนาชุมชนได้มีการประชุมเพื่อให้มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนา มีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีอยู่เสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนสร้างความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

2. ผลการทดสอบสมมติฐานระดับประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม เพศ อายุ และอาชีพ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือน ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผู้ศึกษาอภิปรายดังนี้

1. ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ และด้านการให้บริการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน ได้เป็นอย่างดี เรียนรู้และพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกฤต โพธิ์เงิน (2563) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนผลการวิจัยพบว่า 1) โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่าทั้ง 5 ด้านมีระดับการมีส่วนร่วมมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การร่วมรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ การร่วมปฏิบัติ, การร่วมติดตามและประเมินผล, การร่วมตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การร่วมคิด 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3) พบว่าทั้งปัจจัยด้านแรงจูงใจ และ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นในด้าน การร่วมตัดสินใจ, การร่วมคิด, และ การร่วมปฏิบัติ ซึ่งไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ในส่วนของผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ประชาชนร้อยละ 90 ไม่ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมองว่าไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง อีกทั้งไม่มีเวลามีส่วนร่วม เนื่องจากต้องใช้เวลาไปกับการประกอบอาชีพเป็นหลัก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิรพล ไชยณรงค์ศักดิ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผล การดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตาม แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า 1)ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าความคิดเห็น ของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล บ้านใหม่ อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการให้บริการและด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ

1.1 ด้านการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานพัฒนาชุมชนสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอนโดยไม่ติดขัด มีเจ้าหน้าที่ช่วยแนะนำด้านการบริการต่าง ๆ และสำนักงานพัฒนาชุมชนมีเครื่องมือ และอุปกรณ์เทคโนโลยีที่มีความทันสมัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิศพล ไชยณรงค์ศักดิ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผล การดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อศึกษา ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตาม แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็น ของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล บ้านใหม่ อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการให้บริการ และ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ

1.2 ด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานพัฒนาชุมชนแบ่งสัดส่วนอาคารสถานที่อย่างเป็นระบบ และมีป้ายบอกอย่างชัดเจน แก้อื้อเพียงพอดูสำหรับผู้เข้ารับบริการ และสำนักงานพัฒนาชุมชนมีเจ้าหน้าที่ให้บริการตรงกับความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชูชาติ ผดุงชัย (2565) ได้ศึกษา รูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่า ด้านการรวบรวมข้อมูลจัดทำแผนออกพบประชาชน ประชาสัมพันธ์ สัมภาษณ์ ผู้นำ จัดเก็บข้อมูลในการประชุมอย่างเป็นระบบ บุคลากรต้องมีความรู้รอบด้าน เข้าถึงประชาชน มีการประสานการประชุม บูรณาการทุกภาคส่วนในพื้นที่ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจัดหมวดหมู่ตามลำดับความสำคัญ สำรวจพื้นที่การจัดระบบข้อมูลตามความต้องการของประชาชน โดยความสำคัญของปัญหา และผลการดำเนินที่ผ่านมา สำรวจความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานพัฒนาชุมชนดูแลบำรุงรักษาระบบน้ำประปาให้อยู่ในสภาพใช้การตลอดเวลา ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์ด้านความสะดวก และสำนักงานพัฒนาชุมชนมีระบบน้ำประปาที่สะอาดและเพียงพอต่อการอุปโภค - บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของพีรพล ไชยณรงค์ศักดิ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็น ของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล บ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการให้บริการ และด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกฤต โพธิ์เงิน (2563) ได้วิจัย ชื่อเรื่อง: ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น 2) ตรวจสอบปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือด้านการลงมือปฏิบัติ การติดตามและประเมินผล การตัดสินใจ และน้อยที่สุดคือด้านการเสนอความคิดเห็นในด้านของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม พบว่าทั้งสองปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และปัจจัยด้านแรงจูงใจ มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยด้านธรรมาภิบาลมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าปัจจัยด้านแรงจูงใจ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แสดงให้เห็นว่าทั้งปัจจัยแรงจูงใจและการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม อย่างไรก็ตาม ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด การตัดสินใจ และการปฏิบัติ ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนผลจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ

90) ขาดความสนใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้เหตุผลว่าไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนโดยตรง อีกทั้งมีข้อจำกัดด้านเวลาเนื่องจากต้องประกอบอาชีพเป็นหลัก

1.4 ด้านการเรียนรู้และพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานพัฒนาชุมชนได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ในการวางแผนงาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และติดตามผลในการพัฒนาแต่ละพื้นที่ และสำนักงานพัฒนาชุมชนได้มีการประชุมเพื่อให้มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนา มีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรพล ไชยณรงค์ศักดิ์ (2562) ได้ศึกษา ชื่อเรื่อง: ประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการประเมินประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ โดยผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแยกตามด้านต่าง ๆ พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นในระดับมากในด้านการให้บริการสาธารณะ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกฤต โพธิ์เงิน (2563) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านั้นกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน จากผลการศึกษาของธนกฤต พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมอยู่ในเกณฑ์สูง โดยเฉพาะในด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือการเข้าร่วมดำเนินการ การติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และต่ำสุดคือการร่วมแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับสูงทั้งในด้านการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และด้านแรงจูงใจ โดยปัจจัยด้านธรรมาภิบาลมีน้ำหนักมากกว่าด้านแรงจูงใจ ในด้านความสัมพันธ์ พบว่า ทั้งสองปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นในบางมิติ เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็น และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งไม่แสดงความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกัน ผลการวิจัยเชิงคุณภาพยังเผยให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 90 ไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้

เหตุผลว่าไม่ใช่หน้าที่หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองโดยตรง และยังขาดเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว เนื่องจากมีภาระหน้าที่ด้านอาชีพเป็นหลัก

2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในชุมชนได้รับทราบถึงการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามแผนพัฒนาท้องถิ่น สร้างความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการโดยไม่มีการแบ่งแยก บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนได้เป็นอย่างดี ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของพิรพล ไชยณรงค์ศักดิ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็น ของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล บ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการให้บริการ และด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกฤต โพธิ์เงิน (2563) ได้วิจัยชื่อเรื่อง: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี การวิจัยฉบับนี้มีเป้าหมายหลักเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมดังกล่าว และตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี จากผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน

ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในการได้รับผลประโยชน์ รองลงมาคือด้านการปฏิบัติตามแผนงาน ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และน้อยที่สุดในการเสนอแนวคิดหรือความคิดเห็น ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม พบว่าทั้งปัจจัยด้านธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านแรงจูงใจ มีอิทธิพลในระดับสูง โดยปัจจัยด้านธรรมาภิบาลมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าแรงจูงใจอย่างชัดเจน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าวกับระดับการมีส่วนร่วม พบว่าทั้งสองปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับการมีส่วนร่วมโดยรวม อย่างไรก็ตาม ไม่พบความสัมพันธ์ในมิติของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเสนอความคิดเห็น และการลงมือปฏิบัติ ในด้านข้อมูลเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ หรือประมาณร้อยละ 90 ไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง อีกทั้งยังขาดเวลาเข้าร่วม เนื่องจากต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ และด้านการให้บริการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน ได้เป็นอย่างดี เรียนรู้และพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ในการศึกษาเรื่องประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1.1 ด้านการให้บริการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สำนักงานพัฒนาชุมชนมีที่ตั้งที่เหมาะสมและสะดวกปลอดภัยในการเดินทาง ดังนั้น สำนักงานพัฒนาชุมชนควรมีป้ายบ่งชี้แสดงพื้นที่ตั้งใช้ชัดเจนเดินทางสะดวกและควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้คอยบริการ เช่น น้ำดื่ม หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต

1.2 ด้านพึงพอใจของผู้รับบริการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สำนักงานพัฒนาชุมชนมีแผนผังบอกขั้นตอนการให้บริการเหมาะสม ดังนั้น สำนักงานพัฒนาชุมชนควรมีการจัดมีแผนผังบอกขั้นตอนการให้บริการเหมาะสมชัดเจนเข้าใจง่ายและควรมีการสื่อสารที่ดีและอธิบายข้อสงสัยในการติดต่องานอย่างชัดเจน

1.3 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สำนักงานพัฒนาชุมชนมีไฟฟ้าสาธารณะหมู่บ้าน ให้ความสว่างเพียงพอ ดังนั้น สำนักงานพัฒนาชุมชนควรเพิ่มไฟฟ้าสาธารณะให้เพียงพอต่อความต้องการของชุมชนและมีความสว่างเพียงพอเพื่อความปลอดภัยในการเดินทางตอนกลางคืนของประชาชนในชุมชนและผู้สัญจรไปมา บำรุงรักษาถนนให้อยู่ในสภาพใช้การได้ตลอดเวลา

1.4 ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สำนักงานพัฒนาชุมชนได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนสร้างความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดังนั้น สำนักงานพัฒนาชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนสร้างความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยการจัดกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นการพัฒนาชุมชน และควรมีการสำรวจและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาต่าง ๆ ตามที่สำนักงานพัฒนาชุมชนจัดไว้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เพื่อนำผลการวิจัยมาจัดรูปแบบการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ในการให้บริการระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนผู้ที่มาใช้บริการ เพื่อให้ทราบความคิดเห็นที่แตกต่างเกี่ยวกับจุดบกพร่องขององค์กร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย. (2559). *ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนา* (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2562). *แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น* (พ.ศ. 2566–2570). กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

- โกวิท พวงงาม. (2554). *การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ชูชาติ ผดุงชัย. (2565). รูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวฝี่ อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ธนกฤต โพธิ์เงิน. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดปทุมธานี. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(10), 193–207.
- พรชัย เทพปัญญา. (2560). การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่กำนันผู้ใหญ่บ้าน. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 12(2).
- พีรพล ไชยณรงค์ศักดิ์. (2562). ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา. ใน *สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- สุวิมล ตีรกันันท์. (2551). *การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2542). *พระราชบัญญัติการจัดทำแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542*. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568จาก<http://www.oic.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). *พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2543). *นโยบายพรรคการเมืองต่อการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: ไม้ระบู้สำนักพิมพ์.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2540). *กระบวนการการฝึกอบรมสำหรับการศึกษาจากระบบโรงเรียนประชาชน*. กรุงเทพฯ: ไม้ระบู้สำนักพิมพ์.
- Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

- Hatry, H. P. (2006). *Performance measurement: Getting results (2nd ed.)*. Urban Institute Press.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *The balanced scorecard: Translating strategy to action*. Harvard Business School Press.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. New York: McGraw-Hill.
- Steers, R. M. (1977). *Organizational effectiveness: A behavioral view*. Pacific Palisades, CA: Goodyear Publishing Company.
- UN-Habitat. (2009). *Planning sustainable cities: Global report on human settlements 2009*. Earthscan.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis (2nd ed.)*. New York: Harper and Row.

การปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี *

OPERATING ACCORDING TO THE GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES OF PERSONNEL OF PATHUMTHANI PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

ธนิศร ยืนยง¹, ประเวศน์ มหารัตน์สกุล², สมนึก สอนเนย³, ภูนท สลัดทุกข์⁴

และ ธัญญ์ธัชวรรณ พุกโหมด⁵

Thanisorn Yuenyong¹, Pravej Maharutsakul², Somnuek Sonnoei³, Phunoth Saladtuk⁴

and Thuntuchchawan Puckmod⁵

¹⁻⁵คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻⁵Faculty of Polical Science, Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: pravej@ptu.ac.th

วันที่รับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 20 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568

Received 1 May 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 22 May 2025

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของการวิจัยครั้งนี้เพื่อ 1) ศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี 2) เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เสนอแนวทางการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลเป็นวิจัยเชิงปริมาณ กรอบแนวคิดใช้แนวคิดของ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

Citation:

* ธนิศร ยืนยง, ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, สมนึก สอนเนย, ภูนท สลัดทุกข์ และ ธัญญ์ธัชวรรณ พุกโหมด. (2568).

การปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 386-407.

Thanisorn Yuenyong, Pravej Maharutsakul, Somnuek Sonnoei, Phunoth Saladtuk and Thuntuchchawan Puckmod. (2025). Operating According To The Good Governance Principles Of

Personnel Of Pathumthani Provincial Administrative Organization.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 386-407.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

พ.ศ. 2542 ประชากรที่ศึกษาคือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีธานี จำนวน 1,615 คน นำมาคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเปิดตารางของเครจีและมอร์แกน ได้จำนวน 310 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักความดี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ หลักการรับผิดชอบ หลักการปกครองโดยกฎหมาย หลักความตรงไปตรงมา หลักผลลัพธ์คุ้มกับสิ่งที่ลงทุนไป และหลักการร่วมคิดร่วมทำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและ ระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผล ควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน ควรพัฒนา ระบบและกระบวนการทำงานให้เกิดความคุ้มค่า ด้วยการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการปฏิบัติงาน และควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ดี โดยปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

คำสำคัญ: การปฏิบัติงาน, บุคลากร, หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

Abstract

The main objectives of this research were 1) to study the level of operating according to the Good Governance principles, 2) to compare operating according to the Good Governance principles of personnel serving in the Pathumthani Provincial Administrative Organization, classified by personal factors, 3) propose the guidelines for effective work practices. This research was a quantitative research. The conceptual framework of this research was

applied from the Regulations of the Office of the Prime Minister on Good Government and Social Administration B.E. 2542 's concept. The population consisted of 1,615 people worked in Pathumthani Provincial Administrative Organization. The samples were 310 people determined by Krejcie & Morgan table. The research instrument was a 5rating scale questionnaire. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The research results revealed that 1) the level of operating according to the Good Governance principles as a whole was at a high level. When considered each aspect from high to low found that 6 aspects were at a high-level,namely, the principle of goodness aspect was at the highest level, followed by the principle of responsibility and accountability aspect, the principle of governance by law aspect, the principle of straightforwardness aspect, the principle of results worth the investment aspect and the principle of joint thought and action aspect was at the lowest level. 2) The comparison results of operating according to the Good Governance principles of personnel of Pathumthani Provincial Administrative Organization, classified by personal factors found that people with different genders, ages, educational levels and working periods showed no difference opinions on operating according to the Good Governance principles of personnel of Pathumthani Provincial Administrative Organization. 3) The guidelines for effective work practices should involve personnel in planning and operations, develop cost-effective systems and processes by introducing technology to assist in operations, and promote a good organizational culture by instilling a sense of morality, ethics, and public responsibility.

Keywords: Operating, personnel, the good governance principles, Pathumthani Provincial Administrative Organization

บทนำ

สถานการณ์สังคมไทยปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม แม้เทคโนโลยีและการสื่อสารจะพัฒนาอย่างก้าวหน้าทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว แต่ระบบการบริหารของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนกลับไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลให้เกิดปัญหาในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การบริหารจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร อย่างไรก็ตาม การบริหารภาครัฐยังอยู่ในช่วงของการปรับตัว โดยยังคงยึดรูปแบบการจัดการแบบแยกส่วน ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินงานอย่างแยกจากกัน ขาดการประสานและบูรณาการระหว่างกัน ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการบริหารยังไม่เป็นไปอย่างที่ควรจะเป็น (กฤษ เพิ่มทันจิตต์, 2549)

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล โดยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 6 มาตรา 65 กำหนดให้รัฐจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำและบูรณาการแผนต่าง ๆ ร่วมกัน นอกจากนี้ หลักธรรมาภิบาลยังถูกรวมอยู่ในยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการบริหารภาครัฐ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อผลักดันนโยบายลดความเหลื่อมล้ำในสังคม แนวคิด “ธรรมาภิบาล” จึงมีบทบาทสำคัญทั้งในภาครัฐและเอกชน โดยเน้นการปรับโครงสร้างองค์กร การยกระดับคุณภาพการบริหาร และการพัฒนาการให้บริการสาธารณะที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน บนพื้นฐานของความโปร่งใส ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักธรรมาภิบาลไว้ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า พร้อมทั้งกำหนดให้หน่วยงานของรัฐปรับปรุงแผนงานและการดำเนินงานให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว ซึ่งครอบคลุมทุกมิติของสังคม ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา และสังคมโดยรวกรัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการปกครองตนเอง พึ่งพิทักษ์สิทธิ เสริมสร้างหลักนิติรัฐ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร และลดปัญหาการทุจริตในระบบราชการ (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2544)

นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าระบบการบริหารภาครัฐในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปครั้งใหญ่ โดยเฉพาะในช่วงที่ธนาคารโลก (World Bank) เข้ามามีบทบาทสำคัญในการผลักดันแนวคิด "Good Governance" เพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพและการทุจริตในประเทศกำลังพัฒนา (สถาบันพระปกเกล้า, 2544; เจริญ เกษฏาวัลย์, 2545) “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” หรือหลักธรรมาภิบาล จึงกลายเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ของการบริหารภาครัฐ มุ่งเน้นบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้ให้บริการที่มีคุณภาพ เน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และป้องกันการทุจริต โดยถือเป็นหัวใจสำคัญของทั้งภาครัฐและเอกชน รัฐบาลไทยได้ขับเคลื่อนการปฏิรูประบบราชการอย่างจริงจัง โดยออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2545) ซึ่งกำหนดให้การบริหารต้องมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ความคุ้มค่า การลดขั้นตอนและหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน รวมถึงการกระจายอำนาจและทรัพยากรสู่ท้องถิ่น เพื่อสนองความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ยังย้ำให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม โปร่งใส เป็นธรรม รับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารภาครัฐอย่างแท้จริง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี (อบจ.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มุ่งเน้นการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภายในองค์กร หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ตั้งแต่การร่วมคิด วางแผน การดำเนินงาน ตรวจสอบ และป้องกันการทุจริต เพื่อสร้างความโปร่งใสและกลไกถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ แม้ อบจ.ปทุมธานี จะให้ความสำคัญกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล แต่ยังคงเผชิญกับปัญหา เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยังจำกัด และการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารงานของ อบจ.ปทุมธานีตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คุ้มค่าต่อการกิจของรัฐ และส่งเสริมประโยชน์สุขแก่ประชาชนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม แม้ อบจ.ปทุมธานีมีความพยายามในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล แต่ก็ยังประสบกับข้อจำกัดบางประการ เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน และการประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่ทั่วถึง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลและความโปร่งใสในการ

ดำเนินงานขององค์กร อีกทั้งยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรใน อบจ.ปทุมธานี รวมถึงความแตกต่างของการปฏิบัติงานในมิติต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน
3. เพื่อเสนอแนวทางการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

สมมุติฐานการวิจัย

1. การปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลได้ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกันมีการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี” แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีพื้นฐานมาจากแนวคิดและทฤษฎีของหลากหลายสำนักวิชาการ นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันที่มีบทบาทสำคัญด้านการบริหารจัดการ รวมถึงองค์การระหว่างประเทศ โดยสามารถสรุปสาระสำคัญของแนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้ได้ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ทฤษฎีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของ องค์การสหประชาชาติ (United Nations) ที่ได้วางหลักธรรมาภิบาลสำหรับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ที่ใช้เป็นแนวทางทางแผนการบริหารจัดการองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประเทศชาติ ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้วางหลักธรรมาภิบาลไว้ดังนี้ (UNESCAP,2025) 1) การมีส่วนร่วม (Participation) หรือร่วมคิดร่วมทำ ประชาชนทุกคนควรมีสิทธิมีเสียงในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือผ่านตัวแทนที่ได้รับเลือกอย่างเหมาะสม 2) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หรือหลักปกครองโดยกฎหมาย กฎหมายต้องมีความเป็นธรรม ใช้บังคับอย่างเท่าเทียม โปร่งใส และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 3) ความโปร่งใส (Transparency) หรือความตรงไปตรงมา การตัดสินใจของรัฐและองค์กรควรมีความเปิดเผย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องต้องเข้าถึงได้ง่าย 4) ความรับผิดชอบ (Responsiveness) รัฐและองค์กรควรตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในเวลาที่เหมาะสม 5) การเห็นพ้องร่วมกัน (Consensus Oriented) การตัดสินใจควรคำนึงถึงความเห็นที่แตกต่าง เพื่อให้เกิดฉันทามติในประเด็นหลัก 6) ความเสมอภาคและครอบคลุม (Equity and Inclusiveness) ทุกคนควรได้รับโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเท่าเทียม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง 7) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) การบริหารจัดการทรัพยากรสาธารณะควรมีประสิทธิภาพ และได้ผลสัมฤทธิ์ และ 8) ความรับผิดชอบ (Accountability) หรือความรับผิดชอบและรับผิดชอบต่อผู้มีอำนาจในการบริหารต้องสามารถอธิบายและรับผิดชอบต่อการกระทำของตนต่อสาธารณะ

หลังวิกฤตเศรษฐกิจประเทศไทยมีการออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่มีพื้นฐานแนวคิดจากหลักธรรมาภิบาลขององค์การสหประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับสถาบันพระปกเกล้าได้จัดทำโครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาระบบราชการ โดยอิงจากเนื้อหาของพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ซึ่งสามารถจัดกลุ่มเป็น 10 องค์ประกอบภายใต้แนวคิด “หลักทศธรรม” ครอบคลุมหลักการบริหารจัดการที่ดี 6 ประการ ได้แก่ นิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2546) รวมกับหลักการบริหารรัฐกิจแนวใหม่อีก 4 ด้าน คือ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การบริหารจัดการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1.2 แนวคิด ทฤษฎีการบริหาร กระบวนการวางแผน การจัดองค์การ ภาวะผู้นำและการควบคุมการทำงานของสมาชิกขององค์กรและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ (Freemen, 1992; Bartol & Martin, 1997) หน้าที่ของนักบริหารองค์กรที่จะต้องปฏิบัติในการนำพาองค์กร และหน้าที่การบริหารงานมิได้สงวนไว้สำหรับผู้บริหารเท่านั้น พนักงาน บุคลากรในองค์กรทุกคนสามารถใช้ในการทำหน้าที่ ซึ่งโดยทั่วไปมีพื้นฐานในหน้าที่การวางแผน (Planning) การจัดระเบียบระบบงาน (Organizing) การใช้คนให้ตรงกับงาน (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงานความคืบหน้าของงาน (Reporting) และการจัดทำงบประมาณ (Budgeting) (Gulick & Lydall, 1973)

1.3 ทฤษฎีหมดเชื่อมโยงในการปฏิบัติงาน ที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานให้สำเร็จนั้นต้องทำเป็นกลุ่มคณะในทุกระดับในองค์กรที่มีหัวหน้างานและผู้บังคับบัญชาเป็นหมดเชื่อมโยงงาน การวางแผนและการแก้ปัญหาเป็นกลุ่มให้กลุ่มตัดสินใจโดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม จะทำให้สมาชิกเกิดความพึงพอใจ ผูกพัน ยอมรับนับถือกัน (Likert, 1977) งานจึงจะมีประสิทธิภาพและความสำเร็จของงาน ซึ่งเกณฑ์ประสิทธิภาพ และความสำเร็จของงานคือ เกณฑ์ประสิทธิผลถือเป็นหลักการหนึ่งของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยในประเทศ

ปัทมिता สำราญสุข (2556) ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรีต่อการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยพิจารณาตามหลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า รวมถึงจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาทำงาน และตำแหน่ง ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมบุคลากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านคุณธรรมและนิติธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความคุ้มค่า ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากเช่นกัน เรียงลำดับตามความเห็นที่ได้รับ

มลินัตร์ สุภาพ (2556) ศึกษาการดำเนินงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จากมุมมองของบุคลากร พร้อมเสนอแนวทางแก้ไข พบว่า โดยรวมการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

โดยหลักที่มีการนำมาใช้มากที่สุดคือหลักการมีส่วนร่วม รองลงมาคือหลักความรับผิดชอบ และหลักที่นำมาใช้น้อยที่สุดคือหลักความคุ้มค่า

จันทร์เพ็ญ ขุนพิลึก (2557) ศึกษาการปฏิบัติงานตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรในสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรีและสาขา พบว่า โดยรวมการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากหลักคุณธรรม ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส ความคุ้มค่า นิติธรรม และการมีส่วนร่วมตามลำดับ นอกจากนี้พบว่า เพศชาย บุคลากรที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี รายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป มีประสบการณ์ทำงาน 31 ปีขึ้นไป และเป็นข้าราชการ มีระดับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

กัลยา ทรัพย์มา (2557) ศึกษาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกร่าง จังหวัดนนทบุรี พบว่า โดยรวมบุคลากรมีความคิดเห็นในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการบริหารราชการเพื่อผลสัมฤทธิ์ของภารกิจรัฐ ทั้งนี้ บุคลากรที่มีอายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ศราวดี ดาวรงแก้ว (2564) จากการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของสำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ "ความโปร่งใส" รองลงมาคือ "การตอบสนอง", "หลักนิติธรรม", "ความรับผิดชอบ", "การมีส่วนร่วม", "ความเสมอภาค", "ฉันทามติ", "ประสิทธิภาพ", "ประสิทธิผล" และ "การกระจายอำนาจ" ตามลำดับ นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากร พบว่า เพศและระดับการศึกษาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ปัจจัยด้านอายุ ตำแหน่งงาน และรายได้ต่อเดือน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เบญญาศิริ งามสะอาด (2565) ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของเทศบาลตำบลบางเตือ จังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากในทั้ง 6 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ความรับผิดชอบ รองลงมาคือการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม ความโปร่งใส คุณธรรม และความคุ้มค่า ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2561) ที่มีการศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลในจังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากร จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ทำงาน และรายได้ ไม่มีผลต่อความเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

คลาร์ก (Clarke, 2001) ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการกระจายอำนาจในประเทศกานา พบว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยส่งผลให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และส่งผลให้เกิดกลยุทธ์การพัฒนาที่แท้จริง โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในระดับท้องถิ่น

มาร์เซลลา (Marcella, 2005) ศึกษาการบริหารการปกครองด้านการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาโมรอนโก, แคลิฟอร์เนีย พบว่า การรับรู้การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการปกครองการศึกษา การวิจัยได้เชื่อมโยงหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารกับความสำเร็จในการบริหารเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้ยังสนับสนุนบทบาทของผู้นำในการบริหารโรงเรียน การทุ่มเทเพื่อพัฒนาความสำเร็จของผู้เรียน และการปรับปรุงการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

เทนเนเคส (Tennekes, 2005) ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการวิเคราะห์นโยบายของประเทศเนเธอร์แลนด์และเยอรมนี พบว่า หลังสงครามเย็นทั้งสองประเทศได้กำหนดนโยบายเพื่อช่วยเหลือประเทศโลกที่สาม โดยนักสังคมสงเคราะห์นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการประเมินผลการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม ยังคงขาดความชัดเจนในการออกแบบกระบวนการประเมิน เนื่องจากยุทธศาสตร์นโยบายมีความซับซ้อนและแยกย่อยเกินไป อีกทั้งยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวคิดธรรมาภิบาล

3. สรุป

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งเป็นแนวทางในการบริหารจัดการทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และสังคมในประเทศ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการตัดสินใจและวิธีการบริหารที่แตกต่างกัน การศึกษาหลายแนวคิดและทฤษฎีได้ระบุว่า ความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล

ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เช่น การใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ทำให้การบริหารสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีขึ้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความแตกต่างของความคิดเห็นบุคลากร อบจ.ปทุมธานี เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยพิจารณาจากปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มตามตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูล ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รวบรวมจากเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ส่วนข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ศึกษา

2. ประชากรในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี จำนวน 1,615 คน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี, 2568) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie และ Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% หรือค่าระดับนัยสำคัญ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 310 คน

3. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า

4. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถามซึ่งออกแบบเพื่อเก็บข้อมูลจากบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา และระยะเวลาการทำงาน ใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

4.2 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงาน ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (มากที่สุดถึงน้อยที่สุด)

4.3 แนวทางการพัฒนา เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบเสนอความคิดเห็นอย่างอิสระ

แบบสอบถามนี้ครอบคลุมทั้งข้อมูลพื้นฐาน ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence: IOC) ความครบถ้วนของเนื้อหาตามนิยามศัพท์ และความเหมาะสมของการใช้ภาษา จากนั้นคำนวณค่า IOC รายข้อ และคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งได้ค่าเฉลี่ย IOC และทั้งฉบับ เท่ากับ .89 และ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้สอบถามกับกลุ่มประชากรที่ไม่อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อด้วยวิธี Item-Total Correlation โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาต่อผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

6.2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเองโดยเก็บข้อมูลได้ 310 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลผลตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2543) แบ่งระดับความคิดเห็น

ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ $1.00-1.50 =$ น้อยที่สุด $1.51-2.50 =$ น้อย $2.51-3.50 =$ ปานกลาง $3.51-4.50 =$ มาก และ $4.51-5.00 =$ มากที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี วิเคราะห์โดยใช้การสรุปและอธิบายเชิงพรรณนา

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ใช้สถิติดังนี้

8.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha)

8.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

8.3 การทดสอบสมมติฐาน การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มของตัวแปรเพศ และระดับการศึกษาใช้ t-test for Independent Samples การทดสอบค่าเฉลี่ยกลุ่มของตัวแปรที่แบ่งเป็นสามกลุ่มขึ้นไปได้แก่อายุ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ใช้ค่าสถิติ F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี” ศึกษาจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนบุคลากรทั้งหมดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.77 รองลงมาเพศชาย ร้อยละ 47.23 อายุส่วนใหญ่ต่ำกว่า 40 ปี ร้อยละ 46.13 รองลงมาคือ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 28.04 และช่วงอายุ 41–50 ปี ร้อยละ 25.83 ในด้านการศึกษา ส่วนใหญ่จบระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 83.39 และระดับปริญญาโทขึ้นไป ร้อยละ 16.61 สำหรับระยะเวลาการทำงาน ส่วนใหญ่อยู่ในงานมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 60.15 ขณะที่ต่ำกว่า 10 ปี ร้อยละ 39.85 ผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ระดับการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านหลักความดี

($\bar{x} = 3.96$) ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 3.90$) ด้านหลักการปกครองโดยกฎหมาย ($\bar{x} = 3.81$) ด้านหลักความตรงไปตรงมา ($\bar{x} = 3.74$) ด้านหลักผลลัพธ์คุ้มกับสิ่งที่ลงทุนไป ($\bar{x} = 3.70$) และด้านหลักหลักการร่วมคิด ร่วมทำ ($\bar{x} = 3.68$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี $n = 310$

การปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ด้าน)	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. หลักการปกครองโดยกฎหมาย	3.81	0.83	มาก	3
2. หลักความดี	3.96	0.87	มาก	1
3. หลักความตรงไปตรงมา	3.74	0.99	มาก	4
4. หลักการร่วมคิด ร่วมทำ	3.68	0.99	มาก	6
5. หลักการรับผิดชอบและรับชอบ	3.90	0.88	มาก	2
6. หลักผลลัพธ์คุ้มกับสิ่งที่ลงทุนไป	3.70	0.97	มาก	5
รวม	3.80	0.91	มาก	

2. เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน

เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรเพศหญิงและชาย พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวม และรายด้านไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม เพศ

5. หลักการรับผิดชอบและรับชอบ	3.77	0.86	3.89	0.82	4.05	0.89	2.34	0.09
							1	5
6. หลักผลลัพธ์คุ้มค่ากับสิ่งที่ลงทุนไป	3.63	0.94	3.62	0.90	3.85	0.95	1.76	0.16
							8	9
รวมเฉลี่ย	3.69	0.91	3.79	0.86	3.97	0.90	2.03	0.13
							6	0

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมและในแต่ละด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามระดับการศึกษา

การปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ด้าน)	ปริญญตรีหรือต่ำกว่า		ปริญญาโทหรือสูงกว่า		t	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. หลักการปกครองโดยกฎหมาย	3.76	0.79	3.94	0.91	-1.408	0.160
2. หลักความดี	3.91	0.83	4.14	0.94	-1.631	0.104
3. หลักความตรงไปตรงมา	3.69	0.94	3.89	1.01	-1.146	0.253
4. หลักการร่วมคิด ร่วมทำ	3.63	0.95	3.82	1.10	-1.145	0.253
5. หลักการรับผิดชอบและรับชอบ	3.84	0.85	4.07	0.96	-1.615	0.107
6. หลักผลลัพธ์คุ้มค่ากับสิ่งที่ลงทุนไป	3.67	0.92	3.82	1.07	-1.127	0.261
รวมเฉลี่ย	3.75	0.88	3.96	1.00	-1.355	0.177

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

- ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี จำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมและในแต่ละด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานตามหลักการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี (ด้าน)	ต่ำกว่า 10 ปี		10 ปีขึ้นไป		t	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. หลักการปกครองโดยกฎหมาย	3.71	0.85	3.87	0.80	-1.647	0.101
2. หลักความดี	3.84	0.89	4.05	0.85	-1.953	0.052
3. หลักความตรงไปตรงมา	3.65	0.99	3.82	0.98	-1.506	0.133
4. หลักการร่วมคิด ร่วมทำ	3.59	0.98	3.74	0.99	-1.240	0.216
5. หลักการรับผิดชอบและรับชอบ	3.80	0.89	3.98	0.87	-1.742	0.083
6. หลักผลลัพธ์คุ้มค่ากับสิ่งที่ลงทุนไป	3.62	0.98	3.76	0.96	-1.194	0.233
รวมเฉลี่ย	3.70	0.92	3.87	0.89	-1.558	0.121

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงาน
ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
พบว่า "โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก" แต่ควรมีแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิผลเพิ่มเติมเพื่อ
ยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ควรมีข้อเสนอแนะในลักษณะดังนี้

1) ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานโดยจัดอบรม/สัมมนา
เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วมในการวางแผน การบริหารและการประเมินผล
และควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางปรับปรุงการทำงาน

2) ควรพัฒนาระบบและกระบวนการทำงานให้เกิดความคุ้มค่า ด้วยการนำเทคโนโลยี
มาช่วยในการปฏิบัติงาน เช่น ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) หรือระบบติดตาม
งาน และควรปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และทำให้ทันสมัย
สม่ำเสมอ

3) ควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ดี โดยปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม
และความรับผิดชอบ ต่อสาธารณะ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยที่พบได้นำข้อค้นพบที่เป็นประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

จากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี อยู่ในระดับ “มาก” ครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งสะท้อนถึงความตระหนักรู้และการให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล เช่น ประสิทธิภาพ คุณภาพ และความโปร่งใส ส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในหน่วยงาน การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปตามแผนปฏิบัติราชการอย่างเป็นระบบ ยึดหลักความสุจริตและป้องกันการทุจริตอย่างจริงจัง โดยผู้บริหารได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการวางแผนพัฒนาองค์กรและส่งเสริมจริยธรรมของบุคลากรให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 บุคลากรปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ตรงไปตรงมาและปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบวินัยราชการที่ปกครองโดยกฎหมาย ทั้งยังมีการพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพงาน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ จันทร์เพ็ญ ขุนพิลึก (2557) กัลยา ทรัพย์มา (2557) เบญยาศิริ งามสะอาด (2565) ปัทิตา สำราญสุข (2556) และศราวุฒิ ดาวกรงแก้ว (2564) ซึ่งต่างพบว่าการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลในหน่วยงานภาครัฐอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบคือรับผิดชอบ ความโปร่งใส ตรงไปตรงมาและหลักนิติธรรมที่ปกครองโดยกฎหมาย ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การสหประชาชาติเรื่องการบริหารองค์กรอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้พบว่า การปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีในด้าน หลักความรับผิดชอบต่อ ความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่มีต่อประชาชนและสังคม โดยมีการดำเนินงานตามข้อเสนอหรือข้อร้องเรียนของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมและเปิดรับฟังความคิดเห็นเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารงาน อีกทั้งยังมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และแสดงความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาโดยใช้ประสบการณ์ในการวิเคราะห์งาน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของมลิฉัตร สุภาพ (2556) และ จันทร์เพ็ญ ขุนพิลึก (2557) ที่พบว่าบุคลากรในสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรีมีการปฏิบัติงานตามหลักความรับผิดชอบต่อ ที่รับทั้งผิดและรับชอบในระดับมากที่สุดเช่นกัน ในด้านหลักความคุ้มค่า

ได้ผลลัพธ์คุ้มค่าการลงทุน พบว่าการดำเนินงานของบุคลากรอยู่ในระดับมาก โดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและสาธารณชน การดำเนินงานเป็นไปตามแผนทุกขั้นตอน และมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน ซึ่งแสดงถึงความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานของ เบญยาศิริ งามสะอาด (2565)

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05

ผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า ลักษณะส่วนบุคคล เช่น อายุ ระดับการศึกษา หรือระยะเวลาการทำงาน อาจส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากรต่อการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้กลับแสดงให้เห็นว่าบุคลากรซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านเหล่านี้มีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน และไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของเสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2561) ที่ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนนทบุรี ซึ่งพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ และรายได้ ไม่ส่งผลต่อความแตกต่างของความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ข้อค้นพบนี้สะท้อนว่า แม้บุคลากรจะมีความแตกต่างกันในด้านส่วนบุคคล แต่เมื่อต้องประเมินการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กลับมีมุมมองที่สอดคล้องกัน อาจสะท้อนถึงการรับรู้หรือประสบการณ์ร่วมในสภาพแวดล้อมการทำงานเดียวกัน อาจสะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานมีการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมภายใน การประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือการสื่อสารภายในองค์กรอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้บุคลากรทุกกลุ่มมีความตระหนักรู้และเข้าใจในแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในระดับที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ ยังอาจแสดงถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง ซึ่งทำให้บุคลากรทุกระดับปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางเดียวกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยภาพรวม บุคลากรมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “มาก” ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ หลักการปกครองโดยกฎหมาย หลักความดี หลักความตรงไปตรงมา หลักการร่วมคิด ร่วมทำหลักการรับผิดชอบ และหลักผลลัพธ์ คู่กับสิ่งที่ลงทุนไป ทุกด้านได้รับการประเมินให้อยู่ในระดับ “มาก” แสดงถึงการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในภาพรวมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน เหล่านี้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน ผลดังกล่าวสะท้อนว่า แม้บุคลากรจะมีความหลากหลายในด้านส่วนบุคคล แต่มีการรับรู้และประเมินต่อการปฏิบัติงานตามหลักการดังกล่าวอย่างใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจเกิดจากการมีแนวทางการบริหารที่เป็นมาตรฐานเดียวกันภายในองค์กร

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรจัดทำ “แนวปฏิบัติด้านคุณธรรม” เพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ

1.2 ควรส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมภายในองค์กร เช่น การประชุมทีม การเสนอข้อคิดเห็นจากบุคลากร

1.3 ควรพัฒนาต่อเนื่อง ไม่ใช่แค่อบรมครั้งเดียว โดยจัดกิจกรรมต่อเนื่อง มีกรณีศึกษาเชิงจริยธรรม สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแบ่งปันบทเรียนที่ดี/ที่ผิดพลาด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มการวิจัยแบบผสมวิธี เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและเชิงกว้างที่ครอบคลุมมากขึ้น

2.2 ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่นำไปใช้และขยายผลเป็นต้นแบบได้อย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษ เพิ่มทันจิตต์ และคณะ. (2549). *รัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: หจก.ชูเลี่ยนพระราม 2.
- กัลยา ทรัพย์มา. (2557). การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ขององค์การบริหารส่วนตำบล บางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพ*, 1(1), 76-83.
- จันทร์เพ็ญ ขุนพิลึก.(2557). การปฏิบัติงานตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ของบุคลากรในสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี และสาขา. ใน *งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เจริญ เจษฎาวุธ. (2545). *การวิจัยในสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2544). การใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. ใน *วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 6(1), 93 – 105.
- เบญญาศิริ งามสะอาด. (2565). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์*, 9 (2), 48-61.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปัทมिता สำราญสุข. (2556). ความคิดเห็นของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี ต่อการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี. ใน *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*. วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม.
- มลิฉัตร สุภาพ. (2556). การดำเนินงานภายใต้หลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย. ใน *การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา*. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์.(2546). *พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546*. จาก <https://legal.ops.moc.go.th/th/content/category/detail/id/772/cid/511/iid/3946>
- เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2561). ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 12(28), 187-196.

- สถาบันพระปกเกล้า. (2544). *การพัฒนาผู้นำท้องถิ่นในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า
- ศราวุฒิ ดาวกรงแก้ว .(2564). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานสำนักงานเขต ประเวศ กรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(40),147-159.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี.(2568). *แผนภูมิโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการตามแผน อัตรากำลัง 3 ปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2569*. จาก <https://palthumpao.go.th/โครงสร้างองค์กร/>
- Bartol, K. M., & Martin, D. C. (1997). *Management*. (2nd ed.). New York: McGraw - Hill.
- Clarke,Vicki Clinell Burge. (2001). *Unit Search of Good Governance: Decentralization and Democracy in Ghana*. Illinois: Northern Illinois University.
- Freeman, R. E. (1992). *Management*. (5th ed.). New Jersey: Practice - Hall.
- Gulick, L., & Lydall, H. F. (1973). *Management and the Public Service*. New York: St. Martin's Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1977). *The human organization: Its management and value*. New York: McGraw-Hill.
- Marcella, Casey-Cooper. (2005). *Educational Governance of the Morongo Unified School District* (California), Retrieved from <http://wwwlib.umi.com/dissertations/preview/3166794>.
- Tennekes, Hendrik Joost. (2005). *Donors and Good Governance: Analysis of a policy discourse in the Netherlands and Germany*. Ph.D. Dissertation. Universiteit Twente.
- UNESCAP. (2025). *What is Good Governance?*retrieved from <https://www.unescap.org/sites/default/files/good-governance.pdf>

การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนใน เขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี *

POLITICAL AWARENESS IN EXERCISING THE RIGHT TO VOTE IN LOCAL ELECTIONS OF PEOPLE IN MUEANG PATHUM THANI DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE

สมนึก สอนเนย์¹, ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง², ธนกฤต โพธิ์เงิน³, การุณลักษณ์ พหลโยธิน⁴

และ ภูนท สลัดทุกซ์⁵

Samanuek Sonnoey¹, Paithoon Bhothisawang², Thanakrit Phoengurn³, Karunluck Bahalayodhin⁴
and Phunot Salattuk⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻⁵Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: dr.pitoonpo@gmail.com

วันที่รับบทความ : 28 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 20 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568

Received 28 April 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 22 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น 2) เปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกปัจจัยส่วนบุคคล เป็นวิจัยเชิงผสมผสาน กรอบแนวคิดใช้แนวคิดและทฤษฎีของ พระมหา ญาณฐพนธ์ ขนดิธโร ประชากรได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 23,528

Citation:

* สมนึก สอนเนย์, ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง, ธนกฤต โพธิ์เงิน, การุณลักษณ์ พหลโยธิน และ ภูนท สลัดทุกซ์. (2568). การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 408-428.

Samanuek Sonnoey, Paithoon Bhothisawang, Thanakrit Phoengurn, Karunluck Bahalayodhin and Phunot Salattuk. (2025). Political Awareness In Exercising The Right To Vote In Local Elections Of People In Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 408-428.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

คน นำมาคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางสำเร็จรูปของเครชี และมอร์แกนได้ จำนวน 377 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพรรคการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือด้านการหาเสียงของผู้สมัคร ด้านนโยบาย ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร และด้านสื่อมวลชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การตื่นตัวทางการเมือง, การไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น, ประชาชนอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

Abstract

This study aims to: 1) Examine the level of political awareness regarding participation in local elections, and 2) Compare the political awareness in participating in local elections among the residents of Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province, classified by personal factors. This is a mixed methods research study. The conceptual framework is based on the concepts and theories of Phra Maha Natthaphot Khanthitharo. The population consists of 23,528 residents in Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table, resulting in a sample of 377 people. The research instrument used was a 5-point Likert scale questionnaire. Statistical methods for data analysis included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The study found that: 1) The overall level of political awareness regarding participation in local elections was high. When considering each aspect in descending order of average scores, all five aspects were rated at a high level. The highest average score was for political parties, followed by campaign activities, policies, candidate characteristics, and mass media, which had the lowest average score. 2) A comparison of the level of political awareness in participating in local elections among residents of Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province, based on personal factors, showed that differences in gender, age, education, occupation, and income did not result in statistically significant differences in political awareness at the .05 level.

Keywords: Political awareness, participation in local elections, citizens of Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province.

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นระบบที่ยึดถือหลักความมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการคัดเลือกผู้นำที่มีความสามารถและเป็นตัวแทนของประชาชนในทุกระดับ ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น (สุจิตา กรรณสูตร, 2558) การเลือกตั้งท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะช่องทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ของตนเองอย่างใกล้ชิด “การตื่นตัวทางการเมือง” (Political Awareness) หมายถึง ความสนใจ ใส่ใจ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้น ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ (สุภาวดี สถิตยยุทธการ, 2561) อย่างไรก็ตาม ระดับของการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในแต่ละพื้นที่อาจแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและประชากรอย่างต่อเนื่อง จึงมีความเหมาะสมในการศึกษาเกี่ยวกับระดับการตื่นตัวทางการเมือง

ของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อประเมินแนวโน้มของการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น รวมถึงเพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในระบอบประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ซึ่งผลการศึกษาวิจัยจะเป็นข้อมูลสนับสนุนในการพัฒนาแนวทาง ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

สมมุติฐานในการศึกษา

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มีรายได้ ต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตอำเภอ เมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมือง

การตื่นตัวทางการเมือง (Political Awareness หรือ Political Consciousness) หมายถึง สภาวะที่ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักรู้ในเรื่องทางการเมือง ทั้งในระดับโครงสร้างของรัฐ นโยบายสาธารณะ รวมถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมือง การตื่นตัวนี้อาจสะท้อนออกมาในรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น หรือการเคลื่อนไหวทางสังคม (Almond & Verba, 1963) Gabriel Almond และ Sidney Verba (1963) ได้เสนอแนวคิดว่ารระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมนั้นๆ โดยสังคมที่มีพลเมืองตื่นตัวทางการเมืองสูงจะมีความเป็น "วัฒนธรรมพลเมือง" (Civic Culture) ซึ่งเอื้อต่อประชาธิปไตย เพราะประชาชนเข้าใจบทบาทของตนเองและมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในกระบวนการทางการเมือง

นอกจากนี้ การตื่นตัวทางการเมืองยังเกิดขึ้นได้จากปัจจัยภายนอก เช่น สื่อมวลชน การศึกษา ประสบการณ์ทางการเมือง หรือเหตุการณ์สำคัญในสังคมที่กระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถามต่อโครงสร้างอำนาจและความยุติธรรมในสังคม (Inglehart, 1997)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง (Election) เป็นกระบวนการพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในฐานะพลเมืองมีสิทธิมีเสียงในการกำหนดทิศทางการปกครองของประเทศผ่านการคัดเลือกตัวแทนหรือผู้นำทางการเมือง การเลือกตั้งไม่เพียงแต่เป็นกลไกในการสถาปนาอำนาจของรัฐบาลเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความชอบธรรมของอำนาจรัฐ (legitimacy) ที่ได้รับจากประชาชน (Heywood, 2013) Schattschneider กล่าวว่า การเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่ทำให้ความขัดแย้งในสังคมถูกจัดการผ่านวิถีทางประชาธิปไตย โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถใช้เสียงของตนเพื่อแสดงความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อผู้มีอำนาจ และเป็นกลไกในการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจที่มีประสิทธิภาพ (Schattschneider, 1942)

นอกจากนี้ การเลือกตั้งยังเป็นดัชนีสำคัญที่ใช้วัดระดับประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ โดยไม่เพียงพิจารณาจากการมีการเลือกตั้งเท่านั้น แต่รวมถึงความเสรี ความเป็นธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมของประชาชนด้วย (Diamond & Morlino, 2005)

2.1 สิทธิเลือกตั้ง

สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิทางการเมืองขั้นพื้นฐานที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของรัฐบาลผ่านการเลือกผู้แทนเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานาธิบดี สิทธินี้ถือเป็นหัวใจของระบอบประชาธิปไตย เพราะสะท้อนถึงความเสมอภาค ความยุติธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง (Dahl, 2000) Robert A. Dahl นักรัฐศาสตร์คนสำคัญได้เน้นว่าการมีสิทธิเลือกตั้งอย่างเท่าเทียมกันคือหนึ่งในเงื่อนไขสำคัญของ "ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม" (participatory democracy) โดยประชาชนทุกคนควรมีสิทธิในการเลือกผู้นำและนโยบายที่มีผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขา (Dahl, 2000) สิทธิเลือกตั้งจึงไม่ใช่เพียงกลไกในการจัดตั้งรัฐบาลเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบ ถ่วงดุล และกำหนดทิศทางของอำนาจรัฐได้ อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยเงื่อนไขประกอบอื่น ๆ เช่น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียม ระบบการศึกษา การเคารพสิทธิเสรีภาพ และกฎหมายที่ส่งเสริมความเป็นธรรมทางการเมือง เพื่อให้สิทธิเลือกตั้งนำไปสู่การพัฒนาทางประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

2.2 การเลือกตั้งท้องถิ่น

การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกระบวนการสำคัญที่สะท้อนถึงหลักการกระจายอำนาจและประชาธิปไตยในระดับพื้นที่ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนเองผ่านการเลือกผู้แทนที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด (สุภางค์ จันทวานิช, 2546) การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นยังมีบทบาทในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความตระหนักรู้ของประชาชน ตลอดจนการพัฒนาความรับผิดชอบและความโปร่งใสของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับพื้นที่ (Pratchett, 2004)

นอกจากนี้ การเลือกตั้งท้องถิ่นยังสะท้อนถึงการกระจายอำนาจจากรัฐส่วนกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการปกครองตนเองของประชาชน และสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ทิพย์พิมล เกียรติวาทีรัตนะ, 2563)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (mixed-methods) วิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขต อำเภอเมืองปทุม จังหวัดปทุมธานี จำนวน 23,528 คน (เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี, 2562: 1)

2. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชากรในเขตเทศบาลอำเภอเมืองปทุมธานี จำนวน 23,528 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของเครจี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 377 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

3.1 ข้าราชการ 5 คน

3.2 พ่อค้า แม่ค้า 5 คน

3.3 เกษตรกร 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ตอนที่1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ตามลักษณะตัวแปร คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ และรายได้

ตอนที่2 แบบสอบถามระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร ด้านพรรคการเมือง ด้านนโยบาย ด้านสื่อมวลชน

ตอนที่3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร ด้านพรรคการเมือง ด้านนโยบาย ด้านสื่อมวลชน

ข้อเสนอแนะของการต้นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, R. (1967) คำถามเป็นคำถามเชิงบวก (positive) คือ คำถามสนับสนุน โดยแบบสอบถามขอข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, R. (1967) กำหนดน้ำหนักคะแนน (scoring) ของตัวเลือกสำหรับแบบสอบถามที่เป็นลักษณะเชิงบวก ได้ดังนี้

การยอมรับนักการเมืองสตรี	ค่าคะแนนเชิงบวก	ค่าคะแนนเชิงลบ
การยอมรับมากที่สุด	5	1
การยอมรับมาก	4	2
การยอมรับปานกลาง	3	3
การยอมรับน้อย	2	4
การยอมรับน้อยที่สุด	1	5

กำหนดวิธีการแปลความหมายของข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าเฉลี่ยของประชากรและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากรและกำหนดความหมายตามขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนน	การต้นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 -1.80 หมายถึง	การต้นตัวน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 หมายถึง	การต้นตัวน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 -3.40 หมายถึง	การต้นตัวปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 -4.20 หมายถึง	การต้นตัวมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 -5.00 หมายถึง	การต้นตัวที่สุด

การทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) สำหรับการพิจารณาความสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยทั่วไปอาจใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่า r	การต้นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ
.90 -1.00	การต้นตัวระดับสูงมาก
.70 -.90	การต้นตัวระดับสูง
.50 -.70	การต้นตัวระดับปานกลาง

.30 -.50

.00 -.30

เครื่องหมาย +,- หน้าตัวเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะบอกทิศทางความสัมพันธ์เมื่อ r มีเครื่องหมาย + หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง อีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าสูงไปด้วย)

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

2. นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามาสร้างเป็นแบบสอบถาม

4. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้คำ

5. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านทำการตรวจสอบ ประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (item objective congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ถ้าคำถามวัดได้ตรงจุดประสงค์ ได้ +1 คะแนน

ถ้าคำถามวัดได้ไม่ตรงจุดประสงค์ ได้ -1 คะแนน

แล้วนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่ได้ประเมินมากรองลงในแบบวิเคราะห์ความ
สอดคล้องข้อคำถามกับจุดประสงค์เพื่อหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม ดังนี้

1) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

2) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและได้ให้คำแนะนำในการนำไปปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ จนได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อ

คำถามกับจุดประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1 จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรง (reliability)

6. การนำแบบสอบถามไปทดลอง (try out) กับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของ Cronbach (Cronbach, L, 1990) จากการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach (Cronbach, L, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .91 ซึ่งมีค่าสูงจึงนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งเอาไว้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขออนุญาตจัดทำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างที่จะทดสอบแบบสอบถามคือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 377 ชุด พร้อมหนังสือของคณะรัฐศาสตร์ และหนังสือขอความร่วมมือจากผู้วิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น โดยวิธีการออกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. นำแบบสอบถามที่ได้มาพิจารณาความสมบูรณ์เรียบร้อยทำการลงรหัสนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์และการทดสอบแบบสอบถามเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้แต่ละชุด
2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มีรายละเอียด ดังนี้
 - 2.1 การวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยเปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1.1 สถิติพื้นฐาน 1.2 ค่าร้อยละ 1.3 ค่าเฉลี่ย Mean ($\bar{x}$) และ 1.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard deviation (S.D.)

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 2.1 โดยใช้ค่า T-test, F-test (One way Analysis of Variance: ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1 แสดงระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

การตื่นตัวทางการเมือง ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น	X	S.D.	ระดับการตื่นตัวทางการเมือง ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น	ลำดับ
1) ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร	4.12	0.49	ปานกลาง	4
2) ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร	4.15	0.59	ปานกลาง	2
3) ด้านพรรคการเมือง	4.16	0.58	มาก	1
4) ด้านนโยบาย	4.14	0.47	ปานกลาง	3
5) ด้านสื่อมวลชน	4.09	0.44	ปานกลาง	5
รวม	4.15	0.37	มาก	

1. จากตาราง ระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ด้านพรรคการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร ด้านนโยบาย ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร และด้านสื่อมวลชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ความรู้ ความสามารถของผู้สมัคร คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีวิสัยทัศน์ในการหาเสียงและลงพื้นที่ความมีชื่อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และวุฒิภาวะทางการเมืองของผู้สมัครเลือกตั้งทำให้น่าสนใจไปลงคะแนนให้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านการหาเสียงของผู้สมัครโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ผู้สมัครรับเลือกตั้งนำเสนอทางเลือกใหม่ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีวิธีการหาเสียงโดยการประชาสัมพันธ์ผ่านแผ่นป้ายและสื่อต่างๆ ที่น่าสนใจ ให้กับประชาชนอยากไปเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีการรณรงค์ในการหาเสียงเลือกตั้ง และผู้สมัครรับเลือกตั้งรณรงค์โดยการนำเสนอที่เป็นกลาง ไม่พาดพิงบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านพรรคการเมือง โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ พรรคการเมืองส่งสมาชิกลงพื้นที่ เข้าถึงประชาชน อย่างสม่ำเสมอ รองลงมา พรรคการเมืองมีสมาชิกพรรคที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติทำให้อยากไปเลือกตั้ง พรรคการเมืองสนใจไต่ถามความคิดเห็นของประชาชน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของบ้านเมือง และพรรคการเมืองให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมือง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านนโยบายโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ศรีธนาइनโยบายของพรรค และเชื่อว่าถ้าหากเป็นพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากน่าจะดำเนินนโยบายตามที่หาเสียงไว้ได้รองลงมา นโยบายของพรรคเป็นนโยบายใหม่ๆ เข้าถึงกลุ่มคนทุกชนชั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเสนอแนะนโยบายในการนำมาเป็นแนวทางการทำงานของพรรค และนโยบายของพรรคการเมืองสามารถแก้ปัญหาสังคมและตรงความต้องการของคนส่วนใหญ่

ระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านสื่อมวลชน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ สื่อสารมวลชนมีการวิเคราะห์เกี่ยวกับผู้สมัครลงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา สื่อสารมวลชนมีการเจาะลึกศึกษาข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้ สื่อสารมวลชนมีส่วนในให้ข่าวเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวในการไปเลือกตั้ง และสื่อสารมวลชนตีแผ่คุณสมบัติของผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. วิเคราะห์ตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน, สมมติฐานที่ 2 ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน, สมมติฐานที่ 3 ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน, สมมติฐานที่ 4 ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน, สมมติฐานที่ 5 ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากผลการศึกษาการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 15 คน สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

1. การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร พบว่า ประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี มีการตื่นตัวในการพิจารณาคุณลักษณะของผู้สมัคร ในการเลือกตั้งท้องถิ่น ทั้งเรื่องความรู้ความสามารถ การพูดจา บุคลิกท่าทางการแสดงออกต่าง ๆ รวมถึงประวัติความเป็นมาด้วย

2. การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร พบว่า เกี่ยวกับการตื่นตัวด้านการหาเสียงนี้ ประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี ให้ความสำคัญมากโดยให้เหตุผลว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการแนะนำตัวของผู้สมัครให้ประชาชนทราบ ว่าใครอยู่พรรคใด และจะทำอะไรถ้าได้รับเลือก จึงมีการตื่นตัวด้านมากเช่นกัน

3. การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านพรรคการเมือง พบว่า การตื่นตัวของประชาชนด้านนี้ เป็นที่สนใจของประชาชนเช่นกัน โดยให้เหตุผลว่า นโยบายของผู้สมัครก็มาจากนโยบายของพรรคการเมือง ซึ่งพรรคที่ผู้สมัครสังกัดอยู่มีความน่าเชื่อถือเพียงใด และมีประวัติอย่างไร เหล่านี้เป็นเรื่องที่ประชาชนตื่นตัวเช่นกัน

4. การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านนโยบาย พบว่า ประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี มีการตื่นตัวในเรื่องนโยบายของผู้สมัคร ว่าผู้สมัครมีนโยบายอะไร สนองตอบต่อความต้องการของพวกเขาหรือไม่ เพื่อประกอบการพิจารณาในการเลือกตั้งท้องถิ่นของพวกเขา

5. การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านสื่อมวลชน พบว่า ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในแต่ละด้านที่กล่าวมาประชาชนในอำเภอเมืองปทุมธานี รับรู้จากสื่อสารมวลชนเป็นสำคัญ ดังนั้นพวกเขาต้องการข้อมูลจากสื่อสารมวลชนมาประกอบการเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างมาก

อภิปรายผล

จากการศึกษาการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน ด้านพรรคการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร ด้านนโยบาย ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร และด้านสื่อมวลชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ พระมหาณัฏฐพจน์ ขนติโร (2564) ปัจจุบันที่มีผลต่อ

การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพรให้มีความสำคัญในแต่ละด้าน มีดังนี้คือ ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร แสดงวิสัยทัศน์ให้ ประชาชนเห็นถึงความรู้ความสามารถ ในการจะแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นในอนาคตนี้ถึงฟังได้ ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร นักการเมืองต้องเปลี่ยนวิธีการหาเสียง สร้างจุดเด่นให้ประชาชนเชื่อมั่นได้ ด้านพรรคการเมือง พรรคการเมืองควรเห็นประโยชน์ประชาชนเป็นที่ตั้งด้านนโยบาย เน้นหนักการแก้ปัญหาเรื่องของเศรษฐกิจในทุกระดับ ด้านสื่อมวลชน ควรชี้แจงสิ่งที่เป็กลางสร้างความเข้าใจใน ฐานะสื่อมวลชน ให้ข้อมูลที่เป็นจริง ช่วยประชาชนเป็นกระบอกเสียง

จากผลการศึกษา การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ด้านพรรคการเมือง คือ ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร ด้านนโยบาย ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร และด้านสื่อมวลชน ผู้ศึกษาจึงขออภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ความรู้ ความสามารถของผู้สมัคร คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีวิสัยทัศน์ในการหาเสียงและลงพื้นที่ ความมีชื่อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ พระมหาณัฐพร ขนดีโร (2564) ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร แสดงวิสัยทัศน์ให้ประชาชนเห็นถึงความรู้ความสามารถ ในการจะแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นในอนาคตนี้ถึงฟังได้

1.2 การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านการหาเสียงของผู้สมัครโดยรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้สมัครรับเลือกตั้งนำเสนอทางเลือกใหม่ ๆ ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีวิธีการหาเสียงโดยการประชาสัมพันธ์ผ่านแผ่นป้ายและสื่อต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ให้กับ ประชาชนอยากไปเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีการณรงค์ในการหาเสียงเลือกตั้ง และผู้สมัครรับเลือกตั้งณรงค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ พระมหาณัฐพร ขนดีโร (2564) ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักการเมืองต้องเปลี่ยนวิธีการหาเสียง สร้างจุดเด่นให้ประชาชนเชื่อมั่นได้ ด้านพรรคการเมือง พรรคการเมืองควรเห็นประโยชน์ประชาชนเป็นที่ตั้ง

1.3 การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านพรรคการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากพรรคการเมืองส่งสมาชิกลงพื้นที่ เข้าถึงประชาชน อย่างสม่ำเสมอ พรรคการเมืองมีสมาชิกพรรคที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติทำให้สนใจไปเลือกตั้ง พรรคการเมืองสนใจไต่ถาม ความคิดเห็นของประชาชน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของบ้านเมือง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ พระมหาณัฐพรพนธ์ ขนติธโร (2564) ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร ผลการศึกษาค้นคว้าด้านพรรคการเมือง พรรคการเมือง ควรเห็นประโยชน์ประชาชนเป็นที่ตั้งดำเนินนโยบาย เน้นหนักการแก้ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจในทุกระดับ

1.4 การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านนโยบายโดยรวม อยู่ในระดับมาก ประชาชนศรัทธาในนโยบายของพรรค และเชื่อว่าถ้าหากเป็นพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากน่าจะดำเนินนโยบายตามที่หาเสียงไว้ได้ นโยบายของพรรคเป็นนโยบายใหม่ๆ เข้าถึงกลุ่มคนทุกชนชั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วม เสนอนโยบายในการนำมาเป็นแนวทางการทำงานของพรรค และนโยบายของพรรคการเมืองสามารถแก้ปัญหาสังคมและตรงความต้องการของคนส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ พระมหาณัฐพรพนธ์ ขนติธโร (2564) ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร พบว่า ด้านนโยบาย เน้นหนักการ แก้ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจในทุกระดับ

1.5 การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านสื่อมวลชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สื่อสารมวลชนมีการวิเคราะห์เกี่ยวกับผู้สมัครลงเลือกตั้ง สื่อสารมวลชนมีการเจาะลึกศึกษาข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้ สื่อสารมวลชนมีส่วนในให้ข่าวเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวในการไปเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ พระมหาณัฐพรพนธ์ ขนติธโร (2564) ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร พบว่า ด้านสื่อมวลชน ควรชี้แจงสิ่งที่เป็กลางสร้างความเข้าใจใน ฐานะสื่อมวลชน ให้ข้อมูลที่เป็นจริง ช่วยประชาชนเป็นกระบอกเสียง

2. การเปรียบเทียบระดับ การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี พบว่า

2.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ พระมหาชาติ ชาติกร (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีโดยรวมไม่แตกต่าง

2.2 ประชาชนที่มีอายุที่ต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ พระมหาชาติ ชาญโย (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีโดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 ประชาชนที่มีการศึกษาที่ต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ พระมหาชาติรี ขาครชโย (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีผลการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีโดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.4 ประชาชนที่มีอาชีพที่ต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ พระมหาชาติ ชาญโชติ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.5 ประชาชนที่มีรายได้ที่ต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ ยะรัตน์ สนแจ้ง. (2562) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562” ผลการศึกษาพบว่า เพศ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ ประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร พบว่า วุฒิภาวะทางการเมืองของผู้สมัครเลือกตั้งทำให้น่าสนใจไปลงคะแนนให้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น นักการเมืองต้องพัฒนาวุฒิภาวะส่วนตัวให้ประชาชนเห็นแล้วเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นว่า จริงใจฟังได้ นักการเมืองต้องมีลักษณะที่มีจิตสำนึกเห็นประโยชน์ของชาติมากกว่าส่วนตัว การลงคะแนนเสียง เลือกตั้งเป็นเครื่องมือที่จะนำมาซึ่งผลประโยชน์หรือเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ มีคุณสมบัติพร้อมทั้งความรู้ความสามารถที่เหมาะสมการเสียสละเพื่อสังคม มีจิตสาธารณะ และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับให้ประชาชนในพื้นที่เห็น เพื่อเป็นแบบอย่างให้ประชาชนรับทราบและปฏิบัติตามทุกอย่าง จะประสบความสำเร็จของกิจกรรมทุกกิจกรรมในท้องถิ่นได้รับรู้และประชาชนได้ไว้วางใจนักการเมือง

2. ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร พบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งรณรงค์โดยการนำเสนอที่เป็นกลาง ไม่พาดพิงบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรหาเสียงด้วยหลักการเป็นจริงเน้นการหาเสียงในด้านที่ดีทั้งทางส่วนตัวและบุคคลอื่น

3. ด้านพรรคการเมืองพบว่า พรรคการเมืองให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมือง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น พรรคการเมืองต้องเป็นกระบอกเสียง รณรงค์ให้ประชาชนแต่ละคนรับทราบการเป็นสมาชิกพรรคของพรรคการเมือง ลงพื้นที่ให้ความรู้กับประชาชน ชาวบ้านได้รับรู้เกี่ยวกับการบริหารหน้าที่ของพรรคการเมือง

4. ด้านนโยบาย พบว่า นโยบายของพรรคการเมืองสามารถแก้ปัญหาสังคมและตรงความต้องการของคนส่วนใหญ่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น นักการเมืองต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในเรื่องของนโยบายพรรคนโยบายนั้นก็ต้องตอบโจทย์แก้ปัญหาของชุมชนได้จริง ได้ดีและนโยบายที่ดีสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มุ่งสนองนโยบายให้กับประชาชนโดยรวม และจัดลำดับตามความสำคัญและความเป็นก่อนหลัง ในการนำไปใช้ประโยชน์ และยืดหยุ่นตามสถานการณ์

5. ด้านสื่อมวลชน พบว่า สื่อสารมวลชนตีแผ่คุณสมบัติของผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น สื่อมวลชน ต้องให้การสนับสนุนด้วยการสื่อข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย เพื่อให้ประชาชนไว้วางใจและเกิดความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อนักการเมือง

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรจะศึกษาเรื่อง การตื่นตัวเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
2. ควรจะศึกษาเรื่อง ปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
3. ควรทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่อื่นอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2536). *บุคลิกภาพของผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย*. เรียกใช้เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2567. จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=34911
- ชลิต วงษ์สกุล. (2564). *การตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี*. เรียกใช้เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2567. จาก <https://so04.tcithaijo.org/index.php/jidir/article/view/255839>
- ทิพย์พิมล เกียรติวาทีรัตนะ. (2563). *การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. เรียกใช้เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2567. จาก https://muangpathum.org/th/z_show_inf.jsp?img_show=, <http://muangpathum.org/image/Inf/>

พระมหาชาติ วิชากรชโย. (2564). การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาณัฐพงษ์ ขนติโร. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร. ใน *วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา.

ยะรัตน์ สนแจ้ง. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุธิดา กรรณสูตร. (2558). ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุภาวดี สติยยุทธการ. (2561). การตื่นตัวทางการเมืองกับพฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในระดับท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง.

สุมาลี บุญเรือง. (2564). การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป. ใน *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา.

สุภางค์ จันทวานิช. (2546). การเมืองและการบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมร รักษาสัตย์. (2544). การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน.

Almond, G. A., & Verba, S. (1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Princeton University Press.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.)*. New York: Harper Collins Publishers.

Dahl, R. A. (2000). *On Democracy*. Yale University Press.

- Diamond, L., & Morlino, L. (2005). *Assessing the quality of democracy*. Johns Hopkins University Press.
- Heywood, A. (2013). *Politics (4th ed.)*. Palgrave Macmillan.
- Inglehart, R. (1997). *Modernization and postmodernization: Cultural, economic, and political change in 43 societies*. Princeton University Press.
- Krejcie R.V., and D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement*. 30(3).
- Pratchett, L. (2004). *Local autonomy, local democracy and the 'new localism'*. *Political Studies*, 52(2), 358–375. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2004.00484.x>
- Schattschneider, E. E. (1942). *Party government*. Rinehart.
- The Civic Culture: Political. (1989). *Attitudes and Democracy in Five Nations*. Boston: Little Brown and Company.
- Watson, J. (1985). *Nursing: Human Science and Human Care, A Theory of Nursing*. Norwalk. CT: Appleton Century Crofts.

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี *

QUALITY OF WORKING LIFE OF PATHUM THANI HOSPITAL PERSONNEL

ภมร ชันระหัดต์¹, ธนิศร ยืนยง², เบนยาศิริ งามสะอาด³, นิเทศ ตินณะกุล⁴ และ กานดา ผรณเกียรติ⁵

Phamorn Khanthahat¹, Thanisorn Yuenyong², Benyasiri Ngamsaad³, Nithet Tinnakul⁴

and Kanda Pharonkiet⁵

¹⁻⁵บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻⁵Graduate School, Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: pravej@ptu.ac.th

วันที่รับบทความ : 28 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 21 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 23 พฤษภาคม 2568

Received 28 April 2025; Revised 21 May 2025; Accepted 23 May 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี 2) เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลมหาสารคาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กรอบแนวคิดใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของ Huse and Cummings ประชากร ได้แก่ บุคลากรของโรงพยาบาลปทุมธานี จำนวน 731 คน นำมาคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน ได้ จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

Citation:

* ภมร ชันระหัดต์, ธนิศร ยืนยง, เบนยาศิริ งามสะอาด, นิเทศ ตินณะกุล และ กานดา ผรณเกียรติ. (2568).

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 429-449.

Phamorn Khanthahat, Thanisorn Yuenyong, Benyasiri Ngamsaad, Nithet Tinnakul and Kanda Pharonkiet.

(2025). Quality Of Working Life Of Pathum Thani Hospital Personnel. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 429-449.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านภาระอิสระจากงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านลักษณะการบริหารงาน ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ด้านความภูมิใจในองค์กร ด้านความก้าวหน้า ด้านสถานที่ทำงานปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ และด้านสังคมสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ผลเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรโรงพยาบาลมหาสารคามที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานีเน้นพัฒนาในส่วนที่สนับสนุนด้านที่ยังไม่ถึงระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน ควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง และส่งเสริมสุขภาวะในการทำงาน ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ ควรเพิ่มแรงจูงใจผ่านระบบรางวัลที่เหมาะสม และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรควรพัฒนาระบบสื่อสารภายในองค์กร

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตการทำงาน, บุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the level of the quality of working life of Pathum Thani Hospital personnel, 2) compare the working life quality of Pathum Thani Hospital personnel classified by personal factors. This study was a quantitative research. The conceptual framework of this study was applied from Huse and Cummings's concepts and theories on quality of work life. The population consisted of 731 personnel of Pathum Thani Hospital. The sample size was calculated using Taro Yamane's formula, resulting in a sample size of 260 people. The study instrument was a Likert type 5-rating scale questionnaire. Statistics used for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research results revealed that 1) the level of the quality of working life of Pathum Thani Hospital personnel, as a whole was at a high level. When considered each aspect, the mean ranged from highest to lowest, it was found that all 8 aspects were at a high level, namely the aspect of freedom from work had the highest mean, followed by the aspect of management style, the aspect of developing the potential of workers, the aspect of pride in the organization, the aspect of advancement, the aspect of a workplace that was safe and not harmful to health, the aspect of fair and adequate compensation, and the aspect of social relations, had the lowest mean. 2) The comparative results of the quality of working life of Pathum Thani Hospital personnel classified by personal factors found that Pathum Thani Hospital personnel with different genders, ages, education levels, job positions, and average monthly incomes had no different quality of working life, which was not in accordance with the established hypothesis. 3) The approach to improving the quality of work life for personnel at Pathum Thani Hospital focuses on enhancing the areas that have not yet reached an optimal level, namely, workplace safety should improve facilities related to transportation and the promotion of well-being in the workplace. Fair and adequate compensation aspect should be increased motivation through an appropriate reward system. Interpersonal relationships among personnel aspect, should develop the internal communication system within the organization.

Keywords: Quality of working life, Pathum Thani Hospital personnel

บทนำ

“.....ถ้าหากว่าประชาชนในประเทศใดมีความสุข มีความอยู่เย็นเป็นสุข คือ มีความเป็นอยู่ที่สบาย ก็หมายความว่าประเทศนั้นมีความมั่นคง ภูมิภาคไหนมีประเทศที่มีความมั่นคง ตัวอย่างนี้เป็นภูมิภาคที่มีกำลังแข็งแรง...”

พระราชดำรัสเมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2537 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึง “ความสุข” ว่าเกิดจากองค์ประกอบหลายด้านที่สมดุลและกลมกลืนกัน เช่น สุขภาพจิตที่ดี การควบคุมอารมณ์ ความสัมพันธ์ทางสังคม รายได้มั่นคง ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง โอกาสทางการศึกษา สิทธิเสรีภาพ คุณธรรม และสิ่งแวดล้อมที่ดี องค์ประกอบเหล่านี้สะท้อนถึงคุณภาพชีวิต (Quality of Life) หรือการมีชีวิตที่เปี่ยมสุข ในบริบทการทำงาน “คุณภาพชีวิตการทำงาน” คือความสอดคล้องระหว่างความพึงพอใจของบุคคลกับประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งส่งผลต่อองค์กรใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ (1) เพิ่มผลผลิต (2) เสริมแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ และ (3) พัฒนาศักยภาพของบุคลากร ตามแนวคิดของฮูสและคummings (Huse & Cummings, 1985) การมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีในระบบสาธารณสุข โดยเฉพาะในโรงพยาบาล จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ ดูแลผู้ป่วย และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในระยะยาว

ปัจจัยที่กระตุ้นให้บุคลากรสาธารณสุขไม่พึงพอใจในการทำงาน ได้แก่ นโยบายโรงพยาบาลที่ไม่ชัดเจน คุณภาพของผู้บังคับบัญชา สภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ภาระงานเกินอัตรากำลัง ค่าตอบแทนต่ำ เวลาทำงานไม่แน่นอน ส่งผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัวและครอบครัว รวมถึงความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่นระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้บังคับบัญชา ในทางกลับกัน ปัจจัยที่สร้างความพึงพอใจ ได้แก่ การได้รับการยอมรับ ความรู้สึกรับผิดชอบ ลักษณะงานที่ท้าทาย โอกาสก้าวหน้า และการเติบโตในหน้าที่ ซึ่งล้วนส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน อย่างไรก็ตาม สถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะนโยบายควบคุมงบประมาณและระบบหลักประกันสุขภาพ ทำให้มีผู้มาใช้บริการโรงพยาบาลเพิ่มขึ้น ส่งผลให้บุคลากร โดยเฉพาะพยาบาล ต้องรับภาระงานเกินกำลัง เกิดความเครียด และความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานที่ไม่ดี อาจนำไปสู่ข้อผิดพลาดในการทำงาน ลักษณะการทำงานดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

โรงพยาบาลปทุมธานีเป็นโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีจำนวนเตียงให้บริการจริง 700 เตียง ให้บริการด้านสาธารณสุข 8 ด้าน ได้แก่ CT-Scan คลินิกนอกเวลาราชการ ทันตกรรม ตรวจหัวใจ พยาธิวิทยา ถ่ายภาพจอประสาทตา ฟอกไต (Hemodialysis) และหน่วยกู้ชีพฉุกเฉิน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการช่วยชีวิตผู้ป่วยในภาวะวิกฤต ในปี 2567

โรงพยาบาลให้บริการผู้ป่วยนอก 145,943 คน รวม 633,218 ครั้ง มีผู้รับบริการรวม 31,473 คน (52,797 ครั้ง) ผู้ป่วยใน 33,738 ราย รวมจำนวนวันนอน 180,761 วัน (ข้อมูล ณ วันที่ 29 ม.ค. 2567) ข้อมูล ณ วันที่ 17 มี.ค. 2568 มีบุคลากรจำนวน 731 คน (โรงพยาบาลปทุมธานี, 2568) กระจายอยู่ในทุกกลุ่มงาน ให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง ด้วยจำนวนผู้รับบริการที่เพิ่มขึ้น ภาระงานที่มาก อุบัติการณ์ของโรคและเชื้อมีสูงขึ้น ส่งผลให้บุคลากรเกิดความเครียด ประสิทธิภาพการทำงานลดลง และความร่วมมือระหว่างวิชาชีพลดลงตามไปด้วย ส่งผลต่อคุณภาพบริการและระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการซึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมที่แออัด ปัญหาหนี้สินของบุคลากร และความผิดพลาดในการทำงานที่เกิดจากความเหนื่อยล้า ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญ

ด้วยเหตุผลและปัญหาที่พบในองค์กรเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่งผลให้เกิดความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพชีวิตในการทำงาน บุคลากรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อการให้บริการของโรงพยาบาลปทุมธานี ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี เพื่อทราบระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายการบริหารและพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร ให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน และก้าวหน้าในสายงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิจัยระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี” มีแนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ ดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน

ฮูสและคัมมิงส์ (Huse and Cummings, 1985: 198-200) ให้นิยามคุณภาพชีวิตการทำงานว่าเป็นความสอดคล้องระหว่างความพึงพอใจของบุคคลกับประสิทธิผลขององค์การ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความผาสุกของพนักงานที่เกิดจากประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งส่งผลให้พนักงานมีความพึงพอใจและองค์การมีประสิทธิผลมากขึ้น โดยคุณภาพชีวิตการทำงานส่งผลต่อองค์การ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพิ่มผลผลิต 2) เสริมสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน และ 3) พัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน และมีองค์ประกอบ 8 ด้านของคุณภาพชีวิตในการทำงาน ฮูส และ คัมมิงส์ (Huse and Cumming, 1985 อ้างถึงใน สมพร สังข์เพิ่ม, 2555) ได้แก่ 1) ผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอหมายถึง รายได้และสวัสดิการที่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ และรู้สึกเป็นธรรมเมื่อเทียบกับงานอื่น 2) สถานที่ทำงานปลอดภัยหมายถึง สภาพแวดล้อมการทำงานไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและปลอดภัยต่อการทำงาน 3) การพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง การได้ใช้ทักษะที่หลากหลายงานมีความท้าทาย เป็นอิสระ ได้รับการยอมรับ และทราบผลการทำงานของตน 4) ความก้าวหน้าในอาชีพหมายถึง โอกาสเติบโตในตำแหน่งและอาชีพอย่างมั่นคง 5) สังคมสัมพันธ์ในที่ทำงานหมายถึง บรรยากาศที่เป็นมิตร เอื้ออาทร ไม่มีการแบ่งพวก และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 6) การบริหารที่เป็นธรรมหมายถึง การเคารพสิทธิ ความเสมอภาค และเปิดรับความคิดเห็นจากพนักงาน 7) สมดุลชีวิตและการทำงาน หมายถึง การมีเวลาส่วนตัวและครอบครัวอย่างเหมาะสม ไม่ถูกงานเบียดเบียนชีวิตส่วนตัว 8) ความภูมิใจในองค์กร

หมายถึง ความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานในองค์กร พร้อมบอกต่อ และรับรู้ถึงบทบาทขององค์กรต่อสังคม

ยังมีนักวิชาการอีกหลายคนที่ได้อธิบายแนวคิด ทฤษฎี คุณภาพชีวิตการทำงาน เช่น Bruce และ Blackburn (อ้างถึงใน ภูวนัย น้อยวงศ์, 2541) ประกอบด้วย ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและไม่ทำลายสุขภาพ การมีโอกาสนในการพัฒนาความสามารถ มีความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน การบูรณาการทางสังคม การที่พนักงานทำงานในสภาพการทำงานที่ปราศจากความวิตกกังวล และการมีโอกาสนำก้าวหน้าอย่างเท่าเทียมกัน การมีเวลาว่างและการยอมรับทางสังคม และ Skrovan (1983) ให้แนวคิดพื้นฐานคุณภาพชีวิตการทำงานประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ การได้รับการพัฒนา การเคารพและยอมรับในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และการฝึกฝนงานเป็นประจำและสม่ำเสมอ นอกจากนี้ Delamotte and Takezawa (1984) คุณภาพชีวิตในการทำงานยังประกอบด้วย เป้าหมายที่เป็นแนวปฏิบัติ การปฏิบัติอย่างเป็นธรรมในการทำงาน อำนาจในการตัดสินใจ ความท้าทายของงาน และชีวิตการทำงานที่มีการพัฒนา

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน

วิภา หวันแผละ (2558) ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับสังคม ขณะที่ด้านที่ต่ำที่สุดคือ การเปิดโอกาสให้พัฒนาความรู้และความสามารถ และพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ และระยะเวลาทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงาน

อิสรา พุ่มไทย (2563) ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานกวาด ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขตสาทร ผลการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุ 41-50 ปี ระดับการศึกษาประถม ทำงานมากกว่า 10 ปี รายได้เกิน 15,000 บาท และเป็นลูกจ้างประจำ คุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย = 3.27) ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ความภูมิใจในองค์กร รองลงมาคือ การพัฒนาศักยภาพ และสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ส่วนด้านที่ได้คะแนนต่ำสุดคือ ผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม และความก้าวหน้าในงาน

เอกลักษณ์ ชุมภูชัย (2561) ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร กรณีพนักงานบริษัท สกิลพาวเวอร์ เซอร์วิส (ประเทศไทย) จำกัด สาขาลำพูน

ผลวิจัยพบว่า พนักงานส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุ 20–30 ปี รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ทำงานไม่เกิน 1 ปี และมีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยม คุณภาพชีวิตและความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 3.25 และ 3.30 ตามลำดับ) รายได้และตำแหน่งงานมีผลต่อความผูกพันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) นอกจากนี้ คุณภาพชีวิตทั้ง 8 ด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.01$) โดยเฉพาะด้านธรรมเนียมในองค์กร สมดุลงาน-ชีวิต และสัมพันธ์ภาพในองค์กรที่สามารถใช้ทำนายความผูกพันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ยังผลงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน เช่น อรรวรา กล้าหาญ (2564) ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย (สำนักงานใหญ่) พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ และอายุงาน ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อีรพันธ์ ยั่งยืน (2563) วิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในธุรกิจขนมอบเคี้ยวจังหวัดนครปฐม พบว่า อายุและสถานภาพ มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนเพศ การศึกษา ระยะเวลาทำงาน และรายได้ ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ ทศนีย์ ชาติไทย (2559) ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา รายได้ ระยะเวลาทำงาน และสถานภาพการจ้างงาน ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวม นวรัตน์ เพชรพรหม (2562) วิจัยเรื่องวัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัทไพรชเนียไทย พบว่า อายุ สถานภาพ การศึกษา รายได้ และประสบการณ์ทำงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

3. สรุป

การศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี พบว่า องค์ประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิตในการทำงาน ได้แก่ ผลตอบแทนที่ยุติธรรม ความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน การพัฒนาศักยภาพ ความก้าวหน้าในอาชีพ สังคมสัมพันธ์ การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ความอิสระในการทำงาน และความภูมิใจในองค์กร ทั้งนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันอาจมีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลตามแนวทางวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยกำหนดขั้นตอนและระเบียบวิธีวิจัยอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี ที่ปฏิบัติงาน ณ เลขที่ 7 ถนนปทุมธานี-ลาดหลุมแก้ว ตำบลบางปรอก อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี รวมทั้งสิ้น 731 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 17 มีนาคม 2568) นำมาคำนวณกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ได้จำนวน 260 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (Check List) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ (ชาย / หญิง) อายุ (น้อยกว่า 25 ปี, 25-35 ปี, 36-45 ปี, 46-55 ปี, 56-60 ปี) ระดับการศึกษา (ต่ำกว่าปริญญาตรี, ปริญญาตรี, สูงกว่าปริญญาตรี) ตำแหน่งงาน (ข้าราชการ, พนักงานของรัฐ/พนักงานราชการ, ลูกจ้าง) และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (ต่ำกว่า 10,000 บาท ถึง มากกว่า 30,000 บาท)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ประกอบด้วยคำถาม 40 ข้อ เป็นแบบ มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งเป็น 8 ด้าน ๆ ละ 5 ข้อ ได้แก่ด้าน ผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ สถานที่ทำงานปลอดภัย การพัฒนาศักยภาพ ความก้าวหน้าในอาชีพ สังคมสัมพันธ์ การบริหารที่เป็นธรรม สมดุลชีวิตและการทำงาน และความภูมิใจในองค์กร โดยมีการวัดระดับข้อมูลคุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็น 5 ระดับคะแนน ได้แก่ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = ต่ำ และ 1 = ต่ำมาก แล้วจึงกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยเป็นช่วงค่าคะแนนดังนี้ 4.21 – 5.00 = ระดับมากที่สุด 3.41–4.20 = ระดับมาก 2.61–3.40 = ระดับปานกลาง 1.81–2.60 = ระดับต่ำ และ 1.00 – 1.80 =

ระดับต่ำมาก โดยคะแนนมีช่วงพิสัย 4 หน่วย (5–1)/5 และมีความห่างเท่ากันในแต่ละระดับ คือ 0.8 คะแนน

ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิด 1 ข้อให้แสดงความคิดเห็นในการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดคำถามตามวัตถุประสงค์ แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน จากนั้นจัดทำแบบร่างและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและ วิเคราะห์ค่า IOC ซึ่งได้ค่าเฉลี่ย 0.985 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (0.67–1.00) (สมนึก ภัททิยนิ, 2549) จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนำร่อง 30 คนที่มี ลักษณะใกล้เคียงกลุ่มเป้าหมายจริง ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่า สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัต (Cronbach's Alpha) ซึ่งควรมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) แบบสอบถามฉบับนี้ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.814 แสดงว่าแบบสอบถามมีความ เชื่อถือได้

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามฉบับปรับปรุงให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และขอ หนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลปทุมธานี ในการแจกแบบสอบถามแก่บุคลากร โดยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วย ตนเอง ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดสัดส่วนจำแนกกลุ่มเป็นข้าราชการ พนักงานของรัฐ/ พนักงานราชการ และลูกจ้าง จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน และทำการบันทึกข้อมูลเพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม พร้อมเข้ารหัสและประมวลผลข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติดังนี้

1. ความถี่(Frequency) และร้อยละ(Percentage) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อ วิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี

3. ทำการทดสอบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้สถิติ t-test สำหรับตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม (เช่น เพศ) และใช้ One-way ANOVA (F-test) สำหรับตัวแปรที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม (เช่น อายุ ระดับการศึกษา ฯลฯ) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะดำเนินการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) เพื่อระบุว่ากลุ่มใดแตกต่างกันอย่างชัดเจน

4. เพื่อความเข้าใจ คณะผู้ศึกษาจึงใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ Y = คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลมหาสารคาม X_1 = ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ X_2 = ด้านสถานที่ทำงานปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ X_3 = ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน X_4 = ด้านความก้าวหน้า X_5 = ด้านสังคมสัมพันธ์ X_6 = ด้านลักษณะการบริหารงาน X_7 = ด้านภาระอิสระจากงาน X_8 = ด้านความภูมิใจในองค์กร

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดคุณภาพชีวิตในการทำงานของฮูสและคัมมิงส์ (Huse & Cummings, 1985) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (74.1%) อายุระหว่าง 36-45 ปี (39.1%) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (53.2%) มีตำแหน่งเป็นข้าราชการ (87.2%) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท (27.3%) และมีประสบการณ์ทำงาน 3-5 ปี (55.8%) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับปัจจัยส่วนบุคคลดังนี้

1. ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี พบว่าบุคลากรของโรงพยาบาลปทุมธานี โดยรวมมีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านภาระอิสระจากงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาได้แก่ ด้านลักษณะการบริหารงาน ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ด้านความภูมิใจในองค์กร ด้านความก้าวหน้า ด้านสถานที่ทำงานปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอและด้านสังคมสัมพันธ์ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี

คุณภาพชีวิตในการทำงาน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับ คุณภาพ ชีวิต	ลำดับ
1. ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและ เพียงพอ	3.94	0.391	มาก	7
2. ด้านสถานที่ทำงานปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	4.06	0.262	มาก	6
3. ด้านการพัฒนาศักยภาพ ของผู้ปฏิบัติงาน	4.33	0.367	มากที่สุด	3
4. ด้านความก้าวหน้า	4.15	0.357	มาก	5
5. ด้านสังคมสัมพันธ์	3.81	0.364	มาก	8
6. ด้านลักษณะการบริหารงาน	4.35	0.319	มากที่สุด	2
7. ด้านภาระอิสระจากงาน	4.37	0.345	มากที่สุด	1
8. ด้านความภูมิใจในองค์กร	4.22	0.373	มากที่สุด	4
รวมเฉลี่ย	4.15	0.123	มาก	

2. เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.1 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานีพบว่าบุคลากรในโรงพยาบาลปทุมธานีที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน ($t = 0.098$, Sig. = 0.991) ดังนั้น จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานีจำแนกตามเพศ

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร โรงพยาบาลปทุมธานี (ด้าน)	เพศ				t	Sig.
	ชาย (70 คน)		หญิง (190 คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ	3.91	.376	3.95	.396	-.806	.412
2. สถานที่ทำงานปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	4.08	.247	4.05	.267	.754	.719
3. การพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน	4.36	.348	4.32	.374	.808	.246
4. ความก้าวหน้า	4.13	.332	4.15	.366	-.556	.320
5. สังคมสัมพันธ์	3.81	.382	3.81	.359	.156	.385
6. ลักษณะการบริหารงาน	4.36	.311	4.35	.322	.178	.492
7. ภาระอิสระจากงาน	4.39	.362	4.36	.339	.607	.885
8. ความภูมิใจในองค์กร	4.20	.342	4.23	.384	-.553	.228
รวม	4.15	.122	4.15	.123	.098	.991

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี จำแนกตามอายุ

พบว่า โดยรวมแล้ว บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 1.966$, $Sig. = 0.100$) จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ($F = 2.582$, $Sig. = 0.037$) และด้านภาระอิสระจากงาน ($F = 2.808$, $Sig. = 0.026$) จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี, 25-35 ปี, 36-45 ปี และ 46-55 ปี มีคุณภาพชีวิตด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานต่ำกว่ากลุ่มอายุ 56-60 ปี บุคลากรอายุต่ำกว่า 25 ปี มีคุณภาพชีวิตด้านภาระอิสระจากงานสูงกว่ากลุ่มอายุ 25-35 ปี และ 56-60 ปี ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี จำแนกตามอายุ

Y	น้อยกว่า 25 ปี		25 – 35 ปี		36 – 45 ปี		46 – 55 ปี		56 – 60 ปี		F	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
X ₁	3.80	0.49	3.90	0.41	3.97	0.36	4.00	0.35	3.80	0.43	1.443	.220
X ₂	4.01	0.14	4.02	0.24	4.08	0.30	4.06	0.23	4.06	0.20	.741	.564
X ₃	4.38	0.34	4.30	0.38	4.31	0.35	4.36	0.33	4.76	0.32	2.582*	.037
X ₄	4.18	0.35	4.15	0.34	4.13	0.32	4.16	0.45	4.06	0.41	.167	.955
X ₅	3.67	0.52	3.77	0.33	3.83	0.35	3.84	0.41	3.76	0.23	.963	.428
X ₆	4.41	0.29	4.35	0.32	4.34	0.30	4.36	0.35	4.26	0.27	.254	.907
X ₇	4.54	0.26	4.30	0.36	4.42	0.31	4.35	0.37	4.23	0.19	2.808*	.026
X ₈	4.54	0.26	4.30	0.36	4.42	0.31	4.35	0.37	4.23	0.19	1.313	.265
รวม	4.12	0.15	4.12	0.12	4.16	0.11	4.17	0.11	4.16	0.15	1.966	1.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี
จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่าบุคลากรระดับการศึกษาต่างกัันมีคุณภาพชีวิตในการทำงาน
ไม่แตกต่างกัน (F=0.162, Sig.= 0.851) และรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตาม
สมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี จำแนกตามระดับการศึกษา

คุณภาพชีวิตการ ทำงาน (ด้าน)	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		F	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
X ₁	3.94	.38	3.97	.38	3.88	.39	1.437	.239
X ₂	4.09	.24	4.06	.27	4.03	.24	1.041	.354
X ₃	4.36	.38	4.28	.36	4.39	.36	2.049	.054
X ₄	4.07	.38	4.14	.34	4.19	.35	1.745	.176
X ₅	3.80	.38	3.81	.34	3.78	.39	.224	.799
X ₆	4.40	.33	4.34	.31	4.33	.31	.927	.397
X ₇	4.30	.41	4.39	.31	4.35	.34	1.575	.209
X ₈	4.20	.38	4.23	.34	4.21	.41	.154	.857

รวม	4.15	.13	4.16	.11	4.14	.12	.162	.851

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานีจำแนกตามตำแหน่ง พบว่าบุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกันมีคุณภาพชีวิตการทำงาน ไม่แตกต่างกัน ($F = 2.062$; $Sig. = 0.129$) ดังนั้น จึงไม่ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) พบว่าบุคลากรที่มีตำแหน่งข้าราชการ มีความคิดเห็นด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน มากกว่าตำแหน่งลูกจ้าง และบุคลากรที่มีตำแหน่งพนักงานของรัฐ/พนักงาน มีความคิดเห็น ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานมากกว่า ตำแหน่งลูกจ้าง ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี จำแนกตามตำแหน่ง

คุณภาพชีวิตการทำงาน (ด้าน)	ข้าราชการ		พนักงานของรัฐ/พนักงาน		ลูกจ้าง		F	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
X ₁	3.94	.39	3.91	.41	4.07	.21	.544	.581
X ₂	4.05	.26	4.08	.23	4.00	.30	.309	.735
X ₃	4.35	.35	4.32	.38	3.85	.47	7.355*	.001
X ₄	4.16	.36	4.09	.32	4.05	.33	.711	.492
X ₅	3.81	.35	3.70	.45	3.98	.39	2.214	.111
X ₆	4.35	.31	4.34	.32	4.35	.36	.028	.973
X ₇	4.38	.34	4.33	.36	4.27	.28	.509	.602
X ₈	4.23	.37	4.17	.38	4.25	.38	.306	.737
รวม	4.16	.12	4.12	.13	4.10	.10	2.062	.129

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานีตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 1.886$, $Sig. = .097$) จึงไม่รับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม เมื่อตรวจสอบเป็นรายด้านในโรงพยาบาลมหาสารคาม พบว่า ด้าน "ผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ" และ "การพัฒนาศักยภาพของ

ผู้ปฏิบัติงาน" มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) พบว่า บุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 21,001 – 25,000 บาท มีความคิดเห็นว่าคุณค่าตอบแทนยุติธรรมและเพียงพอ มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท, 10,001 – 15,000 บาท, 25,001 – 30,000 บาท และมากกว่า 30,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 55,000 บาท มีความคิดเห็นด้านค่าตอบแทนยุติธรรมน้อยกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 21,001 – 25,000 บาท และกลุ่มบุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001 – 30,000 บาทมีความคิดเห็นด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานมากกว่ากลุ่มบุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท และต่ำกว่า 10,000 บาท ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

Y	ต่ำกว่า 10,000 บาท		10,001 – 15,000 บาท		15,001 – 20,000 บาท		20,001 – 25,000 บาท		25,001 – 30,000 บาท		มากกว่า 30,000 บาท		F	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
X ₁	3.94	.37	3.84	.43	4.05	.34	4.14	.28	3.91	.39	3.91	.39	2.805*	.017
X ₂	4.01	.23	4.09	.21	4.02	.28	4.16	.35	4.03	.24	4.07	.27	1.570	.168
X ₃	4.21	.36	4.46	.32	4.13	.35	4.34	.37	4.45	.39	4.35	.32	6.731*	.000
X ₄	4.08	.28	4.19	.39	4.13	.42	4.11	.40	4.16	.35	4.17	.31	.691	.630
X ₅	3.82	.40	3.79	.36	3.86	.34	3.81	.32	3.73	.32	3.82	.38	.757	.581
X ₆	4.29	.27	4.30	.37	4.46	.28	4.37	.35	4.36	.33	4.34	.28	1.688	.137
X ₇	4.38	.395	4.33	.35	4.44	.21	4.37	.33	4.35	.42	4.35	.32	.707	.619
X ₈	4.22	.39	4.21	.37	4.31	.28	4.33	.39	4.14	.42	4.19	.36	1.329	.252
รวม	4.12	.11	4.15	.12	4.18	.10	4.20	.10	4.14	.14	4.14	.12	1.886	.097

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานีจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกัน โดยรวมแล้วมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานวิจัยที่ตั้งไว้

3. แนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี
บุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานีมีคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ 4 ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ภาระงานที่เหมาะสม การบริหารงานที่ดี การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และความภูมิใจในองค์กร ส่วนอีก 4 ด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่

ความก้าวหน้าในงาน ความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน ผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร แม้คุณภาพชีวิตในการทำงานจะอยู่ในระดับดีมาก แต่เพื่อยกระดับและรักษาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ควรเน้นพัฒนาในด้านที่ยังไม่ถึงระดับมากที่สุด ดังนี้ ด้าน ความปลอดภัยในสถานที่ทำงานควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง และส่งเสริมสุขภาวะในการทำงาน ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอควรเพิ่มแรงจูงใจผ่านระบบรางวัลที่เหมาะสม และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรควรพัฒนาระบบสื่อสารภายในองค์กร

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี มีประเด็นข้อค้นพบที่สำคัญนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ผลจากการวิจัย วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี

จากผลการศึกษาพบว่า บุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานีมีคุณภาพชีวิตในการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงพยาบาล ทั้งในด้านสวัสดิการ ความสัมพันธ์ในองค์กร การมีส่วนร่วม และความมั่นคงในงาน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิภา หวัน แหละ (2558) ซึ่งศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยพบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลหาดใหญ่ก็มีคุณภาพชีวิตการทำงานในระดับมากเช่นกัน โดยเฉพาะด้านลักษณะงานที่มีความสัมพันธ์กับสังคมโดยตรง ซึ่งอาจสะท้อนถึงแรงจูงใจเชิงจิตใจและความภาคภูมิใจในหน้าที่ของบุคลากร อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาของวิภาพบว่า ด้านที่มีค่าคะแนนต่ำสุดคือ การเปิดโอกาสให้พัฒนาความรู้ความสามารถ ซึ่งอาจเป็นข้อบ่งชี้ว่ายังมีพื้นที่ในการปรับปรุงด้านการพัฒนาบุคลากร ในทางตรงกันข้าม ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอิศรา พุ่มไทย (2563) ซึ่งศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานทั่วไป (กวาด) ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขตสาทร พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจสะท้อนถึงความแตกต่างของประเภทงาน ลักษณะองค์กร และระดับของทรัพยากรที่สนับสนุนการทำงาน

นอกจากนี้ยังไม่สอดคล้องกับการศึกษาของเอกลักษณ์ ชุมภูชัย (2561) ที่ศึกษาพนักงานในบริษัทเอกชน พบว่าระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น รายได้ และตำแหน่ง มีผลต่อระดับความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ และคุณภาพชีวิตในการทำงานทั้ง 8 ด้านมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งบ่งชี้ว่าองค์กรที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานได้ดีจะมีโอกาสรักษานักงานและสร้างความผูกพันได้มากขึ้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า บริบทขององค์กร ประเภทของงาน และกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญ โดยองค์กรในภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ เช่น โรงพยาบาล อาจมีระบบสวัสดิการ และความภาคภูมิใจในงานที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ ได้ดีกว่าองค์กรประเภทอื่น ข้อค้นพบนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาแนวทางในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานในบริษัท อื่น ๆ ต่อไป

ผลจากการวิจัย วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในหลายมิติ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกมิติ ย่อมสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านี้มิได้เป็นตัวแปรที่ส่งผลโดยตรงต่อระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในองค์กรแห่งนี้

ผลการเปรียบเทียบตามเพศ พบว่า บุคลากรทั้งชายและหญิงมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิภา หวันแหละ (2558) ที่พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ และระยะเวลาปฏิบัติงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลหาดใหญ่ ซึ่งอาจสะท้อนถึงแนวทางการจัดการที่เท่าเทียมกันในเรื่องสิทธิและโอกาสของบุคลากรโดยไม่จำแนกเพศ ในด้านอายุ ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานเช่นกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ อรวรา กล้าหาญ (2564) ซึ่งศึกษาในพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย พบว่าความแตกต่างด้านอายุ เพศ และอายุงาน ไม่ได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยอาจตีความได้ว่า ปัจจัยทางวัยมิได้มีผลต่อการรับรู้ต่อคุณภาพชีวิต หากแต่องค์กรมีการจัดระบบสนับสนุนที่เท่าเทียมกันในทุกช่วงวัย ในประเด็นด้านระดับการศึกษา

การศึกษานี้พบว่า ไม่ส่งผลต่อความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีร์ฟันด์ ยังยีน (2563) ที่พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจอาหารขบเคี้ยว โดยอาจแปลความได้ว่า ในบริบทขององค์กรที่มีระบบการจัดการชัดเจน บทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในแต่ละระดับ อาจช่วยลดความแตกต่างที่เกิดจากระดับการศึกษา สำหรับการเปรียบเทียบตามตำแหน่งงาน ก็ไม่พบความแตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทัศนีย์ ชาติไทย (2559) ที่ศึกษาบุคลากรในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ตำแหน่ง ระดับการศึกษารายได้ และระยะเวลาทำงาน ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม อาจเป็นเพราะองค์กรมีระบบบริหารจัดการคุณภาพชีวิตที่มีมาตรฐานเดียวกันในทุกตำแหน่ง อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ไม่มีความแตกต่างในคุณภาพชีวิตการทำงาน ซึ่งไม่สอดคล้อง กับผลการศึกษาของ นวรัตน์ เพชรพรหม (2562) ที่พบว่า รายได้ต่อเดือนมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด ความไม่สอดคล้องนี้อาจเกิดจากความแตกต่างในลักษณะขององค์กรและระบบค่าตอบแทน กล่าวคือ ในบริบทของโรงพยาบาลซึ่งมักเป็นหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ อาจมีระบบสวัสดิการที่เอื้อให้พนักงานทุกระดับได้รับการดูแลที่เหมาะสม ส่งผลให้ความแตกต่างด้านรายได้ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่เป็นธรรมในที่ทำงาน

โดยสรุป การที่ปัจจัยส่วนบุคคลต่าง ๆ ไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี อาจชี้ให้เห็นว่า องค์กรมีระบบสนับสนุนภายในที่เท่าเทียมและทั่วถึง ทำให้ความรู้สึกในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งถือเป็นแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการสร้างความเสมอภาคและความพึงพอใจในที่ทำงาน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี” พบว่าบุคลากรของโรงพยาบาลปทุมธานีโดยรวมมีคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาถึงความต่างของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลปทุมธานี

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรมีการส่งเสริมและธำรงรักษาค่านิยมที่ประกอบทั้งแปดของคุณภาพชีวิตการทำงาน ที่อยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง

2. ควรส่งเสริมและรักษาพฤติกรรมจริยธรรมของบุคลากรให้อยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการพัฒนาและปรับปรุงมิติที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจริยธรรมในแต่ละด้าน อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาล

ข้อเสนอแนะการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น โรงพยาบาลเอกชนว่าสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร

2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาล เช่น ความรู้สึกที่ดีต่องาน การได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับผิดชอบสูงขึ้น บรรยากาศการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

ทัศนีย์ ชาติไทย. (2559). คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ธีรพันธ์ ยังยืน. (2563). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของธุรกิจอาหารประเภทขนมขบเคี้ยว. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

นวรรตน์ เพชรพรหม (2562). วัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด. ใน *การค้นคว้าอิสระ สาขาการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ภูวนัย น้อยวงศ์. (2541). *คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานปฏิบัติการในโรงงานอุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์: ศึกษากรณีเฉพาะบริษัท มินิแปไทย จำกัด*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โรงพยาบาลปทุมธานี. (2568). *บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข โรงพยาบาลปทุมธานี*.

จาก <http://gishealth.moph.go.th/healthmap/infopersonal4.php?maincode=10687&id=>

วิภา หวันแหละ. (2558). *คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. ใน *สารนิพนธ์ปริญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยหาดใหญ่*.

สกุลไทย. (2542). *คุณภาพชีวิต*. *วารสารสกุลไทย*, 5 (2346), 1-2.

สมนึก ภัททิยนิ. (2549). *การวัดผลการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กทม: ประสานการพิมพ์.

อิสรา พุ่มไทย. (2563). *คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานทั่วไป (กวาด) ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขตสาทร*. ใน *วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

เอกลักษณ์ ชุมภูชัย. (2561). *การศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพัน ต่อองค์กร กรณีศึกษาพนักงานที่ทำงานอยู่ภายในการดูแลของบริษัท สกิลพาวเวอร์ เซอร์วิส (ประเทศไทย) จำกัด (แมนพาวเวอร์ สาขาฉะเชิงเทรา)*. *บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจบัณฑิตวิทยาลัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

อรรษา กล้าหาญ. (2564). *คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่*. *สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.

Delamotte, Yves and Takezawa, Shin-ichi. (1984). *Quality of working life in international perspective*. Geneva : International Labour Office.

Huse, E.F. and Thomas G. Cummings. (1980). *Organization development and change*. (2nd ed.). St. Paul: West Publishing Company. (1985). *Organization development and change*. (3rd ed.). Minnesota: West Publishing.

Skrovan, D.J. (1983). *Quality of Work Life: Perspective for Business and the Public Sector*. Massachusetts: Addison-Wesley.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory analysis* (3rd ed). Singapore: Times Printers.

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ *

THE MANAGEMENT OF LEARNING RESOURCES IN PRIVATE SCHOOLS IN PHETCHABUN PROVINCE

กীরติ เฉลิมพุฒิสกุลชัย

Keeratri Chaleamputtisagunchai

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: keeretri@gmail.com

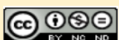
วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 13 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 13 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่ 3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยบุคลากรจากโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 319 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) อ้างอิงจากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ในช่วง 0.80–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ที่ 0.80 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่

Citation:

* กীরติ เฉลิมพุฒิสกุลชัย. (2568). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 450-465.

Keeratri Chaleamputtisagunchai. (2025). The Management Of Learning Resources In Private Schools In Phetchabun Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 450-465.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (F-test) และการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffé)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเอกชนจังหวัดเพชรบูรณ์อยู่ในระดับ "มาก" ทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน
 2. การเปรียบเทียบตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานของบุคลากร พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน
 3. การเปรียบเทียบตามตำแหน่งหน้าที่ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งไม่พบความแตกต่าง
 4. แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ พบว่า ในด้านการวางแผน ควรมียุทธศาสตร์และเป้าหมายร่วมกันระหว่างผู้ให้และผู้ให้บริการแหล่งเรียนรู้ ในด้านการสร้างและพัฒนา ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งภายนอกที่เกี่ยวข้อง ในด้านการกำกับติดตามและประเมินผล ควรมีการประเมินร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนเพื่อใช้ข้อมูลในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และในด้านการสรุปผลและรายงาน ควรมีการจัดทำคู่มือและเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการนำไปใช้และพัฒนาต่อไปในอนาคต
- คำสำคัญ:** การบริหารจัดการ, แหล่งเรียนรู้, โรงเรียนเอกชน

Abstract

The objectives of this research are as follows: To study the management of learning resources in private schools in Phetchabun Province. To compare the levels of personnel opinions toward the management of learning resources in private schools in Phetchabun, categorized by education level, work experience, and job position. To explore guidelines for the development of learning resource management in private schools in Phetchabun Province. The sample group consisted of 319 personnel from private schools in Phetchabun Province, selected through stratified random sampling based on the Krejcie and Morgan sample size table. The research

instruments included a five-point Likert scale questionnaire and a structured interview. The questionnaire was validated for content accuracy, with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00, and had a reliability coefficient of 0.80. Data were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and inferential statistics, including t-test, F-test (ANOVA), and Scheffé's method for pairwise comparisons.

The research findings revealed that:

1. The overall level of learning resource management in private schools in Phetchabun Province was rated as "high," both overall and in each specific aspect.

2. Comparisons based on education level and work experience showed no statistically significant differences in either the overall or individual aspects.

3. Comparisons based on job position showed statistically significant differences at the 0.05 level, except in the area of planning the use of learning resources, where no significant difference was found.

4. Guidelines for developing learning resource management include Planning: Establishing a shared strategy and goals between learning resource providers and users. Creation and Development: Encouraging students to engage in learning from relevant external sources. Monitoring and Evaluation: Conducting joint evaluations between teachers and students to use the results for continuous improvement. Conclusion and Reporting: Creating manuals and disseminating information related to learning resources to promote practical application and future development.

Keywords: Management, Learning resources, Private school

บทนำ

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาทุนมนุษย์ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศ ซึ่งช่วยเสริมสร้างศักยภาพให้กับแต่ละบุคคลอย่างเต็มที่ เป็นรากฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาในทุกมิติของสังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในบริบทของโลกยุคใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรม ประเทศที่สามารถพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จะสามารถยืนหยัดอย่างมั่นคงในเวทีโลกได้ ในทางกลับกัน ประเทศที่มีการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างจำกัด ย่อมประสบกับความท้าทายในการแข่งขันและมีแนวโน้มจะตกอยู่ในสถานะของประเทศผู้ตาม (ชนิษฐา กาทัง, 2561)

แม้ประเทศไทยจะมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และเพียงพอต่อการพัฒนา แต่ยังไม่สามารถใช้ศักยภาพด้านการศึกษาในการพัฒนาคนได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งยังประสบปัญหาจากปัจจัยแวดล้อมหลายด้าน เช่น เศรษฐกิจ การเมือง และโครงสร้างสังคม การเตรียมคนไทยให้พร้อมเข้าสู่สังคมฐานความรู้ (Knowledge-Based Society) จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีทักษะการบูรณาการความรู้ และใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา (ชนิษฐา กาทัง, 2561)

จากเหตุนี้ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างคนที่มีองค์ความรู้ เจตคติที่ดี และสามารถปรับตัวได้กับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว โดยกำหนดให้การปฏิรูปการศึกษาเป็นยุทธศาสตร์หลักของชาติ เพื่อวางแนวทางในการพัฒนาคุณภาพประชากรอย่างรอบด้าน ไม่เพียงด้านความรู้เท่านั้น แต่รวมถึงการพัฒนาทางจิตใจ ร่างกาย และสังคมด้วย ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2574 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ได้กำหนดเป้าหมายในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเชื่อมโยงการเรียนรู้กับตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพ แผนดังกล่าวมุ่งพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึง (Access) ความเท่าเทียม (Equity) คุณภาพ (Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และความเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) เพื่อสร้างระบบการศึกษาที่สามารถขับเคลื่อนประเทศสู่อนาคตได้อย่างยั่งยืน (ธัญรัตน์ บุตรพรหม, 2561)

หนึ่งในแนวทางสำคัญในการพัฒนาการศึกษา คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลาย ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น โบราณสถาน

แหล่งน้ำ และสถานประกอบการต่าง ๆ รวมถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกชุมชน เช่น พิพิธภัณฑ์ หรือสถานที่ทางประวัติศาสตร์ ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) แก่ผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (Experiential Learning) ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้อย่างมีความสุข (Joyful Learning) ตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียนและชุมชน (ชนิษฐา กาทัง, 2561)

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชนจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนต่าง ๆ ยังขาดความเป็นระบบและความชัดเจน ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ บุคลากรบางส่วนขาดความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกับการสอน ขาดงบประมาณสนับสนุน และไม่สามารถเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้กับหลักสูตรการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเอกชน จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาให้มีระบบและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งหวังให้สถานศึกษาใช้แหล่งเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

การทบทวนวรรณกรรม

วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิชญา ธีระกุล (2556) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่เยาวชนและผู้สนใจ และคุณธรรมต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

พนัส หันนาคินทร์ (2556) ได้ให้ทัศนะว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจของผู้บริหารที่จะต้องประเมินงานให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และการบริหารการศึกษาแตกต่างจากการบริหารธุรกิจซึ่งหวังกำไร ส่วนการบริหารสถานศึกษามุ่งหวังที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2558) ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพความรู้ความสามารถ เจตคติพฤติกรรมคุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

ศิลป์ชัย อ่องตระกูล (2558) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานร่วมกับกลุ่มบุคคลมีอาชีพและชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป การบริหารสถานศึกษาจึงหมายถึง กิจกรรมของกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือกันดำเนินการทั้งด้านการเรียนการสอน จัดกิจกรรม การวัดผล การจัดอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ การสรรหามอบคนมาดำเนินการหรือมาทำการสอนในสถาบันการศึกษา การปกครองนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีบุคลิกภาพที่ดีมีความรู้ความสามารถ เจตคติพฤติกรรมคุณธรรมตรงกันกับความต้องการของสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ประชากร ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 1,883 คน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.), 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 319 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซ์และมอร์แกน (Robert V.

Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครสวรรค์
- 2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
- 3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- 4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง
- 4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์
- 4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ
- 4.6 ขอบขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่ง ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ทำการวิเคราะห์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา และตำแหน่ง โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe' method)

5. ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

3.1 t- test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe' method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 54.20 ขณะที่ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีจำนวน 146

คน คิดเป็นร้อยละ 45.80 ในด้านประสบการณ์การทำงาน พบว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ระหว่าง 10-15 ปีมีจำนวนมากที่สุด คือ 118 คน (ร้อยละ 37.00) รองลงมาคือ กลุ่มที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 104 คน (ร้อยละ 32.60) และกลุ่มที่มีประสบการณ์เกิน 15 ปี จำนวน 97 คน (ร้อยละ 30.40) ด้านตำแหน่งหน้าที่ ส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 292 คน (ร้อยละ 91.50) และผู้บริหารมีจำนวน 27 คน (ร้อยละ 8.50)

1. ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเอกชนจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้

1.1 ด้านการสรุปและรายงานผลการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้มีการตรวจสอบแผนการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ มีการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลการดำเนินงานของครูและบุคลากร รวมถึงจัดทำเอกสารคู่มือและรายงานผลการดำเนินการ ทั้งในช่วงต้น ระหว่าง และหลังการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ การรายงานปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงในอนาคต

1.2 ด้านการตรวจสอบ ทบทวน และกำกับติดตามการประเมินผลดำเนินการตามแผนมีความต่อเนื่อง โรงเรียนมีแนวทางวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีการจัดทำเครื่องมือสำหรับประเมิน ตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ด้านที่ควรปรับปรุง คือ การกำหนดวิธีการและเครื่องมืออย่างชัดเจนสำหรับการดำเนินการ

1.3 ด้านการวางแผนเพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ โรงเรียนมีการจัดทำแผนการใช้งานร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน และงบประมาณที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดทำสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน แต่ยังมีจุดที่ควรพัฒนา คือ การกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดในการประเมินผล

1.4 ด้านการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้มีการดำเนินงานสำรวจและจัดทำสารสนเทศ การประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจร่วมกันในหมู่ครูและบุคลากรอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ด้านที่ยังมีระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งเสริมให้นักเรียนออกไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรพบว่า ตามระดับการศึกษา ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ทั้งโดยรวมและรายด้าน ตามประสบการณ์การทำงาน ไม่พบความแตกต่างทั้งภาพรวม และรายด้านเช่นกัน ตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นในด้านการวางแผน ซึ่งไม่มีความแตกต่าง

3. แนวทางในการพัฒนา ผลจากการวิจัยเสนอแนวทางการพัฒนาไว้ใน 4 ด้านหลัก ได้แก่

การวางแผน ควรมีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนร่วมกับครูอย่างรอบด้าน พร้อมวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจากผู้ให้บริการ

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรส่งเสริมนักเรียนในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชนอย่างเป็นระบบ

การติดตามและประเมินผล ควรมีระบบประเมินที่ชัดเจน มีส่วนร่วมจากครูและนักเรียน เพื่อใช้ผลในการปรับปรุงต่อเนื่อง

การสรุปและรายงานผล ควรจัดทำเอกสารประกอบ เช่น คู่มือ และการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้แหล่งเรียนรู้สามารถต่อยอดได้ในอนาคต

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนใน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนเอกชนมักมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบและเน้นผลลัพธ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปกครองและนักเรียน การบริหารแหล่งเรียนรู้จึงได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับ ศศิธรยาห์ มากพ่อง (2567) ศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่าการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการสร้างการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารในโรงเรียน

เอกชนมักใช้นโยบายและแนวปฏิบัติเดียวกันสำหรับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นด้านการวางแผน การสร้างและพัฒนา การตรวจสอบ หรือการสรุปผล ทำให้ทุกระดับการศึกษามีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับศศิธรยาห์ มากผ่อง (2567) ศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่าการเปรียบเทียบความคิดเห็นตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ พบว่าไม่แตกต่างกัน

3. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากโรงเรียนเอกชนมักมีมาตรฐานและนโยบายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ บุคลากรทุกคนไม่ว่าจะมีประสบการณ์ทำงานมากหรือน้อย ก็ต้องปฏิบัติตามแนวทางเดียวกัน ซึ่งช่วยลดความแตกต่างในกระบวนการบริหารจัดการ สอดคล้องกับ ศศิธรยาห์ มากผ่อง (2567) ศึกษา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ พบว่าไม่แตกต่างกัน

4. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการวางแผนเพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากความแตกต่างในทักษะ ความรู้ และมุมมองที่พัฒนามาพร้อมกับระดับการศึกษา ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่ามักมีศักยภาพในการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การตรวจสอบติดตามผล และการสรุปรายงานที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากกว่า ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับปิลันท์ ปาวิชัย (2567) ศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก 2) เมื่อศึกษาตามตำแหน่ง และประสบการณ์พบว่ามีความแตกต่างกัน

5. แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ด้านการวางแผนเพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ การวางแผนเพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ถือเป็น

ขั้นตอนสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาหลักสูตรและความต้องการของครูและนักเรียนช่วยให้แหล่งเรียนรู้สามารถตอบโจทย์และเสริมสร้างทักษะที่สำคัญให้กับผู้เรียน การกำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับนโยบายและความต้องการของโรงเรียนจะทำให้การใช้งานแหล่งเรียนรู้เกิดประโยชน์สูงสุด การวางแผนร่วมกันระหว่างผู้ใช้และผู้ให้บริการยังช่วยเสริมความเข้าใจและทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ การสนับสนุนให้นักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้เป็นวิธีการที่ช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในหลายมิติ ทั้งในด้านการคิดวิเคราะห์ การค้นคว้าและการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่หลากหลาย ซึ่งจะเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงขึ้น การสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาช่วยให้โรงเรียนสามารถสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ การประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะครูและนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้สามารถตรวจสอบและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง การติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ช่วยให้โรงเรียนสามารถทำการปรับกลยุทธ์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที่ การทบทวนผลการใช้แหล่งเรียนรู้ช่วยเสริมสร้างข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้และกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ด้านสรุป และรายงานผลการสร้างและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้และประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ช่วยให้ครูและนักเรียนมีความเข้าใจในวิธีการใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ การประชาสัมพันธ์สามารถเพิ่มความตระหนักในความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และทำให้แหล่งเรียนรู้กลายเป็นทรัพยากรที่มีการใช้ประโยชน์ในวงกว้าง การสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ช่วยให้สามารถวัดผลและประเมินความสำเร็จของกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้ ช่วยให้สามารถปรับกลยุทธ์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการวางแผนเพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ด้านการวางแผนเพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายร่วมกับผู้ใช้และผู้ให้บริการ ด้านการสร้างและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนได้ไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านการตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ คณะครูและนักเรียนร่วมกันประเมินผลการใช้แหล่ง เรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา ติดตามและประเมินผล การพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริม การพัฒนาต่อยอดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการสร้างและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรสนับสนุนให้นักเรียนไปใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน และแหล่งข้อมูลออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งควรสำรวจและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ให้เหมาะสมและทันสมัย โดยการตรวจสอบและเลือกแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน

1.2 ในการสรุปและรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรจัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้และทำการประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การสรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้ควรมีการรายงานอย่างชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อให้สามารถติดตามและปรับกลยุทธ์ได้อย่างเหมาะสม

1.3 ในการวางแผนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรใช้ผลการวิจัยในการพัฒนาแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของครูและนักเรียน โดยการจัดทำแผนร่วมกันระหว่างผู้ใช้และผู้ให้บริการ ซึ่งจะทำให้แหล่งเรียนรู้มีความหลากหลายและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากขึ้น โดยเฉพาะการกำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายการใช้แหล่งเรียนรู้ให้มีความชัดเจน และสอดคล้องกับหลักสูตรที่ใช้ในการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเอกชน

2.2 ควรศึกษาการประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนเอกชน

2.3 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเอกชนเพื่อรองรับการเรียนรู้แบบผสมผสาน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2574*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ชนิษฐา กาดั่ง. (2561). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านแม่แตดน้อย อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*.

ศิลป์ชัย อ่วงตระกูล. (2552). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*.

ธัญรัตน์ บุตรพรหม. (2561). การพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนท่าชนะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*.

- ปิลันท์ ปาวิชัย. (2567). รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศศิวรรณยาห์ มากผ่อง. (2567). “การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1”. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 7 (2), 117-128.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2556). *การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.). (2567). *สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)*. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.catalog.moe.go.th/th/organization/about/opec>
- วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิชญา อีระกุล (2556). *การบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). “*Determining sample size for research activities*”. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610

การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 *

THE BUDGET MANAGEMENT OF SCHOOLS UNDER THE SISAKET
PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1

สุนีย์ ใจเรือง

Sunee Jairuang

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: puk070233@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 13 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 13 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา และฝ่ายงาน 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 342 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น

Citation:

* สุนีย์ ใจเรือง. (2568). การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 466-481.

Sunee Jairuang. (2025). The Budget Management Of Schools Under The Sisaket Primary Education Service Area Office 1. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 466-481.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เท่ากับ 0.86 สถิติใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

2. การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า ความแตกต่างตามระดับการศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะในด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การระดมทรัพยากร การบริหารการเงิน พัสดุ และการติดตามประเมินผล และความแตกต่างตามฝ่ายงาน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะในด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

3. แนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน ควรดำเนินการบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ รวมถึงการวางแผนระยะยาว การตรวจสอบต่อเนื่อง และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ: การบริหาร, งบประมาณ, โรงเรียน

Abstract

The objectives of this research are as follows: To study the budget management of schools under the jurisdiction of the Sisaket Primary Educational Service Area Office 1. To compare the levels of personnel opinions on budget management in these schools, categorized by educational attainment and department. To explore guidelines for developing budget management in schools under the Sisaket Primary Educational Service Area

Office 1. The research sample consisted of 342 personnel from schools under the Sisaket Primary Educational Service Area Office 1. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table and selected through stratified random sampling. The research instruments included a five-point Likert scale questionnaire and a semi-structured interview. The questionnaire's content validity was verified with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00, and its reliability was 0.86. Data were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and inferential statistics, including t-test, F-test (ANOVA), and Scheffé's method for pairwise comparisons.

The research findings are as follows

1 . The overall level of budget management in schools under the Sisaket Primary Educational Service Area Office 1 was rated as "high." Each individual aspect also received a high rating.

2 . A comparison by educational level revealed statistically significant differences at the 0.05 level, particularly in areas such as budget planning and proposal, budget allocation, resource mobilization, financial and procurement management, and evaluation. Similarly, differences by department were also statistically significant at the 0.05 level, especially in budget planning and proposal, budget allocation, and educational resource mobilization.

3 . Guidelines for improving budget management in schools should include systematic administration aligned with the Ministry of Education's policies. Emphasis should be placed on participation, transparency, and efficiency. This includes long-term planning, continuous monitoring, and developing personnel capacity to maximize the use of educational resources.

Keywords: Management, Budget, School

บทนำ

ประเทศไทยกำลังขับเคลื่อนประเทศเข้าสู่เป้าหมาย “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของโลกและความท้าทายเชิงโครงสร้าง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) แนวทางการพัฒนาดังกล่าว ส่งผลโดยตรงต่อระบบการศึกษา ซึ่งต้องปรับบทบาทให้เอื้อต่อการผลิตบุคลากรที่มีความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ และสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ เพื่อเสริมสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคม

ในอีกด้านหนึ่ง การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จากเดิมที่งบประมาณถูกควบคุมโดยส่วนกลาง ได้มีการปรับให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภายหลังการบังคับใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545) รวมถึงพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อโครงสร้างการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนในทุกระดับ (ธีระ รุญเจริญ, 2550)

การจัดสรรงบประมาณในรูปแบบใหม่เน้นผลลัพธ์เป็นหลัก (Result-Based Budgeting) และใช้แนวคิดการบริหารจัดการทางการเงินใน 7 ด้าน ได้แก่ การจัดทำและเสนอของบประมาณ การวิเคราะห์ต้นทุนและผลผลิต ระบบจัดซื้อจัดจ้าง การควบคุมงบประมาณและการเงิน การบริหารสินทรัพย์ การรายงานผลการดำเนินงาน การตรวจสอบภายใน แนวทางดังกล่าวมุ่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถดำเนินการอย่างคล่องตัว โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยมีจุดมุ่งหมายในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สร้างคุณภาพทางการศึกษา และตอบสนองต่อเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การศึกษา (สังวาล ขาวเหนือ, 2566)

นอกจากนี้ การบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ยังต้องมีการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงภาวะการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากร การเงิน และสภาพแวดล้อม เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อการดำเนินงาน และทำให้สามารถวางแผนการใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (จันทร์จิรา โชติพิบูลย์, 2565) การบริหารงบประมาณที่ดีไม่เพียงแต่เป็น

หน้าที่ทางเทคนิค หากแต่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาทั้งระบบ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานด้านงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำนโยบายและการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา และฝ่ายงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

อรุณี ทองนพคุณ (2558 : 9) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคล หลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็กเยาวชนประชาชนหรือสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถเจตคติ พฤติกรรม ค่านิยม หรือคุณธรรมในด้านสังคม การเมืองเศรษฐกิจ เพื่อให้ บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคมโดยกระบวนการทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนและไม่เป็นระเบียบแบบแผน

จันทรา อิ่มบุญ (2559 : 9) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินการใน กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในทุกด้าน ที่เกิดจากบุคลากรหลาย ๆ คนในองค์กรร่วมมือกันบริหารจัดการโดยใช้กระบวนการทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยวิธีการจัดการ องค์กรที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน แต่ละแห่ง เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และความเป็นคนดี

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้กระบวนการทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพทั้งในด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม และคุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ ประชากร ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 3,123 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 342 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทางการบริหารงานงบประมาณ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ระดับการศึกษา และฝ่ายงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- 4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง
- 4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์
- 4.5 บอคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอบเขตให้ผู้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา และ ฝายงาน ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ทำการวิเคราะห์การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตาม ฝายงาน โดยใช้การ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe' method)

5. ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยวิเคราะห์ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่
 - 1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
 - 1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 2.1 ความถี่ (Frequency)
 - 2.2 ร้อยละ (Percentage)
 - 2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)
 - 3.1 t- test แบบ Independent samples
 - 3.2 F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 208 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.80 ขณะที่ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีจำนวน 134 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 39.20 ในด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดำเนินงานในฝ่ายบริหารบุคคล (26.60%) รองลงมาคือฝ่ายบริหารทั่วไป (26.30%) ฝ่ายบริหารวิชาการ (22.20%) และฝ่ายบริหารงบประมาณ (24.90%)

1. ระดับการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัด สพป.ศรีสะเกษ เขต 1 จากผลการศึกษาโดยภาพรวม พบว่าการบริหารจัดการงบประมาณอยู่ในระดับมาก ครอบคลุมทุกด้านสำคัญ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การบริหารบัญชี การจัดทำและเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การบริหาร

การเงิน การระดมทรัพยากรและการลงทุน การตรวจสอบและประเมินผล ซึ่งแม้จะอยู่ในระดับมากเช่นกัน แต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดในกลุ่ม

1.1 ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ผลการประเมินพบว่า สถานศึกษามีการวางแผนด้านการเงินระยะกลางล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ รวมถึงการเชื่อมโยงแผนกลยุทธ์กับการจัดทำงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ด้านที่ยังควรพัฒนาเพิ่มเติม คือ การควบคุมการใช้จ่ายให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ที่กำหนดร่วมกันภายในองค์กร

1.2 ด้านการจัดสรรงบประมาณ พบว่า สถานศึกษามีการจัดทำแผนงานและการดำเนินการใช้จ่ายสอดคล้องกับวงเงินที่ได้รับ ทั้งในส่วนของงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณ แต่ยังมีจุดอ่อนในขั้นตอนการจัดทำแผนเบิกจ่ายงบประมาณที่ควรปรับปรุงให้แม่นยำและตรงตามช่วงเวลาการดำเนินงาน

1.3 ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุน แม้จะมีระบบสนับสนุนทุนการศึกษาและการจัดทำแผนระดมทรัพยากรอย่างเหมาะสม แต่การกำหนดแนวทางหรือระเบียบการจัดการรายได้ยังไม่เป็นระบบมากพอ รวมถึงการควบคุมการใช้จ่ายจากแหล่งรายได้อื่น ๆ ยังควรมีการตรวจสอบให้ชัดเจนขึ้น

1.4 ด้านการบริหารการเงิน การบริหารจัดการด้านการเงินโดยรวมถือว่าดี โดยเฉพาะในการบันทึกบัญชี การเบิกจ่าย และการควบคุมภายใน แต่ยังคงขาดประสิทธิภาพบางประการในเรื่องของการรายงานทางการเงินและการติดตามประเมินผลเชิงระบบ

1.5 ด้านการบริหารบัญชี สถานศึกษามีการจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง เช่น บัญชีเกณฑ์คงค้างและการรายงานรายเดือน แต่ควรส่งเสริมการบันทึกบัญชีรายวันให้ครอบคลุมเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณมากยิ่งขึ้น

1.6 ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ มีระบบบริหารสินทรัพย์ที่เข้มแข็ง โดยเน้นการใช้ทรัพย์สินอย่างคุ้มค่าและมีการประเมินทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมให้บุคลากรมีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพย์สินยังเป็นจุดที่ต้องพัฒนา

1.7 ด้านการตรวจสอบ ติดตาม และรายงานผล มีการกำหนดตัวชี้วัด และวางแผนตรวจสอบที่ชัดเจน รวมถึงรายงานผลต่อหน่วยงานต้นสังกัดอย่างครบถ้วน อย่างไรก็ตาม การจัดทำรายงานการใช้งบประมาณแบบรายไตรมาสยังเป็นจุดที่ควรปรับปรุงให้มีความครบถ้วนและทันเวลา

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามกลุ่ม

2.1 เมื่อเปรียบเทียบตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในภาพรวม รวมถึงรายด้าน ได้แก่ การจัดทำงบประมาณ การจัดสรร งบประมาณ งบประมาณ การบริหารการเงิน การบริหารพัสดุ และการตรวจสอบการใช้จ่าย

2.2 เมื่อจำแนกตามฝ่ายงาน ปรากฏว่าความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในบางด้าน ได้แก่ การจัดทำและเสนอของงบประมาณ การจัดสรร และการระดมทรัพยากร ขณะที่ด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

3. ข้อเสนอแนะทางพัฒนา ด้านการจัดทำงบประมาณ ควรให้ความสำคัญกับความสอดคล้องระหว่างแผนกลยุทธ์กับนโยบาย และควบคุมการใช้จ่ายให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ควรมีระบบอนุมัติที่โปร่งใส และสอดคล้องกับแผนงานประจำปี ด้านการระดมทรัพยากร ควรแสวงหาแหล่งสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายภายนอก และส่งเสริมความร่วมมือจากท้องถิ่น ด้านการเงินและบัญชี จำเป็นต้องปรับปรุงขั้นตอนด้านเอกสารและระบบรายงานให้รัดกุมขึ้น ด้านพัสดุและสินทรัพย์ ควรสร้างจิตสำนึกและความเข้าใจในหมู่บุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้งานอย่างคุ้มค่า ด้านการตรวจสอบ ควรมีการจัดทำแผนการติดตามที่สามารถวัดผลได้ และสร้างระบบรายงานที่เป็นระบบต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงมีการเรียงลำดับความสำคัญของโครงการและการใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ วาณี ช้อนกลิ่น (2566) ได้ศึกษาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเพื่อพัฒนาระบบงบประมาณ ของสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศึกษารูม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

เพื่อพัฒนาระบบงบประมาณของสถานศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณและด้านการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง

2. การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้านแตกต่างกันในด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ และด้านการตรวจสอบติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน อาจเนื่องมาจากบุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูงอาจให้ความสำคัญกับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การใช้เงินอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถตรวจจับข้อผิดพลาดหรือจุดอ่อนในการบริหารงานได้ดีขึ้น สอดคล้องกับ ญัฐพร นาคสุวรรณ (2564) ได้ศึกษาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามฝ่ายงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้านแตกต่างกันในด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา นอกนั้นไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากฝ่ายบริหารแต่ละฝ่ายมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่ไม่เหมือนกัน เช่น ฝ่ายบริหารงบประมาณมักมีบทบาทหลักในการจัดทำและเสนอของบประมาณ ขณะที่ฝ่ายบริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารทั่วไปอาจมีส่วนร่วมน้อยกว่า สอดคล้องกับวาณี ข้อนกลิ่น (2566) ได้ศึกษา การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเพื่อพัฒนาระบบงบประมาณ ของ

สถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศีลธรรม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเพื่อพัฒนาระบบงบประมาณของสถานศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณและด้านการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง 2) การเปรียบเทียบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า

ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการจัดทำงบประมาณที่มีความสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่ไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ การใช้จ่ายเงินควรอยู่ในกรอบของกลยุทธ์ที่ผ่านการคัดเลือกและพิจารณาร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำงบประมาณ ทำให้การเสนอของบประมาณมีความถูกต้อง ครบคลุม และสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา

ด้านการจัดสรรงบประมาณ การดำเนินงานด้านการจัดสรรงบประมาณควรมีความรอบคอบและเป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี โดยงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรควรถูกนำไปใช้ตามประเภทและรายการที่ได้รับอนุมัติ การขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นอีกขั้นตอนที่สำคัญ เพื่อสร้างความโปร่งใสและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ นอกจากนี้ การเบิกจ่ายงบประมาณควรดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา เพื่อลดปัญหาความล่าช้าในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา โรงเรียนควรมีการศึกษาวิเคราะห์กิจกรรมและโครงการที่ต้องการวงเงินเพิ่มเติมอย่างละเอียด โดยใช้กรอบประมาณการระยะปานกลางและแผนปฏิบัติการประจำปีในการวางแผน นอกจากนี้ การระดมทรัพยากรจากบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การมีฐานข้อมูลของนักเรียนที่ต้องการทุนการศึกษาก็เป็นปัจจัยสำคัญในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนนักเรียนได้อย่างตรงจุด

ด้านการบริหารการเงิน การบริหารการเงินควรดำเนินการโดยยึดหลักความโปร่งใส และตรวจสอบได้ โรงเรียนควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการหาแหล่งงบประมาณจากทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา ระบบการดำเนินการด้านเอกสารและบัญชีควรมีความเป็นระเบียบ เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการจัดการทางการเงิน

ด้านการบริหารบัญชี การบริหารบัญชีควรดำเนินการอย่างมีระบบและมีการบันทึก รายการรับจ่ายเงินทุกวัน เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดในการบันทึกบัญชี นอกจากนี้ ควรมีการ ปรับปรุงบัญชีทุกสิ้นปีงบประมาณ เพื่อให้ข้อมูลทางการเงินมีความถูกต้องและพร้อมสำหรับ การตรวจสอบ

ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ โรงเรียนควรมีนโยบายในการใช้ทรัพย์สินให้เกิด ประโยชน์สูงสุด มีการติดตามและตรวจสอบการใช้งานพัสดุอย่างต่อเนื่อง การให้ความรู้และ สร้างความตระหนักแก่บุคลากรในสถานศึกษาถือเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการดูแล และใช้ทรัพย์สินอย่างคุ้มค่า

ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการ ดำเนินงาน การจัดทำแผนการตรวจสอบและติดตามโครงการที่มีความเสี่ยงสูงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อป้องกันความสูญเสียและความผิดพลาดในการดำเนินงาน โรงเรียนควรมีตัวชี้วัด ความสำเร็จที่ชัดเจนและสร้างเครื่องมือในการประเมินผลตามตัวชี้วัดนั้น เพื่อให้สามารถวัดผล การดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารงานงบประมาณของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน การบริหารงานงบประมาณของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า ความ แตกต่างตามระดับการศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะ ในด้านการจัดทำและเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การระดมทรัพยากร การ บริหารการเงิน พัสดุ และการติดตามประเมินผล และความแตกต่างตามฝ่ายงาน มีความ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะในด้านการจัดทำและเสนอขอ

งบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา แนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน ควรดำเนินการบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ รวมถึงการวางแผนระยะยาว การตรวจสอบต่อเนื่อง และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงิน ควรจัดทำแผนการตรวจสอบและติดตามการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบ โดยเน้นที่โครงการหรือกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูง

1.2 ในด้านการบริหารการเงิน ควรอบรมบุคลากรเกี่ยวกับหลักการบริหารการเงิน และการจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดในการดำเนินงาน

1.3 ในด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ควรส่งเสริมการจัดทำแผนงบประมาณที่มีความสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการจัดเวิร์กช็อปหรืออบรมให้แก่บุคลากรเกี่ยวกับการวางแผนงบประมาณ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดทำแผนกลยุทธ์และผลการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณของโรงเรียนประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

จันทร์จิรา โชติพิบูลย์ และสุรางคณา มัณยานนท์. (2565). การบริหารงานด้านงบประมาณ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(1), 17.

- จันทร์หา อิ่มในบุญ. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ณัฐพร นาคสุวรรณ. (2564). การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 6(2), 167-79.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- วาณี ช้อนกลิ่น. (2566). การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเพื่อพัฒนาระบบงบประมาณของสถานศึกษาในเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการศึกษารัฐภูมิ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 14(2), 284-97.
- สังวาล ขาวเหนือ. (2566). แนวทางการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. *วารสารปัญญาปณิธาน*, 8(2), 25-43.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 -2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. (2567). *สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก* <http://www.sisaketedu1.go.th/>
- อรุณี ทองนพคุณ. (2558). การศึกษาบทบาทการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา. ใน *วิทยานิพนธ์สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). "Determining sample size for research activities". *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.

**การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ***
**THE INTERNAL CONTROL OPERATIONS OF SCHOOLS UNDER THE
NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 1**

ชัชชาติ ประเสริฐ

Chatchad Prasert

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: chatchadprasert121212@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 13 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 13 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และอายุ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำนวน 323 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น

Citation:

* ชัชชาติ ประเสริฐ. (2568). การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 482-498.

Chatchad Prasert. (2025). The Internal Control Operations Of Schools Under The Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 482-498.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 สถิติใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

2. การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งและอายุ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 พบว่า ควรมุ่งเน้นให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและโปร่งใส โดยมีการประเมินผลและติดตามนโยบายอย่างต่อเนื่อง ควบคุมความเสี่ยงโดยเฉพาะด้านการทุจริต วางแผนปฏิบัติงานล่วงหน้าและประเมินผลเทียบกับเป้าหมาย พัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัย และมีการตรวจสอบจากหน่วยงานภายในและภายนอก เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบและลดความเสี่ยงในการบริหารจัดการ

คำสำคัญ: การดำเนินงาน, ควบคุมภายใน, โรงเรียน

Abstract

The objectives of this research are as follows: To study the implementation of internal control operations in schools under the jurisdiction of the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1. To compare personnel's opinions on internal control operations in these schools, categorized by position, school size, and age. To explore guidelines for developing internal control operations in schools under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1. The research sample

consisted of 323 personnel from educational institutions under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1. The sample was selected through stratified random sampling. Research instruments included a five-point Likert scale questionnaire and a semi-structured interview. The questionnaire's content validity was confirmed with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00, and its reliability was 0.81. Data were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and inferential statistics, including t-test, F-test (ANOVA), and Scheffé's method for pairwise comparisons.

Research findings revealed the following

1. The overall level of internal control operations in schools under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1 was rated as "high," with all individual aspects also receiving high ratings.

2 . Comparisons based on position and age showed statistically significant differences at the 0.05 level. However, comparisons based on school size revealed no statistically significant differences, both overall and in individual aspects.

3 .The proposed guidelines for internal control operations include emphasizing efficient and transparent management, continuous monitoring and evaluation of policies, proactive risk management—particularly in relation to fraud—advance operational planning with performance evaluation against set goals, modernizing information systems, and conducting audits by both internal and external agencies. These measures aim to ensure systematic operations and reduce risks in school management.

Keywords: Operations, Internal control, School

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการการศึกษาให้แก่ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป (มาตรา 39) ขณะเดียวกัน มาตรา 59 ระบุว่าสถานศึกษาของรัฐที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลสามารถบริหารจัดการทรัพย์สิน ของสถานศึกษาได้อย่างอิสระ ทั้งทรัพย์สินราชพัสดุและทรัพย์สินอื่น ๆ รวมถึงสามารถหา รายได้จากการให้บริการทางการศึกษาและการเก็บค่าธรรมเนียม ภายใต้กรอบของนโยบาย และภารกิจของสถานศึกษา

การควบคุมภายในจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้หน่วยงานของรัฐ รวมถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สามารถดำเนินงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์และ เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยระบบดังกล่าวยังทำหน้าที่ป้องกันและรักษาทรัพย์สินของ หน่วยงาน ตลอดจนส่งเสริมการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และลดโอกาสที่จะเกิด ข้อผิดพลาดหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ (กรรณิการ์ เพ็ชรครุฑ, 2565)

ในส่วนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 ได้ระบุให้มีการ จัดทำยุทธศาสตร์ชาติเป็นกรอบแนวทางระยะยาวในการพัฒนาประเทศ เพื่อลดปัญหาความ เหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม การทุจริต และการบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ได้ถูกบูรณาการเข้ากับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560– 2574) เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ ยุติธรรม และโปร่งใสมาก ยิ่งขึ้น

มาตรา 62 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน กำหนดให้รัฐรักษาวินัยด้าน การเงินและการคลังอย่างเคร่งครัด โดยมีพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 เป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งในหมวด 4 มาตรา 79 ได้ระบุให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีระบบ ควบคุมภายใน การตรวจสอบภายใน และการบริหารความเสี่ยงตามหลักเกณฑ์ที่ กระทรวงการคลังกำหนด เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและสามารถป้องกันความ เสียหายได้ (นาทชนก เข้มแข็งกิจ, 2564)

ผู้บริหารของสถานศึกษาจึงมีหน้าที่สำคัญในการกำหนดและดำเนินการตามระบบควบคุมภายในที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และสามารถตรวจสอบจุดอ่อนที่เกิดขึ้นได้นำมาพัฒนาปรับปรุงต่อไป โดยต้องสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์และจริยธรรมในหน่วยงาน การควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) สภาพแวดล้อมในการควบคุม 2) การประเมินความเสี่ยง 3) กิจกรรมการควบคุม 4) สารสนเทศและการสื่อสาร และ 5) การติดตามและประเมินผล ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับมาตรฐาน COSO 2013 ที่ปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของระบบราชการไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

ดังนั้น สถานศึกษาควรจัดให้มีการบริหารจัดการตามมาตรฐานควบคุมภายในที่กระทรวงการคลังกำหนด โดยต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของบุคลากร ความรู้ ทักษะ ความเข้าใจในภาระหน้าที่ และการปฏิบัติตามจริยธรรมที่องค์กรกำหนด (วิชชาพร เปล่งผิว, 2562)

จากการรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่าสถานศึกษาหลายแห่งประสบปัญหาในการจัดสรรทรัพยากรบุคคล การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงขาดระบบการประเมินผลการดำเนินงานที่สามารถนำมาใช้พัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในเขตพื้นที่ดังกล่าว เพื่อหาแนวทางพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้สามารถยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และอายุ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งความรู้ความคิดความสามารถและความเป็นคนดีที่หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งการจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้นจะต้องมีการดำเนินการในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การวัดผลการจัดอาคารสถานที่และพัสดุครุภัณฑ์การสรรหาบุคคลมาดำเนินการหรือมาทำการสอนในสถาบันการศึกษา การปกครองนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมีวินัยและอื่นๆ ซึ่งการดำเนินงานเหล่านี้รวมเรียกว่า “ภารกิจทางการบริหารการศึกษา” หรือ “งานบริหารการศึกษา” นั่นเอง

ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ (2555 : 11) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการ ในการทำงาน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิธีคิดและสื่อสารที่เป็นระบบ เพื่อให้ผู้ร่วมงานสามารถดำเนินการ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการ บริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556) ได้ให้ความหมายของ การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินการของกลุ่มบุคคล ซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานของผู้บริหารร่วมกับครูหรือบุคลากรในโรงเรียน อธิการบดีหรือผู้บริหารร่วมกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับอธิบดีกรมต่าง ๆ และครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และกลุ่มบุคคลเหล่านี้ต่างร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งสิ้น

สรุปว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาคนและองค์กรให้มีคุณภาพทั้งความรู้ ความสามารถและเป็นคนดี โดยการอำนวยความสะดวก เสริมสร้างสนับสนุน กระตุ้น พัฒนาและรวมพลังองค์การทางการศึกษาดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ ประชากร ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 จำนวน 2,048 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำนวน 323 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่ม ตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrly W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) and Eayrly W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ ในทางการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียน จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และอายุ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณ ค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอบขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และอายุ ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน และอายุ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) แล้วนำมาทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) เขียนเป็นความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

3.1 t- test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่
โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe' method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ พบว่า ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งครู จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 91.30 ในขณะที่ผู้บริหารมีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 หากพิจารณาขนาดของโรงเรียนที่บุคลากรเหล่านี้ปฏิบัติงานอยู่ พบว่า โรงเรียนขนาดกลางมีจำนวนผู้ปฏิบัติงานมากที่สุด จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 43.70 รองลงมาคือโรงเรียนขนาดใหญ่ 98 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 และโรงเรียนขนาดเล็ก 84 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 นอกจากนี้ กลุ่มอายุที่พบมากที่สุดคือช่วง 35-45 ปี มีจำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 41.20 รองลงมาคือกลุ่มอายุมากกว่า 45 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 32.20 และกลุ่มอายุต่ำกว่า 35 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 26.60

ผลการศึกษาสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1.ภาพรวมการดำเนินงานควบคุมภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่า มีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแต่ละด้านก็อยู่ในระดับ "มาก" เช่นกัน โดยลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ คือ ด้านการติดตามและประเมินผล, ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร, ด้านกิจกรรมการควบคุม, ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านที่มีค่าต่ำสุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมในการควบคุม

1.1 ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม การควบคุมภายในในมิตินี้มีระดับความเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์มาก โดยมีจุดเด่นในเรื่องของการประเมินและจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง รวมถึงความใส่ใจของผู้บริหารในการติดตามการดำเนินงานตามนโยบาย

การควบคุมภายในอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการกำหนดนโยบายด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่ชัดเจน แต่ยังพบว่าด้านที่ควรพัฒนาเพิ่มเติมคือการสื่อสารผลการประเมินกับพนักงาน เพื่อให้เข้าใจถึงจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุง

1.2 ด้านการประเมินความเสี่ยง โดยรวมอยู่ในระดับที่น่าพอใจ โดยโรงเรียนมีแนวทางในการประเมินความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ มีการพิจารณาความคุ้มค่าของต้นทุนในการกำหนดมาตรการควบคุม และผู้บริหารมีบทบาทในการติดตามและปรับปรุงแนวทางป้องกันความเสี่ยง ทั้งยังมีความตระหนักต่อความเสี่ยงด้านการทุจริต อย่างไรก็ตาม ควรเสริมความชัดเจนในเป้าหมายของโครงการต่าง ๆ ให้สามารถวัดผลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.3 ด้านกิจกรรมการควบคุม อยู่ในระดับมาก โดยมีการจัดทำแผนงานล่วงหน้าอย่างชัดเจน และสามารถดำเนินงานตามแผนได้จริง ผู้บริหารมีการควบคุมงบประมาณให้สอดคล้องกับแผน รวมทั้งมีการประเมินเปรียบเทียบการดำเนินงานด้านการเงินกับระเบียบที่เกี่ยวข้อง ด้านที่ยังเป็นจุดอ่อนคือการเปรียบเทียบผลลัพธ์กับเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งยังขาดการประเมินที่เป็นระบบและต่อเนื่อง

1.4 ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร มีความเข้มแข็งด้านระบบการสื่อสารภายในที่ครอบคลุมทั้งระดับผู้บริหารและพนักงาน มีการใช้เทคโนโลยีช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางแผน แต่ควรพัฒนาในประเด็นการเปิดช่องทางรับฟังความคิดเห็นหรือข้อร้องเรียนจากบุคลากรเพิ่มเติม

1.5 ด้านการติดตามและประเมินผล ถือว่ามีความโดดเด่นที่สุดในภาพรวมการดำเนินงาน มีการตรวจสอบโดยหน่วยงานภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งมีการประชุมเพื่อติดตามและชี้แจงปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดจนแนวทางการแก้ไข แต่ยังคงควรเพิ่มความรวดเร็วในการติดตามแผนงานที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายให้ทันเวลา

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากร เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะในด้านการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามประเมินผล ในด้านขนาดของโรงเรียน ไม่พบความแตกต่างทั้งในภาพรวมและรายด้าน เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง และการติดตามและประเมินผล

3. ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาระบบควบคุมภายใน สภาพแวดล้อมในการควบคุม ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและแจ้งให้บุคลากรทราบถึงผลการประเมิน

พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง การประเมินความเสี่ยง ควรคำนึงถึงความคุ้มค่าของต้นทุนในการจัดการความเสี่ยง และส่งเสริมบทบาทผู้บริหารในการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านทุจริต กิจกรรมควบคุม ต้องมีแผนงานที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้จริง รวมถึงการประเมินผลงานเทียบเป้าหมายควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ สารสนเทศและการสื่อสาร ควรพัฒนาระบบให้ทันสมัยและถูกต้องแม่นยำ เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร การติดตามและประเมินผล ควรเน้นที่การดำเนินงานของหน่วยตรวจสอบทั้งภายในและภายนอก รวมถึงการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน อาจเนื่องมาจาก มีแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับพันธกิจของโรงเรียนและเป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่ บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในระบบการควบคุมภายในและสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ วิชชาพร เปล่งผิว (2562) ได้ทำการศึกษา การควบคุมภายในของโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า การควบคุมภายในของโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้านแตกต่างกันในด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล อาจเนื่องมาจากความแตกต่างในการดำเนินงานควบคุมภายในตามตำแหน่งเกิดจากบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบที่แตกต่างกันในแต่ละตำแหน่ง รวมถึงการเข้าถึงข้อมูล อำนาจการตัดสินใจ และประสบการณ์ที่ไม่เท่ากัน ทำให้การให้ความสำคัญในด้านกิจกรรมควบคุม สารสนเทศ และการติดตามและประเมินผลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับ สุรศักดิ์ แก้วอุไร, และคณะ

(2564) ได้ทำการศึกษา การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาในทั้งสองเขตพื้นที่การศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านกิจกรรมการติดตามผล ด้านกิจกรรมควบคุม และด้านการประเมินความเสี่ยง

3. การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก การที่โรงเรียนในพื้นที่ดังกล่าวมีการดำเนินงานการควบคุมภายในที่มีมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน สอดคล้องกับนาทชนก เข้ม้นเขตกิจ (2564) ได้ทำการศึกษา การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่างกับ สุรศักดิ์ แก้วอุไร และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษา การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้านแตกต่างกันในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านการติดตามและประเมินผล นอกนั้นไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก ประสบการณ์และมุมมองที่ต่างกันของบุคลากรในแต่ละช่วงอายุ สอดคล้องกับ สุรศักดิ์ แก้วอุไร และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษา การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านอายุและประสบการณ์การทำงานของบุคลากรมีผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในในด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล

5. แนวทางการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ได้รับข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบควบคุมภายในเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยแนวทางการพัฒนาได้ครอบคลุมในหลายมิติที่สำคัญ ในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม มีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และชี้แจงผลการประเมินพร้อมข้อควรปรับปรุงให้บุคลากรรับทราบอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ผู้บริหารควรมีบทบาทในการติดตามผลการนำนโยบายการควบคุมภายในไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่าทุกขั้นตอนดำเนินไปตามมาตรฐานที่กำหนด สำหรับด้านการประเมินความเสี่ยง โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพิจารณาความคุ้มค่าของต้นทุนในการกำหนดมาตรการควบคุม เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในการระบุและประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตและปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ ซึ่งเป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใสและลดโอกาสเกิดปัญหาภายใน ด้านกิจกรรมการควบคุม โรงเรียนควรวางแผนการปฏิบัติงานล่วงหน้าและดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารหรือหัวหน้างานควรติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานจริงเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือแผนงาน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในมิติของสารสนเทศและการสื่อสาร โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีความถูกต้องและเหมาะสม เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจที่รวดเร็วและแม่นยำ อีกทั้งต้องมีการปรับปรุงระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและความต้องการในยุคดิจิทัล สุดท้าย ในด้านการติดตามและประเมินผล โรงเรียนควรจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานโดยหน่วยงานตรวจสอบทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ การติดตามและกำกับดูแลการปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรมควรดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน การดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งและอายุ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แนวทางการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่า ควรมุ่งเน้นให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและโปร่งใส โดยมีการประเมินผลและติดตามนโยบายอย่างต่อเนื่อง ควบคุมความเสี่ยงโดยเฉพาะด้านการทุจริต วางแผนปฏิบัติงานล่วงหน้าและประเมินผลเทียบกับเป้าหมาย พัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัย และมีการตรวจสอบจากหน่วยงานภายในและภายนอก เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบและลดความเสี่ยงในการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ผู้บริหารควรแสดงบทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมภายใน และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความโปร่งใสและจริยธรรม ส่งเสริมให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง พร้อมให้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงการทำงาน

1.2 ด้านการติดตามและประเมินผล ผู้บริหารควรดำเนินการประเมินผลโดยหน่วยงานภายในและภายนอกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการควบคุมภายในดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านการประเมินความเสี่ยง จัดทำกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่ครอบคลุมและมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในโรงเรียน โดยเฉพาะความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการบริหารงบประมาณ และการจัดซื้อจัดจ้าง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมการควบคุมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 ควรศึกษาแนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการควบคุมภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมการควบคุมกับประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ เพ็ชรครุฑ. (2565). ระบบควบคุมภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ปรินทร์.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์.
- นาทชนก เขม้นเขตกิจ. (2564). การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(8), 56-68.
- วิชาพร เปล่งผิว. (2562). การควบคุมภายในของโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(1), 19-33.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.
- _____. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.
- สุรศักดิ์ แก้วอุไร และคณะ. (2564). การดำเนินงานการควบคุมภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาศิลปากร*, 3(2), 249-264.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2554). หลักการ ทฤษฎีและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม : โรงพิมพ์สารคามการพิมพ์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). การบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. (2567). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.korat1.go.th/>
- ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). “*Determining sample size for research activities*”. Educational and psychological measurement, 30(3), 607-610

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 *

THE ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
THE NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 5

อลิน จันทรัมย์

Alin Chantaramai

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: Alinpinoc1234@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 13 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 13 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้อง

Citation:

* อลิน จันทรัมย์. (2568). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 499-516.

Alin Chantaramai. (2025). The Academic Leadership Of School Administrators Under The Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 499-516.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ระหว่าง 0.67 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ t-test และค่าเอฟ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการจัดหลักสูตรและการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ และด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง ภาพรวมแตกต่างกัน รายด้านด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน และด้านการนิเทศการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการกำหนดพันธกิจ ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน รายด้านการกำหนดพันธกิจ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ด้านการนิเทศการสอน ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ไม่แตกต่างกัน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน รายด้านด้านการนิเทศการสอนและด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนมีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการกำหนดพันธกิจ ดำเนินการให้ ผู้บริหารกำหนดกรอบเป้าหมายของโรงเรียนจากขอบเขตงานที่รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ดำเนินการให้ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความรู้ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและใช้สื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร ด้านการนิเทศการสอน ดำเนินการให้ผู้บริหารตรวจและให้คำแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูล่วงหน้าก่อนที่ครูจะนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้จริง ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ดำเนินการให้ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางการเรียนการสอน ดำเนินการให้ ผู้บริหารจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอและมีความทันสมัยต่อจำนวนนักเรียน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหาร, สถานศึกษา

Abstract

This research article aims to: Study the academic leadership of school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5. Compare opinions regarding the academic leadership of school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5, categorized by position, educational level, and school size. Explore ways to improve the academic leadership of school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5. The sample group used in the research consists of 338 school administrators and teachers. The research tools included a 5-point Likert scale questionnaire with a consistency index ranging from 0.67 to 1.00, and a reliability coefficient of 0.96 for the entire questionnaire, as well as a semi-structured interview. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings are as follows:

1 .The analysis of the academic leadership of school administrators revealed that the overall and individual aspects were rated as "high." The aspects were ranked in order of average score from highest to lowest as follows: 1) supervision of teaching, 2) curriculum and instruction management, 3) promoting the learning environment, 4) planning and setting missions, and 5) evaluating and monitoring student progress.

2 .The comparison of opinions regarding the academic leadership of school administrators, categorized by position, showed significant statistical differences at the 0.05 level in the areas of curriculum and instruction management and teaching supervision. However, no significant differences were found in the areas of setting missions, monitoring student progress, and

promoting the learning environment. Categorized by educational level, there were no overall differences, but significant statistical differences were found in the area of promoting the learning environment. Categorized by school size, there were no overall differences, but differences were found in teaching supervision and monitoring student progress.

3 .The analysis and recommendations for improving the academic leadership of school administrators revealed the following: In the area of setting missions, administrators should establish school goals related to academic responsibilities. In the area of curriculum and instruction management, administrators should promote teachers' knowledge about developing school curricula and using teaching materials that align with the curriculum content. In the area of teaching supervision, administrators should review and provide feedback on teachers' lesson plans before they are implemented. In the area of monitoring student progress, administrators should encourage teachers to develop diverse assessment tools. In the area of promoting the learning environment, administrators should provide sufficient and up-to-date teaching materials for students.

Keywords: Leadership, Administrator, School

บทนำ

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของศตวรรษที่ 21 การยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างความยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม เป็นประเด็นสำคัญที่ทุกประเทศทั่วโลกให้ความสนใจ ประเทศไทยเองได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาทุนมนุษย์ จึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อกำหนดทิศทางในการยกระดับการศึกษาทั้งระบบ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

บทบาทของ ผู้บริหารสถานศึกษา ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การ การศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้าน ภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่เป็น กลไกสำคัญในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้เกิดคุณภาพ ผู้บริหารที่มีความสามารถ ในการวางแผน กำกับ ติดตาม และสนับสนุนกิจกรรมทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อม สามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จทั้งในระดับองค์กรและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (ข้าว ทิพย์ ที่สุกะ, 2564)

ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) หมายถึง ความสามารถของ ผู้บริหารในการใช้ความรู้ทางการศึกษาเพื่อบริหารจัดการการเรียนการสอนอย่างมีระบบมี เป้าหมาย และมุ่งเน้นผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน โดยครอบคลุมถึงการกำหนดพันธกิจ การบริหารหลักสูตร การพัฒนาครู การนิเทศการสอน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และการประเมินผล (กัญญ์วรา เครื่องพาที, 2556) ภาวะผู้นำลักษณะนี้มีความเชื่อมโยงโดยตรง กับการยกระดับคุณภาพผู้เรียน และเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา

ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการไม่เพียงแต่จะเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ แต่ยังต้อง สามารถถ่ายทอดเป้าหมายให้บุคลากรเข้าใจและเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา วิชาการ โดยแสดงออกผ่านการส่งเสริม สนับสนุน ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้เกิด การพัฒนาอย่างมีทิศทางและต่อเนื่อง (ปริยาภรณ์ เรื่องเจริญ, 2560)

ในบริบทของสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน ได้พบว่าสถานศึกษาหลายแห่งยังประสบปัญหา ในการบริหารงานด้านวิชาการ อันเนื่องมาจากภาระงานด้านบริหารที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเปลี่ยนนโยบายที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ส่งผลให้งานด้านวิชาการถูกลดความสำคัญลง ทั้ง ที่เป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 เพื่อสะท้อนภาพรวมของภาวะผู้นำทางวิชาการในพื้นที่ดังกล่าว ตลอดจนเพื่อเสนอแนวทางใน การพัฒนาและยกระดับบทบาทของผู้บริหารให้สามารถขับเคลื่อนงานด้านวิชาการได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

การทบทวนวรรณกรรม

นรมน ชันดี (2561: 25) กล่าวถึง กระบวนการที่ทำให้งานลุล่วงหรือสำเร็จได้โดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีการดำเนินการตามกระบวนการบริหาร ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องอาศัยทั้งอำนาจหน้าที่ ทักษะของภาวะผู้นำ และความรู้ทางการบริหาร มาดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลตามที่สถานศึกษาได้ตั้งเป้าหมายไว้ สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของบุคลากรภายในองค์กร โดยการใช้ความรู้ความสามารถในการจัดการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการการมอบหมายงาน การรายงาน และการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,788 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 338 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน และได้มา โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire)

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามเกี่ยวกับแนวทางภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 338 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136-143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษาโดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3.6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

3.6.3.1 t- test แบบ Independent samples

3.6.3.2 F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe')

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 71.89 ขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษามีจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 28.11 ในด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 237 คน (ร้อยละ 70.12) และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 101 คน (ร้อยละ 29.88) โดยทำงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 181 คน (ร้อยละ 53.55) ขนาดกลาง จำนวน 131 คน (ร้อยละ 38.76) และขนาดใหญ่ จำนวน 26 คน (ร้อยละ 7.69)

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวม ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การนิเทศการสอน การจัดการหลักสูตรและการสอน การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน การวางแผนกำหนดพันธกิจ การประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น

1.1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้าน การจัดการหลักสูตรและการสอน และ การนิเทศการสอน ส่วนในด้านอื่นไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

1.2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่พบความแตกต่าง แต่รายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่าง แต่รายด้าน การวางแผนกำหนดพันธกิจ, การจัดการหลักสูตรและการสอน, และ การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD

2. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ จากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ พบแนวทางสำคัญในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนี้

ด้านการกำหนดพันธกิจ ผู้บริหารควรกำหนดกรอบเป้าหมายที่สอดคล้องกับงานวิชาการ และหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจน

ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ส่งเสริมความรู้แก่ครูในการจัดทำหลักสูตร และการใช้สื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสม

ด้านการนิเทศการสอน ตรวจสอบและให้คำแนะนำแผนการสอนล่วงหน้า รวมทั้งติดตามผลการสอนอย่างเป็นระบบ

ด้านการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน พัฒนาเครื่องมือวัดผลที่หลากหลาย และสนับสนุนการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์เพื่อใช้ในการปรับปรุง

ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้อ จัดหาสื่อและทรัพยากรการเรียนการสอนที่เพียงพอและทันสมัย รวมถึงพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการจัดหลักสูตรและการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ด้านการวางแผน กำหนดภารกิจ และด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่ดำเนินการต่อเนื่องจากการบริหารหลักสูตรและการสอน โดยร่วมกับครูในการวางแผนการนิเทศการเรียนการสอน และการประเมินการสอนของครูอย่างเป็นระบบด้วยวิธีที่หลากหลาย มีการให้คำแนะนำ สนับสนุนช่วยเหลือ ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู รวมถึงการให้อาสาครูได้พัฒนาวิชาชีพทั้งในและนอกสถานศึกษา ด้วยเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพในตัวของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญญา พลัฒิม (2559 : 23) กล่าวถึง การนิเทศ การสอน คือ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการให้คำแนะนำ การสนับสนุนช่วยเหลือติดตาม ประเมินผล พัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครูเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามระดับตำแหน่ง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความรับผิดชอบและประสบการณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละตำแหน่ง ส่งผลให้การรับรู้และคาดหวังต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อับดุลรอห์มัน มะมิง (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาขนาดเล็ก เขต 3 ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารแต่ละสถานศึกษาในปัจจุบันต้องมีคุณสมบัติด้านการบริหารการศึกษาและผ่านการอบรมก่อนเข้าสู่ตำแหน่งอย่างเข้มข้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ รู้จักการประยุกต์หลักการบริหารมาใช้ในการปฏิบัติทำให้มีประสิทธิภาพและความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนและความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการในมุมมองที่ต่างจากครู

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าบุคลากรที่มีระดับปริญญาตรี และบุคลากรที่มีระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกด้าน แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาต่างกัน ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ย่อมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกิ่งกาญจน์ สุขสำราญ (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียนขนาดใด แต่บทบาทต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบคุณภาพผู้เรียน ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับงานวิจัยของวสิน ชูชาติ (2559) ได้ทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าการเปรียบเทียบความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในด้านการสอน ขนาดโรงเรียนที่สอน สถานภาพการทำงานและวิทยฐานะ มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน

5. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาครูและนักเรียน ตลอดจนสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

ภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการกำหนดพันธกิจ ชี้ให้เห็นว่าการมีเป้าหมายที่ชัดเจนแล้วจำเป็นจะต้องสื่อสารให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าใจด้วยการทำกรอบเป้าหมายวัตถุประสงค์และพันธกิจต้องไม่ตั้งเป้าที่สูงจนเกินไป เป็นไปตามสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น หากดำเนินการโดยไม่มีพันธกิจที่ชัดเจนก็เหมือนการเดินทางอย่างไร้จุดหมาย

ในด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน การสอนจัดเป็นบริการเบื้องต้นของโรงเรียน ดังนั้นอย่างน้อยผู้บริหารสถานศึกษาควรต้องทราบถึงขอบข่ายรายวิชาที่เปิดสอนรวมถึงความรู้ที่จำเป็นในการสอนอีกด้วย การมีพื้นความรู้ที่กว้างของผู้บริหารถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหาร ควรจะสามารถให้ข้อมูลและทิศทางแก่ครูเกี่ยวกับวิธีการสอน และผู้บริหารควรใส่ใจและส่งเสริมให้มี การพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง

ในด้านการนิเทศการสอน ผู้บริหารมีบทบาทในการนิเทศ ให้ถือว่าเป็นวิธีการในการพัฒนาครู อย่างจริงจัง ไม่ใช่การนิเทศตามสภาพปัญหา การประเมินการดำเนินงานเป็นการประเมินย้อนหลัง แต่ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นการมองไปข้างหน้าจึงต้องใส่ใจเรื่องการนิเทศนี้ให้มากกว่าทำอะไรอยู่ ตอนนี้ไม่ใช่การมองสิ่งที่ทำไปแล้วที่ผ่านมา ผู้นำต้องให้โอกาสครูได้พัฒนาวิชาชีพทั้งในและนอกโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูรายบุคคล ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

ในด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน แม้ว่าตลาดที่รับเด็กเรียนจบจะเป็นการทดสอบสุดท้าย ผู้บริหารก็ควรตรวจสอบคุณภาพนักเรียน โดยความมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์หลายวิธีในการประเมินความก้าวหน้าและทำอย่างเป็นประจำ ผู้บริหารนั้นมีความรู้ความสามารถในการทบทวนผลและใช้ผลในการช่วยเหลือครู

นักเรียน และผู้ปกครองใน การพัฒนาหลักสูตรเพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน แม้ว่าผู้บริหารจะไม่สามารถตีความ การประเมินผลในโรงเรียนได้ทุกครั้ง แต่ควรจะระบุชัดเจนว่าคาดหวังให้มีการทดสอบตีความ และสนองตอบ กำกับติดตามกระบวนการทั้งหมด

ในด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางการเรียนการสอน เมื่อบรรยากาศโรงเรียนแสดงถึงคุณค่าของการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมให้บรรลุผลสำเร็จ จึงทำให้ไม่เป็นการยากที่จะเรียนรู้ ผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบการสร้างบรรยากาศทางการศึกษาในทุกระดับ และบรรยากาศนี้จะช่วยดึง พลังของนักเรียนและครูออกมา โดยมีหลายวิธีที่จะทำให้เกิดได้ เช่น การจัดให้มีความปลอดภัยและเป็นระเบียบ จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นสำคัญและให้เข้าใจว่าสิ่งที่ดีที่สุด คือ การที่แต่ละคนทำส่วนของตนอย่างดีที่สุด เพราะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคาดหวังกับนักเรียนสูง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการจัดหลักสูตรและการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ และด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งภาพรวมแตกต่างกัน รายด้านด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน และด้านการนิเทศการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการกำหนดพันธกิจ ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน รายด้านการกำหนดพันธกิจ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ด้านการนิเทศการสอน ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ไม่แตกต่างกัน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน รายด้านด้านการนิเทศการสอนและด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนมีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทาง

วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการกำหนดพันธกิจ ดำเนินการให้ ผู้บริหารกำหนดกรอบเป้าหมายของโรงเรียนจากขอบเขตงานที่รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ดำเนินการให้ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและใช้สื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร ด้านการนิเทศการสอน ดำเนินการให้ ผู้บริหารตรวจและให้คำแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูล่วงหน้าก่อนที่ครูจะนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้จริง ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ดำเนินการให้ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางการเรียนการสอน ดำเนินการให้ ผู้บริหารจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอและมีความทันสมัยต่อจำนวนนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการวางแผนกำหนดภารกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสื่อสารภารกิจของหลักสูตรสถานศึกษาให้นักเรียนทราบ โดยการสื่อสารให้นักเรียนทราบและเข้าใจเป้าหมายภารกิจหลักสูตรสถานศึกษา แสดงให้เห็นความสำคัญและการปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกันของภารกิจของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลของการเรียนจากการเข้าใจภารกิจหลักสูตรสถานศึกษามากยิ่งขึ้น โดยการทำงานร่วมกับนักเรียนจะทำให้ทราบปัญหาต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นสามารถเป็นแนวทางเพื่อที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนาเป้าหมายการปฏิบัติงานไปสู่การสื่อสารเป้าหมายภารกิจของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งการสื่อสารนี้ทำได้โดยใช้การสื่อสารที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการในช่องทางที่หลากหลาย การใช้ป้ายนิเทศ การสื่อสารผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เช่น Website Facebook การประชุมครูและผู้ปกครอง และการแจกเอกสารคู่มือ เป็นต้น

2. ด้านการจัดหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการประเมินหลักสูตรก่อน และหลังการใช้หลักสูตร เพื่อนำผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการประเมินมาใช้หาแนวทางพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น ให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ และวางแผนการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาและการสอนให้สอดคล้องกับการประเมิน บริบทของโรงเรียน ความต้องการของชุมชน ผสมกับหลักสูตรแกนกลาง รวมถึงจุดเน้นนโยบายกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่ต้นสังกัด ผู้บริหารโรงเรียนต้องนำความรู้

และความสามารถเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนเข้าไปร่วมดำเนินการกับครูในการปรับปรุงงานหลักสูตรและการสอน ตั้งความคาดหวังที่มีต่อครูและนักเรียน รวมถึงบริหารจัดการหลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อตัวนักเรียนให้ได้มากที่สุด

3. ด้านการนิเทศการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนร่วมกับครูในการออกแบบเครื่องมือการนิเทศการสอน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศผู้บริหารและครูจะร่วมกันออกแบบให้มีเครื่องมือที่หลากหลาย เทียบตรง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศแบบตรวจเยี่ยมชั้นเรียน พร้อมให้คำแนะนำแก่ครูในการเตรียมความพร้อมในการรับการนิเทศตั้งแต่การเตรียมเอกสารต่าง ๆ การใช้สื่อในการสอน ไปจนถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนมีการนิเทศการสอนแบบมุ่งเป้าหมาย เพื่อพัฒนานักเรียน และนำปัญหาต่าง ๆ มาวิเคราะห์และแก้ไข

4. ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูนำแบบรายงานพัฒนาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนมาใช้ในการแก้ปัญหานักเรียน เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล ทำให้ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนแต่ละคนได้ตรงจุดที่ควรพัฒนา อีกทั้งทำให้สามารถนำผลจากแบบรายงานพัฒนาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนมาร่วมพิจารณาใช้ในรายงานคุณภาพนักเรียนให้ผู้ปกครองและนักเรียนได้ทราบในทุกภาคเรียนได้ ซึ่งเป็นตัวช่วยหาแนวทางพัฒนาคุณภาพนักเรียนระหว่างครูและผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เป็นระเบียบ ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีบทบาทในการพัฒนางานวิชาการ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และให้รางวัลเพื่อเป็นกำลังใจแก่บุคลากร ชื่นชม ยกย่อง ชมเชยบุคลากรที่ประสบความสำเร็จโดยการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ตามสื่อต่าง ๆ และให้บุคลากรที่ประสบความสำเร็จได้ขยายผลการดำเนินงานภายในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

3. ควรศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายกรณีในสถานศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการประกาศเกียรติคุณด้านต่าง ๆ เช่น โรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- กัญญ์วรา เครื่องพาที. (2556). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. ใน *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.
- ข้าวทิพย์ ทีสุกะ. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- กิงกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. *หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*.
- ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ ค.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- เพ็ญญา พลัฒิ. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*.
- นรมน ชันดี. (2561). การศึกษาบทบาทการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยองและตราด. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*.

- วสิน ชูชาติ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อับดุลรอห์มัน มะมิง. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3. *วารสารอัลฮิกมะฮ์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี*, 11(22), 291-304.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). "Determining sample size for research activities". *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-61

สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 *
THE COMPETENCY IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE ROI ET PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

กษมสิทธ์ สุระชัย

Kasomsit Surachai

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: Kasomsit24@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 13 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 13 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา 3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยบุคลากรจำนวน 313 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างทำได้โดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่

Citation:

* กษมสิทธ์ สุระชัย. (2568). สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 517-532.

Kasomsit Surachai. (2025). The Competency In Human Resource Management Of School Administrators Under The Roi Et Primary Educational Service Area Office 1. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 517-532.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

และมอร์แกน และการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามที่ใช้มาตราส่วน 5 ระดับ ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์ในลักษณะโครงสร้างเพื่อเสริมข้อมูลเชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test, F-test และการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยวิธีการของ Scheffé

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับสูง
2. การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลตามระดับการศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นในด้านการบริการที่ดี ซึ่งไม่พบความแตกต่าง
3. การเปรียบเทียบตามประสบการณ์การทำงาน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ การพัฒนาตนเอง และการทำงานเป็นทีม ซึ่งไม่แตกต่างกัน
4. การเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษา พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้งในภาพรวมและในด้านการบริการที่ดี
5. แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ได้แก่ (1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (2) การบริการที่ดี (3) การพัฒนาตนเอง และ (4) การทำงานเป็นทีม

คำสำคัญ: สมรรถนะ, การบริหารงานบุคคล, ผู้บริหาร

Abstract

The objectives of this research are as follows: To study the competencies in personnel management of school administrators under the jurisdiction of the Roi Et Primary Educational Service Area Office 1. To compare the levels of personnel opinions on the competencies in personnel management of school administrators under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 1, categorized by education level, work experience, and

school size. To explore guidelines for developing the competencies in personnel management of school administrators under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 1. The research sample consisted of 313 personnel, selected using the Krejcie and Morgan sample size table and stratified random sampling. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00, and its reliability was 0.89. Additionally, semi-structured interviews were conducted to gather in-depth information. The data were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and inferential statistics, including t-test, F-test, and Scheffé's method for pairwise comparisons.

The research findings are as follows

1 .The overall competencies in personnel management of school administrators under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 1 were rated as high.

2. A comparison of competencies based on education level revealed statistically significant differences at the 0.05 level, except in the area of service quality, where no difference was found.

3 . A comparison based on work experience revealed statistically significant differences at the 0.05 level, except in the areas of achievement orientation, self-development, and teamwork, where no differences were found.

4. A comparison based on school size showed no statistically significant differences both overall and in the area of service quality.

5. The guidelines for developing competencies in personnel management of school administrators are divided into four main areas: (1) Achievement orientation, (2) Service quality, (3) Self-development, and (4) Teamwork.

Keywords: Competency, Human resource management, Administrator

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวงการศึกษาไทยในปัจจุบันมีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในหลายด้าน ทั้งสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และเทคโนโลยี โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของประเทศอย่างมาก ผลจากการปฏิรูปการศึกษาค้างครั้งแรกพบว่า ยังมีความท้าทายหลายประการ เช่น การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาครู หลักสูตร และที่สำคัญที่สุดคือคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นหัวใจของการศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาบุคคลและสังคมโดยรวม ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคคลจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ได้ตั้งเป้าหมายพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคใหม่ ทั้งในด้านความรู้และพฤติกรรม รวมถึงการเสริมสร้างทักษะในการปรับตัวให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญไม่เพียงแต่การบริหารจัดการโรงเรียน แต่ยังต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ การมีสมรรถนะในการบริหารและการเป็นผู้นำที่ดีช่วยให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการสื่อสารสามารถกระตุ้นและพัฒนาบุคลากรให้ทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารต้องมีทักษะทั้งในด้านการบริหารและการเป็นผู้นำทางการศึกษา (ปาริฉัตร ข่อชิต, 2559)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการแก้ไขเพิ่มเติมต่าง ๆ การจัดการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรมและความรู้ที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ได้ตั้งวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้มาตรฐานสากล พร้อมทั้งให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีทักษะที่เหมาะสมเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา อย่างไรก็ตาม ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความสามารถและการสอนไม่ตรงวิชาเอกส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง (พิชามญช์ ลาวชัย, 2562)

จากสถานการณ์การจัดการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งจากเทคโนโลยีและสภาพเศรษฐกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่เหมาะสมในการบริหารและเป็นผู้ นำ เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความท้าทายที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สามารถใช้ทักษะการบริหารแบบกลยุทธ์เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ขวัญชนก แซ่ควั, 2565)

ในทางปฏิบัติ ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีสมรรถนะในการนำการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม ด้วยการบริหารงานที่มุ่งเน้นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในทุกกระบวนการเพื่อให้การบริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ แม้ว่าจะมีความพยายามในการพัฒนาในหลาย ๆ ด้านแล้ว แต่ปัญหาการบริหารงานบุคคลยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

อารีวรรณ น้อยดี (2553 : 15) ได้ให้ความหมายว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ

ชูชัย สมितिไกร (2552 : 27) ได้ให้ความหมายว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็น ในการปฏิบัติงานของบุคคลได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ เช่น อุปนิสัยทัศนคติบุคลิกภาพ เป็นต้น ซึ่งสามารถวัดได้และต้องมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ค่าเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ของบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุดถึงต้องสามารถ จำแนกความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานสูงบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานต่ำ

จากการศึกษาความหมายของสมรรถนะสามารถ สรุปได้ว่า สมรรถนะที่จะนำมาใช้ในการบริหารและประเมินผลงานของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาทุกตำแหน่งตลอดจนพัฒนาศักยภาพในระยะยาวของข้าราชการและระบบ ราชการนั้นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานได้ผลโดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ ประชากร ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 1,711 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 313 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 คือ

ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารและการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- 4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง
- 4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์
- 4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ
- 4.6 ขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ทำการวิเคราะห์ระดับสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ทั้งโดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe' s Method)

5. ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

3.1 t- test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe' method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 187 คน (คิดเป็น 59.7%) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ขณะที่ 126 คน (คิดเป็น 40.3%) มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี นอกจากนี้ ผลการสำรวจยังชี้ให้เห็นว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 142 คน (คิดเป็น 54.5%) ตามมาด้วยกลุ่มที่มีประสบการณ์ระหว่าง 10 ถึง 15 ปี จำนวน 110 คน (คิดเป็น 35.1%) และผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี จำนวน 61 คน (คิดเป็น 19.5%) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 142 คน (คิดเป็น 45.4%) รองลงมาคือสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 113 คน (คิดเป็น 36.1%) และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 58 คน (คิดเป็น 18.5%)

ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ผู้บริหารมีสมรรถนะสูงในทุกด้าน ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ การพัฒนาตนเอง, การทำงานเป็นทีม, และการบริการที่ดี ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีคะแนนต่ำสุดคือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์

โดยในรายละเอียดแต่ละด้าน

ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารมีความรู้ในการกระตุ้นและส่งเสริมการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการทำงานได้ดี แต่ด้านที่มีคะแนนต่ำสุดคือ ความสามารถในการให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์เพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงานของบุคลากร

ด้านการบริการที่ดี ผู้บริหารแสดงความสุภาพและสามารถตัดสินใจในการให้บริการที่สร้างความพึงพอใจแก่บุคลากรและนักเรียนได้อย่างรวดเร็ว โดยที่ด้านที่มีคะแนนต่ำสุดคือ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากรและนักเรียน

ด้านการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารสามารถใช้ประสบการณ์ในการพัฒนาตนเองเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา แต่ด้านที่มีคะแนนต่ำสุดคือ ทักษะในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น การสื่อสาร และการจัดการเวลา

ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสามารถสื่อสารความคาดหวังและบทบาทให้กับสมาชิกในทีมได้อย่างชัดเจน และสามารถจัดการกับปัญหาภายในทีมได้ดี แต่ด้านที่มีคะแนนต่ำสุดคือ ความสามารถในการใช้เครื่องมือในการพัฒนาทีม

ในส่วนของการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มต่าง ๆ พบว่า ความแตกต่างด้านสมรรถนะในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณศักร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา, ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมมีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นบางด้านที่ไม่พบความแตกต่าง

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาสมรรถนะ ควรให้ผู้บริหารสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงาน และบรรลุเป้าหมาย การปรับปรุงสมรรถนะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในทุกด้าน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารได้รับการอบรมและพัฒนาทักษะด้านการบริหารบุคคลอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้มีความรู้และทักษะที่ทันสมัยในการจัดการบุคลากรและการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารสามารถสื่อสารเป้าหมายและความคาดหวังให้บุคลากรเข้าใจอย่างชัดเจน รวมถึงมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นทีมงานให้ทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ เบงพัทน์ เสพสวัสดิ์ (2567) ได้ศึกษา สมรรถนะผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะผู้บริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การบริการที่ดี การทำงานเป็นทีม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านการพัฒนาตนเองตามลำดับ 2. การปฏิบัติการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การประมวลผลข้อมูล การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ และการนำเสนอข้อมูล และสารสนเทศ ตามลำดับ

2. สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการบริการที่ดี ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่า เช่น ระดับปริญญาโทหรือเอก มักได้รับการฝึกอบรมเชิงลึกและมีโอกาสศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สอดคล้องกับ สิริกัญญา ลีแสน และชนมณี ศิลาณุกิจ (2566) ได้ศึกษา สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพตะวันออก สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการทำงานเป็นทีม ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากมีแนวโน้มที่จะพัฒนาทักษะการบริหารความสัมพันธ์กับบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองได้ดีขึ้น ทำให้สามารถสร้างความพึงพอใจและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพการบริการได้มากกว่า สอดคล้องกับ สุบิน ไชยยะ (2560) ได้ศึกษา การศึกษาสมรรถนะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดในเขตภาคเหนือตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบตามอายุและประสบการณ์การทำงาน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และด้านการบริการที่ดี ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก ขนาดของสถานศึกษามีผลต่อขอบเขตความรับผิดชอบและจำนวนบุคลากรที่ผู้บริหารต้องดูแล สถานศึกษาขนาดใหญ่มีบุคลากรมากกว่า ส่งผลให้ต้องใช้ทักษะในการทำงานเป็นทีมและการพัฒนาตนเองมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กหรือขนาดกลาง สอดคล้องกับ พิชามญช์ ลาวชัย (2564) ได้ศึกษา สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้แก่ สมรรถนะในการบริหารตนเอง สมรรถนะในการตระหนักรู้เรื่องโลกาภิวัตน์ สมรรถนะการทำงานเป็นทีม สมรรถนะในการสื่อสาร สมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ และสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ 2. การบริหารงานบุคคลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้แก่ การเจรจาต่อรอง การให้ข้อมูลข่าวสาร การปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง การให้ความยุติธรรม ความมั่นคงในงาน การวางแผนกำลังคน การให้คำตอบแทนหรือสิ่งจูงใจ การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนา การสรรหา การนำเข้าสู่หน่วยงาน และการคัดเลือก 3. สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ในภาพรวมมีความสัมพันธ์คล้อยตามกันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า

ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารจำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการทำงานและตั้งใจบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การสนับสนุนจากผู้บริหารในแง่ของการสร้างแรงจูงใจและการให้กำลังใจในการทำงานเป็นทีม จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ การวางแผนงานอย่างมีเป้าหมายชัดเจนและการติดตามผลที่ต่อเนื่อง จะทำให้การดำเนินงานมีทิศทางที่ชัดเจนและมีความเป็นรูปธรรม

ด้านการบริการที่ดี เป็นอีกหนึ่งมิติที่ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นในสถานศึกษา ผู้บริหารที่สามารถถ่ายทอดความรู้และแนวทางการบริการที่มีคุณภาพแก่บุคลากร จะช่วยให้เกิดการพัฒนาระบบบริการที่ดีและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในและภายนอกสถานศึกษา การพัฒนาทีมงานให้มีทักษะในการให้บริการ ตลอดจนการสนับสนุนให้เกิดวัฒนธรรมการบริการที่ดีในองค์กร จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการพัฒนาตนเอง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถปรับตัวและพัฒนาทักษะใหม่ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง และสามารถนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานบุคคลภายในสถานศึกษา การเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่บุคลากรในทีม ส่งผลให้บุคลากรมีความก้าวหน้าและสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองไปพร้อมกับองค์กร

ด้านการทำงานเป็นทีม เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารงานบุคคลมีความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างทีมงานที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา การให้คำแนะนำและเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกัน จะช่วยให้บุคลากรสามารถทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างความสามัคคีในองค์กร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการบริการที่ดี ไม่แตกต่างกัน สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการทำงานเป็นทีม ไม่แตกต่างกัน สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และด้านการบริการที่ดี ไม่แตกต่างกัน แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) ด้านการบริการที่ดี 3) ด้านการพัฒนาตนเอง 4) ด้านการทำงานเป็นทีม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ส่งเสริมให้ผู้บริหารพัฒนาวิธีการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากร เพื่อกระตุ้นให้เกิดความมุ่งมั่นในการทำงานและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน
 - 1.2 ในด้านการบริการที่ดี นำผลการวิจัยไปปรับปรุงระบบการให้บริการภายในสถานศึกษา เพื่อให้มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
 - 1.3 ในด้านการทำงานเป็นทีม ใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำทีมของผู้บริหาร เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการสถานศึกษา
 - 2.2 ควรศึกษาสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
 - 2.3 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชนก แซ่โค้ว. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชูชัย สมितिไกร. (2552). *การสรรหาการคัดเลือกและการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบจพัฒน์ เสพสวัสดิ์. (2567). “สมรรถนะผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2”. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 7 (1), 276-83.
- พิชามญช์ ลาวชัย. (2564). สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4 (3), 1217-26.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: บริษัทสุวีรียา
สาส์น จำกัด.

_____. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: บริษัทสุวีรียา
สาส์น จำกัด.

ปาริฉัตร ช่อขิต. (2559). สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย.
มหาวิทยาลัยศิลปากร*.

สิริกัญญา ลีแสน และชนมณี ศิลาณกิจ. (2566). สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพตะวันออก สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารการจัดการร่วม
สมัยและสหวิทยาการ*, 2(1), 11-22.

สุบิน ไชยยะ. (2560). “การศึกษาสมรรถนะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดในเขต
ภาคเหนือตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา”. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 11(2).

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *สำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก
<https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=intro>

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. (2567). *สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1*. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก
<https://www.roiet1.go.th/>

อารีวรรณ น้อยดี. (2553). การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). “Determining sample size for research
activities”. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610

การศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 *

THE STUDY OF CORE COMPETENCIES OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF THE NAKHON
RATCHASIMA PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 2

จิณณะ ชูชีพ

Jinna Chuchip

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: sanatta2538@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 13 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 13 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ประกอบการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 รวมทั้งสิ้น 313 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างยึดตามตารางของ Krejcie และ Morgan โดยใช้วิธีการสุ่ม

Citation:

* จิณณะ ชูชีพ. (2568). การศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 533-550.

Jinna Chuchip. (2025). The Study Of Core Competencies Of School Administrators Under The Office Of The Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area 2. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 533-550.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลาย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการวิเคราะห์เชิงอนุมานด้วยสถิติ t-test และ F-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

1.ระดับสมรรถนะหลักของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารมีสมรรถนะในระดับสูงทั้ง 8 ด้าน โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านที่ 6 การสื่อสารและการสร้างแรงจูงใจ รองลงมาคือ ด้านที่ 2 การให้บริการที่มีคุณภาพ และด้านที่ 5 การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านที่ 4 การทำงานเป็นทีม

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น เกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหาร เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยรวมแล้วไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบางด้าน ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ การให้บริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์ ขณะที่ด้านการทำงานเป็นทีม การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ รวมถึงการสื่อสารและการจูงใจ ไม่พบความแตกต่างทางสถิติ

3. แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร พบว่าควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารให้คำแนะนำแก่บุคลากรเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องนวัตกรรม และสนับสนุนการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นต่อการฝึกอบรมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการใช้ช่องทางประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในองค์กร นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการอบรมเพิ่มพูนทักษะในด้านที่จำเป็นต่อการบริหาร และสนับสนุนการทำงานเป็นทีม โดยที่ผู้บริหารควรมีบทบาทในการให้คำปรึกษา และสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ผู้บริหาร, สถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research are as follows: To study the core competencies of school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 2. To compare the core competencies of school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 2, categorized by position, educational level, and school size. To explore development guidelines for the core competencies of school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 2. The research sample consisted of 313 school administrators and teachers under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 2. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table and selected through stratified random sampling to ensure diversity. The data collection tools included a five-point Likert scale questionnaire and a focus group discussion record. Data analysis employed descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics including t-tests and F-tests to test differences between groups.

The research findings revealed that

1. The overall level of core competencies among school administrators was high. When examined by individual aspects, all eight competency areas were rated at a high level. The highest-rated area was Communication and Motivation (Area 6), followed by Quality Service (Area 2) and Analytical and Synthetic Thinking (Area 5). The lowest-rated area was Teamwork (Area 4).

- 2 . When comparing opinions based on position, there were no statistically significant differences overall. However, statistically significant differences were found in specific areas: Achievement Orientation, Service Quality, Self-Development, Personnel Capacity Building, and Visionary Thinking. No significant differences were found in Teamwork, Analytical Thinking, or Communication and Motivation.

3.Guidelines for promoting and developing administrator competencies include: encouraging administrators to provide guidance to staff to foster understanding of innovation; supporting the acquisition of resources needed for training and creative development; using various communication channels to promote organizational participation; emphasizing the enhancement of essential management skills through training; and promoting teamwork. Administrators should play a consulting role and foster a collaborative, creative working atmosphere.

Keywords: Competency, Administrator, Educational institution

บทนำ

ความสำคัญของการศึกษาและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาองค์กร การศึกษาถือเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เนื่องจากเป็นเครื่องมือในการยกระดับศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสามารถในการขับเคลื่อนประเทศไปในทิศทางที่พึงประสงค์ รัฐบาลไทยในปัจจุบันจึงให้ความสำคัญต่อการศึกษาในฐานะยุทธศาสตร์หลักของประเทศ โดยมุ่งเน้นให้การศึกษากลายเป็นรากฐานของการผลิตพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นพลังสำคัญในการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและมีความมั่นคงในระยะยาว (ณัฐธีรา มีจันทร์, 2562 : 12)

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580 ในประเด็นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ที่เน้นการพัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะครบถ้วนทั้งด้านคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และสุขภาวะที่ดีตลอดช่วงชีวิต พร้อมทั้งปลูกฝังทักษะที่จำเป็นในยุค ศตวรรษที่ 21 (แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580, 2561 : 30)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดบทบาทของระบบการบริหารจัดการศึกษาไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในหมวดที่ 5 ซึ่งกล่าวถึงความจำเป็นในการมีผู้บริหารที่มีความสามารถรอบด้าน ทั้งในด้านวิสัยทัศน์ ความรู้ กลยุทธ์ การบริหาร และจริยธรรมทางวิชาชีพ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ณัฐธีรา มีจันทร์, 2563 : 35)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกำลังสำคัญที่เชื่อมโยงนโยบายระดับชาติสู่การปฏิบัติจริงในระดับพื้นที่ จึงต้องได้รับการคัดเลือกจากกระบวนการที่เข้มงวด เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2556 : 8) ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ โดยเน้นสมรรถนะหลักที่จำเป็นในการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพทั้งระบบ ในมุมมองของวิโรจน์ สารัตนะ (2557 : 2) ผู้นำที่มีคุณภาพควรสามารถสร้างแรงจูงใจและส่งผลกระทบบางข้อต่อพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งควรเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษา

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา อาร่าพัต หัตถนิ (2562 : 19) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ว่า คือความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ และเจตคติไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถประเมินและพัฒนาให้ดีขึ้นได้ตามเป้าหมายขององค์กร สมรรถนะหลักประกอบด้วย การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การให้บริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 26-30)

นอกจากนี้ บรรจง ลาวะลี (2560 : 21) ยังเน้นว่า ผู้บริหารที่มีสมรรถนะสูงจะสามารถส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชน และแสดงออกเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุมทุกมิติ การพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะไม่เพียงแต่ช่วยให้การบริหารงานภายในมีคุณภาพ หากแต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม องค์กรทางการศึกษาจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ก็ด้วยผู้นำที่มีสมรรถนะสูง และมีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนอย่างมีอาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2552 : 55) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า สมรรถนะของผู้บริหารในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยคุรุสภาทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ควบคุม และส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเหมาะสม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระดับสมรรถนะด้านการบริหาร พร้อมทั้งค้นหาแนวทางพัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร

สถานศึกษา เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานทางการศึกษา และตอบสนองต่อเป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ขวัญใจ เลิศฤทธิวิมานแมน (2560 : 14) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การร่วมมือการปฏิบัติการกิจ ของผู้บริหาร ครู บุคลากร ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในทุกด้าน ตั้งแต่ ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคม โดยมีวิสัยทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2563 : 11) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานร่วมกับกลุ่มบุคคลมีอาชีพ ที่ให้บริการด้านการศึกษา แก่สมาชิกในสังคม โดยกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย การบริหาร 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้การพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษา และผลผลิตของสถานศึกษา คือ ผู้เรียนที่สำเร็จออกไปให้เป็นที่ยอมรับจากสังคมอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา คือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกัน ในการดำเนินการ โดยเอาทรัพยากรทางการบริหาร มาประกอบตามกระบวนการบริหาร เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดการร่วมมือ ดังนี้ ปฏิบัติภารกิจของผู้บริหาร ครู บุคลากร ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตาม

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย การบริหาร 4 ด้าน คือการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข

อัจฉรา พยัคฆ์เกษม (2559 : 23) สมรรถนะ มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานอย่างมาก เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถนำมาคัดสรรบุคคลที่มีลักษณะดีทั้งความสามารถทักษะและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับประเภทของงานเข้าไปปฏิบัติงานให้สำเร็จบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริงและสมรรถนะเป็นปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่องค์กรโดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยช่วยให้พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้ส่งผลไปสู่การพัฒนางานองค์กร

ทิพวัลย์ อ่างคำ (2561 : 12) ความสำคัญสมรรถนะของบุคคล ทั้งความรู้ความสามารถพฤติกรรมที่เหมาะสมกับงานและช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคคลส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กรและการบริหารงานบุคคลขององค์กรโดยที่สมรรถนะของบุคคลมีผลทำให้การดำเนินการกิจบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า ความสำคัญของสมรรถนะ หมายถึง เครื่องมือหนึ่งในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการปฏิบัติงานขององค์กรและบุคลากรเป็นตัวแปรสนับสนุนให้รู้จักขีดความสามารถของตนเองสามารถรับรู้เป้าหมายขององค์กร ได้อย่างชัดเจนอาจ จะถึงในระยะยาวได้หากมีการฝึกฝนและนำไปปรับใช้อย่างต่อเนื่องส่งเสริมให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,705 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 313 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซ์และมอร์แกน และได้โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางในการการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 7 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended)

2. แบบบันทึกสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended) ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) ด้านการบริการที่ดี 3) ด้านการพัฒนาตนเอง 4) ด้านการทำงานเป็นทีม 5) ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ 6) ด้านการสื่อสารและจูงใจ 7) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร 8) ด้านการมีวิสัยทัศน์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 313 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์การศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหา

ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 120-121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาศมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาศมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการการศึกษาศมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

3.1 t- test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe' method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ พบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสื่อสารและการสร้างแรงจูงใจ รองลงมาคือ การบริการที่ดี, การวิเคราะห์และสังเคราะห์, และ การมีวิสัยทัศน์ตามลำดับ ส่วน ด้านการทำงานเป็นทีม เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

รายละเอียดสมรรถนะรายด้าน

การมุ่งผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมาก ข้อที่แสดงการปฏิบัติสูงสุดคือ การส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและพัฒนาบุคลากร รองลงมาคือ ความกระตือรือร้นของผู้บริหาร และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนข้อที่ต่ำที่สุดคือ การติดตามและประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

การบริการที่ดี มีการบริหารแบบ One Stop Service มากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลการบริการมาปรับปรุงการบริหาร และการทุ่มเทเวลาในการบริการ ส่วนข้อที่ต่ำคือ ความเข้าใจความต้องการของผู้รับบริการ

การพัฒนาตนเอง ข้อที่ปฏิบัติสูงสุดคือ การยกย่องบุคลากรอย่างสร้างสรรค์ รองลงมาคือ การปรับปรุงวิธีการพัฒนาตนเอง และการใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลาย ข้อที่ต่ำที่สุดคือ ความสามารถในการจัดการตนเองทั้งด้านงานและส่วนตัว

การทำงานเป็นทีม มีการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลเป็นหลักสูงสุด รองลงมาคือ ความร่วมมือและการยึดหลักจรรยาบรรณ ส่วนที่ปฏิบัติต่ำสุดคือ ความสามารถในการสร้างความร่วมมือระหว่างทีมงาน

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์สร้างสรรค์ในการพัฒนาโรงเรียน และใช้ความรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ข้อที่ต่ำคือ การนำความรู้จากการอบรมมาประยุกต์ใช้

การสื่อสารและจูงใจ ผู้บริหารสามารถอภิปรายประเด็นให้เข้าใจง่าย และจูงใจ ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดี ข้อที่ต่ำสุดคือ ความสามารถในการโน้มน้าวให้เกิดการปฏิบัติตาม เป้าหมาย

การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมอบรมต่อเนื่อง รองลงมาคือ การจัดโครงการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาครู ข้อที่ต่ำสุดคือ การจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล

การมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสามารถสร้างค่านิยมร่วมกับทีมงาน มีการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ และกำหนดยุทธศาสตร์สอดคล้องกับเป้าหมาย ข้อที่ต่ำสุดคือ การประเมินและปรับปรุงงานอย่างเป็นระบบ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์, การบริการที่ดี, การพัฒนาตนเอง, การพัฒนาศักยภาพบุคลากร, และการมีวิสัยทัศน์ ส่วนด้านอื่น ๆ เช่น การทำงานเป็นทีม, การวิเคราะห์และสังเคราะห์, และการสื่อสารและจูงใจ ไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการเปรียบเทียบโดยรวมไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ แต่พบความแตกต่างที่ระดับ .05 ใน ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการทำงานเป็นทีม ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า การทำงานเป็นทีม และ การมีวิสัยทัศน์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะในกลุ่มสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ผลการเปรียบเทียบรายคู่ ด้านการทำงานเป็นทีม ความเห็นของกลุ่มขนาดเล็กแตกต่างจากกลุ่มขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญ

ด้านการมีวิสัยทัศน์ ความเห็นของกลุ่มขนาดเล็กแตกต่างจากขนาดใหญ่ และกลุ่มขนาดกลางก็แตกต่างจากขนาดใหญ่เช่นกัน

แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา จากผลการวิเคราะห์ พบแนวทางสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ ส่งเสริมนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรให้คำแนะนำและจัดหาทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองต่อเนื่อง พร้อมนำสิ่งใหม่มาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการภายในโรงเรียน พัฒนาระบบการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่ถูกต้องและทันสมัย ผ่านช่องทางต่าง ๆ พร้อมจัดประชุมให้ข้อมูลแก่ครู ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีระบบประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ พัฒนาทักษะผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง เข้าร่วมการอบรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงนำองค์ความรู้มาใช้ให้คำปรึกษาแก่บุคลากร และเข้าร่วมกิจกรรม PLC เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารคนอื่น ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ใช้แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความร่วมมืออย่างแท้จริง

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 8 สมรรถนะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน ผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการพูด เขียนสื่อสาร ตอบสนองในโอกาสและสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนสามารถชักจูง โน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นด้วย ยอมรับ คล้อยตาม เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของการสื่อสาร และในปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีการแข่งขันที่สูงขึ้น ผู้บริหารจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทาง หรือแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้เป็นรูปธรรม เป็นที่ยอมรับ และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ การยอมรับแนวคิดวิธีการใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนางานพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งและกำหนดไว้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และมุ่งมั่น นำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ มักจะบรรลุผลสำเร็จอยู่เสมอ ซึ่งวิสัยทัศน์ของผู้บริหารเป็นสิ่งบอกให้รู้ว่า ความมุ่งหมายของสถานศึกษาคือ

อะไร จะต้องทำการกิจอย่างไร จึงจะบรรลุความมุ่งหมายนั้น ทั้งนี้ การที่จะบรรลุเป้าหมาย ต้องเกิดจากการร่วมคิด ร่วมมือ และร่วมกันทำจากนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษานั้น ๆ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และด้านการมีวิสัยทัศน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการสื่อสารและ जुใจ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากในปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนต่างมีศักยภาพไม่แตกต่างกัน อีกทั้งบุคคลผู้ที่จะมาเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนนั้นต้องผ่านการสอบคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ความเหมาะสมทั้งด้านคุณวุฒิ วัยวุฒิ มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา การสอน ผ่านขั้นตอนการอบรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองให้มั่งคั่งความรู้เพียงพอ

3. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และ ด้านการทำงานเป็นทีม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการสื่อสารและ जुใจ ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก นโยบายที่กระทรวงได้กำหนดให้มีทิศทางเดียวกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องผ่านการอบรมในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้ และผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างศักยภาพการบริหารงาน จึงอาจทำให้ผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน แต่สมรรถนะไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ชนก ธุระคำ (2565 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย พบว่า ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักและสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่าง และรายได้มีความแตกต่างทั้ง 5

ด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรายุ ศีตีสาร (2565 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยจำแนกประสบการณ์ในการทำงาน มีความแตกต่างกันในทุกด้าน

4. แนวทางในการส่งเสริมสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 สามารถสรุปได้ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้คำแนะนำ แก่บุคลากรในองค์กร ให้เข้าใจถึงความหมาย ของนวัตกรรม รวมถึงการจัดหาทรัพยากร เพื่อดำเนินการฝึกฝนและพัฒนาตามความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากร โดยมีการกระตุ้นให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้มีการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มาพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสามารถนำนวัตกรรมเข้ามาใช้บริหารจัดการสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้ง 8 ด้าน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการวิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ควรให้คำแนะนำ แก่บุคลากรในองค์กร ควรมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ควรเข้ารับอบรมพัฒนาทักษะทางด้านต่าง ๆ และควรส่งเสริม สนับสนุน สร้างความตระหนักในการทำงานร่วมกันเป็นทีมโดยผู้บริหารขอให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ

1.2 สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ให้สอดคล้องกับปัญหาและเหมาะสมกับสภาพความจำเป็น

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินการบริหารงาน โดยใช้สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

1.4 การบริหารสถานศึกษา ควรมีการวางแผนการจัดการฝึกอบรม เพื่อเป็นการส่งเสริมสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

เอกสารอ้างอิง

ขวัญใจ เลิศฤทธิ์วิมานแมน. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับการจัดสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 จังหวัดสมุทรปราการ. ใน *วิทยานิพนธ์ ค.ม.. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*.

จิรายุ ศีตีสาร. (2565). การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดเชียงราย. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา*.

- ณัฐธีรา มีจันทร์. 2562. สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมจรพุทธปัญญาปริทัศน์*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี.
- ณิรนุช ชินทุมพงษ์. (2563). การศึกษาสมรรถนะที่เป็นจริงและสมรรถนะที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพครูสภา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. *วารสารศึกษา ศึกษาศาสตร์*. 7(1). 34-44.
- แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580. (2567). แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580. เรียกใช้เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2567. จาก <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072>
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์.(2563). อนาคตของครุศึกษาไทยกับการสร้างความฉลาดรู้. *ครุสภาวิทยาจารย์*. 1(1), น. 1-7.
- ทิพวัลย์ อ่างคำ. (2561). สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการสู่ความเป็นเลิศมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยสยาม*.
- พิมพ์ชนก ฐะคำ. (2565). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย. ใน *ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา*.
- บรรจง ลาวะลี. 2560. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันทศาสตร์ร่วมสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). *คู่มือการพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

อัจฉรา พยัคฆ์เกษม. (2559). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอคลองขลุง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.*

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). “*Determining sample size for research activities*”. Educational and psychological measurement, 30(3), 607-610

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี *

SOCIAL WELFARE SERVICE MANAGEMENT FOR THE ELDERLY IN RANGSIT CITY MUNICIPALITY, PATHUMTHANI PROVINCE

เบญยาศิริ งามสอาด¹, ประเวศ มหารัตนสกุล², นิเทศ ตินณะกุล³, ภมร ชันระหัตต์⁴ และ ธนิศร ยืนยง⁵

Benyasiri Ngamsaad¹, Pravej Maharutsakul², Nithet Tinnakul³, Phamorn Khanthahat⁴

and Thanisorn Yuenyong⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻⁵Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: m.benyasiri@gmail.com

วันที่รับบทความ : 28 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 20 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568

Received 28 April 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 22 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ 2) เปรียบเทียบการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กรอบแนวคิดใช้แนวคิดของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2548 ประชากรได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองนครรังสิต จำนวน 8,503 คนนำไปคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาร์ยามาเน ได้ จำนวน 382 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

Citation:

* เบญยาศิริ งามสอาด, ประเวศ มหารัตนสกุล, นิเทศ ตินณะกุล, ภมร ชันระหัตต์ และ ธนิศร ยืนยง. (2568). การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 551-569.

Benyasiri Ngamsaad, Pravej Maharutsakul, Nithet Tinnakul, Phamorn Khanthahat and Thanisorn Yuenyong. (2025). Social Welfare Service Management For The Elderly In Rangsit City Municipality, Pathumthani Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 551-569.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านรายได้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านนันทนาการ ด้านบริการทางสังคม ด้านความมั่นคงทางสังคม ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล และ ด้านที่พักอาศัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ผลการเปรียบเทียบการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.5

คำสำคัญ: การจัดบริการ, สวัสดิการสังคม, ผู้สูงอายุ, เทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี

Abstract

This research aims to: 1) Study the level of social welfare service provision for the elderly, and 2) Compare the provision of social welfare services for the elderly in Rangsit City Municipality, Pathum Thani Province, based on personal factors. This is a quantitative research. The conceptual framework is based on the guidelines of the Department of Local Administration, Ministry of Interior (2005). The population consists of 8,503 elderly individuals residing in Rangsit City Municipality. The sample size of 382 people was calculated using Taro Yamane's formula. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire. The statistics used for data analysis included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings revealed that: 1) The overall level of social welfare service provision for the elderly was at a high level. When considering each aspect from highest to lowest mean scores, all six aspects were found to be at a high level. These aspects are, in order: income (highest mean), followed by recreation, social services, social security, health and medical care, and housing (lowest mean). 2) The comparison of social welfare service

provision for the elderly in Rangsit City Municipality, Pathum Thani Province, classified by personal factors, showed that elderly individuals with different gender, age, educational background, and occupation did not have significantly different opinions regarding the provision of social welfare services, at the 0.05 significance level.

Keywords: Service Provision, Social Welfare, Elderly, Rangsit City Municipality, Pathum Thani Province.

บทนำ

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากร โดยเฉพาะในด้านการจัดบริการสวัสดิการสังคม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างยั่งยืน ประเทศไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งแนวโน้มนี้สะท้อนถึงความจำเป็นที่ภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเชิงประชากรนี้ ทั้งในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดบริการสุขภาพ และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) เทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี เป็นพื้นที่เมืองที่มีการขยายตัวของชุมชนและมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นตามลำดับ จึงเป็นพื้นที่ที่มีความท้าทายในการจัดบริการสวัสดิการสังคมให้เข้าถึงและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้สูงอายุ การศึกษาการจัดบริการสวัสดิการในพื้นที่ดังกล่าวจะช่วยสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการบริการในระดับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจและส่งเสริมบทบาทของท้องถิ่นในการดูแลประชาชนกลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565)

จากบริบทดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษา การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยเน้นการวิเคราะห์รูปแบบการให้บริการ ความเพียงพอของทรัพยากร การมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนความพึงพอใจของผู้รับบริการ

อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาระบบสวัสดิการท้องถิ่นให้มีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม เพศ, อายุ, วุฒิการศึกษา, อาชีพ

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้สูงอายุที่มีเพศ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
2. ผู้สูงอายุที่มี อายุ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
3. ผู้สูงอายุที่มี วุฒิการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
4. ผู้สูงอายุที่มี อาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดบริการ

การจัดบริการ (Service Provision) หมายถึง กระบวนการที่หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ จัดให้มีการดำเนินงานเพื่อส่งมอบสินค้า หรือบริการแก่ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสนองตอบต่อความต้องการและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้รับบริการ ซึ่งบริการที่จัดขึ้นนั้นควรมีความสม่ำเสมอ เข้าถึงได้ และมีคุณภาพ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรมในสังคม (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2555) ในการจัดบริการด้านสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ แนวคิดที่สำคัญคือหลัก "ผู้ใช้บริการเป็นศูนย์กลาง" (Client-centered approach) ซึ่งเน้นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุในมิติต่าง ๆ ทั้งทางกาย จิตใจ และสังคม

รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจเกี่ยวกับการรับบริการ (ธนพร วิจิตรกุลวงศา, 2563) การจัดบริการที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ เช่น ความชัดเจนของนโยบาย งบประมาณที่เพียงพอ การมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และระบบติดตามประเมินผลที่มีคุณภาพ (Osborne, Radnor, & Nasi, 2013)

นอกจากนี้ แนวคิด “Governance in Public Service Delivery” ยังเน้นย้ำถึงบทบาทของการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น ซึ่งสามารถเชื่อมโยงการทำงานระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนในการให้บริการสวัสดิการแก่ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ (Pierre & Peters, 2000)

2. แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม

สวัสดิการสังคม (Social Welfare) หมายถึง ระบบหรือกลไกที่รัฐหรือองค์กรในสังคมจัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และคุ้มครองประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้มีรายได้น้อย ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (ธนพร วิจิตรกุลวงศา, 2561) สวัสดิการสังคมจึงไม่เพียงแต่เป็นการช่วยเหลือในภาวะยากลำบากเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนาและสร้างโอกาสให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

แนวคิดพื้นฐานของสวัสดิการสังคมมีรากฐานจากความเชื่อเรื่อง “รัฐสวัสดิการ” (Welfare State) ที่มุ่งเน้นให้รัฐมีบทบาทสำคัญในการกระจายทรัพยากรและบริการสาธารณะอย่างเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็นในด้านสาธารณสุข การศึกษา ที่อยู่อาศัย หรือการดูแลผู้สูงอายุ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม (Esping-Andersen, 1990)

Esping-Andersen (1990) ยังได้จำแนกระบบรัฐสวัสดิการออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

- 1) Liberal Welfare State: เน้นการช่วยเหลือเฉพาะผู้ขาดแคลนอย่างจำกัด
- 2) Conservative Welfare State: เน้นการดูแลตามบทบาทครอบครัวและศาสนา
- 3) Social Democratic Welfare State: มุ่งสร้างสวัสดิการแบบถ้วนหน้าเพื่อความเสมอภาคในสังคม

ในบริบทของประเทศไทย การจัดสวัสดิการสังคมยังอยู่ในลักษณะกึ่งถัวหน้า โดยรัฐมีบทบาทหลักในการจัดบริการพื้นฐาน เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ บริการสาธารณสุข และการศึกษา แม้ว่าจะมีการขยายขอบเขตของการดูแลมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา แต่ก็ยังมีความท้าทายในการเข้าถึงบริการ การจัดสรรงบประมาณ และการพัฒนาระบบสวัสดิการให้ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง (สุธาศัย ยัมประเสริฐ, 2564)

ความหมายของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ (Older persons หรือ Elderly) หมายถึง บุคคลที่มีอายุอยู่ในช่วงบั้นปลายของชีวิต ซึ่งร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงตามวัย โดยทั่วไปมักมีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตมากขึ้น และมีความต้องการการดูแลด้านสุขภาพ สวัสดิการ และความมั่นคงในชีวิตเพิ่มขึ้นตามลำดับ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566)

องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2019) ได้กำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ถือเป็น “ผู้สูงอายุ” ซึ่งนิยามนี้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง รวมถึงประเทศไทยที่ใช้เกณฑ์เดียวกันตาม พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยกำหนดให้ผู้ที่อายุครบ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไปในปีใด ถือเป็นผู้สูงอายุและมีสิทธิได้รับสวัสดิการพื้นฐานจากรัฐ ในมิติสังคมวิทยา ผู้สูงอายุไม่ได้หมายถึงเพียงช่วงวัย แต่ยังสะท้อนถึงบทบาททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การเกษียณอายุ การลดบทบาทในครอบครัวและชุมชน ตลอดจนความต้องการความมั่นคงทางจิตใจและคุณค่าในตนเอง ดังนั้น การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจอย่างรอบด้าน (นงเยาว์ เนียมโก๊ะ, 2564)

สรุป

ความหมายของการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ เป็นการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ หมายถึง กระบวนการที่ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาคประชาสังคม ดำเนินการจัดให้มีบริการและความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ศักดิ์ศรี และความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ จิตใจ และสังคม บริการเหล่านี้อาจรวมถึงเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพที่บ้าน การให้คำปรึกษา การสนับสนุนด้านที่อยู่อาศัย กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ หรือการสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมในชุมชน

การจัดบริการสวัสดิการดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางประชากรที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ และเพื่อเสริมสร้างระบบการดูแลระยะยาวที่ยั่งยืน

โดยคำนึงถึงสิทธิ ความต้องการ และศักยภาพของผู้สูงอายุแต่ละคนในฐานะประชาชนที่มีคุณค่าในสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของเนื้อหา

วิจัยเรื่อง การจัดการบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย, 2548 : 2) ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล 2) ด้านรายได้ 3) ด้านที่พักอาศัย 4) ด้านนันทนาการ 5) ด้านความมั่นคงทางสังคม 6) ด้านบริการทางสังคม

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่เป็นผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 8,503 คน (เทศบาลนครรังสิต, 2564)
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน ประชาชนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่เป็นผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี จำนวน 382 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane. 1973: 727) ที่ระดับช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, วุฒิการศึกษา, อาชีพ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดการบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งการวัดออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ลักษณะของแบบสอบถามเป็นปลายเปิด

การสร้างและทดสอบเครื่องมือวิจัย

การหาคุณภาพเครื่องมือวัดในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดวิธีการตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาพิจารณาด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความหมาย และการใช้ภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบครอบคลุมตามโครงสร้างของเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence : IOC) ว่าข้อคำถามตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดมีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎีที่ได้ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดไว้เป็นนิยามศัพท์หรือไม่ และตรวจสอบการใช้ถ้อยคำภาษามีความเหมาะสมและสื่อความหมายที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะสอบถามหรือไม่ จากนั้นโดยทำการวิเคราะห์หาค่า IOC รายข้อ แล้วเลือกข้อที่มีค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยขอความเห็นวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาข้อคำถามรายข้อ ได้ค่า IOC สูงกว่า 0.5 ขึ้นไป

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบเชิงโครงสร้างและเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลอง (Try Out) กับประชากร ที่ไม่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3. นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อโดยใช้เทคนิค (Item – Total Correlation) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามด้านนั้น แล้วเลือกข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

4. นำข้อที่ได้ตามเกณฑ์มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ตามวิธีการของ Cronbach (Cronbach, L, 1990) ที่มีระดับความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับฟังความคิดเห็น จากนั้นจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาต่อผู้บริหารเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี
2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลได้ 382 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100
3. นำแบบสอบถามที่ได้มาพิจารณาความสมบูรณ์เรียบร้อยทำการลงรหัสนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) มาวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบของตาราง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลจากค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ใช้การสรุปและวิเคราะห์เชิงพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่หาคุณภาพเครื่องมือใช้ในการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence หรือ IOC) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Item – Total Correlation) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของ ของ Cronbach (Cronbach, L, 1990)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปใช้

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 การทดสอบ *t-test* for independent samples

3.2 การทดสอบ F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัด

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ	อันดับ
1. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล	3.80	0.97	มาก	5
2. ด้านรายได้	3.84	0.95	มาก	1
3. ด้านที่พักอาศัย	3.73	0.97	มาก	6
4. ด้านนันทนาการ	3.83	0.97	มาก	2
5. ด้านความมั่นคงทางสังคม	3.82	0.99	มาก	4

6. ด้านบริการทางสังคม	3.83	0.99	มาก	3
รวม	3.81	0.97	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.81$) โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านรายได้ ($\bar{X} = 3.84$) ด้านนันทนาการ ($\bar{X} = 3.83$) ด้านบริการทางสังคม ($\bar{X} = 3.83$) ด้านความมั่นคงทางสังคม ($\bar{X} = 3.82$) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ($\bar{X} = 3.80$) และ ด้านที่พักอาศัย ($\bar{X} = 3.73$) ตามลำดับ

1. ระดับการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านรายได้ ด้านนันทนาการ ด้านบริการทางสังคม ด้านความมั่นคงทางสังคม ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล และด้านที่พักอาศัย ตามลำดับ

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยเรียงจากสูงไปหาต่ำสามลำดับแรก คือ มีการจัดให้บริการด้านส่งเสริมการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ รองลงมาคือ มีการจัดให้บริการการให้คำแนะนำ ในการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ และมีการจัดให้บริการการตรวจสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นประจำทุกเดือน ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการจัดให้บริการทางการแพทย์เคลื่อนที่ โดยเจ้าหน้าที่ไปให้บริการถึงบ้าน

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ด้านรายได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยเรียงจากสูงไปหาต่ำสามลำดับแรก คือ มีการจัดให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุให้เหมาะสมเพียงพอ กับสภาพเศรษฐกิจ รองลงมาคือ มีการจัดฝึกอบรมอาชีพเสริมแก่ผู้สูงอายุตามความเหมาะสม และ มีการจัดบริการให้มีส่วนลดในรายการต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุเช่น สถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งวัฒนธรรมทางท้องถิ่นตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ด้านที่พักอาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยเรียง

จากสูงไปหาต่ำสามลำดับแรก คือมีการจัดให้บริการตรวจและซ่อมแซมบ้านเรือนแก่ผู้สูงอายุ รองลงมาคือ มีการจัดให้บริการจัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุเพื่อความปลอดภัยภายในบ้าน และมีการจัดตั้งศูนย์บริการแก่ผู้สูงอายุโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการจัดให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคม

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ด้านนันทนาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยเรียงจากสูงไปหาต่ำสามลำดับแรก คือ มีการจัดกิจกรรมนันทนาการงานรื่นเริง ในวันสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ รองลงมาคือ มีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาดูงานสำหรับผู้สูงอายุ และมีการจัดตั้งกลุ่มสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการจัดให้บริการสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ด้านความมั่นคงทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยเรียงจากสูงไปหาต่ำสามลำดับแรก คือมีการจัดให้บริการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ รองลงมาคือ มีการจัดให้บริการให้คำแนะนำ ปรีกษาแก้ไข้ปัญหา บริการด้านสุขภาพอนามัย และ มีการจัดส่งเสริมความรักความอบอุ่นในครอบครัวให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพ ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการจัดอบรมส่งเสริมให้ครอบครัวมีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ด้านบริการทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยเรียงจากสูงไปหาต่ำสามลำดับแรก คือมีการจัดให้บริการอาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน รองลงมาคือ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในชุมชน และมีการจัดให้บริการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุในเรื่องต่าง ๆ เช่น รถรับ-ส่ง ซ่อมแซมบ้าน ทำความสะอาดบ้าน เป็นต้น ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุภายในชุมชน

2. ผลการเปรียบเทียบการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี

ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้สูงอายุที่มีช่วงอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้สูงอายุที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้สูงอายุที่มีอาชีพ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากการศึกษา การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ผู้ศึกษานำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา อภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ระดับการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต ส่วนใหญ่ เห็นว่าเทศบาลนครรังสิต มีการสงเคราะห์และดูแลผู้สูงอายุเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งนโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการเตรียมความพร้อมรับมือสังคมผู้สูงอายุ เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ ระบบการบริหารจัดการเชิงรุก เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นงานที่ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เนื่องจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการให้การสงเคราะห์และดูแลผู้สูงอายุ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นด้านการออม ด้านการดูแลสุขภาพและด้านสังคม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชน ตระหนักถึงความสำคัญคุณค่าของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาสอดคล้องกับ การศึกษาของบุญมาก มากสุข (2558) ศึกษา

การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวลอย อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่าผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวลอย อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี มีการปฏิบัติการโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก บุชยา พาสุกี (2563) ศึกษาการบริหารจัดการงานสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล เมืองอโยธยา อำเภอนครศรีอยุธยา จังหวัดนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่าผลการบริหารจัดการงานสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา อำเภอนครศรีอยุธยา จังหวัดนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับสูงโดยสามารถอภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต ส่วนใหญ่ เห็นว่าเทศบาลนครรังสิต มีการบริการการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ตั้งแต่การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสภาพ มีการจัดให้บริการด้านส่งเสริมการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ มีการจัดให้บริการการให้คำแนะนำ ในการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ มีการจัดให้บริการการตรวจสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นประจำทุกเดือน ผลการศึกษาสอดคล้องกับ บุชยา พาสุกี (2563) ศึกษาการบริหารจัดการงานสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล เมืองอโยธยา อำเภอนครศรีอยุธยา จังหวัดนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ผลการบริหารจัดการงานสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา อำเภอนครศรีอยุธยา จังหวัดนครศรีอยุธยา ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลอยู่ในระดับสูง

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ด้านรายได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต ส่วนใหญ่ เห็นว่าเทศบาลนครรังสิต มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินการ ในการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ การส่งเสริมอาชีพ มีการจัดให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุให้เหมาะสมเพียงพอกับสภาพเศรษฐกิจ มีการจัดฝึกอบรมอาชีพเสริมแก่ผู้สูงอายุตามความเหมาะสม มีการจัดบริการให้มีส่วนลดในรายการต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุเช่น สถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งวัฒนธรรมทางท้องถิ่น ผลการศึกษาสอดคล้องกับ มนต์รี พรหมน้อย (2559) ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาล ตำบลบ้านคลอง อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคม ของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก สวัสดิการด้านรายได้ อยู่ในระดับมาก

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ด้านที่พักอาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต ส่วนใหญ่ เห็นว่าเทศบาลนครรังสิต มีการดำเนินงานการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุด้านที่อยู่อาศัย การปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การเพิ่มเติม ปรับปรุง ซ่อมแซม เปลี่ยนแปลง หรือ ดัดแปลงที่อยู่อาศัยบางส่วนหรือทั้งหมด โดยอาศัยการออกแบบ การซ่อมแซม การก่อสร้าง มีการจัดให้บริการตรวจและซ่อมแซมบ้านเรือนแก่ผู้สูงอายุ มีการจัดให้บริการจัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุเพื่อความปลอดภัยภายในบ้าน มีการจัดตั้งศูนย์บริการแก่ผู้สูงอายุโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ผลการศึกษาสอดคล้องกับ บุชยา พาสุกี (2563) ศึกษาการบริหารจัดการงานสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล เมืองอโยธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ผลการบริหารจัดการงานสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านที่พักอาศัย อยู่ในระดับสูง

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ด้านนันทนาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต ส่วนใหญ่เห็นว่าเทศบาลนครรังสิต ดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการแก่ผู้สูงอายุ มีการจัดกิจกรรมนันทนาการงานรื่นเริง ในวันสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ มีการจัดกรรมทัศน์ศึกษาดูงานสำหรับผู้สูงอายุ มีการจัดตั้งกลุ่มสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ศศิวิมล กองทรัพย์เจริญ (2563) ศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลตาสีห์ อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการ ด้านนันทนาการ อยู่ในระดับมาก

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ด้านความมั่นคงทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต ส่วนใหญ่ เห็นว่าเทศบาลนครรังสิต ดำเนินการดูแลและให้ความช่วยเหลือด้านสังคม ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้สูงอายุสมาชิกในครอบครัว และคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมีการจัดให้บริการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ มีการจัดให้บริการให้คำแนะนำปรึกษาแก้ไขปัญหา บริการด้านสุขภาพอนามัย และ มีการจัดส่งเสริมความรักความอบอุ่นในครอบครัวให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพ ผลการศึกษาสอดคล้องกับ บุชยา พาสุกี (2563) ศึกษาการบริหารจัดการงานสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล เมืองอโย

ยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ผลการบริหารจัดการงานสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความมั่นคงทางสังคม อยู่ในระดับสูง

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ด้านบริการทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต ส่วนใหญ่เห็นว่าเทศบาลนครรังสิต มีการจัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ มีการจัดให้บริการอาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน และมีการจัดให้บริการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุในเรื่องต่าง ๆ เช่น รถรับ-ส่ง ซ่อมแซมบ้าน ทำความสะอาดบ้าน ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ศศิวิมล กอง ทรัพย์เจริญ (2563) ศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลตาสิทธิ์ อำเภอลวกแดง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการ ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบผู้สูงอายุที่มีเพศ วุฒิการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้ศึกษาตั้งไว้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครรังสิต ส่วนใหญ่เห็นว่าเทศบาลนครรังสิต มีการสงเคราะห์และดูแลผู้สูงอายุเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งนโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการเตรียมความพร้อมรับมือสังคมผู้สูงอายุ เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ ระบบการบริหารจัดการเชิงรุก เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นงานที่ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการให้การสงเคราะห์และดูแลผู้สูงอายุ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเตรียมความพร้อม

เข้าสู่วัยสูงอายุไม่ว่าจะเป็นด้านการออม ด้านการดูแลสุขภาพสภาวะ และด้านสังคม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชน ตระหนักถึงความสำคัญ คุณค่าของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เทศบาลนครรังสิต ควรจัดโครงการฝึกอบรมอาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุทุกปี เช่น การทำ ขนม การทำอาหาร เป็นต้น
2. เทศบาลนครรังสิต ควรให้การช่วยเหลือเป็นเงินหรือสิ่งของ ให้กับผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน
3. เทศบาลนครรังสิต ควรสนับสนุนการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ อย่างต่อเนื่อง
4. เทศบาลนครรังสิต ควรมีการให้บริการตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ โดยบูรณาการร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) ลงพื้นที่เยี่ยมผู้สูงอายุที่บ้านเป็นประจำสม่ำเสมอ
5. เทศบาลนครรังสิต ควรส่งเสริมการออมสำหรับผู้สูงอายุ ในรูปแบบกองทุน เช่น กองทุนวันละบาท สวัสดิการชุมชน กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์
6. เทศบาลนครรังสิต ควรส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่สำรวจเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุในชุมชนสำรวจข้อมูล บ้านผู้สูงอายุที่ยากไร้ มีสภาพบ้านทรุดโทรม และประสานงานขอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและซ่อมแซมที่พักอาศัยให้แก่ผู้สูงอายุ
7. เทศบาลนครรังสิต ควรจัดหาสถานที่ให้ผู้สูงอายุเข้ามีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำกิจกรรมร้องเพลง เต้นรำ เพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้สูงอายุ
8. เทศบาลนครรังสิต ควรจัดให้มีบริการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ ผู้สูงอายุเกี่ยวกับอาคารสาธารณะ และห้องน้ำ
9. เทศบาลนครรังสิต ควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกในครอบครัวเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับ การดูแลผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่น ๆ

2. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับรูปแบบการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทราบข้อมูลเชิงลึกเพื่อนำไปแก้ปัญหา ได้อย่างตรงประเด็น

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- _____. (2566). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2566. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2552). คู่มือแนวทางดำเนินการด้านสวัสดิการสังคมและการสังคมสงเคราะห์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- _____. (2548). มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- กระทรวงการคลัง. (2543). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2547). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ: เจ เอส การพิมพ์.
- ธนพร วิจิตรกุลวงศา. (2561). นโยบายสวัสดิการสังคม: แนวคิด ทฤษฎี และการประยุกต์ใช้ในบริบทไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงเยาว์ เนียมโก๊ะ. (2564). การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ: มุมมองจากงานสังคมสงเคราะห์. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, 29(1), 45-60.
- บุญมาก มากสุข. (2558). การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล บัวลอย อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี. ใน การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- บุษยา พาสุกรี. (2563). การบริหารจัดการงานสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล เมืองอโยธยา อำเภพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

- ประยุทธ์ ทองอยู่. (2560). ทักษะชีวิตของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. ใน *งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- มนตรี พรหมน้อย. (2559). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. ใน *วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*.
- ศศิวิมล กอง ทรัพย์เจริญ. (2563). ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลตาสิทธิ์ อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง. ใน *งานนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- สุธาสัย ยิ้มประเสริฐ. (2564). ความเหลื่อมล้ำและการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมในประเทศไทย. *วารสารรัฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ*, 12(1), 1-18.
- สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2542). *คู่มือส่งเสริมสุขภาพที่พึงประสงค์ในผู้สูงอายุสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข*. นนทบุรี: โรงพิมพ์สหกรณ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *สถิติจำนวนประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทย ปี 2566*. จาก <https://www.nso.go.th>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *ผลการสำรวจประชากรสูงอายุ พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ: บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers
- Esping-Andersen, G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Third edition. New York: Harper and. Row Publication.
- United Nations. (2019). *World Population Ageing 2019: Highlights*. New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs. <https://www.un.org/en/development/desa/population/theme/ageing>

การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสอง ในจังหวัดนครปฐม *

OMNI CHANNEL THAT AFFECTS THE PURCHASE DECISION TO BUY USED CARS IN NAKHON PATHOM PROVINCE

ตรีเนตร ตันตระกูล¹, อุดม สมบูรณ์ผล² และ ภณ ทัพพินท์กร³

Trinate Tantrakul¹, Udom Somboonpol² and Pana Tappinkorn³

¹⁻³มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻³Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: asiriporn1993@gmail.com

วันที่รับบทความ : 8 มิถุนายน 2568; วันแก้ไขบทความ 11 มิถุนายน 2568; วันตอบรับบทความ : 13 มิถุนายน 2568

Received 8 June 2025; Revised 11 June 2025; Accepted 13 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการตลาดไร้รอยต่อที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสอง 2. ศึกษาเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. ศึกษาการตลาดไร้รอยต่อที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสอง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่ตัดสินใจออกรถยนต์มือสองในเขตจังหวัดนครปฐม จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีสถิติพื้นฐานที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test และ F-test และการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1. ระดับความคิดเห็นการตลาดไร้รอยต่อที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสอง ในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน

Citation:

* ตรีเนตร ตันตระกูล, อุดม สมบูรณ์ผล และ ภณ ทัพพินท์กร. (2568). การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 570-591.

Trinate Tantrakul, Udom Somboonpol and Pana Tappinkorn. (2025). Omni Channel That Affects The Purchase Decision To Buy Used Cars In Nakhon Pathom Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 570-591.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภค รองลงมา คือ ด้านการสร้างความรู้ความผูกพันกับผู้บริโภค ด้านการส่งมอบประสบการณ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง และด้านการเชื่อมโยงช่องทางเข้าหาผู้บริโภค ตามลำดับ 2. การเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองที่มีอาชีพและรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้ตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองที่มีเพศ อายุ สถานภาพ และการศึกษา ไม่แตกต่างกัน และ 3. การตลาดไร้รอยต่อที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม พบว่า การรับรู้ปัญหาและพฤติกรรมหลังการซื้อ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การตลาดไร้รอยต่อ, การตัดสินใจเลือกซื้อ, รถยนต์มือสอง

Abstract

This research objective to 1. study the level of opinions on Omni Channel affecting the decision to buy a used car, 2. study the comparison of the decision to buy a used car classified by personal factors, and 3. study the Omni Channel affecting the decision to buy a used car. The sample group consisted of 384 people who decided to buy a used car in Nakhon Pathom Province. The research instrument was a questionnaire. The basic statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The statistics used for hypothesis testing were t-test and F-test, and multiple regression analysis.

The research results found that 1. The level of opinions on Omni Channel that influenced the decision to buy a used cars in Nakhon Pathom Province was at a high level overall. When classified by each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was the aspect of understanding consumer behavior and expectations, followed by the aspect of creating engagement with consumers, the aspect of continuously delivering experiences that

meet consumer needs, and the aspect of connecting channels to consumers, respectively. 2. Comparing the decision to buy a used cars in Nakhon Pathom Province classified by personal factors, it was found that those who decided to buy a used cars with different occupations and incomes had different opinions on the decision to buy a used cars with statistical significance at the 0.05 level, while those who decided to buy a used cars with gender, age, status, and education did not differ. 3. The Omni Channel that influenced the decision to buy a used cars in Nakhon Pathom Province found that the perception of problems and behavior after purchase had a positive influence on the decision to buy a used cars with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: influence channels, purchasing decision, used cars

บทนำ

เทคโนโลยีและการสื่อสารมีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งได้ส่งผลให้รูปแบบของการขายและการรับรู้ข่าวสารทางด้านการตลาดเกิดขึ้นได้ในหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ การโฆษณาโดยใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อในการส่งเสริมการขายสินค้าให้แก่ลูกค้า โดยมีการพูดคุยกับลูกค้าและสามารถติดตามลูกค้าได้อย่างต่อเนื่อง ผ่านทางโซเชียลมีเดียต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ อีเมล เป็นต้น ซึ่งช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมส่งเสริมการตลาดลงมาก โดยใช้ช่องทางออนไลน์เหล่านี้ สร้างโปรโมชั่นดี ๆ ที่จะดึงดูดให้ลูกค้าเกิดความอยากซื้อสินค้าของเราด้วยโปรโมชั่นที่จัดขึ้น หรือใช้ช่องทางออนไลน์อำนวยความสะดวกในการที่ลูกค้า สามารถซื้อสินค้าได้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อเพื่อหาตำแหน่งร้านค้าที่ขาย ตรวจสอบราคา ตรวจสอบ สถานะสินค้าว่ายังมีอยู่หรือไม่ ตลอดจนคุณภาพในเรื่องของบริการการจัดส่งอีกด้วย ซึ่งในส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจของลูกค้าจนเกิดการกลับมาซื้อสินค้าซ้ำในครั้งต่อ ๆ ไปได้ นอกจากนี้ยังง่ายต่อการจัดการและที่สำคัญเป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ที่เป็นการผสมผสาน ระหว่างช่องทางออฟไลน์และออนไลน์เข้าด้วยกัน เป็นช่องทางการจำหน่ายรูปแบบใหม่ที่เรียกว่ารูปแบบ Omni channel หรือช่องทางไร้รอยต่อ ที่เป็นการสร้างกลยุทธ์

ที่เน้นไปที่การทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึง สินค้าและบริการได้จากหลากหลายช่องทาง อีกทั้งเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลของผู้บริโภคอย่างรอบด้านผ่านช่องทางการขาย (ชัชฌาพร กลางโณม, 2564)

พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของผู้บริโภคในปัจจุบันจะใช้เวลากับหน้าจอโทรศัพท์หรือคอมพิวเตอร์นานถึงร้อยละ 43.6 ต่อวัน ทำให้ช่องทางการตลาดออนไลน์ (Online Marketing) เป็นช่องทางที่ธุรกิจหลายประเภท หลายยี่ห้อนิยมเลือกใช้กันอย่างแพร่หลาย เพราะพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มนี้จะใช้มือถือในการรับส่งข้อมูลข่าวสารของสินค้าหรือบริการที่ตัวเองสนใจ ผ่านช่องทางการตลาดออนไลน์อยู่เป็นประจำ ทั้งจากการใช้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ อีเมล หรือเว็บไซต์ โฆษณาสินค้า ตลอดจน การสร้างการรับรู้ในตัวสินค้าให้เกิดความสนใจจนเกิดการอยากซื้อ อยากเห็นสินค้าของจริง จนนำไปสู่การเลือกดูและซื้อขายสินค้าผ่านหน้าร้านค้าจริงในที่สุด ซึ่งในส่วนของช่องทางการขายทางหน้าร้านแบบเดิมนั้นก็ยังคงเป็นช่องทางที่แข็งแกร่ง และเป็นจุดเริ่มต้นของหลาย ๆ ธุรกิจในปัจจุบัน ดังนั้น สื่อออนไลน์จึงยังคงเป็นที่ช่องทางที่มีความสำคัญ และหลายแบรนด์ ยังคงเลือกใช้เป็นอันดับแรกอยู่ นอกจากนี้ จะพบว่าในชีวิตประจำวันของคนไทยในปัจจุบันที่นิยมใช้จากการเล่นโซเชียลมีเดีย คือ เรื่องการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่ตนเองต้องการหรือที่เรียกว่าการซื้อสินค้าออนไลน์ หรือการซื้อสินค้าผ่านอีคอมเมิร์ซ และการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางออนไลน์ โดยจากสถิติคนไทยกว่า 82% เคยซื้อสินค้าหรือบริการผ่านทางช่องทางออนไลน์ ซึ่งส่วนใหญ่มากกว่า 69% นิยมซื้อจากมือถือเป็นหลัก สถิติการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์นี้สะท้อนให้เห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะมุ่งสู่การค้าออนไลน์ ซึ่งในยุคปัจจุบันนี้ไม่สามารถสื่อสารและสร้างประสบการณ์ในการซื้อให้แก่ผู้บริโภคผ่านช่องทางใดช่องทางหนึ่งได้อีกแล้ว เพราะเทคโนโลยีทำให้เกิดการผสมผสานให้การขายทุกอย่างมาเชื่อมโยงกัน โดยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาธุรกิจต่าง ๆ ได้มีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และพฤติกรรมผู้บริโภคของลูกค้า โดยพัฒนาให้หน้าร้านมีคุณค่าและสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคยุคออนไลน์ โดยกลยุทธ์ที่นิยมทำก็คือการผสมผสานเทคโนโลยีช่องทางออนไลน์และช่องทางออฟไลน์ไว้ด้วยกัน เพื่อให้การซื้อสินค้าของลูกค้าราบรื่นแบบไร้รอยต่อโดยไม่ได้แยกการขายแบบออฟไลน์หรือออนไลน์ แต่ทั้งหมดได้ประสานรวมเป็นช่องทางเดียว หรือที่เรียกว่าการตลาดไร้รอยต่อ (ภัทราภรณ์ ปัญญาใหญ่, 2565)

นอกจากนี้ ยังพบว่า ในสถานการณ์ปัจจุบันตลาดรถยนต์มือสองของประเทศไทยต้องพบกับปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข ซึ่งนับว่าเป็นโจทย์ปัญหาที่ต้องเผชิญและมีความท้าทายเป็นอย่างมาก ทั้งการรื้อเข้ามาซึ่งรถยนต์พลังงานไฟฟ้า ที่ทำราคาแข่งขันกันจนน่ากลัว อีกทั้งสภาพเศรษฐกิจที่ทำให้รายรับของผู้บริโภคลดลง ส่งผลให้ในปี 2565-2566 จำนวนรถยนต์ที่ถูกสถาบันการเงินยึดมีประมาณ 250,000-300,000 คัน ซึ่งเพิ่มขึ้นเกือบสองเท่าตัวจากปีก่อน โดยที่รถยนต์ที่ถูกยึดทั้งหมดจะถูกส่งไปตามลานประมูลต่าง ๆ สูงเกือบ 3 แสนคัน ส่งผลให้ปริมาณรถยนต์มือสองล้นตลาด ผู้ประกอบการกิจการรถยนต์มือสองจึงจำเป็นต้องลดราคาขายให้ต่ำหรืออาจถึงขั้นต้องยอมปล่อยขาดทุน เพื่อรักษาสภาพคล่องของธุรกิจให้ยังคงดำเนินต่อไปได้ การลดลงของราคานี้ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการในหลายมิติ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการเปิดโอกาสทองให้กับผู้บริโภค ที่ต้องการซื้อรถยนต์ที่ต้องการได้ในราคาที่ถูกลงกว่าเดิม และในปี 2566 มีรถยนต์เกือบ 300,000 คัน จากสถาบันสินเชื่อเข้าสู่ศูนย์ประมูล ทำให้ปริมาณรถยนต์ลดลง ส่งผลให้เกิดภาวะอุปทานล้นตลาด ราคาขายรถยนต์มือสองจึงลดลงอย่างมาก คาดว่าราคาขายรถยนต์มือสองลดลงมากกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเทียบกับช่วงที่ผ่านมา และแนวโน้มนี้จะยังคงดำเนินต่อไปอีกสักระยะเวลาหนึ่ง (ผู้จัดการออนไลน์, 2567)

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการที่ผู้ประกอบการกิจการรถยนต์มือสองจำนวนมากได้ให้ความสนใจและเริ่มมีการปรับตัวที่จะนำการตลาดแบบไร้รอยต่อเข้ามาใช้เป็นการทำการตลาดแบบผสมผสานทั้งออนไลน์และออฟไลน์ที่สามารถขายสินค้าได้ทุกรูปแบบ สำหรับมือกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ออนไลน์อย่างรวดเร็ว จึงทำให้เห็นได้ว่าธุรกิจเต็มไปด้วยนวัตกรรมใหม่ ๆ เสมอ แนวทางการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดก็ต้องแตกต่างกัน รวมถึงการจัดโปรโมชั่นก็ต้องมีควบคู่กันไปด้วย จะเห็นได้ว่าการผสมผสานระหว่างช่องทางออฟไลน์และออนไลน์เข้าด้วยกันเป็นช่องทางการจำหน่ายรูปแบบใหม่ที่เรียกว่ารูปแบบการตลาดแบบไร้รอยต่อได้มีการปรับเปลี่ยนและขยายตัวเข้าสู่การตลาดอย่างรวดเร็ว เนื่องจากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงแบบฉับพลันของทั้งเทคโนโลยีดิจิทัล การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่ทำให้พฤติกรรมซื้อและการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่ (New Normal) ที่ต้องหลีกเลี่ยงการพบปะและออกนอกที่อยู่อาศัยเพื่อการซื้อสินค้า ซึ่งเป็นเหตุผลที่สำคัญในการทำให้การตลาดแบบไร้รอยต่อมีการเจริญเติบโตแบบก้าวกระโดด และกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยที่ผ่านมาที่เน้นการทำการวิจัยที่มีความเฉพาะที่เกี่ยวกับ การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองยังมีอยู่น้อยมาก จึงมีความสนใจวิจัยเรื่อง “การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสอง

ในจังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นแนวทางต่อการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้จำหน่ายรถยนต์มือสอง โดยจะช่วยให้การบริหารผ่านช่องทางการตลาดแบบไร้รอยต่อในการประกอบธุรกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการตลาดไร้รอยต่อและการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาการตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการตลาดไร้รอยต่อ

การตลาดไร้รอยต่อ คือ การเชื่อมโยงทุกช่องทางการตลาดต่าง ๆ รวมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยที่ทุกช่องทางนั้นสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนกันได้อย่างไม่มีรอยต่อ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้บริโภค ให้สามารถเข้าถึงสินค้าและบริการของร้านค้าได้ในทุกที่ และทุกเวลา นับเป็นกิจกรรมการขายสินค้าหรือบริการ ผ่านช่องทางที่ครอบคลุมทุกช่องทาง โดยลูกค้าสามารถโต้ตอบผ่านช่องทางใดก็ได้ ทุกช่องทางหรือลูกค้าสามารถควบคุมการจัดการช่องทางได้อย่างเป็นระบบ (Beck, N., & Rygl, D. 2015) ทั้งการทำการตลาดในรูปแบบช่องทางออนไลน์หรือออฟไลน์ ไม่ว่าจะเป็นหน้าร้าน ศูนย์บริการลูกค้าทางโทรศัพท์ แคตตาล็อก เครื่องบริการสั่งซื้อสินค้าด้วยตนเอง และช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ แพลตฟอร์ม โซเชียลมีเดีย เป็นต้น (Payne et al, 2017) การตลาดไร้รอยต่อจึงเป็นการปรับตัวของผู้ประกอบการยุคใหม่ โดยการปรับช่องทางการนำเสนอ และการขายสินค้าหรือบริการเพื่อตอบสนองโจทย์ของความต้องการ สร้างความแตกต่างและความหลากหลาย เพื่อเข้าถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ผ่านการผสมผสานช่องทางการจำหน่าย การขายสินค้าหรือบริการ ทั้งช่องทางออนไลน์กับช่องทางการขายแบบเดิมหรือการมีหน้าร้านเข้าด้วยกัน อันจะเป็นการทำให้ผู้บริโภคหรือลูกค้าสามารถเลือกซื้อสินค้าและบริการได้ทุกที่ ทุกเวลา ที่เรียกว่า “Omni-Channel” (สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า, 2560) โดย

องค์ประกอบของ Omni-Channel หรือ ออมนิ-ชาแนล นั้นประกอบด้วย (อรธัมภา หัวใจ และคณะ, 2557)

1. การเชื่อมโยงช่องทางเข้าหาผู้บริโภคหรือลูกค้า (Integrating) โดยแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1.1 การเชื่อมโยงช่องทางการขายสินค้าหรือบริการแบบไร้รอยต่อ เป็นการเชื่อมโยงกระบวนการซื้อสินค้าตั้งแต่ก่อนการซื้อสินค้าจนกระทั่งผู้บริโภคหรือลูกค้าได้รับสินค้าถึงมือ โดยนำทุกช่องทางการซื้อขาย มาเชื่อมต่อเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้บริโภคสามารถสั่งซื้อสินค้าได้ทุกที่ ทุกเวลา และทุกช่องทางตามที่ต้องการ

1.2 การเชื่อมโยงช่องทางการตลาดและการสื่อสารแบบต่อเนื่องและสอดคล้องกัน เป็นการทำให้การสื่อสารด้วยการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย และอื่น ๆ ผ่านหลากหลายช่องทาง

2. การเข้าใจพฤติกรรมและความและความคาดหวังของผู้บริโภค โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และใช้ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบของสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับความพึงพอใจ ความคาดหวัง และความพร้อมรับกับการตอบสนองของผู้บริโภคหรือลูกค้าเฉพาะรายบุคคล

3. การส่งมอบประสบการณ์ที่ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคหรือลูกค้าอย่างต่อเนื่อง โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ มาช่วยสร้างประสบการณ์ที่ตรงต่อความต้องการของลูกค้าได้ทุกที่ และทุกเวลา

4. การสร้างความผูกพันกับผู้บริโภคหรือลูกค้า โดยเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าหรือผู้บริโภคร่วมกับพนักงาน โดยการทำให้นักงานตระหนักถึงความสำคัญและยึดลูกค้าเป็นศูนย์กลางในการส่งมอบบริการและประสบการณ์ที่ดีไปในทิศทางเดียวกัน

สรุปได้ว่า การตลาดไร้รอยต่อ หมายถึง การบูรณาการช่องทางการสื่อสารทั้งหมดระหว่างธุรกิจ และผู้บริโภคอย่างมีความต่อเนื่องทั้งช่องทางที่เป็นแบบออฟไลน์และช่องทางแบบออนไลน์ สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างสมบูรณ์ช่วยให้ทุกช่องทางสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับประสบการณ์ไร้รอยต่ออย่างดีที่สุด

2. แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคส่วนใหญ่จะมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การรับรู้ และทัศนคติของผู้บริโภค อีกทั้ง ยังได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ว่าราคาจะเป็นตัวแปรสำคัญในกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค แต่ในปัจจุบันยังมีอีกหลายตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภค เช่น ความสัมพันธ์กับลูกค้าในระยะยาว สื่อโฆษณาต่าง ๆ การรับรู้คุณค่าหรือความรู้คุณค่าและความพึงพอใจของ

ลูก้า (Mirabi et al , 2015) และผู้บริโภครวมสามารถสัมผัสได้ถึงความสะดวกและความสะดวกในการใช้ผลิตภัณฑ์หรือการบริการ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคนั้นแบ่งออกได้ 3 ประการ คือ (Davis et al (1989) ประการแรก การรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน (Perceived Usefulness) คือ การที่ผู้บริโภคเห็นถึงประโยชน์ของการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ ประการที่สอง การรับรู้ในการง่ายต่อการใช้งาน (Perceived Ease of Use) คือ ผู้บริโภครับรู้ถึงการใช้งานที่ง่ายและไม่ต้องใช้ความพยายามมาก และประการที่สาม ทศนคติต่อการใช้งาน (Attitude Towards) คือ ความรู้สึกในการใช้งาน โดยสามารถเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริโภคให้ดีขึ้นได้โดยใช้การรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน (Perceived Ease of Use)

การตัดสินใจซื้อ หมายถึง กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน และมีความต้องการแตกต่างกัน โดยผู้บริโภคจะมีแนวทางการตัดสินใจซื้อที่เป็นลำดับขั้นตอนคล้ายคลึงกัน ไม่ได้เกิดขึ้นในทันที โดยในการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การรับรู้ปัญหา (Problem recognition) คือ การรับรู้หรือความต้องการที่เกิดจากสิ่งกระตุ้นทั้งภายในและภายนอก คือ 1) สิ่งกระตุ้นภายใน เช่น ความหิว ความกระหาย รวมถึงความต้องการทางด้านร่างกาย 2) สิ่งกระตุ้นภายนอก เช่น การโฆษณา หรือการพบเห็นคนรอบข้างใช้สิ่งของอันใหม่

ขั้นตอนที่ 2 การค้นหาข้อมูล (Information search) คือ ความสามารถในการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องของผู้บริโภคนั้น สามารถแยกความแตกต่างระหว่างการมีส่วนร่วมในการค้นหาได้ 2 ระดับ คือ สถานการณ์ค้นหาที่เบาลงเรียกว่าความสนใจที่เพิ่มขึ้นในระดับนี้บุคคลจะเปิดรับข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มากขึ้น ในระดับถัดไปคือผู้บริโภคเข้าสู่การค้นหาข้อมูล อาทิ เช่น การอ่านเนื้อหาบนผลิตภัณฑ์ การสอบถามจากเพื่อน หาข้อมูลในออนไลน์ และไปยังสถานที่จัดจำหน่ายเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ แหล่งข้อมูลที่ผู้บริโภคแสวงหาแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) แหล่งส่วนบุคคล (Personal) ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน และคนรู้จัก 2) แหล่งการค้า (Commercial) ได้แก่ การโฆษณา เว็บไซต์ พนักงานขาย ตัวแทนจัดจำหน่าย บรรจุภัณฑ์ และการจัดแสดงสินค้า 3) แหล่งสาธารณะ (Public) ได้แก่ สื่อมวลชน และองค์การคุ้มครองผู้บริโภค 4) แหล่งประสบการณ์ (Experiential) ได้แก่ การจัดการ การตรวจสอบ และการใช้ผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินทางเลือก (Evaluation of alternatives) ผู้บริโภคส่วนใหญ่ตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานการมีสติและมีเหตุผล แนวคิดพื้นฐานบางอย่างจะช่วยให้การตลาดเข้าใจกระบวนการประเมิน ทางเลือกของผู้บริโภค ประกอบด้วย 1) ผู้บริโภคพยายามที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง 2) ผู้บริโภคมองหาผลประโยชน์บางอย่างจากการใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดนั้น และ 3) ผู้บริโภคมองว่าผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดเป็นกลุ่มคุณลักษณะที่มีความสามารถหลากหลายในการส่งมอบผลประโยชน์ คุณลักษณะที่ผู้ซื้อสนใจ

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจซื้อ (Purchase decision) ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่สนใจและชื่นชอบมากที่สุด รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการประเมินผลพฤติกรรมและการตัดสินใจซื้อ 3 ประการ คือ 1) หลังจากการประเมินทางเลือก 2) ก่อนที่จะเกิดความตั้งใจซื้อ และ 3) เกิดการตัดสินใจซื้อ

ขั้นตอนที่ 5 พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post purchase behavior) หลังจากซื้อและทดลองใช้ ผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคจะมีประสบการณ์เกี่ยวกับความพอใจหรือไม่พอใจ ผลิตภัณฑ์ หากผู้บริโภคมีความพึงพอใจ ต่อผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะกลับมาซื้อผลิตภัณฑ์นั้นซ้ำอีก และบอกต่อสิ่งดี ๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ให้ เลือกซื้อให้กับผู้อื่น

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

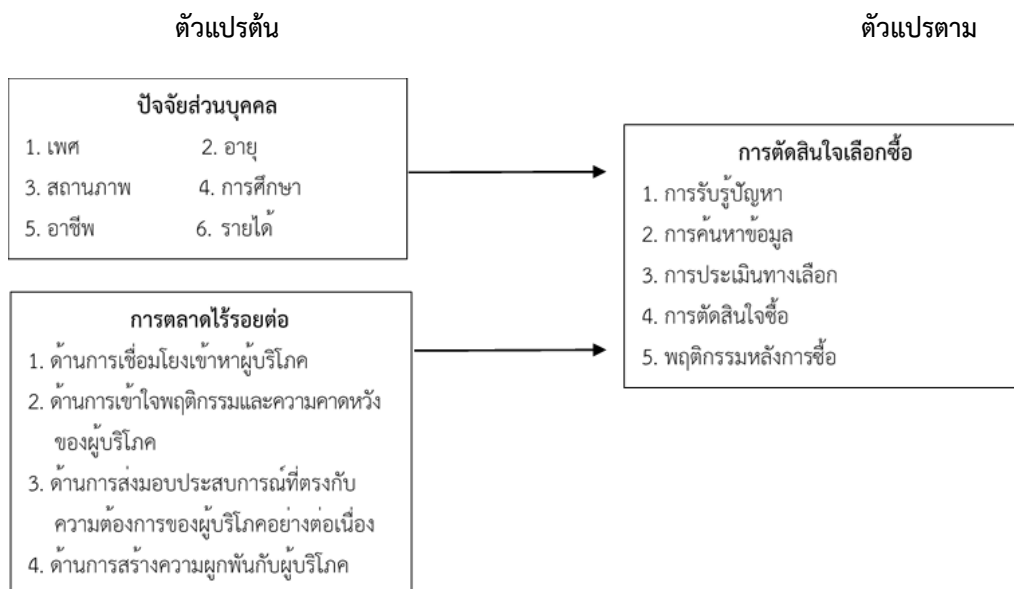
เกสร กิจสุกลิ่น (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยของการตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า จากเซ็นทรัลดีพาร์ตเมนต์ สโตร์ของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) ($X_1 = .878$) มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าเซ็นทรัลดีพาร์ตเมนต์ สโตร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสมการถดถอยในการอธิบายอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อกับการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคกับเซ็นทรัลดีพาร์ตเมนต์ สโตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ร้อยละ 77 (Adjusted $R_2 = .769$) 2) ปัจจัยทางการตลาดแบบไร้รอยต่อทั้ง 4 ด้าน เชื่อมโยงช่องทางเข้าหาผู้บริโภค หรือลูกค้า ($X_1 = .177$) การเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภค ($X_2 = .133$) การส่งมอบประสบการณ์ที่ตรง ต่อความต้องการของผู้บริโภคหรือลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ($X_3 = .255$) และการสร้างความผูกพันกับผู้บริโภคหรือลูกค้า ($X_4 = .366$) มีผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการซื้อ สินค้าและใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสมการถดถอยพหุคูณในการอธิบาย อิทธิพลของปัจจัยทั้ง 4 ด้านต่อผลของการตัดสินใจซื้อสินค้าของ

ผู้บริโภคกับเซ็นทรัลดีพาร์ตเมนต์สตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ร้อยละ 77 (Adjusted $R_2 = .772$)

ซัชมาพร กลางโถม (2564) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ จากสวนดุสิตโฮมเบเกอรี่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางร้านสวนดุสิตโฮม เบเกอรี่ มากที่สุด รองลงมา คือ ช่องทางไลน์และส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลของผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางไลน์ รองลงมา คือ การบอกต่อ ส่วนระดับการตลาดไร้รอยต่อในแต่ละด้าน มีดังนี้ 1) การเชื่อมโยงช่องทางเข้าหาผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก 2) การเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก 3) การส่งมอบ ประสิทธิภาพ ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก และ 4) การสร้างความผูกพัน กับผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า การตลาดไร้รอยต่อทั้ง 4 ด้าน ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจ ซื้อ ผลิตภัณฑ์จากสวนดุสิตโฮมเบเกอรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีเป้าหมายในการศึกษาเกี่ยวกับการตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม โดยอ้างอิงจากแนวคิดเกี่ยวกับการตลาดไร้รอยต่อของอรรถิภา หวังใจ และคณะ (2557) ที่มีองค์ประกอบทั้งหมด ได้แก่ การเชื่อมโยงช่องทางเข้าหาผู้บริโภคหรือลูกค้า การเข้าใจ พฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภค การส่งมอบประสิทธิภาพที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง และการสร้างความผูกพันกับผู้บริโภค และแนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกซื้อของ Kother and Keller (2016) ที่แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจ และพฤติกรรมหลังการซื้อ สามารถนำมาสรุปเป็นผังกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ที่ตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสองในเขตจังหวัดนครปฐม

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่ตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสองในเขตจังหวัดนครปฐม โดยผู้วิจัยใช้สูตรของ Cochran (1977) การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรไม่ทราบจำนวนประชากร หรือ $p = 0.5$ และกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ร้อยละ 0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 384 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 การตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีทั้งหมด 5 ด้าน และมีข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีทั้งหมด 4 ด้าน และมีข้อคำถาม จำนวน 19 ข้อ

ตอนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Form)

3. การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา รายงานการวิจัย หรือบทความตามเว็บไซต์

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองมาสร้างกรอบของคำถามในการวิจัย

3.3 เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งความตรงของเนื้อหา (Content validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการหาค่า IOC (Rovinelli and Hambleton, 1977) พบว่าแบบสอบถามในงานวิจัยครั้งนี้มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ทุกข้อ จึงนำมาใช้ได้

3.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha Coefficient) ถ้าค่ามากกว่า 0.70 เป็นค่าระดับความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ แสดงว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) จากการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1990) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.887

3.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วมาจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปในเขตจังหวัดนครปฐม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 384 ชุด ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.2 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อศึกษาการตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ และร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของการตลาดไร้รอยต่อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับ เพศ โดยใช้ค่า t-test และวิเคราะห์เปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test

5.4 วิเคราะห์การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 246 คน (ร้อยละ 64.06) เป็นชาย จำนวน 138 คน (ร้อยละ 35.94) ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 140 ราย (ร้อยละ 36.46) รองลงมาได้แก่ ช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 113 ราย (ร้อยละ 29.43) ช่วงอายุ 30 - 40 ปี จำนวน 111 ราย (ร้อยละ 28.91) และช่วงอายุ 20 - 30 ปี จำนวน 20 ราย (ร้อยละ 5.20) ตามลำดับ ส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรส จำนวน 201 ราย (ร้อยละ 52.34) รองลงมา ได้แก่ โสด จำนวน 97 ราย (ร้อยละ 25.26) และ หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ จำนวน 86 ราย (ร้อยละ 22.40) ตามลำดับ ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 182 ราย (ร้อยละ 47.40) ระดับปริญญาตรี จำนวน 181 ราย (ร้อยละ 39.32) และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 51 ราย (ร้อยละ 13.28) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว จำนวน 156 ราย (ร้อยละ 41.41) อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/บริษัทเอกชน จำนวน 87 ราย (ร้อยละ 22.66) อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 84 ราย (ร้อยละ 21.88) และอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 54 ราย (ร้อยละ 14.05) ตามลำดับ และส่วนใหญ่มีรายได้ 15,000 – 30,000 บาท จำนวน 193 ราย (ร้อยละ 50.26) ผู้มีรายได้ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 97 ราย (ร้อยละ 25.26) และ ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 94 ราย (ร้อยละ 24.48) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของการตลาดไร้รอยต่อ โดยภาพรวมและรายข้อโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นการตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม

ลำดับ	การตลาดไร้รอยต่อ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	การเชื่อมโยงช่องทางเข้าหาผู้บริโภค	3.64	0.50	มาก
2.	การเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภค	3.73	0.47	มาก
3.	การส่งมอบประสบการณ์ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง	3.67	0.47	มาก

4.	การสร้างความผูกพันกับผู้บริโภค	3.70	0.34	มาก
	ภาพรวม	3.69	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 ความคิดเห็นการตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภค ($\bar{X} = 3.73$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างความผูกพันกับผู้บริโภค ($\bar{X} = 3.70$) ด้านการส่งมอบประสบการณ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.67$) และด้านการเชื่อมโยงช่องทางเข้าหาผู้บริโภค ($\bar{X} = 3.98$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ

การตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ มือสอง ในจังหวัดนครปฐม	เพศ				t	Sig
	ชาย (138 คน)		หญิง (246 คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การรับรู้ปัญหา	3.53	0.56	3.59	0.60	-	0.330
					0.975	
การค้นหาข้อมูล	3.70	0.52	3.65	0.49	0.971	0.332
การประเมินทางเลือก	3.63	0.49	3.68	0.45	-	0.414
					0.817	
การตัดสินใจซื้อ	3.60	0.53	3.65	0.52	-	0.360
					0.916	
พฤติกรรมหลังการซื้อ	3.73	0.57	3.66	0.54	0.155	0.249
ภาพรวม	3.64	0.38	3.65	0.33	-	0.861
					0.175	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (Sig = .861) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

ปัจจัยด้านอาชีพ พบว่า ผู้ตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกัน (Sig = 0.033) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองด้านการตัดสินใจซื้อแตกต่างกัน (Sig = 0.009) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านรายได้ พบว่า ผู้ตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกัน (Sig = 0.001) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสอง การรับรู้ปัญหาแตกต่างกัน (Sig = 0.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ถดถอยพหุของการตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตัวพยากรณ์	B	S.E.	β	t	Sig.
ค่าคงที่	3.097	.138		22.379	.000
การเชื่อมโยงช่องทางเขาหาผู้บริโภค	.082	.025	.189	3.225	.001*
การเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภค	.024	.028	.047	.862	.089
การส่งมอบประสบการณ์ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง	.036	.029	.066	1.239	.216
การสร้างความผูกพันกับผู้บริโภค	.059	.025	.129	2.395	.017*
R = 0.278 R ₂ = 0.065		SE _{est} = 0.246			

$$F = 6.328 \quad \text{Sig} = 0.000^*$$

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.278 และกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R^2) มีค่า 0.065 แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมด 4 ตัว ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 27.8 มีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 0.065 อีกทั้งผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (F) มีค่า 6.328 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกณฑ์และตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ตัว มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรง ซึ่งสามารถนำไปสร้างเป็นสมการต่อไปได้ และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่นำมาใช้ในการพยากรณ์ การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม พบว่า การเชื่อมโยงช่องทางเข้าหาผู้บริโภค (Sig = 0.001) และการสร้างความผูกพันกับผู้บริโภค (Sig = 0.017) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ระดับความคิดเห็นการตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัด นครปฐม พบว่า การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภค รองลงมา คือ ด้านการสร้างความผูกพันกับผู้บริโภค ด้านการส่งมอบประสบการณ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง และด้านการเชื่อมโยงช่องทางเข้าหาผู้บริโภค ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบูรณาการช่องทางการสื่อสารทั้งหมดระหว่างธุรกิจและผู้บริโภคอย่างเกิดขึ้นความต่อเนื่อง ทั้งช่องทางที่เป็นแบบออฟไลน์ และออนไลน์ ช่วยให้ทุกช่องทางสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความรู้สึที่ดีที่สุด สอดคล้องกับธัญญารัตน์ วรรณพิน (2564) ที่ทำวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ของลูกค้ายี่ห้อจำหน่ายรถยนต์ที่ใช้แล้วเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดของการซื้อรถยนต์ของลูกค้ายี่ห้อจำหน่ายรถยนต์ที่ใช้แล้ว ผู้บริโภคมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับ

มาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย สำหรับด้านการส่งเสริมทางการตลาด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสอดคล้องกับ ชัชมาพร กลางโคม (2564) ที่ทำวิจัย เรื่อง การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากสวนดุสิตโคมเบเกอร์ พบว่า ระดับการตลาดไร้รอยต่อในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการเชื่อมโยงช่องทางเข้าหาผู้บริโภค อยู่ในระดับมาก รองลงมาเป็นด้านการเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภค ด้านการส่งมอบประสบการณ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง และด้านการสร้างความผูกพันกับผู้บริโภค ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองที่มีอาชีพ และรายได้ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองแตกต่างกัน ($Sig = 0.001$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนผู้ตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองที่มีเพศ อายุ สถานภาพ และการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการตัดสินใจซื้อเป็นกระบวนการในการเลือกที่จะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ซึ่งผู้บริโภค มักจะต้องตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ของสินค้าและบริการอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน โดยที่ผู้บริโภคจะเลือกซื้อสินค้าหรือบริการตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์ สอดคล้องกับ ธัญญารัตน์ วรรณพิน (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ของลูกค้าศูนย์จำหน่ายรถยนต์ที่ใช้แล้วเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ลูกค้าที่มีอายุแตกต่างกันมีกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ของลูกค้าศูนย์จำหน่ายรถยนต์ที่ใช้แล้วที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนลูกค้าที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ของลูกค้าศูนย์จำหน่ายรถยนต์ที่ใช้แล้วไม่แตกต่างกัน และส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา และการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ของลูกค้าศูนย์จำหน่ายรถยนต์ที่ใช้แล้วเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานครในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับ ภูริวัฒน์ วุฒิธรรมคุณ (2563) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลของผู้บริโภคเจนเอเรชั่น Y ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ประกอบด้วยด้าน สถานภาพ รายได้และระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการตัดสินใจซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลของผู้บริโภคเจนเอเรชั่น Y ในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รวมถึงพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อโฆษณา

ความสนใจและการจดจำสื่อโฆษณา รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่น Y ด้วย

3. การรับรู้ปัญหาและพฤติกรรมหลังการซื้อ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม สอดคล้องกับเกสรดา กิจสุภสิน (2562) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าจากเซ็นทรัลดีพาร์ตเมนต์สตรีของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การตลาดแบบไร้รอยต่อ ($X_1 = .878$) มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าเซ็นทรัลดีพาร์ตเมนต์สตรีของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสมการ ถอดอยในการอธิบายอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อกับการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคกับเซ็นทรัลดีพาร์ตเมนต์สตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ร้อยละ 77 (Adjusted $R^2 = .769$) สำหรับปัจจัยทางการตลาดแบบไร้รอยต่อ ทั้ง 4 ด้าน เชื่อมโยงช่องทางเข้าหาผู้บริโภคหรือลูกค้า ($X_1 = .177$) การเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภค ($X_2 = .133$) การส่งมอบประสบการณ์ที่ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคหรือลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ($X_3 = .255$) และการสร้างความผูกพันกับผู้บริโภคหรือลูกค้า ($X_4 = .366$) มีผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าและใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสมการถดถอยพหุคูณในการอธิบายอิทธิพลของปัจจัยทั้ง 4 ด้านต่อผลของการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคกับเซ็นทรัลดีพาร์ตเมนต์สตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ร้อยละ 77 (Adjusted $R^2 = .772$) และสอดคล้องกับภูริวัฒน์ วุฒิธรรมคุณ (2563) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่น Y ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วยด้านสถานภาพ รายได้ และระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการตัดสินใจซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่น Y แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม” พบว่า ความคิดเห็นการตลาดไร้รอยต่อที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสอง ในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ขณะที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับด้านการเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภค ด้านการสร้าง ความผูกพันกับผู้บริโภค ด้านการส่งมอบ ประสบการณ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคอย่าง

ต่อเนื่อง และด้านการเชื่อมโยงช่องทางเข้าหาผู้บริโภค ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าผู้ตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองที่มีอาชีพและรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ สำหรับ การตลาดไร้รอยต่อที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม พบว่า การรับรู้ปัญหาและพฤติกรรมหลังการซื้อมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ผู้ประกอบการทางด้านรถยนต์มือสอง ควรให้ความสำคัญให้ข้อมูลหรือการดูแลลูกค้าในแต่ละอาชีพที่แตกต่างกัน และควรศึกษาถึงพฤติกรรมเชิงลึกว่าในแต่ละอาชีพมีความสนใจรถประเภทใด เพื่อการบริการและการให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการ

1.2 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ควรมีป้ายแสดงราคาของรถยนต์และค่าบริการที่ชัดเจน การตั้งราคาควรเน้นที่ความเหมาะสมและคุ้มค่ากับสภาพรถ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภครถยนต์มือสองในจังหวัดนครปฐม ด้านราคา ยี่ห้อ และอายุการใช้งาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมสามารถนำไปใช้ในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการหรือเ็นทร์รถ

2.2 ควรมีการศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบตัวแปรอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อความต้องการซื้อรถยนต์มือสอง เช่น ราคา ยี่ห้อ ผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ แหล่งข้อมูลที่ใช้สืบค้นประกอบการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสอง เพื่อจะได้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจรถยนต์มือสองได้ครบวงจร

เอกสารอ้างอิง

เกสร กิจคุณสิน. (2562). ปัจจัยของการตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า จากเซ็นทรัลดีพาร์ตเมนต์สตรีของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพฯ. ใน *การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.*

- ัชฌาพร กลางโถม. (2564). การตลาดไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากสวนดุสิตโฮมเบเกอร์. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- ัญญารัตน์ วรรณพิน. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ของลูกค้าศูนย์จำหน่ายรถยนต์ที่ใช้แล้วเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- ผู้จัดการออนไลน์. (2567). ตลาดรถมือสองระล่ำ โอกาสของผู้ซื้อถูกเกินคุ้ม. Retrieved on July 29, 2024. Source <https://mgronline.com/motoring/detail/9670000063452>.
- ภัทราภรณ์ ปัญญาใหญ่. (2565). อิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) ที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้าน UNIQLO ในจังหวัดเชียงใหม่. ใน *การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.*
- ภูริวัณ วุฒิธรรมคุณ. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลของผู้บริโภคเจเนอเรชั่น Y ในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน *สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า. (2560). *Omni-channel (ออมนิช-ชาแนล) อนาคตค้าปลีก*. Retrieved on July 25, 2024. Source <http://otcc.dit.go.th/wpcontent/uploads/2017/06/53.pdf>
- อรรธมา หัวใจ, จิตภา หิรัญวงศ์สว่าง, และคณะ. (2557). *Omni-Channel Marketing ตอนที่ 2*. Retrieved on July 29, 2024. Source http://www.tpa.or.th/publisher/qm203_p065-067.pdf
- Beck, N., & Rygl, D. (2015). Categorization of multiple channel retailing in Multi-, Cross-, and Omni-Channel Retailing for retailers and retailing. *Journal of Retailing and Consumer Services*. 27, 170-178.
- Davis, F. D., Bagozzi, R. P., & Warshaw, P. R. (1989). *User acceptance of computer technology: a comparison of two theoretical models*. *Management Science*, 35(8), 982-1003.

- Kotler, P., & Keller. L. (2016). *Marketing Management*. (15th ed). New Jersey: Prentice-Hall.
- Mirabi, V., Akbariyeh, H., & Tahmasebifard, H. (2105). A Study of Factors Affecting on Customers Purchase Intention. *Journal of Multidisciplinary Engineering Science and Technology*, 2, 267-273.
- Rovinelli, R., J., & Hambleton, R., K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2(2), 49-60.

การบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 *

SCHOOL MANAGEMENT TO PROMOTE STUDENT HEALTH UNDER THE OFFICE OF THE LOEI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 2

กาญจนาสุดา ทองอ่อน

Kanjanasuda Thong-on

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: kanjanasuda.th@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 13 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 13 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และอายุ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ บุคลากรในสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 303 ราย ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถามระดับประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์

Citation:

* กาญจนาสุดา ทองอ่อน. (2568). การบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 592-609.

Kanjanasuda Thong-on. (2025). School Management To Promote Student Health Under The Office Of The Loei Primary Education Service Area 2. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 592-609.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

แบบมีโครงสร้าง โดยผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร่วมกับการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า t-test, ANOVA (F-test) และการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ่ (Scheffé)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อสนับสนุนสุขภาพของนักเรียน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านก็ยังอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน
2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากร แสดงให้เห็นว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน
3. การเปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่พบความแตกต่าง
4. การเปรียบเทียบตามช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน ยกเว้นด้านสุขภาพ ที่ไม่พบความแตกต่าง
5. แนวทางส่งเสริมสุขภาพในสถานศึกษา ประกอบด้วยข้อเสนอแนะที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ควรจัดให้มีระบบสาธารณูปโภคที่เพียงพอ เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ถนน อาคารเรียนที่ถูกสุขลักษณะ หลีกเลี้ยงพื้นที่ใกล้แหล่งมลพิษ และควรมีมาตรการด้านความปลอดภัย เช่น ถังดับเพลิง การจัดบริการด้านสุขภาพ ควรดำเนินการตรวจสอบสุขภาพเป็นประจำ เช่น การตรวจฟัน สายตา การได้ยิน และตรวจสารเสพติดตามนโยบายโรงเรียนสีขาว พร้อมทั้งจัดให้มีระบบประกันอุบัติเหตุ การจัดการด้านสุขภาพ ควรใช้ช่องทางเสียงตามสายในการเผยแพร่ความรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนผลิตสื่อสุขภาพ และออกแบบแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสุขภาพอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การบริหาร, ส่งเสริม, อนามัยนักเรียน

Abstract

The objectives of this research are as follows: To study school management practices that promote student health under the Loei Primary Educational Service Area Office 2. To compare personnel opinions on school

management for promoting student health, categorized by position, school size, and age, under the Loei Primary Educational Service Area Office 2. To explore guidelines for managing schools to promote student health under the Loei Primary Educational Service Area Office 2. The sample group consisted of 303 personnel from schools under the jurisdiction of the Loei Primary Educational Service Area Office 2. The sample was selected using stratified random sampling based on Krejcie and Morgan's sample size table. The research tools included a 5-point Likert scale questionnaire and a structured interview. The content validity of the tools was assessed with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00, and the questionnaire had a reliability coefficient of 0.80. Data analysis included descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and inferential statistics, including t-tests, ANOVA (F-tests), and Scheffé's method for pairwise comparisons.

The research findings can be summarized as follows:

1 .The overall level of school management for promoting student health was rated as high. Each specific area of management also received a high rating.

2. A comparison by personnel position showed statistically significant differences at the 0.05 level, both overall and by specific aspects.

3 .A comparison by school size revealed statistically significant differences at the 0.05 level overall, except for the area of environmental management, where no significant difference was found.

4. A comparison by respondent age also revealed statistically significant differences at the 0.05 level, except in the area of health education, where no significant difference was observed.

5. The proposed guidelines for promoting student health in schools include three key areas. Environmental management: Schools should ensure adequate infrastructure such as electricity, water, roads, and hygienic buildings,

avoid proximity to pollution sources, and implement safety measures such as fire extinguishers. Health services: Schools should conduct regular health screenings (e.g., dental, vision, hearing, and drug tests per the “White School” policy) and provide accident insurance. Health education: Schools should use public announcement systems to disseminate health information, encourage students to produce health-related media, and design learning plans that align genuinely with the health education curriculum.

Keywords: Management, Promote, Student health

บทนำ

ในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ที่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีดำเนินไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนจำเป็นต้องเริ่มต้นจาก “การพัฒนาคน” เนื่องจากบุคคลคือฐานรากของสังคมและชาติ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงควรให้ความสำคัญกับทั้งสุขภาพกายและใจ เพื่อสร้างชีวิตที่มีคุณภาพและสมดุล (นคร ศรีสุริยชัย, 2560)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ซึ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความดีงาม มีวินัย สำนึกในความเป็นชาติ และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เช่นเดียวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ระบุเป้าหมายของการจัดการศึกษาไว้ชัดเจนว่า มุ่งสร้างบุคคลที่มีคุณธรรม สติปัญญา สุข และความพร้อมในการเรียนรู้และประกอบอาชีพ

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกรอบนโยบายหลักของประเทศ ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสุขภาพของนักเรียน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากการจัดการศึกษาได้ โรงเรียนในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของเด็กจำนวนมากในวัยเรียนรู้และพัฒนาตน จึงควรมีระบบอนามัยโรงเรียนที่เข้มแข็ง และมาตรการคุ้มครองด้านสุขภาพอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันปัญหาทางสุขภาพและอันตรายต่าง ๆ

จากมุมมองของ จุฬาลักษณ์ สร้อยสวาท (2566) ระบุว่า โรงเรียนควรเป็นศูนย์กลางการสร้างและพัฒนาเยาวชนที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องอาศัยระบบการศึกษาที่มีคุณภาพตามที่

กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติฯ และต้องมุ่งให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 9 ประการ หนึ่งในนั้นคือ การมีสุขภาพที่ดี รักการออกกำลังกาย มีพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาอย่างสมวัย รัฐบาลเองก็ได้ให้ความสำคัญในเรื่องสุขภาพของประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ซึ่งระบุถึงแนวทางในการพัฒนากำลังคนทุกช่วงวัย โดยเน้นการเสริมสร้างศักยภาพให้ประชากรกลายเป็นทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในข้อที่ 6 ซึ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพ และลดพฤติกรรมเสี่ยงด้วยการเสริมสร้างความรู้ ความตระหนัก และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567)

ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุล (2561) กล่าวว่า เด็กคืออนาคตของชาติ และการลงทุนในสุขภาพกายและใจของเด็กตั้งแต่วัยเรียนคือการสร้างรากฐานสำคัญให้กับความมั่นคงของประเทศ เด็กวัยประถม (7–12 ปี) คือช่วงเวลาสำคัญที่พวกเขาเริ่มพัฒนาทั้งทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล การเรียนรู้ทางสังคม การควบคุมอารมณ์ และการรู้เท่าทันตนเอง ดังนั้น การส่งเสริมสุขภาพในวัยนี้จะส่งผลในระยะยาวต่อสุขภาพและการเรียนรู้ในอนาคต (วไลลักษณ์ พุ่มพวง, 2564)

ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่าการจัดการศึกษายังมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะด้านสุขภาพของนักเรียน เช่น การขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเอง และการขาดระบบสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนบางส่วนมีสุขภาพต่ำกว่าเกณฑ์ และระบบอนามัยโรงเรียนยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในช่วงชั้นที่ 1–2 และ 1–3

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จึงให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างระบบอนามัยโรงเรียน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมปัจจัยภายในตัวเด็กให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้เบื้องต้น เช่น การพัฒนาทักษะการกำกับตนเอง การรับมือกับปัญหา การควบคุมอารมณ์ และการสร้างทัศนคติเชิงบวก การพัฒนาด้านจิตใจนี้จะช่วยให้เด็กมีความหวัง มองโลกในแง่ดี มีแรงจูงใจในการเรียน และสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่งเสริมให้บรรลุทั้งเป้าหมายด้านการศึกษาและสุขภาพในระยะยาว จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนานโยบาย และแนวปฏิบัติที่สามารถขับเคลื่อนระบบอนามัยโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และอายุ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2563) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นการใช้อิทธิพล (Influencing) ต่อคนอีกกลุ่มหนึ่งคือ นักเรียน เพื่อให้มีความเจริญงอกงาม บรรลุสู่ วัตถุประสงค์ที่ได้กำหนด โดยการใช้กลุ่ม คนกลุ่มที่สอง ได้แก่ ครู ในฐานะตัวแทน (Agent) ดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

วิโรจน์ สารรัตน์ (2564) กล่าวถึง การบริหารว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้ บรรลุ จุดหมายขององค์การ โดยอาศัยหลักการในการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็น ผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สรุปได้ว่า การบริหาร เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่บุคคลหลายคนร่วมมือกัน ดำเนินการ อย่างมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ โดยใช้ทรัพยากร และเทคนิคต่าง ๆ อย่าง เหมาะสมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

วิโรจน์ สารรัตน์ (2564) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารการบริหารเป็น กระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่หลักทางการ บริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ และการควบคุม ซึ่ง กระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็น ผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อนันต์ เกตุวงศ์ (2553 : 8) ได้กล่าวว่า ความหมายกระบวนการบริหารว่าเป็นการประสานความพยายามของมนุษย์(อย่างน้อย 2 คน) และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดผลตามต้องการ

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารเป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนเพื่อให้องค์กรดำเนินงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยใช้หลักการบริหารตามความเหมาะสมกับบริบทนั้น ๆ เพื่อให้ผลงานที่ได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ ประชากร ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 1,427 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 303 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayle W. Morgan, 1970) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทางทางการบริหารโรงเรียนและการส่งเสริมอนามัยนักเรียน จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และอายุ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้จำนวน 303 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- 4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอบคุนผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และอายุ ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ทำการวิเคราะห์การบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา และอายุ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe' method)

5. ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

3.1 t- test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe' method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

จากผลการศึกษา พบว่าภาพรวมของการบริหารงานในโรงเรียนที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน อยู่ในระดับ “มาก” โดยเมื่อลงรายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ทุกองค์ประกอบของการบริหารอนามัยมีผลคะแนนอยู่ในระดับ “มาก” เช่นกัน โดยลำดับจาก

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปยังต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดสุขศึกษา ด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และสุดท้ายคือ ด้านการบริการสุขภาพภายในโรงเรียน

1.1 การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ด้านนี้ได้รับการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยประเด็นที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การมีแผนงานร่วมด้านสิ่งแวดล้อม การจัดห้องเรียนและอาคารเรียนให้เหมาะกับการเรียนรู้ การดูแลโรงอาหารให้สะอาดและปลอดภัย การตกแต่งสถานที่ด้วยไม้ประดับ การดำเนินงาน 5 ส. อย่างต่อเนื่อง และการดูแลห้องน้ำให้อยู่ในสภาพดี นอกจากนี้ยังพบว่ามี การดูแลคุณภาพน้ำดื่ม น้ำใช้ ให้สะอาด และจัดการด้านความปลอดภัย เช่น ถังดับเพลิง และแสงสว่างภายในห้องเรียนอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดในหมวดนี้คือ การจัดให้มีสาธารณูปโภคพื้นฐานอย่างครบถ้วน เช่น ถนน ไฟฟ้า และประปา

1.2 การบริการด้านสุขภาพในโรงเรียน การจัดการบริการสุขภาพภายในโรงเรียนก็อยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่โดดเด่นคือ การประสานงานระหว่างโรงเรียนและสถานพยาบาล การจดบันทึกข้อมูลสุขภาพในสมุดพก การมีแผนงานด้านสุขภาพร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง ตลอดจนการส่งนักเรียนเข้ารับการรักษาเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน อีกทั้งยังมีการดูแลนักเรียนที่มีน้ำหนักและส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ การปฐมพยาบาลที่ถูกต้อง และการจัดหาเวชภัณฑ์อย่างเพียงพอ นอกจากนี้นักเรียนยังได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี เช่น ตรวจสายตา การได้ยิน และสุขภาพช่องปาก อย่างไรก็ตาม คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดในด้านนี้คือ การมีระบบประกันอุบัติเหตุที่เหมาะสมภายในโรงเรียน

1.3 การจัดสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านนี้ถือเป็นองค์ประกอบที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูมีความสามารถในการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และถ่ายทอดเนื้อหาสุขภาพอย่างเข้าใจง่าย บรรยากาศการเรียนการสอนถูกสุขลักษณะ และมีการฝึกทักษะด้านสุขภาพให้นักเรียน มีการจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนผลิตสื่อสุขศึกษาและเผยแพร่ในโรงเรียน อย่างไรก็ตาม ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านนี้คือ การกำหนดให้มีผู้นำนักเรียนทำกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพผ่านระบบเสียงตามสายอย่างสม่ำเสมอ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรด้านการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัย

2.1 จำแนกตามตำแหน่ง จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ระดับความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารเพื่อส่งเสริมอนามัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

2.2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ผลการเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่า ขนาดของโรงเรียนส่งผลต่อความเห็นของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวม ยกเว้นด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งไม่พบความแตกต่าง

2.3 จำแนกตามอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ระดับความคิดเห็นจำแนกตามอายุ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน ยกเว้นด้านการจัดสุขศึกษาที่ไม่ปรากฏความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุ

3. แนวทางพัฒนาและข้อเสนอแนะ

ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โรงเรียนควรมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอ เช่น ถนน ไฟฟ้า และประปา ควรจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีสัญลักษณ์ เช่น ห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอ ตั้งโรงเรียนในพื้นที่ปลอดภัย ห่างจากแหล่งมลพิษ และมีมาตรการความปลอดภัยชัดเจน เช่น การติดตั้งถังดับเพลิงในจุดสำคัญ

ด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน ควรมีระบบประกันอุบัติเหตุที่ครอบคลุมและเหมาะสม จัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปี เช่น ตรวจสายตา ฟัน และการได้ยิน รวมทั้งมีการตรวจหาสารเสพติดตามโครงการโรงเรียนสีขาว

ด้านการจัดสุขศึกษาในโรงเรียน แนะนำให้โรงเรียนเพิ่มกิจกรรมเผยแพร่ความรู้สุขภาพผ่านระบบเสียงตามสายอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อความรู้ด้านสุขภาพ และออกแบบแผนการสอนสุขศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของนักเรียน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย

ด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนมีการประสานงานกับหน่วยงาน สาธารณสุข โรงพยาบาล หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น การ ตรวจสุขภาพประจำปี หรือการให้ความรู้เรื่องโภชนาการ สอดคล้องกับ ประธาน ชันทยศ (2566) ได้ศึกษาการบริหารงานดูแลหอพักนอนของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนัก บริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษา พบว่า การบริหารงานดูแล หอพักนอนของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย คือ กิจกรรมประจำวันของนักเรียนประจำ การจัดหอนอนนักเรียน งานกิจการ นักเรียน งานโภชนาการ งานอนามัยโรงเรียน งานอาคารสถานที่ แนวทางการพัฒนาควร กำหนดโครงสร้างเวลากิจกรรมทักษะการดำรงชีวิตตามระดับชั้น ควรกำหนดหลักเกณฑ์ใน การจัดนักเรียนเข้าหอนอนอย่างชัดเจนและเป็นระบบ มีพี่เลี้ยงดูแลร่วมกับครูหอนอน ควรให้ ความสำคัญกับการดูแลสุขอนามัยนักเรียน ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกประเมินความ สะอาด ทั้งสถานที่ล้างภาชนะ ที่เก็บภาชนะ และการกำจัดเศษอาหารอย่างถูกวิธี และมีระบบ อินเทอร์เน็ตให้พร้อมใช้งานในโรงเรียน บูรณาการทักษะการดำรงชีวิตกับการเรียนการสอนให้ เหมาะสมกับบริบทพื้นที่

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและราย ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจาก ตำแหน่งที่แตกต่าง อาจสะท้อนถึงระดับความเข้าใจและการมีส่วนร่วมที่ไม่เท่ากันในการส่งเสริมอนามัยนักเรียน สอดคล้องกับ อัมพร สมพงษ์ (2567) ได้ศึกษา ประสิทธิภาพของการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้ ด้านสุขภาพ เขตสุขภาพที่ 9 ผลการศึกษา: ผลการศึกษสนับสนุนการขับเคลื่อนโรงเรียนรอบรู้ ด้านสุขภาพ ด้านการเปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ เขต สุขภาพที่ 9 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา อายุ และขนาด สถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา อายุ และ ขนาดสถานศึกษา ต่างกัน มีระดับความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดย ภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการจัดสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียน ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนขนาดใหญ่มีทรัพยากรและงบประมาณ

มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้สามารถจัดหาบริการสุขภาพและจัดกิจกรรมสุขศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและครอบคลุมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กที่อาจมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ สอดคล้องกับอัมพร สมพงษ์ (2567) ได้ศึกษา ประสิทธิภาพของการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ เขตสุขภาพที่ 9 ผลการศึกษา: ผลการศึกษาสนับสนุนการขับเคลื่อนโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ ด้านการเปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ เขตสุขภาพที่ 9 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา อายุ และขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา อายุ และขนาดสถานศึกษา ต่างกัน มีระดับความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการจัดสุขศึกษาในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารหรือครูที่มีอายุมากกว่าอาจมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการจัดการสิ่งแวดล้อมและบริการสุขภาพมากกว่า ส่งผลให้มีความสามารถในการพัฒนาพื้นที่และจัดสรรทรัพยากรที่เอื้อต่อสุขภาพของนักเรียนได้ดีกว่า สอดคล้องกับอัมพร สมพงษ์ (2567) ได้ศึกษา ประสิทธิภาพของการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ เขตสุขภาพที่ 9 ผลการศึกษา: ผลการศึกษาสนับสนุนการขับเคลื่อนโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ ด้านการเปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ เขตสุขภาพที่ 9 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา อายุ และขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา อายุ และขนาดสถานศึกษา ต่างกัน มีระดับความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการวิเคราะห์การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนโรงเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทั้งทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน การจัดสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า และประปาที่เพียงพอ จะช่วยสร้างความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทางและดำรงชีวิตในโรงเรียน นอกจากนี้ อาคารสถานที่ต้องมีสุขลักษณะที่ดี เช่น ห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก เพื่อส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน โรงเรียนควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุขและ

มลพิษ เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียน การติดตั้งถังดับเพลิงในจุดต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นการเพิ่มมาตรการความปลอดภัยในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงและสร้างความอุ่นใจให้แก่ทั้งนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน การจัดการบริการสุขภาพในโรงเรียน การมีบริการสุขภาพที่ครบถ้วนและทั่วถึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมอนามัยของนักเรียน ระบบประกันอุบัติเหตุที่เหมาะสมจะช่วยคุ้มครองนักเรียนจากอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น การตรวจปัสสาวะหาสารเสพติดตามโครงการโรงเรียนสีขาว เป็นมาตรการที่ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา การตรวจสุขภาพประจำปี เช่น การตรวจสายตา การตรวจการได้ยิน และการตรวจฟันและช่องปาก จะช่วยในการคัดกรองและดูแลสุขภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสุขภาพตั้งแต่วัยเริ่มต้น การจัดสุขศึกษาในโรงเรียนการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่เด็กนักเรียนเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม โรงเรียนควรกำหนดให้มีผู้นำนักเรียนทำกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพผ่านระบบเสียงตามสายอย่างสม่ำเสมอ การเปิดโอกาสให้นักเรียนผลิตสื่อความรู้และเผยแพร่ให้แก่เพื่อนนักเรียน จะช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และสร้างความตระหนักในเรื่องสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนการสอนสุขศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตร จะช่วยให้เด็กนักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้นักเรียนมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ดีต่อสุขภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน การบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียน จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน การบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียน จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการจัดสุขศึกษาในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน และแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมอนามัยนักเรียนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ควรมีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ควรจัดตั้งระบบประกันอุบัติเหตุให้ครอบคลุมนักเรียนทุกคน เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนจะได้รับการดูแลเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อตรวจสุขภาพนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงจัดให้มีการตรวจสุขภาพเพิ่มเติม เช่น การตรวจสุขภาพจิต พัฒนาห้องพยาบาลและจัดหาเวชภัณฑ์ที่จำเป็นให้ครบถ้วน

1.2 ในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ควรพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า และประปา ให้เพียงพอและครอบคลุมทุกพื้นที่ของโรงเรียน ส่งเสริมการจัดกิจกรรม 5 ส. อย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพิ่มมาตรการดูแลความปลอดภัย เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิดในบริเวณเสี่ยงภัย และการจัดอบรมดับเพลิงเบื้องต้นให้กับนักเรียนและบุคลากร

1.3 ในด้านการจัดศึกษาในโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ ศึกษาและจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ พัฒนาหลักสูตรสุขภาพให้ทันสมัย และจัดอบรมพัฒนาครูสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนสุขภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาแบบกิจกรรม 5 ส. เพื่อเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตของนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

2.3 ควรศึกษาการวิเคราะห์บทบาทของผู้นำนักเรียนในการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- จุฬาลักษณ์ สร้อยสวาท. (2566). แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7. *วารสารปารมิตา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวสุวิสิตาราม*, 5(2), 1-15.
- นคร ศรีสุริยชัย. (2560). การดำเนินงานพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านการแต่งกาย โรงเรียนบ้านมะมั่ง อำเภอพลับพลาชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. ใน *การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news
- ประธาน ชันทะยศ. (2566). “การบริหารงานดูแลหอพักนอนของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดแม่ฮ่องสอน”. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 5(4), 897-908.
- วไลลักษณ์ พุ่มพวง. (2564). “ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพใจโดยใช้สติต่อสุขภาวะทางจิตใจของนักเรียนประถมศึกษา”. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต*, 35(1), 34 -51.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2564). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2563). *การบริหารการศึกษาและทรัพยากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบันเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ.
- ทวีศักดิ์ อุณจิตติกุล. (2561). *คำสอนของพ่อรอให้ลูกหยุดการทุจริตคอร์รัปชั่น*. เดลินิวส์. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก <https://d.dailynews.co.th/article/624630/>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. (2567). *สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2*. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.loei2.go.th/>
- อนันต์ เกตุวงศ์. 2523. *หลักและเทคนิคของการวางแผน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อัมพร สมพงษ์. (2567). “ประสิทธิผลของการดำเนินงานโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ เขตสุขภาพที่ 9”. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9 : วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 18(2), 711-24

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). “Determining sample size for research activities”. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607

**ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ***
**THE ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
THE NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA
OFFICE 4**

สุธิดา ภูมิเรศสุนทร

Suthida Phumretsunthon

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: sutida.dow40@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 13 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 13 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 317 คน โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าดัชนีความ

Citation:

* สุธิดา ภูมิเรศสุนทร. (2568). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 610-626.

Suthida Phumretsunthon. (2025). The Academic Leadership Of School Administrators Under The Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area Office 4. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 610-626.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และการทดสอบค่า F

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับสูง

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน เมื่อทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน

3. แนวทางในการดำเนินงานวิชาการ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแนวทางในการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 ประกอบด้วย 5 ด้านหลัก ได้แก่ การกำหนดพันธกิจ การจัดการหลักสูตร และการสอน การนิเทศการสอน การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหาร, วิชาการ

Abstract

The objectives of this research are as follows: To study the academic leadership of school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area Office 4. To compare the academic leadership of school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area Office 4, classified by position, educational level, and work experience. To explore the guidelines for developing the academic leadership of school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area Office 4. The sample group for this study consists of 317 school administrators and teachers. The research tool used was a 5-point Likert scale questionnaire, with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00,

and the reliability coefficient of the questionnaire was 0.87. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings are as follows:

1 .The overall academic leadership of school administrators in the Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area Office 4 was found to be at a high level.

2. When comparing opinions based on position, educational level, and work experience, there were no statistically significant differences either overall or in each area.

3 . Guidelines for academic management: The study shows that the academic management of school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area Office 4 consists of five main areas: Setting missions and goals Curriculum and teaching management Teaching supervision Monitoring student progress Promoting a conducive teaching and learning environment.

Keywords: Leadership, Administrator, Academic

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาบุคคล สังคม และประเทศชาติ ซึ่งมีบทบาทในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของมนุษย์ โดยช่วยให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษายังเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพซึ่งสามารถช่วยให้ประเทศต่าง ๆ มีศักยภาพในการแข่งขันในระดับโลกท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการพัฒนาศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่งในทุกประเทศทั่วโลก เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการรักษาอัตลักษณ์ของแต่ละประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์ สำหรับประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศึกษาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนไทยให้มีทักษะที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมุ่งหวังให้ประเทศ

ไทยสามารถก้าวข้ามจากการเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2575) เพื่อมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยมีเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างครอบคลุม โดยกระจายอำนาจการบริหารไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ ซึ่งมุ่งเน้นให้สถานศึกษามีการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการเรียนรู้การสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (จิตติมา วรณศรี, 2557) ในปัจจุบันคุณภาพของผู้เรียนด้านวิชาการยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เนื่องจากยังมีข้อบกพร่องในด้านความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการสื่อสาร ซึ่งสะท้อนผ่านผลการทดสอบ PISA และคะแนนการสอบ O-NET ที่ยังคงต่ำกว่ามาตรฐานระดับประเทศ (กนกอร สมปราชญ์, 2560)

จากการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ยังมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทั้งในด้านการอ่านและการทดสอบอื่นๆ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4, 2567) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4

การทบทวนวรรณกรรม

Hallinger & Murphy (1985: 221-224) ได้กล่าวถึง ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้สอนต้องมีความเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการสูง จึงจะทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดพฤติกรรมความมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีหน้าที่ดังนี้การกำหนดภารกิจของโรงเรียน (Framing school goals) การจัดการด้านการเรียนการสอน (Managing the instructional program) การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน (Promote school climate)

Davis and Thomas (1989: 21) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ บทบาทสำคัญต่อครูใหญ่ที่จะเน้นกิจกรรมในด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู

Dimmock and Walker (2005) ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อดำเนินการให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นตำแหน่งที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างมากจากครู ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสถานศึกษาทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการการศึกษาในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการช่วยในการบริหารสถานศึกษาจึงจะสามารถนำคณะครูและบุคลากรไปสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการซึ่งจะส่งผลทำให้สถานศึกษาเข้าสู่ความมีคุณภาพและเป็นสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูงมากยิ่งขึ้น

Krug (1992) กล่าวถึง องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการมี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. กำหนดพันธกิจ มีงานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนชี้ให้เห็นว่าการมีเป้าหมายที่ชัดเจนแล้วจำเป็นจะต้องสื่อสารให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าใจด้วย การทำกรอบเป้าหมาย วัตถุประสงค์และพันธกิจ ต้องไม่ตั้งเป้าที่สูงจนเกินไป เป็นไปตามสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น หากดำเนินการโดยไม่มีพันธกิจที่ชัดเจนก็เหมือนการเดินทางอย่างไร้จุดหมาย

2. การจัดการหลักสูตรและการสอน การสอนจัดเป็นบริการเบื้องต้นของโรงเรียน ดังนั้นอย่างน้อยผู้บริหารสถานศึกษาควรต้องทราบถึงขอบข่ายรายวิชาที่เปิดสอนรวมถึงความรู้ที่จำเป็นในการสอนอีกด้วย การมีพื้นความรู้ที่กว้างของผู้บริหารถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารควรจะสามารถให้ข้อมูลและทิศทางแก่ครูเกี่ยวกับวิธีการสอน และผู้บริหารควรใส่ใจและส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง

3. การนิเทศการสอน ผู้บริหารมีบทบาทในการนิเทศ ให้ถือว่าเป็นวิธีในการพัฒนาครูอย่างจริงจัง ไม่ใช่การนิเทศตามสภาพปัญหา การประเมินการดำเนินงานเป็นการประเมินย้อนหลังแต่ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นการมองไปข้างหน้าจึงต้องใส่ใจเรื่องการนิเทศนี้ให้มากกว่าทำอะไรอยู่ ตอนนี้ไม่ใช่การมองสิ่งที่ทำไปแล้วที่ผ่านมา ผู้นำต้องให้โอกาสครูได้พัฒนาวิชาชีพทั้งในและนอก โรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูรายบุคคล ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

4. การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน แม้ว่าตลาดที่รับเด็กเรียนจบจะเป็นการทดสอบสุดท้าย ผู้บริหารก็ควรตรวจสอบคุณภาพนักเรียน โดยความมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่มี ประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีความหลากหลายวิธีในการประเมินความก้าวหน้าและทำอย่างเป็นประจำ ผู้บริหาร นั้นมีความรู้ความสามารถในการทบทวนผลและใช้ผลในการช่วยเหลือครูนักเรียน และผู้ปกครองใน การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน แม้ว่าผู้บริหารจะไม่สามารถตีความ การประเมินผลในโรงเรียนได้ทุกครั้ง แต่ควรจะระบุชัดเจนว่าคาดหวังให้มีการทดสอบตีความ และสนองตอบ กำกับติดตามกระบวนการทั้งหมด

5. การส่งเสริมบรรยากาศทางการเรียนการสอน เมื่อบรรยากาศโรงเรียนแสดงถึงคุณค่าของการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมให้บรรลุผลสำเร็จ จึงทำให้ไม่เป็นการยากที่จะเรียนรู้ ผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบการสร้างบรรยากาศทางการศึกษาในทุกกระดับ และบรรยากาศนี้จะช่วยดึง พลังของนักเรียนและครูออกมา โดยมีหลายวิธีที่จะทำให้เกิดได้ เช่น การจัดให้มีการปลอดภัยและ เป็นระเบียบ จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นสำคัญและให้เข้าใจว่า สิ่งที่ดีที่สุด คือ การที่แต่ละคนทำส่วน ของตนอย่างดีที่สุด เพราะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคาดหวังกับนักเรียนสูง

McEwan (1998: 125-130) กล่าวถึง องค์ประกอบในการปฏิบัติสู่ภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่มีประสิทธิภาพ มี 7 ประการ ดังนี้

1. สร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ ดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ และดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการนั้น
2. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการให้แก่ครูได้
3. สร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมของโรงเรียนที่มุ่งการเรียนรู้
4. สื่อสารสร้างความเข้าใจกับนักเรียนและครูเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจ ของโรงเรียน

5. ตั้งความคาดหวังต่าง ๆ ไว้อย่างสูงสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษาเอง

6. พัฒนาครูแกนนำ

7. พัฒนาและรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน ครูและผู้ปกครองนักเรียน

สรุปผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ Krug (1992:) มาใช้ในการกำหนดภาวะผู้นำทางวิชาการที่สำคัญมีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดพันธกิจ 2) การจัดการหลักสูตรและการสอน 3) การนิเทศการสอน 4) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และ 5) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ซึ่งถือว่าครอบคลุมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจากการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้วิจัยได้สนใจแนวคิดของ Krug (1992) จึงนำมาใช้เป็นองค์ประกอบในด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การกำหนดพันธกิจ

Krug (1992: 53) ได้กล่าวถึง การกำหนดพันธกิจ มีงานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผล ของโรงเรียนชี้ให้เห็นว่าการมีเป้าหมายที่ชัดเจนแล้วจำเป็นจะต้องสื่อสารให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าใจด้วย การทำกรอบเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และพันธกิจ ต้องไม่ตั้งเป้าที่สูงจนเกินไป เป็นไปตามสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น หากดำเนินการโดยไม่มีพันธกิจที่ชัดเจนก็เหมือนการเดินทางอย่างไร้จุดหมาย ในขณะที่ Hallinger and Murphy (1985: 221-224) กล่าวถึง การกำหนดภารกิจ คือ การกำหนดภารกิจของโรงเรียนจากขอบเขตงานที่รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการและการสร้างความเข้าใจในภารกิจดังกล่าวให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ จำแนกเป็น 2 ด้าน คือ 1) การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน จะต้องมีความชัดเจนที่งานมีส่วนในการกำหนดแสดงออก มาในรูปของพฤติกรรมที่วัดได้ง่ายต่อการนำไปสอน โดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและ 2) การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียนเป็นการสื่อสารที่ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีขึ้นเพื่อให้ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ได้รับทราบโดยทั่วกัน ในขณะเดียวกัน McEwan (1998: 125-130) กล่าวถึง การกำหนดภารกิจคือ การดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการและดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการนั้น และ Van and Kruger (2003: 247) กล่าวถึง การวางแผนกำหนดภารกิจ เป็นภาระงานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การกำหนดพันธกิจ หมายถึง การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ที่สอดคล้องกับงานวิชาการของโรงเรียน กำหนดกรอบเป้าหมายของ

โรงเรียนจากขอบเขตงานที่รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ มีการกำหนดพันธกิจที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีเป้าหมายและจุดเน้นที่พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กำหนดดัชนีชี้วัดและคุณภาพผลการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระวิชาต่างๆ ตามหลักสูตรสถานศึกษามีการสื่อสารพันธกิจและขอบข่ายของงานวิชาการรวมถึงหลักสูตรสถานศึกษา ให้นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบโดยทั่วกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 จำนวน 1,817 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 จำนวน 317 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและ มอร์แกน (Krejcie, R. V. and Morgan, D. W., 1970) และได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางในการภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่น จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended)

2. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน โดยเลือกคุณสมบัติเป็นผู้บริหารที่มีผลงานดีเด่น เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 เป็นแบบสอบถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.1 ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4

1.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมาไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

1.3 ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 317 ชุด คิดเป็นร้อยละ

2. เครื่องมือที่ใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 ผู้วิจัยออกหนังสือขออนุญาตการเก็บรวบรวมข้อมูลนัดหมายวันและเวลาสัมภาษณ์ ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 10 - 15 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเพื่อศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

1.2 วิเคราะห์ทักษะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ทั้งโดยภาพรวมรายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับ เกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.3 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

1.4 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA)

1.5 วิเคราะห์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3.1 t- test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่าโดยรวมแล้วอยู่ในระดับที่สูง โดยเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดการหลักสูตรและการสอน ตามด้วยการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน, การนิเทศการสอน, การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ การกำหนดพันธกิจ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน แสดงให้เห็นว่าโดยรวมและในแต่ละด้านไม่มีความแตกต่างกันมากนัก

3. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ประกอบไปด้วย 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดพันธกิจ ควรให้การสื่อสารเกี่ยวกับพันธกิจของหลักสูตรแก่

ผู้เรียนให้ชัดเจน 2) ด้านการจัดหลักสูตรและการสอน ควรมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้งาน 3) ด้านการนิเทศการสอน ควรมีการวางแผนร่วมกับครูในการออกแบบเครื่องมือสำหรับการนิเทศ 4) ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ควรสนับสนุนให้ครูใช้แบบรายงานพัฒนาการและคุณลักษณะที่คาดหวังจากนักเรียน และ 5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ควรจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอและทันสมัยสอดคล้องกับจำนวนผู้เรียน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 จากผลการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่าโดยทั่วไปแล้ว ค่าเฉลี่ยของการประเมินในทุกด้านมีระดับสูง โดยลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจนถึงต่ำสุด ได้แก่ การจัดการหลักสูตรและการสอน, การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน, การนิเทศการสอน, การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน, และการกำหนดพันธกิจ

1.1 การจัดการหลักสูตรและการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากผู้บริหารมักวางแผนการจัดหลักสูตรที่ชัดเจนตามมาตรฐานการศึกษา มีการตั้งวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา และมีการส่งเสริมการพัฒนาครูในการปรับปรุงหลักสูตรและการสอนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของพัชรภรณ์ จันทพล (2559) ซึ่งเน้นความสำคัญของการบริหารหลักสูตรที่มีคุณภาพ

1.2 การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีเครื่องมือที่หลากหลายในการประเมินผลนักเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยพัฒนานักเรียนให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาความสามารถตามศักยภาพของตนเอง ซึ่งตรงกับแนวคิดของเสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) เกี่ยวกับการกำกับติดตามผลการเรียนของนักเรียน

1.3 การนิเทศการสอน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง เพราะผู้บริหารมีการร่วมมือกับครูในการออกแบบเครื่องมือการนิเทศ และสนับสนุนให้ครูปรับปรุงวิธีการสอนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาในการจัดการเรียนการสอน โดยสอดคล้องกับการนิเทศที่เน้นการพัฒนาและการประเมินผลตามแนวทางของเพ็ญภา พลัฒิม (2561)

1.4 การส่งเสริมบรรยากาศทางการเรียนการสอน ผู้บริหารมีการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน พร้อมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งมีการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความปลอดภัยและเหมาะสมตามแนวทางของเพ็ญภา พลัฒิม (2561)

1.5 การกำหนดพันธกิจ พันธกิจที่มีความชัดเจนของผู้บริหารมีผลต่อการสื่อสารเป้าหมายและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาภายในโรงเรียน โดยอ้างอิงแนวคิดของเสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีพันธกิจที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามตำแหน่งและประสบการณ์ทำงาน

2.1 ตามตำแหน่ง ผลการศึกษาพบว่าไม่พบความแตกต่างระหว่างตำแหน่งของผู้บริหารและครูผู้สอนในแง่ของภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) ที่พบว่าไม่แตกต่างตามตำแหน่งในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2.2 ตามระดับการศึกษา ผลการศึกษาไม่พบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอน เนื่องจากมีการพัฒนาและอบรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ความรู้และทัศนคติของครูและผู้บริหารมีความใกล้เคียงกัน ซึ่งตรงกับงานวิจัยของสมพร เทพสีดา (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

2.3 ตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างโดยรวม แต่บางด้านเช่น การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีความแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งตรงกับผลการศึกษาในงานวิจัยของวิเชียร วรรณภากร (2560)

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ

3.1 การกำหนดพันธกิจการสื่อสารพันธกิจให้ชัดเจนแก่ครูและนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เข้าใจและปฏิบัติตามในทิศทางเดียวกัน โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และการประชุม

3.2 การจัดการหลักสูตรและการสอน การประเมินผลหลักสูตรและการสอนก่อนและหลังการใช้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งให้ครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุง

3.3 การนิเทศการสอนการออกแบบเครื่องมือการนิเทศที่หลากหลายและเที่ยงตรง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการสอนให้มีคุณภาพสูงขึ้น

3.4 การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน การใช้ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการของนักเรียนเพื่อหาแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น

3.5 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และแนวทางในการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดพันธกิจ 2) การจัดการหลักสูตรและการสอน 3) การนิเทศการสอน 4) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และ 5) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา ได้มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาให้มากขึ้นดังต่อไปนี้

1. การกำหนดพันธกิจ ควรวางแผนวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตรสถานศึกษารวมทั้ง ส่งเสริมให้ความรู้ครูในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการประเมินหลักสูตรก่อนและหลังการนำไปใช้ อีกทั้งควรส่งเสริมให้ครูมีเทคนิคการสอนที่น่าสนใจสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร เพื่อกระตุ้นในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. การจัดการหลักสูตรและการสอน ควรมีการสร้างและส่งเสริมเครื่องมือการวัดและประเมินผลนักเรียนที่หลากหลายส่งเสริมให้ครูนำแบบรายงานพัฒนาการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมาใช้ในการแก้ปัญหา ส่งเสริม และ สนับสนุน กิจกรรมที่จะเกิดการพัฒนาตนเองของนักเรียนได้ตามศักยภาพ

3. การนิเทศการสอน ควรวางแผนการนิเทศการสอนและออกแบบเครื่องมือการนิเทศการสอน ตรวจสอบและให้คำแนะนำการทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูล่วงหน้าก่อนที่ครูจะนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้จริง ผู้บริหารได้มีการบันทึกการนิเทศเพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ให้คำแนะนำ สนับสนุน ช่วยเหลือครูในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนกระตุ้นให้ครูนำผลการนิเทศมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ

4. การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ควรจัดสรรและพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้สร้างแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ให้กับนักเรียน จัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอและมีความทันสมัยต่อจำนวนนักเรียนพัฒนา สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนให้สวยงามเป็นระเบียบและมีความปลอดภัย พัฒนาสถานที่ ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

5. การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนควรกำหนดนโยบายที่วิสัยทัศน์และพันธกิจที่สอดคล้องกับงานวิชาการของโรงเรียน กำหนดกรอบ เป้าหมายของโรงเรียนจากขอบเขตงานที่รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ กำหนดพันธกิจ ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีเป้าหมายและจุดเน้นที่พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สื่อสารพันธกิจและขอบข่ายงานวิชาการของโรงเรียนให้ครูและบุคลากรได้รับทราบสื่อสารพันธกิจของหลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้ปกครอง นักเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบโดยทั่ว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

3. ควรการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายกรณีในสถานศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการประกาศเกียรติคุณด้านต่าง ๆ เช่น โรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน โรงเรียนชั้นนำ โรงเรียนคุณภาพ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราษฎ. (2560). *ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิตติมา วรณศรี. (2557). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พัชราภรณ์ จันทพล. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก*. ใน *งานนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ญภา พลัฒิม. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สมพร เทพสิดา. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3*. ใน *วิทยานิพนธ์ ค.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษ ที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)*. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2560). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. (2567). *ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4*. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.korat4.go.th>

- เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- วิเชียร วรรณภากร. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. ใน *ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- Davis, K. I., and Thomas, P. I. (1989). *Human characteristic and school learning*. New York: McGraw Hill.
- Dimmock, C., and Walker, A. (2005). *Educational leadership: Culture and diversity*. Gateshead: Athenaeum Press.
- Krug, R.E. (1992). *Leadership and performance beyond expectations*. New York: Free Press.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). "Determining sample size for research activities". *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610
- Hallinger. & Murphy. (1985). Assessing the Instructional Management Behavior of Principal. *The Elementary School Journal*, 86(2), 221-224.
- McEwan, E.K. (1998). *Seven step to Effective Instructional Leadership*. Thousand Oaks :Corwin Press.

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงาน
ของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา *

THE ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN MOTIVATING TEACHER
PERFORMANCE IN PRIVATE SCHOOLS IN NAKHON RATCHASIMA
PROVINCE

ปรัชญาพร ชู้กระโทก

Pradchayaporn Chookrathok

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: littlelittleme1212@gmail.com.

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 13 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 13 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรตอบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับชั้นที่สอน 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยบุคลากรจากโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 354 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

Citation:

* ปรัชญาพร ชู้กระโทก. (2568). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 627-643.

Pradchayaporn Chookrathok. (2025). The Role Of School Administrators In Motivating Teacher Performance In Private Schools In Nakhon Ratchasima Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 627-643.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ประกอบด้วยแบบสอบถามที่ใช้มาตราส่วน 5 ระดับ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 รวมถึงแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t, ค่า F และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ่

ผลการศึกษา พบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจให้ครูในโรงเรียนเอกชนของจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมพบว่า มีระดับสูง

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารตามระดับการศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในกรณีของประสบการณ์ทำงาน และระดับชั้นที่สอน ไม่พบความแตกต่างทั้งในภาพรวมและรายด้าน

3. แนวทางในการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจให้ครู ควรเน้นการสนับสนุนบุคลากรในด้านต่างๆ เช่น ความสำเร็จ การยอมรับนับถือ ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า โดยมุ่งหวังให้เกิดความพึงพอใจและความมุ่งมั่นในงานสูงสุด ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรและความสำเร็จของโรงเรียนในระยะยาว

คำสำคัญ: บทบาท, ผู้บริหารสถานศึกษา, สร้างแรงจูงใจ

Abstract

The objectives of this research are as follows: To study the role of school administrators in motivating teachers' performance in private schools in Nakhon Ratchasima. To compare the opinions of personnel regarding the role of school administrators in motivating teachers' performance in private schools in Nakhon Ratchasima, classified by educational level, work experience, and teaching level. To explore the guidelines for developing the role of school administrators in motivating teachers' performance in private schools in Nakhon Ratchasima. The sample group for this study consisted of 354 personnel from private schools in Nakhon Ratchasima. The research tool used was a 5-point Likert scale questionnaire, with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00, and the reliability coefficient of

the questionnaire was 0.80. Structured interviews were also conducted. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and pairwise comparisons using the Scheffé method.

The research findings are as follows

1. The overall role of school administrators in motivating teachers in private schools in Nakhon Ratchasima was found to be at a high level.

2. When comparing opinions regarding the role of administrators based on educational level, there was a statistically significant difference at the 0.05 level. However, no significant differences were found regarding work experience and teaching level, both overall and in specific areas.

3. Guidelines for developing the role of administrators to enhance teacher motivation: Administrators should focus on supporting personnel in various areas, such as success, recognition, job characteristics, responsibilities, and career progression. The goal is to achieve high job satisfaction and commitment, which will lead to organizational development and long-term success for the school.

Keywords: Role, School Administrators, Motivation Creation

บทนำ

การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในชีวิตมนุษย์และมีบทบาทในการพัฒนาทุกด้าน ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และการพัฒนาจิตใจ การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ในการชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นการพัฒนาตนเองตลอดชีวิต การศึกษาจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาให้บุคคลมีคุณภาพ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงกล่าวว่า “การศึกษานอกจากจะช่วยให้คนเก่งแล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย เพื่อให้ประเทศชาติได้บุคลากรที่มีคุณภาพ ทั้งเก่งและดี ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของบ้านเมือง” ในระบบการศึกษา ครูเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนการ

สอนและเป็นทรัพยากรที่มีค่าในทั้งโรงเรียนรัฐและเอกชน เนื่องจากครูทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้และทักษะให้กับนักเรียน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ (ผาริต หมั่นหลี่, 2565)

การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดการ และการควบคุมการดำเนินงานภายในโรงเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ทั้งด้านความรู้ ความคิด และความเป็นคนดี เพื่อให้ผู้เรียนออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการทำงาน โดยการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความผูกพันกับองค์กร และสามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ (รุ่งนภา ละออง, 2565)

บทบาทของผู้บริหารในการสร้างแรงจูงใจให้กับครูเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะแรงจูงใจจะช่วยให้ครูมีความพึงพอใจในการทำงานและสามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ การสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงานให้กับครูนั้น ถือเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานให้ดีขึ้น โดยเฉพาะในองค์กรการศึกษาที่ต้องมีการร่วมมือจากทุกฝ่าย (สักริยา บินรัตแก้ว, 2563)

ปัจจุบันครูหลายท่านขาดแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งเกิดจากภาระงานที่มีมากเกินไป ทำให้ขาดเวลาพัฒนาตนเองในการสอน และต้องทำงานที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผลผลิตและความสำเร็จขององค์กร

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจให้กับครูในโรงเรียนเอกชนที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบุคลากรให้สามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ และส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่องานของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับชั้นที่สอน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

คินิคิและวิลเลียม (Kinicki; & Williams. 2008 อ้างถึงใน บวร เทศารินทร์, 2567) กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง กระบวนการทางจิตวิทยาเริ่มต้นจากมนุษย์ต้องการ ซึ่งความต้องการจะเป็นผลทำให้เกิดแรงจูงใจ และแรงจูงใจจะผลักดันให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวมีผลทำให้ มนุษย์ได้รางวัล และผลของรางวัลทำให้มนุษย์พึงพอใจ

เสนาะ ตีเยว (2563) กล่าวว่า แรงจูงใจ คือ แรงผลักดัน แรงกระตุ้น ที่เกิดจากความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นที่องค์การจัดให้ ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมในการทำงาน ซึ่งสิ่งสนองเหล่านี้จะประกอบไปด้วยปัจจัยแห่งความต้องการพื้นฐาน ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน ความเจริญเติบโตในการทำงาน ปัจจัยสุขอนามัย นโยบาย และการบริหารงานของ องค์การ ค่าจ้างเงินเดือนที่ได้รับ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สภาพการทำงาน ความสัมพันธ์กับ ผู้บังคับบัญชาและความมั่นคงในการทำงาน

สรุปได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง ปัจจัยหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการ หรือหมายถึง การที่ บุคคลมีความปรารถนา หรือต้องการที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายที่ตั้งไว้

สุรศักดิ์ วณิชวัฒนากุล (2563) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของแรงจูงใจ ในการทำงาน ดังนี้

1. พลัง (Energy) เป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการกระทำ หรือ พฤติกรรมของมนุษย์ ในการ ทำงานใดๆ ถ้าบุคคลมี แรงจูงใจ ในการทำงานสูง ย่อมทำให้ขยันขันแข็ง กระตือรือร้น กระทำให้สำเร็จ ซึ่งตรงกันข้ามกับ บุคคลที่ทำงานประเภท “เช้าขามเย็นขาม” ที่ทำงานเพียงเพื่อให้ผ่านไปวัน ๆ

2. ความพยายาม (Endeavor) ทำให้บุคคลมีความมานะ อดทน บากบั่น คิดหาวิธีการ นำความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ของตนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่องานให้มากที่สุด ไม่ท้อถอย หรือลดความพยายามง่าย ๆ แม้งานจะมีอุปสรรคขัดขวาง และเมื่องานได้รับผลสำเร็จ ด้วยดีก็มักคิดหา วิธีการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น

3. การเปลี่ยนแปลง (Variability) รูปแบบการทำงาน หรือวิธีทำงานในบางครั้งก่อให้เกิด การค้นพบช่องทางดำเนินงานที่ดีกว่า หรือประสบผลสำเร็จมากกว่า นักจิตวิทยาบางคนเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นเครื่องหมายของความเจริญก้าวหน้าของบุคคล แสดงให้เห็นว่าบุคคลกำลังแสวงหา การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ให้ชีวิต บุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำงานสูงเมื่อตื่นนอน เพื่อจะบรรลุวัตถุประสงค์ใด ๆ หากไม่สำเร็จบุคคล ก็มักพยายามค้นหาสิ่งผิดพลาด และพยายามแก้ไข ให้ดีขึ้นในทุกวิถีทาง ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานจน ในที่สุดทำให้ค้นพบแนวทางที่เหมาะสมซึ่งอาจจะต่างไปจากแนวเดิม

4. บุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำงานจะเป็นบุคคลที่มุ่งมั่นทำงานให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและการมุ่งมั่นทำงานที่ตนรับผิดชอบให้เจริญก้าวหน้า จัดว่าบุคคลผู้นั้นมีจรรยาบรรณในการทำงาน (Work Ethics) ผู้มีจรรยาบรรณในการทำงาน จะเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มั่นคงในหน้าที่ มีวินัย ในการทำงาน ซึ่งลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ ผู้มีลักษณะ ดังกล่าวนี้นี้ มักไม่มีเวลา เหลือพอที่จะคิดและทำในสิ่งที่ไม่ดี

สุพานี สฤษฎ์วานิช (2562) กล่าวว่า แรงจูงใจในการทำงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะแรงจูงใจทำให้เกิดการกระทำคือพนักงานมีความอยากที่จะทำงาน มีความตั้งใจในการทำงาน ทুমเท และใช้ความพยายามในการทำงานให้มีคุณภาพมากขึ้น ดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของ องค์กร สร้างสรรค์และพัฒนางานและองค์กร ตลอดจนคงอยู่กับองค์กรอย่างยาวนาน แต่ถ้าคนขาด แรงจูงใจในการทำงาน คนคนนั้นก็จะมีเฉื่อยชา ขาดความตั้งใจ ขาดความใส่ใจในการทำงาน สักแต่ ทำงานออกมา ให้เสร็จพ้น ๆ ตัวไป ผลงานที่ออกมาจึงมักมีคุณภาพต่ำ หรือสร้างความเสียหายให้ เกิดขึ้นแก่องค์กร

บรรยงค์ โตจินดา (2565) กล่าวว่า แรงจูงใจมีความสำคัญ เนื่องจากความสำเร็จในการปฏิบัติงานขององค์กรต่าง ๆ จะเกิด ขึ้นอยู่ที่ความร่วมมือร่วมใจของพนักงานเป็นสำคัญ ถ้าองค์กรใดมีผู้บริหารที่สามารถใช้หลักแรงจูงใจ ได้ถูกต้อง พนักงานจะมีความตั้งใจและเต็มใจทำงานสูง ทำให้เกิดประสิทธิภาพได้ประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ส่วนองค์กรใดไม่เห็นความสำคัญของแรงจูงใจจะได้ผล ตรงกันข้าม

สรุปได้ว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสำคัญ และมีความจำเป็นสำหรับองค์การทุกแห่ง ถ้าผู้บริหาร สามารถชักจูงบุคคลในองค์การได้ตรงกับเรื่องที่เขาต้องการ ก็จะทำให้บุคคลมี แรงจูงใจ ส่งผลให้เขาเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการให้ความร่วมมือปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ ประชากร ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4,476 คน (ศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 354 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทางการบริหารงานบุคลากร จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับชั้นที่สอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอบขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับชั้นที่สอน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ทำการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับชั้นที่สอน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' method)

5. ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

3.1 t- test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe' method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 212 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 59.90 ในขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีจำนวน 142 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40.10 ส่วนประสบการณ์การทำงานที่พบมากที่สุดคือช่วง 10 - 15 ปี จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 44.40 ต่อมาเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์เกิน 15 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40 และกลุ่มที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 24.30 โดยครูส่วนใหญ่สอนในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 41.20 ส่วนที่สอนในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 31.90 และในระดับปฐมวัย จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารในการสร้างแรงจูงใจ: โดยรวมแล้วบทบาทของผู้บริหารในการสร้างแรงจูงใจให้กับครูในโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมาอยู่ในระดับ "มาก" โดยเมื่อพิจารณาตามด้านต่าง ๆ พบว่า อยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ

ได้แก่ ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านลักษณะของงาน ด้านการยอมรับนับถือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน

1.1 ด้านความสำเร็จในการทำงาน การสนับสนุนจากผู้บริหารในทุกด้านเกี่ยวกับการทำงานและการบรรลุเป้าหมายของงานนั้น อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะในเรื่องของการสนับสนุนให้บุคลากรรู้สึกพึงพอใจในงานที่ทำและสามารถแก้ไขปัญหาในที่ทำงานได้ดี

1.2 ด้านการยอมรับนับถือ ครูมีความพึงพอใจในระดับสูงเกี่ยวกับการที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการยอมรับความสามารถของบุคลากร โดยเฉพาะการให้โอกาสในการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการปฏิบัติงาน

1.3 ด้านลักษณะของงานที่ทำ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองและรู้สึกสนุกสนานกับงานที่ทำ โดยมีการมอบหมายงานที่ทำท้าทายความสามารถและกระตุ้นการปฏิบัติงาน

1.4 ด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการมอบหมายงานที่สอดคล้องกับความสามารถของครูและสนับสนุนให้ครูปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

1.5 ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ครูได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในการพัฒนาความสามารถและการเลื่อนตำแหน่งหรือการเพิ่มพูนประสบการณ์

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามลักษณะต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นตามระดับการศึกษา พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเฉพาะในด้านความสำเร็จในการทำงาน การยอมรับนับถือ และลักษณะของงานที่ทำการเปรียบเทียบตามประสบการณ์ในการทำงานและระดับชั้นที่สอน พบว่าไม่แตกต่างกันในทั้งสองด้าน

3. แนวทางการพัฒนา ผู้บริหารควรสนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรในทุกมิติของการทำงาน โดยเฉพาะด้านความสำเร็จในการทำงาน การยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในอาชีพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและศักยภาพของบุคลากรในการทำงาน ส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจ การปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมา อภิปรายผล ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องมาจาก การที่ผู้บริหารให้การสนับสนุนการพัฒนา ความรู้และความสามารถ เช่น การส่งเสริมการฝึกอบรม การศึกษาต่อ และการมอบหมายงาน ที่ท้าทาย เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความมุ่งมั่นและความพึงพอใจในหน้าที่การงาน สอ คล่องกับ ฝาริต หมั่นหลี่ (2565) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาใน การเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชน ระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า

1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและ บุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้านแตกต่างกันในด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการยอมรับนับถือ และด้านลักษณะของงานที่ทำ อาจเนื่องมาจาก ครูในระดับการศึกษาที่ สูงกว่า (เช่น ระดับมัธยมศึกษา) อาจต้องการความสำเร็จที่ชัดเจนและมีความท้าทายมากกว่า ในขณะที่ครูในระดับอนุบาลหรือประถมศึกษาอาจให้ความสำคัญกับความสุขในการทำงาน และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก สอคล่องกับ สุริยา เหลี่ยมนุ้ย (2567) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของผู้บริหารในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขยาย โอกาสทางการ ศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. ครูมีความ คิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงาน ปัจจัยจูงใจของครู โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ตำแหน่งงาน ส่วนปัจจัยค้ำจุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปกครองบังคับ

บัญชา รองลงมาคือ ด้านสถานะทางอาชีพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว 2. ครูที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีบทบาทของผู้บริหารในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากแม้ครูจะมีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน แต่แรงจูงใจพื้นฐาน เช่น ความต้องการในความสำเร็จ การได้รับการยอมรับ และความพึงพอใจในลักษณะงาน อาจไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างครูที่มีประสบการณ์มากหรือน้อย ซึ่งความมุ่งมั่นในการพัฒนานักเรียนหรือเป้าหมายส่วนบุคคลในวิชาชีพครูอาจเหมือนกันในทุกช่วงของประสบการณ์ สอดคล้องกับ รุ่งนภา ละออง (2565) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จากผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับชั้นที่สอน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากแม้ว่าครูในแต่ละระดับชั้นจะมีความแตกต่างกันในเนื้อหาวิชาที่สอน แต่ลักษณะงานโดยรวม เช่น การวางแผนการสอน การดูแลนักเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้ มีความคล้ายคลึงกัน ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจ เช่น การชื่นชมผลงาน หรือการให้โอกาสพัฒนาดตนเอง มีผลกับครูทุกคนโดยไม่ขึ้นกับระดับชั้นที่สอน นอกจากนี้ได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่จะส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในงาน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานกับการเสริมสร้างพลังอำนาจทางวิชาชีพ การวิจัยสรุปได้ดังนี้ครูที่ไม่มีตำแหน่งงานที่มั่นคง สภาพแวดล้อมการทำงานเปลี่ยนทุกปี หรือทำงานมากกว่าหนึ่ง

แห่งในระหว่างปีครูเหล่านี้จะมีระดับการเสริมพลังอำนาจและความพึงพอใจที่ต่ำ นอกจากนี้ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ สถานภาพ อายุ การศึกษา ชั้นที่สอน หรือประสบการณ์ ไม่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการทำงานและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางวิชาชีพแต่แรงงานสัมพันธ์และจำนวนของโรงเรียนที่ครูทำงานระหว่างปีมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงานและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางวิชาชีพ

5. แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านความสำเร็จในการทำงาน ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างถูกต้องโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ในการทำงานต่าง ๆ ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างเต็มที่ ดังนั้นการสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ ช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีความโปร่งใสและยุติธรรม อันจะนำไปสู่การเพิ่มความไว้วางใจในระบบการทำงานขององค์กร นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้บุคลากรใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ยังช่วยส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองและสร้างแรงผลักดันในการพัฒนาคุณภาพของงานที่ปฏิบัติ ด้านการยอมรับนับถือ ผู้บริหารเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของบุคลากร ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรมีความพร้อมในการทำงานหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน ดังนั้นผู้บริหารที่แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในความสามารถของบุคลากร จะช่วยให้บุคลากรมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น และส่งผลดีต่อการยอมรับความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในองค์กร การส่งเสริมความพร้อมในการทำงานในหลาย ๆ ด้านพร้อมกัน ยังช่วยให้บุคลากรมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านลักษณะของงานที่ทำให้ผู้บริหารมีแนวทางการดำเนินการที่ทำให้บุคลากรมีอิสรภาพในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น ดังนั้น การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีอิสรภาพในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรสามารถคิดค้นแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนางานได้ นอกจากนี้ การสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จะช่วยเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการทำงานในระยะยาว ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งต่อบุคลากรและองค์กร ด้านความรับผิดชอบผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรทำงานโดยคำนึงถึงคุณภาพของงานเสมอ ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรได้รับผิดชอบในปริมาณงานที่มีความเหมาะสม ดังนั้น การกำหนดปริมาณงานที่เหมาะสมและส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพงาน ช่วยลดความเครียดในการทำงานและสร้างสมดุลระหว่างชีวิต

และการทำงานได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การส่งเสริมความรับผิดชอบในงานยังช่วยให้บุคลากรรู้สึกถึงบทบาทและความสำคัญของตนเองในองค์กร ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงานจากความสามารถของตนเอง ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรได้รับพิจารณาความดีความชอบอย่างยุติธรรมและมีมาตรฐานเชื่อถือได้ ดังนั้น การพิจารณาความดีความชอบอย่างยุติธรรมและโปร่งใส ช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำงานและเพิ่มความมั่นใจในระบบการประเมินผลขององค์กร การให้โอกาสในการเติบโตตามความสามารถของบุคลากรยังช่วยส่งเสริมความมุ่งมั่นและการพัฒนาทักษะของตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความก้าวหน้าในอาชีพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมาโดยรวมอยู่ในระดับมาก บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประสมการณ์ในการและระดับชั้นที่สอน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา ควรเน้นการสนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรในทุกมิติ ทั้งในด้านความสำเร็จ การยอมรับนับถือ ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความพึงพอใจ ความทุ่มเท และศักยภาพสูงสุดของบุคลากรในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรโดยรวมในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ผู้บริหารควรจัดอบรมหรือกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ความสามารถของบุคลากรในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 1.2 ผู้บริหารควรแสดงออกถึงความเชื่อมั่นและให้กำลังใจในศักยภาพของครู เช่น การยกย่องชื่นชมผลงานหรือการมอบรางวัลเพื่อเป็นกำลังใจ

- 1.3 ผู้บริหารควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาตนเองและเติบโตในหน้าที่การงาน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู ระหว่างโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาล
 - 2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานของครูโรงเรียนเอกชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 - 2.3 ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานที่ส่งเสริมสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของครูในโรงเรียนเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- ศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา. (2567). ศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก <http://www.nmapeo.go.th/>
- ผาริต หมั่นหลี่. (2565). “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่”. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13. 1: 2249-2263.
- รุ่งนภา ละอองกอ. (2565). “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2”. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13. 1: 1356 -1372.
- สักริยา บินรัตแก้ว. (2563). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. วารสารสืบเนื่อง การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 7: เรื่องนวัตกรรมเพื่อสุขภาพและสังคมในยุคดิจิทัล, นครราชสีมา, ประเทศไทย. นครราชสีมา : ศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา.
- สุริยา เหลี่ยมนุ้ย. (2567). “บทบาทของผู้บริหารในการสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2”. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 7(2), 260-275.

- สุพานี สฤณวานิช. (2552). *การบริหารเชิงกลยุทธ์ : แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ด
ยูเคชั่น
- สุรศักดิ์ วนิชย์วัฒนากุล. (2553). *แรงจูงใจและการจูงใจ*. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก
<http://www.novabizz.com>
- เสนาะ ตีเยาว์. (2563). *แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน
มัธยมศึกษา ขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์*. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย*.
- บวร เทศารินทร์. (2567). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). "Determining sample size for research
activities". *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-
610

**การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ***
**HUMAN RESOURCE MANAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER THE ROI ET PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1**

ธีรพงศ์ สมโพธิ์

Theerapong Sompho

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: Kasomsit24@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 13 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 13 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ คือ 1. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 2. บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 3. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารและครู จำนวน 313 คน ซึ่งเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified sampling) สำหรับเครื่องมือในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's alpha) เท่ากับ 0.83 นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

Citation:

* ธีรพงศ์ สมโพธิ์. (2568). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 644-659.

Theerapong Sompho. (2025). Human Resource Management Of School Administrators Under The Roi Et Primary Education Service Area Office 1. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 644-659.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

(structured interview) เพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าฟ (F-test) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's test)

ผลการวิจัยที่ได้พบว่า

1. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนตามการจำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้านไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ
3. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ แต่ในรายด้านพบความแตกต่างในด้านการวางแผนงานบุคคล
4. แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการบริหารงานอย่างเป็นระบบ การมีความโปร่งใสในการทำงาน และการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลและสนับสนุนการพัฒนาองค์กรในภาพรวม

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล, ผู้บริหาร, สถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research are as follows: To study the human resource management of school administrators under the jurisdiction of the Roi Et Primary Education Service Area Office 1. To explore the opinions of personnel regarding the human resource management of school administrators under the jurisdiction of the Roi Et Primary Education Service Area Office 1. To study the human resource management of school administrators under the jurisdiction of the Roi Et Primary Education Service Area Office 1. The sample group for this study consisted of 313 school administrators and teachers, selected through stratified random sampling. The research tool used was a 5-point Likert scale questionnaire, with an Index of Item-Objective Congruence

(IOC) ranging from 0.80 to 1.00, and the reliability (Cronbach's alpha) was 0.83. Additionally, structured interviews were conducted to collect additional data. The data analysis used statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and pairwise comparisons using the Scheffé method.

The research findings are as follows:

1. The overall human resource management of school administrators under the jurisdiction of the Roi Et Primary Education Service Area Office 1 was found to be at a high level.

2. When human resource management was analyzed based on age, no significant differences were found overall or in specific areas.

3. When human resource management was analyzed based on work experience, no significant differences were found overall, but differences were observed in the area of personnel planning.

4. The guidelines for developing human resource management revealed that administrators should focus on systematic management, transparency in operations, and promoting personnel participation in all processes to enhance the efficiency of human resource management and support organizational development as a whole.

Keywords: Human Resource Management, Administrators, Educational Institutions

บทนำ

การดำเนินชีวิตตามหลักธรรมไม่ได้จำกัดแค่การปฏิบัติตามคำสอนในศาสนาเพียงเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมความสุข ความสงบ และความสำเร็จที่ยั่งยืนในชีวิต หลักธรรมเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้หลากหลายมิติ เช่น การพัฒนาตนเอง การรักษาศีล สมาธิ และการพัฒนาปัญญา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้บุคคลพัฒนาทั้งด้านจิตใจ และพฤติกรรม โดยการสร้างความสุขที่แท้จริงไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งภายนอก แต่เป็นการสร้าง

ความสุขภายใน และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมผ่านการเห็นอกเห็นใจและการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเมตตาและความกรุณา หลักธรรมเหล่านี้ยังช่วยลดความขัดแย้งและส่งเสริมการพัฒนาสังคมให้มีความเจริญรุ่งเรือง ทั้งยังเพิ่มคุณค่าของชีวิตและสร้างจุดหมายให้กับผู้ปฏิบัติ (ว. วชิรเมธี, 2559)

ในบริบทของสังคมไทย การนำคำสอนจากพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิต รวมถึงการบริหารงานบุคคล ถือเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสม หนึ่งในหลักธรรมที่เหมาะสมในการบริหารจัดการองค์กรคือ "พรหมวิหาร 4" ซึ่งประกอบด้วย เมตตา (ความรักและปรารถนาดี) กรุณา (ความเห็นอกเห็นใจ) มุทิตา (ความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น) และอุเบกขา (ความเป็นกลางและยุติธรรม) การนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารงานบุคคลช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขและปรองดอง พร้อมทั้งสร้างความเป็นธรรมในการบริหารงานบุคคล ซึ่งมีความสำคัญในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เนื่องจากการใช้หลักพรหมวิหารในการกำหนดทิศทางและวิธีการบริหารจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา (วัชร ณะทรง, 2565)

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการทำงานของบุคลากร โดยการบริหารงานบุคคลนี้จะเกี่ยวข้องกับการสรรหา การคัดเลือก การพัฒนา และการรักษาบุคลากร เพื่อให้พวกเขาสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข การบริหารงานบุคคลควรเน้นที่การสร้างคามยุติธรรม ความเสมอภาค และการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาทักษะการสอนและการอบรมอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังต้องดูแลด้านสวัสดิการและสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรเพื่อให้พวกเขามีความสุขในการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548)

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาจึงไม่ได้หมายถึงเพียงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในแง่ของงานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากร นอกจากนี้การนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เช่น เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา จะช่วยให้การบริหารงานบุคคลมีความเป็นธรรม มีคุณธรรม และประสิทธิภาพในการสร้างสภาพแวดล้อมที่

เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้และการทำงานของบุคลากร (พระครูวิจิตรศาสนการ และประจิดร มหาหิง, 2564)

ในการศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยต้องการทราบถึงกระบวนการบริหารงานบุคคลและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบุคคล เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
2. บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
3. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

วสันต์ ปราณิตพลกรัง (2564) ได้กล่าวถึง การพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กร โดยมีแนวคิดที่เน้นการจัดการบุคลากรอย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบไปด้วยการวางแผนกำลังคน การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถและการพัฒนาบุคลากรผ่านกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะการทำงาน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจในงานของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรมีประสิทธิภาพการทำงานและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร

วิชัย ธรรมสุริยะ (2565) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณภาพและศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร โดยเน้นความสำคัญของการวางแผนและพัฒนากำลังคน การฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการเพิ่มทักษะที่จำเป็น และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสถานที่ทำงาน ตลอดจนการสร้างกลไกการบริหารงานบุคคลที่เชื่อมโยงกับการดำเนินงานขององค์กร โดยเน้นความโปร่งใส ความเป็นธรรม และการให้แรงจูงใจที่เหมาะสม ซึ่งทั้งหมดนี้มีผลต่อการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการทำงานและการสร้างความสำเร็จให้องค์กร

สรุปได้ว่า การบริหารทรัพยากรบุคคล (HRM) เป็นกระบวนการสำคัญที่มีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการขององค์กร หลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นการวางแผน การสรรหา การพัฒนา และการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับองค์กร ซึ่งเชื่อมโยงกับกลยุทธ์และเป้าหมายขององค์กรในระยะยาว

ณัฐธยาน์ รัตนินปฐมภัก (2563) ได้กล่าวว่า การประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง กระบวนการประเมินค่าของบุคคลผู้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ทั้งผลงานและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่มีคุณค่าต่อการปฏิบัติงานภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างแน่นอนภายใต้การสังเกต จดบันทึกและประเมินโดยหัวหน้างาน โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นระบบและมีมาตรฐานแบบเดียวกัน มีเกณฑ์การประเมินที่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติให้ความเป็นธรรมโดยทั่วกัน

สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา (2564) ได้กล่าวว่า กระบวนการการประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง กระบวนการในการพิจารณาตัดสินคุณค่าผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งอย่างเป็นระบบโดยเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานที่เป็นจริงกับ มาตรฐานที่กำหนด และสื่อสารให้บุคลากรทราบถึงผลการพิจารณานั้น ๆ เพื่อปรับปรุงผลการปฏิบัติงานต่อไป

วัชรระ คณะทรง (2565) การประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง การใช้ดุลยพินิจ พิจารณาผลการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้อย่าง เป็นระบบ เป็นธรรมและมีความโปร่งใส เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในระบบการ ประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการประกอบการพิจารณาผลประโยชน์ตอบแทนความดี ความชอบแก่ผู้ปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่า การประเมินผลการปฏิบัติงาน จัดเป็นกระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่า ผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งอย่างเป็นระบบ โดยเปรียบเทียบ ผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่กำหนด ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และสะท้อนผลให้บุคลากร ทราบถึงผลการพิจารณานั้น ๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาในการปฏิบัติต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้
ประชากร ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 1,711 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 313 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคล จำนวน 4 คน ครูที่มีวิทยฐานะชำนาญการขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคล จำนวน 3 คน จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอบขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายชื่อโดยค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามอายุ โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ f-test (One way ANOVA)

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

3.1 t- test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ พบว่า

1. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมแล้วอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละด้าน พบว่าแต่ละด้านอยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการให้บุคคลพ้นจากงาน ด้านการพัฒนาบุคคล ด้านการสรรหาบุคคล ด้านการดำรงอยู่ของบุคคล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการวางแผนงานบุคคล รายละเอียดของแต่ละด้านมีดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดอัตรากำลังของบุคลากรอย่างชัดเจน การจัดทำแผนอัตรากำลังอย่างมีระเบียบและต่อเนื่อง การวิเคราะห์ภารกิจและความต้องการบุคลากรให้สอดคล้องกับลักษณะงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการประเมินบุคลากรให้เหมาะสมกับลักษณะงาน

1.2 ด้านการสรรหาบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยในแต่ละข้อก็อยู่ในระดับสูงเช่นกัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กระบวนการสรรหาที่มีความยุติธรรมและเป็นกลาง การมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ตำแหน่งงานที่ชัดเจน การกำหนดระยะเวลาในการสรรหาที่แน่นอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการแสวงหาบุคคลที่มีคุณสมบัติและศักยภาพเหมาะสมกับตำแหน่ง

1.3 ด้านการดำรงอยู่ของบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การปรับปรุงกฎระเบียบการทำงานตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ความเคารพสิทธิส่วนบุคคลและการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเป้าหมายร่วมกัน

1.4 ด้านการพัฒนาบุคคล พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ผู้บริหารติดตามและประเมินผลการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าขององค์กร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการสนับสนุนให้บุคลากรนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง

1.5 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การให้คำแนะนำหลังการประเมิน การประกาศขั้นตอนและวิธีการประเมินที่ชัดเจนและโปร่งใส และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ชัดเจน

1.6 ด้านการให้บุคคลพ้นจากงาน โดยรวมอยู่ในระดับสูงที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การดำเนินการให้บุคลากรพ้นจากงานตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง การแจ้งเหตุผลการพ้นจากงานอย่างชัดเจนและโปร่งใส และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการพิจารณาเหตุผลในการพ้นจากงานอย่างรอบคอบ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามอายุและประสบการณ์ในการทำงาน การบริหารงานบุคคลจำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้านไม่ได้มีความแตกต่างกัน การบริหารงานบุคคลจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมแล้วไม่ได้มีความแตกต่างแต่ในบางด้าน เช่น การวางแผนงานบุคคล พบว่ามีความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่มีประสบการณ์ทำงานมากกับน้อย

3. แนวทางการพัฒนา จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการจัดการงานบุคคลที่มีความโปร่งใส และเน้นการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ เพื่อลดความขัดแย้งและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคล รวมถึงการสนับสนุนการพัฒนาองค์กรโดยรวม

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ใน

ระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีการวางแผนและดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผนงานบุคคล การสรรหาบุคลากร ไปจนถึงการพัฒนาบุคคลและประเมินผลการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ วัชรระ คณะทรง (2565) การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตาม อายุ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากการบริหารงานบุคคลอิงตามนโยบาย กฎระเบียบ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งองค์กร ทำให้ไม่มีความแตกต่างในกระบวนการดำเนินงาน แม้บุคลากรจะมีอายุที่ต่างกัน สอดคล้องกับ นันทพร ทองเชื้อ, มิตภาณี พุ่มกล่อมและพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยคือด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านอุเบกขา และด้านมุทิตา 2. การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามเพศ อายุ พื้นที่จัดการศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่มีความแตกต่างกัน

3. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันในด้านการวางแผนงานบุคคล อาจเนื่องมาจากการวางแผนงานบุคคลเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยประสบการณ์และการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่ามีโอกาสได้ฝึกฝนและปรับปรุงทักษะการวางแผนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ สายยันต์ แดงนาไสย, พระครูชัยรัตนกร และธีรภัทร ถิ่นแสนดี (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับ 2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของ

ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมจำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน โดยรวม และรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ยกเว้นประสบการณ์การทำงานที่ไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า ด้านการวางแผนงานบุคคล ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดทำแผนอัตรากำลังที่เป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงการประเมินบุคลากรให้สอดคล้องกับลักษณะงานที่รับผิดชอบ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการวางแผนงานบุคคล ผู้บริหารควรใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการวิเคราะห์และติดตามแผนงานเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และส่งเสริมการอบรมเกี่ยวกับการวางแผนทรัพยากรมนุษย์สำหรับบุคลากรในองค์กร ด้านการสรรหาบุคคล การกำหนดระยะเวลาการสรรหาอย่างชัดเจนและการเปิดโอกาสให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกสมัครอย่างเท่าเทียม ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในกระบวนการสรรหา เพื่อปรับปรุงเพิ่มเติม ควรมีการพัฒนาระบบประชาสัมพันธ์ตำแหน่งงานที่ทันสมัย เช่น ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย พร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการสรรหามีความโปร่งใสและยุติธรรม ด้านการดำรงอยู่ของบุคคล การส่งเสริมบรรยากาศการทำงานร่วมกัน การเห็นคุณค่าของเพื่อนร่วมงาน และการเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร เป็นแนวทางสำคัญในการดำรงอยู่ของบุคคล ผู้บริหารควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความร่วมมือ รวมถึงการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร เช่น การประชุมระดมสมอง หรือกิจกรรมเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ด้านการพัฒนาบุคคล ผู้บริหารสนับสนุนการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงและส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรมีความก้าวหน้าและเติบโตในสายงาน ควรจัดโปรแกรมฝึกอบรมที่ตรงกับความต้องการในแต่ละตำแหน่ง รวมถึงพัฒนาระบบติดตามผลหลังการอบรมเพื่อให้มั่นใจว่าบุคลากรสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน การใช้แบบประเมินที่มีมาตรฐานและเหมาะสม รวมถึงคำแนะนำและการสะท้อนผลการประเมินช่วยให้บุคลากรปรับปรุงและพัฒนาตนเอง ผู้บริหารควรพัฒนาระบบการประเมินผลที่เน้นเป้าหมายระยะยาว โดยจัดให้มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) อย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริมการประเมินตนเองเพื่อให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมิน ด้านการให้บุคคลพ้นจากงาน การพิจารณาเหตุผลอย่างรอบคอบ และการให้คำปรึกษาแก่บุคลากรก่อนการพ้นจากงาน แสดงถึงความใส่ใจในบุคลากร แม้ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก ผู้บริหารควร

จัดทำคู่มือหรือแนวทางเกี่ยวกับกระบวนการพ้นจากงานอย่างชัดเจน เพื่อให้บุคลากรเข้าใจและยอมรับ รวมถึงจัดโปรแกรมช่วยเหลือ เช่น การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการหางานใหม่ หรือการเตรียมความพร้อมในสายอาชีพอื่น สอดคล้องกับ ศศิวิมล คนเสียม (2563) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง มีการวิเคราะห์ภารกิจและความต้องการกำลังคนของสถานศึกษา ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีการเสนอความต้องการอัตรากำลัง การดำเนินการแต่งตั้ง การย้ายและการโอนข้าราชการครู ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการมีการแจ้งระเบียบ หลักเกณฑ์ ขั้นตอนการดำเนินการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารับทราบ ด้านวินัยและการรักษาวินัย มีการประชุมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโทษทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการออกจากราชการ มีการติดตามผู้ได้บังคับบัญชาเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุกับสถานศึกษาของตน ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน มีการประเมินผลและติดตามการทำงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตาม อายุ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันในด้านการวางแผนงานบุคคล และแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการจัดการอย่างเป็นระบบ ความโปร่งใส และการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลและสนับสนุนการพัฒนาองค์กรโดยรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรใช้ข้อมูลจากการวิจัยเพื่อพัฒนาแผนอัตรากำลังให้มีความชัดเจนและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

1.2 ควรกำหนดระยะเวลาในการสรรหาให้ชัดเจน และประชาสัมพันธ์ข้อมูลคุณสมบัติของตำแหน่งงานอย่างทั่วถึง เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกสมัครได้อย่างเท่าเทียม

1.3 ใช้ผลการวิจัยเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของบุคลากรเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต่อประสิทธิภาพการทำงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในสถานศึกษาขนาดต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

นันทพร ทองเชื้อ, มิตรภาณี พุ่มกล่อม และพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์. (2564). การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 7(1), 90-102.

พระครูวิจิตรศาสนการ และประจิตร มหาหิง. (2564) *การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาตามหลักพุทธบริหาร*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.

ณัฐยานันต์ รัตนินปฐมภัก. (2563). กลยุทธ์การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครนายก. ใน *ปรัชญาดุสิตบัณฑิต การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

ว.วชิรเมธี. (2559). *ธรรมะกับชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.

- วัชรระ คณะทรง. (2565). การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วสันต์ ปราณีตพลกรัง. (2564). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงระบบ*. กรุงเทพฯ: โปรเอชอาร์.
- วิชัย ธรรมสุริยะ. (2565). *การจัดการบุคคลสู่ความสำเร็จ*. นนทบุรี: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สายยันห์ แดนกาไสย, พระครูชัยรัตนกร และธีรภัทร ถิ่นแสนดี. (2565). การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 6(2), 121-131.
- สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา. (2564). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษาแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2562). *พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1. (2567). *แผนการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1.
- ศศิวิมล คนเสี้ยม. (2563). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- องอาจ นามพิกุล, สุรศักดิ์ จันทลาและสุนทร สายคำ. (2565). *แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจังหวัดขอนแก่นเขต 1*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). "Determining sample size for research activities". *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.

EXPLORATION AN ANALYSIS OF THE SINGING OF POLYPHONIC FOLK SONGS IN SOUTHWESTERN CHINA *

Lifang Zhang¹ and Kovit Kantasiri²

¹⁻²Shinawatra University, Thailand

Corresponding Author's Email: kovit.k@siu.ac.th

วันที่รับบทความ : 20 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 28 พฤษภาคม 2568;

วันตอบรับบทความ : 30 พฤษภาคม 2568

Received 20 May 2025; Revised 28 May 2025; Accepted 30 May 2025

Abstract

Polyphonic folk songs in Southwest China represent a unique musical heritage distinct from Western polyphony in their origins, functions, and performance styles. As vital expressions of minority cultures, these songs showcase diverse vocal techniques and reflect the social life, cultural values, and aesthetics of different ethnic groups. This study investigates the singing styles, inheritance mechanisms, and protection strategies of polyphonic folk songs in the modern era. Drawing from dialectical materialism and multidisciplinary approaches—including musicology, folklore, and cultural anthropology—the research combines qualitative interviews, musical analysis, and quantitative surveys among inheritors and folk ensembles. Findings reveal that polyphonic singing commonly involves repetition and chorus forms, using true and falsetto vocal techniques with strong ethnic characteristics. Transmission is primarily oral and intergenerational, yet faces challenges due to modernization. The study proposes digital preservation and integration with

Citation:

* Lifang Zhang and Kovit Kantasiri. (2025). Exploration An Analysis Of The Singing Of Polyphonic Folk Songs In Southwestern China. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 660-673.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

cultural tourism as practical pathways to safeguard this intangible cultural heritage.

Keywords: Southwest China, Polyphonic Folk Songs, Singing Research

Introduction

Polyphonic folk songs, defined as vocal music with two or more independent voice parts, are an integral part of China's rich folk music tradition. Predominantly found among ethnic minorities in Southwest China—including the Zhuang, Dong, Miao, Yao, Buyi, Yi, and Naxi—these songs are deeply rooted in agricultural labor, rituals, courtship, and communal customs. Their complex harmonies and layered textures not only distinguish them musically but also serve as vehicles for expressing communal identity and emotional life.

The origin of polyphonic folk songs in China dates back to the late matrilineal society, and over centuries, they have evolved into a vital medium of oral heritage. Unlike the Western concept of polyphony that often emphasizes musical structure, Chinese multi-voice folk songs reflect a more functional and ritualistic orientation, embedded in everyday life and passed down through generations without written notation.

Today, as these musical forms face the pressures of modernization, urbanization, and cultural homogenization, questions of inheritance and protection have become increasingly urgent. With many elderly bearers retiring or passing away, and younger generations showing declining interest, polyphonic folk songs risk falling into obscurity. Meanwhile, their ethnomusicological and anthropological value has gained scholarly recognition (Ding, 2020; Fan, 2020).

Given this context, this study explores three main questions: (1) What are the distinctive singing styles of polyphonic folk songs in Southwest China?

(2) What factors influence their inheritance? (3) How can they be preserved in the digital era and through cultural tourism integration? Through a combination of fieldwork, musical analysis, and interdisciplinary methods, this research aims to contribute both theoretically and practically to the sustainable transmission of China's intangible vocal heritage.

Objectives

1. In order to broaden new perspectives in the study of polyphonic folk song singing in Southwest China. To enrich the academic research on polyphonic folk song singing.

2. In order to trace the way of inheritance of polyphonic folk songs by investigating the current situation of the inheritors of polyphonic folk songs.

3. To provide specific strategies for the protection and inheritance of polyphonic folk songs in Southwest China.

Literature Review

Scholarly attention to polyphonic folk songs in China began relatively late. For decades, Chinese folk music was largely assumed to be monophonic until the 1950s, when musicians and scholars began documenting polyphonic traditions among ethnic minorities, particularly the Dong people. With the launch of the second National Folk Song Collection in 1979, researchers confirmed the existence of polyphonic structures in more than 30 ethnic groups, prompting greater academic interest (Fan, 1996). Since then, studies have expanded from basic musical structure to broader inquiries in music aesthetics, folklore, and ethnomusicology (Ding, 2020).

These folk songs typically feature a lead singer supported by group repetition or chorus, forming textures such as imitation or contrast. Voice techniques include true and falsetto registers, and rhythms range from free

and scattered beats to compound meters. Dong choral traditions, for instance, stress collective harmony over individual performance, reflecting communal values embedded in labor and ritual (Fan, 2020).

As for transmission, polyphonic folk songs are passed down through oral traditions, often taught by senior “song masters.” These traditions are deeply tied to social life—festivals, marriages, and collective labor. However, with modernization, migration, and generational shifts, many of these practices are endangered. Ding (2020) notes the necessity of integrating traditional knowledge with systematic education to ensure sustainable cultural inheritance.

In terms of preservation, scholars have proposed digital strategies and cultural-tourism integration. Fan (2020) advocates transforming traditional songs from “heritage” into “cultural resources,” while Tan (2020) emphasizes their role in expressing mother tongue identity. Though current efforts include audio archiving and performance-based tourism, further work is needed to explore advanced technologies such as VR and 3D digitization, and to encourage youth participation.

Overall, while the academic landscape is expanding, future research must focus on building inheritance models, promoting digital innovation, and enhancing interdisciplinary collaboration. This study builds upon these foundations to offer an integrated perspective on the singing, transmission, and protection of polyphonic folk songs in Southwest China.

Methodology

This study adopts a qualitative-dominant mixed-methods approach to examine the singing characteristics, inheritance pathways, and preservation strategies of polyphonic folk songs in Southwest China. Guided by

ethnomusicological theory and cultural anthropology, the research integrates literature analysis, fieldwork, and empirical validation.

1. Literature and Musical Analysis

A review of historical texts, academic journals, and local chronicles was conducted to understand the origin, function, and stylistic development of polyphonic folk songs. Simultaneously, selected songs from ethnic groups such as the Dong, Miao, Zhuang, and Naxi were analyzed in terms of melody, texture, rhythm, vocal techniques (e.g., true voice, falsetto), and polyphonic structure. These analyses provided the foundational framework for understanding stylistic typologies and regional traits.

2. Field Interviews and Observation

Semi-structured interviews were conducted with key cultural inheritors, performers, and community leaders. Interview topics included traditional teaching methods, ritual and communal contexts, and perceptions of cultural transformation. Participant observation during live performances and informal singing gatherings further contextualized the role of these songs in daily life.

3. Survey and Quantitative Validation

A structured questionnaire was distributed to local singing groups and enthusiasts to gather data on participation, preferences, and awareness. SPSS was used to analyze reliability (Cronbach's alpha) and validity (factor analysis). AMOS software supported structural equation modeling to explore relationships among variables, such as singing styles, inheritance methods, and preservation effectiveness.

4. Triangulation and Synthesis

To enhance validity, findings from textual analysis, interviews, and survey data were triangulated. This approach ensured consistency across qualitative insights and quantitative evidence, reinforcing the reliability and depth of interpretation.

5. Research Framework

The conceptual framework is shown below:

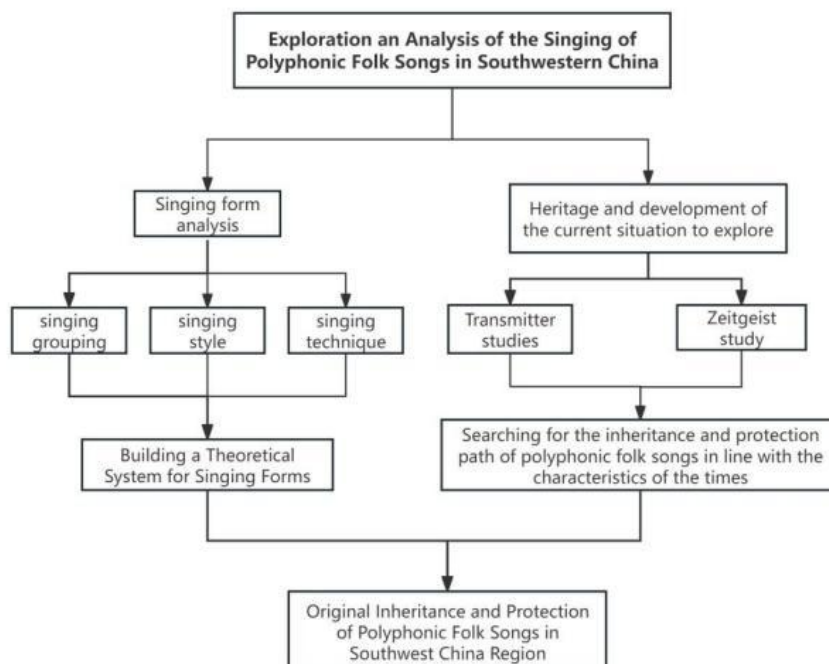

Figure 1 Conceptual framework (Constructed by the researchers)

Results

1. Singing Forms of Polyphonic Folk Songs

Chinese polyphonic folk songs are a unique musical form, characterized by rich vocal layering and strong ethnic expressiveness. Their structure reflects the collaborative spirit of communities, blending aesthetic harmony with social function. Whether in the Mongolian long tune of the north or the Yi chorus of the southwest, these songs express people's reverence for life, nature, and love.

Polyphonic folk songs in Southwest China represent a distinctive form of vocal tradition that embodies complex harmonies and strong ethnic expressiveness. Over time, these singing forms have evolved into relatively stable structures, deeply rooted in the collective labor, customs, and social rituals of ethnic communities. Generally, they can be divided into two main categories: chorus and repetition. Each category includes subtypes based on

participants—such as male chorus, female chorus, children’s chorus, mixed chorus, and male-female duets. For instance, male choruses are typically used in collective labor or ceremonial contexts such as forest calls or boat songs (Figure 2). Female choruses are often associated with daily activities or festive events. Children’s choruses are comparatively rare and are mainly preserved in traditions like the Maonan "Juggling" songs or select Zhuang children's songs.

Figure 2 Guizhou Dong folk song "Ga jin ban" (Constructed by the researchers)

The repetition format shares similar contexts with chorus but is more common in small-group cooperative tasks, rituals, drinking songs, mountain songs, and romantic exchanges. These are also categorized into male, female, children’s, mixed repetitions, and male-female duets. Among these, the male-female duet is the most widespread and frequently used format, especially among ethnic groups like the Zhuang, Buyi, Maonan, Mulao, Yao, and She. Some Han, Lisu, and Qiang songs also adopt this structure. These forms are most often found in love songs and courtship settings, where emotional expression and lyrical dialogue are emphasized.

Two notable features characterize these group singing forms. First, chorus, repetition, and duet singing dominate, while fully mixed-voice textures are less common. This correlates with the division of labor and gender roles within ethnic traditions. In many groups, labor and customs are performed

separately by men and women, and songs mirror this separation. Second, the structure often follows a “one-leads-all-follow” pattern, where a skilled soloist or elder singer initiates the melodic line while the rest harmonize in support. The solo part—usually soprano—allows greater improvisational freedom and expressive nuance, yet its clarity remains prominent regardless of the number of accompanying voices.

The singing techniques used in polyphonic folk songs are equally rich and closely related to local ecology, performance genre, and cultural function. While most songs maintain consistent vocal techniques across parts, some ethnic groups exhibit contrasting combinations. The primary vocal types include: (1) true voice with true voice, common in labor and field songs, characterized by deep or high natural tones; (2) falsetto with falsetto, often found in mountain songs for sound projection, as in the Debao Zhuang repertoire; and (3) true voice combined with falsetto, either across different voice parts or alternating within a single part. For instance, the male singers often use falsetto in mixed-voice repetition, while Qiang sopranos may employ falsetto within same-part alternation. The Hani song "The Girl Comes Out" illustrates this technique, where the soprano part shifts between true and falsetto registers to enrich melodic expression.

Another distinctive element is musical foreshadowing, a preparatory gesture wherein a singer subtly alters pitch, timbre, or volume to signal the entrance of another part. This technique is especially useful in improvised or large ensemble performances, enabling smooth transitions and coordinated layering.

The Naxi polyphonic folk song *Woje* serves as a representative case of stylistic integration between music, ritual, and performance. This ancient song, sung in the Naxi language and often incorporating Dongba script, is traditionally taught through oral transmission over extended periods. It is structurally based on three parallel phrases followed by a coda and lacks accompaniment. Its melodic system defies standard scale conventions, making it difficult to transcribe with conventional notation (Figure 3).

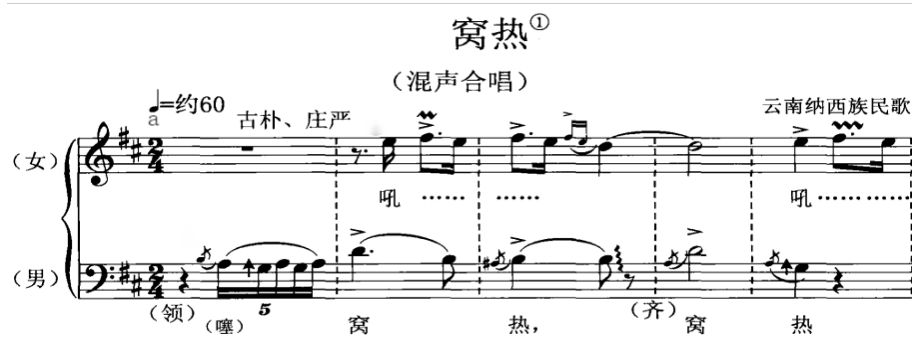

Figure 3 Yunnan Naxi Polyphonic Folk Song "Woje" (Constructed by the researchers)

Woje is typically performed by a large circle of dancers, ranging from a dozen to several hundred people, moving clockwise around a fire. Led by male "ZuoLuoBa" and female "LeMei" chanters, the call-and-response format creates a dramatic sonic contrast. Female voices use throat trills with rapid horizontal tremor—resembling goat cries—while male voices produce rough, resonant roars. The resulting texture conveys a strong sense of primordial energy and ceremonial gravitas. The treble melody is limited to three tones (Gong, Shang, Jiao) and is simple yet powerful. Harmony is based on the D mode, with predominant intervals of unison, sixths, and thirds, forming a contrasting polyphonic weave in which lower voices enter before higher ones.

2. Research on the Inheritance of Polyphonic Folk Song Singing

Through field investigations and interviews, this study closely examined the current state of inheritance among polyphonic folk song practitioners across Southwest China. In nearly all ethnic communities studied, the core inheritance method remains oral transmission. Senior singers, often referred to as "song masters," teach students through a process of direct demonstration and imitation—line by line, phrase by phrase—accumulating singing proficiency over years of participation in social and ceremonial contexts. This mode of transmission, though lacking written documentation, embodies a deep-rooted system of cultural continuity based on embodied learning and collective memory.

Intergenerational inheritance appears in three primary forms: spontaneous transmission, where children learn songs naturally by participating in communal life; family-based transmission, where skills are passed within households, especially among women or lineage elders; and government-supported or institutionalized inheritance, wherein local authorities recognize and support designated cultural bearers. For example, among the Yao people of Fuchuan, oral transmission has helped preserve not only vocal techniques but also important social knowledge, such as customs, belief systems, and cultural identity.

However, this traditional system faces increasing challenges. In many villages, folk festivals and communal rituals—once key settings for song learning—are fading or have disappeared entirely. With the rise of urbanization and modern lifestyles, the survival space for polyphonic folk songs has drastically shrunk. Many highly skilled singers have aged or passed away without successors. Younger generations, shaped by digital entertainment and formalized education, often show little interest in traditional music, viewing it as outdated or irrelevant. As a result, the oral transmission chain is breaking down, and many ancient vocal styles and techniques are in danger of being lost forever.

These findings highlight an urgent need to both document and revitalize the living practice of polyphonic folk singing. Beyond textual preservation, attention must be paid to the relational, situational, and performative dimensions of inheritance—how knowledge is shared in context, how emotional bonds are forged through singing, and how the community structure supports or hinders cultural continuity. Recognizing inheritors as dynamic agents—not passive transmitters—can help reshape preservation policies that are responsive to local realities and capable of bridging tradition and transformation.

Discussion

This study has examined the vocal forms, stylistic characteristics, inheritance mechanisms, and preservation strategies of polyphonic folk songs

in Southwest China. The findings confirm that these songs, deeply embedded in the daily lives and rituals of ethnic communities, are not merely artistic expressions but also carriers of social cohesion, historical memory, and cultural identity. Their complex vocal structures—typically involving true voice, falsetto, and mixed techniques—demonstrate a high degree of musical coordination and ethnic distinctiveness. Singing formats such as chorus, repetition, and male-female duets are closely aligned with social divisions of labor, gender roles, and local customs. The “one-leads-all-follow” structure remains a defining characteristic, fostering both artistic expression and collective participation.

However, despite their rich cultural and musical value, polyphonic folk songs are facing unprecedented challenges in terms of intergenerational transmission. The inheritance system, still primarily oral and informal, is increasingly vulnerable due to aging inheritors, weakening communal rituals, and the influence of modern lifestyles and media. Many traditional singing contexts have either disappeared or been replaced by commercialized, staged performances, leading to a detachment of younger generations from original forms and meanings.

Quantitative and qualitative data collected in this study further suggest that factors such as singing style, skill mastery, community environment, and policy support are all positively correlated with the effectiveness of inheritance and preservation. Notably, the “contemporary cultural environment” plays a dominant role in shaping the current state of folk song transmission. Where community rituals and shared values persist, polyphonic traditions remain more vibrant and resilient.

In response to these findings, this study emphasizes the importance of two integrated strategies for safeguarding polyphonic folk songs. First, digital preservation must be expanded beyond audio and video archiving to include immersive technologies such as VR, 3D modeling, and interactive platforms,

enabling deeper engagement and public access. At the same time, capacity-building programs should train a new generation of practitioners with both musical and technical competencies to sustain digital initiatives. Second, integration with cultural tourism provides a pathway for revitalization. By embedding folk song performances into living cultural experiences—such as village ceremonies, music festivals, and participatory workshops—communities can maintain tradition while generating economic and educational value.

In conclusion, polyphonic folk songs in Southwest China remain a profound testament to the creativity, resilience, and emotional depth of ethnic minority cultures. Their preservation cannot rely solely on documentation or museum-like conservation but must be rooted in dynamic, community-driven practices that respect tradition while embracing adaptation. This study contributes both theoretical understanding and practical recommendations, underscoring the need for interdisciplinary collaboration and long-term cultural investment to ensure that these intangible musical heritages continue to resonate across generations.

Recommendation

1. The future outlook of polyphonic folk song singing research is full of opportunities and challenges. With the advancement of science and technology and the strengthening of interdisciplinary cooperation, researchers are expected to utilize modern technological means, such as audio analysis, digital recording and virtual reality, to more comprehensively and accurately capture and record the details of multi-voice folk singing, thus enriching the research materials and enhancing the depth of research.

2. Digging deeper into the cultural connotations and social values behind polyphonic folk songs and strengthening the consideration of cultural

contexts will promote a deeper understanding of their artistic characteristics and historical inheritance.

3. Strengthening exchanges and cooperation with international academics and drawing on advanced international research methods and experiences will also promote the study of polyphonic folk singing to new heights. In the face of the challenges of social and cultural changes, researchers also need to actively participate in the protection and inheritance of folk songs, and explore new modes and ways of inheritance, so as to ensure the continuation and development of this valuable intangible cultural heritage.

Funded Project

Project source: Youth Scientific Research Project 2022, Hunan Provincial Department of Education, Research on the Generation, Evolution, Protection and Inheritance of Music Culture in Ethnic areas -- A case study of polyphonic folk songs (Miao nationality) in West Hunan Province, project number: 22B0782.

References

- Ding, B. (2020). *Ethnomusicological interpretation of Tibetan and Qiang polyphonic folk songs* [Master's thesis, Nanjing University of the Arts].
- Fan, Z. Y. (1996). The inheritance of folk music and school music education. *Music World*, (09), 15–18.
- Fan, Z. Y. (2020). Transforming “heritage” into “resources”: Discussing the transmission and utilization of polyphonic folk songs. *Music Culture Research*, (01), 75–80 + 4.

- McKerrell, S., & Hornabrook, J. (2021). Mobilizing traditional music in the rural creative economy of Argyll and Bute, Scotland. *Creative Industries Journal*, 15(3), 237–256. <https://doi.org/10.1080/17510694.2021.1928420>
- Tan, J. (2020). Research on the contemporary value of mother tongue music culture. *Contemporary and Ancient Literary Creation*, (18), 71–73.

โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน *

STRUCTURAL EQUATION MODEL OF ACADEMIC LEADERSHIP OF
SCHOOL ADMINISTRATORS THAT INFLUENCES THE ACTIVE
LEARNING MANAGEMENT OF TEACHERS IN EDUCATIONAL
INSTITUTIONS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION
COMMISSION

ยศกฤต ใจสะอาด¹ และ ทิพนาศ เศวตวรโชติ²

Yodsakrit Jaisa-Art¹ and Tippamas Sawetvorrachot²

¹⁻²หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Doctor of Education Program in Educational Administration, Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author's Email: yodsakrit@mns.ac.th

วันที่รับบทความ : 14 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 19 พฤษภาคม 2568;

วันตอบรับบทความ : 21 พฤษภาคม 2568

Received 14 May 2025; Revised 19 May 2025; Accepted 21 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา

Citation:

* ยศกฤต ใจสะอาด และ ทิพนาศ เศวตวรโชติ. (2568). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 674-691.

Yodsakrit Jaisa-Art and Tippamas Sawetvorrachot. (2025). Structural Equation Model Of Academic Leadership Of School Administrators That Influences The Active Learning Management Of Teachers In Educational Institutions Under The Office Of The Basic Education Commission. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 674-691.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

2) ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา และ

3) ศึกษาเส้นทางอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,040 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงยืนยัน (CFA) และตรวจสอบความสอดคล้องตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย 70 ตัวบ่งชี้ พบว่าทุกองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่า Chi-square = 14.051, df = 15, p-value = 0.552, χ^2/df = 0.999, GFI = 0.973, AGFI = 0.898, RMR = 0.002, RMSEA = 0.00

3. ผลการศึกษาเส้นทางอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยสัดส่วนของความเชื่อมั่นได้ของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร้อยละ 100

คำสำคัญ: โมเดลสมการโครงสร้าง, ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา, การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

Abstract

This research aimed to 1) Study the components of academic leadership of school administrators that influence teachers' active learning management in educational institutions; 2) Examining the consistency of the structural equation model of academic leadership of school administrators

that influences teachers' active learning management in schools and 3) Study the influence path of academic leadership of school administrators that influence teachers' active learning management in educational institutions. The sample group used in the research was 1,040 school administrators under the Office of the Basic Education Commission. The sample group was obtained by using a multi-stage random sampling method. Confirmatory data analysis (CFA) was performed and the consistency of the theory with the empirical data was examined. The research results found that:

1) The results of the study of the components of academic leadership of school administrators that influence teachers' active learning management in schools consisted of 6 main components, 20 sub-components, and 70 indicators. It was found that all components passed the specified criteria.

2) The results of the examination of the consistency of the structural equation model of academic leadership of school administrators that influences. The active learning management of teachers in schools under the office of the basic education commission. That was developed were consistent with the empirical data with a chi-square value = 14.051, $df = 15$, $p\text{-value} = 0.552$, $\chi^2/df = 0.999$, $GFI = 0.973$, $AGFI = 0.898$, $RMR = 0.002$, $RMSEA = 0.00$

3) The study results of the influence path of academic leadership of school administrators on teachers' active learning management in the school showed an influence size of 1.00, which was statistically significant at the .001 level. The proportion of reliability of the structural equation model of academic leadership of school administrators. That influences the active learning management of teachers in schools under the office of the basic education commission is 100 percent.

Keywords: Structural equation model, Academic leadership of school administrators, Proactive learning management of teachers

บทนำ

การศึกษาเป็นกำลังอำนาจที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้รุ่งเรือง เพราะการศึกษาช่วยพัฒนาคน คนพัฒนาชาติ หลาย ๆ ประเทศทั่วโลกได้เห็นถึงความสำคัญ ทางด้านการศึกษาโดยจัดให้เป็นปัจจัยพื้นฐานกับคนทุกคนอย่างทั่วถึงโดยใช้กลยุทธ์ต่างๆ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองเข้มแข็งกลายเป็นกำลังหลักในการพัฒนาบ้านเมือง กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาของชาติตามแผน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ปี พ.ศ. 2561-2580) มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นกำลังคนที่ เข้มแข็งในการพัฒนาประเทศ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, 2560) ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่สุดในสถานศึกษาที่สามารถ ปฏิรูปการเรียนรู้ สนับสนุน ส่งเสริมครูให้มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยใช้กลวิธีจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเกิดความสนใจ ตามความถนัดและสนองความแตกต่าง โดยมุ่งสู่สมรรถนะทักษะการคิดขั้นสูง คิดอย่างเหตุผล คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณนำไปจัดการและประยุกต์ให้ผู้เรียนค้นพบเป้าหมายของ ชีวิตที่สำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564 : 2)

จากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาสะท้อนถึงคุณภาพผู้เรียนยังไม่เป็นที่น่า พพอใจ ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษามีประสิทธิภาพลดลง (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2563 : 33-34) ซึ่งสอดคล้องกับพิกเลย์และสมิท (Perkey and Smith 1993 : 114) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการและทักษะ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สำเร็จ มีความรอบรู้ทางวิชาการเป็นอย่างดี และหากผู้บริหาร สถานศึกษาไม่ได้แสดงออกถึงบทบาทและภาวะผู้นำทางวิชาการของตนอย่างเหมาะสมแล้ว นั้น ผลความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการก็จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก สอดคล้อง กับ ฮาลิเนียร์และมูฟี่ (Hallinger and Murphy, 1985) ได้กล่าวว่า บทบาทภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษาเน้นงานวิชาการในด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานของครู ผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำทางวิชาการสูงจึงจะทำให้สถานศึกษาบรรลุสำเร็จตามเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับจตุรงค์ ธนะสีสังกูร (2563 : 38) ได้กล่าวว่า การ บริหารงานวิชาการมีความสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและให้ได้ มาตรฐานตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการยังเป็นเครื่องชี้วัด ความสำเร็จในการบริหารงาน ส่งเสริม สนับสนุนให้มีความสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

ในสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายสำเร็จตามหลักสูตร ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ภาวะผู้นำทางวิชาการในตัวของผู้บริหารที่มีอิทธิพลในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาที่สำเร็จ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางบริหารจัดการศึกษาที่ถูกทิศทาง อีกทั้งเพื่อเป็นการยืนยันตามสมมติฐานโมเดลต้นแบบให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายการศึกษาที่มีคุณภาพและเกิดประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อศึกษาเส้นทางอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทบทวนวรรณกรรม

โมเดลสมการโครงสร้าง

คำว่า โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) เป็นวิธีทางสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบและวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ (Observed Variables) กับตัวแปรแฝง (Latent Variables) หรือวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไป การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลและค่าสหสัมพันธ์กับข้อมูลได้องค์ประกอบยืนยันโมเดลเป็นเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับนงลักษณ์ วิรัชชัย (2542 : 40)

ไรท์ (Wright, 1934) ได้กล่าวว่า เทคนิควิธีวิเคราะห์เส้นทางว่าเป็นวิธีการยืนยันความสอดคล้องกลมกลืนข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งสามารถวัดได้จากค่าสหสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้ความรู้จากทฤษฎีเชิงเหตุผลเพื่อการอธิบายในเชิงสถิติ

บุญชม ศรีสะอาด (2560 : 131) ได้กล่าวว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเงื่อนไขเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพื่อหาข้อสรุปการแสดงผลออกถึงพฤติกรรมของผู้บริหารในการบริหารจัดการงานวิชาการ การยืนยัน (CFA) ว่าโมเดลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุปว่า โมเดลสมการโครงสร้างเป็นการสร้างขึ้นของแนวคิดของนักวิชาการหรืองานวิจัยต่าง ๆ เพื่อนำมาสร้างโมเดลความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความเข้าใจที่ยืนยันได้ว่า โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์สอดคล้องกับข้อมูลของโมเดลที่สร้างขึ้นเป็นเชิงประจักษ์

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

คำว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ คุณลักษณะของผู้นำที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการแสดงออกถึงพฤติกรรมในการบริหารจัดการด้านวิชาการในโรงเรียน โดยการกระตุ้นส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาอันเกิดผลดีต่อการสอนของครูทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นซึ่งเป็นการกิจหลักของสถานศึกษาและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับปิยพร บุญใบ (2563)

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นภาระงานที่ต้องร่วมกันจัดการให้มีการดำเนินการให้คำปรึกษา แนะนำและสื่อประสานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพเพราะการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับเศรษฐพงศ์ นันท์วิวงศ์ (2563)

ฮาลิเนียและมูฟี่ (Hallinger & Murphy, 1985) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้สอนต้องมีความเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการสูงจึงจะทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน (Framing school goals) การจัดการด้านการเรียนการสอน (Managing the instructional program) การสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน (Promote school climate)

เดวิสและโทมัส (Davis and Thomas, 1989 : 21) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการมีบทบาทสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่จะเน้นกิจกรรมในด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู

สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การกำหนด วิสัยทัศน์ทางวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรและการสอน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี การนิเทศการสอนของครู การพัฒนาวิชาชีพครู โดยมีพลังอำนาจในการจูงใจครูในการบริหารจัดการสอนของครูในชั้นเรียน พัฒนา ปรับปรุงและจัดกิจกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

คำว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากทฤษฎีการเรียนรู้ของเบนจา มิน บลูมและคณะ (Bloom et al, 1956) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นลักษณะการจัด กิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบและยังเป็นวิธีการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นบทบาทในการดำเนิน กิจกรรมทางวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านพุทธิพิสัย 2) ด้านทักษะพิสัย และ 3) ด้านจิตพิสัย

บอนเวลล์ (Bonwell, 1991) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้หรือ Active Learning design เป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วย การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการ วัดผลและประเมินผล มีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญ ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนพฤติกรรมของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องต้องแสดงให้เห็นคุณค่าของการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้บรรลุผลสำเร็จ

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ผู้เรียนมีความตื่นตัว สืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง ศึกษา จัดกระทำข้อมูล และสร้างความเข้าใจในข้อมูลนั้น ๆ เพื่อให้ สิ่งที่เรียนรู้นั้นอันจะส่งผลให้สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้นกระบวนการสร้างความ เข้าใจด้วยตนเองจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทั้งทางกายสติปัญญา สังคม และอารมณ์ สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563 : 18)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูที่สะท้อนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสูงขึ้นโดยเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริงจะต้องมี การวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลและ ประเมินผล สอดคล้องกับกวีสุรา อับดุลลาตีฟ (2564)

สรุปว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นลักษณะความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูในจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมการวางแผนการเรียนรู้ การ ออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผล ทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ ความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการคิดขั้นสูง คือ การคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การประเมิน ค่า การตัดสินใจ และการคิดสร้างสรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 29,312 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้กฎอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างต่อจำนวนพารามิเตอร์ 20 : 1 (Hair, J. et al, 2010) โดยใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,040 คน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 47)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การตรวจสอบเครื่องมือ วิเคราะห์ ความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาค่าความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence : IOC)

2.2 การวิเคราะห์ความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 50 คน เพื่อตรวจคุณภาพค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -coefficient) ของ Cronbach (Burns & Grove, 1997 : 42-50) พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.966 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา มีค่ามากกว่า 0.70 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 99)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ส่งตอบแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 3 สัปดาห์

3.2 ตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำแบบสอบถามที่ได้รับไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป และหากพบว่าผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ส่งแบบสอบถามคืนตามกำหนด ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจนได้รับจำนวนแบบสอบถามครบ คือ ร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

3.3 นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ 1,040 ฉบับ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับหรือมากกว่า 3 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) โดยใช้เกณฑ์เท่ากับหรือน้อยกว่า 20%

4.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) และวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (path analysis) วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่า KMO ต้องมากกว่า 50, ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าต่ำมาก หรือยิ่งเข้าใกล้ศูนย์มากเท่าไร แสดงว่าข้อมูลโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ระดับการยอมรับ, ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI), ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแล้ว (AGFI) มีค่าตั้งแต่ 0.90 - 1.00, ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) ซึ่งถ้าค่า RMSEA ต่ำกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าค่าไค-สแควร์ (χ^2) คือ ไม่นับนัยสำคัญ ทางสถิติ หรือ ค่า P-Value มากกว่า 0.05 แสดงว่าสอดคล้องและกลมกลืน

ผลการวิจัย

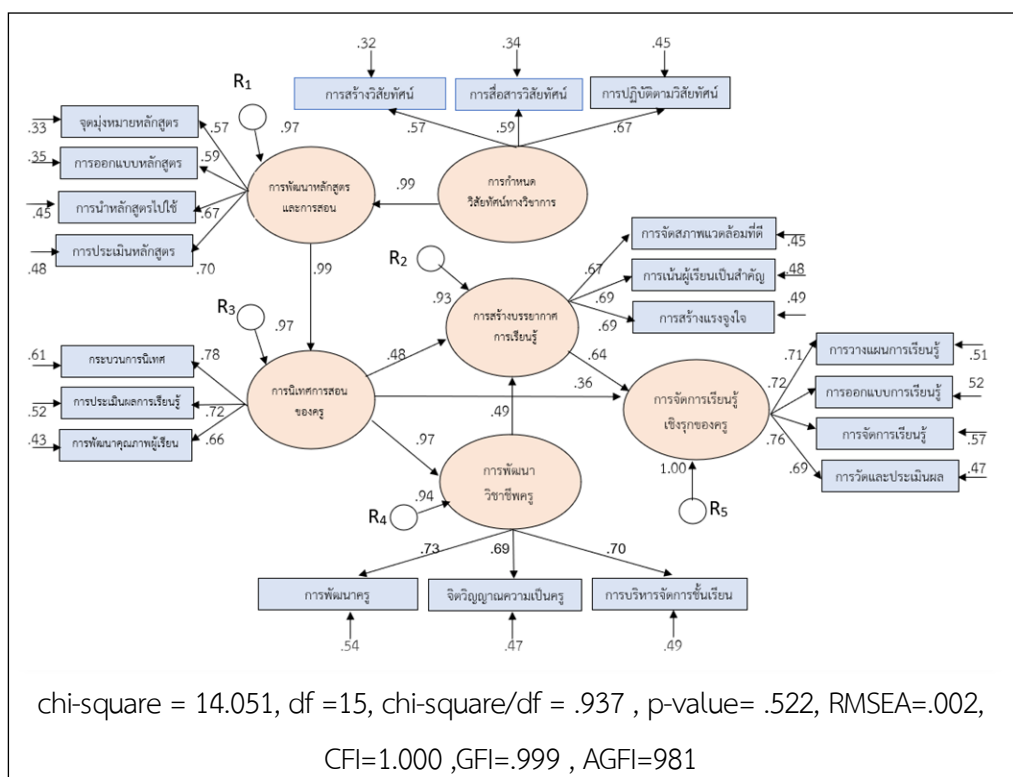
ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย จากตัวแปรสังเกตได้ 70 ตัวบ่งชี้ โดยองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นนี้ แสดงในรูปแบบโมเดลได้ ดังภาพที่ 1

องค์ประกอบ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิง ยืนยันอันดับสอง	เมตริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ			สัมประสิทธิ์การ พหุคูณ (R ²)	ความตรงเชิง โครงสร้าง (pc)	ความเชื่อถือได้ (pv)
	λ	SE	t			
การสื่อสารวิสัยทัศน์ (visT2)	0.53	0.082	10.09***	0.28		
การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (visT3)	0.63	0.104	9.87***	0.39		
2) องค์ประกอบย่อยการพัฒนาหลักสูตรและการสอน (CU)					0.96	0.86
จุดมุ่งหมายหลักสูตร (cuT1)	0.68	0.067	14.76***	0.46		
การออกแบบหลักสูตร (cuT2)	0.67	0.068	14.76***	0.45		
การนำหลักสูตรไปใช้ (cuT3)	0.59	0.062	13.92***	0.36		
การประเมินหลักสูตร (cuT4)	0.54	0.064	12.67***	0.29		
3) องค์ประกอบย่อยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (ca)					0.97	0.86
การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี (caT1)	0.67	0.077	13.70***	0.45		
การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (caT2)	0.68	0.069	13.70***	0.46		
การสร้างแรงจูงใจ (caT3)	0.66	0.069	13.74***	0.43		
4) การนิเทศการสอนของครู					0.95	0.87
กระบวนการนิเทศ (esT1)	0.76	0.090	14.33***	0.58		
การประเมินผลการเรียนรู้ (esT2)	0.62	0.054	14.33***	0.39		
การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (esT3)	0.67	0.060	14.48***	0.45		
5) องค์ประกอบย่อยการพัฒนาวิชาชีพครู (PD)					0.96	0.90
การพัฒนาตนเอง (pdT1)	0.75	0.069	16.00***	0.57		
จิตวิญญาณความเป็นครู (pdT2)	0.70	0.056	16.00***	0.48		
การบริหารจัดการชั้นเรียน (pdT3)	0.67	0.054	15.93***	0.45		
6) องค์ประกอบย่อยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู (AL)					0.97	0.90
การวางแผนการเรียนรู้ (alT1)	0.62	0.056	17.55***	0.38		
การออกแบบการเรียนรู้ (alT2)	0.65	0.058	17.55***	0.42		
การจัดการเรียนรู้ (alT3)	0.88	0.069	20.88***	0.78		
การวัดและประเมินผล (alT4)	0.85	0.067	20.45***	0.72		

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบเชิงยืนยันทั้ง 6 องค์ประกอบของโมเดล
สมการโครงสร้าง พบว่า เมื่อพิจารณาค่าความเชื่อถือได้ของตัวแปร (pv) 0.94-0.97 และ

ค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (p_v) เท่ากับ 0.84-0.90 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีค่าสถิติผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่ามีความน่าเชื่อถือได้ สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์การพิจารณาการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่าโมเดลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 2

*** p-value ≤ .001

ภาพที่ 2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา

3. ผลการศึกษาเส้นทางอิทธิพลของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าตัวแปรที่มีอิทธิพลของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา

ตัวแปรตาม	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรสาเหตุ											
			VIS			CU			ES			PD		
			β	SE	t	β	SE	t	β	SE	t	β	SE	t
CU	0.97	DE	0.99***	0.18	5.74									
		IE												
		TE	0.99***											
CA	0.93	DE							0.48***	0.92	0.56	0.49***	0.92	0.568
		IE				0.48***	0.92	0.56	0.49***	0.92	0.56			
		TE				0.48***			0.97***			0.49***		
ES	0.97	DE				0.99***	0.11	9.12						
		IE	0.99***	0.06	16.85									
		TE	0.99***			0.99***								
PD	0.94	DE							0.97***	0.09	10.29			
		IE												
		TE							0.97***					
AL	1.00	DE							0.37***	1.34	0.289			
		IE				0.97***	0.05	17.22	0.64***	1.29	0.48			
		TE				0.97***			1.00***					

*** p-value $\leq .001$

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 พบว่า ตัวแปรของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับตัวแปรผลอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าโมเดลนี้มีความสมบูรณ์สูงมาก มีสัดส่วนความเชื่อถือได้ร้อยละ 100

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ทางวิชาการ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ การสื่อสารวิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 2) การพัฒนาหลักสูตรและการสอน มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ จุดมุ่งหมายหลักสูตร การออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตร 3) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี การเน้นผู้เรียนที่สำคัญ การสร้างแรงจูงใจ 4) การนิเทศการสอนของครู มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ กระบวนการนิเทศ การประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 5) การพัฒนาวิชาชีพครู มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การพัฒนาครู จิตวิญญาณความ

เป็นครู การบริหารจัดการชั้นเรียน และ 6) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของเบนจามิน บลูมและคณะ (Bloom et al, 1956) สะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำทางวิชาการผู้บริหารมีมุมมองที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานสถานศึกษาโดยเฉพาะทางด้านวิชาการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่สุด มีหลักการบริหารสถานศึกษา เข้าใจความรู้สึกร่วมกันเกิดความร่วมมือกันปฏิบัติตามจนบรรลุเป้าหมายได้ สอดคล้องกับปิยพร บุญใบ (2563)

2. การยืนยันองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา ประกอบด้วย

องค์ประกอบหลักที่ 1 การกำหนดวิสัยทัศน์ทางวิชาการ พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับครูก (Krug, 1992 : 53) ได้กล่าวว่า การกำหนดพันธกิจมีงานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงเรียนชี้ให้เห็นว่าการมีเป้าหมายที่ชัดเจนแล้วจำเป็นจะต้องสื่อสารให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าใจด้วยการทำกรอบเป้าหมายวัตถุประสงค์ และพันธกิจที่วางไว้

องค์ประกอบหลักที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรและการสอนพบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับฮาลิงเจอร์และมูฟี่ (Hallinger & Murphy, 1985) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารควรวิเคราะห์ระบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำมาออกแบบหลักสูตรตามองค์ประกอบของหลักสูตรและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้จริงและในการสร้างหลักสูตรได้กำหนด

องค์ประกอบหลักที่ 3 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับครูก (Krug, 1992 : 53) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารควรจัดการบรรยากาศของโรงเรียนเป็นบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ การจัดกิจกรรมที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและมีการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครูอีกด้วย

องค์ประกอบหลักที่ 4 การนิเทศการสอนของครู มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับกริกแมน (Glickman, 2007) ได้กล่าวว่า การนิเทศการสอนของครูผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือครูในการอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

องค์ประกอบหลักที่ 5 การพัฒนาวิชาชีพครู มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับที่ มณีรัตน์, 2565 : 319) องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาครูและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนครู และแนวคิดของแมคอีวาน (McEwan, 1998) ได้กล่าวว่า ระบบแผนงานวิชาการของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จครูจะมีการพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาหลักสูตรและแสดงบทบาทในการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

องค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยตัวแปรผลที่มีอิทธิพลค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563 : 18) และสอดคล้องกับงานวิจัยของเชษฐชาย วรณ ประพันธ์ (2564) เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โรงเรียนลำพระเพลิงพิทยาคม ผลการวิจัย พบว่าด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุกจะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการวัดและประเมินผลว่าการวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรจะเป็นส่วนที่นำไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้

3. ผลการศึกษาเส้นทางอิทธิพลหรือเส้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตัวแปรที่มีสัดส่วนที่เชื่อถือได้สูงมาก มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับบอนเวลล์ (Bonwell, 1991) และสอดคล้องกับงานวิจัยของปยุตยวีร์ อวยชัย สวัสดิ์ (2561) เรื่อง โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อธิบายถึงความเชื่อมั่นของปัจจัยเชิงสาเหตุภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร้อยละ 68

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลอย่างมากต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา โดยระดับการแสดงออกของภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ทางวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรและการ

สอน การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ การนิเทศการสอน และการพัฒนาวิชาชีพครู ล้วนอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับระดับของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ประกอบด้วย การวางแผน ออกแบบ จัดการเรียนรู้ และการประเมินผล ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน โมเดลสมการโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โมเดลมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้พัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับการจัดการเรียนรู้ของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนผู้บริหารสถานศึกษาให้ได้รับพัฒนาตนเองหรือแสดงบทบาทของภาวะผู้นำทางวิชาการมากขึ้นจนบรรลุผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนผู้บริหารสถานศึกษาได้พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานศึกษาสามารถนำไปใช้จริงในการพัฒนากิจกรรมในการวางแผนได้ตรงประเด็นตามมาตรฐานของการศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำวิจัยนี้ไปใช้พัฒนารูปแบบเพื่อสร้างภาวะทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามบริบทของแต่ละสถานศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กวิสรา อับดุลลาตีฟ. (2564). *การเสริมแอปพลิเคชันการเรียนการสอนเชิงรุก สำหรับบุคลากรครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านสมรรถนะหลักของนักศึกษาอาชีวศึกษา*. วิทยาลัยอาชีวศึกษา การอาชีพปัตตานี. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จตุรงค์ ธนะสีสังกูร. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการและการพัฒนาหลักสูตร*. นครราชสีมา: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- เชษฐชาย วรรณประพันธ์. (2564). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (*Active Learning*) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาลำพระเพลิงพิทยาคม. กรุงเทพฯ: สำนักงานเว็บไซต์ครูบ้านนอกดอทคอม
- นที มณีรัตน์. (2565). ประสิทธิภาพโรงเรียน *School Effectiveness*. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, ปีที่ 1. 313 – 334
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *สถิติชวนใช้*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- ปิยพร บุญใบ. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สกลนคร เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ ค.ม.* มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญยวีร์ อวยชัยสวัสดิ์. (2561). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำปล้งบวกของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย*, 6 (2), 72.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการพ.ศ. 2563-2565*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก*. นนทบุรี: เซ็นจูร์.
- Bloom, Bs. (1956). *A taxonomy of educational objectives: Handbook I The cognitive domain*. Longman, Green Co. New York.
- Bonwell, C. C. & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creating excitement in the classroom*. Washington Dc: The Washington university.
- Davis, K. I., and Thomas, P. I. (1989). *Human characteristic and school learning*. New York: Mc Graw Hill.
- Glickman. (2007). *Supervision of Instruction : A developmental approach*. (5th Ed). Boston : Allyn and Bacon
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate data analysis*. (7th ed). Pearson : New York.

- Hallinger and Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behavior of principal. *The elementary school journal*, 86(2), 221-224.
- Perkey, S.C., And Smith, M.S. (January 1993). Effective schools : A review. *elementary school journal*, 83(4), 221.
- Krung S. (1992). *Developing social skills*. New York: University of L. Illinois.
- Wright, S. (1934). The method of path coefficients. *In annals of mathematical statistics*, V.5, 161-215

A SEMIOTIC STUDY OF TRADITIONAL PATTERNS IN THE FIVE DIALECTS OF THE LI ETHNIC GROUP—CULTURAL SYMBOLISM AND MODERN COMMUNICATION *

Zhehao Wu¹ and Supachai Areerungruang²

¹⁻²Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Thailand

Corresponding Author's Email: supachai3833@gmail.com.

วันที่รับบทความ : 14 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 15 พฤษภาคม 2568;

วันที่ตอบรับบทความ : 17 พฤษภาคม 2568

Received 14 May 2025; Revised 15 May 2025; Accepted 17 May 2025

Abstract

With the advancement of modern media technology and the increasing demand for the dissemination of traditional culture, the communication and development of traditional ethnic patterns are facing both new challenges and opportunities. The traditional patterns of the five dialects of the Li nationality in Hainan, deeply rooted in historical accumulation and rich symbolic meanings, serve as important cultural symbols. This paper adopts a semiotic perspective to analyze the cultural connotations and symbolic values of these traditional patterns and explores their possible applications in modern media communication. By examining their semantic characteristics and narrative forms, and combining them with modern communication techniques and visual expression, this study aims to provide theoretical support and practical

Citation:

*

Zhehao Wu and Supachai Areerungruang. (2025). A Semiotic Study Of Traditional Patterns In The Five Dialects Of The Li Ethnic Group—Cultural Symbolism And Modern Communication. Modern Academic

Development and Promotion Journal, 3(3), 692-714.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

references for their transformation and innovation in contemporary cultural communication.

Keywords: Li Five Dialects, Semiotics, Cultural Symbolism, Traditional Patterns, Modern Communication

Introduction

The Li ethnic group, as the earliest indigenous population of Hainan Island, has cultivated a distinctive material and intangible cultural heritage through millennia of productive practice and daily life. Traditional patterns, widely applied in textiles, pottery, architecture, and everyday artifacts, serve as critical symbolic carriers reflecting the Li people's perceptions of nature, society, and cosmology, while embodying ethnic identity, historical continuity, and spiritual beliefs (Liu, 2024).

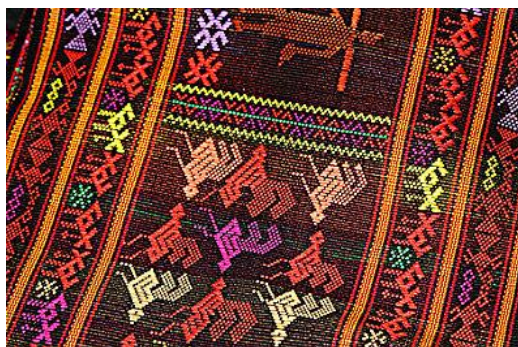

Figure 1 Traditional Li Patterns (Photographed by researcher, 2025)

Primarily inhabiting the central and southern regions of Hainan, the Li people's language divides into five major dialects—Ha, Qi, Meifu, Sai, and Run—each cultivating distinctive pattern traditions shaped by differing environments and histories. For instance, the Meifu dialect area features animal motifs linked to hunting culture, whereas the Ha dialect area

emphasizes geometric patterns reflecting agrarian civilization. These motifs function not only as decoration but also as markers of social identity, ritual symbolism, and auspicious emblems, originating from practices such as ancestral worship, nature worship, and totemic beliefs, thereby illustrating the Li philosophy of harmony with nature (W. He, 2024).

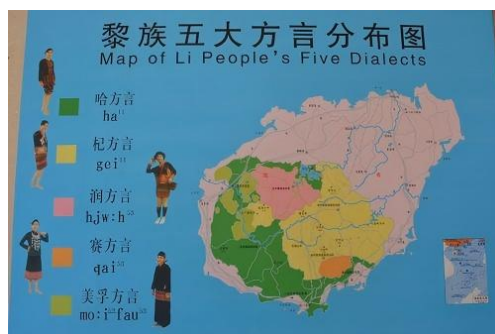

Figure 2 The map of the distribution of the five dialects of the Li people.
(Photographed by researcher, 2025)

However, modernization poses severe challenges to the transmission of traditional craftsmanship. Declining cultural identity among youth, marginalization under globalization, and the need for alignment with contemporary aesthetics have all contributed to the endangered status of Li traditional patterns (Zhu, 2024).

Against this backdrop, this study investigates how to preserve the authenticity of Li culture by analyzing traditional patterns through a semiotic lens, while integrating modern design, digital media, and cultural IP strategies. By focusing on the symbolic systems across the five dialect regions, the research seeks to promote the sustainable development and innovative dissemination of Li intangible cultural heritage (Zhu, 2024).

Objectives

Classify and analyze the traditional patterns of the five dialect regions of the Li ethnic group, exploring their morphological characteristics, application contexts, and evolutionary patterns.

Apply Peirce's triadic model of signs and Saussure's linguistic semiotics to construct a semiotic framework for analyzing Li traditional patterns, revealing their symbolic meanings and socio-cultural functions.

Analyze case studies on the application of Chinese cultural symbols in modern communication, and propose strategies for the protection and innovative dissemination of Li traditional patterns in the context of globalization.

Literature Review

1. Fundamentals of Semiotics

Ferdinand de Saussure, in his linguistic studies, proposed the binary structure of signs, wherein a sign consists of the signifier and the signified. The signifier refers to the physical manifestation of the sign, while the signified represents the cultural meaning it conveys. This theory underscores the arbitrariness of signs, suggesting that the relationship between form and meaning is not inherently natural but rather established through cultural conventions and social consensus (Krampen, 1987).

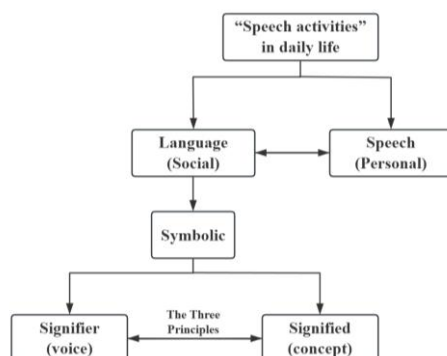

Figure 3 Illustration of Saussure's symbolic view of language (Constructed by the researchers)

In the study of traditional Li patterns, Saussure's semiotic theory provides a framework for analyzing the relationship between their visual characteristics (signifier) and their cultural symbolic meanings (signified). This approach helps to uncover the symbolic functions of these patterns within Li society (Krampen, 1987).

1.1 Signifier and Signified

Signifier: The Graphic Characteristics of Li Traditional Patterns

Li traditional patterns are commonly applied in handicrafts such as brocade, pottery, and bamboo weaving. Their design elements include geometric motifs, animal patterns, and plant motifs. These visual symbols not only reflect the aesthetic values of the Li people but also carry profound cultural meanings.

Signified: The Socio-Cultural Meanings of Li Traditional Patterns

According to Saussure, the meaning of signs is determined by cultural systems (Krampen, 1987). Therefore, the symbolic significance of Li traditional patterns must be interpreted within their historical context, social structure, and belief systems. The cultural meanings of Li patterns are primarily manifested in the following aspects.

Table 1 Moral of a pattern

Type	Pattern	Moral
Plants	Leaf pattern, banyan leaf pattern, banana leaf pattern, peanuts pattern, cottonwood pattern, valley pattern	Reproducing and reproducing offspring and tenacity, nurturing the family, and living a happy life.
Animals (Birds)	Birdie, dove, woodpecker, eagle, dove, turtle dove, gannet	Symbol of rich life, good luck and good harvest, springtime
Animal (Amphibious)	Frogs, turtles, snakes, crabs	The pattern symbolizes the protection of the paddy fields and the promotion of crop growth, and it is highly revered by the people. It represents the hope for rain, a bountiful harvest, peace throughout the seasons, good weather, and prosperity. Additionally, it reflects a strong desire for fertility, a prosperous family, and a good life.
Animals (Mammals)	Deer, horse, cat, dog, mouse, bat, baboon	The desire and blessing of beautiful love, symbolizing good luck, happiness, peace, health and longevity.
Animal (Poultry)	Calf pattern, cow head pattern, pig pattern, chicken pattern, goose pattern, man and oxen plowing pattern, man riding oxen pattern, oxen plowing pattern	A symbol of wealth, power and status.
Animals (Aquatic)	Fish pattern, pisces pattern, shrimp pattern, seahorse pattern, squid pattern	Symbolizes the pursuit of love and life, and implies the auspicious meaning of two fishes.

Insects	Bug, turtle, firefly, butterfly, dragonfly, robin, robin hood, centipede, spider, ant, cockroach (egg)	A vision of love and good fortune.
Human Pattern	Hercules pattern, frog pattern	Praying for the blessing of the gods, meaning peace and good luck.
Nature and the Universe	Thunder and lightning, wind, clouds, water, fire, mountains, sky, earth and rivers.	To honor nature, seek protection, and pray for peace and blessings.

Additionally, Li women incorporate specific patterns into brocade designs based on ancestral oral traditions. These patterns encode cultural information, symbolizing family history, social status, or mythological narratives. Beyond mere decoration, these motifs serve as carriers of historical memory for the Li people.

1.2 The Value of Saussure's Semiotic Theory in Analyzing Li Traditional Patterns

To better understand the deeper meanings embedded in Li traditional patterns, Saussure's semiotic theory provides a structuralist perspective that focuses on the relationship between the visual form of patterns (signifier) and their symbolic meanings (signified) within a specific cultural context. This theoretical approach offers significant insights into the study of Li traditional patterns, allowing us to uncover the layers of cultural and historical significance encoded within these designs (Yakin & Totu, 2014):

Systematic Analysis: By applying the signifier-signified framework, researchers can systematically categorize the visual characteristics of Li traditional patterns and their corresponding cultural meanings, forming an organized semiotic system.

Revealing Cultural Logic: Saussure's emphasis on the arbitrariness of signs suggests that the meanings of Li patterns are products of social consensus. Their formation and evolution reflect changes in the Li people's social structure, belief systems, and historical development.

Facilitating Modern Applications: Understanding the symbolic meanings of these patterns can inspire cultural innovation in contemporary design, allowing Li traditional motifs to gain renewed vitality in modern contexts.

1.3 Peirce's Triadic Semiotics: Iconic, Indexical, and Symbolic Signs

Building on the foundation of semiotic analysis, Peirce's triadic model offered another lens for examining Li traditional patterns. By categorizing signs into Iconic, Indexical, and Symbolic types, Peirce provided a more nuanced approach to understanding how signs functioned in relation to their objects. This classification proved highly applicable for analyzing the diverse forms and cultural functions of the traditional patterns of the Li ethnic group, enabling a deeper exploration of their semiotic complexity (Kralemann & Lattmann, 2013).

Iconic signs refer to those signs that directly mimic or represent the objects they denote. In Li traditional patterns, animal motifs such as deer, fish, and birds are examples of iconic signs. These representations are more figurative and directly evoke real-world animals. In Li culture, these animals not only reflect daily life but also carry profound cultural meanings related to ancestor worship and totemic beliefs. For example, the deer symbolizes vitality and auspiciousness, the fish represents fertility and the abundance of water, and the bird is often considered the incarnation of ancestral spirits (Zhu, 2024).

Indexical signs, on the other hand, are signs that exhibit a causal or physical connection to their objects. Examples of indexical signs in Li traditional patterns include geometric designs such as diamonds and wavy lines, which do not directly depict specific objects but suggest certain cultural,

natural phenomena, or social structures. For instance, the diamond pattern in the Haan dialect region represents rice cultivation, symbolizing the order of agricultural society, while the wavy lines in the Qiqi dialect region reflect the Li people's oceanic beliefs, symbolizing maritime culture. Furthermore, the radial pattern of the sun symbol can represent light and divine authority, commonly used in rituals and religious ceremonies.

Symbolic signs rely on cultural conventions or societal agreements to attribute meaning, without a direct or causal connection to the objects they represent. Examples of symbolic signs in Li patterns include motifs such as the thunder god pattern, sun patterns, and dance figures. These signs acquire their meanings through long-standing cultural associations. For instance, the thunder god pattern in the Sai dialect area represents the authority of the thunder god and the order of the heavens and earth, while the dance figure in the Run dialect area symbolizes sacrificial rituals and clan beliefs. These patterns are not only visual representations but also carry the spiritual and social order of the Li people(Zhu, 2024).

From the perspective of Peirce's semiotics, the traditional patterns of the Li ethnic group are composed of both figurative animal motifs and metaphorical geometric forms, as well as symbolic cultural signs. This reflects the multi-layered nature of Li society and its rich system of symbols. Analyzing these patterns through Peirce's semiotic framework not only deepens our understanding of the internal logic of Li culture but also provides theoretical support for the contemporary design and cultural innovation of traditional patterns(Kralemann & Lattmann, 2013).

Research Methodology

This study employs a combination of literature analysis and case study methods. First, by systematically collecting and analyzing relevant research on

the Li ethnic group's traditional patterns and integrating semiotic theory with practical cases in modern communication, the study explores the symbolic meanings and expressive forms of Li ethnic patterns in cultural dissemination. Using the semiotic frameworks of Saussure and Peirce, the study examines the visual sign system created by Li ethnic patterns, revealing their symbolic functions and significance in cultural transmission and study investigates how these symbols facilitate cross-cultural communication and creative transformation in contemporary contexts.

Results

In order to further explore the application of semiotic theories in understanding Li traditional patterns, a field study was conducted to examine the five major dialect groups. This investigation revealed how the regional variations in patterns align with the socio-cultural and environmental contexts of the Li people.

1. Five dialects of Li ethnic group

The five major dialect groups of the Li people—Ha, Qi, Meifu, Sai, and Run—have developed distinct traditional pattern systems over their long historical evolution. Due to differences in geographical environment, social structure, modes of production, and belief systems, the patterns in each dialect region exhibit unique stylistic characteristics, symbolic meanings, and semiotic features. By integrating Peirce's triadic model of signs (icon, index, and symbol) with Saussure's theory of the signifier and signified, these patterns can be classified semiotically and interpreted within their cultural context.

Table 2 Classification of the five Li dialects

Dialect Area	Pattern Type	Symbolic Meaning	Semiotic Classification	Description
Ha Dialect	Geometric Patterns (e.g., triangles, diamonds)	Represents rice farming culture and social hierarchy	Indexical Sign	Geometric patterns are commonly found in weaving and pottery. Triangular and diamond shapes symbolize agricultural practices and social structures. The triangle also represents communication with the heavens, linked to ancestor worship.
	Animal Motifs (e.g., deer, fish, birds)	Reflects totem worship	Iconic Sign	Animal motifs, such as deer, fish, and birds, reflect totemic beliefs and ancestor worship. These patterns are realistic representations of life, vitality, and spiritual connections.
Sai Dialect	Mythological Elements (e.g., sun, thunder god)	Reflects mythological beliefs	Symbolic Sign	Patterns inspired by mythological beliefs, such as the sun symbolizing divine power and the thunder god representing authority, carry symbolic meanings rooted in cultural and religious contexts.
Run Dialect	Human Figures (e.g., dance figures)	Represents sacrificial culture	Iconic Sign	Human figures, particularly those depicting dance scenes, symbolize ritual practices, ancestor worship, and the unique cultural traditions of the Li people. These motifs are realistic depictions of human forms.

Qi Dialect	Abstract	Abstract patterns, such as		
	Symbols	Represents	whirlpools and wavy lines, evoke	
	(e.g.,	ocean	Indexical Sign	natural phenomena like ocean
	whirlpools,	culture		currents and water, reflecting the
	wavy lines)			Li people's strong connection to
				maritime culture and the natural
				world.

Following the classification of the dialects and their respective symbolic meanings, it is important to delve deeper into one of the most iconic and widely used motifs in Li culture—the human figure motif. This motif plays a significant role across all five dialects, especially in the context of Li brocade weaving, which serves as a rich representation of Li cultural heritage.

2.2 Typical Patterns of Lai Figures

Traditional Li motifs are primarily manifested in Li brocade weaving. Among the diverse patterns found in the five dialectal branches of Li brocade weaving, the “human figure motif” is a predominant and essential element across all dialects. Especially common in the tube skirt patterns, this motif is composed of stylized depictions of the head, torso, arms, and legs. It is often accompanied by auxiliary motifs such as frog patterns, ghost patterns, and “great force” deities. The design approach emphasizes “expressive symbolism” over “realistic representation.” For instance, the “Great Force God” and the “General” are stylized human-like figures that embody strength and heroism—depicted as mighty beings who can move mountains and shape the world. These figures, woven by the skillful hands of Li women, serve as a tribute to primordial strength and spiritual vitality in the cultural history of Li brocade(Chen, 2010).

In the Ha dialect, the human figure motif employs exaggerated design techniques to add a sense of humor and liveliness. Female figures are

particularly distinctive: they feature diamond-shaped heads, tall hair, slender bodies with arms akimbo and limbs extending outward. Fingers and toes are prominently displayed, and the figures are adorned with minimal accessories. These characters appear vivid, dynamic, and highly expressive, with bold and exaggerated compositions that highlight their heroic vitality.

In the Qi dialect, female figures are primarily composed of geometric shapes, such as diamonds and triangles, which form the main body. The head may be borrowed from or shared with other forms, and the body elements often overlap. The neck area is filled with colorful frog patterns. The limbs extend outward symmetrically, and the compositions are tightly structured and visually dense, without additional decorative motifs. Male figures, on the other hand, are rendered with solid lines and rectangular forms. To enhance ornamental appeal, embroidered floral outlines are incorporated to enrich the chromatic expression of the patterns.

The Run dialect features human figure motifs with a more imposing and powerful presence, producing strong visual impact. From a distance, the figures resemble pyramid-shaped rooftops. The head, chest, and limbs are rendered small and refined. These figures are often derived from a decomposition of the archetypal Great Force God motif, and include various configurations of large and small deities symbolizing ancestors, descendants, and continuity. Visually, they evoke images of houses, patriarchs, or nurturing mothers—conveying themes of fertility, lineage, and ancestral protection. This reflects the Li people's spiritual beliefs and aspirations for prosperity, family continuity, and collective well-being. Decorative elements in the Run dialect are highly varied, drawing inspiration from everyday life, and include motifs such as the swastika, waves, rice grains, and meanders. The human figures are bold, exaggerated, and powerful in form, with a highly expressive artistic impact.

In the Sai dialect, human figure motifs are relatively small in size and abstract in form, making anthropomorphic features less discernible. The patterns are executed with refined embroidery techniques and minimal decorative detail. Geometric forms and lines are employed to create monochromatic folded motifs, which are arranged horizontally in an orderly manner.

In the Meifu dialect area, human figure motifs are created using tie-dye techniques, characterized by sharp angular forms and a monochromatic color palette. Fine, broken lines are employed to delineate limbs and torsos in a zigzag manner, while short horizontal lines are exaggeratedly used to depict shoulders and joint areas. The combination of fragmented lines conveys the human form in a stylized way, evoking imagery of figures holding hands or standing shoulder to shoulder. The resulting compositions appear continuous and undulating, imparting a sense of rhythmic fluidity and an aura of mystery and ambiguity.

Across the five major dialectal regions of the Li people—Ha, Qi, Run, Sai, and Meifu—the human figure motifs each exhibit distinctive stylistic characteristics. In addition to standalone human motifs, Li brocade patterns also include composite and special human motifs. Composite motifs often feature combinations of human and animal forms, reflecting the close relationship between humans and animals during the early developmental stages of Li civilization. Examples include the "frog-man" motif, stemming from the "frog pattern theory," as well as plowing ox motifs and riding ox motifs. There also exist unique human motifs designated for specific ceremonial contexts, such as the pregnant mother motif, longevity elder motif, and wedding motif(Si, 2017).

Tab. 3: The meaning of human figure pattern (Analyzed by the authors, 2025)

	Ha Dialect	Qi Dialect	Run Dialect	Sai Dialect	Meifu Dialect
Patterns					
Pattern Extraction					
Specificities	Figurative, Symmetrical forms, with Exaggerated and rough shapes	Focus on linearization and emphasis on local details	Exaggeration, deformation of the way to hold the pair, highlighting the characteristics of the eye, concise writing	Single shape, distinctive corners, small size	Multiline Twill, Positive View Angle, Figurative, Simplified Lines

Following the analysis of the human figure pattern and its distinctive features, the next step involves exploring how these traditional patterns can be adapted into modern communication strategies. The application of semiotic theory is essential for this transformation, as it enables the encoding of traditional cultural elements into visual symbols that resonate within contemporary design contexts.

2.3 Semiotic Design Methods in Modern Communication

In the design of visual representations based on the five dialects of the Li ethnic group, semiotic theory plays a crucial role in transforming traditional

cultural elements into visual symbols with contemporary communicative power. The core of the design strategy lies in the recognizability and cultural representation of symbols. Rather than merely focusing on visual aesthetics, the visual representations are constructed as encoded messages that carry deep cultural meanings(Xiong, 2024).

Firstly, the visual language is developed through symbolic extraction from tangible elements in Li culture, such as totems, traditional clothing, color schemes, and decorative patterns. These elements function as "signifiers" that point to specific "signified" cultural concepts, following Ferdinand de Saussure's model of the sign. The encoding process ensures that each visual representation not only embodies the visual characteristics of a particular dialect group (Sai, Ha, Qi, Run, Meifu) but also transmits its unique historical and cultural identity.

Secondly, Charles Sanders Peirce's triadic model of the sign—icon, index, and symbol—is implicitly applied in the construction of these visual representations. The visual appearance of the characters resembles traditional Li attire and facial patterns (iconic signs); specific gestures or accessories suggest cultural practices or social roles (indexical signs); and abstract motifs such as deer, waves, feathers, and boats are used symbolically to convey spiritual beliefs, myths, and values (symbolic signs).

For instance:

The Sai dialect image includes feathered headdresses and red-black weaving patterns to symbolize ritual and identity.

The Ha dialect incorporates pottery and animal totems representing fertility and domestic life.

The Qi dialect features boat-shaped tattoo totems, evoking the maritime traditions of the group.

The Run dialect uses fluid, wave-like line motifs to express harmony and nature worship.

The Meifu dialect emphasizes facial tattoos and the symbolic image of deer, representing strength and transformation.

These symbols are then reconstructed and modernized in the design process to achieve two objectives: cultural identification and communicative adaptability. Through techniques such as abstraction, simplification, color adjustment, and proportion modification, the designs maintain their ethnic essence while becoming more accessible and appealing to broader audiences(Sun & Ab Aziz, 2023).

As visual translations of minority cultural symbols extend beyond design into broader communication contexts, the shift from traditional to digital media reshapes their adaptability and reception. The digital landscape offers both opportunities and challenges, necessitating the development of semiotic strategies to preserve and enhance the cultural meanings embedded in these symbols. Effective dissemination now relies on how well modernized symbols retain their significance across diverse digital audiences.

3. Dissemination of Minority Cultural Symbols

The history of communication has evolved through four major stages: oral, written, printed, and digital. In the contemporary "digital era," digital media has become the dominant mode of daily interaction. Against this backdrop, the digital dissemination of minority cultural symbols has emerged as a significant area of academic inquiry. Based on Harold Lasswell's 5W model, existing research demonstrates a growing body of scholarship on this subject.

From the communicator's perspective, Li and Liu argue that communicators should explore the cultural connotations of minority groups, enhance their modern adaptability, and promote their contemporary value(Li & Liu, 2011).He emphasizes the need for communicators to adapt to changing

communication dynamics and actively engage audiences in the digital era(M. He, 2021).

In terms of content, Huang highlights the reconstruction of cultural symbols, such as Zuiweng Pavilion, through interactive design and content infusion(Huang, 2017). Ling and Lan advocate for the use of micro-videos to disseminate Xibaipo culture(Ling & Lan, 2023). while Mi points out that mobile short videos present both opportunities and challenges for the digital communication of Liangshan Yi culture(Mi, 2022).

Regarding media strategies, Han stresses the need to build digital dissemination platforms for indigenous cultures(Han, 2020), and Du proposes cross-media strategies for ethnic minority quyi(Du, 2019). Zhou (2021) suggests integrating modern online media to protect and promote Xiangyunsha culture through digital platforms(Zhou, 2021).

Focusing on audience and effectiveness, Zhu and Wang construct an influence model based on the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology, finding that performance expectations and ease of use positively affect youth adoption of digital intangible cultural heritage (ICH)(Y. Zhu & Wang, 2021). Similarly, Guo and Zhuang propose a three-dimensional user experience model, emphasizing its role in enhancing the effectiveness of ICH digital dissemination(Guo & Zhuang, 2017).

Overall, literature shows that changes in communicators, content innovation, media strategies, audience engagement, and effectiveness evaluation are critical to the digital dissemination of minority cultural symbols. The digital era brings both challenges and opportunities, making continued exploration essential for cultural inheritance and innovation.

In light of these evolving dynamics, a semiotic approach not only enhances our understanding of traditional cultural symbols but also provides a practical theoretical tool for evaluating their transformation and dissemination

in modern settings. With this framework in place, the following section offers a summary of key insights from the current literature and proposes directions for future exploration.

Conclusion

This study, grounded in semiotic theory, examines the transformation and expression of Li ethnic traditional patterns in modern communication, revealing the mechanisms and potential of ethnic cultural symbols in contemporary design and media. The findings demonstrate that the effectiveness of these patterns as cultural visual symbols depends on the integrated operation of semiotic elements. Using Peirce's triadic model, the study illustrates how iconicity, conventionality, and symbolism collectively enable effective cultural reproduction in new media contexts.

The digital environment fosters the innovation of Li patterns through form, color, and semantic extension, facilitating cross-cultural symbolic transformation in creative products, brand visuals, and media communication. This process not only diversifies dissemination channels but also reinforces cultural identity through "cultural re-encoding."

Moreover, modern communication methods introduce hierarchical dissemination patterns, from basic visual representations to deeper cultural narratives. Systematic and narrative strategies are vital for sustaining cultural memory and enhancing symbolic value.

In sum, this research builds a semiotic analytical framework for the modern communication of Li traditional patterns, offering theoretical insights for cultural transformation and practical guidance for the digital dissemination of intangible heritage

Discussion

The advancement of digital technologies and social media has significantly reshaped the dissemination of traditional cultural symbols, breaking spatiotemporal constraints and enabling broader global reach. In this context, innovative design has expanded from visual expression to multidimensional creative practices such as brand identity and packaging, enhancing the recognizability, commercial value, and cultural influence of traditional symbols.

Additionally, the precision and personalization enabled by digital platforms facilitate emotional resonance with targeted audiences, strengthening cultural identity on a global scale. Sustainable communication practices, emphasizing green design and ecological responsibility, have become increasingly critical. Furthermore, cross-cultural communication offers new opportunities for cultural innovation, while the development of cultural IP design provides a strategic pathway for transforming traditional symbols into globally recognizable brands.

Recommendation

Future research should further explore the application of digital technologies to innovate dissemination models for traditional cultural symbols. Emphasis should be placed on integrating innovative design strategies, enhancing audience engagement, and promoting sustainable communication through environmentally responsible practices.

Moreover, cross-cultural comparative studies should be expanded to foster cultural exchange and mutual inspiration. Strengthening cultural IP development through systematic brand building and global market promotion is also essential to ensure the sustainable vitality and international dissemination of traditional cultural symbols.

References

- Chen, L. (2010). On the Modeling Beauty of the Traditional Brocade Patterns of the Li Nationality. *Journal of Qiongzhou University*, 17(06), 11-14.
- Du, X. (2019). Exploring the Cross-media Communication of Ethnic Minority Opera in the Age of Melting Media. *Chinese opera*, (09), 20-23.
- Guo, H., & Zhuang, D. (2017). User Experience Research on Digital Communication of Huizhou Intangible Cultural Heritage. *The Art Hundred*, 33(06), 239-240.
- Han, D. (2020). Research on Digital Dissemination Platform for Culture and Arts of the Inhabited Ethnic Groups in Heilongjiang Basin. *Heilongjiang Ethnic Series*(02), 124-128+133. doi:10.16415/j.cnki.23-1021/c.2020.02.020
- He, M. (2021). Transmission and Reception Interaction: The Postmodern Transformation of the Transmission and Reception Mechanism of National Brands under the Intercultural Communication Context of "Belt and Road". *Chinese market* (16), 110-112. doi:10.13939/j.cnki.zgsc.2021.16.110
- He, W. (2024). Exploration of the Artistic Characteristics and Cultural Significance of Li Ethnic Costume Patterns. *Western Leather*, 46(24), 25-27. doi:10.20143/j.1671-1602.2024.24.025
- Huang, M. (2017). Study on the Communication and Promotion of Drunken Master Pavilion Culture Based on New Media. *Journal of Pu'er College*, 33(04), 51-52.
- Kralemann, B., & Lattmann, C. (2013). Models as icons: modeling models in the semiotic framework of Peirce's theory of signs. *Synthese*, 190, 3397-3420.
- Krampen, M. (1987). Ferdinand de Saussure and the Development of Semiology. In *Classics of semiotics* (pp. 59-88): Springer.

- Li, H., & Liu, Z. (2011). New Thinking on the Transmitter-Receiver Relationship of Ethnic Minority Cultural Communication from the Perspective of Communication Psychology. *Heilongjiang Nationalities Series(05)*, 118-121. doi:10.16415/j.cnki.23-1021/c.2011.05.030
- Ling, Y., & Lan, Y. (2023). Study on Utilizing Micro Short Videos to Disseminate Xibaipo Red Culture. *Journal of Shijiazhuang College*, 25(01), 27-31. doi:10.13573/j.cnki.sjzxyxb.2023.01.002
- Liu, D. (2024). A Study on the Traditional Color Aesthetics of Hainan Li Brocade--Taking Mei Fu Dialect as an Example. *South China Sea Journal*, 10(06), 115-123.
- Mi, Z. (2022). Study on Short Video Dissemination of Liangshan Yi Culture in the Context of New Media. *Journal of Xichang College (Social Science Edition)*, 34(04), 91-95. doi:10.16104/j.issn.1673-1883.2022.04.016
- Si, Y. (2017). *A comparative study on the similarities and differences between the dialects of the Hainan Li nationality in terms of clothing*. (Master).
- Sun, J., & Ab Aziz, A. (2023). Exploring the redesign value of Chinese traditional Auspicious patterns in the context of modern design. *EDUCATUM Journal of Social Sciences*, 9(1), 12-26.
- Xiong, Z. (2024). Research on the Application of Cultural Symbols and Local Elements in Graphic Design. *Frontiers in art research*, 6(10), 51-57.
- Yakin, H. S. M., & Totu, A. (2014). The semiotic perspectives of Peirce and Saussure: A brief comparative study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 155, 4-8.
- Zhou, Y. (2021). *Research on the Construction of Digital Communication Platform for Fragrant Cloud Veil Culture*. (Master).
- Zhu, L. (2024). The Application of Hainan Lijin Patterns in Costume Design under the Background of Digitization. *Western Leather*, 46(14), 91-93. doi:10.20143/j.1671-1602.2024.14.091

Zhu, Y., & Wang, H. (2021). A Study on the Factors Influencing the Adoption Behavior of Young Users of Intangible Cultural Heritage Digital Communication. *news dissemination*, (23), 16-18.

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสังคมวิถีใหม่ *

EXCELLENCE TO SCHOOL ADMINISTRATION IN NEW NORMAL SOCIETY

ภารดี อนันต์นาวิ

Paradee Anannawee

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

North Bangkok University, Thailand

Corresponding Author's Email: Paradee.an@northbkk.ac.th

วันที่รับบทความ : 23 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 9 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 11 มิถุนายน 2568

Received 23 May 2025; Revised 9 June 2025; Accepted 11 June 2025

บทคัดย่อ

การบริหารสถานศึกษาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สภาพแวดล้อมปรับเปลี่ยนสู่สังคมวิถีใหม่ที่มีการแข่งขันสูงที่ให้ความสำคัญกับศักยภาพ คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความคิดสร้างสรรค์ สร้างความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ มี Best Practices มีการบริหารจัดการมุ่งเน้นผลลัพธ์สู่ความเป็นเลิศ กำหนดวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ มีกลยุทธ์การบริหารจัดการเน้นความเป็นเลิศ การบริหารแบบมีส่วนร่วมและเครือข่าย การจัดการความรู้และเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ การพัฒนาความเป็นผู้บริหารและครูสู่มืออาชีพ การพัฒนานวัตกรรมการบริหาร การบริหารความเสี่ยงและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการจัดการสถานศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมายสู่ความเป็นเลิศ

คำสำคัญ: การบริหารสู่ความเป็นเลิศ, ความเป็นมืออาชีพ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Citation:

* ภารดี อนันต์นาวิ. (2568). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสังคมวิถีใหม่.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 715-735.

Paradee Anannawee. (2025). Excellence To School Administration In New Normal Society.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 715-735.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

Abstract

The school administration amid rapid change adapting to new social environments with high competition that emphasizes the potential and quality of human resources as crucial for development school toward excellence. School administrators must possess creativity, create constructive differentiation, have best practices, implement results-oriented management toward excellence. They must establish creative vision, employ excellence-focused administration strategies, participatory and network-based administration, systematic knowledge and technology management, professional development for administrators and teachers, innovative administrator, risk and continuous improvement in achieving educational goals to excellence.

Keywords: Excellence Administration, Professional, School administrators

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคที่มีการบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมใหม่ ๆ เป็นยุค Disruptive ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่สามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ในสังคมวิถีใหม่ ทำให้การจัดการศึกษามีความเสี่ยงและมีการแข่งขันสูงเนื่องจากนักเรียนลดลงและประชากรของประเทศไทยเข้าสู่ยุคผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ ประกอบกับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีผลกระทบให้เศรษฐกิจและสภาพสังคมตกต่ำส่งผลให้การศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมตามบริบทของแต่ละพื้นที่และผู้เรียนให้ใช้รูปแบบในการจัดการเรียนการสอนในฐานสังคมวิถีใหม่ (New Normal) โดยจัดให้มีการเรียนในห้องปกติ (Onsite) รูปแบบออนไลน์ (Online) ใช้การจัดการเรียนแบบผสมผสานโดยนำการจัดการเรียนการสอนผ่านโทรทัศน์ทางไกล (On air) ดังนั้นผู้บริหารถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญในการบริหารเป็นผู้รับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ มีวิสัยทัศน์ พัฒนาเทคนิควิธีการการบริหารจัดการให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเพื่อให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตาม

เป้าหมายหรือเกินเป้าหมายสู่ความเป็นเลิศสามารถอยู่รอดได้ สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มุ่งสู่ Thailand 4.0 มีนโยบายด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มการแข่งขันให้ ความสำคัญกับศักยภาพ คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ เน้นพัฒนาศักยภาพคุณภาพ ผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการและปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหาร จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาขีดความสามารถและศักยภาพให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อเน้นนักเรียนเรียนเพื่อรู้ พัฒนาครูทั้งระบบ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

ความเป็นเลิศหมายถึงการมีคุณภาพ มีสภาพที่ยอดเยี่ยมมีคุณภาพสูง ความเป็นเลิศ ของสถานศึกษาเกี่ยวข้อง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้ (Excellence in learning) เป็น การที่นักเรียนทุกคนได้รับการวางแผนในเส้นทางการเรียนรู้ โดยครูมีข้อมูลของเด็กแต่ละคน เพื่อใช้ในการวางแผนการเรียนรู้ให้กับนักเรียน 2) ด้านการเรียนการสอน (Excellence in teaching) เป็นการที่นักเรียนเรียนรู้ โดยครูควรจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเน้นการมี ส่วนร่วม มีการวางแผนการสอน มีกลยุทธ์ในการสอนมีการวัดและประเมินผลและมีส่วนร่วม ในการปรับปรุงและช่วยเหลือนักเรียน 3) ด้านการนำ (Excellence in Leader) เป็นการที่ ผู้บริหารเป็นผู้นำที่แข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งสำคัญของความเป็นเลิศโดยผู้บริหาร สามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การพัฒนาและความสำเร็จของนักเรียนร่วมกันกับ ผู้ปกครองและชุมชนทำให้ชุมชนสังคมเกิดความไว้วางใจในการบริหารจัดการเรียนรู้อย่างมี คุณภาพสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งมีแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสังคมวิถีใหม่ ได้แก่ 1) การนำองค์กรในสังคมวิถีใหม่ ผู้บริหารกำหนดทิศทางการดำเนินงานและสื่อสารการ ปฏิบัติงาน สร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการปฏิบัติงาน 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์ และผู้ปฏิบัติงาน 3) ลูกค้าในสังคมวิถีใหม่ ผู้บริหารรับฟังลูกค้าเพื่อการพัฒนาปรับปรุงการจัด การศึกษาเพื่อสร้างความพึงพอใจและความผูกพัน 4) การวัดวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ในสังคมวิถีใหม่ 5) การพัฒนาบุคลากร ในสังคมวิถีใหม่ผู้บริหารฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อ พัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีของบุคลากร 6) การปฏิบัติการวิธียุคใหม่ ผู้บริหารกำหนด รูปแบบการปฏิบัติงาน 7) ผลลัพธ์ในสังคมวิถีใหม่ ผู้บริหารประเมินผลการดำเนินงานทุกด้าน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสู่ความเป็นเลิศ (สุนิสา เทศเขียว, 2565)

สรุปได้ว่าการบริหารสถานศึกษาในสังคมวิถีใหม่สู่ความเป็นเลิศ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้าได้โดยมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรมดิจิทัลใหม่ ๆ ตามบริบทแต่ละแห่งให้ประสบความสำเร็จสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งมีแนวทางการบริหารที่มีจุดเน้นคือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงการนำองค์กรในสังคมวิถีใหม่ การบริหารเชิงกลยุทธ์และ ผู้ปฏิบัติงานร่วมทำงานแบบใหม่ ลูกค้ายในสังคมวิถีใหม่ การวัดวิเคราะห์และการจัดการความรู้ การพัฒนาบุคลากร การปฏิบัติการและผลลัพธ์ในสังคมวิถีใหม่ ซึ่งผู้บริหารต้องมีการประเมินผลและมีการปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประสิทธิผลที่เป็นเลิศ

การบริหารความเป็นเลิศ (Excellence Management)

การบริหารความเป็นเลิศเป็นการบริหารแบบใหม่ ๆ ที่มีความคิดสร้างสรรค์อย่างมีกลยุทธ์ที่แตกต่างจากเดิมที่ไม่เหมือนกับแนวทางปฏิบัติที่ได้ดำเนินเป็นปกติและเคยคาดหวังล่วงหน้าเป็นเพราะมีสิ่งมากระทบจนต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ซึ่งก่อให้เกิดวิถีชีวิต วิธีสื่อสาร วิธีการเรียนรู้ วิธีปฏิบัติและการบริหารจัดการใช้วิธีการใหม่เกิดขึ้นเรียกว่า สังคมวิถีใหม่ (New Normal Society) นำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยีใหม่ ๆ นวัตกรรมใหม่ ๆ มาการปรับแนวคิดวิสัยทัศน์ วิธีการจัดการใหม่ ๆ ในการบริหารให้ประสบความสำเร็จสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งมีนักวิชาการ นักวิจัยได้ให้ความหมายไว้หลากหลายดังนี้

ความหมายของการบริหารความเป็นเลิศ

ความเป็นเลิศเป็นการจัดการทุกอย่างที่มุ่งคุณภาพสูงสุด ยอดเยี่ยมมีคุณค่าและคุ้มค่า เมื่อได้ทำสิ่งใดด้วยความเป็นเลิศจะทำได้อย่างยอดเยี่ยม (Extremely Well) โชติช่วง (Shine) และโดดเด่น (Stand Out) ซึ่ง Alistotle กล่าวว่าความเป็นเลิศเป็นศิลปะที่ได้มาด้วยการฝึกฝนและฝึกนิสัยเราทำสิ่งที่ถูกต้องไม่ใช่เพราะเรารู้ความถูกต้องหรือความเป็นเลิศแต่เพราะได้ทำความถูกต้องหรือความเป็นเลิศ และความเป็นเลิศไม่ใช่การกระทำเพียงชั่วครั้งคราวแต่ทำหรือจัดการสิ่งนั้น ๆ จนเป็นกิจนิสัยเป็นการบริหารองค์กรที่โดดเด่นโดยใช้กลยุทธ์การบริหารที่เน้นผลลัพธ์เพื่อการบรรลุผลสัมฤทธิ์ (DePorter, B., 2000) มีระบบการบริหารเพื่อความเป็นเลิศมีการใช้กลยุทธ์ในการวางแผนการปฏิบัติงานขององค์กรเพื่อการรักษาลูกค้าเก่าด้วยการสร้างให้เกิดความภักดีและได้ลูกค้าใหม่ในอนาคตอันจะช่วยทำให้องค์กรเจริญเติบโตและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ความคาดหวังของลูกค้าและการตลาดที่จะมีการ

เปลี่ยนไปได้ ถือว่าการสร้างโอกาสเปิดตลาดใหม่ทางการบริหารเชิงรุกโดยใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรมาช่วยให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นนำไปสู่ความมั่นคงอย่างยั่งยืน (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2560) สรุปได้ว่าความเป็นเลิศหมายถึง การที่ผู้บริหารมีการบริหารโดยมีกลยุทธ์มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรมการบริหารใหม่ ๆ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลและมีคุณภาพสูงกว่ามาตรฐานที่กำหนด โดยมีความโดดเด่นที่เหนือกว่าเป็นที่ยอมรับและพึงพอใจกับของลูกค้าและผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) และสามารถดำรงคุณภาพไว้ได้อย่างยั่งยืนรวมทั้งใช้เป็นแบบอย่างให้กับองค์กรอื่นได้

ความหมายของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสังคมวิถีใหม่

ความเป็นเลิศในการบริหารสถานศึกษาในสังคมวิถีใหม่ เป็นการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการทัศน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพในทุกมิติทั้งด้านผู้เรียน ครู หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรมดิจิทัลใหม่ ๆ เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่เป็นเลิศตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพทั่วทั้งองค์กรอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ และสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาโดยมีแผนรองรับกับสถานะต่าง ๆ อย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์สถานการณ์ที่สามารถกระทบต่อการทำงานจากรอบด้านซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของไทยได้ถูกนำมาเป็นกลไกในการปรับปรุงพัฒนาการศึกษาเชิงรุกในการบริหารเพื่อให้บรรลุผลสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนตามมาตรฐานสากลตามแนวคิดของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาของชาติสู่ความเป็นเลิศมีประสิทธิผลอย่างยั่งยืน (สุนิสา เทศเขียว, 2565)

เป็นการบริหารจัดการระบบคุณภาพที่มีกลไกสำคัญในการผลักดันการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลที่ทำให้เกิดคุณลักษณะต่อการจัดการเรียนการสอนอันจะส่งผลต่อนักเรียนซึ่งเป็นเป้าหมายปลายทางของการจัดการศึกษา ระบบบริหารจัดการที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นระบบที่จะช่วยในการพัฒนาองค์กรให้มีผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศโดยการนำแนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award (TOA) มีกระบวนการตัดสินเช่นเดียวกับรางวัลคุณภาพแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (MBNQA-Malcolm Baldrige National Quality Award) เป็นต้นแบบรางวัลคุณภาพแห่งชาติของ

หลายประเทศทั่วโลกที่มีการประยุกต์รางวัลต้นแบบนี้ไปประยุกต์ใช้โดยตั้งชื่อที่มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศ เช่น ประเทศออสเตรเลีย เรียกว่า Australian Business Excellence Award (ABEA) ประเทศสิงคโปร์ เรียกว่า Singapore Quality Award (SOA) ญี่ปุ่น เรียกว่า Japan Quality Award (JQA) สหภาพยุโรป เรียกว่า European Quality Award (EQA) ส่วนประเทศไทยเรียกรางวัลนี้ว่า Thailand Quality Award (TQA) โดยมีสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการประเมิน องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

ดังที่ National Institute of Standard and Technology (2008) ได้กล่าวว่า ความเป็นเลิศตามการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศแนวทางรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (MBNQA) มี 7 ด้าน คือ 1) ภาวะผู้นำ การที่ผู้บริหารมีหลักการในการบริหารงาน กำหนดทิศทางของสถานศึกษา เป้าหมายที่คาดหวังจากการดำเนินการ 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดทำยุทธศาสตร์สถานศึกษา การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การทำให้ผลการดำเนินการโดยภาพรวมดีขึ้นและทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จ 3) การมุ่งเน้นนักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับนักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความสัมพันธ์กับนักเรียนผู้มีส่วนได้เสียและความพึงพอใจ 4) การวัดผลประเมินผล การวิเคราะห์และการจัดการความรู้เกี่ยวกับการวัดและวิเคราะห์ ผลการดำเนินการของสถานศึกษา การจัดการสารสนเทศและความรู้ 5) การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล เกี่ยวกับ ระบบงาน การทำให้บุคลากรได้เรียนรู้และการสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากร การให้การศึกษา ฝึกอบรมและการให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในการมีส่วนร่วม ความสุขและความพึงพอใจของบุคลากร มีวิธีการในการคงไว้ 6) การจัดการด้านกระบวนการ กระบวนการที่สร้างคุณค่า มีการกำหนดกระบวนการที่สร้างคุณค่าแก่นักเรียนและทำให้การบริการของสถานศึกษาประสบความสำเร็จและเติบโต สรุปได้ว่าการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสังคมวิถีใหม่ หมายถึงการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการเชิงรุก (Active learning) มีวิสัยทัศน์นำการบริหารที่ทำให้สถานศึกษามีสมรรถนะสูง มีประสิทธิภาพสูงในการปฏิบัติงาน โดยมีการพัฒนาทั้งความคิด กลยุทธ์การบริหารและแนวทางการบริหารใหม่ ๆ ที่มีเทคโนโลยีนวัตกรรม มุมมองเชิงระบบ รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมจริยธรรม มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล มุ่งเน้นลูกค้า ผลสัมฤทธิ์ให้สามารถบริหารปรับเปลี่ยนสถานศึกษาได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปให้สามารถอยู่รอดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกินกว่าเป้าหมายที่กำหนดสู่ความเป็นเลิศ

ผู้บริหารสถานศึกษา

สถานศึกษามีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นนักบริหารมืออาชีพที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะทางการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถขับเคลื่อนการบริหารงานด้านการศึกษาสู่จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เพื่อสร้างและจุดประกายให้การบริหารจัดการดำเนินการให้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีคุณภาพสูงสุด มีวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practices) (ภารดี อนันต์นาวิ, 2565) โดยต้องมีคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพในยุค Thailand 4.0 ได้แก่ 1) มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลสามารถมองเห็นภาพอนาคตและแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาได้ดี 2) กล้าตัดสินใจ มีข้อมูลทันสมัยสามารถใช้ตัดสินใจได้ถูกต้อง 3) ไวต่อข้อมูล มีการติดตามข้อมูลข่าวสารการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ 4) มีความซื่อสัตย์สุจริต บริหารงานด้วยความโปร่งใสยึดหลักธรรมาภิบาล 5) มีความสร้างสรรค์ต่อเทคนิคการบริหาร คิดสร้างสรรค์เทคนิคการบริหารงานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการสื่อสารผลงานต่อสาธารณะชน คิดสร้างสรรค์ในการทำงานใหม่ ๆ 6) การประสานงาน สามารถประสานงานได้เป็นอย่างดี 7) การอุทิศเวลา มีภาวะผู้นำสามารถโน้มน้าวให้บุคลากรปฏิบัติงานร่วมกัน กระตือรือร้นและอุทิศเวลาในการปฏิบัติงาน 8) บริหารงานแบบมีส่วนร่วม สมานสามัคคีปรองดอง สร้างความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน 9) มีความยืดหยุ่น บริหารงานตามสถานการณ์ มีความยืดหยุ่น (ถวิล อรัญเวศ, 2564) สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึงผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการบริหารใหม่ ๆ มีภาวะผู้นำทางวิชาการและทางการบริหาร การศึกษาเป็นผู้บริหารมืออาชีพที่สามารถปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สามารถคิดคาดการณ์ล่วงหน้า (Forecasting) และบริหารงานท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงโดยมีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้ประสบความสำเร็จสู่ความเป็นเลิศในสังคมวิถีใหม่ได้ตามเป้าหมายสู่ความเป็นเลิศที่มีการจัดการความรู้และเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสังคมวิถีใหม่

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศเป็นบทบาทสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีสมรรถนะสูงทั้งความรู้ความสามารถและทักษะในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมืออาชีพที่มีกระบวนการจัดการบริหารใหม่ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ ๆ มีความคิดสร้างสรรค์

สร้างความแตกต่างทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จสู่ความเป็นเลิศมีคุณภาพดีเยี่ยม (การดี อนันต์นาวิ, 2567) โดยมีการนำสถานศึกษามุ่งเน้นผลลัพธ์สู่ความเป็นเลิศ กำหนด วิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ มีกลยุทธ์การบริหารเชิงสร้างสรรค์ที่มีวิธีการหลากหลาย มีทิศทางการ บริหารที่มีความโดดเด่น สร้างความแตกต่างจากเดิมให้ความสำคัญกับลูกค้าและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียมีการกำหนดภาพอนาคตบริหารแบบมีส่วนร่วมและเครือข่ายร่วมคิดร่วมปฏิบัติร่วม รับรู้ผลเพื่อพัฒนาคุณภาพที่เป็นเลิศ ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองและครูผู้มืออาชีพอย่าง สม่าเสมอให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยมีการพัฒนานวัตกรรมการบริหาร การบริหารความ เสี่ยงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประสบความสำเร็จสู่ความเป็นเลิศ

การบริหารจัดการมุ่งเน้นผลลัพธ์สู่ความเป็นเลิศ

การบริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์สู่ความเป็นเลิศ เป็นการบริหารที่ผู้บริหารให้ ความสำเร็จกับการกำหนดผลลัพธ์ที่เป็นเลิศต้องการให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน และวางแผนการ ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ตามที่ต้องการ โดยมีการบริหารจัดการกำหนดตัวชี้วัด ความสำเร็จที่ชัดเจน มีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทักษะสำคัญ ดังที่ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2561) กล่าวว่าประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนจะช่วยให้ทุก ฝ่ายเข้าใจเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลที่ทันสมัย การวิเคราะห์และการนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง กระบวนการบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) มีการพัฒนา สมรรถนะการปฏิบัติงานให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา โดยมีการเทียบเคียงสมรรถนะ การปฏิบัติงานกับสถานศึกษาอื่นที่ประสบความสำเร็จนำสู่การประยุกต์ใช้และติดตาม ประเมินผลเป็นระบบอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการปฏิบัติที่ดีเกิดผลงานที่ดี (Best Practices) สรุปได้ว่า การบริหารที่ทำให้บรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมายสู่ความเป็นเลิศนั้น ผู้บริหารต้องมีกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด ความสำเร็จที่ชัดเจน สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและ บุคลากรทางการศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ มีความ รับผิดชอบต่อผลงาน มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างสม่ำเสมอและติดตามประเมินผลให้ เกิดผลลัพธ์สู่ความเป็นเลิศที่ต้องการ

กำหนดวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์

การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ เป็นการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เป็นภาพอนาคตที่สถานศึกษาต้องการจะเป็นซึ่งจะช่วยกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งธีระรุณเจริญ (2563) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม มีการกำหนดที่ชัดเจน เข้าใจและจดจำง่าย ทำท่ายและสามารถบรรลุผลได้จริง สะท้อนค่านิยมความเชื่อถือของสถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์จะช่วยให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจยอมรับและมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์นั้น สรุปได้ว่า การที่ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ที่ชัดเจน เข้าใจจดจำง่ายเป็นการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ทุกคนในสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมุ่งมั่นปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันสามารถนำพาสถานศึกษาปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์การบริหารจัดการเน้นความเป็นเลิศ

เป็นการที่ผู้บริหารมีการบริหารจัดการที่มีวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจภารกิจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ การนำสู่การปฏิบัติ ควบคุมประเมินที่มีทิศทางการบริหารสถานศึกษาและมีการถ่ายทอดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งกลยุทธ์การบริหารจัดการเน้นความเป็นเลิศเป็นหัวใจสำคัญของงานที่ผู้บริหารต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ที่ชาญฉลาด การกำหนดกลยุทธ์ใหม่ ๆ เพื่อการบริหารที่แตกต่างที่สามารถนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และการควบคุมการวัดประเมินผลสู่ความเป็นเลิศได้ ดังที่ จินณภัทร พิบูลวิทิตธำรง และคณะ (2565) พบว่า กลยุทธ์การบริหารความเป็นเลิศต้องมีการพลิกโฉมสู่โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ดังนี้ 1) การพัฒนาขีดความสามารถของครูและบุคลากรให้มีวิสัยทัศน์และแนวคิดตามปรัชญา 2) การพัฒนาระบบงานทัศน์ของผู้นำองค์กรด้านปรัชญาและระบบกิจกรรม 3) การสร้างปฏิสัมพันธ์และความผูกพันกับผู้เรียนผู้มีส่วนได้เสียให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการจัดการศึกษาของโรงเรียน ตามแนวคิดปรัชญาสู่โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 4) พัฒนาระบบการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ให้สอดคล้อง

กับปรัชญาและระบบกิจกรรม 5) พัฒนารอบความคิดการปฏิบัติงานของครูให้สอดคล้องกับปรัชญาและระบบกิจกรรม และ (6) ต่อยอดแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และ

World Business Council for Sustainable Development: WBCSD Education (2016) นำเสนอทักษะและความสำคัญที่ต้องการพัฒนาความสามารถเพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญของการเติบโตและผลประโยชน์ขององค์กร มีทักษะสำคัญมีดังนี้ 1) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) หมายถึง จัดการงานหลายอย่างใช้แนวคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา 2) การจัดการกับความคลุมเครือ (Dealing with ambiguity) หมายถึง สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนได้ 3) ไหวพริบ (Acumen) หมายถึง มีมุมมองที่กว้างไกลและดำเนินการต่าง ๆ ตามสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ๆ 4) การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น (Motivating others) หมายถึง การทำงานทุกระดับทำงานได้อย่างราบรื่นจำเป็นต้องมีการสร้างแรงบันดาลใจให้มีความกระตือรือร้นในการอยากทำ 5) ความรู้และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal savvy) หมายถึง มีความเข้าใจในเชื่อมโยงทางสังคม ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความสามารถในการปรับตัว 6) ทักษะคิด (Perspective) หมายถึง มองการณ์ไกลถึงประเด็นปัญหาและความท้าทายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต 7) การรับฟัง (Listening) หมายถึง ฝึกการรับฟังอย่างใส่ใจ และเป็นผู้ฟังที่ดีด้วยความอดทน ในการฟังทุกฝ่าย 8. จัดการกับข้อขัดแย้ง (Dealing with paradox) มีความยืดหยุ่นและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งที่ตรงข้ามได้

สรุปได้ว่ากลยุทธ์การบริหารจัดการเน้นความเป็นเลิศ หมายถึงการที่ผู้บริหารมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) มีการวิเคราะห์ SWOT สภาพการดำเนินการ ปัญหา อุปสรรคของสถานศึกษาจัดทำวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ พัฒนากลยุทธ์ที่มีความแตกต่างสอดคล้องกับบริบทและแผนปฏิบัติการโดยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งหัวใจสำคัญของการบริหารเพื่อสร้างความแข็งแกร่งของผลการดำเนินการโดยรวมอย่างเป็นระบบเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การประเมินวิธีการที่สถานศึกษาใช้ในการแปลงวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ไปสู่แผนปฏิบัติการเพื่อทำให้มั่นใจว่ามีการถ่ายทอดกลยุทธ์เพื่อนำไปปฏิบัติ ให้บรรลุเป้าประสงค์ (Goals) ได้ผลสู่ความเป็นเลิศ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมและเครือข่าย

การบริหารงานในสถานศึกษา ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องบริหารแบบมีส่วนร่วมและเครือข่ายเป็นกระบวนการบริหารสมัยใหม่ที่น่าแนวคิดเชิงมนุษยสัมพันธ์มีการสร้างความ

ร่วมมือและสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานรวมทั้งการบริหารจัดการ ร่วมคิดสร้างสรรค์งานวางแผนร่วมกัน ร่วมการตัดสินใจ ร่วมทำงานร่วมกัน ร่วมประเมินผลและรับรู้ผลการดำเนินงานเพื่อให้งานประสบความสำเร็จมีความเป็นเลิศ โดยมีรูปแบบความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาแบบมีองค์กร ประสานความร่วมมือ มีการจัดตั้งองค์กรแบบทีมงานเฉพาะกิจชั่วคราวภาคี เครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกัน จัดตั้งองค์กรแบบทีมงานเฉพาะกิจชั่วคราวเพื่อทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือกันจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและหรือสถาบันสังคมอื่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) และเครือข่ายสถานศึกษามีความสำคัญกับการบริหารจัดการด้านการจัดองค์กรและเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา ซึ่งเครือข่ายสถานศึกษาแต่ละเครือข่ายประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่ในเขตพื้นที่เดียวกัน มีการสนับสนุนให้เกิดพลังแห่งการช่วยเหลือกันภายใต้การบริหารเครือข่ายด้วยการใช้ความร่วมมือทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างทั่วถึงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยกำหนดเป็นเป้าหมายและยุทธศาสตร์ เครือข่ายความร่วมมือและยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้แบบบูรณา (สุรเดช ยอดจินดา, 2561)

โดยเปิดโอกาสให้ทุกคน ภาควิชาเป็นส่วนเป็นเครือข่ายผสมผสานระหว่างบุคคลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งอย่างไม่เป็นทางการและเป็นทางการช่วยการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสู่ความเป็นเลิศคือ 1) องค์กรของเครือข่าย 2) การจัดการเครือข่าย 3) การใช้ประโยชน์จากเครือข่าย 4) การดำรงรักษาเครือข่าย ดังที่ศักรินทร์ สมพิศนภา (2565). พบว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวน 9 องค์กรประกอบ คือ 1) นโยบายและโครงสร้างการบริหารงานวิชาการของเครือข่าย 2) ความร่วมมือของเครือข่ายในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน 3) การจัดการทรัพยากรร่วมกันของเครือข่าย 4) การดำรงรักษาเครือข่าย 5) บรรยากาศแห่งความเสมอภาคและแรงจูงใจในการทำงานร่วมกันของสมาชิก 6) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 7) การระดมทรัพยากร 8)

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการวัดและประเมินผลผู้เรียน และ 9) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเครือข่าย

สรุปได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมและเครือข่ายสู่ความเป็นเลิศในสังคมวิถีใหม่ หมายถึงการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการด้วยกระบวนการบริหารสมัยใหม่ที่เปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การคิดอย่างสร้างสรรค์ ร่วมดำเนินการอย่างเป็นระบบ ร่วมประเมินผล ปรับปรุงและรับรู้ผลการดำเนินการและประชาสัมพันธ์เพื่อเกิดการยอมรับรวมทั้งมีเครือข่ายองค์กรในการผสมผสานการจัดการการใช้ประโยชน์ การธำรงรักษาเครือข่ายเกี่ยวกับบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรมการบริหารจัดการทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษาร่วมกันให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดที่เป็นเลิศ

การจัดการความรู้และเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ

การจัดการความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจำเป็นต้องบริหารจัดการทั้งตนเองและครูให้มีการพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ทันต่อเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างรวดเร็ว ซึ่งความรู้มี 2 ประเภท คือ 1) ความรู้ฝังลึก (tacit knowledge) คือ ความรู้ที่แฝงอยู่ในบุคคลโดยมีรากฐานจากการกระทำ ความเชื่อ ทักษะ ประสบการณ์ การศึกษาเรียนรู้ การฝึกอบรม ผ่านการฝึกฝนหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นของส่วนบุคคลนั้น ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะอธิบายเป็นคำพูดหรือถ่ายทอดให้อยู่ในรูปแบบลายลักษณ์อักษร 2) ความรู้ชัดแจ้ง (explicit knowledge) เป็นความรู้ที่มีการรวมและบันทึกในรูปแบบเป็นเอกสารหรือมีลักษณะเป็นวัตถุ (objective) เช่น หนังสือ คู่มือ เอกสาร บทความ วารสาร งานวิจัย รายงานต่าง ๆ ทำให้บุคคลสามารถเข้าถึงได้ง่ายเกิดความสะดวกสบายและง่ายต่อการถ่ายทอดอาจไม่จำเป็นต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมก็สามารถเรียนรู้ความรู้นั้น ๆ ได้ (Distanont, A. et al., 2014) มีการจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบคือมีการปรับปรุงเนื้อหา ภาษาและรูปแบบของข้อมูล นำมาจัดเป็นหมวดหมู่และเป็นระบบเพื่อนำประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาและนำสู่การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา ดังที่ชดช้อย วัฒนะ (2561) กล่าวว่า การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการค้นหา รวบรวมความรู้ที่มีอยู่กระจัดกระจายในตัวบุคคลหรือจากเอกสาร มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดระบบการ จัดเก็บ ผ่านการประมวล กลั่นกรอง ตรวจสอบให้บุคคลในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเอง มีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อยอดความรู้สำหรับนำไปเผยแพร่รวมทั้งนำไปใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับ Epstein, L. D. (2000) ได้วิจัยเรื่อง การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กรผลการวิจัย พบว่า อุปกรณ์สื่อสารมีความสำคัญต่อการแพร่กระจายความรู้ซับซ้อนมากกว่าความรู้ธรรมดาทั่วไปในการแบ่งปันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ที่ซ่อนเร้นในตัวบุคคล การสื่อสารแบบพบปะสนทนาโดยตรงจะให้ผลดีกว่าจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ความสัมพันธ์ใกล้ชิดจะมีบทบาทสำคัญมากต่อการแพร่กระจายความรู้การเป็นเพื่อนจะทำให้การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ได้มากกว่าการขาดความสำคัญเป็นเพื่อนบุคคลที่มีบุคลิกภาพเปิดเผยจะสื่อสารความรู้ได้ดีกว่า สรุปได้ว่าการจัดการความรู้ต้องมีเครื่องมือและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเพื่อให้สามารถค้นหาจัดเก็บแลกเปลี่ยนรวมทั้งนำความรู้ไปใช้ได้อย่างง่ายและรวดเร็ว ซึ่งกระบวนการความรู้เป็นการบริหารจัดการที่มีกลไกหรือฟันเฟืองที่สำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การจัดการความรู้การแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ ถ่ายโอนความรู้เมื่อมีการจัดเก็บความรู้และบุคลากรสามารถ เข้าถึงความรู้และสามารถถ่ายโอนความรู้ไปทั่วทั้งสถานศึกษา โดยการประสานงานกับผู้ที่จัดการความรู้ เชื่อมโยงงานและความรู้กับบุคลากรทุกตำแหน่ง ทุกระดับได้นำความรู้ไปใช้ เมื่อเกิดเหตุการณ์หรือปัญหาบุคลากรสามารถค้นหาความรู้ที่ได้ถูกจัดเก็บ เพื่อประยุกต์ใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอันจะก่อให้เกิดเป็นคุณค่าของความรู้เกิดความรู้ใหม่ขึ้นและนำไปแลกเปลี่ยนความรู้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองพันธกิจและวิสัยทัศน์เพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้รู้เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานและเกิดนวัตกรรมใหม่ในการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ

พัฒนาความเป็นผู้บริหารและครูสู่มืออาชีพ

ในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องมีความเป็นมืออาชีพ การพัฒนาความเป็นมืออาชีพเป็นกระบวนการสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารและครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2563) ซึ่งการพัฒนาผู้บริหารและครูสู่มืออาชีพประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญคือ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ต้องมีสมรรถนะที่สำคัญคือ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์ การบริหารทรัพยากร การบริหารการเปลี่ยนแปลง ด้านภาวะผู้นำเกี่ยวกับการมีวิสัยทัศน์ การสร้างแรงบันดาลใจ การสร้างความร่วมมือ ด้านความเชี่ยวชาญทางวิชาการเกี่ยวกับความรู้ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล ด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ โดยมีแนวทางการ

พัฒนาสู่มืออาชีพคือ การอบรมและพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมการศึกษาต่อ การจัดทำแผนพัฒนาตนเอง การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ การศึกษาคูงานทั้งในและต่างประเทศ การสร้างเครือข่ายพัฒนาอาชีพ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการบริหาร ส่วนการพัฒนาครูมืออาชีพต้องมีสมรรถนะที่สำคัญคือ สมรรถนะด้านความรู้ในเนื้อหาวิชาและวิธีการสอน ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและผู้ปกครอง ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยการพัฒนาครูมืออาชีพจะต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายของสถานศึกษา การกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพ (Career Path) ที่ชัดเจน และการสร้างระบบการจูงใจและการให้รางวัล เพื่อส่งเสริมการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) สรุปได้ว่าการพัฒนาผู้บริหารและครูมืออาชีพหมายถึงการกระบวนการพัฒนาผู้บริหารและครูอย่างมีระบบสู่ความเป็นมืออาชีพโดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับบริบทและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเน้นสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูมืออาชีพที่ชัดเจน มีการพัฒนาครูมืออาชีพเพื่อให้สามารถบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

พัฒนานวัตกรรมการบริหาร

นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศเป็นการที่ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ เทคนิควิธีการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยน ปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อ นวัตกรรมใหม่ ๆ ประยุกต์ใช้ทรัพยากรจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ดังที่ ธีระ รุญเจริญ (2563) ได้ให้ความหมายว่า นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งสุกัญญา แซ่ม้อย (2563, วิจารณ์ พานิช, 2562) กล่าวว่า นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 1) นวัตกรรมด้านโครงสร้างองค์กรเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างองค์กรแบบแนวราบ การบริหารแบบโรงเรียนเล็กในโรงเรียนใหญ่ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การจัดกลุ่มงานแบบบูรณาการ 2) นวัตกรรมด้านกระบวนการบริหารเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (RBM) การบริหารจัดการความรู้ (KM) การเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

3) นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการบริหารเกี่ยวกับระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ (MIS) การนำ Big Data มาใช้ในการตัดสินใจ ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ (LMS) การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารจัดการ ระบบการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา 4) นวัตกรรมด้านการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการโค้ชเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาครูแบบ Micro-credentialing (เป็นการเรียนรู้ระบบออนไลน์ที่ระบบได้มีการรับรองความสามารถเฉพาะเจาะจง ผ่านการแสดงผลงานการทำงานจากความสามารถ นั้น ๆ เป็นหลักฐานยืนยัน) การสร้างเครือข่ายครูมืออาชีพ การประเมินแบบ 360 องศา 5) นวัตกรรมด้านการสร้างความร่วมมือเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน การระดมทรัพยากรผ่านรูปแบบใหม่ ๆ เช่น Crowdfunding การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน สรุปได้ว่า การพัฒนานวัตกรรมหมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีการบริหารจัดการที่มีความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรมใหม่ ๆ และการประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีอย่างชาญฉลาดในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การยกระดับคุณภาพการศึกษา การสร้างความได้เปรียบทางในการแข่งขันทางการศึกษา การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาบุคลากร การตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เป็นเลิศ

การบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายสู่ความเป็นเลิศเพื่อรองรับความเสี่ยงในการบริหารที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะการบริหารสถานศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยไม่สามารถคาดเดาสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ (Disruptive) เนื่องด้วยการปรับตัวของเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา รวดเร็ว การบริหารจัดการที่มีการแข่งขันสูงการก้าวกระโดดที่ต้องมีการปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหาร (New Paradigm) ในสังคมวิถีใหม่ รวมทั้งสภาพแวดล้อมโลกร้อนทำให้เกิด Aftershock ภัยธรรมชาติต่าง ๆ สภาพของสังคม เศรษฐกิจที่ไม่ดี ดังนั้นผู้บริหารต้องมีการพลิกโฉมสถานศึกษาให้มีความพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงต้องมีการสร้างเสริมตนเองและครูบุคลากรทางการศึกษาให้เกิดสมรรถนะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับยุคของ Education การเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผันมีการติดตามข่าวสาร การปรับตัวใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ

มีภาวะผู้นำกล้าตัดสินใจ มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี (AI) ช่วยในการบริหารจัดการ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างเป็นเลิศ

ดังที่ สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง และภารดี อนันต์นาวิ (2567) กล่าวว่าโลกยุค VUCA World ที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว รุนแรงต่อเนื่องด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ (Disruption Change) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สิ่งต่าง ๆ เชื่อมโยงกับสถานการณ์มีความซับซ้อนต้องมีการพิจารณาตัดสินใจ มีความคลุมเครือเกิดความไม่ชัดเจนในการสื่อสารความเห็นไม่ตรงกัน ทิศทางไม่ชัดเจนทำให้เกิดความเสี่ยงในการบริหารที่จะทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่อาจจะมีความเสี่ยงต่อการบริหารงานให้สำเร็จ ซึ่งการบริหารจัดการศึกษาไทยมีปัญหาคือความแตกต่างของคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาส่งผลต่อปัญหาด้านความเสี่ยงในทุกด้าน เมื่อพบปัญหาจึงต้องหาแนวทางการปฏิบัติที่สามารถยกระดับการพัฒนาการศึกษานำพหุองค์ความรู้มาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการศึกษาได้อย่างรอบด้านโดยทุกภาคส่วนของสังคมต้องร่วมมือกันค้นหาทางออก ซึ่งการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาหมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการระบุวิเคราะห์ ประเมิน จัดการติดตามและสื่อสารความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือกระบวนการทำงานของสถานศึกษาเพื่อช่วยลดความเสี่ยงหรือโอกาสที่จะเกิดความเสียหายให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) สรุปได้ว่า การบริหารความเสี่ยงสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดบริบทและวัตถุประสงค์ การระบุความเสี่ยง การวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง การจัดการความเสี่ยงโดยการกำหนดมาตรการและแนวทางการจัดการ การติดตามและทบทวนและการสื่อสารให้คำปรึกษาและทบทวน ผลการดำเนินงานและมาตรการ วิธีการหรือกระบวนการที่เป็นระบบมีการวิเคราะห์ ประเมินจัดการติดตามและสื่อสารความเสี่ยงเพื่อลดหรือขจัดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้และเพื่อให้บรรลุสู่ความสำเร็จได้ตามเป้าหมายสู่ความเป็นเลิศ

การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารสู่ความเป็นเลิศในสังคมวิวัฒนาการใหม่เพราะว่าโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะเทคโนโลยี นวัตกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดการแข่งขันสูง องค์กรใดปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรจะสามารถอยู่รอดได้มี การบริหารที่มีความทันสมัยทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ มีความไว้วางใจในเรื่องคุณภาพ การ

จัดการเรียนรู้ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ที่มีสูง ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (2564) กล่าวว่า หลักการของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องคือ 1) มีความเข้มแข็งชัดเจนแน่นอนเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูง 2) ต้องมีกฎเกณฑ์และข้อบังคับที่มีอำนาจมากพอที่จะทำให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามรองรับโดยไม่มีข้อยกเว้นแม้แต่ผู้บริหาร เช่น กฎหมาย นโยบายระดับสูง นโยบายของชาติ 3) มีทีมงานหรือคณะทำงานที่เข้มแข็งเป็นที่ยอมรับของทุก ๆ คน ด้วยเทคนิคและวิธีการที่นอกจากจะไม่ก่อให้เกิดการต่อต้านแต่ทำให้ทุกคนยินดีเต็มใจที่จะปฏิบัติ 4) มีระบบ กระบวนการและวิธีการที่ช่วยสร้างสรรค์ ส่งเสริมและเพิ่มพูนให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการร่วมมือร่วมใจกันให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอย่างเหมาะสมทันสมัยมีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่าการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีความสำคัญมากในการบริหารสู่ความเป็นเลิศในสังคมวิถีใหม่ ที่ต้องปรับสถานการณ์ให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอย่างรวดเร็วเนื่องจากไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้

สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสังคมวิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา

สรุป การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสังคมวิถีใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการตั้งเป้าหมายในการบริหารมุ่งผลลัพธ์สู่ความเป็นเลิศ มีการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์โดยปรับให้ดีขึ้นจากเดิมโดยมีกลยุทธ์การบริหารจัดการที่ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม การบริหารใหม่ ๆ ทำให้เกิดความแตกต่างที่ดีจากเดิมนั้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมและมีการสร้างเครือข่ายเพื่อร่วมกันดำเนินงาน มีการใช้ทรัพยากรคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และการบริหารจัดการร่วมกันอย่างประหยัดได้ผลคุ้มค่า มีการจัดการความรู้และใช้เทคโนโลยีอย่างมีระบบร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งภายในและระหว่างสถานศึกษา มีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูอย่างต่อเนื่องสู่อาชีพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงให้สามารถบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนสนุกกับการเรียนที่มีการใช้เทคโนโลยี สร้างนวัตกรรมในการเรียนทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายโดยการบริหารต้องพัฒนานวัตกรรมการบริหารด้วยวิธีการใหม่ ๆ มีความคิดสร้างสรรค์สร้างความแตกต่างเพื่อให้ประสิทธิผลที่เป็นเลิศโดยมีการบริหารจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาทั้งภาพรวมและงานภายใน 4 งานคือ งานวิชาการ งานบุคคล งบประมาณและบริหารงานทั่วไปให้มีความพร้อมสามารถรองรับกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่สามารถคาดเดาได้มีการพัฒนางานพัฒนาคนพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลอดจนสภาพแวดล้อมภายในอย่างต่อเนื่องให้ประสบความสำเร็จเป้าหมายสู่ความเป็นเลิศได้

เอกสารอ้างอิง

- จิณณภัทร พิบูลวิฑิตำรง, สุภัทรา เอื้อวงศ์ และ ชญาพิมพ์ อูสาโห. (2565). กลยุทธ์การบริหารความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้. *วารสารศึกษาศาสตร์มสธ*, 15(2), 54-71.
- ชดช้อย วัฒนะ. (2561). การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “พื้นที่ความคิดสร้างสรรค์” ภาควิชาเครือข่ายการจัดการสุขภาพเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ เขตสุขภาพที่ 6 ปี 2561. *เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การจัดการความรู้ด้วยการถอดบทเรียน*. วันที่ 3-4 เมษายน 2561 ณ แชนด์ ดูนส์ เจ้าหลาวปีชีรีสอร์ท จันทบุรี.
- ถวิล อรัญเวศ. (2564). *คุณลักษณะของนักบริหารมืออาชีพยุคไทยแลนด์ 4.0*. เรียกใช้เมื่อ 16 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/693729>

- ธีระ รุญเจริญ. (2563). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2561). *การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2565). ผู้บริหารสถานศึกษา: ภาวะผู้นำดิจิทัล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 11(2), 1-12.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2567). การบริหารการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน: ผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani*, 7(3), 1029-1047.
- วิจารณ์ พานิช. (2562). *การจัดการความรู้กับการบริหารราชการแนวใหม่*. เรียกใช้เมื่อ 3 มกราคม 2563 จาก http://123.242.165.136/document_file/Article/N0001528/1097206195-1.pdf
- ศักรินทร์ สมพิศนภา. (2565) การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน *ปริญญาณิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2560). *การขยายฐานองค์ความรู้การเพิ่มผลผลิตภาพเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน*. เรียกใช้เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <https://www.ftpi.or.th/en/2017/15823>
- สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง และภารดี อนันต์นาวิ. (2567). รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผันของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออก. *Journal of Roi Kaensarn Academ*, 9(5), 517-534.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2563). นวัตกรรมบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(2), 193-213.
- สุนิสา เทศเขียว. (2565). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในวิถีสถานใหม่ของสถานศึกษาเอกชน. ใน *ปริญญาณิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สุรเดช ยอดจินดา. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนบน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *คู่มือการบริหารความเสี่ยงสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2564). *แนวดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประเภทสามัญศึกษา (ฉบับปรับปรุง 2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *รายงานการศึกษาความร่วมมือระหว่างรัฐกับภาคเอกชนในการพัฒนาการศึกษาตามกฎหมายและแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- DePorter. Bobbi. (2000). *The 8 Keys of Excellence: Principles to Live By*. FL: Forum Learning.
- Distanont, A., Haapasalo, H., & Vaananen, M. (2014) . Organizing knowledge transfer in Requirements engineering over organizational interfaces. *International Journal of Innovation and Learning*, 15(1), 41-64.
- Epstein, L. D. (2000). *Sharing knowledge in organization: How people use media to Communication*. Doctoral dissertation, The University of California, Berkley.
- National Institute of Standards and Technology. (2008). *Burbidge National Quality Program Educational Criteria for Performance Excellence*. Gaithersburg, MD: Author. NIST.

World Business Council for Sustainable Development: WBCSD Education.
(2016). *the Reporting Sustainable Development Goals (SDGs)*. Retrieved
Form [https://www.wbcsd.org/ resources/reporting-matters-2016/](https://www.wbcsd.org/resources/reporting-matters-2016/)

การพัฒนาอุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพาได้ สำหรับการถ่ายภาพด้วยเอกซเรย์เคลื่อนที่ *

THE DEVELOPMENT OF A PORTABLE SCATTER RADIATION SHIELDING DEVICE FOR MOBILE X-RAY IMAGING

สุวิมล จิตตกุล¹ และ จงวัฒน์ ชีวกุล²

Suwimol Jittagul¹ and Jongwat Cheewakul²

¹ภาควิชารังสีวิทยา โรงพยาบาลตะโหมด พัทลุง

¹Department of Radiology, Tamot Hospital, Phatthalung, Thailand

²หลักสูตรรังสีเทคนิค ภาควิชารังสีวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

²Radiological Technology Program, Department of Radiology, Faculty of Medicine,
Prince of Songkla University, Thailand

Corresponding Author's Email: jongwatcheewakul@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 29 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 7 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 9 มิถุนายน 2568

Received 29 May 2025; Revised 7 June 2025; Accepted 9 June 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อออกแบบและพัฒนาอุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพาสำหรับใช้งานร่วมกับเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่ 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของอุปกรณ์ในการลดปริมาณรังสีกระเจิงในทำถ่ายภาพต่าง ๆ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่ออุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพาที่พัฒนาขึ้น โดยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งดำเนินการทดลองภายใต้สภาวะควบคุมโดยใช้อุปกรณ์ต้นแบบที่ได้รับการออกแบบทางวิศวกรรมและผลิตขึ้นด้วยเครื่องพิมพ์ 3 มิติ ประชากรที่ศึกษาได้แก่ พื้นที่ถ่ายภาพทางรังสีในหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลตะโหมด โดยใช้ หุ่นจำลอง (phantom) แทน

Citation:

* สุวิมล จิตตกุล และ จงวัฒน์ ชีวกุล. (2568). การพัฒนาอุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพาได้ สำหรับการถ่ายภาพด้วยเอกซเรย์เคลื่อนที่. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 736-750.

Suwimol Jittagul and Jongwat Cheewakul. (2025). The Development Of A Portable Scatter Radiation Shielding Device For Mobile X-Ray Imaging. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 736-750.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผู้ป่วยจริง และทำการทดสอบในท่าถ่ายภาพ Chest AP (ท่านอนหงาย) และ Pelvis AP โดยใช้เครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่ BMI JET 32 Plus และเครื่องวัดรังสีวัดค่ารังสีกระเจิงที่ระดับความสูง 120 เซนติเมตรจากพื้น ทั้งก่อนและหลังการใช้อุปกรณ์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นหุ่นจำลอง (phantom) แทนผู้ป่วยจริง

ข้อมูลที่ได้จากการวัดรังสีนำมาวิเคราะห์ด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการคำนวณร้อยละการลดลงของรังสีกระเจิง เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของอุปกรณ์ ตลอดจนประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์เชิงพรรณนาด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของการลดลงของรังสีกระเจิง ก่อนและหลังใช้อุปกรณ์และ ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้

ผลการวิจัยพบว่า

1) สามารถออกแบบและพัฒนาอุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพาได้สำเร็จ อุปกรณ์มีลักษณะน้ำหนักเบา เคลื่อนย้ายสะดวก เหมาะสมกับการใช้งานร่วมกับเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่ และสามารถติดตั้งใช้งานได้ในพื้นที่จำกัดจริง

2) อุปกรณ์ที่พัฒนาขึ้นสามารถลดปริมาณรังสีกระเจิงได้อย่างมีประสิทธิภาพในแต่ละตำแหน่งรอบตัวของหุ่นจำลองในท่าถ่ายภาพ (AP chest) พบว่า มีค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์การลดลงของรังสีกระเจิงระหว่าง 13.5% ถึง 99.5%

3) ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดจากแบบสอบถามความพึงพอใจ (10 รายการ) พบว่า คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.70 – 5.00 แสดงถึงความเหมาะสมทั้งด้านการใช้งาน ความสะดวก น้ำหนัก และสภาพแวดล้อมของหอผู้ป่วย

ที่สำคัญพบว่า อุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพาที่พัฒนาขึ้นสามารถลดปริมาณรังสีกระเจิงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกท่าที่ทำการทดสอบ โดยไม่รบกวนขั้นตอนการถ่ายภาพ และได้รับระดับความพึงพอใจจากผู้ใช้งานอยู่ในระดับ “มากที่สุด” (ค่าเฉลี่ย 4.70 – 5.00) แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานจริงและต่อยอดในคลินิก

คำสำคัญ: อุปกรณ์ป้องกันรังสีแบบพกพา, รังสีกระเจิง, เครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่, การป้องกันอันตรายจากรังสี, การถ่ายภาพทางการแพทย์

Abstract

This study had three main objectives: 1 . To design and develop a portable scatter radiation shielding device for use with mobile X-ray units, 2. To evaluate the effectiveness of the device in reducing scatter radiation in various radiographic positions, and 3 . To assess user satisfaction with the developed shielding device.

This experimental study was conducted under controlled conditions using a prototype designed based on engineering principles and fabricated with 3D printing technology. The study was carried out in the radiographic area of the inpatient ward at Thamod Hospital. A phantom was used to simulate a real patient during imaging in standard radiographic positions, including chest AP (supine) and pelvis AP. A mobile X-ray unit (BMI JET 3 2 Plus) was employed, and scatter radiation was measured using a dosimeter positioned at a height of 120 centimeters from the floor, both before and after applying the shielding device. The phantom served as the sample for all measurements.

Data collected from radiation measurements were analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation, as well as the percentage reduction in scatter radiation to assess the effectiveness of the device. In addition, user satisfaction was evaluated using a questionnaire and analyzed descriptively.

Results revealed that:

1. The development of the portable scatter radiation shielding device was successful. The device was lightweight, easy to transport, compatible with mobile X-ray units, and suitable for use in confined clinical spaces.

2 . The device effectively reduced scatter radiation, with average percentage reductions ranging from 13.5 % to 99.5 % at different positions around the phantom in the chest AP position.

3. User satisfaction was rated at the highest level. From the satisfaction questionnaire (10 items), the average scores ranged from 4.70 to 5.00, indicating suitability in terms of usability, convenience, weight, and adaptability to inpatient ward environments.

Importantly, the device demonstrated a statistically significant reduction in scatter radiation in all tested positions without interfering with the imaging procedure. Users reported the highest level of satisfaction (mean scores between 4.70 and 5.00), supporting the device's feasibility for real-world clinical application and future development.

Keywords: Portable radiation shielding, Scattered radiation, Mobile X-ray, Radiation protection, Medical imaging

บทนำ

ในปัจจุบันการใช้เครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่ (Mobile X-ray) ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในสถานพยาบาลทั่วประเทศ เนื่องจากสามารถให้บริการถ่ายภาพทางรังสีแก่ผู้ป่วยที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก โดยเฉพาะในหอผู้ป่วยหนัก หอผู้ป่วยเด็ก หรือผู้สูงอายุที่มีภาวะอ่อนแอ กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายสนับสนุนการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ที่ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง ซึ่งรวมถึงการป้องกันอันตรายจากรังสี (Radiation Protection) แก่บุคลากรและผู้ป่วย ตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2559 และหลักการ ALARA (As Low As Reasonably Achievable)

อย่างไรก็ตาม สภาพปัญหาที่พบในปัจจุบันคือการถ่ายภาพด้วยเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่อาจก่อให้เกิด รังสีกระเจิง (Scattered Radiation) ซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคลากรทางการแพทย์ผู้ดูแล และผู้ป่วยรายอื่นในบริเวณใกล้เคียง (Moonkum, 2023) พบว่าในระยะห่าง 100–200 เซนติเมตรจากเครื่องเอกซเรย์ มีการตรวจพบปริมาณรังสีกระเจิงในระดับที่มีนัยสำคัญ แม้จะไม่เกินเกณฑ์มาตรฐานด้านความปลอดภัย แต่ก็ถือเป็นความเสี่ยงสะสมที่ไม่ควรมองข้าม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการใช้งานบ่อยครั้งและมีข้อจำกัดด้านพื้นที่

จากการสำรวจการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงพยาบาลตะโหนด จังหวัดพัทลุง พบว่าหอผู้ป่วยมักมีพื้นที่จำกัด และมีการใช้งานเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่เป็นประจำ ซึ่งทำให้

บุคลากรต้องอยู่ในระยะใกล้กับผู้ป่วยในขณะที่ทำการหัตถการ ทำให้มีโอกาสได้รับรังสีกระเจิงมากขึ้น ขณะเดียวกัน อุปกรณ์ป้องกันรังสีที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่ตอบโจทย์ด้านความคล่องตัว น้ำหนัก และการใช้งานจริงในภาคสนาม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนา อุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพาที่สามารถใช้งานได้จริงในบริบทของโรงพยาบาลชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความปลอดภัยแก่บุคลากร ลดความเสี่ยงสะสมจากรังสี และสามารถต่อยอดการใช้งานในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างยืดหยุ่น การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นแนวทางที่มีความสำคัญในการสนับสนุนบริการถ่ายภาพทางรังสีให้ปลอดภัยและยั่งยืนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาอุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพาสำหรับใช้งานร่วมกับเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของอุปกรณ์ในการลดปริมาณรังสีกระเจิงในท่าถ่ายภาพต่าง ๆ
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่ออุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพาที่พัฒนาขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

มีการศึกษาหลายชิ้นที่เน้นการออกแบบอุปกรณ์ป้องกันรังสีสำหรับบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งช่วยลดการได้รับรังสีขณะปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น การออกแบบที่คำนึงถึงความสะดวกในการใช้งานและประสิทธิภาพในการป้องกันรังสี ภายในหอผู้ป่วยกระดูกและข้อของโรงพยาบาลตะโหนด พบว่ามีจำนวนผู้ป่วยที่จำเป็นต้องรับการถ่ายภาพทางรังสีด้วยเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่เป็นจำนวนมาก แม้ว่าปริมาณรังสีที่ได้รับจากเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่จะมีปริมาณไม่สูงมากนัก แต่อย่างไรก็ตาม การคำนึงถึงอันตรายทางรังสಿನับว่าเป็นสิ่งสำคัญ

Moonkum และคณะ (2023) ได้ศึกษาการกระจายของรังสีกระเจิงระหว่างการทำภาพถ่ายทรวงอกด้วยเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่ในผู้ป่วย COVID-19 โดยพบว่าปริมาณรังสีกระเจิงมีแนวโน้มลดลงเมื่ออยู่ห่างจากแหล่งกำเนิดรังสีมากขึ้น การศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความ

จำเป็นในการมีอุปกรณ์ป้องกันรังสีที่มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้แก่บุคลากรทางการแพทย์

วสัน บุตรพา (2021) ศึกษาทิศทางและระยะห่างที่เหมาะสมต่อความปลอดภัยจากรังสีกระเจิงรอบเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่ โดยระบุว่ามุมที่ปลอดภัยคือ 0 องศา และควรรักษา ระยะห่างไม่น้อยกว่า 4 เมตร ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญต่อการออกแบบตำแหน่งการใช้งานของ อุปกรณ์ป้องกันรังสี

Tam และคณะ (2023) วิเคราะห์ปริมาณรังสีกระเจิงในงานถ่ายภาพเด็กและผู้ใหญ่ พบว่าปริมาณรังสีที่ผู้ดูแลได้รับแม้อยู่ในระดับปลอดภัยแต่มีความแตกต่างกันตามความสูงและ ระยะ ทำให้เห็นความสำคัญของการใช้แนวคิด ALARA (As Low As Reasonably Achievable) และความจำเป็นในการมีอุปกรณ์ป้องกันที่ยืดหยุ่นและเคลื่อนย้ายได้

Siranyapong และคณะ (2018) ศึกษาการตั้งค่าพารามิเตอร์ในการถ่ายภาพช่องท้อง พบว่าการปรับค่าพลังงานรังสีให้เหมาะสมสามารถลดปริมาณรังสีที่ได้รับได้มากถึง 77% โดย ไม่ลดคุณภาพของภาพ ส่งเสริมแนวคิดการออกแบบอุปกรณ์ที่ช่วยลดปริมาณรังสีโดยไม่ กระทบต่อการวินิจฉัย

Chung และคณะ (2019) ได้ออกแบบแผงกันรังสีเคลื่อนที่สำหรับใช้ในหัตถการ ERCP โดยพบว่าสามารถลดปริมาณรังสีที่บุคลากรได้รับได้อย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นถึง ศักยภาพของอุปกรณ์ป้องกันรังสีแบบเคลื่อนที่ที่นำมาใช้จริงได้ในสถานพยาบาล

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าแนวโน้มของการป้องกันรังสีกระเจิงที่มี ประสิทธิภาพและสามารถใช้งานในพื้นที่จำกัดเป็นเรื่องจำเป็น โดยเฉพาะในกรณีที่ใช้ เครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่ อุปกรณ์ป้องกันรังสีควรมีลักษณะเบา เคลื่อนย้ายสะดวก และยังสามารถลดปริมาณรังสีกระเจิงได้จริง การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงตอบโจทย์ปัญหาดังกล่าวโดย อิงจากข้อมูลที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์สนับสนุนอย่างชัดเจน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาอุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพา และทดสอบประสิทธิภาพของอุปกรณ์ใน การลดปริมาณรังสีกระเจิงที่เกิดขึ้นขณะใช้งานเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่ในสถานการณ์จริง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พื้นที่ถ่ายภาพทางรังสีในหอผู้ป่วยของโรงพยาบาล ตะโหนด คือบริเวณโดยรอบหุ่นจำลองของปอด (phantom Chest) ที่ใช้แทนผู้ป่วยจริงในการถ่ายภาพรังสีในท่ามาตรฐาน เช่น Chest AP Supine โดยกำหนดจุดวัดปริมาณรังสีกระเจิงที่ระดับความสูง 120 เซนติเมตรจากพื้น วัดแต่ละจุดจำนวน 3 ครั้ง ในแต่ละจุดห่างกัน 50 เซนติเมตร ทำมุม 45°, 90°, 135°, 180°, 225°, 270°, 315°, 360 องศา

3. วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากบริเวณที่มีการใช้เครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่เป็นประจำ และอยู่ในลักษณะของสถานการณ์ที่เสมือนจริงในการถ่ายภาพผู้ป่วยจริง เพื่อให้การทดลองมีความสอดคล้องกับการใช้งานจริงมากที่สุด

4. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

อุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงที่พัฒนาขึ้นได้รับการออกแบบด้วยโปรแกรม CAD แสดงในภาพที่ 1 และผลิตต้นแบบด้วยเครื่องพิมพ์ 3 มิติแบบ FDM โดยใช้เส้นใย PLA และแผ่นตะกั่วหนา 0.6 มิลลิเมตรติดตั้งภายใน แสดงในภาพที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ด้านฟิสิกส์การแพทย์และรังสีเทคนิค เพื่อประเมินความเหมาะสมด้านโครงสร้างและความสามารถในการลดรังสีกระเจิง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- วัดค่ารังสีกระเจิงด้วยเครื่องวัดรังสีที่ความสูง 120 เซนติเมตรจากพื้น
- ทดสอบการถ่ายภาพทั้งในสถานะที่มีและไม่มีการใช้อุปกรณ์
- ใช้เครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่ BMI JET 32 Plus (500 mA, 125 kVp)
- รวบรวมข้อมูลจากการวัดในท่าถ่ายภาพ Chest AP Supine (เอกซเรย์ปอดท่านอนหงาย)
- ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานด้วยแบบสอบถามมาตรฐาน Likert scale 5 ระดับ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์เชิงพรรณนาด้วย ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- คำนวณ ร้อยละของการลดลงของรังสีกระเจิง ก่อนและหลังใช้อุปกรณ์
- วิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานตามเกณฑ์ที่กำหนด

(4.51–5.00 = พึงพอใจมากที่สุด) โดยนำคะแนนการประเมินผลของอุปกรณ์ป้องกันรังสีที่พัฒนาขึ้นมานี้ จะยึดเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจเป็นหลัก โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ระดับความพึงพอใจ มาคำนวณหาเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจ

ของบุคลากรทางรังสี ตามแนวคิดของ Likert กำหนดค่าคะแนนของแบบสอบถามประเมิน มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ (สรชัย พิศาล, 2541)

5 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง

4 หมายถึง มีระดับพึงพอใจ

3 หมายถึง มีระดับค่อนข้างพึงพอใจ

2 หมายถึง มีระดับไม่พึงพอใจ

1 หมายถึง มีระดับไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง

โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์แปลความหมายไว้ดังนี้

การประเมินผลของอุปกรณ์ป้องกันรังสีที่พัฒนาขึ้นมานี้ จะยึดเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจเป็นหลัก โดยมีเกณฑ์การพิจารณาระดับความพึงพอใจ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายความว่า พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายความว่า พึงพอใจ

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายความว่า ค่อนข้างพึงพอใจ

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายความว่า ไม่พึงพอใจ

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายความว่า ไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารรับรองการวิจัยในมนุษย์

คณะผู้วิจัยได้ยื่นเอกสารขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสโครงการวิจัย พท 0033.307/6/216 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง (Phatthalung Public Health Office Research Ethics Committee : PPHOREC) ผ่านการ รับรองวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2568 และก่อน เข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย วัตถุประสงค์ รวมถึงวิธีการในการวิจัยให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอ โดยข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีการระบุตัวตนของผู้ตอบ

ผลการวิจัย

1. การออกแบบและพัฒนาอุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพา

อุปกรณ์ต้นแบบได้รับการออกแบบโดยคำนึงถึงความสามารถในการป้องกันรังสีน้ำหนักเบา และสามารถติดตั้งร่วมกับพื้นที่จำกัดในหอผู้ป่วยได้ โดยวัสดุที่ใช้ประกอบด้วยโครงสร้างพิมพ์จากเครื่อง 3D printer แบบ FDM ใช้ PLA เป็นวัสดุหลักและมีช่องใส่แผ่นตะกั่วหนา 0.6 มิลลิเมตร เพื่อเสริมความสามารถในการดูดซับรังสีกระเจิง

2. ประสิทธิภาพของอุปกรณ์ในการลดปริมาณรังสีกระเจิง

จากการทดลองเปรียบเทียบค่ารังสีกระเจิงก่อนและหลังใช้ในท่าถ่าย Chest AP แสดงในภาพที่ 3 พบว่า:

ตำแหน่งที่อยู่ใกล้ลำรังสีปฐมภูมิ เช่น ด้านหน้า (0 องศา) และด้านหลัง (180 องศา) มีค่ารังสีกระเจิงสูงที่สุดก่อนใช้ (ค่าประมาณ 2284 – 3780 $\mu\text{Sv/hr}$)

หลังใช้อุปกรณ์ ค่ารังสีกระเจิงลดลงอย่างชัดเจน เช่น จาก 3780 $\rightarrow$ 18 $\mu\text{Sv/hr}$ และจาก 3440 $\rightarrow$ 10 $\mu\text{Sv/hr}$

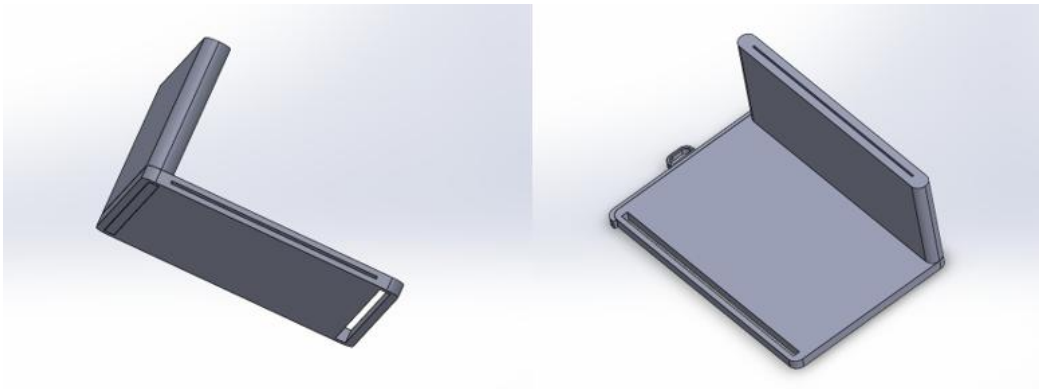
มุมด้านข้างและมุมเฉียง (45° , 90° , 135° , ฯลฯ) ก็มีการลดลงของค่ารังสีกระเจิงในทุกตำแหน่ง

พื้นที่สีแดงและส้มในแผนผังกลายเป็นพื้นที่สีเขียวหรือเหลืองหลังใช้อุปกรณ์ แสดงถึงการลดลงของปริมาณรังสีกระเจิงได้ในระดับมากกว่า 90% บางจุดสูงถึง 99.5%

สรุป อุปกรณ์สามารถลดปริมาณรังสีกระเจิงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และครอบคลุมทุกทิศทางการแพร่กระจาย

3. ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

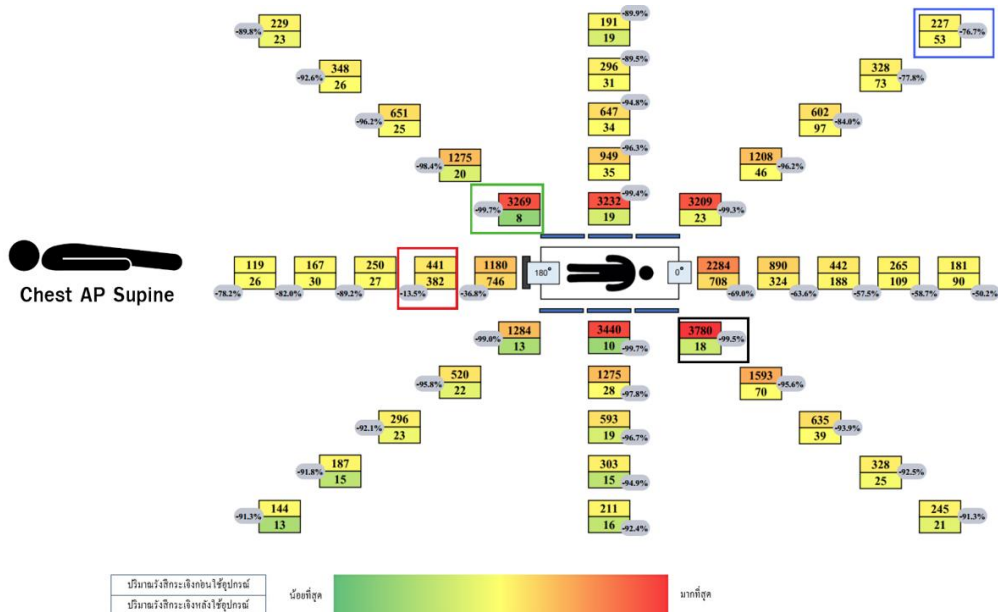
แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจพบว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระดับ “มากที่สุด” โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.70 – 5.00 จาก 5.00 ซึ่งสะท้อนว่าอุปกรณ์ใช้งานได้สะดวก ไม่รบกวนการทำงาน และเหมาะสมกับบริบทของหอผู้ป่วย

ภาพที่ 1 (การออกแบบโมเดล 3 มิติสำหรับ 3D printer)

ภาพที่ 2 (ต้นแบบโมเดล 3 มิติ สำหรับใส่แผ่นตะกั่วความหนา 0.6 มิลลิเมตร)

ภาพที่ 3 (ภาพแสดงการกระจายของปริมาณรังสีกระเจิงก่อนและหลังใช้อุปกรณ์ป้องกันรังสีในท่า Chest AP Supine ที่ระยะหัววัดรังสีสูงจากพื้น 120 เซนติเมตร ($\mu\text{Sv/hr}$))

ตารางที่ 1 (ผลประเมินความพึงพอใจของบุคลากรทางรังสีในการใช้งานอุปกรณ์ป้องกันรังสี จำนวน 10 คน)

	หัวข้อการประเมิน	$\bar{x}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
1	อุปกรณ์สามารถลดทอนปริมาณรังสีกระเจิงโดยรอบได้	4.8	0.42	มากที่สุด
2	อุปกรณ์ใช้งานง่าย สะดวก	4.75	0.46	มากที่สุด
3	อุปกรณ์ช่วยลดความกังวลใจเรื่องอันตรายจากรังสี	4.78	0.44	มากที่สุด
4	ความต้องการใช้อุปกรณ์นี้ในสถานที่ปฏิบัติงานจริง	4.82	0.4	มากที่สุด
5	ความพึงพอใจต่อรูปแบบและความสวยงามของอุปกรณ์	4.85	0.38	มากที่สุด
6	อุปกรณ์สามารถจัดเก็บง่าย ประหยัดพื้นที่	4.73	0.5	มากที่สุด
7	ความปลอดภัยต่อการใช้งาน	4.77	0.45	มากที่สุด
8	ช่วยลดรังสีกระเจิงแก่ผู้ป่วยที่อยู่เตียงข้างเคียง	4.79	0.41	มากที่สุด
9	ราคาต้นทุนในการผลิตอุปกรณ์นี้เหมาะสม	4.7	0.52	มากที่สุด
10	น้ำหนักเบา ติดตั้งสะดวก	4.81	0.39	มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิจัยที่ได้จากการพัฒนาและทดสอบอุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพา สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของอุปกรณ์ทั้งในด้านการลดปริมาณรังสีกระเจิง และความเหมาะสมในการใช้งานจริง ซึ่งสามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อออกแบบและพัฒนาอุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพา

อุปกรณ์ที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะน้ำหนักเบา เคลื่อนย้ายสะดวก และสามารถใช้งานร่วมกับเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่ในพื้นที่จำกัดได้จริง ผลการประเมินโดยผู้ใช้งานพบว่ามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.70 – 5.00) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมด้านการออกแบบทั้งทางเทคนิคและการใช้งานในบริบทจริง แสดงในตารางที่ 1 ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Paulis et al. (2025) ที่ได้ประเมินการกระจายของรังสีกระเจิงและรังสีรั่วจากอุปกรณ์เอกซเรย์แบบพกพา (ultra-portable X-ray systems) โดยพบว่าการปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานของความปลอดภัยทางรังสี เช่น การลดเวลาในการสัมผัสรังสี การเพิ่มระยะห่างจากแหล่งกำเนิดรังสี และการใช้เครื่องป้องกันรังสี สามารถลดปริมาณรังสีที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัยตามมาตรฐานสากลได้

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของอุปกรณ์ในการลดปริมาณรังสีกระเจิง

จากผลการทดลองพบว่า อุปกรณ์สามารถลดปริมาณรังสีกระเจิงได้อย่างชัดเจนในทุกตำแหน่งที่ทำการวัด โดยเฉพาะบริเวณ 0° และ 180° ที่อยู่ใกล้ลำรังสีปฐมภูมิ ซึ่งก่อนใช้พบปริมาณรังสีสูงถึง 3780 $\mu\text{Sv/hr}$ และหลังใช้ลดลงเหลือเพียง 18 $\mu\text{Sv/hr}$ คิดเป็นการลดลงมากกว่า 99.5% ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพของอุปกรณ์ในการป้องกันรังสีกระเจิงได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Moonkum et al. (2023) ที่ระบุว่าปริมาณรังสีกระเจิงจากเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่มีค่าสูงในบริเวณใกล้ลำรังสี และแนะนำให้ใช้อุปกรณ์ป้องกันเพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้บุคลากร และสอดคล้องกับ Chung et al. (2019) ซึ่งพบว่าแผงกันรังสีเคลื่อนที่ช่วยลดรังสีที่บุคลากรได้รับในหัตถการ ERCP ได้อย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Tam et al. (2023) ที่รายงานว่าผู้ดูแลเด็กในการถ่ายภาพรังสีมีโอกาสดับรับรังสีกระเจิงในระดับที่สูงกว่าบริเวณอื่น โดยเฉพาะหากอยู่ใกล้ลำรังสี ซึ่งยิ่งตอกย้ำถึงความจำเป็นของอุปกรณ์ป้องกันที่มีประสิทธิภาพในการลดรังสีในพื้นที่เฉพาะจุด

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

จากแบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้ใช้งานส่วนใหญ่ให้คะแนนอยู่ในระดับ “พึงพอใจมากที่สุด” ครอบคลุมทั้งด้านประสิทธิภาพ น้ำหนัก ความสะดวกในการใช้งาน และความเหมาะสมกับบริบทจริงในหอผู้ป่วย ผลนี้สะท้อนว่านอกจากอุปกรณ์จะมีประสิทธิภาพทางกายภาพแล้ว ยังสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ในทางปฏิบัติ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้มีโอกาสถูกนำไปใช้งานจริงในวงกว้าง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Alomairy, (2024) พบว่าแม่พยาบาลในหอผู้ป่วยวิกฤตเด็กจะมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันรังสีในระดับปานกลาง แต่มีทัศนคติที่ดีต่อความปลอดภัยจากรังสี โดยให้ความร่วมมือในการเว้นระยะห่าง ใช้อุปกรณ์ป้องกัน และสนับสนุนการปฏิบัติตามแนวทางความปลอดภัย ซึ่งแสดงถึงความพร้อมและความพึงพอใจต่อการใช้งานในบริบทจริง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การพัฒนาอุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพาที่ออกแบบมาเพื่อใช้กับเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่ มีประสิทธิภาพในการลดปริมาณรังสีกระเจิงได้อย่างชัดเจน ครอบคลุมในทุกทิศทางของการวัด โดยสามารถลดค่ารังสีได้มากกว่า 90–99% จากค่าก่อนใช้ และมีความพึงพอใจจากผู้ใช้งานในระดับ “มากที่สุด” ทั้งในด้านประสิทธิภาพ ความสะดวกในการใช้งาน และการนำไปใช้จริงในหอผู้ป่วยที่มีพื้นที่จำกัด อุปกรณ์นี้จึงนับเป็นทางเลือกใหม่ที่ส่งเสริมความปลอดภัยของบุคลากรทางการแพทย์และสอดคล้องกับแนวทาง ALARA ที่เน้นการลดปริมาณรังสีให้น้อยที่สุดเท่าที่สามารถทำได้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

ควรสนับสนุนให้มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาอุปกรณ์ป้องกันรังสีกระเจิงแบบพกพาในโรงพยาบาลชุมชน โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีการใช้งานเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่เป็นประจำ รวมถึงบรรจุแนวทางการใช้อุปกรณ์ไว้ในแนวนโยบายด้านความปลอดภัยทางรังสีของกระทรวงสาธารณสุข

1.2 ข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติงาน

ควรบูรณาการการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวในแนวทางปฏิบัติงานของหน่วยรังสีวิทยา พร้อมจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้สามารถใช้งานอุปกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยจากรังสีกระเจิง

1.3 ข้อเสนอแนะด้านการเรียนรู้และเผยแพร่

ควรมีการจัดนิทรรศการ หรือเวิร์กช็อปให้บุคลากรในระดับโรงพยาบาลชุมชนได้รับรู้แนวทางในการป้องกันรังสีด้วยอุปกรณ์ต้นแบบที่สามารถผลิตได้เอง รวมถึงสนับสนุนการสร้างต้นแบบเพิ่มเติมด้วยเครื่องพิมพ์ 3 มิติในหน่วยงานที่มีศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากประเด็นสำคัญที่ค้นพบในการวิจัยนี้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถของอุปกรณ์ในการลดรังสีกระเจิงอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในเชิงฟิสิกส์และความพึงพอใจจากผู้ใช้งาน จึงเสนอแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาผลของการใช้อุปกรณ์ในสถานการณ์จริงที่มีผู้ป่วยและเจ้าหน้าที่ร่วมปฏิบัติงาน เพื่อประเมินผลกระทบต่อ workflow และความเหมาะสมในภาวะฉุกเฉิน

2.2 ควรพัฒนาเทคนิคหรือกลยุทธ์ในการผลิตอุปกรณ์ต้นแบบในระดับโรงพยาบาลชุมชน โดยเน้นต้นทุนต่ำแต่มีประสิทธิภาพ

2.3 ควรศึกษาการนำอุปกรณ์ไปใช้ในสภาพแวดล้อมอื่น เช่น หน่วยเคลื่อนที่ฉุกเฉิน (EMS) หรือในศูนย์สุขภาพชุมชน เพื่อขยายผลการใช้ให้ครอบคลุมในระดับปฐมภูมิ

การวิจัยนี้จึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมแนวทาง “ความปลอดภัยจากรังสีสำหรับทุกคน” ที่สามารถพัฒนาและขยายผลไปสู่การใช้งานจริงในระบบสาธารณสุขระดับชาติได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

Moonkum, N., Jitchom, S., Sukaram, S., Nimtrakool, N., Boonrat, P., & Tochaikul, G. (2023). Determination of scattered radiation dose for radiological staff during portable chest examinations of COVID-19 patients. *Radiological Physics and Technology*, 16(1), 85–93. <https://doi.org/10.1007/s12194-022-00690-9>

- วสัน บุตรพา. (2021). การวิเคราะห์ปริมาณรังสีกระเจิงและการป้องกันอันตรายจากรังสีเมื่อถ่ายภาพด้วยเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่. *วารสารกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์*, 63(3), 660–674.
- สรชัย พิศาลบุตร, พัทธราภรณ์ ปัญญาวุฒิ ไกร, จรีพรโกลากุล, นันทิดา อุ่นจันทร์, นลิน เจนวทย์วิชัยกุล, & ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (1999). *การประเมินผลความพึงพอใจต่อโครงสร้างและระบบการทำงานของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา พ. ศ. 2541*.
- Tam, S. Y., Fung, Y. Y., Lau, S. Y., Lam, W. N., & Wong, E. T. H. (2023). Scatter radiation distribution to radiographers, nearby patients and caretakers during portable and pediatric radiography examinations. *Bioengineering*, 10(7), 779. <https://doi.org/10.3390/bioengineering10070779>
- Siranyapong, S., Suwanpradit, P., Arjhansiri, K., & Khamwan, K. (2018). Optimization of radiation dose and image quality in abdominal radiography using digital mobile X-ray system. *Thai Journal of Radiological Technology*, 43(1), 13–20.
- Chung, K. H., Park, Y. S., Ahn, S. B., & Son, B. K. (2019). Radiation protection effect of mobile shield barrier for the medical personnel during endoscopic retrograde cholangiopancreatography: A quasi-experimental prospective study. *BMJ Open*, 9(3), e027729. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2018-027729>
- Paulis, L. E., Schnerr, R. S., Halton, J., Qin, Z. Z., & Chua, A. (2025). Assessment of scattered and leakage radiation from ultra-portable X-ray systems in chest imaging: An independent study. *PLOS Global Public Health*, 5(1), e0003986. <https://doi.org/10.1371/journal.pgph.0003986>
- Alomairy, N. A. (2024). Evaluating the knowledge and attitudes towards radiation protection in portable radiological examinations among nurses in pediatric intensive care units. *Radioprotection*, 59(1), 36–41. <https://doi.org/10.1051/radiopro/2023044>

กระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 *

TEACHING SUPERVISION PROCESS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS
UNDER THE NARATHIWAT PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA
OFFICE 2

ฮัมดัน มาหามะ¹ และ พิมพ์ปวีณ์ สุวรรณโณ²

Hamdun Mahamah¹ and Phimpawee Suwannono²

¹⁻²หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

¹⁻²Master of Education Program in Educational Administration Yala Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: danareen.dy@gmail.com

วันที่รับบทความ : 1 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 6 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 8 มิถุนายน 2568

Received 1 June 2025; Revised 6 June 2025; Accepted 8 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษา 2. เพื่อศึกษาแนวทางการกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษา ดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นในกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษา เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามกับผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 348 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย 2) ศึกษาแนวทางการกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษา เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารการศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และการวิเคราะห์เนื้อหา

Citation:

* ฮัมดัน มาหามะ และ พิมพ์ปวีณ์ สุวรรณโณ. (2568). กระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 751-771.

Hamdun Mahamah and Phimpawee Suwannono. (2025). Teaching Supervision Process Of Educational Institutions Under The Narathiwat Primary Education Service Area Office 2.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 751-771.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นในกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษา

1) สถานศึกษามีความต้องการจำเป็นตามลำดับสำคัญ ดังนี้ การสะท้อนคิดหลังการนิเทศการสอน ($PNI_{modified} = 0.226$) การวางแผนและออกแบบการนิเทศการสอน ($PNI_{modified} = 0.173$) การดำเนินการปฏิบัติการนิเทศการสอน ($PNI_{modified} = 0.157$) และการประเมินผลการนิเทศการสอน ($PNI_{modified} = 0.145$)

2) แนวทางกระบวนการนิเทศการสอน ประกอบด้วย (1) สถานศึกษาควรสำรวจปัญหาความต้องการ วิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการวางแผน กำหนดเป้าหมายการนิเทศการสอน ร่วมกันการวางแผนกำหนดขั้นตอนและกิจกรรม และจัดทำเครื่องมือในการนิเทศการสอน (2) สถานศึกษาควรชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและเข้าใจ กำกับ ติดตาม การดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาดูแลให้คำปรึกษาในการดำเนินการ (3) สถานศึกษาควรประชุมสะท้อนผลหลังการนิเทศ ผู้บริหารและผู้นิเทศให้ข้อมูลที่สร้างสรรค์เป็นประโยชน์ได้แนวทางในการปรับปรุงการสอน (4) สถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผล นำข้อเสนอแนะไปใช้เพื่อวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการนิเทศการสอนต่อไป

คำสำคัญ: นิเทศการสอน, กระบวนการนิเทศการสอน, ความต้องการจำเป็น

Abstract

This research aimed to 1) study priority needs in teaching supervision process of educational institutions, and 2) explore the guidelines for teaching supervision process of educational institutions. The research was conducted in two phases including 1) to study priority needs in teaching supervision process of educational institutions, collected quantitative data using a questionnaire with 348 administrators and teachers obtaining through a simple random sampling technique, 2) to explore the guidelines for teaching supervision process of educational institutions, collected qualitative data through in-depth interviews with five educational administrators and teachers. The statistics used were mean ($\bar{X}$), standard deviation (SD), Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) and content analysis.

The research findings showed that priority needs in teaching supervision process of educational institutions were 1) educational institutions'

priority need were as follows: reflection after teaching supervision ($PNI_{modified} = 0.226$), planning and designing teaching supervision ($PNI_{modified} = 0.173$), implementing teaching supervision ($PNI_{modified} = 0.157$), and evaluating teaching supervision ($PNI_{modified} = 0.145$), 2) the guidelines for teaching supervision process consisted of (1) educational institutions should survey problems and needs, analyze data for planning, jointly set teaching supervision goals, plan steps and activities, and develop teaching supervision tools, (2) educational institutions should clarify objectives to all stakeholders for their awareness and understanding, supervise and monitor operations, and school administrators provide guidance during implementation, (3) educational institutions should conduct post-teaching supervision reflection meetings, where administrators and supervisors provide constructive and beneficial feedback for teaching improvement, and (4) educational institutions should set clear evaluation criteria, provide opportunities for personnel to participate in the evaluation, and utilize suggestions for future improvement plan, and development of teaching supervision.

Keywords: Teaching supervision, Teaching supervision process, Priority needs

บทนำ

นโยบายการศึกษาของไทยได้ให้ความสำคัญกับการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่กำหนดให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาผ่านกระบวนการนิเทศและติดตามอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ต่อมาแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาระบบนิเทศการศึกษาและการสอนในสถานศึกษาทุกสังกัด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการนิเทศการสอนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายระดับประเทศสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และปัจจุบันการศึกษามีนโยบาย "การศึกษาวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ" ให้ความสำคัญกับการพัฒนา

ระบบนิเทศที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

การนิเทศการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่ผลการวิจัยแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมการสอนของครูที่เข้าร่วมกระบวนการนิเทศอย่างมีนัยสำคัญ โดยพบว่าการเพิ่มขึ้นของการใช้คำถามระดับสูง และการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (นิตยา ทองไทย, 2562)

สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาของแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากรายงานผลการนิเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมีความแตกต่างกัน มีทั้งปัจจัยที่เอื้อและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการนิเทศ การนิเทศยังขาดความต่อเนื่อง และความเป็นเอกภาพที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ส่งผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความต้องให้มีการพัฒนาระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็งและต่อเนื่อง (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2567) และจากรายงานผลการจัดการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของนักเรียนทุกระดับชั้นจนถึงการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ในภาพรวมมีคะแนนไม่ถึงร้อยละ 50 ในทุกกลุ่มสาระและทุกชั้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2, 2566) เป็นภาพสะท้อนจากการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมพัฒนาการนิเทศการสอนที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน และเพื่อแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวให้ดียิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ความต้องการจำเป็นกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการนิเทศการสอนภายในของสถานศึกษาที่จะนำไปใช้กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อให้ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

กระบวนการนิเทศการสอน นักวิชาการหลายท่านได้เสนอความหมายของกระบวนการนิเทศการสอนไว้ เช่น โคแกน (Cogan, 1973 อ้างถึงใน เก็จกนก เอื้อวงศ์, 2561) ได้เสนอไว้ว่า วงจรการนิเทศ (The cycle of supervision) โดยแบ่งการนิเทศเป็น 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้นิเทศ 2) การวางแผนร่วมกับครูและผู้นิเทศ 3) การกำหนดกลยุทธ์ในการสังเกตผู้นิเทศจะต้องกำหนดเป้าหมาย 4) การสังเกตการสอน 5) การวิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน 6) การวางแผนเพื่อกำหนดกลยุทธ์ 7) การประชุมปรึกษาหารือ และ 8) การปรับปรุงแผน จูไรรัตน์ สุธรรง, (2559) ได้เสนอขั้นตอนกระบวนการนิเทศการสอนไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพความต้องการการนิเทศการสอน 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การสร้างสื่อและเครื่องมือเพื่อการนิเทศ 4) การปฏิบัติการนิเทศ และ 5) การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ พาสนา ชลบุรีพันธ์ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการนิเทศการสอน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศการสอนและผู้รับการนิเทศในการให้ความช่วยเหลือพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยกระบวนการนิเทศการสอน ได้แก่ จัดทำข้อมูลสารสนเทศ วางแผนการนิเทศการสอน ใช้สื่อเครื่องมือและเทคโนโลยี จัดกิจกรรมการนิเทศการสอน ประเมินผลการนิเทศการสอน กลไกแมน, กอร์ดอน และ รอส-กอร์ดอน (Glickman, Gordon & Ross-Gordon, 2018) ได้เสนอกระบวนการนิเทศ ดังนี้ 1) การประชุมก่อนการนิเทศการสอนร่วมกันกับครู 2) การสังเกตการสอน 3) การวิเคราะห์และติดตามผลการสังเกตการสอน และร่วมกันวางแผนการประชุมกับครู 4) การร่วมกันประชุมกับครูภายหลังการสังเกตการสอน และ 5) การวิเคราะห์และพัฒนากระบวนการนิเทศการสอน วชิรา เครือคำอ้าย และชวลิต ขอดศิริ (2562) ได้เสนอรูปแบบการนิเทศ ชื่อว่าดับเบิลพีแอลซีเอ พลัส (PPLCA Plus) ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ หลักการเงื่อนไขสำคัญ และองค์ประกอบของรูปแบบ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความรู้ก่อนการ

นิเทศ (Preparing : P) 2) ขั้นวางแผนและออกแบบการนิเทศ (Planning : P) 3) ขั้นเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนในการปฏิบัติการนิเทศ (Learning and Sharing : L) 4) ขั้นการนิเทศด้วย กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring : C) และ 5) ขั้นสะท้อนคิด หลังการนิเทศ (After Action Review : A) อนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562) ได้เสนอรูปแบบการ นิเทศ ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมการก่อนสังเกตชั้นเรียน 2) ขั้น สังเกตชั้นเรียน 3) ขั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดำเนินการ และ 4) การประเมินสู่การพัฒนา ญัฐธิดา นันทศิริรัตน์ (2565) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการนิเทศการสอน ประกอบด้วย 1) การ ประชุมเพื่อวางแผน 2) การดำเนินการนิเทศการสอนตามแผนงานที่กำหนดไว้ 3) การ ประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการสังเกตการสอน และ 4) การประเมินผลการนิเทศ สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 (2566) ได้ดำเนินการนิเทศ โดยมี กระบวนการนิเทศการสอนแบบ “NARA2R” ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และ ความต้องการ (Need Assessment) 2) การปฏิบัติงานร่วมกัน (Act together) 3) การ เสริมแรง (Reinforcing) 4) การประเมิน (Assessment) 5) สะท้อนคิด (Reflection) และ 6) รายงานผล (Report) อภินันท์ สิริรัตนจิตต์, (2568) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการนิเทศการ เรียนการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการส่งเสริม การพัฒนาวิชาชีพของครู โดยกระบวนการนิเทศการสอนประกอบ ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) 2) การเตรียมการ (Preparation) 3) การสังเกตการสอน (Classroom Observation) 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และ 5) การประเมินผล (Evaluation)

สรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศการสอน หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินการสังเกตและ พัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มี ประสิทธิภาพ จากการสังเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการนิเทศการสอนของนักการศึกษา สามารถกำหนดกระบวนการนิเทศการสอนออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ 1) การวางแผนและ ออกแบบการนิเทศการสอน 2) การดำเนินการปฏิบัติการนิเทศการสอน 3) การสะท้อนคิด หลังการนิเทศการสอน และ 4) การประเมินผลการนิเทศการสอน ดังนี้

1. การวางแผนและออกแบบการนิเทศการสอน เป็นขั้นตอนดำเนินการให้บุคลากร ทุกท่านร่วมกันมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการตาม สภาพจริงที่ได้มาจากข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสำรวจความต้องการ ของครู นำมาวางแผน กำหนดแผนงานหรือ โครงการการนิเทศการสอนของสถานศึกษาอย่าง เป็นลายลักษณ์อักษร แต่งตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อประเมินผล และจัดทำคู่มือการ

ดำเนินการนิเทศการสอนของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนด ตลอดจนจัดสรรงบประมาณ ในการจัดทำสื่อและเครื่องมือในการนิเทศการสอนของสถานศึกษาให้มีความทันสมัยเหมาะสมและเพียงพอ

2. การดำเนินการปฏิบัติการนิเทศการสอน เป็นขั้นตอนของการดำเนินการนิเทศการสอน การนำแผนงานหรือโครงการไปดำเนินการปฏิบัติหรือจัดกิจกรรมการนิเทศการสอนร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา โดยคำนึงถึงหลักการนิเทศ เทคนิค ทักษะ สื่อ และเครื่องมือนิเทศ ดำเนินการประชุมชี้แจงผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศการสอนให้เข้าใจตรงกันถึงวัตถุประสงค์ ทำความเข้าใจในการใช้สื่อและเครื่องมือการดำเนินการนิเทศการสอนของสถานศึกษา โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้กำกับดูแลให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการนิเทศการสอนด้วยตนเอง โดยเป็นกันเองที่ดี ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และสถานศึกษามีการบูรณาการวิธีการกิจกรรม และกำกับ ติดตาม การดำเนินการนิเทศการสอนให้บรรลุเป้าหมาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการที่เป็นอยู่ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

3. การสะท้อนคิดหลังการนิเทศการสอน เป็นขั้นตอนของการดำเนินการประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ หลังจากการนิเทศการสอนเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศ เปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของตนเองและข้อมูลจากการสังเกตการสอนของผู้นิเทศก่อนการให้ข้อมูลย้อนกลับ แจ้งให้ผู้รับการนิเทศทราบถึงจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน จากนั้นนำเสนอแนวทาง วิธีการให้ครูนำไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และร่วมกันวางแผนสำหรับการนิเทศการสอนในครั้งต่อไปเพื่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง

4. การประเมินผลการนิเทศการสอน เป็นขั้นตอนการประมวลผลหลังจากดำเนินการนิเทศการสอนของสถานศึกษา เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน และนำผลการดำเนินการนิเทศการสอนของสถานศึกษาไปปรับปรุง และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานต่อไป ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศการสอน กำหนดวิธีการและเกณฑ์การประเมินผลโดยใช้

เครื่องมือการประเมินการนิเทศสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ของสถานศึกษา และจัดทำรายงานผลการนิเทศการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 จำนวน 2,625 คน จากสถานศึกษา 117 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน +5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการจำเป็นกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 38 ข้อ 1) การวางแผนและออกแบบการนิเทศการสอน 15 ข้อ 2) การดำเนินการปฏิบัติการนิเทศการสอน 9 ข้อ 3) การสะท้อนคิดหลังการนิเทศการสอน 7 ข้อ 4) การประเมินผลการนิเทศการสอน 7 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบลิเคิร์ต (Likert scale)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษา
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และ
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามตัวแปรที่ศึกษา

2. สร้างแบบสอบถามตามขอบข่ายและเนื้อหาที่กำหนด โดยให้ครอบคลุมกรอบ
แนวคิดและนิยาม แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ แล้วนำ
แบบสอบถามฉบับร่าง ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความสอดคล้อง
ระหว่างข้อความกับนิยาม มีผลค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจาก
ผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Tryout) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
ของครอนบาค (Alpha's Coefficient) (Cronbach, 1970) ผลการหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ
มีค่าเท่ากับ .982 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
ครั้งนี้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เพื่อขอความ
ร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษานราธิวาส เขต 2 ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการนิเทศ
การสอนของสถานศึกษา

2. ประสานติดต่อผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม โดยรวบรวมแบบสอบถามที่เป็น
เอกสาร และ Google Forms ผ่านทางระบบ My-Office สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ภายในเวลา 5 วัน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด
จำนวน 348 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบกลับ และจัดกระทำกับข้อมูล เพื่อเตรียม
วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
3. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวัง ของกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษา แล้วจัดลำดับของผลต่างของคะแนนเฉลี่ยโดยใช้สูตร Modified Priority Index (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2562) สูตรคำนวณ ดังนี้

$$PNI_{\text{modified}} = (I-D)/D$$

เมื่อ I หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง (Importance)

D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (Degree of success)

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาแนวทางการกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานวิชาการ จำนวน 2 คน และครูผู้สอน จำนวน 1 คน จากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษา โดยนำประเด็นข้อคำถามจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความต้องการจำเป็นกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ที่มีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) สูงที่สุด 3 อันดับแรก มาเป็นประเด็นข้อคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ ในแต่ละด้าน ยกเว้นกระบวนการด้านการวางแผนและการออกแบบเท่านั้น จะนำประเด็นข้อคำถามที่มีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) สูงที่สุด 6 อันดับแรกเพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนความถี่ของรายชื่อของด้านการวางแผนและการออกแบบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอแบบบรรยายเป็นแนวทาง

กระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 พบว่า สถานศึกษามีความต้องการจำเป็นในกระบวนการนิเทศการสอนตามลำดับสำคัญจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การสะท้อนคิดหลังการนิเทศการสอน มีค่า $PNI_{modified} = 0.226$ รองลงมา คือ การวางแผนและออกแบบการนิเทศการสอน มีค่า $PNI_{modified} = 0.173$ การดำเนินการปฏิบัติการนิเทศการสอน มีค่า $PNI_{modified} = 0.157$ และการประเมินผลการนิเทศการสอน มีค่า $PNI_{modified} = 0.145$ เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นที่ต้องดำเนินการมากที่สุดในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนและออกแบบการนิเทศการสอน สถานศึกษานำข้อมูล สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการนิเทศการสอนของสถานศึกษามาใช้ในการวางแผน มีค่า $PNI_{modified} = 0.338$ 2) ด้านการดำเนินการปฏิบัติการนิเทศการสอน สถานศึกษาประชุมชี้แจงผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศการสอนของสถานศึกษาให้เข้าใจตรงกันถึงวัตถุประสงค์ และประเด็นในการสังเกตการณ์ระหว่างการสอน มีค่า $PNI_{modified} = 0.262$ 3) ด้านการสะท้อนคิดหลังการนิเทศการสอน สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่าง ผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ หลังจากการนิเทศการสอนเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศ มีค่า $PNI_{modified} = 0.391$ และ 4) ด้านการประเมินผลการนิเทศการสอน สถานศึกษานำผลการดำเนินงานการนิเทศการสอนจากการให้ข้อมูลย้อนกลับของการประเมินมาปรับปรุง และพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ มีค่า $PNI_{modified} = 0.267$

2. ผลการศึกษาแนวทางกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ที่มีความต้องการจำเป็นให้มีการดำเนินการมากที่สุดในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 การวางแผนและออกแบบการนิเทศการสอน สถานศึกษาควรเก็บรวบรวม และวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจากผลการนิเทศปีที่ผ่านมา หรือจากข้อมูล

ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยปรึกษาหารือประชุมร่วมกัน เพื่อกำหนดเป้าหมายและวางแผนการนิเทศให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

2.2 การดำเนินการปฏิบัติการนิเทศการสอน สถานศึกษาควรประชุมชี้แจงผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศการสอนของสถานศึกษาให้เข้าใจตรงกันถึงวัตถุประสงค์ และประเด็นในการสังเกตการสอนอย่างชัดเจนก่อนดำเนินการนิเทศการสอน โดยการประชุมร่วมกัน และชี้แจงให้ทุกฝ่าย เข้าใจตรงกัน ในเรื่องของ วัตถุประสงค์ วิธีการ ประเด็นในการสังเกตการสอน และแนวทางในการสะท้อนผล ซึ่งจะช่วยให้การนิเทศเป็นไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ และสร้างบรรยากาศการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

2.3 การสะท้อนคิดหลังการนิเทศการสอน สถานศึกษาควรดำเนินการประชุมสะท้อนผลหลังการนิเทศ โดยเชิญผู้บริหาร ผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศเข้าร่วม เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับที่ตรงไปตรงมาอย่างสร้างสรรค์ เสริมแรงจูงใจ สร้างความเข้าใจร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การประเมินผลการนิเทศการสอน สถานศึกษาควรนำผลจากการนิเทศการสอน และข้อเสนอแนะจากการให้ข้อมูลย้อนกลับ มารวบรวม วิเคราะห์เพื่อวางแผนปรับปรุงและพัฒนางานในนิเทศรอบถัดไป เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศแบบรายบุคคล เพิ่มเติม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเวที PLC เพื่อพัฒนาให้ตรงกับบริบทและความต้องการของครูผู้สอน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลในประเด็นที่น่าสนใจเรียงตามลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น ดังนี้

1. การสะท้อนคิดหลังการนิเทศการสอน สถานศึกษาควรดำเนินการประชุมสะท้อนผลหลังการนิเทศ โดยเชิญผู้บริหาร ผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศเข้าร่วม เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับที่ตรงไปตรงมาอย่างสร้างสรรค์ เสริมแรงจูงใจ สร้างความเข้าใจร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 มีความต้องการที่อยากให้มีการประชุมสะท้อนผลที่มีผู้บริหาร ผู้นิเทศ และ

ครูเข้าร่วมจะสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่การตัดสินหรือวิพากษ์วิจารณ์ฝ่ายเดียว ทำให้ครูรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนา และต้องการรับคำแนะนำที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ที่จะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ ฤทัยรัตน์ บุญมา และปิยพงษ์ สุเมตติกุล (2564) ได้ทำการศึกษาความต้องการจำเป็นด้านองค์ประกอบและกระบวนการการนิเทศการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนวัดบางโปร้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการการนิเทศการสอน ด้านที่มีค่าดัชนีการเรียงลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในกระบวนการการนิเทศการสอนที่มีสภาพปัจจุบันค่าเฉลี่ยมากในการสังเกตการสอน แต่มีสภาพที่พึงประสงค์ค่าเฉลี่ยน้อย เช่นเดียวกับ ศิริวิทย์ ปฐมชัยวาลย์, มาเรียม นิลพันธุ์ และศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย (2567) ได้ค้นพบจากการศึกษา การนิเทศการสอน วิทยาศาสตร์ พบว่า การประชุมปรึกษาหลังการสังเกตการสอนเป็นขั้นตอนที่ครูและผู้นิเทศควรมาทบทวนข้อตกลงร่วมกันถึงเป้าหมายในการนิเทศ จากนั้นผู้นิเทศให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายในการนิเทศ

2. การวางแผนและออกแบบการนิเทศการสอน สถานศึกษาควรนำข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการนิเทศการสอนของสถานศึกษามาใช้ในการวางแผน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การนิเทศที่ออกแบบจากข้อมูลจริงจะสามารถแก้ไขเฉพาะที่เกิดขึ้นในสถานศึกษานั้น สามารถจัดสรรเวลา ใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม และสามารถสร้างแผนพัฒนาระยะยาวที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษาได้ สอดคล้องกับ นิตยา สัมพันธ์รักษ์ (2559) ที่ได้ทำการศึกษาความต้องการจำเป็นด้านองค์ประกอบและกระบวนการการนิเทศการสอนของครูโครงการโรงเรียนสองภาษา โรงเรียนวัดยายร่ม (วัฒนราษฎร์รังสรรค์) ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดได้แก่ การประชุมวางแผนก่อนการสังเกตการสอนเรื่องการจัดการเรียนการสอน สูงที่สุด แสดงว่าครูในโครงการโรงเรียนสองภาษามีความต้องการให้ผู้นิเทศให้ความสำคัญกับกระบวนการการประชุมวางแผนก่อนการสังเกตการสอนในด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมากเนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ส่งผลกระทบโดยตรงกับผู้เรียน จึงนับว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนก่อนทำการสอนทุกครั้ง เช่นเดียวกับ ศิริรักษ์ ศรีโสธารยางกูร

(2561) ได้ศึกษากระบวนการนิเทศการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 พบว่า การจัดประชุมเพื่อวางแผน การกำหนดพฤติกรรมมีการส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูอธิบายพฤติกรรมที่ต้องการปรับปรุงหรือพัฒนา การกำหนดเวลาให้สอดคล้องกับความสะดวกของผู้นิเทศและครูผู้สอนกำหนดเครื่องมือใช้เครื่องมือที่ผู้นิเทศและครูผู้สอนยอมรับร่วมกัน ประเภทของเครื่องมือสังเกตการสอนที่ใช้ คือ แบบบันทึกพฤติกรรมการสอนโดยภาพรวม

3. การดำเนินการปฏิบัติการนิเทศการสอน สถานศึกษาควรประชุมชี้แจงผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศการสอนของสถานศึกษาให้เข้าใจตรงกันถึงวัตถุประสงค์ ประเด็นในการสังเกตการณ์ในระหว่างการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาอาจมีความต้องการให้เกิดการสร้าง ความเข้าใจตรงกัน ระหว่างผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และประเด็นในการสังเกตการสอน ลดความเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้นระหว่างผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ และยังช่วยให้ช่วยให้กระบวนการนิเทศการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของครูผู้สอนได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ กฤตเมธ ธีระสุนทรไท (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าครูในสถานศึกษามีความต้องการจำเป็นต่อกระบวนการนิเทศการสอนด้านการปฏิบัติงาน ดังนี้ มีการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนและแก้ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการประชุมคณะผู้นิเทศและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ และผู้นิเทศทำการนิเทศโดยใช้สื่อนิเทศแทนการนิเทศด้วยตนเองในบางครั้ง เช่นเดียวกับ วิภาวี เรือนภุณา และผัสสรพรรณ ฅนอมพงษ์ชาติ (2562) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า การดำเนินการนิเทศการสอนของโรงเรียนมีการนิเทศการสอนโดยใช้เทคนิคการสังเกตการสอน มีการดำเนินการประชุมก่อนการสังเกตการสอน เพื่อทำการนัดหมายล่วงหน้าก่อนการสังเกตการสอน โรงเรียนมีการกำหนดหัวข้อในการสังเกตการสอนในชั้นเรียน โดยเน้นการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู มีการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศ โดยบันทึกไว้ในแบบบันทึกการสังเกต

4. การประเมินผลการนิเทศการสอน สถานศึกษาควรนำผลการดำเนินงานการนิเทศการสอนจากการให้ข้อมูลป้อนกลับของการประเมินมาปรับปรุง และพัฒนางานให้มี

ประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การข้อมูลย้อนกลับของการประเมินมาปรับปรุง ช่วยพัฒนางานได้ต่อเนื่อง ทำให้สามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันทีและเพิ่มประสิทธิภาพของการนิเทศ และสร้างฐานข้อมูลสำหรับการตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรและวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ พาสนา ชลบุรีพันธ์ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่องรูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ด้านการประเมินผลการนิเทศการสอน ควรใช้รูปแบบการประเมินเพื่อพัฒนา เช่นการประเมินแบบมีส่วนร่วม สะท้อนคิดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาแก้ไขการปฏิบัติอย่างทันที่ทั้งที่ อาจเป็นเพราะว่าการประเมินผลการนิเทศการสอน มีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง เพราะสามารถคาดคะเนได้ว่า กิจกรรมนั้นๆ ถ้านำไปปฏิบัติแล้วจะบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์มากน้อยเพียงใดหรือเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้วต้องปรับปรุงแก้ไขสิ่งใดบ้าง เช่นเดียวกับ ปิยาพัชร ศักดิ์สิทธิ์ (2562) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนของ โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กลุ่มที่ 2 พบว่า ด้านการประเมินผลการจัดการนิเทศการสอน มีวิธีการประเมินผลการนิเทศการสอน ส่วนใหญ่เป็นการประเมินแบบเป็นทางการโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพราะการประเมินแบบเป็นทางการทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง

ทั้งนี้จากการศึกษากระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ทำให้ได้แนวทางกระบวนการนิเทศการสอนที่สถานศึกษาควรนำไปเป็นแนวทาง ดังนี้

1. การวางแผนและออกแบบการนิเทศการสอน 1) ใช้ข้อมูลที่เป็นจริงในการวางแผน สถานศึกษาควรวางแผนการนิเทศการสอนจากสภาพปัญหา ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ และความต้องการของครู โดยการประชุมหารือร่วมกันเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน 2) ควรกำหนดเป้าหมายชัดเจน เป้าหมายการนิเทศถูกกำหนดไว้ในแผนงานของโรงเรียนอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้การนิเทศเป็นระบบและติดตามผลได้ 3) ครูทุกคนมีส่วนร่วม สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนร่วมวางแผนการนิเทศ ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาจนถึงออกแบบกิจกรรม เพื่อพัฒนาอย่างตรงจุด 4) ใช้สื่อและเครื่องมือเหมาะสม สถานศึกษาควรพัฒนาเครื่องมือและสื่อการนิเทศให้สอดคล้องกับบริบท 5) ควรให้ครูผู้สอนร่วมแสดงความคิดเห็นโดยจัดเวทีระดมความคิด เช่น PLC หรือใช้แบบสอบถาม เพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการเชิงลึกจากครู และ 6) สถานศึกษาควรกำหนดกิจกรรมขั้นตอนที่ชัดเจน วางแผนการ

นิเทศอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การกำหนดกิจกรรม วิธีการ และการประเมินผล เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนได้จริง

2. การดำเนินการปฏิบัติการนิเทศการสอน 1) สถานศึกษาควรจัดการประชุมชี้แจงก่อนการนิเทศการสอน โรงเรียนจัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการ ประเด็นการสังเกตการสอนล่วงหน้า เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน และสร้างบรรยากาศนิเทศแบบเป็นมิตร 2) สถานศึกษาควรกำกับติดตามอย่างเป็นระบบ มีคณะกรรมการติดตามการนิเทศ ใช้แบบฟอร์มรายงานผล และจัดประชุมสรุปผลทั้งทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้กิจกรรมเป็นไปตามแผน 3) ผู้บริหารควรให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารตระหนักให้คำปรึกษาเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะแก่ครูและผู้นิเทศ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. การดำเนินการสะท้อนคิดหลังการนิเทศการสอน 1) ประชุมสะท้อนผลร่วมกัน สถานศึกษาควรจัดประชุมหลังนิเทศ โดยมีผู้บริหาร ผู้นิเทศ และครูร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) สะท้อนผลอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรใช้ภาษาที่ให้อารมณ์ดี ไม่เป็นการตำหนิ เพื่อกระตุ้นครูให้พัฒนาการสอนด้วยตนเอง 3) แนะนำแนวทางที่นำไปใช้ได้จริง ผู้นิเทศควรให้คำแนะนำที่เป็นรูปธรรม เช่น กิจกรรม สื่อ หรือเทคนิคการตั้งคำถาม เพื่อให้ครูสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงได้อย่างมีส่วนร่วม

4. การดำเนินการประเมินผลการนิเทศการสอน 1) สถานศึกษาควรนำผลการนิเทศการสอน และข้อเสนอแนะมาวางแผนปรับปรุงพัฒนา เช่น จัดอบรม นิเทศรายบุคคล และ PLC ให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของครู 2) สถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์ประเมินที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ครอบคลุมทุกด้านของการเรียนการสอน เพื่อใช้ผลประเมินในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และ 3) สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูและผู้นิเทศมีส่วนร่วมในการประเมิน ผ่านแบบประเมินและการสะท้อนผล เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและพัฒนาการนิเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ 1) บริบทของเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 มีปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ หรือข้อจำกัดด้านทรัพยากร ทำให้มีความจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการนิเทศการสอนอย่างมีระบบและตรงตามเป้าหมายการจัดการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าครู ผู้บริหาร และผู้นิเทศมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างใกล้ชิด ซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง

สนับสนุนการมีส่วนร่วม และเน้นพัฒนาอย่างยั่งยืน 3) การปรับใช้แนวคิดทางวิชาการสมัยใหม่ เช่น การใช้ PLC การระดมความคิดเห็น การประเมินแบบมีส่วนร่วม และใช้เครื่องมือที่เป็นระบบ สะท้อนให้เห็นถึงการนำทฤษฎีและงานวิจัยด้านการนิเทศมาใช้จริงในบริบทโรงเรียน ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพของกระบวนการนิเทศ 4) การสนับสนุนจากผู้บริหารที่มีบทบาทอย่างชัดเจนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การนิเทศ ไปจนถึงการสะท้อนผลและประเมินผล แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของระบบการบริหารในโรงเรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 พบว่า โรงเรียนมีความต้องการพัฒนามากที่สุดในด้านการสะท้อนคิดหลังการนิเทศการสอน รองลงมาคือ การวางแผนและออกแบบการนิเทศ การดำเนินการปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ประเด็นที่ต้องการพัฒนาที่สำคัญ เช่น การจัดประชุมร่วมกันหลังการนิเทศเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ การนำข้อมูลสภาพปัจจุบันมาใช้ในการวางแผน และการประชุมชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกัน ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการนิเทศการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบด้วย 1) สถานศึกษาควรวางแผนและออกแบบการนิเทศ โดยการเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบัน กำหนดเป้าหมาย เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม และจัดทำเครื่องมือที่ทันสมัย 2) สถานศึกษาควรดำเนินการปฏิบัติการนิเทศ โดยการประชุมชี้แจง การกำกับติดตาม และการให้คำปรึกษา 3) สถานศึกษาควรมีการสะท้อนคิดหลังการนิเทศ โดยการประชุมร่วมกันเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแบบสร้างสรรค์ และ 4) สถานศึกษาควรประเมินผลการนิเทศการสอน โดยการนำผลมาปรับปรุง การกำหนดเกณฑ์ชัดเจน และการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม แนวทางนี้เน้นการมีส่วนร่วมของครูในทุกขั้นตอน การให้ข้อมูลย้อนกลับแบบสร้างสรรค์ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัยพบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นด้านการสะท้อนคิดหลังการนิเทศการสอน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ศาสตร์และศิลป์ความเป็นผู้นำในการพูดเสริมแรงหรือให้กำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศหรือเชิญผู้เชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรในการปรับบุคลิกภาพด้านการสื่อสารเชิงบวกแก่บุคลากรทุกท่าน

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพิจารณากำหนดแนวทางหรือแนวนโยบายในการส่งเสริมการนิเทศการสอนแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายการนิเทศการสอน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนตามความต้องการของครูผู้สอน และสถานศึกษาควรจัดระบบการนิเทศที่ให้ความสำคัญกับการสะท้อนคิดหลังการนิเทศอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการสอน เพื่อที่จะสามารถนำไปปรับใช้ตามบริบท

3) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศการสอน เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความสามารถของผู้นิเทศ หรือเจตคติของครูผู้สอนที่มีต่อการนิเทศการสอน ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์เชิงลึกระหว่างบริบทกับผลลัพธ์ของการนิเทศการสอน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการปีงบประมาณ พ.ศ.2564-2565. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://moe360.blog/2021/06/30/education-management-policy/>.

- กฤตเมธ ชีระสุนทรไท. (2562). การประเมินความต้องการจำเป็นของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดสมุทรปราการ. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิตสาขาศาสตร์บริหารการศึกษา*. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2561). *การนิเทศการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). [เอกสารประกอบการสอน]. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จุไรรัตน์ สุดรุ่ง. (2559). *การนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2564). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- ณัฐจิรา นันทศิริรัตน์ และคณะ. (2565). การวิเคราะห์รูปแบบการนิเทศการสอนแบบหลากหลายวิธีการที่ส่งผลต่อความสำเร็จตามมาตรฐานหลักสูตรของโรงเรียนนานาชาติหลักสูตร International Baccalaureate ระดับชั้น Diploma Programme ในประเทศไทย. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 14(3), 152-165.
- นิตยา ทองไทย. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(4), 278-293.
- นิตยา สัมพันธ์อารักษ์ และปิยพงษ์ สุเมตติกุล. (2559). การศึกษาความต้องการจำเป็นด้านองค์ประกอบและกระบวนการนิเทศการสอนของครูโครงการโรงเรียนสองภาษาโรงเรียนวัดยายร่ม (วัฒนราษฎร์รังสรรค์). *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 11(2), 251-261.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยาพัชร ศักดิ์สิทธิ์ และจุไรรัตน์ สุดรุ่ง. (2562). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กลุ่มที่ 2. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 14(2), 1-11.
- พาสณา ชลบุรพันธ์ และคณะ. (2560). รูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดระดับการศึกษาพื้นฐาน. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 31(100), 246-260.

- ฤทัยรัตน์ บุญมา และปิยพงษ์ สุ่มेतติกุล. (2564). การศึกษาความต้องการจำเป็นด้านองค์ประกอบและกระบวนการการนิเทศการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนวัดบางโพร้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 16(2), OJED1602046 (15 pages).
- วชิรา เครือคำอวย และขวลิต ขอดศิริ. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อส่งเสริมศักยภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(1), 121-135.
- วิภาวี เรือนกุณา และ ผัสสพวรรณ ถนอมพงษ์ชาติ. (2561). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 13(3), 195-205.
- ศิริรักษ์ ศรีโสธารยางกูร. (2561). การศึกษากระบวนการนิเทศการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 13(3), 231-241.
- ศิริวิทย์ ปฐมชัยวาลย์ และคณะ. (2567). การนิเทศการสอนวิทยาศาสตร์. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยี*, 4(1), 27-40.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2567). รายงานประจำปี 2566 (ANNUAL REPORT 2023). เรียกใช้เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.niets.or.th/thv/content/view/26078>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. (2566). แผนปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ปีงบประมาณ 2566. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.nara2.go.th/document/แผนปฏิบัติการปีงบประมาณ2566>.
- _____. (2566). รายงานผลการจัดการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2566. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.nara2.go.th/document/เล่มรายงานปี-2566>.
- _____. (2567). ข้อมูลสารสนเทศประจำปีการศึกษา 2567. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.nara2.go.th/document/สารสนเทศ2567>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580). เรียกใช้เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2567 จาก <http://www.krusmart.com/teaching-national-strategy/>.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนงค์นาถ เคนโพธิ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการนิเทศ*. การศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์. (2568). *คู่มือการนิเทศการเรียนรู้การสอน (ฉบับการใช้ PLC ร่วมปฏิบัติการในชั้นเรียน)*. เอพีบุค อินโฟเพรอนเนอร์.

Glickman, C. D., Gordon, S.P., Ross-Gordon, J. (2018). *The Basic Guide to Supervision and Instructional Leadership*. 10th ed. Boston : Pearson Education.

คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้า ของผู้บริโภคนในจังหวัดกาญจนบุรี *

SERVICES QUALITY INFLUENCES THE CONSUMER USAGE BEHAVIOR OF FREIGHT FORWARDER SERVICES IN KANCHANABURI PROVINCE

ตรีเนตร ตันตระกูล¹, อุดม สมบูรณ์ผล² และ ภณ ทัพพินท์กร³

Trinate Tantrakul¹, Udom Somboonpol² and Pana Tappinkorn³

¹⁻³มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻³Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: asiriporn1993@gmail.com

วันที่รับบทความ : 1 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 6 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 8 มิถุนายน 2568

Received 1 June 2025; Revised 6 June 2025; Accepted 8 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการผู้ให้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี โดยจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ และ 2) ศึกษาคุณภาพการให้บริการ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการผู้ให้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริโภคที่ใช้บริการขนส่งสินค้าจำนวน 400 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแตกต่างโดยการหาค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

Citation:

* ตรีเนตร ตันตระกูล, อุดม สมบูรณ์ผล และ ภณ ทัพพินท์กร. (2568). คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 772-790.

Trinate Tantrakul, Udom Somboonpol and Pana Tappinkorn. (2025). Services Quality Influences The Consumer Usage Behavior Of Freight Forwarder Services In Kanchanaburi Province.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 772-790.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัย พบว่า

1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 25-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 15,001-30,000 บาท มีสถานภาพโสด พฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้า ด้านความถี่ต่อเดือนในการใช้บริการขนส่งสินค้าเฉลี่ย 4 ครั้งต่อเดือน และด้านค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการใช้บริการขนส่งสินค้าเฉลี่ย 74.25 บาทต่อครั้ง

2) ผู้บริโภคมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้า ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อความต้องการ ด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ และด้านความเอาใจใส่อยู่ในระดับเห็นด้วย

3) ผู้บริโภคที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าด้านค่าใช้จ่ายในการใช้บริการขนส่งสินค้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) คุณภาพบริการด้านความเอาใจใส่ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี ด้านความถี่ต่อเดือนในการใช้บริการขนส่งสินค้าสามารถพยากรณ์ความในการใช้บริการขนส่งสินค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ สมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 2.20

คำสำคัญ: คุณภาพบริการ, พฤติกรรมการใช้บริการ, การขนส่งสินค้า

Abstract

This research article aims to 1) study the behavior of consumers in using freight service providers in Kanchanaburi Province classified by demographic characteristics and 2) study the service quality that affects the behavior of consumers in using freight service providers in Kanchanaburi Province. The sample group consisted of 400 consumers who used freight service. The research instrument was a questionnaire used for data collection. Descriptive statistical methods, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, were utilized for data analysis, while inferential statistical methods,

including t-tests, one-way ANOVA, and multiple regression analysis, were applied to test the research hypotheses.

The research results found that

1) Most of the respondents were female, aged between 25-40 years, had a bachelor's degree or equivalent, were employees of private companies, had an average monthly income of 15,001-30,000 baht, were single, and had a behavior of using freight transport services in terms of frequency of using freight transport services of an average of 4 times per month, and an average cost of using freight transport services of 74.25 baht per time.

2) Consumers have opinions about service quality that affect their behavior in using freight transport services. The reliability of the service is at a level of strong agreement. The concreteness of the service, the response to needs, the creation of confidence for service users, and the attentiveness are at a level of agreement.

3) Consumers with different genders have different behaviors in using freight transport services in terms of freight transport service costs that are statistically significant at the 0.05 level.

4) The quality of service in terms of caring has an influence on the behavior of consumers using freight transport services in Kanchanaburi Province. In terms of the frequency of using freight transport services per month, it can predict the use of freight transport services with statistical significance at the 0.05 level, which is consistent with the set hypothesis. It can predict 2.20 percent.

Keywords: Service quality; Service usage behavior; Product transportation

บทนำ

ในปัจจุบันธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ของไทยมีแนวโน้มเติบโตขยายตัวต่อเนื่องตามการเติบโตของตลาดอีคอมเมิร์ซ (E-Commerce) ที่เติบโตขึ้นในยุคหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 และมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องจนกลายเป็นชีวิตวิถีใหม่ (new normal) ตลาดขนส่งพัสดุไทย ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ในปี ค.ศ. 2019 - 2021 เติบโตในระดับสูงที่อัตราการร้อยละ 38 มีมูลค่ากว่า 9.1 หมื่นล้านบาท เนื่องจากพฤติกรรม

ผู้บริโภคที่หันมาซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในช่วงที่มีการใช้มาตรการควบคุมโรคอย่างเข้มงวด ในปี ค.ศ. 2022 มูลค่าตลาดขนส่งพัสดุไทยยังมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องประมาณ 17% YoY มีมูลค่าอยู่ที่ 1.06 แสนล้านบาท และมีปริมาณขนส่งพัสดุเพิ่มขึ้นเป็นอย่างน้อย 7 ล้านชิ้นต่อวัน (ปฏญญภพ ตันติปิฎก, 2565) แสดงให้เห็นถึงความนิยมในการซื้อขายสินค้าผ่านโลกออนไลน์ที่มากขึ้นของคนไทย ขณะที่ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีเข้ามารองรับมากขึ้น ส่งผลให้การดำเนินชีวิตแต่ละวันมีความง่าย สะดวกสบาย และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหมาะสำหรับผู้ที่ไม่มีความสะดวกไปเลือกซื้อสินค้า ผู้ที่ต้องการหลีกเลี่ยงพื้นที่แออัด ผู้ที่ไม่สะดวกในการเดินทางเนื่องจากภาระกิจหรือสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย สามารถเลือกซื้อสินค้าทางออนไลน์ได้ โดยผ่านโทรศัพท์มือถือหรือ คอมพิวเตอร์ เมื่อพิจารณาผู้ที่ทำธุรกิจขายสินค้าทางออนไลน์ การขายสินค้าผ่านทางตลาดออนไลน์นั้น ทำให้สามารถลดต้นทุนในการเช่าพื้นที่วางขายสินค้า และทำหน้าร้านได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้การส่งซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์สามารถช่วยตอบสนองความต้องการอย่างมากแก่ผู้บริโภค และเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ของตลาดออนไลน์ส่งผลให้ธุรกิจประกอบการขนส่งสินค้าเติบโตขึ้นตามไปอีกด้วย จะเห็นได้จากการที่มีผู้ประกอบการขนส่งสินค้าเข้ามาให้บริการรองรับการซื้อขายสินค้าออนไลน์มากขึ้น การมีการให้บริการ การขนส่งสินค้าที่หลากหลายรายมากขึ้นด้วย จากเดิมที่มีเพียงบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด เป็นผู้ให้บริการรายเดียวเท่านั้นที่ให้บริการด้านการขนส่ง

ทั้งนี้ ในปัจจุบันโดยทั่วไป พบว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้ใช้บริการ คือ คุณภาพของตัวสินค้าและบริการที่มาพร้อมกับสินค้า มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้ใช้บริการโดยตรง ถ้าสินค้ามีคุณภาพตามที่ลูกค้าต้องการแต่บริการที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดส่งสินค้าไม่เหมาะสม อาจทำให้ลูกค้าไม่พึงพอใจต่อสินค้านั้นตามไปด้วย ดังนั้น คุณภาพการบริการมีบทบาทสำคัญในฐานะบริการที่มาพร้อมกับสินค้า หากบริการดังกล่าวทำได้ดีก็จะช่วยเสริมสร้างระดับความพึงพอใจต่อผู้บริโภคและส่งผลให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกใช้บริการได้ การจัดการส่งสินค้าที่มีประสิทธิภาพจะต้องให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และสิ่งสำคัญที่สุดก็คือคุณภาพของการใช้บริการที่ผู้รับบริการพึงพอใจในการจัดส่งสินค้า ดังนั้น การดูแลและปรับปรุงคุณภาพการให้บริการเป็นสิ่งสำคัญเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้าและสร้างความพึงพอใจในการบริโภคสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการได้อย่างเต็มที่

วัตถุประสงค์ในการทำวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการผู้ให้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี โดยจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพทางครอบครัว
2. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการ (Service Quality) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการผู้ให้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 คุณภาพการให้บริการ ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความน่าเชื่อถือในการให้บริการ การตอบสนองต่อความต้องการบริการ การสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ให้บริการ และความเอาใจใส่ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์ ได้ใช้แนวคิดของอัจฉรา นพวิญญูวงศ์ (2550) วิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อและการให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการขายเสื้อเชิ้ตบุรุษมีตราสินค้าในตลาด โดยศึกษาตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ต่าง ๆ เช่น อายุ เพศ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งได้เชื่อมโยงกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ การใช้สินค้าและบริการของผู้บริโภค เพื่อช่วยในการกำหนดกลุ่มตลาดเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกับการเลือกสินค้าและบริการในชีวิตประจำวัน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรม ได้ใช้แนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2560) Marketing Management ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer behavior) หมายถึง การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมการซื้อและการใช้ของผู้บริโภค เพื่อทราบถึงลักษณะความต้องการและพฤติกรรม

การซื้อและการใช้ของผู้บริโภค คำตอบที่จะช่วยให้นักการตลาดสามารถจัดกลยุทธ์การตลาดที่สามารถตอบสนองต่อพฤติกรรมการใช้บริการของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม พฤติกรรมของผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการถูกกำหนดด้วยลักษณะทางกายภาพ และลักษณะทางกายภาพถูกกำหนดด้วยสภาพจิตวิทยา สภาพจิตวิทยาถูกกำหนดด้วยครอบครัว ครอบครัวถูกกำหนดด้วยสังคม รวมถึง สังคมถูกกำหนดด้วยวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งทั้งหมดนี้นั้นต้องคำนึงถึงพฤติกรรมการซื้อ และพฤติกรรมการใช้บริการของผู้บริโภค (เสรี วงษ์มณฑา 2542:32)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับด้านคุณภาพการให้บริการ ได้ใช้แนวคิดของ Parasuraman et. al. (1988) ได้มีการสร้างเครื่องมือในการวัดระดับคุณภาพของการให้บริการสามารถทำได้โดยใช้วิธีเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังก่อนการได้รับการบริการและประสบการณ์จริงที่ผู้รับบริการได้รับ เพื่อประเมินความถูกต้องของการตอบสนองในคุณภาพของการบริการ การใช้วิธีนี้ช่วยให้เราสามารถวัดและปรับปรุงคุณภาพของการบริการให้เหมาะสมตามความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องมือนี้นี้มีชื่อเรียกว่า “SERVQUAL” โดยสามารถแบ่งชนิดของเครื่องมือวัดปัจจัยชี้วัดคุณภาพแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความน่าเชื่อถือในการให้บริการ การตอบสนองต่อความต้องการบริการ การสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ และความเอาใจใส่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริโภคที่เคยใช้บริการขนส่งสินค้าในจังหวัดกาญจนบุรี

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่เคยใช้บริการขนส่งสินค้าในจังหวัดกาญจนบุรี ที่นำมาคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการคำนวณหาขนาดตัวอย่าง จากสูตรการคำนวณแบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2558) ซึ่งได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 385 ตัวอย่าง และทำการเก็บตัวอย่างสำรองเพิ่มอีก 15 ตัวอย่าง เพื่อให้ทั้งหมดเป็น 400 ตัวอย่าง ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ร่วมกับวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา จะเลือกเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามให้กับผู้บริโภคที่ใช้บริการขนส่งสินค้าในอำเภอที่คัดเลือกประกอบด้วย อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอเลาขวัญ อำเภอพนมทวน และอำเภอทองผาภูมิ โดยแบ่งตามสัดส่วนประชากร เท่ากับ 140, 98, 91, 71 ตัวอย่าง ตามลำดับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับภูมิหลังส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพ ลักษณะของคำถามเป็นแบบหลายคำตอบให้เลือกโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกได้ข้อเดียว

ส่วนที่ 2 คุณภาพการให้บริการ แบบสอบถามที่เป็นคำถามเชิงประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความน่าเชื่อถือในการให้บริการ การตอบสนองต่อความต้องการการบริการ การสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ และความเอาใจใส่ เป็นการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น โดยข้อแบบสอบถามใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบประมาณค่า (rating scales) ตามแบบของ Likert's scale โดยจะมีทั้งหมด 5 ระดับ และเป็นคำถามปลายปิด

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริโภคที่เคยใช้บริการขนส่งสินค้าในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 400 ชุด ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการผู้ให้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี โดยจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ และศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการ ผู้ให้บริการขนส่งสินค้า โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ระดับศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการผู้ให้บริการขนส่งสินค้าโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการผู้ให้บริการขนส่งสินค้า จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับ เพศ โดยใช้ค่า t-test และ วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการผู้ให้บริการขนส่งสินค้า จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับอายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และ รายได้ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา แบ่งผลการวิเคราะห์ ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 282 คน (ร้อยละ 70.50) อายุระหว่าง 25 – 40 ปี จำนวน 275 คน (ร้อยละ 68.75) ระดับการศึกษา ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 288 คน (ร้อยละ 72.00) อาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 260 คน (ร้อยละ 65.00) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 15,001 – 30,000 บาท จำนวน 167 คน (ร้อยละ 41.75) และสถานภาพโสดจำนวน 315 คน (ร้อยละ 78.75)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณภาพการให้บริการ ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อความต้องการบริการ ด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ และด้านความเอาใจใส่ พบว่า ผู้ตอบ

แบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการโดยรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บริโภค ให้ความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.68) ส่วนด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อความต้องการ ด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ และด้านความเอาใจใส่ ($\bar{x} = 4.12$, 4.20, 4.19 และ 4.18 ตามลำดับ S.D. = 0.73, 0.67, 0.70 และ 0.74 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นกับด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ การให้บริการทางการขนส่งสินค้ามีความน่าเชื่อถือ และสามารถไว้วางใจได้, มีการให้บริการที่ถูกต้อง แม่นยำ และสามารถตรวจสอบได้ ผู้ให้บริการขนส่งสามารถขนส่งสินค้าตรงเวลา และถูกต้องตามที่ท่านต้องการ และท่านได้รับการบริการที่มีมาตรฐานเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 4.38$, 4.35, 4.28 และ 4.22 ตามลำดับ S.D. = 0.78, 0.77, 0.77 และ 0.90 ตามลำดับ)

2.2 ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นกับด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ ผู้ให้บริการมีการนำอุปกรณ์ที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการ เช่น เครื่องกวดบัตรคิว เครื่องชั่งน้ำหนักแบบดิจิทัล เครื่องปรีน และเครื่องสแกนบาร์โค้ด & คิวอาร์โค้ด เป็นต้น ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.84) ส่วนข้อที่ผู้บริโภคให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย คือ สถานที่ให้บริการมีความสะดวกในการให้บริการด้วยความสะอาด เรียบร้อย พนักงานผู้ให้บริการแต่งกายสุภาพ และมีมารยาทอ่อนน้อม และสถานที่ให้บริการมีการจัดที่นั่งและสถานที่จอดรถสำหรับผู้มาใช้บริการได้อย่างเพียงพอ ($\bar{x} = 4.13$, 4.08, และ 4.01 ตามลำดับ S.D. = 0.83, 0.84 และ 0.96 ตามลำดับ)

2.3 ด้านการตอบสนองต่อความต้องการ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นกับการตอบสนองต่อความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ ท่านสามารถรับบริการได้ง่ายและไม่เกิดความยุ่งยาก และท่านได้รับความสะดวกสบาย

จากการมาใช้บริการ ($\bar{x} = 4.29$ และ 4.25 ตามลำดับ S.D. = 0.68 และ 0.71 ตามลำดับ) ส่วนข้อที่ผู้บริโภครู้สึกว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย คือ ท่านได้รับการบริการที่รวดเร็วไม่ต้องรอนาน และผู้ให้บริการมีความพร้อมในการแนะนำและให้คำปรึกษาแก่ท่าน ($\bar{x} = 4.14$ และ 4.10 ตามลำดับ S.D. = 0.86 และ 0.87 ตามลำดับ)

2.3 ด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นกับด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ พนักงานให้บริการด้วยกริยามารยาท สื่อสารกับลูกค้าด้วยถ้อยคำสุภาพ ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.78) ส่วนข้อที่ผู้บริโภครู้สึกว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย คือ พนักงานมีมนุษยสัมพันธ์และมีความจริงใจในการให้บริการ, พนักงานมีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี และพนักงานสามารถอธิบายระเบียบและขั้นตอนการให้บริการได้ชัดเจน ($\bar{x} = 4.19$, 4.16 , และ 4.11 ตามลำดับ S.D. = 0.86 , 0.74 และ 0.75 ตามลำดับ)

2.4 ด้านความเอาใจใส่ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นกับด้านความเอาใจใส่ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ ผู้ให้บริการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของลูกค้าเป็นสำคัญ ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.83) ส่วนข้อที่ผู้บริโภครู้สึกว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย คือ พนักงานมีความเข้าใจในความต้องการของท่านเป็นอย่างดี พนักงานมีความเต็มใจช่วยเหลือในการให้บริการ และท่านได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพนักงานเมื่อมาใช้บริการ ($\bar{x} = 4.19$, 4.16 , และ 4.15 ตามลำดับ S.D. = 0.75 , 0.86 และ 0.86 ตามลำดับ)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้า ประกอบด้วย ความถี่ต่อเดือนในการใช้บริการขนส่งสินค้า ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการใช้บริการขนส่งสินค้า บริษัทขนส่งที่เลือกใช้บริการ บุคคลที่มีอิทธิพล ช่วงเวลาที่ใช้บริการ ประเภทสินค้าที่ขนส่ง ช่วงของน้ำหนักสินค้าที่จัดส่ง และช่องทางการชำระเงิน พบว่า

ความถี่ต่อเดือนในการใช้บริการขนส่งสินค้า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการใช้บริการขนส่งสินค้า ต่ำสุด 1 ครั้งต่อเดือน และสูงสุด 30 ครั้งต่อเดือน โดยมีค่าเฉลี่ยประมาณ 4 ครั้งต่อเดือน S.D. = 4.31

ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการใช้บริการขนส่งสินค้า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีด้านค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการใช้บริการขนส่งสินค้า ต่ำสุด 30 บาทต่อครั้ง และสูงสุด 600 บาทต่อครั้ง ($\bar{x} = 74.25$, S.D. = 99.21)

ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีบริษัทขนส่งที่เลือกใช้บริการมากที่สุด คือ Thailand Post จำนวน 148 คน (ร้อยละ 37.0) มีบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการ คือ ตนเอง จำนวน 344 (ร้อยละ 86.0) ช่วงเวลาที่ใช้บริการ คือ ช่วงเวลา 12.01–14.00 น. จำนวน 88 คน (ร้อยละ 22.0) ประเภทสินค้าที่ขนส่ง คือ เสื้อผ้า จำนวน 218 คน (ร้อยละ 54.5) ช่วงของน้ำหนักสินค้าที่จัดส่ง คือ น้ำหนัก 0.6–1.0 กิโลกรัม จำนวน 243 คน (ร้อยละ 60.8) และช่องทางการชำระเงินที่เลือกใช้มากที่สุด คือ ชำระเงินออนไลน์ผ่าน Mobile Banking จำนวน 222 คน (ร้อยละ 55.5)

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1.1 ผู้บริโภคที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน พบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศแตกต่างกันกับพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคด้านค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการใช้บริการขนส่งสินค้า มีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเพศหญิงมีด้านค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการใช้บริการขนส่งสินค้ามากกว่าเพศชาย

สมมติฐานที่ 1.2 ผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน พบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกันกับพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคด้านค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการใช้บริการขนส่งสินค้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.3 ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน พบว่า ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันกับพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภค มีพฤติกรรมการใช้บริการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.4 ผู้บริโภคที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน พบว่า ผู้บริโภคที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการขนส่งสินค้าโดยเฉลี่ยในการใช้บริการขนส่งสินค้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.5 ผู้บริโภคที่มีรายได้แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน พบว่า ผู้บริโภคที่มีรายได้แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าด้านค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการใช้บริการขนส่งสินค้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.6 ผู้บริโภคที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน พบว่า ผู้บริโภคที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าด้านค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการใช้บริการขนส่งสินค้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 คุณภาพการให้บริการ ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความน่าเชื่อถือในการให้บริการ การตอบสนองต่อความต้องการบริการ การสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ และความเอาใจใส่ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี สรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 2.1 คุณภาพบริการ ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อความต้องการบริการ ด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ และด้านความเอาใจใส่ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี ด้านความถี่ต่อเดือนในการใช้บริการขนส่งสินค้า สามารถพยากรณ์ความในการใช้บริการขนส่งสินค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 2.20

สมมติฐานที่ 2.2 คุณภาพบริการ ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อความต้องการบริการ ด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ และด้านความเอาใจใส่ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี ด้านค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการใช้บริการขนส่งสินค้า ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

การอภิปรายผล

จากการศึกษา “คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี” สามารถนำผลการศึกษามาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภค ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และ สถานภาพ แตกต่างกันไปพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน พบว่า

ผู้บริโภคที่มีเพศแตกต่างกันกับพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคด้านค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการใช้บริการขนส่งสินค้า มีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเพศหญิงมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการใช้บริการขนส่งสินค้ามากกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพฤติกรรมการบริโภคของเพศหญิงมักเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการช้อปปิ้งออนไลน์ โดยเฉพาะสินค้าแฟชั่น เช่น เสื้อผ้า รองเท้า และเครื่องสำอาง ซึ่งเป็นประเภทสินค้าที่ พบว่ามีการจัดส่งสูงสุดในผลการวิเคราะห์ และการเลือกซื้อสินค้าในปริมาณน้อยแต่บ่อยครั้ง เพศหญิงอาจมีการซื้อสินค้าบ่อยครั้ง เพื่อทดลองสินค้าหรือซื้อสินค้าตามแคมเปญโปรโมชั่น ดังนั้น จึงทำให้พฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าในแง่ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยของเพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ เกตุวดี ปานทอง (2564) ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย จากผลวิจัยได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ แตกต่างกัน มีระดับการมีอิทธิพลของปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการต่อการเลือกบริษัทขนส่งในการซื้อของออนไลน์แตกต่าง จะเห็นได้ว่าเพศหญิงมักชื่นชอบการซื้อของผ่านทางออนไลน์มากกว่าเพศชาย ส่วนพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าด้านความถี่ในการใช้บริการขนส่งสินค้าไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ความต้องการในการใช้บริการขนส่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศ การใช้บริการขนส่งสินค้าเป็นพฤติกรรมที่ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและรูปแบบการใช้ชีวิต เช่น การซื้อสินค้าทางออนไลน์ การส่งของให้ครอบครัว หรือใช้ในธุรกิจ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จึงไม่ได้เกี่ยวข้องกับเพศโดยตรง

ผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้า ด้านความถี่ในการใช้บริการขนส่งสินค้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวได้ว่า กลุ่มอายุ 25–40 ปี เป็นกลุ่มที่มีการใช้งานบริการขนส่งสินค้ามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นวัยทำงานที่มีความต้องการใช้บริการทั้งด้านส่วนตัวและธุรกิจการมีรายได้ที่มั่นคงและการมีความรู้ด้านเทคโนโลยี ทำให้กลุ่มนี้สามารถใช้บริการขนส่ง

สินค้าที่มีคุณภาพสูงและพร้อมจ่ายเพิ่ม เพื่อความสะดวกและรวดเร็วส่วนพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้า ด้านค่าใช้จ่ายในการใช้บริการขนส่งสินค้าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากบริษัทขนส่งสินค้ามีการแข่งขันสูงโดยเฉพาะด้านราคาค่าขนส่งจึงทำให้ผู้บริโภคในกลุ่มช่วงอายุเดียวกันได้รับประโยชน์ในแง่ของราคาค่าขนส่งที่ไม่แตกต่างกันมากนักจากการขนส่งสินค้าประเภทที่มีน้ำหนักใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Belch & Belch, 2005 (อ้างใน อัจฉรา นพวิญญูวงศ์, 2550) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีอายุแตกต่างกันนั้น จะมีความต้องการในสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มวัยรุ่นมักจะชอบทดลองสิ่งแปลกใหม่ และมีความชื่นชอบสินค้าประเภทแฟชั่น ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุมักจะสนใจสินค้าที่เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ ซึ่งถ้าหากแบ่งช่วงกลุ่มอายุออกเป็นกลุ่มพฤติกรรม จะได้กลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากการเติบโตของแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซและการขนส่งในปัจจุบัน ทำให้บริการขนส่งสินค้าเข้าถึงได้ง่ายขึ้น และสะดวกต่อทุกกลุ่มระดับการศึกษา เช่น การจองบริการผ่านแอปพลิเคชันที่ใช้งานง่าย แม้ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าอาจยังสามารถใช้บริการได้ไม่แตกต่างจากผู้ที่มีการศึกษาสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความแพร่หลายของสมาร์ทโฟนและเทคโนโลยี อีกทั้งการมีสาขาบริการหลายแห่งพร้อมมีสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้ให้บริการขนส่งในปัจจุบันมีความทันสมัยและเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับบทความของเกตุวดี ปานทอง (2564) ได้กล่าวไว้ว่า ระดับการศึกษาของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีระดับการมีอิทธิพลของปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการต่อการเลือกบริษัทขนส่งในการซื้อของออนไลน์ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและในรายด้านทุกด้าน

ผู้บริโภคที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าด้านความถี่ในการใช้บริการขนส่งสินค้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการค้าขายหรือธุรกิจ เช่น เจ้าของกิจการขนาดเล็กผู้ประกอบการอาชีพอิสระหรือผู้ทำงานในอีคอมเมิร์ซอาจมีความต้องการใช้บริการขนส่งสินค้าบ่อยครั้ง เพื่อรองรับการจัดส่งสินค้าให้กับลูกค้าหรือเพื่อดำเนินธุรกิจประจำวัน ในขณะที่ผู้ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการค้า เช่น ข้าราชการหรือพนักงานบริษัทอาจมีความถี่ในการใช้บริการขนส่งต่ำกว่า เพราะใช้บริการขนส่งเฉพาะกิจ เช่น ส่งของขวัญสั่งซื้อสินค้าออนไลน์เป็นครั้งคราว หรือจัดส่งสินค้าจากการส่งต่อการสินค้า

ประเภทมือสอง สอดคล้องกับโมเดล Buyer's Black Box ของ Kotler, Wong, Saunders & Gary (2005) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความถี่ในการใช้บริการของผู้บริโภคสะท้อนผลลัพธ์จากกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางอาชีพและความจำเป็นในการใช้งาน ส่วนพฤติกรรมในการใช้บริการขนส่งสินค้า ด้านค่าใช้จ่ายในการใช้บริการขนส่งสินค้าไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากผู้ให้บริการขนส่งสินค้าส่วนใหญ่ในปัจจุบัน เช่น Kerry, J&T และ Shopee Express มีการกำหนดราคาบริการที่ครอบคลุมทุกกลุ่มผู้บริโภค และมีความใกล้เคียงกันในด้านโครงสร้างราคา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริโภคที่ประกอบอาชีพใดค่าใช้จ่ายจึงไม่ได้แตกต่างกัน

รายได้ต่อเดือนของผู้บริโภคที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าด้านความถี่ในการใช้บริการขนส่งสินค้าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากบริการขนส่งสินค้า เช่น การส่งพัสดุหรือการจัดส่งสินค้าผ่านอีคอมเมิร์ซได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน ในทุกกลุ่มรายได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนไป เช่น การช้อปปิ้งออนไลน์และการสั่งอาหาร ซึ่งครอบคลุมกลุ่มผู้บริโภคทุกชนชั้นรายได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler's Consumer Behavior (2000) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมการใช้บริการของผู้บริโภคมีปัจจัยกระตุ้นจากสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน และความคุ้มค่าที่ตอบสนองความต้องการโดยไม่จำเป็นต้องขึ้นกับสถานะทางรายได้เสมอไป เช่น การใช้บริการขนส่งที่สะดวกและราคาย่อมเยาเป็นตัวดึงดูดผู้บริโภคทุกกลุ่มรายได้

ส่วนพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้า ด้านค่าใช้จ่ายในการใช้บริการขนส่งสินค้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนช่วง 15,000–30,000 บาทขึ้นไป มีการใช้บริการขนส่งสินค้าในช่วงน้ำหนักมาก (11 กิโลกรัมขึ้นไป) ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มรายได้อื่น ที่ไม่มีการใช้บริการในช่วงน้ำหนักดังกล่าว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริโภคที่มีรายได้สูง มักเลือกใช้บริการขนส่งสำหรับสินค้าราคาสูงหรือสินค้าที่มีน้ำหนักมาก ในทางกลับกันผู้บริโภคกลุ่มรายได้น้อยมักเลือกใช้บริการขนส่งสำหรับพัสดุขนาดเล็กหรือสินค้าที่มีค่าส่งต่ำ เพื่อควบคุมค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตาม ทั้งกลุ่มผู้บริโภครายได้สูงและรายได้น้อยมีแนวโน้มที่จะใช้บริการขนส่งสินค้าด้วยความถี่ที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจสะท้อนผลกระทบจากพฤติกรรมการบริโภคในยุคปัจจุบัน ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น การสั่งซื้อสินค้าทางออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในทุกกลุ่มรายได้

สถานภาพผู้บริโภคที่มีสถานภาพแตกต่างกันด้านความถี่ต่อเดือนในการใช้บริการขนส่งสินค้า มีพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความถี่ในการใช้บริการขนส่งสินค้า ในกลุ่มผู้บริโภคที่มีสถานภาพสมรส/อาศัยอยู่ด้วยกันมีความถี่ในการส่งสินค้าสูงกว่า เพราะต้องรองรับความต้องการของครอบครัวหรือการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกหลายคน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler's Consumer Behavior (2000) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น สถานภาพมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ความจำเป็นและความคาดหวังของกลุ่มสถานภาพที่แตกต่างกันส่งผลต่อความถี่และการตัดสินใจในการใช้บริการขนส่งสินค้า โดยในกลุ่มสถานภาพสมรส/ครอบครัวมักมีความต้องการในระดับที่สูงกว่า เช่น การดูแลสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดความถี่ในการใช้บริการที่แตกต่างกัน ส่วนพฤติกรรมในการใช้บริการขนส่งสินค้าด้านค่าใช้จ่ายในการใช้บริการขนส่งสินค้าไม่แตกต่างกัน อาจมีผลมาจากความต้องการใช้บริการขนส่งสินค้าที่คล้ายคลึงกันในทุกสถานภาพเนื่องจากปัจจัยขับเคลื่อนหลักที่ส่งผลต่อการใช้บริการขนส่ง คือ การเติบโตของการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ซึ่งกลายเป็นวิถีชีวิตในยุคปัจจุบัน โดยไม่ขึ้นอยู่กับสถานภาพส่วนบุคคล การซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซและการใช้บริการขนส่งสินค้า เพื่อตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวัน เช่น การจัดส่งสินค้าอุปโภคบริโภค หรือของใช้ส่วนตัวเป็นพฤติกรรมที่แพร่หลายในกลุ่มผู้บริโภคทุกกลุ่ม

สมมติฐานที่ 2 คุณภาพการให้บริการ ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความน่าเชื่อถือในการให้บริการการตอบสนองต่อความต้องการบริการการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการและความเอาใจใส่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี โดยผลการวิจัย พบว่า จากผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 โดยการใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า คุณภาพการให้บริการขนส่งสินค้า ด้านความเอาใจใส่ (X_5) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถอธิบายได้ดังนี้

ความเอาใจใส่ การเข้าใจและให้ความสำคัญกับความต้องการเฉพาะของลูกค้า เช่น การช่วยเหลือผู้ใช้บริการที่มีข้อจำกัดด้านเวลา หรือการให้คำแนะนำเฉพาะเจาะจง เป็นปัจจัยสำคัญที่เพิ่มความภักดีต่อบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรประภา ไชยอนุกุล (2557) ได้กล่าวไว้ว่า การเอาใจใส่ผู้รับบริการนั้น ผู้ให้บริการมีความสามารถในการดูแลเอาใจใส่ผู้รับบริการให้เป็นไปตามความต้องการที่แตกต่างของผู้รับบริการแต่ละคน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจขนส่ง สามารถนำผลการวิจัยด้านความถี่มาใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี ซึ่งประกอบอาชีพเจ้าของกิจการหรือธุรกิจส่วนตัว และมีสถานภาพสมรสหรืออาศัยอยู่ด้วยกัน พร้อมทั้ง มุ่งเน้นไปที่กลุ่มเพศหญิงที่มีรายได้ 15,001 – 30,000 บาท เนื่องจากกลุ่มนี้อาจมีการบริหารงบประมาณที่จำกัด การนำเสนอโปรโมชั่นที่มีความคุ้มค่า เช่น ส่วนลดพิเศษหรือแพ็คเกจบริการขนส่งในราคาที่เหมาะสม และการตั้งค่าบริการที่แข่งขันได้ จะช่วยดึงดูดความสนใจและสร้างความพึงพอใจให้กับกลุ่มลูกค้าดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งควรเน้นการพัฒนาการบริการด้วยความเอาใจใส่ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของลูกค้าเป็นสำคัญ เพราะการดูแลลูกค้าอย่างดีและใส่ใจในทุกรายละเอียดจะช่วยสร้างความประทับใจ ทำให้ลูกค้ามีแนวโน้มกลับมาใช้บริการซ้ำ และก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างธุรกิจกับลูกค้าในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจขนส่ง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเฉพาะกลุ่ม พิจารณาออกแบบบริการเฉพาะทางสำหรับกลุ่มลูกค้าต่าง ๆ เช่น ธุรกิจ อีคอมเมิร์ซ ที่ต้องการบริการส่งของที่รวดเร็วและตรงต่อเวลา
2. ผู้ประกอบการธุรกิจขนส่ง สามารถนำข้อมูลด้านความถี่ในการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภค มาบริหารจัดการระดับลูกค้าตามความถี่การใช้บริการ เช่น ลูกค้าประจำที่ใช้บริการทุกสัปดาห์ ลูกค้ารายเดือน หรือผู้ใช้บริการเป็นครั้งคราว เพื่อเสนอแพ็คเกจหรือโปรโมชั่นที่เหมาะสม หรือเสนอบริการที่ตอบโจทย์ลูกค้าที่ใช้บริการบ่อย เช่น ระบบสมาชิกที่ให้สิทธิพิเศษ เช่น ส่วนลดหรือการจัดส่งฟรีเมื่อถึงยอดที่กำหนด
3. การบริหารจัดการต้นทุนให้เหมาะสมกับความถี่สำหรับลูกค้าที่ใช้บริการถี่และมีปริมาณการส่งสินค้าสูง ควรมีระบบคำนวณราคาที่สามารถลดต้นทุนให้ลูกค้าได้ และการบริหารจัดการต้นทุนให้เหมาะสมกับความถี่สำหรับลูกค้าที่ใช้บริการน้อยครั้งต่อเดือน อาจเสนอค่าบริการแบบเหมา เพื่อดึงดูดการใช้บริการในอนาคต
4. ส่งเสริมความสัมพันธ์กับลูกค้าที่มีความถี่การใช้บริการสูง จัดกิจกรรมพิเศษสำหรับลูกค้าประจำ เช่น การมอบสิทธิพิเศษในวันสำคัญ หรือโปรแกรมสะสมคะแนนที่ลูกค้าสามารถ

แลกรับของรางวัล รวมถึงการส่งเสริมการตลาดเฉพาะกลุ่ม โดยเน้นการออกแบบภาพลักษณ์ที่ดึงดูดและสะท้อนความต้องการของลูกค้ากลุ่มนี้ หรือจัดแคมเปญพิเศษที่เจาะกลุ่มลูกค้าผู้หญิง เช่น ส่วนลดในวันสำคัญ เช่น วันแม่ เป็นต้น

5. ผู้ประกอบการธุรกิจขนส่ง ควรให้ความสำคัญและพัฒนาด้านความเอาใจใส่ต่อผู้บริโภคมากขึ้น เช่น อบรมพนักงานเพื่อเพิ่มทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์และการแสดงความห่วงใยต่อลูกค้า พนักงานบริการควรให้ความสนใจและเข้าใจความต้องการของลูกค้าอย่างละเอียด พัฒนาเครื่องมือและช่องทางการสื่อสารที่สะดวกและรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยอาจเลือกศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น คุณค่าตราสินค้า และส่วนประสมทางการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการขนส่งสินค้า เป็นต้น

2. การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะในจังหวัดกาญจนบุรี ควรมีการศึกษาต่อไปโดยเพิ่มพื้นที่ศึกษาขยายขอบเขตการวิจัยไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคในเขตชนบท หรือพื้นที่ที่มีลักษณะประชากรแตกต่างจากจังหวัดกาญจนบุรี

3. ควรมีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกซึ้งและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กันต์ธมน สุขกระจ่าง. (2558). “การประยุกต์ใช้วิธีการวิเคราะห์ตามลำดับชั้นของกระบวนการตัดสินใจในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งของผลิตภัณฑ์สิ่งทอ : บริษัทกรณีศึกษา.” วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2558). การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เกตุวดี ปานทอง. (2564). ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการและภาพลักษณ์ขององค์กรที่มีอิทธิพลต่อการเลือกบริษัทขนส่งในการซื้อของออนไลน์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. ใน *สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ศูนย์เรียนรู้และหอสมุดมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์*. จาก <http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Katewadee.Pan.pdf>
- บุญญภาพ ตันติปิฎก. (2565). “การวิเคราะห์โดย EIC จากข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและรายงานประจำปีของบริษัท Retrieved”. จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/8322>.
- พรประภา ไชยอนุกุล. (2557). คุณภาพการให้บริการของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีผลต่อความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2560). *การบริหารการตลาดยุคใหม่ : Marketing Management*. (ฉบับปรับปรุงใหม่ 2560). กรุงเทพฯ: Diamond in Business World.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2542). *การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอสฟิล์ม และไซเท็กซ์ จำกัด.
- อัจฉรา นพวิญญวงศ์. (2550). ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมกาตัดสินใจซื้อและการให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการขายเสื้อเชิ้ตบุรุษมีตราสินค้าในตลาดบน. ใน *การศึกษาระดับปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.
- Kotler, P. (2000). *Marketing management: Analyzing consumer marketing and Buyer behavior (The Millennium)*. New Jersey: Prentice Hall.
- Parasuraman et.al. (1988). Seroquel: A Multiple-Item Scale for Measuring Consumer Perception of Service Quality. *Journal of Retailing*.

การประเมินโครงการปราชญ์ชาวบ้านสถานอาชีวะ
โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครศรีธรรมราช เขต 1 *

THE EVALUATION OF INHERITED PROFESSIONS OF LOCAL WISDOM
MEMBERS PROJECT OF WATSRIMONGKOL SCHOOL UNDER
NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 1

ทัศนียา ชฎารัตน์¹, อนันทยั ประสาน² และ เบญจพร ชนะกุล³

Thatsaniya Chadarat¹, Anotai Prasan² and Benchaporn Chanakul³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

¹⁻³Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: kulzztirak@gmail.com

วันที่รับบทความ : 8 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 11 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 12 มิถุนายน 2568

Received 8 June 2025; Revised 11 June 2025; Accepted 12 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินด้านสภาวะแวดล้อม 2) ประเมินด้านกระบวนการ และ 3) ประเมินด้านผลผลิตของโครงการปราชญ์ชาวบ้านสถานอาชีวะ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 โดยใช้รูปแบบการประเมินซีโป (CPO 's Evaluation Model) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณกับกลุ่มตัวอย่าง

Citation:

* ทัศนียา ชฎารัตน์, อนันทยั ประสาน และ เบญจพร ชนะกุล. (2568). การประเมินโครงการปราชญ์ชาวบ้านสถานอาชีวะ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 791-808.

Thatsaniya Chadarat, Anotai Prasan and Benchaporn Chanakul. (2025). The Evaluation Of Inherited Professions Of Local Wisdom Members Project Of Watsrimongkol School Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 791-808.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

จำนวน 140 คน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านสภาวะแวดล้อม โครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความต้องการจำเป็นของโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ วัตถุประสงค์ของโครงการ และความพร้อมและทรัพยากร และความเป็นไปได้ของโครงการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ด้านกระบวนการ โครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การวางแผนการดำเนินโครงการ การปรับปรุงและพัฒนาโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การดำเนินกิจกรรมตามโครงการ และการประเมินผลดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3. ด้านผลผลิต โครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เรียนมีความรู้เสริมสร้างทักษะอาชีพในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงจากการลงมือปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, การประเมินซีโป, ปราชญ์ชาวบ้าน

Abstract

The objectives of this research were to 1) Evaluate the context dimension, 2) Evaluate the process dimension, and 3) Evaluate the outcome dimension of the “Local Wisdom for Career Development” project at Wat Srimongkol School, under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1, The evaluation utilizes the CPO's Evaluation Model (Context, Process, and Output). Quantitative data were collected from a

sample group of 140 participants, while qualitative data were gathered from 9 key informants.

The research instruments used were questionnaires and interview forms. The statistical methods used for data analysis included mean and standard deviation. Qualitative data were analyzed using content analysis.

The Research findings were as follows :

1. Context Dimension

According to the opinions of school administrators and teachers, the overall context of the “Local Wisdom for Career Development” project at Wat Srimongkol School, under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1 , was rated at the highest level. When considered by specific aspects, the project’s necessity had the highest average score, followed by the clarity of project objectives, readiness and available resources, while project feasibility received the lowest average score.

2. Process Dimension

According to the opinions of school administrators and teachers, the overall process of the “Local Wisdom for Career Development” project at Wat Srimongkol School, under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1, was rated at the highest level. When analyzed in detail, the highest average scores were found in project planning and project improvement and development, followed by the implementation of project activities. Project evaluation received the lowest average score.

3. Outcome Dimension

According to the opinions of school administrators, teachers, students, and parents, the overall outcome of the “Local Wisdom for Career Development” project at Wat Srimongkol School, under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1, was rated at the highest level. When considered by specific items, students' acquisition of knowledge

and vocational skills through teaching and learning had the highest average score, while students' real-life experiences through hands-on practice had the lowest average score.

Keywords: Project Evaluation, CPO model, Inherited Professions

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 81 ระบุไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม สร้างเสริมความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัย ในศิลปะ วิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาริชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ กระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพความเคารพกฎหมายความเสมอภาค และศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติการกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความ ริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องรวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตในสังคม สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงต้องตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวนี้ รวมทั้งจะต้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง (สำนัก วิชาการ และมาตรฐานการศึกษา, 2549, 1-3)

ดังนั้น ถ้านำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่น “ภูมิปัญญาไทย” เข้าสู่ระบบการศึกษาและสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นรูปธรรม น่าจะดำเนินการโดยจัดให้มีระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในสถาบันการศึกษา โดยให้หลักสูตรนี้มีสถานภาพเท่า

เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลาง กำหนดวัตถุประสงค์และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กำหนดหลักสูตรท้องถิ่นให้มีเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้บนพื้นฐานของภูมิปัญญาไทยในสัดส่วนที่สมดุลกับภูมิปัญญาสากล ให้โรงเรียนและชุมชนร่วมกันจัดทำแผนแม่บทเกี่ยวกับการเรียนการสอนบนพื้นฐานภูมิปัญญาในชุมชนเข้ามาดำรงตำแหน่งครูภูมิปัญญาไทย โดยให้มีเกียรติและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับครูในระบบราชการ และจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนโดยมีฝ่ายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยเป็นผู้รับผิดชอบและประสานงานกับเครือข่ายภูมิปัญญาไทยในการนำภูมิปัญญาไทยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อเป็นการเสริมสร้างระบบคุณค่าและศักยภาพของภูมิปัญญาไทย “การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ” ให้เป็นพลังของสังคมทางภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตสังคมสมัยใหม่อย่างมีความสุขและพึ่งตนเองได้ เพื่อนำภูมิปัญญาไทยกลับสู่การศึกษาของชาติโดยการปรับเนื้อหาสาระกระบวนการเรียนการสอน ให้ปรับเนื้อหาสาระกระบวนการเรียนการสอน ให้เชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาไทยกับภูมิปัญญาสากล ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น ยังต้องมีการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งเป็นแบบอย่างและผู้นำด้านวิถีคิด วิธีการเรียนรู้ประชาธิปไตย ตลอดจนนำผลการศึกษาด้านภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนวัดศรีมงคลซึ่งได้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นการสร้างรายได้ ระหว่างเรียนได้ จึงได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจัดหาทรัพยากรที่มีในชุมชนและประเมินผลระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มาจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ ต่อไปและจากความสำเร็จที่กล่าวมาข้างต้น

ผู้ประเมินเห็นว่าควรมีการประเมินโครงการอย่างเป็นระบบเพื่อนำข้อมูลที่ได้เสนอต่อผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องและผู้รับผิดชอบโครงการ ตลอดจนเพื่อนำไปพิจารณาและนำไปตัดสินใจในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขการดำเนินโครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น ผู้ประเมินจึงได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า หลักการแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นแนวทางการประเมินโครงการ โดยเลือก รูปแบบการประเมินซีโป (CPO'S Evaluation Model) ของเยา

วดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2549) ที่ได้พัฒนามาเพื่อใช้ประเมินโครงการต่างๆในประเทศไทยนั้น ได้เน้นการประเมินในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มต้นตั้งแต่การประเมิน ปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อมอย่างละเอียด การประเมินกระบวนการการปฏิบัติระหว่าง ดำเนินโครงการ และการประเมินผลผลิตของโครงการตามลำดับ จึงนับว่าเป็นรูปแบบของการ ประเมินที่ครบวงจรอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินด้านสถานะแวดล้อมของโครงการปราชญ์ชาวบ้านसानอาชีฟ โรงเรียน วัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1
2. เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินโครงการปราชญ์ชาวบ้านसानอาชีฟ โรงเรียนวัด ศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1
3. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการปราชญ์ชาวบ้านसानอาชีฟ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับโครงการปราชญ์ชาวบ้านसानอาชีฟ โดยแต่ละแนวคิด ทฤษฎี จะเป็นปัจจัยสนับสนุนนำไปสู่การตกผลึกข้อสรุปสร้างเป็น กรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบ่งแนวคิด ทฤษฎี ได้ดังนี้ (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2549)

หลักการและแนวคิดรูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจซีโป (CPO)

ปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อมของโครงการ (Context)

ปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อมของโครงการ (Context) หมายถึง บริบทต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการทั้งปวง เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางวัฒนธรรม รวมทั้ง ปัจจัยทางกายภาพ และทางด้านจิตใจ เป็นต้น การประเมินในส่วนนี้เป็นการประเมินสถานะ แวดล้อมหรือบริบทต่าง ๆ ของโครงการที่กำหนดไว้ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดย พิจารณาถึง

1. ความต้องการจำเป็นของโครงการ (Needs Assessment)

ความต้องการจำเป็นของโครงการการประเมินเพื่อให้ทราบถึงความจำเป็นหรือความ ต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการบางครั้งอาจมีปัจจัยภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง

มากนับตั้งแต่ความต้องการของโครงการเช่นอาจเป็นโครงการเพื่อเพื่อสนองนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดหรือเพื่อสนองนโยบายของผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัด และสอดคล้องความต้องการจำเป็นของโรงเรียนในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพ

2. ความเป็นไปโครงการ (Feasibilities)

ความเป็นไปได้ของโครงการเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบถึงโอกาสในการจัดทำโครงการ

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ (Objectives)

วัตถุประสงค์เป็นการแสดงถึงเป้าหมายที่ต้องการ แต่ละโครงการมีการคาดหวังให้บรรลุผลที่เฉพาะเจาะจงอะไรบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาของการดำเนินโครงการ

4. ความพร้อมและทรัพยากร (Readiness and Resources)

ความพร้อมและทรัพยากร เป็นการประเมินในด้านบุคลากรที่รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินการโครงการ และงบประมาณที่ให้การสนับสนุนในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อการดำเนินงาน

กระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ (Process)

1. กิจกรรม (Activity) เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่ากิจกรรมนั้น ๆ มีความสอดคล้องหรือตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ และมีการจัดลำดับที่เหมาะสมต่อกันมากหรือน้อยเพียงใด

2. ช่วงเวลา (Timing) เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่าช่วงเวลาที่จะดำเนินโครงการทางด้านกิจกรรมนั้น ๆ มีความเหมาะสมเพียงไร มีข้อจำกัดประการใด และช่วงเวลาที่กำหนดไว้นั้นสามารถปรับเปลี่ยนไปจากเดิมได้ตามความจำเป็นหรือไม่ และเพราะเหตุใด

ผลผลิตของโครงการ (Outcome)

คำว่าผลผลิต (Outcomes) นั้นมีความหมายครอบคลุมคำศัพท์ภาษาอังกฤษทั้ง 3 คำ ดังนี้ 1) Product ผลิผล 2) Output ผลลัพธ์ 3) Outcomes ผลผลิต ด้วย เหตุผลนี้ คำว่าผลผลิตของโครงการ จึงหมายถึง ผลงานหรือผลที่ได้รับจากการกระทำกิจกรรมใด ๆ ของแต่ละโครงการโดยสามารถแบ่งผลงานดังกล่าวเป็น 3 ประเภทคือ ผลรวม (Overall) ผลกระทบ (Impact) และคุณค่าหรือประโยชน์ (Utility) ตามลำดับ ในการประเมินผลผลิต

ของโครงการใด ๆ ก็ตามจึงเป็นการประเมินเกี่ยวกับสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นจากโครงการนั้นๆ โดยพิจารณาพิจารณาถึง

1. ผลรวม (Overall) เพื่อให้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดจากกิจกรรมของโครงการทั้งโดยตรงและทางอ้อม
2. ผลกระทบ (Impact) เพื่อให้ทราบถึงผลที่ตามมาจากการดำเนินโครงการนั้น ๆ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม รวมทั้งผลกระทบจากที่คาดหวังและมิได้คาดหวังไว้
3. คุณค่าหรือประโยชน์ (Utility) เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าหรือความสำคัญของผลที่ได้จากการประเมินทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจหรือเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อไป

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่ามีแนวคิดที่เห็นความสำคัญของการประเมินโครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ มีรูปแบบการประเมินซีโป (CPO) เป็นแนวทางการประเมินโครงการที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาทั้งสภาพแวดล้อมของโครงการ (Context) การดำเนินงาน (Process) และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (Outcomes) เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับเป้าหมาย และสามารถปรับปรุงพัฒนาโครงการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการในครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดศรีมงคล จำนวน 1 คน ครูผู้สอนโรงเรียนวัดศรีมงคล จำนวน 11 คน นักเรียนโรงเรียนวัดศรีมงคล ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 103 คน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดศรีมงคล ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 103 คน รวม 218 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดศรีมงคล จำนวน 1 คน ครูผู้สอนโรงเรียนวัดศรีมงคล จำนวน 11 คน นักเรียนโรงเรียนวัดศรีมงคล ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 จำนวน 64 คน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดศรีมงคล

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 จำนวน 64 คน รวม 140 คน โดยวิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan)

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดศรีมงคล จำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 2 คน นักเรียนหัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวน 3 คน และผู้ปกครองนักเรียนหัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย เครื่องมือการให้ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม และเครื่องมือการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถาม เรื่อง การประเมินโครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ การประเมินโครงการ เอกสาร และงานประเมินที่ เกี่ยวข้องกับโครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างขอบเขตและประเด็นในการประเมิน

1.2 ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบสอบถามแล้วร่างแบบสอบถาม ตามกรอบแนวทางการดำเนินงานตามโครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ เป็นข้อมูลประกอบการสร้างเครื่องมือ

1.3 ศึกษาลักษณะเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีลิเคิร์ท และศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับประเมินโครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพรูปแบบซีโป

1.4 สร้างเป็นข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาด้านสภาวะแวดล้อม ด้านกระบวนการ และผลผลิต โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.5 นำข้อคำถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุม ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านกระบวนการ และผลผลิตของโครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ

1.6 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) และความชัดเจนของข้อคำถามแล้วนำผลมาหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาถึงความเห็นและ ให้คะแนนคำถามแต่ละข้อ

1.7 นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

1.8 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. แบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการปราชญ์ชาวบ้านสถานอาศิพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เครื่องมือที่ใช้วิจัยในชั้นตอนนี้ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาหลักการวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview)

2.2 กำหนดกรอบในการสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาร่างเป็นแนวทางการดำเนินงานโครงการปราชญ์ชาวบ้านสถานอาศิพ

2.4 ร่างแนวทางการพัฒนาโครงการปราชญ์ชาวบ้านสถานอาศิพ เสนอต่อประธานที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อขอรับความเห็นชอบและข้อเสนอแนะ

2.5 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงและจัดทำเป็นแบบบันทึกเพื่อจัดการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวม ดังนี้

1. ผู้ประเมินนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารโรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อกำหนดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผู้ประเมินได้ขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามโดยใช้การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการประเมินโครงการพร้อมได้รวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองตามเวลาและจำนวนที่กำหนด

3. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักเรียน ผู้ประเมินได้ขอความร่วมมือครูประจำชั้นในแต่ละชั้น ตามที่กำหนดในการให้นักเรียนได้กรอกแบบสอบถาม โดยใช้การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ และรายละเอียดในการประเมินโครงการ พร้อมได้รวบรวมแบบสอบถามตามเวลาและจำนวนที่กำหนด

4. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ปกครอง ผู้ประเมินได้ขอความร่วมมือครูประจำชั้นในแต่ละชั้น ตามที่กำหนดในการให้ผู้ปกครองได้กรอกแบบสอบถาม โดยใช้การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ และรายละเอียดในการประเมินโครงการพร้อมและรวบรวมแบบสอบถามตามเวลาและจำนวนที่กำหนด

5. ผู้ประเมินเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่าง พร้อมนำแบบสอบถามที่ได้ไปดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้ประเมินเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ประเมินขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอเชิญสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสัมภาษณ์เรื่องแนวทางการพัฒนาโครงการปราชญ์ชาวบ้านसानอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ไปบันทึกการสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน เพื่อบันทึกข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถาม ผู้ประเมินรวบรวมจากแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้ค่าสถิติ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามของครูผู้สอนและนักเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การแปลผลความหมายของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบถามเพื่อประเมินโครงการปราชญ์ชาวบ้านसानอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยใช้เกณฑ์ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ผู้ประเมินนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน โครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มาวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. นำเนื้อหาที่ได้บันทึกมาถอดความ ทั้งที่เป็นคำพูด อากัปกิริยาและท่าทีของผู้ให้สัมภาษณ์ในขณะทำการสัมภาษณ์
2. ตีความและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อนำมาสังเคราะห์และจัดกลุ่มข้อมูล ให้เป็นหมวดหมู่
3. นำข้อความของผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมาจัดเรียงให้เข้ากลุ่มเพื่อนำไปกำหนดเป็น ปัจจัยในด้านต่าง ๆ ตามรูปแบบการประเมินซีโป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย (Mean)
2. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 ใช้แบบสอบถามโดยใช้รูปแบบการประเมินซีโป (CPO'S Evaluation Model) 3 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้าน กระบวนการ ด้านผลผลิต สรุปดังนี้

1. ด้านสภาวะแวดล้อม โครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นของโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ วัตถุประสงค์ของโครงการ และความพร้อมและทรัพยากร และความเป็นไปได้ของโครงการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.1 ด้านความต้องการจำเป็นของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพ และโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาทักษะ

อาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โครงการเป็นความต้องการจำเป็นของโรงเรียน

1.2 ด้านความเป็นไปได้ของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการดำเนินโครงการสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ รูปแบบการดำเนินงานของโครงการมีความเหมาะสมสามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนมีนโยบายในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพ

1.3 ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โครงการสามารถนำไปพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพของโรงเรียนได้จริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ โครงการสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะอาชีพ

1.4 ด้านความพร้อมของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า งบประมาณของโรงเรียนที่ให้การสนับสนุน ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อการดำเนินงานโครงการมีความเหมาะสมและ เพียงพอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ บุคลากรที่รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินการโครงการ

2. ด้านกระบวนการ โครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การวางแผนการดำเนินโครงการ การปรับปรุงและพัฒนาโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การดำเนินกิจกรรมตามโครงการ และการประเมินผลดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2.1 ด้านการวางแผนการดำเนินโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีแผนงาน/โครงการที่ส่งเสริมการดำเนินงานให้แก่ผู้เรียนอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อกำหนดรูปแบบการดำเนินงานโครงการ

2.2 ด้านการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รูปแบบการดำเนินงานโครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ

บริบทของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การดำเนินโครงการสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ปกครอง และครูทุกคนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2.3 ด้านการประเมินผลดำเนินโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้รับผิดชอบนำไปพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพของโรงเรียนได้จริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้รับผิดชอบโครงการมี การนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน และผู้รับผิดชอบโครงการ รายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารได้รับทราบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2.4 ด้านการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนรับทราบถึงผลการดำเนินงานมีส่วนร่วมในการทบทวน ปรับปรุงและพัฒนาในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และโรงเรียนได้นำผลการประเมินมาทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาในครั้งต่อไป มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3. ด้านผลผลิต โครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เรียนมีความรู้เสริมสร้างทักษะอาชีพในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงจากการลงมือปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เมื่อพิจารณา พบว่า

3.1 ความคิดเห็นจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เรียนมีความรู้เสริมสร้างทักษะอาชีพในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้เรียนได้รับการยอมรับจากผู้อื่น และผู้เรียนนำความรู้และทักษะมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงจากการลงมือปฏิบัติ

3.2 ความคิดเห็นจากนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เรียนมีความรู้เสริมสร้างทักษะอาชีพในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนเจตคติที่ดีต่อทักษะอาชีพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับไปสู่การประกอบอาชีพได้

3.3 ความคิดเห็นจากผู้ปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เรียนได้รับการยอมรับจากผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้เรียนมี

ความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนมีความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์และได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยสามารถสรุปประเด็นการสัมภาษณ์การประเมินโครงการปราชญ์ชาวบ้านसानอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมของการดำเนินโครงการปราชญ์ชาวบ้านसानอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ดังนี้

ด้านสถานะแวดล้อม

โครงการปราชญ์ชาวบ้านसानอาชีพ โดยเห็นว่าโครงการมีวัตถุประสงค์ชัดเจนและเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน กิจกรรมมีการเตรียมการอย่างรอบคอบ ทั้งด้านบุคลากร ทรัพยากร และการมีส่วนร่วมจากชุมชน นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้เกิดความรู้ ทักษะ และแรงบันดาลใจในการเรียนรู้อาชีพ ผู้ปกครองเห็นถึงพัฒนาการของบุตรหลานอย่างชัดเจน สะท้อนว่าโครงการนี้มีคุณค่าและควรได้รับการส่งเสริมต่อเนื่องในอนาคต

ด้านกระบวนการ

โครงการปราชญ์ชาวบ้านसानอาชีพ โดยเห็นว่ากิจกรรมมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในเรื่องของการดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน กิจกรรมช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิตและความรู้ในด้านต่างๆ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า ผู้ปกครองและครูเห็นว่ากิจกรรมนี้มีประโยชน์และควรได้รับการส่งเสริมต่อเนื่อง โดยการจัดกิจกรรมมีความพร้อมทั้งด้านทรัพยากรและการมีส่วนร่วมจากชุมชนอย่างดี

ด้านผลผลิต

โครงการปราชญ์ชาวบ้านसानอาชีพ โดยเห็นว่าได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเป็นอย่างดี นักเรียนให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ขณะที่ครูและผู้ปกครองต่างให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ชุมชนก็มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะว่าควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนให้มากขึ้น เช่น การร่วมจัดกิจกรรม การถ่ายทอด

ประสบการณ์ และการจัดนิทรรศการแสดงผลงาน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครอบครัว และชุมชน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมทักษะอาชีพได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาอภิปรายผลการประเมินโครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ปีการศึกษา 2567 ในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ปรากฏเช่นนี้เพราะแสดงให้เห็นว่า โครงการมีวัตถุประสงค์ชัดเจนและเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน กิจกรรมมีการเตรียมการอย่างรอบคอบ ทั้งด้านบุคลากร ทรัพยากร และการมีส่วนร่วมจากชุมชน นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้เกิดความรู้อาทิ และแรงบันดาลใจในการเรียนรู้อาชีพ ผู้ปกครองเห็นถึงพัฒนาการของบุตรหลานอย่างชัดเจน สะท้อนว่าโครงการนี้มีคุณค่าและควรได้รับการส่งเสริมต่อเนื่องในบริบทของโรงเรียนวัดศรีมงคลสอดคล้องกับงานวิจัยของ โยฮัน ปะตอ และชูชัยรี ป็องฉา (2566) ได้ศึกษาการประเมินกระบวนการบริหารโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนศรีวารินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส การประเมินครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินซีโป ผลการวิจัยพบว่า การประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ปรากฏเช่นนี้เพราะแสดงให้เห็นว่า โครงการมีกิจกรรมมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในเรื่องของการดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน การเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพให้กับนักเรียน ได้เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ในชุมชนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง และได้ลงมือปฏิบัติจริงและได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของฐิตินิภา เหล็กกล้า (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการอาหารกลางวัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การประเมินโครงการอาหารกลางวัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยใช้รูปแบบซีโป (CPO' S Evaluation Model) ด้านกระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินการดำเนินโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ปรากฏเช่นนี้เพราะแสดงให้เห็นว่าโครงการสามารถสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพได้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านการปลูกฝังเจตคติที่ดีของผู้เรียนต่อทักษะอาชีพ การเสริมสร้างความรักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการสร้างการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโครงการความสำเร็จดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของลภัสรดา เกตุสกุล (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช “ณ นครอุทิศ” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลผลิตของโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมพบว่า ผลผลิตของโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การประเมินโครงการปราชญ์ชาวบ้านสานอาชีพ โรงเรียนวัดศรีมงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 นำมาส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และบริบทของชุมชน โดยควรเน้นการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติผ่านกิจกรรมที่มีความหมาย พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และบริบทของชุมชน
2. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รับผิดชอบโครงการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งเสริมความเข้มแข็งในกระบวนการนิเทศ ติดตาม และรายงานผลให้เป็นระบบ เพื่อยกระดับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น โดยบูรณาการเนื้อหาทักษะอาชีพให้สอดคล้องกับความสนใจและประสบการณ์ของนักเรียน พร้อมทั้งใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

เอกสารอ้างอิง

- ฐิตินิภา เหล็กกล้า. (2567). การประเมินโครงการอาหารกลางวัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2549). การประเมินโครงการ : แนวคิดและการปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โยธิน ปะดอ และชูชัยรี ปือองฉา. (2566). การประเมินกระบวนการบริหารโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนศรีวารินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส. วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 7(2), 15-26
- ลภัสรดา เกตุสกุล. (2565). การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช “ณ นครอุทิศ” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1. ใน สารนิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านช่องทาง แพลตฟอร์มออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร *

FACTORS AFFECTING THE DECISION TO USE FOOD DELIVERY SERVICES VIA ONLINE PLATFORMS IN BANGKOK

สุกันตา มันทะนา¹, สุขใจ ตันวินกุล² และ ณรงค์ศักดิ์ ล้าเลิศ³

Sukanta Mantana¹, Sukjai Tanveenukool² and Narongsak Lamlert³

¹⁻³คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก

¹⁻³Faculty of Business Administration, Krirk University, Thailand

Corresponding Author's Email: Sukanta.man@krirk.ac.th

วันที่รับบทความ : 7 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 15 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 17 พฤษภาคม 2568

Received 7 May 2025; Revised 15 May 2025; Accepted 17 May 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านราคาและโปรโมชั่นที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ 2) เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการทำงานของแพลตฟอร์มที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านคุณภาพการบริการที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่าน

Citation:

* สุกันตา มันทะนา, สุขใจ ตันวินกุล และ ณรงค์ศักดิ์ ล้าเลิศ. (2568). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 809-828.

Sukanta Mantana, Sukjai Tanveenukool and Narongsak Lamlert. (2025). Factors Affecting The Decision To Use Food Delivery Services Via Online Platforms In Bangkok.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 809-828.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

แพลตฟอร์มออนไลน์ การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน ใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยใช้เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตาม

ผลการทดสอบสมมติฐานจากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการในระดับมาก ซึ่งวัตถุประสงค์ที่ 1 สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านราคาและโปรโมชั่นไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในบริบทของการวิจัย วัตถุประสงค์ที่ 2 สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงแอปพลิเคชันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการตัดสินใจได้ในระดับปานกลาง วัตถุประสงค์ที่ 3 สรุปได้ว่าปัจจัยด้านประสบการณ์การใช้บริการ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจใช้บริการ วัตถุประสงค์ที่ 4 จากการวิเคราะห์ผลการถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ กับการตัดสินใจใช้บริการ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการในระดับปานกลาง และวัตถุประสงค์ที่ 5 สรุปว่าอิทธิพลของปัจจัยด้านพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ต่อการตัดสินใจใช้บริการจะอยู่ในระดับต่ำ แต่ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่ามีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางประกอบการพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาดหรือการออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคได้ต่อไปเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อยู่ในระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนบุคคล, การตัดสินใจ, ปัจจัยที่ใช้ในการขนส่ง

Abstract

This study aimed to study the impact of price and promotion factors on the decision to use food delivery services via online platforms; to study the impact of technology factors and platform usage on the decision to use food delivery services via online platforms; to study the impact of service quality factors on the decision to use food delivery services via online platforms; to study the impact of safety and reliability factors on the decision to use food delivery services via online platforms; to study the impact of consumer

behavioral and lifestyle factors on the decision to use food delivery services via online platforms. Inferential statistical analysis was used in regression analysis to find the relationship between independent variables and dependent variables.

The results of the hypothesis testing from the study of factors affecting the decision to use food delivery services via online platforms in Bangkok found that most of the sample groups had opinions on the factors that influenced the decision to use the service at a high level. Objective 1 concluded that price and promotion factors did not influence consumers' decision to use the service in the context of the research. Objective 2 concluded that technology factors and application access had a statistically significant effect on consumers' decision to use the service and could explain the variance of decision-making behavior at a moderate level. Objective 3 concluded that service experience factors were the factors with the highest influence on the decision to use the service. Objective 4 From the analysis of the multiple regression results between safety and reliability factors and the decision to use the service, the results can be summarized as follows: safety and reliability factors have a moderate relationship with the decision to use the service. Objective 5 concluded that the influence of behavioral and lifestyle factors on the decision to use the service will be at a low level. However, the analysis results show that they have a statistically significant impact, which can be used as a guideline for developing marketing strategies or designing services that respond to consumer behavior and lifestyles in accordance with the hypothesis set at a confidence level of 0.05

Keywords: Personal factors, Decision making, Factors used in transportation

บทนำ

ปัจจุบัน การขนส่งอาหารผ่านช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ (Food Delivery Platforms) ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีปัจจัยหลายประการที่ผลักดันให้บริการดังกล่าวเติบโตอย่างต่อเนื่อง หนึ่งในปัจจัยหลักคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับความ สะดวกสบาย ความรวดเร็ว และการเข้าถึงอาหารที่หลากหลาย (Wang et al., 2022) นอกจากนี้ การเติบโตของแพลตฟอร์ม เช่น Grab Food, LINE MAN, food panda และ Robinhood ได้สร้างการแข่งขันที่สูงขึ้น ทำให้แพลตฟอร์มต่าง ๆ ต้องพัฒนาเทคโนโลยี การให้บริการ และโปรโมชั่นเพื่อดึงดูดลูกค้า (Chai & Yat, 2021) จากการศึกษาของ Kapoor & Vij (2021) พบว่าปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการขนส่งอาหารออนไลน์ ได้แก่ ด้าน การลดภาระการเดินทางและการประหยัดเวลา หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้บริโภคเลือกใช้ บริการขนส่งอาหารออนไลน์คือ ความสะดวกและรวดเร็ว โดยแพลตฟอร์มเหล่านี้ ช่วยให้ผู้ใช้ สามารถสั่งอาหารได้จากที่บ้านหรือที่ทำงาน โดยไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปยังร้านอาหาร ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบที่สำคัญ โดยเฉพาะในเมืองที่มีการจราจรหนาแน่น เช่น กรุงเทพมหานคร (Wang et al., 2022) การประหยัดเวลาในการเดินทางและการรอคิวที่ร้านอาหารเป็นสิ่งที่ มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริโภค (Li et al., 2022) นอกจากนี้ เทคโนโลยี ของแพลตฟอร์ม เช่น ระบบกรองและแนะนำร้านอาหาร ตามรสนิยมของผู้ใช้ ทำให้การค้นหา ร้านอาหารสะดวกขึ้น โดยเฉพาะในยุคที่ความต้องการความสะดวกและการเข้าถึงบริการแบบ ดิจิทัลมีบทบาทสำคัญมากขึ้นสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 กกับการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการใช้บริการขนส่งอาหารออนไลน์ ด้านผลกระทบของ COVID-19 ต่อพฤติกรรม การบริโภค การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของผู้บริโภคทั่วโลก โดยเฉพาะในแง่ของการหลีกเลี่ยงการสัมผัสทางกายภาพและ การเว้นระยะห่างทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่กระตุ้นให้ประชาชนหันมาใช้บริการขนส่ง อาหารออนไลน์มากขึ้น (Zhao et al., 2022) การเติบโตของแพลตฟอร์มขนส่งอาหาร ออนไลน์ในช่วง COVID-19 ช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 ถือเป็นช่วงที่แพลตฟอร์ม ขนส่งอาหารออนไลน์เติบโตอย่างก้าวกระโดด โดยในประเทศไทย แพลตฟอร์มหลัก เช่น GrabFood, LINE MAN, Foodpanda และ Robinhood รายงานว่า จำนวนผู้ใช้งานเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ ค่าเฉลี่ยการสั่งอาหารต่อคนเพิ่มขึ้นจาก 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ เป็น 4-5 ครั้งต่อ

สัปดาห์ การขยายพื้นที่ให้บริการครอบคลุมเขตชานเมืองและต่างจังหวัดมากขึ้น (Grewal et al., 2023)

อย่างไรก็ตาม ความปลอดภัยของระบบการชำระเงินดิจิทัลก็เป็นสิ่งสำคัญ แพลตฟอร์มต่าง ๆ ได้ใช้เทคโนโลยี AI และ Machine Learning เพื่อตรวจจับพฤติกรรมที่น่าสงสัย รวมถึงใช้ระบบ OTP และการเข้ารหัสข้อมูลเพื่อป้องกันการฉ้อโกงและการโจรกรรมทางไซเบอร์ ทั้งนี้ งานวิจัยพบว่าผู้บริโภคให้ความไว้วางใจแพลตฟอร์มที่มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ชัดเจน สำหรับแนวโน้มในอนาคตการชำระเงินดิจิทัลอาจขยายไปสู่การใช้ Cryptocurrency และ Central Bank Digital Currency (CBDC) เช่น การทดลองใช้เงินหยวนดิจิทัล (e-CNY) ในประเทศจีน ซึ่งอาจมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาธุรกิจขนส่งอาหารออนไลน์ในระดับสากล (Statista, 2023) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของผู้บริโภคสามารถแบ่งออกเป็นหลายมิติ เช่น โปรโมชันและส่วนลด คุณภาพของการให้บริการ และความสะดวกสบายของแพลตฟอร์ม ด้านโปรโมชันและส่วนลด การแข่งขันสูงระหว่างแพลตฟอร์มขนส่งอาหาร เช่น GrabFood, LINE MAN, และ Foodpanda ทำให้แต่ละแพลตฟอร์มต้องพัฒนา กลยุทธ์ส่งเสริมการขาย เพื่อดึงดูดผู้บริโภค ตัวอย่างเช่น การให้คูปองส่วนลด ค่าอาหาร หรือค่าจัดส่งฟรี สำหรับลูกค้าใหม่และลูกค้าประจำ ส่งผลให้การใช้บริการขนส่งอาหารมีต้นทุนที่ต่ำลง และสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคเลือกใช้แพลตฟอร์มที่ให้ผลประโยชน์สูงสุด (Chen et al., 2021) นอกจากนี้ การทำโปรโมชันร่วมกับร้านอาหารพันธมิตร เช่น การลดราคาสำหรับเมนูยอดนิยม ยังช่วยเพิ่มความต้องการในการสั่งซื้ออาหารออนไลน์ ด้านคุณภาพของการให้บริการ คุณภาพของบริการขนส่งอาหารออนไลน์เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งประกอบด้วย ความรวดเร็วในการจัดส่ง ความถูกต้องของออเดอร์ และการให้บริการของพนักงานขนส่ง (Kumar et al., 2021) ผู้บริโภคมักคาดหวังว่าอาหารที่สั่งจะมาถึงในสภาพที่ดีและภายในเวลาที่กำหนด หากมีความล่าช้าหรือออเดอร์ผิดพลาด อาจส่งผลให้เกิดความไม่พอใจและไม่เลือกใช้บริการจากแพลตฟอร์มนั้นอีก (Statista, 2023) โดยการขยายตัวของธุรกิจขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ก่อให้เกิดข้อถกเถียงเกี่ยวกับ มาตรฐานการขนส่ง ความปลอดภัยของอาหาร และสิทธิของพนักงานขนส่ง งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการสามารถช่วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาธุรกิจการค้า และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค กำหนดแนวทางและนโยบายที่เหมาะสมในการควบคุมอุตสาหกรรมนี้ (Zhao et al.,

2021) และเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์ในเมือง การขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เป็นส่วนหนึ่งของระบบโลจิสติกส์เมือง (Urban Logistics) ที่มีผลต่อโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมและการจราจร การเพิ่มขึ้นของผู้ขนส่งอาหารที่ใช้รถจักรยานยนต์อาจนำไปสู่ปัญหาด้านการจราจรติดขัดและอุบัติเหตุทางถนน

โดยสรุป การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครมีความสำคัญในหลายมิติ ทั้งด้านธุรกิจ เศรษฐกิจ และสังคม ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคช่วยให้แพลตฟอร์มสามารถพัฒนากลยุทธ์การแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ ร้านอาหารสามารถปรับกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มตลาด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถออกมาตรการเพื่อควบคุมอุตสาหกรรม และยังสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์ในเมืองได้อีกด้วย การศึกษาประเด็นนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมขนส่งอาหารออนไลน์ให้เติบโตอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านราคาและโปรโมชั่นที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการใช้งานแพลตฟอร์มที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านคุณภาพการบริการที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์
4. เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์
5. เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีการตัดสินใจ

Kotler & Keller (2022) การตัดสินใจของผู้บริโภคคือกระบวนการที่ผู้บริโภคระบุความต้องการของตนเอง รวบรวมข้อมูล ประเมินทางเลือก และตัดสินใจซื้อ โดยพฤติกรรมหลังการซื้อก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการนี้เช่นกัน

Schiffman & Wisenblit (2019) การตัดสินใจของผู้บริโภคเป็นกระบวนการด้านความคิดและอารมณ์ที่ผู้บริโภคใช้ในการประเมิน คัดเลือก และซื้อสินค้า/บริการ เพื่อตอบสนองความต้องการและความปรารถนา

Blackwell, Miniard, & Engel (2006) กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคคือชุดของขั้นตอนที่ประกอบด้วย การรับรู้ความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และการประเมินผลหลังการซื้อ

ทฤษฎีความคุ้มค่า (Value Theory)

Tanrikulu (2021) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินโดยรวมของผู้บริโภคเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากสินค้า หรือบริการ โดยพิจารณาจากสิ่งที่ได้รับเมื่อเทียบกับสิ่งที่ต้องเสียไป

Kaur, Dhir & Rajala (2018) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินโดยรวมของผู้บริโภคเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ของสินค้าและบริการ โดยขึ้นอยู่กับสิ่งที่ได้รับเทียบกับสิ่งที่ต้องจ่ายไป

Rana & Solaiman (2023) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณค่าเชิงเงื่อนไขส่งผลต่อเจตนาพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อสินค้าท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในบริบททางวัฒนธรรมหรือสถานการณ์

ทฤษฎีเทคโนโลยียอมรับ (Technology Acceptance Model - TAM)

ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) เป็นหนึ่งในโมเดลที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในงานวิจัยด้านระบบสารสนเทศ พฤติกรรมผู้ใช้งาน และเทคโนโลยีดิจิทัล โดยถูกพัฒนาโดย Davis (1989) ซึ่งได้เสนอกรอบแนวคิดในการอธิบายว่า “เหตุใดผู้ใช้งานจึงยอมรับหรือปฏิเสธการใช้เทคโนโลยีใหม่” โมเดลนี้มุ่งเน้นไปที่การคาดการณ์เจตคติของผู้ใช้งาน (user acceptance) ผ่านตัวแปรหลัก 2 ประการ ได้แก่

1. การรับรู้ว่ามีประโยชน์ (Perceived Usefulness: PU) การรับรู้ว่ามีประโยชน์ (PU) หมายถึง ระดับที่ผู้ใช้งานเชื่อว่าการใช้เทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานหรือกิจกรรมของตน เช่น ทำให้ทำงานได้รวดเร็วขึ้น แม่นยำขึ้น หรือสะดวกมากขึ้น โดยหากผู้ใช้งานเห็นว่าเทคโนโลยีนั้นมีคุณค่าและสามารถสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายในการทำงานหรือการใช้ชีวิตได้ ก็จะมีแนวโน้มที่จะยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีนั้นมากขึ้น (Davis, 1989) ตัวอย่างของความรู้สึกว่าเทคโนโลยีมีประโยชน์ อาจรวมถึงความสามารถในการลดขั้นตอนที่ซับซ้อน การประหยัดเวลา หรือการเพิ่มโอกาสในการสื่อสารและเข้าถึงข้อมูล

2. การรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้งาน (Perceived Ease of Use: PEOU) การรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้งาน (PEOU) หมายถึง ระดับที่ผู้ใช้งานเชื่อว่าเทคโนโลยีนั้นสามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องใช้ความพยายามมาก ไม่ซับซ้อน และสามารถเรียนรู้หรือเข้าใจได้ด้วยตนเอง หากผู้ใช้งานรู้สึกว่เทคโนโลยีมีอินเทอร์เฟซที่เป็นมิตร ใช้งานง่าย หรือสามารถเรียนรู้วิธีใช้ได้อย่างรวดเร็ว ก็จะมีเจตคติที่ดีต่อเทคโนโลยีนั้น และมีแนวโน้มที่จะยอมรับและใช้งานมากขึ้น

ทฤษฎีการตลาดดิจิทัล (Digital Marketing Theory)

การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) คือ แนวคิดและกลยุทธ์ที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการเข้าถึงผู้บริโภค ส่งเสริมการรับรู้ สร้างความสัมพันธ์ และกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อในช่องทางออนไลน์ โดยอาศัยการสื่อสารที่แม่นยำ รวดเร็ว และสามารถวัดผลได้ชัดเจน (Chaffey & Ellis-Chadwick, 2019)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศรธรรม เอนกลาง และพินิจ แก้วเกษตรกรณ์ (2567) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจรับส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันของกลุ่มผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลยุทธ์การตลาด 5A เป็นกรอบแนวคิด ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยกลยุทธ์การตลาด 5A สามารถอธิบายระดับการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันของกลุ่มผู้บริโภคในกรุงเทพฯ ได้ร้อยละ 89.2

วันวิสา วงศ์คำสาย และคณะ (2566) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจสั่งอาหารโดยใช้แอปพลิเคชันบริการส่งอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ รายได้ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันบริการส่งอาหาร นอกจากนี้ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการขาย มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันบริการส่งอาหารในระดับสูง

Ray, A., Dhir, A., Bala, P. K., & Kaur, P. (2019) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้บริการส่งอาหารออนไลน์ในประเทศอินเดีย โดยใช้โมเดลการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการรับรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งอาหารผ่านช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในกลุ่มที่ใช้งานบริการจากแพลตฟอร์มออนไลน์หรือแอปพลิเคชันการจัดส่ง (เช่น แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ หรือบริการจัดส่งสินค้าผ่านแอป) โดยประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

สำหรับการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยลูกค้าต้องเคยใช้บริการขนส่งอาหารผ่านช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร จากผู้ให้บริการที่มีชื่อเสียงในตลาด จำกัดจำนวน 385 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามเป็นลักษณะคำถามปลายปิด (Close-Ended) มีลักษณะเป็นแบบการตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ด้านปัจจัยของการบริการ ข้อคำถามเป็นลักษณะคำถามปลายปิด (Close-Ended) เป็นแบบการตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ปัจจัยด้านราคาและโปรโมชั่น ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการใช้งานแพลตฟอร์ม ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ และปัจจัยด้านพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภค

ส่วนที่ 3 การตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

โดยข้อคำถามเป็นลักษณะคำถามแบบวิธีลิเคิร์ต (Likert Scale) มีเกณฑ์ให้คะแนน 5 ระดับ ดังนี้ (Creswell, J. W., 2014)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงจะใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทั้งความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น มาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถามมาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยวิธีทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลจริงๆ ต้องมีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม เพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีข้อมูลที่ผิดพลาดหรือซ้ำซ้อน เช่น ข้อมูลที่เป็นค่าผิดปกติหรือไม่สมเหตุสมผล (outliers) ข้อมูลที่ขาดหายไป (missing values) และข้อมูลที่ซ้ำซ้อน หลังจากนั้น สามารถเติมค่าหรือจัดการกับข้อมูลที่ขาดหายไป หรือเลือกที่จะลบข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ออกจากการวิเคราะห์

2. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปตารางการแจกแจงความถี่ สถิติที่ใช้คือ จำนวน (Frequency) ร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการเก็บข้อมูล

3. สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ใช้ในการวิเคราะห์และการทดสอบสมมติฐานโดยจะทดสอบที่ระดับความเชื่อมั่น 95% หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพื่อการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปร โดยการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) ใช้เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตาม เพื่อคาดการณ์และทำนายผลลัพธ์

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน ซึ่งเป็นผู้ใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ในพื้นที่

ดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 52.2) อายุระหว่าง 21–30 ปี (ร้อยละ 48.8) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 68.6) และประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 67.0) โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในช่วง 20,001–30,000 บาท (ร้อยละ 40.0) กลุ่มตัวอย่างมีความถี่ในการใช้บริการ 1–2 ครั้งต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 55.6) และใช้บริการผ่านแพลตฟอร์ม LINE MAN มากที่สุด (ร้อยละ 43.9) รองลงมาคือ ShopeeFood, Grab และ Robinhood ตามลำดับ เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการต่อบัณฑิตที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ พบว่าภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.30, S.D. 0.283) โดยบัณฑิตที่มีความคิดเห็นในระดับมากประกอบด้วย ด้านเทคโนโลยีและการใช้งานแพลตฟอร์ม (ค่าเฉลี่ย 4.36), ด้านคุณภาพการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.33), ด้านพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภค (ค่าเฉลี่ย 4.32), ด้านราคาและโปรโมชั่น (ค่าเฉลี่ย 4.23) และด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ (ค่าเฉลี่ย 4.26)

ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านราคาและโปรโมชั่นที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

จากผลการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่ายที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงแอปพลิเคชัน (B1) กับ การตัดสินใจใช้บริการ (Y) พบว่า บัณฑิตดังกล่าวมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า R Square เท่ากับ .300 แสดงว่า บัณฑิตสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจใช้บริการได้ร้อยละ 30 และมีค่า β เท่ากับ .548 ซึ่งบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางถึงสูง กล่าวคือ ยิ่งผู้บริโภครับรู้ถึงความสามารถด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงแอปพลิเคชันของผู้ให้บริการได้ดีเพียงใด ก็ยังมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจใช้บริการมากขึ้นในทางตรงกันข้าม จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านราคาและโปรโมชั่น (A1) กับ การตัดสินใจใช้บริการ (Y) พบว่าไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า R Square เท่ากับ .003 แสดงว่าบัณฑิตอธิบายความแปรปรวนได้เพียงร้อยละ 0.3 เท่านั้น และค่า Sig. เท่ากับ .299 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ .05 จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านราคาและโปรโมชั่นไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในบริบทของการวิจัยครั้งนี้

ตอบตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการใช้งานแพลตฟอร์มที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงแอปพลิเคชันที่มีต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภค โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Linear Regression) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงแอปพลิเคชัน (B1) กับตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจใช้บริการ (Y) จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .548 ค่า R Square เท่ากับ .300 หมายความว่าปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงแอปพลิเคชันสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจใช้บริการได้ร้อยละ 30 ค่า Adjusted R Square เท่ากับ .298 แสดงถึงความแม่นยำของแบบจำลองเมื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่น ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ค่า F เท่ากับ 164.296 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ Sig. = .000 แสดงว่าแบบจำลองมีความเหมาะสมและมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .548 และค่า t เท่ากับ 12.818 โดยมีค่า Sig. = .000 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผล ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงแอปพลิเคชันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมตัดสินใจได้ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 30) จึงกล่าวได้ว่า ความสะดวกในการใช้งานเทคโนโลยี และความสามารถในการเข้าถึงแอปพลิเคชันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล

ตอบตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านคุณภาพการบริการที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการตัดสินใจใช้บริการ (Y) พบว่า ตัวแปรต้นทั้ง 3 ตัว ได้แก่ ปัจจัยด้านประสบการณ์การใช้บริการ (C1), ปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ (D1) และปัจจัยด้านพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ (E1) มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการในระดับที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปัจจัยด้านประสบการณ์การใช้บริการ (C1) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการในระดับสูง ($R = .802$) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจได้ถึงร้อยละ 64.4

($R^2 = .644$) และมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 ($p < .05$) แสดงว่าแบบจำลองมีความเหมาะสมและมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (β) เท่ากับ .802 และค่า t เท่ากับ 26.313 แสดงถึงอิทธิพลสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่น ๆ ปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ (D1) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการในระดับปานกลาง ($R = .677$) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจได้ร้อยละ 45.8 ($R^2 = .458$) และมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 ($p < .05$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (β) เท่ากับ .677 และค่า t เท่ากับ 17.992 แสดงว่าปัจจัยนี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในระดับสูง รองลงมาปัจจัยด้านพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ (E1) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการในระดับต่ำมาก ($R = .102$) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจได้เพียงร้อยละ 1.0 ($R^2 = .010$) แม้ว่าจะมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .045 ($p < .05$) แต่ค่าความสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน ($\beta = .102$) แสดงถึงอิทธิพลที่น้อยที่สุดในกลุ่มตัวแปรที่ศึกษา ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์การใช้บริการ (C1) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจใช้บริการ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ (D1) ส่วน ปัจจัยด้านพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ (E1) มีอิทธิพลในระดับต่ำสุด แม้จะมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของประสบการณ์ในการให้บริการเป็นลำดับแรกเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจใช้บริการของลูกค้า

ตอบตามวัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

จากการวิเคราะห์ผลการถดถอยพหุคูณระหว่าง ปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ (D1) กับ การตัดสินใจใช้บริการ (Y) สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .677 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการในระดับปานกลางถึงสูง โดยมีค่า R Square เท่ากับ .458 หมายความว่าปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจใช้บริการได้ร้อยละ 45.8 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่มีความสำคัญ และค่า Adjusted R Square เท่ากับ .457 ใกล้เคียงกัน สะท้อนถึงความเสถียรของแบบจำลอง ส่วนค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error of the Estimate) อยู่ที่ .46287 แสดงว่าแบบจำลองมีความแม่นยำในระดับเหมาะสม ความเหมาะสมของแบบจำลองผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่าแบบจำลองมีค่า F เท่ากับ 323.722 และมี

ค่านัยสำคัญทางสถิติ (Sig.) เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ .05 แสดงว่าแบบจำลองมีความเหมาะสมทางสถิติอย่างชัดเจน และสามารถใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือกับการตัดสินใจใช้บริการได้อย่างมีนัยสำคัญ อิทธิพลของปัจจัย พบว่าปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ (D1) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (B) เท่ากับ 1.028 หมายความว่า เมื่อปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้การตัดสินใจใช้บริการเพิ่มขึ้น 1.028 หน่วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (Beta) เท่ากับ .677 และค่าตัวแปร t เท่ากับ 17.992 ซึ่งมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 สะท้อนว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอบตามวัตถุประสงค์ที่ 5 เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ (E1) มีความสัมพันธ์กับ การตัดสินใจใช้บริการ (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่ต่ำ โดยมีความสัมพันธ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .102 และค่า R Square เท่ากับ .010 แสดงว่าปัจจัยนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจใช้บริการได้เพียงร้อยละ 1.0 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำมาก อย่างไรก็ตาม แบบจำลองมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .045 ($F = 4.042$) ซึ่งอยู่ต่ำกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ (.05) ทำให้สามารถสรุปได้ว่าแบบจำลองมีความเหมาะสมในระดับหนึ่งในการทำนายการตัดสินใจใช้บริการ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย พบว่า E1 มีค่า B เท่ากับ 0.170 และค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (Beta) เท่ากับ .102 โดยมีค่าทดสอบ t เท่ากับ 2.010 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .045 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญ แม้ในระดับต่ำ กล่าวคือ หากระดับของปัจจัยด้านพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้การตัดสินใจใช้บริการเพิ่มขึ้น 0.170 หน่วย

โดยสรุป ว่าอิทธิพลของปัจจัยด้านพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ต่อการตัดสินใจใช้บริการจะอยู่ในระดับต่ำ แต่ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่ามีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางประกอบการพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาดหรือการออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคได้ต่อไป

อภิปรายผล

สรุปผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์การใช้งานและการให้บริการขนส่งอาหาร มีผลกระทบสูงสุดต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค รองลงมาคือ ความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ รวมถึงความสะดวกในการเข้าถึงและใช้งานเทคโนโลยีของแพลตฟอร์มออนไลน์ ส่วนปัจจัยด้านราคาและโปรโมชั่นไม่มีผลต่อการตัดสินใจในบริบทของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าในยุคดิจิทัล ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับประสบการณ์การใช้งาน ความน่าเชื่อถือ และความสะดวกของเทคโนโลยี มากกว่าปัจจัยด้านราคา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านราคาและโปรโมชั่นมีค่า $\beta = 0.12$, $p = 0.134$ ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ผู้บริโภคในกลุ่มตัวอย่างนี้จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับราคาและโปรโมชั่นเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการที่ผู้บริโภคไม่มีปัญหาเมื่อมีการขึ้นราคาสินค้าหรือบริการ หรือบางครั้งผู้บริภคยอมจ่ายเงินที่สูงกว่าที่อื่นหากสินค้าและบริการนั้นผู้บริโภคได้รับสินค้า หรือบริการที่ดีและคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับ Kapoor และ Vij (2021) ที่ระบุว่าปัจจัยราคาและโปรโมชั่นมักมีผลในกลุ่มลูกค้าที่มีความไวต่อราคาในระดับสูงเท่านั้น ในขณะที่กลุ่มอื่นให้ความสำคัญกับความสะดวกและประสบการณ์การใช้งานมากกว่า

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงแอปพลิเคชันมีผลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่า $\beta = 0.45$, $p < 0.001$ และสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ถึง $R^2 = 0.30$ หรือ 30% ทั้งนี้เป็นเพราะถ้ามีแอปพลิเคชันที่ใช้งานได้ง่ายสะดวก และเทคโนโลยีที่ดี ก็จะส่งผลต่อการเลือกใช้บริการสินค้าหรือบริการนั้นได้ง่าย และสะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kim et al. (2020) ที่พบว่าความสะดวกในการเข้าถึงเทคโนโลยีและประสบการณ์ใช้งานที่ดีเป็นตัวแปรสำคัญที่เพิ่มความเชื่อมั่นและกระตุ้นการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์การใช้บริการและความปลอดภัยมีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจ โดยค่า $\beta = 0.52$, $p < 0.001$ สำหรับประสบการณ์การใช้บริการ และ $\beta = 0.33$, $p < 0.01$ สำหรับความปลอดภัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณภาพการบริการ (Service Quality) เป็นตัวแปรสำคัญทั้งนี้เป็นเพราะถ้าผู้บริโภคมีความมั่นใจว่าเคยได้ใช้บริการแล้วได้รับผลตอบแทนที่ดีและได้รับความปลอดภัยจากสิ่งของหรือการ

บริการ ก็จะสามารถทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในการตัดสินใจใช้บริการหรือสินค้าได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Parasuraman, Zeithaml, และ Berry (1988) เน้นย้ำ โดยเฉพาะในธุรกิจออนไลน์ที่ผู้บริโภคไม่สามารถสัมผัสสินค้าจริงได้ ความเชื่อมั่นในความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือมีบทบาทสำคัญ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า ปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ปัจจัยนี้มีผลต่อการตัดสินใจในระดับปานกลางถึงสูง โดยค่า $\beta = 0.38$, $p < 0.01$ ทั้งนี้เป็นเพราะถ้าผู้บริโภคมีความมั่นใจว่าเคยได้ใช้สินค้าหรือบริการแล้ว และมีความน่าเชื่อถือในการบริการนั้น ก็จะส่งผลให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้บริการหรือสินค้าได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Pavlou (2003) ที่ชี้ให้เห็นว่าความน่าเชื่อถือและความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความตั้งใจทำธุรกรรมออนไลน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 5 พบว่าปัจจัยพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์มีผลต่อการตัดสินใจในระดับต่ำ แต่ยังมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า $\beta = 0.17$, $p = 0.045$ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมของผู้บริโภคมีความแตกต่างกัน และค่านิยมที่แตกต่างกัน ที่ต้องการความรวดเร็วและสะดวก แต่ในการตัดสินใจเลือกใช้บริการใช้ขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มในประเทศไทยมีอยู่ไม่มากนัก จึงเลือกการตัดใจได้ไม่ยาก ซึ่งสอดคล้องกับ Solomon (2017) ที่กล่าวว่าพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคที่มีความแตกต่างด้านค่านิยมและรูปแบบการใช้ชีวิต

สรุปผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ มีดังนี้ 1) ราคาและโปรโมชั่น ไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ ผู้บริโภคในกลุ่มตัวอย่างนี้ให้ความสำคัญกับความสะดวกและประสบการณ์การใช้งานมากกว่าการลดราคา 2) เทคโนโลยีและการใช้งานแพลตฟอร์ม มีผลอย่างมีนัยสำคัญ การใช้งานที่ง่ายและเข้าถึงสะดวกช่วยเพิ่มความพึงพอใจและกระตุ้นการเลือกใช้บริการ 3) คุณภาพการบริการ ส่งผลอย่างมาก ลูกค้านับว่าให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่ดีและความปลอดภัยในการใช้บริการ 4) ความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ มีผลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญ ความเชื่อมั่นในความปลอดภัยของข้อมูลและบริการช่วยเพิ่มโอกาสเลือกใช้แพลตฟอร์ม 5) พฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ มีผลในระดับต่ำแต่ยังมีนัยสำคัญ รูปแบบชีวิตและพฤติกรรมเป็นตัวสนับสนุนการ

ตัดสินใจเลือกใช้บริการ แต่ไม่ใช่ปัจจัยหลัก โดยรวมแล้ว ลูกค้าให้ความสำคัญกับประสบการณ์ใช้งานที่สะดวกและปลอดภัยมากกว่าปัจจัยด้านราคาและโปรโมชั่น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งอาหารผ่านช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงแอปพลิเคชันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการในระดับที่มีนัยสำคัญ ดังนั้น ผู้ประกอบการหรือองค์กรที่ให้บริการผ่านระบบออนไลน์ ควรพิจารณาแนวทางต่อไปนี้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการใช้บริการของผู้บริโภคดังนี้

1. พัฒนาแอปพลิเคชันให้ใช้งานง่าย (User-friendly Interface) ออกแบบหน้าตาและขั้นตอนการใช้งานให้เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถตอบสนองผู้ใช้งานทุกกลุ่ม รวมถึงผู้ที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีต่ำ
2. เพิ่มความเร็วในการเข้าถึงบริการ (Access Speed) ปรับปรุงความเร็วของระบบให้สามารถโหลดข้อมูลและทำการได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ผู้ใช้จำนวนมาก
3. รองรับหลากหลายแพลตฟอร์ม (Multi-platform Support) ควรมีการรองรับทั้งบนสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และเว็บเบราว์เซอร์ รวมถึงระบบปฏิบัติการทั้ง iOS และ Android เพื่อขยายโอกาสการเข้าถึงของลูกค้า
4. ส่งเสริมความเชื่อมั่นในเทคโนโลยี (Trust in Technology) พัฒนาแอปพลิเคชันให้มีระบบความปลอดภัยของข้อมูล เช่น การยืนยันตัวตน การเข้ารหัสข้อมูล เพื่อสร้างความไว้วางใจแก่ผู้ใช้งาน
5. จัดทำคู่มือ/วิดีโอแนะนำการใช้งาน เพื่อลดอุปสรรคในการเริ่มต้นใช้งาน โดยเฉพาะสำหรับผู้ใช้งานกลุ่มใหม่หรือกลุ่มสูงอายุ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติม ที่อาจมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ เช่น ความพึงพอใจในการให้บริการ ราคา ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ หรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์

2. ควรดำเนินการวิจัยกับ กลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย มากขึ้น เช่น แบ่งตามช่วงอายุ รายได้ หรือพื้นที่ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้บริการในกลุ่มประชากรที่แตกต่างกัน
3. ควรใช้ วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมด้วย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้เข้าใจเจตคติ และแรงจูงใจเบื้องหลังการใช้เทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น
4. อาจศึกษาเปรียบเทียบ แอปพลิเคชันต่างๆ ในอุตสาหกรรมเดียวกัน เพื่อวิเคราะห์ ว่าฟีเจอร์ใดส่งผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- apoor, K., & Vij, S. (2021). Impact of digital technology on consumer behavior in online food delivery services. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 59, Article 102371.
- Blackwell, R. D., Miniard, P. W., & Engel, J. F. (2006). *Consumer behavior (10thed.)*. Thomson South-Western.
- Chai, L. T., & Yat, D. N. C. (2021). Online food delivery services: An analysis of consumer perceptions and behavioral intentions. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 62, Article 102587.
- Chen, X., Li, Y., & Wang, Z. (2021). Consumer behavior in online food delivery services: Trends and challenges. *Journal of Consumer Research*, 48(5), 1023–1041.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). Sage Publications.
- Grewal, D., Roggeveen, A. L., & Nordfält, J. (2023). The impact of technology on customer experience in online food delivery. *Journal of Marketing*, 87(2), 45–62.
- Kapoor, K., & Vij, S. (2021). Impact of digital technology on consumer behavior in online food delivery services. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 59, Article 102371.

- Kaur, P., Dhir, A., & Rajala, R. (2018). *Perceived value, social and emotional influence on loyalty: A study of e-commerce users*. Internet Research, 28(1), 116–137.
- Kim, J., Kim, M., & Lee, H. (2020). Technology acceptance model and online food delivery services: A systematic review. *International Journal of Hospitality Management*, 91, Article 102661.
- Kumar, R., Sharma, A., & Singh, P. (2021). Drivers of customer satisfaction in food delivery apps. *International Journal of Hospitality Management*, 92, Article 102732.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing Management (15th ed.)*. Pearson Education.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2022). *Marketing management (16th ed.)*. Pearson.
- Li, H., Li, W., & Zhang, X. (2022). Competition among online food delivery platforms: Strategies and consumer preferences. *Journal of Business Research*, 139, 129–140.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, 64(1), 12–40.
- Pavlou, P. A. (2003). Consumer acceptance of electronic commerce: Integrating trust and risk with the technology acceptance model. *International Journal of Electronic Commerce*, 7(3), 101–134.
- Ray, A., Dhir, A., Bala, P. K., & Kaur, P. (2019). Why do people use food delivery apps (FDA)? A uses and gratification theory perspective. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 51, 221-230.

- Rana, M. S., & Solaiman, M. (2023). Role of conditional value in predicting consumer intention towards local products. *Journal of Consumer Marketing*, 40(2), 179–190.
- Solomon, M. R. (2017). *Consumer behavior: Buying, having, and being* (12th ed.). Pearson.
- Schiffman, L. G., & Wisenblit, J. (2019). *Consumer behavior* (12th ed.). Pearson.
- Statista. (2023). Online food delivery market size worldwide 2017–2027. Retrieved May 15, 2025, from <https://www.statista.com/statistics/512786/online-food-delivery-market-size-worldwide/>
- Tanrikulu, C. (2021). Consumer perceived value and behavioral intentions: The role of emotional value. *Journal of Consumer Behaviour*, 20(3), 387–398.
- Wang, Y., Xu, X., & Zhao, J. (2022). Digital payment adoption and its impact on online food delivery services. *Electronic Commerce Research and Applications*, 54, Article 101128.
- Zeithaml, V. A. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: A means-end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing*, 52(3), 2–22.
- Zhao, L., Xu, X., & Zhang, H. (2022). Consumer trust and food safety in online food delivery services. *Food Control*, 136, Article 108696.

การพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม *

DEVELOPMENT OF SUPPLY ADMINISTRATION IN OFFICE OF THE PERMANENT SECRETARY, MINISTRY OF JUSTICE

ธนวรรณ สุริยกุล ณ อยุตธยา¹ และ อภิชาติ พานสุวรรณ²

Thanwan Suriyakun Na Ayutthaya¹ and Apichat Pansuwan²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: Apichat_ASM@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 18 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 20 พฤษภาคม 2568;

วันที่ตอบรับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568

Received 18 May 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 22 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 75 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.95 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และ f-test (One-Way ANOVA) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

Citation:

* ธนวรรณ สุริยกุล ณ อยุตธยา และ อภิชาติ พานสุวรรณ. (2568). การพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวិชาการสมัยใหม่, 3(3), 829-842.

Thanwan Suriyakun Na Ayutthaya and Apichat Pansuwan. (2025). Development Of Supply Administration In Office Of The Permanent Secretary, Ministry Of Justice. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 829-842.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ด้านการจำหน่ายพัสดุ ด้านการควบคุมพัสดุ และด้านการบำรุงรักษาพัสดุ 2) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมที่มีเพศอายุ รายได้ต่อเดือน สถานภาพ และประเภทบุคลากรแตกต่างกันส่งผลต่อสภาพการบริหารงานพัสดุไม่แตกต่างกัน และระดับการศึกษาแตกต่างกัน ส่งผลต่อสภาพการบริหารงานพัสดุแตกต่างกัน 3) แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม คือ 1.การส่งเสริมฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยมีความสอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริหารงานพัสดุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2.การพัฒนาระบบการบริหารจัดการพัสดุมายังในการปฏิบัติงาน 3.การกำหนดมาตรฐานและจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติงานของการบริหารงานพัสดุ และ 4.การจัดสรรสถานที่จัดเก็บให้เพียงพอเหมาะสมและมีความปลอดภัยต่อพัสดุ

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบริหารงานพัสดุ, สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

Abstract

This research article aimed to 1) to study the condition of supply management of the Office of the Permanent Secretary of the Ministry of Justice, 2) to study and compare the condition of supply management of the Office of the Permanent Secretary of the Ministry of Justice by personal factors, and 3) to propose guidelines for the development of supply management of the Office of the Permanent Secretary of the Ministry of Justice. The data collection tools were questionnaires with a confidence value of 0.95. t-test and f-test (One-Way ANOVA) and key contributors to qualitative research. The data collection tools include interviews, Content-based data analysis.

The research findings revealed that 1) The overall condition of the supply management of the Office of the Permanent Secretary of the Ministry

of Justice is at the highest level, in descending order, including procurement of supplies, distribution of supplies, control of supplies, and maintenance of supplies. Different status and types of personnel affect the condition of supply management, and the level of education is different. 3) The guidelines for the development of supply management of the Office of the Permanent Secretary of the Ministry of Justice are: 1. Promotion, training and capacity development of staff in accordance with relevant laws, regulations or regulations to ensure effective supply management. 2. Development of a supply management system for operational purposes. 3. Setting standards and preparing operational guidelines for supply management, and 4. Allocating storage facilities to be adequate, appropriate and safe for supplies.

Keywords: Development, Supply Administration, The Office of the Permanent Secretary, Ministry of Justice.

บทนำ

การบริหารงานพัสดุถือเป็นหนึ่งในภารกิจงานที่สำคัญของหน่วยงาน หรือเอกชน มีส่วนสำคัญต่อการบริหารงานของที่มุ่งสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ (Vision) ของหน่วยงาน ทั้งในหน่วยงานขนาดเล็กจนถึงหน่วยงานขนาดใหญ่ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการบริหารงานพัสดุที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เนื่องจากการจัดซื้อการจัดจ้าง และการควบคุมพัสดุเป็นกระบวนการที่มีผลโดยตรงต่อการใช้ทรัพยากรของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานพัสดุที่ดีจะช่วยส่งเสริมการทำงานและลดขั้นตอนการทำงานที่ผิดพลาดและล่าช้า และยังช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในการบริหารงานของหน่วยงานนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ ยังเป็นองค์ประกอบที่มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานดังกล่าว เนื่องจากลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประเภทของบุคลากร อาจส่งผลต่อการปฏิบัติงานและความสามารถในการบริหารงานพัสดุ ดังนั้น การบริหารงานพัสดุที่มีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ร่วมด้วย เพื่อให้สามารถวางแผนพัฒนาบุคลากรได้อย่างเหมาะสม โดยความสำคัญของพัสดุระดับประเทศนั้นรัฐบาลได้ให้ความสำคัญโดยการกำหนด

พระราชบัญญัติและระเบียบเป็นแนวเดียวกันทั่วประเทศ เรียกว่า “พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560” และ “ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560” โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติและระเบียบนี้ โดยผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุดต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องปฏิบัติงานด้วยความคุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถตรวจสอบได้ มีความเท่าทันต่อความต้องการของผู้ใช้พัสดุ และมีความเสมอภาคเท่าเทียมเท่าต่อผู้ประกอบการ หรือผู้ให้บริการ ซึ่งหากเจ้าหน้าที่พัสดุไม่ปฏิบัติตามระเบียบ มีบทลงโทษตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ (กระทรวงการคลัง, 2560)

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจที่เกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์และแปลงนโยบายของกระทรวงยุติธรรมเป็นแผนการจัดสรรทรัพยากร และบริหารราชการประจำทั่วไปของกระทรวงเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในการสนับสนุนการดำเนินงานด้านยุติธรรมของประเทศ เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านยุติธรรม ในปัจจุบันการปฏิบัติงานบริหารงานพัสดุได้มีความก้าวหน้าในการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานด้านการบริหารพัสดุอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ที่ต้องศึกษาหาความรู้และความเข้าใจเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินงานในการควบคุมดูแลพัสดุยังขาดความเป็นระบบในการจัดเก็บ อาจส่งผลต่อความไม่ถูกต้องของข้อมูล และกฎระเบียบและหลักการปฏิบัติที่มีความเสี่ยงอาจทำให้เกิดความผิดพลาดในระหว่างการปฏิบัติงานส่งผลให้เกิดความล่าช้า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมได้ให้ความสำคัญกับการบริหารงานพัสดุโดยยึดการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกฎระเบียบอื่นๆที่เกี่ยวข้องสำหรับการบริหารงานพัสดุภายในหน่วยงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการบริหารจัดการงานในด้านอื่น ๆ

การปฏิบัติงานพัสดุตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เป็นการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดหาพัสดุซึ่งได้แก่การบริหารงานด้านบริหารงานด้านพัสดุที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม การจัดทำเอง การซื้อการจ้าง การจ้างที่ปรึกษา การจ้างออกแบบ การควบคุมงาน การแลกเปลี่ยน การเช่า การควบคุม การจำหน่าย และการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมขององค์กร ทั้งนี้ การดำเนินงานต่าง ๆ

ต้องถือปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การปฏิบัติงานการจัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชน ยังมีแนวทางตามนโยบายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และหลักของกฎหมายมหาชนที่เกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นเจ้าหน้าที่พัสดุ หรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เช่น หัวหน้าเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่พัสดุ ผู้อนุมัติ ผู้ควบคุม ตลอดจนคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจรับ หรือ คณะกรรมการพิจารณาผลการจัดซื้อจัดจ้างตามวิธีต่างๆ มักจะต้องปฏิบัติงานให้ถูกต้อง เป็นไปตามระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานพัสดุ (อริสรา สุดสระ, 2562)

จากการบริหารงานพัสดุตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และงานวิจัยดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ทั้งในด้านการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ด้านการควบคุมพัสดุ ด้านการบำรุงรักษา และด้านการจำหน่ายพัสดุ เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพการบริหารงานพัสดุปัจจุบันและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เพื่อนำผลการวิจัยเสนอเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันส่งผลต่อสภาพการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบพื้นฐานในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ เป็นสิ่งที่ เป็นลักษณะพื้นฐานของประชากร ที่เป็นการเฉพาะ มีความแตกต่างกันของแต่ละบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ สถานภาพ เป็นต้น เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ตามลักษณะประชากร ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา รายได้ เป็นต้น โดยปัจจัยดังกล่าวนี้ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน (สุดารัตน์ สะโดอยู่ และแสงจิตต์ ไต้แสง, 2565 : 14)

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา การดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ให้สิ่งนั้นเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม (สุระพร เจริญงามทรัพย์, 2559 : 9)

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุ เป็นกระบวนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสิ่งของด้วยวิธีการจัดหาพัสดุเพื่อสนับสนุนหน่วยงาน และการควบคุมรักษาพัสดุที่อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน การบำรุงรักษาพัสดุให้มีอายุการใช้งานยาวนานและมีสภาพดีอยู่เสมอ และในขั้นตอนสุดท้ายคือ การจำหน่ายพัสดุนอกจากบัญชี นอกจากนี้การบริหารพัสดุเพื่อสนับสนุนและสนองความต้องการในการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือโครงการให้ดำเนินไปได้ตามเป้าหมาย (ปัทมिता กิจการ, 2565 : 17)

4. สาระสำคัญพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มีวัตถุประสงค์ให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามหลักการ “คุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และตรวจสอบได้” โดยจะใช้แทนบทบัญญัติที่เกี่ยวกับพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการบริหารพัสดุ ในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ ข้อบัญญัติ และข้อกำหนดใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่มีอยู่เดิม ซึ่งรวมถึง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 ตามมาตรา 4 (กระทรวงการคลัง, 2560)

5. สารสำคัญระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (กระทรวงการคลัง, 2560)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หัวหน้าเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่พัสดุ และเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมทั้งสิ้น 21 หน่วยงาน จำนวน 75 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น นำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ $IOC = 1.00$ เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองใช้กับบุคลากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากร จำนวน 30 ชุด แล้วนำผลการทดลองมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ 0.95 และนำไปเก็บข้อมูลจริงประชากรต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัย เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้ง 75 คน ตามที่กำหนดไว้ในการทำวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยส่วน โดยการหาค่าร้อยละ และค่าความถี่

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานพัสดุ โดยใช้ค่าความเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานพัสดุทั้ง 4 ด้านของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลใช้การทดสอบค่า t-test และ f-test (One-Way ANOVA) โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการกอง หัวหน้าเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่พัสดุ และเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านพัสดุ ไม่นต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยเลือกด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดประเด็น นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน และเข้าพบผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัน เวลาที่นัดหมาย และดำเนินการสัมภาษณ์ ตามแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้ทำการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเรียบร้อยแล้ว นำเนื้อหาที่ได้ไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม พบว่าสภาพการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ($\mu=4.80$) ด้านการจำหน่ายพัสดุ ($\mu=4.60$) ด้านการควบคุมพัสดุ ($\mu=4.44$) ด้านการบำรุงรักษาพัสดุ ($\mu=4.26$) ตามลำดับ

2. การศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนากิจการภาริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน สถานภาพ และประเภทบุคลากรแตกต่างกัน ส่งผลต่อการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงไม่แตกต่างกัน และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.1 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน สถานภาพ และประเภทบุคลากรต่างกัน ส่งผลต่อการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ด้านการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ด้านการควบคุมพัสดุ ด้านการบำรุงรักษาพัสดุ และด้านการจำหน่ายพัสดุ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

2.2 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาต่างกัน ส่งผลต่อการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ด้านการบำรุงรักษาพัสดุ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

3. การศึกษาแนวทางการพัฒนากิจการภาริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม พบว่า

3.1 การส่งเสริมฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยต่อกระบวนการทำงาน เพื่อให้การดำเนินการด้านการบริหารงานพัสดุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความเข้าใจในกระบวนการทำงานที่มากขึ้น

3.2 การพัฒนาและนาระบบการบริหารจัดการพัสดุสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการทำงานในขั้นตอนของการบริหารจัดการพัสดุ ตั้งแต่การได้รับพัสดุ จัดเก็บ การบันทึกบัญชี รวมถึงการเบิกจ่าย การนาระบบเข้ามาใช้ในกระบวนการส่งผลต่อการทำงานที่มีลักษณะที่สอดคล้องกัน ทำให้สามารถมีข้อมูลที่ดูได้แบบทันที (Real-time) และมีรายละเอียดที่สำคัญในการควบคุมดูแลบำรุงรักษา ส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณในการบำรุงรักษาพัสดุที่เหมาะสม

3.3 การกำหนดมาตรฐานและจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติงานในส่วนของการควบคุมพัสดุ การดูแลบำรุงรักษาพัสดุ และการจำหน่ายพัสดุที่ชัดเจน สำหรับเจ้าหน้าที่ทั้งในส่วนของผู้ปฏิบัติงาน และเจ้าหน้าที่ผู้ใช้งานพัสดุ เพื่อสร้างความเข้าใจ ที่สอดคล้องตรงกัน เพื่อไม่ให้เกิดกระกระทำที่บกพร่องตกหล่น หรือไม่เป็นไปตามที่กฎหมาย ระเบียบ หรือข้อกำหนด

3.4 การจัดสรรสถานที่จัดเก็บให้เพียงพอเหมาะสมและมีความปลอดภัยต่อพัสดุ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม อภิปรายผลได้ดังนี้

ผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ($\mu=4.80$) ด้านการจำหน่ายพัสดุ ($\mu=4.60$) ด้านการควบคุมพัสดุ ($\mu=4.44$) ด้านการบำรุงรักษาพัสดุ ($\mu=4.26$) ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมมีการบริหารงานพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการที่เป็นระบบ และปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนดของทางราชการอย่างเคร่งครัด มีความสอดคล้องกับความจำเป็นของหน่วยงานภาครัฐในการบริหารงานพัสดุให้เกิดความคุ้มค่า โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจน์สมิตา โสภณนา (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบแล้ว มีการปฏิบัติและการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การจำหน่ายพัสดุ การควบคุมพัสดุ การบำรุงรักษาพัสดุ การเบิกจ่ายพัสดุ การวางแผนพัสดุ และการจัดหาพัสดุ

ผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างของการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน สถานภาพ และประเภทบุคลากรแตกต่างกัน ส่งผลต่อการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมไม่แตกต่างกัน และ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษาแตกต่างกัน ส่งผลต่อการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวง

ยุติธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยส่วนบุคคลในด้านระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานพัสดุ เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับความเข้าใจในระบบงาน ทักษะในการจัดการ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญญาภา ยาโตปมา (2558) ศึกษาการบริหารพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพของสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า การบริหารงานพัสดุจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการบริหารงานพัสดุ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ได้แก่ สำนัก อายุ และประสบการณ์ การทำงาน ส่วนลักษณะบุคคลที่ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อการบริหารงานพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพของสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ผู้วิจัยได้นำประเด็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าผลค่าเฉลี่ยรวมการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม โดยสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านการควบคุมพัสดุ ควรมีการจัดหาระบบบริหารจัดการพัสดุเพื่อควบคุมพัสดุให้สามารถตรวจสอบ ประมวลผลและสามารถออกรายงานได้อย่างเรียลไทม์ เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการบริหารจัดการมากขึ้น และควรมีการจัดทำคู่มือในกระบวนการควบคุมพัสดุ และจัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ปรับปรุงกระบวนการการส่งมอบงานให้เป็นระบบและชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเดชา สมกะเนย์ และสุรางคณา มัณยานนท์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า ควรมีการลงบัญชีหรือลงทะเบียนต่างๆ ให้เป็นปัจจุบัน จัดระบบสารสนเทศ ทะเบียนคุมวัสดุครุภัณฑ์เป็นปัจจุบัน จัดหาสถานที่ในการจัดเก็บครุภัณฑ์ที่เสื่อมสภาพไม่สามารถใช้งานได้และจำหน่ายในระยะเวลาที่กำหนด รวมถึงให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านพัสดุได้รับการฝึกอบรมพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบพัสดุ

2. ด้านการบำรุงรักษาพัสดุ ควรมีการพัฒนาระบบข้อมูลพื้นฐานและการนำระบบบริหารจัดการพัสดุมาสนับสนุนในการปฏิบัติงาน ที่จะทำให้ทราบถึงรายละเอียดของพัสดุนำมาปรับใช้เพื่อการวางแผนการซ่อมบำรุงรักษาพัสดุ และครอบคลุมถึงการขอจัดสรรงบประมาณในการซ่อมแซมบำรุงรักษาล่วงหน้า และการบันทึกประวัติการบำรุงรักษาของ

พัสดุให้เป็นปัจจุบัน และควรมีการจัดทำแนวทางปฏิบัติในการดูแลบำรุงรักษาพัสดุให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และเจ้าหน้าที่ผู้ซื้อพัสดุทราบ และเป็นไปในทิศทางเดียวกันตามระเบียบกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรภา บำรุงศิลป์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานพัสดุ ของคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนผลักดันให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างให้มีความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาพัสดุครุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การบริหารงานพัสดุเป็นกระบวนการที่สำคัญในหน่วยงานของรัฐที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดความคุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องตามที่พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องนำมาปฏิบัติ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม พบว่า สภาพการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะด้านการควบคุมพัสดุ หน่วยงานควรจัดสรรสถานที่ในการจัดเก็บพัสดุให้มีความเหมาะสมและปลอดภัย มีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมพัสดุที่ชัดเจน ถูกต้อง เหมาะสม การบันทึกบัญชีวัสดุและทะเบียนคุมทรัพย์สินควรมีความเป็นปัจจุบันมากขึ้น เพื่อให้การบริหารงานพัสดุด้านการควบคุมพัสดุมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ข้อเสนอแนะด้านการบำรุงรักษาพัสดุ หน่วยงานควรมีการจัดการฝึกอบรมพัฒนาให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความสามารถในการบำรุงรักษาซ่อมแซมพัสดุ เพื่อให้มีความพร้อมในการใช้งานได้ตลอดเวลา การจัดทำบันทึกประวัติพัสดุในการซ่อมแซมบำรุงรักษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการบำรุงรักษาพัสดุ และจัดสรรงบประมาณในการซ่อมแซมได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อสภาพการบริหารงานพัสดุของสำนักงาน ปลัดกระทรวงยุติธรรม ในด้านการควบคุมพัสดุและด้านการบำรุงรักษาพัสดุให้ลึกซึ้งมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจน์สมิตา โสภณนา. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. ใน *วิทยานิพนธ์ สาขา การบริหารและพัฒนาการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เดชา สมคะณย์ และสุรางคณา มัณยานนท์. (2565). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. *วารสาร วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(1), 83-94.
- เบญญาภา ยาโตปมา. (2558). การบริหารพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพของสำนักงาน ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ใน *สารนิพนธ์ สาขารัฐประศาสน ศาสตร์*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปัทมिता กิจการ. (2565). กลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพบริหารงานพัสดุสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดในภาคเหนือ ตอนล่างโดยใช้เทคโนโลยี 4.0. ใน *วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการ บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงกลยุทธ์*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 24 ก หน้า 4 - 5* (24 กุมภาพันธ์ 2560).
- ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ. (2560). *ราชกิจ จานุเบกษา เล่ม 134 ตอนพิเศษ 210 ง หน้า 1* (23 สิงหาคม 2560)
- วรภา บำรุงศิลป์. (2564). การบริหารงานพัสดุ ของคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี.
- สุดาร์ตน์ สะโดอยู่ และแสงจิตต์ ไต้แสง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการ ปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทแอลเคแอนด์ เอล เทค (ประเทศไทย) จำกัด จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 24(2), 1-10.

สุระพร เจริญงามทรัพย์. (2559). การพัฒนาองค์การและคุณภาพการให้บริการด้านสวัสดิการของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูชลบุรี. ใน *งานนิพนธ์ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

อริสรา สุตสระ. (2562). ปัญหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของผู้ปฏิบัติงานพัสดุในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

แนวทางการบริหารการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว
ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 *

APPROACH FOR OPERATION ADMINISTRATION OF WHITE SCHOOL
FREE FROM DRUGS AND VICES PROJECT BASED ON ITTHIBADA 4
OF EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER
SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

รชธร บุญจันทร์¹, พระครูวิริยปัญญากิจวัฒน์² และ วิเศษ ชินวงศ์³

Rachathon Boonjan¹, Phrakhruwiriyaphanyapiwat² and Wiset Chinnawong³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: wanna.13202@gmail.com

วันที่รับบทความ : 23 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 17 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 19 มิถุนายน 2568

Received 23 May 2025; Revised 17 June 2025; Accepted 19 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุขของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2) เพื่อศึกษาวิธีการบริหารการ

Citation:

* รชธร บุญจันทร์, พระครูวิริยปัญญากิจวัฒน์ และ วิเศษ ชินวงศ์. (2568). แนวทางการบริหารการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. วารสารส่งเสริมและพัฒนามหาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 843-859. Rachathon Boonjan, Phrakhruwiriyaphanyapiwat and Wiset Chinnawong. (2025). Approach For Operation Administration Of White School Free From Drugs And Vices Project Based On Itthibada 4 Of Educational Opportunity Expansion Schools Under Surin Primary Educational Service Area Office 2. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 843-859.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข มี 5 มาตรการได้แก่ มาตรการป้องกัน มาตรการค้นหา มาตรการรักษา มาตรการเฝ้าระวังและมาตรการบริหารจัดการ ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปรึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน ๑๓๓ คน และใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุขของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2) วิธีการบริหารการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ได้ 20 วิธีการ

3) แนวทางการบริหารการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ได้ 20 แนวทาง

คำสำคัญ: แนวทางการบริหาร, โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัย เสพติดและอบายมุข, หลักอิทธิบาท 4

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the conditions of White school free from drugs and vices project in opportunity expansion schools under Surin Primary Educational Service Area Office 2, 2) to study the methods of White school free from drugs and vices project based on ITTHIBADA 4 of opportunity expansion schools under Surin Primary Educational Service Area Office 2, 3) to propose the guidelines of White school free from drugs and vices project based on ITTHIBADA 4 of opportunity expansion schools under Surin Primary Educational Service Area Office 2. The questionnaires were used for collecting quantitative data with the target group of 133 administrators and counselors. The mixed methods research was used in the research. The interview form was used for collecting qualitative data and Quantitative data. Quantitative data were analyzed by averages and standard deviations. Qualitative data were analyzed by content analysis.

The findings of the study revealed that

1) The conditions for white school free from drugs and vices project of educational opportunity expansion schools under Surin Primary Educational Service Area Office 2 were levels in overall.

2) The method for white school free from drugs and vices project based on ITTHIBADA 4 of educational opportunity expansion schools under Surin Primary Educational Service Area Office 2 comprised 5 aspects and 20 methods.

3) The guidelines for white school free from drugs and vices project based on ITTHIBADA 4 of opportunity expansion schools under Surin Primary Educational Service Area Office 2 consisted of 5 aspects and 20 guidelines.

Keywords: Approach for Operation Adminitration, White School Free From Drugs And Vices Project, ITTHIBADA 4

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทย พบว่ากลุ่มผู้ค้าเพิ่มปริมาณยาเสพติดจำนวนมากเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เสพให้คงอยู่ ราคาที่ถูกลงเป็นปัจจัยเสริมให้กลุ่มผู้เสพเข้าถึงยาเสพติดในทุกเพศ ทุกวัย ได้ง่าย ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดมีส่วนสูงในผู้เสพและผู้ค้า โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก และเยาวชน นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีโอกาสเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากกว่ากลุ่มอื่นๆ โดยรัฐบาลได้กำหนดให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ที่กำหนดเป้าหมายให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว โดยในยุทธศาสตร์ ด้านความมั่นคง คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” เน้นการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบ และทุกความรุนแรงในทุกระดับ

พระราชบัญญัติสารเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อกำหนดมาตรการในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รัฐบาลได้กำหนดให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ และกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี พ.ศ.2558 โดยมอบให้กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกัน และป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา กำหนดมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยง และในวัยเสี่ยงไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิถีปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติด และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่นมั่วสุมกับยาเสพติดและอบายมุข การเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตของผู้เรียน ตลอดจนดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สถานศึกษานับว่าเป็นแหล่งที่เสี่ยงต่อการเสพและการขายยาเสพติด การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ปัญหาสื่อลามกอนาจาร การพนัน การทะเลาะวิวาทและบุหรื/บุหรืไฟฟ้า เนื่องจากเป็นแหล่งรวมกลุ่มของวัยรุ่น โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นวัยที่อยากรู้อยากลองและหาประสบการณ์ใหม่ๆ ยาเสพติดได้ขยายลูกกลามเข้าไปในรั้วโรงเรียนเพิ่มมากขึ้นทุกที่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาอย่าง

เร่งด่วนและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งโรงเรียนนอกจากจะมีหน้าที่ในการให้การศึกษาทางด้านวิชาการแล้วยังคงต้องมีหน้าที่ในการช่วยเหลือแก้ไขพฤติกรรมของเด็กที่มีปัญหา ยาเสพติดอีกด้วย แต่ที่ผ่านมาบางโรงเรียนยังไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลเพราะยาเสพติดเป็นปัญหาที่ซับซ้อนมีสาเหตุ มีปัจจัยหลายอย่างซึ่งการดำเนินการแก้ไขจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการติดยาเสพติดอย่างแท้จริง กระทรวงศึกษาธิการพยายามดำเนินการป้องกันและปราบปรามสารเสพติดในสถานศึกษาอย่างเต็มที่โดยจัดทำโครงการทั้งในระดับกระทรวง ระดับกรม และระดับสถานศึกษา เช่น โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข เป็นโครงการหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

ความเป็นมาดังกล่าวจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุขของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยน้อมนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา หลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้องค์กรได้ตระหนักถึงความสำคัญความประสบความสำเร็จของงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุขของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัย ดังนี้ 1) มาตรการด้านการป้องกัน โดยสรุปประกอบด้วย กัญญารัตน์ นามวิเศษ, รอง ปัญสังกา คณะศักดิ์ดา และมังคะรัตน์ วิมลศิริ บุญโญปกรณ์ 2) มาตรการด้านการค้นหา โดยสรุปประกอบด้วย กัญญารัตน์ นามวิเศษ, อีรพงษ์ ชูพันธุ์และ ฉัตรชัย อันบำรุง 3) มาตรการด้านการรักษา โดยสรุปประกอบด้วย กัญญารัตน์ นามวิเศษ, อีรพงษ์ ชูพันธุ์ และ ศักดิ์ดา มังคะรัตน์ 4) มาตรการด้านการเฝ้าระวัง กัญญารัตน์ นามวิเศษ, พิชรากร กรอบทอง และคณะ แก่นตะวัน กาญจนนันท์ทวงศ์ 5) มาตรการด้านการบริหารจัดการ กัญญารัตน์ นามวิเศษ, อีรพงษ์ ชูพันธุ์, พัทธกิจ เกณฑ์ขุนทดและคณะ วิฑูรย์ หัสรินทร์

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ผู้วิจัยได้ศึกษาคู่มือ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย 5 มาตรการ ดังนี้ 1) มาตรการด้านการป้องกัน 2) มาตรการด้านการค้นหา 3) มาตรการด้านการรักษา 4) มาตรการด้านการเฝ้าระวัง 5) มาตรการด้านการบริหารจัดการ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

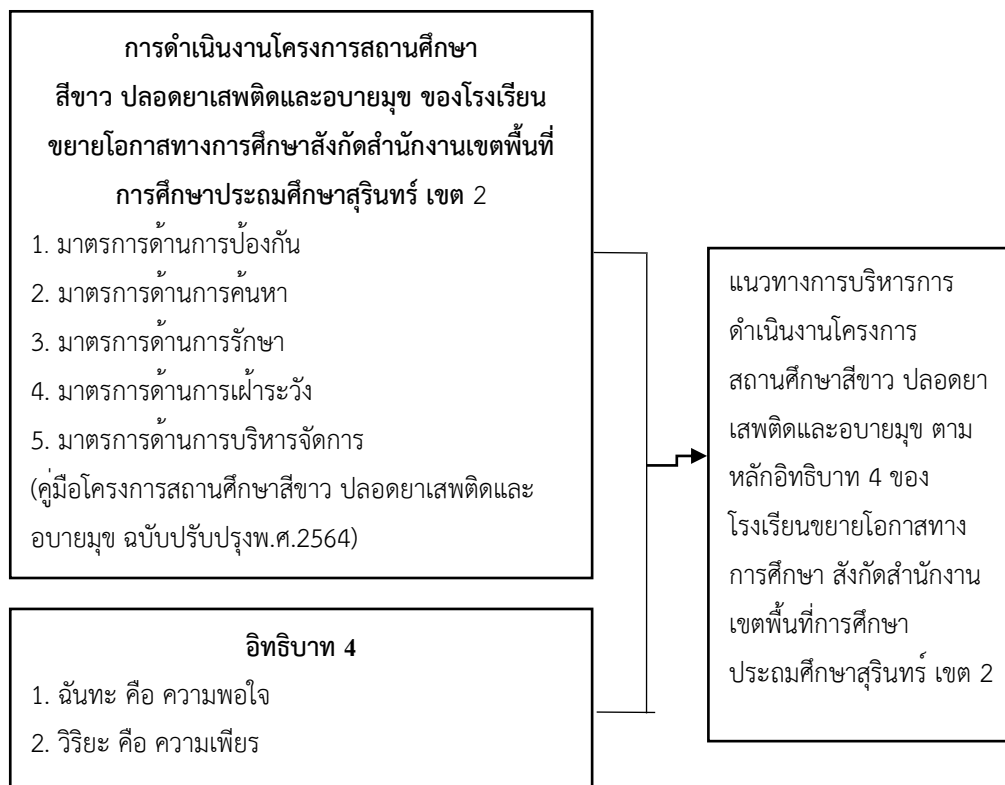
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 19 โรงเรียน

3. ระยะเวลาในการดำเนินการ

ปีการศึกษา 2567

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาคู่มือและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผู้วิจัยจึงได้สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ไว้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : คู่มือโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสถียรและอบายมุข ฉบับปรับปรุง
(พ.ศ.2564 : 71)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เป็นการผสมวิธีการระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) กับ กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ที่เข้าร่วมโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสถียร และอบายมุข จำนวน 19 โรงเรียน โดยกำหนดกลุ่มประชากร มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ครูที่ปรึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวม 133 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยแบ่งผู้ทรงคุณวุฒิออกเป็น 5 กลุ่ม จำนวน 5 รูป/คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน 2) ครู D.A.R.E 1 คน

3) ครูผู้รับผิดชอบโครงการ 1 คน 4) ตัวแทนผู้ปกครอง 1 คน 5) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา 1 คน

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสนทนากลุ่มแบบมีโครงสร้าง (Focus group discussion) ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยแบ่งผู้ทรงคุณวุฒิออกเป็น 5 กลุ่ม จำนวน 7 รูป/คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารการศึกษา 1 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน 3) ครูผู้รับผิดชอบโครงการ 1 คน 4) อาจารย์จากมหาวิทยาลัย 2 คน 5) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา 1 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสถียร และอบายมุขของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.20-1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 และมีความอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlations) ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ผู้วิจัยดำเนินการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร คู่มือ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสถียรและอบายมุข

1.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสถียรและอบายมุขของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

1.3 ผู้วิจัยนำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม ซึ่งกำหนดค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามประเด็นค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับข้อคำถาม (IOC) เกณฑ์การตัดสินค่า IOC มีค่า 0.20-1.00 พบว่า ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.20-1.00

1.4 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษางานวิจัย

1.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ไปทดลองใช้ (Try Out) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 15 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามแต่ละข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกเข้าเกณฑ์ คือ ตั้งแต่ 0.20-1.00 มาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (α-Coefficient ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlations) อยู่ระหว่าง 0.20-1.00

1.6 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงและจัดพิมพ์แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิธีการบริหารการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

2.1 ผู้วิจัยยกร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากแนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ และนำผลการศึกษาจากข้อคำถามในแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุขของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านละ 2 ข้อคำถาม นำมาเป็นประเด็นปัญหาในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาวิธีการบริหารการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท

4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

2.2 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ และเสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ปริมาณข้อความความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.3 ผู้วิจัยจัดพิมพ์เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3. แบบสนทนากลุ่มแบบมีโครงสร้าง แนวทางการบริหารการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

3.1 ผู้วิจัยร่างแบบสนทนาแบบมีโครงสร้างจากแนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำผลการศึกษาจากข้อความถามในแบบสอบถามสภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านละ 2 ข้อคำถาม นำมาเป็นประเด็นปัญหาในการสร้างแบบสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการบริหารการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

3.2 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของแบบสนทนากลุ่ม และเสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ปริมาณข้อความความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสนทนากลุ่ม แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3.3 ผู้วิจัยจัดพิมพ์เครื่องมือแบบสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์แล้ว นำไปสนทนากลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามสภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

1.1 ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามสภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประเมินศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามออนไลน์ แล้วส่งไปยังผู้ประสานงานในแต่ละโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 19 โรงเรียน และประสานงานผ่านผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยตรงด้วยตัวเอง ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล ตั้งแต่ 24 กันยายน 2567 - 17 ตุลาคม 2567 และได้แบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 100

1.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประเมินศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ไปให้กลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้ ตอบแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข จำนวน 133 ฉบับ โดยส่งไปยังผู้ประสานงานในแต่ละเครือข่ายโรงเรียน จำนวน 19 โรงเรียน และประสานงานผ่านผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยตรง

1.3 ผู้วิจัยรับแบบประเมินคืนด้วยตัวเอง ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล ตั้งแต่ 24 กันยายน 2567 - 17 ตุลาคม 2567 และได้รับกลับคืนมาจำนวน 133 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

1.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข

1.5 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิธีการบริหารการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประเมินศึกษาสุรินทร์ เขต 2

2.1 ผู้วิจัยจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิธีการบริหารการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประเมินศึกษาสุรินทร์ เขต 2

2.2 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน

2.3 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ระหว่างวันที่ 15 ตุลาคม 2567 ถึง 31 ตุลาคม 2567

2.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์

2.5 นำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และหาค่าความถี่ของเนื้อหา

3. แบบสนทนากลุ่มแบบมีโครงสร้าง แนวทางการบริหารการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

3.1 ผู้วิจัยจัดทำแบบสนทนากลุ่มแบบมีโครงสร้าง แนวทางการบริหารการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

3.2 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการสนทนากลุ่มไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน

3.3 ผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2567 เวลา 13.00 น. ห้อง 425 อาคารพระพรหมบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ จำนวน 6 คน และสนทนากลุ่มแบบออนไซต์ จำนวน 1 คน

3.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของแบบสนทนากลุ่ม

3.5 นำแบบสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์และหาค่าความถี่ของเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ในตอนที่ 2 โดยหาค่าเฉลี่ยประชากร (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ) รายข้อ รายด้าน และโดยรวม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แปลความหมายตามเกณฑ์โดยใช้ค่าเฉลี่ยกลาง (Midpoint) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิธีการบริหารการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท

4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 นำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และหาค่าความถี่ของเนื้อหา

3. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสนทนากลุ่มแบบมีโครงสร้าง แนวทางการบริหารการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 นำแบบสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์และหาค่าความถี่ของเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 มาตรการด้านการป้องกัน มาตรการด้านการค้นหา มาตรการด้านรักษา มาตรการด้านการเฝ้าระวัง และมาตรการด้านการบริหารจัดการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยประชากรและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร สภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมรายด้าน

สภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ของโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2	μ	σ	แปลผล
1. มาตรการด้านการป้องกัน	4.68	0.30	มากที่สุด
2. มาตรการด้านการค้นหา	4.75	0.30	มากที่สุด
3. มาตรการด้านรักษา	4.62	0.44	มากที่สุด
4. มาตรการด้านการเฝ้าระวัง	4.76	0.29	มากที่สุด
5. มาตรการด้านการบริหารจัดการ	4.81	0.28	มากที่สุด
โดยรวม	4.72	0.26	มากที่สุด

จากตาราง ที่ 1 สภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มาตรการด้านการบริหารจัดการ ($\mu = 4.81, \sigma = 0.28$) มาตรการด้านการเฝ้าระวัง ($\mu = 4.76, \sigma = 0.29$) มาตรการด้านการค้นหา ($\mu = 4.75, \sigma = 0.30$) มาตรการด้านการป้องกัน ($\mu = 4.68, \sigma = 0.30$) และมาตรการด้านการรักษา ($\mu = 4.62, \sigma = 0.44$)

2. วิธีการบริหารการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ประกอบด้วย 5 มาตรการ 20 วิธีการ ได้แก่ มาตรการด้านการป้องกัน 4 วิธีการ มาตรการด้านการค้นหา 4 วิธีการ มาตรการด้านการรักษา 4 วิธีการ มาตรการด้านการเฝ้าระวัง 4 วิธีการ และมาตรการด้านการบริหารจัดการ 4 วิธีการ

3. แนวทางการบริหารการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ประกอบด้วย 5 มาตรการ 20 แนวทาง ได้แก่ มาตรการด้านการป้องกัน 4 แนวทาง มาตรการด้านการค้นหา 4 แนวทาง มาตรการด้านการรักษา 4 แนวทาง มาตรการด้านการเฝ้าระวัง 4 แนวทาง และมาตรการด้านการบริหารจัดการ 4 แนวทาง

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมรายด้าน ทั้ง 5 มาตรการ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะว่าการศึกษามีการวิเคราะห์นโยบายการป้องกันยาเสพติด มีแผนปฏิบัติการตามแนวทางการจัดการเรียนรู้การสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติด ด้วยกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ นามวิเศษ ดำเนินการคัดกรองจำแนกกลุ่มนักเรียนและรายงานการสำรวจสภาพการใช้สารเสพติด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรพงษ์ ชูพันธุ์ มีนโยบายในการบำบัดรักษา และส่งต่อ การเฝ้าระวัง ติดตาม ดูแล มีการจัดทำช่องทางรับเรื่องร้องเรียน การจัดทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) กับภาคีเครือข่ายสอดคล้องกับงานวิจัยของ รอง ปัญสงกา และคณะ

2. ผลการศึกษาวิธีการบริหารการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 5 มาตรการ 20 วิธีการ พบว่า สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาโดยสอดคล้องนโยบาย ป้องกันยาเสพติด จัดกิจกรรมและสนับสนุน โครงการ TO BE NUMBER ONE ตามความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดา มังคะรัตน์ จัดทำเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การคัดกรองนักเรียน โดยจำแนกกลุ่มนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย อ้นบำรุง จัดค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่มีกลุ่มเสี่ยง ศึกษากระบวนการส่งต่อกลุ่มเสี่ยง กลุ่มติดเข้าสู่การบำบัดรักษาให้ชัดเจน วางแผนการดำเนินการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับงานวิจัยของ แก่นตะวัน กาญจนนันท์วงศ์ วางแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ระบบการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล การป้องกันยาเสพติดและอบายมุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิฑูรย์ หัสรินทร์

3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 5 มาตรการ 20 แนวทาง พบว่า สถานศึกษาควรศึกษาและวิเคราะห์นโยบายการป้องกันยาเสพติดและวิเคราะห์สภาพสถานศึกษา กำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์สภาพ และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลศิริ บุญโญปกรณ์ สถานศึกษามีการประชุมและชี้แจงทำความเข้าใจต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ก่อนดำเนินการค้นหา คัดกรอง ในการจำแนกกลุ่มนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย อ้นบำรุง สถานศึกษาควรมีการจัดค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่มีกลุ่มเสี่ยง โดยการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลเสียจากอบายมุข โดยมีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรากร กรอบทองและคณะ สถานศึกษาควรมีการดำเนินการ 1 ดำรวจ 1 สถานศึกษาเป็นผู้ให้คำปรึกษาและประสานงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ แก่นตะวัน กาญจนนันท์วงศ์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรมีการศึกษาและวิเคราะห์นโยบายการป้องกันยาเสพติดระดับชาติ ระดับกระทรวงและระดับจังหวัดและวิเคราะห์สภาพสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์สภาพผู้เรียน และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

1.2 สถานศึกษาควรดำเนินการจัดทำข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ใช้เครื่องมืออย่างเป็นระบบ สำนวณสภาพการใช้สารเสพติดของนักเรียนทุกภาคเรียนและสุ่มตรวจปัสสาวะของนักเรียน กลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพและกลุ่มติด

1.3 ควรนำสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะจากการประเมินโครงการ ผลการนิเทศกิจกรรมมาสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และจัดให้มีระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กองส่งเสริมและพัฒนาการบริหารการศึกษาในภูมิภาค สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

(2564). *คู่มือโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข*, ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

บุญชมศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

แก่นตะวัน กาญจนนันทวงศ์. (2561). รายงานการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียน อนุบาลสมุทรสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษา สาขาวิชาการบริหาร*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

- รอง ปัญส์กา และคณะ. (2562). รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนสีขาวตามแนวทางศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. ใน รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการในโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมแลกเปลี่ยน สพฐ.
- กัญญารัตน์ นามวิเศษ. (2562). รูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขแบบมีส่วนร่วม. วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฉัตรชัย อันบำรุง. (2556). การจัดระบบการป้องกันปัญหาเสพติดของโรงเรียนบ้านแม่คะอำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิมลศิริ บุญโญปกรณ์. (2557). การดำเนินงานตามนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครไปสู่การปฏิบัติ. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิฑูรย์ หัสรินทร์. (2554). การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอดง จังหวัดนครพนม. ใน วิทยานิพนธ์ กศ.ม.. มหาวิทยาลัยนครพนม.
- พัชรกร กรอบทอง และคณะ. การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

การส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต
ในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก *

PROMOTING THE PROPAGATION OF BUDDHISM BY MISSIONARY
MONKS IN PAK PHLI DISTRICT NAKHON NAYOK PROVINCE

พระครูโสภณชัยวงศ์ (เสนห์ ชยวโส)¹, พระมหาชินกร สุจิตโต² และ พระครูขันติธรรมธารีย์³

Phakrusophonchaiwong (Sane Jayavitho)¹, Phramaha Chinnakorn Sucitto²

and Phrakhrukhantithammatharee³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: Suri1358355@gmail.com

วันที่รับบทความ : 3 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 16 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 18 พฤษภาคม 2568

Received 3 May 2025; Revised 16 May 2025; Accepted 18 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.941 จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ พระสงฆ์ จำนวน 148 รูป วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีตัวแปรต้น

Citation:

* พระครูโสภณชัยวงศ์ (เสนห์ ชยวโส), พระมหาชินกร สุจิตโต และ พระครูขันติธรรมธารีย์. (2568). การส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 860-876.

Phakrusophonchaiwong (Sane Jayavitho), Phramaha Chinnakorn Sucitto and Phrakhrukhantithammatharee. (2025). Promoting The Propagation Of Buddhism By Missionary Monks In Pak Phli District Nakhon Nayok Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 860-876.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด และการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18, S.D.=0.56$) 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต ในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญและวุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3) แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต พบว่า 1) ด้านผู้ส่งสาร (Source) ได้แก่ สร้างความน่าเชื่อถือของพระธรรมทูต พัฒนาความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดธรรมะ พัฒนาบุคลิกภาพและการสื่อสารที่เมตตาและเข้าถึงง่าย 2) ด้านสาร (Message) ได้แก่ มีเนื้อหาสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน เน้นหลักธรรมง่าย เข้าใจได้และนำไปใช้ได้จริง สร้างแรงบันดาลใจและจงใจให้เกิดการปฏิบัติธรรม 3) ด้านช่องทางการสื่อสาร (Channel) ได้แก่ จัดโครงการสวดมนต์สัปดาห์ทุกวันพระ ใช้ช่องทางสื่อออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพสื่อสารผ่านกิจกรรมชุมชนและวัดประสานความร่วมมือกับสื่อท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐ 4) ด้านผู้รับสาร (Receiver) ได้แก่ สมาชิกมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการอบรม เช่น การวางแผน การแสดงความคิดเห็น มีกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าใจธรรมะอย่างลึกซึ้ง สร้างความพร้อมและเจตคติของผู้รับสาร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้รับสาร

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การเผยแผ่, พระพุทธศาสนา

Abstract

The purposes of this research are to 1) study the level of Buddhism propagation by Dhammaduta monks 2) compare the opinions of monks on the propagation of Buddhism by Dhammaduta monks. Classified according to personal factors 3) Present guidelines for promoting the propagation of Buddhism by missionary monks. The research method is a combined method. Quantitative research used a questionnaire with a reliability value of 0.941

from a sample group of 148 monks. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and analysis using t-test and F-test. using one-way analysis of variance method In the case of three or more groups of primary variables When differences were found, the mean differences were compared by pair using the least significant difference method. and qualitative research Interviews with 9 key informants or people were analyzed descriptively.

The results of the research found that: 1) The overall level of Buddhism propagation by missionary monks was at a high level ($\bar{X}=4.18, S.D.=0.56$) 2) Results of comparing the opinions of monks regarding the propagation of Buddhism by Dhammaduta monks. In Pak Phli District Nakhon Nayok Province Classified by personal factors, overall, it was found that Monks with different ages, ordinary educational qualifications and religious education qualifications had different opinions on the propagation of Buddhism by Dhammaduta monks in Pak Phli District. Nakhon Nayok Province no different Therefore, the research hypothesis was rejected. 3) Guidelines for the propagation of Buddhism by Dhammaduta monks. It was found that 1) The messenger side (Source) includes building the credibility of Dhammaduta monks, developing knowledge and the ability to transmit Dhamma. Develop a kind and approachable personality and communication. 2) Message: content that is consistent with the community's way of life Emphasis on simple principles Understandable and practically applicable Inspire and motivate Dhamma practice 3) Communication channels (Channel): organizing a traveling prayer project every Buddhist holy day Use online media channels effectively to communicate through community and temple activities, coordinating with local media and government agencies. 4) Receiver side: Members have the opportunity to participate in training such as planning and giving opinions. There are activities together. Promote learning and deep understanding of

Dhamma Create readiness and attitude of the receiver. Promote audience participation

Keywords: Promotion, Propagation, Buddhism

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในปัจจุบันมีทั้งแบบเชิงรับคือยึดถือกันมาเป็นประเพณี เช่นเทศน์สอนโยมที่วัด เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหน่วยงาน องค์กรเผยแผ่ต่าง ๆ ที่มรณวาสเป็นผู้ดำเนินงาน เช่น องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก พระพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นต้น พระธรรมทูตมีคุณสมบัติที่เป็นหลักอยู่ 3 ประการคือ 1. พระธรรมทูตจะต้องมีความมั่นใจในคุณค่า ความดีงาม ความประเสริฐของพระพุทธศาสนา 2. พระธรรมทูตจะต้องมีความประพฤติที่ดีงามอันชวนให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใส แก่ผู้ที่พบเห็น 3. พระธรรมทูตจะต้องมีความหนักแน่น คือเมื่อไปอยู่ในภูมิประเทศที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมแตกต่างกับสังคมไทย พระธรรมทูตจะต้องมีความหนักแน่นในพระธรรมวินัยไม่หวั่นไหวไปตามสภาพแวดล้อม เป็นต้น และภารกิจที่สำคัญของพระธรรมทูตนั้นก็เป็นการกิจที่ยิ่งใหญ่เพราะเป็นการจาริกไปเพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์แก่มนุษย์ชาติ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545)

ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน พระสงฆ์ในประเทศไทยมักยึดถือเป็นประเพณีว่า การประกาศหลักการทางพระพุทธศาสนาหลักธรรมคำสอนจะต้องได้รับการอาราธนาจากญาติโยม หากญาติโยมไม่อาราธนาการที่ภิกษุจะออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะเป็นการผิดประเพณี นอกจากนี้กิจของสงฆ์มักยึดธรรมเนียมนิยม เช่น การเทศนาธรรมแก่ประชาชนมักเป็นเรื่องเก่าซ้ำซากไม่เข้ากับสมัยนิยมไม่มีการประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับสังคมหรือชีวิตปัจจุบัน ศาสนาจึงเป็นเรื่องไกลตัว คนรุ่นใหม่จึงให้ความสำคัญกับวัดและพระสงฆ์น้อยมาก (พระสมชาย สวโร (สุขวินัย), 2565) เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสภาพสังคมในปัจจุบันประชาชนมีความเดือดร้อนวุ่นวายเนื่องจากปัญหาสังคมต่าง ๆ พระสงฆ์ส่วนมาก ยังไม่เข้าใจพระพุทธศาสนาดีพอ ไม่มีเทคนิคในการเผยแผ่ที่ดี สื่อสารไม่ตรงกับความต้องการของผู้ฟังหรือผู้รับสารดังนั้น การประกาศพระพุทธศาสนาปัจจุบันนี้ ไม่ควรใช้วิธีเทศน์อย่างเดียว ควร

เปิดโอกาสให้ผู้สงสัยได้ซักถาม และอธิบายให้ผู้ฟังคลายความสงสัยและได้ทราบ ข้อเท็จจริงอย่างแจ่มแจ้ง เป็นการประเมินผลในตัวตามความก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ การพัฒนาเทคนิคการสอนโดยหลักธรรม 4 ประการ ได้แก่ 1) สันติสนทนา เทศน์ได้แจ่มแจ้ง 2) สมาทปนา เทศน์ได้จูงใจ 3) สมุตเตชนา เทศน์ปลุกให้กล้า 4) สัมปหังสนา เทศน์ให้รู้เรื่อง หลักการบริหารจัดการที่มีหลากหลายวิธีที่พระสงฆ์จะนำไปใช้ในการถ่ายทอดคำสอนให้คนสนใจ คนเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2567)

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบ ด้านวิธีการและด้านขั้นตอนการเผยแผ่ พระภิกษุผู้ทำหน้าที่เป็นพระธรรมทูตต้องเน้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ถึงสู่กระบวนการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่ กล่าวคือ ต้องทำให้ประชาชนสนใจพระพุทธศาสนาด้วยการศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักพุทธธรรม ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาไป ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตคณะสงฆ์สืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระธรรมทูต

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระธรรมทูต คือ การที่พระภิกษุผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่ออกไปประกาศธรรม เผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าแก่ประชาชน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความศรัทธาใน

พระพุทธศาสนา รวมถึงการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสงบสุขทั้งทางกาย วาจา และใจ

ความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระธรรมทูต

ธำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา การเผยแผ่ธรรมโดยพระธรรมทูต เป็นกลไกสำคัญในการรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนาให้มั่นคงและยั่งยืน ไม่ให้เสื่อมสลายตามกาลเวลา เป็นสะพานเชื่อมโยงธรรมะกับประชาชน พระธรรมทูตทำหน้าที่สื่อกลางระหว่างพระธรรมกับชาวบ้าน ให้สามารถเข้าถึงและเข้าใจคำสอนของพระพุทธเจ้าได้อย่างถูกต้อง พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เมื่อประชาชนได้รับฟังธรรมและนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต ย่อมก่อให้เกิดความสงบทางจิตใจ ลดความเครียด ปัญหาครอบครัว และอาชญากรรม เสริมสร้างศีลธรรมในสังคม พระธรรมทูตช่วยส่งเสริมให้ประชาชนยึดมั่นในศีลธรรม เช่น การรักษาศีล 5 การละเว้นอบายมุข ส่งผลให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข สร้างภาพลักษณ์ที่ดีของพระพุทธศาสนาในระดับสากล ในกรณีของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ การเผยแผ่ธรรมะในต่างแดนเป็นการเผยแผ่วัฒนธรรมและหลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้ชาวโลกได้รับรู้ เข้าใจ และเคารพในคุณค่าของพุทธธรรม ตอบสนองต่อปัญหาสังคมยุคใหม่ พระธรรมทูตมีบทบาทสำคัญในการใช้ธรรมะตอบโจทยวิกฤตศีลธรรม การเสื่อมศรัทธา และความวุ่นวายของโลกยุคปัจจุบัน ด้วยวิธีที่เหมาะสมกับบริบทและกลุ่มเป้าหมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระครูสุนทรสรวาทิ (ทองดี ญาณสาโร) (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระอธิการสมชาย อินทโชโต (จันทร์เกตุ), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ในอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี มีความคิดเห็นต่อระดับการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.9'6 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านรูปแบบของการสื่อสาร รองลงมาด้านจริยวัตรผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และน้อยที่สุดด้านเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระอธิการสมชาย อินทโชโต (จันทร์เกตุ) (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ในอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี มีความคิดเห็นต่อระดับการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.9'6 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านรูปแบบของการสื่อสาร รองลงมาด้านจริยวัตรผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และน้อยที่สุดด้านเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

สรุป การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระธรรมทูต คือ การที่พระสงฆ์ออกไปสั่งสอนธรรมแก่ประชาชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธเจ้า และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน พระธรรมทูตมีบทบาทสำคัญในการนำพระธรรมไปสู่ประชาชน เพื่อสร้างสังคมที่มีศีลธรรม สงบสุข และเกื้อกูลกันอย่างยิ่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย งานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ที่อาศัยอยู่ในอำเภopakพลี จำนวน 233 รูป (สำนักเลขานุการเจ้าคณะอำเภopakพลี, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ที่อาศัยอยู่ในอำเภopakพลี จำนวน 148 รูป

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (นิยมใช้ 0.05)
n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้นจะได้

$$n = \frac{233}{1 + 233 (0.05)^2}$$

$$n = 147.20$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 148 คน ผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสมของพระสงฆ์แต่ละชั้นการศึกษา โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

3. การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายกได้แก่

1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.00 ทุกข้อ 2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) นำไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.941 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างได้

3.2 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงเจ้าคณะอำเภอปากพลี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมาก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย โดย 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีค่าแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ข้อที่ 2. และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับการส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตใน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม (n=148)

การส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ของพระธรรมทูตใน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านผู้ส่งสาร (Source)	4.18	0.62	มาก
2) ด้านสาร (Message)	4.11	0.65	มาก
3) ด้านช่องทางการสื่อสาร (Channel)	4.23	0.59	มาก
4) ด้านผู้รับสาร (Receiver)	4.19	0.57	มาก
ภาพรวม	4.18	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตใน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18, S.D.=0.56$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านช่องทางการสื่อสาร (Channel) ($\bar{X}=4.23, S.D.=0.59$) รองลงมา คือ ด้านผู้รับสาร (Receiver) ($\bar{X}=4.19, S.D.=0.57$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านสาร (Message) ($\bar{X}=4.11, S.D.=0.65$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่	ผลการศึกษา		t	F	Sig.
	ยอมรับ	ปฏิเสธ			
สมมติฐานที่ 1 พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายกแตกต่างกัน	✓		-	1.743	0.161

สมมติฐานที่ 2 พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	✓	-	0.799	0.496
สมมติฐานที่ 3 พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	✓	-	2.692	0.071
สมมติฐานที่ 4 พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	✓	-	2.391	0.071

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญและวุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตใน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก พบว่า หลักเทศนา 4 เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดแนวทางการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตใน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านผู้ส่งสาร (Source) ได้แก่ สร้างความน่าเชื่อถือของพระธรรมทูต พัฒนาความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดธรรมะ พัฒนาบุคลิกภาพและการสื่อสารที่เมตตาและเข้าถึงง่าย 2) ด้านสาร (Message) ได้แก่ มีเนื้อหาสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน เน้นหลักธรรมง่าย เข้าใจได้ และนำไปใช้ได้จริง สร้างแรงบันดาลใจและจงใจให้เกิดการปฏิบัติธรรม 3) ด้านช่องทางการสื่อสาร (Channel) ได้แก่ จัดโครงการสวดมนต์สัณยารทุกวันพระ ใช้ช่องทางสื่อออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพสื่อสารผ่านกิจกรรมชุมชนและวัดประสานความร่วมมือกับสื่อท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐ 4) ด้านผู้รับสาร (Receiver) ได้แก่ การแสดงความคิดเห็น มีกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าใจ

ธรรมะอย่างลึกซึ้ง สร้างความพร้อมและเจตคติของผู้รับสาร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้รับสาร

อภิปรายผล

ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตใน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18, S.D.=0.56$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านช่องทางการสื่อสาร (Channel) ($\bar{X}=4.23, S.D.=0.59$) รองลงมา คือ ด้านผู้รับสาร (Receiver) ($\bar{X}=4.19, S.D.=0.57$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านสาร (Message) ($\bar{X}=4.11, S.D.=0.65$) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ในอำเภอปากพลี มีความพึงพอใจต่อช่องทางที่พระธรรมทูตใช้ในการสื่อสาร เช่น การเทศน์ การบรรยายธรรม การใช้สื่อออนไลน์ หรือสื่อท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูสุนทรสารวาที (ทองดี ญาณสาโร), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1) การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระอธิการสมชาย อินทโชโต (จันทร์เกตุ), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ในอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี มีความคิดเห็นต่อระดับการพัฒนาการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.9'6 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านรูปแบบของการสื่อสาร รองลงมา ด้านจริยวัตรผู้เผยแพร่พระพุทธศาสนา ด้านรูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และน้อยที่สุด ด้านเทคนิคการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต ในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญและวุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแพร่

พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ได้แก่ อายุ พรรษา หรือระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระธรรมทูต อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่า พระสงฆ์ทุกกลุ่มต่างมีมุมมองที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์หรือระดับการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระพุฒิพันธุ์ จันทวโส (จุลฉนวนกิจ), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่านักเรียนที่มีเพศ อายุและระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระนรุตม์ชัย อภินนโท (สอนคง), 2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระธรรมทูตอาสาในการพัฒนาสังคม จังหวัดชายแดนภาคใต้” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับบทบาทของพระธรรมทูตอาสาในการพัฒนาสังคมจังหวัดชายแดน ภาคใต้ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดได้ดังนี้ ด้านโครงการพุทธบุตร รองลงมาคือ ด้านเยี่ยมพระ พบปะโยม ด้านสร้างขวัญกำลังใจผู้ประสบภัย และด้านศาสนิกสัมพันธ์ ตามลำดับ โดยภาพรวมและรายด้านความแตกต่างกันด้าน อายุ การศึกษามีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูวิเวกวราภรณ์ (ประสิทธิ์ ฐานวโร), 2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระธรรมทูตที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์” ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีความคิดเห็นระดับ 0.5 จึงยอมรับได้ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาและอุปสรรคคือพระธรรมทูตบางรูปไม่ค่อยมีการสาธิตหรือยกตัวอย่างเปรียบเทียบจึงทำให้เกิดความเข้าใจได้ยากและเวลาในการบรรยายมีน้อย ข้อเสนอแนะ ควรให้เวลามากกว่านี้และควรเสนอวิธีที่ง่ายต่อความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

3. แนวทางการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก พบว่า ควรส่งเสริมให้พระธรรมทูตใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น สื่อสังคมออนไลน์ (Facebook, YouTube, TikTok) เพื่อเผยแผ่ธรรมะให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้าง

ขึ้น ควรมีการจัดกิจกรรมสื่อธรรม เช่น การจัดบรรยายธรรมในชุมชน โรงเรียน หรือกิจกรรม สอดแทรกธรรมะที่เหมาะสมกับวัยของผู้ฟัง เพื่อสร้างความตระหนักรู้ และความเข้าใจใน หลักธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุนทรสรวาทิ (ทองดี ญาณสาโร) ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัด ราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก พบว่า พระ สังฆาธิการบางรูปไม่ได้รับการศึกษาในระดับสูง หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาจำนวนมากมีลักษณะเป็นนามธรรม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่มี จำนวนน้อย และผู้สูงอายุบางคนไม่ชอบการเผยแผ่ในรูปแบบออนไลน์ และข้อเสนอแนะ ควร สนับสนุนให้พระสังฆาธิการเข้ารับการศึกษาสูงขึ้น อย่างน้อยในระดับปริญญาตรี ควรเผยแผ่ หลักพุทธธรรมโดยเน้นการประยุกต์ใช้จริงในชีวิตประจำวัน ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่ให้มากยิ่งขึ้น และควรส่งเสริมให้กลุ่ม ผู้สูงอายุเปิดใจรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในช่องทางใหม่ (พระอธิการสมชาย อินทโชโต (จันทร์เกตุ), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอบ้าน หมอ จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะการเป็นผู้นำด้านศาสนพิธีน้อยไม่มีความรู้ความ เข้าใจที่จะถ่ายทอดหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนได้ ไม่มีความพร้อมในการทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงมีการแสดงบทบาทสมมติในการ เผยแผ่ธรรมน้อยมาก ควรมีการฝึกอบรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ แก่พระสงฆ์ ก่อนออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาจริง ควรศึกษาและวิจัยเทคนิคการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ให้เหมาะสมกับการปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และให้เกิดแรงจูงใจในการ ประพฤติปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูสังฆรักษ์เสกสรร อีร์งกูโร (พรมศรี), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการวิจัยพบว่า การสอนของพระสงฆ์ยัง ขาดการอบรมและปลูกฝังจริยธรรมที่เพียงพอ ควรมีแผนการสอน แนวการสอน เนื้อหาควรมี ความหลากหลายแต่ไม่ ซ้ำซ้อนกับช่วงชั้นอื่น และเน้นไปที่การบริหารจิต เจริญปัญญา โดยมุ่ง ให้นักเรียนมีความกตัญญู รู้จักการให้อภัยผู้อื่น ควรจัดให้มีพระนิเทศก์ออกนิเทศติดตามและ ประเมินสมรรถภาพการสอนของครูพระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับ เทคนิคการ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก” สามารถอธิบายได้ว่า การสื่อสารที่มุ่งเน้นไปที่การเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเน้นที่ผู้ส่ง (น่าจะเป็นพระธรรมทูต) เนื้อหา (หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา) ช่องทางที่ใช้และผู้รับเป้าหมาย ที่สำคัญคือ ยังเน้นถึงหลักการเทศนา 4 ประการที่เป็นแนวทางในการสื่อสารเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ผู้ส่งสาร หมายถึง ผู้ส่ง หรือ ผู้สื่อสาร นี่คือนักบวชหรือหน่วยงานที่เริ่มต้นกระบวนการสื่อสาร ในบริบทนี้ น่าจะเป็นพระสงฆ์ องค์การทางศาสนา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพระพุทธศาสนา สาร หมายถึง เนื้อหา หรือ ข้อความ นี่คือนักบวชหรือหน่วยงานที่ต้องการสื่อ ในกรณีนี้ เนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ช่องทางหมายถึง ช่องทาง หรือ สื่อ นี่คือนักบวชหรือหน่วยงานที่ใช้ในการส่งข้อความ ตัวอย่างเช่น การเทศนา พระธรรมเทศนา หนังสือธรรมะ กิจกรรมทางศาสนา การกระจายเสียงทางวิทยุ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ ผู้รับสาร หมายถึง ผู้รับ หรือ ผู้ฟัง นี่คือนักบวชหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับข้อความ ในบริบทนี้ที่ได้รับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หลักเทศนา 4 ได้แก่ 1) แจ่มแจ้ง ชัดเจนและเข้าใจง่าย เนื้อหาควรนำเสนอในลักษณะที่ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้โดยง่าย 2) จูงใจ ชักจูงหรือสร้างแรงบันดาลใจ การเทศนาควรกระตุ้นให้ผู้ฟังได้ไตร่ตรองและอาจนำหลักธรรมไปปฏิบัติ 3) อาจหาญกล้าหาญและมั่นใจ ผู้พูดควรนำเสนอเนื้อหาด้วยความเชื่อมั่นและกล้าที่จะพูดความจริง 4) ราเริง สดใสและเบิกบาน น้ำเสียงและท่าทีในการเทศนาควรเป็นไปในทางบวกและน่าสนใจ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีนโยบายสนับสนุนให้พระธรรมทูตใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแผ่ธรรมะ เช่น การจัดอบรมการใช้สื่อออนไลน์ การผลิตคลิปธรรมะ และการสร้างแพลตฟอร์มเฉพาะของพระธรรมทูตในพื้นที่
2. ควรมีนโยบายเพื่อจัดตั้งศูนย์ประสานงานพระธรรมทูตระดับอำเภอเพื่อเป็นศูนย์กลางในการวางแผน ประสานงาน และติดตามผลการดำเนินงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบและมีทิศทางร่วมกัน
3. ควรมีนโยบายการอบรมเสริมทักษะ เช่น การพูดในที่สาธารณะ ทักษะการสื่อสารยุคใหม่ การบริหารจัดการกิจกรรมชุมชน และการประยุกต์ธรรมะสู่ชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับพระธรรมทูตในพื้นที่ เช่น การพัฒนาทักษะการพูด การใช้เทคโนโลยีสื่อสาร การทำคลิปวิดีโอธรรมะ และการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ (Facebook, YouTube, TikTok)
2. ควรจัดกิจกรรมธรรมะสัญจรในชุมชนและสถานศึกษาส่งพระธรรมทูตร่วมจัดกิจกรรมเผยแผ่ธรรมะตามหมู่บ้าน โรงเรียน หรือสถานที่ราชการ เช่น บรรยายธรรมะ กิจกรรมธรรมะเช้า หรือธรรมะเพื่อชีวิต
3. ควรจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครธรรมทูตในแต่ละตำบลร่วมมือกับชุมชนในการคัดเลือกอาสาสมัครท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนงานพระธรรมทูต เช่น ด้านการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรม และการประสานงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายพื้นที่การวิจัยไปยังจังหวัดหรืออำเภอใกล้เคียงเพื่อเปรียบเทียบลักษณะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในบริบทที่ต่างกัน อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับจังหวัดหรือภูมิภาค
2. ควรศึกษาปัจจัยด้านจิตวิทยาและแรงจูงใจของพระธรรมทูตในการเผยแผ่ธรรมะเพื่อให้เข้าใจถึงแรงผลักดันภายใน ความศรัทธา หรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการเผยแผ่
3. ควรศึกษาความร่วมมือระหว่างพระธรรมทูตกับองค์กรภาครัฐหรือเอกชนเพื่อพัฒนาแนวทางสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนและมีระบบ

เอกสารอ้างอิง

พระครูวิเวกวราภรณ์ (ประสิทธิ์ ฐานวโร). (2555). บทบาทของพระธรรมทูตที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังฆรักษ์เสกสรร ชีรงกูโร (พรหมศรี). (2564). ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา. ใน *สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสุนทรสารวาที (ทองดี ญาณสาโร). (2564). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี. ใน *สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2545). *พระธรรมทูตไทยเบิกทางสู่อารยธรรมใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

_____. (2567). *พุทธวิธีในการสอน*. เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2567. จาก <https://www.watnyanaves.net>

พระนรุตม์ชัย อภินันโท (สอนคง). (2560). บทบาทของพระธรรมทูตอาสาในการพัฒนาสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพุฒิพันธุ์ จันทวโส (จุลคนานุกิจ). (2564). บทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี. ใน *สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสมชาย ส่วโร (สุขวินัย). (2565). ผลสำเร็จของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอธิการสมชาย อินทโชโต (จันทร์เกตุ). (2564). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. ใน *สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักเลขานุการเจ้าคณะอำเภopakพลี. (2567). *บัญชีรายชื่อพระสงฆ์ในอำเภopakพลี*. นครนายก: สำนักงานเลขานุการเจ้าคณะอำเภopakพลี.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper & Row.

**ประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5
ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ***

**EFFECTIVENESS OF THE MANAGEMENT OF THE VILLAGE PROJECT
KEEPING THE 5 PRECEPTS OF THE SANGHA OF MUEANG
DISTRICT NAKHON NAYOK PROVINCE**

พระครูวิสุทธิชัยากร (ธวัชชัย จิตฺตมานโส)¹, พระมหาชินกร สุจิตโต² และ พระครูขันติธรรมธารี³

Phrakruwisutthayakorn (Thawatchai Thitāṃānaso)¹, Phramaha Chinnakorn Sucitto²

and Phrakhrukhantithammatharee³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: Suri1358355@gmail.com

วันที่รับบทความ : 3 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 16 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 18 พฤษภาคม 2568

Received 3 May 2025; Revised 16 May 2025; Accepted 18 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการกับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.768 จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ประชาชน จำนวน 232 รูป วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน

Citation:

* พระครูวิสุทธิชัยากร (ธวัชชัย จิตฺตมานโส), พระมหาชินกร สุจิตโต และ พระครูขันติธรรมธารี. (2568). ประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 877-893.

Phrakruwisutthayakorn (Thawatchai Thitāṃānaso)¹, Phramaha Chinnakorn Sucitto² and Phrakhrukhantithammatharee. (2025). Effectiveness Of The Management Of The Village Project Keeping

The 5 Precepts Of The Sangha Of Mueang District Nakhon Nayok Province.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 877-893.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เป็ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$, $S.D.=0.60$) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA กับการบริหารงานหลักการบริหารจัดการโดยภาพรวมกับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.648^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) แนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 พบว่า หลักการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) ด้านยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจน ประเมินสภาพแวดล้อมทั้งภายในที่เกี่ยวข้องกับโครงการ 2) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชีวิตตามหลักศีล 5 ได้แก่ มีกิจกรรมที่หลากหลายและครอบคลุมหลักศีล 5 ทุกข้อ ยกย่องบุคคลหรือชุมชนที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามหลักศีล 5 3) ด้านกิจกรรมตามวิถีชาวพุทธ ได้แก่ ส่งเสริมการทำบุญและการให้ทาน ส่งเสริมการพึงธรรมและการศึกษาพระธรรม 4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ได้แก่ บูรณาการหลักศีล 5 เข้ากับกิจกรรม อปต.

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การบริหารจัดการ, โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

Abstract

This research aims to 1) study the effectiveness level of management of the 5 Precepts Village Project. 2) Study the relationship between management principles and the effectiveness of the management of the 5 Precepts Village Project. 3) Presenting guidelines for promoting the effectiveness of the management of the Village Keeping the 5 Precepts project. The research method is a combined method. Quantitative research used questionnaires. The confidence value was 0.768 from a sample of 232 people data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean,

standard deviation and analysis using Pearson's correlation coefficient method. and qualitative research Interviews with 9 key informants or people were analyzed descriptively.

The results of the research found that: 1) The level of effectiveness in the management of the 5 Precepts Village Project of the Mueang District Sangha. Nakhon Nayok Province as a whole is at a high level ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.60) 2) The relationship between the quality management principles of PDCA and the management of overall management principles and the effectiveness of the management of the 5 Precepts Village Project of the Mueang District Sangha. Nakhon Nayok Province Overall, there is a positive relationship. is at a moderate level ($r=0.648^{**}$), thus accepting the set hypothesis 3) Guidelines for promoting the effectiveness of the management of the 5 Precepts Village Project. It was found that the principles of management include: 1) Driving strategy, including setting a clear vision and mission. Evaluate the internal environment related to the project. 2) Activities to promote life development according to the 5 precepts, including a variety of activities covering all 5 precepts, honoring individuals or communities who are good examples in following the 5 precepts. 3) Activities according to the Buddhist way, including promoting merit-making and giving alms. Promote listening to Dhamma and studying the Dhamma. 4) Organizing activities to promote the work of the sub-district public training unit, including integrating the 5 precepts with local administrative organization activities.

Keywords: Effectiveness, Management, Village Project Keeping the 5 Precepts

บทนำ

โครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล 5” เป็นโครงการที่ริเริ่มขึ้นโดย มหาเถรสมาคม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้น้อมนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะ ศีล 5 มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อันจะ

นำไปสู่ความสงบสุขของสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน ที่มาและจุดเริ่มต้นโครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจาก สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรบุญโญ) ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ได้มีดำริและผลักดันให้คณะสงฆ์ทั่วไปประเทศดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปและพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการดำเนินโครงการจะเน้นการบูรณาการความร่วมมือ ทั้งองค์กรทางพระพุทธศาสนา หน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชน ซึ่งที่ผ่านมาสามารถสร้างรูปแบบการพัฒนาความปรองดองสมานฉันท์ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปแล้วในหลายพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ จัดระเบียบทางสังคม และกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ละเว้นการปฏิบัติตามบรรทัดฐานในสังคม ข้อมูลการดำเนินงานของโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ที่ผ่านมาได้พบกับอุปสรรคในเรื่องการจัดการสร้างนวัตกรรมในการจัดการความรู้ และการจัดการในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาปรับใช้และมาอธิบายพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชนมากยิ่งขึ้น สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประกอบการจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมให้คนในสังคมให้เกิดมีความสงบสันติสุขเพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคน ในชาติเพื่อเป็นแนวทางของการสร้างความมั่นคง มีความสามัคคี ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความรักกันระหว่างประชาชนในประเทศต่อไป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2558)

สภาพการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของจังหวัดนครนายก เกิดปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมสนับสนุน ไม่สามารถทำได้ ติดขัดเรื่องระเบียบในการใช้งบประมาณหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีน้อย กิจกรรมบางกิจกรรมไม่สามารถดำเนินการได้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ประชาชนให้ความสนใจในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เฉพาะกลุ่ม แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตลอดระยะ 3 ปีที่ผ่านมาผลปรากฏว่าประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพราะมีปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดหลายอย่างที่เกิดขึ้นและขัดขวางมิให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จและอาจจะไม่สามารถดำเนินการไปได้ในอนาคต โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวบุคคล และขั้นตอนการดำเนินการที่มีผลทำให้โครงการนี้ประสบกับความยากลำบากของการดำเนินการสร้างเครือข่ายความร่วมมือบนพื้นฐานของความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน การแบ่งงานกันทำ การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน บทบาทของความ

ร่วมมือจะขยายออกไป นอกจากการให้ความร่วมมือทางด้านข้อมูลจะนำไปสู่ความร่วมมือในการสร้างความเข้มแข็งในด้านอื่น ๆ อีกด้วย สมาชิกหมู่บ้านรักษาศีล 5 สมควรจัดกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงาน/องค์กรที่สมัครใจ ที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือภายใต้หลักการกระจายอำนาจโดยมีผู้นำชุมชนทั้งท้องถิ่น ท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปได้อย่างเหมาะสม คล่องตัว สมบูรณ์ เรียบร้อยมีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของการโครงการและควรคำนึงถึงองค์ประกอบหลักของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ การมีสมาชิก ผู้นำเครือข่าย การมีส่วนร่วมของสมาชิกการเรียนรู้ร่วมกัน การลงทุน การสื่อสาร การมีผลประโยชน์ร่วมกัน และความสนใจร่วมกัน รวมทั้งสมาชิกต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีความเสมอภาค มีความสมัครใจ มีการแลกเปลี่ยน มีการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานโดยมีจุดหมายร่วมกัน อันจะเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้ประสบความสำเร็จ (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครนายก, 2566)

จากเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ “ประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก” เพราะที่ผ่านมาการศึกษาวิจัยในลักษณะวัดระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เท่านั้น แต่การศึกษาคั้งนี้จะมีการบูรณาการร่วมกับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารจัดการและวิธีการใหม่ ๆ ผลจากการศึกษาคั้งนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายกและในหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อให้เกิดหลักในการพัฒนาองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการกับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คือ โครงการที่คณะสงฆ์ร่วมกับภาครัฐและประชาชนจัดขึ้นเพื่อฟื้นฟูและส่งเสริมให้ประชาชนชาวไทยมีศีลธรรมโดยยึดหลัก ศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจ ช่วยกระตุ้นให้ชาวบ้านตระหนักถึงคุณค่าของศีลธรรม และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความสงบสุขในชุมชนและสังคมโดยรวม

ความสำคัญของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมศีล 5 เป็นหลักธรรมพื้นฐานที่ช่วยยกระดับจิตใจของประชาชน ส่งเสริมให้เกิดความซื่อสัตย์ เมตตา และเคารพสิทธิของผู้อื่นฟื้นฟูบทบาทพระพุทธศาสนาในชุมชนโครงการนี้ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำทางจิตใจ และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน ส่งผลให้ชาวบ้านมีความใกล้ชิดและศรัทธาในพระพุทธศาสนามากขึ้น ลดปัญหาสังคมและอบายมุข การรักษาศีล 5 ช่วยลดปัญหา เช่น การทะเลาะวิวาท การติดสุรา การพนัน และอาชญากรรมในระดับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความสามัคคีในชุมชน เมื่อทุกคนในหมู่บ้านร่วมมือกันรักษาศีล 5 จะเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เกิดความรัก ความสามัคคี และสามารถแก้ไขปัญหาชุมชนร่วมกันได้ เป็นแนวทางพัฒนาที่ยั่งยืน โครงการนี้ไม่เพียงแต่เป็นการแก้ปัญหาชั่วคราว แต่ยังเป็นแนวทางสร้างรากฐานด้านคุณธรรมให้กับสังคมไทยในระยะยาว

แนวปฏิบัติโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

การดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระยะยาว (ปี 2558-2560) เป็นกระบวนการการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับองค์กรภาคีเครือข่ายอื่นๆในสังคม ให้มีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วมรับรู้ เรียนรู้ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอแนะ ร่วมคิดแนวทาง ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ร่วมกระบวนการพัฒนาสังคมในฐานะหุ้นส่วนของการพัฒนา และดำเนินการที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺญ และคณะ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หมู่บ้านรักษาศีล 5 : รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของสังคมไทย” ผลการวิจัย

พบว่า แนวทางการสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชนภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ชุมชนจะต้องสร้าง (1) ชุมชนต้องมีผู้นำที่ตั้งตนอยู่ในศีล 5 (2) มีการสร้างกฎกติกาและมีการเคารพกฎกติกา (3) อยู่ร่วมกันโดยใช้หลักความเมตตา (4) ไม่ตามกระแสวัตถุนิยม คือมีความพอเพียง ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ (5) มีความพร้อมเพียง มีความสามัคคีของหมู่คณะ 3) การเสริมสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมไทยทั้ง 4 ภาคมีความสอดคล้องกัน ในมิติการใช้ศีล 5 เป็นพื้นฐานในการสร้างกิจกรรมที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมดีของคนในชุมชน ดังโครงการสวดมนต์วันอาทิตย์พิชิตมาร อีกทั้งได้บูรณาการหลักศีล 5 เข้ากับการดำเนินชีวิตประจำวันโดยที่ไม่ทำให้ศีล 5 กระทบต่อวิถีชีวิตตามปกติ 4) ผลการวิเคราะห์เชิงยืนยันองค์ประกอบหลักศีล 5 สำหรับสร้างเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินชีวิตของชุมชนในสังคมไทยตามหลักศีล 5

อนุสรณ์ อุปคุณ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร” ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยการบริหารของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และประสิทธิผลของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษา พบว่า พระสงฆ์ และผู้นำของชุมชนควรชักชวนชาวบ้านในหมู่บ้านของตนเอง ตั้งสัตย์ปฏิญาณว่าจะไม่ละเมิดจะไม่คุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น ควรส่งเสริมให้มีการงดหรือไม่รับประทานเนื้อสัตว์ในวันพระ ควรเสริมสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม เข้าวัด รักษาศีล 5 อยู่เสมอ นอกจากนี้ มหาเถรสมาคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ และขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ในด้านการสนับสนุนการดำเนินโครงการในเชิงการบูรณาการกับชุมชนเพื่อขับเคลื่อนโครงการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ โดยยึดหลัก บวร บ้าน วัด โรงเรียน หรือราชการ

สรุป แนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ควรเน้นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการส่งเสริมศีลธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จและเกิดผลอย่างแท้จริงต่อสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย งานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน 548 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครนายก, 2566)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน 232 รูป

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามานะ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (นิยมใช้ 0.05)
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้นจะได้

$$n = \frac{548}{1 + 548 (0.05)^2}$$

$$n = 231.22$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 232 รูป ผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสมของพระสงฆ์แต่ละชั้นการศึกษา โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

3. การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

ประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.00 ทุกข้อ 2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) นำไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.768 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างได้

3.2 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำซึม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมาก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย โดย 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ออกแบบเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล จัดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจัดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม (n=232)

ประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน	4.20	0.64	มาก
2) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชีวิตตามหลักศีล 5	4.15	0.68	มาก
3)) ด้านกิจกรรมตามวิถีชาวพุทธ	4.19	0.61	มาก
4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล	4.20	0.62	มาก
ภาพรวม	4.19	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.62) รองลงมา คือ ด้านยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.64) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชีวิตตามหลักศีล 5 ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.68) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 สรุปผลสมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการกับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ที่	สมมติฐานการวิจัย	ความสัมพันธ์		เชิง	ระดับ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		มี	ไม่มี			ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	หลักการบริหารจัดการกับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กัน(r=0.548**)	✓	-	บวก	ปานกลาง	✓	-

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการโดยภาพรวมกับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง (r=0.648**) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก พบว่าหลักการบริหารจัดการ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านงานบุคลากรและด้านการอำนวยความสะดวก ดังนั้น เมื่อหลักบริหารจัดการข้างต้น เป็นตัวส่งเสริมเกิดประสิทธิผลการ

บริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มากยิ่งขึ้น ทั้ง 4 ด้าน มีลักษณะดังนี้ 1) ด้านยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจน ประเมินสภาพแวดล้อมทั้งภายในที่เกี่ยวข้องกับโครงการ จัดลำดับความสำคัญของยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ต่าง ๆ 2) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชีวิตตามหลักศีล 5 ได้แก่ มีกิจกรรมที่หลากหลายและครอบคลุมหลักศีล 5 ทุกข้อ ยกย่องบุคคลหรือชุมชนที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามหลักศีล 5 มีการบูรณาการเนื้อหาและหลักธรรมของศีล 5 อย่างชัดเจน 3) ด้านกิจกรรมตามวิถีชาวพุทธ ได้แก่ ส่งเสริมการทำบุญและการให้ทาน ส่งเสริมการฟังธรรมและการศึกษาพระธรรม สนับสนุนการรักษาศีลและการปฏิบัติธรรม 4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ได้แก่ สนับสนุนด้านสถานที่และทรัพยากร บูรณาการหลักศีล 5 เข้ากับกิจกรรม อบรม.

อภิปรายผล

ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการบริหารงานจัดการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$, $S.D.=0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{X}=3.90$, $S.D.=0.75$) รองลงมา คือ ด้านงานบุคลากร ($\bar{X}=3.82$, $S.D.=0.74$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X}=3.70$, $S.D.=0.82$) แสดงให้เห็นว่า การอำนวยความสะดวกได้รับการยอมรับและมีประสิทธิภาพสูงสุด ในการบริหารงาน ขณะที่ ด้านงานบุคลากรยังอยู่ในระดับที่ดี แต่ ด้านการวางแผนอาจต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุง เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหากฤษธิชัย กิตติธมโม (นาคกล่อม), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นมีต่อประสิทธิผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความพึงพอใจ รองลงมาคือ ด้านการผลิต และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูสุธรรมธีรานุยุต (ธีรศักดิ์ ธรรมธีโร), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการเผยแผ่

พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการกับประสิทธิผลการบริหารจัดการ

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก พบว่า หลักการบริหารจัดการโดยภาพรวมกับประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.648^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า หลักการบริหารจัดการที่ดีส่งผลต่อประสิทธิผลของโครงการ กล่าวคือ เมื่อคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก นำหลักการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมาใช้ เช่น การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุม ย่อมส่งผลให้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ความสัมพันธ์ระดับปานกลางแต่เป็นเชิงบวก บ่งชี้ว่าการนำหลักการบริหารจัดการมาใช้อย่างเหมาะสม มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโครงการในระดับหนึ่ง แต่ยังมีปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน ทรัพยากรสนับสนุน หรือบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาการบริหารจัดการจะช่วยเพิ่มประสิทธิผลของโครงการ เนื่องจากมีความสัมพันธ์เชิงบวก หากสามารถปรับปรุงหรือเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น ก็อาจช่วยให้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ประสบความสำเร็จมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหานิกุล ฐานุตตโร (ศรีราช), 2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15” ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 โดยภาพรวม พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่า 0.895 ซึ่งแสดงว่าปัจจัยที่ส่งผลคือ หลักการบริหารจัดการ POSDC กับ ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แล้วพบว่า มีค่า 0.900 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม 4 กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัด

การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก

3. แนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก พบว่า แนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ควรเน้นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการส่งเสริมศีลธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จและเกิดผลอย่างแท้จริงต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ และคณะ, 2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หมู่บ้านรักษาศีล 5 : รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของสังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชนภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ชุมชนจะต้องสร้าง (1) ชุมชนต้องมีผู้นำที่ตั้งตนอยู่ในศีล 5 (2) มีการสร้างกฎกติกาและมีการเคารพกฎกติกา (3) อยู่ร่วมกันโดยใช้หลักความเมตตา (4) ไม่ตามกระแสวัตถุนิยม คือมีความพอเพียง ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ (5) มีความพร้อมเพียง มีความสามัคคีของหมู่คณะ 3) การเสริมสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมไทยทั้ง 4 ภาคมีความสอดคล้องกัน ในมิติการใช้ศีล 5 เป็นพื้นฐานในการสร้างกิจกรรมที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมดีของคนในชุมชน ดังโครงการสวดมนต์วันอาทิตย์พิชิตมาร อีกทั้งได้บูรณาการหลักศีล 5 เข้ากับการดำเนินชีวิตประจำวันโดยที่ไม่ทำให้ศีล 5 กระทบต่อวิถีชีวิตตามปกติ 4) ผลการวิเคราะห์เชิงยืนยันองค์ประกอบหลักศีล 5 สำหรับสร้างเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินชีวิตของชุมชนในสังคมไทยตามหลักศีล 5

สรุป/ข้อเสนอแนะ

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จะเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสังคมที่ดีและยั่งยืนในอนาคต คณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ได้บริหารจัดการโครงการนี้โดยอาศัยยุทธศาสตร์และกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ การดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้องอาศัยแนวทางเชิงยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมี 2 หัวข้อสำคัญ ได้แก่

1.1 การกำหนดเป้าหมายและลักษณะ มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาชุมชนตามหลักศีล 5 มีการมอบหมายหน้าที่แก่ผู้นำชุมชนให้มีความชัดเจน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการพัฒนา

1.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการโครงการอย่างต่อเนื่อง การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโครงการในหมู่ประชาชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2. พัฒนาชีวิต โครงการนี้ไม่ได้เป็นเพียงการส่งเสริมศีลธรรม แต่ยังมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านกิจกรรมที่ช่วยให้ความเข้าใจและสามารถนำหลักศีล 5 ไปใช้ในชีวิตจริง

2.1 การจัดฝึกอบรมและสัมมนา มีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ศีล 5 ในชีวิตประจำวัน มีการสัมมนาเพื่อสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักศีลธรรม

2.2 การติดตามผลและการประเมินผล มีการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดผลสำเร็จ การปรับปรุงยุทธศาสตร์ตามผลการประเมิน เพื่อให้โครงการเกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

3. ส่งเสริมกิจกรรม การดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ยังส่งเสริมให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย

3.1 การส่งเสริมการปฏิบัติธรรม มีการจัดกิจกรรมบำเพ็ญบุญและปฏิบัติธรรมในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้ฝึกจิตใจและดำเนินชีวิตตามหลักศีลธรรม

3.2 การสร้างเครือข่ายชุมชน การจัดกิจกรรมเพื่อให้ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน การสวดมนต์ และการทำบุญตามวันสำคัญทางพุทธศาสนา

4. ร่วมกันกับ อบต. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และฝึกอบรมแก่ประชาชน โดยมีการจัดกิจกรรมใน 2 ด้านหลัก ได้แก่

4.1 การสร้างความรู้และทักษะ มีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในด้านต่างๆ เช่น คุณธรรม จริยธรรม และการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขการให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

4.2 การประสานงานกับหน่วยงานอื่น มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนกิจกรรม ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรสนับสนุนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต
2. ควรจัดทำเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจน เช่น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน ความร่วมมือระหว่างวัดและชุมชน และการลดปัญหาสังคมในพื้นที่
3. ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมและการขยายผลของโครงการไปยังชุมชนอื่น ๆ อย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรออกแบบกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น โครงการ “ศีล 5 ในที่ทำงาน” หรือ “ศีล 5 กับครอบครัว
2. ควรมีการตั้งกลุ่มอาสาสมัครที่ทำงานร่วมกับวัดและชุมชน เพื่อสร้างความยั่งยืนในการดำเนินโครงการ
3. ควรใช้โซเชียลมีเดียและแอปพลิเคชันเพื่อเผยแพร่หลักศีล 5 และกิจกรรมของโครงการให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในหลายอำเภอ หรือจังหวัดอื่น ๆ เพื่อให้เห็นแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ควรศึกษาบทบาทขององค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชนที่มีส่วนร่วมในโครงการ
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการดำเนินโครงการ

เอกสารอ้างอิง

พระครูสุธรรมธีรานุยุต (ธีรศักดิ์ ธมฺมธีโร). (2564). ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *สารนิพนธ์ ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหากฤษฎีชัย กิตติธมโม (นาคกล่อม) . (2564). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน *สารนิพนธ์ ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานิกธ ฐานุตโตโร (ศรีราช). (2561). ประสิทธิภาพของการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15. ใน *ดุชนิพนธ์ ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบุญเลิศ อินทปัญโญ และคณะ. (2556). หมู่บ้านรักษาศีล 5 : รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของสังคมไทย. ใน *รายงานวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2558). *คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5”*. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล 5.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครนายก. (2566). *โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ “จังหวัดนครนายก”*. เรียกใช้เมื่อ ธันวาคม 2566 จาก <https://nyk.onab.go.th/th/content/page/index/id/8561>
- อนุสรณ์ อุปคุณ (๒๕๖๔). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. ใน *ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper & Row.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมือง ของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา *

INTEGRATING BUDDHIST PRINCIPLES TO PROMOTE THE POLITICAL IDEOLOGY OF THE PEOPLE IN NAKHON RATCHASIMA MUNICIPALITY

พระภาณุวัฒน์ ภาณุวฑฒโน (นุ่นอ่อน)¹ และ ไพวรรณ ปุริมาต²

Phra Panuwat Panuwattano (Nonoon)¹ and Paiwan Purimart²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: joybenyapajoy@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 18 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 20 พฤษภาคม 2568

Received 9 May 2025; Revised 18 May 2025; Accepted 20 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา 3) นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.951 จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในเทศบาลนครนครราชสีมา จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

Citation:

* พระภาณุวัฒน์ ภาณุวฑฒโน (นุ่นอ่อน) และ ไพวรรณ ปุริมาต. (2568). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 894-911.

Phra Panuwat Panuwattano (Nonoon) and Paiwan Purimart. (2025). Integrating Buddhist Principles To Promote The Political Ideology Of The People In Nakhon Ratchasima Municipality. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 894-911.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D.=0.70) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับน้อย ($R=0.157^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3) การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ด้านทาน ให้ความช่วยเหลือประชาชนด้วยใจเอื้อเฟื้อ ไม่เลือกปฏิบัติ เสียสละเวลา และแรงกายเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 2) ด้านปิยวาจา ใช้ถ้อยคำหรือภาษาที่สุภาพ เป็นกลาง และสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน 3) ด้านอิตถจริยา ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน 4) ด้านสมานัตตตา วางตนเหมาะสมแก่ฐานะที่ควรจะเป็น จัดการบริการแบบไม่เลือกปฏิบัติ ปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติตามฐานะ ความสัมพันธ์ หรือความคิดเห็นทางการเมือง

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักพุทธธรรม, อุดมการณ์ทางการเมือง

Abstract

This research aimed to 1) study the level of political ideology of people in Nakhon Ratchasima Municipality, 2) study the relationship between the four principles of social ideology and political ideology of people in Nakhon Ratchasima Municipality, and 3) present the integration of Buddhist principles to promote political ideology of people in Nakhon Ratchasima Municipality. The research methodology was a mixed-methods quantitative research using a questionnaire with a reliability of 0.951 from a sample group of 400 people aged 18 years and over in Nakhon Ratchasima Municipality. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, and standard deviation. Hypothesis was tested using Pearson's correlation coefficient.

Qualitative research used in-depth interviews with 9 key informants. Data was analyzed using descriptive content analysis.

The results of the research found that 1) The level of political ideology of people in Nakhon Ratchasima Municipality was at a high level overall ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.70). 2) The relationship between the four principles of social ideology and political ideology of people in Nakhon Ratchasima Municipality was positive. At a low level ($R=0.157^{**}$) with statistical significance at 0.01, the research hypothesis is accepted. 3) Integrating Buddhist principles to promote political ideology of people in Nakhon Ratchasima Municipality according to the four principles of social welfare: 1) Charity, providing assistance to people with generosity, without discrimination, sacrificing time and physical effort for the benefit of the public. 2) Polite speech, using polite, neutral words and creating mutual understanding. 3) Atthachariya, acting for the benefit of the public, helping and supporting each other in the community. 4) Samatta, behaving appropriately according to one's position, providing services without discrimination, treating people equally, without discrimination based on status, relationship or political opinion.

Keywords: Application, Buddhist principles, Political ideology

บทนำ

อุดมการณ์ทางการเมืองถือเป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นกับประชาชน นำมาใช้กับคนส่วนใหญ่ของสังคม การเมือง หากความเชื่อของคนส่วนใหญ่ถูกตั้งคำถาม มีการตรวจสอบผ่านการวิเคราะห์และวิพากษ์ เป็นการแยกแยะความรู้ เรื่องของการใช้เหตุผลออกจากความคิดเห็น ความเชื่อรวมไปถึงอคติและความลำเอียงก็จะแยกแยะออกมาได้อย่างชัดเจนว่าอุดมการณ์เป็นสิ่งที่ถูกจัดให้เป็นสิ่งที่อยู่ตรงกันข้ามกับความรู้ และการใช้ เหตุผล แต่อุดมการณ์ในลักษณะของความต้องการที่ถูกนำมาปฏิบัติ (practical needs) คือความเชื่อที่เชื่อมโยงผู้คนกับเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนาและจิตวิทยา มีเบื้องหลังเพื่อรับใช้ผลประโยชน์ ชนชั้นกลุ่ม สมาคม ในแง่ที่อุดมการณ์ทำหน้าที่รับใช้ สร้างให้เกิดความหวัง ความมั่นใจและปลอบประโลม จิตใจ ความรู้สึกและอารมณ์ของคนส่วนใหญ่ จึงปรากฏในลักษณะของการที่ผู้คน

จำนวนมากเข้าร่วมเป็นกระบวนการ (social movements) และพรรคการเมือง (พชรวัฒน์ เสน่ทอง, 2562)

ปัจจุบันการเมืองการปกครองมีความคิดในการดำเนินการและกระบวนการหลากหลายและแตกต่างกันของทั้งฝ่ายที่เป็นผู้ปกครองและฝ่ายผู้ถูกปกครอง ซึ่งนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวทางในความเป็นรัฐและแบบแผนของรัฐที่ต้องดำเนินการต่อไปทั้งในแง่การเมือง การปกครอง และแง่ของกฎหมายที่เป็นส่วนสัมพันธ์กับเพื่อขับเคลื่อนบุคคลทั้งฝ่ายรัฐบาลและประชาชนให้สามารถดำเนินกิจการของรัฐได้ อย่างตรงความต้องการมากที่สุด ซึ่งความต้องการเช่นว่านั้นได้เกิดขึ้นมาจากอุดมการณ์หรือความคิดที่ นำไปสู่การสร้างเจตนารมณ์แห่งความเป็นรัฐ อุดมการณ์ (Ideology) ได้มีพื้นฐานมาจากความคิดหรือ เจตคติของคน หรือของผู้คนมารวมกัน และเห็นพ้องต้องกัน โดยอุดมการณ์มีความหมายหลากหลาย อุดมการณ์เป็นศาสตร์แห่งความคิดโดยอุดมการณ์เป็นเรื่องที่ เกี่ยวกับการครอบครองอำนาจ หรือการมีอำนาจเหนือกว่าผู้อื่น ซึ่งเป็นความพยายามครองอำนาจระหว่าง ผู้ปกครองที่กระทำต่อผู้ถูกปกครอง หรือรูปแบบของโครงสร้างสังคมส่วนบนและสังคมส่วนล่าง (Base or Super Structure) อุดมการณ์เป็นพลวัตทั้งความจริงและจินตนาการ (Roger Simon, 1982) ซึ่งอุดมการณ์สามารถถูกผลิตผ่านสื่อต่าง ๆ ได้ ส่งผ่านภาพของตัวแทนระหว่างความสัมพันธ์ของจินตนาการของปัจเจกบุคคลกับการดำรง อยู่ในชีวิตของปัจเจกบุคคลนั้น (วัชรพล พุทธิรักษา, 2549)

การส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา เป็นประเด็นที่ซับซ้อนและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น ปัจจุบันยังคงมีอุปสรรคและความท้าทายหลายประการที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่ของประชาชนในพื้นที่นี้ ปัญหาหลักๆ ที่พบการขาดความเข้าใจในกระบวนการทางการเมืองความรู้ความเข้าใจที่จำกัดซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการเมือง ระบบเลือกตั้ง และบทบาทของผู้แทนราษฎร ทำให้ไม่สามารถตัดสินใจเลือกตั้งหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2546) ดังนั้น การนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาช่วยในการปฏิบัติงานในการวิจัยเพื่อให้เกิดการร่วมงาน และประเพณีที่ดีต่อเทศบาลนครนครราชสีมา และเพื่อนร่วมงาน อันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมาด้วยกันเองและระหว่างเทศบาลนครนครราชสีมา กับประชาชนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความ

ความสุข ความสามัคคี ความสำเร็จ ในการปฏิบัติงาน รวมไปถึงยังช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ให้ความสำคัญกับตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของภาคประชาชนที่จะเข้าไปช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในเทศบาลนครนครราชสีมาด้วยความเต็มใจ (พระมหานพดล สีทอง, 2554)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมือง เพื่อมุ่งเน้นศึกษาในเรื่องของแนวคิด ทฤษฎี หลักการและหลักธรรมที่เรียกว่า “สังคหวัตถุ 4” และการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนในบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชน เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา
3. เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมือง

อุดมการณ์ทางการเมือง หมายถึง ลัทธิทางการเมืองที่อธิบายความเป็นมาของระบบสังคมมนุษย์ในอดีต สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต การวางแผนทางความประพฤติสำหรับสมาชิกในปัจจุบัน และสำหรับการบรรลุถึงความมุ่งหวังในอนาคตพร้อมทั้งให้ความหมายแก่ชีวิต แก่ความประพฤติและความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งแวดล้อมและระบบสังคมทั้งหมด (ลิขิต ธีรเวคิน, 2553) อุดมการณ์ทางการเมืองนั้นมีเป้าหมายในการที่จะนำเอาบางส่วนของทฤษฎีหรือปรัชญาทางการเมืองมาใช้เป็นข้ออ้าง แนวทางเป็นการนำวิถีที่จะก่อให้เกิดการยอมรับความคิดเห็นนั้นในหมู่ชน เพื่อความประสงค์ที่จะก่อให้เกิดการกระทำทางการเมือง ซึ่งพฤติกรรมถูกกำหนดโดยหลักเกณฑ์ของอุดมการณ์ทางการเมืองนั้น ๆ ดังนั้น

อุดมการณ์ทางการเมืองจึงวางเป้าหมายในทางปฏิบัติหรือธำรงรักษาไว้ซึ่งสภาพการณ์ทางการเมืองอย่างแน่นชัด (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2540) อุดมการณ์ทางการเมือง หมายถึง ระบบความเชื่อที่มุ่งอธิบายและสนับสนุนให้เห็นว่า ระเบียบทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นที่พึงประสงค์สำหรับสังคมที่มีอยู่แล้วหรือเสนอให้มีขึ้นใหม่โดยมีแนวทางหรือวิธีการในการไปสู่วัตถุประสงค์ของอุดมการณ์นั้นไว้ด้วย นั่นคือ อุดมการณ์ทางการเมืองมีลักษณะอันเป็นกฎเกณฑ์ทางการเมืองที่วางไว้เป็นแบบแผน เพื่อใช้เป็นแนวทางที่จะให้มีการปฏิบัติตาม โดยมีเป้าหมายที่ต้องการบรรลุด้วย (สมเกียรติ วันทะนะ, 2551)

2. สังคหวัตถุ 4

สังคหวัตถุ 4 หมายถึงเรื่องที่จะสงเคราะห์กัน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้ หลักการสงเคราะห์คือช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลก คือสังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ ดุจสลักยัตถุที่กำลังแล่นไปให้คงเป็นรถและวิ่งแล่นไปได้มี 4 อย่างคือ 1) ทานการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน 2) ปิยวาจาพูดจาน่ารักน่านิยมนับถือ 3) อัถถจริยาการบำเพ็ญประโยชน์ 4) สมานัตตาคความมีตนเสมอคือทำตัวให้เข้ากันได้เช่นไม่ถือตัวร่วมสุขร่วมทุกข์กัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2544) ความหมายตามหลักจริยศาสตร์สังคมของพระพุทธศาสนา เรื่อง สังคหวัตถุ 4 หรือหลักปฏิบัติตนตามหลักจิตวิทยาสังคมเพื่อให้เกิดความนิยมชมชอบและเคารพนับถือแก่ผู้อื่น หรือสังคมของชุมชนต่าง ๆ ดังนี้ 1) ทาน หรือการให้ปันสิ่งของแก่ผู้อื่นที่ควรปัน เพราะทาน หมายถึง ธรรมทาน หรือการบริจาคทางจิตใจ อามิสทาน หรือการบริจาคทางวัตถุ 2) ปิยวาจา หรือการเจรจาใช้คำพูดของตนต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพอ่อนโยนให้เหมาะสมแก่กาลเทศะและเหมาะสมแก่สังคมชุมชนทุกชั้น เพื่อให้ชุมชนหรือบุคคลเหล่านั้นเคารพนับถือ ปิยวาจานี้ใช้กับมิตรสหายของตน ย่อมจะทำให้มิตรสหายเหล่านั้นรักใคร่ รู้จักเจรจาสุภาพอ่อนโยน 3) อัถถจริยา หมายถึง การสอนให้บุคคลนั้นมีหน้าที่ทางมนุษยสัมพันธ์ทุกระดับชั้นมีหน้าที่ช่วยเหลืออุปการะหรือสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน 4) สมานัตตาค หมายถึง การปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอโดยไม่ถือตัวและให้เข้ากับสังคมของชุมชนได้ทุกชั้น (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พม. รมมธโร), 2541)

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย งานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ประชากร ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นในเทศบาลนครนครราชสีมา จำนวน 126,391 คน (เทศบาลนครนครราชสีมา, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นในเทศบาลนครนครราชสีมา จำนวน 400 คน

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (นิยมใช้ 0.05)

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้นจะได้

$$n = \frac{126,391}{1 + 126,391 (0.05)^2}$$

$$n = 399.79$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 400 คน ผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสมของเยาวชนแต่ละชั้นการศึกษา โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

3. การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.00 ทุกข้อ 2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) นำไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.951 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างได้

3.2 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือถึงเจ้าคณะอำเภopakพลี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย โดย 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการทดสอบสมมติฐาน โดยพิจารณาระดับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนคร

นครราชสีมา ว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80 – 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครราชสีมา และประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อบอกหมายเวลาและขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลัง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ข้อที่ 2. และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวม

(n=400)

ระดับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนใน เทศบาลนครนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านปัจเจกชนนิยม	3.74	0.73	มาก
2) ด้านเสรีภาพ	3.98	0.77	มาก
3) ด้านความเสมอภาค	4.15	0.74	มาก
4) ด้านภราดรภาพ	3.98	0.72	มาก
ภาพรวม	3.96	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D.=0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเสมอภาค ($\bar{X} = 4.15$, S.D.=0.74) รองลงมาได้แก่ ด้านเสรีภาพภาพ ($\bar{X} = 3.98$, S.D.=0.77) และด้านที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ด้านปัจเจกชนนิยม ($\bar{X} = 3.74$, S.D.=0.73)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ที่	สมมติฐานการวิจัย	ความสัมพันธ์		เชิง	ระดับ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		มี	ไม่มี			ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	หลัก ส ค ห วัตถุประสงค์ 4 มีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา	✓	-	บวก	น้อยมาก	✓	-
2	ด้านทาน ให้อหรือแบ่งปันมีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา	✓	-	บวก	น้อยมาก	✓	-
3	ด้านปียวาจา พูดจาดีด้วยคำสุภาพ มีความสัมพันธ์กับ	✓	-	บวก	น้อยมาก	✓	-

อุดมการณ์ทางการเมืองของ
ประชาชนในเทศบาลนคร
นครราชสีมา

4	ด้านอัตถจริยา ประพฤติตนให้ เป็นประโยชน์ มีความสัมพันธ์ กับอุดมการณ์ทางการเมืองของ ประชาชนในเทศบาลนคร นครราชสีมา	✓	-	บวก	น้อย มาก	✓	-
5	ด้านสมานัตตา ปฏิบัติตนเสมอ ต้นเสมอปลาย มีความสัมพันธ์ กับอุดมการณ์ทางการเมืองของ ประชาชนในเทศบาลนคร นครราชสีมา	✓	-	บวก	น้อย มาก	✓	-

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมและรายด้าน กับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับน้อยมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา พบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ให้หรือแบ่งปัน ปิยวาจา พูดจาดีด้วยคำสุภาพ อัตถจริยา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ สมานัตตา ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ดังนั้น เมื่อหลักสังคหวัตถุ 4 ข้างต้นเป็นตัวส่งเสริมให้เกิดแนวทางการส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา ทั้ง 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านทาน การให้หรือแบ่งปันหลักทานถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการเมืองท้องถิ่น เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารอย่างโปร่งใส การอาสาในกิจกรรมสาธารณะ และการช่วยเหลือผู้ประสบภัย นอกจากนี้ยังเสริมสร้างจิตสำนึกแห่งความเสียสละและความสามัคคีภายในชุมชน ความร่วมมือระหว่างเทศบาลและวัดช่วยส่งเสริมค่านิยมการให้ผ่านกิจกรรมทางศาสนา หลักทานจึงเป็นกลไกสำคัญในการหล่อหลอมพลเมืองที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม 2) ด้านปิยวาจา พูดจาดีด้วยคำสุภาพ

การใช้ถ้อยคำสุภาพและเมตตาช่วยลดความขัดแย้งในชุมชน และส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างสันติ ผู้นำควรเป็นแบบอย่างในการสื่อสารที่สุภาพและให้เกียรติ เวทีสนทนาและสื่อท้องถิ่นควรส่งเสริมการสื่อสารที่สร้างความเข้าใจ ครอบครัวควรปลูกฝังการพูดดี ฟังเป็น คิดก่อนพูด แก่เยาวชน ปิยวาจาช่วยสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมอย่างสร้างสรรค์ 3) ด้านอัตถจริยา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ การช่วยเหลือกันในระดับชุมชนสะท้อนจิตสำนึกพลเมืองที่รับผิดชอบต่อส่วนรวม เทศบาลมีบทบาทในการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม การบูรณาการหลักธรรม เช่น เมตตา กรุณา ช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมการร่วมมือ อัตถจริยาไม่ใช่เพียงการช่วยเหลือเฉพาะหน้า แต่คือระบบความร่วมมือที่ยั่งยืน ซึ่งนำไปสู่ความเป็นธรรมและความมั่นคงในท้องถิ่น 4) ด้านสมานัตตตา ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ส่งเสริมความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และความเสมอภาคในสังคม เทศบาลควรสื่อสารและจัดเวทีรับฟังความเห็นของประชาชนอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ควรให้บริการอย่างเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติตามฐานะหรือความใกล้ชิดทางการเมือง การยึดมั่นในหลักนี้ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความไว้วางใจ สมานัตตตาจึงเป็นรากฐานของประชาธิปไตยที่ยั่งยืน

อภิปรายผล

ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. **ระดับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา** พบว่าระดับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านความเสมอภาค รองลงมาคือ ด้านเสรีภาพภาพ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ประชาชนตระหนักถึงความเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ และต้องการเห็นระบบที่ทุกคนเข้าถึงโอกาสและทรัพยากรอย่างเป็นธรรม การบริการของเทศบาลแบบไม่เลือกปฏิบัติ การเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะพลเมืองที่มีสิทธิเสียงและมีคุณค่า ซึ่งสามารถส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พลวุฒิ พัฒนวัชรกุล (2563) ได้ศึกษาเรื่อง “อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตบางเขน” ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยด้าน

ปัจจัยนิยม ด้านเสรีภาพ ด้านเสมอภาค และด้านภราดรภาพอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการปฐมพงศ์ ฐานวโร (ประทุมวัน) (2567) ได้ศึกษาเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

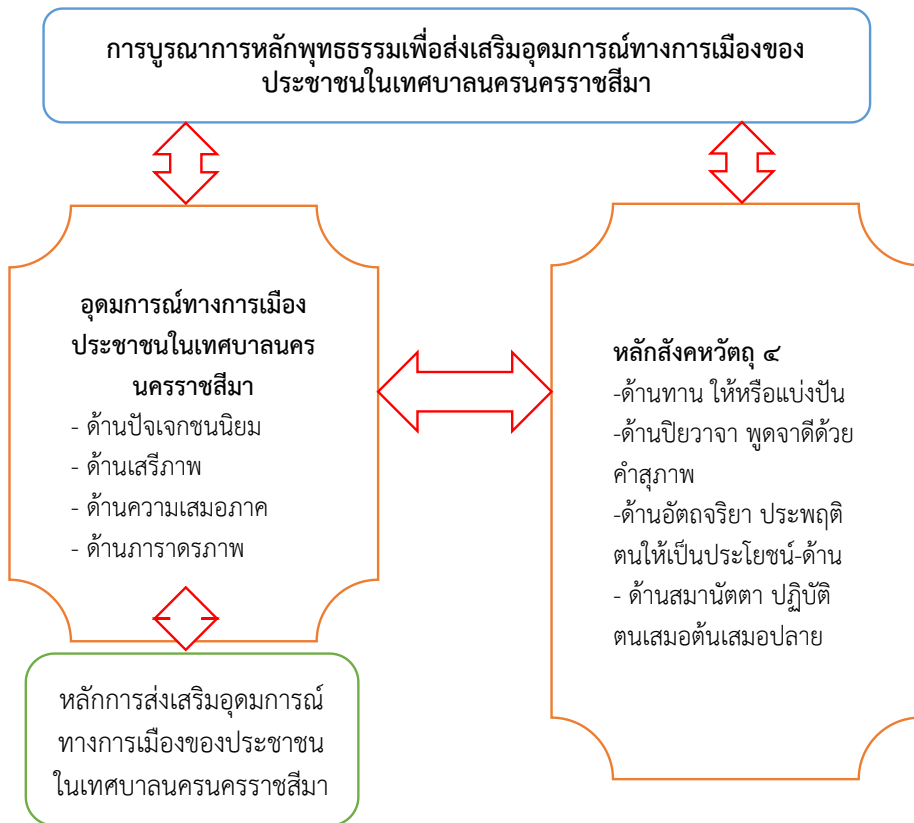
2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมาก ($R=0.157^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้ เพราะ ประชาชนมีความเข้าใจในหลักสังคหวัตถุ 4 น้อยกว่าที่ควร ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการตัดสินใจในระดับท้องถิ่น ความไม่เข้าใจในหลักการเหล่านี้ยังสามารถทำให้ประชาชนไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระชินนุพงศ์ วชิรญาณ (2567) ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง ($r=0.851^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร ผงสันเทียะ (2567) ได้วิจัยเรื่อง “ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง ($R=0.732$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา ด้วยหลักหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1.ทาน ให้หรือแบ่งปัน 2.ปิยวาจา พูดจาดีด้วยคำสุภาพ 3.อตัลจริยา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ 4.สมานัตตา ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย เป็นหลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของการอยู่ร่วมกันในสังคมหรือในหมู่คณะจำเป็นต้องมีสิ่งที่จะมายึดเหนี่ยวจิตใจและประสานหมู่คณะไว้ให้เกิดความสามัคคีและเพื่อให้อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขซึ่งส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองได้เป็นอย่างดี ที่เป็นเช่นนี้เพราะสังคหวัตถุเป็นเครื่องผูกใจคน และการที่จะผูกมัดใจคนได้นั้นก็

ต้องอาศัยหลักสังคหธรรม 4 ประการโดยเน้นการปฏิบัติจริงในระดับชุมชน ด้านทาน สนับสนุนให้ประชาชนร่วมแบ่งปันความรู้ ความคิด และทรัพยากรผ่านเวทีพลเมืองและ กิจกรรมจิตอาสา พร้อมส่งเสริมการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องด้านปิยวาจา มุ่ง พัฒนาการสื่อสารที่สุภาพและสร้างสรรค์ เช่น การอบรมผู้นำชุมชน การจัดเวทีแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และการรณรงค์ไม่ใช้วาจาเกลียดชัง ส่วนด้าน อัตถจริยา ส่งเสริมการช่วยเหลือกันในกลุ่มผ่านกิจกรรมอาสาพลเมือง และการสนับสนุนให้ประชาชน ร่วมเป็นอาสาสมัครเลือกตั้ง ขณะที่ด้าน สมานัตตตา เน้นความเสมอภาคและสม่ำเสมอในการ บริการและการรับฟังประชาชน เช่น การไม่เลือกปฏิบัติในการให้บริการ และการลงพื้นที่ของ ผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในระบอบประชาธิปไตย ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระประเสริฐ ปัญญาโร (เปลกระโทก) (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาชุมชนตามหลักธรรมาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโชคชัย จังหวัด นครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอแนวทางพัฒนาชุมชนตามหลักธรรมาธิปไตยของ นักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน การ จัดสรรแบ่งปันปัจจัยยังชีพให้ทั่วถึงแก่คนที่ขาดแคลนยากไร้ ให้เพียงพอที่จะเป็นอยู่ได้ทั่วกัน รักษาประโยชน์ส่วนรวม เสียสละ ไม่มีการเรียกร้องสิ่งตอบแทนหรือหวังผลตอบแทนจากการ ทำงาน มีจิตใจเสียสละ ด้านปิยวาจา การพูดเพื่อให้เกิดความสามัคคี เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ พูดจาดี มีอัธยาศัยไมตรีดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุภาพ เรียบร้อย ด้านอัตถ จริยา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงานเป็นอย่างดี บริหารงาน ด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริต บริหารงานด้วยความยุติธรรม ด้านสมานัตตตา สนับสนุน การทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นตามความเหมาะสม เป็นธรรมแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มี น้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมงานและประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง เห็นประโยชน์ส่วน ร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สังเคราะห์โดย : พระภาณุวัฒน์ ภาณุวฑฒโน (นุ่นอ่อน)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา พบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาเชื่อมโยงกับอุดมการณ์ทางการเมืองที่ดีที่สุด อุดมการณ์ทางการเมืองประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมาประชาชนตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีของตนเอง กล้าแสดงออกและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเสรี เวทีรับฟัง เช่น สายตรงผู้บริหาร และเพจชุมชน ถูกใช้เป็นกลไกสื่อสารเสรี เทศบาลส่งเสริมความเสมอภาคในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสอย่างเท่าเทียมประชาชนมีจิตสำนึกช่วยเหลือกันในวิกฤต เสริมสร้างภราดรภาพในชุมชน

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองตามหลักสังคหวัตถุ 4 เทศบาลจัดเวทีพลเมืองและกองทุนร่วมเรียนรู้เพื่อแบ่งปันข้อมูลและงบประมาณ สนับสนุนกิจกรรมจิตอาสาและการบริจาคในยามวิกฤต หนุนรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการใช้สิทธิเลือกตั้ง การให้ถูกยกระดับเป็นการมีส่วนร่วมสร้างประชาธิปไตยที่แท้จริงเทศบาลฝึกอบรมผู้นำให้ใช้ภาษาสร้างสรรค์ จัดเวทีแลกเปลี่ยนอย่างเคารพ สนับสนุนกิจกรรมสาธารณะ เช่น พัฒนาสวนสาธารณะ หนุนรงค์ให้เป็นอาสาสมัครเลือกตั้งโดยไม่หวังผลตอบแทน ไม่เลือกปฏิบัติ จัดสรรงบประมาณพัฒนาชุมชนอย่างเท่าเทียม ผู้นำลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ไม่เลือกเฉพาะฐานเสียง สร้างระบบรับฟังความเห็น เช่น เวทีประชาคมรายไตรมาส เสริมความน่าเชื่อถือ และความเป็นธรรมในการบริหาร

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลควรกำหนดนโยบายส่งเสริมสิทธิเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ และ หนุนรงค์ให้ความรู้เรื่องสิทธิพลเมือง
2. เทศบาลควรพัฒนาหลักสูตรให้ความรู้ทางด้านกฎหมายระดับประชาชน เพื่อสร้าง ความรู้ความเข้าใจต่อกฎหมายในชีวิตประจำวัน และกฎหมายท้องถิ่นที่จำเป็น
3. เทศบาลควรส่งเสริมความเข้าใจในประชาธิปไตยและบทบาทของพรรคการเมือง ปลุกฝังแนวคิดการยอมรับความหลากหลายทางความคิด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานของเทศบาลควรเสริมสร้างเสรีภาพในการแสดงออกความคิดเห็นทางการเมืองในประเด็นต่าง ๆ ของบ้านเมือง การเข้ารับฟังปัญหาโดยตรงไปตรงมา
2. องค์กรต่าง ๆ และภาคประชาชนควรเคารพสิทธิขั้นพื้นฐาน เพศทางเลือกควร ได้รับการปฏิบัติจากรัฐเท่าเทียมกับเพศชายและเพศหญิง
3. เทศบาลส่งเสริมประชาชนในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างฉันพี่น้อง มิมีตรีเมตรีเอกเช่น ครอบครัว สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน โดยการจัดกิจกรรมร่วมกับ ชุมชน และประชาชนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ ประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ตำบล อำเภอหรือจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2540). *ทฤษฎีระบบการเมืองไทย กรอบการวิเคราะห์ไตรลักษณ์รัฐ*.

กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทศบาลนครนครราชสีมา. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ. 2566–2570*. เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.koratcity.go.th>

ธนากร ผงสันเทียะ. (2567). ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. ใน *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พชรวัฒน์ แสนทอง. (2562). อุดมการณ์ทางการเมือง : อุดมการณ์ทางการเมืองไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 13(3), 231–248.

พระศิษณุพงศ์ วชิรญาณ. (2567). การส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระประเสริฐ ปญญาโร (เปลกระโทก). (2566). การพัฒนาชุมชนตามหลักธรรมาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2544). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด.

พระมหานพดล สีทอง. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 และขันติ-โสรจจะกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

พระอธิการปฐมพงศ์ ฐานวโร (ประทุมวัน). (2567). พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พลวุฒิ พัฒนวัชรกุล. (2563). อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลิขิต ธีรเวคิน. (2553). *การเมืองการปกครองของไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2546). *อุดมการณ์ทางการเมืองและการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วัชรพล พุทธรักษา. (2549). รัฐบาลทักษิณกับความพยายามสร้างภาวะการณ์ครองอำนาจ. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมเกียรติ วันทะนะ. (2551). *อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรข่าวสวย.

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (พิมพ์ ธมฺมธโร). (2541). *ธรรมะสร้างเยาวชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

Simon, R. (1982). *Gramsci's political thought: An introduction*. London: Lawrence and Wishart.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Tokyo: Aoyama Gakuin University.

บทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา *

THE ROLE OF LOCAL LEADERS IN COMMUNITY DEVELOPMENT OF MUENWAI SUBDISTRICT MUEANG DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระมหากิตติพงษ์ กิตติปัญญา (สกุลโชติ)¹ และ พิชิต ปุริมาต²

Phramaha Kittipong Kittipanyoo (Sakunchot)¹ and Pichit Purimart²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: joybenyapajoy@gmail.com

วันที่รับบทความ : 11 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 16 พฤษภาคม 2568;

วันตอบรับบทความ : 18 พฤษภาคม 2568

Received 11 May 2025; Revised 16 May 2025; Accepted 18 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) นำเสนอแนะบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.914 จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 383 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ

Citation:

* พระมหากิตติพงษ์ กิตติปัญญา (สกุลโชติ) และ พิชิต ปุริมาต. (2568). บทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 912-930.

Phramaha Kittipong Kittipanyoo (Sakunchot) and Pichit Purimart. (2025). The Role Of Local Leaders In Community Development Of Muenwai Subdistrict Mueang District, Nakhon Ratchasima Province.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 912-930.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

การวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ และการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.36) 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวยพบว่า 1) ด้านทาน ช่วยเหลือผู้ยากไร้และกลุ่มเปราะบาง 2) ด้านบิณฑบาต ใช้คำพูดสุภาพ อ่อนโยน จริงใจ 3) ด้านอดทนอดกลั้น ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ ทำงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม 4) ด้านสมานัตตตา ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ยึดมั่นในความรับผิดชอบ

คำสำคัญ: บทบาท, ผู้นำท้องถิ่น, การพัฒนาชุมชน

Abstract

This research article aims to 1) Study the role of local leaders in community development in Muen Wai Subdistrict. 2) Compare public opinions on the role of local leaders in community development in Muen Wai Subdistrict, categorized by personal factors. 3) Present the role of local leaders in community development in Muen Wai Subdistrict. The research methodology is a mixed-methods approach. The quantitative research used a questionnaire with a reliability value of 0.914 from a sample group consisting of citizens aged 18 and over in Muen Wai Subdistrict, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, totaling 383 people. Data were analyzed using statistical methods, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and analysis using t-tests and F-tests. The qualitative research involved interviews with 9 key informants and content analysis in a descriptive manner.

The research results found that 1) The level of local leadership roles in community development in Muen Wai Subdistrict, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province is overall at a high level ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.36). 2) Comparison of public opinions on the role of local leaders in community development in Tambon Muen Wai classified by personal factors. Overall, it was found that people with different genders, ages, education levels, and occupations had no different opinions on the role of local leaders in community development in Tambon Muen Wai. Therefore, the research hypothesis was rejected. 3) Application of Buddhist principles to promote the role of local leaders in community development in Tambon Muen Wai found that 1) Charity: Helping the poor and vulnerable groups 2) Polite speech: Using polite, gentle, and sincere words 3) Atthachariya: Behaving to be useful, working with transparency and fairness 4) Samatta: Behaving consistently and adhering to responsibility

Keywords: Role, Local Leader, Community Development

บทนำ

ในการจัดระเบียบการปกครองของไทยในปัจจุบันอาจแยกออกตามอำนาจในการดำเนินการปกครองบริหารประเทศตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นกฎหมายที่วางหลักใหญ่ ๆ ในการบริหารราชการของประเทศ โดยได้แบ่งการบริหารราชการออกเป็น 3 ส่วน คือ การบริหารราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534, 2534) การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็นการจัดระเบียบบริหารราชการตามหลักการแบ่งอำนาจโดยส่วนกลางแบ่งอำนาจในการบริหารราชการบางอย่างไปให้หน่วยงานราชการหรือตัวแทนของส่วนกลางในภูมิภาคโดยให้มีอำนาจตัดสินใจในบังคับบัญชาและวินิจฉัยสั่งการแทนส่วนกลางได้ในระดับหนึ่งการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ให้จัดระเบียบบริหารราชการ ส่วนภูมิภาคออกเป็น อำเภอ จังหวัด (ฉกาจ อาสาสนา, 2559) ในเขตอำเภอพระราชบัญญัติ

ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ยังได้บัญญัติว่า “การบริหารราชการอำเภอให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่” ซึ่งปัจจุบันคือ “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457” ซึ่งได้กำหนดให้มีหน่วยงานในระดับย่อยลงไปจากอำเภอ คือ ตำบลและหมู่บ้าน (พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2557, 2557) ตำบลเป็นหน่วยงานบริหารราชการในส่วนภูมิภาคที่รองลงมาจากอำเภอซึ่งจะประกอบด้วยหมู่บ้านรวมกันตั้งแต่ 5 หมู่บ้านขึ้นไป จัดตั้งขึ้นโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย โดยมีกำนันเป็นหัวหน้า หมู่บ้านเป็นหน่วยบริหารราชการส่วนภูมิภาคที่เล็กที่สุด ซึ่งประกอบด้วยบ้านหลาย ๆ บ้านในท้องที่เดียวกัน โดยในหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหนารับผิดชอบ มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน (วัชรชัย สุทโท, 2562)

ปัญหาที่เกิดขึ้นของการพัฒนาชุมชนในตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาเกิดจากสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนจะเห็นได้จากการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ส่วนมากการจัดทำกิจกรรมจะไม่มีความต่อเนื่องหรือมีการต่อยอดของกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ซึ่งในช่วงที่จัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่อยู่ในระยะเวลาของโครงการก็มีการพัฒนาไปได้ด้วยดี แต่พอจบโครงการหรือกิจกรรม การพัฒนาก็หยุดตามไปด้วยจึงกลายเป็นปัญหาของการพัฒนา เพราะเมื่อโครงการจบการพัฒนาก็หยุดตามไปด้วย พอเริ่มมีโครงการใหม่เกิดขึ้นการพัฒนาก็เริ่มเกิดขึ้นใหม่ทำให้การพัฒนาไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งหมดนี้เกิดจากปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน ทั้งเรื่องการบริหารปัญหาน้ำท่วม การร้องเรียนการทุจริต การพัฒนาหมู่บ้าน ทำให้การพัฒนาเป็นไปด้วยความล่าช้า สิ่งที่เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดคือเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้าน ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาอันท้าทายอย่างยิ่ง โดยวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนไทยเริ่มลบลบกันไป ในอดีตคนไทยอยู่ร่วมกันแบบครอบครัวหมู่บ้าน ชุมชน ที่มีความเอื้ออาทร ถ้อยทีถ้อยอาศัยพึ่งพิงกัน มีความปรองดองสมัคสมานสามัคคีต่อกัน แต่เมื่อสังคมไทยขยายตัวเป็นชุมชนเมือง มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมบริโภคนิยม ปัญหาดังกล่าวล้วนแล้วแต่นำไปสู่ความขัดแย้งที่ยากต่อการจัดการ และมีโอกาสที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งและเพิ่มความรุนแรงมากยิ่งขึ้น (พระมหาเสริช นริสสุโร และคณะ, 2563)

ดังนั้น บทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ควรใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1. ทาน ให้หรือแบ่งปัน 2. ปิยวาจา พูดจาดีด้วยคำสุภาพ 3. อัตถจริยา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ 4. สมานัตตตา ปฏิบัติตน

เสมอต้นเสมอปลาย มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน โดยยึดหลักการที่ถูกต้อง มากกว่าการยึดเสียงข้างมากที่อาจไม่ถูกต้อง รวมถึงใช้เหตุผลที่ประกอบด้วยคุณธรรมและความดีงามรอบด้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการหลักธรรมเพื่อบทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา หลักธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนา ได้แก่ การยึดหลักการที่ถูกต้องมากกว่ายึดหลักคนส่วนมากที่ไม่ถูกต้อง ยึดหลักเหตุผลที่ประกอบด้วยความดีงามรอบด้าน ยึดหลักความจริง ยึดหลักความถูกต้อง ยึดความเป็นธรรม ยึดหลักประโยชน์ส่วนรวม ไม่ยึดกระแสเสียงคนส่วนใหญ่ที่ไม่ถูกต้องธรรมและไม่เป็นธรรม และนำหลักสังคหวัตถุมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอบทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรม

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ

ผู้นำคือผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการ อำนาจการ จูงใจ ริเริ่ม ประนีประนอม ประสานงาน โดยอาศัยอำนาจหน้าที่และอำนาจบารมีเป็นเครื่องมือในลักษณะที่เป็นแบบพิธีการและไม่ใช่พิธีการทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดพลังร่วมของกลุ่มใน การปฏิบัติงานซึ่งจะทำให้การบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (อุทัย หิรัญโต, 2543) ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานอาจได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งหรือบุคคลที่มีอิทธิพลในการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

เป้าหมายที่วางไว้ ผู้นำกับผู้บริหารอาจเป็นบุคคลเดียวกันหรือคนละบุคคลก็ได้ ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารอาจเป็นบุคคลที่รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหน้าที่แต่ขาดภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ ซึ่งสามารถจะเป็นผู้บริหารได้แต่อาจมิใช่ผู้นำที่แท้จริงของกลุ่มในขณะที่บุคคลอื่นอาจเป็นที่ยอมรับนับถือจากสมาชิกในกลุ่มมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่ม มีพฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งความเป็นผู้นำ ดังนั้นในหน่วยงานอาจมีผู้นำหลายคนนอกเหนือจากผู้นำโดยตำแหน่งฉะนั้นพฤติกรรมความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญมากต่อผู้บริหาร และผู้นำที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ (จารวิ ภัคคีดำรงกุล, 2553)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของ ชุมชนจากสภาพที่เป็นอยู่ (สภาพที่ไม่พึงปรารถนาไม่ดีงาม) ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (สภาพที่พึงปรารถนาที่ดีงาม หรือ เจริญ) กล่าวคือเป็นการจูงใจเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น ในชุมชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงสภาพของส่วนประกอบต่าง ๆ ในชุมชน จากสภาพที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่ สภาพที่พึงปรารถนา อันเป็นเป้าหมายที่ชุมชนตั้งไว้ กล่าวโดยสรุปการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงชุมชนที่มีการวางแผน (Planned Community Change) (ชุตินา ถวัลย์ปรีดา, 2564) การพัฒนาชุมชน เป็นกลไกอันสำคัญที่กำหนดทิศทาง นโยบาย แนวทางและกระบวนการในการพัฒนาเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายเบื้องต้น คือ ชุมชน (ประชาชน) ที่สุขสมบูรณ์ การพัฒนาชุมชน เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นระบบ อันประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ สภาพทั่วไปของปัญหา ความต้องการ กระบวนการแก้ไขปัญหา และผู้เกี่ยวข้องในระบบ และปัจจัยภายนอก อันได้แก่ กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ การพัฒนาชุมชนเป็นการบริหารจัดการชุมชนที่มีกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาทั้งองค์ภาพพ อันมีองค์ประกอบ ทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาสังคม โดยท้องถิ่น เป็นองค์กรหลัก และประชาสังคมเป็นผู้รับประโยชน์ที่สุขสมบูรณ์ การพัฒนาชุมชน จึงเป็นภาระหน้าที่ของคนทุกคนที่จะต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์สุขร่วมกัน (สมชาย ศรีวิรัตน์, 2567)

3. สังคหวัตถุ 4

สังคหวัตถุ 4 คือหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ประกอบด้วย 1) ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือ สงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือทรัพย์สินสิ่งของตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจและศิลปวิทยา

2) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่ารัก ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์มีเหตุผลเป็นหลักฐานชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจให้กำลังใจ รู้จัก พูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3) อุตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกายและชวนช่วยช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาคและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้าน จริยธรรม 4) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอทั้งต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วม ทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหาค เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2550)

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย งานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ประชากร ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในตำบลหมื่นไวย อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 8,873 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในตำบลหมื่นไวย อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 383 คน

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (นิยมใช้ 0.05)
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้นจะได้

$$n = \frac{8,873}{1 + 8,873(0.05)^2}$$

$$n = 382.78$$

$$n = 383$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 383 คน ผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสม โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

3. การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.00 ทุกข้อ 2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) นำไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.914 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างได้

3.2 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือถึงเจ้าคณะอำเภอปากพลี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับ กลับมาก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลง รหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณ ค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย โดย 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานและวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความ แปรปรวนทางเดียว ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการ เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่า คະแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80 – 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากผู้อำนวยการ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครราชสีมา และประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนัดหมายเวลาและขออนุญาตบันทึกเสียงการ ให้สัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลัง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์

และการจัดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ข้อที่ 2. และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับบทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม (N=383)

บทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการเป็นผู้ไกลเกลี่ยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น	3.93	0.51	มาก
2. ด้านการเป็นผู้นำทางความคิดของประชาชนในหมู่บ้าน	3.96	0.50	มาก
3. ด้านการเป็นผู้นำความเจริญจากภายนอกเข้ามาในหมู่บ้าน	4.02	0.39	มาก
4. ด้านการเป็นผู้สร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน	4.07	0.41	มาก
รวม	3.99	0.36	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเป็นผู้สร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.41) รองลงมา คือ ด้านการเป็นผู้นำความเจริญจากภายนอกเข้ามาในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.39) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเป็นผู้ไกลเกลี่ยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.51)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่	ผลการศึกษา		t	F	Sig.
	ยอมรับ	ปฏิเสธ			
สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน		✓	-	0.012	0.988
สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน		✓	-	0.490	0.689
สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน		✓	-	0.192	0.979
สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน		✓	-	0.220	0.970
สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน		✓		0.448	0.774

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อการเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ด้านทาน ให้หรือแบ่งปัน ด้านปิยวาจา พูดจาด้วยคำสุภาพ ด้านอัตถจริยา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ ด้านสมานัตตตา ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย เมื่อหลักสังคหวัตถุ 4 ข้างต้น เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดบทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านทาน การให้และแบ่งปัน ผู้นำมีจิตใจเสียสละ แบ่งปันโดยไม่เลือกปฏิบัติ ช่วยเหลือผู้ยากไร้และกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผ่านโครงการถุงยังชีพ ตู้แบ่งปัน และศูนย์แลกเปลี่ยนของเหลือใช้ ใช้ทรัพยากรส่วนตัวช่วยเหลือชุมชน สนับสนุนทุนการศึกษา ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก 2) ด้านปิยวาจา การพูดจาสุภาพ ใช้ถ้อยคำสุภาพ อ่อนโยน และจริงใจในการสื่อสาร ส่งเสริมความสามัคคี ลดความขัดแย้ง รับฟังอย่างตั้งใจ ไม่ใช้อารมณ์ในการโต้ตอบ การพูดจาอย่างมีสติช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและเสริมประสิทธิภาพในการบริหาร 3) ด้านอัตถจริยา การประพฤติตนเป็นประโยชน์ มีจิตอาสา ทำงานเพื่อส่วนรวมด้วยความยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ส่งเสริมความมั่นคงของชุมชน ยึดหลักความซื่อสัตย์และไร้ผลประโยชน์ส่วนตน ทำให้ได้รับความไว้วางใจ 4) ด้านสมานัตตตา ความเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ไม่เปลี่ยนไปตามตำแหน่งหรือผลประโยชน์ ยึดมั่นในความดี เคารพทุกคนเท่าเทียม รักษาคำพูด มีความรับผิดชอบ ไม่ล่าเอียง เปิดใจกับประชาชน เป็นผู้นำที่ประชาชนไว้วางใจในระยะยาว

อภิปรายผล

ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับบทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระดับบทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเป็นผู้สร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน รองลงมา คือ ด้านการเป็นผู้นำความเจริญจากภายนอกเข้ามาในหมู่บ้าน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้นำท้องที่ในตำบลหมื่นไวย อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา มีความใกล้ชิดกับประชาชนในระดับชุมชน และมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในหมู่บ้าน ผู้นำเหล่านี้มักเป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ เชื่อถือ และให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้สามารถสร้าง

ความสามัคคีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญเมือง ชันธุธ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง “การยอมรับบทบาทผู้นำท้องที่สตรีอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการศึกษาพบว่า การยอมรับบทบาทผู้นำท้องที่สตรีอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่าปัจจุบันผู้นำท้องที่สตรีได้รับการยอมรับบทบาทมากขึ้นจากอดีต ด้วยคุณสมบัติและโอกาสในการแสดงออกของสตรีทั้งในด้านความรู้ความสามารถ ความกระตือรือร้น และคุณภาพของงานที่ได้รับมอบหมาย ลักษณะของการทำงานก็จะมีความยืดหยุ่นและละเอียดรอบคอบมากกว่าผู้นำท้องที่ชาย ส่งผลต่อจำนวนผู้นำท้องที่สตรีในอำเภอธวัชบุรีที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิตติศิริพัฒน์ รุ่งพรหมมา และสายันท์ อินันใจ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้นำท้องที่ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” ผลการศึกษาพบว่า ระดับบทบาทของผู้นำท้องที่ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทผู้นำท้องที่ในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้นำท้องที่ของตำบลหมื่นไวยมีบทบาทที่ชัดเจนและสม่ำเสมอในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างครอบคลุมและทั่วถึง ทำให้ประชาชนทุกกลุ่มไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ หรือรายได้ ต่างก็รับรู้และประเมินบทบาทของผู้นำในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ บทบาทของผู้นำท้องที่มักเกี่ยวข้องกับกิจกรรมสาธารณะที่เปิดกว้างให้ทุกกลุ่มประชาชนมีส่วนร่วม ไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น การส่งเสริมความสามัคคี การจัดกิจกรรมชุมชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก จึงทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณามีบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มิใช่เพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ คมกริช สุขพัตร (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพล บุญยัง (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลโพธิ์กลาง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลโพธิ์กลาง จังหวัดนครราชสีมา ประชาชนที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลโพธิ์กลาง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคน เป็นพุทธธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมบทบาทของผู้นำท้องถิ่นให้มีคุณภาพและสร้างสรรค์การพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้เป็นอย่างดี ที่เป็นเช่นนี้เพราะ หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่มีพลังในการสร้างความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างผู้นำกับประชาชน เป็นพื้นฐานของการบริหารงานที่มีศีลธรรม มีเมตตาธรรม และมีจริยธรรม ซึ่งตรงกับบริบทของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นชุมชนแบบไทยดั้งเดิมที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ทางสังคม ความเคารพผู้อาวุโส และการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยเหตุนี้เอง การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้จึงช่วยพัฒนาผู้นำท้องถิ่นให้เป็นผู้นำที่ประชาชนยอมรับ เกิดความร่วมมือและพลังทางสังคมในการขับเคลื่อนชุมชนไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งยังช่วยส่งเสริมค่านิยมทางจริยธรรมในระบบการบริหารท้องถิ่นอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพเดช เพ็ชรขุนทด (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอนีนสง่า จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 หลักธรรมอันเป็นที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจ ดังนี้ 1. ด้านทาน (ให้หรือแบ่งปัน) ผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้เสียสละแรงกายแรงใจ เสียสละเวลา สุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน อุทิศตนต่อหน้าที่ ยึดถือ หลักเหตุผล ความยุติธรรม ความจริง ความถูกต้อง ในปกครองชุมชน 2. ด้านปิยวาจา (พูดจาดีด้วยคำสุภาพ) ผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ที่พูดความจริง ไม่มีการบิดเบือนข้อเท็จจริง มีความประณีตในการใช้คำพูด ไม่พูดหยาบคาย ไม่พูดจายกตนข่มเหงประชาชน ไม่พูดในทางที่ก่อให้เกิดความแตกแยกในชุมชน 3. ด้านอัตถจริยา (ประพฤติตนเป็นประโยชน์) ผู้นำท้องถิ่นต้องประพฤติตนและปฏิบัติตนให้อยู่ในหลักศีลธรรมอันดี เป็นตัวอย่างที่ดี มีความ

ตั้งที่จะพัฒนาชุมชน ยึดการปฏิบัติตน ประโยชน์สาธารณะมากกว่าที่จะถือเอาประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง มีความเอื้อช่วยเหลือประชาชนด้วยความจริงใจ ใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา มากกว่าการใช้อารมณ์ 4. ด้านสมานัตตตา (ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย) ผู้นำท้องถิ่นประพฤติปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายปรับตัวเข้ากับกับชุมชน เป็นที่พึ่งของประชาชน ไม่เอาเปรียบประชาชน ร่วมเผชิญกับปัญหา ร่วมคิดหาทางแก้ไขปัญหามา ไม่ถือตน เป็นมิตรกับทุก ๆ คนในชุมชน ไม่ทอดทิ้งประชาชนในยามที่ลำบากหรือได้รับความเดือดร้อนและสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นใน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิศา กุเวรไตรย์ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่นเพื่อส่งเสริมบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาได้แก่ 1) ด้านทาน (การให้) โดยสตรีในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีการประพฤติปฏิบัติในการเป็นผู้รู้จักให้ รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปันเพื่อส่วนรวมอย่างเหมาะสม โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน 2) ด้าน ปิยวาจา (การพูดจาอ่อนหวาน) สตรีมีการประพฤติปฏิบัติ โดยเป็นผู้ที่ใช้คำพูดในการสื่อสารด้วยถ้อยคำหรือวาจาที่สุภาพ ไพเราะ อ่อนน้อม ถ่อมตน อ่อนหวาน นำพียงที่ก่อให้เกิดความสามัคคี มีประโยชน์ ถูกกาลเทศะ โดยการพูดเป็นไปด้วยความเต็มใจ จริงใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3) ด้านอัตถจริยา (การช่วยเหลือกัน) สตรีมีการประพฤติปฏิบัติ โดยรู้จักและปฏิบัติตนในการทำประโยชน์ต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือด้วยร่างกาย หรือแรงใจ ช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ไม่เกียจงาน หรือเลื่องงาน 4) ด้านสมานัตตตา (การวางตัวให้เหมาะสม) สตรีมีการประพฤติปฏิบัติ โดยต้องเป็นผู้ที่ครองตนวางตนให้มีความเหมาะสม ถูกกาลเทศะ ไม่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ดีทั้งต่อหน้า และลับหลัง รู้จักการประพฤติปฏิบัติตนให้สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย และวางตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้พบเห็น

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สังเคราะห์โดย : พระมหากิตติพงษ์ กิตติปัญญา (สกุลโชติ)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม โดยเฉพาะ สังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อรรถจริยา และสมานัตตตา ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในระดับชุมชน ผู้นำที่มีจิตสาธารณะ ทาน ยินดีเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จะได้รับความศรัทธาจากประชาชน ด้านปิยวาจา วาจาสุภาพและไพเราะเป็นปัจจัยส่งเสริมการสื่อสารที่สร้างสรรค์ ลดความขัดแย้ง และเพิ่มความสามัคคี อรรถจริยานั้นการเป็นผู้นำที่ลงมือทำจริง ไม่ใช่แค่สั่งการแต่เป็นแบบอย่างที่ดี ขณะที่สมานัตตตา คือการปฏิบัติที่เสมอต้นเสมอปลาย ซื่อตรง ไม่เลือกปฏิบัติ ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนทุกกลุ่ม การยึด

หลักการทั้ง 4 นี้ ช่วยให้ผู้นำสามารถไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง นำการเปลี่ยนแปลง สร้างความร่วมมือ และเป็นศูนย์รวมของความสามัคคีในชุมชน สังคมวัตถุ 4 จึงไม่ใช่เพียงหลักการทางศีลธรรม แต่เป็นแนวทางการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทไทย และมีศักยภาพในการขับเคลื่อนชุมชนสู่ความยั่งยืนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายเสริมสร้างบทบาทผู้นำในการแก้ไขความขัดแย้งในชุมชน ส่งเสริมการอบรมทักษะการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งให้แก่ผู้นำท้องถิ่น เพื่อเสริมบทบาทในการสร้างความสมานฉันท์ในชุมชน
2. หน่วยงานท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายพัฒนาศักยภาพผู้นำในการนำความเจริญเข้าสู่หมู่บ้าน จัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำในการบริหารและเชื่อมโยงแหล่งทรัพยากรจากภายนอกสู่ชุมชน
3. หน่วยงานท้องถิ่นควรจัดโครงการฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นเชิงยุทธศาสตร์ โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการสมัยใหม่ เช่น การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ผู้นำมีศักยภาพในการเป็นผู้นำพาชุมชนสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้นำท้องถิ่นควรเป็นตัวกลางเปิดพื้นที่ให้ทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม และใช้หลักเมตตาธรรมในการประสานความเข้าใจ เพื่อลดความขัดแย้งและสร้างสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ
2. ผู้นำท้องถิ่นควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมจิตอาสา งานประเพณีท้องถิ่น หรือประชุมกลุ่มย่อย เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ และความรู้สึกร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวของคนในชุมชน
3. ผู้นำท้องถิ่นควรเข้าร่วมการอบรมอย่างต่อเนื่องในด้านการบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยี และการเขียนแผนพัฒนา รวมถึงศึกษาดูงานจากชุมชนต้นแบบ เพื่อเสริมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเรื่อง การบูรณาการหลักพระ 4 ส่งเสริมบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2. ควรทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลหมื่นไวย อำเภอมืองจังหวัดนครราชสีมา

3. ควรทำการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ตำบล อำเภอมืองหรือจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

“พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534”. (2534). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 156 หน้า 2 (4 กันยายน) .

“พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2557”. (2557). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 137. หน้า 1-23 (กันยายน).

ขวัญเมือง ชันธะรุช. (2564). การยอมรับบทบาทผู้นำท้องถิ่นที่สตรีอำเภอมืองบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารการจัดการองค์กรและพัฒนาสังคม, 1(1), 1-10.

คมกริช สุขพัตร. (2566). ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จารวี รักดีดำรงกุล. (2553) คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็น ของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชา การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ฉกาจ อาสาสนา. (2559). การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.

ชุติมา ถวัลย์ปรีดา. (2564). ชุมชนแห่งการเรียนรู้กับการพัฒนาชุมชน. ใน วารสารการจัดการ และพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 5(2), 97-111.

ญาณิศา กุเวระไตรย์. (2566). “บทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา”. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- จิตศิริพัฒน์ รุ่งพรหมมา และสายันท์ อินันใจ. (2565). บทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลไทรย้อยอำเภอด่นชัย จังหวัดแพร่. *วารสารสังคมล้านนา*, 2(1), 19-27.
- นพเดช เพ็ชรขุนทด. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอนีนสง่า จังหวัดชัยภูมิ. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). *ธรรมานุญชีวิต ฉบับชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: สถาบันสันติธรรม.
- พระมหาเสรีชน นริสโร และคณะ. (2563). *การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสันติสุขตามหลักคำสอนของศาสนา (พุทธ คริสต์ อิสลาม)*. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัชรชัย สุทโท. (2562). บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตท้องที่อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศิริพล บุญยัง. (2566). คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลโพธิ์กลาง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมชาย ศรีวิรัตน์. (2567). *การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. *สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร*. เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2567. จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat>
- อุทัย หิรัญโต. (2543). *การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Edition. Tokyo: Aoyama Gakuin University.

การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก *

DEVELOPMENT OF THE MANAGEMENT OF PUBLIC WELFARE WORK BY THE SANGHA IN MUEANG DISTRICT, NAKHON NAYOK PROVINCE

พระมหาณัฐพล วิสุทธาจาโร (บุญยะฤทธิ์)¹, พิชิต ปุริมาตร² และ ประพันธ์ นิกกระโทก³

Phramahanatthaphon Visuddhācāro (Bunyarit)¹, Phichit Purimat² and Praphan Nukkratok³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: Suri1358355@gmail.com

วันที่รับบทความ : 11 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 17 พฤษภาคม 2568;

วันที่ตอบรับบทความ : 19 พฤษภาคม 2568

Received 11 May 2025; Revised 17 May 2025; Accepted 19 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) นำเสนอแนวทาง ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.939 จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด และการ

Citation:

* พระมหาณัฐพล วิสุทธาจาโร (บุญยะฤทธิ์), พิชิต ปุริมาตร และ ประพันธ์ นิกกระโทก. (2568). การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 931-947.

Phramahanatthaphon Visuddhācāro (Bunyarit), Phichit Purimat and Praphan Nukkratok. (2025).

Development Of The Management Of Public Welfare Work By The Sangha In Mueang District, Nakhon Nayok Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 931-947.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

วิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.45$, S.D.=0.65) 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการพบว่า 1) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ ให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาทางด้านจิตใจ และปัญหาการดำเนินชีวิตให้แก่ประชาชน สนับสนุนส่งเสริมให้มีการอบรมและสอน 2) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนน้อมนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ส่งเสริมให้สถานที่วัดเป็นสถานที่บริการให้ความรู้ด้านสุขภาพ 3) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสุขสมบัติ ได้แก่ อนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุ ให้ความรู้แก่ชุมชน สร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น 4) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ มีส่วนร่วมสนับสนุน ช่วยเหลือ สถานสงเคราะห์ต่าง ๆ

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบริหารจัดการ, งานสาธารณสุขสงเคราะห์

Abstract

The purposes of this research article are to 1) study 2) compare public opinions. Classified according to personal factors 3) Presenting guidelines. The research method is a combined method. Quantitative research Using a questionnaire, the confidence value was 0.939 from a sample of 400 people. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and analysis using t-test and F-test. using one-way analysis of variance method In the case of three or more groups of primary variables When differences were found, the mean differences were compared by pair using the least significant difference method. and qualitative research Interviews with 9 key informants or people were analyzed descriptively.

The results of the research found that 1) The overall level of development of public welfare management was at a moderate level ($\bar{X}=3.45$, S.D.= 0.65) 2) Results of comparing public opinions Classified according to personal factors. Overall, it was found that people of different genders, ages, education, income, and occupations Have an opinion no different Therefore, the research hypothesis was rejected. 3) Guidelines for developing the management of public welfare work by the Sangha. It was found that 1) the aspect of assistance includes giving advice and solving psychological problems. and life problems for the people Support and promote training and teaching. 2) Helping others for the public benefit, including promoting and supporting people to put the Sufficiency Economy into practice. Promote temple locations as places to provide health education services. 3) In terms of helping and supporting public property, including preserving ancient sites and objects, providing knowledge to the community, and creating local museums. 4) In terms of helping and supporting the general public, including participating, supporting, and helping various welfare institutions.

Keywords: Development, Management, Public Welfare Work

บทนำ

วัดเป็นศูนย์กลางแห่งการรวมจิตใจของบรรดาพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ทำหน้าที่ในการจัดวางรากฐานและความเจริญให้แก่สังคม เพื่อส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นและความมั่นคงให้แก่สังคม ช่วยลดปัญหาทางสังคมและยังช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการควบคุมทางสังคมอีกด้วย (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543) การสาธารณสงเคราะห์ ถือได้ว่าเป็น 1 ในงานที่คณะสงฆ์จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการในงานทั้ง 6 ด้าน เพื่อเป็นไปตามนโยบายของมหาเถรสมาคม เป็นหนึ่งในกิจกรรมของวัดที่ภิกษุต้องดำเนินการให้เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ ในด้านการสังคมสงเคราะห์ การดำเนินกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล อนุเคราะห์พุทธศาสนิกชน ดังพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้าได้กล่าวไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริก

ไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนเป็นจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขของทวยเทพ และมนุษย์ทั้งหลาย”

ปัจจุบันนี้งานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นปัญหาสำคัญของคณะสงฆ์อย่างยิ่ง เพราะสภาพสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่คณะสงฆ์ปรับตัวรับกับสถานการณ์ไม่ทันแม้แต่จะมีการกำหนดในระเบียบมหาวิทยาลัยและสมาคมและในอำนาจหน้าที่ของบทบาทพระสงฆ์จึงกล่าวได้ว่าการสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นกิจการของคณะสงฆ์ต้องรีบปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วน อย่างไรก็ตามหลักฐานของการจัดการอันจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยนำเข้าและมีกระบวนการที่ภาษากิจกรรมหรืองานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (P. Robbins and M, 2002)

สิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญของวัดและคณะสงฆ์ที่ไม่สามารถจะปฏิเสธได้คือ พระสงฆ์ขาดการศึกษาในด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาในทางที่ถูกต้อง ทำให้เกิดปัญหาใหญ่ของคณะสงฆ์ในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ตามมาในภายหลัง ไม่ว่าจะเป็นในด้านการปกครอง พระภิกษุสามเณรที่ไม่เป็นไปตามพระธรรมวินัย พระสงฆ์ไม่เข้าใจในอำนาจหน้าที่ บทบาทของการปกครองตามพระธรรมวินัยและตามกฎหมายเถรสมาคม วัดไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นสาเหตุสำคัญทำให้พระภิกษุสามเณรตลอดจนประชาชนทั่วไปไม่เข้าใจในหลักพระธรรมวินัยที่ถูกต้องดังมาอย่างแท้จริง จึงทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติที่ผิดไปจากกรอบอันดั้งเดิมตามหลักพระพุทธศาสนา ส่วนในด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์วัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน นั้น ยังขาดสัมพันธภาพในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดสภาพที่เอื้อประโยชน์แก่ทุกฝ่าย จากการศึกษาสภาพ ปัญหาเหล่านี้ เป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นปัญหาที่วัดและคณะสงฆ์กำลังประสบอยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในสภาวะการโลกยุคปัจจุบันนี้ (พระครูวิสุทธิธานันท์คุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธิจาโร), 2557)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาวิจัยในเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ” เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย และให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมาย

การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ หมายถึง การปรับปรุง ยกระดับ หรือเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินงานด้านการช่วยเหลือสังคมของพระสังฆาธิการ เช่น เจ้าอาวาส เจ้าคณะระดับต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคมได้ดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การบริหารบุคลากร การประสานความร่วมมือ และการประเมินผล (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543)

ความสำคัญ

เสริมบทบาทของพระสงฆ์ในสังคม การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์อย่างมีระบบช่วยให้พระสงฆ์มีบทบาทที่ชัดเจนและสำคัญในฐานะผู้นำด้านจริยธรรมและผู้ช่วยเหลือสังคม โดยเฉพาะในภาวะวิกฤต เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือการระบาดของโรค ส่งเสริมภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนา เมื่อพระสังฆาธิการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้สังคมเกิดความเลื่อมใสและศรัทธาในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น สร้างความร่วมมือกับภาคส่วนอื่นๆ การบริหารงานสาธารณสงเคราะห์ที่ดีช่วยให้สามารถเชื่อมโยงและร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ เอกชน และประชาชนในการดำเนินงานเพื่อประโยชน์ของสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาทักษะของพระสงฆ์ กระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการยังส่งผลให้พระสังฆาธิการและพระสงฆ์โดยรวมได้เรียนรู้ทักษะการจัดการ การวางแผน และการประเมินผล ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการบริหารวัดและกิจกรรมอื่น ๆ ได้ ตอบสนองต่อปัญหาสังคมได้ตรงจุด การบริหารที่ดีทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนได้อย่างชัดเจน และจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม ทำให้งานสาธารณสงเคราะห์มีประสิทธิภาพและเข้าถึงผู้ที่เดือดร้อนได้แท้จริง (พระมหาวรเมธ เตชธมโม (ดีสุรกุล), 2561).

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดย พระใบฎีกายุทธนา ยุทธนปญโญ (ปลอดกระโทก) (2567) ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมงานสาธารณะสงเคราะห์ช่วงสถานการณ์โควิด - 19 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของการส่งเสริมงานสาธารณะสงเคราะห์ช่วงสถานการณ์โควิด - 19 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ และอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การส่งเสริมงานสาธารณะสงเคราะห์ช่วงสถานการณ์โควิด - 19 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมงานสาธารณะสงเคราะห์ช่วงสถานการณ์โควิด - 19 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

พระวรภพ คุณสมปนโน (วานิชวัฒน์), (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี คือ ได้สร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมแต่กลายเป็นที่เก็บของ วัดขาดการสร้างบุคลากรพระภิกษุสงฆ์ในการเป็นผู้นำในการปฏิบัติธรรม และประชาสัมพันธ์ชักชวนประชาชนทั่วไป และจากข้อมูลที่ได้รับมาเรื่องเพศสัมพันธ์กับโรคเอดส์ที่เกิดขึ้นกับเด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไปว่า ภัยของโรคเอดส์เพิ่มขึ้นทุกปี แสดงว่าการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐไม่ให้ความสนใจในเรื่องนี้มากเท่าที่ควร และด้านการดำเนินงาน องค์กรบริหารยังขาดการนำแผนด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง และโครงการการสร้างศูนย์บำบัดผู้เสพยาเสพติดเป็นโครงการใหม่ ขาดบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญที่ต้องหาข้อมูลและปรึกษาหน่วยงานราชการ

สรุป การยกระดับความสามารถในการวางแผน จัดการและดำเนินกิจกรรมช่วยเหลือสังคมให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย งานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน 24,673 คน (จังหวัดนครนายก, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน 400 คน

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (นิยมใช้ 0.05)
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้นจะได้

$$n = \frac{24,673}{1 + 24,673 (0.05)^2}$$

$$n = 399.98$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 400 คน ผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสมของประชาชนแต่ละชั้นการศึกษา โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

3. การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสุขของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของ

เทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.00 ทุกข้อ 2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) นำไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ที่งัดกับเท่ากับ 0.939 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างได้

3.2 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงนายอำเภอเมืองนครนายก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมาก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย โดย 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ข้อที่ 2. และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกโดยภาพรวม

การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ ของพระสงฆ์ในอำเภอ จังหวัดเมืองนครนายก	ระดับการปฏิบัติ (n=400)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูล	3.36	0.88	ปานกลาง
2) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์	3.45	0.92	ปานกลาง
3) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติ	3.43	0.72	ปานกลาง
4) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป	3.56	0.71	มาก
โดยภาพรวม	3.45	0.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.45$, S.D.=0.65) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้าน

การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ($\bar{X}$ =3.56, S.D.=0.71) รองลงมา คือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ($\bar{X}$ =3.45, S.D.=0.92) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูล($\bar{X}$ =3.36, S.D.=0.88) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่	ผลการศึกษา		t	F	Sig.
	ยอมรับ	ปฏิเสธ			
สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	-	✓	-	2.881	0.057
สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	-	✓	-	0.799	0.496
สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	-	✓	-	2.692	0.071
สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	-	✓	-	2.391	0.071

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มี

ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการ

งานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ

ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่าง

กัน

-

✓

-

2.881

0.057

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก พบว่า การบริหารจัดการตามหลัก POSDC ข้างต้นเป็นตัวส่งเสริมทางการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้ง 4 ด้าน มีลักษณะดังนี้ 1) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ ให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาทางด้านจิตใจ และปัญหาการดำเนินชีวิตให้แก่ประชาชน สนับสนุนส่งเสริมให้มีการอบรมและสอน ศีลธรรม จริยธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจแก่นักเรียนใน สถานศึกษาและโรงเรียน 2) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนน้อมนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ส่งเสริมให้สถานที่วัดเป็นสถานที่บริการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชน 3) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติ ได้แก่ มีการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุ ในวัดและให้ความรู้แก่ชุมชน สร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น รวบรวมศิลปวัตถุหรือโบราณวัตถุ 4) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ มีการดำเนินโครงการสาธารณสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ขาดแคลน มีส่วนร่วมสนับสนุน ช่วยเหลือ สถานสงเคราะห์ต่าง ๆ

อภิปรายผล

ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาการ

บริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.45, S.D.=0.65$) แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือประชาชนทั่วไปเป็นอย่างมาก รองลงมาคือการช่วยเหลือเพื่อสาธารณประโยชน์ในวงกว้าง อย่างไรก็ตาม ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งอาจหมายถึงการสนับสนุนภายในคณะสงฆ์หรือความร่วมมือกับภายนอก ยังเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพิจารณาและส่งเสริมให้มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในภาพรวมมีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น การศึกษาเพิ่มเติมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นในแต่ละด้าน โดยเฉพาะด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนและดำเนินงาน เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูสุวรรณวรการ, 2553) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=2.23$) ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูวินัยธรมลเมธ กตปุญโญ (โค้วตระกูล), 2567) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07, S.D.=0.26$)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกนครนายก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้และอาชีพ ไม่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกนครนายก อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนทุกกลุ่มต่างมีมุมมองที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ โดยไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์หรือระดับ

การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระปลัดพิสิทธิ์ ญาณิสโร (ศรีแก้ว), 2567) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระธรรมทูตที่มีต่อการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์” ผลการวิจัยพบว่าผลการ เปรียบเทียบความคิดเห็นของประสิทธิภาพการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิ การในอำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์ที่มีปัจจัย ส่วนบุคคลด้าน อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ ประสิทธิภาพการจัดการ งานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มี พรรษา และวุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงยอมรับ สมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระใบฎีกายุทธนา ยุทธนปญโญ (ปลอดกระโทก), 2567) ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมงานสาธารณะสงเคราะห์ช่วงสถานการณ์ โควิด - 19 ของคณะสงฆ์อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ผลการ เปรียบเทียบความคิดเห็นของการส่งเสริมงานสาธารณะสงเคราะห์ช่วงสถานการณ์โควิด - 19 ของคณะสงฆ์อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชน ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ และอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การส่งเสริมงานสาธารณะ สงเคราะห์ช่วงสถานการณ์โควิด - 19 ของคณะสงฆ์อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ไม่ แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมงานสาธารณะสงเคราะห์ช่วง สถานการณ์โควิด - 19 ของคณะสงฆ์อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิ การในอำเภอมือง จังหวัดนครนายก พบว่า ควรส่งเสริมให้พระธรรมทูตใช้สื่อ เทคโนโลยี เช่น สื่อสังคมออนไลน์ (Facebook, YouTube, TikTok) เพื่อเผยแผ่ธรรมะให้ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขึ้น ควรมีการจัดกิจกรรมสื่อธรรม เช่น การจัดบรรยายธรรมใน ชุมชน โรงเรียน หรือกิจกรรมสอดแทรกธรรมะที่เหมาะสมกับวัยของผู้ฟัง เพื่อสร้างความ ตระหนักรู้ และความเข้าใจในหลักธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาพรเมธ เทชธม โม (ดีสุรกุล), 2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านสาธารณ สงเคราะห์ของอำเภอกำแพงแก้ว จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคและ

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ ของอำเภอ แก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า 1. ด้านพัฒนาจิตใจประชาชน ขาดการจัดนิทรรศการหรือ พิพิธภัณฑ์ธรรมสังเวชภายในวัด 2. ด้านพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น คณะสงฆ์ไม่มีบทบาทในการ ประชาชนให้ดำรงชีพตามวิถีเกษตรพอเพียง 3. ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ยังขาดที่ม ความรู้เฉพาะด้านในการประยุกต์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น ข้อเสนอแนะ คือ คณะสงฆ์สนับสนุนให้ทุกวัดจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ธรรมสังเวช ตระหนักถึง ความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมทาง ศาสนา มีการจัดโครงการต่าง ๆ ที่เป็นการช่วยเหลือผู้ยากจน ด้อยโอกาส มีการจัดตั้งกองทุน ไถ่ชีวิตโค-กระบือเพื่อสนับสนุนวิถีเกษตรพอเพียง พัฒนาบุคลากรให้เป็นแกนนำด้านจิตอาสา สนับสนุนการทอดผ้าป่าขยะรีไซเคิล ฟ้นพุ่มิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหาย สร้างเครือข่าย การสืบสานประเพณีท้องถิ่นโดยคนรุ่นใหม่ คณะสงฆ์ต้องส่งเสริมให้ประชาชนท้าวตฺร-สวด มนต์ในครัวเรือนเป็นประจำทุกวัน สนับสนุนการฟ้นพุ่มิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหาย พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการสืบสานประเพณีท้องถิ่นโดยคนรุ่นใหม่ การส่งเสริมการบริหารก ิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ ของอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จึงจะประสบ ผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระวรภพ คุณสมปนโน (วานิชวัฒน์), 2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาท น้ำพุ จังหวัดลพบุรี คือ ได้สร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมแต่กลายเป็นที่เก็บของวัดขาดการสร้าง บุคลากรพระภิกษุสงฆ์ในการเป็นผู้นำในการปฏิบัติธรรม และประชาสัมพันธ์ชักชวนประชาชน ทั่วไป และจากข้อมูลที่ได้รับมาเรื่องเพศสัมพันธ์กับโรคเอดส์ที่เกิดขึ้นกับเด็กเยาวชนและ ประชาชนทั่วไปว่า ภัยของโรคเอดส์เพิ่มขึ้นทุกปี แสดงว่าการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐไม่ห ให้ความสนใจในเรื่องนี้มากเท่าที่ควร และด้านการดำเนินกิจการ องค์การบริหารยังขาดการนำ แผนด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เชิงกลยุทธ์ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง และโครงการการสร้าง ศูนย์บำบัดผู้เสพยาเสพติดเป็นโครงการใหม่ ขาดบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญที่ต้องหาข้อมูล และปรึกษาหน่วยงานราชการ และถึงแม้วัดจะทำประโยชน์ให้กับสังคมมากมายจนมีชื่อเสียงที่ ดี แต่ก็มีผลกระทบการรับรู้และผู้ป่วยเอดส์เป็นจำนวนมากเป็นเรื่องละเอียดอ่อน โดยธรรมชาติ ของมนุษย์ทุกคนกลัวตาย ไม่อยากติดต่โรคใด ๆ จึงมีผลกระทบต่อการสร้างบุคลากรในวัด พระบาทน้ำพุ จะหาบุคลากรที่มีใจเสียสละในงานสาธารณสงเคราะห์นั้นหายากมากกว่าวัด อื่น ๆ ต้องใช้แผน 1 แผน 2 และแผน 3 ในการสร้างบุคลากร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองนครนายก มีองค์ประกอบสำคัญคือ การบริหารจัดการตามหลัก POSDC นี้ ถูกนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การช่วยเหลือเกื้อกูลในด้านต่าง ๆ เช่น การบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัย การให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ 2) การช่วยเหลือเพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น การสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะ การส่งเสริมการศึกษาและสุขภาพ 3) การดูแลและอนุรักษ์สาธารณสมบัติ เช่น การบำรุงรักษาวัด ศาสนสถาน และทรัพย์สินส่วนรวม 4) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชุมชน เมื่อองค์ประกอบทั้งสองส่วนนี้ หลักการบริหาร POSDC และการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ใน 4 ด้าน ถูกบูรณาการเข้าด้วยกัน จึงก่อให้เกิดรูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน สำหรับพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีนโยบายที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม ในการวางแผนและดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้การสนับสนุนมีความครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง
2. ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดและพระสังฆาธิการอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง
3. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรและการอบรมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของพระสังฆาธิการและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ให้มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะที่ทันสมัย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการสำรวจและประเมินความต้องการด้านสาธารณสงเคราะห์ของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การช่วยเหลือและการสนับสนุนตรงกับความต้องการ
2. ควรกำหนดแผนการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่ชัดเจน มีเป้าหมาย ตัวชี้วัด และระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

3. ควรมีการพิจารณานำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการงานสาธารณสุข สงเคราะห์ เช่น การจัดเก็บข้อมูล การสื่อสาร การประสานงาน และการรายงานผล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและประเมินผลกระทบของการดำเนินงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชน

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการงานสาธารณสุข สงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในพื้นที่อื่นๆ หรือในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง กัน

3. ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ที่ เหมาะสมกับบริบทของคณะสงฆ์ไทยและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

เอกสารอ้างอิง

จังหวัดนครนายก. (2567). *ข้อมูลประชากรจังหวัดนครนายก*. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://nknayok.nso.go.th/images/2024/Jan/Stat>

พระใบฎีกายุทธนา ยุทธนปญโญ (ปลอดกระโทก). (2567). การส่งเสริมงานสาธารณะ สงเคราะห์ช่วงสถานการณ์โควิด - 19 ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิง พุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวินัยธรกมลเมธ กตปุญโญ (โค้วตระกูล). (2567). การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความ มั่นคงของพระพุทธศาสนา ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก. ใน *สารนิพนธ์พุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.

พระครูวิสุทธธานันทคุณ (สุศักดิ์ วิสุทธาจาโร). (2557). การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคง แห่งพระพุทธศาสนา. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎี สาขาวิชาการจัดการ เชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสุวรรณวรการ. (2553). ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัด ปทุมธานี. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). *การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระปลัดพิสิทธิ์ ญาณิสฺสโร (ศรีแก้ว). (2567). ประสิทธิภาพการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวรเมธ เดชธมฺโม (ดีสุรกุล). (2561). การส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ของอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ. ใน *สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- P. Robbins and M. Coulter. (2002). *Management*. 7th ed,. New Jersey: Prentice Hall International Lnc.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

การบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน
(หลวงพ่อกุญแจ) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง)

อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี *

PUBLIC WELFARE ADMINISTRATION ACCORDING TO THE ROYAL
BRAHMAYAN GUIDELINES (LUANG POR RUESI) OF THE SANGHA OF
WAT CHANTARAM (THA SUNG) MUEANG DSTRIC, UTHAITHANI
PROVINCE

พระสมุห์มงคลเวทย์ สุธมฺมฐานวโร (เพิ่มพูล)¹, สุริยะ มาตรฐาน² และ พระครูขันติธรรมธารีย์³

Phrasamu Mongkolwet Sudhammathānavaro (Permpool)¹, Suriya Matham²

and PhrakhruKhanthithammatharee³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: Suri1358355@gmail.com

วันที่รับบทความ : 4 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 16 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 18 พฤษภาคม 2568

Received 4 May 2025; Revised 16 May 2025; Accepted 18 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อกุญแจ) 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA กับการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระ

Citation:

* พระสมุห์มงคลเวทย์ สุธมฺมฐานวโร (เพิ่มพูล), สุริยะ มาตรฐาน และ พระครูขันติธรรมธารีย์. (2568). การบริหารงาน
สาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อกุญแจ) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง
จังหวัดอุทัยธานี. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 948-963.

Phrasamu Mongkolwet Sudhammathānavaro (Permpool), Suriya Matham and
PhrakhruKhanthithammatharee. (2025). Public Welfare Administration According To The Royal Brahmayan
Guidelines (Luang Por Ruesi) Of The Sangha Of Wat Chantaram (Tha Sung) Mueang Dstric, Uthaithani
Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 948-963.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ราชพรหมยาน (หลวงพ่อกุญชร) 3) นำเสนอแนวทางการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อกุญชร) เปรียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.954 จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนจำนวน 380 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อกุญชร) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.56) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA กับการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อกุญชร) มีความสัมพันธ์กัน ($r=0.777^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3) แนวทางการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อกุญชร) พบว่า 1. ด้านช่วยสงเคราะห์การกินอยู่ ได้แก่ จัดหาอาหารและน้ำดื่มสำหรับผู้ยากไร้ สร้างเครือข่ายผู้มีจิตศรัทธา 2. ด้านการแนะนำในการทำมาหากิน ได้แก่ มีการฝึกอบรมอาชีพ แก่ชุมชน พัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาอาชีพ 3. ด้านการพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่อาศัย ได้แก่ พัฒนาบ้านที่มีความเหมาะสม ปลอดภัย และประหยัดพลังงาน จัดการระบบขยะและสิ่งแวดล้อม 4. ด้านช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพ ได้แก่ มีพระสงฆ์ที่ผ่านการอบรมและทีมจิตอาสาคอยช่วยเหลือ จัดการอบรมให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชน

คำสำคัญ: การบริหาร, งานสาธารณะสงเคราะห์, วัดจันทาราม (ท่าซุง)

Abstract

The objectives of this research are to 1) study the level of public welfare administration according to the Phrarajbrahmayana guidelines. (Luang Phor Ruesi) 2) Study the relationship between the PDCA principles of quality management and public welfare administration according to the Phrarajbrahmayana guidelines. (Luang Pho Ruesi) 3) Presenting guidelines for public welfare administration according to the royal Brahmayan guidelines. (Luang Phor Ruesi) The research method is a combined method. Quantitative

research used a questionnaire with a reliability value of 0.954 from a sample of 380 people. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation and analysis using Pearson's correlation coefficient method. and qualitative research Interviews with 9 key informants or people were analyzed descriptively.

The results of the research found that 1) the level of public welfare administration according to the Phrarajbrahmaya guidelines (Luang Por Ruesi) of the Chantaram Temple Sangha (Tha Sung), Mueang District, Uthai Thani Province, overall is at a high level ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.56) 2) Relationship between PDCA principles of quality management and public welfare administration according to the Phrarajbrahmaya guidelines. (Luang Por Ruesi) are related ($r=0.777^{**}$), so the research hypothesis is accepted. 3) Guidelines for public welfare administration according to the Phrarajbrahmaya guidelines (Luang Pho Ruesi) found that 1. Helping with living needs included providing food and drinking water for the poor. Create a network of like-minded people 2. In terms of advice on making a living, there is vocational training for the community. Mental development goes hand in hand with career development. 3. Local residential development includes developing houses that are appropriate, safe and energy efficient. Manage waste systems and the environment 4. Health care assistance includes: There are trained monks and a team of volunteers to help. Organize training to provide health knowledge to the public.

Keywords: Administration, Public Welfare, Chantararam Temple (Tha Sung)

บทนำ

การสาธารณะสงเคราะห์เป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยได้แก่โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระสงฆ์สามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระสงฆ์สามเณรที่วัดประสบภัยขาดแคลนวัดและเจ้าอาวาสพระสงฆ์เป็น

ผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคมเช่นให้ใช้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้านการอบรมทรัพยากรช่วยเหลือผู้ยากไร้ (กรมการศาสนา, 2542)

ความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่าการสาธารณสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง เพราะพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวยปัจจัยที่ได้รับบริจาคมาพระสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณกุศลและช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาส (บุญศรี พานะจิตต์, 2546)

ภาระหน้าที่ที่สำคัญของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) คือ ทำหน้าที่สงเคราะห์เป็นหลัก งานสงเคราะห์นี้พระสงฆ์จะทำการสงเคราะห์โดยตรงทางด้านจิตใจ เช่น การเป็นที่พึ่งให้ความร่มเย็นทางด้านจิตใจ การสงเคราะห์บำรุงขวัญด้วยการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการประโลมจิตใจแก่ประชาชน ส่วนการสงเคราะห์ด้านวัตถุนั้นก็มิได้อ้อม เช่น การขอความช่วยเหลือในการทำงานสาธารณประโยชน์หรือเชิญชวนให้นำสิ่งของมาบริจาคแก่ประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ เป็นต้นการสาธารณสงเคราะห์นั้นว่าเป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์ ซึ่งมหาเถรสมาคมได้กำหนดหน้าที่ให้ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อย การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ในเขตปกครองของตน ให้ดำเนินไปได้ด้วยดี คณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) ได้เล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่และภาระสำคัญ ที่ต้องเข้าไปมีบทบาท โดยให้การสงเคราะห์แก่อุปการแก่ประชาชน ทั้งด้านจิตใจ และวัตถุ ตลอดจนด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยบรรเทาความทุกข์ยากของคนในชุมชน ด้วยเหตุนี้ชุมชน จึงตั้งความหวังไว้กับวัดจันทาราม (ท่าซุง) ที่จะเข้ามาฟื้นฟูช่วยเหลือเยียวยา และเป็นขวัญกำลังใจให้แก่สังคมไทยในส่วนงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของจังหวัดอุทัยธานีนั้น ทางคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) ซึ่งให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และพระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่สมควรนำมาศึกษาได้แก่ รูปแบบการจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์สังฆาธิการซึ่งยังไม่มีรูปแบบการจัดการสาธารณสงเคราะห์งานของพระสังฆาธิการที่ปฏิบัติกันอยู่ก็ทำตามความเข้าใจพื้นฐานของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน

การจัดตั้งหน่วยบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทุกกรณี ทั้งในและนอกพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น อุทกภัย อัคคีภัย รวมถึงอุบัติเหตุ โดยเฉพาะบ้านไฟไหม้ เสียชีวิตจากอุบัติเหตุและผู้ยากไร้ที่เสียชีวิตขาดที่พึ่ง จะช่วยเหลือโดยไม่มีการเสียค่าใช้จ่าย ช่วยเหลือสนับสนุน โรงเรียน โรงพยาบาล บ้านพักคนชรา 6 โครงการปฏิบัติธรรมทุกเสาร์อาทิตย์ ช่วยเหลือผู้ป่วยติดเตียงที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้และผู้ยากไร้ ช่วยเหลือผู้สูงอายุ สนับสนุนกิจกรรมผู้สูงอายุ ดูแลสุขภาพผู้สูงอายุทั้งในและนอกพื้นที่ การแบ่งปันของกินของใช้ เพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยทั้งในและนอกพื้นที่ โครงการต่าง ๆ ของวัดจันทาราม (ท่าซุง) ได้รับความสำเร็จเป็นอย่างยิ่งได้รับความร่วมมือจากทางภาครัฐ ชุมชน และจิตอาสา จนได้รับวัดต้นแบบของสำนักพุทธศาสนาที่ให้การยอมรับ เชิญชวนเจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ ให้มาศึกษาดูงานถือเป็นวัดหนึ่งเดียวที่ประสบผลในรายงานสารสนเทศสงเคราะห์เต็มรูปแบบ (ประเวศ วะสี, 2545)

จากเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ “การบริหารงานสารสนเทศสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดำ) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี” การศึกษาครั้งนี้จะมีการบูรณาการร่วมกับศาสตร์สมัยใหม่ร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารจัดการและวิธีการใหม่ ๆ ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการบริหารงานสารสนเทศสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดำ) และในหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อให้เกิดหลักในการพัฒนาองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานสารสนเทศสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดำ) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA กับการบริหารงานสารสนเทศสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดำ) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานสารสนเทศสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดำ) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน
การบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ในที่นี้หมายถึง การจัดการกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้ การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย การสร้างสถานศึกษา โรงพยาบาล หรือการให้ธรรมะเพื่อยกระดับจิตใจประชาชน ซึ่งดำเนินงานตามแนวคิด คำสอน และวิธีปฏิบัติที่พระราชพรหมยานวางไว้ โดยมีเป้าหมายให้พุทธบริษัทดำเนินชีวิตด้วยหลักธรรมควบคู่กับการทำประโยชน์แก่สังคม (ประเวศ วะสี, 2545)

แนวทางของหลวงพ่อดำเนินการปฏิบัติธรรมที่นำไปสู่การพึ่งตนเองและการเสียสละเพื่อส่วนรวม เช่น การสอนให้คนเป็นคนดี มีศีลธรรม การฝึกสมาธิให้เกิดปัญญาเพื่อการพัฒนาตนและช่วยเหลือผู้อื่น การส่งเสริมให้ผู้มีศรัทธานำกำลังทรัพย์และร่างกายมาช่วยเหลือสังคมตามกำลัง ความสำคัญของการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในสังคม การบริหารงานที่ตั้งอยู่บนหลักธรรมช่วยปลูกฝังคุณธรรม เช่น เมตตา กรุณา การเสียสละ ฯลฯ ให้กับประชาชน ส่งเสริมบทบาทของคณะสงฆ์ในด้านสังคมสงเคราะห์ คณะสงฆ์วัดจันทารามไม่ได้จำกัดบทบาทอยู่เพียงการสอนธรรมะ แต่ยังขยายไปสู่การช่วยเหลือประชาชนในทุกมิติ เช่น สาธารณูปการ การศึกษา การแพทย์ ฯลฯ เป็นแบบอย่างของการพัฒนาสังคมด้วยธรรมะ แนวทางของหลวงพ่อดำเนินการเป็นต้นแบบที่แสดงให้เห็นว่า การบริหารงานทางโลกสามารถใช้ธรรมะเป็นหลักยึดและบรรลุผลได้อย่างยั่งยืน ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ วัดท่าซุงมีระบบบริหารงานที่ชัดเจนในการระดมทรัพยากรและบริหารจัดการ เช่น การจัดตั้งมูลนิธิ การระดมทุนเพื่อการกุศล การจัดอาสาสมัคร ฯลฯ สร้างความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม งานสาธารณสงเคราะห์ที่สัมผัสได้ในชีวิตจริงเป็นตัวอย่างของธรรมะที่ “จับต้องได้” ทำให้คนทั่วไปมีความเลื่อมใสและเข้าถึงพระธรรมได้ง่ายขึ้น (บุญศรี พานะจิตต์, 2546)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระปลัดพิสิทธิ ญาณิสฺสโร (ศรีแก้ว) (2567) ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการยุทธนา ยุทธนจิตโต (นับกระโทก) (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือผู้

ยากไร้ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับบทบาทพระสงฆ์ในการช่วยเหลือผู้ยากไร้ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$)

พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ (แถมชุ่ม) (2558) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ” ผลการวิจัยพบว่างานด้านการสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ภาค 15 นั้น เน้นการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่สามารถปฏิบัติงานออกมาแล้วเป็นสาธารณประโยชน์จริงอย่างเป็นรูปธรรม และที่สำคัญต้องปรับประยุกต์หลักพุทธธรรมอันเหมาะสมมี หลักไตรสิกขา หลักพรหมวิหารธรรม และหลักสังคหวัตถุธรรม ฯลฯ มาใช้ในการปฏิบัติงานทั้งระบบอย่างเหมาะสมตังาม

สรุป ความพึงพอใจและการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่อาศัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี ในขณะเดียวกัน ด้านการช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพก็มีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย งานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ในตำบลน้ำซึม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 7,369 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำซึม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ในตำบลน้ำซึม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 380 คน

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย	N	=	จำนวนประชากรทั้งหมด
	e	=	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (นิยมใช้ 0.05)
	n	=	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้นจะได้			
	n	=	$\frac{7,369}{1+7,369 (0.05)^2}$
	n	=	379.45

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 380 คน ผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสมของประชาชนแต่ละชั้นการศึกษา โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

3. การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทางการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิต) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานีได้แก่ 1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.00 ทุกข้อ 2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) นำไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.954 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างได้

3.2 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำซึม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมาก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย โดย 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิต) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิต) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมโดยภาพรวม โดยภาพรวม

(n=380)

การบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทาง พระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิต) ของคณะสงฆ์ วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านช่วยสงเคราะห์การกินอยู่	4.18	0.61	มาก
2) ด้านการแนะนำในการทำมาหากิน	4.15	0.64	มาก
3) ด้านการพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่อาศัย	4.32	0.60	มาก
4) ด้านช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพ	4.26	0.56	มาก
ภาพรวม	4.23	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิต) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่อาศัย ($\bar{X}=4.32$, S.D.=0.60) รองลงมา คือ ด้านช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพ ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.56) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการแนะนำในการทำมาหากิน ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.64) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 สรุปผลสมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับความระพัน์หลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA กับการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิต) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

ที่	สมมติฐานการวิจัย	ความสัมพันธ์		เชิง	ระดับ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		มี	ไม่มี			ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	หลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA กับ การบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดำ) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี มีความสัมพันธ์กัน ($r=0.777^{**}$)	✓	-	บวก	ปานกลาง	✓	-

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA โดยภาพรวมกับการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดำ) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.777^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดำ) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า หลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงการดำเนินการ ดังนั้น เมื่อหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA ข้างต้น เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดแนวทางการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดำ) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี มากยิ่งขึ้น ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านช่วยสงเคราะห์การกินอยู่ ประกอบด้วย จัดหาอาหารและน้ำดื่มสำหรับผู้ยากไร้ สร้างเครือข่ายผู้มีจิตศรัทธา ช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน 2) ด้านการแนะนำในการทำมาหากิน ประกอบด้วย มีการฝึกอบรมอาชีพแก่ชุมชน พัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาอาชีพ สนับสนุนการทำเกษตรกรรมแก่ชุมชน 3) ด้านการพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย สนับสนุนการออกแบบและพัฒนาบ้านที่มีความเหมาะสม ปลอดภัย และประหยัดพลังงาน จัดการระบบขยะและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสุขอนามัยของชุมชน 4) ด้านช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ลงพื้นที่เยี่ยมเยียนผู้ป่วยและผู้สูงอายุ มีพระสงฆ์ที่ผ่านการอบรมและทีมจิตอาสาคอยช่วยเหลือ จัดการอบรมให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชน

อภิปรายผล

ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิต) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่าระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิต) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, $S.D.=0.56$) แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจและการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่อาศัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี ในขณะเดียวกัน ด้านการช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพก็มีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดพิสิทธิ ญาณิสโร (ศรีแก้ว) (2567) ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการงานสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับงานสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการยุทธนา ยุทธนจิตโต (นับกระโทก) (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือผู้ยากไร้ในอำเภอโขงเจียม จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือผู้ยากไร้ ในอำเภอโขงเจียม จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA กับการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิต) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า หลักการบริหารจัดการโดยภาพรวมกับการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดุสิต) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.648^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า หลักการบริหารจัดการที่ดีส่งผลต่อการบริหารจัดการโดยรวมของวัดจันทาราม ได้นำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาและแนวทางของพระราชพรหมยานมาเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงาน ทำให้เกิดความสงบสุขและความเรียบร้อยในการจัดการงานสาธารณะสงเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสำราญ ฐิตวินโย (เชื้อจันทร์) (2567)

ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามหลักสัปปายะของวัดในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างหลักสัปปายะกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า หลักสัปปายะ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.774^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์อุเทน สุทธิจาโค (ไพโรเขียว) (2567) ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวม พบว่า หลักการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.773^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. แนวทางการบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อดาษี) ของคณะสงฆ์วัดจันทาราม (ท่าซุง) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า แนวทางดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาควบคู่กับการบริหารจัดการที่เน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ (แย้มขุ่ม) (2558) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการวัตนวิถีพุทธ” ผลการวิจัยพบว่า งานด้านการสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการวัตนวิถีพุทธของคณะสงฆ์ภาค 15 นั้น เน้นการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่สามารถปฏิบัติงานออกมาแล้วเป็นสาธารณประโยชน์จริงอย่างเป็นรูปธรรม และที่สำคัญต้องปรับประยุกต์หลักพุทธธรรมอันเหมาะสมมี หลักไตรสิกขา หลักพรหมวิหารธรรม และหลักสังคหวัตถุธรรม ฯลฯ มาใช้ในการปฏิบัติงานทั้งระบบอย่างเหมาะสมตม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุทธิพงษ์มณี (สมคิด อคฺคธมฺโม/สงพุล) (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรีตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า 1) ด้านทาน มีการปรับความเข้าใจของบุคลากรเสมอเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีกัน 2) ด้านปิยวาจา บุคลากรในองค์กรมีการใช้วาจาที่สุภาพเรียบร้อยเคารพต่อผู้ใหญ่ไม่กล่าวถ้อยคำที่กระทบต่อจิตใจของ

ผู้ฟัง 3) ด้านอัตถจริยา จัดให้บุคลากรขององค์การได้ออกบำเพ็ญสาธารณประโยชน์นอกสถานที่ที่มีการช่วยกันในการทำงานเป็นทีมย่อมดีกว่าต่างคนต่างทำผู้บริหารจะต้องมีหลักการในการขอความช่วยเหลือจากพนักงาน 4) ด้านสมานัตตตา ปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบขององค์กรอย่างเคร่งครัดจะต้องไม่เลือกปฏิบัติ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

คณะสงฆ์วัดจันทาราม มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือชุมชน ทั้งในด้านอาหาร อาชีพ ที่อยู่อาศัย และสุขภาพ ซึ่งเป็นแนวทางที่มุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ตามแนวทางของพระราชพรหมยาน การบริหารงานสาธารณะสงเคราะห์ตามแนวทางพระราชพรหมยานของคณะสงฆ์วัดจันทาราม โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่

1. ด้านช่วยสงเคราะห์การดำรงชีพการสนับสนุนอาหาร ให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านอาหาร เช่น การแจกจ่ายข้าวสารและอาหารให้แก่ผู้ยากไร้ ส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารในชุมชน การจัดหาแหล่งน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อให้ประชาชนมีน้ำสะอาดใช้อย่างเพียงพอ การขุดบ่อบาดาลเพื่อแก้ปัญหการขาดแคลนน้ำ การสร้างระบบประปาหมู่บ้านเพื่อให้คนในชุมชนเข้าถึงน้ำได้ง่าย

2. ด้านการแนะนำในการทำมาหากิน การฝึกอบรมอาชีพ จัดกิจกรรมฝึกอบรมในอาชีพต่าง ๆ เช่น การทำอาหาร ขายของ ฯลฯ สนับสนุนให้เยาวชนมีทักษะในการประกอบอาชีพที่หลากหลายการสร้างเครือข่ายธุรกิจ ส่งเสริมการสร้างกลุ่มธุรกิจในชุมชนเพื่อส่งเสริมการค้าขาย การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มผลิตภัณฑ์ในชุมชนและตลาด

3. ด้านการพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่อาศัย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ช่วยเหลือในการปรับปรุงบ้านเรือนให้มีความมั่นคงและปลอดภัย การสร้างถนนและทางเข้าหมู่บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ชุมชน การส่งเสริมสิ่งแวดล้อม สนับสนุนกิจกรรมสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกต้นไม้ และการจัดการขยะ การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน

4. ด้านช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพ การจัดบริการสุขภาพ จัดกิจกรรมตรวจสุขภาพและให้คำแนะนำด้านสุขภาพแก่ประชาชน สนับสนุนการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ การสร้างความตระหนักด้านสุขอนามัย จัดอบรมเกี่ยวกับโรคและการดูแลสุขภาพให้แก่ชุมชน ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรส่งเสริมนโยบายการรักษาแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทั้ง สุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยมีแนวทางปฏิบัติธรรมและสมาธิบำบัด
2. ควรกำหนดนโยบายให้มีการฝึกอบรมและสร้างงานให้กับประชาชน เช่น โครงการเกษตรพอเพียง อาชีพหัตถกรรม และการค้าขายตามแนวทางพุทธเศรษฐศาสตร์
3. ควรกำหนดนโยบายให้มีการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนให้เป็นต้นแบบของสังคมที่มีคุณธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบนโยบายและแนวปฏิบัติของวัดจันทาราม (ท่าซุง) กับ วัดอื่น ๆ หรือองค์กรพุทธศาสนาอื่น ๆ ที่มีภารกิจคล้ายกัน
2. ควรศึกษาแนวทางในการทำให้วัดเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาสังคมตามแนวคิดวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน
3. ควรศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์และบุคลากรทางศาสนาเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาโครงการสงเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2542). *คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- บุญศรี พานะจิตต์. (2546). *ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ประเวศ วะสี. (2545). *พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.
- พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุม). (2558). *การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ. ใน วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตร์ชุมชนปฏิบัติ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- พระครูสุทธิพงษ์ศัมณี (สมคิด อคฺคธมฺโม). (2560). *การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรี. วารสาร มจร สังคมปริทรรศน์, 6(2), 71.*

- พระปลัดพิสิทธิ์ ญาณิสสโร (ศรีแก้ว). (2567). ประสิทธิภาพการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์อุเทน สุทธิจาโค (ไพรเขียว). (2567). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา. ใน *สารนิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสำราญ จิตวินโย (เชื้อจันทร์). (2567). การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามหลักสัปปายะของวัดในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *สารนิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการยุทธนา ยุทธนจิตโต (นับกระโทก). (2567). บทบาทพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือผู้ยากไร้ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา. ใน *สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำซึม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี. (2567). *สถิติประชากรในตำบลน้ำซึม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี*, เรียกใช้เมื่อ 29 มกราคม 2567, จาก <https://www.namsum.go.th/condition.php>
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมือง
ท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง
จังหวัดลพบุรี *

APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES TO PROMOTE LEADERSHIP
OF LOCAL POLITICIANS IN LUM KHAO SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION KHOK SAMRONG DISTRICT,
LOPBURI PROVINCE

วรรณิศา ทาแป้ง¹ และ เบญญาภา อัจฉฤกษ์²

Wannisa Tapang¹ and Benyapa Atcharoek²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: joybenyapajoy@gmail.com

วันที่รับบทความ : 7 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 16 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 18 พฤษภาคม 2568

Received 7 May 2025; Revised 16 May 2025; Accepted 18 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว 3) การประยุกต์หลักพุทธธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชน

Citation:

* วรรณิศา ทาแป้ง และ เบญญาภา อัจฉฤกษ์. (2568). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 964-982.

Wannisa Tapang and Benyapa Atcharoek. (2025). Application Of Buddhist Principles To Promote Leadership Of Local Politicians In Lum Khao Subdistrict Administrative Organization Khok Samrong District, Lopburi Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 964-982.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี จำนวน 242 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ และการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.31, S.D. = 0.83) 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกัน 3) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว ตามสัปบุริสธรรม 7 พบว่า 1) ด้านธัมมัญญะ รู้ตามความเป็นจริง 2) ด้านอัตถัญญะ เข้าใจวัตถุประสงค์องค์การดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมาย 3) อัตถัญญะ การยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม 4) ด้านมัตตัญญะ รู้จักความพอดี 5) ด้านกาลัญญะ รู้จักคุณค่าของเวลา 6) ด้านปริสสัญญะ วางตนได้อย่างเหมาะสม 7) ด้านปุคคลัญญะ เข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคล

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักพุทธธรรม, ภาวะผู้นำ, นักการเมืองท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to 1) study the leadership level of local politicians in Lum Khao Subdistrict Administrative Organization, 2) compare public opinions on the leadership of local politicians in Lum Khao Subdistrict Administrative Organization, and 3) apply Buddhist principles to promote political leadership of the executives of Lum Khao Subdistrict Administrative Organization. The research methodology was a mixed-methods quantitative research using a questionnaire. The sample consisted of 242 people aged 18 and over in Lum Khao Subdistrict, Khok Samrong District, Lopburi Province. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test and F-test.

Qualitative research interviewed 9 key informants and analyzed descriptive content.

The research results found that 1) The overall leadership level of local politicians in Lum Khao Subdistrict Administrative Organization was at a moderate level ($\bar{x} = 3.31$, S.D. = 0.83). 2) Comparing public opinions on the leadership of local politicians in Lum Khao Subdistrict Administrative Organization, it was found that people with different genders, ages, education levels, and occupations There are no different opinions towards the leadership of local politicians in Lum Khao Subdistrict Administrative Organization, Khok Samrong District, Lop Buri Province. 3) The application of Buddhist principles to promote leadership of local politicians in Lum Khao Subdistrict Administrative Organization according to the 7 Sappurisadhamma found that 1) Dhamma-Awareness, knowing the reality. 2) Atthanu, understanding the objectives of the organization and operating correctly according to the goals. 3) Atthanu, adhering to the principles of morality and ethics. 4) Matthanu, knowing the appropriateness. 5) Kalanu, knowing the value of time. 6) Parisanu, behaving appropriately. 7) Pukkhalanu, understanding the differences in individuals.

Keywords: Application, Buddhist principles, Leadership, Local politicians

บทนำ

ปัจจุบันได้มีการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ของตนอย่างแท้จริง การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม การพัฒนาท้องถิ่นจะไม่สามารถเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพได้ หากขาดผู้นำที่มีความสามารถ มีคุณธรรม และมีจริยธรรมในการบริหารจัดการบ้านเมืองอย่างเหมาะสม ในบริบทของนักการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย ทิศทางการพัฒนา และตัดสินใจในเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อ

ประชาชนโดยตรง ดังนั้น ภาวะผู้นำ (Leadership) ของนักการเมืองท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสำเร็จของการพัฒนาอย่างยั่งยืน หากผู้นำขาดความรู้ ขาดคุณธรรม หรือมีพฤติกรรมที่เอื้อประโยชน์ส่วนตน ย่อมส่งผลให้การบริหารงานท้องถิ่นล้มเหลว ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และอาจก่อให้เกิดปัญหาทุจริต คอร์รัปชัน และความขัดแย้งในชุมชนตามมา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2563)

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) พบว่ายังมีปัญหาการบริหารของนักการเมืองท้องถิ่นในหลายพื้นที่ที่ขาดความโปร่งใส ไม่เปิดเผยข้อมูล ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และไม่มีจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนที่สุด นักการเมืองท้องถิ่นจึงควรได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีคุณธรรมอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2564) หนึ่งในแนวทางสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นคือการประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะสัปปริสธรรม 7 ซึ่งหมายถึงธรรมของคนดี หรือหลักธรรมของสัตว์บุรุษ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ว่า ผู้ที่จะเป็นคนดีและเป็นผู้หน้าที่ดีควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ได้แก่ 1) ธัมมัญญู ผู้รู้จักเหตุ 2) อัตถัญญู ผู้รู้จักผล 3) อัตตัญญู ผู้รู้จักตน 4) มัตตัญญู ผู้รู้จักประมาณ 5) กาลัญญู ผู้รู้จักกาลเวลา 6) ปริสสัญญู ผู้รู้จักชุมชน 7) ปุคคลัญญู ผู้รู้จักบุคคล หลักธรรมทั้ง 7 ประการนี้ ถือเป็นองค์ความรู้ที่สามารถเสริมสร้างจริยธรรมและความสามารถของผู้นำได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยช่วยให้ผู้นำมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น สามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล มีความเหมาะสมในการใช้ทรัพยากร และสามารถสร้างความไว้วางใจจากประชาชนได้ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อผู้นำในทุกกระดับ โดยเฉพาะผู้นำทางการเมืองที่มีบทบาทในการนำพาสังคม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2542)

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลหล่มขาว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นชุมชนที่ยังมีความหลากหลายในด้านเศรษฐกิจและสังคม การบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นจึงต้องอาศัยภาวะผู้นำที่เข้าใจบริบทของชุมชนอย่างลึกซึ้ง สามารถเชื่อมโยงนโยบายกับความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม หากนักการเมืองขาดหลักธรรมในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ อาจทำให้การบริหารงานท้องถิ่นเป็นไปอย่างไม่ยั่งยืน และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณธรรมของผู้นำ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการสร้างผู้นำที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต อีกทั้งยังเป็นต้นแบบในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ที่ต้องการเสริมสร้างผู้นำให้มีจริยธรรมและมีจิตสำนึกในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ผู้นำอาจจะเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ซึ่งเรามักจะรับรู้เกี่ยวกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เนื่องจากบุคคลนั้นมีลักษณะเด่นเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่มทำให้สมาชิกแสดงพฤติกรรมที่มีน้ำหนักและเป็นเอกภาพ โดยเขาจะใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติการและอำนาจการใช้กระบวนการติดต่อสัมพันธ์กันเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ภาวะผู้นำ คือ ศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะจูงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนาจการใช้กระบวนการสื่อความหมายหรือติดต่อกันและกันให้ร่วมใจกันกับตน ดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ การดำเนินจะเป็นไปในทางที่ดีหรือชั่วก็ได้ (ติตยัค คานนท์, 2553) ภาวะผู้นำหมายถึงผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาที่มีความสามารถมีเทคนิคในการบริหารมีคุณลักษณะที่ดี และใช้ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ย่อมสามารถกระตุ้นแรงจูงใจให้บุคคลในหน่วยงานได้ ภาวะผู้นำ คือ ศิลปะของการมี

อิทธิพลเหนือผู้อื่นและนำคน โดยคนเหล่านั้นมีความเชื่อฟังอย่างเต็มที่เพื่อปฏิบัติการกิจให้สำเร็จ (ประพันธ์ สุริหาร, 2552) ภาวะผู้นำ หมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่มและยังหมายความว่ารวมถึงอำนาจหน้าที่ที่ติดมากับตำแหน่งผู้บังคับบัญชาด้วยนี้จะมีค่าเมื่อผู้ได้บังคับบัญชาเคารพและเชื่อถือในตัวผู้บังคับบัญชา ความเป็นผู้นำเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตัวผู้นำโดยตรงที่จะใช้ความสามารถและใช้อิทธิพลเหนือกว่าผู้ตาม นำพาคณะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (น้อย สุปิงคลัต, 2547)

2. หลักสัปปุริสธรรม

สัปปุริสธรรม จึงหมายถึง หลักธรรม 7 ประการ ซึ่งเป็นธรรมอันประเสริฐของสัปปุริสชน คือ คนดี มีความเป็นคนที่สมบูรณ์แบบ ควรแก่การยกย่อง น่าเคารพนับถือ และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่นต่อไป รวมถึงลักษณะบุคคลที่เป็นสัตบุรุษตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ซึ่งปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา รวมทั้งพระสาวกผู้แต่งไวยากรณ์ได้แสดงไว้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสัปปุริสธรรม หรือ ธรรมของสัตบุรุษ เพื่อแสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของบุคคลที่จะเป็นสัตบุรุษได้จะต้องเป็นผู้กตัญญูกตเวที มีปัญญาละเอียด ฉลาด ผู้คบหาจะได้ประโยชน์มาก ประกอบด้วยสัทธิธรรม มีศรัทธา หิริ โอตตปปะ สุตะ มีความเพียร ปฏิบัติธรรม สมควรแก่ธรรม เป็นบุคคลที่ควรคบค้าสมาคมด้วย ทำให้ผู้คบหาบรรลุโสดาปัตติผล มีสัมมาทิฐิ รักษาศีล 5 และชวนให้ผู้อื่นรักษาศีล 5 จนบุคคลทั้งหลายให้การยกย่องนับถือว่าเป็นสัตบุรุษ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีศีลธรรมน่ายกย่องควรเคารพบูชา เป็นบุคคลที่ประกอบประโยชน์ให้แก่ตนเองและผู้อื่น (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2560)

หลักสัปปุริสธรรม 7 คือ 1. ธัมมัญญตา รู้หลักการ เมื่อดำรงตำแหน่ง มีฐานะ หรือจะทำอะไรก็ตาม ต้องรู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กฎเกณฑ์กติกาที่เกี่ยวข้อง 2. อัตถัญญตา รู้จุดหมาย ผู้นำถ้าไม่รู้จุดหมายก็ไม่รู้ว่าจะนำคนและกิจการไปไหนนอกจากจุดหมาย 3. อุตตัญญตา รู้ตน คือ ต้องรู้ว่าตนเองคือใครมีภาวะเป็นอะไร อยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติ มีความพร้อม มีความถนัด สติปัญญา ความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหน มีข้อยังข้อหย่อน จุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเอง และเตือนตนเองอยู่เสมอ 4. มัตตัญญตา รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดี 5. กาลัญญตา รู้กาล คือ รู้จักเวลา 6. ปริสัญญตา รู้ชุมชน คือ รู้สังคมตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวาง คือ รู้สังคมโลก รู้สังคมของประเทศชาติว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร 7. ปุคคลัญตา รู้บุคคล คือ รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนที่มา

ร่วมงานร่วมการร่วมไปด้วยกัน และคนที่เราไปให้บริการตามความแตกต่างเฉพาะตัว เพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสม และได้ผล (พระสามารถ อานนโท, 2548)

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย งานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ประชากร ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี จำนวน 608 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี จำนวน 242 คน

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย	N	=	จำนวนประชากรทั้งหมด
	e	=	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (นิยมใช้ 0.05)
	n	=	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้นจะได้

$$n = \frac{608}{1 + 608(0.05)^2}$$

$$n = 242.27$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 242 คน ผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสมของเยาวชนแต่ละชั้นการศึกษา โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

3. การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.00 ทุกข้อ 2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) นำไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.912 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างได้

3.2 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือถึงเจ้าคณะอำเภอปากพลี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณ

ค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย โดย 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80 – 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครราชสีมา และประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนัดหมายเวลาและขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลัง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ข้อที่ 2. และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับภาวะผู้นำของ
นักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรีโดย
ภาพรวม

(n=242)

ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหาร ส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านกายภาพ	3.35	0.91	ปานกลาง
2) ด้านบุคลิกภาพ	3.28	0.85	ปานกลาง
3) ด้านความสามารถ	3.30	0.92	ปานกลาง
4) ด้านทักษะทางสังคม	3.31	0.90	ปานกลาง
ภาพรวม	3.31	0.83	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วน
ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$,
S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านกายภาพ ($\bar{X} =$
3.35, S.D. = 0.91) รองลงมา คือ ด้านทักษะทางสังคม ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.90) และข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.85)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 สรุปผลการทดสอบ
สมมติฐาน

สมมติฐานที่	ผลการศึกษา		t	F	Sig.
	ยอมรับ	ปฏิเสธ			
สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของ นักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหาร ส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน		✓	-	0.045	0.956
สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำ ของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การ		✓	-	0.427	0.789

บริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคก

สำโรง จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับ

การศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ

ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น

ในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุม

ข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

แตกต่างกัน

✓

-

1.081

0.341

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพ

ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำ

ของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การ

บริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคก

สำโรง จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

✓

-

1.005

0.415

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกัน จึง ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการ ส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคก สำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ อัมมมัญญะ ผู้รู้จักเหตุ ด้านอัตถิยัญญะ ผู้รู้ จักผล ด้านอัตตัญญะ ผู้รู้จักตน ด้านมัตตัญญะ ผู้รู้จักประมาณ ด้านกาลัญญะ ผู้รู้จักกาลเวลา ด้าน ปริสัญญัญญะ ผู้รู้จักชุมชน ด้านปุคคลัญญะ ผู้รู้จักบุคคลดังนั้น เมื่อหลักสัปปุริสธรรม 7 ข้างต้น เป็น ตัวส่งเสริมให้เกิดแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วน ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้ง 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านอัมมมัญญะ ผู้รู้จักเหตุ นักการเมืองท้องถิ่นรู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนิน ชีวิต นักการเมืองท้องถิ่นเข้าใจสิ่งที่ตนต้องประพฤติ ปฏิบัติตามเหตุผล และนักการเมือง ท้องถิ่นรู้จักสาเหตุต้นตอของผลที่เกิดขึ้น 2) ด้านอัตถิยัญญะ ผู้รู้จักผล นักการเมืองท้องถิ่น เข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำงานจะไปทางไหนเพื่อประโยชน์อะไร เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ อย่างถูกต้องตามเป้าหมายนั้น นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้รู้จักผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจาก

การกระทำ และนักการเมืองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน 3) ด้านอัตตัญญู ผู้รู้จักตน นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักประมาณตนในเรื่องต่าง ๆ นักการเมืองท้องถิ่นรู้ภูมิธรรม คือ รู้แนวทางการดำเนินชีวิตของตน โดยการยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และนักการเมืองท้องถิ่นมีการพัฒนา ตนเองอย่างสม่ำเสมอ 4) ด้านมัตตัญญู ผู้รู้จักประมาณ นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักประมาณ เพื่อให้รู้ความพอดี นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักประมาณต้องเป็นคนรู้จักความพอดีพอเหมาะ ไม่มากเกินไปทุก ๆ เรื่อง และนักการเมืองท้องถิ่นรู้จักขอบเขตความพอเหมาะในการทำงาน 5) ด้านกาลัญญู ผู้รู้จักกาลเวลา นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักระยะเวลาที่ใช้ในการประกอบกิจ นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักกาลย่อมไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านพ้นไปโดยไร้ประโยชน์ และนักการเมืองท้องถิ่นรู้จักคุณค่าของกาลเวลา รู้ว่าเวลาใดทำงานเวลาใดควรหยุด 6) ด้านปริสสัญญู ผู้รู้จักชุมชน นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักชุมชนนี้มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างนี้ นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักถิ่นรู้จักชุมชนและชุมชน และนักการเมืองท้องถิ่นสามารถวางตนได้อย่างเหมาะสมปฏิบัติตามแบบแผนอย่างถูกต้องและสอดคล้องตามสังคมนั้น 7) ด้านบุคคัลัญญู ผู้รู้จักบุคคล นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคล นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักเลือกบุคคลที่ควรคบ และนักการเมืองท้องถิ่นสามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

อภิปรายผล

ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า ระดับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านกายภาพ รองลงมาได้แก่ ด้านทักษะทางสังคม ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักการเมืองท้องถิ่นมีความกระตือรือร้นในการทำงาน และสามารถสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับบริบททางสังคมที่ประชาชนให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ มีความพร้อมในการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอนก ณ เชียงใหม่ (2566) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อความ

คาดหวังของประชาชนในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชินนุพงศ์ วชิรญาโณ (อพรรมย์) (2567) ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยรวมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้เพราะเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพของประชาชนไม่ได้ส่งผลต่อความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีประสบการณ์และการรับรู้ทางการเมืองในระดับที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ขณะเดียวกันกลุ่มประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความเห็นที่แตกต่างกันต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น รายได้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและระดับการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองของประชาชน โดยกลุ่มที่มีรายได้สูงมักมีโอกาเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารมากกว่า มีความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินผู้นำจากข้อมูลหลากหลายช่องทาง ตลอดจนมีระดับความคาดหวังต่อบทบาทของผู้นำที่สูงกว่า เมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีรายได้น้อยซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล หรือมุ่งเน้นเฉพาะผลประโยชน์พื้นฐาน ส่งผลให้เกิดการรับรู้และประเมินภาวะผู้นำในแง่มุมที่แตกต่างกันตามระดับรายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปัญญา โชติธมโม (แก้วหาวงค์) (2561) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพรพระแทน อำเภอนาทม จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า พนักงานที่มีการศึกษา และเงินเดือน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนพนักงานที่มี เพศ อายุ ตำแหน่ง ต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาล ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ คมกริช สุขพัตร (2566) ได้วิจัยเรื่อง

ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มีอายุระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ด้วยหลักสัปปริสธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นผู้รู้จริง ประพฤติดี มีเหตุผล มีความเสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต รู้จักวางตนเหมาะสม และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ได้เป็นอย่างดีที่เป็นเช่นนี้เพราะ เมื่อคณะผู้บริหารนำหลักธรรมดังกล่าวมาปรับใช้ในการบริหารงานจริง จะส่งผลให้การดำเนินงานมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความใกล้ชิดกับประชาชน รับฟังความคิดเห็น และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อผู้นำท้องถิ่นในด้านความสามารถในการบริหารและความตั้งใจจริงในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูโกสุมสมณวัตร (สังวาลย์ กุสุโม) (2560) ได้วิจัยเรื่อง หลักสัปปริสธรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สัปปริสธรรมในพระพุทธศาสนาเอกรวาทที่เกี่ยวกับการปกครอง นั้นผู้นำจะต้องมี หลักธรรมในการปฏิบัติงาน 7 ประการ คือ 1) ความรู้จักเหตุ ช่วยให้รู้จักวิเคราะห์หาสาเหตุของ สถานการณ์ตามเป็นจริง 2) ความรู้จักผล ช่วยให้ทราบผลที่จะตามมาในแต่ละเรื่อง 3) ความรู้จักตน ประพฤติตนให้เหมาะสมแก่สถานะ 4) ความรู้จักประมาณ ช่วยให้รู้จักทำทุกสิ่งทุกอย่างให้อยู่ใน ความพอดี 5) ความรู้จักกาล ช่วยให้รู้จักเวลาที่เหมาะสมในการประสานทำกิจกรรมต่าง ๆ 6) ความรู้จักชุมชน ช่วยให้รู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องกับกาลเทศะทั้งกับบุคคลและสถานที่ 7) ความรู้จักบุคคล ช่วยให้ปฏิบัติกับบุคคลนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมต วรรณบวร (2560) ได้วิจัยเรื่อง ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น ผลวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักปฐริสธรรม 7 ข้อ พบว่า 1) การเป็นผู้รู้

จักเหตุ ได้มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีการยึดถือคำสั่งสอนของศาสนามาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน 2) การเป็นผู้รู้จักผล ได้มีการคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มีเป้าหมายในทางความดีงามเพื่อเป็นคนที่มิเกิดผล 3) การเป็นผู้ที่รู้จักตน ได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม 4) การรู้จักประมาณ ได้มีการรู้จักถึงความพอเหมาะ รู้จักพอดีและพอเพียงในการดำเนินชีวิต 5) การรู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม รู้จักแสดงออกให้เหมาะสมกับกาลเวลาในการเอาใจใส่บ้านเมืองในการมีส่วนร่วมตัดสินใจ 6) การรู้จักชุมชน รู้จักระเบียบในสังคม 7) การรู้จักบุคคล ได้มีการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เข้าใจพื้นเพ ใจคอ เข้าใจอารมณ์ของคนในชุมชน มีการยอมรับข้อดีข้อเสียของตนเองและของผู้อื่น เรียนรู้การดำเนินชีวิตร่วมกัน

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สังเคราะห์โดย : วรณิศา ทาแป้ง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า หลักสัปปริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาเชื่อมโยงกับคุณลักษณะของผู้นำที่ดีได้อย่างครอบคลุมทั้งด้านจริยธรรม ความสามารถส่วนบุคคล การบริหารจัดการ และความสัมพันธ์กับสังคม โดยมีการจัดกลุ่มเชิงโครงสร้างออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพ ประกอบด้วยหลักธรรม 2 ข้อ ได้แก่ อัมมัญญ (ผู้รู้จักเหตุ) และอัตถัญญ (ผู้รู้จักผล) ซึ่งสะท้อนถึงผู้นำที่มีความเข้าใจในหลักการ เหตุผล และรู้จุดหมายปลายทางขององค์กรหรือชุมชน การรู้เหตุคือการเข้าใจที่มาเบื้องหลังของปัญหาหรือสถานการณ์ ขณะที่การรู้ผลคือการเข้าใจผลกระทบหรือประโยชน์ของการตัดสินใจหรือการกระทำในฐานะผู้นำ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านบุคลิกภาพ ครอบคลุมหลัก อัตตานุญญ (ผู้รู้จักตน) และ มัตตัญญ (ผู้รู้จักประมาณ) ซึ่งเน้นการพัฒนาผู้นำจากภายใน ผู้นำที่ดีต้องรู้จักความสามารถของตนเอง รู้ขอบเขตของบทบาทหน้าที่ และสามารถควบคุมตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยไม่ล้ำเส้นหรือใช้อำนาจเกินขอบเขต ทั้งยังต้องรู้จักประมาณตนในทุกมิติ เช่น การใช้ทรัพยากร การบริหารเวลา และการแสดงออก เพื่อให้เกิดความสมดุลและความน่าเชื่อถือในสายตาของประชาชน 3) ด้านความสามารถ แสดงออกผ่านหลัก กาลัญญ (ผู้รู้จักเวลา) ซึ่งเน้นการใช้เวลาอย่างคุ้มค่า และเหมาะสมกับสถานการณ์ นักการเมืองท้องถิ่นจำเป็นต้องมีทักษะในการจัดสรรเวลาให้เหมาะกับกิจกรรมหรือการประชุม ตลอดจนรู้ว่าเวลาใดควรดำเนินการเรื่องใด และสามารถตัดสินใจในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์ 4) ด้านทักษะทางสังคม เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับชุมชนและบุคคลรอบข้าง โดยประกอบด้วย ปริสัญญ (ผู้รู้จักชุมชน) และ ปุคคลัญญ (ผู้รู้จักบุคคล) ผู้นำที่มีคุณสมบัตินี้จะสามารถเข้าใจวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความหลากหลายของชุมชน และสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมได้ดี นอกจากนี้ยังรู้จักเลือกใช้บุคคลให้เหมาะสมกับงาน และสามารถสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนองค์กร

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กัน เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของผู้นำท้องถิ่น

2. ควรจัดให้มีโครงการอบรมพัฒนาศักยภาพนักการเมืองท้องถิ่น ด้านภาวะผู้นำ ทักษะการสื่อสาร และการบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

3. ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้มีนโยบายการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และเสริมสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อการบริหารงานท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรร่วมกันส่งเสริมและจัดให้มีกิจกรรมพบปะประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาของประชาชนในพื้นที่

2. ควรพัฒนาช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับประชาชนให้มีความทันสมัย เข้าถึงง่าย และมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันท้องถิ่น

3. ควรสนับสนุนให้คณะผู้บริหารแสดงบทบาทความเป็นผู้นำที่ดี โดยเน้นการทำงานอย่างต่อเนื่อง มีความเสียสละ มุ่งมั่นในการรับใช้ประชาชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบลักษณะผู้นำและผลสัมฤทธิ์ทางการบริหารในบริบทที่ต่างกัน

2. ควรศึกษาความคาดหวังของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร

3. ควรศึกษาบทบาทของประชาชนในการตรวจสอบและประเมินภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

เอกสารอ้างอิง

- กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย. (2560). *พุทธธรรม 2*. กรุงเทพฯ: กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย.
- คมกริช สุขพัตร. (2566). ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ติตยัค คานนท์. (2553). *เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: เปลวอักษร.
- น้อย สุปิงคลัด. (2547). *ภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: รุ่งกิจเจริญ.
- ปรมต วรรณบวร. (2560). ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น. ใน *ดุชฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประพันธ์ สุริหาร. (2552). *การบริหารการศึกษา*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระครูโกสุมสมณวัตร (สังวาลย์ กุสุโม). (2560). ศึกษาหลักสัปปริสธรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำใหญ่บ้าน ในตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชินพงศ์ วชิรญาณ (อพรรัมย์). (2567). การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2542). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปัญญา โชติธมโม (แก้วหาวงค). (2561). ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิคธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาญจนบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสามารถ อานนโท. (2548). ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม. ใน *วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยพุทธศาสตร์และปรัชญา*. มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2564). รายงานสถิติการเลือกตั้งท้องถิ่นและแนวโน้มพฤติกรรมผู้นำในระดับท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2563). *ธรรมาภิบาลในภาครัฐ: หลักการ แนวทาง และการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

องค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว. (2567). *ข้อมูลประชากรองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว*. เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2567. จาก <https://www.loomkao.go.th/>.

เอนก ณ เชียงใหม่. (2566). ภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อความคาดหวังของประชาชนในจังหวัดชลบุรี. ใน *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Edition. Tokyo: Aoyama Gakuin University.

กลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง *

EDUCATION ADMINISTRATION STRATEGIES FOR CHILDREN
WITH SPECIAL NEEDS OF EDUCATIONAL INSTITUTION UNDER
THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION IN TRANG PROVINCE

กาญจนา หนูไธ¹ และ สุภัตรา ภูษิตรัตนาวลี²

Kanchana Noourai¹ and Supattra Phusitrattanawalee²

¹⁻²หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Doctor of Education Program in Educational Administration, Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author's Email: yodsakrit@mns.ac.th

วันที่รับบทความ : 29 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 6 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 8 มิถุนายน 2568

Received 29 May 2025; Revised 6 June 2025; Accepted 8 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง 2) สร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง และ 3) รับรองกลยุทธ์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นชนิดมาตราส่วน

Citation:

* กาญจนา หนูไธ และ สุภัตรา ภูษิตรัตนาวลี. (2568). กลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 983-1007.

Kanchana Noourai and Supattra Phusitrattanawalee. (2025). Education Administration Strategies For Children Withspecial Needs Of Educational Institution Under Thelocal Government Organization In Trang Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 983-1007.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ประมาณค่า 5 ระดับ จากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจำนวน 400 คน นำผลการสำรวจจากแบบสอบถามไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Explorative Factor Analysis : EFA) หาองค์ประกอบร่วมและตั้งชื่อองค์ประกอบ ระยะที่ 2 สร้างกลยุทธ์ ประกอบด้วยส่วนที่ 1 คือ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 16 คน ใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในภายนอก โอกาส และอุปสรรคในการบริหารการศึกษา และส่วนที่ 2 คือการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกของผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 14 คน วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และสร้างกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 3 รับรองกลยุทธ์ด้วยการประเมินความสอดคล้องความเหมาะสม เป็นไปได้ และมีประสิทธิภาพของกลยุทธ์โดยผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1.องค์ประกอบของการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารวิชาการ 2) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อสิ่งบริการ และความช่วยเหลือ 3) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 4) นโยบายการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 5) การบริหารงานบุคคล 6) การจัดสิ่งแวดล้อม 2. กลยุทธ์ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ "จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างมีคุณภาพด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน" 2) พันธกิจ 5 ข้อ 3) เป้าประสงค์ 5 ข้อ 4) กลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์ กลยุทธ์รอง 16 กลยุทธ์ และแนวทางการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 65 แนวทางค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$) = เท่ากับ 4.663 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ.447

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหาร, การศึกษาพิเศษ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

Abstract

This research aimed to 1) The components of educational management for children with special needs in schools under the jurisdiction of local administrative organizations in Trang Province. 2) Develop strategies for educational management for children with special needs in these schools. 3) Validate these strategies. A mixed-methods research design was used,

combining quantitative and qualitative approaches. The study was divided into three phases: Phase 1 Studied the components of educational management for children with special needs in local administrative organization schools in Trang Province. Data were collected using a 5-point Likert scale questionnaire from 400 relevant participants. The survey data were analyzed using Exploratory Factor Analysis (EFA) to identify common factors and to name the components. Phase 2 Developed strategies in 2 parts. Part 1: Conducted in-depth interviews with 16 key informants using an interview guide focusing on analyzing internal and external environments, opportunities, and obstacles in educational management. Part 2: Conducted a focus group discussion with 14 stakeholders. Data from the interviews were analyzed qualitatively using content analysis to develop the strategies. Phase 3: Strategy validation was conducted by evaluating the consistency, appropriateness, feasibility, and effectiveness of the strategies by experts. The data were analyzed using mean and standard deviation.

The research findings revealed that : 1. The components of educational management for children with special needs in schools under the jurisdiction of local administrative organizations in Trang Province consist of six components: 1) Academic administration 2) Management of facilities, media, services, and support 3) Participation in educational management 4) Policies for the administration of education for children with special needs 5) Personnel management 6) Environmental management 2. The developed strategies consist of: 1) Vision “Provide quality education for children with special needs through innovation and modern technology, with collaboration from all sectors.” 2) missions 5 item 3) objectives 5 item 4) main strategies 4 item, 16 sub-strategies, and 65 implementation guidelines. The appropriateness level for implementing these strategies was found to be at

the highest level, with a mean ($\bar{X}$) of 4.663 and a standard deviation (S.D.) of 0.447.

Keywords: Educational Management Strategies, Special Education, Local Administrative Organizations, Children with Special Needs

บทนำ

ปัจจุบันพบว่าในสังคมไทยมีประชากรที่เป็นผู้พิการจำแนกได้ตามประเภทของความพิการได้ 9 ประเภท และมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อความผิดปกติหรือที่เรียกว่าความพิการที่ขึ้นกับบุคคลโดยอ้อมส่งผลและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิต และเป็นปัญหาต่อการรับบริการสาธารณะต่าง ๆ อาทิ ปัญหาด้านสุขภาพ โอกาสความสำเร็จทางการศึกษาน้อยลง การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมถูกจำกัด เป็นต้น และหนึ่งในปัญหาสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น คือ “ปัญหาด้านการศึกษา” เนื่องจากเด็กที่มีความพิการมีโอกาสน้อยกว่าเด็กในวัยเดียวกันที่จะได้รับการศึกษาในโรงเรียน มีข้อมูลจากการศึกษาพบว่า มีเด็กพิการเพียงร้อยละ 10 จากคนพิการทั่วโลกที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนตั้งแต่ประถมศึกษา(World Health Organization & World Bank., 2011 : 225-226) อีกทั้งยังพบว่าผู้ที่ได้เข้ารับการศึกษแล้วแต่ไม่สามารถสำเร็จการศึกษาได้ อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการและหนึ่งในสาเหตุนั้น คือความผิดปกติทางการศึกษา ที่ส่งผลให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้เท่ากับเด็กปกติทั่วไป ทำให้เด็กกลุ่มนี้ได้รับแรงกดดันทั้งจากโรงเรียน สังคม หรือแม้แต่ครอบครัว ทำให้เด็กไม่มีความสุข ไม่เห็นคุณค่าของตนเอง ไม่มีที่ไปและอาจกระทำคามผิดจนต้องเข้าสู่กระบวนการของศาลเยาวชนและครอบครัวหากไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือแก้ไขจากก่อให้เกิดปัญหาในวงกว้าง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนในท้องถิ่น แต่ปัจจุบันการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรังยังไม่ปรากฏว่ามีนโยบายหรือแนวทางการบริหารจัดการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาในสังกัด แต่อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยในฐานะนักการศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาของท้องถิ่น จึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง โดยหวังให้เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวนโยบายการจัด

การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรส่วนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง
3. เพื่อรับรองกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

การทบทวนวรรณกรรม

กลยุทธ์การบริหาร

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 31) ให้คำจำกัดความว่า “กลยุทธ์” (Strategy) หมายถึง การรบที่มีเล่ห์เหลี่ยมหรือวิธีการต่อสู้ที่ต้องใช้อุบายต่าง ๆ ซึ่งเป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับการสงครามหรือการต่อสู้ที่ต้องใช้ความคิด อัดัมส์ (Adams, 2008 : 375-382) กล่าวว่า กลยุทธ์ หมายถึง ชุดของทางเลือกระยะยาวเกี่ยวกับเป้าประสงค์เชิงปฏิบัติการและนโยบาย รวมทั้งแผนปฏิบัติการของแผนงานของรัฐบาลซึ่งองค์การภาครัฐ กำหนดนโยบายคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของแผนงานของรัฐบาลที่กำหนดไว้และคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของแผนงาน

ฮิกกินส์และวินซ์ (Higgins & Vincze. 1993 : 15) ได้ให้ความหมายไว้ว่ากลยุทธ์เป็นแผนงานที่ผู้บริหารระดับสูงใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารองค์กร โดยมีปัจจัยอันเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ภายใต้ภาวะเสี่ยงของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ซึ่งประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม และมีการกระทำอย่างต่อเนื่องเป็นระบบเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย

สรุปว่ากลยุทธ์ หมายถึง วิธีการหรือทางเลือก แนวทางปฏิบัติที่ผู้บริหารใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารองค์กร โดยมีปัจจัยอันเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และการกำหนด

เป้าหมายวัตถุประสงค์ เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานตามภารกิจและบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้

การศึกษาพิเศษ

การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาที่จัดขึ้นพิเศษสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ได้แก่ หูหนวก ตาบอด ร่างกายพิการ และบุคคลที่มีความบกพร่องทางสมอง หรือสติปัญญา ที่อาจจะไม่สามารถรับบริการด้านการศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลทั่วไปได้ ต้องมีสถานที่เรียน อุปกรณ์การเรียน และบริการพิเศษต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องดังกล่าวได้พัฒนาความสามารถให้เป็นพลเมืองที่ดีมีประโยชน์ต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2531 : 3)

ตฤณ กิตติการอำพล (2560, หน้า 84) การศึกษาพิเศษ คือ การจัดการศึกษาเพื่อฟื้นฟูบำบัดและชดเชยความบกพร่อง รวมทั้งส่งเสริมศักยภาพใหม่ให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายจิตใจ สติปัญญาอารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ รวมถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาเลิศ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้วย

สรุปว่าการจัดการศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความผิดปกติทางร่างกาย อารมณ์ พฤติกรรมหรือสติปัญญา ซึ่งมีความต้องการพิเศษทางการศึกษา การปรับเปลี่ยน หลักสูตร กิจกรรมการสอนสื่อการสอน การวัดผลประเมินผล ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวก ให้เหมาะกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละบุคคลให้สามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองตามศักยภาพ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นองค์กรภาครัฐที่จัดตั้งตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) อันเป็นหลักการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่นของตน โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากร งบประมาณและมีอำนาจอิสระในการบริหารจัดการ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยตามการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) ได้แบ่งการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ 1. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ทุกจังหวัดได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 2. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ซึ่งปัจจุบันมี 2 แห่ง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

สรุปว่าการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ทุกจังหวัดทั่วประเทศ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

2. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เป็นรูปแบบการปกครองที่ไม่เหมือนรูปแบบทั่วไป จะมีรูปแบบเฉพาะ และมักเกิดขึ้นในเมืองใหญ่ ซึ่งปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ 2 แห่ง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เพิ่มพูน สานิชวรรณกุล (2560 : 10) เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Children with special needs) หรือบางคนเรียกว่า เด็กพิเศษเด็กที่มีความบกพร่อง หรือเด็กพิการ หมายถึงเด็กที่มีความบกพร่องหรือข้อจำกัดอย่างต่อเนื่องทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา หรือประสาทสัมผัส อารมณ์ และสังคม ซึ่งอาจมาจนไม่สามารถทำกิจกรรมภายในขอบเขตที่ถือว่าปกติสำหรับมนุษย์ได้ โดยเด็กกลุ่มนี้จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษตามความเหมาะสมกับสภาพและลักษณะความต้องการของเด็กแต่ละคน

จริยา ตรุษฎี (2562 : 24) เด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือ เด็กที่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษเพิ่มเติมจากวิธีการตามปกติ ทั้งในด้านการเรียนรู้ การใช้ชีวิตประจำวัน และการเข้าสังคม เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของเขาเอง โดยมีการออกแบบการดูแลช่วยเหลือเด็กตามลักษณะความจำเป็นและความต้องการของเด็กแต่ละคน

สรุปได้ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือ เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีลักษณะพิเศษ หรือมีความสามารถพิเศษกว่าเด็กปกติทั่วไป ทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยรูปแบบหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเด็กปกติทั่วไป มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือ เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเรียนรู้พัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรการวิจัยครั้งนี้คือประชากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรังที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 แห่ง มีโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 14 แห่ง มีนักเรียน จำนวนประมาณ 7,600 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบมีโครงสร้างได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารการศึกษาแต่ละ 1 คน จำนวน 5 คน ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละ 1 คน จำนวน 14 คน ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาแต่ละ 1 คน จำนวน 14 คน พนักงานครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนละ 6 คน โรงเรียนขนาดใหญ่โรงเรียนละ 12 คน จำนวน 144 คน ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 10 คน ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนละ 12 คน จำนวน 168 คน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 28 คน ผู้แทนชุมชน จำนวน 10 คน นักจิตวิทยา จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การตรวจสอบเครื่องมือ วิเคราะห์ ความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณา หาค่าความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence : IOC)

2.2 การวิเคราะห์ความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 50 คน เพื่อตรวจคุณภาพหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -coefficient) ของ Cronbach (Burns & Grove, 1997 : 42-50) พบว่าแบบสอบถาม ทั้งฉบับ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.966 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา มีค่ามากกว่า 0.70 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 99)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ส่งตอบแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและขอความอนุเคราะห์ส่งต่อให้กลุ่มเป้าหมายตามกำหนด ให้ตอบกลับภายใน 3 สัปดาห์

3.2 ตรวจสอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำแบบสอบถามที่ได้รับไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป และติดตามกรณีการตอบแบบสอบถามล่าช้าหรือแบบสอบถามที่ตอบแล้วไม่สมบูรณ์ ได้รับจำนวนแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 395 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.75 ของแบบสอบถามทั้งหมด

3.3 นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ใช้คำสั่งให้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีหาองค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) และนำองค์ประกอบที่มีค่าไอแกน (Eigenvalue) เกิน 1 ไปใช้หมุนแกนอโรทอนอล (Orthogonal) ด้วยวิธีวารีแมกซ์ (Varimax) เพื่อหาองค์ประกอบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกขอคำถาม (ตัวแปร) ที่มีค่าหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

4.2 ตั้งชื่อองค์ประกอบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาที่ได้ตามหลักเกณฑ์ของ อุทุมพร (ทองอุทัย) จามรมาน (2532) คือ ชื่อองค์ประกอบควรที่จะสั้น และมีความหมายสอดคล้องกับโครงสร้างขององค์ประกอบ ถ้าผู้วิจัยค้นคว้าตามโครงสร้างของทฤษฎี ผู้วิจัยอาจใช้ชื่อองค์ประกอบตามทฤษฎีที่ได้ค้นคว้ามา หรือผู้วิจัยอาจตั้งชื่อใหม่ที่สอดคล้องกับแนวคิดของผู้วิจัย

ระยะที่ 2 การสร้างกลยุทธ์การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน/ฝ่ายวิชาการที่เกี่ยวข้องและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมจำนวน 16 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบ

การเลือกเจาะจง (Purposive Sampling) ยึดตามบทบาทหน้าที่ในสถานศึกษาและเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษของสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดชนิดแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structure Interview Protocol) เน้นการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลการตรวจสอบเครื่องมือวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาค่าความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence : IOC) และ การวิเคราะห์ความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์ ไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน พร้อมนัดหมายวันเวลา และสถานที่เพื่อทำการสัมภาษณ์

3.2 ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ ด้วยตนเอง ตามวันเวลา ที่นัดหมายตามกรอบประเด็นข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งจัดเตรียมเครื่องบันทึกเทป ประกอบการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ เน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี (Rapport) ที่สร้างความประทับใจและความไว้วางใจเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล้าเปิดเผยข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยสรุปและตีความโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นความเรียง ดำเนินการถอดเทปการสัมภาษณ์ เพื่อคัดสรรหรือหาแกนของเรื่อง (Selective/ Focused-coding) โดยอาศัยหลักการสุ่มทางทฤษฎี (Theoretical sampling) ประกอบข้อมูลวิเคราะห์หารูปแบบและใจความหลักของข้อมูล ที่รวบรวมมา (Identifying patterns and themes) ทั้งบทสัมภาษณ์ ข้อมูลการสังเกต โดยใช้วิธีเปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่าง (Constant comparative techniques) ของข้อมูลในแต่ละบทสัมภาษณ์ แต่ละข้อมูลการสังเกต ทำการเปรียบเทียบข้อมูลแต่ละชุดแยกตามที่มาของข้อมูล (สัมภาษณ์ สังเกต) และเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลแต่ละที่มา โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบแบบสลับไปสลับมา (To-and-fro process) เพื่อศึกษาความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยจะนำประเด็นหรือแกนของเรื่องมาวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทาง SWOT Analysis และ TOWS Matrix เป็นข้อมูลในการร่างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 2 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่เป็นผู้ปฏิบัติที่มีความรู้เรื่องการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กรรมการสถานศึกษาหรือกรรมการพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมจำนวน 14 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการสนทนาแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดชนิดแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structure Interview Protocol) เน้นการแสดงความคิดเห็นเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูล การตรวจสอบเครื่องมือ วิเคราะห์ ความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาค่าความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence : IOC) และ การวิเคราะห์ความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการสนทนากลุ่ม เรื่อง การสร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระดับประถมศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวทาง SWOT Analysis และ TOWS Matrix ผู้ร่วมเสวนาแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ข้อมูลในการสร้างกลยุทธ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ และแนวทางการนำกลยุทธ์ไปสู่ การปฏิบัติโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นความเรียง

ระยะที่ 3 การประเมินและรับรองกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

1. ผู้ประเมินและรับรองกลยุทธ์ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้าน อาจารย์สอนประจำภาควิชาการศึกษาพิเศษในระดับอุดมศึกษา จำนวน 2 คน ผู้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำกลยุทธ์องค์กร จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน รวมทั้งหมดจำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการประเมินกลยุทธ์ เป็นแบบประเมินเกี่ยวกับความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และควมมีประสิทธิภาพของการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง เป็นแบบมาตราส่วน เกณฑ์ในการประเมินเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ใช้การตรวจสอบเครื่องมือ วิเคราะห์ ความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาค่าความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence : IOC) และการวิเคราะห์ความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบและนัดหมายวันเวลา ส่งกลับมายังผู้วิจัยเพื่อปรับปรุงและรับรองกลยุทธ์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความมีประสิทธิภาพของกลยุทธ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ที่แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variable) สามารถแบ่งออกได้ทั้งหมดกี่กลุ่ม ปัจจัยที่สามารถสะท้อนต่อปัจจัยแฝง (Latent Variable) การตรวจสอบความเหมาะสมของขนาดกลุ่มตัวอย่างและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้วิเคราะห์

องค์ประกอบ แสดงด้วยค่าสถิติไคเซอร์ – เมเยอร์- ออลคิน (KMO) และสถิติของบาร์ทเลทท์ (Barlett's Test) ดังนี้

KMO and Bartlett's Test

สถิติทดสอบ	ค่าสถิติ
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy. (KMO)	.976
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square 51550.679
	df 2926
	Sig. .000

ค่าสถิติไคเซอร์ – เมเยอร์- ออลคิน KMO มีค่าเท่ากับ .976 (มากกว่า .500 และเข้าสู่ 1.000) สำหรับค่า Bartlett's Test of Sphericity เท่ากับ 51550.679, $df = 2926$, $Sig = .000$ ซึ่งน้อยกว่า .05 แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (identity matrix) หมายความว่า ตัวแปรที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบครั้งนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสม ข้อคำถามมีความเหมาะสมที่จะใช้เทคนิควิเคราะห์องค์ประกอบและสามารถใช้อธิบาย องค์ประกอบ การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรังได้ ค่าไอเกนและร้อยละความแปรปรวนของ องค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ร้อยละความแปรปรวน	ร้อยละความแปรปรวนสะสม
1	53.008	68.841	68.841
2	3.200	4.155	72.997
3	2.552	3.315	76.312
4	2.029	2.636	78.947
5	1.467	1.905	80.852
6	1.263	1.640	82.493

ผลการสกัดองค์ประกอบได้จำนวน 6 องค์ประกอบ ที่มีค่าไอเกน อยู่ระหว่าง 1.263 – 53.008 (ซึ่งมีค่ามากกว่า 1.000) มีร้อยละความแปรปรวนของแต่ละองค์ประกอบระหว่าง 1.640 – 68.841 และร้อยละความแปรปรวนสะสมขององค์ประกอบที่สกัดได้เท่ากับ 82.493 (ซึ่งมากกว่าร้อยละ 60) หมายความว่า องค์ประกอบ ทั้ง 6 องค์ประกอบ ที่ได้จากการสกัด องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรได้ ร้อยละ 82.493

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.5 สามารถจัดกลุ่มได้ 6 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้กำหนดชื่อเรียกองค์ประกอบดังนี้ 1. ด้านการบริหารวิชาการประกอบด้วย 31 ตัวแปร 2. ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ สิ่งบริการและความช่วยเหลือประกอบด้วย 20 ตัวแปร 3. ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 11 ตัวแปร 4. ด้านนโยบายการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ 5 ตัวแปร 5. ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 4 ตัวแปร, 6 ด้านการจัด สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 2 ตัวแปร

การทดสอบความเชื่อมั่นของข้อมูลของการศึกษานี้จะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ของกลุ่มตัวแปรซึ่งค่าที่เข้าใกล้ 1 มากจะมีความเชื่อมั่นสูง ทั้งนี้ในการศึกษาวิจัย จะใช้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ยอมรับได้อยู่ที่ค่ามากกว่า 0.70 (Sekaran & Bougie, 2016)

ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ของแต่ละองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	จำนวนตัวแปร	Cronbach's Alpha
ด้านการบริหารวิชาการ	31	.991
ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ สิ่งบริการและความช่วยเหลือ	20	.985
ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	11	.980
ด้านนโยบายการบริหารการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	5	.931
ด้านการบริหารงานบุคคล	4	.920
ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม	2	.924

ผลของการหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ของแต่ละองค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.920-0.991 ซึ่งมากกว่าค่า 0.70 ถือว่ายอมรับได้ที่จะสามารถใช้ในการอธิบายตัวแปรตามของแต่ละองค์ประกอบ

วัตถุประสงค์ข้อ 2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

จากตารางการวิเคราะห์ข้อมูล SWOT Analysis นำมาจัดประเด็นในแต่ละส่วนของในรูปแบบ TOWS Matrix ผู้ร่วมเสวนากลุ่มได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ สำหรับการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ (Vision)

"จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างมีคุณภาพ ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน"

2. พันธกิจ (Mission)

- 1) จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีคุณภาพและครอบคลุมความต้องการของแต่ละบุคคล
- 2) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถด้านการดูแลและจัดการเรียนรู้ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 3) พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 4) จัดหาพัฒนาสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 5) สร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง

3. เป้าหมาย (Goals)

- 1) เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความรู้ ความสามารถตามศักยภาพของตน
- 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความสามารถด้านการดูแลและจัดการเรียนรู้ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4) ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

5) มีสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. กลยุทธ์ (Strategies)

4.1 กลยุทธ์หลัก กลยุทธ์การพัฒนา (Development Strategy)

กลยุทธ์รอง กำหนดนโยบายและกฎหมายเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กลยุทธ์รอง ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการดูแลและจัดการเรียนรู้ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กลยุทธ์รอง จัดหา พัฒนาสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กลยุทธ์รอง สร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4.2 กลยุทธ์หลัก กลยุทธ์ส่งเสริม (Support Strategy)

กลยุทธ์รอง พัฒนาระบบการบริหารจัดการสอดคล้องกับนโยบาย

กลยุทธ์รอง เพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและประสานงานทั้งภายในและภายนอก

กลยุทธ์รอง พัฒนาสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่หลากหลายเอื้อต่อการเรียนรู้

กลยุทธ์รอง ปรับปรุงการบริหารงานบุคคล

4.3 กลยุทธ์ปรับปรุง (Improve Strategy)

กลยุทธ์รอง วางแผนดำเนินงานประมาณและระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอก

กลยุทธ์รอง สนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน

กลยุทธ์รอง พัฒนาและผลิตสื่อที่หลากหลายและเพียงพอต่อความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และจัดอบรมครู บุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ

4.4 กลยุทธ์หลัก กลยุทธ์สนับสนุน (Proactive Strategy)

กลยุทธ์รอง สร้างความเข้าใจและการยอมรับของครอบครัวเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

กลยุทธ์รอง พัฒนาแหล่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

กลยุทธ์รอง จัดทำระบบฐานข้อมูลเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เป็นปัจจุบัน

กลยุทธ์รอง พัฒนาระบบนิเทศ ประเมินผลการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

วัตถุประสงค์ข้อ 3 รับรองกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

การวิเคราะห์ประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสำเร็จ ประสิทธิภาพ กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ มีการวิเคราะห์ประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = .894)

2. พันธกิจ มีค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = .391)

3. เป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = .434)

4. กลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง มีค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = .447) โดยมีผลการวิเคราะห์การประเมินกลยุทธ์หลักและกลยุทธ์รอง ดังนี้ กลยุทธ์การพัฒนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .548) กลยุทธ์ส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .354) กลยุทธ์ปรับปรุง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .333) กลยุทธ์สนับสนุน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = .559)

5. แนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = .44) จากการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ระดับ

คะแนนการประเมินต่ำสุดเฉลี่ย 3.88 และระดับคะแนนการประเมินสูงสุดเฉลี่ย 5.00 ค่าเฉลี่ยการประเมินกลยุทธ์ (X) เท่ากับ 4.663 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ.447

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบของกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

องค์ประกอบกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบได้แก่

1) องค์ประกอบด้านการบริหารงานวิชาการมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .528 -.741 เป็นองค์ประกอบที่เป็นหัวใจหลักของการบริหารจัดการการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา สกุลเกื้อกุล (2563) ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับสถานศึกษาในจังหวัดน่าน พบว่า สภาพปัญหาของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับสถานศึกษา เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านวิชาการ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิศา สุณิล (2564) ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพอันพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนต้นแบบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ตามแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม พบว่า สภาพอันพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนต้นแบบตามแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ด้านที่ การบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2) องค์ประกอบด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ สิ่งบริการและความช่วยเหลือ ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ อยู่ระหว่าง .523 -.786 เป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาพิเศษ การมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม จะช่วยลดอุปสรรคในการเรียนรู้และส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมฤดี พละวุฒิไพบัย (2566) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการ

การศึกษาพิเศษในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาอีตหลักทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้

3) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คำนำน้าหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .554 -.736 ความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายจะช่วยให้การจัดการศึกษาพิเศษได้รับการสนับสนุน และสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้อย่างครอบคลุม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุ่นใจ จาวโกนนท์ (2566) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูศักดิ์ ศิริเชียงพิณและคณะ (2566) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในเขตจังหวัดพิษณุโลก พบว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความ จำเป็นที่ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือของผู้ปกครอง ครูผู้สอน และสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

4) องค์ประกอบด้านนโยบายการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .695 -.749 เป็นกรอบและทิศทางที่จะส่งผลต่อการ บริหารจัดการศึกษาพิเศษ นโยบายที่ชัดเจน ครอบคลุม และสนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษ อย่างจริงจัง จะเป็นแรงผลักดันให้สถานศึกษาสามารถวางกลยุทธ์และดำเนินงานได้อย่างมั่นใจ และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมฤดี พลละรุทธิไธทย (2566) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการศึกษาพิเศษในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารจัดการ การศึกษาพิเศษ ประกอบด้านการกำหนดนโยบายควรให้ผู้บริหารทุกระดับมีความรู้ และ เข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาพิเศษ บริการการศึกษาอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค มีส่วนงานเฉพาะการศึกษาพิเศษเพื่อดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) องค์ประกอบด้านการบริหารงานบุคคล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .544-.563 การสรรหา พัฒนา และรักษามูลค่าบุคลากรที่มีความรู้ และได้รับการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง จะเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนจัดการศึกษาพิเศษให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมธ งานนก และวิโรจน์ ชมภู (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม สำหรับนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ

ระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่าผลการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ที่ผู้บริหาร อาจารย์ภาคปกติฝ่ายประถมศึกษา อาจารย์การศึกษาพิเศษ และผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่งผลให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ดีขึ้น

6) องค์ประกอบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .608 - .661 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมและอารมณ์ที่เป็นมิตรจะช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษรู้สึกปลอดภัย มั่นใจ และสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณวรุตม์ ติระพัฒน์, มัทนา วังธนอมศักดิ์ และวรกาญจน์ สุขสดเขียว (2565) ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรวมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การออกแบบสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีความปลอดภัยที่มีผลต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประสบความสำเร็จได้มากขึ้น

โดยสรุปแล้ว องค์ประกอบทั้ง 6 ด้านที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างยิ่งและมีความเชื่อมโยงกันในการกำหนดและขับเคลื่อนกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะต้องให้ความสำคัญกับทุกองค์ประกอบอย่างสมดุล เพื่อให้การจัดการศึกษาพิเศษเป็นไปอย่างราบรื่น มีคุณภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของเด็กแต่ละคนได้อย่างแท้จริง

2. การสร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

ผลการวิจัยได้กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ที่เชื่อมโยงสอดคล้องและแนวทางในการนำไปใช้ที่ชัดเจนมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชัย กาญจนวาสี (2553) ที่กล่าวว่ากลยุทธ์หรือแผนที่ยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับบุคลากรในองค์กร เพื่อให้เกิดความเข้าใจในทิศทาง ความเชื่อมโยงในการดำเนินงานขององค์กร ดังนั้น การจัดทำยุทธศาสตร์จึงมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของหน่วยงาน

3. ผลการรับรองกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

การประเมินวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย พบว่ามีค่าเฉลี่ยผลการวิเคราะห์การประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับ กลยุทธ์หลัก จำนวน 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1. กลยุทธ์พัฒนา 2. กลยุทธ์ส่งเสริม 3. กลยุทธ์ปรับปรุง 4. กลยุทธ์สนับสนุน โดยแต่ละกลยุทธ์ประกอบด้วยกลยุทธ์รอง ซึ่งมีผลการวิเคราะห์การประเมิน อยู่ในระดับมาก และแนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติจำนวน 65 ข้อ มีผลการประเมินค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด เป็นการตรวจสอบเชิงคุณภาพและการตรวจสอบเชิงปริมาณ สอดคล้องกับ คีฟส์ (Keeves,1988) ได้กล่าวว่า การสร้างกลยุทธ์ต้องมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง การตรวจสอบกลยุทธ์ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยใช้มาตรฐานการประเมินตามแนวคิดของ แมคมิลแลนด์ และ ชูแมคเกอร์ (McMillan & Schumacher,2001) และศิริชัย กาญจนวาสี (2554) คือ ด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการตรวจสอบกลยุทธ์เชิงคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะสอดคล้องกับแนวคิดของ ไอส์เนอร์ (Eisner, 1976) ที่ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบกลยุทธ์โดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิเนื่องจากการศึกษาในบางเรื่องต้องการความละเอียดอ่อนลึกซึ้งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็น ผู้วินิจฉัย

โดยสรุป ผลการประเมินกลยุทธ์อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกองค์ประกอบ ถือเป็นสัญญาณที่ดีและแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของแผนการบริหารจัดการการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง อย่างไรก็ตามการนำแผนไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างมีประสิทธิภาพ การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องรวมถึงการเปิดรับฟังความคิดเห็นและปรับปรุงแผนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจะเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการบรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยองค์ประกอบกลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ

และความช่วยเหลือ 3) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 4) นโยบายการ 5) การบริหารงานบุคคล 6) การจัดการสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ กำหนดว่า “จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างมีคุณภาพ ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน” และมี 6 พันธกิจ 5 เป้าหมาย 4 กลยุทธ์หลัก 16 กลยุทธ์รอง 65 แนวทางนำไปสู่การปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยต่อยอดในรูปแบบของการศึกษาผลลัพธ์จากการนำนโยบายหรือกลยุทธ์ที่ถูกพัฒนาขึ้นไปใช้ในพื้นที่จริง โดยเน้นการประเมินผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้ การพัฒนาพฤติกรรม และคุณภาพชีวิตของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ควรนำผลการใช้กลยุทธ์การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เสนอให้ทำวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อสร้างแบบจำลอง (Model) การบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในระดับท้องถิ่น โดยเน้นความยืดหยุ่น ใช้งานได้จริง และสามารถปรับใช้ได้หลากหลายบริบท เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. บุคลากรแผนยุทธศาสตร์กับนโยบายท้องถิ่น ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ด้านการศึกษาที่เชื่อมโยงกับนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เช่น ความต้องการแรงงานในท้องถิ่น ทรัพยากรชุมชน หรือปัญหาสังคมเฉพาะพื้นที่

2. หน่วยงานต้นสังกัดจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพควรกำหนดระบบการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการของสถานศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาเด็กพิเศษโดยเฉพาะ เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์เฉพาะทาง ค่าจ้างครูผู้ช่วย หรือค่าจ้างบุคลากรดูแลเฉพาะกรณี เพื่อให้เกิดความครอบคลุมและเพียงพอ

3. การสร้างเครือข่ายการสนับสนุนระดับท้องถิ่นควรจัดตั้งหรือพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในระดับท้องถิ่น เช่น ทีมสหวิชาชีพ (นักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด พยาบาล และนักสังคมสงเคราะห์) สร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้คำปรึกษาและ

สนับสนุนทั้งโรงเรียนและครอบครัว เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน และเพิ่มความยั่งยืนของนโยบาย

4. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความรู้ ทักษะการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการโดยใช้แนวคิดเชิงกลยุทธ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการและการพัฒนาทักษะครูในการดูแลเด็กพิเศษ รวมถึงส่งเสริมให้ครูมีความรู้ด้านจิตวิทยา พฤติกรรมบำบัด และเทคนิคการสอนแบบเฉพาะทาง เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กกลุ่มนี้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับศักยภาพและการพัฒนาของเด็กแต่ละคน

5. จัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจพัฒนาระบบสารสนเทศทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการวางแผนและตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ เช่น ระบบฐานข้อมูลนักเรียน ครู งบประมาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เพื่อให้สามารถติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลได้อย่างแม่นยำ

6. การออกแบบสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ส่งเสริมให้โรงเรียนมีการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ทางลาด ห้องเรียนเฉพาะ หรืออุปกรณ์ช่วยเหลือ เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). รายงานผลการศึกษา เรื่องการกล่าวหาการข่มขู่ความผิดข้อทักท้วง และพฤติกรรมการกระทำความผิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 24 ตุลาคม 2561 จาก http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2016/7/2176_5794.pdf
- จริยา ตรุษฎี. (2562). แนวทางการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.
- ชูศักดิ์ ศิริเชียงใหม่, อนุชา ภูมิสิทธิพร, ศิริวิมล ใจงาม และ สุวพัชร ช่างพินิจ. (2566). การบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเขตจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารศึกษาศาสตร์ มจร*, 11(1), 52-53.

- ญาณวรุฒม์ ตีระพัฒน์, มัทนา วังถนอมศักดิ์, & วรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2565). *การจัดการเรียนรวมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ตฤณ กิตติการอำพล. (2560). *การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเพื่อการบำบัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. รายงานวิจัยทุนวิจัยเลขที่สัญญา 40/2560, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิตา สุนิล. (2564). การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพอันพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนต้นแบบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 7(1), 44-45.
- พจนานุกรมฉบับมหาชน. (2546). *พจนานุกรมฉบับมหาชน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2553). *การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมฤดี พลละวุฒิไธทย. (2566). การบริหารจัดการการศึกษาพิเศษในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 7(4), 1254.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2567). *องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย*. จาก <https://www.kpi-corner.com/content/8073/local0001>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2531). *หลักสูตรการศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2531*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุนิสา สกุลเกื้อกุล. (2563). รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับสถานศึกษาในจังหวัดน่าน. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สุเมธ งามนก, & วิโรจน์ ชมภู. (2565). การศึกษาผลการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสาร HRD Journal*, 13(1), 29.
- อุ๋นใจ จาวโกนันท. (2566). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 9(2), 1.

- เพิ่มพูน สานิชวรรณกุล. (2560). ประสบการณ์ทางจิตใจในระยะแรกของพ่อแม่หลังจากลูกได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะจิตวิทยา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ญาณวรุฒม์ ตีระพัฒน์, มัทนา วังถนอมศักดิ์, & วรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2565). *การจัดการเรียนรวมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
- Eisner, E. W. (1976). Educational connoisseurship and criticism: Their form and function in educational evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 10(3), 135–150.
- Higgins, E. T., & Vincze, C. R. (1993). Making judgments: A social judgment theory. In M. P. Zanna (Ed.), *The psychology of persuasion: Persisting attitudes and changing behavior* (2nd ed., pp. 15–38). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Keeves, P. J. (1988). *Educational research, methodology and measurement: An international handbook*. Oxford: Pergamon Press..
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607–610.
- Lewin, K. (1952). Group decision and social change. In G. E. Swanson, T. M. Newcomb, & E. L. Hartley (Eds.), *Readings in social psychology* (pp. 330–344). New York: Holt.
- McMillan, J. H., & Schumacher. (2001). *Research in education* (5th ed.). New York: Addison Wesley Longman, Inc.
- Sekaran, U., & Bougie, R. (2016). *Research methods for business: A skill-building approach* (7th ed.). West Sussex: Wiley & Sons.
- World Health Organization, & World Bank. (2011). *World report on disability*. Geneva: WHO Press.

บทบาทสตรีสื่อทางการเมืองยุคใหม่ *

THE ROLE OF WOMEN IN MODERN POLITICAL MEDIA

สิทธิกร พันศิริ¹, พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ ขนพโลรอด(ทยอย)² และ มะลิ ทิพย์ประจง³

Sitthikorn Phansiri¹, Phapongsak Khutipali(Rodthayoi)² and Mali Thipprajong³

¹⁻³วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

¹⁻³Phetchaburi Buddhist College, Thailand

Corresponding Author's Email: thipprajongmali@gmail.com

วันที่รับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 17 มิถุนายน 2568; วันตอบรับบทความ : 17 มิถุนายน 2568

Received 1 May 2025; Revised 17 June 2025; Accepted 17 June 2025

บทคัดย่อ

สตรีมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเมืองในยุคปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการเมืองจะมีสตรีที่เข้ามาสู่ตำแหน่งทางการเมืองมากขึ้นกว่าเดิม ส่วนหนึ่งก็มาจากความต้องการของตัวสตรีเองหรือว่าครอบครัวให้การสนับสนุนหรือว่าจากกลุ่มพรรคการเมืองให้การช่วยเหลือในการดำเนินการทางการเมือง ส่วนหนึ่งอาจจะมาจากสภาพสังคมและบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดและสังคม ปัจจุบันก็เปิดโอกาสให้ทุกคนทุกเพศได้เข้ามามีบทบาทมากกว่าในอดีต ทั้งการแสดงออกของสตรีทางการเมืองก็มีความโดดเด่นทั้งด้านสังคม การศึกษา ฐานะด้านเศรษฐกิจของครอบครัวให้การดูแล ทั้งยังสามารถทำให้สตรีกล้าที่จะเข้ามาเป็นผู้นำมากกว่าเดิมส่วนหนึ่งสื่อก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การเข้าถึงกลุ่มคนหรือว่าสังคมได้อย่างรวดเร็วมากกว่าเดิม

คำสำคัญ: บทบาท, สตรี, สื่อการเมืองยุคใหม่

* สิทธิกร พันศิริ, พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ ขนพโลรอด(ทยอย) และ มะลิ ทิพย์ประจง. (2568).

บทบาทสตรีสื่อทางการเมืองยุคใหม่. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 1008-1017.

Sitthikorn Phansiri, Phapongsak Khutipali(Rodthayoi) and Mali Thipprajong. (2025). The Role Of Women In Modern Political Media. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1008-1017.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

Abstract

Women play an important role in driving politics in the present era. It can be seen that politics will have more women entering political positions than before. Part of it comes from the women's own needs or family support or political parties helping in political actions. Part of it may come from the social conditions and context of the world that are changing rapidly and the current society gives opportunities for everyone of all genders to have a role more than in the past. Women's political expressions are prominent in terms of society, education, and the economic status of the family that provides care. It can also make women dare to become leaders more than before. Part of it is the media, which is an important factor that allows them to reach groups of people or society more quickly than before.

Keywords: Role, Women, Modern Political Media

บทนำ

สตรีมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเมืองในยุคปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการเมืองจะมีสตรีที่เข้ามาสู่ตำแหน่งทางการเมืองมากขึ้นกว่าเดิม ส่วนหนึ่งก็มาจากความต้องการของตัวสตรีเองหรือว่าครอบครัวให้การสนับสนุนหรือว่าจากกลุ่มพรรคการเมืองให้การช่วยเหลือในการดำเนินการทางการเมือง ส่วนหนึ่งอาจจะมาจากสภาพสังคมและบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดและสังคม ปัจจุบันก็เปิดโอกาสให้ทุกคนทุกเพศได้เข้ามามีบทบาทมากกว่าในอดีต ทั้งการแสดงออกของสตรีทางการเมืองก็มีความโดดเด่นทั้งด้านสังคม การศึกษา ฐานะด้านเศรษฐกิจของครอบครัวให้การดูแล ทั้งยังสามารถทำให้สตรีกล้าที่จะเข้ามาเป็นผู้นำมากกว่าเดิมส่วนหนึ่งสื่อก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การเข้าถึงกลุ่มคนหรือว่าสังคมได้อย่างรวดเร็วมากกว่าเดิม บทบาทสตรีในการขับเคลื่อนการเมืองในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเมือง ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและเปลี่ยนแปลงสังคมในหลากหลายมิติ บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจบทบาทของผู้หญิงในการเมืองยุคใหม่ โดยจะพิจารณาถึงความท้าทาย โอกาส และผลกระทบที่ผู้หญิงมีต่อการเมืองในระดับ ความท้าทายแม้ว่าจะมีพัฒนาการที่

สำคัญ แต่ผู้หญิงยังคงเผชิญกับความท้าทายมากมายในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียม หนึ่งในความท้าทายที่สำคัญที่สุดคืออคติทางเพศ (gender bias) ที่ยังคงฝังรากลึกในสังคม ทำให้ผู้หญิงต้องเผชิญกับอุปสรรคในการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองและการได้รับการยอมรับในฐานะผู้นำ นอกจากนี้ ผู้หญิงยังต้องเผชิญกับความท้าทายอื่นๆ เช่น การขาดการสนับสนุนทางการเงิน การเข้าถึงเครือข่ายทางการเมือง และความรับผิดชอบในครอบครัวที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่โอกาสถึงแม้จะมีความท้าทาย แต่ก็มีโอกาสมากมายสำหรับผู้หญิงในการมีบทบาททางการเมืองยุคใหม่ เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้าถึงข้อมูลและสร้างเครือข่ายทางการเมืองได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ การมีองค์กรและเครือข่ายของผู้หญิงที่ทำงานด้านการเมืองก็เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้หญิงมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น (เมทินี พงษ์เวช, 2541) ผลกระทบ การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการเมืองมีผลกระทบเชิงบวกอย่างมากมายต่อสังคม ผู้หญิงมักมีมุมมองและประสบการณ์ที่แตกต่างจากผู้ชาย ซึ่งสามารถนำไปสู่การตัดสินใจทางการเมืองที่ครอบคลุมและหลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ การมีผู้หญิงในตำแหน่งทางการเมืองยังเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้หญิงรุ่นใหม่และส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในสังคม

บทบาทของผู้หญิงในการเมืองยุคใหม่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและความเท่าเทียมทางเพศ แม้ว่าผู้หญิงยังคงเผชิญกับความท้าทาย แต่ก็มีโอกาสมากมายที่จะสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม การสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้ผู้หญิงมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ข้อเสนอแนะบางประการ ได้แก่การแก้ไขอคติทางเพศ รัฐบาลและองค์กรต่างๆ ควรทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขอคติทางเพศในสังคมและส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในการเมือง (กฤตยา อาชวนิจกุล, ม.ป.ป.)

การสนับสนุนทางการเงินและทรัพยากร ผู้หญิงที่ต้องการเข้าสู่การเมืองควรได้รับการสนับสนุนทางการเงินและทรัพยากรที่จำเป็น

การสร้างเครือข่ายและการให้คำปรึกษา การสร้างเครือข่ายและการให้คำปรึกษาแก่ผู้หญิงที่สนใจการเมืองจะช่วยเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน การส่งเสริมให้เยาวชนหญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองตั้งแต่นั้น ๆ จะเป็นการสร้างผู้นำหญิงรุ่นใหม่ในอนาคต

ความเป็นมาของบทบาทสตรีทางการเมือง

ยุคโบราณและยุคกลาง

ในอดีต บทบาทของผู้หญิงในสังคมมักถูกจำกัดอยู่ภายในขอบเขตของครอบครัวและการดูแลบ้านเรือน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงจึงมีน้อยมากหรือแทบไม่มีเลย อย่างไรก็ตาม ในบางสังคมก็มีสตรีที่มีบทบาทสำคัญทางการเมือง เช่น พระนางคลีโอพัตราแห่งอียิปต์ หรือพระนางวิกตอเรียแห่งอังกฤษ

ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมและยุคสมัยใหม่

การปฏิวัติอุตสาหกรรมและการเกิดขึ้นของแนวคิดสิทธิสตรี (feminism) ในช่วงศตวรรษที่ 19 ได้นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิงในสังคม ผู้หญิงเริ่มเรียกร้องสิทธิในการศึกษา การทำงาน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรีได้ต่อสู้เพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิในการเลือกตั้งและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกับผู้ชาย (วารุณี ฐิริสินสิทธิ์, 2545)

ศตวรรษที่ 20 และ 21

ในช่วงศตวรรษที่ 20 ผู้หญิงได้รับสิทธิในการเลือกตั้งในหลายประเทศ และมีผู้หญิงจำนวนมากขึ้นที่ได้รับเลือกตั้งเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงยังคงเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกับผู้ชาย ในปัจจุบัน ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการเมืองทั่วโลก มีผู้หญิงเป็นผู้นำประเทศ นายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดี และดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญอื่นๆ อย่างไรก็ตาม การต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมทางเพศในการเมืองยังคงดำเนินต่อไป และผู้หญิงยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายในการเอาชนะอคติทางเพศและการเลือกปฏิบัติ

พัฒนาการบทบาทสตรีทางการเมืองในประเทศไทย

ในประเทศไทย ผู้หญิงมีบทบาททางการเมืองมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ มีสตรีที่ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง เช่น พระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ และคุณหญิงจันทน์ ดารา ณ ระนอง ในปัจจุบัน ผู้หญิงไทยมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ มีผู้หญิงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสมาชิก และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี (สุจิตรา ทรงมัจฉา, 2562) อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของผู้หญิงในตำแหน่งทางการเมืองยังคงน้อยกว่าผู้ชาย และยังคงมีความท้าทายที่ผู้หญิงไทยต้อง

เผชิญในการเข้าสู่การเมือง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2537) การต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมทางเพศในการเมืองยังคงเป็นสิ่งสำคัญ และการสนับสนุนให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่จึงเป็นสิ่งจำเป็น

วิวัฒนาการของบทบาทสตรีทางการเมือง

บทบาทของผู้หญิงในเวทีการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดประวัติศาสตร์ แม้ว่าในอดีต ผู้หญิงมักถูกจำกัดบทบาทให้อยู่ในขอบเขตของครอบครัวและการดูแลบ้านเรือน แต่ปัจจุบัน ผู้หญิงได้ก้าวข้ามข้อจำกัดเหล่านั้นและมีบทบาทสำคัญในการเมืองทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

ยุคเริ่มต้นของการเรียกร้องสิทธิ

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 ขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรี (feminist movement) ได้เริ่มเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมให้กับผู้หญิง หนึ่งในประเด็นสำคัญของการเคลื่อนไหวนี้คือการเรียกร้องสิทธิในการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงการได้รับสิทธิเลือกตั้งประเทศแรกที่ทำให้สิทธิผู้หญิงในการเลือกตั้งคือ นิวซีแลนด์ ในปี 1893 ตามมาด้วยออสเตรเลียในปี 1902 และประเทศอื่นๆ ในยุโรปและอเมริกาเหนือในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 อย่างไรก็ตาม การต่อสู้เพื่อให้ได้สิทธิเลือกตั้งของผู้หญิงในหลายประเทศต้องใช้เวลานานหลายทศวรรษการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับสิทธิเลือกตั้ง ผู้หญิงเริ่มมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ทั้งในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้งและในฐานะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แม้ว่าจำนวนผู้หญิงที่ได้รับเลือกตั้งเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองจะยังคงน้อยกว่าผู้ชาย แต่ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

บทบาทของสตรีในตำแหน่งผู้นำ

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 และต้นศตวรรษที่ 21 ผู้หญิงได้เริ่มก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งผู้นำทางการเมืองในหลายประเทศ มีผู้หญิงเป็นประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี และผู้นำทางการเมืองที่สำคัญอื่นๆ ทั่วโลก

ความท้าทายและอุปสรรค

แม้ว่าจะมีพัฒนาการที่สำคัญ แต่ผู้หญิงยังคงเผชิญกับความท้าทายและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกับผู้ชาย อคติทางเพศ (gender bias) และการ

เลือกปฏิบัติยังคงเป็นปัญหาที่ผู้หญิงต้องเผชิญในการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองและการได้รับการยอมรับในฐานะผู้นำ

วิวัฒนาการของบทบาทสตรีทางการเมืองเป็นกระบวนการที่ยาวนานและต่อเนื่อง ผู้หญิงได้ต่อสู้และเรียกร้องสิทธิของตนเองมาอย่างต่อเนื่อง และมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมและการเมือง การสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

อดีต ปัจจุบัน อนาคตของบทบาทสตรีทางการเมือง

ในอดีตที่ผ่านมา บทบาทของผู้หญิงในเวทีการเมืองมักถูกจำกัดและมองข้าม ผู้หญิงส่วนใหญ่ถูกคาดหวังให้ดูแลบ้านเรือนและครอบครัว ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องที่ท้าทายและยากลำบาก อุปสรรคที่ผู้หญิงต้องเผชิญในอดีตมีมากมาย เช่น ข้อจำกัดทางสังคมและวัฒนธรรม การขาดโอกาสทางการศึกษา และการเลือกปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีอุปสรรคมากมาย แต่ก็มีผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่พยายามต่อสู้และเรียกร้องสิทธิของตนเองในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ปัจจุบัน ความก้าวหน้าและความท้าทาย

ในปัจจุบัน บทบาทของผู้หญิงในเวทีการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ผู้หญิงได้รับการยอมรับและมีมีส่วนร่วมทางการเมืองในหลากหลายระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ มีผู้หญิงจำนวนมากขึ้นที่ได้รับเลือกตั้งเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง และดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ในรัฐบาลและองค์กรต่างๆ ความก้าวหน้าเหล่านี้เป็นผลมาจากการต่อสู้และเรียกร้องสิทธิของผู้หญิงอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีบทบาทมากขึ้น อย่างไรก็ตาม

ผู้หญิงยังคงเผชิญกับความท้าทายในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น อคติทางเพศ ความรับผิดชอบในครอบครัว และการขาดการสนับสนุน

อนาคตของบทบาทสตรีทางการเมือง

อนาคตของบทบาทสตรีทางการเมืองดูสดใสมากขึ้น ผู้หญิงรุ่นใหม่มีความตื่นตัวทางการเมืองและมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางสังคมมากขึ้น เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้หญิงเข้าถึงข้อมูลและสร้างเครือข่ายทางการเมืองได้ง่ายขึ้น บทบาทของผู้หญิงในเวทีการเมืองมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้หญิงรุ่นใหม่มีความ

ต้นตัวทางการเมืองและมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางสังคมมากขึ้น เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้หญิงเข้าถึงข้อมูลและสร้างเครือข่ายทางการเมืองได้ง่ายขึ้น เป้าหมายสำคัญในอนาคตคือการสร้างความเท่าเทียมทางเพศในการเมืองอย่างแท้จริง ผู้หญิงควรได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกับผู้ชายในการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง และได้รับการสนับสนุนให้เป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อสังคม บทบาทของผู้หญิงในเวทีการเมืองได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างมากจากอดีต ปัจจุบันผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นในอนาคต การสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาครอบครัวผู้ให้สนับสนุนทางการเมือง มุมมองที่ครอบคลุมการศึกษาครอบครัวของผู้ให้สนับสนุนทางการเมืองเป็นหัวข้อที่น่าสนใจและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจพฤติกรรมการเลือกตั้งและกระบวนการทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสังคมที่ความเชื่อทางการเมืองมักถูกถ่ายทอดผ่านรุ่นสู่รุ่น เหตุผลที่ควรศึกษาทำความเข้าใจพฤติกรรมการเลือกตั้ง การศึกษาครอบครัวจะช่วยให้เราเข้าใจว่าปัจจัยทางครอบครัว เช่น การเลี้ยงดู การศึกษา และประสบการณ์ร่วมกัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของบุคคลอย่างไร

วิเคราะห์ความผูกพันทางการเมือง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวจะช่วยให้เราเข้าใจว่าความผูกพันทางการเมืองเกิดขึ้นได้อย่างไร และมีผลต่อความมั่นคงของพรรคการเมืองหรือขบวนการทางการเมืองอย่างไร

พัฒนานโยบายและกลยุทธ์ทางการเมือง การทำความเข้าใจถึงบทบาทของครอบครัวในการสร้างความเชื่อทางการเมืองจะช่วยให้พรรคการเมือง นักการเมือง และองค์กรต่าง ๆ สามารถพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มิติที่น่าสนใจในการศึกษา

การถ่ายทอดความเชื่อทางการเมือง กระบวนการที่ความเชื่อทางการเมืองถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัวอื่น ๆ ในการถ่ายทอดความเชื่อ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความเชื่อ เช่น อายุ การศึกษา และสถานะทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว

อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางการเมือง ผลกระทบของเหตุการณ์ทางการเมืองต่อความเชื่อทางการเมืองของครอบครัว บทบาทของสื่อมวลชนและโซเชียลมีเดียในการสร้างความเชื่อทางการเมืองร่วมกันในครอบครัว

ความหลากหลายของความเชื่อทางการเมืองภายในครอบครัว ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างของความเชื่อทางการเมืองภายในครอบครัว ผลกระทบของความแตกต่างเหล่านี้ต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและการตัดสินใจทางการเมืองบทบาทของครอบครัวในการสร้างความมั่นคงทางการเมือง ความเชื่อมโยงระหว่างความมั่นคงของครอบครัวและความมั่นคงของพรรคการเมือง บทบาทของครอบครัวในการสร้างฐานเสียงสนับสนุนให้กับพรรคการเมือง

วิธีการศึกษา

การสำรวจ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับความเชื่อทางการเมือง ประสบการณ์ทางการเมือง และปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของครอบครัวและการเปลี่ยนแปลงของความเชื่อทางการเมือง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้ง

การเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม การเปรียบเทียบผลการศึกษาจากประเทศต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจถึงความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันในการถ่ายทอดความเชื่อทางการเมืองภายในครอบครัว

ประโยชน์ของการศึกษา

การทำความเข้าใจสังคม การศึกษาครอบครัวจะช่วยให้เราเข้าใจโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง

การพัฒนานโยบายสาธารณะ ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายสาธารณะที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและความเท่าเทียม

การสร้างเสริมประชาธิปไตย การทำความเข้าใจถึงบทบาทของครอบครัวในการสร้างความเชื่อทางการเมืองจะช่วยให้เราสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การศึกษาครอบครัวผู้ให้สนับสนุนทางการเมืองเป็นหัวข้อที่น่าสนใจและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจพฤติกรรมการเลือกตั้งและกระบวนการทางการเมือง การศึกษาในด้านนี้จะช่วยให้เราเข้าใจสังคมและพัฒนานโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

สรุป

การเมืองของสตรีในยุคปัจจุบันนั้นถือว่ามีความโดดเด่นมากกว่าในอดีต จะเห็นได้อย่างชัดเจนในยุคปัจจุบันคือสตรีมีสำคัญอย่างมากในการเข้ามาสู่เส้นทางการเมืองเพื่อขับเคลื่อนนโยบายหรือว่าเข้ามาเป็นผู้แทนของประชาชนทุกตำแหน่งทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ถือว่ามีความกล้าคิดกล้าทำในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างนักการเมืองกับประชาชนทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติจนถึงการเป็นผู้นำประเทศ เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ตามกระทรวงต่าง ๆ ดังนั้น จึงถือว่าการที่สตรีเข้ามาสู่เส้นทางการเมืองนั้นก็มิทั้งข้อดีและข้อเสียในบางครั้งบางโอกาสถ้ามีประสบการณ์ทางการเมืองก็จะสามารถขับเคลื่อนงานของรัฐบาลไปได้อย่างคล่องตัวและรวดเร็ว แต่ถ้าไม่มีพื้นฐานทางการเมืองก็อาจจะทำให้การดำเนินงานตามกรอบแนวคิดและนโยบายอาจจะช้าลงไปได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามสตรีถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถทั้งด้านการดูแลของครอบครัว เพราะบางท่านก็มาจากสายที่บรรพบุรุษอยู่ในวงการเมืองอยู่แล้วก็จะมีความรู้และพื้นฐานมาพอสมควร ทั้งด้านการศึกษาและความต้องการส่วนตัวของสตรีเอง

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (ม.ป.ป.). *สตรีกับการเมือง*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- เมทินี พงษ์เวช. (2541). *ผู้หญิงบนเส้นทางแห่งอำนาจและการตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา.
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2545). *สตรีนิยม ขบวนการ และแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

สุจิตรา ทรงมัจฉา. (2562). *สตรีที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามามีบทบาทในสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรก*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างสรรค์เสริมสุขภาพ (สสส.). (2537). *บทบาทของสตรีในด้านการเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างสรรค์เสริมสุขภาพ (สสส.).

Promoting Women's Roles in Politics A Comparison with Foreign Countries.
(n.d.). ThaiJo.

การบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ *
ADMINISTRATION OF LEARNING RESOURCES FOR PROMOTING
MORALITY BASED ON SAPPAYA 4 OF SECONDARY SCHOOLS IN
SAMRONG THAP DISTRICT OF SURIN PROVINCE

พระกิตติศักดิ์ กิตติสโก(กระสังข์)¹, เกษม แสงนนท์² และ วิเศษ ชินวงศ์³

Phra Kittisak Kittisakko (Krasang)¹, Kasem Saengnon² and Wiset Chinnawong³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: pao2024092542@gmail.com

วันที่รับบทความ : 23 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 31 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 2 มิถุนายน 2568

Received 23 May 2025; Revised 31 May 2025; Accepted 2 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาวิธีการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ โดยมีการบริหารแหล่งเรียนรู้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ ด้านการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุง ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เก็บ

Citation:

* พระกิตติศักดิ์ กิตติสโก(กระสังข์), เกษม แสงนนท์ และ วิเศษ ชินวงศ์. (2568). การบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 1018-1040.

Phra Kittisak Kittisakko (Krasang), Kasem Saengnon and Wiset Chinnawong. (2025). Administration Of Learning Resources For Promoting Morality Based On Sappaya 4 Of Secondary Schools In Samrong Thap District Of Surin Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1018-1040.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 114 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติหาค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทับ จังหวัดสุรินทร์ 4ด้าน อยู่ในระดับมาก 2) วิธีการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทับ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 4 ด้าน 16 วิธีการ 3) แนวทางการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทับ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 4 ด้าน 16 แนวทาง

คำสำคัญ: การบริหารแหล่งเรียนรู้, การส่งเสริมคุณธรรม, หลักสัปปายะ 4, การวิจัยแบบผสมวิธี

Abstract

This research article aims to (1) study the management of learning resources to promote morality in secondary schools in Samrong Thap District, Surin Province; (2) examine the management approaches of learning resources to promote morality based on the four principles of Sappaya; and (3) propose guidelines for managing learning resources to promote morality in accordance with the four principles of Sappaya in secondary schools in Samrong Thap District, Surin Province. The study focused on four aspects of learning resource management: planning, implementation, monitoring, and improvement.

A mixed-methods research approach was employed, incorporating both quantitative and qualitative data collection. Quantitative data were collected using questionnaires from a sample group consisting of five school administrators, 69 teachers, two heads of student development activities, 28 members of the basic education committee, and 36 student representatives.

The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table. Qualitative data were gathered through interviews with seven experts. Quantitative data were analyzed using mean and standard deviation, while qualitative data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that:

1) The overall management of learning resources to promote morality in secondary schools in Samrong Thap District, Surin Province, was at a high level.

2) The management approaches for learning resources to promote morality based on the four principles of Sappaya comprised four aspects and 16 methods

3) The proposed guidelines for managing learning resources to promote morality based on the four principles of Sappaya included four aspects and 16 guidelines.

Keywords: Learning Resource Management, Moral Promotion, Sappaya 4 , Mixed Methods Research

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2553 มาตรา 25 กำหนดให้รัฐส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินงานแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกรูปแบบอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนได้แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

แหล่งเรียนรู้จึงเป็นศูนย์รวมองค์ความรู้ ข่าวสาร และประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มี

ทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาจึงควรมีความเหมาะสมกับวัย ความสนใจของผู้เรียน และเชื่อมโยงกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งสามารถประยุกต์ความรู้เข้ากับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผน พัฒนา ส่งเสริม และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยเน้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมและพัฒนาศักยภาพในการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนอย่างยั่งยืน

แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจึงมีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการสร้างเจตคติ ค่านิยม และวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง อันจะส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน ครู และบุคลากรให้เป็น "องค์กรคุณธรรม" มีธรรมาภิบาล และเป็นต้นแบบของสังคมที่มั่นคงและยั่งยืน

หลักธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในบริบทของโรงเรียน คือ **หลักสัปปายะ 4** ซึ่งประกอบด้วย 1) อาวาสสัปปายะ – สถานที่อยู่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้, 2) อาหารสัปปายะ – อาหารที่เกื้อกูลต่อร่างกายและจิตใจ, 3) ธรรมสัปปายะ – การมีสื่อธรรมะ ครูบาอาจารย์ที่แนะนำตักเตือน และ 4) บุคคลสัปปายะ – การมีบุคคลแวดล้อมที่ดี เอื้อต่อการพัฒนาจิตใจและปฏิบัติธรรม ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 นี้ช่วยเกื้อหนุนการเรียนรู้ในทุกมิติทั้งด้านกาย จิต สังคม และปัญญา

จากการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงตาบ จังหวัดสุรินทร์ ยังมีข้อจำกัดในหลายด้าน ได้แก่ การวางแผน (Plan) ที่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน การดำเนินงาน (Do) ที่ไม่สอดคล้องตามแผน ขาดบุคลากรหรือปราชญ์ผู้ให้คำแนะนำ การนิเทศติดตาม (Check) ที่ไม่ต่อเนื่อง และการประเมินผล (Act) ที่ไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้การบริหารแหล่งเรียนรู้อยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอสำโรงตาบ ได้แก่ โรงเรียนสำโรงตาบวิทยาคม และโรงเรียนศรีสุขวิทยา ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชน มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างคุณธรรมแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป แต่ปัจจุบัน

พบว่าแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรมได้รับความสำคัญน้อยกว่าแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ และยังขาดระบบบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมตามหลักสัปปายะ 4 ในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ เมื่อศึกษาแล้วจะเห็นได้ว่าการบริหาร ได้มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดแตกต่างกันออกไป เพื่อประโยชน์แก่การศึกษา ผู้เขียนจะได้นำเสนอรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น เป็นกระบวนการประสานกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมะสำหรับผู้บริหาร คือ จะต้องมีความหนักแน่น มั่นคง และสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคล และรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์กร เนตรพัฒนา ยาวีราข เขียนในหนังสือเรื่อง การจัดการสมัยใหม่ว่า แนวคิดทางการบริหาร

ของเฮนรี ฟาโยล ผู้เป็นบิดาของทฤษฎีการจัดการ การปฏิบัติการ หรือบางท่านก็ถือกันว่าเป็นบิดาของการบริหารจัดการสมัยใหม่ เชื่อว่าการบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะและสนใจศึกษาดูองค์การโดยรวมและมุ่งเน้นที่กิจกรรมการจัดการ (Organizing) ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรม 5 อย่าง คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การบังคับบัญชา (Commanding) 4) การประสานงาน (Coordinating) 5) การควบคุม (Controlling)

หรือ POCCC พบว่า พนักงานมีผลผลิตเพิ่มขึ้นเนื่องมาจากการมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน การตระหนักในมิตรภาพและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นวิถีทางที่ทำให้ประสบความสำเร็จในองค์การ ดับบลิว. อี. เดมมิง (W.E.Deming) ผู้เชี่ยวชาญเรื่องการควบคุมคุณภาพชาวอเมริกาได้คิดค้นวงจรเดมมิง (Deming Cycle) หรือที่เรียกกันว่า วงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งเป็นหลักการบริหารหลักที่เป็นองค์ประกอบของทฤษฎีและหลักการบริหารทั้งหมดที่มีอยู่ในตำราบริหาร ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1) ขั้นการวางแผน (Plan) หมายถึง การคิดหาทางเลือกล่วงหน้าที่ดีที่สุดในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด ให้ได้ผลคุ้มค่าที่สุด โดยการดำเนินขั้นตอนอย่างมีระบบแบบแผน เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2) ขั้นลงมือทำ (Do) เป็นการดำเนินการตามแผนที่วางไว้ตามขั้นตอนกับการประสานงานกับฝ่ายบริหารและฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง

3) ขั้นตรวจสอบหรือประเมิน (Check) การตรวจสอบผลงาน ประกอบด้วย การติดตาม ตรวจสอบผลปฏิบัติงานตามที่กำหนด เปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมาย ประชุมพบปะเพื่อรายงานความคืบหน้าในการปฏิบัติ และประมวลข้อคิดเห็นและข้อผิดพลาดต่าง ๆ และสรุปผลเพื่อดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง

4) ขั้นการแก้ไขปรับปรุง (Action) เป็นการนำผลมาวิเคราะห์พิจารณาหาต้นตอสาเหตุ ขอบกพร่อง การระดมสมองเพื่อการแก้ไขป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำอีก การกำหนดมาตรฐาน การตัดสินใจว่า ขั้นตอนการทำงานที่ผ่านมาจะถือเป็นมาตรฐานการทำงานหรือต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างไร

สรุปได้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการตัดสินใจ คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายหรือตามวัตถุประสงค์ ลักษณะใหญ่ ๆ ของการบริหาร คือ การบริหารแยกออกจากชีวิตมนุษย์ไม่ได้ เพราะเกี่ยวข้องอยู่ในองค์กรสังคม เป็นกระบวนการของการบัญชาและการควบคุม การบริหาร คือ การพัฒนา การวางระเบียบ และ

การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด และผู้บริหารจะทำงานร่วมกับคนเป็นกลุ่มหรือคนทุกคน แต่มีใช้กับปัจเจกบุคคล รู้จักกระตุ้นให้บุคคลเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงานด้วยการส่งเสริมพัฒนา ตอบแทน การประเมินผลอย่างยุติธรรม อันจะก่อให้เกิดความพึงพอใจในงาน ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ทักษะ และผลการปฏิบัติงานของบุคคล

2.ความหมายและความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้วิทยากร และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ พิพิธภัณฑ์หอศิลป์ ห้องวัฒนธรรม ห้องภูมิปัญญา ห้องเฉลิมพระเกียรติ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องพยาบาล ห้องแนะแนว ห้องสหกรณ์ ห้องดนตรีไทยสากล สวนศิลป์ สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนธรรมะ สวนเกษตร ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องมัลติมีเดีย ห้องอินเทอร์เน็ต ห้องโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดหมวดวิชาตามกลุ่มสาระ (กรมวิชาการ 2545) เรียนรู้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งหรือที่รวม อันอาจเป็นสถานที่หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มี รูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการการเรียนการสอนที่มีกำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบเดียวกันกับการประเมินผลในชั้น หรือห้องเรียนนั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2544)

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้เป็น “แหล่ง” หรือ “ที่รวม” อันอาจเป็นสถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอน มีระยะเวลาเรียนยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน มีการประเมินและการวัดผลการเรียนที่มีลักษณะเฉพาะสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกันกับการประเมินผลในชั้นเรียนหรือห้องเรียนนั้น ซึ่งมีการจัดแหล่งเรียนรู้อยู่มากมายทั้งที่เป็นภาครัฐและเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเป็นการเฉพาะแตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นพิพิธภัณฑ์ สวนพฤกษศาสตร์หรือแม้แต่หอสมุดแห่งชาติและอุทยานประวัติศาสตร์

ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

ความก้าวหน้าทางวิทยาการของโลกปัจจุบัน เป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว การศึกษาหรือการเรียนรู้จะหยุดอยู่เพียงการศึกษาในรั้วโรงเรียนเท่านั้นคงไม่เพียงพอ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคคล ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ทศนคติ ค่านิยม โดยส่งเสริมการศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่องต่อไปตลอดชีวิต การจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มุ่งให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้มากมาย ในส่วนหนึ่งมีดังต่อไปนี้ หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มุ่งให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองมีความสำคัญ คือ

- 1) เป็นแหล่งการศึกษาตามอัธยาศัย
- 2) เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 3) เป็นแหล่งปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 4) เป็นแหล่งเสริมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ
- 5) เป็นแหล่งเสริมความรู้ความคิด วิทยาการ และประสบการณ์

พระสมุห์วินิตย์ ถิรจิตโต (การะเกตุ) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะบุคคลมีความต้องการแตกต่างกันไปตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความพร้อมที่จะเรียนรู้ หากสามารถดำเนินการจัดแหล่งความรู้ได้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ ก็สามารถส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ทั่วทุกแห่ง

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างมาก เพราะผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพจริง แหล่งเรียนรู้ จะมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้ คือ บุคคล สถานที่ ธรรมชาติ ภูมิปัญญา การประกอบอาชีพ เป็นต้น ซึ่งแหล่งเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษา ค้นคว้า หาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้เอง นับเป็นชุมชนทรัพยากรของความรู้ที่มีอยู่ แหล่งการเรียนรู้เหล่านั้น มีทั้งที่อยู่ในโรงเรียนและอยู่ในชุมชน จึงมีผู้ให้ความสำคัญหลากหลายดังที่ได้กล่าวมา

3. หลักสัปปายะ 4

พระราชรัตนมูณี (ชัยวัฒน์ ปัญญาสิริ) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “การจัดสาธารณูปการและสาธารณะสงเคราะห์ของวัด” ว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์และงานพระศาสนาในด้านต่าง ๆ ของวัด แบ่งได้ 3 เรื่อง คือ การบูรณะและพัฒนาวัด การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด นอกจากนั้นยังได้กล่าวอีกว่า การบริหารงานสาธารณูปการของเจ้าอาวาส หรือวัดตามพระธรรมวินัยควรให้เกิดความสงบสุขให้มีความสัปปายะ 4 อย่าง คือ

- 1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่เป็นสุขสบาย คือ ทำให้วัดเป็นอารามเป็นที่ร่มรื่นร่มเย็นเป็นรมณีสถาน เจริญตาสบายใจแก่ผู้พบเห็นเป็นศูนย์กลางของชุมชนทั้งด้านวัตถุและจิตใจ
- 2) อาหารสัปปายะ อาหารเป็นที่สบายตามปกติ เมื่อมีที่อยู่แล้วต้องคำนึงถึงการกินอาหารการจัดสวัสดิการเรื่องอาหาร
- 3) บุคคลสัปปายะ บุคคลเป็นที่สบายเรื่องของบุคคลภายในวัดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวัด คนวัด แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ภิกษุสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิกา และศิษย์วัด
- 4) ธรรมสัปปายะ ธรรมที่เป็นสบายจุดมุ่งหมายหลักของวัด คือ เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมเป็นที่แสดงพระธรรมเทศนาหรือการกล่าวบรรยายธรรมแก่พุทธศาสนิกชนตามหมวดธรรมต่าง

สรุปได้ว่า ความหมายของสัปปายะจากนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบความหมายโดยภาพรวมของสัปปายะว่า เป็นสิ่งที่สบาย เป็นสิ่งที่เกื้อกูล เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการเป็นอยู่ และการที่จะพัฒนาชีวิตให้มีความเป็นอยู่ของผู้ปฏิบัติที่ดีขึ้น หรือสิ่งที่เหมือนกัน ช่วยสนับสนุนในการบำเพ็ญภาวนาหรือการเป็นอยู่ของบุคคลให้อยู่ด้วยกันอย่างสบาย เกื้อกูลกัน มุ่งสู่ความสำเร็จผลได้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทับ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 2 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ 1) โรงเรียนสำโรงทับวิทยาคม 2) โรงเรียนศรีสุขวิทยา โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน

(Krejcie & Morgan) มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ครู 3) หัวหน้างาน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) คณะกรรมการนักเรียน รวม 140 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อศึกษาวิธีและเสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทับ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 7 รูป/ คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทับ จังหวัดสุรินทร์ ดังรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย โดยถามข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ และอาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทับ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการดำเนินการ 3) ด้านการตรวจสอบ 4) ด้านการปรับปรุง โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการ ของลิเคิร์ต ชนิด 5 ตัวเลือก

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อศึกษาวิธีการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทับ จังหวัดสุรินทร์ และตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทับ จังหวัดสุรินทร์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยมีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

1) ยกร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากแนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำผลการศึกษาจากข้อคำถามในแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านละ 2 ข้อคำถาม นำมาเป็นประเด็นปัญหาในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาวิธีการและเสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตาม

หลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงท่าบ จังหวัดสุรินทร์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงท่าบ จังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 3 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงท่าบ จังหวัดสุรินทร์

2) ตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาโดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ปริมาณ ข้อคำถามความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3) จัดพิมพ์เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การเก็บข้อมูลระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire)

1. ศึกษาเอกสาร คู่มือการบริหารแหล่งเรียนรู้ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงท่าบ จังหวัดสุรินทร์

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามและกำหนดรูปแบบ แบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 1 ชุด มีทั้งหมด 3 ตอน

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยพิจารณาตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ และให้ความเห็นชอบ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของแบบสอบถาม จำนวน 3 คน

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

1. ติดต่อขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ในการให้คำสัมภาษณ์ตามข้อคำถามที่ได้สร้างขึ้น เพื่อหาวิธีการและแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงตาบ จังหวัดสุรินทร์ จากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมด้วยเอกสาร วิธีการและแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงตาบ จังหวัดสุรินทร์ ส่งให้กับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 รูป/คน พร้อมทั้งนัดหมายกำหนดการสัมภาษณ์

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันและเวลา สถานที่ ที่นัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 รูป/คน จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ให้ได้ข้อสรุป ระหว่างวันที่ 8 ธันวาคม 2567 ถึง 24 ธันวาคม 2567

4. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจดบันทึกมาจำแนกประเด็นและเรียบเรียงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

5. นำข้อสรุปที่ผู้วิจัยได้สรุปจากการสัมภาษณ์ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อรับรองความถูกต้องเชิงเนื้อหา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ค่า สถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์เพื่อหาระดับสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงตาบ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 2 โรงเรียน โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 2 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการและแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ จากแบบสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)
2. นำผลการวิเคราะห์คำสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
3. พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
4. สรุปผลวิธีการและแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือด้านวางแผน (Plan) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.43 ด้านการดำเนินการ (Do) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.44 ด้านการปรับปรุง (Act) 0.45 และด้านการตรวจสอบ (Check) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.65

2. วิธีการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ มีวิธีการดังนี้

1) ด้านการวางแผน พบว่า มีการประชุมวางแผน ระดมความคิดเห็น ทำข้อตกลงร่วมกัน ระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ธรรมสัปปายะ บุคคลสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 มีการคัดเลือกแหล่งเรียนรู้ จัดทำแหล่งเรียนรู้ ออกแบบและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ธรรมสัปปายะ บุคคลสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 มีการจัดทำโครงการปฏิบัติการประจำปี เพื่อขอ

อนุมัติงบประมาณในการจัดทำแหล่งเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ อาหารสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 มีการจัดประชุม วางแผนงบประมาณในการจัดทำแหล่งเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ ธรรมสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4

2) ด้านการดำเนินงาน พบว่า มีการแต่งตั้ง คัดเลือก สรรหา ผู้มีความรู้ด้านคุณธรรมในการให้แนะนำ สอดคล้องกับ บุคคลสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 มีการจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม ในแหล่งเรียนรู้ ร่วมกัน อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ธรรมสัปปายะ บุคคลสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 จัดแหล่งเรียนรู้ ให้ความปลอดภัย เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 จัดแบ่งโซนแหล่งเรียนรู้ ให้ความเหมาะสม ใช้ห้องเรียน เป็นจุดกลางแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ธรรมสัปปายะ บุคคลสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4

3) ด้านการนิเทศติดตาม พบว่า มีการจัดทำแบบประเมินโครงการ แบบบันทึกการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ แบบรายงานโครงการ สอดคล้องกับ บุคคลสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ในการสร้างเครื่องมือ การนิเทศ ติดตามและตรวจสอบ สอดคล้องกับ ธรรมสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 จัดให้มีการทำแผนการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ ทุกภาคเรียน สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 และมีคณะกรรมการในการพัฒนาและสร้างเครื่องมือ ในการกำกับติดตาม และตรวจสอบ สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ธรรมสัปปายะ บุคคลสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4

4) ด้านการปรับปรุง พบว่า จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในแพลตฟอร์มต่างๆ ของโรงเรียนจัดทำเว็บไซต์ สอดคล้องกับ อาหารสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบด้านประชาสัมพันธ์ปรับปรุง สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ธรรมสัปปายะ บุคคลสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 มีการสรุปผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะแบบประเมินความพึงพอใจ แต่ละภาคเรียนเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ธรรมสัปปายะ บุคคลสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 และจัดประชุมคณะกรรมการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ บุคคลสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4

ภาพที่ 1 วิธีการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสี่ปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์
ที่มา : พระกิตติศักดิ์ กิตติสกุโก (2567: 116)

3. แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสี่ปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ มีแนวทางดังนี้

1) ด้านการวางแผน พบว่า ควรประชุม คณะกรรมการสถานศึกษา ครูนักเรียนผู้นำชุมชนพระสอนศีลธรรม และผู้ปกครองนักเรียน วางแผนพัฒนา แลกเปลี่ยนความรู้ ระดมความคิดเห็น ในการออกแบบแหล่งเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและทุกช่วงวัยสอดคล้องกับอawasสี่ปายะ อาหารสี่ปายะ ธรรมสี่ปายะ บุคคลสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4 ควรกำหนดนโยบายในการจัดทำและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ให้ชัดเจน สอดคล้องกับ อawasสี่ปายะ อาหารสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4 ควรประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อวางแผน จัดทำโครงการปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับ อawasสี่ปายะ อาหารสี่ปายะ ธรรมสี่ปายะ บุคคลสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4 และควรแต่งตั้งคณะกรรมการ ศึกษาสภาพแหล่งเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ สอดคล้องกับ ธรรมสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4

2) ด้านการดำเนินงาน พบว่า ควรให้ ครู พระสอนศีลธรรม และ ประชาชนในชุมชน ร่วมกันจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม สอดคล้องกับบุคคลสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4 ควรศึกษาสภาพแหล่งเรียนรู้ ให้ความปลอดภัย เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนสอดคล้องกับ อาวาสสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4 และควรจัดโซนแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ให้ความเหมาะสม สอดคล้องกับ อาวาสสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4

3) ด้านการนิเทศติดตาม พบว่า ควรจัดทำแบบประเมิน นิเทศ ติดตามและตรวจสอบ และพัฒนาเครื่องมือทุกภาคเรียนสอดคล้องกับอาวาสสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4 ควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำเครื่องมือนิเทศติดตาม และตรวจสอบทุกภาคเรียน สอดคล้องกับ บุคคลสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4 ควรศึกษาและพัฒนาเครื่องมือ การกำกับ ติดตาม และตรวจสอบสอดคล้องกับอาวาสสี่ปายะ บุคคลสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4 ควรมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการในการกำกับติดตาม และตรวจสอบ สอดคล้องกับ ธรรมสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4

4) ด้านการปรับปรุง พบว่า ควรแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบด้านประชาสัมพันธ์ ปรับปรุง และเผยแพร่สื่อแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม สอดคล้องกับ บุคคลสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4 ควรพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ ให้ความทันสมัย เข้าถึงได้ง่าย และ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ อาวาสสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4 ควรประชุม คณะกรรมการผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุง ทุกภาคเรียน สอดคล้องกับ ธรรมสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4 และควรศึกษา วิเคราะห์สภาพแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ ธรรมสี่ปายะ ตามหลักสี่ปายะ 4

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสี่ปายะ ๔ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงตาบ จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้ จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย แนวทางการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสี่ปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงตาบ จังหวัดสุรินทร์
ที่มา : พระกิตติศักดิ์ กิตติสกุโก (2567: 143)

ด้านการวางแผน ควรแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ เผยแพร่ พัฒนาสื่อ ให้มีความทันสมัยเข้าถึงได้ง่ายและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง (บุคคลสี่ปายะ) และควรประชุมคณะกรรมการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาปรับปรุง ควรศึกษาวิเคราะห์สภาพแหล่งเรียนรู้ทุกภาคเรียน (ธรรมสี่ปายะ)

ด้านการดำเนินการ ควรมีการสนับสนุนให้ครู พระสอนศีลธรรม และราษฎรในชุมชน ร่วมกันจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม (บุคคลสี่ปายะ) และควรศึกษาสภาพแหล่งเรียนรู้ ให้มีความปลอดภัยเหมาะสมกับบริบทโรงเรียน (อาวาสสี่ปายะ)

ด้านการตรวจสอบ ควรจัดทำแบบประเมิน นิเทศ ติดตามและตรวจสอบ และพัฒนาเครื่องมือทุกภาคเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำเครื่องมือติดตาม และตรวจสอบทุกภาคเรียน (อาวาสสี่ปายะ และบุคคลสี่ปายะ)

ด้านการปรับปรุง ควรแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ เผยแพร่ พัฒนาสื่อ ให้มีความทันสมัย เข้าถึงได้ง่าย และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง (บุคคลสี่ปายะ) และควร

ประชุม คณะกรรมการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุง ควบคู่ศึกษา วิเคราะห์ สภาพแหล่งเรียนรู้ ทุกภาคเรียน (ธรรมสัปปายะ)

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงตาบ จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้พิจารณาผลการวิจัยและ นำประเด็นสำคัญจากข้อค้นพบมาอภิปรายผล ดังนี้

สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงตาบ จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัย สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ของโรงเรียน มัธยมศึกษา อำเภอสำโรงตาบ จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยพบว่าสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ ภาพรวม 1 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการ วางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการนิเทศติดตาม และด้านการประเมินผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุเกียรติ แดงสีดา (2563) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ศึกษาสภาพการบริหารแหล่ง เรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า สภาพระดับการปฏิบัติตามกระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับแรก ได้แก่ ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุงและแก้ไขการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Action) ด้านการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ (Do) และด้านการวางแผน (Plan) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านตรวจสอบทบทวน และ ติดตามการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Check)

วิธีการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียน มัธยมศึกษา อำเภอสำโรงตาบ จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัย วิธีการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงตาบ จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยพบว่าวิธีการบริหารแหล่งเรียนรู้ ทั้งหมด 4 ด้านดังนี้ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการดำเนินงาน 3) ด้านการนิเทศติดตาม 4)

ด้านการประเมินผล เมื่อพิจารณาวิธีการบริหารแหล่งเรียนรู้มากที่สุด ด้านการวางแผน พบว่า มีการประชุมวางแผน ระดมความคิดเห็น ทำข้อตกลงร่วมกัน ระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ธรรมสัปปายะ บุคคลสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 มีการคัดเลือกแหล่งเรียนรู้ จัดทำแหล่งเรียนรู้ ออกแบบและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ธรรมสัปปายะ บุคคลสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 มีการจัดทำโครงการปฏิบัติการประจำปี เพื่อขออนุมัติงบประมาณในการจัดทำแหล่งเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ อาหารสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 มีการจัดประชุม วางแผนงบประมาณในการจัดทำแหล่งเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ ธรรมสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมาพร ทองเอื้อ (2563) ได้ศึกษา เรื่องการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 75 ตัวแปร คือ 1) ด้านการวางแผน จัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบจำนวน 52 ตัวแปร ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบย่อย ขององค์ประกอบด้านการวางแผนจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นั้น ได้องค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ด้านการเตรียมความพร้อมขององค์กร มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบย่อย 18 ตัวแปร (2) ด้านการจัดระบบความรู้ มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบย่อย 16 ตัวแปร และ (3) ด้านการถ่ายทอด การใช้ และพัฒนาความรู้ มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบย่อย 8 ตัวแปร 2) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบ 14 ตัวแปร 3) ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบจำนวน 6 ตัวแปร 4) ด้านการกำกับติดตามและส่งเสริมการบริหาร มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบจำนวน 6 ตัวแปร 5) ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบจำนวน 4 ตัวแปร และ 6) ด้านการพัฒนา การออกแบบและเชื่อมโยงองค์ความรู้ มีตัวแปรอธิบายจำนวน 3 ตัวแปร ดังนั้น องค์ประกอบของแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นพหุองค์ประกอบที่มีหลายตัวแปร

แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัย แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยพบว่าวิธีการบริหารแหล่งเรียนรู้ทั้งหมด 4 ด้านดังนี้ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการดำเนินงาน 3) ด้านการนิเทศติดตาม 4) ด้านการประเมินผล เมื่อพิจารณาวิธีการบริหารแหล่งเรียนรู้มากที่สุด

ด้านการวางแผน พบว่า พบว่า ควรประชุม คณะกรรมการสถานศึกษา ครูนักเรียน ผู้นำชุมชนพระสอนศีลธรรม และผู้ปกครองนักเรียน วางแผนพัฒนา แลกเปลี่ยนความรู้ ระดมความคิดเห็น ในการออกแบบแหล่งเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและทุกช่วงวัย สอดคล้องกับอาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ธรรมสัปปายะ บุคคลสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 ควรกำหนดนโยบายในการจัดทำและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ให้ชัดเจน สอดคล้องกับอาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 ควรประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อวางแผน จัดทำโครงการปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับ อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ ธรรมสัปปายะ บุคคลสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4 และควรแต่งตั้งคณะกรรมการ ศึกษาสภาพแหล่งเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ สอดคล้องกับ ธรรมสัปปายะ ตามหลักสัปปายะ 4

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรี บุญพันธ์ (2563) ได้ศึกษาวิจัย “แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน อำเภอ ตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ มีแหล่งเรียนรู้ จำนวน 213 แหล่ง ได้แก่ ประเภทบุคคล จำนวน 60 แหล่ง ประเภทสิ่งทึ่มนุษย์สร้างขึ้น จำนวน 127 แหล่ง ทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 6 แหล่ง และกิจกรรมทางสังคม ประเพณีและความเชื่อ จำนวน 20 แหล่ง สภาพและปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้ง 4 ด้าน มีดังนี้ 1. ด้านการวางแผน พบว่ามีแผนงานโครงการที่สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน ปัญหาที่พบคือผู้บริหารและครูบางพื้นที่ยังไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน 2. ด้านการดำเนินงาน พบว่ามีการจัดตั้งปราชญ์ชุมชนในแต่ละหมู่บ้านและมีการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนบางแห่งยังขาดการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน และ

แหล่งเรียนรู้บางพื้นที่ขาดการ ประชาสัมพันธ์ 3. ด้านการนิเทศติดตาม ผลพบว่ามีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีการนิเทศ ติดตาม ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนขาดการบันทึกการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน ประจำแหล่งเรียนรู้และการนิเทศติดตาม บางพื้นที่ไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร 5. ด้านการประเมินผล พบว่ามีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากร รับทราบเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ ปัญหาที่พบคือบางพื้นที่ยังขาดการประเมินผลที่เป็นสถิติและเป็นเอกสารหลักฐานชัดเจน และแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านผู้อำนวยการโรงเรียน คือต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนร่วมกับชุมชน 2. ด้านครู คือต้องศึกษาบริบทของชุมชนและข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 3. ด้านปราชญ์ ชุมชน คือต้องมีส่วนร่วมในการนำเสนอการวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ผ่านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน 4. ด้านผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ คือต้องมีส่วนร่วมในการนำเสนอการวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ผ่านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย พบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ มีการดำเนินงานสอดคล้องกับหลักสัปปายะ 4 ในระดับที่น่าพึงพอใจ โดยเฉพาะด้านการวางแผนซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความพร้อมและได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งโรงเรียน วัด ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ด้านการนิเทศติดตามและการประเมินผลยังคงมีข้อจำกัดในด้านความต่อเนื่อง และระบบการจัดเก็บข้อมูล ส่งผลให้ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการยังไม่สมบูรณ์ในบางมิติ ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญเกียรติ แดงสีดา กษมาพร ทองเอื้อ และพระสมุห์วินิตย์ ธีรจิตโต ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม การวางแผนอย่างเป็นระบบ และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้มีความยั่งยืน และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในหมู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) โรงเรียนนำข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม มาจัดทำแผนการพัฒนา และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
- 2) โรงเรียนแต่งตั้ง คัดเลือก สรรหา ผู้มีความรู้ด้านคุณธรรม ในการให้คำแนะนำ ในการดำเนินการจัดทำแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม
- 3) โรงเรียนประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อวางแผน จัดทำโครงการปฏิบัติการประจำปี เพื่อวางแผนการพัฒนาและจัดทำแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1) ควรประชุม คณะกรรมการสถานศึกษา ครูนักเรียนผู้นำชุมชนพระสอนศีลธรรม และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อวางแผนพัฒนา แลกเปลี่ยนความรู้ ระดมความคิดเห็น ในการออกแบบแหล่งเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและทุกช่วงวัย
- 2) ควรให้ ครู พระสอนศีลธรรม และ ประชาชนในชุมชน ร่วมกันจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม
- 3) ควรประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อวางแผน จัดทำโครงการปฏิบัติการประจำปี เพื่อพัฒนาและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์
- 2) ควรมีศึกษานโยบายที่ส่งผลต่อการจัดทำแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2). (2542). *แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545* และ (ฉบับที่ 3) (2553).
- เสรี พงศ์พิศ. (2544). “ภูมิปัญญาชาวบ้าน (2544). *นโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. ปีที่ 1 ฉบับที่ 3)
- พระธรรมโกศาจารย์ .(2549). (ประยูร ธมมจิตโต). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2546) *การจัดการสมัยใหม่* (หน้า8). กรุงเทพฯ: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สาวิตรี บุญยพันธ์. (2563). แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตรดิธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตรดิธ เขต 1. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตรดิธ.
- กษมาพร ทองเอื้อ. (2563). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภูเกียรติ แดงสีดา. (2563). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตรดิธ
- P. Robbins Stephen and M. Coulte. Management, (2002)^{7th ed.} (New Jersey: Prentice Hall International Lnc. p. 7.

ปัจจัยด้านคุณลักษณะในการให้บริการโลจิสติกส์ที่มีอิทธิพลต่อ
พฤติกรรมในการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย*

FACTORS IN THE CHARACTERISTICS OF LOGISTICS SERVICES THAT
INFLUENCE THE BEHAVIOR OF CONSUMERS CHOOSING LOGISTICS
SERVICE PROVIDERS IN THAILAND

ธีระพงศ์ สิงห์บุตร¹ และ ไอลดา จันทร์สุขสวัสดิ์²

Thiraphong Singhbut¹ and Ilda Chansuksawat²

¹⁻²มหาวิทยาลัยเกริก

¹⁻²Krirk University, Thailand

Corresponding Author's Email: pxng497@gmail.com

วันที่รับบทความ : 7 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 15 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 17 พฤษภาคม 2568

Received 7 May 2025; Revised 15 May 2025; Accepted 17 May 2025

บทคัดย่อ

บทความครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะในการให้บริการโลจิสติกส์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย สำหรับสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติงานของบริษัทสายการบิน จำนวน 400 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยการทดสอบ F-test และการวิเคราะห์พหุคูณถดถอย

Citation:

* ธีระพงศ์ สิงห์บุตร และ ไอลดา จันทร์สุขสวัสดิ์. (2568). ปัจจัยด้านคุณลักษณะในการให้บริการโลจิสติกส์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 1041-1059.

Thiraphong Singhbut and Ilda Chansuksawat. (2025). Factors In The Characteristics Of Logistics Services That Influence The Behavior Of Consumers Choosing Logistics Service Providers In Thailand.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1041-1059.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า

วัตถุประสงค์ที่ 1 จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะในการให้บริการโลจิสติกส์มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรของผู้บริโภค โดยผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี มีอาชีพเป็นผู้ประกอบการ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001-40,000 บาท ส่วนใหญ่ใช้บริการโลจิสติกส์มากกว่า 3 ครั้งต่อเดือน และมีประสบการณ์ใช้งาน 4-5 ปี แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมการใช้บริการโลจิสติกส์อย่างสม่ำเสมอมีลักษณะเฉพาะ และให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะของบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะกลุ่ม

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการเข้าถึงและเครือข่าย เทคโนโลยีและนวัตกรรม และความยั่งยืนมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 4.50 ในขณะที่ปัจจัยด้านต้นทุนและราคามีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการเข้าถึงบริการที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากกว่าการพิจารณาเรื่องราคาเพียงอย่างเดียว

การทดสอบสมมติฐาน พบว่า H1 (คุณภาพการให้บริการ) และ H3 (เทคโนโลยีและนวัตกรรม) มีผลบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย H2 (ราคาและต้นทุน) มีผลบวกต่อการตัดสินใจเช่นกัน แต่ในระดับนัยสำคัญที่ต่ำกว่า ในขณะที่ H4 (ความปลอดภัย) และ H5 (ชื่อเสียงของแบรนด์) ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

คำสำคัญ: การให้บริการโลจิสติกส์, พฤติกรรม, ผู้ให้บริการโลจิสติกส์, ผู้บริโภคในประเทศไทย

Abstract

This study aimed to (1) examine the logistics service attributes influencing consumer behavior in selecting logistics service providers in Thailand, and (2) explore consumer behavior in using logistics service providers. The sample consisted of 400 airline operations personnel, and the data were analyzed using One-Way ANOVA (F-test) and multiple regression analysis.

The results for Objective 1 revealed that the attributes of logistics services are associated with consumer demographics. Most users were female, aged between 21–30 years, working as entrepreneurs, with a monthly income of 30,001–40,000 baht. The majority used logistics services more than three times per month and had 4–5 years of experience, indicating that frequent users possess specific characteristics and value service features that meet their specific needs. For Objective 2, consumers placed the highest importance on accessibility and network, technology and innovation, and sustainability, with average scores above 4.50. In contrast, cost and pricing received the lowest score, reflecting a shift in consumer preference towards modern and efficient services rather than focusing solely on pricing. Hypothesis testing showed that H1 (Service Quality) and H3 (Technology and Innovation) had a significant positive effect on consumers' decisions to use logistics services in Thailand. H2 (Cost and Pricing) also had a positive influence, though at a lower level of significance. However, H4 (Safety and Security) and H5 (Brand Reputation) had no statistically significant impact on service selection.

Keywords: Logistics Services, Consumer Behavior, Logistics Service Providers, Consumers in Thailand

บทนำ

ในยุคที่เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ได้กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดเล็ก กลาง หรือใหญ่ โดยเฉพาะจากการเติบโตของธุรกิจอีคอมเมิร์ซ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับความรวดเร็ว ความสะดวก และคุณภาพของบริการมากขึ้น (สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร, 2566) พฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบันมีความซับซ้อน

และเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับองค์ประกอบหลายด้าน นอกเหนือจาก “ราคา” ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความรวดเร็ว ความสามารถในการติดตามสินค้า ระบบบริการหลังการขาย ความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม และการเข้าถึงบริการผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ (KPMG, 2023; NielsenIQ, 2022) การเปลี่ยนแปลงนี้สร้างแรงกดดันให้ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ต้องปรับตัว โดยเน้นการให้บริการแบบ Customer-Centric ใช้เทคโนโลยีอย่างเต็มประสิทธิภาพ และออกแบบบริการให้แตกต่างเพื่อสร้างความพึงพอใจและความภักดีจากลูกค้าในระยะยาว (Deloitte, 2023)

ตลาดโลจิสติกส์ของไทยมีการแข่งขันที่รุนแรง โดยมีทั้งผู้ให้บริการในประเทศและต่างประเทศ ผู้ให้บริการในประเทศมักมีข้อได้เปรียบด้านความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น ขณะที่ผู้ให้บริการระดับนานาชาติมีเทคโนโลยีและเครือข่ายที่กว้างขวาง การแข่งขันจึงเกิดขึ้นทั้งในด้านราคา คุณภาพบริการ และนวัตกรรมการให้บริการ (Frost & Sullivan, 2023) นอกจากนี้ยังมีปัจจัยท้าทายอื่น ๆ เช่น ต้นทุนที่สูงขึ้นจากราคาน้ำมันและค่าจ้างแรงงาน ความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงเร็ว และการเกิดขึ้นของผู้เล่นรายใหม่โดยเฉพาะสตาร์ทอัพที่ใช้โมเดลธุรกิจดิจิทัลหรือ Sharing Economy ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการดั้งเดิมต้องเร่งปรับตัว (PwC Thailand, 2022) ในระยะยาว แนวโน้มที่สำคัญคือ การพัฒนา “โลจิสติกส์สีเขียว” (Green Logistics) และการนำเทคโนโลยีอัตโนมัติเข้ามาใช้ เช่น หุ่นยนต์และ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุน (World Bank, 2023) นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Collaboration) ระหว่างผู้ประกอบการก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการเสริมความสามารถในการแข่งขัน (ASEAN-Japan Centre, 2023) ผลกระทบของภาค โลจิสติกส์ต่อเศรษฐกิจไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง หากสามารถพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ จะช่วยลดต้นทุน เพิ่มความสามารถในการดำเนินธุรกิจ และส่งเสริมศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในตลาดโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

ดังนั้น การศึกษาเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านคุณลักษณะของบริการโลจิสติกส์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการของผู้บริโภคในประเทศไทย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยจะเป็น

ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนากลยุทธ์และยกระดับคุณภาพบริการของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ให้สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการของตลาดในอนาคต (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2566)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะในการให้บริการโลจิสติกส์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

ณัฐวิษ อนันต์ชัยธนกุล และ สราวุธ อนันตชาติ (2566) ได้ศึกษาคุณค่าตราสินค้า ศิลปินนักร้อง คุณค่าตราสินค้าของสินค้า และพฤติกรรมผู้บริโภค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) มูลค่าแบรนด์ศิลปินเพลง มูลค่าแบรนด์สินค้า และพฤติกรรมผู้บริโภค อันได้แก่ ภาพลักษณ์แบรนด์ที่รับรู้ ทศนคติต่อแบรนด์ การมีส่วนร่วมกับแบรนด์ และความตั้งใจซื้อ และ (2) อิทธิพลของมูลค่าแบรนด์ศิลปินเพลงและมูลค่าแบรนด์สินค้าต่อพฤติกรรมผู้บริโภค โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์จากกลุ่มตัวอย่าง 415 คน อายุระหว่าง 20-30 ปี แบ่งเป็นกลุ่มที่ติดตามแฟนเพจ Facebook ของ The Toys และ Nont Tanont ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้านมูลค่าแบรนด์ศิลปิน มูลค่าแบรนด์สินค้า และพฤติกรรมผู้บริโภค โดยมูลค่าแบรนด์ศิลปินมีอิทธิพลสูงสุดต่อภาพลักษณ์ ทศนคติ และความตั้งใจซื้อ ในขณะที่ความไว้วางใจเป็นมิติสำคัญที่สุดสำหรับ The Toys ส่วนความมุ่งมั่นสำคัญต่อ Nont Tanont และมิติความภักดีมีบทบาทต่อแบรนด์วอลล์ ขณะที่การรับรู้แบรนด์และความเชื่อมโยงมีผลต่อแบรนด์เนสต์

ชูลี กอบวิทย์าวงศ์ และ สราวุธ อนันตชาติ (2565) ได้ทำการวิจัยผลของสื่อบรรจุภัณฑ์ และประเภทสินค้า (สินค้าเพื่อความสุขและเพื่อประโยชน์ใช้สอย) ต่อพฤติกรรมผู้บริโภค โดยใช้การทดลองแบบ 2x2 factorial design กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 137 คน ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าสื่อบรรจุภัณฑ์มีผลต่อทัศนคติของผู้บริโภคต่อบรรจุภัณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ และประเภทสินค้ามีผลต่อการรับรู้เพื่อสุขภาพและทัศนคติของผู้บริโภคต่อ

ผลิตภัณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสีและประเภทสินค้าต่อพฤติกรรมผู้บริโภค

ประเสริฐศักดิ์ โพธิ์ทอง (2565) ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงหลังวิกฤตโควิด-19 และแนวทางรับมือของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ซึ่งเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้ใช้บริการโรงแรมจำนวน 400 คน และเชิงคุณภาพจากผู้บริหารโรงแรมจำนวน 17 คน ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) พบว่าปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความเสี่ยง การยอมรับนวัตกรรม และทัศนคติมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมผู้บริโภค โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.64, 0.13, 0.12 และ 0.11 ตามลำดับ พร้อมเสนอแนวทางให้ผู้ประกอบการนำเทคโนโลยี เช่น ระบบอัตโนมัติ แชนบอท แอปพลิเคชันแชทอิน/แชทเอาต์ มาใช้ในการปรับตัว

ณญาดา ทวีสุวรรณ (2566) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้ากลุ่มอุปกรณ์ไฟฟ้าแสงสว่างในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน และวิเคราะห์ด้วยสถิติ t-test, ANOVA และการถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่ารายได้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอาชีพไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยด้านจิตวิทยา สังคม และวัฒนธรรม มีอิทธิพลแตกต่างกันไปต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกซื้ออุปกรณ์ไฟฟ้าแสงสว่าง

ขวัญฤทัย เดชทองคำ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสำคัญของคุณภาพการบริการสู่ความสำเร็จของธุรกิจท่องเที่ยวภายใต้วิกฤติ COVID-19” โดยพบว่า “คุณภาพการบริการ” ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์หรือบริการ และมีบทบาทในการสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน ตลอดจนสร้างความไว้วางใจของลูกค้าในทุกสถานการณ์ งานวิจัยฉบับนี้เน้นการใช้โมเดล SERVQUAL เพื่อศึกษาช่องว่างระหว่างการรับรู้และความคาดหวังของลูกค้าในด้านคุณภาพการบริการ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สามารถส่งเสริมการซื้อซ้ำ การแนะนำ และการสร้างความพึงพอใจ ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาองค์กรให้เป็นธุรกิจบริการที่ยั่งยืนในอนาคต

สิริกร เลิศลักษณ์ธาร และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “การรับรู้คุณภาพการบริการของสายการบินในการเลือกใช้บริการของผู้โดยสารในประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ระดับการรับรู้ เปรียบเทียบความพึงพอใจ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณภาพการบริการกับการเลือกใช้บริการ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วน

ใหญ่เป็นหญิง อายุ 50 ปีขึ้นไป การรับรู้คุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม = 4.12) โดยเฉพาะด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ (ค่าเฉลี่ย = 4.31) ส่วนต่ำสุดคือด้านความรวดเร็วในการตอบสนอง (ค่าเฉลี่ย = 3.95) อีกทั้งยังพบว่าความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเพศ และกลุ่มอายุ 18-29 ปี รับรู้ความรวดเร็วและลักษณะทางกายภาพแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างชัดเจน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันชี้ว่าคุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลือกใช้บริการเที่ยวบิน ($r = 0.794$) โดยปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือมีความสัมพันธ์มากที่สุด ($r = 0.522$)

รพีพร ต้นจ้อย (2566) ศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังต่อคุณภาพการบริการของนวัตกรรมบริการแบบใหม่ในท่าอากาศยานของประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การยอมรับของผู้โดยสารต่อการให้บริการแบบนวัตกรรม 2) ความคาดหวังต่อคุณภาพบริการ และ 3) อิทธิพลของการยอมรับนวัตกรรมที่มีต่อความคาดหวังคุณภาพบริการ งานวิจัยนี้ใช้แนวคิดการตลาดบริการ (7Ps) และ SERVQUAL เพื่อประเมินปัจจัยที่เกี่ยวข้องกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้โดยสารชาวไทยที่เคยใช้บริการนวัตกรรมในท่าอากาศยาน จำนวน 416 คน โดยการสุ่มอย่างเป็นระบบ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพบว่า การยอมรับนวัตกรรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความคาดหวังต่อคุณภาพการบริการ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาบริการท่าอากาศยานในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ลูกค้ำหรือผู้เลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงคำนวณกลุ่มขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่าง (Cochran, 1963) ดังนั้น จากการแทนค่าจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 ตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงกำหนดจำนวนตัวอย่างและรวบรวมเก็บตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 400 ตัวอย่าง

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย จำนวน 400 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกใช้เครื่องมือที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงได้พัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยยึดหลักความชัดเจน ครอบคลุม และสามารถวัดตัวแปรต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วนหลัก เพื่อให้ครอบคลุมทุกมิติของการศึกษา

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มาใช้บริการ ประกอบด้วยคำถามปลายปิดในลักษณะการตรวจสอบรายการ (Check List) ซึ่งออกแบบมาเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญในการจำแนกกลุ่มประชากรตัวอย่าง และอาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการโลจิสติกส์

2. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของบริการโลจิสติกส์ ซึ่งออกแบบมาในลักษณะคำถามปลายปิดแบบ Check List เช่นเดียวกัน โดยเน้นศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการโลจิสติกส์ อาทิ ด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านราคาและต้นทุน ด้านเทคโนโลยี ด้านความปลอดภัย และด้านชื่อเสียงของแบรนด์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้ใช้บริการพิจารณา ก่อนตัดสินใจ

3. พฤติกรรมของผู้มาใช้บริการ ซึ่งยังคงใช้คำถามปลายปิดในลักษณะการตรวจสอบรายการ เพื่อสำรวจลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ใช้บริการ เช่น การตัดสินใจเลือกใช้บริการ ความพึงพอใจ และความจงรักภักดีต่อผู้ให้บริการ ปัจจัยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากประสบการณ์การใช้บริการ และสามารถนำไปใช้ปรับปรุงคุณภาพบริการในอนาคต

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัดแบบมาตราส่วนลิเคิร์ต (Likert Scale) ระดับ 5 คะแนน เพื่อให้ผู้ตอบสามารถแสดงระดับความคิดเห็นได้อย่างมีมิติ ครอบคลุม 5 ด้านสำคัญของคุณภาพการให้บริการ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือในมาตรฐานบริการ ความมั่นใจในมาตรฐานบริการ ความเป็นรูปธรรมของบริการ การดูแลเอาใจใส่ และการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ ทั้งนี้ แบบสอบถามในส่วนนี้ได้พัฒนาโดยอ้างอิงแนวคิด SERVQUAL และปรับใช้จากงานวิจัยของ ปิยะ นากสงค์ และคณะ (2565) เพื่อให้สามารถวัดความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้อย่างชัดเจนและแม่นยำ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การพัฒนาแบบสอบถามดำเนินการตามขั้นตอนของเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) โดยเริ่มจากการสังเคราะห์ข้อมูลจาก

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจัดทำแบบร่างแบบสอบถามเบื้องต้น และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ค่า IOC ไว้ไม่ต่ำกว่า 0.6 เมื่อได้ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ จึงปรับปรุงแบบสอบถามและเสนอต่อประธานที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลในรอบที่ 1 กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 18 คน และนำผลการวิเคราะห์มาพัฒนาแบบสอบถามในรอบที่ 2 และ 3 ต่อไป เพื่อประเมินความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ดำเนินการทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability Test) โดยการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.986 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อถือได้อย่างดีเยี่ยม

การวิเคราะห์ข้อมูลในวิจัยนี้ในการศึกษาคครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยพิจารณาทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย และคำนวณค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ซึ่งต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 จึงถือว่าเหมาะสม จากนั้นจึงทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนำร่อง 30 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยสูตรของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยกำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับได้ไม่ต่ำกว่า 0.70 ผลการตรวจสอบพบว่าเครื่องมือมีคุณภาพเพียงพอสำหรับการเก็บข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถามในงานวิจัยนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผล โดยมีวิธีการทางสถิติที่ใช้ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา ใช้ในการสรุปข้อมูลเบื้องต้น โดยการนำเสนอในรูปตารางการแจกแจงความถี่ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลจำนวน, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มาใช้บริการ พฤติกรรมการเลือกใช้บริการ และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบริการโลจิสติกส์

สถิติเชิงอนุมานใช้ในการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบที่ระดับความเชื่อมั่น 95% หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม ใช้สถิติทดสอบ t-test การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่มขึ้นไป ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยการทดสอบ F-test และทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้ค่าสถิติ LSD (Least Significant Difference) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การใช้สถิติทั้ง 3 ประเภทนี้ช่วยให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ในงานวิจัยอย่างถูกต้องและแม่นยำ

ผลการวิจัย

ตอบวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะในการให้บริการโลจิสติกส์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะในการให้บริการโลจิสติกส์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการมีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรของผู้บริโภค โดยเมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (52.8%) รองลงมาคือเพศชาย (47.3%) สำหรับอายุส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี (37.0%) รองลงมาคืออายุ 41-50 ปี (34.5%) และอายุ 31-40 ปี (28.3%) ส่วนอาชีพส่วนใหญ่คือผู้ประกอบการ (37.5%) รองลงมาคือพนักงานบริษัท (34.0%) และผู้ค้าอิสระ (28.5%) ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า รายได้อยู่ในช่วง 30,001-40,000 บาท (31.5%) ส่วนการใช้บริการโลจิสติกส์ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้บริการมากกว่า 3 ครั้งต่อเดือน (49.0%) และส่วนใหญ่ใช้บริการมานาน 4-5 ปี (32.0%)

ตอบวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะในการให้บริการโลจิสติกส์ในภาพรวม โดยการเข้าถึงและเครือข่าย (4.60) เทคโนโลยีและนวัตกรรม (4.57) และความยั่งยืน (4.53) มีค่าคะแนนสูงที่สุด ในขณะที่ต้นทุนและราคา (3.92) มีค่าคะแนนต่ำที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับด้าน

เทคโนโลยีและการเข้าถึงบริการมากที่สุด และต้องการให้มีการปรับปรุงด้านต้นทุนและราคาบริการ

การวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัย สมมติฐานที่ 1 (H1) คุณภาพการให้บริการ (Service Quality) พบว่า คุณภาพการให้บริการมีผลบวกต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภค โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ส่งผลให้สมมติฐานนี้ได้รับการยอมรับ

สมมติฐานที่ 2 (H2) ราคาและต้นทุน (Cost and Pricing) ราคาและต้นทุนมีผลบวกต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภค ซึ่งสามารถสังเกตได้จากค่าสัมประสิทธิ์ที่บ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ในเชิงบวก ($p < 0.05$)

สมมติฐานที่ 3 (H3) เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology and Innovation) พบว่า เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีผลบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการให้บริการ

สมมติฐานที่ 4 (H4) ความปลอดภัย (Safety and Security) ผลการทดสอบพบว่า ความปลอดภัยไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภค ดังนั้นสมมติฐานนี้ถูกปฏิเสธ

สมมติฐานที่ 5 (H5) ชื่อเสียงของแบรนด์ (Brand Reputation) ชื่อเสียงของแบรนด์ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภค ส่งผลให้สมมติฐานนี้ถูกปฏิเสธ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม (H3) และคุณภาพการให้บริการ (H1) มีผลบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย ในขณะที่ความปลอดภัย (H4) และชื่อเสียงของแบรนด์ (H5) ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์

อภิปรายผล

ผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. อภิปรายผลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มาใช้บริการ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-

30 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาชีพผู้ประกอบการ และมีรายได้เฉลี่ย 30,001-40,000 บาทต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับ ญญาดา ทวีสุวรรณ (2566) มีความสอดคล้องบางส่วนกับผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างในบริบทของโลจิสติกส์ โดยมีประเด็นเปรียบเทียบที่สำคัญดังนี้ ในทั้งสองงานวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงอาจมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการในบริบทต่าง ๆ ทั้งในด้านการใช้บริการโลจิสติกส์และการซื้ออุปกรณ์ไฟฟ้าแสงสว่าง อิทธิพลของรายได้ชี้ให้เห็นว่ารายได้มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งคล้ายคลึงกับบริบทโลจิสติกส์ที่รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับกลางถึงสูง (30,001-40,000 บาทต่อเดือน) ซึ่งอาจส่งผลต่อการเลือกใช้บริการที่สะดวกและมีคุณภาพมากขึ้น ไม่สอดคล้องกันในเรื่องของอายุ งานวิจัยของญญาดาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี ขณะที่ในบริบทโลจิสติกส์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 21-30 ปี ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันในแต่ละอุตสาหกรรม งานวิจัยของญญาดาพบว่าอาชีพไม่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างในบริบทโลจิสติกส์ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการ ซึ่งอาจชี้ให้เห็นว่าอาชีพอาจมีบทบาทสำคัญในพฤติกรรมการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์

2. อภิปรายผลสรุปผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ใช้บริการ

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ใช้บริการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ความถี่ในการใช้บริการมากกว่า 3 ครั้งต่อเดือน ระยะเวลาการให้บริการส่วนใหญ่ 4-5 ปี พบว่า ความถี่ในการใช้บริการและระยะเวลา ผลการศึกษาของ ญญาดา ทวีสุวรรณ (2566) ที่พบว่าความถี่ในการซื้ออุปกรณ์ไฟฟ้าแสงสว่างอยู่ที่ 1-2 ครั้งต่อเดือน สอดคล้องกับแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีการใช้งานซ้ำ และชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมการซื้อมีความสม่ำเสมอในระดับที่สามารถคาดการณ์ได้ หากนำไปเปรียบเทียบกับพฤติกรรมการใช้บริการที่มากกว่า 3 ครั้งต่อเดือน และระยะเวลาให้บริการ 4-5 ปี จะพบว่าทั้งสองกรณีแสดงถึงความภักดีต่อสินค้า/บริการที่มีความสัมพันธ์กับความไว้วางใจในแบรนด์ ซึ่งตรงกับงานของ ญฐวิรัช อนันต์ชัยธนกุล และสรารุช อนันตชาติ (2566) ที่ชี้ว่าความไว้วางใจในแบรนด์มีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค ด้านบทบาทของปัจจัยทางจิตวิทยาและวัฒนธรรม จากงานของ ญญาดา พบว่าปัจจัยทางจิตวิทยา เช่น ทศนคติและการรับรู้ มีผลต่อพฤติกรรมการซื้ออย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ชูลี กอบวิทย์วงศ์ และ สรารุช อนันตชาติ (2565) ที่ระบุว่าสีและประเภทของผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อทัศนคติของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการรับรู้

รสชาติและสุขภาพ หากพฤติกรรมผู้บริโภคแสดงความถี่ในการใช้บริการมากกว่า 3 ครั้งต่อเดือน อาจแสดงถึงการตอบสนองต่อปัจจัยด้านจิตวิทยา เช่น ความพึงพอใจหรือการสร้าง ความคุ้นเคยกับแบรนด์และสินค้า และการปรับตัวของผู้ประกอบการ งานวิจัยของ ประเสริฐ ศักดิ์ โพธิ์ทอง (2565) ที่เน้นการรับมือกับพฤติกรรมผู้บริโภคหลังโควิด-19 เช่น การใช้ เทคโนโลยีและระบบอัตโนมัติ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการตอบสนองต่อพฤติกรรมที่ เปลี่ยนแปลง หากผู้บริโภคมีการใช้บริการต่อเนื่องระยะยาว (4-5 ปี) อาจแสดงถึงความสำเร็จ ของผู้ประกอบการในการตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้บริโภค ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทของ นวัตกรรมและการบริหารจัดการประสบการณ์ลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านมิติของแบรนด์ และความภักดีงานของ ญัฐวิชัย และสรารุช (2566) ชี้ว่าความไว้วางใจและความภักดีต่อแบ รนด์มีบทบาทสำคัญต่อความตั้งใจซื้อ หากกลุ่มตัวอย่างมีการใช้บริการมากกว่า 3 ครั้งต่อ เดือน อาจแสดงถึงความภักดีต่อแบรนด์ หรือการสร้างเชื่อมโยงกับแบรนด์ที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมผู้บริโภคอย่างยั่งยืน

3. อภิปรายผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเลือกใช้บริการ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของเกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณลักษณะในการ ให้บริการโลจิสติกส์ ประกอบด้วย 6 ด้าน โดยมีระดับความคิดเห็นในด้านคุณภาพการบริการ ด้านต้นทุนและราคา ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ ด้าน การเข้าถึงและเครือข่าย และด้านความยั่งยืน ด้านคุณภาพการบริการ ซึ่งสอดคล้องกับการ วิจัยโดย สิริกร เลิศลักษณ์ธาร และคณะ (2566) พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ อาชีพ และวัตถุประสงค์การเดินทาง มีผลต่อการรับรู้คุณภาพการบริการของสายการบิน โดยเฉพาะ ด้านความเชื่อมั่นที่ได้รับการยอมรับในระดับสูงสุด และความรวดเร็วในการตอบสนองที่ต่ำ ที่สุด ความพึงพอใจของผู้โดยสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลือกใช้บริการสายการบิน โดยคุณภาพด้านความน่าเชื่อถือมีความสัมพันธ์สูงที่สุด ด้านนวัตกรรมบริการ ซึ่ง สอดคล้องกับการวิจัยโดย รพีพร ตันจ้อย (2566) ชี้ให้เห็นว่าผู้โดยสารมีการยอมรับนวัตกรรม การบริการในระดับสูง โดยกระบวนการ (Process) ได้รับการยอมรับมากที่สุด ความคาดหวัง ด้านคุณภาพบริการสูงสุดอยู่ที่ด้านการตอบสนอง (Responsiveness) ซึ่งสอดคล้องกับการ ยอมรับในด้านผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อการเข้าถึงจิตใจ ด้านนวัตกรรมและความพึงพอใจในแอป พลิกเช็ช ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ ด่านศิริ และชัชวาล ลิทธิวิงษ์ (2566) แสดง ให้เห็นว่า ผลประโยชน์เชิงสัมพันธ์และนวัตกรรมบริการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความ

ภักดีของลูกค้า โดยมีความพึงพอใจเป็นตัวแปรคั่นกลางที่มีอิทธิพลบางส่วน ด้านความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ไกรวิท เจริญชีพ และเกวลิน ศิลพิพัฒน์ (2567) พบว่าความพึงพอใจต่อสวัสดิการในปัจจุบันของบุคลากรกรมชลประทานมีความหลากหลายขึ้นกับปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุและตำแหน่ง ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพบริการ ความพึงพอใจ และความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิพันธ์ สงวนวงศ์ และคณะ (2566) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง คุณภาพบริการ กับ ความพึงพอใจ และ ความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ของท่าอากาศยานนานาชาติในประเทศไทย โดยเน้นการประยุกต์ใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า คุณภาพบริการส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจและความตั้งใจใช้บริการซ้ำ อีกทั้ง ความพึงพอใจ ยังเป็นปัจจัยควบคุมระหว่างคุณภาพบริการกับความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ด้านผลกระทบและภาพลักษณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสิตธิ์ ปาปวน และคณะ (2567) ศึกษาผลกระทบของประสบการณ์ ต่อ ความสุข ความพึงพอใจ และ ภาพลักษณ์ ของท่าอากาศยานแม่ฟ้าหลวง เชียงราย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้โดยสารคนไทย 400 คน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การรับรู้ประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสส่งผลเชิงบวกต่อความสุข และส่งผลทางอ้อมต่อความพึงพอใจและภาพลักษณ์ ด้านคุณค่าการรับรู้ที่ส่งผลต่อความภักดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร ศรีต้นชัย และคณะ (2567) วิเคราะห์ คุณค่าที่รับรู้ (Perceived Value) ที่ส่งผลต่อความภักดีของสายการบินราคาประหยัด โดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ด้วยการถดถอยเชิงพหุ ผลพบว่า คุณค่าด้านคุณภาพ ด้านเงิน ด้านเจตนาแสดงออก และด้านชื่อเสียง มีผลเชิงบวกต่อความภักดี แต่ คุณค่าด้านอารมณ์ ไม่มีผลต่อความภักดี

4. อภิปรายผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนา

1) จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มาใช้บริการด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับดารณี เสสะเวช (2562) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของบุคลากรธุรกิจคาร์แคร์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ และระดับการศึกษา ที่ต่างกัน มีระดับความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการให้บริการของบุคลากรธุรกิจคาร์แคร์ ในจังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน

2) จากผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้มาใช้บริการ ด้านเหตุผลที่เข้ามาใช้บริการ ช่วงวันของสัปดาห์ที่เข้ามาใช้บริการ วิธีการชำระค่าบริการ และจำนวนเงินที่ต้องจ่ายในการเข้ามาใช้บริการที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการแตกต่างกัน ส่วน

พฤติกรรมของผู้มาใช้บริการ ด้านประเภทรถที่เข้ามาใช้บริการ ลักษณะที่เข้ามาใช้บริการ และช่วงเวลาเข้ามาใช้บริการ ที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับประเสริฐ บัวเกตุ และกิตติ แก้วเขียว (2563) ที่ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การตลาดบริการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของธุรกิจคาร์-แคร์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในเรื่องของช่วงเวลาที่ใช้บริการช่วงเวลา 8.00–12.00 น. และวิธีการชำระเงินเป็นเงินสด แต่ไม่สอดคล้องในเรื่องของจำนวนครั้งที่ใช้บริการ ประเภทของการใช้บริการส่วนใหญ่ใช้บริการล้างสี ดูดฝุ่น ภายใน การเลือกใช้บริการจากตราสินค้าร้านทั่วไป ผู้ใช้บริการเลือกประเภทสถานบริการคาร์แคร์จากแฟรนไชส์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักสองประการ ได้แก่ การศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะในการให้บริการโลจิสติกส์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย และการศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทยสามารถจำแนกตามลักษณะประชากรของผู้บริโภคได้ โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21-30 ปี และมีอาชีพเป็นผู้ประกอบการหรือพนักงานบริษัท นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริโภคที่ใช้บริการโลจิสติกส์บ่อยที่สุดคือผู้ที่ใช้บริการมากกว่า 3 ครั้งต่อเดือน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 30,001-40,000 บาท ในส่วนของปัจจัยด้านคุณลักษณะในการให้บริการโลจิสติกส์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์พบว่า ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมได้รับการให้ความสำคัญสูงสุดจากผู้บริโภค รองลงมาคือการเข้าถึงและเครือข่าย และความยั่งยืน ขณะที่ต้นทุนและราคาได้รับการให้ความสำคัญน้อยที่สุด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกยังพบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมมีผลบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภค ซึ่งได้รับการยอมรับในสมมติฐานที่ 3 (H3) โดยมีค่า t-test สูงถึง 14.084 และค่าความเชื่อมั่นทางสถิติ (p-value) อยู่ที่ 0.000 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

สำหรับสมมติฐานอื่น ๆ เช่น ความปลอดภัยและชื่อเสียงของแบรนด์ พบว่าไม่มีผลบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.05) ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์

ของผู้บริโภค ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 (H4) และสมมติฐานที่ 5 (H5) ได้รับการปฏิเสธสรุปได้ว่า เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย ในขณะที่ปัจจัยด้านความปลอดภัยและชื่อเสียงของแบรนด์ไม่แสดงผลที่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงควรมีการพัฒนาและปรับปรุงด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้มีความทันสมัยและเข้าถึงได้ง่ายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่กำลังมองหาบริการที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาและปรับปรุงบริการโลจิสติกส์มีดังนี้

1. พัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม การวิจัยพบว่าเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภค ดังนั้นผู้ให้บริการโลจิสติกส์ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น การใช้ระบบอัตโนมัติ, การติดตามสถานะการขนส่งแบบเรียลไทม์, และการพัฒนาแพลตฟอร์มที่สะดวกต่อการใช้งาน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล

2. เสริมสร้างความเข้าถึงและเครือข่าย จากผลการวิจัยพบว่า "การเข้าถึงและเครือข่าย" ได้รับการให้ความสำคัญในระดับสูง ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ควรเสริมสร้างเครือข่ายการขนส่งที่ครอบคลุมทั่วประเทศและเชื่อมโยงกับตลาดต่างประเทศ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและระบบการเชื่อมโยงข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงบริการได้ง่ายและสะดวก

3. ปรับปรุงด้านต้นทุนและราคา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้บริโภคมีการให้ความสำคัญต่อบริการด้านต้นทุนและราคาแม้ว่าจะมีค่าน้อยที่สุด แต่ก็ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างราคาที่เหมาะสมและโปร่งใส รวมถึงการเสนอโปรโมชั่นและส่วนลดต่างๆ เพื่อดึงดูดผู้บริโภค โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อยหรือใช้บริการในปริมาณไม่มาก

4. พัฒนาด้านความยั่งยืนและสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนและการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ได้รับการพิจารณาจากผู้บริโภค ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พาหนะที่มีประสิทธิภาพทางพลังงาน การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการใช้วัสดุในการบรรจุหีบห่อที่สามารถรีไซเคิลได้ เพื่อให้ผู้บริโภครู้สึกมั่นใจและเชื่อมั่นในการเลือกใช้บริการ

5. เสริมสร้างความปลอดภัยในการให้บริการ แม้ว่าผลการวิจัยพบว่า "ความปลอดภัย" ไม่แสดงผลที่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความปลอดภัยยังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญในมุมมองของผู้บริโภค การเสริมสร้างความปลอดภัยในด้านการขนส่งและการจัดการสินค้า เช่น การประกันภัยสินค้าที่ขนส่ง, การใช้ระบบตรวจสอบและติดตามที่มีความปลอดภัย จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในบริการและเพิ่มความพึงพอใจของผู้บริโภค

6. การเสริมสร้างการรับรู้แบรนด์ การพัฒนาชื่อเสียงของแบรนด์ถือเป็นส่วนสำคัญที่สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภคได้ แม้ว่าผลการวิจัยพบว่า "ชื่อเสียงของแบรนด์" ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ในครั้งนี้ แต่ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ควรสร้างและเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของแบรนด์ด้วยการให้บริการที่มีคุณภาพ การสร้างการรับรู้ที่ดีในสื่อสังคมออนไลน์ และการให้บริการที่มีความโปร่งใส

7. การศึกษาและการวิจัยเพิ่มเติม เนื่องจากการศึกษารังนี้มีการทดสอบเฉพาะบางปัจจัยในการเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ในประเทศไทย การศึกษาเพิ่มเติมในด้านต่างๆ เช่น พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคในแต่ละกลุ่มตลาดหรือการวิจัยในเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ปัจจัยทางวัฒนธรรมและจิตวิทยาผู้บริโภค ก็จะสามารถช่วยเสริมสร้างความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการโลจิสติกส์ของผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2566). *แนวโน้มธุรกิจโลจิสติกส์ไทย ปี 2566*. จาก <https://www.dbd.go.th>
- ไกรวิท เจริญชีพ, เกวลิน ศิลไพพัฒน์. (2567). *ความต้องการและความพึงพอใจต่อสวัสดิการของบุคลากร กรมชลประทาน (สามเสน)*, 8(1), 107-119.
- ขวัญฤทัย เดชทองคำ. (2564). *ความสำคัญของคุณภาพการบริการสู่ความสำเร็จของธุรกิจท่องเที่ยวภายใต้วิกฤติ COVID-19*. *Journal of Sports Science and Health*, 21(3), 317-326.
- ชูลี กอบวิทย์วงศ์, สราวุธ อนันตชาติ. (2565). *ผลของสื่อบรรจุภัณฑ์และประเภทสินค้าต่อพฤติกรรมผู้บริโภค*. *Journal of Communication Arts*, 41(1), 1-22.
- ณญาดา ทวีสุวรรณ. (2566). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้ากลุ่มอุปกรณ์ไฟฟ้าแสงสว่าง*. *Journal of politics, administration and law*, 16(1), 200-215.

- ณัฐวิชัย อนันต์ชัยธนกุล, สราวุธ อนันตชาติ. (2566). คุณค่าตราสินค้าศิลปินนักร้อง คุณค่าตราสินค้าของสินค้า และพฤติกรรมผู้บริโภค. *Journal of Public Relations and Advertising*, 17(1), 75-98.
- ดารณี เสสเวช. (2562). การพัฒนาคุณภาพการให้บริการในธุรกิจคาร์แคร์ จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารการบริการ*, 10(1), 50-60.
- ธนากร ศรีตันชัย, เกลี กระสันกุล, สุรพร มูลกุณี, กฤติกา คุณูปการ. (2567). การศึกษาคุณค่าการรับรู้ที่ส่งผลต่อความภักดีของสายการบินราคาประหยัดในหมู่ผู้โดยสารชาวไทย. *Sripatum Chonburi Academic Journal*, 20(4), 193-204.
- ธีรพันธ์ สงวนวงศ์, ภูมิพัฒน์ พงศพฤทธิกุล, นิमित ชุนสั้น. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพบริการ ความพึงพอใจ และความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของท่าอากาศยานนานาชาติในประเทศไทย. *Journal of Management Sciences Surattthani Rajabhat University*, 10(2), 431-458.
- นิสิทธิ์ ปาปวน, สุรีย์ เข้มทอง, ปรีพัทธ์ ชาญกิจ. (2567). ผลกระทบของประสบการณ์การใช้สนามบินต่อความสุข ความพึงพอใจ และภาพลักษณ์ของท่าอากาศยานนานาชาติแม่ฟ้าหลวง เชียงราย. *Modern Management Journal*, 22(1), 1-21.
- ประเสริฐ ศักดิ์ โพธิ์ทอง. (2565). แนวทางในการรับมือกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงหลังจากวิกฤตการณ์โควิด-19 ของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 25(3), 1-14.
- รพีพร ตันจ้อย. (2567). ความคาดหวังต่อคุณภาพการบริการของนวัตกรรมบริการแบบใหม่ ในท่าอากาศยานของประเทศไทย. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 9(7), 752-767.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *รายงานภาวะเศรษฐกิจไทยและแนวโน้ม*. จาก <https://www.nesdc.go.th>
- สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร. (2566). *แผนยุทธศาสตร์โลจิสติกส์และระบบคมนาคมขนส่งแห่งชาติ*. จาก <https://www.otp.go.th>
- สิริกร เลิศลักษณ์ธาร, เขมกร อภิชาติยะกุล, อำนาจ อัสวชัยกุล, วิชัย เปรมมณีสกุล, ผกามาศ มุสิกะมาศ, ญฐินิพร ลาภจรสมนธิ์. (2566). การรับรู้คุณภาพการบริการของสายการบินในการเลือกใช้บริการของผู้โดยสารในประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 17(2), 1-18.

- ASEAN-Japan Centre. (2023). *ASEAN logistics and connectivity report 2023*.
<https://www.asean.or.jp>
- Deloitte. (2023). *2023 logistics industry outlook: Delivering resilience in disruption*. <https://www2.deloitte.com>
- Frost & Sullivan. (2023). *Thailand logistics market report*.
<https://www.frost.com>
- KPMG. (2023). *The future of logistics: Embracing digitalization and sustainability*. <https://home.kpmg>
- NielsenIQ. (2022). *Understanding Thai consumer behavior in the e-commerce era*. <https://nielseniq.com>
- PwC Thailand. (2022). *Emerging trends in logistics and supply chain in Thailand*. <https://www.pwc.com/th>
- World Bank. (2023). *Green logistics and automation in developing countries: Policy insights*. <https://www.worldbank.org>

ผลของการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม
เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21
ของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี *

THE EFFECTS OF ORGANIZING RECREATIONAL ACTIVITIES AND
CAMPING TO DEVELOP LIFE SKILLS PHYSICAL EDUCATION
TEACHERS IN THE 21ST CENTURY OF PHYSICAL EDUCATION
STUDENTS THEPSATRI RAJABHAT UNIVERSITY

วัชรราช ศรีไชย¹, อริญชย์ นิลสกุล² และ ธัชวรรณ หงส์นาค³

Watcharach Sornchai¹, Arin Nilskul² and Tashawan Hongnak³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹⁻³Thepsatri Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: watcharach.s@lawasri.tru.ac.th

วันที่รับบทความ : 16 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 21 พฤษภาคม 2568;

วันตอบรับบทความ : 23 พฤษภาคม 2568

Received 16 May 2025; Revised 21 May 2025; Accepted 23 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ผ่านการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม 2) เปรียบเทียบทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21

Citation:

* วัชรราช ศรีไชย, อริญชย์ นิลสกุล และ ธัชวรรณ หงส์นาค. (2568). ผลของการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

วารสารส่งเสริมและพัฒนานิชาการสมัยใหม่, 3(3), 1060-1075.

Watcharach Sornchai, Arin Nilskul and Tashawan Hongnak. (2025). The Effects Of Organizing Recreational Activities And Camping To Develop Life Skills Physical Education Teachers In The 21st Century Of

Physical Education Students Thepsatri Rajabhat University.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1060-1075.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ก่อนและหลังของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรมที่และ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 46 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยที่ผู้เรียนมีความหลากหลายแตกต่างกันภายในกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม 2) แบบประเมินทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่า

1) นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2) นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 หลังการรับการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม สูงกว่าก่อนการรับการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ

3) นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ศตวรรษที่ 21, นันทนาการ, ค่ายพักแรม, ทักษะชีวิต

Abstract

This research aimed to 1) study the 21st century life skills of physical education teachers of physical education students at Thepsatri Rajabhat University through recreational activities and camping. 2) Comparison of life skills of physical education teachers in the 21st century before and after

physical education students of Thepsatri Rajabhat University who received learning through recreational activities and camping at and 3) Study the satisfaction with the organization of life skills learning for physical education teachers in the 21st century through recreational activities and camping. The sample group was 46 fourth-year physical education students, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, in the second semester of the academic year 2024. By using the cluster random sampling method, the students were diverse within the groups. The research instruments used in this research were 1) learning management through recreational activities and camping, 2) the 21st century physical education teachers' life skills assessment form, and 3) Questionnaire on satisfaction with learning management through recreational activities and camping. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation and t-test Dependent.

The research results found that.

1) Physical Education students at Thepsatri Rajabhat University have the highest overall life skills for physical education teachers in the 21st century.

2) Physical Education students at Thepsatri Rajabhat University have the highest overall life skills for physical education teachers in the 21st century after receiving learning management through recreational activities and camping. Higher than before receiving the learning management through recreational activities and camping, with statistical significance at the .01 level and

3) Physical education students have the highest level of overall satisfaction with learning management through recreational activities and camping to develop life skills for physical education teachers in the 21st century.

Keywords: 21st century, Recreation, Camping, life skills

บทนำ

ในสภาพสังคมปัจจุบันที่ผันผวนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งความล้ำสมัยของเทคโนโลยี การสื่อสาร เชื้อชาติวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย และความเชื่อที่ส่งผลกระทบ ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนต้องปรับตัวเพื่อให้ดำเนินชีวิตซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น การปรับตัว อารมณ์และจิตใจสุขภาพความรุนแรง เกม ยาเสพติด เพศ ฯลฯ และยังสอดคล้องกับข้อมูลของ DSGs ในประเด็นที่เน้นหนักมาตั้งแต่ครั้งแรกของปีเช่นเดียวกันอย่าง SDG 3 ประเด็นด้านสุขภาพ ทั้งเรื่องปัญหาสุขภาพจิต การเข้าถึงประกันสุขภาพถ้วนหน้า รวมถึงปัญหาบุหรี่ยาเสพติด ดังนั้นทักษะชีวิตจึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้บุคคลสามารถเตรียมรับมือจัดการกับปัญหาและเตรียมพร้อมในการใช้ชีวิตในอนาคต

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปของหลักสูตรและรายวิชา ในระดับอุดมศึกษาที่จะต้องปรับเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของศาสตร์วิชาพลศึกษา ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอน ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และเพิ่มทักษะชีวิตให้กับครูพลศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สามารถนำองค์ความรู้หรือประสบการณ์ไปปรับใช้ ในการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ พงษ์เอก สุขใส (2561) กล่าวว่า บทบาทของครูพลศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างเสริมสุขภาพ และพลานามัยของนักเรียน ซึ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาท ของตนตามแนวทางของการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป ซึ่งบทบาท คุณลักษณะ และหน้าที่ต่าง ๆ ของครูพลศึกษา จะต้องมีการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามบริบทต่าง ๆ โดยทำหน้าที่จากเป็นผู้สอน มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกแนะแนวทางและร่วมเรียนเรื่องใหม่ ๆ การปรับเปลี่ยน ดังกล่าวจะต้องมีแนวทางการพัฒนาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการพัฒนาตนเองของครูพลศึกษานั้นต้องอาศัยความรับผิดชอบของตนเอง และสร้างเครือข่ายความร่วมมือภายในสังคมวิชาชีพและภายนอก โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางพลศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะชีวิต ผู้เรียนจะต้องได้รับประสบการณ์และประโยชน์สูงสุดต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเองจะต้องมีส่วนในการทำกิจกรรม มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมการแสดงความคิดเห็น สามารถให้ผู้เรียนถ่ายทอดประสบการณ์ของตนผ่านกิจกรรม และสะท้อนออกทางด้านความคิด ผู้เรียนมีการเรียนรู้โดยการค้นคว้า สืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง กิจกรรมที่ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน โดยการทำกิจกรรมดังกล่าว จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการนำองค์ความรู้มา

ประยุกต์ใช้ เช่น กิจกรรมค่ายพักแรม กิจกรรมเดินทางทัศนศึกษา กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมชุมนุมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นนั้นจะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านทักษะการสื่อสาร เสริมสร้างสัมพันธภาพ และการจัดการอารมณ์และความเครียดของตนเอง การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น การยอมรับความคิดเห็น ผู้อื่น รู้จักไตร่ตรอง เข้าใจและตรวจสอบตนเองให้เข้าใจตนเองและ เห็นใจผู้อื่น และได้รับการยอมรับจากกลุ่ม สามารถแสดงออกทางด้านความคิด การพูด และการงานมีความคล่อง ได้รับการชื่นชม เกิดความภูมิใจและเห็นคุณค่าตนเอง (นภดล ยิ่งยงสกุล, 2559)

จากสภาพปัญหา จึงได้เห็นถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาทักษะครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอน และปรับตัวให้ดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม ของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

การทบทวนวรรณกรรม

1) แนวคิดทฤษฎีด้านทักษะครูในศตวรรษที่ 21

ทักษะครูในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ทักษะของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร 6 ทักษะดังนี้ 1) ทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ 2) ทักษะการทำงานร่วมกัน 3) ทักษะการสื่อสาร 4) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 5) ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ 6) ทักษะทางอาชีพและการใช้ชีวิต (สุไม บิลไบ, 2559)

2) แนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3 – 6 คนช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม โดยแต่ละคนต่างรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะเดียวกันต้องช่วยสมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย โดยแบ่งองค์ประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประการดังนี้ 1) การพึ่งพาเกื้อกูลกัน (Positive interdependence) 2) การปรึกษากันอย่างใกล้ชิด (face – to – face promotive interaction) 3) ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน (individual accountability) 4) การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (interpersonal and small – group skills) 5) การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (group processing) (ทิตินา แคมมณี, 2560)

3) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนันทนาการ

นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมเวลาว่างที่สร้างสรรค์เป็นประโยชน์ มีคุณค่าสำหรับบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจและส่งผลโดยตรงต่อผู้เข้าร่วม ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คน ซึ่งเป็นเป้าหมาย สามแนวคิดพอมามีมาจากไหนเนี่ยแต่ทำวิจัยมาไม่เคยเขียน ทบทวนนัยของนันทนาการ คือการกระทำทำให้ชีวิตมีคุณภาพ เช่นการเล่นหรือการละเล่น การพักผ่อน เวลาว่าง งานอดิเรก (เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย, 2554)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 240 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม จำนวน 46 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์และออกแบบกิจกรรมการส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking)

2) ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaboration Skill) 3) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) 4) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) 5) ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Digital Skill) 6) ทักษะทางอาชีพและการใช้ชีวิต (Career Skill & Life Skill) สามารถแสดงรายละเอียดดังภาพ

2. แบบประเมินทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์มาจากแนวคิดของนักวิชาการที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตนักศึกษา เพื่อให้แบบประเมินฉบับนี้มีรายละเอียดในการประเมินพฤติกรรมที่ชัดเจนขึ้น (สุไม บิลโบ, 2559) ซึ่งทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.957

3. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม จำนวน 10 ข้อ ทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.935

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยชี้แจงให้นักศึกษาทราบถึงการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากนั้นนำแบบประเมินทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้นักศึกษารอกข้อมูลก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (Pre-test) และเมื่อจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรมเสร็จสิ้น จึงทำการนำแบบประเมินทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 กรอกข้อมูลหลังการเข้าร่วมกิจกรรม (Post-test) พร้อมทั้งแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ทักษะการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 และการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ใช้สถิติเชิงบรรยาย ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เกณฑ์ในการแปลผลความหมายของค่าเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย		แปลความหมาย
4.51 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

2) การวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ระหว่างก่อนและหลังได้รับ การจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม ใช้สถิติเชิงอ้างอิง โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างประชากร 2 กลุ่ม แบบไม่อิสระจากกัน (Dependent sample t-test)

ผลการวิจัย

1) นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา มีทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 (n = 46)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	ระดับทักษะ
ด้านทักษะความรับผิดชอบและการปรับตัว			
1. นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย	4.69	0.465	มากที่สุด

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	ระดับ ทักษะ
2. นักศึกษามีความยืดหยุ่นเมื่อต้องจัดการกับหน้าที่ของตน	4.60	0.577	มากที่สุด
3. นักศึกษาสามารถวางแผนการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	4.65	0.482	มากที่สุด
4. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงาน สามารถทำงานให้บรรลุผลและเป้าหมายที่กำหนด	4.67	0.474	มากที่สุด
5. นักศึกษามีความอดทนอดกลั้นต่ออุปสรรคทั้งปวง	4.78	0.417	มากที่สุด
ด้านทักษะการสื่อสาร			
6. นักศึกษา เข้าใจ จัดการวิธีการสื่อสารด้วยการพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.52	0.586	มากที่สุด
7. นักศึกษา เข้าใจ จัดการวิธีการสื่อสารด้วยการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.52	0.722	มากที่สุด
8. นักศึกษา เข้าใจ จัดการวิธีการสื่อสารด้วยสื่อมีเดีย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.63	0.645	มากที่สุด
ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์และความใฝ่รู้ใฝ่เรียน			
9. นักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์	4.67	0.519	มากที่สุด
10. เมื่อได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น นักศึกษาจะเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.80	0.401	มากที่สุด
11. สามารถแสดงความคิดเห็น และมุมมองที่หลากหลาย	4.78	0.427	มากที่สุด
ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดเป็นระบบ			
12. สามารถวิเคราะห์ ปัญหา ถึงสาเหตุและวิธีการแก้ไข ปัญหาและแยกแยะประเด็นปัญหาได้	4.65	0.604	มากที่สุด
13. นักศึกษานำปัญหาและอุปสรรคที่พบมาแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.67	0.474	มากที่สุด
ด้านทักษะการใช้ข้อมูลสารสนเทศและสื่อ			
14. นักศึกษาสามารถติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นเชิงบวก	4.61	0.493	มากที่สุด
15. ในสาสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศและสื่อต่างๆใน	4.65	0.576	มากที่สุด

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	ระดับ ทักษะ
การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ			
16. นักศึกษาสามารถบูรณาการข้อมูลสารสนเทศได้อย่างสร้างสรรค์	4.50	0.558	มาก
ด้านทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานร่วมกัน			
17. นักศึกษาสามารถทำงานได้	4.78	0.427	มากที่สุด
18. เมื่อนักศึกษาได้เป็นผู้นำในการทำงานได้เป็นอย่างดี	4.67	0.474	มากที่สุด
19. นักศึกษาสามารถปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.78	0.427	มากที่สุด
20. และสามารถมีความเห็นอกเห็นใจและเคารพความคิดของผู้อื่น	4.80	0.401	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.67	0.505	มากที่สุด

2) นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 หลังการรับการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม สูงกว่าก่อนการรับการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการทดสอบด้วยสถิติ t - test แบบ Dependent พบว่า ค่า t เท่ากับ 63.587 มีค่า df เท่ากับ 19 และค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะชีวิตครูพลศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้กิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม

คะแนน	$\bar{X}$	S.D.	n	t	df	p-value
หลังทดลอง	4.67	0.51	46	63.587	19	0.000
ก่อนทดลอง	3.35	1.09				

3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$) และเมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ นักศึกษาที่แสดงความคิดเห็นและเหตุผลการนำความรู้ และการประยุกต์ทักษะไปใช้ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของการการอยู่ค่ายพักแรม ($\bar{X} = 4.85$) รองลงมาคือนักศึกษาแสดงความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษา ($\bar{X} = 4.81$) และนักศึกษามีความเข้าใจในกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ($\bar{X} = 4.78$) ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม เพื่อพัฒนาทักษะครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 3 ด้าน ดังนี้

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษา	4.81	0.416	มากที่สุด
ด้านความเข้าใจ กิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษา ในศตวรรษที่ 21	4.78	0.420	มากที่สุด
ด้านการนำความรู้ และการประยุกต์ทักษะไปใช้ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21	4.85	0.371	มากที่สุด
รวม	4.81	0.402	มากที่สุด

อภิปรายผล

จากข้อสรุปการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา มีทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่าย

พักแรมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม ผู้จัดกิจกรรมได้ใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ผ่านกิจกรรมกลุ่มที่หลากหลาย ตามกระบวนการพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแบบบูรณาการ เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น และแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม ทำให้นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันภายในกลุ่มและต่างกลุ่ม และกระตุ้นที่จะหาประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทิศนา ขัมมณี. (2560) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยทักษะที่สำคัญๆ หลายประการ เช่นทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้ง รวมทั้งการเคารพและยอมรับ และไว้วางใจกันและกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจรตรี โสภณกร. (2567) พบว่า จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์จัดการเรียนการสอนพลศึกษาและมีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรผลิตครูพลศึกษาในระดับอุดมศึกษาแสดงถึงฉันททัศน์ ทิศทางและแนวโน้มคุณลักษณะครูพลศึกษาในอนาคต ผลการศึกษาความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้พัฒนาหลักสูตรการผลิตครูพลศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีความพร้อมด้านวิชาการ ทักษะกีฬา การจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี การสร้างนวัตกรรม ทักษะการเรียนรู้ และคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ตอบสนองบริบทการศึกษาของสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ช่วยเสริมสร้างให้เป็นครูพลศึกษาที่มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับการผลิตและพัฒนาครูพลศึกษาและยกระดับครูสู่วิชาชีพขั้นสูง และสอดคล้องกับ ปิยนันท์ พูลโสภณ (2560). การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในยุคศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมทางกายเป็นสื่อ ในการพัฒนาผู้เรียน มีการประยุกต์รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ตอบสนองต่อผู้เรียน ในยุคศตวรรษที่ 21 ทั้งทางด้านทักษะการคิด ทักษะการแก้ไขปัญหา การเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน การทำงานเป็นทีม ทักษะทางด้านเทคโนโลยี และการมีคุณธรรมจริยธรรม ผ่านกิจกรรม การเรียนรู้ทางพลศึกษา ซึ่งในการ พัฒนาผู้เรียนให้ไปถึงการมีทักษะในยุคศตวรรษที่ 21 ได้นั้น ครูผู้สอน ถือเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน กล่าวคือต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ กระตือรือร้น ตื่นตัวในการแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอมี

ทักษะหรือสมรรถนะที่สำคัญ ที่สามารถนำพาผู้เรียนไปสู่ยุคศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา คณะครู ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีคะแนนทักษะชีวิตครูในศตวรรษที่ 21 หลังการจัด กิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม สูงกว่าก่อนการรับกิจกรรมนันทนาการและการ อยู่ค่ายพักแรม ทั้งนี้เป็นเพราะ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม ผู้จัดได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีการฝึกเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงาน ร่วมกันทำความเข้าใจและแก้ปัญหา หรือความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายในการทำกิจกรรม นันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม กิจกรรมฝึกให้เรื่องการสื่อสารและเน้นเรื่องการทำงาน ร่วมกันในการระดมความคิดและจัดการกับปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตลอดจนการรับฟัง ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูในศตวรรษที่ 21 ให้มีคุณภาพและผลงานของกลุ่ม ผู้ใช้ หรือสถานประกอบการด้านการเป็นผู้สอน และผู้นำนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี ทักษะครูในศตวรรษที่ 21 กล่าวว่า ความเป็นครูมิใช่เรื่องง่าย ที่จะ นำพาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ผู้เรียนต้องการ ครูในฐานะผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการจัดการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในขณะเดียวกันต้องไม่ลืมว่าครูเองก็เป็นผู้มีความสำคัญ ในบทบาทที่แตกต่างกันแต่มีเป้าหมายเดียวกันคือพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะและมีเจตคติที่ดีในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ด้วยเหตุปัจจัยทางสังคม เทคโนโลยีและการ สื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นพัฒนาผู้เรียนให้ทันกับ ยุคสมัย ทันกับปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม สามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยการใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ได้รับการพัฒนามาจากห้องเรียนและนอก ห้องเรียนโดยมีครู ทุ หน้าที่ตามบทบาทต่าง ๆ อย่างเต็มเปี่ยมด้วยประสิทธิภาพและ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภดล ยิ่งยงสกุล. (2559) พบว่า กิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะ ชีวิต ผู้เรียนจะต้องได้รับประสบการณ์และประโยชน์สูงสุด ต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเอง จะต้องมีส่วนในการทำกิจกรรม มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมการ แสดงความคิดเห็น สามารถให้ผู้เรียนถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเองผ่าน กิจกรรม และสะท้อน ออกทางด้านความคิด ผู้เรียนมีการเรียนรู้โดยการค้นคว้า สืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง กิจกรรมที่ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน โดยการทำกิจกรรมดังกล่าว จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการ พัฒนาทักษะชีวิตด้วยการนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ สอดคล้องกับ ศรีปะโค พิชญากร. (2555) พบว่า การมีทักษะชีวิตเปรียบเสมือนการมีภูมิคุ้มกันที่ช่วยลดหรือป้องกันพฤติกรรมที่

เป็นปัญหาตามมา และมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพ ทั้งสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องเนื่องจากพฤติกรรมเสี่ยงของบุคคล จากการต้องเผชิญกับความเครียดและแรงกดดันในชีวิตประจำวัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพตามมา ดังนั้นการส่งเสริมความสามารถเชิงจิตสังคมจึงมีส่วนช่วยในการส่งเสริม พฤติกรรมทางบวกของบุคคลเป็นอย่างดี

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษามีความพึงพอใจต่อ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผ่านการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผ่านการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริงด้วยตนเองจนเกิดความเข้าใจ รวมถึงการที่มีวิทยากรเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนและการดำรงชีวิตร่วมกับธรรมชาติ และการที่นักศึกษามีความรู้สึก และพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย หรือสมาชิกกลุ่มและได้ฝึกการสนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ฝึกการอภิปรายวิธีการแก้ปัญหา และร่วมกันออกแบบ หรือสร้างต้นแบบตามจินตนาการที่แปลกใหม่ให้ตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการอยู่ค่ายพักแรม ตลอดจนได้นำเสนอผลงานของตนเองให้ผู้อื่นได้รับฟังและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนาด้วยความเคารพและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นในกฎกติกาของกลุ่มที่ได้กำหนดร่วมกัน ทำให้นักศึกษารู้สึกพึงพอใจในการเรียนรู้และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันกับเพื่อนภายในกลุ่ม และต่างกลุ่ม และทำให้นักศึกษามีการพัฒนาทักษะชีวิตที่จะสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาต่อวิชาชีพครูและการอยู่ร่วมสังคมการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีวรูม (Vroom, 1990 อ้างใน วรวิทย์ หงวนศิริ, 2540.) กล่าวว่า ทักษะคติและ ความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งสามารถใช้แทนกันได้เพราะทั้งสองคำนี้จะหมายถึง ผลที่ได้รับจากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น ทักษะคิต้านบวกจะแสดงให้เห็นสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้น และทักษะคิต้านลบ จะแสดงให้เห็นสภาพความไม่พึงพอใจนั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ สอ้งทองและวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการ พัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) และ

สะท้อนสภาพปัญหาการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.95$) 2) ครูมีความต้องการในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

โดยสรุปจะเห็นว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผ่านการจัดกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม สามารถนำความรู้มาปรับใช้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะทักษะครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งทำให้นักศึกษามีทักษะ ทั้ง 6 ด้าน 1) ทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) 2) ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaboration Skill) 3) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) 4) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) 5) ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Digital Skill) 6) ทักษะทางอาชีพและการใช้ชีวิต (Career Skill & Life Skill) และสามารถนำไปสู่การพัฒนาทักษะการเป็นครูพลศึกษาในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาการกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม ควรศึกษาผลของการจัดการการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาการกิจกรรมนันทนาการและการอยู่ค่ายพักแรม ควรพัฒนาตัวชี้วัด ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- ศรีปะโค พิชญากร. (2556). ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้หนังสือการ์ตูนต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 14(1), 72.
- ทิตนา แชมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- เทพประสิทธิ์ กุลธวัชชัย. (2554). *นันทนาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

- นภดล ยิ่งยงสกุล. (2559). *การจัดห้องเรียนเพื่อให้การเรียนรู้ การสอนมีประสิทธิภาพ*. (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2567 จาก <https://sornordon.wordpress.com/2012/01/05/>
- ปิยนันท์ พูลโสภา (2560). การพัฒนาการเล่นเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 32(1), 20.
- พงษ์เอก สุขใส (2561). ครูพลในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์อิสเทิร์น*, 12(29), 8.
- วรูม (Vroom, 1990 อ้างใน วรวิทย์ หงวนศิริ, 2540). ความพึงพอใจของลูกค้ำต่อการให้บริการหลังการขายรถยนต์: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์บริการเบนซ์นวนินทร์ (สุขาภิบาล 1). ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุไม บิลไบ. (2559). *สมรรถนะ ทักษะและบทบาทครูไทยศตวรรษที่ 21*. (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 21 พฤษภาคม 2562, จาก <https://drsumaibinbai.files.wordpress.com>
- ลัดดาวัลย์ สอึงทองและวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง. (2564). แนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 7(2), (February 2021)
- Best, J.W. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice - Hall.

การเปรียบเทียบวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร์ และ อาไหล (A Lai) ตามทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม *

A COMPARATIVE STUDY BETWEEN LITERARY WORKS OF MALA CUMCHAN AND OF A LAI BY THE THEORY OF CULTURAL ECOLOGY

ซุนซูเหล่ย¹ และ จันทรสุดา ไชยประเสริฐ²

Sun Shulei¹ and Jansuda Chaiprasert²

¹นักศึกษานิพนธ์เอก มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ อาจารย์ภาควิชาภาษาไทยของ
มหาวิทยาลัยนานาชาติจีหลิน

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

¹Ph.D. candidate, Huachiew Chalermprakiet University, Thai Department lecturer of Jilin International
Studies University, China

²Lecturer, Department of Language studies, Huachiew Chalermprakiet University, Thailand

Corresponding Author's Email: 1046810797@qq.com

วันที่รับบทความ : 11 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 22 พฤษภาคม 2568;

วันที่ตอบรับบทความ : 24 พฤษภาคม 2568

Received 11 May 2025; Revised 22 May 2025; Accepted 24 May 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร์ และ อาไหล (A Lai) โดยศึกษาเฉพาะประเด็น ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ บทบาทของศาสนาและความเชื่อ และผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยใช้แนวคิดเชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมและแนวคิดเปรียบเทียบวรรณกรรมในการวิเคราะห์วรรณกรรมเชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของมาลา คำจันทร์ และอาไหล (A Lai) ที่

Citation:

* ซุนซูเหล่ย และ จันทรสุดา ไชยประเสริฐ. (2568). การเปรียบเทียบวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร์ และ อาไหล (A Lai) ตามทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 1076-1097.

Sun Shulei and Jansuda Chaiprasert. (2025). A Comparative Study Between Literary Works Of Mala Cumchan And Of A Lai By The Theory Of Cultural Ecology.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1076-1097.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2550–2565 จำนวน 12 เรื่อง และเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมของมาลา คำจันทร์ และอาไล (A Lai) สามารถจำแนกแนวคิดเชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งนักประพันธ์ทั้งสองเห็นพ้องว่า มนุษย์ควรเคารพและพึ่งพาธรรมชาติอย่างสมดุล และหากมนุษย์ทำลายธรรมชาติย่อมเผชิญผลกระทบที่ย้อนกลับมายังตนเอง โดยมาลา คำจันทร์เน้นมิติทางวัฒนธรรมและความเชื่อดั้งเดิมที่มองธรรมชาติเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนอาไล (A Lai) เน้นมิติของโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจ โดยชี้ให้เห็นผลกระทบจากนโยบายรัฐต่อระบบนิเวศ 2) บทบาทของศาสนาและความเชื่อ ซึ่งทั้งสองต่างเสนอว่า ศาสนาและความเชื่อท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการกำกับพฤติกรรมมนุษย์และรักษาสมดุลกับธรรมชาติ โดยมาลา คำจันทร์เสนอผ่านศาสนาพุทธแบบล้านนาและความเชื่อท้องถิ่นเกี่ยวกับผี ส่วนอาไล (A Lai) เสนอผ่านศาสนาพุทธแบบทิเบตและพลังศักดิ์สิทธิ์เชิงนามธรรมที่เยียวยาจิตใจ และ 3) การพัฒนาเศรษฐกิจส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมที่ผูกพันกับธรรมชาติเสื่อมถอย โดยมาลา คำจันทร์เสนอผ่านการเปลี่ยนแปลงในระดับความเชื่อของปัจเจกบุคคล ส่วนอาไล (A Lai) สะท้อนผ่านโครงสร้างอำนาจรัฐและกลไกตลาด การศึกษาครั้งนี้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจวรรณกรรมเชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของไทยและจีน อีกทั้งตอกย้ำบทบาทของวรรณกรรมในการสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศเพื่อการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การเปรียบเทียบวรรณกรรม, แนวคิดเชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรม, วรรณกรรมของมาลา คำจันทร์, วรรณกรรมของ อาไล (A Lai)

Abstract

This article is a comparative study between literary works of Mala Cumchan and of A Lai focusing on relations between humans and the nature; roles of religions and beliefs; and economic effects on the relation between humans and the nature. The theories of cultural ecology and comparative literary study are applied on the study of twelve literary works, published during 1997–2022, of both stated authors. Study findings are reported as a descriptive analysis.

The study finds three main ideas in the works studied, as follows. 1) Relations between humans and the nature, both authors present the idea that humans should balance their respect and dependence on the nature. Destroying the nature provides reflective effects on human themselves. Mala Cumchan focuses on the cultural dimension and traditional belief that the nature is sacred. On the other hand, A Lai raises the social structure and economic aspects, pointing out effects from state policies on the ecosystem. 2) Roles of religions and beliefs, both authors observe that religions and local beliefs regulate human behaviors and assist to protect the natural balance. Mala Cumchan presents Buddhism, especially practices of northern Thai people, and local beliefs in ghost; while, A Lai reflects Buddhism, Tibetan sect, and spiritual power with mental healing force. 3) Decline of natural-oriented ways of life and values caused by economic development, Mala Cumchan shows changes of individual beliefs; while, A Lai relates the structure of state power and marketing system. This study expands comprehension of Thai and Chinese literary works focusing on cultural ecology. Also, the role of literature in inspiring ecological awareness of sustainable living with the nature is emphasized.

Keyword: a comparative literary study, theory of cultural ecology, literary works of Mala Cumchan, literary works of A Lai

บทนำ

ในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา แนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในด้านวรรณกรรมและสังคมศาสตร์ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่มองว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติไม่ได้จำกัดอยู่เพียงมิติทางชีวภาพหรือสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางสังคม ระบบความเชื่อ ศาสนา และเศรษฐกิจ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดวิถีชีวิตและแนวทางการจัดการทรัพยากรของมนุษย์ในแต่ละวัฒนธรรม (สมศรี ศิริขวัญชัย, 2541, น. 4) การศึกษานิเวศวิทยาวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญในการทำ

ความเข้าใจปฏิสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างระบบนิเวศและระบบวัฒนธรรม รวมถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและบริบททางเศรษฐกิจในสังคมร่วมสมัย ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน

วรรณกรรมถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสะท้อนและถ่ายทอดการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยผ่านการนำเสนอวิถีชีวิต ความเชื่อ และค่านิยมที่เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อม นักประพันธ์จึงมักใช้วรรณกรรมเป็นพื้นที่ในการวิพากษ์วิจารณ์ผลกระทบจากกระแสทุนนิยมและการพัฒนาเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ อีกทั้งยังชี้ให้เห็นบทบาทของศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นในการกำกับความสัมพันธ์ดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการเปรียบเทียบวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร์ และอาไล (A Lai) ภายใต้กรอบทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ซึ่งแม้ทั้งสองจะอยู่ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ผลงานของนักประพันธ์ทั้งสองล้วนสะท้อนวิถีคิดที่เชื่อมโยงความเชื่อแบบดั้งเดิม วัฒนธรรมท้องถิ่น และผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น ในวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร์ มักสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีและสิ่งลี้ลับในผืนป่า ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวล้านนา ขณะที่ อาไล (A Lai) ได้นำเสนอภาพของการเปลี่ยนแปลงในระบบสังคมจีนที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวทิเบต ซึ่งจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ดังนั้น การเปรียบเทียบในครั้งนี้จึงไม่เพียงช่วยให้เข้าใจลักษณะร่วมและความแตกต่างของแนวคิดเชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมในสองบริบทเท่านั้น หากยังเผยให้เห็นกลไกการปรับตัวของมนุษย์ภายใต้เงื่อนไขของเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นระบบอีกด้วย

มาลา คำจันทร์ เป็นนักเขียนชาวไทยที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวล้านนา โดยนำเสนอแนวคิดเชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมผ่านวรรณกรรมที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในบริบทวัฒนธรรมล้านนา โดยเน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมภายใต้กรอบความเชื่อและขนบธรรมเนียมท้องถิ่น ธรรมชาติจึงมิได้ถูกมองเพียงในฐานะแหล่งทรัพยากร หากแต่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดชะตาชีวิตของมนุษย์ ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง เพื่อนเดียวเสียอีก และ แสงหาญฟ้า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเคารพธรรมชาติและการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล เป็นสิ่งจำเป็นต่อทั้งระบบนิเวศและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งยังชี้ให้เห็นว่าการละเมิดกฎของธรรมชาติหรือการ

ละเลยวัฒนธรรมดั้งเดิมสามารถนำไปสู่ผลกระทบร้ายแรงต่อมนุษย์และสังคมโดยรวม ในขณะที่อาไหล (A Lai) นักเขียนชาวจีนเชื้อสายทิเบตได้นำเสนอแนวคิดเชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมผ่านงานเขียนชุด The Cordyceps Trilogy (ไตรภาคเห็ดหลินจือ) และ The Epic of Ji Village (มหากาพย์หมู่บ้านจิ) โดยเน้นให้เห็นถึงผลกระทบจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและอุตสาหกรรมที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในชุมชนทิเบต ผลกระทบดังกล่าวไม่เพียงทำลายสมดุลของระบบนิเวศ หากยังส่งผลให้ความเชื่อทางศาสนาแบบดั้งเดิมเสื่อมถอย ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อแนวคิดและค่านิยมของชาวทิเบตต่อธรรมชาติ

จากการศึกษาวรรณกรรมของทั้งสองนักประพันธ์ตามทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม พบว่าทั้งมาลา คำจันทร์ และอาไหล (A Lai) ต่างสะท้อนความเชื่อแบบดั้งเดิม วัฒนธรรมท้องถิ่น และการพัฒนาเศรษฐกิจในฐานะองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดย มาลา คำจันทร์ เน้นบทบาทของพิธีกรรมและความเชื่อที่เชื่อมโยงธรรมชาติกับโลกวิญญาณในบริบทล้านนา ขณะที่ อาไหล (A Lai) เน้นให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาพุทธแบบทิเบตกับธรรมชาติ ท่ามกลางแรงกดดันของระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมอื่น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร์ และ อาไหล (A Lai) กรณีศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ บทบาทของศาสนาและความเชื่อ และผลกระทบทางเศรษฐกิจมีต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ การศึกษานี้จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างมนุษย์กับระบบนิเวศในบริบทวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงบทบาทของวรรณกรรมในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

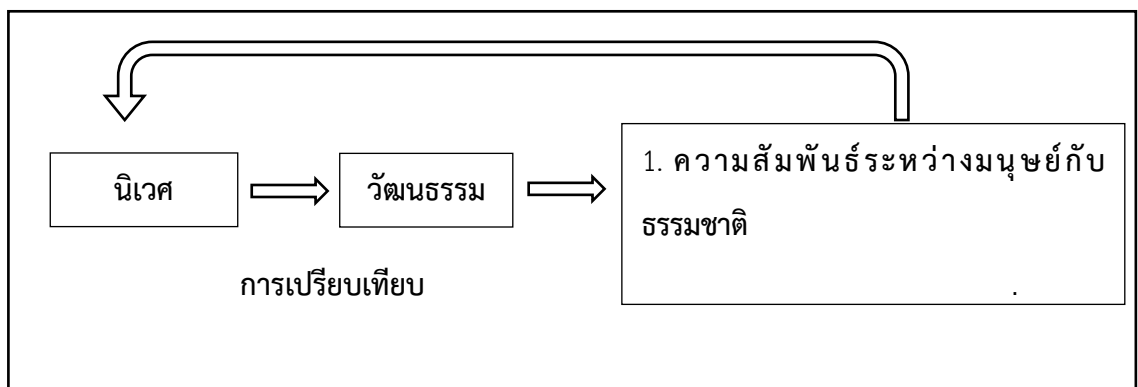
เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร์ และ อาไหล (A Lai) ในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ บทบาทของศาสนาและความเชื่อ และผลกระทบทางเศรษฐกิจมีต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับนิเวศวิทยาวัฒนธรรม จูเลียน สจ๊วต (Julian Steward) (อ้างถึงในงานพิศ สัตย์สงวน, 2551, น. 102) ได้กล่าวว่า นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นการศึกษากระบวนการปรับตัวของสังคมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการศึกษาวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการปรับตัวของสังคม ซึ่งสังคมมีลักษณะเป็นพลวัตหรือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมในการเปรียบเทียบวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร์ และอาไล (A Lai)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมในการเปรียบเทียบวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร์ และอาไล (A Lai) โดยมีสมมุติฐานว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเป็นความสัมพันธ์แบบ 2 ทาง กล่าวคือ ธรรมชาติได้สร้างวัฒนธรรมผ่านการปรับตัวของมนุษย์ และวัฒนธรรมได้มีอิทธิพลต่อการใช้และการตีความธรรมชาติในแต่ละบริบท ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์วรรณกรรมของนักประพันธ์ทั้งสองภายใต้ 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ บทบาทของศาสนาและความเชื่อ และผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจต่อวิถีชีวิตและค่านิยมที่เคยเชื่อมโยงกับธรรมชาติ ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary) โดยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปรียบเทียบวรรณกรรมและนิเวศวิทยาวัฒนธรรม เพื่อนำเป็นแนวทางการศึกษา
2. ศึกษาประวัติความเป็นมา รวบรวมผลงาน และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับผลงานของ มาลา คำจันทร์ และ อาไหล (A Lai)
3. คัดเลือกวรรณกรรมแนวนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของ มาลา คำจันทร์ และ อาไหล (A Lai) ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2550-2565 จำนวน 12 เล่ม ได้แก่

นักประพันธ์	ชื่อของหนังสือ	ปีที่พิมพ์
มาลา คำจันทร์	สร้อยสุคันธา	พ.ศ. 2552 (พิมพ์ครั้งที่ 1)
	ดาบราชบุตร	พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2)
	แสงหาญฟ้า	พ.ศ. 2558 (พิมพ์ครั้งที่ 1)
	เพื่อนเดียวเสียอีก	พ.ศ. 2562 (พิมพ์ครั้งที่ 1)
	เด็กชายชาวดง	พ.ศ. 2563 (พิมพ์ครั้งที่ 1)
อาไหล (A Lai)	วงเห็ดสน (Mo Gu Quan)	พ.ศ. 2558 (พิมพ์ครั้งที่ 2)
	ถั่งเช่าสามตัว (San Zhi Chong Cao)	พ.ศ. 2559 (พิมพ์ครั้งที่ 1)
	เงาของต้นสนบนแม่น้ำหมิน (He Shang Bai Ying)	พ.ศ. 2559 (พิมพ์ครั้งที่ 1)
	ไฟไหม้บนสวรรค์ (Tian Huo)	พ.ศ. 2561 (พิมพ์ครั้งที่ 1)
	ที่ดินรกร้าง (Huang Wu)	พ.ศ. 2561 (พิมพ์ครั้งที่ 1)
	ฟาร์องเบา (Qing Lei)	พ.ศ. 2561 (พิมพ์ครั้งที่ 1)
	ภูเขาว้างเปล่า (Kong Shan)	พ.ศ. 2561 (พิมพ์ครั้งที่ 1)

4. ศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร์ และ อาไหล (A Lai) กรณีศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ บทบาทของศาสนาและความเชื่อ และผลกระทบทางเศรษฐกิจมีต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

5. นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาสรุปผลการวิจัยอภิปรายผล และนำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเปรียบเทียบวรรณกรรมของมาลา คำจันทร์ และอาไล (A Lai) ตามทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม โดยเน้นวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ บทบาทของศาสนาและความเชื่อ รวมถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในการศึกษานี้ หมายถึงมนุษย์มิได้แยกขาดจากธรรมชาติ หากแต่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบนิเวศที่เชื่อมโยงกันอย่างลึกซึ้ง ทั้งในมิติของสิ่งมีชีวิต วิถีชีวิต และวัฒนธรรม โดยเน้นการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุลบนพื้นฐานของความเคารพและการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน หากมนุษย์ได้แสวงหาผลประโยชน์จากธรรมชาติเกินขอบเขต ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อตนเอง ดังนี้

1) มนุษย์ต้องเคารพและพึ่งพาอาศัยกับธรรมชาติอย่างสมดุล

จากการศึกษา พบว่า มาลา คำจันทร์ และอาไล (A Lai) ต่างนำเสนอว่า มนุษย์จำเป็นต้องเคารพและพึ่งพาอาศัยธรรมชาติอย่างสมดุล โดยสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ดังเช่น ในนวนิยายเรื่อง *เพื่อนเดี่ยวเดี่ยวฮัก* ของมาลา คำจันทร์ ได้สร้างตัวละคร “อุนแสง” ซึ่งมีความผูกพันกับธรรมชาติ โดยตระหนักว่าป่าไม้ได้เป็นเพียงแหล่งล่าสัตว์เพื่อการยังชีพเท่านั้น หากแต่เป็น “บ้าน” ของสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่ควรได้รับการเคารพและดำรงอยู่อย่างกลมกลืน ดังตัวอย่าง

“แต่กูก็ยังอยากยิงเสืออยู่นะ มันบอกไม่ถูก ยิ่งเสือไม่ได้ กูคงกลัว
เสืออยู่รำไป”

“กลัวเสือก็ดีแล้วมึง ครูกว่าคนเรามีที่กล้าก็ควรมีที่กลัว กูเองก็
กลัวเสือนะ ไม่ใช่ไม่กลัว สาบลิ่นเสือ กูไม่เคยตามกลืนเข้าหามันเลย มี
คนว่าจ้างให้กูหาเสือไฟสักตัว จะเรียกเอาก็ลืบหรือเป็นร้อยก็ได้ แต่กูไม่
เคยรับ เสือไม่ใช่อาหารคน ขอนี้กูถือสา ครูกูสั่งไว้ ตัวใดไม่กินอย่าล่า”

(มาลา คำจันทร์, 2562 : 113)

ในนวนิยายเรื่อง *วงเห็ดสน* ของอาไหล (A Lai) เห็ดสนปรากฏในฐานะทรัพยากรธรรมชาติที่มีบทบาทสำคัญในการประทังชีวิตของชาวทิเบตในช่วงเวลาแห่งความอดอยาก โดยเฉพาะตัวละคร “อาม่าซือจง” ที่ก้มลงเก็บเห็ดอย่างอ่อนโยน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงเคารพและความสำนึกในบุญคุณต่อธรรมชาติที่มอบผลผลิตให้มนุษย์อย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่าง

ในวันนั้น หลังจากรดน้ำเสร็จ เธอคุกเข่าลงบนเนินเขาอย่าง
นุ่มนวล และเก็บเห็ดที่เพิ่งโผล่พ้นพื้นดินที่ละดอกด้วยความระมัดระวัง...
เธอมองดูผืนดินที่อุดมไปด้วยน้ำ ซึ่งกำลังมอบผลผลิตให้เธออย่าง
ต่อเนื่อง พร้อมกับรู้สึกขอบคุณอย่างสุดซึ้ง

(อาไหล, 2558 : 56)

จากตัวอย่างดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ทั้งมาลา คำจันทร์และอาไหล (A Lai) ต่างนำเสนอแนวคิดร่วมกันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งเน้นการเคารพและพึ่งพาอาศัยกับธรรมชาติอย่างสมดุล โดยอาไหล (A Lai) ได้เสนอผ่านการกระทำของตัวละคร “อาม่าซือจง” ที่ก้มลงเก็บเห็ดอย่างอ่อนโยนพร้อมทั้งสำนึกในบุญคุณของผืนดินที่มอบผลผลิตให้ แสดงถึงความสัมพันธ์อันกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ในขณะที่มาลา คำจันทร์ได้ถ่ายทอดแนวคิดเดียวกันผ่านคำสอนของตัวละครว่า “เสือไม่ใช่อาหารคน ตัวใดไม่กินอย่าล่า” ซึ่งสะท้อนถึงจริยธรรมในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีขอบเขต โดยมองว่าธรรมชาติเป็นสิ่งมีชีวิตที่ควรได้รับการเคารพ ดังนั้น นักประพันธ์ทั้งสองจึงได้นำเสนอแนวคิดร่วมที่เน้นการตระหนักรู้ถึงคุณค่าของธรรมชาติและส่งเสริมการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

2) มนุษย์ที่ทำลายธรรมชาติย่อมได้รับผลกระทบ

จากการศึกษา พบว่า มาลา คำจันทร์ และอาไหล (A Lai) ต่างนำเสนอว่า มนุษย์ที่ทำลายธรรมชาติย่อมได้รับผลกระทบ ซึ่งการกระทำที่ละเมิดต่อกฎของธรรมชาติจะย้อนกลับมาส่งผลกระทบต่อมนุษย์เอง ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง *เพื่อนเดียวเสียวัย* ของมาลา คำจันทร์ แนวคิดนี้ปรากฏผ่านตัวละคร “องอาจ” ผู้ซึ่งไม่เคารพกฎของป่าและมุ่งล่าสัตว์โดยไม่ฟังคำเตือนของผู้รู้ การละเลยต่อจารีต ความเชื่อ และพิธีกรรมเกี่ยวกับเจ้าป่าเจ้าเขา ทำให้เขาและเพื่อนต้องประสบกับภัยลึกลับในป่า จึงสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์ของการละเมิดธรรมชาติและอำนาจเหนือธรรมชาติที่แฝงอยู่ในระบบนิเวศ ดังตัวอย่าง

“กูจะว่าแล้วนะ ฟังให้ดี ว่าตามกุนะ”

“ฮือ”

“สุณัณตุ เม โจนโต...” “สุณัณตุ เม โจนโต...”

“บไซสุนาตุเม สุณัณตุ เม” “บไซสุนาตุเม สุณัณตุ เม”

“ไอ้ผีบ้า” “ไอ้ผีบ้า”

“โวย...” “โวย...”

คนผอมบางอยากยกเท้าถีบมันจนหงายหลัง กุมท้องหัวเราะ
หมด...พิธิเสียหายนหมด...รองจรูปหมดดอก คนผู้คุ้นเคยกับป่าเขาอดยดง
ก้มกราบนอนน้อม แตะดินเอามาป้ายหน้าผาก เอายามขึ้นสะพายเฉียง
ป่า หยิบปิ่นแล้วลุกยืน

(มาลา คำจันทร์, 2562 : 112-113)

“เสี่ยวกู เสี่ยว มึงเป็นอะไร”

เข่าปลุก ข้อนไหล่ลุก เอาป่าห่มคลุมแล้วกอดเอนไว้ เสี่ยงสั้น ๆ
ออกจากจมูกเพื่อนดังฮือ ๆ เนื้อตัวก็สั้น สั้นอยู่ดก ๆ เหมือนลูกนกตกน้ำ

[...]

“เป็นอย่างใดบ้าง เสี่ยว”

“ดีขึ้น แต่กูไม่มีแรงเลย”

(มาลา คำจันทร์, 2562 : 235)

ในนวนิยาย ที่ดินรกร้าง ของอาไล (A Lai) แนวคิดดังกล่าวถูกนำเสนอผ่านบริบทของ
การพัฒนาเศรษฐกิจที่ละเลยต่อสิ่งแวดล้อม โดยรัฐบาลส่งเสริมการตัดไม้ในหมู่บ้านจี แม้จะ
ทราบดีว่าทรัพยากรกำลังลดลงและระบบนิเวศเริ่มเสื่อมโทรม การทำลายป่าไม่ส่งผลให้
หมู่บ้านเผชิญกับภัยน้ำป่าและการกัดเซาะของผืนดิน อีกทั้งประชาชนต้องตกอยู่ในสภาวะ
ความอดอยาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การไม่เคารพธรรมชาติด้วยเหตุผลว่า “ความเจริญ” กลับ
ก่อให้เกิดภัยพิบัติที่ย้อนกลับมาทำลายชุมชนที่เคยดำรงชีวิตอย่างสมดุลกับธรรมชาติ ดัง
ตัวอย่าง

เหล่าห่วยพุดด้วยสีหน้าจริงจัง “ตอนนี้ต้องมีการปฏิรูปและต้อง
เร่งสร้างผลผลิต”

ขอปอถามว่า “ถ้าอย่างนั้น ท่านสามารถสั่งให้พวกเขาย้าย
โรงเลื่อยออกไปได้ไหม จะได้ไม่ต้องตัดไม้ในหมู่บ้านอีก”

เหล่าห่วยถอนหายใจ “ดูเหมือนว่าแนวคิดของเจ้าจะมีปัญหา
จริง ๆ การปฏิรูปและพัฒนาเศรษฐกิจเริ่มขึ้นแล้ว จำนวนไม้ที่มีไม่ใช่จะ
มากขึ้น แต่จะยิ่่น้อยลง แล้วจะให้หยุดการตัดไม้ได้อย่างไร”

ขอปอก็ถอนหายใจเช่นกัน “ถ้าเป็นเช่นนี้ หมู่บ้านจี้ก็คงถึงจุดจบ
แล้ว ต้นไม้ยังตัดไม่หมด แต่น้ำป่าก็เริ่มกัดเซาะแผ่นดินจนแทบไม่เหลือ
แล้ว ผู้คนในหมู่บ้านเริ่มเผชิญกับความอดอยาก”

เหล่าห่วยกล่าวอย่างไม่พอใจว่า “ถ้าเทียบน้ำป่ากับเมืองใหม่ที่
เราสร้างขึ้นมานะ การเสียสละหมู่บ้านจี้หนึ่งแห่งจะสำคัญอะไรนัก อีก
อย่าง รัฐบาลได้แจกจ่ายข่าวสารช่วยเหลือพวกเจ้าแล้ว หมู่บ้านจี้จะไม่มีใคร
อดตายหรอก”

(อาไล, 2561ข : 107-108)

จากตัวอย่างดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า มาลา คำจันทร์ และอาไล (A Lai) ต่าง
นำเสนอแนวคิดที่ มนุษย์ที่ทำลายธรรมชาติย่อมได้รับผลกระทบ โดยผ่านบริบทที่แตกต่างกัน
สะท้อนผลลัพธ์ที่คล้ายกัน โดยอาไล (A Lai) ได้เสนอผ่านการพัฒนาเศรษฐกิจที่ละเลย
ธรรมชาติ เช่น การตัดไม้ในหมู่บ้านจี้ซึ่งนำไปสู่ปัญหาภัยพิบัติและความอดอยาก อันเป็นผล
ของการละเมิดสมดุลทางธรรมชาติ ส่วนมาลา คำจันทร์ได้นำเสนอผ่านตัวละคร “องอาจ”
ผู้ไม่เคารพพิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าป่าเจ้าเขา การล่าสัตว์ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และไม่
เคารพจารีตในการล่าสัตว์ จนต้องเผชิญกับภัยลี้ลับ เช่น การล้มป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุ
ซึ่งเป็นผลของการไม่เคารพอำนาจของธรรมชาติ นักประพันธ์ทั้งสองต่างสะท้อนว่า การ
แทรกแซงธรรมชาติโดยไม่เคารพนับถือนำไปสู่ผลร้ายที่ย้อนกลับมาสู่มนุษย์เอง นอกจากนี้
แนวทางการนำเสนอแนวคิดของนักประพันธ์ทั้งสองมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ อาไล (A Lai)
เน้นมิติทางโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจ โดยชี้ให้เห็นผลกระทบจากนโยบายการพัฒนาและการ
ทำลายทรัพยากรอย่างเป็นระบบ ขณะที่มาลา คำจันทร์เสนอผ่านมิติทางวัฒนธรรมและความ
เชื่อแบบดั้งเดิมที่มองธรรมชาติเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องเคารพ จึงกล่าวได้ว่า อาไลเน้นภาพรวม
เชิงระบบทางสังคม และมาลา คำจันทร์เน้นความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมระหว่างมนุษย์กับ
ธรรมชาติ

2. บทบาทของศาสนาและความเชื่อที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

บทบาทของศาสนาและความเชื่อที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึงอิทธิพลของศาสนาและความเชื่อพื้นบ้านที่ส่งผลต่อทัศนคติและการปฏิบัติต่อธรรมชาติของตัวละคร โดยแนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าศาสนาและความเชื่อมีบทบาทในการกำกับพฤติกรรมของมนุษย์ต่อธรรมชาติและช่วยรักษาสสมดุลระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1) ศาสนามีบทบาทสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

จากการศึกษาพบว่า มาลา คำจันทร์ และอาไล (A Lai) ต่างเสนอแนวคิดที่ว่า ศาสนามีบทบาทสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยทั้งศาสนาพุทธแบบล้านนาและศาสนาพุทธแบบทิเบตต่างมีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมและวิถีชีวิตของผู้คน โดยเน้นการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเคารพและสมดุล ในนวนิยายเรื่อง *แสงหาญฟ้า* ของ มาลา คำจันทร์ ศาสนาไม่ถูกแยกออกจากธรรมชาติ แต่เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงมนุษย์กับพลังเร้นลับของป่า เช่น แนวคิด “วะสามตัว” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระรัตนตรัยทำหน้าที่คุ้มครองมนุษย์จากอำนาจลึกลับ และเป็นเครื่องมือทางจิตวิญญาณที่ปลูกฝังความเคารพต่อธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

“วะสามตัวหมายถึงแก้วตาสามดวง” ปากพูดกับหนุ่มวัยลูก แต่
ตากลับกวาดมองความมืดข้างหน้า เหมือนไม่ไว้วางใจ

“หมายถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ คุณแห่งแก้วทั้งสาม
ครอบคลุมไว้ทั้งสามโลก หมายถึงสวรรค์ โลกมนุษย์และนรก ไม่ว่าจะ
เป็นใคร เป็นผู้ใดก็ตาม หากยึดมั่นไม่คล้อยแคลนในคุณแห่งแก้วทั้งสาม
จะไม่มีผีสิงอำนาจชั่วร้ายใด ๆ แฝ้นพานได้ แต่วะสามตัวร้อนวาบ ๆ ขึ้น
ก่อน ไม่เคยได้ยิน”

(มาลา คำจันทร์, 2558 : 18)

ในนวนิยายเรื่อง *ฟ้าร้องเบา* ของอาไล (A Lai) ศาสนาพุทธแบบทิเบตถูกเสนอในฐานะกลไกเยียวยาจิตใจท่ามกลางการทำลายสิ่งแวดล้อม ตัวละครชายชราที่แขวนธงมนต์บนต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเชื่อว่าเป็นที่สถิตของวิญญาณบรรพบุรุษ แสดงให้เห็นถึงการใช้ศาสนาเป็นสื่อกลางเชื่อมมนุษย์กับธรรมชาติที่กำลังเสื่อมสลาย ดังตัวอย่าง

ชายชราผู้ยึดมั่นในศาสนาพุทธต่างออกไปค้นหาต้นไม้เก่าแก่ใน
หุบเขาลึกและนำธมมนต์ที่เต็มไปด้วยคำอธิษฐานเพื่อให้จิตวิญญาณได้
พบที่พึงแขวนไว้บนต้นไม้เหล่านั้น...ชายชรากล่าวว่า “ถ้าหากเจ้ายินดี
พรุ่งนี้ขึ้นเขาไปแขวนธมมนต์กับข้าเถิด คนเป็นข้าดูแลไม่ได้แล้ว แต่เหล่า
ดวงวิญญาณยังคงต้องได้รับการลอบโยน”

“ข้าจะไป... แต่...”

“แต่ไปแล้วเจ้าก็ยังไม่เชื่อใช่ไหม”

“ข้าไม่เชื่อ” แต่แท้จริงแล้วเขาเองก็ไม่แน่ใจว่า ตัวเองอยากเชื่อ
หรือไม่ สายลมเย็นพัดผ่านมา ทำให้แผ่นผ้าสีสนิมที่มิดรวมกันเป็น
สายยาวพลิ้วไหวอย่างแผ่วเบา อักษรและลวดลายศาสนาที่พิมพ์อยู่บน
ผ้าธมมนต์ค่อย ๆ ปรากฏขึ้น ทำให้จิตใจของเขาสับสนชั่วขณะหนึ่ง เขา
จึงถามขึ้นว่า “ควรแขวนไว้ที่ไหน”

ชายชรามองไปยังภูเขาที่เต็มไปด้วยร่องรอยของการถูกตัดโค่น
ตรงนั้นเคยมีทะเลสาบศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่า เส่ไม้ซั่ว แต่ตอนนี้ทะเลสาบ
หายไปแล้ว ทว่าตาน้ำของทะเลสาบยังคงหล่อเลี้ยงต้นสนผลัดใบกลุ่ม
หนึ่ง ลากา เฮอร์ซีย์พลันตระหนักได้ว่า เขากำลังจะนำธมมนต์ไปแขวนไว้
บนต้นสนเหล่านั้น ซึ่งกำลังจะถูกโค่นลงในไม่ช้าและเขารู้ว่าตัวเองไม่อาจ
ทำเช่นนั้นได้อีกต่อไป

(อาไหล, 2561ค : 184-185)

จากตัวอย่างดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า มาลา คำจันทร์ และอาไหล (A Lai) ต่าง
นำเสนอว่า ศาสนามีบทบาทสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยมองว่า
ศาสนาไม่เพียงทำหน้าที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ แต่ยังเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ส่งเสริมความ
เคารพและการอยู่ร่วมอย่างสมดุลกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในบริบทของป่า ภูเขา และ
ธรรมชาติที่มนุษย์ต้องพึ่งพา นอกจากนี้ แนวทางการนำเสนอของทั้งสองนักประพันธ์มีความ
แตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยมาลา คำจันทร์ได้นำเสนอแนวคิดผ่านศาสนาพุทธแบบล้านนา
และความเชื่อพื้นบ้าน เช่น แนวคิด “วะสามตัว” อันหมายถึงพระพุทธรูป พระธรรม และ
พระสงฆ์ ซึ่งทำหน้าที่คุ้มครองและควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ไม่ให้ละเมิดสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขณะที่อา
ไหล (A Lai) ได้นำเสนอผ่านศาสนาพุทธแบบทิเบต โดยเน้นบทบาทของศาสนาในฐานะกลไก
เยียวยาจิตใจของมนุษย์ท่ามกลางการทำลายธรรมชาติโดยผ่านสัญลักษณ์ “ธมมนต์” ที่แขวน

บนต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ที่ใกล้ถูกโค่นล้ม ทั้งสองจึงสะท้อนให้เห็นถึงศาสนาในฐานะพลังทางจิตใจที่เชื่อมโยงมนุษย์กับธรรมชาติ แม้จะต่างกันบริบทท้องถิ่น หากแต่ล้วนมุ่งรักษาความสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติผ่านพลังแห่งศรัทธาอย่างแท้จริง

2) ความเชื่อท้องถิ่นเกี่ยวกับผี เทพในธรรมชาติ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีบทบาทสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

จากการศึกษาพบว่า ทั้งมาลา คำจันทร์ และอาไล (A Lai) ยังนำเสนอความเชื่อท้องถิ่นเกี่ยวกับผี เทพในธรรมชาติ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติด้วย ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง *สร้อยสุคันธา* และ *เด็กชายชาวดง* ของมาลา คำจันทร์ ที่สะท้อนความเชื่อในผีป่า ผีพราย เสือนา และเจ้าแม่เจ้าเขา ซึ่งทำหน้าที่ปกป้องรักษาผืนป่าและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นกลไกควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติด้วยความเคารพและเกรงกลัว ดังตัวอย่าง

ก็มกราบกับหมอนวนไหว้ ขอบุญพระเจ้าพระธรรมรักษา ขอผีพ่อผีแม่ปกหัวหมกเกล้า ขอเจ้าป่าเจ้าเขาและเจ้าผีพรายแรงทั้งหลายจงได้เมตตากรุณา ขอฝากเนื้อฝากตัว ขออย่าได้ถือเป็นโทษใหญ่โทษเล็ก เจ้าผู้นั้น เจ้าผีใหญ่พรายกล่าตนาฆ่าซึ่งบ่่องทาง เจ้านางงามวิเศษ ชื่นเชียวเลื้อยเชียว ผีว่าเป็นเจ้าแก้วลั่นคูอันแม่ข้ารับใช้ก็ดี ผีว่าเป็นเจ้านอนอื่นก็ดี จงมาปกป้องรักษาข้าและพี่แสงชายด้วยเทอญ ก็มกราบแล้วนอนงอ หันหน้าเข้าในถ้ำ...

(มาลา คำจันทร์, 2552 : 77)

“อาจเป็นเสือนา” แม่ว่า

“เสือนาคืออะหยังหือ อีแม่”

“เสือนาก็คือผีดูแลรักษาทุ่งนา” ยายตอบ “เสือนารักษานา เสือบ้านรักษากัน เลื้อยวัดรักษาวัด เลื้อยดงรักษาดง”

“พ่อลุงผู้นั้นอาจเป็นเสือนาจำแลงมา” แม่ขยายความ “บุญพวกเอ็งแล้ว ที่ท่านเมตตา จำเอาไว้อ้ออายไอน้อง คนดีมีคุ้ม คนบ่ดีมีคุ้ม”

(มาลา คำจันทร์, 2563 : 29)

ในนวนิยายเรื่อง *ไฟไหม้บนสวรรค์* ของอาไล (A Lai) ได้นำเสนอแนวคิดนี้ผ่านบริบทความเชื่อของชาวทิเบต โดยมอง “ไฟสวรรค์” เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สืบเนื่องจากผีฟ้า ซึ่งมี

พลังในการทำลายและชำระล้างและมีอำนาจเหนือมนุษย์ ซึ่งสามารถกำหนดชะตากรรมของผู้คนได้ ดังตัวอย่าง

พระสูตรกล่าวไว้ว่า “โลกนี้เกิดขึ้นและดับไปครั้งแล้วครั้งเล่า”

ไพสวรรคกล่าวว่า “ทุกสิ่งล้วนเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดไว้แล้ว แต่พวกเจ้ากลับไม่ตระหนักถึงมัน

ไพสวรรคกล่าวว่า “พวกเจ้าไม่ต้องกลัว สิ่งที่พวกเจ้าเห็นนี้แท้จริงแล้วเป็นเพียงภาพสะท้อนของจิตใจพวกเจ้าเอง”

ไพสวรรคกล่าวว่า “ทุกสิ่งที่เหมาะสมจะถูกเผาผลาญ ไม่ว่าจะเป็นชีวิต ศีลธรรม กฎหมาย ความสุขหรือความเศร้า ความรักหรือความแค้น ทุกอย่างต้องถูกทำลาย”

ไพสวรรคกล่าวว่า “พวกเจ้าจงฟังให้ดี ภัยพิบัติครั้งนี้ไม่เลือกชนชั้นหรือฐานะ ไม่ว่าผู้สูงศักดิ์หรือต่ำต้อย ทุกคนต้องยอมรับชะตากรรมนี้ อย่างสงบ แม้ว่าจะตายก็เหมือนยังมีชีวิต แม้ว่าจะมีชีวิตอยู่ก็เหมือนตาย เมื่อสิ่งชั่วร้ายถูกขจัดไป แสงแห่งความบริสุทธิ์จะส่องประกายอีกครั้ง อาจเป็นไปได้ว่าหากจิตใจได้รับการชำระล้าง โลกใหม่ก็จะถือกำเนิดขึ้นมา”

(อาไหล, 2561 ก : 139)

จากตัวอย่างดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า มาลา คำจันทร์ และอาไหล (A Lai) ต่างเสนอแนวคิดร่วมกันว่า ความเชื่อท้องถิ่นที่เกี่ยวกับผี เทพในธรรมชาติ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยมีบทบาททั้งในการคุ้มครองและควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้ดำรงอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเคารพ นอกจากนี้ แนวทางการนำเสนอของทั้งสองนักประพันธ์ยังมีลักษณะเฉพาะของบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยมาลา คำจันทร์เน้นการนำเสนอผ่านความเชื่อท้องถิ่นล้านนา เช่น ผีป่า เจ้าแม่ หรือเสือนา ซึ่งทำหน้าที่ทั้งคุ้มครองและลงโทษผู้ที่ไม่เคารพธรรมชาติ เช่น แนวคิดที่ว่า “คนดีผีคุ้ม คนบ่ดีผีบ่คุ้ม” แสดงถึงการฝังรากของความเชื่อในการใช้ผีและเทพเป็นกลไกควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ ในขณะที่อาไหล (A Lai) นำเสนอความเชื่อในแบบชาวทิเบต โดยใช้ “ไพสวรรค” เป็นสัญลักษณ์ของพลังศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ ซึ่งมีอำนาจทั้งในการทำลายและชำระล้าง และเป็นพลังที่สามารถกำหนดชะตากรรมของมนุษย์ได้ ดังนั้น ทั้งมาลา คำจันทร์และอา

ไหล (A Lai) ต่างได้นำเสนอบทบาทของความเชื่อท้องถิ่นในการรักษาสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง

3. การพัฒนาของเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

การพัฒนาเศรษฐกิจถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยเฉพาะในบริบทของเศรษฐกิจสมัยใหม่ที่มีแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโครงสร้างทางสังคม วิถีชีวิต และค่านิยมของผู้คน ธรรมชาติที่เคยได้รับการยกย่องในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์และทรัพยากรที่ต้องเคารพ จึงค่อย ๆ ถูกลดทอนความหมายลงจนกลายเป็นเพียง “ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ” ที่สามารถนำมาใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ได้อย่างไร้ขีดจำกัด ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ยั่งยืนและนำไปสู่การสูญเสียสมดุลดั้งเดิมระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนี้

1) การพัฒนาเศรษฐกิจทำให้ธรรมชาติกลายเป็น “ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ”

จากการศึกษาพบว่า มาลา คำจันทร์ และอาไหล (A Lai) ต่างนำเสนอแนวคิดที่ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจได้เปลี่ยนธรรมชาติจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มนุษย์เคารพนับถือไปเป็น “ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ” ที่ถูกแสวงหาผลประโยชน์และควบคุมโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ จากความเคารพและการพึ่งพาซึ่งกันและกันสู่การมองธรรมชาติเป็นเพียงเครื่องมือสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ดังเช่นในนวนิยายเรื่อง *แสงหาญฟ้า* ของ มาลา คำจันทร์ ควายซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชาวบ้าน ถูกลดทอนคุณค่าจนกลายเป็นเพียงสินค้าที่ถูกนำไปซื้อขายในระบบตลาด แสดงถึงการแทรกแซงของแนวคิดทุนนิยมในชุมชนชนบท ดังตัวอย่าง

ควายห้าหกตัวถูกด้อนขึ้นรถรุ่นสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นรถคันใหญ่ ตัวถังประกอบจากไม้ เป็นรถเครื่องยนต์ไอน้ำเหมือนหัวรถจักรสมัยโบราณ เรียกว่ารถถ่านหรือรถสตรัม มีหม้อต้มน้ำอยู่ในตัว มีท่อต่อจากหม้อต้มชักนำไอน้ำไปขับเคลื่อนกลไก ไม่ค่อยได้ใช้เอาไปที่ไหนเพราะไม่สะดวก นอกจากเอาควายไปส่งหรือไปซื้อสินค้าขายมาใส่ร้าน

(มาลา คำจันทร์, 2558 : 109)

ในนวนิยายเรื่อง *ถึงเช้าสามตัว* ของอาไหล (A Lai) ถึงเช้าซึ่งเดิมเป็นสมุนไพรธรรมชาติ ถูกยกระดับเป็นสินค้านำมาขายในตลาด ส่งผลให้รัฐและประชาชนแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรโดยขาดความเข้าใจเชิงระบบและละเลยการรักษาสมดุลทางนิเวศ ดังตัวอย่าง

ภรรยาของเลขาธิการเตรียมจัดเก็บถังเช่าเพื่อมอบให้กับผู้นำ แต่เธอเก็บบางส่วนไว้หลายสิบตันอย่างระมัดระวังในกระปุก เลขาธิการล่าหั่วแล้วพูดว่า “เฮนี่ ชี้เหนียวเกินไปแล้ว ลองคิดดูสิว่าฉันดูแลูเขาถังเช่าก็ลูก แล้วช่วงเวลานี้มีชาวบ้านที่ขึ้นไปซุดของพวกนี้ คงมีไม่น้อยกว่าสิบหมื่นคนหรอก จะกลัวว่าไม่มีถังเช่าได้อย่างไร”

ภรรยาตอบว่า “แค่ซิมพอให้รู้สึกพอแล้ว ไม่ได้ต้องการอะไรไปมากกว่านี้”

ตอนเช้า รถยนต์ขับมาจอดที่หน้าบ้านเพื่อรับเลขาธิการไปทำงานและการประชุมแรกของวันก็คือ การประชุมว่าด้วยถังเช่า ซึ่งเกี่ยวข้องกับระเบียบการรับซื้อ การเปิดให้เก็บเกี่ยวอย่างเหมาะสม และการคุ้มครองทรัพยากรถังเช่า ในแก้วน้าชาของเลขาธิการ มีใบชาลอยอยู่และที่ก้นแก้ว มีถังเช่าตัวหนึ่งนอนอยู่ เช่นเดียวกับแก้วน้าของผู้ร่วมประชุมคนอื่น ๆ

(อาไหล, 2559ก : 60)

จากตัวอย่างดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า มาลา คำจันทร์ และอาไหล (A Lai) ต่างนำเสนอว่า การพัฒนาของเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยชี้ให้เห็นว่าธรรมชาติได้ถูกกลดทอนจากสิ่งที่เคยมีคุณค่าทางวัฒนธรรม กลายเป็นเพียง “ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ” สำหรับการแสวงหาผลประโยชน์ โดยมาลา คำจันทร์ได้นำเสนอการเปลี่ยนแปลงผ่านภาพควายที่เคยเป็น “เพื่อนร่วมชีวิต” และสัญลักษณ์ของวิถีเกษตรกรรมในชุมชนท้องถิ่น แต่กลับถูกแปรเปลี่ยนเป็นสินค้าในตลาด แสดงให้เห็นถึงการรุกรานของระบบทุนนิยมและการเสื่อมถอยของความผูกพันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ขณะที่อาไหล (A Lai) ได้เน้นให้เห็นถึงการครอบงำของอำนาจรัฐและกลุ่มชนชั้นนำในการจัดการทรัพยากร เช่น การประชุมเชิงนโยบาย การมีถังเช่าในแก้วน้าของผู้บริหาร และภาพของชาวบ้านนับหมื่นที่ขึ้นไปซุดหาโดยขาดการจัดการอย่างยั่งยืน ซึ่งสะท้อนถึงการผูกขาด การจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม และการบริโภครวมชาติในเชิงพาณิชย์ ดังนั้น มาลา คำจันทร์จะเน้นผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ส่วนอาไหล (A Lai) จะเน้นผลกระทบจากการพัฒนาในมิติของอำนาจรัฐในระดับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

2) การพัฒนาเศรษฐกิจทำให้วัฒนธรรมที่ผูกพันกับธรรมชาติเสื่อมถอย

จากการศึกษาพบว่า มาลา คำจันทร์ และอาไล (A Lai) ต่างนำเสนอแนวคิดที่ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจส่งผลให้วัฒนธรรมที่เคยผูกพันกับธรรมชาติเสื่อมถอย โดยเฉพาะในบริบทของชุมชนชนบทที่ต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและค่านิยมที่เน้นผลประโยชน์เชิงวัตถุมากกว่าการเคารพต่อธรรมชาติ ในนวนิยายเรื่อง *แสงหาญฟ้า* ของมาลา คำจันทร์ แนวคิดนี้สะท้อนผ่านภาพของชายผู้เป็นพ่อค้า ซึ่งตีความอาการเจ็บป่วยของแม่เด็กด้วยระบบวิทยาศาสตร์การแพทย์ แทนที่จะเชื่อในความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับผีพราย แสดงให้เห็นถึงการลดทอนบทบาทของความเชื่อพื้นบ้านที่เคยทำหน้าที่เชื่อมโยงมนุษย์กับธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

“เอ็งเชื่อผีไหม ไม่มีผีพรายอันใดอยู่ในตัวแม่เอ็งหรอก มันเป็นโรคอย่างหนึ่ง หากอยู่ในเวียง เอาไปหาหมอโรงยาไม่กี่วันก็หาย”

“พี่ไม่เชื่อเรื่องผีพรายหรือ”

“เชื่ออยู่ แต่ผีหรือพรายเข้าสิงกินคนพี่ไม่เชื่อ พี่เป็นพ่อค้า คบหาคนหลายทั้งนอกเวียงในเวียง พี่ต้องเอาตุ้มไปหาหมอทุกเดือน พี่ถามอาการแม่เอ็ง หมอบอกว่าโรคเป็นโรคไอรอยด์เป็นพิษ”

“โรคนี้ไม่หาย นอกจากจะทุเลา แต่ต้องกินยาเป็นประจำกับบำรุงเลี้ยงดูอย่าให้อดอยาก พุดไปก็กลัวเอ็งไม่เข้าใจ หมอว่าโรคนี้จะทำให้การเผาผลาญพลังงานเร็วกว่าปกติ พุดง่าย ๆ คือกินจุ หิวบ่อย คนบ้านเราเลยเข้าใจว่ามีผีพรายช่วยกิน”

(มาลา คำจันทร์, 2558 : 117)

ในนวนิยายเรื่อง *วงเห็ดสน* ของอาไล (A Lai) ได้นำเสนอผ่านภาพของตัวละคร “อาม่าซือจง” ซึ่งยึดมั่นในวิถีดั้งเดิมและการเก็บเห็ดอย่างอนุรักษ์ กลับต้องเผชิญกับชาวบ้านที่เริ่มแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างขาดความเข้าใจในคุณค่าเชิงวัฒนธรรม ความขัดแย้งระหว่างแนวคิดของ “อาม่าซือจง” กับชาวบ้านจึงสะท้อนการสลายตัวของวัฒนธรรมที่เคยผูกพันแน่นแฟ้นกับธรรมชาติภายใต้แรงกดดันของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ดังตัวอย่าง

อาม่าซือจงและชาวบ้านในหมู่บ้าน ไม่มีใครเข้าใจเรื่องราวซับซ้อนของธุรกิจนี้เลย ดังนั้น เมื่อถึงฤดูเก็บเห็ด พวกเขาก็ยังคงพากัน

ขึ้นภูเขาเพื่อเก็บเห็ดสนกันตามเดิม ชาวบ้านพูดกันติดตลกว่า “อาม่า
ซือจง วงเห็ดสนนี้ใหญ่กว่าของเธอเสียอีกนะ”

อาม่าซือจงตอบว่า “ข้าอายุมากแล้ว หากวันใดที่ภูเขาเต็มไปด้วย
เห็ดสน ข้าก็ไม่ต้องขึ้นเขาอีกต่อไป”

“แล้วเมื่อถึงวันที่เธอขึ้นเขาไม่ไหว เธอจะบอกพวกเราว่าวงเห็ด
สนของท่านอยู่ตรงไหนหรือไม่”

อาม่าซือจงสายศีรษะแสดงความแน่วแน่ “ไม่ หากพวกเจ้า
ทำลายเห็ดทั้งหมดหมดแล้ว วงเห็ดสนของข้าก็จะกลายเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ข้า
ทิ้งไว้ให้ภูเขานี้”

ชาวบ้านไม่ได้โต้แย้งอะไร พวกเขาคิดกันว่า บางทีอีกไม่กี่ปี
ข้างหน้า อาจเหลือเพียงวงเห็ดสนของอาม่าซือจงเท่านั้น พวกเขาพูดกัน
ล้อเล่นว่า

“เราไม่ต้องกังวลเรื่องนี้หรอก อีกหน่อยก็คงมีของอย่างอื่นที่มีค่า
แทน”

อาม่าซือจงโบกมือแล้วกล่าวว่า “งั้นก็อย่าให้ข้ามีชีวิตอยู่จนถึงวัน
นั้นเลย”

(อาไหล, 2558 : 111)

จากการศึกษาพบว่า มาลา คำจันทร์ และอาไหล (A Lai) ต่างนำเสนอแนวคิดที่ว่า
การพัฒนาเศรษฐกิจได้ส่งผลให้วัฒนธรรมที่เคยผูกพันกับธรรมชาติเสื่อมถอยลง โดยเฉพาะ
เมื่อค่านิยมแบบวิทยาศาสตร์และบริโภคนิยมเข้ามาแทนที่ความเชื่อและวิถีชีวิตดั้งเดิม โดย
มาลา คำจันทร์ได้นำเสนอผ่านตัวละครชายหนุ่มผู้เป็นพ่อค้า ซึ่งใช้ความรู้ทางการแพทย์
อธิบายอาการของแม่ว่าเป็นโรคไทรอยด์ มิใช่อาการจากผีพรายตามความเชื่อท้องถิ่น จึงแสดง
ให้เห็นถึงการลดบทบาทของความเชื่อแบบดั้งเดิมที่มีความเชื่อมโยงกับธรรมชาติและการ
เปลี่ยนผ่านสู่การพึ่งพาระบบสุขภาพสมัยใหม่ ซึ่งเป็นผลผลิตของกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ
ในขณะที่อาไหล (A Lai) เสนอผ่านความขัดแย้งระหว่างตัวละคร “อาม่าซือจง” ผู้ยึดมั่นใน
แนวคิดอนุรักษ์กับชาวบ้านที่ได้รับอิทธิพลจากระบบตลาดและมองธรรมชาติเป็นเพียงแหล่ง
สร้างมูลค่า สะท้อนการเสื่อมถอยของจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียงและการ
เคารพต่อธรรมชาติ ทั้งสองนักประพันธ์ต่างนำเสนอการเปลี่ยนแปลงของระบบคุณค่าจากการ
เคารพและพึ่งพิงธรรมชาติ สู่ระบบคิดที่เน้นการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยมาลา

คำจันทรเน้นมิติของการเปลี่ยนผ่านทางความเชื่อในระดับปัจเจกบุคคล ขณะที่อาไหล (A Lai) เน้นความขัดแย้งเชิงโครงสร้างในระดับชุมชน

อภิปรายผล

จากการเปรียบเทียบวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร และ อาไหล (A Lai) ตามทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ บทบาทของศาสนาและความเชื่อ รวมถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ พบว่า นักประพันธ์ทั้งสองต่างเสนอว่า มนุษย์ควรเคารพและพึ่งพาธรรมชาติอย่างสมดุล หากทำลายธรรมชาติย่อมได้รับผลกระทบ โดย มาลา คำจันทรเสนอผ่านมิติทางวัฒนธรรมและความเชื่อแบบดั้งเดิมที่มองธรรมชาติเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องเคารพ ขณะที่อาไหล (A Lai) เน้นมิติทางโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจ โดยใช้ให้เห็นผลกระทบจากนโยบายการพัฒนาและการทำลายทรัพยากรอย่างเป็นระบบ จึงกล่าวได้ว่า มาลา คำจันทรเน้นความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และอาไหล (A Lai) เน้นภาพรวมเชิงระบบทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Robert Netting (อ้างถึงใน อนุกุล ต้นสุพล, 2559, น. 216) ที่กล่าวถึงการปรับตัวของมนุษย์ผ่านการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและเห็นว่ารูปแบบวัฒนธรรมเกิดจากการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในกรณีของมาลา คำจันทรที่สะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านที่ผูกพันกับผืนป่า และในกรณีของอาไหล (A Lai) ที่สะท้อนการปรับตัวของชาวทิเบตในการปรับเปลี่ยนวิธีการหาเลี้ยงชีพตามนโยบายของภาครัฐ เช่น การเก็บเห็ดสนหรือสมุนไพรถึงเขา

บทบาทของศาสนาและความเชื่อมีต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งนักประพันธ์ทั้งสองต่างได้เสนอเน้นถึงบทบาทของศาสนาและความเชื่อท้องถิ่นในการควบคุมพฤติกรรมมนุษย์และรักษาสอดคล้องกับธรรมชาติ แต่แนวทางการนำเสนอแตกต่างกันตามบริบทวัฒนธรรม โดยมาลา คำจันทรได้นำเสนอแนวคิดผ่านศาสนาพุทธแบบล้านนาและความเชื่อท้องถิ่นที่ทำหน้าที่คุ้มครองและควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ไม่ให้ละเมิดสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนอาไหล (A Lai) นำเสนอผ่านศาสนาพุทธแบบทิเบตและพลังศักดิ์สิทธิ์ในฐานะกลไกเยียวยาจิตใจของมนุษย์ท่ามกลางการทำลายธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศรีศักร วัลลิโภดม (2551) ได้กล่าวถึงเรื่อง “ภูมิวัฒนธรรม” หรือ “ภูมินาม” ซึ่งเป็นความรู้ท้องถิ่นที่มนุษย์ใช้ในการตั้งถิ่นฐานและตีความธรรมชาติผ่านความเชื่อเรื่องผี เทพ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ผี

พราย หรือ เลื่อนา ที่ปรากฏในนวนิยายของ มาลา คำจันทร์ และ ธงมนต์ หรือ ไพสวรงค์ ที่ปรากฏในนวนิยายของอาไหล (A Lai) ซึ่งแสดงถึงระบบความเชื่อที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเฉพาะถิ่น และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นย่อมอยู่บนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติในพื้นที่นั้น นั่นคือ ความสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ นอกจากนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งนักประพันธ์ทั้งสองต่างเสนอว่า การพัฒนาเศรษฐกิจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการลดทอนคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เคยผูกพันกับธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมศรี ศิริขวัญชัย (2541) ได้กล่าวว่า ในยุคที่เทคโนโลยีอยู่ในระดับต่ำ มนุษย์จำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม แต่เมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้าขึ้นมนุษย์ก็สามารถดัดแปลงสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมก็ลดน้อยลง แต่ลักษณะทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีจะยังคงอยู่ และสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกคนหนึ่ง ซึ่งเห็นได้จากวรรณกรรมของมาลา คำจันทร์ที่นำเสนอการเปลี่ยนแปลงจากความเชื่อแบบผีสารมาสู่วิทยาศาสตร์ และอาไหล (A Lai) ได้เสนอภาพของรัฐและตลาดที่เข้ามาจัดการทรัพยากรท้องถิ่น จนเกิดการสั่นคลอนของความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมกับธรรมชาติเดิม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า จากการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร์ และอาไหล (A Lai) กรณีศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ บทบาทของศาสนาและความเชื่อ และผลกระทบทางเศรษฐกิจมีต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ พบว่า 1) ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ทั้งสองนักประพันธ์ต่างเสนอว่า มนุษย์ควรเคารพและพึงพาธรรมชาติอย่างสมดุล และหากมนุษย์ทำลายธรรมชาติย่อมต้องเผชิญผลกระทบที่ย้อนกลับมายังตนเอง 2) บทบาทของศาสนาและความเชื่อ ซึ่งมีอิทธิพลในการกำกับพฤติกรรมของมนุษย์และช่วยรักษาสอดคล้องระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และ 3) การพัฒนาของเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ผูกพันกับธรรมชาติเสื่อมถอยลง ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาแนวคิดเชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมในวรรณกรรมไทยและจีนร่วมสมัย โดยเน้นการ

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติภายใต้บริบทวัฒนธรรมที่หลากหลายและสามารถประยุกต์ใช้ในงานวรรณกรรมศึกษา การสอนภาษาและวัฒนธรรม รวมถึงกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเชิงนิเวศวิทยาระหว่างภูมิภาคที่มีบริบททางวัฒนธรรมแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- งามพิศ สัตย์สงวน. (2551). *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- มาลา คำจันทร์. (2552). *สร้อยสุคันธา*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- มาลา คำจันทร์. (2554). *ดาบราชบุตร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- มาลา คำจันทร์. (2558). *แสงหาญฟ้า*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- มาลา คำจันทร์. (2562). *เพื่อนเดียวเสียวัย*. กรุงเทพฯ: กรู๊ฟ พับลิชชิ่ง.
- มาลา คำจันทร์. (2563). *เด็กชายชาวดง*. กรุงเทพฯ: กรู๊ฟ พับลิชชิ่ง.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2551). *ความหมายของภูมิวัฒนธรรม: การศึกษาจากภายในและสำนึกของท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.
- สมศรี ศิริขวัญชัย. (2541). การวิเคราะห์เชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์: กรณีศึกษาชุมชนมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อม*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อนุกุล ต้นสุพล. (2559). นิเวศวิทยาวัฒนธรรม: กุญแจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(1), 193-221.
- อาไหล (A Lai). (2558). *วงเห็ดสน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุทัย: วรรณกรรมแยงซี.
- อาไหล (A Lai). (2559ก). *ถั่งเช่าสามตัว*. ปักกิ่ง: วรรณกรรมประชาชน.
- อาไหล (A Lai). (2559ข). *เงาของต้นสนบนแม่น้ำหมิน*. ปักกิ่ง: วรรณกรรมประชาชน.
- อาไหล (A Lai). (2561ก). *ไฟไหม้บนสวรรค์*. หางโจว: วรรณกรรมเจ้อเจียง.
- อาไหล (A Lai). (2561ข). *ที่ดินรกร้าง*. หางโจว: วรรณกรรมเจ้อเจียง.
- อาไหล (A Lai). (2561ค). *ฟ้าร้องเบา*. หางโจว: วรรณกรรมเจ้อเจียง.
- อาไหล (A Lai). (2561ง). *ภูเขาวังเปล่า*. หางโจว: วรรณกรรมเจ้อเจียง.

ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัย ของเด็กปฐมวัย *

THE EFFECTS OF MORAL STORYTELLING ACTIVITIES TO DEVELOP THE DISCIPLINE OF EARLY CHILDHOOD

สุทธิดา การพันทา¹ และ นนทชนนภพ ปาลินทร²

Sutida Kanpanta¹ and Nontachanonkpapob Palintorn²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻²Ratchathathani University, Thailand

Corresponding Author's Email: suddidajan07@gmail.com

วันที่รับบทความ : 16 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 2 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 4 มิถุนายน 2568

Received 16 May 2025; Revised 2 June 2025; Accepted 4 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อนระหว่างและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม นักเรียน ชาย-หญิง ระดับปฐมวัย อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านจานลาน ตำบลจานจาน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 15 คน ซึ่งได้ใช้แบบการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม(Cluster Random Sampling) ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ๆละ 2 วัน เก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือในการวิจัย 1) นิทานคุณธรรม จำนวน

Citation:

* สุทธิดา การพันทา และ นนทชนนภพ ปาลินทร. (2568). ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 1098-1116.

Sutida Kanpanta and Nontachanonkpapob Palintorn. (2025). The Effects Of Moral Storytelling Activities To Develop The Discipline Of Early Childhood. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1098-1116.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

8 เรื่อง 2) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม 3) แบบสังเกตพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย หาค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .50 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธี Reliability – Cronbach Alpha เท่ากับ .80 โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการจัดกิจกรรม (One – Group Pre – test Post – test Design)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความมีวินัยของตนเอง ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ สูง

2) ความมีวินัยต่อผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ สูง

3) ความมีวินัยเพื่อเข้าสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังเมื่อได้รับการจัดกิจกรรม

คำสำคัญ: เด็กปฐมวัย, นิทานคุณธรรม, ความมีวินัย

Abstract

This research abstract aims to study the results of moral storytelling activities to improve the discipline of early childhood and to compare the discipline of early childhood before and after the moral storytelling activities. Early childhood students aged 5-6 years study in kindergarten level 3, 1st semester of Banchalan School year 2027. Jan Chan Phana Subdistrict, Amnat Charoen Province, has 15 students who use the Cluster Random Sampling model. It takes 8 weeks to collect data daily using research tools: 1) 8 moral stories, 2) moral storytelling activities, and 3) observation of early childhood discipline. There is a consistency value between 50. - 1.00 and confidence values using the Reliability Cronbach Alpha method are equal. 80 Using the One-Group Pre-test Post-test Design methodology, the research found that.

1. The study's results on moral narrative improve the mood of early

childhood before and after the moral narrative activities. Overall, the discipline of early childhood children before the moral narrative activities was found to be low. After the moral narrative activities, the average level of discipline was higher.

2. Comparing the discipline of early childhood before and after the narrative activities were established, the research showed that after the narrative of morality, children were more disciplined than statistically significantly before the narrative of morality at the level. 05

Keywords: Early Child, Tale of Morality, Discipline

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดว่า รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีและ มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติได้กล่าวถึงความจำเป็นในการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี มีวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในทุกมิติ และทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพภาคจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีมีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21" โดยมุ่งเน้นพัฒนาคนในเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ปลุกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ให้มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นวิถีในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้ครอบครัวอบอุ่น ดำเนินชีวิต โดยยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม มัธยัสถ์ อดออม ซื่อสัตย์และแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บูรณาการความซื่อสัตย์วินัย คุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่จะก้าวเข้าสู่การพัฒนาของชีวิตเด็กจะเริ่มพัฒนาลักษณะความเป็นตัวของตัวเอง ให้ความสนใจสิ่งรอบตัว ดังนั้น ผู้ปกครอง หรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยนี้ จึงควรเข้าใจและยอมรับถึงลักษณะเฉพาะวัยอย่างถูกต้องเพื่อเป็นการสนับสนุนและสามารถดูแล

เด็กวัยนี้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของเซลล์ของร่างกายจากลักษณะทั่วไปหรือง่าย ๆ ไปสู่ลักษณะเฉพาะที่มีความซับซ้อน มากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในขนาดและการทำหน้าที่และพัฒนาการก็เป็นการเปลี่ยนแปลงใน โครงสร้างของระบบต่างๆของร่างกายอย่างมีทิศทาง มีระเบียบ แบบแผน สืบเนื่องกัน รวมทั้งด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพ เกิดความเพิ่มพูนทักษะ และความสามารถใหม่ๆอัน เนื่องจากการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมาย หรือเกิดขึ้นจากประสบการณ์ของบุคคล และประสบการณ์ของเด็กนั้น ย่อมมาจากสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว โดยเฉพาะจากบิดา มารดา ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมแรกที่สำคัญที่สุดที่จะสร้าง ประสบการณ์ให้แก่เด็ก นับตั้งแต่แรกเกิดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อันเป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการที่ดีและเหมาะสมต่อไป จูติมา ซูโหม (2559)

การจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานคุณธรรมเป็นอีกวิธีหนึ่งที่นิยมนำมาเป็นสื่อในการพัฒนาของเด็กปฐมวัยได้ทุกเพศ ทุกวัย นอกจากนิทานจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว การเล่านิทานยังเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ตอบสนองต่อความต้องการทางธรรมชาติของเด็ก ซึ่งการเล่าเรื่องหรือการถ่ายทอดเรื่องราวของนิทานที่คุณครู ผู้ใหญ่ หรือพ่อแม่เล่าให้เด็กฟัง มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนาน และสอดแทรกแนวคิด คุณธรรม ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เทคนิคการเล่านิทานที่ทำให้เด็กเข้าใจ คือน้ำเสียง ท่าทาง สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ในการเล่านิทาน น่าสนใจตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และธรรมชาติของเด็ก และสิ่งสำคัญในการเล่านิทาน คือ สื่อประกอบการเล่านิทาน มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยต้องมีวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ครูนำมาเป็นตัวกลาง สามารถถ่ายทอด ความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ ประสบการณ์ ทักษะ ค่านิยม และทักษะเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก สื่อนิทานควรเอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยนำมาพัฒนาให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการเล่านิทาน การหาเลือกสื่อและผลิตสื่อนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย โดยยึดหลักการนำสิ่งใกล้ตัวมาประดิษฐ์ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพในการนำมาเป็นสื่อเล่านิทานในปัจจุบันสื่อนิทานที่ครูปฐมวัยเลือกเพื่อเล่าเรื่องสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กหุ่นเชิดประเภทต่างๆ วัสดุเหลือใช้ แผ่นภาพ หุ่นจำลอง หนังสือนิทาน เป็นต้น วารวิชนี หวันหนู (2560) ที่กล่าวว่า การเล่านิทานนับเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น ซึ่งครูสามารถสอดแทรกเนื้อหาและความรู้ที่ต้องการสอนเด็กปฐมวัยลงไปในนิทานตามจุดประสงค์ที่ต้องการได้ การเล่านิทานให้เด็กปฐมวัยฟังอย่าง

สม่ำเสมอเป็นสิ่งหนึ่งในการกระตุ้นเซลล์สมองให้เติบโตเกาะเกี่ยวเชื่อมโยงกันอันจะส่งผลต่อพัฒนาการในทุกด้านของเด็กปฐมวัยทำให้ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินในแง่ของการส่งเสริมการพัฒนาการที่ดีสมัยของเด็กปฐมวัยทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ทัศนคติ สว่างสุข (2563) นิทานหมายถึงเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาเนื้อเรื่องของนิทานอาจเป็นเรื่องที่แสดงความคิดความเชื่อแฝงคุณธรรมให้ความรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและสร้างจินตนาการให้กับผู้ฟังนิทานจึงนับเป็นสื่อที่ดีอย่างหนึ่งในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นิทานสามารถสร้างจินตนาการความฝันความคิดความเข้าใจและการรับรู้ให้กับเด็กครูสามารถใช้เนื้อหาของนิทานเพื่อใช้ในการสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก สุชาติ หวังสิทธิเดช (2562) ความสำคัญของนิทานคุณธรรม คือ ช่วยส่งเสริมทักษะทางภาษา และทักษะทางความคิดให้กับเด็ก รวมทั้งนิทานคุณธรรมสามารถกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ให้กับเด็กเพราะเรื่องที่นำมาเล่านั้น ทำให้เด็กรับรู้และซึมซับวัฒนธรรมจากเรื่องที่ฟัง ทำให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดจากการฟังนิทานคุณธรรม เพราะการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมจะช่วยพัฒนาในด้านวินัยต่อตนเองผู้อื่นและสังคมอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยได้มีความสนใจในการแก้ไขปัญหาและตระหนักถึงความสำคัญจึงได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย นักเรียนชั้นอนุบาล3โรงเรียนบ้านจานลาน ตำบลจานลาน อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อให้เด็กได้รู้จัก ความมุ่งมั่น ความอดทน ความพากเพียรไม่ย่อท้อ ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคม และความเชื่อมั่นในตนเอง และมีคุณธรรม มีความสามารถในการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มกับผู้อื่นและการช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพในชีวิตจริงของเด็ก โดยจะเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้สนใจเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ได้นำผลจากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม

สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล3ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมมีความมีวินัยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรม

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. วีรญา สุวรรณวงศ์ (2564) ได้กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องเล่าที่มีผู้แต่งขึ้นมาด้วยการผูกเรื่องขึ้นโดยอาศัยประวัติความเป็นมาจากความจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงบ้างและอาจเป็นเรื่องที่ผู้แต่งขึ้นมาจากจินตนาการของตนเองบ้างโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมีความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินสอดแทรกแง่คิดคติสอนใจและแฝงด้วยการปลูกฝังคุณธรรมเป็นอารยธรรมอันดีงามเพื่อให้ผู้ฟังได้นำแนวทางไปปฏิบัติตนและอยู่ร่วมกับสังคมได้

2. เบญญาภา หลวงราช (2560) กล่าวว่า ความมีวินัย การที่บุคคลปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎระเบียบของสังคม โดยที่การปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎระเบียบนั้นเกิดจากความยินดีที่จะปฏิบัติอย่างเต็มใจและตั้งใจ

3. ทฤษฎีของบันดुरา (ชายแดน เดชาฤทธิ์ ,2561) ได้กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญสำหรับมนุษย์คือ ความภูมิใจแห่งตน หรือการเคารพตนเอง หรือการเห็นคุณค่าในตนเอง เขาเชื่อว่าการเคารพตนเองจะสร้างขึ้นตามขั้นตอนดังนี้

- 1) การเห็นคุณค่าในตนเองเกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นกับการสนองตอบ
- 2) พฤติกรรมเรียนรู้เกิดขึ้นได้ จากสิ่งแวดล้อมโดยกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตเด็กสังเกตผู้ใหญ่ที่อยู่รอบตัว ซึ่งเป็นแบบอย่าง เช่น พ่อแม่ ตัวละครในทีวี เพื่อนและครู พวกเขาจะลอกเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านั้น เช่น ความเป็นชาย ความเป็นหญิง การสนับสนุนหรือการต่อต้านสังคม เด็กจะเลียนแบบคนที่คล้ายตนเอง และจะเลียนแบบคนเพศเดียวกันเป็นต้น ต่อมาได้มีองค์ประกอบด้วย

องค์ประกอบของความมีวินัยของเด็กปฐมวัยในตนเองมีด้วยกัน6ข้อต่อไปนี้

1. ความมุ่งมั่น
2. ความอดทน
3. ความพากเพียรไม่ย่อท้อ

4. ความรับผิดชอบ

5. การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคม

6. ความเชื่อมั่นในตนเอง

สรุป นิทานเป็นเรื่องราวที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื้อเรื่อง อาจเขียนขึ้นตามวิถีชีวิตจริงหรือปรับแต่งใหม่ตามสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น ๆ หรือตามจินตนาการ โดยมีจุดประสงค์ เพื่อสร้างความสนุกสนาน เพลิดเพลินและสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดี สอดแทรกคติสอนใจ

ความสำคัญของความมีวินัย การฝึกฝนให้เด็กปฐมวัยมีระเบียบวินัยนั้น ต้องได้รับการฝึกฝน และปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครองมีส่วนสำคัญและตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวมและส่วนตนของการฝึกความมีวินัยให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งความมีวินัยจะช่วยหล่อหลอมให้กับเด็กปฐมวัยเติบโตเป็นคนดี มีวินัย และสร้างประโยชน์ให้สังคมได้

ทฤษฎีและองค์ประกอบของความมีวินัยของเด็กปฐมวัยในตนเองนั้น มีตัวอย่างความมีวินัยในตนเอง เช่น ผู้ปกครอง เพื่อ คุณครู จึงทำให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง เพื่อยุ่ร่วมกับสังคมและใช้ชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียน ชาย-หญิง ระดับปฐมวัย อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านจานลาน ตำบลจานจาน อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 15 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียน ชาย-หญิง ระดับปฐมวัย อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านจานลาน ตำบลจานจาน อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 15 คน ซึ่งได้ใช้แบบการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม(Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. นิทานคุณธรรม จำนวน 8 เรื่อง

2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม

3. แบบสังเกตความมีวินัย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม

ดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

1.2 เขียนโครงร่างเนื้อหา นิทานคุณธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย จำนวน 8 เรื่อง ประกอบด้วย ดังนี้

- 1) นิทานเรื่อง ส้มส้มมีวินัย
- 2) นิทานเรื่อง แจ็คต่อแถวถอดรองเท้า
- 3) นิทานเรื่อง แสนดีติดเกม
- 4) นิทานเรื่อง หนูนิดเป็นคนดี
- 5) นิทานเรื่อง แบ่งกันเล่นสนุกจังเลย
- 6) นิทานเรื่อง ขอบคุนแดงไทย
- 7) นิทานเรื่อง เล่นตามมุมสิ่งของเยอะเยยะ
- 8) นิทานเรื่อง โอปอเก็บบอม

1. แนวคิดของเรื่อง ใช้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานแบบง่าย ๆ เช่น แนวคิดเรื่องส้มส้มมีวินัย แนวคิดของเรื่อง คือ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นเด็กปฐมวัยดีมีวินัย การที่เด็กปฐมวัยละเลยไม่ทำตามกฎระเบียบหรือขาดวินัยนั้น มีความเกี่ยวข้องกับพื้นฐานทางอารมณ์และสภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัย สำหรับเด็กเล็ก ๆ ความสามารถในการเข้าใจเหตุผล การจดจำคำสอน และการควบคุมตัวเองยังมีน้อย การฝึกให้เด็กปฐมวัยมีวินัยจึงต้องใช้คำพูดที่เด็กปฐมวัยจะเข้าใจได้อย่างชัดเจน และมีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ คุณครูและผู้ปกครองต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัย

2. โครงเรื่องของเนื้อหา นิทานคุณธรรม มีเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อน เรียบง่าย ใช้คำพูดที่หน้าฟังและดึงดูดเด็กปฐมวัยจะเข้าใจได้อย่างชัดเจน มีความสนุกสนานชวนให้เด็กปฐมวัยจินตนาการ

3. ตัวละครที่ใช้ ได้แก่ ตัวละครสำคัญที่ใช้ในการดำเนินเรื่องและตัวละครประกอบคือ

สัสม

4. ภาพ เป็นภาพจินตนาการที่สร้างขึ้นเพื่อสอดคล้องกับเนื้อหาในนิทานคุณธรรมที่ได้ทำการเล่าใน สัสมมีวินัย

5. ถ้อยคำหรือบทสนทนาที่ตัวละครในเรื่องพูดกันควรใช้คำพูดที่เด็กจะเข้าใจได้อย่างชัดเจน เพื่อความสนุกสนานชวนติดตามให้กับเด็กปฐมวัย

6. ข้อคิด ในตอนท้ายของเรื่องมีการสอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และสรุปข้อคิดที่ได้จากเรื่องสัสมมีวินัย

1.3 สร้างแบบประเมินคุณภาพของหนังสือนิทานคุณธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยกำหนด เกณฑ์การประเมินเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ	หมายถึง
5	มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด
4	มีความเหมาะสม ในระดับมาก
3	มีความเหมาะสม ในระดับปานกลาง
2	มีความเหมาะสม ในระดับน้อย
1	มีความเหมาะสม ในระดับน้อยที่สุด

ใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.51-5.00	มีความเหมาะสม มากที่สุด
3.51- 4.50	มีความเหมาะสม มาก
2.51- 3.50	มีความเหมาะสม ปานกลาง
1.51- 2.50	มีความเหมาะสม น้อย
1.00 -1.50	มีความเหมาะสม น้อยที่สุด

1.4 นำนิทานคุณธรรมที่สร้างขึ้น จำนวน 8 เรื่อง เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน ดังรายนามต่อไปนี้

1) ว่าที่ ร.ต. หึงพานิตตา แจ่มจันทร์ ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านดอนแดงนาโนน ปริญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต เอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปริญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต เอกบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2) นางพรพรศิริรินทร์ เพชรเวช เลิศ ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย สถานที่ทำงาน โรงเรียน

หนองผือ อำเภอยางตลาด จังหวัดอุดรธาธาธานี ศักษาศาสตรัฒนาบัณฑิต สาขาศักษาการศึกษา ปฐมวัย มหาวิทยาลัยธาธาธานี

3) นางสาวพรพิรุฬห์ พิเลิศ ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย สตามที่ทำงาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษาเขต 9 จังหวัดขอนแก่น ศักษาศาสตรัฒนาบัณฑิต สาขาศักษาการศึกษา ปฐมวัย มหาวิทยาลัยธาธาธานี

โดยผู้เข้าร่วมงานทั้ง 3 ท่าน ได้ให้ผลการประเมินคุณภาพของนิทานคุณธรรมและมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับนิทานคุณธรรม คือ ในส่วนของเล่มควรเพิ่มจำนวนหน้านิทานจากเดิมมากขึ้นและในส่วนของภาพเพิ่มสีสันให้น่าดึงดูดความสนใจให้แก่เด็กปฐมวัยในการรับฟังนิทานมากขึ้น

1.5 ปรับปรุงแก้ไขนิทานคุณธรรมตามคำแนะนำของผู้เข้าร่วมงาน

1.6 ผลการประเมินคุณภาพโดยรวมของหนังสือนิทานคุณธรรมโดยผู้เข้าร่วมงานทั้ง 3 ท่าน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด

1.7 นำนิทานคุณธรรมไปทดลองใช้ (Try – Out) กับเด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุ 5-6 ปี นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจานลาน อำเภอยางตลาด จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 16 คน เพื่อปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.8 จัดทำหนังสือนิทานคุณธรรมและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุ 5-6 ปี นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจานลาน อำเภอยางตลาด จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 15 คน เพื่อเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลัง (One – Group Pre – test Post – test Design) การจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการและใช้แบบสังเกตพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

1) สังเกตความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 (Pre – test) ก่อนการจัด

กิจกรรมกับกลุ่มตัวอย่าง 15 คน เก็บเป็นคะแนนเพื่อการเปรียบเทียบหลังการจัดกิจกรรม

2. เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยทำการสังเกตความมีวินัยของของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 (Post – test) ซึ่งใช้แบบสังเกตชุดเดิมกับที่ใช้ในการสังเกตครั้งแรกเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ความมีวินัยของตนเอง ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ สูง

2. ความมีวินัยต่อผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ สูง

3. ความมีวินัยเพื่อเข้าสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับสูง

การวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณการเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ด้วยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่า t การเสนอผลการวิเคราะห์และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม

วิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณการเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ด้วยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่า t การเสนอผลการวิเคราะห์และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม วิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตารางที่ 1 ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมระดับพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม

n = 15

ความมีวินัย	ก่อนการจัดกิจกรรม เล่านิทานคุณธรรม			หลังการจัดกิจกรรม เล่านิทานคุณธรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความมีวินัยของตนเอง	4.33	.49	ต่ำ	5.87	.35	สูง
ความมีวินัยต่อผู้อื่น	3.27	.46	ต่ำ	5.67	.62	สูง
ความมีวินัยเพื่อเข้าสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่น	3.20	.41	ต่ำ	7.13	.83	สูง
รวม	3.60	.45	ต่ำ	6.22	.60	สูง

จากตารางที่1 พบว่า ความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม มีระดับ ความมีวินัย อยู่ในระดับ ต่ำ ($\bar{X}=3.60$) และภายหลังเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีระดับความมีวินัย อยู่ในระดับ สูง ($\bar{X}=6.22$)

ตารางที่ 2 ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม

n = 15

รายด้าน ความมีวินัย	ก่อนการจัดกิจกรรม เล่านิทานคุณธรรม			หลังการจัดกิจกรรม เล่านิทานคุณธรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความมีวินัยของตนเอง	4.33	.49	ต่ำ	5.87	.35	สูง
ความมีวินัยต่อผู้อื่น	3.27	.46	ต่ำ	5.67	.62	สูง
ความมีวินัยเพื่อเข้าสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่น	3.20	.41	ต่ำ	7.13	.83	สูง
รวม	3.60	.45	ต่ำ	6.22	.60	สูง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปผลการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1. ความมีวินัยของตนเอง พบว่า ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ ต่ำ ($\bar{X} = 4.33$) และหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 5.87$)

2. ความมีวินัยต่อผู้อื่น พบว่า ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ ต่ำ ($\bar{X} = 3.27$) และหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 5.67$)

3. ความมีวินัยเพื่อเข้าสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่น พบว่า ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 3.20$) และหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ สูง ($\bar{X} = 7.13$)

สรุปได้ว่า ความมีวินัยของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมของเด็กปฐมวัยมีระดับความมีวินัยอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมตอนที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังได้รับการ

จัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม

วิเคราะห์เปรียบเทียบความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม โดยใช้สถิติ t – test แบบ Dependent Samples ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรม

n = 15

ความมีวินัย	ความมีวินัยของเด็กปฐมวัย				t	P
	ก่อนเรียน (Pre-test)		ก่อนเรียน (Post-test)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความมีวินัยของตนเอง	4.33	.49	5.87	.35	9.27*	0.0000
ความมีวินัยต่อผู้อื่น	3.27	.46	5.67	.62	14.69*	0.0000
ความมีวินัยเพื่อเข้าสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่น	3.20	.41	7.13	.83	19.07*	0.0000
รวม	3.60	.45	6.22	.60	14.34*	0.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความมีวินัยของเด็กปฐมวัยหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม เมื่อพิจารณารายด้านวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบได้ ดังนี้

1. ความมีวินัยของ พบว่า ก่อนการทดลองจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ ต่ำ ($\bar{X}$ =4.33) และหลังการทดลองการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ สูง ($\bar{X}$ =5.87)

2. ความมีวินัยต่อผู้อื่น พบว่า ก่อนการทดลองจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ ต่ำ ($\bar{X}$ =3.27) และหลังการทดลองการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ สูง ($\bar{X}$ =5.67)

3. ความมีวินัยเพื่อเข้าสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่น พบว่า ก่อนการทดลองจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ ต่ำ

($\bar{X} = 3.20$) และหลังการทดลองการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ สูง ($\bar{X} = 7.13$)

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยของเด็กปฐมวัยด้วยภาพรวมและแบบรายด้าน ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการหาค่าทางสถิติ t-test แบบ Dependent Samples พบว่า คะแนนความมีวินัยหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมเป็นการจัดกิจกรรมที่มีคุณภาพสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาความมีวินัยตนเองของเด็กปฐมวัยได้

สรุปได้ว่า ความมีวินัยของเด็กปฐมวัยหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมทำให้เด็กปฐมวัยมีความมีวินัยสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบความมีวินัยของเด็กปฐมวัย โดยใช้การการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ในโรงเรียนบ้านจานลานตำบลจานลาน อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากการสังเกตความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม พิจารณาโดยภาพรวม พบว่า ความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีระดับความมีวินัย อยู่ในระดับ ต่ำ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ความมีวินัยของตนเอง ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับต่ำ 2) ความมีวินัยต่อผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับต่ำ 3) ความมีวินัยเพื่อเข้าสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม พบว่า การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนบ้านจานลาน เป็นการจัดกิจกรรมตามตารางที่กำหนด โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นครูและเด็กนักเรียนช่วยกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เล่านิทานคุณธรรมที่สอดแทรก

เนื้อหาในเรื่องของควมมีวินัยให้กับเด็กได้เห็นเป็นรูปธรรมที่ยังไม่ค่อยชัดเจน จึงส่งผลทำให้เด็กมีความมีวินัย ในระดับ ต่ำ ทำให้เด็กไม่มีวินัยในตนเอง ผู้อื่น และสังคม จึงทำให้เด็กขาดวินัยเป็นส่วนใหญ่ เช่น ถอดรองเท้านักเรียนไม่เป็นระเบียบวินัยและเวลาเล่นตามมุมไม่เก็บของไว้เป็นที่ ขาดวินัยอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น คุณครูจึงได้ปลูกฝังด้วยนิทานคุณธรรมที่คุณครูได้แต่งขึ้นมาด้วยตนเองเพื่อนำมาพัฒนาวินัยของเด็กปฐมวัยเพื่อปรับใช้การเล่านิทานคุณธรรมเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเห็นภาพเป็นรูปธรรมชัดเจนมากขึ้น และเพื่อให้เด็กมีความมีวินัยที่เหมาะสมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้ใช้การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมที่สอดแทรกเนื้อหาในเรื่องความมีวินัย โดยตัวละครที่ใช้ในนิทานคุณธรรมเป็นตัวละครที่ช่วยสร้างจินตนาการให้เด็กได้คิดตาม ตัวละครมีทั้งที่เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของควมมีวินัยที่เด็กควรได้ปฏิบัติตาม และมีตัวละครที่สะท้อนถึงแบบอย่างที่ไม่ดีในเรื่องของควมมีวินัยเพื่อเป็นตัวอย่างที่เด็กควรหลีกเลี่ยงควมมีวินัยในตนเองผู้อื่นและสังคม โดยได้ดำเนินการสังเกตการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการจัดกิจกรรมในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ระหว่างเวลาที่สังเกต 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วันคือ วันจันทร์ วันอังคาร ใช้เวลาในการสังเกต 15-20 นาทีในช่วงกิจกรรมเสรีเล่นตามมุม รวม 16 ครั้ง ภายหลังจากจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมเมื่อครบ 8 สัปดาห์ ได้ทำการสังเกตควมมีวินัยของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวม พบว่า หลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมควมมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีระดับควมมีวินัย อยู่ในระดับ สูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ควมมีวินัยของตนเอง ภายหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาควมมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ สูง 2) ควมมีวินัยต่อผู้อื่น ภายหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาควมมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ สูง 3) ควมมีวินัยเพื่อเข้าสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่น ภายหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาควมมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ สูง แสดงว่าผลการทดลองหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาควมมีวินัยของเด็กปฐมวัย

2. หลังจากจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมได้นำผลการวิจัยก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมและหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมเปรียบเทียบกัน ผลการวิจัยจึงปรากฏว่า หลังการเล่านิทานคุณธรรมเด็กมีความมีวินัยสูงกว่าก่อนการเล่านิทานคุณธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายด้าน

พบว่า 1) ความมีวินัยของตนเอง ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 อยู่ในระดับ ต่ำ ภายหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.87 อยู่ในระดับ สูง 2) ความมีวินัยต่อผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 อยู่ในระดับ ต่ำ ภายหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.67 อยู่ในระดับ สูง 3) ความมีวินัยเพื่อเข้าสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 อยู่ในระดับ ต่ำ ภายหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.13 อยู่ในระดับ สูง เมื่อนำข้อมูลโดยภาพรวมก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม ($\bar{X} = 3.60$) และหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม ($\bar{X} = 6.22$) เปรียบเทียบกัน จะเห็นได้ว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยมีความแตกต่างกัน โดยผลการทดลองหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ก่อนการวิจัย เป็นเหตุผลสนับสนุนว่า การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ดังนั้น พบว่า เบญญาภา หลวงราช (2560) กล่าวว่า ความมีวินัย มีความสำคัญต่อตนเองและสังคม องค์กร ซึ่งความมีวินัยจะช่วยให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และเกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมและการใช้ชีวิตประจำวันได้ดียิ่งขึ้น

โดยสรุปได้ว่า ความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ระดับปฐมวัย อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านจานลาน ตำบลจานจาน อำเภอนา จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 15 คน หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น พัฒนาความมีวินัยในตนเองผู้อื่นและสังคม เช่น การถอดรองเท้าบนชั้นวางรองเท้า หยิบจับของเล่นเข้าออกเก็บให้เข้าที่ได้ จึงแตกต่างจากก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมจึงทำให้เด็กสามารถปรับปรุงแก้ไขและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันของเด็กๆได้อย่างมีความสุข

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของ

เด็กปฐมวัย สรุปผลการวิจัยดังนี้

ผลการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรม สรุปโดยภาพรวมพบว่า ความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ยความมีวินัย อยู่ในระดับ ต่ำ ภายหลังเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ยความมีวินัย อยู่ในระดับ สูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ความมีวินัยของตนเอง ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ สูง 2) ความมีวินัยต่อผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ สูง 3) ความมีวินัยเพื่อเข้าสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับ สูง แสดงว่าผลการทดลองหลังการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย เป็นนิทานที่ เนื้อหาไม่ซับซ้อน เนื้อหาที่เรียบง่าย ทำให้เด็ก ๆ ได้สนุกสนานคล้อยได้ติดตามคุณครู ทำให้เด็ก ๆ และคุณครูมีความสุข

2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยสามารถศึกษาแผนก่อนนำไปใช้คุณครูทำความเข้าใจแผนให้ละเอียดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนโดยการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น

2. ควรศึกษาการการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของ

เด็กปฐมวัยทั้ง3ด้านให้ละเอียดเพื่อนำมาจัดกิจกรรมของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษดา โยธาราชกูร์. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการเล่นิทานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟังพูดภาษาอังกฤษและความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ทิพวรรณ พลศักดิ์. (2560). การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่นิทาน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- ภคมน สว่างสุข. (2563). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ด้วยกิจกรรมการเล่นิทาน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ลัดดาวรรณ บุญมาวรรณ. (2560). การจัดประสบการณ์โดยใช้เทคนิคการเล่นิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการจับใจความและการพูดสื่อสารของเด็กปฐมวัย. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 10(1), 1-12.
- สุชาดา หวังสิทธิ์เดช. (2562). ผลการพัฒนาครูปฐมวัยด้วยการผลิตสื่อนิทานและเทคนิคการเล่นิทานเพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับปฐมวัย. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อัจฉราพร สิงห์เจริญกิจ. (2566). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่นิทานและการเล่นสร้างสรรค์. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

FACTORS INFLUENCING CONSUMERS' ONLINE SHOPPING WILLINGNESS IN CHINA'S PREFABRICATED DISHES INDUSTRY: ANALYSIS OF DIFFERENCES AND CORRELATIONS *

AiLong Wu¹ and Jun Jiang²

¹International College, National Institute of Development Administration, Thailand

²ZhanJiang Preschool Education College, China

Corresponding Author's Email: thanadolpolpan@gmail.com

Received 29 May 2025; Revised 24 June 2025; Accepted 24 June 2025

Abstract

In recent years, the superposition of multiple factors, such as the home economy and fast-paced life as well as the maturity of the industrial chain, has opened up the rapid development of China's consumption of prefabricated dishes. However, while the rapid development of the prefabricated dishes industry, many problems have gradually appeared, which makes the factors of consumers' willingness to purchase prefabricated dishes online have also changed.

In this study, in addition to the independent samples t-test for gender, one-way ANOVA analysis of variance was conducted across age, occupation, monthly income, and whether or not they had experience, which showed that there were significant differences in effort expectations, e-commerce platform quality, product quality, logistics service quality, brand image, consumer

Citation:

*

AiLong Wu and Jun Jiang. (2025). Factors Influencing Consumers' Online Shopping Willingness In China's Prefabricated Dishes Industry: Analysis Of Differences And Correlations. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1117-1141.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

innovativeness, online purchase intention, and online purchase behaviour across age, monthly income, and whether or not they had experience.

This study also used SPSS 22.0 to analyse the correlation, The results show that effort expectation, social influence, performance expectation, e-commerce platform quality, product quality, logistics service quality, and brand image and consumers' online purchase of pre-prepared Effort expectation, social influence, performance expectation, e-commerce platform quality, product quality, logistics service quality, brand image and consumers' willingness to purchase prefabricated dishess online showed a positive correlation, consumer innovativeness and consumers' willingness to purchase prefabricated dishess online showed a negative correlation, and willingness to purchase online showed a positive correlation with consumers' online purchasing behaviour. This study can provide empirical support for China's prefabricated dishes industry market, thus providing a theoretical basis for the formulation of related policies and marketing strategies by prefabricated dishes producers, e-commerce platforms, and the government.

Keywords: Prefabricated dishes, Online shopping intention, China, Difference analysis;correlation analysis

Introduction

Online shopping has become a popular way for customers to shop due to the widespread use of smartphones and the ongoing advancement and development of Internet technology (Kim, Ferrin, & Rao, 2008;Al-Debei, Akroush, & Ashouri, 2015), and prefabricated dishes can enable people to enjoy fast and convenient, nutritionally comprehensive, in line with the tastes of the catering food, which can not only enable people to be liberated from domestic activities, but also help farmers to improve their incomes. Therefore, as a hot field of investment in recent years, prefabricated dishes have

attracted a large amount of capital and technology to enter. The key for prefabricated dishes enterprises to win consumers' trust and increase their stickiness lies in whether they can provide consumers with satisfactory services and enhance their online shopping willingness. Although prefabricated dishes have appeared in the 1990s in China's American-style fast food restaurant chains, but due to the early stage of China's consumer awareness is not high, the catering specialization division of labor is low, the freezing and refrigeration technology is not developed and other issues, the development of slow, until the emergence of the takeaway industry in 2014, the development of prefabricated dishes to enter the stage of high-speed growth, and the emergence of the epidemic in 2020, the catering enterprises can not dine-in or restrict the Dine-in, which has a melting effect on the residents' travel catering, on the one hand, the catering more closed, people can only cook at home by themselves, and the prefabricated dishes become a convenient and fast choice, on the other hand, people who live at home idly have an interest in cooking, and the prefabricated dishes are free of the complicated preparatory work in the early stage of cooking, and they are able to enjoy the results of the cooking, so that the demand for the prefabricated dishes is growing rapidly(Oliveira et al., 2021;Pu, 2022).

More academics are becoming interested in the prefabricated dishes business due to its rapid growth. Current research in the prefabricated dishes industry focuses on industrial production techniques for prefabricated dishes, especially for specific regions and types of prefabricated dishes(Wang et al., 2022; Xu et al., 2022),The development of safety and security systems(Xie et al., 2021),The development trend of the industry(Zhang, 2021; Zhao, 2021)),Problems and Suggestions for Development(Cai, 2021; Wei, 2022; Yang, 2022).The research on consumers' willingness is less concerned with the aspects of prefabricated dishes.And the research on shopping willingness for

the food industry also mainly focuses on organic foods(Yang, 2015),genetically modified food(Luo, Zhang, & Wang, 2021; Zhang & Xu, 2022) and traceable food (Wei, 2021) etc.

Therefore, this paper applies the new framework of consumers' online shopping willingness based on ELM theory to the analysis of consumers' demand for prefabricated dishes products, analyses the influencing factors of consumers' online shopping willingness and online shopping behaviour of prefabricated dishes products and their differences, and empirically examines them using questionnaire survey data of Chinese consumers, so as to provide a theoretical foundation.

2. Theory and influencing factors

2.1 The Elaboration Likelihood Model theory(ELM)

The Elaboration Likelihood Model(ELM) was originally proposed by American psychologists Petty and Cacioppo to study the change in consumers' persuasion attitudes during the purchasing process, and It is extensively utilized in the domains of social media, advertising, and consumer behavior management(Petty & Cacioppo, 1986).Prior research has demonstrated the dependence of highly motivated customers on high-quality information due to increased access to it(Angst & Agarwal, 2009). When consumers are unwilling to spend energy thinking about a piece of information, They typically choose side or secondary routes. In this case, They frequently look for heuristic cues when making decisions. For example, Customers may consent to receive news or material if the source is reputable, knowledgeable, or appealing. To understand persuasion in an online environment, it is important to understand the "central route" and "peripheral route" as they can influence consumer attitudes (Cyr, Head, Lim,&Stibe, 2018). When individuals carefully consider the presented information, persuasion is achieved through a "central route", and when using a "peripheral route", consumers are more likely to rely on "peripheral clues" (such as images, website formats, etc.) (Gunden, Morosan, &

DeFranco, 2020).The ELM model is not only widely used in the fields of social psychology, advertising, and marketing, but also in the field of e-commerce.

2.2 Effort Expectation

Consumers' effort expectation of purchasing prefabricated dishes online is the degree of ease of use of the prefabricated dishes online purchasing system as perceived by the individual. If consumers perceive that the process of purchasing prefabricated dishes online is simple and the platform is easy to use, then the higher their willingness to purchase prefabricated dishes online, i.e., the higher the consumer's effort expectation of purchasing prefabricated dishes online, the stronger their willingness to purchase. In the process of purchasing a certain product, the ease of operating the technology affects the subsequent psychology and behaviour of consumers (Wan, et al., 2015).

2.3 social influence

Social influence is the extent to which a consumer perceives that people who are important to him think that he should buy prefabricated dishes products online, i.e., it includes relevant groups of people such as relatives, friends, people around him, and Internet users from the consumer's side, and also media influences such as publicity on the Internet, online purchase reviews, and other media influences, so social influence has a great impact on consumers' online purchases of prefabricated dishes (Bhattacharjee, 2001 ;Zhong and Zhang ,2013) .

2.4 Performance Expectations

The performance expectation of consumers' online shopping for prefabricated dishes refers to the extent to which consumers' online shopping for prefabricated dishes can help them achieve better shopping results and shopping experience. The more consumers feel that online grocery shopping is time-efficient, convenient and affordable, and rich in variety, the stronger their

willingness to choose online grocery shopping (Davis, 1989; Venkatesh et al., 2012).

2.5 e-commerce platform quality

The e-commerce platform quality is a key factor influencing consumers' shopping willingness, if the e-commerce platform can give positive and positive responses and try to help consumers when they are dissatisfied with the product they are purchasing, then consumers' shopping willingness will be high. By selecting e-commerce platforms to evaluate friendly web design, easier to navigate and access, and secure and convenient payment can enhance consumers' positive perceptions and evaluations of the website (Deng, Tao, & Ma, 2014) .

2.6 Product Quality

Product quality is an important part of consumer value, and improving product quality plays an important role in enhancing consumer satisfaction. This is because product quality is related to the safety of the product in the process of use or consumption, and it is also the focus of consumers' general concern(Liu, 2016).

2.7 Logistics Service Quality

Logistics service quality is an important factor affecting customer satisfaction, the higher the service quality to promote customer satisfaction index increases, logistics service quality and customer satisfaction between the existence of a significant positive correlation. During this period, customers are most concerned about whether their purchases have been shipped or not, where they have arrived after shipment, and whether the information provided to them about the current location of the goods is accurate(Zhao, Liu, & Liu, 2013) .

2.8 Brand Image

The brand distinguishes itself from competitors' logos, advertisements and other intangible assets of the company's unique market image, specifically including the company's name, products and services, etc. It refers to the personality characteristics of an enterprise or a brand in people's minds, which reflects the degree of recognition of the public, especially consumers, of the enterprise or the brand. It has a very important role (Liu ,2016; Mao,2019; Hu,2021).

2.9 consumer innate innovativeness

Consumers' innate innovativeness is a personality trait of an individual, reflecting consumers' cognitive style and psychological tendency to adopt and accept new things, which belongs to the highest level of individual innovation. Some scholars also define innate innovativeness from the perspective of motivation as a trait and tendency of individuals to seek new stimuli, new information and new experiences(Hirunyawipada & Paswan, 2006). Wang & Liu (2018) define consumer innovativeness as a trait of willingness to accept new things in the study of brand extension. In short, most of the literature generally considers that innate innovativeness is a reflection of the innovative personality, cognitive style and behavioral tendency of individual consumers.

2.10 Online Shopping Willingness

Online shopping willingness refers to the tendency or willingness of consumers to be willing to purchase prefabricated dishes behaviors through the Internet, which is the subjective probability of consumers purchasing prefabricated dishes products online. Consumers' Online shopping willingness regarding prefabricated dishes products will directly lead to the implementation of the action of purchasing prefabricated dishes products online (Indrawati et al., 2022).

2.11 online shopping Behavior

online shopping behaviour means that consumers make actual shopping behaviour of prefabricated dishes or have a strong need to purchase prefabricated dishes after determining that they have a need to purchase prefabricated dishes, searching for information about prefabricated dishes, and making a comparison of prefabricated dishes choices. According to the Theory of Planned Behavior, an individual's actual behavior is largely determined by his or her willingness, and the influence of consumers' shopping willingness on their purchasing behavior has been confirmed by numerous empirical studies, and shopping willingness is the most important explanatory variable of purchasing behavior (Tian, 2021) .

Objectives

1. Aim to analyze consumer' online shopping willingness in China's prefabricated dishes industry from the perspective of synergistic influence, and to test the relationship between seven different types of influencing factors and consumers' online shopping willingness.

2. To understand the moderating role of consumer innate innovativeness in the relationship between three influencing factors, namely performance expectation, effort expectation and social influence, and consumers' shopping willingness online.

3. Confirm the relationship between all major constructs grounding on Elaboration Likelihood Model(ELM), Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) and Diffusion of innovation theory (DOI).

Literature Review

The growth of online shopping in China has significantly transformed the food industry, particularly in the emerging sector of prefabricated dishes (also known as ready-to-cook or ready-to-heat meals). Understanding the

factors influencing consumer willingness to purchase such products online is critical for both academia and industry.

1. Consumer Behavior in Online Food Shopping

Several studies have addressed the evolution of consumer behavior in the context of e-commerce. According to Liang and Lim (2020), perceived convenience, time-saving, and price comparison are major drivers of online food purchases. In the Chinese context, digital platforms such as JD.com, Taobao, and Meituan have redefined how urban consumers engage with food retail (Zhang & Zhao, 2022).

2. Rise of Prefabricated Dishes in China

The prefabricated dishes market in China is experiencing rapid growth, driven by changing lifestyles, urbanization, and dual-income households (Liu et al., 2021). These dishes provide a solution to the growing demand for quick and nutritious meals. Government support, especially during the COVID-19 pandemic, has further stimulated this sector (Wang, 2023).

3. Key Factors Influencing Online Purchase Willingness

The Technology Acceptance Model (TAM) and Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) are commonly used to explain consumer willingness in digital contexts. In particular, perceived ease of use, perceived usefulness, and trust in platform are significant predictors of online purchase intentions (Davis, 1989; Venkatesh et al., 2003).

In the case of prefabricated dishes, product quality perception, brand trust, logistics efficiency, and online reviews also play critical roles (Chen & Zhang, 2022). A study by Fang and Chen (2022) found that food safety concerns, nutritional labeling, and price sensitivity strongly affect the decision-making process for online food buyers in China.

4. Sociodemographic and Regional Differences

There are notable demographic differences in willingness to purchase prefabricated dishes online. Younger consumers (aged 25–40), particularly in first- and second-tier cities, show greater inclination due to higher digital literacy and busy work schedules (Yang & Liu, 2022). Moreover, income level, education, and family size also correlate with purchase behavior (Gao et al., 2023).

5. Correlation Between Perceptions and Willingness

Research indicates a positive correlation between perceived product reliability and purchase intention. Lin and Huang (2021) found that customer satisfaction with logistics and past purchase experience significantly predicts repeat purchases. Trust in sellers and platforms acts as a mediating variable between product expectations and consumer loyalty (Xie & Yu, 2021).

6. Gaps in the Literature

While many studies focus on general e-commerce or fresh food delivery, there is still a limited body of empirical work focused specifically on prefabricated dishes. Most existing studies are descriptive or exploratory, highlighting a need for quantitative analyses exploring correlations between consumer demographics, perception variables, and shopping willingness in this specific segment.

Methodology

1. Questionnaire design

As a novelty, prefabricated dishes have the characteristics of agricultural products, while prefabricated dishes are unique in terms of convenience, support, taste and other factors, and the measurement of the above variables lacks a scale that can be used directly. In order to better get the purchase intention of consumers to buy prefabricated dishes, in which the

analysis of the results of the questionnaire survey and the quality of the sample are very important, and the determination of the scale is an important part. In the design of this paper, the mature scale Likert scale was applied and appropriate modifications were made to take into account the characteristics of prefabricated dishes.

In order to ensure that each item in the questionnaire can be measured effectively, this study firstly sent the preliminary designed questionnaire to the population who had the experience of purchasing prefabricated dishes on the e-commerce platform through social software (e.g., QQ, circle of friends, WeChat, and other online channels) to fill in the questionnaire, collected people's opinions on the questionnaire, and modified the questionnaire according to the questions and suggestions raised by people. After the questionnaire was initially modified, a small-scale pre-test was conducted to ensure the high reliability and validity of the designed questionnaire. Based on the results of this test, the questionnaire was further refined and expanded upon, and ultimately the official version was created.

2. Data collection and sampling

The data of this thesis comes from the questionnaire research, and Consumers with experience of online shopping for prefabricated dishes on e-commerce platforms were selected for the research. Before the formal research, according to the minimum sample size formula (Chen, et al., 2023), Considering the questionnaire response rate, omission of answers, and the presence of obvious illogicality, the ultimate sample size for distribution was found to be 540. Meanwhile, The sample size for the data was determined based on the guidelines presented by Ahmed et al. (2021), which state that a sample size of 50 is regarded as inadequate, 300 as good, 500 as very good, and 1000 as an excellent sample for factor analysis. Therefore, the sample size of this study is satisfactory for performing estimations.

3. Data analysis and results

Results

1. Analysis of Gender Differences in Different Dimensions

By analyzing the independent samples t-test for different genders on various dimensions, it is known from Tables 5 that there is a significant difference between males and females on consumer innate innovativeness, $t=2.345$, $p<0.05$, and males (16.353 ± 2.171) are significantly higher than females (15.808 ± 2.629).

2. Analysis of differences in age across dimensions

By conducting one-way ANOVA on different ages on each dimension, it is learned from Tables 6 that there is a significant difference between different ages in terms of effort expectation ($F=2.686$, $p<0.05$), e-commerce platform quality ($F=15.854$, $p<0.05$), product quality ($F=23.614$, $p<0.05$), logistics service quality ($F=13.657$, $p<0.05$), brand image ($F=8.897$, $p<0.05$), consumer innate innovativeness ($F=5.447$, $p<0.05$), online shopping willingness ($F=11.298$, $p<0.05$), and online shopping behavior ($F=17.786$, $p<0.05$) are significantly different, and in all dimensions, it is the age of 30-39 years old that scores the highest.

3. Analysis of differences in educational qualifications in different dimensions

By conducting one-way ANOVA on different Educational on each dimension, it is learned from Table 7 that there are significant differences in social influence ($F=2.516$, $p<0.05$), product quality ($F=6.867$, $p<0.05$), logistics service quality ($F=4.757$, $p<0.05$), brand image ($F=2.518$, $p<0.05$), and online shopping behavior ($F=4.913$, $p < 0.05$) between different educational levels were significantly different, with middle school and graduate students and above scoring higher on both social influence and online shopping behavior, and graduate students and above scoring highest on product quality, logistics

service quality, and brand image.

4. Analysis of differences between occupations in different dimensions

By conducting one-way ANOVA on different Occupational on each dimension, it is learned from Table 8 that different occupations were found to have a significant difference in effort expectation ($F=2.249$, $p<0.05$), performance expectation ($F=3.180$, $p<0.05$), e-commerce platform quality ($F=10.526$, $p<0.05$), product quality ($F=8.506$, $p<0.05$), logistics service quality ($F = 5.231$, $p < 0.05$), brand image ($F = 8.188$, $p < 0.05$), online shopping willingness ($F= 8.092$, $p < 0.05$), online shopping behavior ($F= 11.564$, $p < 0.05$) are significantly different, in which the company staff scored the highest in the effort expectation, performance expectation, online shopping willingness, online shopping behavior, the quality of the platform, product quality , logistics service quality, and brand image are all scored highest by individual households.

5. Analysis of differences in monthly income across dimensions

By conducting one-way ANOVA on different income variances on each dimension, it is learned from Table 9 that different monthly incomes are more important in effort expectation ($F=3.187$, $p<0.05$), performance expectation ($F=3.046$, $p<0.05$), e-commerce platform quality ($F=15.762$, $p<0.05$), product quality ($F=19.274$, $p<0.05$), logistic service quality ($F=13.164$, $p<0.05$), brand image ($F=13.708$, $p<0.05$), Online shopping willingness($F=10.943$, $p<0.05$), and online shopping behavior ($F=21.129$, $p<0.05$) are all significantly different from each other, with effort expectations, e-commerce platform quality, product quality, logistics service quality, brand image, and Online shopping willingness all being 5000-6999 yuan and above scored the highest, in performance expectation, online shopping behavior is 7000-8999 yuan scored the highest, basically the higher the income, the higher the score.

6. Analysis of differences in different dimensions of the presence or absence of experience

By conducting one-way ANOVA on different in the Presence or Absence of Experience on each dimension, it was learned from Table 10 that different experiences were found to be significant in terms of effort expectation ($F=11.520$, $p<0.05$), social influence ($F=9.797$, $p<0.05$), performance expectation ($F=13.519$, $p<0.05$), e-commerce platform quality ($F=25.317$, $p<0.05$), product quality ($F=49.339$, $p<0.05$), logistics service quality ($F=31.051$, $p<0.05$), brand image ($F=25.367$, $p<0.05$), online shopping willingness ($F=42.480$, $p<0.05$), and online shopping behaviors ($t=111.487$, $p<0.05$) are all significantly different from each other, with all of them scored by those who are experienced and frequent highest.

Correlation analysis

In this study, SPSS 22.0 was used to conduct correlation analysis on the 10 variables of effort expectation, social influence, performance expectation, e-commerce platform quality, product quality, logistics service quality, brand image, consumer innate innovativeness, online shopping willingness, and online shopping behavior, and the obtained results.

Through the data shown in Table 11, it can be seen that: at the significance level of 0.05, the following conclusions can be drawn: effort expectation and consumers' shopping willingness of prefabricated dishes online present a positive correlation ($r=0.398$, $p<0.05$); social influence and consumers' shopping willingness of prefabricated dishes online present a positive correlation ($r=0.152$, $p<0.05$); performance expectations and consumers' online shop prefabricated dishes willingness to show a positive relationship ($r = 0.411$, $p < 0.05$); e-commerce platform quality and consumers' shopping willingness of prefabricated dishes online shows a positive relationship ($r = 0.430$, $p < 0.05$); product quality and consumers' shopping willingness of prefabricated dishes online shows a positive relationship ($r =$

0.431, $p < 0.05$); logistics service quality and consumers' shopping willingness of prefabricated dishes online shows a positive relationship ($r = 0.431$, $p < 0.05$); logistics service quality and consumers' shopping willingness of prefabricated dishes online shows a positive relationship ($r = 0.431$, $p < 0.05$). ($r=0.488$, $p<0.05$); brand image and consumers' shopping willingness of prefabricated dishes online showed a positive relationship ($r=0.465$, $p<0.05$); consumer innate innovativeness and consumers' shopping willingness of prefabricated dishes online showed a negative relationship ($r=-0.116$, $p<0.05$); and consumers' online shopping willingness and consumers' online behavior of shopping prefabricated dishes online showed a positive relationship ($r = 0.537$, $p < 0.05$); These are consistent with the theoretical model expectations and provide initial support for the modelling assumptions.

Discussion

1. Gender Differences in Consumer Innovativeness

results indicate that male consumers exhibit significantly higher consumer innovativeness than females ($t=2.345$, $p<0.05$). This is consistent with previous research suggesting that men tend to exhibit greater risk-taking behavior and openness to technology-based innovations in online retail environments (Zhou, Dai, & Zhang, 2007). In the context of China's prefabricated dish industry, this finding implies that marketing strategies targeting men may benefit from emphasizing novelty, convenience, and technological innovation.

2. Age-Based Differences Across Dimensions

Age was found to significantly influence a wide range of factors including effort expectation, platform quality, product quality, logistics service, brand image, innovativeness, shopping willingness, and behavior. Notably, consumers aged 30–39 consistently scored highest across all dimensions. This

demographic is typically more financially stable, tech-savvy, and time-conscious, making them the prime target for online prefabricated food services (Liu et al., 2021). This supports prior findings that middle-aged consumers are both competent in using digital platforms and motivated by time-saving meal solutions (Chen & Zhang, 2022).

3. Educational Background Differences

The study shows that educational attainment significantly affects consumer responses to social influence, product quality, logistics service, brand image, and shopping behavior. Specifically, those with graduate education levels scored highest in most dimensions. Education often correlates with higher digital literacy and information processing capacity, enabling consumers to better assess product quality and logistics reliability (Dholakia & Uusitalo, 2002). Educated consumers are also more likely to be influenced by brand image and online reviews.

4. Occupational Differences

Occupational status influences multiple dimensions, with company employees scoring highest in performance and effort expectations, willingness, and behavior, while individual household consumers scored highest in terms of perceptions of platform quality, product quality, logistics, and brand image. These distinctions reflect different consumer roles and routines: office workers tend to seek convenience and performance, while small business owners may prioritize quality and value (Yang & Liu, 2022).

5. Monthly Income Differences

The analysis shows that higher-income consumers (>¥5,000/month) consistently report higher expectations and satisfaction across most variables. This aligns with the Theory of Planned Behavior and Technology Acceptance Model, which suggest that income can moderate the relationship between perceived value and behavioral intention (Ajzen, 1991; Davis, 1989). Income

provides more choices and confidence in trying prefabricated dishes that are often perceived as premium or time-saving products.

6. Impact of Experience

significantly impacts all measured variables, with experienced users reporting significantly higher scores in effort, performance, social influence, and shopping behavior. This reinforces the idea that past online purchase behavior is a strong predictor of future behavior (Gefen, 2000). Trust and familiarity with e-commerce platforms, along with positive prior experiences, enhance willingness and reduce perceived risk (Kim et al., 2008).

7. Correlation Analysis

Correlation analysis revealed significant positive correlations between most factors (effort expectation, platform quality, product quality, logistics quality, brand image) and online shopping willingness. Among these, logistics service quality ($r=0.488$) and brand image ($r=0.465$) showed the strongest associations, underlining the importance of reliable delivery and brand perception in consumer decision-making (Liang & Lim, 2020).

Interestingly, consumer innovativeness was negatively correlated with shopping willingness ($r=-0.116$). This may suggest that in the specific case of prefabricated dishes, which are seen as mainstream convenience products, highly innovative consumers may seek more experimental or niche food alternatives (Fang & Chen, 2022).

Lastly, willingness and actual online shopping behavior are strongly correlated ($r=0.537$), confirming that intention is a good predictor of action, as supported by behavioral models like UTAUT and TAM (Venkatesh et al., 2003).

Recommendation

Based on the findings of the study on Factors Influencing Consumers' Online Shopping Willingness in China's Prefabricated Dishes Industry: Analysis

of Differences and Correlations, the following recommendations are proposed for stakeholders in the industry, including e-commerce platforms, food manufacturers, and policymakers:

1. Personalize Marketing by Demographic Segments

- **Age:** Target consumers aged **30–39** with time-saving, health-conscious messaging, as this group shows the highest online shopping willingness.
- **Gender:** Since **males demonstrate higher innate innovativeness**, advertisements for new or tech-enabled product features can be tailored toward male consumers.
- **Income:** Consumers with higher income (>¥5000/month) value **platform quality, logistics, and premium product attributes**, suggesting an opportunity for **premium segmentation** and differentiated pricing strategies.

2. Improve Platform and Product Experience

- Emphasize **e-commerce platform usability**, visual design, and **mobile responsiveness**, which are highly correlated with consumer willingness.
- Maintain **product freshness, transparent labeling, and safe packaging**, especially since **product quality** and **logistics service quality** are critical drivers of trust and satisfaction.

3. Strengthen Brand Image and Social Influence

- Develop **branding strategies** that highlight authenticity, health benefits, and food safety.
- Leverage **social media influencers**, customer reviews, and user-generated content to enhance **social influence**, particularly among consumers with higher education levels who are more influenced by peer recommendations.

4. Build Consumer Trust Through Logistics Excellence

- Invest in **efficient cold chain logistics**, real-time tracking, and flexible delivery options to boost perceived **logistics service quality**, which showed strong positive correlations with purchase willingness.

5. Educate and Onboard New Users

- Since **experience is a major differentiator**, create onboarding programs (e.g., free trials, video tutorials, loyalty points) to convert **first-time users** into repeat customers.

6. Promote Innovation While Retaining Accessibility

- Although innovativeness was negatively correlated with purchase willingness in this case, this may suggest that **highly innovative consumers seek unique alternatives**. Thus, offer both **standard prefabricated dishes** and **experimental or niche variants** to meet varied preferences.

7. Policy and Industry Support

- Encourage government and industry cooperation to **certify quality standards** for prefabricated meals, reducing health concerns and increasing consumer trust in online platforms.

References

Ahmed, M., Q. Guo, M. A. Qureshi, S. A. Raza, K. A. Khan, and J. Salam. (2021).

“Do Green HR Practices Enhance Green Motivation and Proactive Environmental Management Maturity in Hotel Industry?” *International Journal of Hospitality Management*, 94: 102852.

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211.

Al Debei, M.M., Akroush, M.N., Ashouri, M.I., (2015). Consumer attitudes towards online shopping.

- Angst, C. M., & Agarwal, R. (2009). Adoption of electronic health records in the presence of privacy concerns: The elaboration likelihood model and individual persuasion. *MIS quarterly*, 339-370.
- Bhattacharjee, A. (2001). Understanding information systems continuance: An expectation-confirmation model. *MIS quarterly*, 351-370.
- Cai, K. (2021). Discussion on the Development Trend of prefabricated dishes in the Central Kitchen of China's Catering Industry Chain. *China Food Safety*, 17, 187-188. doi:10.16043/j.cnki.cfs.2021.23.127
- Chen Dingling, PAN Ning, TIAN Beiyan, HE Zhenggang, HUANG Guizhen, FU Sisi.(2023).Study on Factors Influencing Consumers' Loyalty in Purchasing Prepared Food.*CHINA FOOD SAFETY*.34,145-147.
- Chen, Y., & Zhang, L. (2022). Consumer perception and willingness to pay for prefabricated dishes in China. *Food Quality and Preference*, 96, 104365.
- Cyr, D., Head, M., Lim, E., & Stibe, A. (2018). Using the elaboration likelihood model to examine online persuasion through website design. *Information & Management*, 55(7), 807-821.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS quarterly*, 319-340.
- Deng, A., Tao, B., & Ma, Y. y. (2014). (Empirical Study on the Factors Influencing Customer Loyalty in Online Shopping *Chinese Management Science*, 22 (06), 94-102.
- Dholakia, R. R., & Uusitalo, O. (2002). Switching to electronic stores: Consumer characteristics and the perception of shopping benefits. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 30(10), 459-469.

- Fang, L., & Chen, M. (2022). Health concerns and online purchase behavior: A study of Chinese prefabricated food consumers. *Journal of Consumer Behaviour*, 21(1), 82–95.
- Gao, Y., Liu, H., & Wen, C. (2023). Demographic factors influencing consumer behavior in China's ready-to-cook meal sector. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 51(3), 275–294.
- Gefen, D. (2000). E-commerce: The role of familiarity and trust. *Omega*, 28(6), 725–737.
- Gunden, N., Morosan, C., & DeFranco, A. L. (2020). Consumers' persuasion in online food delivery systems. *Journal of Hospitality and Tourism Technology*, 11(3), 495-509.
- Hirunyawipada, T., & Paswan, A. K. (2006). Consumer innovativeness and perceived risk: Implications for high technology product adoption. *Journal of Consumer Marketing*, 23(4), 182–198.
- Hu, Q. (2021). Research on the Impact of Logistics Service Quality on Customer Repurchase intention. *Dissertation. Tianjin University of Technology*.
- Indrawati, I., Ramantoko, G., Widarmanti, T., Aziz, I. A., & Khan, F. U. (2022). Utilitarian, hedonic, and self-esteem motives in online shopping. *Spanish Journal of Marketing-ESIC*, 26(2), 231-246.
- Kim, D. J., Ferrin, D. L., & Rao, H. R. (2008). A trust-based consumer decision-making model in electronic commerce: The role of trust, perceived risk, and their antecedents. *Decision support systems*, 44(2), 544-564.
- Liang, J., & Lim, W. M. (2020). Online grocery shopping: A systematic review and meta-analysis. *Internet Research*, 30(4), 1061–1082.

- Lin, X., & Huang, T. (2021). Logistics service quality and customer satisfaction in e-commerce: Evidence from China. *Electronic Commerce Research and Applications*, 46, 101043.
- Liu, Y. h. (2016). Empirical Study on the Factors Influencing Consumer Satisfaction of Online Purchasing of Fresh Agricultural Products. *Dissertation.Jilin University*.
- Luo, Y., Zhang, S., & Wang, L. (2021). Research on the Willingness of Consumers to Purchase Genetically Modified Foods with Quality and Safety Cognition——Taking Genetically Modified Soybean Oil as an Example. *Agricultural Research and Economic Management*, 02, 1-10.
- Mao, X. y. (2019). Empirical Analysis of Factors Influencing Satisfaction with Online Shopping of Fresh Agricultural Products. *Dissertation.Chengdu University of Information Technology*.
- Oliveira, H., Blocquel, C., Santos, M., Fretigny, M., Correia, T., Goncalves, A., . . . Ferraris, F. (2021). Semi-industrial development of nutritious and healthy seafood dishes from sustainable species. *Food Chemical Toxicology*, 155, 112431.
- Petty, R. E., & Cacioppo, J. T. (1986). *The elaboration likelihood model of persuasion*: Springer.
- Pu,Y.(2022).Thinking on the development of prefabricated dishes in the post-epidemic era.*City*.(10),38-41.
- Tian,Xiao.hua.(2021).Research on the willingness,behavior and strengthening of online shopping of fresh agricultural products.*Dissertation.Henan agricultural university*.

- Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly*, 27(3), 425–478.
- Wan Jun, Guo Tingting, Wu Zhengxiang.(2015).A study on the impact of consumers' mobile internet service usage intention based on UTAUT model. *Resource Development and Market*. 31(10): 1224-1227.
- Wang, H. (2023). Post-COVID consumer preferences for convenience foods: The case of prefabricated meals in urban China. *Asian Journal of Business Research*, 13(1), 45–59.
- Wang, X. m., & Zhu, K. y. (2022). Conforming to the general trend, forming a joint force to accelerate the development of Sichuan cuisine prefabricated dishindustry. *Modern Food Science and Technology*, 28(5), 49-52. doi:10.19885/j.cnki.hbqy.2022.05.003
- Wang,J. , Liu. L. (2018). Research on the impact of consumer innovativeness on brand extension based on consumer characteristics. *National Circulation Economy*, 14 4-5.
- Wei,Shun.(2022).Prefabricated dishes: a new track with high growth and low penetration.*Analysis of Stock Market Dynamics*.(2),52-53.
- Xie, H., & Yu, Z. (2021). Platform trust and food e-commerce: Mediating role of brand image. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 62, 102610.
- Xie, Y. S., Fu, X. X., Zheng, J. N., Liu, Y. X., Qi, L. B., & Dong, X. P. (2021). Effects of Bio-Preservatives on the Quality of Pre-Cooked Pacific White Shrimp(*Penaeus Vannamei*) during Refrigerated Storage. *Sci. Technol. Food Ind*, 42, 264-270.

- Xu, Y.J.,Zhang, Y.H.,Zhou, F.,Chen, S.(2022).Analysis on the Development Mode and Current Situation of prefabricated dishes in Guangdong.J. Chin. Inst. Food Sci. Technol.(22),27-38.
- Yang, N. (2015). An Empirical Study on the Influencing Factors of Consumers' Organic Food Purchasing Behavior. Journal of Central University of Finance and Economics, 5, 89-95.
- Yang, Y., & Liu, J. (2022). Digital consumer segmentation in China: A study on online food delivery services. *Journal of Consumer Marketing*, 39(6), 618–631.
- Yang,Yunfei.(2022).Prefabricated dishes are hotly debuting, how to "control the overall situation" of the trillion-dollar industry that is hot for capital?.*China Logistics & Procurement*.(4),32-33.
- Zhang, Q., & Zhao, J. (2022). E-commerce platforms and changing food consumption patterns in China. *British Food Journal*, 124(4), 1345–1362.
- Zhang, R., & Xu, F. (2022). Research on consumers' genetically modified food purchase decisions: From the perspective of genetically modified system cognition. *Agricultural Technology Economics*, 10, 69-82.
- Zhang,Q. (2021). Research on key technologies for quality control of prefabricated dishes.Journal of Food and Biotechnology.40(1),34-36.
- Zhao, L. (2021). Study on the Current Situation and Problems of the Prefabricated Vegetable Industry. *China Condiment*, 09, 146-147.
- Zhao,Dawei,Liu,Qiao,Liu,Jing. (2013). Research on Evaluation of agricultural cold chain logistics service capability.*Management Modernization*.(1),46-48.

- Zhong, K., & Zhang, C. q. (2013). Research on the Impact of Consumer Perceived Value on Online purchase intention: Using Online Word of Mouth as a moderating variable. *Journal of Shenyang Normal University (Social Sciences Edition)*, 37(3), 53-56.
- Zhou, L., Dai, L., & Zhang, D. (2007). Online shopping acceptance model—A critical survey of consumer factors in online shopping. *Journal of Electronic Commerce Research*, 8(1), 41–62.

A STUDY OF THE MUSICAL STYLES OF ZHANG ZHAO'S PIANO WORKS *

Xuanjing Ding¹ and Suvida Neramit-Aram²

¹Ph.D, in Art Performance Communication programme, Shinawatra University,
Thailand

²Dr. Suvida Neramit-Aram, Shinawatra University, Thailand

Corresponding Author's Email: suvida.n@siu.ac.th

Received 23 May 2025; Revised 5 June 2025; Accepted 10 June 2025

Abstract

Zhang Zhao is a famous Chinese composer and pianist. His music compositions cover a wide range of genres, including piano pieces, symphonies, dance dramas, operas, chamber music, folk instrumental music and more. His piano works are characterized by diverse themes and distinctive Chinese styles and have won numerous domestic and international awards. Through the composer Zhang Zhao in-depth understanding of the original intention of creation and creative features, explore the connotation of the work, heritage and carry forward the excellent culture of the Chinese nation. Zhang Zhao's compositions are basically centered on the excellent and splendid culture of the Chinese nation, and the composer's wish is to create more piano music with the content of national culture.

Zhang Zhao's Chinese style piano work Pi Huang as an example, this article firstly introduces the background of the creation of Zhang Zhao's piano work Pi Huang, and then analyzes the musical style by combining the

Citation:

* Xuanjing Ding and Suvida Neramit-Aram. (2025). A Study Of The Musical Styles Of Zhang Zhao's Piano Works. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1142-1156.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

compositional techniques of the work and the use of national music elements in the creation, Finally, there is the significance of the creation of Zhang Zhao's piano works.

Keywords: Zhang Zhao, Piano Works, National Music, Music Style

Introduction

At the beginning of the 20th century, the development of Chinese piano music was still in its infancy. Influenced by students returning from overseas, China gradually introduced Western compositional techniques and piano performance skills. The earliest Chinese piano work, “Peace March” by Zhao Yuanren in 1914, attempted to blend Western harmonic structures with traditional Chinese tonal modes. This marked a critical step toward the localization of Chinese piano music (Yang, 2011). Later, He Luting’s award-winning piece “Shepherd Boy’s Flute” in 1934 further reinforced the integration of national folk melodies into Western compositional frameworks. From the 1950s onward, the establishment of professional music institutions and the growing maturity of China’s music education system created a fertile ground for the development of piano works infused with ethnic characteristics (Zhang, 2023).

Despite these advances, Western piano repertoire still dominates music education in China. Chinese piano students often engage more with Western music literature than with compositions rooted in their own cultural heritage. As a result, many lack exposure to the stylistic nuances and expressive aesthetics of Chinese-themed piano music. In this context, the study of Chinese piano works—especially those that creatively integrate traditional musical forms such as Peking Opera—is of particular significance. Zhang Zhao’s *Pi Huang* exemplifies this artistic synthesis by fusing Chinese opera elements with Western piano language. Exploring such works can not only

broaden the repertoire of Chinese piano literature but also provide valuable insights into the localization of Western instruments within Chinese musical expression. Therefore, this study focuses on the creative background, stylistic features, and cultural significance of Zhang Zhao's Pi Huang, aiming to contribute to the academic understanding and practical dissemination of Chinese-style piano works.

Objectives

1. To study the creative background of Zhang Zhao's piano work Pi Huang.
2. To study the compositional style of Zhang Zhao's piano work Pi Huang.
3. To study the significance of Zhang Zhao's piano work Pi Huang.

Literature Review

Studies of Zhang Zhao's piano works include studies of the unity of Zhang Zhao's compositions and performance techniques, studies of Zhang Zhao's musical aesthetics, studies of the “ethnic” musical elements in Zhang Zhao's piano works, and personal interviews with Zhang Zhao. Through the introduction of Zhang Zhao's piano works, these articles reveal the significance of his creations in passing on Chinese musical culture, which is of great significance to piano creations today.

Yang (2011) shows that the two major compositional features of Pi Huang are the combination of traditional Chinese musical structure and traditional European form structure and the collision of major and minor tonal systems with traditional Chinese modes, and analyzes the piece around these two features. Lin (2012) in his article The Aesthetic Appreciation of Peking Opera Art from the Composition of Zhang Zhao's Piano Piece “Pi Huang”

demonstrates from the perspective of aesthetic appreciation the expression of the piece's very national characteristics and Peking Opera flavor. In the interview with Zhang Zhao, Zhang (2018) mentioned the relationship between minority languages and music creation, Zhang Zhao said that because of my birthplace and upbringing, the musical language of minorities has penetrated into my blood, and can be said to be the “mother tongue” of my musical language, which I have always consciously or unconsciously used in my compositions. Lin (2019) demonstrates that Zhang Zhao has a unique national temperament, he was born in Yunnan, where there is a wide concentration of ethnic minorities, he is more familiar with national music, and he is able to draw on the traditional national culture in his music creation, which makes his musical works quite diversified;

As can be seen in the past studies, many researchers have reviewed Zhang Zhao's piano works and concluded that Zhang Zhao's solo piano works were created with a national style, skillfully blending modernity and tradition together, thus forming a personal artistic style.

Methodology

This research employs the methods of literature review analysis and music analysis, aiming to explore the musical style and significance through the review and analysis of relevant literature and works. The specific research methods are as follows:

1. literature review method

The literature review method involves analyzing collected literature to explore the characteristics and status of the research object while forming independent insights. In this study, the researcher employs this method to examine the theoretical aspects of Zhang Zhao and his piano works, focusing on their creative background, stylistic features, and intrinsic significance.

2. Music analysis method

The music analysis method is used to understand a musical piece by examining its structural components and organization. In this study, the researcher applies this method to Zhang Zhao's piano work *Pi Huang*, analyzing its form, harmony, and structure to reveal its creative value and cultural significance

Results

1. The background of Zhang Zhao's piano work *Pi Huang*.

Chinese traditional music structure is unique compared to western music form structure. This is especially evident in opera music, where the rhythms used in the music are rich and varied, many of the beats are relatively free, and the structure does not conform to the three parts principle of the Western form structure, but shows more of the free attributes of rhythmic development. Zhang Zhao's piano music creation not only focuses on the use of melody, but the musical tempo structure of traditional music has also become a major factor in the nationalization of piano music works.

Zhang Zhao is an outstanding contemporary Chinese piano composer who has written many piano works. Zhang Zhao's masterpiece *Pi Huang* shows Chinese flavor, combining the elements of Peking Opera with western music, which makes this work unique. Peking Opera, also known as *Pi Huang*, is regarded as China's national treasure, and is accompanied by Gongs, Drums, and Huqin, with the basic voice range of *Pi Huang*. *Pi Huang* range is a collective name for the opera tune of Xipi and Erhuang, which is one of the most expressive and developed voices in China's opera. At the level of musical style, Xipi's style is lively and bright, while Erhuang's style is delicate and soft. Their different musical structures and melodic characteristics give Peking Opera a rich expressive power.

2. The compositional style of Zhang Zhao's piano works.

2.1 The use of Peking Opera elements.

Musical form structure and tempo variations with elements of Peking opera. Zhang Zhao's piano work *Pi Huang* is composed in a Peking Opera structure, [Yuanban] section is the main theme of the whole piece, in which the [Yuanban] setting is used as the basis for the changes over the melody, it consists of ten sections. Zhang Zhao draws on the compositional techniques of Western music, skillfully combining different musical tempos, so that the overall structure of the piano work *Pi Huang* is more similar to the Western sonata style. *Pi Huang* can be divided into three main sections, which can be subdivided into ten subsections, each with a different rhythm and style of expression. The piano work *Pi Huang* has a distribution of form structure, as shown in Table 1.

Table 1 Structure of the Piano *Pi Huang*.

structure	Part I					Part II	Part III			
Section (10) with Chinese Subtitles	<i>Daoban</i>	<i>Yuanban</i>	<i>Erliu</i>	<i>Liushui</i>	<i>Kuaisanyan</i>	<i>Manban</i>	<i>Kuiban</i>	<i>Yao ban</i>	<i>Duo ban</i>	<i>Weishe ng</i>
English translation	Introduction	Original (Theme)	Two Six	Running Water	Fast Three Eyes	Slow Plate	Fast Plate	Rock Plate	Stomp Plate	Coda
Beat	サ	2/4	2/4	2/4	4/8-	4/2-	2/4	サ	1/4-	4/4-2/4

					サ	3/2- 5/2- 6/2- 2/2- サ			3/8- 2/4- サ	
Temp o	Rubato	Largo	Allegro	Allegro	Viva ce	Lento- Largo	Allegro	Viva ce	Presto	Andante- Prestissimo- Allegro

In the “Daoban” section, the composer used “サ”, which means free beat, no regular beat, leaving room for the player's imagination. Trill present a melodious sound to lead to the theme, and then after entering the theme section, the tempo of the section is gradually accelerated, and the music presents a cheerful atmosphere (Figure 1). In the “Manban” section, is a slow movement, the use of slow movement fully expresses the feelings of the characters, showing the inner peace. In the “Duoban” section, music continues to progress in mood, reflecting the composer's inner passion. The frequent change of rhythm makes the piece present a rich and varied state of change.

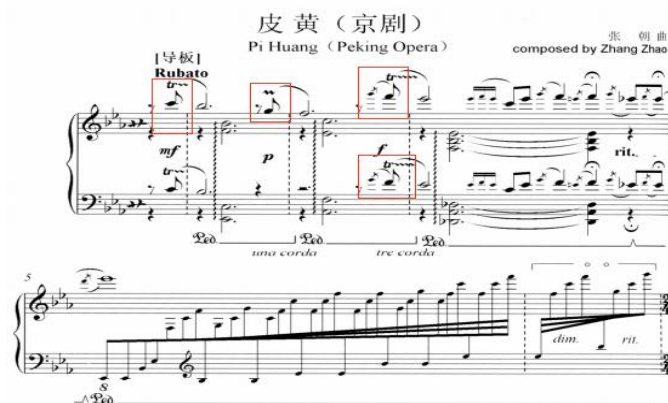

Figure 1 Zhang Zhao's piano work *Pi Huang*, mm. 1-6

Zhang Zhao's Pi Huang has a rich dramatic effect with frequent tempo changes in all parts. The introductory part uses the musical tempo of Chinese opera music, which has a strong color of opera rhythm. The rhythm of the introductory part is freer, which provides the performer with more space for creation and imagination, and with the frequent changes of tempo, it highlights the rhythm of the opera even more.

In terms of form structure, Pi Huang is characterized not only by the structure of Chinese Peking Opera, but also by the Western sonata suite. For example, the trilogy form structure and the “fast-slow-fast” tempo layout. In the work, divided into three parts, the first part is like the introduction, the speed of the slow tempo, into the theme of the speed of the first movement of the sonata, the speed is faster. The second part is like the second movement, with a slower tempo. Into the third part, like the third movement with reproduction, faster speed. So, the piano piece Pi Huang in the form structure has the characteristics of the Western sonata.

Musical melodies with elements of Peking Opera. In the piano work Pi Huang, the composer uses the core tones of Peking Opera singing, which appear throughout the whole work through the cycle of different voices in high, middle and low parts, so that the work not only retains the tones and timbres of traditional Peking Opera, but also better expresses the characteristics of singing in national music. In the work, the musical melody has distinctive characteristics of opera music. In the “Daoban” section, the introductory part has a relatively free and slow tempo, followed by a light and lively melody into the theme with a strong sense of rhythm. The tempo changes gradually accelerate the tempo of the work, giving a sense of tension and emphasizing the dramatic effect of the work. In terms of the work's tune development techniques, it has distinctive opera characteristics, such as the first and second phrases as the basis, the third and fourth phrases repeated

many times, this technique also includes the repetition and extension of the entire section, not only to promote the development of the music and the plot, but also gives the work a unique flavor of opera, so that the emotional performance is more rich. In addition, the combination of the melodic tones of the opera and the art of the piano has become a characteristic of the opera style piano works, showing the flavor of Peking Opera.

2.2 Imitation of Musical Instrument Tones

Tone is one of the most important expressive factors in traditional Chinese music, and its richness is firstly reflected in the instrument itself. The piano has a wide range and a strong ability to imitate tones, which can not only reproduce the tones of ethnic instruments from an emotional level, but also reveal the inner connection between ethnic instruments and playing techniques from a rational level, thus showing a strong artistic influence. In this piano work, the composer imitates the accompaniment commonly used in Peking Opera with the help of the piano's rich playing style and expressive techniques, vividly reproducing the flavor and ethnic characteristics of Peking Opera's accompanying instruments.

Imitation of percussion instruments. Percussion is a common instrument in Peking Opera, and the composer imitated it through his piano playing technique. In the “Erliu” section of Pi Huang the left hand is dominated by a sustained and flexible series of skipping tones, with a shorter sound that imitates the timbre of a drum (Figure 2). Zhang Zhao adds pedals to this series of skips, which provide a nice foil to the higher melodic voices.

Figure 2 Zhang Zhao's piano work Pi Huang, mm. 26-32

The second part, the clear weaving structure and acoustics skillfully mimic the timbral qualities of both the drums and the gongs.

In the third part, the composer imitates the Peking Opera's drag singing and the percussion instruments of the drums by using the high and low voices in each part (Figure 3). At the coda, the timbre of the drums is imitated by playing the core notes and strong tones of the high and low voices, bringing the piece to a climax as the tempo changes.

Figure 3 Zhang Zhao's piano work Pi Huang, mm. 133-139

Imitation of plucked instruments. In the piano work, Pi Huang, there are also imitations of plucked instruments from Peking Opera, including Sanxian (Chinese plucked string instrument, composed of three strings), and often the Pipa, which are all traditional Chinese plucked instruments. The Pipa is rich in techniques, including tremolo, picking, flicking, sweeping, rolling, with a clear, bright, granular, flexible, and mysterious sound. In the “Kuaisanyan” section of the work, the composer adds a “glissando” to the melody, vividly imitating the acoustics of the pipa and Peking opera fiddle (Figure 4).

Figure 4 Zhang Zhao's piano work Pi Huang, mm. 83-86

Imitation of an orchestra ensemble tone. In Pi Huang, the composer not only employs the piano to imitate the tone of Chinese folk instrumental music, but also the sound effects of the various types of instrumental ensembles commonly used in Peking Opera, giving the music a mysterious oriental color. For example, the ensemble of the plucked instruments Peking opera fiddle, Peking two-stringed fiddle, Pipa and three-stringed plucked instrument, as well as the ensemble with the percussion instruments, drum, large gongs, small gongs, and cymbals, vividly portrays the tense images of Peking opera.

In conclusion, the piano work Pi Huang fully demonstrates a strong traditional Chinese aesthetic connotation, and its sound effects are uniquely characteristic of opera, bringing a strong experience of piano nationalization. The aesthetic significance of this work is far-reaching and unique. Through the balance and symmetry of the trilogy form structure, it expresses both the timbre and color of the traditional Chinese accompanying instruments and conveys an implicit expression of emotion. In addition, the intensity of the entire work is varied, not only using conventional intensity notation, such as *p*, *f*, *mf*, *dim* and *cresc.*, but also adding many *sf*, *sp* and accent markings by composer Zhang Zhao. Therefore, it is necessary to understand the changes in

intensity before performing the work, in order to make the music show a rich and multi-layered sound effect.

3. The Significance of Zhang Zhao's Piano Works

Zhang Zhao's piano compositions hold great cultural and educational value, reflecting his commitment to promoting Chinese traditional music through modern piano art. As a Western instrument, the piano has long been taught in China using European repertoire and aesthetics, leading many performers to lack understanding of Chinese musical expression. Zhang's works address this gap by integrating elements of Peking Opera, folk melodies, and ethnic timbres into his piano compositions, offering audiences and performers a vivid experience of Chinese musical spirit.

His compositions span six thematic collections, with the majority rooted in traditional Chinese culture. These include adaptations of opera, regional customs, folk songs, and educational works for children, all aimed at fostering national identity and musical appreciation. By doing so, Zhang not only enriches the Chinese piano repertoire but also bridges cultural understanding between Chinese and Western music.

Furthermore, his works enhance piano pedagogy by encouraging students to explore diverse tonal colors and emotional depth beyond Western traditions. Teachers can use these compositions to cultivate students' national sentiment, artistic imagination, and cross-cultural competence, making Chinese-style piano works an essential component of contemporary music education.

Discussion

This study reveals that *Pi Huang* by Zhang Zhao exemplifies a successful integration of Western piano composition techniques and traditional Chinese Peking Opera aesthetics. Structurally inspired by opera forms and

melodically rich with elements of Xipi and Erhuang, the work reflects a unique blend of cultural identities. Zhang Zhao's innovation in simulating traditional Chinese instrumental timbres on the piano further deepens its operatic character, demonstrating the expressive potential of the piano in portraying national elements.

As Yang (2021) points out, the piece harmoniously combines Eastern and Western musical expressions, presenting a vivid artistic embodiment of Chinese cultural identity. Zhang (2023) emphasizes the importance of performers understanding not only the technical demands but also the cultural connotations of such works to fully convey their artistic essence. Zhou (2019) reminds us of the revitalization of Peking Opera in recent years, underscoring the importance of preserving and evolving traditional forms.

Ultimately, Pi Huang is not only a creative milestone in Chinese piano literature but also a valuable cultural artifact. It bridges tradition and innovation, contributing to the nationalization of piano music and offering profound educational and artistic value for contemporary musicians and scholars.

Recommendations

1. Theoretical Recommendations

At present, research on Zhang Zhao's style mainly focuses on the structure of his works and performance techniques. In the future, further attention should be paid to the cultural meaning, cross-cultural communication, and the internal logic of the combination of Chinese and Western music embodied in his works, to build a more systematic and comprehensive theoretical framework.

2. Policy Recommendations

It is recommended that cultural authorities and arts foundations establish dedicated support policies to provide financial assistance and resource guarantees for Zhang Zhao and other musicians with innovative ethnic characteristics in their research, promotion, and performances. Universities and research institutions should be encouraged to initiate interdisciplinary research projects on themes related to "Eastern and Western musical cultures," aiming to develop a systematic theoretical framework and apply research findings to music composition and teaching practices.

3. Practical Recommendations

Zhang Zhao's piano work style has elements of traditional Chinese music, which provides reference for other creators. In addition, Zhang Zhao's compositional concepts and styles are introduced into the music education system to help students understand the combination of traditional Chinese music and modern compositions, and to enhance their cross-cultural aesthetic and creative abilities through courses, lectures, and concerts.

References

- Lin, J. (2012). Aesthetic appreciation of Peking opera art in Zhang Zhao's piano piece *The Pi Huang. Music Composition*, (4), 105–107.
- Lin, Y. (2019). The inheritance and application of traditional music in Zhang Zhao's compositions. *Collection*, (3).
- Yang, H. (2011). Collision across time and space: An analysis of the fusion of Eastern and Western music in the piano piece *The Pi Huang. Piano Art*, (8), 51–53.
- Yang, L. (2021). Exploration of the inheritance of traditional music in *Pi Huang. Sichuan Drama*, (2), 181–183.
- Zhang, Q. (2023). Artistic features and performance techniques of the piano work *Pi Huang. The Drama House*, (20), 89–91.

- Zhang, K. (2018). The "Oriental soul" of the piano: A conversation with contemporary composer Zhang Zhao. *Piano Art*, (6).
- Zhou, L. (2019). Reflections on the current development of Peking opera music. *The Drama House*, (4), 74.

INFLUENCE MECHANISMS OF NON-VERBAL COMMUNICATION AND CHOIR EFFECT OF ACTING ON THE PERFORMANCE *

Ao Sheng¹ and Nutthan Inkhong²

^{1,2}Academy of Arts and Philosophy, Shinawatra University, Thailand

Corresponding Author's Email: nutthan.i@siu.ac.th

Received 20 May 2025; Revised 5 June 2025; Accepted 6 June 2025

Abstract

The purpose of this paper is to explore the mechanism of the influence of non-verbal communication and movement on the performance of university choirs. As an art group, the performance of college choir not only depends on vocal performance, but also needs the coordination of movement performance and non-verbal communication. This paper discusses the effects of social identity and self-efficacy as mediating factors on the non-verbal communication and action performance of college choir members, and then affects the performance effect. Research has shown that increased nonverbal communication and action performance improves self-efficacy and social identity, which in turn increases performance effectiveness. To enhance data validity, the study expanded the interviewee group and increased the number of interviewees, allowing for a more comprehensive understanding of the phenomena. The research results of this paper have certain enlightenment

Citation:

*

Ao Sheng and Nutthan Inkhong. (2025). Influence Mechanisms Of Non-Verbal Communication And Choir Effect Of Acting On The Performance. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3),

1157-1172.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

to the construction of chorus team and the development of college students' mental health.

Keywords: Non-verbal Communication, College Choir, Social Identity, Self-Efficacy

Introduction

The current situation of university students worldwide varies across nations and regions, but they commonly face a range of pressures such as academic stress, economic uncertainty, employment challenges, technological integration, social engagement, environmental awareness, and mental health concerns. College life is a critical developmental stage characterized by heightened psychological vulnerability, especially due to limited coping skills and identity formation needs. In recent years, mental health issues among college students have gained increased attention, particularly in relation to their impact on academic performance, social adjustment, and emotional well-being.

In China, rapid economic development has improved material conditions and elevated public awareness of psychological health. College students today tend to have broader perspectives and active thinking, but also encounter new psychological challenges in adapting to fast-changing educational and social environments. As reported by the Ministry of Education, the number of higher education institutions in China was projected to reach 2,820 by 2023, with notable growth in most regions except for Liaoning, Heilongjiang, and Shanghai. The expansion of universities has led to a corresponding rise in university choirs, which play an increasingly important role in cultural life on campus. However, this growth has also brought new challenges related to diversity, artistic professionalism, internal competition, group collaboration, and extracurricular participation (Figure 1).

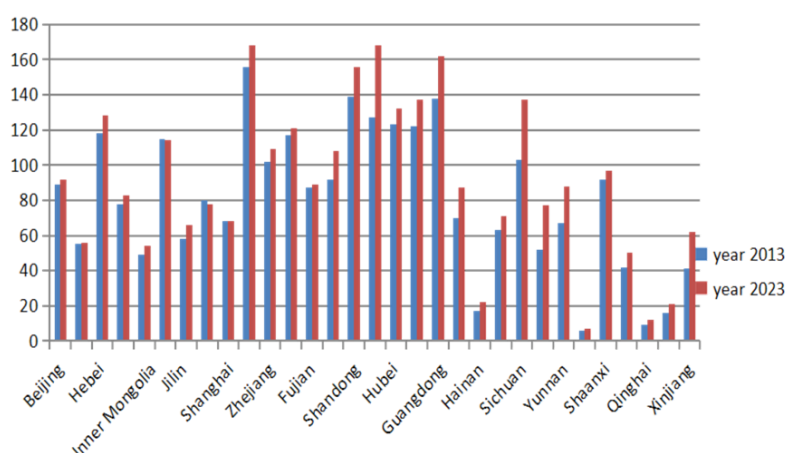

Figure 1 Number of Higher Education Institutions in China, 2013-2023 data chart (Constructed by the researcher)

Choral performance in higher education settings has evolved from being purely auditory to becoming a multimodal artistic expression. Increasingly, elements such as non-verbal communication and action performance are integrated into ensemble singing to enhance visual aesthetics and emotional depth. Gestures, facial expressions, and stage movement now serve as critical tools for conveying mood and fostering interaction between performers and the audience. While previous research emphasized vocal ability and musical training, recent studies have shifted attention toward physical expressiveness and group coordination in performance contexts (Bonshor, 2014; Hendry, Lynam, & Lafarge, 2022). However, more empirical investigation is needed to understand how non-verbal communication and physical movement influence college choir members' self-efficacy, social identity, and overall performance effectiveness.

Objectives

This study aims to explore the psychological and social mechanisms through which non-verbal communication and action performance influence the effectiveness of college choir participation. The specific objectives are:

1. To examine how non-verbal communication and coordinated movement enhance choir members' self-efficacy through expressive freedom, feedback interaction, and embodied performance confidence.
2. To investigate how participation in expressive behaviors contributes to the formation, reinforcement, and maintenance of social identity within the choir group, particularly through emotional resonance, team cohesion, and symbolic bodily practices.

Literature Review

Research in music education and performance psychology has increasingly recognized the importance of non-verbal communication and embodied expression in enhancing group performance and individual engagement. Non-verbal elements—such as body language, facial expression, and gestural synchrony—have been shown to improve emotional expressiveness and foster stronger performer-audience connections (Birdwhistell, 2010; Martikainen, 2020). In the context of choral performance, these forms of communication contribute not only to the aesthetic quality of the presentation but also to internal group cohesion and mutual understanding.

The role of self-efficacy in musical performance has also been widely studied. Bonshor (2014) notes that choir configuration, peer collaboration, and clear conductor feedback can significantly boost singers' confidence. Similarly, Hendry, Lynam, and Lafarge (2022) emphasize how group singing interventions enhance psychological well-being by promoting a sense of competence and

emotional regulation. These findings align with Apfelstadt's (1997) view that leadership in choral instruction must go beyond musical direction to include the emotional and motivational needs of ensemble members.

Social identity theory provides an additional lens for understanding how choral singers relate to their group. Dingle et al. (2017) found that communal music-making activities, such as choir singing, reinforce group belonging and foster emotional resilience in participants facing mental health challenges. The development of a shared musical identity can positively influence individual motivation and collaborative behavior, particularly in amateur or non-major ensembles.

While previous studies have focused primarily on vocal proficiency or therapeutic outcomes, few have examined the interaction between non-verbal expression, self-efficacy, and social identity in shaping ensemble performance. This gap underscores the need for research that integrates performance psychology, expressive behavior, and social group dynamics—particularly in collegiate choir settings where members often come from diverse educational and musical backgrounds.

Methodology

This study employed a qualitative research design to explore how non-verbal communication and action performance influence self-efficacy and social identity among college choir members. To achieve this, a multi-step methodology was adopted, combining data collection through semi-structured interviews and on-site observations with thematic and coding analysis techniques.

1. Data Collection

The primary data were collected through semi-structured interviews with university choir members, focusing on their performance experiences,

emotional responses, and perceptions of group belonging. To improve data diversity and reliability, the interviewee group was expanded to include participants of different ages, musical backgrounds, and performance experience levels, and the number of interviewees was significantly increased. Interviews were both audio- and video-recorded to capture verbal responses as well as non-verbal behaviors, such as gestures, facial expressions, and posture. Additionally, on-site observations during rehearsals and performances were conducted to supplement interview data and contextualize non-verbal interactions within natural choir settings.

2. Data Analysis

A three-level coding process was conducted using NVivo 20.0 software. First, open coding was used to extract initial concepts from the transcripts, resulting in 584 preliminary codes, which were refined to 464 and grouped into 26 subcategories. In the axial coding phase, these were synthesized into six overarching categories: self-expression and role identity, reinforcement of self-efficacy, effectiveness of interaction and feedback, enhancement of social identity, facilitation of emotional expression, and externalization of collective belonging. Finally, selective (tertiary) coding identified two core themes: (1) the enhancement of self-efficacy through non-verbal communication and action performance, and (2) the construction and maintenance of social identity within the choir group.

This methodology allowed for the identification of mechanisms through which embodied performance contributes to psychological outcomes in choir participation. It also facilitated the construction of a visual model of influence mechanisms, grounded in the participants' lived experiences and triangulated across interviews and observed behavior.

Results

This section presents the findings of an extensive coding analysis of interview data and dialogue transcripts, aiming to explore how non-verbal communication and action performance influence college choir members' psychological and social experiences. The analysis yielded two core themes: the enhancement of self-efficacy, and the construction and maintenance of social identity. These two theoretical codes support the proposition that non-verbal elements such as gesture, movement, posture, and facial expression serve not only as artistic tools but also as mechanisms for individual empowerment and group integration. Specifically, the study finds that non-verbal communication and action performance enhance members' self-confidence and performance engagement, while also fostering a sense of belonging and shared purpose within the choir. Efforts to maintain group identification—such as creating collective meaning and making positive in-group/out-group distinctions—emerged as crucial strategies for sustaining membership cohesion. To uncover these mechanisms, a three-level coding approach was employed. Open coding generated 584 initial codes, later refined to 464 and grouped into 26 descriptive categories, including emotional resonance, team cohesion, movement coordination, and balance between individual and group performance. These were further synthesized in the axial coding stage into six overarching themes: self-expression and role identity, reinforcement of self-efficacy, effectiveness of interaction and feedback, enhancement of social identity, facilitation of emotional expression, and externalization of collective belonging. These themes were confirmed in the selective (tertiary) coding stage, which defined two integrated models of influence—self-efficacy enhancement and social identity formation—as the foundation for understanding how non-verbal and action-based expression affects performance. The corresponding relationships among codes and themes are outlined in Table 1 and Table 2, and are visualized in the NVivo-generated diagram shown in Figure 2.

Table 1 Examples of partial coding

Original Dialogue	Open coding		Axial coding
	Native Code	Revision Code	
I put everything I had into the chorus and got it right. I should have played pretty well too.	Utilizing all abilities	Confidence in performance	Reinforcement of self-efficacy
We had to learn to sing each voice part on its own. Before the performance, our conductor had put together a detailed training program where she took each of us through our voice parts one by one. I remember the day when she asked each of us to present our parts individually during the training while the others waited. It was a bit nerve-wracking at first, but the conductor's encouragement and careful guidance made it worthwhile. She listened to each of us carefully, helping us to get our pitch and pronunciation right, and gave us some great advice.	Rehearsing vocal skills according to the training plan has improved	Individual performance enhancements	Reinforcement of self-efficacy
The best way to know you've done a good job is if people listen to it and think, 'Wow, this is really wonderful'.	Being praised for singing beautifully	Interaction between emotional expression and audience feedback	Effectiveness of interaction and feedback

Our choir has this thing where we call ourselves 'the loveliest people' at every practice and event. It might sound a bit silly, but it's also a reflection of the unique bond and closeness we share. When we talk or play, we see each other's faces and movements, and it's like we're all working together as a team.	Identifying with the choir as a team and working together for it	Team cohesion	Strengthening of social identity
I was a bit unsure once when I was singing the soprano part, but the conductor came up, listened, and gave me a nod. That made me feel like I was singing pretty well, and that kind of feedback gives you a lot of confidence.	Being directed to nod and encourage	Body and language	Promotion of emotional expression

Table 2 Tertiary coding of mechanisms influencing non-verbal communication and action performance

Core coding	Axial coding	Open coding	Quorum	Frequency
Self-efficacy enhancement in choir members	Self-expression and role identity	Freedom of self-expression	3	5
		Character immersion	5	9
		Emotional resonance	6	15
	Reinforcement of self-efficacy	Fluidity of movement	9	20
		Confidence in performance	10	39
		Movement to music fit	7	12
	Effectiveness of interaction	Individual performance enhancements	10	31
		Pacing of interactions	8	24
		Interaction between emotional expression and audience feedback	10	23

Social Identity and Maintenance of Choir Membership	and	Coordination of movements	6	14
	feedback	Rhythmic synchronisation	7	19
	Strengthening	Resonance of team goals	8	14
	of	Team cohesion	10	37
	social	Perceived social support	9	22
	identity	Collective honour	8	14
		Body language	10	29
		Interpretation of facial expressions	9	23
	Promotion	Use of gestures	9	14
	of	Eye contact	10	26
	emotional	Emotional outgrowths	6	9
	expression	Transmission of emotions	9	16
		Breathing and Body Response	4	7
		Body contact	4	6
	Externalisation	Changes in posture	9	14
	of	Phonetic paralanguage	5	5
	collective	Balancing individual and team	8	17
	belonging	performance		

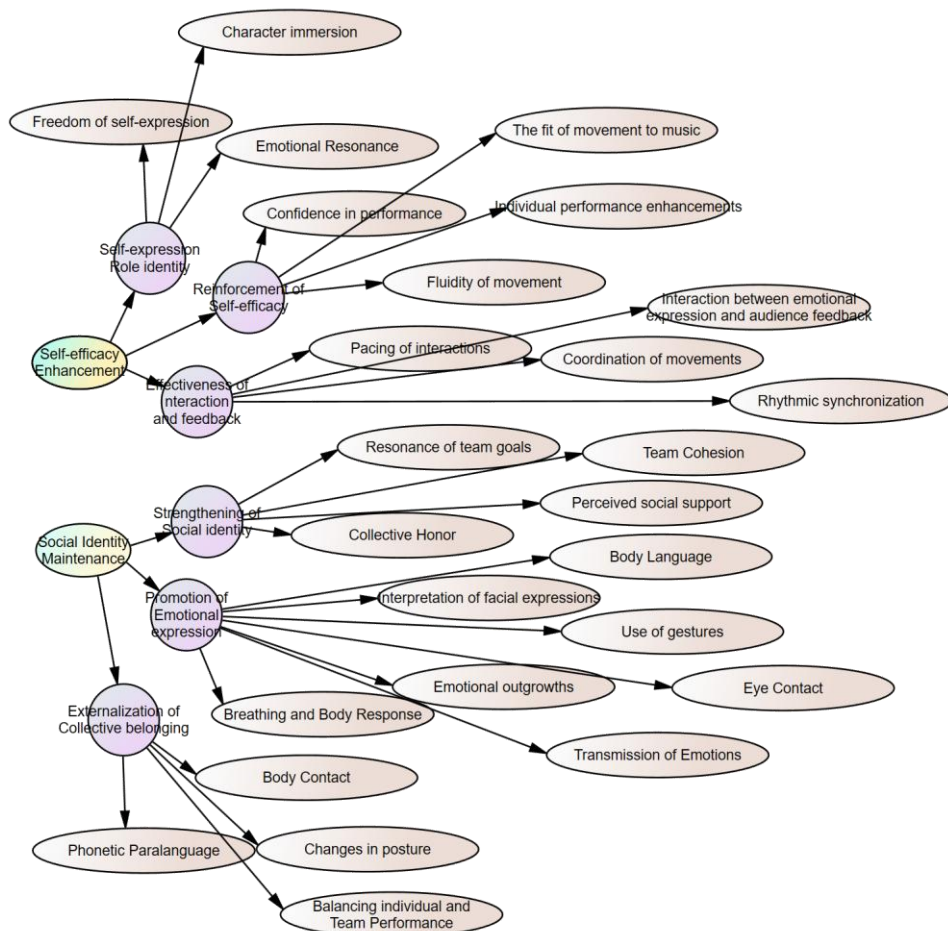

Figure 2 Tertiary coding tree node relationship diagram for non-verbal communication and action performance influence mechanism (Constructed by the researcher)

1. Enhancement of Self-efficacy through Non-verbal Communication and Action Performance

The first core mechanism identified in this study is the enhancement of self-efficacy, which refers to choir members' increased belief in their own competence and expressive ability during performance. This process was strongly associated with embodied participation, including movement coordination, physical alignment with musical phrasing, and the reception of verbal and non-verbal feedback. Participants frequently referenced the importance of “freedom of expression,” “emotional resonance,” and

“confidence in performance,” which were coded under axial themes such as self-expression and role identity, and reinforcement of self-efficacy. Interviewees described moments when immersive rehearsal practices, conductor guidance, or audience reactions helped them build a stronger sense of musical capability. For instance, one member stated that receiving a nod from the conductor mid-rehearsal gave them a clear emotional boost, affirming their correctness and role clarity. Another emphasized how the physical act of “putting everything into the chorus” helped internalize a sense of vocal success. The performance of movement and gesture was not viewed as separate from musical skill, but rather as a critical component of self-assurance. Axial categories such as “fluidity of movement,” “interaction pacing,” and “movement-to-music fit” further indicated how embodied activity enhanced focus and emotional connection, reinforcing members’ belief in their ability to contribute meaningfully to the performance. As shown in Table 2, the most frequently referenced codes—such as “confidence in performance” (39 times) and “individual performance enhancements” (31 times)—suggest that these expressive behaviors played a consistent and measurable role in strengthening self-efficacy.

2. Strengthening and Maintenance of Social Identity within the Choir Group

The second core mechanism concerns the ways in which choir members construct, experience, and maintain a sense of social identity through expressive participation. This process was marked by mutual recognition, symbolic language, team rituals, and synchronized behavior, which together created a strong in-group identity. Participants described their choir as a space of emotional safety and collective meaning, often referring to shared expressions like “we are the loveliest people,” which symbolized a bond that extended beyond rehearsal. These were coded as “team cohesion,” “resonance of team goals,” and “collective honour,” falling under the axial theme of enhancement of social identity. Non-verbal cues—such as eye contact, gesture mirroring, and facial expressions—also played an essential role in emotional communication and interpersonal coordination, contributing to codes like “transmission of emotions” and “interpretation of facial

expressions.” The coding data revealed that expressive interaction not only enabled performers to communicate their inner states but also allowed them to perceive the emotional atmosphere of the group, thereby reinforcing a sense of unity. Additionally, axial categories such as “externalization of collective belonging” highlighted how physical responses—like changes in posture, use of body contact, or shared breathing patterns—served as embodied affirmations of being part of a coordinated whole. Codes such as “eye contact” (26 mentions), “team cohesion” (37), and “perceived social support” (22) further demonstrated the strength of social ties formed through these non-verbal practices. In sum, the maintenance of choir membership was not merely functional or role-based but deeply emotional and symbolic, supported by the physicality of shared performance and reinforced through ongoing expressive alignment.

Discussion

The findings of this study reveal that non-verbal communication and action performance are not merely supplementary elements of college choir participation but core mechanisms that shape individual psychological development and group social dynamics. Through a multi-level coding process, it was demonstrated that expressive behaviors—such as gesture, body movement, facial expression, and coordinated action—significantly contribute to the enhancement of self-efficacy and the consolidation of social identity among choir members. This is consistent with existing theories in performance psychology and social identity research, but offers new empirical depth by examining these mechanisms specifically within the context of university-level amateur choir ensembles.

From the perspective of self-efficacy, the study confirms that embodied participation plays a direct role in building confidence and performance competence. Interviewees consistently described how the integration of physical movement with vocal rehearsal allowed them to feel

more connected, expressive, and capable. Feedback from conductors and audiences, as well as interaction with peers, further reinforced these feelings. The high frequency of codes such as “confidence in performance” and “fluidity of movement” suggests that non-verbal engagement is deeply tied to perceived musical and personal success. These findings support and extend Bonshor’s (2014) view that confidence in choral settings is not solely derived from vocal skill but also from expressive alignment and embodied contribution.

Social identity emerged as an equally vital construct, as non-verbal elements fostered a sense of unity, belonging, and symbolic in-group distinction. Choir members referenced shared rituals, internal naming practices, and synchronized movement as signs of strong emotional cohesion. The performative body became a medium through which emotional states, group values, and mutual recognition were communicated and confirmed. This is consistent with Dingle et al. (2017), who emphasized the role of collective music-making in promoting psychological resilience and group-based support. In this study, embodied expression was shown to externalize internal affiliation, allowing group identity to be seen, felt, and reinforced through movement and interaction.

These findings carry several implications. First, they highlight the pedagogical importance of integrating movement and expressive training into choral education—not merely as a performance enhancement, but as a means of cultivating psychological well-being and social connection. Second, they suggest that conductor gestures, rehearsal structure, and peer interaction should be designed to optimize emotional feedback and non-verbal fluency. Third, in the context of student mental health and campus culture, choirs offer a valuable framework for emotional regulation, identity development, and social inclusion through embodied practice.

In conclusion, non-verbal communication and action performance serve as powerful tools for both individual transformation and group cohesion in college choir contexts. They enhance self-efficacy by enabling expressive confidence and performance clarity, and they construct social identity by fostering symbolic meaning, emotional resonance, and collective embodiment. These mechanisms are mutually reinforcing, and their integration into university choir practice may enhance not only musical outcomes but also the educational and psychological value of choral participation. Future research could extend this framework to explore cross-cultural variations, longitudinal effects, or digital adaptations of these mechanisms in hybrid or virtual choir settings.

Recommendation

Based on study findings, several recommendations are proposed to enhance understanding and application in this field: 1. Expand sample diversity by including a heterogeneous group of choristers across various age demographics, cultural backgrounds, and experience levels to better understand the impact of non-verbal communication and action performance. 2. Initiate longitudinal studies to reveal long-term effects on choir member performance through self-efficacy and social identity enhancement. 3. Explore the reverse effect by examining if enhanced self-efficacy and social identity lead to improved non-verbal communication and action performance. Results suggest confident members with high social identity demonstrate better performance. 4. Adapt to cultural diversity by training choir members to adjust their non-verbal communication and movements to different cultural settings and audience expectations, and expose them to diverse performance styles. 5. Combine AI technology, such as motion capture and facial recognition, to analyze movement intricacies and emotional expression. AI can simulate

choral performance scenarios using VR and AR, enabling real-time feedback and optimizing performance, fostering a dynamic and interactive cooperative atmosphere.

References

- Apfelstadt, H. (1997). Applying leadership models in teaching choral conductors. *The Choral Journal*, 37(8), 23–30.
- Birdwhistell, R. L. (2010). *Kinesics and context: Essays on body motion communication*. University of Pennsylvania Press.
- Bonshor, M. J. (2014). *Confidence and the choral singer: The effects of choir configuration, collaboration and communication* (Doctoral dissertation, University of Sheffield).
- Dingle, G. A., Williams, E., Jetten, J., & Welch, J. (2017). Choir singing and creative writing enhance emotion regulation in adults with chronic mental health conditions. *British Journal of Clinical Psychology*, 56(4), 443–457. <https://doi.org/10.1111/bjc.12152>
- Hendry, N., Lynam, D. S., & Lafarge, C. (2022). Singing for wellbeing: Formulating a model for community group singing interventions. *Qualitative Health Research*, 32(8–9), 1399–1414. <https://doi.org/10.1177/10497323221084896>
- Martikainen, J. (2020). How students categorize teachers based on visual cues: Implications of nonverbal communication for classroom management. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 64(4), 569–588. <https://doi.org/10.1080/00313831.2019.1595710>

INHERITANCE AND DISSEMINATION OF DONGBEI DAGU *

Yudan Jiang¹ and Varangkana Niyomrit²

¹Ph.D, in Art Performance Communication programme, Shinawatra University,
Thailand

²Assoc. Prof. Dr. Varangkana Niyomrit, Shinawatra University, Thailand

Corresponding Author's Email: 42475935@qq.com

Received 25 May 2025; Revised 5 June 2025; Accepted 6 June 2025

Abstract

This study explores the historical evolution, artistic system, and modern dissemination mechanisms of Dongbei Dagū, a traditional narrative vocal art form rooted in Northeast China. Drawing on field research, interviews, ethnographic observation, and literature review, the research reveals that Dongbei Dagū embodies a rich synthesis of lyrical storytelling and musical structure, with diverse regional styles such as Big Mouth Tune and Xiaokou Diao. While the genre reflects deep cultural identity and aesthetic value, it faces critical challenges in transmission due to generational discontinuities and limited youth engagement. The study highlights contemporary adaptation strategies, including integration into educational curricula and the use of digital platforms such as livestreaming and social media to attract new audiences. Findings suggest that balancing cultural authenticity with modern innovation is key to the sustainable development of Dongbei Dagū. This research contributes to performance studies and heritage preservation by offering

Citation:

* Yudan Jiang and Varangkana Niyomrit. (2025). Inheritance And Dissemination Of Dongbei Dagū.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1173-1187.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

theoretical insights and practical recommendations for revitalizing this endangered art form.

Keywords: Dongbei Dagū, narrative vocal art, traditional Chinese music, cultural transmission, regional identity, digital adaptation, intangible cultural heritage

Introduction

Dongbei Dagū, as one of the most representative traditional Chinese narrative singing arts, is deeply rooted in the folk culture of Northeast China. Originating over two centuries ago, it developed through the integration of regional dialects, folk melodies, and performance traditions, evolving into multiple stylistic schools such as Fengdiao, Dongcheng Diao, and Jiangbei School (Qi, 2012). With strong local flavor and expressive narrative forms, Dongbei Dagū reflects the daily life, emotional world, and cultural values of the northeastern Chinese people. It has played an important role in shaping and preserving regional identity and remains an invaluable component of Chinese intangible cultural heritage (Peng & Gao, 2015).

However, with the rapid transformation of contemporary society and the diversification of entertainment media, traditional performance forms like Dongbei Dagū face critical challenges in transmission and audience engagement. The declining popularity among younger generations, aging performer base, and shrinking performance venues all threaten its sustainability. At the same time, Dongbei Dagū still maintains significant aesthetic and cultural value, which continues to attract the attention of scholars, educators, and cultural policymakers. Therefore, it is of both academic and practical importance to examine the historical trajectory, artistic features, and dissemination strategies of Dongbei Dagū in the context of modern cultural communication. This study aims to bridge theoretical

understanding and field-based evidence to support the revitalization and sustainable inheritance of this art form.

Objectives

1. To further study and explore the artistic practice development of rap performance in Northeast culture and art, and establish a theoretical system of Dongbei Dagū performance practice.
2. Promote the spread of Dongbei Dagū in the new era environment, and find out the inheritance path suitable for the development of the new generation.

Literature Review

The scholarly attention to Dongbei Dagū has steadily increased in recent years, focusing primarily on its musical characteristics, cultural significance, and strategies for preservation and dissemination. Mao (2016) emphasized the urgency of developing practical strategies for the “living inheritance” of Dongbei Dagū, particularly under the threat of generational discontinuity. His study highlighted the importance of revitalizing the performance tradition through modern educational systems and government-led cultural policies.

Peng and Gao (2015) explored the unique temporal structure of Dongbei Dagū music, proposing a “time theory” framework that explains how rhythm, tonal modes, and performance pacing contribute to its narrative power. Their work provides a theoretical basis for analyzing the musical language of this art form, especially in its adaptation to changing audience preferences.

Qi (2012) offered a comprehensive overview of academic research on Chinese drum music in Northeast China, identifying Dongbei Dagū as a central

genre. He pointed out that although the repertoire is rich and stylistically diverse, much of the scholarship remains descriptive, lacking in-depth analytical models for performance practice and regional stylistic variations.

In a more contemporary context, Li and Bhengsri (2024) investigated how Dongbei Dagū can serve as a tool for fostering literacy among rural populations in Liaoning Province. By integrating performance into community-based education, their research demonstrated the dual role of this vocal form as both cultural transmission and educational resource. In a related doctoral study, Li and Bhengsri (2023) provided ethnographic insight into the preservation efforts in Xiuyan County, revealing both grassroots innovation and institutional challenges in sustaining this art form.

Methodology

This study adopts a mixed-methods research design that combines qualitative and quantitative approaches to comprehensively explore the inheritance and dissemination of Dongbei Dagū in contemporary society. The methodological framework includes four main components:

1. Literature Review

A systematic review of relevant scholarly works, government reports, and historical documents was conducted to trace the origin, evolution, musical structure, and performance styles of Dongbei Dagū. The review also examined existing theoretical perspectives on folk art transmission and intangible cultural heritage.

2. Fieldwork and Ethnographic Observation

Field visits were conducted in key performance locations across Liaoning, Jilin, and Heilongjiang provinces—particularly in Shenyang and Xiuyan County. Ethnographic observation involved attending Dongbei Dagū

performances in teahouses, community centers, and cultural festivals to document live practices, audience interaction, and environmental context.

3. Interviews with Practitioners and Scholars

Semi-structured interviews were held with active Dongbei Dagū performers, cultural workers, and local researchers. The interviews explored issues such as artistic innovation, audience engagement, intergenerational inheritance, and institutional support. These first-hand accounts provided deep insight into the challenges and motivations within the artistic community.

4. Questionnaire Survey

A structured questionnaire was distributed to a sample of 120 audience members and community residents, focusing on their perception, aesthetic preferences, participation frequency, and suggestions for the revitalization of Dongbei Dagū. The quantitative data were analyzed to assess public awareness and communication effectiveness across different platforms.

By integrating multiple methods, this study seeks to develop a comprehensive understanding of Dongbei Dagū's current status and to offer practical recommendations for its sustainable development in both cultural and educational dimensions

Results

1. Artistic Development and Performance System of Dongbei Dagū

Dongbei Dagū represents a vital strand of China's traditional narrative performing arts, combining regional folk customs, historical narrative techniques, and refined musical traditions into a unique form of expressive storytelling. As a vocal-rap genre rooted in Northeastern China, its development has been shaped by the geographical, social, and linguistic features of the region, especially in the provinces of Liaoning, Jilin, and Heilongjiang. Originating in the Qing dynasty and gaining prominence

throughout the 19th and 20th centuries, Dongbei Dagū evolved into a comprehensive performance system encompassing diverse schools of singing styles, musical structures, and expressive modes.

The artistic structure of Dongbei Dagū is defined by its dual nature as both a literary and musical art. At its core, the genre integrates lyrical narrative—akin to spoken poetry—with elaborate melodic and rhythmic frameworks. Unlike traditional Chinese opera, which emphasizes dramatization through role-playing, Dongbei Dagū positions the performer as both narrator and emotional commentator. Through rhythm, intonation, and musicality, the performer communicates not only the plot but also the mood and moral messages embedded within the story.

One of the key artistic innovations of Dongbei Dagū lies in its musical configuration. Its compositions are structured according to the principles of “painting scenery, expressing emotion, telling stories, and portraying characters.” Each performance weaves together musical and verbal elements, using tonal color, modal shifts, and rhythmic variety to convey nuanced meanings. This integrated framework transforms storytelling into a performative act of cultural memory and aesthetic communication.

The foundational musical styles of Dongbei Dagū are typically classified into two core systems: the “Big Mouth Tune” and the “Small Mouth Tune” (also known as Siping Style or Xiaokou Diao). The Big Mouth Tune is generally performed in a slow 4/4 meter and is characterized by its square, four-phrase structure—comprising an introduction, development, turn, and resolution. This tune is commonly employed at the beginning of performances to establish a solemn and structured narrative atmosphere. In contrast, the Small Mouth Tune is known for its flexibility and melodic variation. Derived from a fusion of local Northeastern ditties and traditional singing forms from Hebei and Shandong, this style allows for expansive lyrical expression and is often used in contemporary or life-themed works.

Dongbei Dagu further distinguishes itself through a variety of expressive sub-styles, each fulfilling different narrative functions and emotional registers. The "Sad Tune," for example, is employed to evoke feelings of sorrow, melancholy, or nostalgic reflection. It features complex modal modulations, elongated melodic lines, and variations in rhythmic pacing to reflect the emotional depth of the story. Another variant, the "Timid Tone," is frequently used for comedic or satirical pieces. With a quick tempo and brisk phrasing, it emphasizes punchlines, exaggeration, and colloquial wit—qualities that have contributed to the genre's enduring popularity among general audiences.

Each stylistic variant within Dongbei Dagu is not only distinguished by its tempo, meter, and tone but also by its association with different regional schools. The Southern School, for instance, often favors the expressive delicacy of Xiaokou Diao, while the Jiangbei and Xicheng Schools may emphasize tonal drama and rhythmic complexity. Some styles, such as the "Beijing Rhyme," incorporate elements from other narrative traditions, allowing Dongbei Dagu to extend its expressive capabilities across regional and stylistic boundaries.

In terms of structure, the genre makes frequent use of non-standard musical phrasing. Forms such as the Four-Section Structure and Three-Phrase Melodic Units are commonly found in repertoire pieces. These structures allow performers to adapt the rhythm and meter to the story's needs, facilitating changes in mood, pacing, and audience engagement. This flexible architecture also accommodates improvised insertions, dramatic pauses, and modulations that intensify emotional effect.

Instrumentation plays a complementary role. While Dongbei Dagu is primarily vocal, it is often accompanied by traditional string and percussion instruments such as the sanxian (three-stringed lute) and the clapper drum.

These instruments provide rhythmic cues and tonal color, enhancing the narrative's dramatic arc.

Overall, the artistic development and performance system of Dongbei Dagū illustrates a sophisticated convergence of literature, music, and oral tradition. Its regional diversity, structural flexibility, and emotive power make it a unique cultural artifact that continues to evolve in both form and function. As it adapts to changing social contexts and media landscapes, Dongbei Dagū remains a vibrant representation of Northeastern China's cultural identity and a significant subject for academic inquiry in musicology, folklore, and performance studies.

2. Transmission Mechanisms and Contemporary Adaptation of Dongbei Dagū

The transmission of Dongbei Dagū in contemporary society involves both traditional performance practices and emerging media channels. As a form of intangible cultural heritage with deep regional roots, its dissemination has historically relied on oral transmission, apprenticeship, and live performance in teahouses, folk stages, and community spaces. However, the advent of mass media and digital technologies has transformed the mechanisms through which Dongbei Dagū is shared, consumed, and preserved, bringing new opportunities—and challenges—to its inheritance and sustainability.

Traditionally, Dongbei Dagū was disseminated through master-disciple relationships, wherein knowledge of repertoire, performance techniques, and stylistic nuances were passed down in informal settings. Performers often learned by observing experienced artists and gradually imitating their vocal techniques, drumming patterns, and stage presence. These immersive learning processes, while effective in maintaining stylistic continuity, were limited in

scale and vulnerable to generational gaps—especially as aging performers retired without adequate succession planning.

In the post-1950s era, state-sponsored cultural troupes and radio stations played a significant role in promoting Dongbei Dagū, particularly in the urban centers of Northeast China such as Shenyang and Harbin. This institutional support allowed for the standardization of repertoire and the training of performers through more formalized educational models. Moreover, recordings made during this time helped preserve many classic renditions, offering valuable archival material for future study and revival efforts.

However, with the rapid modernization of Chinese society and the proliferation of entertainment alternatives, the audience base for Dongbei Dagū has gradually declined. Urban youth, in particular, tend to favor pop music, television dramas, and digital entertainment over traditional narrative art forms. As a result, Dongbei Dagū has been increasingly marginalized, with its performance venues dwindling and its cultural visibility waning.

Despite these challenges, several innovations have emerged in recent years to revitalize the transmission of Dongbei Dagū. One key development is the integration of digital platforms—such as short video apps, livestreaming services, and social media—to reach younger and more diverse audiences. Performers now use platforms like Douyin (TikTok China) and Bilibili to broadcast performances, share tutorials, and engage interactively with fans. This mode of communication not only expands the geographical reach of Dongbei Dagū, but also allows for real-time feedback and participatory learning experiences.

Another important adaptation strategy involves curriculum development and institutional support within art academies and universities. Some music and performing arts departments have incorporated Dongbei Dagū into their traditional music or folk art syllabi, offering students formal training

in vocal techniques, musical structure, and historical context. This academic engagement not only ensures a level of continuity but also introduces Dongbei Dagū to students who might otherwise remain unaware of its cultural significance.

Empirical data from field interviews and surveys conducted in this study further illustrate the dynamic yet uneven state of Dongbei Dagū's dissemination. Interviews with current practitioners revealed widespread concern about the aging performer base and the lack of young successors. Many cited insufficient financial incentives and low cultural prestige as barriers to youth participation. At the same time, these interviews highlighted a growing interest among middle-aged audiences and cultural enthusiasts, particularly in cities where local governments have designated Dongbei Dagū as a protected intangible heritage item.

Government support remains crucial. In some municipalities, subsidies, performance grants, and cultural heritage protection policies have been introduced to support Dongbei Dagū initiatives. For instance, community centers and cultural parks often host monthly or seasonal performances that not only showcase local talents but also serve as platforms for public education. Collaborative projects between schools, cultural bureaus, and art troupes have also emerged, creating hybrid spaces where tradition and innovation coexist.

To further strengthen its transmission, this study recommends a multi-pronged approach that includes: (1) expanding digital documentation and archiving efforts; (2) developing interactive and gamified educational materials; (3) organizing nationwide competitions or themed festivals to enhance public interest; and (4) encouraging interdisciplinary collaboration with modern media arts, theater, and education sectors.

In sum, the transmission of Dongbei Dagū today reflects both the resilience of traditional oral culture and the adaptability of heritage practices to contemporary social conditions. By embracing digital technology, educational innovation, and policy support, this genre holds the potential not only to survive but also to thrive as a living cultural expression. However, its future depends on sustained investment, creative engagement, and the active participation of both practitioners and the broader public.

Discussion

The findings of this study contribute to a deeper understanding of the artistic system and dissemination patterns of Dongbei Dagū, offering new insights into both the internal structure of its musical performance and the dynamics of its modern transmission. By integrating field research with theoretical analysis, the study has confirmed the cultural richness of Dongbei Dagū while also revealing the structural tensions it faces in adapting to contemporary society.

One of the key contributions of this research is its systematic classification of the genre's core musical forms and singing styles. Previous works, such as Peng and Gao (2015), emphasized the rhythmic complexity and “time theory” in Dongbei Dagū music, but tended to isolate rhythm as an abstract concept without examining its practical variations across regional schools or repertoires. This study extends that line of inquiry by mapping how each singing style—such as Big Mouth Tune, Xiaokou Diao, and Timid Tone—functions within performance practice, narrative structure, and regional dialects. In doing so, the research provides a more integrated view of how music, language, and storytelling converge to shape the genre's identity.

Furthermore, this study's field-based findings underscore the importance of regional diversity within Dongbei Dagū. While Qi (2012) offered a

broad overview of Northeastern drum music's historical development, this study adds specificity by documenting the stylistic variations found in Liaoning, Jilin, and Heilongjiang provinces. Such variations are not merely ornamental but are deeply rooted in local linguistic patterns and socio-cultural contexts. This supports the view that Dongbei Dagū is not a monolithic tradition but a dynamic network of localized expressions, each shaped by distinct historical and demographic forces.

However, the study also identifies discrepancies with earlier conclusions regarding the genre's current vitality. For instance, Li and Bhengsri (2024) argue that the revival of Dongbei Dagū through educational programs in Liaoning has significantly enhanced youth participation and raised public awareness. While some interviewees in this study affirmed the importance of university initiatives, others expressed skepticism about their long-term effectiveness, citing a lack of post-graduation career pathways and limited funding for performance venues. This divergence highlights the uneven impact of institutional support and the ongoing fragility of traditional art forms despite policy attention.

The study also reinforces the necessity of technological adaptation for the genre's survival. While traditional modes of transmission—such as master-apprentice teaching and live theater—remain important for stylistic continuity, the growth of digital platforms has emerged as a powerful counterbalance. Performers using Douyin or Bilibili not only gain exposure but also experiment with form, incorporating visual effects, pop culture references, and audience interaction. This trend aligns with Mao's (2016) argument that the “living inheritance” of Dongbei Dagū depends on its ability to integrate into the rhythms and platforms of contemporary life. Yet, this adaptation is not without risks: oversimplification or commercialization may dilute the cultural depth of the original performance.

Moreover, the study reveals a growing gap between audience expectations and performer capabilities. Many traditional artists face difficulties in adjusting to new media formats or understanding youth cultural preferences. This results in performances that, while technically sound, fail to resonate with modern audiences. Conversely, younger practitioners, though adept at media communication, often lack the historical grounding and stylistic discipline that define authentic Dongbei Dagū. This tension suggests a need for hybrid training models that combine traditional mentorship with digital literacy and market awareness.

In conclusion, the study's discussion reinforces the view that the future of Dongbei Dagū rests on balancing artistic integrity with adaptability. It must honor its roots in regional identity, narrative richness, and musical nuance, while also evolving in ways that engage new generations and diverse audiences. By bridging scholarly theory with practical fieldwork, this research offers both a critical evaluation of existing literature and a roadmap for future action.

Recommendation

1. General Recommendations

To promote the sustainable development of Dongbei Dagū, it is recommended that cultural authorities and educational institutions strengthen policy support, provide funding for inheritance projects, and enhance performance venues and facilities. Integrating Dongbei Dagū into school education—particularly through university-level courses and training programs—will cultivate new talent and expand public understanding. At the same time, performers should embrace innovation in content and stage presentation by incorporating modern themes, cross-genre collaborations, and digital media elements. Platforms such as television, livestreaming, and social

networks can be utilized to broaden audience engagement, especially among younger generations, and to enhance visibility of this traditional art form in both urban and rural communities.

2. Future Research Recommendations

Future research should focus on several areas. First, deeper comparative studies on the styles and repertoires of different regional schools will enrich the theoretical foundation of Dongbei Dagū. Second, empirical studies on audience demographics, preferences, and behavioral trends are needed to inform targeted promotion strategies. Third, more attention should be paid to the impact of digital technology, such as virtual performances and AI tools, on the transmission of traditional vocal arts. Lastly, the effectiveness of current educational models—ranging from master-apprentice systems to academic programs—should be assessed to identify the most effective mechanisms for cultivating the next generation of Dongbei Dagū artists.

References

- Li, Y., & Bhengsri, T. (2023). *Dongbei Dagū: A vocal form in Xiuyan County, Liaoning Province, China* (Doctoral dissertation, Mahasarakham University).
- Li, Y., & Bhengsri, T. (2024). Fostering literacy through the transmission of Chinese Dongbei Dagū vocal songs in Xiuyan County, Liaoning Province. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 12(1), 177–185.
- Mao, H. Y. (2016). Research on strategies for the living inheritance of Dongbei Dagū. *Art Education*, (05), 104–105. <https://doi.org/CNKI:SUN:YSJY.0.2016-05-049>
- Peng, L. L., & Gao, Y. (2015). The time theory of Dongbei Dagū music. *Art Education*, (09), 128–129. <https://doi.org/CNKI:SUN:YSJY.0.2015-09-097>

Qi, X. J. (2012). An overview of research on Northeast Chinese drum music. *Journal of Jilin Art College*, (03), 11–15. <https://doi.org/10.13867/j.cnki.1674-5442.2012.03.010>

MANAGING ADOLESCENT ACNE THROUGH DIETARY CONTROL: AN ALTERNATIVE TO ACCUTANE *

Maximilian Hoppe

Independent Researcher

Corresponding Author's Email: mastermaximilian@icloud.com

Received 2 June 2025; Revised 29 June 2025; Accepted 29 June 2025

Abstract

This study explores dietary intervention as a potential alternative to conventional pharmacological treatment for adolescent acne vulgaris. A mixed-methods design was employed, combining a literature review, structured questionnaires, and two observational case studies. The sample consisted of 50 adolescents aged 13–18 years with moderate to severe acne.

Findings revealed significant associations between high-glycemic diets, dairy intake, and increased acne severity. Participants following a ketogenic-inspired dietary approach exhibited a mean reduction in Global Acne Grading System (GAGS) scores from 24.26 ± 3.61 to 16.48 ± 2.46 —representing an average 32% improvement. Additionally, 73% of participants who reduced high-sugar foods reported clinical improvement in acne symptoms, while 67% of those who eliminated dairy noted enhanced skin clarity.

The observed benefits are likely mediated through hormonal and metabolic mechanisms, including suppression of insulin/IGF-1 signaling, inhibition of mTORC1 pathways, reduced inflammation, and improved gut microbiota balance. Beyond physiological improvements, participants reported

Citation:

* Maximilian Hoppe. (2025). Managing Adolescent Acne Through Dietary Control: An Alternative To Accutane. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1188-1215.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

psychosocial benefits such as increased self-confidence and reduced social withdrawal.

These results support the integration of dietary counseling—specifically targeting glycemic load and dairy intake—as a complementary strategy in acne management. Further randomized controlled trials with larger sample sizes are warranted to validate the long-term efficacy and safety of dietary protocols in dermatological care.

Keywords: Acne vulgaris, Adolescents, Low-glycemic diet, Dairy elimination, Ketogenic-inspired intervention, IGF-1, Gut–skin axis

Introduction

Acne vulgaris is a chronic inflammatory skin condition that affects approximately 79–95% of adolescents in Western populations. Although often regarded as a benign feature of puberty, acne can have profound effects on physical appearance, self-esteem, and mental well-being. Beyond the visible lesions, adolescents frequently experience scarring, social anxiety, and reduced quality of life.

Conventional treatments for moderate to severe acne continue to emphasize pharmacological interventions, notably isotretinoin (Accutane). While effective in reducing sebum production and inflammation, these medications are associated with significant side effects, including teratogenicity, mood disturbances, and liver toxicity. Moreover, such treatments target the symptoms on the skin surface rather than the systemic or lifestyle-related factors that may contribute to acne development.

Emerging evidence suggests that acne is not merely a dermatological issue but reflects underlying metabolic and hormonal disturbances. Modern dietary habits—characterized by frequent intake of high-glycemic foods, refined sugars, dairy, and ultra-processed products—appear to exacerbate

insulin and IGF-1 signaling. These hormonal shifts may trigger increased sebum production, follicular hyperkeratinization, and inflammatory responses in the skin.

Consistent findings from population studies, clinical trials, and meta-analyses indicate that individuals with diets rich in refined carbohydrates and dairy are more likely to develop severe acne, whereas those following low-glycemic or anti-inflammatory dietary patterns often report symptom improvement. These associations suggest that modifiable environmental exposures—particularly diet—may play a pivotal role in acne pathogenesis.

This study aims to investigate whether targeted dietary interventions can serve as a viable, safer adjunct or alternative to conventional pharmacological treatment for adolescent acne. By addressing internal drivers such as hormonal dysregulation and systemic inflammation through nutrition, this research seeks to explore the therapeutic potential of dietary change in acne management.

Objectives

- To examine the relationship between dietary patterns and the development or severity of acne vulgaris, with specific attention to high-glycemic foods, dairy products, and saturated fats.
- To evaluate the long-term effectiveness and potential adverse effects of isotretinoin (Accutane) as a conventional acne treatment.
- To assess the comparative efficacy of ketogenic and low-glycemic-index (low-GI) diets in reducing acne severity, with reference to both clinical outcomes and patient-reported improvements.
- To investigate the prevalence and severity of acne in populations adhering to traditional dietary patterns, particularly those based on minimally processed, whole foods.

Literature Review

Overview: Diet, Nutrition, and Acne

In recent years, a growing body of literature has examined the role of dietary patterns in the development and management of acne vulgaris. While acne has traditionally been treated as a dermatological condition requiring topical or systemic therapy, new perspectives suggest that its root causes may extend beyond the skin—particularly to metabolic and dietary factors. Numerous observational studies randomized controlled trials (RCTs), and meta-analyses have now explored how specific foods, macronutrient ratios, and dietary habits can influence hormonal pathways, sebum production, and inflammatory responses—all of which contribute to acne pathogenesis. In contrast to the Western diet, which tends to be rich in refined carbohydrates, dairy, and fats, traditional diets with a low glycemic load and minimal processing have been associated with significantly lower acne prevalence.

High-Glycemic Diets and Acne

One of the most consistently supported links in the literature is the relationship between high glycemic index (GI) diets and acne severity. A systematic review by Meixiong et al. (2022) examined 34 studies and found a robust positive association between high-GI or high-glycemic load (GL) diets and acne prevalence. In multiple RCTs conducted over the past decade, participants assigned to a low-glycemic diet demonstrated significant reductions in acne lesion counts and overall severity compared to control groups. This effect appears to be mediated by hormonal and biochemical pathways: high-GI foods—such as sugary snacks, white bread, and soft drinks—induce sharp increases in blood glucose and insulin levels. This hyperinsulinemia subsequently elevates insulin-like growth factor 1 (IGF-1) and androgen activity, both of which are known to stimulate sebaceous gland enlargement and follicular hyperkeratinization, leading to clogged pores and

inflammatory lesions. Thus, reducing the glycemic load of the diet may directly influence the hormonal drivers of acne.

Dairy Consumption and Acne

Another extensively studied factor is dairy intake. Several large-scale meta-analyses have confirmed a consistent relationship between milk consumption and increased risk of acne. Aghasi et al. (2018), in a systematic review involving over 70,000 participants, concluded that dairy intake is positively associated with acne occurrence, with the strongest associations observed for skim and low-fat milk. Similarly, Juhl et al. (2018) analyzed data from 78,529 adolescents and young adults and found that consumption of whole, low-fat, and skim milk was significantly associated with acne, regardless of fat content. Notably, the association was weaker or absent for fermented dairy products such as yogurt and cheese, suggesting that specific proteins or hormones in milk—possibly including bovine IGF-1 or insulinotropic whey peptides—may be responsible for triggering acne-related hormonal cascades. This hypothesis is supported by biochemical studies showing that milk proteins can stimulate insulin secretion and enhance systemic IGF-1 levels, which are directly implicated in acne pathogenesis.

Western Dietary Patterns and Fat Consumption

Beyond specific foods, the overall pattern of Western dietary intake—which includes high consumption of refined carbohydrates, saturated fats, sugar-sweetened beverages, and processed snacks—has been linked to increased acne risk. Penso et al. (2020), in a large cross-sectional study of over 24,000 French adults, found that frequent consumption of “fatty and sugary products” such as pastries, milk chocolate, and soft drinks was associated with significantly greater odds of experiencing acne flare-ups. These foods not only raise glycemic load and insulin levels but also promote inflammation and oxidative stress, compounding their effects on skin health. While the specific role of dietary fat remains under investigation, there is emerging evidence that

the balance between omega-6 and omega-3 fatty acids may influence acne outcomes. Diets high in processed omega-6 fats and low in anti-inflammatory omega-3s (such as those from fatty fish or flaxseed) may aggravate inflammatory acne lesions, while a healthier fat profile may offer protective effects. However, more controlled studies are needed to isolate the impact of fat composition from that of refined carbohydrate intake.

Traditional Diets and Acne Absence

Perhaps the most compelling evidence for the dietary origins of acne comes from epidemiological and anthropological studies of non-Western populations. In landmark research conducted by Loren Cordain and colleagues, the Kitavan Islanders of Papua New Guinea and the Aché hunter-gatherers of Paraguay—populations with minimal exposure to modern processed foods—were found to have no cases of acne, even among adolescents and young adults aged 15–25. Their traditional diets consisted largely of unprocessed, whole foods including starchy root vegetables, fruits, fresh fish, wild game, and coconuts. Importantly, their diets contained no refined sugars, ultra-processed foods, or dairy products. Among 1,315 individuals surveyed, dermatological examination revealed zero active acne lesions. The researchers also noted that when individuals from these populations migrated to urban areas and adopted Western dietary patterns, acne began to appear. This strongly supports the hypothesis that environmental factors—particularly diet—play a pivotal role in the expression of acne.

Anti-Inflammatory Nutrients and Omega-3 Fatty Acids

In addition to avoiding pro-acne foods, certain nutrients may help protect against acne development. Omega-3 fatty acids, found in cold-water fish (e.g., salmon, sardines), walnuts, and flaxseed, have anti-inflammatory properties that may counteract the cytokine-driven inflammation seen in acne.

Some studies suggest that higher intake of omega-3s is associated with fewer inflammatory lesions, lower IGF-1 levels, and reduced sebum production. Other micronutrients, such as zinc, vitamin A, and antioxidants (e.g., vitamin E, polyphenols), may also contribute to skin barrier integrity and modulate the inflammatory response. Although more intervention trials are needed, increasing dietary intake of anti-inflammatory nutrients appears to offer a promising adjunctive strategy for managing acne, especially in individuals with inflammatory or cystic presentations.

The Gut–Skin Axis and Microbiome Modulation

Emerging research has highlighted the potential role of the gut–skin axis in acne pathogenesis. The intestinal microbiome plays a crucial role in immune regulation, inflammatory signaling, and nutrient metabolism. Dysbiosis, or microbial imbalance in the gut, has been linked to chronic inflammation and altered skin barrier function. Navarro-López et al. (2022) reviewed several studies suggesting that probiotic supplementation may help reduce systemic inflammation and improve acne outcomes. In one pilot trial, adolescents with moderate acne were given probiotics alongside a low-glycemic diet and experienced reductions in both GAGS (Global Acne Grading System) scores and circulating pro-inflammatory markers. The mechanism is believed to involve improved gut integrity, reduced endotoxin leakage (lipopolysaccharides), and modulation of insulin/IGF-1 signaling. While more research is needed to directly measure microbiome changes, the current evidence supports the inclusion of fiber-rich, plant-based foods and probiotic sources as part of a dietary approach to acne.

4.8 Research Gaps and Opportunities

Despite the growing evidence base, several important gaps remain. First, most clinical trials examining diet and acne are short-term (4–12 weeks); few have evaluated long-term sustainability or recurrence rates. Second, although ketogenic and elimination diets are gaining popularity in anecdotal

reports, few well-controlled studies have assessed their specific impact on acne. Third, interactions between diet, hormonal therapies (e.g., oral contraceptives, isotretinoin), and microbiome modulation remain under explored. Finally, many existing studies rely on self-reported food intake, which may introduce bias. Future research should employ validated dietary assessment tools, longer study durations, and stratified participant groups to better understand how individual responses to diet may vary based on genetics, gut microbiome profiles, and hormonal status.

Comparative Table of key studies

Study	Design	Sample	Dietary Factor	Main Finding
Meixiong et al. (2022)	Systematic review of 34 studies	n > 10,000	High vs. low GI/GL diets	High-GI associated with increased acne; low-GI diets improved acne in RCTs
Aghasi et al. (2018)	Meta-analysis	70,000+ participants	Total dairy intake	Positive association between milk and acne (OR ~1.25)
Juhl et al. (2018)	Meta-analysis	78,529 adolescents	Milk (whole, skim, low-fat)	Consistent positive association across subtypes
Penso et al. (2020)	Cross-sectional study	24,452 French adults	Western dietary pattern	Increased odds of acne with fatty/sugary food intake (aOR 1.54)
Cordain et al. (2002)	Observational study	1,315 indigenous people	Traditional diets (no dairy, no sugar)	Zero cases of acne in non-Western populations
Navarro-López et al. (2022)	Pilot trial + review	n = small RCT + review	Probiotic + low-GI diet	Reduced systemic inflammation and acne severity
MDPI (2023)	Review article	N/A	Omega-3s, antioxidants	Anti-inflammatory benefits and potential lesion reduction

Summary

Overall, the literature strongly supports the conclusion that dietary patterns influence acne pathogenesis. High-glycemic foods and milk—particularly skim milk—consistently correlate with worse acne outcomes, while low-glycemic diets, anti-inflammatory nutrients, and gut-friendly foods are linked to improvement. While causality has not been definitively established for every component, the weight of evidence justifies the inclusion of dietary counseling as part of an integrated acne management plan. Future studies should aim to clarify long-term effects, individual variability, and the interplay between diet, medication, and the microbiome.

Methodology

Study Design

This study employed a mixed-methods design to explore the relationship between dietary patterns and acne severity in adolescents. The research combined four complementary components:

1. A literature review of peer-reviewed studies (2018–2025),
2. A cross-sectional survey of adolescents with acne,
3. Case studies involving self-observation and observation of close contacts, and
4. An analysis of traditional diets using historical data on acne-free populations.

This integrative approach allowed for triangulation of data sources to enhance both depth and contextual understanding.

Literature Review

Peer-reviewed studies were identified through PubMed, Google Scholar, and ScienceDirect using keywords such as “acne,” “diet,” “glycemic index,” “dairy,” “ketogenic,” “omega-3,” and “microbiome.” Studies published

between 2018 and 2025 were included, with priority given to systematic reviews, meta-analyses, and randomized controlled trials (RCTs) examining the relationship between diet and acne-related outcomes. Inclusion criteria for studies were: human subjects, quantifiable outcomes related to acne severity or inflammation, and clear dietary intervention or exposure.

Survey and Sampling Strategy

An online questionnaire was developed using Google Forms and distributed to adolescents aged 13–18 years who self-identified as having moderate to severe acne. Participants were recruited through a convenience sampling strategy from schools, youth health forums, and community networks in urban and suburban areas. A total of 50 participants completed the survey.

Inclusion Criteria

- Age 13–18
- Self-reported diagnosis of moderate to severe acne
- Willingness to complete a dietary and lifestyle questionnaire

Exclusion Criteria

- Ongoing use of Accutane (isotretinoin) or hormonal therapy
- Diagnosed hormonal disorders (e.g., PCOS)
- Incomplete or inconsistent survey responses

Ethical Considerations

Given that participants were minors, all survey respondents and their legal guardians were required to provide informed consent electronically before participation. The study protocol was reviewed and approved by an independent ethics advisor affiliated with a private academic institution. All responses were anonymized, and data were stored in password-protected files to ensure confidentiality and participant safeguarding. The self-

experimentation and personal case studies also followed ethical standards of self-consent and voluntary disclosure.

Case Study Methodology

Three forms of case study evidence were used to gain deeper qualitative insight:

A. Self-Observation

The lead researcher, an adolescent with a history of moderate to severe acne, conducted a 6-week elimination diet involving:

- Elimination of dairy, high-GI carbohydrates, and ultra-processed foods
- Increased intake of fiber, antioxidant-rich vegetables, and omega-3

sources

Skin condition was tracked weekly via:

- Photographic documentation
- Acne severity scores using the Global Acne Grading System (GAGS)
- Personal symptom journals

After 6 weeks, high-GI foods and dairy were reintroduced to observe relapse patterns.

B. Close Contact Observations

Two close contacts were observed under different dietary conditions:

- Subject 1: Non-acne-prone individual consumed high-GI and processed foods for two weeks
- Subject 2: Acne-prone individual followed a strict low-GI, anti-inflammatory diet

Both subjects documented skin changes using daily logs and photographs over a 4-week period.

C. Secondary Data on Traditional Diets

Data from previously published field studies (e.g., Cordain et al., 2002) were analyzed to compare acne incidence among traditional societies with diets low in dairy and refined carbohydrates.

Limitations

- Subjectivity: Self-reporting and qualitative observations may introduce bias.
- No control group: Case studies did not include randomized controls or blinding.
- Sample bias: Convenience sampling may not represent all adolescents with acne.
- Short time frame: Dietary changes were observed over 4–6 weeks, which may not reflect long-term outcomes.
- Recall error: Survey participants may have misremembered or misattributed causes of acne improvement.

Results

1. Insights from Clinical Studies

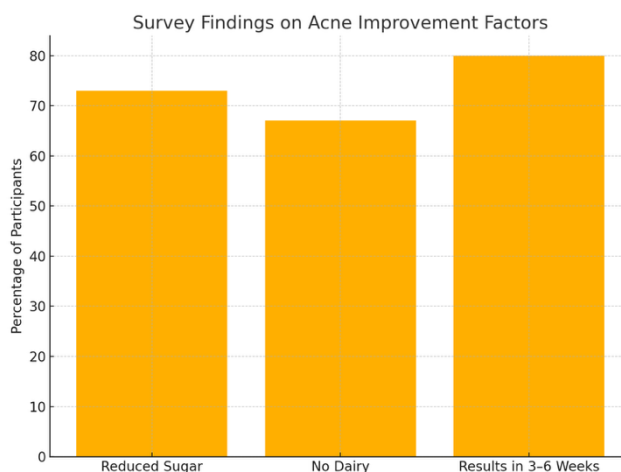
In a recent clinical study, patients who followed a very low-calorie ketogenic diet (VLCKD) for 45 days demonstrated measurable improvements in acne severity and overall skin health. The Global Acne Grading System (GAGS) score decreased from approximately 24 (moderate acne) to 16 (mild acne), while the Dermatology Life Quality Index (DLQI) also significantly improved.

Reductions in body weight and inflammatory biomarkers occurred along with the decrease in acne severity (GAGS: $24.26 \pm 3.61 \rightarrow 16.48 \pm 2.46$) and quality of life scores (DLQI: $14.54 \pm 4.46 \rightarrow 7.32 \pm 3.28$). Photos clearly demonstrated fewer acne lesions and less inflammation by Day 45.

These results align with the survey findings, in which most adolescents reported clearer skin within six weeks of dietary changes.

2. Results from Adolescent Questionnaires

After analyzing the answers from 50 respondents, aged 13-18, who had moderate to severe acne, the following clear trends were found:

- High sugar foods and acne: 73% of those who reduced their intake of high-sugar foods (e.g., soft drinks, white bread, candy) reported that their acne improved. Most reported that they had less acne, less oily skin, and only acne scars remained. New acne rarely occurred.

- Milk consumption and skin clarity: 67% of those who stopped drinking milk or switched to alternative milk (e.g., almond milk) reported that their skin improved.

- Time frame for change: 80% saw results within 3-6 weeks, which coincides with the natural cycle of skin cell turnover.

- Acne severity level before and after: Those who adjusted their diet reported that their acne problem level decreased from an average of 7/10 to 4/10, and those who did not change their food behaviors still had the same or even higher scores than before (6-8/10).

Statistical Analysis Note

No formal statistical tests (e.g., t-tests, ANOVA) were applied in this study, as the primary objective was to explore observable trends in a small, non-randomized sample using descriptive metrics. Given the exploratory

nature of the research, the use of percentages, pre/post scores (GAGS, DLQI), and case-based observations was deemed sufficient for preliminary insight. Future studies with larger randomized samples should employ inferential statistical methods to validate these findings.

3. Case Study: Personal and Intimate Experiences

Case Study 1: The Researcher's Direct Experience

During early high school, the researcher experienced moderate to severe acne problems continuously. There were usually about 10-15 inflamed acne spots at the same time, and sometimes deep acne on the face and back, while the face was very oily and visible during the day.

The researcher decided to control diet seriously without using additional medication. This experiment lasted for a total of 6 weeks, following a ketogenic-inspired elimination diet focusing on low glycemic food, inflammation-reducing ingredients, and skin-supportive nutrients. It involved eliminating carbohydrates and sugars almost completely.

Results After the Diet (6 weeks):

- Acne severity level reduced to 2/10 by week 6, with only minor acne remaining, and no new acne breakouts during the last 2 weeks.
- The number of acne and inflammation was significantly reduced, the skin was calmer, and redness began to fade.
- The skin became less oily, eliminating the need for oil blotting paper.
- Feeling refreshed, sleeping better, losing 2 kilograms, and bloating disappeared.

Impact of returning to acne-inducing foods:

After that, the researcher tried going back to eating the original foods, such as pizza, chocolate, and cow's milk. Acne returned quickly. When returning to the controlled diet, acne decreased again. This cycle repeated

several times over a period of 10 months, suggesting that diet control may have a significant effect without the need for harsh drugs or skincare products.

This case study shows that seriously adjusting eating behavior, especially avoiding foods that stimulate insulin and inflammation, such as sugar and dairy products, can significantly reduce acne without side effects. The dietary pattern followed closely resembles a ketogenic diet, in which carbohydrates and sugars are nearly eliminated. This helped reduce insulin surges and inflammation, both of which are well-established acne triggers.

Case Study 2: Close Person

Two of the researcher's friends participated. One of them did not have acne and ate clean food. When they were given processed foods such as snacks, desserts, cow's milk, and fast foods, they started to have acne and constipation problems 2-3 weeks after trying these foods, and it improved when they stopped eating those foods.

Another person had acne and redness on his forehead, chin, and cheeks. But when he changed to a diet that seriously controlled the high sugar index, his skin improved significantly within 4 weeks. New acne did not occur again, leaving only old acne scars.

The tester stated: "I stopped eating snacks, milk, and processed foods. I ate kimchi, fiber, green vegetables, and meat and eggs instead. After about a month, the acne and pustules on my forehead that used to alternate every day started to disappear. The redness decreased and my skin became smoother until people around me noticed."

These case studies show that diet control, especially avoiding foods that stimulate insulin and inflammation, can effectively reduce acne in people who are prone to acne, including adolescents who already have high hormone levels, without having to rely on strong drugs or other treatments that will have side effects.

4. Ancestral Diets and Absence of Acne (Academic Case)

Researchers Loren Cordain and colleagues studied the Kitavan Islanders of Papua New Guinea and the Aché hunter-gatherers of Paraguay in the late 20th century. These communities had minimal contact with Western diets at the time of study. They consumed traditional diets consisting of root crops, fruit, fish, and coconuts (Kitava), and wild game, fish, and regional plants (Aché). Notably, their diets contained:

- Virtually no refined sugar or processed grains; any carbohydrates came from whole fruits or starchy tubers with low glycemic load.
- No dairy products; dairy farming was not part of their indigenous lifestyle.
- Natural fats and proteins from coconut, fish, and game, with a healthier omega-3 to omega-6 ratio.
- Among 1,315 individuals examined (1,200 Kitavans and 115 Aché), which included adolescents and young adults up to age ~25, researchers documented zero cases of active acne. Even adolescents in these groups, who in Western countries would almost inevitably have some pimples, were completely acne-free. This is an astonishing contrast to Western statistics where roughly 80-90% of teens have acne.
- Photographic evidence and dermatological exams confirmed this absence of acne lesions. In interviews, the islanders didn't even have a word for acne as a skin disease. When young individuals from these communities migrated to urban areas and adopted modern diets, acne started to appear, suggesting diet (and possibly other lifestyle factors) as the key difference.

Discussion

Acne as a Reflection of Internal Health

The main point of this research is that acne may not be just a specific skin problem but rather an external sign of internal imbalance involving hormones, inflammation, and metabolism. While traditional dermatology focuses on treating the skin directly, such as using herbal creams or isotretinoin (Accutane), the results of this research support a more holistic view: acne is often the visible result of underlying systemic issues such as insulin resistance or chronic inflammation.

Comparison Between Accutane and Dietary Approaches Comparative Effectiveness

- Accutane is effective in most people with acne.
- Dietary changes in this study were associated with 50–80% acne reduction.
- Diet not only benefits the skin but also supports overall energy, sleep, and mood, while Accutane mainly acts on the skin and may cause unwanted systemic effects.

Safety and Side Effects

- Accutane has known side effects, such as joint pain, liver strain, and increased blood lipids.
- Dietary changes, when well balanced, have no such contraindications and often improve general health and mental well-being.

Root Cause Treatment vs. Symptom Treatment

Accutane works by suppressing sebum production but does not address the internal drivers of acne such as hormonal imbalance and inflammation.

- Diet can reduce IGF-1 and insulin surges, while supplying skin-supportive nutrients, addressing both the cause and the symptoms.

Biological and Hormonal Mechanisms Insulin/IGF-1 Pathway

High-glycemic foods lead to insulin spikes, which increase IGF-1 levels. This stimulates oil gland growth and boosts androgen hormones in the skin, resulting in clogged pores and more breakouts. Participants who reduced sugar intake reported fewer new pimples and less oiliness, reinforcing this hormonal connection.

Androgen and mTORC1 Signaling

Evidence shows that insulin and IGF-1 activate a protein called mTORC1, which regulates cell growth and sebum production. Diets high in sugar and dairy chronically stimulate mTORC1, worsening acne. The results in this study—especially in the self-experimentation case—suggest that a low-insulin-load diet helped calm mTORC1 activity.

Inflammation

High sugar intake and certain fats promote pro-inflammatory cytokines, which are central to acne development. Acne lesions represent localized inflammation around follicles. A diet rich in anti-inflammatory compounds (e.g., leafy greens, fish, antioxidants) likely helped participants reduce redness, swelling, and irritation. Several noted decreased facial redness and smoother skin following dietary changes.

Microbiome Link

These effects are further supported by recent research on the gut-skin axis. Navarro-López et al. (2022) proposed that diet influences gut microbiota composition, which in turn reduces systemic inflammation and supports clearer skin. This may explain why many participants in this study also reported improvements in digestion and bloating alongside skin improvement. Although this study did not directly measure microbiota changes, the consistency with current literature suggests that dietary fiber, fermented foods,

and lower sugar intake may have improved gut health and reduced inflammation.

Chilicka et al. (2022) further warn that isotretinoin may disrupt the microbiome. In contrast, the cleaner diets followed by participants in this study may have positively modulated gut flora—another potential contributor to better skin outcomes.

Integration with Conventional Treatments

An important insight is that acne treatment need not be viewed as an either/or choice between medicine and lifestyle. In practice, integrated care may be optimal. For example, adolescents with moderate acne can begin dietary changes while using topical retinoids. If diet improves skin over time, this may reduce the need for antibiotics or Accutane later. Clinicians should consider a stepwise approach: try dietary intervention for 8–12 weeks before escalating to prescription drugs.

Adherence and Feasibility

Despite the benefits, changing dietary habits is not easy for adolescents. Many are surrounded by sugary and processed foods, especially in social situations. Several participants shared difficulties resisting foods at events or with friends. Some reported guilt or setbacks when they slipped, but most expressed a strong desire to get back on track.

For example, one participant said:

“I started to be happy that my face was clearer, but when there were school events or friends’ birthdays, it was very difficult not to eat cake or pizza or soda.”

Another reported:

“When my skin improved, I felt like I wanted to take care of myself more. I started reading food labels and cooking at home... It’s like the beginning of a whole change in myself, not just acne.”

These stories show that the benefits of dietary change extended beyond skin—helping to foster health awareness, personal discipline, and confidence.

Psychosocial Impact of Improved Skin

In addition to the biological and physical improvements reported in this study, clearer skin was associated with significant psychosocial benefits among participants. Acne during adolescence—an already vulnerable developmental stage—can negatively influence self-esteem, social interaction, and academic confidence.

Many participants shared that once their acne began to clear, they experienced a profound sense of emotional relief. They reported being more confident in speaking up during class, joining group activities without hesitation, and taking photos without hiding behind their hair. These improvements were not simply cosmetic but also affected their overall self-perception.

“Before I changed my diet, I didn’t really want to look in the mirror. I avoided people because I thought they were staring at me. But when my acne cleared up, it was like a weight was lifted off my chest.”

“It wasn’t just the acne, it changed the way we see ourselves. When my skin improved, my thoughts improved. I was more focused. I wasn’t as anxious or irritated. I started to feel like myself again.”

These lived experiences align with research by Magin et al. (2006) and Koo et al. (2000), which found that adolescents with moderate-to-severe acne are more likely to experience social withdrawal, anxiety, and depressive symptoms. Moreover, a study by Yazici et al. (2004) linked acne with reduced self-esteem and academic avoidance, particularly in students who felt stigmatized by visible skin issues.

The current findings suggest that dietary improvement—through its impact on skin—can also serve as a catalyst for broader emotional and behavioral change. Participants described feeling more in control of their appearance, more motivated to care for themselves, and more connected to their peers. This reinforces the idea that nutrition-based acne strategies should not only be evaluated through biological outcomes but also through their ability to enhance psychological resilience and confidence during a critical developmental window

Study Limitations

- Sample Size: The study included only 50 participants, limiting generalizability.
- Non-Randomized Design: No blinding or control group was used.
- Short Duration: Most results were observed over 4–6 weeks, not long enough to assess long-term relapse or adherence.
- Cultural Bias: Results were based on a Thai adolescent cohort and may not apply universally.
- Self-Reporting: Acne severity, diet, and improvements were largely self-reported, increasing the risk of recall bias.

Recommendations for Future Research

1. Larger Controlled Trials: Future studies should use randomized controlled designs to compare dietary protocols (e.g., low-glycemic, dairy-free) versus standard diets over at least 12 weeks.
- 2 . Long-Term Observations: Studies should examine sustainability, adherence, and relapse rates over 1–2 years.
- 3 . Mechanistic Studies: Blood tests for insulin, IGF-1, inflammatory markers, and sebum composition could help validate mechanisms.
4. Microbiome Analysis: Use stool sample analysis to directly measure how diet influences acne-related gut microbes.

5 . Cultural and Personalized Studies: Adapt and test dietary interventions across different cultural, religious, and socioeconomic contexts.

Recommendations for Clinical Practice

Integrate Dietary Counseling

Dermatologists and pediatricians should consider routinely inquiring about diet when treating adolescents with acne. This study supports the use of basic dietary guidance—especially regarding high-glycemic foods and dairy—as a non-invasive starting point that can produce visible improvements within 2–3 months. Framing this advice in a positive and empowering way gives adolescents a sense of control and participation in their care.

Stepwise Recommendation Model: 3-Month Dietary Trial Before Medication Escalation To bridge nutrition and clinical dermatology more systematically, a three-phase approach is proposed:

1. Dietary Screening (Week 0): Ask about consumption of refined sugars, dairy, and ultra-processed foods during initial consultation.

- 2 . Trial Period (Weeks 1–12): Recommend a low-glycemic, dairy-free diet trial. Provide realistic substitutions and emphasize consistency over perfection.

3. Reassessment (Week 12+):

- If acne improves: Continue dietary plan and avoid escalating to systemic medication.

- If moderate/severe acne persists: Introduce medication (e.g., topical retinoids or Accutane), with continued diet as an adjunct to improve outcomes and potentially shorten treatment.

Use Diet as Adjunct Therapy: For patients already on acne medications, emphasize that improving diet could enhance treatment outcomes. People using benzoyl peroxide or antibiotics might get faster or better clearance if

they also avoid acne-triggering foods. This could potentially allow for shorter durations of medication or avoid escalation to Accutane. Patients on Accutane can also be advised to maintain a healthy diet, which may support liver health and overall well-being during treatment.

Personalize Approaches: Recognize that one diet does not fit all. If a patient is vegetarian and has acne, focus on glycemic load control and dairy alternatives. If a patient cannot give up dairy, perhaps focus on low-GI and adding anti-inflammatory elements (such as increasing zinc, antioxidant-rich foods). Recommendations should be tailored to the individual's lifestyle to improve adherence.

Structured Conceptual Summary: Dietary Influence on Acne Pathogenesis

Summary Flow:

Unhealthy Diet

- Elevated Insulin & IGF-1
- Increased Sebum Production
- mTORC1 Activation
- Inflammation
- Acne Development

Corrective Pathway via Diet:

Low-Glycemic, Anti-Inflammatory Diet

- Reduced Insulin & IGF-1
- Less Sebum Production
- Downregulated mTORC1
- Decreased Inflammatory Response
- Improved Skin Clarity

Key Concepts:

- High-Glycemic Foods (white bread, sugary beverages, candy)

- Stimulate insulin and oil production
- Dairy Products (especially cow's milk)
- Increase IGF-1 and systemic inflammation
- Anti-Inflammatory Foods (leafy greens, fish, turmeric)
- Calm skin, reduce redness and swelling
- Omega-3s, Fiber, Water
- Improve intestinal tract-skin axis and hormonal regulation

Comparative Table : Accutane vs. Diet Based Intervention

Factor	Accutane	Dietary Intervention
Speed of Result	Fast (4-8 weeks)	Moderate (4-12 weeks)
Side Effects	May include dry skin, liver strain, mood	Minimal if well balanced
Accessibility	Requires prescription, high cost	Affordable, accessible to general population
Long Term Benefit	Targets symptoms	Addresses root cause and overall systemic balance

Conclusion

This study demonstrates that dietary interventions, particularly the reduction of high-glycemic foods and dairy products, can serve as a viable, safe, and non-pharmacological approach for managing adolescent acne. While not a substitute for all medical treatments, nutrition-based strategies address the root causes of acne—namely hormonal dysregulation, systemic inflammation, and disturbances in the gut-skin axis—rather than merely suppressing surface symptoms.

Findings from this research, including clinical data, adolescent surveys, and longitudinal self-tracking, reveal that even moderate dietary changes may yield significant dermatological and psychosocial benefits within a short time frame (3–6 weeks). The improvements observed were not limited to acne lesion reduction but extended to enhanced self-esteem, mood, and behavioral engagement, emphasizing the multi-dimensional impact of nutritional therapy.

Key Contributions of This Study

- A ketogenic-inspired, low-glycemic dietary protocol led to a 33–50% reduction in GAGS scores and improved quality of life scores (DLQI) in clinical observation.
- 73% of survey participants reported acne improvement following sugar reduction; 67% reported improvement after removing dairy.
- Dietary relapse often resulted in acne recurrence, supporting the hypothesis of a causal relationship between diet and acne expression.
- The study highlights dietary modulation as a root-cause approach, influencing IGF-1, insulin, mTORC1, and inflammatory pathways implicated in acne pathogenesis.

- Unique to this study is the integration of self-reflection, psychosocial outcomes, and real-world adolescent experiences—an area often overlooked in biomedical acne research.

Implications for Practice and Future Research

Given its safety profile and broad systemic benefits, dietary intervention should be considered as a first-line adjunct to conventional acne treatments. Clinicians may begin with a structured 3-month dietary trial before escalating to medications such as isotretinoin, especially in moderate cases. Future research should focus on randomized controlled trials with mechanistic biomarker tracking to validate these findings and explore long-term outcomes.

In conclusion, this study reinforces the growing recognition that acne is not solely a skin disorder but a manifestation of internal imbalance—and that targeted nutritional changes offer both dermatological and psychological restoration for adolescents navigating this condition.

Recommendation

1. Further studies should be conducted using a randomized controlled trial (RCT) design.

To increase the accuracy and reduce bias, participants should be randomly assigned to dietary intervention groups and standard treatment groups (e.g., those using Accutane) for a systematic comparison of outcomes.

2. The sample size should be expanded to include a broader and more diverse adolescent population.

Factors such as gender, age, dietary patterns, and skin types should be considered to enhance the generalizability and applicability of the findings.

3. Future research should examine the psychosocial impacts of dietary control on adolescents.

Since eating behavior is a key part of adolescent lifestyle, dietary changes may affect self-esteem, peer relationships, and overall quality of life. These psychological and social dimensions should be studied alongside physical outcomes.

4. Further exploration of biological mechanisms is recommended, such as hormonal changes, inflammation levels, and gut microbiota balance.

Understanding the underlying biological processes can strengthen the scientific basis of dietary approaches and explain how diet influences acne outcomes.

5. It is advisable to develop tailored nutritional counseling strategies for the target adolescent group.

Research outcomes can be used to create dietary guidelines or intervention programs suitable for adolescents with acne, taking into account their cultural context, lifestyle, and socioeconomic conditions.

6. Long-term follow-up should be included to assess the sustainability of results and dietary adherence.

Monitoring participants 3–6 months after the intervention will help determine whether the dietary changes produce lasting benefits and are maintained over time.

References

- Aghasi, M., Golzarand, M., & Omidian, M. (2018). Dietary intake and acne: A systematic review of observational studies. *JAMA Dermatology*, 154(10), 1166–1172. <https://doi.org/10.1001/jamadermatol.2018.0023>
- Chilicka, K., Dzieńdziora-Urbińska, I., Szyguła, R., Asanova, B., & Nowicka, D. (2022). Microbiome and probiotics in acne vulgaris—A narrative review. *Life*, 12(3), 422. <https://doi.org/10.3390/life12030422>

- Juhl, C. R., Bergholdt, H. K. M., Miller, I. M., Jemec, G. B. E., Kanter, J. K., & Ellervik, C. (2018). Dairy intake and acne vulgaris: A systematic review and meta-analysis of 78,529 children, adolescents, and young adults. *Nutrients*, 10(8), 1049. <https://doi.org/10.3390/nu10081049>
- Meixiong, J., Ricco, C. A., & Kim, J. (2022). The impact of glycemic index and glycemic load on acne: A systematic review and meta-analysis. *Journal of the American Academy of Dermatology*, 86(1), 187–195. <https://doi.org/10.1016/j.jaad.2021.04.072>
- Navarro-López, V., Ramírez-Boscá, A., Ramón-Vidal, D., & Ruzafa-Costas, B. (2022). Gut microbiome modulation and acne: Effects of probiotics on systemic inflammation and IGF-1. *Dermatologic Therapy*, 35(4), e15387. <https://doi.org/10.1111/dth.15387>
- Penso, L., Touvier, M., Deschasaux-Tanguy, M., Szabo de Edelenyi, F., Hercberg, S., Ezzedine, K., & Sbidian, E. (2020). Association between adult acne and dietary behaviors: Findings from the NutriNet-Santé prospective cohort study. *JAMA Dermatology*, 156(8), 854–862. <https://doi.org/10.1001/jamadermatol.2020.0023>
- Koo, J. Y. M., & Smith, L. L. (2000). Psychologic aspects of acne. *Pediatric Dermatology*, 17(6), 405–409. <https://doi.org/10.1046/j.15251470.2000.017006405.x>
- Magin, P., Adams, J., Heading, G., Pond, D., & Smith, W. (2006). Psychological sequelae of acne vulgaris: results of a qualitative study. *Canadian Family Physician*, 52(8), 978–979.
- Yazici, K., Baz, K., Yazici, A. E., Kocak, M., & Demirseren, D. (2004). Depression, anxiety, and low self-esteem in adolescents with acne: A cross-sectional study. *American Journal of Clinical Dermatology*, 5(2), 107–111. <https://doi.org/10.2165/00128071-200405020-00004>

การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา *
INTERNAL SUPERVISION OF ISLAMIC PRIVATE SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION IN
YALA PROVINCE

อามีเราะห์ ลาแซ¹ และ ซูฮัยรี บ็องจาชา²

Amiroh Lasae¹ and Suhairee Beungacha²

¹⁻²หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

¹⁻²Master of Education Program in Educational Administration Yala Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: amirahlasae@gmail.com

วันที่รับบทความ : 7 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 14 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 16 มิถุนายน 2568

Received 7 June 2025; Revised 14 June 2025; Accepted 16 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา 2) เพื่อเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน และ 3) เพื่อประมวลข้อเสนอแนะทางการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 320 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ

Citation:

* อามีเราะห์ ลาแซ และ ซูฮัยรี บ็องจาชา. (2568). การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 1216-1236.

Amiroh Lasae and Suhairee Beungacha. (2025). Internal Supervision Of Islamic Private School

Administrators Under Office Of The Private Education In Yala Province.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1216-1236.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-Test) การทดสอบค่าเอฟ (F-Test) และทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheff's Method)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดยะลา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำแนกตามเพศ พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ระดับการศึกษา ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน พบว่าภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการประมวลข้อเสนอแนะทางการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ผู้บริหารควรส่งเสริมจัดหาสื่อการสอน อบรมพัฒนาทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน พัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนปีละ 1 เรื่อง

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน, ผู้บริหารโรงเรียน, สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

Abstract

The aims of this study were to 1) study the level internal supervision of Islamic private school administrators under Office of the Private Education in Yala Province, 2) compare internal supervision of Islamic private school administrators under Office of the Private Education in Yala Province, classified by gender, education level, position, work experience, and school size, and 3) compile recommendations on internal supervision of Islamic private school administrators under Office of the Private Education in Yala Province. The sample group was 320 school administrators and teachers under Office of the Private Education in Yala Province in the academic year of 2024, obtained by a stratified random sampling technique. The instrument was a questionnaire. The statistical methods used included mean, standard deviation, t-test, F-test, and Scheffe's method for multiple comparison.

The results of this study found that 1) supervision of Islamic private school administrators under Office of the Private Education in Yala Province, overall, was high, 2) the comparative results of internal supervision of Islamic private school administrators under Office of the Private Education in Yala Province, classified by gender and education level showed no significant differences overall and each aspect except for classroom action research, which showed a statistically significant difference at the .05 level. When categorized by position, work experience, and school size, statistically significant differences were found overall at the .05 level, and 3) compilation suggestions for internal supervision of Islamic private school administrators under Office of the Private Education in Yala Province revealed that administrators should promote the provision of teaching materials, provide regular professional development training, clearly define responsibilities, continuously develop the curriculum, and encourage the conduct of at least one classroom research per year.

Keywords: Internal supervision, school administrators, Office of the Private Education in Yala Province

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 10 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 22 ระบุว่าอย่างชัดเจนว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

การนิเทศเป็นขอบข่ายงานหนึ่งของการบริหารงานวิชาการ เป็นการชี้แนะให้ความช่วยเหลือครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน ซึ่งการนิเทศภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หากผู้บริหารมีการนิเทศติดตามการจัดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามสาระและหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยวิเคราะห์หลักสูตรและเนื้อหา สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม กับผู้เรียน จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ตลอดจนผู้ที่มีความสามารถพิเศษและผู้ที่มีความบกพร่องหรือด้อยโอกาส โดยฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์การประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริงสร้างสถานการณ์ตัวอย่างส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสานความร่วมมือเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยเป็นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันของบุคลากรภายในโรงเรียน ทั้งนี้ตามแนวคิดของกลิคแมน, กอร์ดอน; และรอส-กอร์ดอน (Glickman, Gordon & Ross-Gordon, 2007 อ้างถึงใน เมธินี สะไร 2560) มี 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง 2. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ 3. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร และ 5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยตรง ปัญหาด้านการนิเทศการศึกษาโรงเรียนเอกชน จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดศึกษานิเทศก์ ที่ทำหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุงการเรียนการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพของบทเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ อย่างเต็มศักยภาพพร้อมทั้งจัดให้มีกิจกรรมอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย เช่น กิจกรรมการสร้างขวัญและกำลังใจ กิจกรรมมนุษยสัมพันธ์ กระบวนการนิเทศของโรงเรียนเอกชนที่ผ่านมาเป็นการนิเทศกันเอง ภายในโรงเรียน

ขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และผู้เชี่ยวชาญด้านนิเทศจึงอาจทำให้เกิดปัญหาและ อุปสรรคในการบริหารจัดการทำให้ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ยุทธนา เกื้อกูล, 2560)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปกำหนดนโยบายในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในการจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานและภารกิจของการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา
2. เพื่อเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะทางการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

การจัดการศึกษาจะให้บรรลุวัตถุประสงค์จะต้องมีผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่ให้คำแนะนำ ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนแก่ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษากิจกรรมที่ทำเรียกว่า การนิเทศ การศึกษามีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้หลายท่าน ดังนี้ คำว่า นิเทศ ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง ชี้แจง แสดง จำแนก และตามรูปศัพท์ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาให้คำแนะนำ และปรับปรุงใน ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Supervise หมายถึง Watch แอร์รี่ส (Harris, 1985 อ้างถึงใน ศุภลักษณ์ ลิฬหคุณากร, 2560) กล่าวถึง ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า หมายถึง สิ่งบุคคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคคลหรือสิ่งหนึ่ง สิ่งใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะ คงไว้หรือเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการดำเนินการเรียน การสอนให้ เหมาะสมกับสถานการณ์ และส่งผลสะท้อนไปถึงการพัฒนานักเรียนด้วย Over (เผ้าดู) Control (ควบคุม กำกับดูแล)

คลิกัน กอดอน และโรส-กอดอน (Glickman Gordon and Ross-Gordon, 2007) อ้างถึงใน ศุภลักษณ์ ลิขิตคุณากร, 2560) ได้กล่าวไว้ว่าการนิเทศการศึกษา หมายถึง หน้าที่ของทางโรงเรียนที่จะต้องปรับปรุงการสอนโดยการให้ความช่วยเหลือ โดยตรงกับครูการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการทำงานร่วมกันการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มและ การสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ปนัดดา ศิริพัฒนกุล (2558) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกันระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหาร ศิษยานิเทศก์ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของครูอันเป็นเป้าหมายสูงสุดในด้านการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือครูผู้สอนหรือขอผู้รับการช่วยเหลือ ให้สามารถดำเนินการสอนหรือการปฏิบัติงานในหน้าที่บรรลุดตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องการในพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานิเทศก์ ครูหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเฉพาะสาขาวิชาในทุกระดับการศึกษา การช่วยเหลือเป็นไปด้วยความเอื้ออาทร บนพื้นฐานประชาธิปไตยสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ได้รับการช่วยเหลือ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการและระบบการประกันคุณภาพที่โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการนิเทศจะสะท้อนการปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป การนิเทศมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับโรงเรียนหรือสถาบัน การศึกษา ซึ่งได้มีผู้ให้ ความหมายการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ ดังนี้

ธนกร ลาวตม (2561) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก ได้แก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจและสติปัญญา ให้เต็มตามวัยและศักยภาพหรือการ นิเทศภายในโรงเรียนหมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูใน

โรงเรียนนั้นในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน

ญานี ญานะโส (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศภายใน หมายถึงกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษา โดยการระดมสรรพกำลัง สนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ที่ตรงกับความต้องการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและต่อเนื่องส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร

กลิคแมน การดอน และรอส-การดอน (Glickman Gordon & Ross-Gordon, 2007 : 299-300 อ้างถึงใน สุนันทา สบายวรรณ, 2558) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศภายใน โรงเรียนว่าจะคำนึงถึงทุกองค์ประกอบทางการศึกษาที่จะทำให้การสอนของครูมีคุณภาพ และประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงให้มีการปรับปรุงการสอนด้วยตัว ครูเองอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพ การพัฒนา หลักสูตร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ทำให้นักเรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการ เรียนการสอนได้รับผลประโยชน์จากการสอนของครู

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือครูผู้สอนหรือขอผู้รับการช่วยเหลือ ให้สามารถดำเนินการสอนหรือการปฏิบัติงานในหน้าที่บรรลุลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนศึกษานิเทศก์ ครูหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเฉพาะสาขาวิชาในทุกระดับการศึกษา การช่วยเหลือเป็นไปด้วยความเอื้ออาทร บนพื้นฐานประชาธิปไตยสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ได้รับการช่วยเหลือ

หลักการนิเทศภายในโรงเรียน

หลักการนิเทศภายในโรงเรียนจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีนักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึง หลักการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

บีชและไรน์ฮาร์ทซ์ (Beach & Reinhartz , 2000) อ้างถึงใน จิติมา วรรณศรี, 2557) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการนิเทศนั้นควรคำนึงถึงหลักการ ดังนี้

1. หลักการเปลี่ยนแปลงเริ่มที่ตนเอง ครูสามารถแก้ปัญหาการเรียนการสอน โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง

2. หลักความเชื่อและความศรัทธา บุคคลจะยอมรับความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนนั้น มาจากความรู้สึกภายในตน ไม่ใช่จากการสั่งหรือบังคับโดยผู้อื่น

3. หลักวิธีการที่หลากหลาย มีวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการสอนของครูที่หลากหลายวิธี อาทิ การประชุมอภิปรายอย่างเป็นทางการ การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกต อย่างเป็นระบบซึ่งจะช่วยให้สามารถสำรวจและระบุปัญหาในชั้นเรียนได้

4. หลักการเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ การใช้เวลาในชั้นเรียน การอำนวยความสะดวก จะช่วยให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. หลักครูเป็นศูนย์กลางการพัฒนาครูคือ ผู้มีบทบาทหลักในการกำหนดพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามความต้องการ ความพร้อมและความสามารถของครู

6. หลักกัลยาณมิตร ผลลัพธ์ของการนิเทศการศึกษาขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่ดี การประสานงาน ความร่วมมือ ความไว้วางใจ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน สรุปได้ว่า หลักการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่อง มีขั้นตอนที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน มีการทำงานโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของ บุคลากรทุกคน ยึดครูเป็นศูนย์กลางการพัฒนาครู สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการดำเนินงาน ตลอดจนมีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

7. บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นิเทศต้องเป็นผู้ริเริ่มและเสริมพลังเพื่อนำโรงเรียนไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน

8. บทบาทพี่เลี้ยง ผู้นิเทศควรมีทักษะของพี่เลี้ยงโดยการใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือครูทั้งด้านความรู้การปฏิบัติหน้าที่ การให้ผลสะท้อนกลับและสนับสนุนครูเพื่อทำ การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า การนิเทศภายในจะต้องมีหลักของความเป็น ประชาธิปไตย ส่งเสริมให้เกิดความมีอิสระในความคิด การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อผลที่จะเกิดกับ โรงเรียนและผู้เรียนให้มากที่สุด

สรุปได้ว่า หลักการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนและกระตุ้น พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกให้ครูในทุก ๆ ด้าน เช่น ความรู้ด้านหลักสูตร การใช้สื่อและเทคโนโลยีการสนับสนุน การจัดการเรียนการสอน ด้านงบประมาณ และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มี ประสิทธิภาพ และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีระบบบรรลุผลเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน

กลิคแมน, กอร์ดอน และรอส-กอร์ดอน (Glickman, Gordon & Ross-Gordon, 2007 อ้างถึงใน เมธีนิ สะไร, 2560) ได้กำหนดขอบข่ายของการนิเทศภารกิจการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ว่าเป็นการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียน การสอนในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล การจัดครูเข้าสอน สิ่งอำนวยความสะดวก และการพัฒนาครูในการดำเนินงานดังกล่าว 5 ด้าน คือ 1) ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง 2) ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ 3) ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 5) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษามุ่งศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา โดยมีขอบเขตของการค้นคว้าในรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำนวน 1,856 คน (ที่มาข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนเอกชนในสังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา โดยใช้ตารางเปรียบเทียบเครจซี่และมอร์แกน (krejcie and Morgan.1970) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 คน จากสถานศึกษาจำนวน 41 แห่ง โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ประกอบด้วย 1.การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง 2. การพัฒนาทางวิชาชีพ 3. การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 4. การพัฒนาหลักสูตร 5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ

3. วิธีสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี นิยามคำศัพท์ จากเอกสารวิชาการต่างๆ อาทิ วิทยานิพนธ์ วารสาร หนังสือ เอกสารทางวิชาการ และข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่ต่างๆ เพื่อเป็นการกำหนดกรอบแนวคิดและขอบข่ายด้านเนื้อหาที่ใช้ในการสอบถาม

3.2 สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัยและรูปแบบที่กำหนดไว้ โดยตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์

3.3 นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปฏิบัติงานวิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของเนื้อหาและภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสมบูรณ์ ถูกต้อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

3.4 นำผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มาวิเคราะห์หาค่า IOC หรือค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามหรือวัตถุประสงค์ (Index of Item objective Congruence: IOC) ด้วยวิธีการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหาตามโครงสร้าง

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเสนออาจารย์ที่ปฏิบัติงานวิจัยอีกครั้ง เพื่อพิจารณาความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว ไปทดสอบ (Try out) กับครูผู้สอนที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha

Coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์ความเหมาะสมอยู่ที่ระดับสูงกว่า 0.70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ทั้งนี้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า เท่ากับ 0.928 ซึ่งถือว่ามีความคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้

3.6 ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ พร้อมลงรหัสและใช้การวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์1) เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา 2) เพื่อเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน 3) เพื่อประมวลข้อเสนอแนะทางการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 320 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยทดสอบความแตกต่างของค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความ

แปรปรวน (One-Way ANOVA) ซึ่งผลการศึกษสามารถสรุปในประเด็นสรุปผลการวิจัยอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 79.70 โดยมีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 89.40 และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 10.60 ตำแหน่ง ผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ 7.50 และครู คิดเป็นร้อยละ 92.50 ซึ่งมีประสบการณ์การทำงาน ตั้งแต่ 5-10 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 57.20 และส่วนใหญ่สังกัดโรงเรียนขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301-1,000 คน) คิดเป็นร้อยละ 35.30

การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน หากพิจารณาตามแต่ละด้าน ดังนี้

1) การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรในที่ร่วมกันกำหนดเป้าหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและ เป้าหมายในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำหลักสูตรที่พัฒนาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในวิชาชีพ

2) การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีข้อเดียว คือผู้บริหาร

มีการวางแผนพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารมีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้นั้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรทรัพยากรในการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา

3) การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและ วัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมทำให้ทีมประสบความสำเร็จ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย

4) การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการศึกษาวิเคราะห์ หลักสูตร สาระแกนกลางความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการประเมินผลหลังการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

5) การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูในสถานศึกษาทุกคน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง และ ผู้บริหารมีการเผยแพร่แลกเปลี่ยนผลการวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในงานวิชาการ และ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีการสร้างความตระหนักให้แก่ครูให้เห็นประโยชน์และความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน

2. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

1) ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2) ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันยกเว้น ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พิจารณารายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรและด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการพัฒนาวิชาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรงกับด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มไม่แตกต่างกัน

4) ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่า ภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านให้ความช่วยเหลือครูโดยตรงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Sheffe's Method) ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี มีระดับการนิเทศมากกว่าผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 5-10 ปี และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไปมีระดับการนิเทศมากกว่าผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี

5) ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า

จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ภาพรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ . 05

3. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ประมวลข้อเสนอแนะทางการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบในหลายมิติ เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและเสริมสร้างศักยภาพครู โดยสามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำคัญได้ 5 ประการ ดังนี้

1) ด้านการให้ความช่วยเหลือโดยตรงผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนครูในเชิงระบบ ไม่ว่าจะเป็นด้านสื่อการสอน เทคโนโลยี ยงบประมาณ และสวัสดิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชายแดนใต้ที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร การจัดตั้งกลไกช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ เช่น ระบบพี่เลี้ยงหรือเครือข่ายชุมชนสนับสนุนครู จะช่วยลดภาระงานและเสริมสร้างกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

2) ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะครูให้ทันสมัย โดยเน้นการอบรมที่ตรงกับความต้องการ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี และการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรจัดสรรเวลา ทรัพยากร และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อบรมพัฒนาทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ

3) ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ควรส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีมที่มีเป้าหมายชัดเจน โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ ตรวจสอบความก้าวหน้า กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน และประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง การนิเทศภายในควรเน้นการสร้างวัฒนธรรมการสื่อสารและการร่วมมือ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการทำงานของครูทั้งระบบ

4) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและหลักสูตรแกนกลาง การอบรมเกี่ยวกับการปรับใช้หลักสูตร พัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และการประเมินผลหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและตอบโจทย์ผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

5) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยปีละ 1 เรื่อง พร้อมจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยและการใช้ผลวิจัยเพื่อปรับปรุงการสอน การนิเทศควรเน้นการสนับสนุนด้านวิชาการ และติดตามการใช้ผลวิจัยในทางปฏิบัติจริง

โดยสรุป การนิเทศภายในที่มีคุณภาพควรทำหน้าที่เป็นทั้ง “ผู้นำทางวิชาการ” และ “ผู้สนับสนุนอย่างเป็นระบบ” ซึ่งจะช่วยยกระดับศักยภาพของครู พัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนคือปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายเหล่านี้สู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดยะลา

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในของผู้บริหาร เปรียบเทียบการนิเทศตามปัจจัยส่วนบุคคลและบริบทโรงเรียน และเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ในการอภิปรายผลนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาเปรียบเทียบผลการวิจัยกับแนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทในการสนับสนุนครูอย่างใกล้ชิด ทั้งด้านวิชาการ เทคนิคการสอน การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทั้งด้านเนื้อหาวิชา และบริบททางวัฒนธรรมและศาสนา การที่ผู้บริหารมีบทบาทช่วยเหลือครูอย่างใกล้ชิดจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งลักษณะของการนิเทศดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Glickman, Gordon และ Ross-Gordon (2018) ซึ่งกล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำด้านวิชาการที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนครูอย่างสม่ำเสมอ โดยการนิเทศควรเป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาครู ไม่ใช่เพียงการประเมิน อย่างไรก็ตาม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การวิจัยในชั้นเรียน แสดงให้เห็นว่าครูและผู้บริหารในบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยังไม่ตระหนักหรือยังขาดทักษะในการนำกระบวนการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ข้อมูลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทรี วรรณมโนมัย (2561) ที่พบว่า แม้ครูจะเข้าใจว่าการวิจัยในชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญ แต่กลับไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดเวลาหรือการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการนิเทศภายในของผู้บริหาร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ และขนาดโรงเรียน ผลการเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคลและบริบท พบว่าการนิเทศภายในมีความแตกต่างในบางปัจจัย โดยในส่วนของ เพศ และระดับการศึกษา ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจแสดงว่า การปฏิบัติงานด้านการนิเทศในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีมาตรฐานหรือแนวทางที่คล้ายคลึงกัน ไม่ขึ้นกับคุณสมบัติเฉพาะของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy and Miskel (2013) ที่กล่าวว่าโครงสร้างและวัฒนธรรมขององค์กรการศึกษาสามารถสร้างความเป็นเอกภาพในแนวปฏิบัติได้ในขณะที่ ตำแหน่งหน้าที่ส่งผลให้ระดับการรับรู้และประสบการณ์ในการนิเทศแตกต่างกัน โดยเฉพาะระหว่างครูกับผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Beach and Reinhartz (2000) ที่เสนอว่าผู้มีบทบาทต่างกันในกระบวนการนิเทศมักมีมุมมองที่ต่างกันต่อจุดเน้นและความสำคัญขององค์ประกอบการนิเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า ครูที่มีประสบการณ์น้อย ได้รับการนิเทศในระดับสูงกว่า โดยเฉพาะในด้านการให้ความช่วยเหลือโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2007) ที่กล่าวว่าครูใหม่หรือครูประสบการณ์น้อยต้องการการสนับสนุนอย่างเป็นระบบมากกว่าครูที่มีประสบการณ์สูงซึ่งมักพึ่งพาตนเองได้ดีขึ้น ในด้านของ ขนาดโรงเรียน พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับการนิเทศภายในสูงกว่า ซึ่งอาจเกิดจากโครงสร้างการบริหารที่เป็นระบบ มีหน่วยงานวิชาการแยกเป็นสัดส่วน และมีทรัพยากรสนับสนุนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมักใช้รูปแบบการบริหารแบบไม่เป็นทางการมากกว่า ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ จูรีพร สุกใจ (2564) ที่ชี้ว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดด้านบุคลากรและงบประมาณ จึงไม่สามารถจัดระบบนิเทศได้อย่างเต็มรูปแบบ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในใน 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง 2) การพัฒนาวิชาชีพ 3) การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 4) การพัฒนาหลักสูตร และ 5) การวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างเครือข่ายวิชาการ และการจัดระบบนิเทศที่มีการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ DuFour & Eaker (1998) ที่เน้นการพัฒนาผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งช่วยให้ครูได้เรียนรู้ร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา กล่าวโดยสรุป การนิเทศภายในในโรงเรียน

เอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดยะลามีจุดเด่นในด้านการสนับสนุนครูอย่างใกล้ชิด แต่ยังมี ความท้าทายในด้านการสร้างระบบวิชาการที่มั่นคง โดยเฉพาะในด้านการวิจัยในชั้นเรียน และ การจัดการองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทเฉพาะของโรงเรียน ซึ่งหากได้รับการส่งเสริมอย่าง เป็นระบบจะสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการเชิญ วิทยากรสำหรับการจัดหลักสูตรฝึกอบรมและพัฒนาให้กับบุคลากรภายในองค์กร เพื่อการ สร้างและพัฒนากรอบความสามารถในการปฏิบัติงาน
2. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน เพราะเป็นวิธีที่เหมาะสมและดีที่สุดในการศึกษาข้อมูลสำหรับใช้ในการประเมินการปฏิบัติงาน ครู เนื่องจากการใช้แฟ้มสะสมงาน โดยวิธีการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการปฏิบัติงาน ครูจะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน
3. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ผู้บริหารต้องมีความระมัดระวังและ รอบคอบในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในองค์กร เปิดโอกาสให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วม ใช้ วิธีการใกล้เคียงที่เป็นธรรม รอบคอบ และประหยัดค่าใช้จ่าย
4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วม ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานของ สถานศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขอันจะนำไปสู่การบรรลุซึ่ง เป้าหมายของการจัดการศึกษา
5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการวิจัยเชิง ปฏิบัติการเพื่อเป็นการศึกษารวบรวม หรือการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยใช้กระบวนการทาง วิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ ทั้งในด้าน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดอื่นในภาคใต้ เช่น ปัตตานีและนราธิวาส เพื่อเปรียบเทียบและทำความเข้าใจบริบทเฉพาะในระดับภูมิภาคมากยิ่งขึ้น
2. ควรวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมกรณีพิเศษ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

เอกสารอ้างอิง

- กรรทอง จิรเดชากุล. (2559) *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธารอักษร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กมล ภูประเสริฐ. (2557). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เมธีพิปส์.
- กาญจนา เชื้อทะเล. (2560). *การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย*.
- คนธวรรณ เกษงาม. (2558). *ความต้องการการนิเทศการสอนของครูสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรีอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. ใน งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- จวิพร สุดใจ. (2564). *การพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารวิจัยและพัฒนาการบริหารการศึกษา*, 11(2), 45–60.
- จิตติมา วรณศรี . (2557). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณ.

- ญาณิ ญาณะโส. (2562). การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุริยสาส์น.
- ปนัดดา ศิริพัฒนกุล. (2558). การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พัชรี วรรณมโนมัย. (2561). การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา: กรณีศึกษาจังหวัดชายแดนใต้. *วารสารครุศาสตร์ศึกษา*, 9(1), 31–45.
- เมธินี สะไร. (2560). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหพัฒนา อำเภอเรือเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. ใน *การศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ยุทธนา เกื้อกุล. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. ใน *วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. วิทยาเขตปัตตานี
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2559). การพัฒนาองค์ความรู้หลักสูตรฐานสมรรถนะด้านภาษา: กรณีศึกษาท่าน้ำโมเดล. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 34(1), 99–112.
- ศุภลักษณ์ ลิฬหคุณากร. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. ใน *วิทยานิพนธ์ ค.ม. การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- Beach, D.M., & Reinhartz, J. (2000). *Supervisory leadership: Focus on instruction*. Boston: Allyn and Bacon.
- Brigg, T. H., & Justman, J. (1952). *Improving Instruction through Supervision*. New York: McMillan.

- DuFour, R., & Eaker, R. (1998). *Professional learning communities at work: Best practices for enhancing student achievement*. National Education Service.
- Fullan, M. (2007). *The new meaning of educational change* (4th ed.). Teachers College Press.
- Bush และ Middlewood (2005)
- Glickman. (2007). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*. (6th ed.), Boston: Allyn & Bacon.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2018). *Supervision and instructional leadership: A developmental approach* (10th ed.). Pearson.
- Goldhammer, R., Anderson, R. H. & Krajewski, & R. J. (1993). *Clinical Supervision : Special Methods for the Supervision of Teacher*. (2nd ed). New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Harris, B. M. (1985). *Supervision Behavior in Education*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Harris, Ben M. (2003). *Supervisory behavior in education*. (3rd ed.). Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2013). *Educational administration: Theory, research, and practice* (9th ed.). McGraw-Hill Education.
- Krejcie, R. V. & Daryle, W. M. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 10(11), 308.

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ *
INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY
MANAGEMENT OF ISLAMIC PRIVATE SCHOOL ADMINISTRATORS IN
THE THREE SOUTHERN BORDER PROVINCES

นุรฮายาตี ดือราแม¹ และ จรุณี แก้วเอียน²

Nurhayatee dueramae¹ and Jarunee Kao-ian²

¹⁻²หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

¹⁻²Master of Education Program in Educational Administration Yala Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: nurhayatee74@gmail.com

วันที่รับบทความ : 1 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 7 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 8 มิถุนายน 2568

Received 1 June 2025; Revised 7 June 2025; Accepted 8 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) เพื่อประมวลข้อเสนอแนะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 374 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรไวยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าจำนวน 52

Citation:

* นุรฮายาตี ดือราแม และ จรุณี แก้วเอียน. (2568). การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 1237-1256.

Nurhayatee dueramae and Jarunee Kao-ian. (2025). Information And Communication Technology Management Of Islamic Private School Administrators In The Three Southern Border Provinces.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1237-1256.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-Test) ทดสอบค่าเอฟ (F-Test) และทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีของเชฟเฟ่

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการประมวลข้อเสนอแนะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาทั้งส่วนของการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอน 2) ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการจัดการเรียนการสอน ออกแบบหลักสูตรที่บูรณาการการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชา และส่งเสริมการเรียนรู้โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ดิจิทัล 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาอย่างเต็มที่ เพื่อให้ครูสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดหาอุปกรณ์และซอฟต์แวร์ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ 4) ผู้บริหารควรวางแผนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพราะเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาการศึกษาให้ทันสมัย เริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์และวิเคราะห์สถานะเทคโนโลยีในปัจจุบัน 5) ผู้บริหารโรงเรียนควรแสวงหาทรัพยากรการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ทางการศึกษาและหลักสูตรออนไลน์ เพื่ออัปเดตความรู้และทักษะในด้านเทคโนโลยี

คำสำคัญ: การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, ผู้บริหารโรงเรียน, โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This independent study aimed to 1) examine the level of information and communication technology management of Islamic private school administrators in the three southern border provinces, 2) compare information and communication technology management of Islamic private school administrators in the three southern border provinces, and 3) compile recommendations on information and communication technology management of Islamic private school administrators in the three southern border provinces. The sample group was 374 teachers from Islamic private schools in the three southern border provinces. The sample size was determined using Taro Yamane's formula. The data collection instrument was a 52-item with rating scale questionnaire. The Item-Objective Congruence (IOC) values ranged from 0.67 to 1.00, and the reliability coefficient was 0.97. The statistical software was used for data analysis. The statistics used included percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. When significant differences were found, pairwise comparisons were conducted using Scheffe's method.

The findings of the study revealed that:

1. The level of information and communication technology management of Islamic private school administrators in the three southern border provinces, overall, in all aspects, was high.

2. The comparison of information and communication technology management of Islamic private school administrators in the three southern border provinces, categorized by gender, age, education level, work experience, and school size revealed no significant differences overall and in any specific aspect.

3. The synthesized recommendations for information and communication technology management of Islamic private school administrators in the three southern border provinces showed that 1) school administrators should promote the use of information and communication technology within subject areas and encourage its application in both educational management and teaching and learning processes, 2) administrators should promote the integration of information and communication technology in instructional practices, design curricula incorporating technology across all subject areas, and promote learning through the use of digital learning media, 3) administrators should fully promote the use of information and communication technology in education, enabling teachers to apply technology effectively in classroom instruction, and provide access to modern, high-performance equipment and software, 4) administrators should engage in information and communication technology planning, as it is a significant process in modernizing education by beginning with establishing a clear vision and analyzing the current state of technological infrastructure, and 5) school administrators should continuously seek technological learning resources by utilizing online platforms, including educational websites and online courses, to update knowledge and skills in information and communication technology.

Keywords: Information and Communication Technology Management, School Administrator, Private Islamic Schools in the Three Southern Border Provinces

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันและการขับเคลื่อนประเทศสู่เศรษฐกิจและสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ช่วยในการผลิต การเข้าถึง และการแพร่กระจายความรู้ได้อย่างรวดเร็ว โดยถูกนำไปประยุกต์ใช้ในหลากหลายสาขา เช่น การศึกษา การแพทย์ การค้า และอุตสาหกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการ

ดำเนินงาน การสื่อสาร และการเข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และนโยบายประเทศไทย 4.0 ที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษาและระบบสารสนเทศให้เชื่อมโยงกัน โดยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 2) และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 สนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตาม สถานศึกษายังคงเผชิญปัญหาในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการ ทั้งด้านอุปกรณ์ไม่เพียงพอ งบประมาณขาดแคลน บุคลากรขาดการมีส่วนร่วม และการขาดสื่อในการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้กระทรวงศึกษาธิการ ต้องจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาเพื่อส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาและการบริหารจัดการให้ทันสมัยและทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่แตกต่างออกไป ก็จำเป็นต้องปรับตัวและนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารและการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐและความก้าวหน้าในยุคดิจิทัล และเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในภาพรวม

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพบว่าผู้บริหารยังใช้การบริหารแบบเดิม ๆ สื่อการสอนไม่มีความหลากหลาย ขาดการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยเฉพาะยังไม่ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลในการใช้เทคโนโลยี ขาดงบประมาณสนับสนุนในการผลิตสื่อ มีสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยน้อย และครูขาดทักษะการใช้สื่อและผลิตสื่อ (ยุทธนา เกื้อกุล, 2560) จึงไม่สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้ผู้เรียนในโรงเรียนไม่ได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหาร

ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามมีหลายประเด็นที่ส่งผลต่อการเรียนการสอน แต่ประเด็นสำคัญ คือ การรับช่วงต่อของทายาทที่อาจไม่ได้จบการศึกษาโดยตรงในสาขาการบริหารการศึกษา หรือการที่ผู้บริหารขาดความเชี่ยวชาญและทักษะในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจทำให้ระบบการจัดการไม่มี

ความทันสมัย ไม่มีคุณภาพ ขาดความพร้อมทางด้านบุคลากรและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี จนทำให้เกิดความไม่ทัดเทียมกับสถานศึกษาประเภทอื่น (ซี กอดิรีย์, 2554)

ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจถึงสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาระดับการบริหาร และแนวทางในการพัฒนาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนทางด้านสามัญและศาสนาเพื่อเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุกระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในภาพรวมให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกัน
2. ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกันมีการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกัน

3. ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกัน

4. ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในขนาดสถานศึกษาต่างกันมีการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกัน

5. ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่างกันมีการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารการศึกษา เป็นการร่วมมือกันทำงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปโดยที่ต้องอาศัยความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ เช่น มูนาดียา วาบา (2560) ได้ให้ความหมายว่าการบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานของครูใหญ่ร่วมกับครูในโรงเรียน อธิการบดีร่วมกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับอธิบดีกรมต่างๆ และครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่างๆ และกลุ่มบุคคลเหล่านี้ต่างร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งสิ้น การพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้น จะต้องดำเนินการในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม วัสดุ การจัดอาคารสถานที่และพัสดุครุภัณฑ์ การสรรหาบุคคลมาดำเนินการหรือมาทำการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา การปกครองนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมีวินัย และอื่นๆ ซึ่งการดำเนินงานเหล่านี้เรียกว่าภารกิจทางการบริหารการศึกษาหรืองานบริหารการศึกษานั้นเอง วิวรรณ เชื้อจิตร (2566) การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการโดยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยการใช้วิธีการต่างๆ ที่หลากหลายในการพัฒนาสมาชิกของสังคมในด้านต่างๆให้ เป็นไปตามแผนการศึกษา มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลรวมถึงเป็นกระบวนการ บริหาร ควบคุม และจัดการโรงเรียนเกี่ยวกับงานต่างๆ ให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษา และ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้ ซึ่งภาระหน้าที่ดังกล่าวที่จะต้องเกี่ยวข้องกับครู นักเรียน บุคลากร อื่นๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

กับหน่วยงานด้านการศึกษาและโรงเรียน นิตยา คำมิตร (2566) การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการดำเนินกิจกรรม ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งผ่านการวางแผน การดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อสร้างสรรค์และพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้ และทักษะชีวิต ผ่านการถ่ายทอดความรู้และฝากประสบการณ์ทั้งใน โรงเรียนและนอกโรงเรียน ให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาคือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาในทุกๆด้าน ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน ไปจนถึงการประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกระบวนการเรียนรู้ และเพื่อให้บุคคลหลายคนร่วมมือกัน ดำเนินการอย่างมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ มีการประสานความร่วมมือกันโดยใช้ทรัพยากรและเทคนิคต่าง ๆ ในการบริหารอย่างเหมาะสม

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ กระบวนการในการวางแผน จัดการ และควบคุมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทั้งหมดภายในองค์กรหรือสถาบัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางธุรกิจหรือทางการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด นักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เช่น สมคิด ภูสมติ (2557) ได้ให้ความหมายการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง การบริหารเทคโนโลยีเพื่อจัดการเกี่ยวกับสารสนเทศและการสื่อสารในรูปแบบของกระบวนการจัดหา จัดเก็บ การสร้างประมวลผล การรับและการส่งข้อมูล การเผยแพร่ข้อมูล สารสนเทศในรูปแบบสื่อต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงสารสนเทศ ความถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว ทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้ จะหมายถึง คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี เพื่อการใช้สำหรับการติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร โดยใช้ระบบสื่อสารโทรคมนาคม ระบบ ข้อมูลดาวเทียม หรือเครื่องมือสื่อสารทั้งมีสายและไร้สาย ประสิทธิภาพได้ อรุษา ปุณยบุรณะ (2558) ได้ให้ความหมาย การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการในการนำทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขององค์กรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2) การจัดองค์การเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร 3) การวางแผนกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4) การกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากรเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 5) การควบคุม ติดตาม และการประเมินผลเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ณพิชญา กิจจสัจจา (2559) ให้ความหมาย การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง

กระบวนการในการจัดการ ประมวลผล จัดเก็บ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ ด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคมและเทคโนโลยีฐานข้อมูลที่ทำงานร่วมกัน

สรุปได้ว่า การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ การจัดการข้อมูลและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีหลากหลายรูปแบบ เช่น คอมพิวเตอร์ ระบบสื่อสารโทรคมนาคม และระบบดาวเทียม เพื่อให้การเข้าถึง จัดเก็บ สร้าง ประมวลผล รับส่ง และเผยแพร่ข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสูงสุด เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน ทำให้ข้อมูลมีความถูกต้องแม่นยำ และทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการ จำแนกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย

1) การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการบริการด้านการศึกษาเพื่อเกิดประสิทธิภาพ ด้านการวางแผนงาน การสนับสนุนงบประมาณ การจัดสรรบุคลากร การส่งเสริมการมีส่วนร่วม ตลอดจนยกระดับคุณภาพการศึกษา วิธีการวางแผนการดำเนินงานของการบริหารสถานศึกษาที่ทำให้ครูผู้สอนมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการส่งเสริมให้ครูใช้สื่อดิจิทัล การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่กว้างไกลสามารถนำโลกภายนอกมาสู่ชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) การสนับสนุนการเรียนการสอน หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อจัดการเรียนการสอน เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นตัวกลางในการนำเสนอหรือถ่ายทอดความรู้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาต่างๆ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนาและกระตุ้นให้ผู้เรียนนั้นเกิดความสนใจในการเรียนและศึกษาสิ่งใหม่ที่อยู่นอกกรอบห้องเรียน และใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3) การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร หมายถึง การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรในด้านเทคโนโลยี เป็นการส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การทำงานและการเรียนรู้ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้

4) การวางแผนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง การวางแผนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ การกำหนดแผนและการจัดทำแผนเทคโนโลยีของโรงเรียน มีการจัดทำแผนบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีการจัดทำแผนการเงินเพื่อซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการ มีการวางแผนเพื่อจัดให้มีหลักสูตรและแผนจัดการเรียนการสอนแต่ละสาระการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี และครูสามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการดำเนินงาน โดยผู้บริหารวิเคราะห์ความต้องการ ความจำเป็นด้านเทคโนโลยีที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียน และการจัดการเรียนรู้ ความสำเร็จ

5) ทรัพยากรการเรียนรู้ หมายถึง ทรัพยากรการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย มีเว็บไซต์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน จัดทำเว็บไซต์ของโรงเรียนที่มีแหล่งข้อมูลต่างๆ สถานศึกษามีระบบ จัดการแหล่งการเรียนรู้ ในแต่ละสาระการเรียนรู้ มีการจัดรวบรวมสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นระบบ รวมทั้งการกำหนดแนวทางในการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม และสถานศึกษามีบุคลากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อการสื่อสารให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีการศึกษา 2567 ได้แก่ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส รวมทั้งสิ้น 157 โรงเรียน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,596 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ยามาเน (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ และความคาดเคลื่อน 0.05 จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนและทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลากแบบไม่คืนกลับ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 374 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) เกี่ยวกับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ระดับ จำนวน 52 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหา 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2) ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน 3) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร 4) ด้านการวางแผนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 5) ด้านทรัพยากรการเรียนรู้

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองและนำแบบสอบถามตรวจสอบความสมบูรณ์โดยวิธีการดังนี้

1) ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาถึงผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขออนุญาตเก็บข้อมูล

2) นำหนังสือขออนุญาตจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา และแบบสอบถาม จำนวน 374 ฉบับ ส่งถึงผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม กำหนดวันส่งแบบสอบถามคืน ภายใน 1 สัปดาห์

3) การเก็บแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่างและนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์

4) ดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยถามเกี่ยวกับเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานใช้วิธีหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 2) ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน
- 3) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร
- 4) ด้านการวางแผนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 5) ด้านทรัพยากรการเรียนรู้

โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์ของเบสต์ (Best, 1977)

3) แบบสอบถามตอนที่ 3 วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับผู้บริหารโดยประมวลความคิดเห็นแล้วนำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน ด้านการวางแผนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านทรัพยากรการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามเพศ

พบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับผู้บริหารไม่แตกต่างกัน

3. ประมวลข้อเสนอแนะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายและนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ทั้งในงานบริหารจัดการของโรงเรียนและในกระบวนการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระวิชา เพื่อให้เกิดการนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่และรวดเร็ว ปรับปรุงหลักสูตรให้มีการบูรณาการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ และส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนรู้ดิจิทัล เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21. จำเป็นต้องจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ รวมถึงซอฟต์แวร์ที่เหมาะสม จัดสรรงบประมาณเพียงพอสำหรับการผลิตสื่อดิจิทัล และที่สำคัญคือจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการสอนอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารควรวางแผนเทคโนโลยีที่ชัดเจน โดยเริ่มต้นจากการกำหนดวิสัยทัศน์ วิเคราะห์สถานะปัจจุบัน และวางกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน พร้อมทั้งแสวงหาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีจากภายนอกอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน ด้านการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร ด้านการวางแผนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านทรัพยากรการเรียนรู้ ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งได้สอดคล้องกับกับผลการวิจัยของ วิมลลี คำนุ (2558) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของปรีวัตร ศรสุรินทร์, ฌิรดา เวชญาณลักษณ์ และจารุวรรณ นาดัน (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพและแนว

ทางการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษายุคดิจิทัล พบว่า สภาพการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษายุคดิจิทัลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียนของผู้สอน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของศศิกาญจน์ แสงงามนกุล (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยะนุช บัวชุม (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร พบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน เมื่อพิจารณาในภาพรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่าง

2) ผลการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามอายุ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรพงษ์ แสงสีมูข (2564) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนอนุบาลสุโขทัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 พบว่า แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ ครูผู้สอนที่อายุต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอดิศักดิ์ นารณะ. (2565). ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูที่มีอายุต่างกันโดยรวมไม่แตกต่างกัน

3) ผลการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของละออ จันทรขุ่ม (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสภาพการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า ตามความคิดเห็นของครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันโดยรวมไม่แตกต่างกัน ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิตยา ดำมิตร (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4) ผลศึกษาการเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับวิจัยของฤทัยรัตน์ ทุมรัตน์, อโนทัย ประสาน และปรีชา สามัคคี (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับวิจัยของชลธิชา ดวงจินดา, อีรพจน์ แบนเนีย, ไกรวิชญ์ ดีอม (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า การศึกษาปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

5) การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับผู้บริหารไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับวิจัยของสตรีรัตน์ ตั้งมีลาภ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และได้สอดคล้องกับวิจัยของนิตยา ดำมิตร (2566) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณัติศึกษานราธิวาส เขต 2 พบว่า ครูผู้สอนที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลการศึกษาพบว่า การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน ด้านการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร ด้านการวางแผนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านทรัพยากรการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ นอกจากนี้ จากการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหาร พบว่า ไม่ว่าครูจะมีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน หรือโรงเรียนจะมีขนาดแตกต่างกันอย่างไร ความคิดเห็นของพวกเขาก็ไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ผลลัพธ์นี้ก็สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายฉบับเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาทั้งส่วนของการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยผู้บริหารต้องกำหนดเป้าหมายในการบริหารเทคโนโลยีอย่างชัดเจน เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้

2) ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอน ออกแบบหลักสูตรที่บูรณาการการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชา และส่งเสริมการเรียนรู้โดยการใช้ สื่อการเรียนรู้ดิจิทัล การสนับสนุนเหล่านี้จะช่วยให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จาก เทคโนโลยีได้อย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเตรียมความพร้อมนักเรียนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกในยุคดิจิทัล

3) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาอย่างเต็มที่ เพื่อให้ครูสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดหาอุปกรณ์และซอฟต์แวร์ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เช่น คอมพิวเตอร์, โปรเจกเตอร์, กระดานอัจฉริยะ, และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เป็นต้น จัดสรรงบประมาณที่เพียงพอสำหรับการผลิตสื่อการเรียนรู้ดิจิทัล จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และจัดการศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการเหล่านี้จะช่วยให้โรงเรียนสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเตรียมความพร้อมนักเรียนให้ มีทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกในยุคดิจิทัล

4) ด้านการวางแผนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้บริหารควรวางแผนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพราะเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาการศึกษาให้ทันสมัย เริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์และวิเคราะห์สถานะเทคโนโลยีในปัจจุบัน เพื่อวางกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน โดยจัดหาทรัพยากร ทั้งอุปกรณ์และบุคลากร พร้อมพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

5) ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนควรแสวงหาทรัพยากรการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ทางการศึกษา และหลักสูตรออนไลน์ เพื่ออัปเดตความรู้และทักษะ นอกจากนี้ การเข้าร่วมฝึกอบรม สัมมนา และสร้างเครือข่ายกับผู้เชี่ยวชาญ จะช่วยให้สามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรจะมีการศึกษาและเปรียบเทียบกับโรงเรียนในประเภทเดียวกันที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง

2) ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการ สถานศึกษาที่เป็นข้อมูลเชิงลึกในด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

3) ควรมีการศึกษาการบริหารเทคโนโลยีผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเปรียบเทียบกับสถานศึกษาภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิชา ดวงจินดา, อีรพจน์ แนนเนียน และไกรวิชญ์ ดีเอม. (2566). การศึกษาปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3. *วารสารครุศาสตร์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 6(2), 157-169
- ชี กอติริย์. (2554). โรงเรียนเอกชนกับการบริหารงานวิชาการ ZSWOT. เรียกใช้เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2554 จาก <http://www.gotoknow.org/blog/islampc/44391>
- ณพิชญา กิจจัสัจจา. (2559). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี. ใน *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.
- นิตยา คำมิตร. (2566). การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปรีวัตร ศรสุนทร, ฌิรดา เวชญาลักษณ์ และจารุวรรณ นาดัน. (2565). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษายุคดิจิทัลในสหวิทยาเขตทุ่งหินเทิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(6), 273-287
- ปิยะนุช บัวชุม. (2561). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4. *บัณฑิตวิทยาลัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- มุนาดิยา วาบา. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 13(3), 446-455.

- ยุทธนา เกื้อกุล. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ฤทัยรัตน์ ทุมรัตน์, อโนทัย ประสาน และปรีชา สามัคคี. (2563). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2. *Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University*, 17(77), 100-112
- ละออ จันทร์ชุม. (2560). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสภาพการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา*.
- วิมลลี คำนุ. (2558). การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ บุรีรัมย์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7 (2), 97-122.
- วิวรรจน์ เชื้อจิตร. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยองเขต 1. เรียกใช้เมื่อ 28 สิงหาคม 2567 จาก <https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=51>
- ศศิกาญจน์ แพงงามนกุล. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. ใน *การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา*.
- สตรีรัตน์ ตั้งมีลาภ. (2558). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. ใน *การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม.พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร*. สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาในจังหวัดสระแก้ว

สมคิด ภูสมดี. (2557). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ระบบนิเวศ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน *วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุรพงษ์ แสงสีมูข, จิติมา วรรณศรี, วิทยา จันทร์ศิลา และสำราญ มีแจ้ง. (2557). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อดิศักดิ์ นารณะ. (2565). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 1. หลักสูตรครุศาสตร มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

อรอุษา ปุณยบุรณะ. (2558). การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของโรงเรียนสาธิต. ใน *วิทยานิพนธ์ ปร.ด.กรุงเทพฯ*: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Best W. John. (1997). *Research in Education*. Boston MA.: Allyn and Bacon.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper and Row.

ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ ของเด็กปฐมวัย *

THE EFFECTS OF MORAL STORYTELLING ACTIVITIES ON EARLY CHILDHOOD COMPASSIONATE BEHAVIORS

กรรณิกา สีหา

Kunnika Siha

มหาวิทยาลัยราชธานี

Ratchathani University, Thailand

Corresponding Author's Email: m6455010@rtu.ac.th

วันที่รับบทความ : 16 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 25 พฤษภาคม 2568;

วันที่ตอบรับบทความ : 26 พฤษภาคม 2568

Received 16 May 2025; Revised 25 May 2025; Accepted 26 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับปฐมวัย อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านจานลาน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 25 คน โดยใช้สุ่มแบบกลุ่มในการจัดกิจกรรมทั้งหมด จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน ได้แก่ วันอังคาร และวันพุธ วันละ 15 - 20 นาที จำนวน 8 แผน ในกิจกรรมเสรีและเล่นตามมุม รวมทั้งหมด 16 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) นิทานคุณธรรม จำนวน 8 เรื่อง มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม จำนวน 8 แผน มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นอก

Citation:

* กรรณิกา สีหา. (2568). ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 1257-1273.

Kunnika Siha. (2025). The Effects Of Moral Storytelling Activities On Early Childhood Compassionate Behaviors. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1257-1273.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เห็นใจของเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .70 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Samples

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัด กิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม โดยรวมพบว่า พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม 2) ด้านมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ 3) ด้านให้โอกาสผู้อื่น 4) ด้านเข้าใจผู้อื่น 5) ด้านส่งเสริมผู้อื่น พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม พบว่า ภายหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม เด็กปฐมวัยมีระดับพฤติกรรม การเห็นอกเห็นใจโดยรวมและรายด้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: นิทานคุณธรรม, กิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม, การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น, เด็กปฐมวัย

Abstract

This research article to study and compare the empathy behavior of preschool children before and after receiving moral storytelling activities. The sample group used in the research was preschool students aged 4 to 5 years old, Currently in their 2 year of kindergarten during the 2 semesters of the 2024 academic year, at Ban Chan Lan School, Phana District, Amnat Charoen Province, with 25 children. The activities were conducted over eight weeks, two days a week, Including Tuesday and Wednesday, for 15 - 20 minutes each day, eight lesson plans. In the free and play corner activities, a total of 16 times, the research instruments used in this research were : 1) Moral stories : 8 stories with the highest suitability; 2) Moral storytelling activity plans eight

plans with the highest suitability, and 3) Observation form of empathy behavior in early childhood children, with a reliability coefficient of .70. The statistics methods used for data analysis include calculating the mean and standard deviation and comparing the average scores before and after the oral storytelling activities using a Dependent Samples t-test.

The research findings indicate

1. The study's results on the level of empathy behavior in early childhood children before and after receiving the moral storytelling activity, Overall, and the empathy behavior of preschool children after receiving the moral storytelling activities. When examined by specific aspects, it was found that 1) Awareness of group opinions 2) Service-mindedness, 3) Giving opportunities to others, 4) Understanding others, 5) Promoting others, and Empathetic behavior of early childhood children After receiving the moral storytelling activity, the average score was higher than before the moral storytelling activity.

2. comparison compassionate behaviours in young children before and after participating in moral storytelling activities revealed that, after the implementation of the moral storytelling activities, The children demonstrated significantly higher levels of compassionate behaviours overall and in specific aspects compared to before the activities, with statistical significance at the .50 level.

Keywords: Moral Stories, Moral storytelling activity, Compassionate, Early Childhood

บทนำ

พัฒนาการในวัยที่แตกต่างกันเด็กจะมีลำดับขั้นของพัฒนาการแต่ละด้าน ทั้งด้านร่างกายอารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา แตกต่างกับการเตรียมความพร้อมจำเป็นจะต้องกระทำให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กตามขั้นตอนของพัฒนาการ เช่น ฝึกให้เด็ก เขียน

รูปสามเหลี่ยมเด็กไม่สามารถทำได้เนื่องจากการบังคับความเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อนิ้วมือนิ้วยังไม่ดีเท่าที่ควรควรให้เด็กฝึกขีดเขียนลากเส้นตามใจชอบจะช่วยเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะและความพร้อมของเด็ก เช่น การเตรียมความพร้อมทางด้านอารมณ์ พ่อแม่ต้องรู้เรื่องอารมณ์ของเด็กเพื่อจะให้เด็ก รู้จักใช้อารมณ์ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ไม่ใช่ให้โทษเมื่อมีปัญหาหลายอย่างเกิดขึ้นแก่เด็กพร้อมกัน ซึ่งเด็กไม่มีคำตอบหรือการกระทำเพื่อแก้ปัญหาานั้น ความเปลี่ยนแปลงภายในจากการนี้เราเรียกว่า “อารมณ์” การเตรียมความพร้อมทางด้านสังคม พ่อแม่จำเป็นจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคมของลูกทุกขั้นตอน การฝึกหัดหรือ เตรียมความพร้อมให้ลูก ควรสอนให้รู้จักยับยั้งชั่งใจตนเอง เช่น ไม่ทำเสียงอึกทักเกินไปให้เป็นที่รำคาญ ไม่ละเมิดทรัพย์สินและสิทธิของผู้อื่น ไม่เอาเปรียบผู้อื่น แต่พ่อแม่ต้องไม่ทำให้ทุกสิ่งเป็นข้อห้ามไปเสียหมด (วีรญา สุวรรณวงศ์, 2564)

การจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานคุณธรรมเป็นอีกวิธีหนึ่งที่นิยมนำมาเป็นสื่อในการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ทุกเพศ ทุกวัย นอกจากนิทานจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว การเล่านิทานยังเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ตอบสนองต่อความต้องการทางธรรมชาติของเด็ก ซึ่งการเล่าเรื่องหรือการถ่ายทอดเรื่องราวของนิทานที่คุณครู ผู้ใหญ่ หรือพ่อแม่เล่าให้เด็กฟัง มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กเกิดความ สนุกสนาน และสอดแทรกแนวคิด คุณธรรม ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เทคนิคการเล่านิทานที่ทำให้เด็กเข้าใจ คือน้ำเสียง ท่าทาง สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ในการเล่านิทาน น่าสนใจตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และธรรมชาติของเด็ก และสิ่งที่สำคัญในการเล่านิทาน คือ สื่อประกอบการเล่านิทาน มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยต้องมีวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ครูนำมาเป็นตัวกลาง สามารถถ่ายทอด ความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ ประสบการณ์ ทศนคติ ค่านิยม และทักษะเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก สื่อนิทานควรเอื้อต่อ การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย นำมาพัฒนาให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการเล่านิทาน การหาเลือกสื่อและผลิตสื่อนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย โดยยึดหลักการนำสิ่งใกล้ตัวมาประดิษฐ์ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพในการนำมาเป็นสื่อเล่านิทานในปัจจุบันสื่อนิทานที่ครูปฐมวัยเลือกเพื่อเล่าเรื่องสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กหุ่นเชิดประเภทต่างๆ วัสดุเหลือใช้ แผ่นภาพหุ่นจำลอง หนังสือนิทาน เป็นต้น (สุชาดา หวังสิทธิเดช, 2562) สอดคล้องกับวิลาสินี นามมาลา และปัทมาวดี เลย์มงคล (2565) ที่ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งพบว่าสามารถพัฒนาในตนเองของเด็กปฐมวัยได้ทั้ง 2 ด้าน คือด้านความรับผิดชอบและด้านการ

ควบคุมตนเอง และสอดคล้องกับ โสภา สุวรรณ (2559) ที่กล่าวว่าการเล่นนิทานนับเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการฝึกทักษะการคิดให้กับเด็ก พัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ให้สูงขึ้น ซึ่งครูสามารถสอดแทรกเนื้อหาและความรู้ที่ต้องการสอนเด็กปฐมวัยลงไปนิทานตามจุดประสงค์ที่ต้องการได้การเล่นนิทานให้เด็กปฐมวัยฟังอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งหนึ่งในการกระตุ้น เซลล์สมองให้เติบโตเกาะเกี่ยวเชื่อมโยงกันอันจะส่งผลต่อพัฒนาการในทุกด้านของเด็กปฐมวัยทำให้ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินในแง่ของการส่งเสริมการพัฒนากายที่ดีสมวัยของเด็กปฐมวัย ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรมคุณค่าของมนุษย์ถึงความดีงาม ความสุขในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของผู้ร่วมกันในสังคม ทุกคนในสังคมต้อง มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เสียสละ แบ่งปันให้แก่กัน ไม่มีจิตใจคับแคบ เข้าใจคนอื่น ไม่เห็นแก่ตัว ความเห็นอกเห็นใจเป็นคุณธรรมเครื่องผูกมิตรไมตรี ยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ เป็นเครื่องมือสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นคนที่จะเห็นแก่ประโยชน์สุขส่วนรวมมากกว่าประโยชน์สุขส่วนตัวคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมจะเกิดความสงบสุข ควรจะมีคุณธรรมคือ ความเห็นอกเห็นใจ คือ เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม เข้าใจคนอื่น เพราะถ้าต่างคนต่างเห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่คนอื่นแล้ว ส่วนรวมก็จะเดือดร้อน เมื่อส่วนรวมเกิดความเดือดร้อนเสียแล้วความสุขความสงบจะเกิดขึ้นได้อย่างไรการเห็นอกเห็นใจจึงเป็นคุณธรรมสำคัญอย่างหนึ่งในสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

จากการศึกษาข้อมูลด้านการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย จากครูผู้สอนเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านจานลาน ในระดับชั้นอนุบาล 2 กลุ่มเครือข่ายเทพนิมิต อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวม พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมไม่สนใจเพื่อน ชอบแย่งของเล่นกัน ไม่ชอบเล่นกันเป็นกลุ่ม ไม่มีการเห็นอกเห็นใจคนอื่น ตัวอย่างเช่น เวลาเด็กๆ เล่นกันจะไม่แบ่งของให้คนอื่นเล่นด้วย จะชอบแย่งของเล่นขึ้นเดียวกัน ก็จะมีการทะเลาะกันบ่อยครั้งปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจาก การเลียนแบบพฤติกรรมจากโทรทัศน์ ตัวบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมที่เด็กอยู่ การเห็นอกเห็นใจจึงเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันของเด็กปฐมวัยและเป็นสิ่งที่เด็กปฐมวัยจำเป็นในชีวิตประจำวัน การวางรากฐานให้เด็กมีการเห็นอกเห็นใจให้กับเด็กปฐมวัย จำเป็นต้องได้รับกระบวนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมและสนับสนุนปลูกฝังให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาพฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจและปลูกฝังคุณธรรมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีแนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับ การพัฒนาการ เห็นอกเห็นใจและ

เทคนิคต่าง ๆ ในการพัฒนาการเห็นอกเห็นใจสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจในเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้นำไปใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ลดการทะเลาะ ความขัดแย้งของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจจะช่วยให้เด็กเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น แก้ปัญหาเป็น ส่งผลให้เด็กรู้จักการอยู่หรือทำงานเป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้การเล่านิทานคุณธรรมในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนบ้านจานลาน กลุ่มเครือข่ายเทพนิมิต อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย เพราะเด็กปฐมวัยโดยส่วนใหญ่ชอบฟังนิทาน นิทานจึงเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่มีความสำคัญถือเป็นหัวใจสำคัญของเด็ก การเล่านิทานเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยสร้างคุณธรรม และพฤติกรรมในการเห็นอกเห็นใจให้กับเด็ก ช่วยให้เด็กเห็นภาพเป็นรูปธรรมชัดเจนมากขึ้น เด็กได้เกิดจินตนาการและความสนุกสนาน ทำให้เด็กได้เห็นตัวอย่างที่เป็นตัวอย่างจากตัวละครในหนังสือนิทานคุณธรรม เกิดจากการสังเกตและจินตนาการไปกับตัวละครในหนังสือนิทานคุณธรรม การจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมจึงเป็นการช่วยกระตุ้นดึงดูดความสนใจ นิทานจะเป็นการสร้างคุณธรรมเป็นแนวทางในการทำให้พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยไปในทางที่ดีงาม ทั้งต่อตนเอง เพื่อน และผู้อื่น เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมแก่เด็กปฐมวัย และมีความสนใจที่จะศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม ที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัย จะทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการเห็นอกเห็นใจ ของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลที่ได้จากวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องใน การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมมีต่อพฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม

2. เพื่อเปรียบเทียบการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม

สมมติฐานการวิจัย

หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม นักเรียนชั้นอนุบาล 2 มีพัฒนาการด้านการเห็นอกเห็นใจสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับ นิทาน หมายถึงเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาแต่โบราณ อาจจะเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องที่เกิดจากจินตนาการของผู้แต่ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน สอดแทรกไปด้วยคุณธรรมจริยธรรมไว้ เพื่อปลูกฝังให้เด็กเกิดการประพฤติปฏิบัติ และใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตในสังคมในอนาคต สุชาดา หวังสิทธิเดช (2562)

สรุป จากความหมายของนิทานดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า นิทานคุณธรรม หมายถึงเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาหรือมีผู้แต่งขึ้นเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและซึ่งสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมคติสอนใจที่พึงประสงค์ สามารถนำความคิดไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้ผู้ฟังนำไปใช้ในชีวิตจากเนื้อหาของนิทานเพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

แนวคิดเกี่ยวกับ ความสำคัญของการเล่านิทาน การเล่านิทานมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยมากเพราะนิทานช่วยให้เด็กๆเพลิดเพลินสนุกสนานช่วยเสริมพัฒนาการ ด้านต่างๆให้กับเด็กๆอีกทั้งนิทานยังมีเนื้อหาที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทำให้เด็กๆและผู้ฟังเข้าใจในวัฒนธรรมอันดีงามยิ่งขึ้นไป กฤษดา โยธาราชฎ (2565)

สรุป ได้ว่าการเล่านิทานหรือการเล่าเรื่องเด็กปฐมวัยฟังจะสนุกและประสบการณ์สำเร็จจึง หมายถึง วิธีการเล่าที่ผู้เล่าจะถ่ายทอดเรื่องราว เนื้อหาของนิทานให้เด็กปฐมวัยได้ฟังไม่ว่าจะเป็นน้ำเสียงของผู้เล่า ท่าทางของผู้เล่า จังหวะในการพูด จะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ในเรื่องที่จะเล่าประกอบเรื่องราว สื่อที่ใช้ประกอบการเล่านิทาน ตลอดจนการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้มีโอกาสเป็นผู้เล่าหรือร่วมแสดงในบทบาทของผู้เล่า

ด้วยความเสียสละเห็นอกเห็นใจ เป็นธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นเครื่องยึดโยงคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีน้ำใจไมตรีต่อกัน และเป็นเครื่องมือที่

สร้างนิสัยของคนในสังคมให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ลดความโลภในจิตใจ อันจะนำไปสู่ความพอเพียง ซึ่งเป็นความสุขที่แท้จริงและยั่งยืน การเสียสละแต่ละครั้ง มิได้หมายถึงความสูญเสียของผู้ให้ แต่นำมาซึ่งความสุขของผู้ให้ ผู้รับ และสังคม การให้สิ่งของเป็นประโยชน์ด้วยใจที่บริสุทธิ์ จึงปรากฏผลในทางที่ดีเสมอ คนไทยทุกคนจึงควรปฏิบัติตนเป็นผู้ให้มากกว่าคอยรับแต่เพียงอย่างเดียว เพราะการให้หรือการเสียสละนั้นจะทำให้ชาติบ้านเมืองของเราพัฒนาอย่างมั่นคง การเป็นผู้มีความเสียสละ เห็นอกเห็นใจ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562)

สรุป จากแนวคิด ทฤษฎีและองค์ประกอบของการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการเข้าใจตระหนักถึงอารมณ์ผู้อื่นเอาใจเขามาใส่ใจเรา สามารถคาดเดาหรือคาดคะเนความต้องการของผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆซึ่งเป็นรากฐานให้มนุษย์สามารถพัฒนาการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเพื่อเป็นการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเรื่องผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

นักเรียนชาย - หญิง ระดับปฐมวัย อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 กลุ่มเครือข่ายเทพนิมิต โรงเรียนบ้านจานลาน ตำบลจานลาน อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 1 ห้อง นักเรียน 25 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชาย - หญิง ระดับปฐมวัย อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านจานลาน ตำบลจานลาน อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 25 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 นิทานคุณธรรม จำนวน 8 เรื่อง

- ศึกษาค้นคว้าตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิทานคุณธรรมเพื่อใช้ในการสร้างนิทานคุณธรรม

- เขียนโครงร่างเนื้อหาคุณธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย จำนวน 8 เรื่อง

- จัดทำหนังสือนิทานคุณธรรมและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.2 แผนการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานคุณธรรม

- ศึกษาค้นคว้าตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย

- ศึกษาค้นคว้าตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบสังเกตแบบมาตราประเมินค่าเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย

- สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยเป็นแบบ Rubrics Score โดยแบ่งพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ

3. การทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลัง (One – Group Pre – test Post – test Design) การจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรม เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเล่นนิทานที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย

3.2 การดำเนินการทดลอง

1) ทดสอบก่อนการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรมกับกลุ่มตัวอย่างด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยที่ผ่านการประเมินคุณภาพแล้ว 5 ด้าน

2) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานคุณธรรมตามขั้นตอนที่ปรากฏอยู่ในแผนการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรมที่ผู้วิจัยสร้าง

3) เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์แล้ว ผู้วิจัยทำการประเมินหลังการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรมโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็ก

4) นำผลการประเมินที่ได้จากการทดสอบและหลังการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรมไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย 2 ครั้ง

4.1 สังเกตพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 (Pre – test) ก่อนการจัดกิจกรรมกับกลุ่มตัวอย่าง 25 คน เก็บเป็นคะแนนเพื่อการเปรียบเทียบหลังการจัดกิจกรรม

4.2 เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 (Post – test) ซึ่งใช้แบบสังเกตชุดเดิมกับที่ใช้ในการสังเกตครั้งแรกเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย

4.3 เก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

5.1 การวิเคราะห์แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

5.2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม โดยใช้ t - test แบบ Dependent Samples

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง มีดังนี้

- 1) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC
- 2) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability – Cronbach Alpha)

6.2 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

- 1) สูตรการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
- 2) สูตรค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานจากการใช้จริง

เปรียบเทียบพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม โดยใช้สถิติค่า t - test แบบ Dependent Samples

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 ผลการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมของเด็กปฐมวัย

n = 25

รายด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	ก่อนการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม			หลังการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม	5.36	.49	ต่ำ	7.96	.61	สูง
2. ด้านมีจิตใจให้บริการช่วยเหลือ	5.40	.50	ต่ำ	7.56	.58	สูง
3. ด้านให้ออกาสผู้อื่น	5.08	.28	ต่ำ	7.84	.69	สูง
4. ด้านเข้าใจผู้อื่น	5.56	.51	ต่ำ	8.24	.44	สูง
5. ด้านส่งเสริมผู้อื่น	5.96	.20	ต่ำ	8.20	.41	สูง
โดยรวม	5.47	.39	ต่ำ	8.04	.55	สูง

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมทำให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม

n = 25

การเห็นอกเห็นใจ	พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย				t	P
	ก่อนเรียน (Pre-test)		ก่อนเรียน (Post-test)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านตระหนักถึง ความคิดเห็นของกลุ่ม	5.36	.49	7.96	.61	20.131*	0.0000
ด้านมีจิตใจ ให้บริการช่วยเหลือ	5.40	.50	7.56	.58	28.86*	0.0000
ด้านให้โอกาสผู้อื่น	5.08	.28	7.84	.69	20.80*	0.0000
ด้านเข้าใจผู้อื่น	5.56	.51	8.24	.44	24.06*	0.0000
ด้านส่งเสริมผู้อื่น	5.96	.20	8.20	.41	25.69*	0.0000
โดยรวม	5.47	.39	8.04	.52	23.91*	0.0000

สรุปได้ว่า พฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรม
เล่นิทานคุณธรรมทำให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจสูงกว่าก่อนได้รับการจัด
กิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจของเด็ก
ปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนบ้าน
จานลาน ตำบลจานลาน อำเภอนา จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญ
สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม พิจารณาโดยภาพรวม
พบว่า พฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย มีระดับพฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจ อยู่ใน
ระดับต่ำ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม
พฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจของเด็กเฉลี่ยพฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจ อยู่ในระดับต่ำ 2) ด้าน

การมีจิตใจไม่บริการช่วยเหลือ พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กเฉลี่ยพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ อยู่ในระดับต่ำ 3) การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กเฉลี่ยพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ อยู่ในระดับต่ำ 4) การเข้าใจผู้อื่น พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กเฉลี่ยพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ อยู่ในระดับต่ำ 5) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กเฉลี่ยพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ เป็นเพราะก่อนที่ผู้วิจัยจะดำเนินการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม พบว่า การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนบ้านจานลาน เป็นการจัดกิจกรรมตามตารางที่กำหนด โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นครูอาจไม่ได้เน้นการเล่านิทานคุณธรรมที่สอดแทรกเนื้อหาในเรื่องของพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจให้กับเด็กได้เห็นเป็นรูปธรรมที่ยังไม่ค่อยชัดเจน จึงส่งผลทำให้เด็กมีพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ ในระดับต่ำ ทำให้เด็กไม่เข้าใจความคิดเห็นของกลุ่มได้ ไม่ให้ความสำคัญในการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม ไม่ช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นมีความทุกข์ ไม่ช่วยปลอบโยนเมื่อผู้อื่นรู้สึกเสียใจ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่แสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นทำสำเร็จหรือส่งเสริมสนับสนุนผู้อื่นและไม่ชื่นชม ชมเชยและสนับสนุนเมื่อผู้อื่นเมื่อทำความดี เด็กไม่ไม่เกิดการเรียนรู้หรือเห็นตัวอย่างต้นแบบจากตัวละครในนิทานคุณธรรมที่ใช้ในการสังเกตหรือเลียนแบบพฤติกรรมนั้น ดังนั้น การเล่านิทานคุณธรรมเป็นทางหนึ่งที่ช่วยให้เด็กเห็นภาพเป็นรูปธรรมชัดเจนมากขึ้น และเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจที่เหมาะสมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้ใช้การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมที่สอดแทรกเนื้อหาในเรื่องพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ โดยตัวละครที่ใช้ในนิทานคุณธรรมเป็นตัวละครที่ช่วยสร้างจินตนาการให้เด็กได้ คิดตามตัวละครมีทั้งที่เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจที่เด็กควรได้ปฏิบัติตาม และมีตัวละครที่สะท้อนถึงแบบอย่างที่ไม่ดีในเรื่องของพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจเพื่อเป็นตัวอย่างที่เด็กควรหลีกเลี่ยงพฤติกรรมนั้น โดยดำเนินกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมเป็นเวลาทั้งหมด 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน ได้แก่ วันอังคาร และวันพุธ วันละ 15-20 นาที ในกิจกรรมเสรีและเล่นตามมุม รวม 16 ครั้ง ภายหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมเมื่อครบ 8 สัปดาห์ ได้ทำการสังเกตพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวม พบว่า ภายหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย มีระดับพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กเฉลี่ยพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ อยู่ในระดับ สูง 2)

ด้านการมีจิตใจไม่บริการช่วยเหลือ พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กเฉลี่ยพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ อยู่ในระดับสูง 3) การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กเฉลี่ยพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจอยู่ในระดับสูง 4) การเข้าใจผู้อื่น พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กเฉลี่ยพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ อยู่ในระดับสูง 5) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กเฉลี่ยพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ อยู่ในระดับสูง แสดงว่า ผลการทดลองหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมสูงขึ้นกว่าก่อน จัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม

2. หลังจากจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมได้นำผลการวิจัยก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมและหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมเปรียบเทียบกัน ผลการวิจัยจึงปรากฏว่า หลังการเล่านิทานคุณธรรมเด็กมีพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจสูงกว่าก่อนการเล่านิทานคุณธรรมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายด้าน พบว่า ด้านตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม ได้แก่ 1) เข้าใจความคิดเห็นของกลุ่มได้ 2) ให้ความสำคัญในการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม 3) รับรู้ได้ว่าสมาชิกแต่ละคนมีความรู้สึกต่อกันอย่างไร ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.36 อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.36 อยู่ในระดับสูง ด้านแบบสังเกตการมีจิตใจไม่บริการช่วยเหลือ 1) ช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นมีความทุกข์ 2) จะช่วยปดลอมโยน เมื่อผู้อื่นรู้สึกเสียใจ 3) เต็มใจช่วยผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.40 อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.56 อยู่ในระดับสูง ด้านแบบสังเกตการรู้จักให้ออกาสผู้อื่น 1) ให้ออกาสผู้อื่นได้ปรับปรุงตัวเองเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด 2) เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็น 3) เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความต้องการของผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 5.08 อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 7.84 อยู่ในระดับสูง ด้านแบบสังเกตการเข้าใจผู้อื่น 1) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 2) เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ จากการสังเกตสีหน้าและแววตา 3) ตั้งใจฟังในสิ่งที่คู่สนทนากำลังพูดเพื่อให้ทราบถึงความต้องการ ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 5.56 อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 8.24 อยู่ในระดับสูง ด้านแบบสังเกตการรู้จักส่งเสริมผู้อื่น 1) แสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นทำสำเร็จ 2) ส่งเสริมสนับสนุนผู้อื่น 3) กล่าวคำชมเชยและสนับสนุนเมื่อผู้อื่นทำความดี ก่อน

การจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.96 อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.20 อยู่ในระดับสูง เมื่อนำข้อมูลโดยภาพรวมก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม ($\bar{X} = 5.47$) และหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม ($\bar{X} = 8.04$) เปรียบเทียบกัน จะเห็นได้ว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยมีความแตกต่างกัน โดยผลการทดลองหลัง การจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมซึ่งสอดคล้อง กับสมมติฐานที่ตั้งไว้ก่อนการวิจัย เป็นเหตุผลสนับสนุนว่าการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมส่งผลต่อพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี ดังที่ สุขอรุณ วงษ์ทิม (2561) ได้ให้ความหมายของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นว่า ความสามารถของผู้ให้คำปรึกษาที่จะเข้าใจในความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้รับบริการได้ถูกต้องในลักษณะเอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยไม่สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง และมีการสื่อสารเพื่อตอบสนองย้อนกลับให้ผู้รับบริการได้รับรู้ ในความรู้สึกของผู้ให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่สอดคล้องคุณธรรมในเรื่องการเห็นอกเห็นใจ มีผลต่อการพัฒนาส่งเสริมพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า นิทานคุณธรรม จึงเป็นสื่อเพื่อทำให้เด็กมีพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจมากยิ่งขึ้น และยังทำให้เด็กสามารถมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม สรุปโดยภาพรวมพบว่า พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ อยู่ในระดับต่ำ ภายหลังเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ อยู่ในระดับสูง

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม สรุปโดยภาพรวมพบว่า พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม เป็นนิทานที่มีเนื้อหาที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน เด็กๆ ได้ติดตามผู้เล่าทำให้มีความสนุกสนาน

2. แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมสามารถนำไปส่งเสริมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัย ก่อนนำแผนไปใช้ผู้สนใจควรศึกษาทำความเข้าใจแผนให้ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนโดยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมต่อการเห็นอกเห็นใจแก่เด็กปฐมวัยสูงขึ้น

2. ควรขยายผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษดา โยธราชัญ. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบอรรถฐานการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการฟังพูดภาษาอังกฤษและความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จินดา หีบเพ็ชร. (2558). ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบสถานการณ์จำลองที่มีต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย โรงเรียนวัดเขาขุนพนม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 17(2), 131-139.
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2561). การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนิสิตจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์โดยโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 47(1), 75-98.
- ปัทมา ศิวะโกศิษฐ์. (2562). ผลของการเล่านิทานและบทบาทของนิทานในการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเอกชน. *วารสารวิทยาบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 30(1), 178-188.
- ประภัสสร บรรวน และแสงสุรีย์ ดวงคำน้อย. (2564). การพัฒนาความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมการแสดงประกอบการเล่านิทาน. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(1), 194-206.

- ปิยะนุช ซอดนอก และสิริลักษณ์ โปร่งสันเทียะ. (2564). ผลของกิจกรรมจิตศึกษาที่มีต่อการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัย. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 36(1), 18-30.
- นิภา ดิษฐสุวรรณ. (2562). ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสองภาษาร่วมกับสื่อประสม ที่มีต่อความสามารถ ในการฟังและพูดภาษาไทยของเด็กปฐมวัยที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วีรญา สุวรรณวงศ์. (2564). การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์การเล่านิทานคุณธรรม. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่
ในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซูของนักท่องเที่ยวชาวจีน กลุ่มเจนเอเรชั่น Z *
FACTORS INFLUENCING TRAVEL DECISION-MAKING TO FOLLOW
DESTINATIONS ON THE XIAOHONGSHU APPLICATION AMONG
CHINESE GENERATION Z TOURISTS

ชัชชญา บุญมีเล็ก¹, ธนพล บัวแก้ว², มนชนก ปรีเวทกานนท์³, หทัยรัตน์ จันศิริ⁴, ฮาฟิซ พิศแลงงาม⁵
และ คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา⁶

Chatchaya Boonmeelek¹, Tanapon Buakaew², Monchanok Pariwetganon³, Hathairat Jankeeree⁴,
Hafiz Pislaengam⁵ and Komsit Kienwatana⁶

¹⁻⁶คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 1-6 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹⁻⁶Faculty of Environmental Culture and Ecotourism, Srinakharinwirot University 1-6, Thailand

Corresponding Author's Email: misschatchaya.ccyb@g.swu.ac.th

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 20 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 21 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 21 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่
ในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z และวิเคราะห์ปัจจัยที่มี
อิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทาง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ที่มี
อายุตั้งแต่ 18-28 ปีบริบูรณ์ และเดินทางท่องเที่ยวตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู
ภายในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครจำนวน 385 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สถิติ

Citation:

* ชัชชญา บุญมีเล็ก, ธนพล บัวแก้ว, มนชนก ปรีเวทกานนท์, หทัยรัตน์ จันศิริ, ฮาฟิซ พิศแลงงาม และ คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา.
(2568). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซูของนักท่องเที่ยวชาวจีน
กลุ่มเจนเอเรชั่น Z. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 1274-1293.

Chatchaya Boonmeelek, Tanapon Buakaew, Monchanok Pariwetganon, Hathairat Jankeeree,
Hafiz Pislaengam and Komsit Kienwatana. (2025). Factors Influencing Travel Decision-Making To Follow
Destinations On The Xiaohongshu Application Among Chinese Generation Z Tourists.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 1274-1293.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู ด้านปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.439) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.474) และปัจจัยคุณภาพด้านระบบการใช้งาน ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 0.485) อยู่ในระดับดีมาก ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยคุณภาพด้านระบบการใช้งานมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ (Beta = .306) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน (Beta = .283) ด้านการสร้างประสบการณ์ (Beta = .231) ด้านความคุ้มค่า (Beta = .113) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ (Beta = .255) ด้านความง่ายในการใช้งาน (Beta = .194) ด้านความปลอดภัยในการใช้งาน (Beta = .115) ด้านความรวดเร็วในการตอบสนอง (Beta = .214) และด้านความสะดวกในการเข้าถึง (Beta = .116) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z

คำสำคัญ: กระบวนการตัดสินใจ, เจนเอเรชั่น Z, เสี่ยวหงซู, ส่วนประสมทางการตลาด, การยอมรับเทคโนโลยี

Abstract

The purpose of this research was to study examines the decision-making process of traveling based on travel reviews in the Xiaohongshu application among Chinese Generation Z tourists and analyze the factors influencing their travel behaviors. The survey involved 385 Chinese Generation Z tourists (aged 18-28) who used the Xiaohongshu application for travel to Bangkok. Data were collected through a structured questionnaire, analytical procedures included the computation of means ($\bar{X}$), standard deviations (S.D.), and multiple regression analysis conducted via the Enter method. Results indicated high mean scores for technology acceptance ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.439), marketing mix ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.474), and system quality factors ($\bar{X}$ = 4.31,

S.D. = 0.485). Technology acceptance factors, marketing mix factors, and system quality factors significantly influenced the decision to travel to recommended places in the Xiaohongshu of Generation Z Chinese tourists at a statistical level of 0.05. Key findings demonstrate that performance expectation (Beta=.306), platform usability (Beta = .283), experience creation features (Beta = .231), value proposition (Beta = .113), relational aspects (Beta=.255), interface efficiency (Beta=.194), security feature (Beta = .115), platform responsiveness (Beta = .214), and accessibility parameters (Beta = .116) positively influenced the decision to travel to places in the Xiaohongshu application of the Generation Z Chinese tourists.

Keywords: Decision Process, Generation Z, Xiaohongshu, Marketing Mix, Technology Acceptance

บทนำ

ตลาดนักท่องเที่ยวชาวจีนนับได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโลก นักท่องเที่ยวชาวจีนมีปริมาณการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก ดังที่ World Tourism Organization กล่าวว่านักท่องเที่ยวชาวจีนเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพและความพร้อมที่จะเดินทางสูงและเป็นกลุ่มที่นิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นลำดับต้น ๆ (สรพงษ์ เจริญฤทธยาจุฑิ และไพฑูรย์ มนต์พานทอง, 2566) ทั้งนี้ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเปิดเผยข้อมูลว่า ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 8 ธันวาคม 2567 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวสะสมกว่า 32.7 ล้านคน สร้างรายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติมากกว่า 1,535,154 ล้านบาท โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไทยสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ชาวจีนมากกว่า 6.3 ล้านคน ชาวมาเลเซียประมาณ 4.6 ล้านคนชาวอินเดียประมาณ 1.9 ล้านคน ชาวเกาหลีใต้ประมาณ 1.7 ล้านคน และชาวรัสเซียประมาณ 1.55 ล้านคน (รัฐบาลไทย, 2567)

ในการประชุมสุดยอดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมระหว่างประเทศจีนและประเทศไทย มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทย พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนกว่า 60% เป็นผู้ที่อยู่ในช่วงวัยของกลุ่มเจนเอเรชั่น Y

และเจเนอเรชัน Z (ไทยรัฐ ออนไลน์, 2567) ซึ่งชาวจีนเจเนอเรชัน Z เป็นกลุ่มที่เติบโตเร็วที่สุดในตลาดการท่องเที่ยวของประเทศจีน (Dragon Trail International, 2021) รูปแบบการเดินทางไปยังต่างประเทศที่นักท่องเที่ยวชาวจีนเลือกในการเดินทางเป็นกลุ่มที่มีอิสระในการท่องเที่ยวสูง โดยนักท่องเที่ยวชาวจีนยุคใหม่มองกลุ่มเจเนอเรชัน Z มีการใช้แอปพลิเคชันและโซเชียลมีเดียที่ใช้ในการแชร์ข้อมูลข่าวสาร (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ, 2567) โดยที่โซเชียลแพลตฟอร์มมีผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งการหาข้อมูลและรีวิวสถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหารอร่อย และแหล่งช้อปปิ้งต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวชาวจีนเจเนอเรชัน Z กำลังให้ความสนใจ ได้แก่ เสี่ยวหงซู (XiaoHongShu)

เสี่ยวหงซู เป็นแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่ได้รับความนิยมอย่างมากในประเทศจีน โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นเจเนอเรชัน Z แพลตฟอร์มดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานสามารถบันทึกและแชร์เนื้อหาเกี่ยวกับไลฟ์สไตล์ในชีวิตประจำวัน เช่น การรีวิวสินค้าและการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ผ่านรูปแบบเนื้อหาที่หลากหลาย ทั้งข้อความ รูปภาพ วิดีโอ และการถ่ายทอดสด ทำให้ผู้ใช้งานสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน (Yue et al., 2024) ปัจจุบันเสี่ยวหงซูเป็นโซเชียลมีเดียยอดนิยมอันดับที่ 5 ของประเทศจีนโดยมีผู้ใช้งานมากกว่า 200 ล้านรายต่อเดือน (FirstCom Academy, 2023)

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญของแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซูซึ่งเป็นแพลตฟอร์มยอดนิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนเจเนอเรชัน Z ที่ใช้ในการค้นหาข้อมูลไลฟ์สไตล์ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การท่องเที่ยว ด้วยความน่าเชื่อถือจากรีวิวและภาพถ่ายของผู้ใช้งานจริง ช่วยสร้างความไว้วางใจในการตัดสินใจเดินทาง แอปพลิเคชันนี้ยังมีการอัปเดตเนื้อหาให้สอดคล้องกับเทรนด์และพฤติกรรมผู้บริโภค โดยคณะผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู ในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนการส่งเสริมการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจไทยได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ได้แก่ การยอมรับเทคโนโลยี ส่วนประสมทางการตลาด 4Es และคุณภาพด้านระบบการใช้งานอิเล็กทรอนิกส์

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีมีผลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z
2. ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด 4Es มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z
3. ปัจจัยด้านคุณภาพด้านระบบการใช้งานอิเล็กทรอนิกส์มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology: UTAUT)

เวนคาเตช และคณะ (Venkatesh et al., 2003) กล่าวว่า หลักการของทฤษฎีนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้ที่ได้รับแรงขับเคลื่อนจากความตั้งใจในการแสดง พฤติกรรม โดยมีปัจจัยหลัก 4 ด้านที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจแสดงพฤติกรรม ได้แก่ 1) ความคาดหวังในประสิทธิภาพ (Performance Expectancy) คือ ความเชื่อของแต่ละบุคคลว่าเทคโนโลยีสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ 2) ความคาดหวังของความพยายาม (Effort Expectancy) คือ ความเชื่อว่าเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถใช้งานได้ง่ายและไม่ซับซ้อน 3) อิทธิพลทางสังคม (Social Influence) คือ การรับรู้ว่าคุณค่าที่มีความสำคัญ เช่น เพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน หรือคนในครอบครัว เชื่อว่าตนควรใช้เทคโนโลยีนั้น ๆ และ 4) สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน (Facilitating Conditions) คือ ความเชื่อว่า

มีโครงสร้างพื้นฐานหรือทรัพยากรต่าง ๆ ภายในองค์กรที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้การใช้งานเทคโนโลยีเป็นไปได้อย่าง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด (4Es)

เฟเธอร์สตันฮอฟ (Fetherstonhaugh 2009, อ้างถึงใน ศุภิสรา ว่องอัครชสกุล, 2566) ได้กล่าวว่า โลกของการตลาดปรับเปลี่ยนหมุนเวียนเสมอ เริ่มตั้งแต่ 4Ps จนมาถึงแนวคิดการตลาดยุคใหม่ ในชื่อที่เรียกว่า 4Es (Marketing Mix 4Es) เป็นแนวคิดใหม่เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยมากขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 1) การสร้างประสบการณ์ที่ดี (Experience) ซึ่งสะท้อน ถึงการตลาดยุคใหม่ที่มุ่งเน้นให้ผู้บริโภคได้รับประสบการณ์ที่ดี ไม่เพียงแต่ในขณะใช้สินค้าและบริการเท่านั้น แต่รวมถึงช่วงเวลาก่อน ระหว่าง และหลังการเข้าร่วมกิจกรรมด้วย 2) การเข้าถึงผู้บริโภค (Everywhere) เน้นการเปิดช่องทางหลากหลายในการให้บริการ เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย และเอเจนซี เพื่อให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงสินค้าและบริการได้ทุกที่ทุกเวลา 3) ความคุ้มค่า (Exchange) โดยในปัจจุบันผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณค่าที่ได้รับมากกว่าราคา แปรนดจึงจำเป็นต้องมุ่งสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ เพื่อสร้างความรู้สึกว่าคุ้มค่าต่อการใช้งาน และ 4) การสร้างความสัมพันธ์ (Evangelism) ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความประทับใจและประสบการณ์ที่น่าจดจำ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความหลงใหลในแบรนด์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และสร้างความผูกพันจนกลายเป็นลูกค้าที่ภักดีต่อแบรนด์ (Brand Royalty)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพด้านระบบการใช้งาน

ดีลอง และแมคคลีน (DeLone & McLean 2003, อ้างถึงใน อภิสรา คงแก้ว, 2566) กล่าวว่า คุณภาพระบบเป็นตัวแปรที่สำคัญในการวัดระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ สามารถพิจารณาการวัดคุณภาพได้ใน 5 มิติ ประกอบด้วย 1) ความง่ายในการใช้งาน (Ease of Use) ซึ่งหมายถึงระดับความเชื่อมั่นของผู้ใช้ว่าระบบสารสนเทศสามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องอาศัยความพยายามมาก 2) ความปลอดภัยในการใช้งาน (Security) คือความสามารถในการป้องกันข้อมูลและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบจัดเก็บและถ่ายโอนข้อมูล ให้ปลอดภัยจากอันตรายหรือภัยคุกคาม 3) ความมีเสถียรภาพ (Reliability) คือความมั่นคงและความคงเส้นคงวาในการทำงานของระบบภายใต้สภาวะแวดล้อมและเงื่อนไขที่หลากหลาย 4) ความรวดเร็วในการตอบสนอง (Response Times) หมายถึงระยะเวลาที่ระบบใช้ในการตอบสนองต่อคำร้องขอของผู้ใช้ ซึ่งต้องรวดเร็ว

สม่ำเสมอ และสมเหตุสมผล และ 5) ง่ายในการเข้าถึง (Convenience of Access) หมายถึงความสะดวกของผู้ใช้งานในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากระบบสารสนเทศ ทั้งในด้านความง่าย ในการเข้าถึงและความมีประสิทธิภาพในการใช้งาน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจการเดินทาง

คอตเลอร์ และเคลเลอร์ Kotler & Keller (2016) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) การรับรู้ปัญหา ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ผู้บริโภครับรู้ถึงปัญหาหรือความต้องการในการเดินทาง โดยเกิดจากสิ่งกระตุ้นทั้งภายในและภายนอก 2) การค้นหาข้อมูล ผู้บริโภคจะเริ่มแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางมากขึ้น โดยแบ่งระดับการค้นหาออกเป็นภาวะตื่นตัวต่อข้อมูล และการค้นหาเชิงรุก โดยมีแหล่งข้อมูล 4 กลุ่ม ได้แก่ แหล่งส่วนบุคคล (Personal) แหล่งการค้า (Commercial) แหล่งสาธารณะ (Public) และแหล่งประสบการณ์ (Experiential) 3) การประเมินทางเลือก ผู้บริโภคจะพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการ และให้ประโยชน์สูงสุด 4) การตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคจะกำหนดลำดับความชอบของตนและตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการที่พึงพอใจที่สุด และ 5) พฤติกรรมภายหลังการซื้อ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้บริโภคประเมินความพึงพอใจหลังการใช้บริการ โดยประสบการณ์ที่ได้รับจะส่งผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางครั้งต่อไป

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่า กระบวนการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวได้รับอิทธิพลจาก 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านคุณภาพของระบบการใช้งาน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเดินทาง ซึ่งประกอบด้วยการรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจ และพฤติกรรมหลังการเดินทาง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการตัดสินใจให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชัน Z ที่มีอายุตั้งแต่ 18-28 ปี

บริบูรณ์และเดินทางท่องเที่ยวตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงษ์ภายในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร คณะผู้วิจัยได้กำหนดตัวอย่างโดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตร (Cochran, 1953) เนื่องจากว่าประชากรที่ศึกษานั้นไม่สามารถระบุจำนวนได้ จึงใช้สูตรนี้ในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดให้ระดับความเชื่อมั่นที่กำหนดไว้อยู่ระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า $Z = 1.96$ และระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่สามารถยอมรับได้ คือ ร้อยละ 5 พบว่า ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 385 คน คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด 5 แห่ง ได้แก่ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ถนนเยาวราช ศูนย์การค้าไอคอนสยาม และตลาดนัดจตุจักร (Sawasdee Thailand, 2023) คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างเดือนมีนาคม 2568 ถึง เดือนเมษายน 2568 โดยคณะผู้วิจัยทำการสุ่มเก็บแบบสอบถามโดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ แบบโควตา (Quota Sampling) โดยแบ่งสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่จำนวนเท่า ๆ กัน เฉลี่ยพื้นที่ละ 77 คน รวมทั้งสิ้น 385 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถามโดยเฉลี่ยเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ ทั้งนี้ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำแบบสอบถามด้วยตนเองและคณะผู้วิจัยจะเก็บแบบสอบถามหลังผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบเรียบร้อยแล้วหลังจากนั้น คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม ลงรหัสข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ผลทั้งนี้คณะผู้วิจัยแจกแบบสอบถามในการตอบทั้งสิ้น 385 ฉบับ ได้รับตอบกลับมา 385 ฉบับคิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 100

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีรายละเอียดการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามให้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญพิจารณาการตรวจสอบทั้งหมด 5 ท่านและกำหนดเกณฑ์ค่า IOC รายข้อตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (Rovinelli & Hambleton, 1977) โดยค่าที่ได้ เท่ากับ 0.90 ซึ่งถือว่ามี ความตรงตามเนื้อหา หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ใช้ทดลองมาตรวจสอบความ เชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการหาค่าความน่าเชื่อถือโดยใช้วิธีการหาค่า

สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) คณะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Nunnally & Bernstein, 1994) โดยคณะผู้วิจัยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาได้เท่ากับ 0.96 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่เพียงพอและยอมรับทางสถิติ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ผ่านกระบวนการปรับปรุงให้ถูกต้องและเหมาะสมจึงนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ด้านสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science) คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) โดยการวิเคราะห์เพื่อทดสอบการส่งผลของตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านคุณภาพระบบการใช้งานที่มีต่อตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจเดินทาง คณะผู้วิจัยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1. ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 24-28 ปี จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 58.96 มีสถานภาพโสด จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 70.48 มีระดับการศึกษาอยู่ในปริญญาตรี จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 64.41 เป็นนักเรียน/นักศึกษาจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 32.46 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,001-9,000 หยวน จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 21.29

2. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซูของชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชัน Z

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยด้านคุณภาพด้านระบบการใช้งาน และกระบวนการตัดสินใจการเดินทาง

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี	4.35	0.439	ดีมาก
ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด	4.20	0.474	ดี
ปัจจัยด้านคุณภาพระบบการใช้งาน	4.31	0.485	ดีมาก
กระบวนการการตัดสินใจเดินทาง	4.03	0.548	ดี

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชู เรื่อง ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.439) ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.474) ปัจจัยด้านคุณภาพด้านระบบการใช้งานอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 0.485) นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชู เรื่อง กระบวนการตัดสินใจการเดินทาง โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.548)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของตัวแปรปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเออเรชั่น Z

ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี	B	Std.Error	Beta	T	P
1. ความคาดหวังในประสิทธิภาพ	0.260	0.05	0.306	5.322	0.000*
2. ความคาดหวังในความพยายาม	-0.036	0.06	-0.038	-0.651	0.516
3. อิทธิพลทางสังคม	0.053	0.05	0.062	1.138	0.256
4. สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน	0.154	0.05	0.152	2.852	0.005*
ค่าคงที่	2.149	0.27		8.101	0.000

Multiple R = 0.390^a R Square = 0.15 Adjusted R Square = 0.143 Std. Error = 0.507, *p < 0.05

การทดสอบสมมติฐานที่ 1 เมื่อพิจารณาค่า Adjusted R Square พบว่า ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รวมร้อยละ 15.20 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 84.80 มาจากปัจจัยด้านอื่น ๆ และเมื่อพิจารณารายปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ (Beta = .306) รองลงมาได้แก่ ด้านสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน (Beta = .152) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของตัวแปรปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z

ปัจจัยด้านส่วนประสมทาง	B	Std.Error	Beta	T	P
การตลาด					
1. การสร้างประสบการณ์	0.207	0.05	0.231	4.460	0.000*
2. การเข้าถึงผู้บริโภค	0.084	0.05	0.090	1.774	0.077
3. ความคุ้มค่า	0.213	0.04	0.113	2.091	0.037*
4. การสร้างความสัมพันธ์	0.213	0.04	0.255	4.933	0.000*
ค่าคงที่	1.537	0.22		7.035	0.000*

Multiple R = 0.524^a R Square = 0.275 Adjusted R square = 0.267 Std. Error = 0.469, *p < 0.05

การทดสอบสมมติฐานที่ 2 เมื่อพิจารณาค่า Adjusted R Square พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รวมร้อยละ 26.70 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 73.30 มาจากปัจจัยด้านอื่น ๆ และเมื่อพิจารณารายปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตาม

รอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ (Beta = .255) รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างประสบการณ์ (Beta = .231) และด้านความคุ้มค่า (Beta = .113) ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของตัวแปรปัจจัยด้านคุณภาพด้านระบบการใช้งานต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z

ปัจจัยด้านคุณภาพด้านระบบ การใช้งาน	B	Std.Error	Beta	T	P
1. ความง่ายในการใช้งาน	0.166	0.04	0.194	3.875	0.000*
2. ความปลอดภัยในการใช้งาน	0.089	0.04	0.115	2.250	0.025*
3. ความมีเสถียรภาพ	0.097	0.05	0.105	1.813	0.071
4. ความรวดเร็วในการตอบสนอง	0.185	0.05	0.214	3.595	0.000*
5. ความสะดวกในการเข้าถึง	0.107	0.05	0.116	2.109	0.036*
ค่าคงที่	1.256	0.21		6.011	0.000*

Multiple R = 0.575^a R Square = 0.330 Adjusted R square = 0.321 Std. Error = 0.451, *p < 0.05

การทดสอบสมมติฐานที่ 3 เมื่อพิจารณาค่า Adjusted R Square พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพระบบการใช้งานมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รวมร้อยละ 32.10 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 67.90 มาจากปัจจัยด้านอื่น ๆ และเมื่อพิจารณา รายปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพระบบการใช้งานมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความรวดเร็วในการตอบสนอง (Beta = .214) รองลงมาได้แก่ ด้านความง่ายในการใช้งาน (Beta = .194) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง (Beta = .116) และด้านความปลอดภัยในการใช้งาน (Beta = .115) ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจเนอเรชัน Z พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อกระบวนการตัดสินใจเดินทาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีแบบแผนทางการใช้ความคิด มีแนวโน้มใช้เหตุผลและขั้นตอนอย่างเป็นระบบในการตัดสินใจเดินทาง ประกอบไปด้วย การตระหนักถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจเดินทาง และพฤติกรรมหลังการเดินทาง เมื่อพิจารณารายข้อนั้น ด้านการตระหนักถึงความต้องการ นักท่องเที่ยวรู้สึกสนใจสถานที่ที่ถูกพูดถึงหรือเป็นกระแสในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูมากที่สุด ด้านการค้นหาข้อมูลนักท่องเที่ยวค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่สนใจจากแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูก่อนสนใจเดินทาง ด้านการประเมินทางเลือก นักท่องเที่ยวจะใช้เนื้อหาในโพสต์หรือความคิดเห็นในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูเพื่อประเมินสถานที่ท่องเที่ยวก่อนตัดสินใจเดินทางซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wang et al. (2022) ที่พบว่า แอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูมีอิทธิพลในการเลือกจุดหมายปลายทางเนื่องจากเนื้อหาที่มีความลึกซึ้งและการเล่าเรื่องที่น่าสนใจด้านการตัดสินใจเดินทาง นักท่องเที่ยวมีความตั้งใจที่จะเดินทางตามรอยสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชู ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของกระแสนิยมและการรับรู้ทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชื่นจิตต์ แจ่มเจนกิจ และจรงค์ สุทธิไชย (2568) ที่พบว่า อิทธิพลทางสังคมมีความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค และพฤติกรรมหลังเดินทาง นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเลือกสถานที่จากแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูในครั้งต่อไปในอนาคตซึ่งสะท้อนความพึงพอใจและความเชื่อมั่นใจแพลตฟอร์มนี้ แนวโน้มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่นิยมค้นหาข้อมูลและแรงบันดาลใจผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูจึงกลายเป็นแพลตฟอร์มสำคัญที่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะกลุ่มเจเนอเรชัน Z ใช้ในการเป็นเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

2. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านคุณภาพด้านระบบการใช้งานอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจเนอเรชัน Z พบว่า

2.1 ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z มากที่สุด คือ ด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ และด้านสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน เนื่องด้วยการยอมรับเทคโนโลยีจะเริ่มจากการที่นักท่องเที่ยวคาดหวังว่าแอปพลิเคชันนั้น ๆ จะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองในระหว่างการใช้งาน อีกทั้งยังคาดหวังว่าแอปพลิเคชันนั้น ๆ จะสามารถใช้งานง่าย มีฟังก์ชันเพื่อรองรับการใช้งานที่หลากหลาย รวมถึงอิทธิพลทางสังคมที่อาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ สุอัมพร ปานทรัพย์ และดัจจกรณัฏฐ์ ตันเจริญ (2563) พบว่า ปัจจัยด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ ด้านความคาดหวังในความพยายาม ด้านอิทธิพลทางสังคม และด้านสภาพอำนวยความสะดวกในการใช้งานอยู่ในระดับดีมากทั้งหมด โดยปัจจัยด้านที่กล่าวไปข้างต้นส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจในการ ใช้งานแอปพลิเคชัน 7-Eleven TH และยังสอดคล้องกับวิจัยของ Yang, Y., et al. (2567) พบว่า ปัจจัยด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ ด้านความคาดหวังในความพยายาม ด้านอิทธิพลทางสังคม และด้านสภาพอำนวยความสะดวกในการใช้งานส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ความคาดหวัง และความตั้งใจในการปฏิบัติตนต่อบริการทางการแพทย์ทางอินเทอร์เน็ตในเมืองเฉิงตู ประเทศจีน

2.2 ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z มากที่สุด คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างประสบการณ์ และด้านความคุ้มค่า ตามลำดับ ด้วยเหตุผลที่ว่าส่วนประสมทางการตลาดที่ดีของแต่ละแอปพลิเคชันที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดความสนใจและรู้สึกอยากใช้งานอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ ควรมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์และความประทับใจที่น่าจดจำ อีกทั้งยังควรสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งก่อนและหลังการใช้งาน รวมถึงควรสร้างความรู้สึกคุ้มค่าต่อการใช้งานเพราะในปัจจุบันนี้นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณค่าที่ได้รับ

มากกว่าราคา และควรมีการเข้าถึงผู้บริโภคที่หลากหลายช่องทาง ซึ่งทุกปัจจัยล้วนเป็นเรื่องที่สำคัญที่สามารถดึงดูดและส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ อินทัช เอื้อสุนทรวัฒนา (2561) พบว่า ด้านการสร้างความสัมพันธ์เป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญอยู่ในระดับดีมาก รวมถึงด้านการสร้างประสบการณ์ ด้านการเข้าถึงผู้บริโภค และด้านความคุ้มค่าเป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญอยู่ในระดับดีทั้งหมด อีกทั้งยังส่งผลต่อแรงจูงใจด้านอารมณ์และด้านเหตุผลที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากต่อการเดินทางท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌณภัทรพร ไหลประเสริฐ (2565) พบว่า ด้านการสร้างประสบการณ์ ด้านความคุ้มค่า ด้านการเข้าถึงผู้บริโภค และด้านการสร้างความสัมพันธ์เป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญอยู่ในระดับดีทั้งหมด รวมถึงด้านความคุ้มค่าและด้านการเข้าถึงผู้บริโภคยังมีอิทธิพลต่อแนวโน้มความตั้งใจในการกลับมาใช้บริการซ้ำมากที่สุด

2.3 ปัจจัยด้านคุณภาพด้านระบบการใช้งาน ที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสียวหงซูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 โดยปัจจัยด้านคุณภาพด้านระบบการใช้งานอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสียวหงซูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z มากที่สุด คือ ด้านความรวดเร็วในการตอบสนอง รองลงมาได้แก่ ด้านความง่ายในการใช้งาน ด้านความสะดวกในการเข้าถึง และด้านความปลอดภัยในการใช้งาน ตามลำดับ เนื่องด้วย การใช้งานอิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวเจนเอเรชั่น Z ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีและมีความคาดหวังสูงต่อประสิทธิภาพของแอปพลิเคชัน โดยความรวดเร็วของระบบช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถตัดสินใจวางแผนการเดินทางได้อย่างราบรื่น ขณะที่ความง่ายในการใช้งานและความสะดวกในการเข้าถึงช่วยลดอุปสรรคในการใช้งาน ทำให้เกิดประสบการณ์ที่ราบรื่นและต่อเนื่อง ทั้งนี้ ความปลอดภัยในการใช้งานยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้ใช้ในการแชร์ข้อมูลหรือใช้ฟังก์ชันต่าง ๆ ภายในแอป ดังนั้นคุณภาพของระบบการใช้งานจึงมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการใช้งานและพฤติกรรมการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณรัตน์ งอกไม้ (2562) พบว่า คุณภาพระบบ ความปลอดภัยในการใช้งานความเสถียรภาพ ความสะดวกในการเข้าถึง ความเร็วในการตอบสนอง เหล่านี้ล้วนมีผลการวิจัยเป็นนัยสำคัญในระดับดีทั้งหมด และยังสอดคล้องของงานวิจัยของ สมฤดี ทองรักษ์ (2561) พบว่าคุณภาพระบบ ความสะดวกในการ

ใช้งาน ใช้งานง่าย ไม่มีการติดขัดของระบบข้อมูลใช้งานได้อย่างรวดเร็วตอบสนองผู้ใช้งาน สร้างความไว้วางใจในด้านคุณภาพระบบ ล้วนมีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันเป็น นัยสำคัญในระดับดี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชดาพร สุธาโภชน์ และคณะ (2560) ที่ พบว่า ความสะดวกในการเข้าถึง ความง่ายในการใช้งาน ความมีเสถียรภาพ เวลาในการ ตอบสนองและความปลอดภัยของระบบ ส่งผลทำให้มีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจ ผู้ใช้งานระบบหรือความรู้สึที่มีผลต่อการใช้งานระบบของแอปพลิเคชัน

สรุปผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาและวิเคราะห์ตามสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านการ ยอมรับเทคโนโลยี ด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยว ชาวจีนกลุ่มเจเนอเรชัน Z ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด การสร้างประสบการณ์ และการสร้างความสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชัน เสี้ยวหงชูของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจเนอเรชัน Z และปัจจัยด้านคุณภาพระบบการใช้งาน ความง่ายในการใช้งาน ความปลอดภัย ความรวดเร็วในการตอบสนอง และความสะดวก ในการเข้าถึง มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางตามรอยสถานที่ในแอปพลิเคชันเสี้ยวหงชู ของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มเจเนอเรชัน Z

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและการนำไปประยุกต์ใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มให้ใช้งานง่าย ปลอดภัย และตอบสนองรวดเร็ว พร้อมออกแบบการตลาดที่สร้างประสบการณ์ประทับใจและ คุ่มค่า เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มเจเนอเรชัน Z ให้ตัดสินใจเดินทาง
2. ผู้ประกอบการสามารถใช้ผลวิจัยในการประยุกต์ใช้ KOL และ KOC ในการโปร โมตสถานที่บนเสี้ยวหงชูให้ดึงดูดนักท่องเที่ยว ใช้ข้อมูลนี้เพื่อพัฒนาแคมเปญการตลาดที่ สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจีน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้วิจัยควรศึกษากลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติกลุ่มเจนเอเรชัน Z และเจนเอเรชันอื่น เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างกับนักท่องเที่ยวชาวจีน
2. ผู้วิจัยควรเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางระหว่างแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู กับแอปพลิเคชันอื่น ๆ เช่น Douyin, Mafengwo เป็นต้น เพื่อพัฒนาและเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวตามรอยในเสี่ยวหงซูได้ดียิ่งขึ้น
3. ผู้วิจัยควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังเมืองท่องเที่ยวอื่นในประเทศไทย เช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา เป็นต้น เพื่อครอบคลุมพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้ให้ทุนสนับสนุนเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ณภัทรพร ไหลประเสริฐ. (2565). ส่วนประสมการตลาด 4Es และการยอมรับเทคโนโลยีแอปพลิเคชันที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มความตั้งใจซื้อซ้ำของผู้ใช้บริการธุรกิจส่งอาหารในเขตกรุงเทพฯ. ใน *สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2567). *ฟรีวีซ่า ดันนักท่องเที่ยวจีนรุ่นใหม่เที่ยวไทย เน้นเที่ยวเองไม่จ้อทัวร์*. เรียกใช้เมื่อ 26 มกราคม 2568 จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2797771>
- รัชดาพร สุธาโกชน์ และคณะ. (2560). อิทธิพลของคุณภาพระบบการใช้งาน ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน และประโยชน์สุขของผู้ใช้งานระบบ Navis ภายในท่าเรือแหลมฉบัง. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*. 11(2), 145-162.
- รัฐบาลไทย. (2567). *"ไทยแลนด์ น่าเที่ยว" เปิดตัวเลข 11 เดือน ต่างชาติเที่ยว ไทยทะลุ 32.7 ล้านคน*. เรียกใช้เมื่อ 22 เมษายน 2568 จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/91365>

- ศุภิสรา ว่องอัครชสกุล. (2566). ส่วนประสมการตลาด 4Es ที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงาน ประเพณีสงกรานต์พระประแดง. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวโรงแรมและอีเวนต์*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศุณย์วิชัย เศรษฐกิจและธุรกิจ. (2567). *China in focus รู้เขา รู้เรา ชนใจ นักท่องเที่ยวจีน*. เรียกใช้เมื่อ 26 มกราคม 2568 จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/9537/gyd0uu6ols/In-focus-Chinese-tourist-20240725.pdf>
- สมฤดี ทองรักษ์. (2561). คุณภาพระบบ การรับรู้ประโยชน์การใช้งาน การรับรู้ความปลอดภัย และความไว้วางใจ ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการชำระเงินผ่านโทรศัพท์มือถือของผู้ใช้บริการวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สรพงษ์ เจริญกฤตยาวุฒิ และไพฑูรย์ มนต์พานทอง. (2566). แรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้าท่องเที่ยวมายังประเทศไทย. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา*. 36(128), 116-126.
- สุอัมพร ปานทรัพย์ และดัชฌรณ์ ตันเจริญ. (2563). การประเมินการใช้งานแอปพลิเคชัน 7-Eleven TH บนพื้นฐานของทฤษฎีการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี. *วารสารวิทยาการและเทคโนโลยีสารสนเทศ*, 10(1), 85-97.
- อภิสรรา คงแก้ว. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้งานระบบ REVENUE DEPARTMENT E-FILING. ใน *สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อรุณรัตน์ งอกไม้. (2562). อิทธิพลของคุณภาพระบบ ภาพลักษณ์ตราสินค้า ที่มีผลต่อความจงรักภักดีการให้บริการธุรกรรมทางการเงินผ่านดมบายแบงก์กิ้ง ของเจนเอเรชั่น X ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน *สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อินทัช เอื้อสุนทรวัฒนา. (2561). ส่วนประสมทางการตลาด 4Es และแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในกรุงเทพมหานคร. ใน *สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- Changchenkit, C. & Sutthachai, C. (2025). Impact of Social Factors on Generation Z's Buying Decision Process of Organic Facial Care Products in Thailand. *SHS Web of Conferences*. 210(01003), 1-6.
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons. Inc.
- FirstCom Academy. (2023). *What is XiaoHongShu 小红书 and How to Use It*. Retrieved January 26, 2025 from <https://www.fca.edu.sg/blog/what-is-xiao-hong-shu-how-to-use-xiaohongshu/>
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management*. (15th ed.). Pearson Education Limited.
- Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric Theory*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*. 2(2), 49–60.
- Sawasdee Thailand. (2023). *Attractions in Bangkok that are particularly well-liked by Chinese tourists*. Retrieved January 29, 2025 from https://thailand.go.th/issue-focus-detail/001_02_048
- Sienna Parulis-Cook. (2021). *China's Gen Z Tourists: What You Need To Know*. Retrieved January 26, 2025 from <https://dragontrail.com.cn/resources/blog/china-generation-z-tourists>
- Venkatesh, V., et al. (2003). User Acceptance of Information Technology: Toward A Unified View. *MIS Quarterly*. 27(3), 425-478.
- Wang Z., et al. (2022). Impact of user-generated travel posts on travel decisions: A comparative study on Weibo and Xiaohongshu. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*. 3(2), 1-10.
- Yang Y., et al. (2024). Factors Impacting People Performance Expectancy and Behavioral Intention with the Internet Medical Service in Chengdu, China. *Local Administration Journal*. 17(2), 129-154.

Yue, F., et al. (2024). Travel with Xiaohongshu App: The Influence of User Generated Content in Generation Z's travel expectations. *ICBBEM*. 1-11

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทความวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารที่เสนอและขอคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3) บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากการทบทวนเอกสารวิชาการ ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่กำหนดไว้ โดยมีการทบทวนวรรณกรรมค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากแหล่งต่างๆ และนำมาประมวลเรียบเรียงในรูปบทความ

4) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นการค้นหาข้อดีและข้อไม่ดีของเรื่องที่จะวิจารณ์ชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขให้ดีขึ้น เป็นการวิจารณ์เพื่อสร้างสรรค์

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 250-300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 6) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 7) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 8) สมมติฐาน (ถ้ามี)
- 9) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 10) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 11) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 12) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 13) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 14) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

15) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract)
- 6) บทนำ (Introduction)
- 7) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 8) สรุป (Conclusion)
- 9) เอกสารอ้างอิง (Reference)

บทความปริทัศน์และบทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) ข้อมูลส่วนประกอบของหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้
 - 5.1 ภาพปกหนังสือ
 - 5.2 แปลจากหนังสือ:
 - 5.3 ผู้เขียน:
 - 5.4 ผู้แปล:
 - 5.5 สำนักพิมพ์:
 - 5.6 ปีที่พิมพ์:
 - 5.7 จำนวนหน้า:

6) บทนำ (Introduction)

7) เนื้อเรื่อง (Content)

8) บทวิจารณ์

9) สรุป (Conclusion)

10) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนานานวัตกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร

วิทยุณนี้จักเป็นอรรถาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิทยุณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมภีร์รักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษฎา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่อ).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณทวงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษฎา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์.//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อสารานุกรม,(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาจพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง
ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์.//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์,เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์.// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่ม
น้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.//ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.//ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). *วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว*. (พระมหาปรัชญ์ อรรถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). // ชื่อเรื่อง. // เรียกใช้เมื่อ / จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). *กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation* เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsso.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). *เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562* . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา**รูปแบบ:**

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่อง(ถ้ามี). //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49* (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). *เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงาน*

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

เกษงา ผาทอง. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัด มหาสารคาม. ใน *รายงานการวิจัย*. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

พระสุตรักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอดุสิต จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารสังคมศาสตร์และ วัฒนธรรม*, 2(2), 8-13

พระสถาพร ปุณณนนโท (จำจนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธ ธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอมือง จังหวัดสงขลา. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 3(2), 16-31.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 2500. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). *รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการ คัดกรองพัฒนาการ DSPMปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต)*. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). *ศิลปะการแห่งโนราห์*. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.

Elizabet, B. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helpgiving practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารวารสารส่งเสริมและพัฒนาวិชาการสมัยใหม่ ได้ที่ <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/about> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : journalacademicpromotion@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อ

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารลิงค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับ
หนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt)

1..... (16 pt)

2..... (16 pt)

3..... (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

This image shows a full page of primary-ruled paper. It features ten horizontal dashed lines spaced evenly down the page. Two vertical solid lines are positioned on either side of the center, creating two narrow margins. The rest of the page area between the vertical lines is open for writing.

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt).....ระบุนองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สักระยะที่ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

(14 pt)

แปลจากหนังสือ:

ผู้เขียน:

ผู้แปล:

สำนักพิมพ์:

ปีที่พิมพ์:

จำนวนหน้า:

บทนำ (18 pt)

(16 pt) บริบท ความเป้นมา ของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา

.....

.....

.....

.....

เนื้อเรื่อง (18 pt)

...(16.pt) องค์ประกอบของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา บท ทรรศนะ ลักษณะ ชนิด ประเภท วัตถุประสงค์ สาระ ประเด็น แง่คิด มุมมอง ฯลฯ

บทวิจารณ์ (18 pt)

...(16.pt) นำเสนอหลักการ แนวคิด ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัยที่ สะท้อนมุมมองเหตุผลความคาดหวัง ผลกระทบ สาระสำคัญ ตามหลักทฤษฎีเชิงวิชาการ พร้อมเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไข การส่งเสริมและพัฒนาต่อยอด (อ้างอิงตาม)

จุดเด่น

จุดด้อย

สรุป (18 pt)

(16.pt) สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการศึกษาที่นำเสนอ สะท้อนคุณค่า การนำไป ใช้ประโยชน์ เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นขอมাত্রา ไม่เยิ่น ไม่หนา ไม่แทรกภาพโมเดล สะท้อนคุณค่าทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt)

